බුද්ධජයන්ති ත්‍රිපිටක ග්‍රන්ථ මාලා: 8

සූත්‍රාන්ත පිටකයෙහි

පළමුවන ග්‍රන්ථය

දීඝනිකාය

දවිතීය භාගය

මහාවග්ගය

ලංකා බෞද්ධමණ්ඩලයේ ආරාධනාවෙන්

අග්ගමහාපණ්ඩිත

බලන්ගොඩ ආනන්දමෛත්‍රෙය මහානායක

ස්ථවිරයන් වහන්සේ

විසින් කරනලද සිංහල පරිවර්තනයෙන් සමුපෙතයි

ශ්‍රී ලංකා ජනරජය මගින් ප්‍රකාශිතයි.

බු: ව: 2519

ක්‍රි: ව: 1976

Buddha Jayanti Tripitaka Series, Volume VIII

THE FIRST BOOK IN

THE SUTTANTA-PITAKA

DIGHA-NIKAYA

PART II

WITH THE SINHALESE TRANSLATION

BY

THE VENERABLE AGGAMAHAPANDITA

BALANGODA ANANDA MAITREYA
MAHA NAYAKA THERA

PUBLISHED

UNDER THE PATRONAGE

OF

THE REPUBLIC OF SRI LANKA

B. E. 2519
C. E. 1976

සුත්තන්තපිටකෙ

දීඝනිකායො

මහාවග්ගො

සූත්‍රාන්ත පිටකයෙහි

දීඝනිකාය

මහාවර්ගය

“තථාගතප්පවෙදිතො භික්ඛවෙ ධම්මවිනයො විවටො විරොචති, නො පටිච්ඡන්නො.”

“මහණෙනි, තථාගතයන් වහන්සේ විසින් දෙශනා කරණ ලද ධර්මය හා විනය විවෘත වූයේ බබලයි. වැසුනේ නො ම බබලයි.”

(අඞ්ගුත්තරනිකාය, තිකනිපාත – හරණ්ඩුවග්ග, 9 සූත්‍රය)

පටුන

CONTENTS

සංස්කාරක නිවේදනය

සූත්‍රාන්ත පිටකයට අයත් ආගමග්‍රන්ථයන් අතුරෙහි පළමු වැන්න වූ දීඝනිකායෙහි ද්විතීය භාගය වන මහාවර්ගය බුද්ධජයන්ති ත්‍රිපිටක ග්‍රන්ථමාලායෙහි අටවැනි ග්‍රන්ථය වෙයි.

ලඞ්කා බෞද්ධ මණ්ඩලය විසින් ආරාධිත වූ සබරගමු සද්ධම්මවංසික නිකායාන්තර්ගත රාස්සාගල විහාරගණයෙහි, මහානායක ධුරීණ අග්ගමහාපණ්ඩිත බළන්ගොඩ ආනන්දමෛත්‍රෙය ස්වාමීන්ද්‍රයෝ දීඝසඟි පෙළ සිංහල භාෂායෙන් සපුරා පරිවර්තන කළහ. එහි ප්‍රථම භාගය වූ ශීලස්කන්ධ වර්ගය 1962 දී මුද්‍රිත වී ඇත.

ශ්‍රී ලඞ්කා විද්‍යොදය විශ්වවිද්‍යාලයෙහි උපකුලපති ව සිටි සමස්ත ලඞ්කා අමරපුර මහානිකායෙහි මහානායක ධුරය ද දරූ ආනන්ද මෛත්‍රෙය මහානායක ස්ථවිරපාදයන් වහන්සේ භාෂාන්තරයෙහි හා සමයාන්තරයෙහි ද බුද්ධි විශදතා ඇති කෙනෙකි. ඔබ මේ ද්විතීය භාගයෙහි අනුවාදය ද මැනැවින් සිදු කොට ඇත. දුර්බොධාර්ථ ඇති ඇතැම් ධර්මපදයන් සඳහා අර්ථකථාගත විවරණ ද වරහන් තුළ දක්වමින් ධර්මව්‍යාඛ්‍යානය නිපදවා ඇති සැටි ද, ඒ සඳහා ඔබට හුරු වූ සුගම භාෂාස්වරූපය මැනැවින් හසුරුවා ඇති සැටි ද, සුධීන්ගේ පැසැසීමට ලක් වෙතී සිතම් හ.

මුද්‍රණකාර්‍ය්‍යය ඉක්මනින් නිමවාලීම සඳහා ත්‍රිපිටක මණ්ඩලයේ ස්ථවිරවරුන්ගේ සහාය ඇති වැ අප දු හට මහත් පරිශ්‍රමයක් දරන්නට සිදුවූ බව ද කියැ යුතු ය.

තවද ශ්‍රී ලඞ්කාජනරජයේ ගරු අග්‍රාමාත්‍ය උත්තමාවගේ අනුග්‍රහය ද ගරු සංස්කෘතික ඇමැතිතුමා ප්‍රමුඛ තදධිකාරීන්ගේ උද්‍යොගය ද විශේෂයෙන් සංස්කෘතික සහකාර අධ්‍යක්ෂ සෝමපාල ජයවර්ධන මහතාණන්ගේ ක්‍රියාශීලීභාවයද කෘතඥතා පූර්වක වැ සඳහන් කරම්හ.

දෙහිවල තිසර මුද්‍රණාලයාධිකාරීන් ඇතුළු මේ සද්ධර්ම ප්‍රකාශනයෙහි සහාය වූ හැම පින්වත්හු මැ මේ හෙතුයෙන් සුඛභාගී වෙත්වා’ යි ආශංසනය කරම්හ.

මේ වගට:

ශාසනොදයකාරී,
ලබුගම ලඞ්කානන්ද ස්ථවිර
ත්‍රිපිටකමණ්ඩලයේ ප්‍රධාන සම්පාදක.

1976 නොවැම්බර් 10 දින,
ත්‍රිපිටක කාර්‍ය්‍යාලය,
මහානායක වාරිකාරාමය,
115, විජේරාම මාවත,
කොළඹ 7.

ත්‍රිපිටක සම්පාදක මණ්ඩලය

උපදෙශක:

අග්ගමහාපණ්ඩිත බලන්ගොඩ ආනන්දමෛත්‍රෙය මහානායක මහා ස්ථවිරපාදයන් වහන්සේ.

සභාපති:

අනුරාධපුර බුද්ධශ්‍රාවක ධර්මපීඨයෙහි (භික්ෂුවිශ්ව විද්‍යාලයෙහි) අධිපති ත්‍රිපිටකවාගීශ්වරාචාර්ය, කෝදාගොඩ ශ්‍රී ඥානාලෝක දක්ෂිණ ලඞ්කායෙහි ප්‍රධාන සඞ්ඝනායක ස්ථවිරයන් වහන්සේ.

ප්‍රධාන සම්පාදක:

මොල්ලිගොඩ, ප්‍රවචනොදය පිරිවෙනහි උපප්‍රධානාචාර්ය, ත්‍රිපිටක වාගීශ්වර, ලබුගම ශ්‍රී ලඞ්කානන්ද - කෝට්ටේ ශ්‍රී කල්‍යාණී සාමග්‍රීධර්ම මහා සඞ්ඝසභායෙහි අනුනායක ස්ථවිරයන් වහන්සේ.

සම්පාදක:

ශාස්ත්‍රපති, විද්‍යාවිශාරද, රාජකීය පණ්ඩිත, රද්දල්ලේ සිරි පඤ්ඤාලෝක - ශ්‍රී කල්‍යාණී සාමග්‍රීධර්ම මහාසඞ්ඝසභායෙහි අනුනායක ස්ථවිරයන් වහන්සේ.

ශාස්ත්‍රපති, විද්‍යාවිශාරද, රාජකීය පණ්ඩිත, වේඩරුවේ සිරි අනොමදස්සි බටහිර දිශායෙහි ප්‍රධාන සඞ්ඝනායකස්ථවිරයන් වහන්සේ.

හිඟුලේ - මාකඩවර විහාරාධිපති රාජකීය පණ්ඩිත, කරහම්පිටිගොඩ සිරි සුමනසාර ස්ථවිරයන්වහන්සේ.

කොළඹ, තිඹිරිගස්යායේ අශෝකාරාමාධිපති, රාජකීය පණ්ඩිත, කරදන පඤ්ඤාලඞ්කාර නායක ස්ථවිරයන් වහන්සේ.

ලේඛකාධිකාරී:

කොළඹ, බෞද්ධාලෝක මාවතෙහි බෞද්ධාලෝක විහාරාධිපති, පණ්ඩිත, දෙරගමුවේ සිරි ධම්මපාල - කොළඹ පළාතේ ප්‍රධානසඞ්ඝනායක ස්ථවිරයන් වහන්සේ.

සංඥපනය

දීඝනිකාය හෙවත් දීඝාගමය වනාහි සංගීතියට නැඟූ ථෙරවාද ත්‍රිපිටක-යෙන් සූත්‍ර පිටකයෙහි පළමුවන පොතය. මෙය පිළිබඳව විශෙෂයෙන් කිය යුතු දෑ මෙහි මුද්‍රිත වූ පළමු වන කාණ්ඩයෙහි (සීලක්ඛන්ධ වග්ගයෙහි) මුල ම සඳහන් ව ඇත.

එහි සීලක්ඛන්ධවග්ගයේ සූත්‍රවල අදහස සැකෙවින් දක්විණ. මේ දීඝනිකායයේ දෙවෙනි භාගය යැ. මෙහි එන සූත්‍රයන් ගේ සංක්ෂේප අදහස් පහත දක්වේ.

1. **මහාපදාන සූත්‍රයෙහි** –

විපස්සී බුදුරජුන් පටන් කොට පහළ වූ අප බුදුරජුන් ඇතුළු සත් බුදුවරුන් ගේ චරිත දක්වේ.

2. **මහානිදාන සූත්‍රයෙහි** –

පටිච්චසමුප්පාදය සවිස්තර ව දක්වේ.

3. **මහාපරිනිර්වාණ සූත්‍රයෙහි** –

බුදුරජුන් පිරිනිවන් පානු පිණිස කුසිනාරාවට වැඩි ගමන ද ඒ අතර දෙසූ ධර්ම ද දක්වෙත්.

4. **මහා සුදර්ශන සූත්‍රයෙහි** –

බුදුරජුන් කුසිනාරා නුවර උපවත්තන සල්වෙනෙහි යමා සල් රුක් අතර පැනැවුණු යහනෙහි වැඩහිඳ කුසිනාරාපුරයේ ඉතා පෙර මහාසුදර්ශන නම් සක්විති රජ සමයෙහි පැවැති ශ්‍රී විභූතිය ද පසු කලැ ඒ සියල්ල පිරිහී ගිය සැටි ද වදුරා ලොව සියල්ලෙහි අනිත්‍යතාව ද ශ්‍රාවකයන් ආත්ම ද්වීප ව විසිය යුතු බව ද වදාළ නියා දක්වේ.

5. **ජනවසභ සූත්‍රයෙහි** –

කලුරිය කළ ඇතැම් ශ්‍රාවකයන්ගේ පරලෝගතිය බුදුරජුන් පැවැසීම ද, කලුරිය කළ බිම්සර රජ ජනවසභ නම් සිවුමහරජයෙහි දෙවියකු ව ඉපි ද සිට බුදුරජුන් දක්නට අවුත් දෙව්ලෙව වැ දෙවියන් තුනුරුවන් කෙරෙහි ඇති භක්තිය ද, සනත් කුමාර බඹහු බුදුරජුන් ගෙන් අසා දැන ගත් සප්ත සමාධි පරිෂ්කාර ධර්ම දෙවියනට පැවැසූ අයුරු ද දක්වෙත්.

6. **මහාගොවින්ද සූත්‍රයෙහි** —

පන්සිළු දෙව්පුත් අවුත් තව්තිසාහි දේවසභාවක පැවැති කථාවක් පැවැසීම දක්වේ. මෙහි සක්දෙවිඳු බුදුගුණ අටක් පැවැසීම, සනත්කුමාර බඹහු බුදුරජුන් බොහෝ පෙර ජෝතිපාල නම් මාණවක ව ඉපිද මහාගොවින්ද නමින් ප්‍රසිද්ධ ව රජුන් සදෙනකුට ගුරු තන්හි සිට අනුශාසනා කොට ඔවුනට සුගති ගමනට මග පෙන්වූ සැටි පැවැසීම, ඔහුගේ කථාව ඇසූ බුදුරජුන් පන්සිළුහට මහාගොවින්දානුශාසනය නෛර්‍යාණික නොවන බව ද මේ අරි අටඟිමග ම දුක්නසන මඟ බව පැවැසීම යන මෙතෙක් දෑ දක්වේ.

7. **මහාසමය සූත්‍රයෙහි** —

කිඹුල්වත් නුවර අසල මහවෙනෙහි වැඩහුන් බුදුරජුන් හා මහා සංඝයා දක්නට රැස්වූ දෙව්බඹුන් මුළුව ගැන සඳහන් වේ. ඔවුන් ගේ නම් වැල ද දක්වේ.

8. **සක්කපඤ්හ සූත්‍රයෙහි** —

පන්සිළුහු බුදුරජුන් ඉදිරියෙහි ගී ගැයීම හා වැයීම, සක්දෙව් පැමිණ ප්‍රශ්න විචාරීම, සක්දෙව් සෝවාන් වීම දක්වේ.

9. **මහාසතිපට්ඨාන සූත්‍රයෙහි** —

සතර සතිපට්ඨාන භාවනා විස්තර වේ.

10. **පායාසිරාජඤ්ඤ සූත්‍රයෙහි** —

කුමරකසුප් මහතෙරුන් ද පායාසිරාජඤ්ඤයා ද අතර පරලොවක් ඇතිනැතිබව පිළිබඳ ව පැවැති ධර්ම සංවාදය දක්වේ.

මෙසේ දීඝනිකායයේ මේ මහාවර්ගය සූත්‍ර දහයෙකින් පරිමිතය.

මෙය සකස් කිරීමෙහි දී මෙම ත්‍රිපිටක ග්‍රන්ථපරිවර්තක මණ්ඩලයෙහි සභාපතිවූ පණ්ඩිත කෝදාගොඩ ඤාණාලෝකප්‍රධානසංඝනායකස්ථවිරයන් වහන්සේගේ ද සම්පාදක වූ පණ්ඩිත ලබුගම ලංකානන්ද නායක ස්ථවිරයන් වහන්සේගේ ද ශොධ්‍යපත්‍ර බැලීම හා ග්‍රන්ථ සූචිය සකස් කිරීමෙහි ත්‍රිපිටක සංස්කාරක මණ්ඩලයේ සෙසු මහතෙරවරුන් කිහිප නම ගේ ද සහයෝගය ලද බව ස්තුතිපෙරටුව සඳහන් කරම්හ.

මෙයට,

බළන්ගොඩ ආනන්දමෛත්‍රෙය ස්ථවිර.

මහරගම
වටයවත්ත පාර,
ශ්‍රී චන්ද්‍රශේඛරාරාමය.
1976.11.04.

සංකේත නිරූපණය

සී. සිංහල පුස්කොළ පිටපත

සීමු. සිංහල මුද්‍රිත දීඝනිකාය

මඡසං. බුරුම ඡට්ඨසංගීති-සොධිත දීඝනිකාය

ස්‍යා. ස්‍යාම තාය් අක්ෂර මුද්‍රිත දීඝනිකාය

කා. කාම්බොජ අක්ෂර මුද්‍රිත පොත.

PTS. Text Society Edition.

ශුද්ධාශුද්ධදර්ශනය

පිට	පෙළ	අශුද්ධ	ශුද්ධ
74	15	කප්ප	කප්පා
90	6	තණ්හා නිරොධා	තණ්හානිරොධා
106	18	අරූපසඤ්ඤුබහිද්ධා	අරූපසඤ්ඤී බහිද්ධා
116	26	වජ්ජීනං	වජ්ජීනං
116	27	අපරහානියෙහි	අපරිහානියෙහි
120	23	නිරද්දුතා	නිද්දුරතා
130	22	විදිතා	විදිතො
140	11	අනුබන්ධා	අනුබද්ධා
156	9	සමහත්තං	සමහත්තං
214	26	අපෙක්ඛකිරන්ති	අපෙක්ඛාකිරන්ති
216	34	අපසාරෙසි	අපසාදෙසි
218	18	නිබ්බානධාතුයා’	නිබ්බානධාතුයා
220	1	ආනන්ද පුච්ඡා	ආනන්දපුච්ඡා
222	18	තත්ථචිත්තං	තත්ථ චිත්තං
226	5	සරීරං’ මාපලුජ්ජීති	සරීරං මා පලුජ්ජී’ති
240	14	පච්ඡිමෙ	පච්ඡිමො
246	15	මහිංසනකො	හිංසනකො
252	10	අධිප්පයො	අධිප්පායො
280	6	භීයො	භිය්‍යො
284	30	එළිකම ස්ස	එළිකමයස්ස
288	21	සුඛවිහාරීතිතං	සුඛවිහාරීති තං
290	8	ගොණකත්ථීතානි	ගොණකත්ථතානි
292	31	කප්පෙපි	කප්පෙසි
294	31	දමිත්තං	දවිත්තං
302	21	පච්චුපත්ථාහි	පච්චුපට්ඨාහි
308	8	නවුතිනාතිකියො	නවුති නාතිකියො
386	28	ධතරට්ඨො පසාසති	ධතරට්ඨො තං පසාසති
387	10	විරූපක්ඛො පසාසති	විරූපක්ඛො තං පසාසති
400	4	අච්චඩිකුසොව	අවචඩිකුසො ච
402	5	සංයූළහ	සංයූළහා
432	24	ය්‍යාසසු	ය්‍යාසස්සු
451	61	සීවථීකයෑ යි	සීවථීකයයි

THE PALI ALPHABET

IN SINHALA CHARACTERS

VOWELS

අ a	ආ ā	ඉ i	ඊ ī	උ u	ඌ ū	එ e	ඔ o

CONSONANTS

ක ka	ඛ kha	ග ga	ඝ gha	ඞ ṅa			
ච ca	ඡ cha	ජ ja	ඣ jha	ඤ ña			
ට ṭa	ඨ ṭha	ඩ ḍa	ඪ ḍha	ණ ṇa			
ත ta	ථ tha	ද da	ධ dha	න na			
ප pa	ඵ pha	බ ba	භ bha	ම ma			
ය ya	ර ra	ල la	ව va	ස sa	හ ha	ළ ḷa	ං ṃ
ක ka	කා kā	කි ki	කී kī	කු ku	කූ kū	කෙ ke	කො ko
ඛ kha	ඛා khā	ඛි khi	ඛී khī	ඛු khu	ඛූ khū	ඛෙ khe	ඛො kho
ග ga	ගා gā	ගි gi	ගී gī	ගු gu	ගූ gū	ගෙ ge	ගො go

CONJUGT - CONSONANTS

කක kka	ඤඤ ñña	ත්‍ර tra	මඵ mpha
කඛ kkha	ණහ ṇha	දද dda	මබ ,mba
ක්‍ය kya	ඤච ñca	දධ ddha	මභ mbha
ක්‍රි kri	ඤඡ, ñcha	ද්‍ර dra	මම mma
ක්ව kva	ඤජ, ñja	ද්ව, dva	මභ mbha
ඛ්‍ය khya	ඤඣ ñjha	ධ්ව dhva	යය, ය්‍ය yya
ඛ්ව khva	ටට ṭṭa	නත nta	ය්හ yha
ගග gga	ටඨ, ṭṭha	නථ ntha	ලල lla
ගඝ ggha	ඩඩ dda	නද nda	ල්‍ය lya
ඞක ṅka	ඩඪ ddha	නධ ndha	ල්හ lha
ග්‍ර grâ	ණණ ṇṇa	නන nna	ව්හ wha
ඞඛ ñkha	ණට ṇṭa	න්හ nha	සස ssa
ඞග ñga	ණඨ ṇṭha	පප ppa	ස්ම sma
ඞඝ ṅgha	ණඩ, ṇda	පඵ ppha	ස්ව sva
චච cca	තත tta	බබ bba	හ්ම hma
චඡ ccha	තථ ttha	බභ bbha	හ්ව hva
ජජ jja	ත්ව tva	බ්‍ර bra	ළ්හ ḷha
ජඣ jjha		මප mpa	

ා ā	ි i	ී ī	ු u	ූ ū	ෙ e	ො o

විෂය සූචිය

සුත්තන්තපිටකෙ

දීඝනිකායො

(දුතියො භාගො)

මහාවග්ගො

සුත්තන්තපිටකෙ

දීඝනිකායො

(දුතියො භාගො)

මහාවග්ගො

නමො තස්ස භගවතො අරහතො
සම්මා සම්බුද්ධස්ස

1.

මහාපදානසුත්තං.

1. එවං මෙ සුතං: **එකං** සමයං භගවා **සාවත්ථියං විහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස** ආරාමෙ **කරෙරිකුටිකායං**. අථ ඛො සම්බහුලානං භික්ඛූනං පච්ඡාභත්තං පිණ්ඩපාතපටික්කන්තානං කරෙරිමණ්ඩලමාළෙ සන්නිසින්නානං සන්නිපතිතානං පුබ්බෙනිවාසපටිසංයුත්තා ධම්මී කථා උදපාදි: 'ඉතිපි පුබ්බෙ නිවාසො, ඉතිපි[1] පුබ්බෙ නිවාසො'ති.

2. අස්සොසි ඛො භගවා දිබ්බාය සොතධාතුයා විසුද්ධාය අතික්කන්තමානුසිකාය[2] තෙසං භික්ඛූනං ඉමං කථාසල්ලාපං. අථ ඛො භගවා උට්ඨායාසනා යෙන කරෙරිමණ්ඩලමාළො තෙනුපසඞ්කමි, උපසඞ්කමිත්වා පඤ්ඤත්තෙ ආසනෙ නිසීදි. නිසජ්ජ ඛො භගවා භික්ඛූ ආමන්තෙසි: ''කායනු'ත්ථ භික්ඛවෙ එතරහි කථාය සන්නිසින්නා? කා ච පන වො අන්තරාකථා විප්පකතා?''ති.

3. එවං වුත්තෙ තෙ භික්ඛූ භගවන්තං එතදවොචුං: ''ඉධ භන්තෙ අම්හාකං පච්ඡාභත්තං පිණ්ඩපාතපටික්කන්තානං කරෙරිමණ්ඩලමාළෙ සන්නිසින්නානං සන්නිපතිතානං පුබ්බෙනිවාසපටිසංයුත්තා ධම්මී කථා උදපාදි: 'ඉතිපි පුබ්බෙනිවාසො, ඉතිපි පුබ්බෙනිවාසො'ති. අයං ඛො නො භන්තෙ අන්තරා කථා විප්පකතා. අථ භගවා අනුප්පත්තො''ති.

---

1. ඉති PTS
2. මානුසකාය-සීමු

සූත්‍රාන්තපිටකයෙහි

දික්සඟිය

(ද්විතිය භාගය)

මහාවග්ගය

ඒ භාග්‍යවත් අර්හත් සම්‍යක් සම්බුද්ධයන් වහන්සේට නමස්කාර වේවා

1.

මහාපදාන සූත්‍රය

1. මා විසින් මෙසේ අසන ලදී: එක් සමයෙක භාග්‍යවතුන් වහන්සේ සැවැත්නුවර නිසා ජේතවන නම් වූ අනේපිඬුසිටුහුගේ අරම්හි කරෙරිකුටිකායෙහි (ලුණුවරණ රුක අසල කරන ලද කිලියෙහි) වැඩ වසන සේක. එ කල්හි පිණ්ඩපාතයෙන් පෙරළා පැමිණ (බත්කිස කොට නැඟී සිට) කරෙරිමණ්ඩලමාළයෙහි (යටකී කරෙරිමණ්ඩපය අසලැ ඡිෂීදන ශාලායෙහි) එක් වැ හුන් එක්රැස් වූ බොහෝ භික්ෂූන් අතරැ 'පෙරැ වුසූ කඳපිළිවෙළ මෙසේත් වේ. පෙරැ වුසූ කඳ පිළිවෙළ මෙසේත් වේ' යැ යි පූර්වනිවාසප්‍රතිසංයුක්ත වූ දැහැමි කතාවෙක් පහළ විය.

2. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මිනිසුන්ගේ ඇසුම්ඉම ඉක්මැ අයනුවට සමත් වූ පිරිසිදු දිව්කනින් ඒ මහණුන්ගේ මේ කථාසංලාපය අසා වදළ සේක. ඉක්බිති භාග්‍යවතුන් වහන්සේ හුනස්නෙන් නැගී කරෙරිමණ්ඩලමාළය කරා එළැඹි සේක. එළැඹ පනවා තුබුණු අස්නෙහි වැඩහුන් සේක. වැඩහිඳ ම භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මහණුන් බණවා, 'මහණෙනි, දැන් තෙපි කවර නම් කතාවෙකින් මෙහි හුන්නහු ද? තොපගේ කවර නම් අතුරු කතාවෙක් අඩාළ වී ද?' යි අසා වදළ සේක.

3. මෙසේ වදළ කල්හි මහණහු භාග්‍යවතුන් වහන්සේට ''වහන්ස, පසුබත්හි පිණ්ඩපාතයෙන් පෙරළා ආ, මෙහි කරෙරිමණ්ඩලමාළයෙහි එක්වැහුන් එක් රැස් වූ අප අතරැ 'පූර්වනිවාසය මෙසේත් වේ, පූර්වනිවාසය මෙසේත් වේ' යැ යි පූර්වනිවාසප්‍රතිසංයුක්ත දැහැමි කතාවෙක් උපන. වහන්ස, අපගේ මේ අතුරු කතාව අඩාළ විය. එකලැ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වැඩි සේකැ''යි මෙ බස් පැවැසූහ.

4. "ඉච්ඡෙය්‍යාථ නො තුම්හෙ භික්ඛවෙ පුබ්බෙනිවාසපටිසංයුත්තං ධම්මිං කථං සොතු"න්ති.

"එතස්ස භගවා කාලො, එතස්ස සුගත කාලො, යං භගවා පුබ්බෙ-නිවාසපටිසංයුත්තං ධම්මිං කථං කරෙය්‍ය. භගවතො සුත්වා භික්ඛූ ධාරෙස්සන්තී"ති. "තෙන හි භික්ඛවෙ සුණාථ, සාධුකං මනසි කරොථ, භාසිස්සාමී"ති. "එවම්භන්තෙ"ති ඛො තෙ භික්ඛූ භගවතො පච්චස්සොසුං, භගවා එතදවොච:

5. ඉතො සො භික්ඛවෙ එකනවුතොකප්පෙ[1] යං විපස්සී භගවා අරහං සම්මාසම්බුද්ධො ලොකෙ උදපාදි. ඉතො සො භික්ඛවෙ එකතිංසෙකප්පෙ[2] යං සිඛී භගවා අරහං සම්මාසම්බුද්ධො ලොකෙ උදපාදි. තස්මිඤ්ඤෙව ඛො භික්ඛවෙ එකතිංසෙ කප්පෙ වෙස්සභූ භගවා අරහං සම්මාසම්බුද්ධො ලොකෙ උදපාදි. ඉමස්මිඤ්ඤෙව ඛො භික්ඛවෙ භද්දකප්පෙ කකුසන්ධො භගවා අරහං සම්මාසම්බුද්ධො ලොකෙ උදපාදි. ඉමස්මිඤ්ඤෙව ඛො භික්ඛවෙ භද්දකප්පෙ කොණාගමනො භගවා අරහං සම්මාසම්බුද්ධො ලොකෙ උදපාදි. ඉමස්මිඤ්ඤෙව ඛො භික්ඛවෙ භද්දකප්පෙ කස්සපො භගවා අරහං සම්මාසම්බුද්ධො ලොකෙ උදපාදි. ඉමස්මිඤ්ඤෙව ඛො භික්ඛවෙ භද්දකප්පෙ අහං එතරහි අරහං සම්මාසම්බුද්ධො ලොකෙ උප්පන්නො.

6. විපස්සී භික්ඛවෙ භගවා අරහං සම්මාසම්බුද්ධො ඛත්තියො ජාතියා අහොසි, ඛත්තියකුලෙ උදපාදි. සිඛී භික්ඛවෙ භගවා අරහං සම්මාසම්බුද්ධො ඛත්තියො ජාතියා අහොසි, ඛත්තියකුලෙ උදපාදි. වෙස්සභූ භික්ඛවෙ භගවා අරහං සම්මාසම්බුද්ධො ඛත්තියො ජාතියා අහොසි, ඛත්තියකුලෙ උදපාදි. කකුසන්ධො භික්ඛවෙ භගවා අරහං සම්මාසම්බුද්ධො බ්‍රාහ්මණො ජාතියා අහොසි, බ්‍රාහ්මණකුලෙ උදපාදි. කොණාගමනො භික්ඛවෙ භගවා අරහං සම්මාසම්බුද්ධො බ්‍රාහ්මණො ජාතියා අහොසි, බ්‍රාහ්මණකුලෙ උදපාදි. කස්සපො භික්ඛවෙ භගවා අරහං සම්මාසම්බුද්ධො බ්‍රාහ්මණො ජාතියා අහොසි, බ්‍රාහ්මණකුලෙ උදපාදි. අහං භික්ඛවෙ එතරහි අරහං සම්මා-සම්බුද්ධො ඛත්තියො ජාතියා අහොසිං, ඛත්තියකුලෙ උප්පන්නො.

7. විපස්සී භික්ඛවෙ භගවා අරහං සම්මාසම්බුද්ධො කොණ්ඩඤ්ඤො ගොත්තෙන අහොසි. සිඛී භික්ඛවෙ භගවා අරහං සම්මාසම්බුද්ධො කොණ්ඩඤ්ඤො ගොත්තෙන අහොසි. වෙස්සභූ භික්ඛවෙ භගවා අරහං සම්මාසම්බුද්ධො කොණ්ඩඤ්ඤො ගොත්තෙන අහොසි. කකුසන්ධො භික්ඛවෙ භගවා අරහං සම්මාසම්බුද්ධො කස්සපො ගොත්තෙන අහොසි.

---

1. එකනවුතිකප්පෙ – ම ජ සං,
2. එකතිංසෙ කප්පෙ – ම ජ සං,

4. ''මහණෙනි, තෙපි පෙර වුසූ කඳපිළිවෙළ පිළිබඳ වූ දහම්කතාවක් අසන්නට කැමැත්තහු ද?''යි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ පුළුවුත් සේක.

''වහන්ස, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ පෙර වුසූ කඳපිළිවෙළ පිළිබඳ වූ දැහැමි කතාවක් කරන සේක යන යමෙක් ඇද්ද, භාග්‍යවතුන් වහන්ස, එයට මේ කාලය ය. සුගතයන් වහන්ස, එයට මේ කාලය ය. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වෙතින් අසා මහණහු සිත්හි ලා දරන්නාහ''යි භික්ෂූහු කීහ. ''මහණෙනි, එසේ වී නම්, අසවු. මොනොවට මෙනෙහි කරවු, කියන්නෙමි'' යි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වදාළ සේක ''එසේ යැ වහන්සැ'' යි ඒ මහණහු භාග්‍යවතුන් වහන්සේට පිළිවදන් ඇස්වූහ. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මේ (මතු දැක්වෙන) ධර්මකථාව වදාළ සේක.

5. මහණෙනි, යම් කලෙක අර්හත් සම්‍යක්සම්බුද්ධ වූ විපස්සී හගවත්හු ලොවැ පහළ වූහු නම්, ඒ මෙයින් පෙර එක්අනූවන කප ය. මහණෙනි, යම් කලෙක අර්හත් සම්‍යක්සම්බුද්ධ වූ සිඛී හගවත්හු ලොවැ පහළ වූහු නම්, ඒ මෙයින් යටැ එක්තිස්වන කප ය. මහණෙනි, ඒ එක් තිස්වන කපෙහි ම අර්හත් සම්‍යක්සම්බුද්ධ වූ වෙස්සභූ හගවත්හු ලොවැ පහළ වූහ. මහණෙනි, මෙ බදුරුකප්හි ම අර්හත් සම්‍යක්සම්බුද්ධ වූ කකුසන්ධ හගවත්හු ලොවැ පහළ වූහ. මහණෙනි, මෙ බදුරුකප්හි ම අර්හත් සම්‍යක්සම්බුද්ධ වූ කොණාගමන හගවත්හු ලොවැ පහළ වූහ. මහණෙනි, මෙ බදුරුකප්හි ම අර්හත් සම්‍යක්සම්බුද්ධ වූ කාශ්‍යප හගවත්හු ලොවැ පහළ වූහ. මහණෙනි, මෙ බදුරුකප්හි ම අර්හත් වූ සම්‍යක්සම්බුද්ධ වූ මම් මෙ සමයෙහි ලොවැ පහළ වීමි.

6. මහණෙනි, අර්හත් සම්‍යක්සම්බුද්ධ වූ විපස්සී හගවත්හු ජාතියෙන් ක්ෂත්‍රිය වූහ, කැත්කුලෙහි උපන්හ. මහණෙනි, අර්හත් සම්‍යක්සම්බුද්ධ වූ සිඛී හගවත්හු ජාතියෙන් ක්ෂත්‍රිය වූහ, කැත්කුලෙහි උපන්හ. මහණෙනි, අර්හත් සම්‍යක්සම්බුද්ධ වූ වෙස්සභූ හගවත්හු ජාතියෙන් ක්ෂත්‍රිය වූහ, කැත්කුලෙහි උපන්හ. මහණෙනි, අර්හත් සම්‍යක්සම්බුද්ධ වූ කකුසන්ධ හගවත්හු ජාතියෙන් බ්‍රාහ්මණ වූහ, බමුණුකුලයෙහි උපන්හ. මහණෙනි, අර්හත් සම්‍යක්සම්බුද්ධ වූ කොණාගමන හගවත්හු ජාතියෙන් බ්‍රාහ්මණ වූහ, බමුණුකුලෙහි උපන්හ. මහණෙනි, අර්හත් සම්‍යක්සම්බුද්ධ වූ කාශ්‍යප හගවත්හු ජාතියෙන බ්‍රාහ්මණ වූහ, බමුණුකුලෙහි උපන්හ. මහණෙනි, මෙ කලැ අර්හත් සම්‍යක්සම්බුද්ධ වූ මම් ජාතියෙන් ක්ෂත්‍රිය වීමි, කැත්කුලෙහි උපන්මි.

7. මහණෙනි, අර්හත් සම්‍යක්සම්බුද්ධ වූ විපස්සී හගවත්හු ගොත්‍රයෙන් කෞණ්ඩින්‍ය වූහ. මහණෙනි, අර්හත් සම්‍යක්සම්බුද්ධ වූ සිඛී හගවත්හු ගොත්‍රයෙන් කෞණ්ඩින්‍ය වූහ. මහණෙනි, අර්හත් සම්‍යක් සම්බුද්ධ වූ වෙස්සභූ හගවත්හු ගොත්‍රයෙන් කෞණ්ඩින්‍ය වූහ. මහණෙනි, අර්හත් සම්‍යක්සම්බුද්ධ වූ කකුසන්ධ හගවත්හු ගොත්‍රයෙන් කාශ්‍යප වූහ.

කොණාගමනො භික්ඛවෙ, භගවා අරහං සම්මාසම්බුද්ධො කස්සපො ගොත්තෙන අහොසි. කස්සපො භික්ඛවෙ, භගවා අරහං සම්මාසම්බුද්ධො කස්සපො ගොත්තෙන අහොසි. අහං භික්ඛවෙ, එතරහි අරහං සම්මාසම්බුද්ධො ගොතමො ගොත්තෙන[1].

8. විපස්සිස්ස භික්ඛවෙ භගවතො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස අසීති[2] වස්සසහස්සානි ආයුප්පමාණං අහොසි. සිඛිස්ස භික්ඛවෙ භගවතො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස සත්තතිවස්සසහස්සානි ආයුප්පමාණං අහොසි. වෙස්සභුස්ස භික්ඛවෙ, භගවතො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස සට්ඨිවස්සසහස්සානි ආයුප්පමාණං අහොසි. කකුසන්ධස්ස භික්ඛවෙ, භගවතො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස චත්තාලීස[3]වස්සසහස්සානි ආයුප්පමාණං අහොසි. කොණාගමනස්ස භික්ඛවෙ, භගවතො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස තිංසවස්සසහස්සානි ආයුප්පමාණං අහොසි. කස්සපස්ස භික්ඛවෙ, භගවතො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස වීසති[4]වස්සසහස්සානි ආයුප්පමාණං අහොසි. මය්හං භික්ඛවෙ, එතරහි අප්පකං ආයුප්පමාණං පරිත්තං ලහුකං යො චිරං ජීවති සො වස්සසතං අප්පං වා භිය්‍යො.

9. විපස්සී භික්ඛවෙ, භගවා අරහං සම්මාසම්බුද්ධො පාටලියා මූලෙ අභිසම්බුද්ධො. සිඛී භික්ඛවෙ, භගවා අරහං සම්මාසම්බුද්ධො පුණ්ඩරීකස්ස මූලෙ අභිසම්බුද්ධො. වෙස්සභූ භික්ඛවෙ, භගවා අරහං සම්මාසම්බුද්ධො සාලස්ස මූලෙ අභිසම්බුද්ධො. කකුසන්ධො භික්ඛවෙ, භගවා අරහං සම්මාසම්බුද්ධො සිරීසස්ස මූලෙ අභිසම්බුද්ධො. කොණාගමනො භික්ඛවෙ, භගවා අරහං සම්මාසම්බුද්ධො උදුම්බරස්ස මූලෙ අභිසම්බුද්ධො. කස්සපො භික්ඛවෙ, භගවා අරහං සම්මාසම්බුද්ධො නිග්‍රොධස්ස මූලෙ අභිසම්බුද්ධො. අහං භික්ඛවෙ, එතරහි අරහං සම්මාසම්බුද්ධො අස්සත්ථස්ස මූලෙ අභිසම්බුද්ධො.

10. විපස්සිස්ස භික්ඛවෙ, භගවතො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස ඛණ්ඩතිස්සං නාම සාවකයුගං අහොසි අග්ගං භද්දයුගං. සිඛිස්ස භික්ඛවෙ, භගවතො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස අභිභූසම්භවං නාම සාවකයුගං අහොසි අග්ගං භද්දයුගං. වෙස්සභුස්ස භික්ඛවෙ, භගවතො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස සොණුත්තරං නාම සාවකයුගං අහොසි අග්ගං භද්දයුගං. කකුසන්ධස්ස භික්ඛවෙ, භගවතො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස විධුරසඤ්ජීවං නාම සාවකයුගං අහොසි අග්ගං භද්දයුගං. කොණාගමනස්ස භික්ඛවෙ, භගවතො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස භිය්‍යොසුත්තරං නාම සාවකයුගං අහොසි අග්ගං භද්දයුගං. කස්සපස්ස භික්ඛවෙ, භගවතො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස තිස්සභාරද්වාජං නාම සාවකයුගං අහොසි අග්ගං භද්දයුගං. මය්හං භික්ඛවෙ, එතරහි අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස සාරිපුත්තමොග්ගල්ලානං නාම සාවකයුගං හොති අග්ගං භද්දයුගං.

1. ගොතමො ගොත්තෙන අහොසි. සී මු ස්‍යා
2. අසීතිං, PTS.   3. චත්තාලිසං ම ඡ සං., PTS.   4. වීසතිං PTS.

මහණෙනි, අර්හත් සම්‍යක්සම්බුද්ධ වූ කොණාගමන භගවත්හු ගොත්‍රයෙන් කාශ්‍යප වූහ. මහණෙනි, අර්හත් සම්‍යක්සම්බුද්ධ වූ කාශ්‍යප භගවත්හු ගොත්‍රයෙන් කාශ්‍යප වූහ. මහණෙනි, මෙ සමයෙහි අර්හත් සම්‍යක් සම්බුද්ධ වූ මම් ගොත්‍රයෙන් ගෞතම වෙමි.

8. මහණෙනි, අර්හත් සම්‍යක්සම්බුද්ධ වූ විපස්සී භාග්‍යවතුන්ගේ ආයුෂ්ප්‍රමාණය හවුරුදු අසූදහසෙක් විය. මහණෙනි, අර්හත් සම්‍යක් සම්බුද්ධ වූ සිඛී භාග්‍යවතුන්ගේ ආයුෂ්ප්‍රමාණය හවුරුදු සැත්තෑදහසෙක්විය. මහණෙනි,අර්හත්සම්‍යක්සම්බුද්ධවූ වෙස්සභූ භාග්‍යවතුන්ගේ ආයුෂ්ප්‍රමාණය හවුරුදු සැටදහසෙක් විය. මහණෙනි, අර්හත් සම්‍යක්සම්බුද්ධවූ කකුසන්ධ භාග්‍යවතුන්ගේ ආයුෂ්ප්‍රමාණය හවුරුදු සතළිස් දහසෙක් විය. මහණෙනි, අර්හත් සම්‍යක්සම්බුද්ධ වූ කොණාගමන භාග්‍යවතුන්ගේ ආයුෂ්ප්‍රමාණය හවුරුදු තිස්දහසෙක් විය. මහණෙනි, අර්හත් සම්‍යක්සම්බුද්ධ වූ කාශ්‍යප භාග්‍යවතුන්ගේ ආයුෂ්ප්‍රමාණය හවුරුදු විසිදහසෙක් විය. මහණෙනි, මෙ කලැ මාගේ ආයුෂ්ප්‍රමාණය අල්ප ය, ස්වල්පය, ලඝු ය. යමෙක් (මෙ සමයෙහි) බොහෝ කල් ජීවත් වන්නේ නම් හෙ තෙම හවුරුදු සියක් හෝ ස්වල්පයක් වැඩියෙන් හෝ ජීවත් වන්නේ ය.

9. මහණෙනි, අර්හත් සම්‍යක්සම්බුද්ධ වූ විපස්සී භාග්‍යවත්හු පළොල් රුකක් මුලැ සත්‍යාවබොධය කළහ. මහණෙනි, අර්හත් සම්‍යක්සම්බුද්ධ වූ සිඛී භාග්‍යවත්හු හෙළඹරුකක්මුලැ සත්‍යාවබොධය කළහ. මහණෙනි, අර්හත් සම්‍යක්සම්බුද්ධ වූ වෙස්සභූ භාග්‍යවත්හු සල්රුකක්මුලැ සත්‍යාව බොධය කළහ. මහණෙනි, අර්හත් සම්‍යක්සම්බුද්ධ වූ කකුසන්ධ භාග්‍යවත්හු මහරි රුකක්මුලැ සත්‍යාවබොධය කළහ. මහණෙනි, අර්හත් සම්‍යක්සම්බුද්ධ වූ කොණාගමන භාග්‍යවත්හු දිඹුල්රුකක් මුලැ සත්‍යාවබොධය කළහ. මහණෙනි, අර්හත් සම්‍යක්සම්බුද්ධ වූ කාශ්‍යප භාග්‍යවත්හු නුගරුකක් මුලැ සත්‍යාවබොධය කළහ. මහණෙනි, මෙ කලැ අර්හත් සම්‍යක්සම්බුද්ධ වූ මම් ඇසතු රුකක් මුලැ සත්‍යාවබොධය කෙළෙමි.

10. මහණෙනි, අර්හත් සම්‍යක්සම්බුද්ධ වූ විපස්සී භාග්‍යවතුන්හට **ඛණ්ඩය තිස්ස** යැ යි භද්‍රයුගල වූ අක්සවුයුවලෙක් විය. මහණෙනි, අර්හත් වූ සම්‍යක්සම්බුද්ධ වූ සිඛී භාග්‍යවතුන්හට **අභිභූ** ය **සම්භව** යැ යි භද්‍රයුගල වූ අක්සවුයුවලෙක් විය. මහණෙනි, අර්හත් සම්‍යක්සම්බුද්ධ වූ වෙස්සභූ භාග්‍යවතුන්හට **සොණ ය උත්තර** යැ යි භද්‍රයුගල වූ අක්සවුයුවලෙක් විය. මහණෙනි, අර්හත් සම්‍යක්සම්බුද්ධ වූ කකුසන්ධ භාග්‍යවතුන්හට **විධුර** ය **සඤ්ජීව** යැ යි භද්‍රයුගල වූ අක්සවුයුවලෙක් විය. මහණෙනි, අර්හත් සම්‍යක්සම්බුද්ධ වූ කොණාගමන භාග්‍යවතුනහට **භියොසාස** ය **උත්තර** යැ යි භද්‍රයුගල වූ අක්සවුයුවලෙක් විය. මහණෙනි, අර්හත් සම්‍යක්සම්බුද්ධ වූ කාශ්‍යප භාග්‍යවතුන්හට **තිස්ස** ය **භාරද්වාජ** යැ යි භද්‍රයුගල වූ අක්සවුයුවලෙක් විය. මහණෙනි, මෙ කලැ අර්හත් සම්‍යක් සම්බුද්ධ වූ මාහට භද්‍රයුගල වූ **සැරියුත්** ය **මුගලන්** යැ යි අක්සවුයුවලෙක් වෙයි.

11. විපස්සිස්ස භික්ඛවෙ, භගවතො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස තයො සාවකානං සන්නිපාතා අහෙසුං. එකො සාවකානං සන්නිපාතො අහොසි අට්ඨසට්ඨිභික්ඛුසතසහස්සං. එකො සාවකානං සන්නිපාතො අහොසි භික්ඛුසතසහස්සං. එකො සාවකානං සන්නිපාතො අහොසි අසීතිභික්ඛුසහස්සානි. විපස්සිස්ස භික්ඛවෙ භගවතො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස ඉමෙ තයො සාවකානං සන්නිපාතා අහෙසුං සබ්බෙසං යෙව ඛීණාසවානං. සිඛිස්ස භික්ඛවෙ, භගවතො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස තයො සාවකානං සන්නිපාතා අහෙසුං: එකො සාවකානං සන්නිපාතො අහොසි භික්ඛුසතසහස්සං. එකො සාවකානං සන්නිපාතො අහොසි අසීති භික්ඛුසහස්සානි. එකො සාවකානං සන්නිපාතො අහොසි සත්තති භික්ඛුසහස්සානි. සිඛිස්ස භික්ඛවෙ භගවතො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස ඉමෙ තයො සාවකානං සන්නිපාතා අහෙසුං සබ්බෙසං යෙව ඛීණාසවානං. වෙස්සභුස්ස භික්ඛවෙ, භගවතො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස තයො සාවකානං සන්නිපාතා අහෙසුං: එකො සාවකානං සන්නිපාතො අහොසි අසීති භික්ඛුසහස්සානි. එකො සාවකානං සන්නිපාතො අහොසි සත්තති භික්ඛුසහස්සානි. එකො සාවකානං සන්නිපාතො අහොසි සට්ඨි භික්ඛුසහස්සානි. වෙස්සභුස්ස භික්ඛවෙ, භගවතො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස ඉමෙ තයො සාවකානං සන්නිපාතා අහෙසුං සබ්බෙසං යෙව ඛීණාසවානං. කකුසන්ධස්ස භික්ඛවෙ, භගවතො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස එකො සාවකානං සන්නිපාතො අහොසි චත්තාළීස භික්ඛුසහස්සානි. කකුසන්ධස්ස භික්ඛවෙ, භගවතො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස අයං එකො සාවකානං සන්නිපාතො අහොසි සබ්බෙසං යෙව ඛීණාසවානං. කොණාගමනස්ස භික්ඛවෙ, භගවතො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස එකො සාවකානං සන්නිපාතො අහොසි තිංසභික්ඛුසහස්සානි කොණාගමනස්ස භික්ඛවෙ, භගවතො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස අයං එකො සාවකානං සන්නිපාතො අහොසි සබ්බෙසං යෙව ඛීණාසවානං කස්සපස්ස භික්ඛවෙ, භගවතො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස එකො සාවකානං සන්නිපාතො අහොසි වීසති භික්ඛුසහස්සානි. කස්සපස්ස භික්ඛවෙ භගවතො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස අයං එකො සාවකානං සන්නිපාතො අහොසි සබ්බෙසං යෙව ඛීණාසවානං. මය්හං භික්ඛවෙ, එතරහි අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස එකො සාවකානං සන්නිපාතො අහොසි අඩ්ඪතෙළසානි භික්ඛුසතානි. මය්හං භික්ඛවෙ අයං එකො සාවකානං සන්නිපාතො අහොසි සබ්බෙසං යෙව ඛීණාසවානං.

12. විපස්සිස්ස භික්ඛවෙ, භගවතො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස අසොකො නාම භික්ඛු උපට්ඨාකො අහොසි අග්ගුපට්ඨාකො. සිඛිස්ස භික්ඛවෙ, භගවතො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස ඛෙමඞ්කරො නාම භික්ඛු උපට්ඨාකො අහොසි අග්ගුපට්ඨාකො. වෙස්සභුස්ස භික්ඛවෙ, භගවතො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස උපසන්තො නාම භික්ඛු උපට්ඨාකො අහොසි අග්ගුපට්ඨාකො. කකුසන්ධස්ස භික්ඛවෙ, භගවතො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස බුද්ධිජො නාම භික්ඛු උපට්ඨාකො අහොසි අග්ගුපට්ඨාකො.

11. මහණෙනි, අර්හත් සම්‍යක්සම්බුද්ධ වූ විපස්සී භාග්‍යවතුන් ගේ ශ්‍රාවක සන්නිපාත තුනෙක් විය: එක් ශ්‍රාවකසන්නිපාතයෙක් මහණුන් එක් ලක්ෂ අටසැටදහසෙක් විය. එක් ශ්‍රාවකසන්නිපාතයෙක් මහණුන් ලක්ෂයෙක් විය. එක් ශ්‍රාවකසන්නිපාතයෙක් මහණුන් අසූදහසෙක් විය. මහණෙනි, අර්හත් සම්‍යක්සම්බුද්ධ වූ විපස්සී භාග්‍යවතුන්ගේ හැම දෙනා ම රහතුන් වූ සව්වන් පිළිබඳ මේ සන්නිපාතයෝ තිදෙනෙක් වූහ. මහණෙනි, අර්හත් සම්‍යක්සම්බුද්ධ වූ සිඛී භාග්‍යවතුන්ගේ ශ්‍රාවකසන්නිපාත තුනෙක් විය: එකෙක් මහණුන් ලක්පයක් වූ ශ්‍රාවකසන්නිපාතයෙක් විය. එකෙක් මහණුන් අසූදහසක් වූ ශ්‍රාවකසන්නිපාතයෙක් විය. එකෙක් මහණුන් සැත්තෑදහසක් වූ ශ්‍රාවකසන්නිපාතයෙක් විය. අර්හත් සම්‍යක්සම්බුද්ධ වූ සිඛී භාග්‍යවතුන්හට හැම දෙනා ම රහතුන් වූ සව්වන් පිළිබඳ මේ තුන් සන්නිපාත කෙනෙක් වූහ. මහණෙනි, අර්හත් සම්‍යක්-සම්බුද්ධ වූ වෙස්සභූ භාග්‍යවතුන්හට තුන් ශ්‍රාවකසන්නිපාත කෙනෙක් වූහ: එකෙක් මහණුන් අසූදහසක් වූ ශ්‍රාවකසන්නිපාතයෙක් විය. එකෙක් භික්ෂූන් සැත්තෑ දහසක් වූ ශ්‍රාවකසන්නිපාතයෙක් විය. එකෙක් මහණුන් සැටදහසක් වූ ශ්‍රාවකසන්නිපාතයෙක් විය. මහණෙනි, අර්හත් සම්‍යක්සම්බුද්ධ වූ වෙස්සභූ භාග්‍යවතුන්ගේ සියල්ලන් ම රහතුන් වූ සව්වන් සම්බන්ධ මේ තුන් සන්නිපාත කෙනෙක් වූහ. මහණෙනි, අර්හත් සම්‍යක්-සම්බුද්ධ වූ කකුසන්ධ භාග්‍යවතුන්ගේ මහණුන් සතළිස්දහසක් වූ එක් ශ්‍රාවකසන්නිපාතයෙක් විය. මහණෙනි, අර්හත් සම්‍යක්සම්බුද්ධ වූ කකුසන්ධ භාග්‍යවතුන්ගේ හැම දෙනා ම රහතුන් වූ සව්වන් සම්බන්ධ මේ එක් සන්නිපාතයෙක් විය. මහණෙනි, අර්හත් සම්‍යක්සම්බුද්ධ වූ කොනා-ගමන භාග්‍යවතුන්ගේ මහණුන් තිස්දහසක් වූ එක් ශ්‍රාවකසන්නිපාතයෙක් විය. මහණෙනි, අර්හත් සම්‍යක්සම්බුද්ධ වූ කොණාගමන භාග්‍යවතුන්හට හැම දෙනා ම රහතුන් වූ සව්වන්ගේ මේ එක් සන්නිපාතයෙක් විය. මහ-ණෙනි, අර්හත් සම්‍යක්සම්බුද්ධ වූ කාශ්‍යප භාග්‍යවතුන්හට මහණුන් විසි දහසක් වූ එක් ශ්‍රාවකසන්නිපාතයෙක් විය. මහණෙනි, අර්හත් සම්‍යක් සම්බුද්ධ වූ කාශ්‍යප භාග්‍යවතුන්හට හැම දෙනා ම රහතුන් වූ සව්වන්ගේ මේ එක් සන්නිපාතයෙක් විය. මහණෙනි, මෙ සමයෙහි අර්හත් සම්‍යක්-සම්බුද්ධ වූ මා හට මහණුන් එක්දහස් දෙසිය පණසක් වූ එක් ශ්‍රාවකසන්නි-පාතයෙක් විය. මහණෙනි, මාහට හැම දෙනා ම රහතුන් වූ සව්වන් සම්බන්ධ මෙ එක් සන්නිපාතයෙක් වීය.

12. මහණෙනි, අර්හත් වූ සම්‍යක්සම්බුද්ධ වූ විපස්සී භාග්‍යවත්නට **අශෝක** නම් මහණෙක් උපස්ථායක, අග්‍රෝපස්ථායක විය. මහණෙනි, අර්හත් සම්‍යක්සම්බුද්ධ වූ සිඛී භාග්‍යවත්නට **ඛෙමඞ්කර** නම් මහණෙක් උපස්ථායක, අග්‍රෝපස්ථායක විය. මහණෙනි, අර්හත් සම්‍යක් සම්බුද්ධ වූ වෙස්සභූ භාග්‍යවත්නට **උපශාන්ත** නම් මහණෙක් උපස්ථායක, අග්‍රෝපස්ථායක විය. මහණෙනි, අර්හත් සම්‍යක්සම්බුද්ධ වූ කකුසන්ධ නම් භාග්‍යවත්නට **බුද්ධිජ** නම් මහණෙක් උපස්ථායක, අග්‍රෝපස්ථායක විය.

කොණාගමනස්ස භික්ඛවෙ භගවතො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස සොත්ථිජො නාම භික්ඛු උපට්ඨාකො අහොසි අග්ගුපට්ඨාකො. කස්සපස්ස භික්ඛවෙ භගවතො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස සබ්බමිත්තො නාම භික්ඛු උපට්ඨාකො අහොසි අග්ගුපට්ඨාකො. මය්හං භික්ඛවෙ එතරහි අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස ආනන්දො භික්ඛු උපට්ඨාකො හොති අග්ගුපට්ඨාකො.[1]

13. විපස්සිස්ස භික්ඛවෙ භගවතො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස බන්ධුමා නාම රාජා පිතා අහොසි. බන්ධුමතී නාම දෙවී මාතා අහොසි ජනෙත්ති.[2] බන්ධුමස්ස රඤ්ඤො බන්ධුමතී නාම නගරං රාජධානී අහොසි. සිඛිස්ස භික්ඛවෙ භගවතො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස අරුණො නාම රාජා පිතා අහොසි. පභාවතී නාම දෙවී මාතා අහොසි ජනෙත්ති. අරුණස්ස රඤ්ඤො අරුණවතී නාම නගරං රාජධානී අහොසි. වෙස්සභුස්ස භික්ඛවෙ භගවතො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස සුප්පතීතො[3] නාම රාජා පිතා අහොසි. යසවතී නාම දෙවී මාතා අහොසි ජනෙත්ති. සුප්පතීතස්ස රඤ්ඤො අනොමං නාම නගරං රාජධානී අහොසි. කකුසන්ධස්ස භික්ඛවෙ භගවතො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස අග්ගිදත්තො නාම බ්‍රාහ්මණො පිතා අහොසි. විසාඛා නාම බ්‍රාහ්මණී මාතා අහොසි ජනෙත්ති. තෙන ඛො පන භික්ඛවෙ සමයෙන ඛෙමො නාම රාජා අහොසි. ඛෙමස්ස රඤ්ඤො ඛෙමවතී නාම නගරං රාජධානී අහොසි. කොණාගමනස්ස භික්ඛවෙ භගවතො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස යඤ්ඤදත්තො නාම බ්‍රාහ්මණො පිතා අහොසි. උත්තරා නාම බ්‍රාහ්මණී මාතා අහොසි ජනෙත්ති. තෙන ඛො පන භික්ඛවෙ සමයෙන සොභො නාම රාජා අහොසි. සොභස්ස රඤ්ඤො සොභාවතී නාම නගරං රාජධානී අහොසි. කස්සපස්ස භික්ඛවෙ භගවතො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස බ්‍රහ්මදත්තො නාම බ්‍රාහ්මණො පිතා අහොසි. ධනවතී නාම බ්‍රාහ්මණී මාතා අහොසි. ජනෙත්ති. තෙන ඛො පන භික්ඛවෙ සමයෙන කිකී නාම[4] රාජා අහොසි. කිකිස්ස රඤ්ඤො බාරාණසී නාම නගරං රාජධානී අහොසි. මය්හං භික්ඛවෙ එතරහි අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස සුද්ධොදනො රාජා පිතා අහොසි, මායාදෙවී මාතා ජනෙත්ති. කපිලවත්ථු නාම නගරං රාජධානී''ති.

ඉදමවොච භගවා, ඉදං වත්වා සුගතො උට්ඨායාසනා විහාරං පාවිසි.

14. අථ ඛො තෙසං භික්ඛූනං අචිරපක්කන්තස්ස භගවතො අයමන්තරා කථා උදපාදි: ''අච්ඡරියං ආවුසො තථාගතස්ස මහිද්ධිකතා මහානුභාවතා, යත්‍ර හි නාම තථාගතො අතීතෙ බුද්ධෙ පරිනිබ්බුතෙ ඡින්නපපඤ්චෙ ඡින්නවටුමෙ පරියාදින්නවට්ටෙ සබ්බදුක්ඛවීතිවත්තෙ ජාතිතොපි අනුස්සරිස්සති, නාමතොපි අනුස්සරිස්සති,

1. උපට්ඨාකො අහොසි සී මු.
2. ජනෙත්තී - ස්‍යා
3. සුප්පතිකො - ම ජ සං,
4. කිංකී නාම - ස්‍යා.

මහණෙනි,අර්හත්සම්‍යක්සම්බුද්ධ වූ කොණාගමන භාග්‍යවත්නට **සොත්ථිජ** නම් මහණෙක් උපස්ථායක, අග්‍රොපස්ථායක විය. මහණෙනි, අර්හත් සම්‍යක් සම්බුද්ධ වූ කාශ්‍යප නම් භාග්‍යවත්නට **සර්වමිත්‍ර** නම් මහණෙක් උපස්ථායක, අග්‍රොපස්ථායක විය. මහණෙනි, මෙ සමයෙහි අර්හත් සම්‍යක්සම්බුද්ධ වූ මට **ආනන්ද** නම් මහණ උපස්ථායක, අග්‍රොපස්ථායක වෙයි.

13. මහණෙනි, අර්හත් සම්‍යක්සම්බුද්ධ විපස්සී භාග්‍යවත්නට **බන්ධුමත්** නම් රජ පිය වි ය, **බන්ධුමතී** නම් දෙවි විජාත මාතෘ වූය. බන්ධු-මතී නම් නුවර බන්ධුමත් රජුගේ රජදහන විය. මහණෙනි, අර්හත් සම්‍යක්-සම්බුද්ධ වූ සිඛී භාග්‍යවත්නට **අරුණ** නම් රජ පිය වී ය, **ප්‍රභාවතී** නම් දෙවි වැදූ මව වූ ය **අරුණවතී** නම් නුවර අරුණ රජුගේ රජදහන විය. මහණෙනි, අර්හත් සම්‍යක්සම්බුද්ධ වෙස්සභූ භාග්‍යවත්නට **සුප්‍රතීත** නම් රජ පිය වී ය. **යශොවතී** නම් දෙවි වැදූ මවු වූ ය. **අනොම** නම් නුවර **සුප්‍රතීත** රජුහුගේ රදජහන් විය. මහණෙනි, අර්හත් සම්‍යක්සම්බුද්ධ වූ කකුසන්ධ නම් භාග්‍යවත්නට **අග්ගිදත්ත** නම් බමුණු පිය විය, **විශාඛා** නම් බැමිණි වැදූ මවු වූ ය. මහණෙනි, එසමයෙහි **ක්ෂෙම** නම් රජෙක් විය. **ක්ෂෙමවතී** නුවර රජුහුගේ රජදහන විය. මහණෙනි, අර්හත් සම්‍යක්සම්බුද්ධ වූ කොණාගමන නම් භාග්‍යවත්නට **යඥදත්ත** නම් බමුණු පිය වි ය, **උත්තරා** නම් බැමිණි වැදූ මවු වූ ය. එසමයෙහි මහණෙනි, **ශොභ** නම් රජෙක් විය. **ශොභාවතී** නම් නුවර ශොභ රජුහුගේ රජදහන් විය. මහණෙනි, අර්හත් සම්‍යක්සම්බුද්ධ වූ කාශ්‍යප භාග්‍යවත්නට බ්‍රහ්මදත්ත නම් බමුණු පිය විය. **ධනවතී** නම් බැමිණි වැදූ මවු වූ ය. මහණෙනි, එ සමයෙහි **කිකී** නම් රජෙක් විය. **බරණැස්** නම් නුවර **කිකී** රජුහුගේ රජදහන විය. මහණෙනි, මෙ සමයෙහි රහත් වූ සම්මාසම්බුදු වූ මාහට **සුදොවුන්** රජ පිය වි ය. **මායාදේවී** වැදූ මවු වූ ය. ''**කිඹුල්වත්** නම් නුවර රජදහන් වෙයි.''

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මෙය වදළ සේක. මෙය වදරා සුගතයන් වහන්සේ හුනස්නෙන් නැඟී වෙහෙරට පිවිසි සේක.

14. ඉක්බිති භාග්‍යවතුන් වහනසේ නික්ම වැඩි නොබෝ වේලායෙහි මේ අතුරු කථාව උපන: ''ඇවැත්නි, යම්බඳු වූ තථාගතයන් වහන්සේ 'ඒ භාග්‍යවත්හු මෙබඳු ජාතියෙහි උපන්නෝ වූහ යි ද, මෙබඳු නම් ඇත්තෝ මෙබඳු ගොත් ඇත්තෝ මෙබඳු සිල් ඇත්තෝ මෙබඳු දහම් ඇත්තෝ මෙබඳු ප්‍රඥා ඇත්තෝ මෙබඳු විහරණ ඇත්තෝ මෙබඳු විමුක්ති ඇත්තෝ වූහ'යි පිරිනිවියා වූ, සිඳැලූ තෘෂ්ණාමානදෘෂ්ටිප්‍රපඤ්ච ඇති, සිඳැලූ කම්වට ඇති, හැම ලෙසින් ක්ෂීණ කළ කම්වට ඇති, සියලු විපාකවට්ට දුක ඉක්මි ඉකුත් බුදුවරුන් ජාති විසින් සිහි කළ සේක ද, නම් විසින් සිහි කළ සේක්ද,

ගොත්තතොපි අනුස්සරිස්සති, ආයුප්පමාණතොපි අනුස්සරිස්සති, සාවකයුගතොපි අනුස්සරිස්සති, සාවකසන්නිපාතතොපි අනුස්සරිස්සති: 'එවංජච්චා තෙ භගවන්තො අහෙසුං ඉතිපි, එවංනාමා එවංගොත්තා එවංසීලා එවංධම්මා එවංපඤ්ඤා එවංවිහාරී එවංවිමුත්තා තෙ භගවන්තො අහෙසුං ඉතිපීති. කිං නු ඛො ආවුසො තථාගතස්සෙව නු ඛො එසා ධම්මධාතු සුප්පටිවිද්ධා, යස්සා ධම්මධාතුයා සුප්පටිවිද්ධත්තා තථාගතො අතීතෙ බුද්ධෙ පරිනිබ්බුතෙ ඡින්නපපඤ්චෙ ඡින්නවටුමෙ පරියාදින්නවට්ටෙ සබ්බදුක්ඛවීතිවත්තෙ ජාතිතොපි අනුස්සරති, නාමතොපි අනුස්සරති, ගොත්තතොපි අනුස්සරති, ආයුප්පමාණතොපි අනුස්සරති, සාවකයුගතොපි අනුස්සරති, සාවකසන්නිපාතතොපි අනුස්සරති: 'එවංජච්චා තෙ භගවන්තො අහෙසුං ඉතිපි, එවංනාමා එවංගොත්තා එවංසීලා එවංධම්මා එවංපඤ්ඤා එවංවිහාරී එවංවිමුත්තා තෙ භගවන්තො අහෙසුං ඉතිපීති', උදාහු දෙවතා තථාගතස්ස එතමත්ථං ආරොචෙසුං යෙන තථාගතො අතීතෙ බුද්ධෙ පරිනිබ්බුතෙ ඡින්නපපඤ්චෙ ඡින්නවටුමෙ පරියාදින්නවට්ටෙ සබ්බදුක්ඛවීතිවත්තෙ ජාති-තොපි අනුස්සරති, නාමතොපි අනුස්සරති, ආයුප්පමාණතොපි අනුස්සරති, සාවකයුගතොපි අනුස්සරති, සාවකසන්නිපාතතොපි අනුස්සරති: 'එවංජච්චා තෙ භගවන්තො අහෙසුං ඉතිපි, එවංනාමා එවංගොත්තා එවංසීලා එවංධම්මා එවංපඤ්ඤා එවංවිහාරී එවංවිමුත්තා තෙ භගවන්තො අහෙසුං ඉතිපීති'' අයඤ්ච හිදං තෙසං භික්ඛූනං අන්තරාකථා විප්පකතා හොති.

15. අථ ඛො භගවා සායන්හසමයං පටිසල්ලානා වුට්ඨිතො යෙන, කරෙරිමණ්ඩලමාළො තෙනුපසඞ්කමි. උපසඞ්කමිත්වා පඤ්ඤත්තෙ ආසනෙ නිසීදි. නිසජ්ජ ඛො භගවා භික්ඛූ ආමන්තෙසි: ''කායනුත්ථ භික්ඛවෙ එතරහි කථාය සන්නිසින්නා? කා ච පන වො අන්තරා කථා විප්පකතා?'' ති. එවං වුත්තෙ තෙ භික්ඛූ භගවන්තං එතදවොචුං: ''ඉධ භන්තෙ අම්හාකං අචිරපක්කන්තස්ස භගවතො අයමන්තරා කථා උදපාදි:

ගොත් විසින් සිහි කළ සේක් ද, ආයු පමණ විසින් සිහි කළ සේක්ද, ශ්‍රාවකයුග විසින් සිහි කළ සේක් ද, ශ්‍රාවක සන්නිපාත විසින් සිහි කළ සේක් ද, ඒ තථාගතයන් වහන්සේගේ එසා මහත් සෘද්ධි ඇති නියාව, එසා මහත් අනුභාව ඇති නියාව ආශ්චර්‍ය්‍ය ය, අද්භූත ය. ඇවැත්නි, කිමෙක් ද? යම් ධර්මධාතුවක් (යම් සියල්ල දක්නා නුවණක්) මොනොවට පිළිවිදි බැවින් තථාගතයන් වහන්සේ 'ඒ භාග්‍යවත්හු මෙබඳු ජාතියෙහි උපන්න යි ද, මෙබඳු නමැත්තෝ මෙබඳු ගොත් ඇත්තෝ මෙබඳු ප්‍රඥා ඇත්තෝ මෙබඳු විහරණ ඇත්තෝ මෙබඳු විමුක්ති ඇත්තෝ වූහ'යි ද පිරිනිවියාවූ, සිඳැලූ ප්‍රපඤ්ච ඇති, සිඳැලූ කම්වට ඇති, හැම ලෙසින් ක්ෂිණ කළ කම්වට ඇති, සියලු විවාවටදුක් ඉක්මි ඉකුත් බුදුවරුන් ජාති විසින්, නම් විසින්, ගොත් විසින්, ආයු පමණ විසින්, ශ්‍රාවකයුග විසින්, ශ්‍රාවකසන්නිපාත විසින් සිහි කළ සේක් නම්, ඒ ධර්මධාතුව තථාගතයන් වහන්සේ විසින් ම පිළිවිදුනා ලද ද? නැත හොත් යමෙකින් තථාගතයන්, වහන්සේ 'ඒ භගවත්හු මෙබඳුජාති ඇත්තෝ මෙ බඳු නම් ඇත්තෝ මෙබඳු ගොත් ඇත්තෝ මෙබඳු සිල්ඇත්තෝ මෙබඳු දහම් ඇත්තෝ මෙබඳු ප්‍රඥා ඇත්තෝ මෙබඳු විහරණ ඇත්තෝ මෙබඳු විමුක්ති ඇත්තෝ වූහ'යි සිඳැලූ ප්‍රපඤ්ච ඇති, සිඳැලූ කම්වට ඇති, හැම ලෙසින් ක්ෂිණ කළ කම්වට ඇති, සියලු විවාවට දුක් ඉක්මි, ඉකුත් බුදුවරුන් ජාති විසින් නම් විසින් ගොත් විසින් ආයුපමණ විසින් ශ්‍රාවකයුග විසින් ශ්‍රාවකසන්නිපාත විසින් සිහි කළ සේක් නම්, මෙ කරුණ දෙවතා කෙනෙක් තථාගතයන් වහන්සේට සැළ කළෝ දැ?''යි ඒ මහණුන්ගේ මෙ අතුරු කථාවෙක් අඩාළ වූයේ වෙයි.

15. ඉක්බිති භාග්‍යවතුන් වහන්සේ සවස් වේලෙහි සමවතින් නැගී සිට කරෙරිමණ්ඩලමාළයට වැඩි සේක. වැඩ ප්‍රඥප්ත ආසනයෙහි හුන් සේක. වැඩ හිඳ මහණුන් බණවා, ''මහණෙනි, තෙපි දැන් එක් ව කවර නම් කථාවෙකින් හුන්නහු ද? තොපගේ කවර නම් කථාවෙක් අඩාළ වී දැ?''යි අසා වදාළ සේක. මෙසේ වදාළ කලැ ඒ මහණහු ''වහන්ස, භාග්‍යවතුන්වහන්සේ නික්මැ වැඩි නොබෝ කල්හි අපගේ මෙසේ වූ අතුරු කථාවෙක් උපන:

'අච්ඡරියං ආවුසො අබ්භුතං ආවුසො තථාගතස්ස මහිද්ධිකතා මහානුභාවතා, යත්‍ර හි නාම තථාගතො අතීතෙ බුද්ධෙ පරිනිබ්බුතෙ ඡින්නපපඤ්චෙ ඡින්නවටුමෙ පරියාදින්නවට්ටෙ සබ්බදුක්ඛවීතිවත්තෙ ජාතිතොපි අනුස්සරිස්සති, නාමතො පි අනුස්සරිස්සති, ගොත්තතො පි අනුස්සරිස්සති, ආයුප්පමාණතො පි අනුස්සරිස්සති, සාවකයුගතො පි අනුස්සරිස්සති, සාවකසන්නිපාතතො පි අනුස්සරිස්සති: 'එවංජච්චා තෙ භගවන්තො අහෙසුං ඉතිපි, එවංනාමා, එවංගොත්තා, එවංසීලා, එවංධම්මා, එවංපඤ්ඤා, එවංවිහාරී, එවංවිමුත්තා තෙ භගවන්තො අහෙසුං ඉතිපීති. කිං නු ඛො ආවුසො තථාගතස්සෙව නු ඛො එසා ධම්මධාතු සුප්පටිවිද්ධා යස්සා ධම්මධාතුයා සුප්පටිවිද්ධත්තා තථාගතො අතීතෙ බුද්ධෙ පරිනිබ්බුතෙ ඡින්නපපඤ්චෙ ඡින්නවටුමෙ පරියාදින්නවට්ටෙ සබ්බදුක්ඛවීතිවත්තෙ ජාතිතො පි අනුස්සරති, නාමතො පි අනුස්සරති, ගොත්තතො පි අනුස්සරති, ආයුප්පමාණතො පි අනුස්සරති, සාවකයුගතො පි අනුස්සරති, සාවකසන්නිපාතතොපි අනුස්සරති: එවංජච්චා තෙ භගවන්තො අහෙසුං ඉතිපි, එවංනාමා, එවංගොත්තා, එවංසීලා, එවංධම්මා, එවංපඤ්ඤා, එවංවිහාරී, එවංවිමුත්තා තෙ භගවන්තො අහෙසුං ඉතිපීති? උදාහු දෙවතා තථාගතස්ස එතමත්ථං ආරොචෙසුං යෙන තථාගතො අතීතෙ බුද්ධෙ පරිනිබ්බුතෙ ඡින්නපපඤ්චෙ ඡින්නවටුමෙ පරියාදින්නවට්ටෙ සබ්බදුක්ඛවීතිවත්තෙ ජාතිතො පි අනුස්සරති, නාමතොපි අනුස්සරති, ගොත්තතොපි අනුස්සරති, ආයුප්පමාණතොපි අනුස්සරති, සාවකයුගතො පි අනුස්සරති, සාවකසන්නිපාතතොපි අනුස්සරති: 'එවංජච්චා තෙ භගවන්තො අහෙසුං ඉතිපි, එවංනාමා, එවංගොත්තා, එවංසීලා, එවංධම්මා, එවංපඤ්ඤා, එවංවිහාරී, එවංවිමුත්තා තෙ භගවන්තො අහෙසුං ඉති'පීති? අයං ඛො නො භන්තෙ අන්තරාකථා විප්පකතා හොති. අථ භගවා අනුප්පත්තො''ති.

16. ''තථාගතස්සෙවෙසා භික්ඛවෙ ධම්මධාතු සුප්පටිවිද්ධා යස්සා ධම්මධාතුයා සුප්පටිවිද්ධත්තා තථාගතො අතීතෙ බුද්ධෙ පරිනිබ්බුතෙ ඡින්නපපඤ්චෙ ඡින්නවටුමෙ පරියාදින්නවට්ටෙ සබ්බදුක්ඛවීතිවත්තෙ ජාතිතොපි අනුස්සරති, නාමතොපි අනුස්සරති, ගොත්තතො පි අනුස්සරති, ආයුප්පමාණතොපි අනුස්සරති, සාවකයුගතොපි අනුස්සරති, සාවකසන්නිපාතතොපි අනුස්සරති: එවංජච්චා තෙ භගවන්තො අහෙසුං ඉතිපි, එවංනාමා, එවංගොත්තා, එවංසීලා, එවංධම්මා, එවංපඤ්ඤා, එවංවිහාරී, එවංවිමුත්තා තෙ භගවන්තො අහෙසුං ඉතිපී'ති. දෙවතා පි තථාගතස්ස එතමත්ථං ආරොචෙසුං එවංජච්චා තෙ භගවන්තො අහෙසුං ඉතිපි, එවංනාමා, එවංගොත්තා, එවංසීලා, එවංධම්මා, එවංපඤ්ඤා, එවංවිහාරී, එවංවිමුත්තා තෙ භගවන්තො අහෙසුං ඉතිපී'ති. ඉච්ඡෙය්‍යාථ නො තුම්හෙ භික්ඛවෙ භිය්‍යොසොමත්තාය පුබ්බෙනිවාසපටිසංයුත්තං ධම්මිං කථං සොතුන්ති?.''

ඇවැත්නි, යම්බඳු වූ තථාගතයන් වහන්සේ ''ඒ භාග්‍යවත්හු මෙබඳු ජාතියෙහි උපන්හ, මෙබඳු ගොත් ඇතියෝ, මෙබඳු සිල් ඇතියෝ, මෙබඳු දහම් ඇතියෝ, මෙබඳු ප්‍රඥා ඇතියෝ, මෙබඳු විහරණ ඇතියෝ, මෙබඳු විමුක්ති ඇතියෝ වූහ'යි පිරිනිවි, සිඳැලූ තෘෂ්ණා මාන දෘෂ්ටි ප්‍රපඤ්ච ඇති, සිඳැලූ කම්වට ඇති, හැම ලෙසින් ක්ෂීණ කළ කම්වට ඇති, සියලු විවාවට දුක ඉක්මි ඉකුත් බුදුවරුන් ජාති විසින් නම් විසින් ගොත් විසින් ආයුප්‍රමාණ විසින් ශ්‍රාවකයුග විසින් ශ්‍රාවක-සන්නිපාත විසින් සිහි කළ සේක් ද, ඒ තථාගතයන් වහන්සේගේ එසේ වූ මහත් සෘද්ධි ඇති නියාව, මහත් අනුභාව ඇති නියාව ආශ්චර්‍ය්‍ය ය, අද්භූතය. ඇවැත්නි, කිම? යට ධර්මධාතුවක් මොනොවට පිළිවිදි බැවින් තථාගත-යන් වහන්සේ, ඒ භාග්‍යවත්හු මෙබඳු දූයෙහි උපන්හයි, මෙබඳු නමැත්තෝ මෙබඳු ගොතැත්තෝ, මෙබඳු සිල් ඇත්තෝ, මෙබඳු දහමැත්තෝ, මෙබඳු පැණැත්තෝ, මෙබඳු විහරණ ඇත්තෝ, මෙබඳු විමුක්ති ඇත්තෝ වූහ'යි පිරිනිවි, සිඳැලූ ප්‍රපඤ්ච ඇති, සිඳැලූ කම්වටැති, හැම ලෙසින් ක්ෂීණ කළ කම්වටැති, සියලු විපාකවට්ට දුක ඉක්මි, ඉකුත් බුදුවරුන් දැ නාම ගොත් විසින්, ආයුප්‍රමාණ විසින්, ශ්‍රාවකයුග විසින්, ශ්‍රාවකසන්නිපාත විසින් සිහි කළ සේක් නම්, ඒ ධර්මධාතුව තථාගතයන් වහන්සේ විසින් ම පිළිවිදුනා ලද ද? නැතහොත් යමෙකින් තථාගතයන්වහන්සේ ඒ භාග්‍යවත්හු 'මෙබඳු ජාති නාම ගොත්‍ර ශීල ධර්ම ප්‍රඥා විහරණ විමුක්ති ඇත්තෝ වූහ'යි සිඳැලූ ප්‍රපඤ්ච ඇති, සිඳැලූ කම්වට ඇති, ඇම ලෙසින් ක්ෂීණ කළ කමවට ඇති, සියලු විපාකවට්ට දුක ඉක්මි, අතීත බුදුවරුන් ජාති නාම ගොත්‍ර ආයුෂ් ප්‍රමාණ ශ්‍රාවකයුග ශ්‍රාවක සන්නිපාත විසින් සිහිකරන සේක් නම, මෙකරුණ දෙවතා කෙනෙක් තථාගතයන් වහන්සේට සැළ කළාහු ද?'යි අපගේ මේ අතුරු කථාව අඩාළ විය. එ කලැ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මෙහි වැඩවදළ සේකැ''යි ඒ මහණහු භාග්‍යවතුන් වහන්සේට සැළ කළහ.

16. ''මහණෙනි, යම් ධර්මධාතුවක් පිළිවිදි බැවින් තථාගතයෝ 'ඒ භාග්‍යවත්හු මෙබඳු ජාති නාම ගොත්‍ර ශීල ධර්ම ප්‍රඥා විහරණ විමුක්ති ඇත්තෝ වූහ'යි සිඳැලූ ප්‍රපඤ්ච ඇති, සිඳැලූ කම්වට ඇති, හැම ලෙසින් ක්ෂීණ කළ කම්වට ඇති සියලු විපාකවට්ට දුක ඉක්මි, අතීත බුදුවරුන් ජාති නාම ගොත්‍ර ආයුෂ්ප්‍රමාණ ශ්‍රාවකයුග ශ්‍රාවකසන්නිපාත විසින් සිහි කරන්නාහු නම්, ඒ ධර්මධාතුව තථාගතයන් විසින් මොනොවට ම පිළිවිදුනා ලද්දේ ය. මෙ කරුණ දෙවතාවෝ ද තථාගතයනට සැළ කළහ. මහණෙනි, තෙපි වඩාලාත් පෙරුවුසු කඳපිළිවෙළ පිළිබඳ වූ ධර්ම කථාව අසන්නට කැමැත්තහු දැ?''යි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ අසා වදළ සේක.

17. ''එතස්ස භගවා කාලො, එතස්ස සුගත කාලො, යං භගවා භිය්‍යොසොමත්තාය පුබ්බෙනිවාසපටිසංයුත්තං ධම්මිං කථං කරෙය්‍ය භගවතො සුත්වා භික්ඛූ ධාරෙස්සන්තී''ති. ''තෙන හි භික්ඛවෙ සුණාථ, සාධුකං මනසි කරොථ, භාසිස්සාමී''ති. 'එවං භන්තෙ'ති ඛො තෙ භික්ඛූ භගවතො පච්චස්සොසුං. භගවා එතදවොච:

18. ''ඉතො සො භික්ඛවෙ එකනවුතො කප්පො[1]. යං විපස්සී භගවා අරහං සම්මාසම්බුද්ධො ලොකෙ උදපාදි. විපස්සී භික්ඛවෙ භගවා අරහං සම්මාසම්බුද්ධො ඛත්තියො ජාතියා අහොසි, ඛත්තියකුලෙ උදපාදි. විපස්සී භික්ඛවෙ භගවා අරහං සම්මාසම්බුද්ධො කොණ්ඩඤ්ඤො ගොත්තෙන අහොසි. විපස්සිස්ස භික්ඛවෙ භගවතො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස අසීතිවස්සසහස්සානි ආයුප්පමාණං අහොසි. විපස්සී භික්ඛවෙ භගවා අරහං සම්මාසම්බුද්ධො පාටලියා මූලෙ අභිසම්බුද්ධො. විපස්සිස්ස භික්ඛවෙ භගවතො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස ඛණ්ඩතිස්සං නාම සාවකයුගං අහොසි අග්ගං භද්දයුගං. විපස්සිස්ස භික්ඛවෙ භගවතො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස තයො සාවකානං සන්නිපාතා අහෙසුං: එකො සාවකානං සන්නිපාතො අහොසි අට්ඨසට්ඨිභික්ඛුසතසහස්සං. එකො සාවකානං සන්නිපාතො අහොසි භික්ඛුසතසහස්සං. එකො සාවකානං සන්නිපාතො අහොසි අසීතිභික්ඛුසතසහස්සානි. විපස්සිස්ස භික්ඛවෙ භගවතො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස ඉමෙ තයො සාවකානං සන්නිපාතා අහෙසුං සබ්බෙසං යෙව ඛීණාසවානං. විපස්සිස්ස භික්ඛවෙ භගවතො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස අසොකො නාම භික්ඛු උපට්ඨාකො අහොසි අග්ගුපට්ඨාකො. විපස්සිස්ස භික්ඛවෙ භගවතො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස බන්ධුමා නාම රාජා පිතා අහොසි. බන්ධුමතී නාම දෙවී මාතා අහොසි ජනෙත්ති. බන්ධුමස්ස රඤ්ඤො බන්ධුමතී නාම නගරං රාජධානී අහොසි.

19. අථ ඛො භික්ඛවෙ විපස්සී බොධිසත්තො තුසිතා කායා චවිත්වා සතො සම්පජානො මාතුකුච්ඡිං ඔක්කමි. අයමෙත්ථ ධම්මතා.

20. ධම්මතා එසා භික්ඛවෙ යදා බොධිසත්තො තුසිතා කායා චවිත්වා මාතුකුච්ඡිං ඔක්කමති, අථ සදෙවකෙ ලොකෙ සමාරකෙ සබ්‍රහ්මකෙ, සස්සමණබ්‍රාහ්මණියා පජාය සදෙවමනුස්සාය අප්පමාණො උළාරො[2] ඔභාසො පාතුභවති අතික්කම්මෙව දෙවානං දෙවානුභාවං. යාපි තා ලොකන්තරිකා අඝා අසංවුතා අන්ධකාරා අන්ධකාරතිමිසා, යත්ථපිමෙ චන්දිමසුරියා එවංමහිද්ධිකා එවංමහානුභාවා ආභාය නානුභොන්ති, තත්ථපි අප්පමාණො උළාරො ඔභාසො පාතුභවති අතික්කම්මෙව දෙවානං දෙවානුභාවං. –

1. එකනවුතිකප්පෙ-ම ජ සං,
2. ඔළාරො – ස්‍යා

17. "වහන්ස, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වඩාලාත් පෙරවුසු කඳපිළිවෙළ පිළිබඳ දහම් කතාව කරන සේක යන යමෙක් ඇද්ද, භාග්‍යවතුන් වහන්ස, එයට මේ කාලය වෙයි. සුගතයන් වහන්ස, එයට මේ කාලය වෙයි. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වෙතින් අසා භික්ෂූහු සිතැ ලා දරන්නාහ"යි ඒ මහණහු කීහ. "මහණෙනි, එසේ වී නම් අසවු, මොනොවට මෙනෙහි කරවු, කියන්නෙමි"යි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වදළ සේක. 'එසේ යැ වහන්සැ'යි කියා ඒ මහණහු භාග්‍යවතුන් වහන්සේට පිළිවදන් ඇස්වූහ. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මෙය වදළ සේක:

18. මහණෙනි, යම් කලෙක රහත් වූ සම්මාසම්බුදු වූ විපස්සී භාග්‍යවත්හු ලොවැ පහළ වූහු නම්, ඒ මෙයින් එක්අනූ වන කප ය. මහණෙනි, රහත් සම්මාසම්බුදු වූ විපස්සී භාග්‍යවත්හු ජාතියෙන් ක්ෂත්‍රිය වූහ, ක්ෂත්‍රියකුලයෙහි උපන්හ. මහණෙනි, රහත් වූ සම්මාසම්බුදු වූ විපස්සී භාග්‍යවත්හු ගොත්‍රයෙන් කෞණ්ඩින්‍ය වූහ. මහණෙනි, රහත් වූ සම්මාසම්බුදු වූ විපස්සී භාග්‍යවත්නට හවුරුදු අසූදහසෙක් ආයුෂ්ප්‍රමාණය විය. මහණෙනි, රහත් වූ සම්මාසම්බුදු වූ විපස්සී භාග්‍යවත්හු පළොල්රුකක් මුලැ සත්‍යාවබොධය කළහ. මහණෙනි, රහත් වූ සම්මාසම්බුදු වූ විපස්සී භාග්‍යවත්නට ඛණ්ඩය තිස්ස යැ යි නම් වූ හද්‍රයුග වූ සවුයුවලෙක් විය. මහණෙනි, රහත් වූ සම්මාසම්බුදු වූ විපස්සී භාග්‍යවත්නට ශ්‍රාවකයන්ගේ රැස්වීම් තුනෙක් විය: එයින් එක් ශ්‍රාවකසන්නිපාතයෙක් අටසැට ලක්ෂයක් භික්ෂූන්ගෙන් යුක්ත විය. එක් ශ්‍රාවකසන්නිපාතයෙක් භික්ෂූන් ලක්ෂයෙක් විය. එක් ශ්‍රාවකසන්නිපාතයෙක් භික්ෂූන් අසූ දහසෙක් විය. මහණෙනි, රහත් වූ සම්මාසම්බුදුවූ විපස්සී භාග්‍යවත්නට හැම දෙනාම ක්ෂීණාශ්‍රව වූ සව්වන්ගේ මේ තුන් සන්නිපාත කෙනෙක් වූහ. මහණෙනි, රහත් වූ සම්මාසම්බුදු වූ විපස්සී භාග්‍යවත්නට අශොක නම් මහණෙක් අග්‍රොපස්ථායක වූ උවසු විය. මහණෙනි, රහත් වූ සම්මාසම්බුදු වූ විපස්සී භාග්‍යවත්නට බන්ධුමත් නම් රජෙක් පිතෘ විය, බන්ධුමතී නම් දේවියක් වැදූ මව වූ ය. බන්ධුමතී නම් නුවර බන්ධුමත් රජහුගේ රජදහන විය.

19. මහණෙනි, එකල්හි විපස්සී බෝසත්හු තුසී දෙව්නකායෙන් සැව සිහි ඇත්තේ නුවණැත්තේ මවුකුසට බටුයේ ය. මේ මෙහි ධර්මතා යි (ස්වභාවය යි).

20. මහණෙනි, මේ ධර්මතා යැ: යම් කලෙක බෝසත්හු තුසී දෙව්නකායෙන් සැව මව කුස පිළිසිඳ ගන්නාහු නම්, එ කලැ දෙවියන් සහිත මරුන් සහිත බඹුන් සහිත ලොව්හි, මහණබමුණන් සහිත සත්වප්‍රජායෙහි, දෙවියන්ගේ දෙවානුභාවය ඉක්මැ අපමණ වූ මහත් එළියෙක් පහළ වෙයි. නිති විවැරුණු, නො හැවුරුණු (යටින් පිහිටක් නැති), ඇස් අඳුරු කරන ගනඳුර ඇති යම් ලෝඇදිරි නිරයෝ වෙත් ද, මේසා මහඉදුහු ඇති මේසා මහ තෙදැති සඳ හිරුහු ඒ යම් තැනෙක සිය එළියෙන් අඳුරු දුරලන්නට නොහැකි වෙත් ද, එහි පවා දෙවියන්ගේ දෙව්එළිය ඉක්මැ ම අපමණ වූ මහත් එළියෙක් පහළ වෙයි:–

යෙ පි තත්ථ සත්තා උපපන්නා,[1] තෙ පි තෙනොභාසෙන අඤ්ඤමඤ්ඤං සඤ්ජානන්ති 'අඤ්ඤෙ පි කිර භො සන්ති සත්තා ඉධූපපන්නා'ති. අයඤ්ච දසසහස්සී ලොකධාතු සංකම්පති සම්පකම්පති සම්පවෙධති. අප්පමාණො ච උළාරො ඔභාසො ලොකෙ පාතුභවති අතික්කමෙව දෙවානං දෙවානුභාවං. අයමෙත්ථ ධම්මතා.

21. ධම්මතා එසා භික්ඛවෙ යදා බොධිසත්තො මාතුකුච්ඡිං ඔක්කන්තො හොති, චත්තාරො නං දෙවපුත්තා චතුද්දිස[2] රක්ඛාය උපගච්ඡන්ති: 'මා නං බොධිසත්තං වා බොධිසත්තමාතරං වා මනුස්සො වා අමනුස්සො වා කොචි වා විහෙඨෙසී'ති. අයමෙත්ථ ධම්මතා.

22. ධම්මතා එසා භික්ඛවෙ, යදා බොධිසත්තො මාතුකුච්ඡිං ඔක්කන්තො හොති, පකතියා සීලවතී බොධිසත්තමාතා හොති විරතා පාණාතිපාතා, විරතා අදින්නාදානා, විරතා කාමෙසු මිච්ඡාචාරා, විරතා මුසාවාදා, විරතා සුරාමෙරයමජ්ජපමාදට්ඨානා. අයමෙත්ථ ධම්මතා.

23. ධම්මතා එසා භික්ඛවෙ, යදා බොධිසත්තො මාතුකුච්ඡිං ඔක්කන්තො හොති, න බොධිසත්තමාතු පුරිසෙසු මානසං උප්පජ්ජති කාමගුණූපසංහිතං. අනතික්කමනීයා ච බොධිසත්තමාතා හොති කෙනචි පුරිසෙන රත්ත-චිත්තෙන. අයමෙත්ථ ධම්මතා.

24. ධම්මතා එසා භික්ඛවෙ, යදා බොධිසත්තො මාතුකුච්ඡිං ඔක්කන්තො හොති. ලාභිනී බොධිසත්තමාතා හොති පඤ්චන්නං කාමගුණානං. සා පඤ්චහි කාමගුණෙහි සමප්පිතා සමඞ්ගිභූතා පරිචාරෙති. අයමෙත්ථ ධම්මතා.

25. ධම්මතා එසා භික්ඛවෙ, යදා බොධිසත්තො මාතුකුච්ඡිං ඔක්කන්තො හොති, න බොධිසත්තමාතු කොචිදෙව ආබාධො උප්පජ්ජති. සුඛිනී බොධිසත්තමාතා හොති අකිලන්තකායා. බොධිසත්තඤ්ච බොධිසත්තමාතා තිරොකුච්ඡිගතං පස්සති සබ්බඞ්ගපච්චඞ්ගං අහීනින්ද්‍රියං.

සෙය්‍යථාපි භික්ඛවෙ මණි වෙළුරියො සුභො ජාතිමා අට්ඨංසො සුපරිකම්මකතො අච්ඡො විප්පසන්නො සබ්බාකාරසම්පන්නො, තත්‍ර යං සුත්තං ආවුතං නීලං වා පීතං වා ලොහිතං වා ඔදාතං වා පණ්ඩුසුත්තං වා, තමෙනං චක්ඛුමා පුරිසො හත්ථෙ කරිත්වා පච්චවෙක්ඛෙය්‍ය: අයං ඛො මණි වෙළුරියො සුභො ජාතිමා අට්ඨංසො සුපරිකම්මකතො අච්ඡො විප්පසන්නො සබ්බාකාර සම්පන්නො, තත්‍රිදං සුත්තං ආවුතං නීලං වා පීතං වා ලොහිතං වා ඔදාතං වා පණ්ඩුසුත්තං වා'ති. එවමෙව ඛො භික්ඛවෙ යදා බොධිසත්තො මාතුකුච්ඡිං ඔක්කන්තො හොති, න බොධිසත්තමාතු කොචිදෙව ආබාධො උප්පජ්ජති. සුඛිනී බොධිසත්තමාතා හොති අකිලන්තකායා. බොධිසත්තඤ්ච බොධිසත්තමාතා තිරොකුච්ඡිගතං පස්සති සබ්බඞ්ගපච්චඞ්ගිං අහීනින්ද්‍රියං. අයමෙත්ථ ධම්මතා.

1. උපපන්නා – ම ඡ සං, සයා PTS

2. චතුද්දිසං ම ඡ සං. චාතුද්දිසං – සයා

එහි යම් සත් කෙනෙක් උපන්නෝ ද, ඔහු ද ඒ එළියෙන් 'භවත්නි, මෙහි උපන් අන් සත් කෙනෙක් ඇත්හ' යි උනුන් හැඳින ගනිත්. මේ දසදහස් ලෝද ද හාත්පසින් සැලෙයි, වෙසෙසින් සැලෙයි, වෙවුලයි. දෙවියන්ගේ දෙවානුභාවය ඉක්මැ ම අප්‍රමාණ වූ විපුල ආලෝකයෙක් ලොවැ පහළ වෙයි. මේ මෙහි ධර්මතා යි.

21. මහණෙනි, මේ ධර්මතා යි: යම් විටෙක බෝසත්හු මව කුසට බටුවෝ වෙද්ද, එකලැ සිවුදෙනෙක් දෙව්පුත්තු (සිවු වරම්රජුහු) 'ඒ බෝසතුන් හෝ බෝසත්මව හෝ කිසි මිනිසෙක් හෝ නොමිනිසෙක් හෝ නො පෙළාව'යි සතර දිගැ රකවළට වෙත පැමිණෙත්. මෙහි මේ ධර්මතායි.

22. මහණෙනි, මේ ධර්මතා යි: යම් විටෙක බෝසත් තෙම මව කුසට බටුයේ වේ ද, එකල්හි පියෙවියෙන් ම සිල්වත් වූ බෝසත්මව පණිවායෙන් වැළැකුණී වෙයි. අයිනාදනින්. වැළැකුණී වෙයි, කාමමිථ්‍යාචාරයෙන් වැළැකුණී වෙයි, මුසවායෙන් වැළැකුණී වෙයි, මදට පමාවට කරුණු වූ රහමෙරින් වැළැකුණී වෙයි. මේ මෙහි ධර්මතා යි.

23. මහණෙනි, මේ ධර්මතා යි: යම් විටෙක බෝසත් තෙම මව කුසට බටුයේ වේ ද, එ තැන් පටන් කොට බෝසත්මවට පිරිමින් කෙරෙහි කාමගුණනිඃශ්‍රිත වූ සිතෙක් නො පහළ වේ. රාගයෙන් රත් වූ සිතැති කිසිදු පුරුෂයක්හු විසින් බෝසත් මව ඉක්මියැ හැකි නො වේ. මෙහි මේ ධර්මතා යි.

24. මහණෙනි, මේ ධර්මතා යි: යම් විටෙක බෝසත් තෙම මව කුසට බටුයේ වේ ද, එතැන් පටන් කොට බෝසත්මව පස්කම්සුව ලබන්නී වෙයි. ඕ පස්කම් ගුණයෙන් සමර්පිත ව සංයුක්ත ව ඉඳුරන් හසුරුවයි. මේ මෙහි ධර්මතා යි.

25. මහණෙනි, මේ ධර්මතා යි: යම් විටෙක බෝසත් තෙම මව කුසැ පිළිසිඳ ගත්තේ වේ ද, එතැන් පටන් කොට බෝසත්මවට කිසි ම ආබාධයෙක් නො උපදී. බෝසත්මව සුවැත්තී ක්ලාන්ත නොවූ කයැත්තී වෙයි. බෝසත්මව සිය කුසතුළැ වූ බෝසත්හු සියලු අඟපසඟ ඇත්තහු, නොපිරිහුණු ඉඳුරන් ඇත්තහු දකී. මේ මෙහි ධර්මතා යි.

මහණෙනි, යම්සේ ශොභන වූ, ජාතිමත් වූ, අටැස් වූ, මොනොවට පිරියම් කළ, පිරිසිදු, වෙසෙසින් පහන්, හැම අයුරින් පිරිපුන් වෙරළුමිණෙක් වේ ද, එහි නිල්වන් හෝ රන්වන් හෝ ලෙහෙවන් හෝ සුදුවන් හෝ පඬුවන් හෝ හුයෙක් අවුනන ලද්දේ වේ ද, එය ඇස්ඇති පුරුෂයෙක් අතෙහි කොට 'මේ වෙරළුමිණ හොබනේ ය, ජාතිමත් ය, අටැස් ය, මොනොවට පිරියම් කරන ලද්දේ ය, පිරිසිදු ය, වෙසෙසින් පහන් ය, හැම සැටියෙන් පිරිපුන් ය. මෙහි මේ නිල්වන් හෝ රන්වන් හෝ ලෙහෙවන් හෝ සුදුවන් හෝ පඬුවන් හෝ හුයෙක් අවුනන ලද්දේ වේ යැ'යි සලකා බලන්නේ ද, එසේ ම මහණෙනි, යම් කලෙක බෝසත්හු මවකුසැ පිළිසිඳ ගත්තෝ වෙත්ද, එකලැ බෝසත්මවට කිසිදු ආබාධයෙක් නො උපදී. බෝසත්මව අක්ලාන්ත කය ඇත්තී සුවපත් වෙයි. බෝසත් මව සිය කුසතුළැ වූ බෝසතුන් සියලු අඟපසඟ ඇතියවුන් නොපිරිහුණු ඉඳුරන් ඇතියවුන් දකී. මේ මෙහි ධර්මතා යි.

26. ධම්මතා එසා භික්ඛවෙ. සත්තාහජාතෙ බොධිසත්තෙ බොධිසත්තමාතා කාලං කරොති, තුසිතං, කායං උප පජ්ජති. අයමෙත්ථ ධම්මතා.

27. ධම්මතා එසා භික්ඛවෙ. යථා අඤ්ඤා ඉත්ථිකා නව වා දස වා මාසෙ ගබ්භං කුච්ඡිනා පරිහරිත්වා විජායන්ති, න හෙවං බොධිසත්තං බොධිසත්තමාතා විජායති. දසෙව මාසානි බොධිසත්තං බොධිසත්තමාතා කුච්ඡිනා පරිහරිත්වා විජායති. අමෙත්ථ ධම්මතා.

28. ධම්මතා එසා භික්ඛවෙ. යථා අඤ්ඤා ඉත්ථිකා නිසින්නා වා නිපන්නා වා විජායන්ති, න හෙවං බොධිසත්තං බොධිසත්තමාතා විජායති. ඨිතා'ව බොධිසත්තං බොධිසත්තමාතා විජායති. අයමෙත්ථ ධම්මතා.

29. ධම්මතා එසා භික්ඛවෙ. යදා බොධිසත්තො මාතුකුච්ඡිම්හා නික්ඛමති, දෙවා පඨමං පතිගණ්හන්ති, පච්ඡා මනුස්සා. අයමෙත්ථ ධම්මතා.

30. ධම්මතා එසා භික්ඛවෙ. යදා බොධිසත්තො මාතුකුච්ඡිම්හා නික්ඛමති, අප්පත්තො'ව බොධිසත්තො පඨවිං හොති. චත්තාරො නං දෙවපුත්තා පටිග්ගහෙත්වා මාතු පුරතො ඨපෙන්ති. 'අත්තමනා දෙවි හොහි මහෙසක්ඛො තෙ පුත්තො උප්පන්නො'ති, අයමෙත්ථ ධම්මතා.

31. ධම්මතා එසා භික්ඛවෙ. යදා බොධිසත්තො මාතුකුච්ඡිම්හා නික්ඛමති, විසදො'ව නික්ඛමති අමක්ඛිතො උද්දෙන[1] අමක්ඛිතො සෙම්හෙන අමක්ඛිතො රුහිරෙන, අමක්ඛිතො කෙනචි අසුචිනා, සුද්ධො විසදො.

සෙය්‍යථාපි භික්ඛවෙ මණිරතනං කාසිකෙ වත්ථෙ නික්ඛිත්තං නෙව මණිරතනං කාසිකං වත්ථං මක්ඛෙති, නාපි කාසිකං වත්ථං මණිරතනං මක්ඛෙති – තං කිස්ස හෙතු: උභින්නං සුද්ධත්තා. එවමෙව බො භික්ඛවෙ යදා බොධිසත්තො මාතුකුච්ඡිම්හා නික්ඛමති, විසදො'ව නික්ඛමති, අමක්ඛිතො උද්දෙන අමක්ඛිතො සෙම්හෙන අමක්ඛිතො රුහිරෙන අමක්ඛිතො කෙනචි අසුචිනා, සුද්ධො විසදො. අයමෙත්ථ ධම්මතා.

32. ධම්මතා එසා භික්ඛවෙ. යදා බොධිසත්තො මාතුකුච්ඡිම්හා නික්ඛමති, ද්වෙ උදකස්ස ධාරා[2] අන්තලික්ඛා පාතුභවන්ති: එකා සීතස්ස එකා උණ්හස්ස, යෙන බොධිසත්තස්ස උදකකිච්චං කරොන්ති මාතුච්ච[3]. අයමෙත්ථ ධම්මතා.

1. උදෙන – ම ජ සං
2. උදකධාරා – සීමු.
3. මාතු ච – සීමු. ම ජ සං සයා

26. මහණෙනි, මේ ධර්මතා යි: බෝසත්හු උපන් සත්දවසැ බෝසත්මව කලුරිය කෙරෙයි. (කලුරිය කොට) තුසීදෙව්ලොවැ උපදී. මෙ මෙහි ධර්මතා යි.

27. මහණෙනි, මේ ධර්මතා යි: යම්සේ අන් ස්ත්‍රීහු නව මසක් හෝ දසමසක් කුසින් ගබ රැක වදත් ද, බෝසත්මව එසේ බෝසතුන් නො ම ප්‍රසූත කෙරෙයි. බෝසත්මව පුරා දස මසක් ම බෝසතුන් කුසින් උසුලා ප්‍රසූත කෙරෙයි. මෙ මෙහි ධර්මතා යි.

28. මහණෙනි, මේ ධර්මතා යි: යම්සේ අන් ස්ත්‍රීහු හිඳ හෝ වැදහෙව වදත් ද, බෝසත්මව බෝසතුන් එසේ ප්‍රසූත නො කරයි. බෝසත් මව සිටියා ම බෝසතුන් ප්‍රසූත කෙරෙයි. මෙ මෙහි ධර්මතා යි.

29. මහණෙනි මෙ ධර්මතා යි: යම් විටෙක බෝසත්හු මව කුසින් බිහි වෙත්ද, එවිට පළමුවෙන් දෙවියෝ ද පසු ව මිනිස්සු ද ඔබ පිළිගනිත්. මෙ මෙහි ධර්මතා යි.

30. මහණෙනි, මෙ ධර්මතා යි: යම් විටෙක බෝසත්හු මව කුසින් නික්මෙත් ද, එකල්හි බෝසත්හු පොළොවට නො පැමිණියෝ ම වෙති. (නොපැමිණියැදී ම) සතර දෙව්පුත් කෙනෙක් ඔබ පිළිගෙන, 'දේවීනි, සතුටු වන්න, ඔබට මහායශස්ක පුතෙක් උපනැ'යි කියා මව ඉදිරියෙහි තබත්. මෙ මෙහි ධර්මතායි.

31. මහණෙනි, මෙ ධර්මතා යි: යම් විටෙක බෝසත්හු මව කුසින් නික්මෙත් ද, විශද වැ ම, දියෙන් නොවැකුණෝ, සෙමින් නොවැකුණෝ, ලෙයින් නොවැකුණෝ, කිසිදු අශුචියෙකින් නොවැකුණෝ පිරිසිදු වැ නිර්මල වැ නික්මෙති.

මහණෙනි, කසී සළුවෙක තබන ලද මිණිරුවනෙක් වේ නම් එය කසීසළුව නො වකා ද (කසීසළුවෙහි නො තැවැරේ ද) කසීසළුවත් මිණිරුවන නො වකා ද (කසීසළුව මිණිරුවනෙහි නො තැවරේ ද)—ඒ කවර හෙයින? ඒ දෙක ම පිරිසුදු බැවිනි. මහණෙනි, එසේ ම යම් විටෙක බෝසත්හු මව කුසින් නික්මෙත් ද, විශද වැ ම, දියෙන් නොවැකුණෝම, සෙමින් නොවැකුණෝම, ලෙයින් නොවැකුණෝම, කිසි දු අශුචියෙකින් නොවැකුණෝම, පිරිසිදුවැම නිර්මල වැම නික්මෙත්. මෙ මෙහි ධර්මතා යි.

32. මහණෙනි මෙ ධර්මතා යි: යම් විටෙක බෝසත්හු මව කුසින් නික්මෙත් ද, එකල්හි යමෙකින් බෝසතුන්ගේත් මවගේත් දියකිස කෙරෙත් ද, එසේ වූ එකක් උණුදිය වූත් එකක් සිහිල් දිය වූත් දියදහර දෙකෙක් අහසින් පහළ වෙයි. මෙ මෙහි ධර්මතා යි.

33. ධම්මතා එසා භික්ඛවෙ. සම්පතිජාතො බොධිසත්තො සමෙහි පාදෙහි පතිට්ඨහිත්වා උත්තරාභිමුඛො[1] සත්තපදවීතිහාරෙ[2] ගච්ඡති සෙතම්හි ඡත්තෙ අනුහීරමානෙ[3], සබ්බා ච දිසා අනුවිලොකෙති[4], ආසභිඤ්ච වාචම්භාසති: ''අග්ගො'හමස්මි ලොකස්ස, ජෙට්ඨො'හමස්මි ලොකස්ස, සෙට්ඨො'හමස්මි ලොකස්ස, අයමන්තිමා ජාති, නත්ථි'දානි පුනබ්භවො''ති. අයමෙත්ථ ධම්මතා.

34. ධම්මතා එසා භික්ඛවෙ. යදා බොධිසත්තො මාතුකුච්ඡිස්මා නික්ඛමති, අථ සදෙවකෙ ලොකෙ සමාරකෙ සබ්‍රහ්මකෙ, සස්සමණබ්‍රාහ්මණියා පජාය සදෙවමනුස්සාය අප්පමාණො උළාරො ඔභාසො පාතුභවති අතික්කම්මෙව දෙවානං දෙවානුභාවං. යා'පි තා ලොකන්තරිකා අඝා අසංවුතා අන්ධකාරා අන්ධකාරතිමිසා, යත්ථ'පිමෙ චන්දිමසූරියා එවම්මහානුභාවා ආභාය නානුභොන්ති, තත්ථ'පි අප්පමාණො උළාරො ඔභාසො පාතුභවති අතික්කම්මෙව දෙවානං දෙවානුභාවං. යෙ'පි තත්ථ සත්තා උපපන්නා, තෙ'පි තෙනොභාසෙන අඤ්ඤමඤ්ඤං සඤ්ජානන්ති: ''අඤ්ඤෙ'පි කිර භො සන්ති සත්තා ඉධූපපන්නා''ති. අයඤ්ච දසසහස්සී ලොකධාතු සංකම්පති සම්පකම්පති සම්පවෙධති. අප්පමාණො ච උළාරො ඔභාසො ලොකෙ පාතුභවති අතික්කම්මෙව දෙවානං දෙවානුභාවං. අයමෙත්ථ ධම්මතා.

35. ජාතෙ ඛො පන භික්ඛවෙ විපස්සිම්හි කුමාරෙ බන්ධුමතො රඤ්ඤො පටිවෙදෙසුං: 'පුත්තො තෙ දෙව ජාතො; තං දෙවො පස්සතූ'ති. අද්දසා ඛො භික්ඛවෙ බන්ධුමා රාජා විපස්සිං කුමාරං, දිස්වා නෙමිත්තෙ බ්‍රාහ්මණෙ ආමන්තාපෙත්වා එතදවොච:-

'පස්සන්තු භොන්තො නෙමිත්තා බ්‍රාහ්මණා කුමාරන්ති.' අද්දසංසු[5] ඛො භික්ඛවෙ නෙමිත්තා බ්‍රාහ්මණා විපස්සිං කුමාරං දිස්වා බන්ධුමං[6] රාජානං එතදවොචුං: 'අත්තමනො දෙව හොහි. මහෙසක්ඛො තෙ දෙව පුත්තො උප්පන්නො. ලාභා තෙ මහාරාජ, සුලද්ධං තෙ මහාරාජ, යස්ස තෙ කුලෙ එවරූපො පුත්තො උප්පන්නො.'

36. ''අයං හි දෙව කුමාරො ද්වත්තිංසමහාපුරිසලක්ඛණෙහි සමන්නාගතො යෙහි සමන්නාගතස්ස මහාපුරිසස්ස ද්වෙව ගතියො භවන්ති අනඤ්ඤා -සචෙ අගාරං අජ්ඣාවසති, රාජා හොති චක්කවත්ති ධම්මිකො ධම්මරාජා චාතුරන්තො විජිතාවී ජනපදත්ථාවරියප්පත්තො සත්තරතනසමන්නාගතො. තස්සිමානි සත්ත රතනානි භවන්ති: සෙය්‍යථීදං-

1. උත්තරෙනාභිමුඛො, සයා,
2. පදවීතිහාරෙන, ම ඡ සං
3. අනුධාරියමානෙ, ම ඡ සං
4. විලොකෙති, PTS
5. අද්දසාසු, ම ඡ සං.
6. බන්ධුමන්තං, ම ඡ සං.

33. මහණෙනි, මේ ධර්මතා යි: උපන් නොබෝ වේලෙහි ම දෙව්සේසත් දරනු ලබන් ම බෝසත්තෙම සම පියෙන් පොළොවැ පිහිටා උතුරු දෙසට මුහුණ ලා සත් පියවරක් යෙති. හැම දිගුන් අනුව බලති. ''මම ලොවට අග්‍ර වෙමි. මම ලොවට දෙටු වෙමි. මම ලොවට සෙට වෙමි. මේ අන්තිම ඉපැත්ම ය. දැන් මට මතු භවයෙක් නැතැ''යි උතුම් බස් පවසත්. මේ මෙහි ධර්මතා යි.

34. මහණෙනි, මේ ධර්මතා යි: යම් විටෙක බෝසත්හු මව කුසින් නික්මෙත් ද, එකල්හි දෙවියන් සහිත මරුන් සහිත බඹුන් සහිත ලොවෙහි, මහණබමුණන් සහිත දෙව්මිනිසුන් සහිත සත්මුළුයෙහි දෙවියන්ගේ දෙවානුභාවය ඉක්මැ ම පමණ කට නොහැකි මහත් එළියෙක් පහළ වෙයි. (රුක් ඈ කිසිවෙක) ගැටුම් නැති, කිසිවෙකින් නොවැසුණු, අඳුරු වූ, ගනඳුරු ඇති, මේ සා මහත් ඉදුහ ඇති මහත් තෙද ඇති මේ සඳ-හිරුන් සිය එළියෙන් බබුලුවනු නොහැකි යම් ලෝඅැදිරි ගිරයෝ වෙත් ද, එහි දු දෙවියන්ගේ දෙවානුභාවය ඉක්මැ ම අපමණ වූ මහත් එළියෙක් පහළ වෙයි. එහි යම් සත් කෙනෙක් උපන්නාහු නම් ඔහු ද ඒ එළියෙන් හවත්නි, මෙහි උපන් අන් සත්හු ද ඇතැ'යි උනුන් හැඳින ගනිත්. මේ දසදහසක් ලෝද ද සැලෙයි, වෙසෙසින් සැලෙයි, වෙවුලයි. දෙවානුභාවය ඉක්මැ ම අපමණ වූ ම මහත් එළියෙක් ලොවැ පහළ වෙයි. මේ මෙහි ධර්මතා යි.

35. මහණෙනි, විපස්සී කුමරුන් උපන් කල්හි 'දේවයිනි, ඔබට පුතෙක් උපන. දේවයන් වහන්සේ ඔහු දකින සේක් වා'යි බන්ධුමත් රජුට දැන්වූහ. මහණෙනි, බන්ධුමත් රජ විපස්සී කුමරුන් දුටුයේ ම ය. දැක නිමිත්තපාඨක බමුණන් කැඳවා

''හවත් නෛමිත්තිකබ්‍රාහ්මණයෝ කුමාරයා දකිත්ව''යි මෙ බස් පැවැසී ය: නෛමිත්තික බ්‍රාහ්මණයෝ විපස්සී කුමරහු දුටුවාහු ම ය. දැක බන්ධුමත් රජුට 'දෙවයිනි, සතුටු වන්න, ඔබට මහත් යශස් ඇති පුතෙක් උපන. මහරජුනි, යම්බඳු ඔබගේ කුලයෙහි මෙබඳු පුතෙක් උපන්නේ ද, ඒ ඔබට ලාභ ය. මහරජුනි, ඒ ඔබ විසින් ලබන ලද මනා ලාභයෙකි.

36. ''දෙවයිනි, යමෙකින් සමන්විත මහපුරිස්හට නිෂ්ඨා (නිෂ්පත්ති) දෙකෙක් ම වේ ද, අන් නිෂ්ඨාවෙක් නැද්ද, මේ කුමර එසේ වූ දෙතිස් මහපුරිස්ලකුණින් සමන්විත ය. ඉදින් මෙ තෙම ගිහිගෙහි වෙසේ නම්, සිවුසමුදුර හිම් කොටැති පොළොවට අධිපති, දිනූ යුද ඇති, දනව්හි තහවුරුබවට පැමිණි, සත්රුවනින් සමන්විත, දැහැමි වූ ධර්මරාජ වූ සක්විත්තෙක් වෙයි.

චක්කරතනං හත්ථිරතනං අස්සරතනං මණිරතනං ඉත්ථිරතනං ගහපතිරතනං පරිනායකරතනමෙව සත්තමං. පරොසහස්සං ඛො පනස්ස පුත්තා භවන්ති සූරා වීරඞ්ගරූපා පරසෙනප්පමද්දනා. සො ඉමං පඨවිං සාගරපරියන්තං අදණ්ඩෙන අසත්ථෙන ධම්මෙන අභිවිජිය අජ්ඣාවසති. සචෙ ඛො පන අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජති, අරහං හොති සම්මාසම්බුද්ධො ලොකෙ විවත්තච්ඡදෙ.

37. කතමෙහි චායං දෙව කුමාරො ද්වත්තිංසමහාපුරිසලක්ඛණෙහි සමන්නාගතො යෙහි සමන්නාගතස්ස මහාපුරිසස්ස ද්වෙව ගතියො භවන්ති අනඤ්ඤා–සචෙ අගාරං අජ්ඣාවසති, රාජා හොති චක්කවත්ති ධම්මිකො ධම්මරාජා චාතුරන්තො විජිතාවී ජනපදත්ථාවරියප්පත්තො සත්තරතන–සමන්නාගතො, තස්සිමානි සත්ත රතනානි භවන්ති: සෙය්‍යථීදං–චක්ක–රතනං හත්ථිරතනං අස්සරතනං මණිරතනං ඉත්ථිරතනං ගහපතිරතනං පරිනායකරතනමෙව සත්තමං, පරොසහස්සං ඛො පනස්ස පුත්තා භවන්ති සූරා වීරඞ්ගරූපා පරසෙනප්පමද්දනා. සො ඉමං පඨවිං සාගරපරියන්තං අදණ්ඩෙන අසත්ථෙන ධම්මෙන අභිවිජිය අජ්ඣාවසති. සචෙ ඛො පන අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජති, අරහං හොති සම්මාසම්බුද්ධො ලොකෙ විවත්තච්ඡදෙ.

අයං හි දෙව කුමාරො සුප්පතිට්ඨිතපාදො. යම්පායං දෙව කුමාරො සුප්පතිට්ඨිතපාදො, ඉදම්පිමස්ස මහාපුරිසස්ස මහාපුරිසලක්ඛණං භවති.

ඉමස්ස දෙව කුමාරස්ස හෙට්ඨාපාදතලෙසු චක්කානි ජාතානි සහස්සාරානි සනෙමිකානි සනාභිකානි සබ්බාකාරපරිපූරානි. යම්පි දෙව ඉමස්ස කුමාරස්ස හෙට්ඨාපාදතලෙසු චක්කානි ජාතානි සහස්සාරානි සනෙමිකානි සනාභිකානි සබ්බාකාරපරිපූරානි, ඉදම්පි'ස්ස මහාපුරිසස්ස මහාපුරිසලක්ඛණං භවති.

අයං හි දෙව කුමාරො ආයතපණ්හි. (යම්පායං දෙව කුමාරො ආයතපණ්හි ඉදම්පිමස්ස මහාපුරිසස්ස මහාපුරිසලක්ඛණං භවති.*)

අයං හි දෙව කුමාරො දීඝඞ්ගුලී. –පෙ–

අයං හි දෙව කුමාරො මුදුතලුණහත්ථපාදො. –පෙ–

අයං හි දෙව කුමාරො ජාලහත්ථපාදො: –පෙ–

අයං හි දෙව කුමාරො උස්සඞ්ඛපාදො. –පෙ–

අයං හි දෙව කුමාරො එණිජඞ්ඝො. –පෙ–

* පාඨො'යං පොත්ථකෙසු න දිස්සති. එත්ථාපි අඤ්ඤෙසුපි ඨානෙසු ''පෙ'' ඉති ච සීහල පොත්ථකෙසු න දිස්සති.

චක්‍රරත්නය, හස්තිරත්නය, අශ්වරත්නය, මණිරත්නය, ස්ත්‍රීරත්නය, ගෘහපතිරත්නය, සත්වනු පරිණායකරත්නය යන මේ සත්රුවන් කෙනෙක් ඔහුට වෙත්. ඔහුට ශුර වූ වීයර්‍ය්‍යප්‍රකෘතික (වීයර්‍ය්‍යමය) වූ සතුරු සෙන් මැඩලනුයෙහි සමත් වූ දහසකට වැඩි පුත්තු වෙත්. ඉහ් සයුර හිමි කොටැති මේ පොළොව දංඩෙන් තොර වැ සැතින් තොර වැ දැහැමින් දිනා එහි අධිපති ව වෙසෙයි. ඉදින් ගිහි ගෙන් නික්මැ පැවිදි වදී නම් ලොවැ බැහැර කරන ලද කෙලෙස් සෙවෙනි ඇති රහත් සම්මාසම්බුදුවරයෙක් වෙයි.

37. යමෙකින් සමන්විත මහ පුරිස්හට නිෂ්ඨා දෙකෙක් ම වේ ද, අන් නිෂ්ඨාවෙක් නැද්ද – ඉදින් ගිහි ගෙහි වෙසේ නම්, සිවුසමුදුර හිමි කොටැති පොළොවට අධිපති, දිනූ යුද ඇති, දනවුහි තහවුරුබවට පැමිණි, සත්රුවනින් සමන්විත, දැහැමි වූ දහම්රජ වූ සක්විත්තෙක් වේ ද, යමකුහට චක්‍රරත්නය, හස්තිරත්නය, අශ්වරත්නය, මණිරත්නය, ස්ත්‍රීරත්නය, ගෘහපතිරත්නය, සත්වනු පරිණායකරත්නය යන මේ සත් රුවන් කෙනෙක් වෙත් ද, යමකුට අභිත වූ වීයර්‍ය්‍යප්‍රකෘතික වූ, සතුරු සෙන් මැඩ ලනුයෙහි සමත් වූ දහසකට වැඩි පුත්තු වෙත් ද, යමෙකින් සමන්විතයෙක් සයුර හිමි කොටැති මේ පොළොව දංඩෙන් සැතින් තොර වැ දැහැමින් දිනා එහි අධිපති වැ වෙසේ ද, ඉදින් ගිහි ගෙන් නික්මැ පැවිදි වදී නම් ලොවැ බැහැර කළ කෙලෙස් සෙවෙනි ඇති රහත් සම්මාසම්බුදුවරයෙක් වේ ද, ඒ කවර දෙතිස් මහපුරිස්ලකුණින් මෙ කුමර සමන්විත වේ ද යත්:

දෙවයිනි, මෙ කුමර සුපිහිටි පා (එක පැහැර බිම පහස්නා පතුල්) ඇත්තේ ය. දෙවයිනි, මෙකුමර සුපිහිටි පා ඇත්තේ ය යන යමෙක් ඇද්ද, මෙ ද මේ මහපුරිස්හුගේ මහපුරිස් ලකුණෙක් වෙයි.

දෙවයිනි, මේ කුමරහුගේ යැටි පතුල්හි දහසක් අර ඇති, නිම්වලලු සහිත, නැබ සහිත, හැම සැටියෙන් පිරිපුන් චක්‍රයෝ හටගත්තාහු වෙත්. දේවයිනි, මෙ කුමරුගේ යැටි පතුල්හි දහසක් අර ඇති, නිම්වලලු සහිත, නැබ සහිත, හැම අයුරින් පිරිපුන් චක්‍රයෝ හටගත්තහු වෙත් ද, මෙත් මේ මහපුරිස්හුගේ මහපුරිස්ලකුණෙක් වේ.

දෙවයිනි, මෙ කුමර (පිරිපුන්) දික් විළුම් ඇත්තේ ය. දෙවයිනි, මෙ කුමර දික් විළුම් ඇතියේ වේද, මෙද මේ මහපුරිස්හුගේ මහපුරිස් ලකුණෙක් වෙයි.

දෙවයිනි, මෙ කුමර (මුලින් දළ අගින් සිහින්) දික් ඇඟිලි ඇත්තේ ය.

දෙවයිනි, මෙ කුමර මොළොක් තුරුණු අත් පා ඇතියේ ය...

දෙවයිනි, මෙ කුමර (අත සතර ඇඟිලි පය පස් ඇඟිලි එකප්‍රමාණ වැ ඇති බැවින් ජාල කවුළුවක්) බඳු අත් පා ඇත්තේ ය...

දෙවයිනි, මෙ කුමර උස් (නැඟී පිහිටි) බොලට ඇත්තේ ය...

දෙවයිනි, මේ කුමර ඒණිමුවන්ගේ බඳු කෙංඩා ඇත්තේය...

අයං හි දෙව කුමාරො ඨිතකො'ව අනොනමන්තො උභොහි පාණි-තලෙහි ජන්නුකානි පරිමසති[1] පරිමජ්ජති. –පෙ–

අයං හි දෙව කුමාරො කොසොහිතවත්ථගුය්හො[2]. –පෙ–

අයං හි දෙව කුමාරො සුවණ්ණවණ්ණො කඤ්චනසන්නිභත්තචො, –පෙ–

අයං හි දෙව කුමාරො සුඛුමච්ඡවි. සුඛුමත්තා ඡවියා රජොජල්ලං කායෙ න උපලිම්පති.[3] –පෙ–

අයං හි දෙව කුමාරො එකෙකලොමො. එකෙකානි ලොමානි ලොම-කූපෙසු ජාතානි. –පෙ–

අයං හි දෙව කුමාරො උද්ධග්ගලොමො. උද්ධග්ගානි ලොමානි ජාතානි නීලානි අඤ්ජනවණ්ණානි කුණ්ඩලාවත්තානි දක්ඛිණාවත්ත-කජාතානි. –පෙ–

අයං හි දෙව කුමාරො බ්‍රහ්මුජ්ජුගත්තො. –පෙ–

අයං හි දෙව කුමාරො සත්තුස්සදො. –පෙ–

අයං හි දෙව කුමාරො සීහපුබ්බද්ධකායො –පෙ–

අයං හි දෙව කුමාරො චිතන්තරංසො. –පෙ–

අයං හි දෙව කුමාරො නිග්‍රොධපරිමණ්ඩලො යාවතක්වස්ස කායො තාවතක්වස්ස බ්‍යාමො, යාවතක්වස්ස බ්‍යාමො තාවතක්වස්ස කායො. –පෙ–

අයං හි දෙව කුමාරො සමවත්තක්ඛන්ධො. –පෙ–

අයං හි දෙව කුමාරො රසග්ගසග්ගී. –පෙ–

අයං හි දෙව කුමාරො සීහහනු –පෙ–

අයං හි දෙව කුමාරො චත්තාළීසදන්තො –පෙ–

අයං හි දෙව කුමාරො සමදන්තො –පෙ–

අයං හි දෙව කුමාරො අවිවර[4] දන්තො –පෙ–

අයං හි දෙව කුමාරො සුසුක්කදාඨො –පෙ–

1. පරාමසති, ම ජ සං
2. කොශොපගතවස්තිගුහ්‍ය – මහාව්‍යුත්පත්ති, – කොශගතවස්තිගුහ්‍ය – මහායානපාඨ,
3. උපලිම්පති, ම ජ සං
4. අවිරළ (සි මු.)

දෙවයිනි, මෙ කුමර තෙම සිටියේ ම නො නැමී දෙ අත්ලෙන් දෙදන ස්පර්ශ කෙරෙයි, පිරිමදී...

දෙවයිනි, මේ කුමර කොශයෙහි අවහිත වස්ත්‍රගුහ්‍ය (අංගජාතය) ඇත්තේ ය...

දෙවයිනි,මෙ කුමර රන්වන් ය. කසුන්කඳක් බඳු පහන් සිවි පැහැ ඇත්තේ ය...

දෙවයිනි, මෙ කුමර සියුම් සිවිය ඇත්තේ ය. සිවිය සියුම් බැවින් දූලි හෝ දූලි ඇඟැ නො ඇලෙයි.

දෙවයිනි, මෙ කුමර එකෙකී ලොම් ඇත්තේ ය. ලොමකූපයන්හි (එක් එක් ලොමකූපයෙක) එකෙකී ලොම් හටගත්තේ ය.

දෙවයිනි, මෙ කුමර උඩුඅග් ලොම් ඇත්තේය. (මුඹගේ සිරුරැ) නිල්වූ අඳුන්වන් ලොම්හු කොඩොල් අයුරින් කරකැවී දක්ෂිණාවර්තක ව ඇත...

දෙවයිනි, මෙ කුමර බ්‍රහ්මයාගේ සෙයින් ඍජු වූ ගාත්‍ර ඇත්තේ ය...

දෙවයිනි, මෙ කුමර උස් ව පිරුණු මස් ඇති බැවින් (දෙඅත්පිට දෙපාපිට දෙඋර කඳ යන) සත් තන්හි උත්සන්න(පිරිපුන්) මාංශ ඇත්තේය.

දෙවයිනි, මෙ කුමර සිංහයාගේ පෙරඩකය බඳු පිරිපුන් සිරුර ඇත්තේය...

දෙවයිනි, මේ කුමර චිත වූ (පිරිපුන්) අන්තරාංස (පිටැ දෙ අංසයන් අතර මැදකොටස) ඇත්තේ ය....

දෙවයිනි, මේ කුමර සම වූ කඳ හා සම වූ අතු ඇති (අයම්විතරින් සම වූ) නුගරුකක් සෙයින් පරිමණ්ඩල වෙයි. මුඹගේ කය යම් පමණ ද, බඹයත් එපමණ ම වෙයි. බඹය යම් පමණ ද, කයත් එපමණ ම වේ.

දෙවයිනි, මෙ කුමර සම වට කඳට ඇත්තේ ය...

දෙවයිනි, මෙ කුමර රසග්‍රාසාග්‍රය. (රසයන්ගෙන් ග්‍රාසයෙහි – රසවිඳීමෙහි ඌර්ධවාග්‍ර වූ රසනහර ඇත්තේ ය).

දෙවයිනි, මෙ කුමර සිංහයාගේ අධස්තාත් හනුව සෙයින් පිරිපුන් හනු ඇත්තේ ය...

දෙවයිනි, මෙ කුමර නොඅඩු සතළිස් දත් ඇත්තේ ය...

දෙවයිනි, මෙ කුමර සම වූ දත් ඇත්තේ ය...

දෙවයිනි, මෙ කුමර විවරරහිත දත් ඇත්තේ ය...

දෙවයිනි, මෙ කුමර ඉතා සුදු (දීලියෙන පැහැ ඇති) දත් ඇත්තේ ය...

අයං හි දෙව කුමාරො පහූතජිව්හො – පෙ –

අයං හි දෙව කුමාරො බ්‍රහ්මස්සරො කරවීකභාණී – පෙ –

අයං හි දෙව කුමාරො අභිනීලනෙත්තො – පෙ –

අයං හි දෙව කුමාරො ගොපඛුමො. (යම්පායං දෙව කුමාරො ගොපඛුමො, ඉදම්පිමස්ස මහාපුරිසස්ස මහාපුරිසලක්ඛණං භවති.)

ඉමස්ස දෙව කුමාරස්ස උණ්ණා භමුකන්තරෙ ජාතා ඔදතා මුදුතූලසන්නිභා. යම්පිමස්ස දෙව කුමාරස්ස උණ්ණා භමුකන්තරෙ ජාතා ඔදතා මුදුතූලසන්නිභා, ඉදම්පිමස්ස මහාපුරිසස්ස මහාපුරිසලක්ඛණං භවති.

අයං හි දෙව කුමාරො උණ්හීසසීසො. යම්පායං දෙව කුමාරො උණ්හීසසීසො, ඉදම්පිමස්ස මහාපුරිසස්ස මහාපුරිසලක්ඛණං භවති.

38. ඉමෙහි බො අයං දෙව කුමාරො ද්වත්තිංසමහාපුරිසලක්ඛණෙහි සමන්නාගතො යෙහි සමන්නාගතස්ස මහාපුරිසස්ස ද්වෙව ගතියො භවන්ති අනඤ්ඤා, සචෙ අගාරං අජ්ඣාවසති, රාජා හොති චක්කවත්ති ධම්මිකො ධම්මරාජා චාතුරන්තො විජිතාවී ජනපදත්ථාවරියප්පත්තො සත්තරතනසමන්නාගතො. තස්සිමානි සත්තරතනානි භවන්ති: සෙය්‍යථීදං– චක්කරතනං හත්ථිරතනං අස්සරතනං මණිරතනං ඉත්ථිරතනං ගහපතිරතනං පරිනායකරතනමෙව සත්තමං. පරොසහස්සං ඛො පනස්ස පුත්තා භවන්ති සූරා වීරඞ්ගරූපා පරසෙනප්පමද්දනා. සො ඉමං පථවිං සාගරපරියන්තං අදණ්ඩෙන අසත්ථෙන ධම්මෙන[1] අභිවිජිය අජ්ඣාවසති. සචෙ ඛො පන අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජති, අරහං හොති සම්මාසම්බුද්ධො ලොකෙ විවත්තච්ඡදො''ති.

39. අථ ඛො භික්ඛවෙ බන්ධුමා රාජා නෙමිත්තෙ බ්‍රාහ්මණෙ අහතෙහි වත්ථෙහි අච්ඡාදාපෙත්වා සබ්බකාමෙහි සන්තප්පෙසි. අථ ඛො භික්ඛවෙ බන්ධුමා රාජා විපස්සිස්ස කුමාරස්ස ධාතියො උපට්ඨාපෙසි. අඤ්ඤා සුදං පායෙන්ති.[2] අඤ්ඤා නහාපෙන්ති. අඤ්ඤා ධාරෙන්ති. අඤ්ඤා අඞ්කෙන පරිහරන්ති. ජාතස්ස ඛො පන භික්ඛවෙ විපස්සිස්ස කුමාරස්ස සෙතච්ඡත්තං ධාරියිත්ථ දිවා චෙව රත්තිඤ්ච 'මා නං සීතං වා උණ්හං වා තිණං වා රජො වා උස්සාවො වා බාධයිත්ථා'ති. ජාතො ඛො පන භික්ඛවෙ විපස්සී කුමාරො බහුනො ජනස්ස පියො අහොසි මනාපො. සෙය්‍යථාපි භික්ඛවෙ උප්පලං වා පදුමං වා පුණ්ඩරීකං වා බහුනො ජනස්ස පියං මනාපං, එවමෙව ඛො භික්ඛවෙ විපස්සී කුමාරො බහුනො ජනස්ස පියො අහොසි මනාපො. ස්වාස්සුදං අඞ්කෙනෙව අඞ්කං පරිහරියති.

1. ධම්මෙන සමෙන, ස්‍යා.
2. ඛීරං පායෙන්ති, සීමු.

දෙවයිනි, මෙ කුමර මොලොක් දික්පුළුල් දිව ඇත්තේ ය. . . .

දෙවයිනි, මෙ කුමර බ්‍රහ්මයාගේ ස්වර බඳු විශුද්ධස්වර ඇත්තේ ය. කුරවිකෙවිල්ලන්ගේ බඳු මිහිරි හඬින් බණනා සුලු ය. . . .

දෙවයිනි, මෙ කුමර නිල් වුවමනා තන්හි ඉතා පිරිසිදු නිල් පැහැ ඇස් ඇත්තේ ය. . . . .

දෙවයිනි, මෙ කුමර එකෙණෙහි උපන් වස්සක්හුගේ බඳු මොලොක් සිනිඳු නිල් සියුම් ඇස් පියුම් ඇත්තේ ය. . . .

දෙවයිනි, මෙ කුමරුගේ දෙබැම අතර වූ සුදු වූ මොලොක් පුලුන් රොදක් බඳු වූ ඌර්ණාරොමය වෙයි. දෙවයිනි, මෙ කුමරහු දෙබැම අතර සුදු මොලොක් පුලුන් පොදක් බඳු ඌර්ණරොමයෙක් ඇද්ද, මේද මෙ මහපුරිස්හුගේ මහපුරිස්ලකුණෙක් වෙයි.

දෙවයිනි, මෙ කුමර නළල්පටින් වෙළන ලද හිසක් සෙයින් පිරිපුන්, නොහොත් නළල්පට සෙයින් හැමතන්හි පිරිමඬුලු වූ හිස ඇත්තේ ය. මේ ද මෙ මහපුරිස්හුගේ මහපුරිස්ලකුණෙක් වෙයි.

38. දෙවයිනි, යමෙකින් සමන්විත මහාපුරිසක්හට දෙගතියෙක් ම වේ ද, අන් ගතියෙක් නැද්ද — ඉදින් ගිහිගෙහි වෙසේ නම් සිවු සමුදුර හිම් කොටැති පොළොවට හිමි වූ, දිනූ යුදැති, දනවුහි තහවුරු බවට පැමිණි, සත්රුවනින් සමන්විත, දැහැමි වූ දහම්රජ වූ සක්විත්තෙක් වේ ද, යමක්හට චක්‍රරත්නය හස්තිරත්නය අශ්වරත්නය මණිරත්නය ස්ත්‍රීරත්නය ගෘහපති රත්නය සත්වනු පරිණායකරත්නය යන මේසත් රුවන් කෙනෙක් වෙත් ද යමක් හට අභිත වූ වීර්‍ය්‍යප්‍රකෘතික වූ, සතුරු සෙන් මැඩ ලනුයෙහි සමත්වූ දහසකට වැඩි පුත්තු වෙත් ද, හේ සයුර හිම් කොටැති මේ පොළොව දණ්ඩෙන් සැතින් තොර වැ දැහැමින් දිනා එහි අධිපති වැ වෙසේ ද, ඉදින් ගිහිගෙන් නික්මැ පැවිදි වදී නම් ලොවැ බැහැර කළ කෙලෙස් සෙවෙනි ඇති රහත් සම්මාසම්බුදුවරයෙක් වේ ද, එසේ වූ දෙතිස් මහපුරිස්ලකුණෙන් මෙ කුමර සමන්වාගත වේ'' (යැ යි කීහ).

39. මහණෙනි, එකල්හි බන්ධුමත් රජතෙම නෛමිත්තික බමුණන් කරඑයෙන් පුද සියලු කැමැති දැයින් සන්තර්පිත කෙළේ ය. මහණෙනි, ඉක්බිති බන්ධුමත් රජ තෙම විපස්සී කුමරහට කිරිමවුන් එළැඹැවී ය. ඔවුන් අතුරෙහි ඇතැම් කිරිමවුහු කිරි පොවත්. ඇතැම්හු නාවත්, ඇතැම්හු උසුලාගෙන සිටිත්, ඇතැම්හු ඇකයෙන් පරිහරණය කරත්. මහණෙනි, උපන් කෙණෙහි ම විපස්සී කුමරහට 'ශීතයෙක් හෝ උණුසුමෙක් හෝ තෘණ හෝ දූලි හෝ මොහු නො පෙළාවා' යි සේසතෙක් දරන ලද්දේ ය. මහණෙනි, උපන් කෙණෙහි ම විපස්සී කුමර තෙම බොහෝ දෙනාට ප්‍රිය ද මනාප ද වී ය. මහණෙනි, යම්සේ උපුල්මලෙක් හෝ පියුම්මලෙක් හෝ සුදුනෙළුම් මලෙක් හෝ බොහෝ දෙනාට ප්‍රියත් මනාපත් වේ ද, එසේ ම විපස්සී කුමර තෙම බොහෝ දෙනාට ප්‍රිය විය, මනාප විය. හෙ තෙම වූ කලී එක් කිරිමවකගේ ඇකයෙන් අන් කිරිමවකගේ ඇකයට පමුණුවනු ලැබේ.

40. ජාතො ඛො පන භික්ඛවෙ විපස්සී කුමාරො මඤ්ජුස්සරො ච[1] අහොසි වග්ගුස්සරො ච මධුරස්සරො ච[2] සෙය්‍යථාපි භික්ඛවෙ හිමවන්තෙ පබ්බතෙ කරවීකා නාම සකුණජාති මඤ්ජුස්සරා ච වග්ගුස්සරා ච මධුරස්සරා ච පෙමනීයස්සරා ච, එවමෙව ඛො භික්ඛවෙ විපස්සී කුමාරො මඤ්ජුස්සරො ච අහොසි වග්ගුස්සරො ච මධුරස්සරො ච පෙමනීයස්සරො ච. ජාතස්ස ඛො පන භික්ඛවෙ විපස්සිස්ස කුමාරස්ස කම්මවිපාකජං දිබ්බං චක්ඛු පාතුරහොසි, යෙන සුදං[3] සමන්තා යොජනං පස්සති දිවා චෙව රත්තිඤ්ච. ජාතො ඛො පන භික්ඛවෙ විපස්සී කුමාරො අනිමිසන්තො පෙක්ඛති, සෙය්‍යථාපි දෙවා තාවතිංසා. 'අනිමිසන්තො කුමාරො පෙක්ඛතී'ති ඛො භික්ඛවෙ විපස්සිස්ස කුමාරස්ස 'විපස්සි, විපස්සී' ත්වෙව සමඤ්ඤා උදපාදි.

41. අථ ඛො භික්ඛවෙ බන්ධුමා රාජා අත්ථකරණෙ[4] නිසින්නො විපස්සිං කුමාරං අඞ්කෙ නිසීදපෙත්වා අත්ථෙ අනුසාසති. තත්‍ර සුදං භික්ඛවෙ විපස්සී කුමාරො පිතු අඞ්කෙ නිසින්නො විචෙය්‍ය විචෙය්‍ය අත්ථෙ පනයති ඤායෙන. 'විචෙය්‍ය විචෙය්‍ය කුමාරො අත්ථෙ පනයති ඤායෙනා'ති ඛො භික්ඛවෙ විපස්සිස්ස කුමාරස්ස භිය්‍යොසොමත්තාය 'විපස්සී, විපස්සී' ත්වෙව සමඤ්ඤා උදපාදි.

42. අථ ඛො භික්ඛවෙ බන්ධුමා රාජා විපස්සිස්ස කුමාරස්ස තයො පාසාදෙ කාරාපෙසි, එකං වස්සිකං එකං හෙමන්තිකං එකං ගිම්හිකං. පඤ්චකාමගුණානි උපට්ඨාපෙසි. තත්‍ර සුදං භික්ඛවෙ විපස්සී කුමාරො වස්සිකෙ පාසාදෙ වස්සිකෙ චත්තාරො මාසෙ[5] නිප්පුරිසෙහි තූරියෙහි පරිචාරියමානො න හෙට්ඨාපාසාදං ඔරොහති.

(පඨමකභාණවාරං*)

---

1. බ්‍රහ්මස්සරො මඤ්ජුස්සරොච, ම ඡ සං
2. වග්ගුමධුරස්සරා ච, PTS
3. යෙන දූර, ස්‍යා.
4. අට්ටකරණෙ, ස්‍යා
5. වස්සිකෙ පාසාදෙ චත්තාරො මාසෙ, මඡසං

* ජාතිකඛණ්ඩං නිට්ඨිතං, PTS

40. මහණෙනි, විපස්සී කුමාර තෙම උපන්නේ ම නොරළු කටහඬැතියේ ද වියත් කට හඬැතියේ ද මිහිරි කටහඬැතියේ ද ඇලුම් කටයුතු කටහඬැතියේ ද විය. මහණෙනි, යම්සේ හිමවුපව්වෙහි නොරළුහඬ ඇත්තාවූ ද වියත් හඬ ඇත්තා වූ ද මිහිරි හඬ ඇත්තා වූ ද ඇලුම් කටයුතු හඬ ඇත්තාවූ ද කුරවිකෙවිලි නම් ලිහිණිවගෙක් ඇත් ද, මහණෙනි, එසේ ම, විපස්සී කුමාර තෙම නොරළු කටහඬැතියේ ද, වියත් කටහඬ ඇතියේ ද, මිහිරි කටහඬැතියේ ද, ඇලුම කටයුතු කටහඬැතියේ ද වී ය. මහණෙනි, උපන්නාවූ ම විපස්සී කුමරහට- යමෙකින් දහවලුත් රෑත් හාත්පසැ යොදුනක් මානය දක්ක හැකි ද, එසේ වූ කර්මවිපාකජ දිවැස පහළ විය. මහණෙනි, උපන්නාවූ ම විපස්සී කුමර තව්තිසාවැසි දෙවියන් සේ ඇසිපිය නො හෙලනුයේ බලයි. මහණෙනි, 'මෙ කුමර ඇසිපිය නො හෙලනුයේ බලා'යැ යි විපස්සී කුමරහට **විපස්සී, විපස්සී** යැයි සංඥාව (නම) උපන.

41. මහණෙනි, එකල්හි බන්ධුමත් රජ විනිශ්චයසභායෙහි හුන්නේ, විපස්සී කුමරහු ඇකයෙහි හිඳුවා ගෙන අර්ථානුශාසනය කෙරෙයි. මහණෙනි, විපස්සී කුමර එහි පියා ඇකයෙහි හුන්නේ විමස විමසා න්‍යායයෙන් යුක්ති ලෙස අරුත් (දනි, දකි,) පවත්වයි. 'කුමර තෙම න්‍යායයෙන් (යුක්ති ලෙස) විමස විමසා (දනි, දකි,) අරුත් පවත්වා යැ යි කියා ම විපස්සී කුමරහට වඩාලාත් **විපස්සී, විපස්සී** යැ යි කියා ම සංඥාව උපන.

42. මහණෙනි, ඉක්බිති බන්ධුමත් රජ විපස්සී කුමරහට වැසි සෙමෙහි වසනුවට සුදුසු එකක් ද, හිමත් සෙමෙහි වසනුවට සුදුසු එකක් ද, ගිමන් සෙමෙහි වසනුවට සුදුසු එකක් ද යි ප්‍රාසාද තුනක් කැරැවී ය. පස් කම් ගුණ එළැඹැවී ය. මහණෙනි, විපස්සී කුමර තෙම වැසිසමයට සුදුසු පහයෙහි වැසි සාර මසැ පිරිමින් නැති තුරුළුවාරණින් (පුරුෂරහිත තූර්යෝපකරණයෙන් හෙවත් තූර්යභාණ්ඩ ගත් ස්ත්‍රීන් විසින් ම) උවටන් කරනු ලබනුයේ යට පහයට නො බසී.

(පළමු බණවර ය)

43. අථ ඛො භික්ඛවෙ විපස්සී කුමාරො බහුන්නං වස්සානං බහුන්නං වස්සසතානං බහුන්නං වස්සසහස්සානං අච්චයෙන සාරථිං ආමන්තෙසි: 'යොජෙහි සම්ම සාරථි භද්දානි භද්දානි යානානි. උය්‍යානභූමිං ගච්ඡාම සුභූමිං දස්සනායා'ති. 'එවං දෙවා'ති ඛො භික්ඛවෙ සාරථි විපස්සිස්ස කුමාරස්ස පටිස්සුත්වා භද්දානි භද්දානි යානානි යොජෙත්වා[1] විපස්සිස්ස කුමාරස්ස පටිවෙදෙසි: යුත්තානි ඛො තෙ දෙව භද්දානි භද්දානි යානානි. යස්ස'දානි කාලං මඤ්ඤසී'ති.

44. අථ ඛො භික්ඛවෙ විපස්සී කුමාරො භද්දං[2] යානං අභිරූහිත්වා භද්දෙහි භද්දෙහි යානෙහි උය්‍යානභූමිං නිය්‍යාසි. අද්දසා ඛො භික්ඛවෙ විපස්සී කුමාරො උය්‍යානභූමිං නිය්‍යන්තො[3] පුරිසං ජිණ්ණං ගොපානසිවඞ්කං භොග්ගං[4] දණ්ඩපරායණං පවෙධමානං ගච්ඡන්තං ආතුරං ගතයොබ්බනං දිස්වා සාරථිං ආමන්තෙසි: අයම්පන සම්ම සාරථි පුරිසො කිඞ්කතො? කෙසා'පි'ස්ස න යථා අඤ්ඤෙසං, කායො'පි'ස්ස න යථා අඤ්ඤෙසන්ති''. ''එසො ඛො දෙව ජිණ්ණො නාමා''ති. ''කිම්පනෙසො සම්ම සාරථි ජිණ්ණො නාමා?''ති. ''එසො ඛො දෙව ජිණ්ණො නාම: න'දානි තෙන චිරං ජීවිතබ්බං භවිස්සතී''ති. ''කිම්පන සම්ම සාරථි අහම්පි ජරාධම්මො ජරං අනතීතො?'ති. ''ත්වඤ්ච දෙව මයඤ්චම්හා සබ්බෙ ජරාධම්මා ජරං අනතීතා''ති. ''තෙන හි සම්ම සාරථි අලන්දානජ්ජ උය්‍යානභූමියා. ඉතො'ව අන්තෙපුරං පච්චනිය්‍යාහී''ති. එවං දෙවා'ති ඛො භික්ඛවෙ සාරථි විපස්සිස්ස කුමාරස්ස පටිස්සුත්වා තතො'ව අන්තෙපුරං පච්චනිය්‍යාසි. තත්‍ර සුදං භික්ඛවෙ විපස්සී කුමාරො අන්තෙපුරගතො[5] දුක්ඛී දුම්මනො පජ්ඣායති: ''ධිරත්ථු කිර භො ජාති නාම, යත්‍ර හි නාම ජාතස්ස ජරා පඤ්ඤායිස්සතී''ති.

45. අථ ඛො භික්ඛවෙ බන්ධුමා රාජා සාරථිං ආමන්තාපෙත්වා එතදවොච: '' කච්චි සම්ම සාරථි කුමාරො උය්‍යානභූමියා අභිරමිත්ථ? කච්චි සම්ම සාරථි කුමාරො උය්‍යානභූමියා අත්තමනො අහොසී?''ති. ''න ඛො දෙව කුමාරො උය්‍යානභූමියා අභිරමිත්ථ. න ඛො දෙව කුමාරො උය්‍යානභූමියා අත්තමනො අහොසී''ති. ''කිම්පන සම්ම සාරථි අද්දස කුමාරො උය්‍යානභූමිං නිය්‍යන්තො?''ති.

1. යොජාපෙත්වා PTS.
2. භද්දං භද්දං, මජසං. සිමු
3. නියන්තො PTS
4. භග්ගං, ස්‍යා
5. අන්තෙපුරං ගතො, මජසං.

43. එකල්හි මහණෙනි, විපස්සී කුමර තෙම බොහෝ හවුරුදු ගණනක්, බොහෝ හවුරුදු සිය ගණනක්, බොහෝ හවුරුදු දහස් ගණනක් ඇවෑමෙන් රියැදුරා බණවා, 'යහළු සැරිය, මනාප මනාප යානයන් යොදව (පිළියෙල කරව), මනාප බිම් පෙදෙසක්වූ උයන්බිම දක්නට යමු' කීය. මහණෙනි, රියැදුරු තෙම 'දෙවයිනි එසේ යැ'යි කියා විපස්සී කුමරහට පිළිවදන් දී, මනාප මනාප යානයන් යොද, 'දෙවයිනි, ඔබට මනාප මනාප යානයෝ යොදන ලදහ. යම් ගමනකට කලැයි සිතන සේක් නම් (දැන් ඒ ගමන අරඹනු වටී යැ) යි සැළ කෙළේ ය.

44. මහණෙනි, ඉක්බිති විපස්සී කුමර භද්‍ර වූ යානයක් නැඟ භද්‍ර වූ භද්‍ර වූ යානයන්ගෙන් උපලක්ෂිත වැ උයන්බිම බලා නික්මියේ ය. මහණෙනි, විපස්සී කුමර තෙම උයන් බලා යන්නේ, ගොනැස්සක් මෙන් වක් වූ, තුන් කුදු ගැසුණු, සැරයැටිය පිළිසරණ කොටැති, වෙවුලමින් යන, ජරාතුර වූ, ඉක්මුණු යොවුන් ඇති, ජරපත් මිනිසකු දිටි. දැක රියැදුරා අමතා, ''යහළු සැරිය, මෙතෙම කුමක් කරනු ලැබියෙක් ද? මෙහුගේ හිසකෙස් ද සෙස්සන්ගේ බඳු නො වෙයි. මෙහුගේ කය සෙස්සන්ගේ බඳු නො වේ යැ''යි කී ය. ''දෙවයිනි, මෙ තෙම ජීර්ණ (ජරපත්තේ) නමැ''යි රියැදුරු කී ය. ''යහළු සැරිය, මේ ජීර්ණ නම් කිමැ?''යි කුමර පුළුවුත. ''දෙවයිනි, ඔහු විසින් බොහෝ කල් ජීවත් විය නො හැක්කේ ය, මෙසේ වූ තැනැත්තේ ජීර්ණ නම් වේ'' යැ යි රියැදුරු කී ය. ''කිම, යහළු සැරිය, මමත් දිරන සුලුයෙම්, දිරුම නො ඉක්මියෙම් වෙම් ද?'' යි කුමර පුළුවුත. ''දෙවයිනි, ඔබ අපි ද හැම දෙන වෝ දිරන සුල්ලම්හ, දිරුම නො ඉක්මියම්හ''යි රියැදුරු කී ය. 'යහළු සැරිය, එසේ වී නම් දැන් අද උයන්බිමෙන් කම් නැත. මේ තැනින් ම ඇතොවුරට පෙරළා නික්ම යව ''යි කුමර කී ය. මහණෙනි, 'එසේ යැ, දෙවයිනි'යි රියැදුරු තෙම විපස්සී කුමරහට පිළිවදන් දී එතැනින් ම ඇතොවුර කරා පෙරළා නික්මියෙ ය. මහණෙනි, එහි විපස්සී කුමර ඇතොවුරට ගියේ (හුදෙකලා වැ හිඳ) දුක් ඇතියේ දෙම්නස් ඇතියෙ, 'භවත්නි, යම් ඉපැත්මෙක් ඇති කලැ එසේ උපන්නහුට ජරාව පැනෙන්නේ ද, එසේ වූ ඒ ඉපැත්මට නින්ද වේ වා'යි සිතිවිලි සිතයි.

45. මහණෙනි, එ එල්හි බන්ධුමත් රජ තෙම රියැදුරා කැඳවා, ''කිමෙක් ද යහළු සැරියැ, කුමර තෙම උයන්බිමැ ඇලුණේ ද? කිමෙක් ද යහළු සැරිය, කුමර උයන් බිමෙහි සතුටු වූයේ ද?''යි ඇසීය. ''දෙවයිනි, කුමර තෙම උයන්බිමැ නො මැ ඇලුණේ ය. දෙවයිනි, කුමර තෙම උයන් බිමෙහි නො මැ සතුටු වූයේ යැ'' යි රියැදුරු කී ය. ''යහළු සැරිය, කුමර උයන්බිම කරා නික්මැ යනුයේ කුමක් නම් දිටී ද?''යි රජ පුළුවුත.

“අද්දසා ඛො දෙව, කුමාරො උය්‍යානභූමිං නිය්‍යන්තො පුරිසං ජිණ්ණං ගොපානසිවඞ්කං භොග්ගං දණ්ඩපරායණං පවෙධමානං ගච්ඡන්තං ආතුරං ගතයොබ්බනං. දිස්වා මං එතදවොච: අයම්පන සම්ම සාරථී, පුරිසො කිඞ්කතො? කෙසාපිස්ස න යථා අඤ්ඤෙසං, කායො'පි'ස්ස න යථා අඤ්ඤෙසන්ති.'' 'එසො ඛො දෙව, ජිණ්ණො නාමා'ති. ''කිම්පනෙසො සම්ම සාරථී, ජිණ්ණො නාමා?''ති. 'එසො ඛො දෙව, ජිණ්ණො නාම. න'දානි තෙන චිරං ජීවිතබ්බං භවිස්සතී'ති. ''කිම්පන සම්ම සාරථී, අහම්පි ජරාධම්මො ජරං අනතීතො?''ති. 'ත්වඤ්ච දෙව මයඤ්චම්හා සබ්බෙ ජරාධම්මා ජරං අනතීතා'ති. ''තෙන හි සම්ම සාරථී, අලන්දානජ්ජ උය්‍යානභූමියා. ඉතො'ව අන්තෙපුරං පච්චනිය්‍යාහී''ති. 'එවං දෙවා'ති ඛො අහං දෙව, විපස්සිස්ස කුමාරස්ස පටිස්සුත්වා තතො'ව අන්තෙපුරං පච්චනිය්‍යාසිං. සො ඛො කුමාරො අන්තෙපුරගතො දුක්ඛී දුම්මනො පජ්ඣායති: 'ධිරත්ථු කිර භො ජාති නාම, යත්‍ර හි නාම ජාතස්ස ජරා පඤ්ඤායිස්සතී'ති.

46. අථ ඛො භික්ඛවෙ, බන්ධුමස්ස රඤ්ඤො එතදහොසි: මා හෙව ඛො විපස්සී කුමාරො න රජ්ජං කාරෙසි. මා හෙව විපස්සී කුමාරො අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජි. මා හෙව නෙමිත්තානං බ්‍රාහ්මණානං සච්චං අස්ස වචනන්ති. අථ ඛො භික්ඛවෙ, බන්ධුමා රාජා විපස්සිස්ස කුමාරස්ස භිය්‍යොසොමත්තාය පඤ්චකාමගුණානි උපට්ඨාපෙසි යථා විපස්සී කුමාරො න අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජෙය්‍ය, යථා නෙමිත්තානං බ්‍රාහ්මණානං මිච්ඡා අස්ස වචනන්ති. තත්‍ර සුදං භික්ඛවෙ, විපස්සී කුමාරො පඤ්චහි කාමගුණෙහි සමප්පිතො සමඞ්ගීභූතො පරිචාරෙති.

47. අථ ඛො භික්ඛවෙ, විපස්සී කුමාරො බහුන්නං වස්සානං බහුන්නං වස්සසතානං බහුන්නං වස්සසහස්සානං අච්චයෙන සාරථිං ආමන්තෙසි: යොජෙහි සම්ම සාරථී, භද්දානි භද්දානි යානානි උය්‍යානභූමිං ගච්ඡාම සුභූමිං දස්සනායා'ති. 'එවං දෙවා'ති ඛො භික්ඛවෙ, සාරථී විපස්සිස්ස කුමාරස්ස පටිස්සුත්වා භද්‍රානි භද්‍රානි යානානි යොජෙත්වා විපස්සිස්ස කුමාරස්ස පටිවෙදෙසි: යුත්තානි ඛො තෙ දෙව, භද්දානි භද්දානි යානානි, යස්ස දානිකාලං මඤ්ඤසී'ති.

48. අථ ඛො භික්ඛවෙ, විපස්සී කුමාරො භද්දං යානං අභිරූහිත්වා භද්දෙහි භද්දෙහි යානෙහි උය්‍යානභූමිං නිය්‍යාසි. අද්දසා ඛො භික්ඛවෙ, විපස්සී කුමාරො උය්‍යානභූමිං නිය්‍යන්තො පුරිසං ආබාධිකං දුක්ඛිතං බාළ්හගිලානං සකෙ මුත්තකරීසෙ පළිපන්නං සෙමානං අඤ්ඤෙහි වුට්ඨාපියමානං අඤ්ඤෙහි සංවෙසියමානං. දිස්වා සාරථිං ආමන්තෙසි: අයම්පන, සම්ම සාරථී, පුරිසො කිඞ්කතො ? අක්ඛීනිපි'ස්ස න යථා අඤ්ඤෙසං, සරොපි'ස්ස න යථා අඤ්ඤෙසන්ති. එසො ඛො දෙව, බ්‍යාධිතො නාමා'ති. ''කිම්පනෙසො සම්ම සාරථී, බ්‍යාධිතො නාමා?''ති 'එසො ඛො දෙව, බ්‍යාධිතො නාම, අප්පෙවනාම තම්හා ආබාධා වුට්ඨහෙය්‍යා'ති:-

"දෙවයිනි, කුමරතෙම උයන්බිම කරා නික්මැ යනුයේ ගොනැස්සක් මෙන් වක් වූ, තුන් කුදු ගැසුණු, සැරයැටිය පිළිසරණ කොටැති, වෙවුලමින් යන, ජරාතුර වූ, ගිය යොවුන් ඇති, ජීර්ණ මිනිසකු දිටී ය. දැක මා අමතා 'යහළු සැරිය, මෙ මිනිස් තෙම කුමක් කරනු ලැබුයේක් ද? මොහුගේ හිසකෙස් ද සෙස්සන්ගේ මෙන් නො වෙයි. මොහුගේ කය ද සෙස්සන්ගේ මෙන් නො වේ' යැ යි කී ය. 'දෙවයිනි, මෙ තෙම ජීර්ණ නම් වේ' යැ යි කීමි. 'යහළු සැරිය, ජීර්ණ නම් කිමැ'යි හේ පුළුවුත. 'දැන් ඕහු විසින් බොහෝ කලක් ජීවත් විය හැකි නො වන්නේ ය. මේ ජීර්ණ නමැ'යි කීමි. 'කිම යහළු සැරිය, මමත් දිරණ සුල්ලෙම් ද? දිරුම නො ඉක්මියෙම් දැ? යි කුමර ඇසී. 'දෙවයිනි, මුබත් අපිත් සැම දෙන ම දිරන සුල්ලම්හ. ජරාව නො ඉක්මියම්හ'යි මම කීමි. 'එසේ වී නම් යහළු සැරිය, අද දැන් උයන්බිමෙන් කම් නැත. මෙයින් ම ඇතොවුර කරා යව'යි ඔබ කීහ. 'එසේ ය, දෙවයිනි' යි කියා මම විපස්සී කුමාරයනට පිළිවදන් දී, එයින් ම පෙරළා ඇතොවුරට ගියෙමි. දෙවයිනි, ඇතොවුරට ගිය එ කුමරාණෝ දුක් දෙම්නස් ඇත්තෝ, යමෙකින් උපන්නහුට ජරාව පැණෙන්නේ ද, භවත්නි, ඒ ඉපැත්ම නින්දවට භාජන වේ වා'යි සිතිවිලි සිතන්නාහ'' යි රියැදුරු කී යැ.

46. මහණෙනි, එකලැ බන්ධුමත් රජහට ''විපස්සී කුමර රජය නො ම නො කරවා වා. විපස්සී කුමර තෙම ගිහි ගෙන් නික්මැ පැවිදි නො වේවා. බමුණන්ගේ බස් සබා නො වේවා''යි මෙ සිත විය. මහණෙනි, ඉක්බිති බන්ධුමත් රජ විපස්සී කුමර යම්සේ රජය කරවන්නේ ද, විපස්සී කුමර යම්සේ ගිහි ගෙන් නික්මැ පැවිදි නො වන්නේ ද, යම්සේ නෛමිත්තික බ්‍රාහ්මණයන්ගේ බස් නො සබා වන්නේ ද, එසේ වඩාලාත් පස්කම් ගුණ එළැවී යැ. මහණෙනි, එකලැ විපස්සී කුමර පස් කම්ගුණයෙන් සමර්පිත වැ සමන්විත වැ ඉඳුරන් පිණවා ලයි.

47. මහණෙනි, එකල්හි විපස්සී කුමර බොහෝ හවුරුදු ගණනෙක, බොහෝ අවුරුදු සිය ගණනෙක, බොහෝ හවුරුදු දහස්ගණනෙක ඇවෑමෙන් රියැදුරු බණවා යහළු 'සැරිය, උතුම් උතුම් යානයන් යොදවා. ප්‍රියභූමිවූ උයන්බිම දක්නට යම්හයි කීය. මහණෙනි, 'එසේ යැ දේවයිනි'යි කියා රියැදුරු තෙම විපස්සී කුමරුනට පිළිවදන් දී උතුම් උතුම් යානයන් යොද 'දෙවයිනි, උතුම් යාන යොදන ලද, යම් ගමනකට කල් යැ යි සිතන්-නහු නම්, දැන් එයට සුදුසු යැ' යි කීය.

48. මහණෙනි, එකල්හි විපස්සී කුමර උතුම් යානයක් නැඟ උතුම් උතුම් යානයන්ගෙන් උපලක්ෂිත ව උයන්බිම බලා නික්මිණ. මහණෙනි, විපස්සී කුමර තෙම උයන්බිම් යනුයේ ගිලන් වූ දුකට පත්, දැඩි සේ ගිලන් වූ, සිය මලමූත්‍රයෙහි ගැලී හෝනා, අනුන් විසින් නගා සිටුවනු ලබන, අනුන් විසින් හොවනු ලබන පුරුෂයකු දිටී ය. දැක, රියැදුරු බණවා, 'යහළු සැරිය, මේ මිනිස් තෙම කුමක් කරනු ලැබුයේ ද? මොහුගේ ඇස් ද සෙස් සන් ගේ මෙන් නො වේ. මොහුගේ කටහඬ ද සෙස්සන් ගේ මෙන් නො වේ යැ'යි කී ය. 'දෙවයිනි, මේ වූකලී ලෙඩින් පෙළුණේ' යි හේ පිළිවදන් දින. 'යහළු සැරිය, මේ ලෙඩින් පෙළුණේ යනු කිමැ?'යි කුමර පුළුවුත 'දෙවයිනි, මේ ලෙඩින් පෙළුණේ නම් වේ. මෙ තෙම ඒ ලෙඩින් නැඟී සිටුනේ නම් මැනැවැ'යි (පැතියැ යුත්තෙකු) රියැදුරු කීය.

"කිම්පන සම්ම සාරථි, අහම්පි බ්‍යාධිධම්මො බ්‍යාධිං අනතීතො?" ති. "ත්වඤ්ච දෙව මයඤ්චම්හා සබ්බෙ බ්‍යාධිධම්මා බ්‍යාධිං අනතීතා" ති. "තෙන හි සම්ම සාරථි, අලන්දානජ්ජ උය්‍යානභූමියා. ඉතො'ව අන්තෙපුරං පච්චනියාහී"ති. 'එවං දෙවා' ති ඛො භික්ඛවෙ, සාරථි විපස්සිස්ස කුමාරස්ස පටිස්සුත්වා තතො'ව අන්තෙපුරං පච්චනියාසි. තත්‍ර සුදං භික්ඛවෙ විපස්සී කුමාරො අන්තෙපුරගතො දුක්ඛී දුම්මනො පජ්ඣායති: "ධිරත්ථු කිර භො ජාති නාම, යත්‍ර හි නාම ජාතස්ස ජරා පඤ්ඤායිස්සති, බ්‍යාධි පඤ්ඤායිස්සතී"ති

49. අථ ඛො භික්ඛවෙ, බන්ධුමා රාජා සාරථිං ආමන්තාපෙත්වා එතදවොච: "කච්චි සම්ම සාරථි, කුමාරො උය්‍යානභූමියා අභිරමිත්ථ? කච්චි සම්ම සාරථි, කුමාරො උය්‍යානභූමියා අත්තමනො අහොසී?"ති. "න ඛො දෙව, කුමාරො උය්‍යානභූමියා අත්තමනො අහොසී" ති. කිම්පන සම්ම සාරථි, අද්දස කුමාරො උය්‍යානභූමිං, නිය්‍යන්තො?" ති.

50. "අද්දසා ඛො දෙව, කුමාරො උය්‍යානභූමිං නිය්‍යන්තො පුරිසං ආබාධිකං දුක්ඛිතං බාළ්හගිලානං සකෙ මුත්තකරීසෙ පළිපන්නං සෙමානං අඤ්ඤෙහි වුට්ඨාපියමානං අඤ්ඤෙහි සංවෙසියමානං, දිස්වා මං එතදවොච: අයම්පන සම්ම සාරථි, පුරිසො කිංකතො? අක්ඛීනිපි'ස්ස න යථා අඤ්ඤෙසං, සරො පි'ස්ස න යථා අඤ්ඤෙසන්ති. "එසො ඛො දෙව, බ්‍යාධිතො නාමා"ති. "කිම්පනෙස සම්ම සාරථි බ්‍යාධිතො නාමා?"ති. "එසො ඛො දෙව, බ්‍යාධිතො නාම අප්පෙව නාම තම්හා ආබාධා වුට්ඨහෙය්‍යා"ති. "කිම්පන සම්ම සාරථි, අහම්පි ව්‍යාධිධම්මො ව්‍යාධිං අනතීතො?"ති. "ත්වඤ්ච දෙව, මයඤ්චම්හා සබ්බෙ ව්‍යාධිධම්මා ව්‍යාධිං අනතීතා"ති. "තෙන හි සම්ම සාරථි, අලං දානජ්ජ උය්‍යානභූමියා ඉතො'ව අන්තෙපුරං පච්චනියාහී' ති. 'එවං දෙවා'ති ඛො අහං දෙව, විපස්සිස්ස කුමාරස්ස පටිස්සුත්වා තතො'ව අන්තෙපුරං පච්චනියාසිං. සො ඛො දෙව, කුමාරො අන්තෙපුරගතො දුක්ඛී දුම්මනො පජ්ඣායති: "ධිරත්ථු කිර භො ජාති නාම, යත්‍ර හි නාම ජාතස්ස ජරා පඤ්ඤායිස්සති, ව්‍යාධි පඤ්ඤායිස්සතී"ති.

51. අථ ඛො භික්ඛවෙ, බන්ධුමස්ස රඤ්ඤො එතදහොසි: මා හෙව ඛො විපස්සී කුමාරො න රජ්ජං කාරෙසි. මා හෙව ඛො විපස්සී කුමාරො අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජි. මා හෙව නෙමිත්තානං බ්‍රාහ්මණානං සච්චං අස්ස වචනන්ති.

''යහළු සැරිය, කිමෙක් ද, මමත් ලෙඩින් පෙළෙන සුළු වෙම් ද? ලෙඩ නො ඉක්මියෙම් වෙම් ද?'' යි කුමර පුළුවුත. ''දෙවයිනි, මුබත් අපිත් යන හැම දෙන මෝ ලෙඩින් පෙළෙන සුල්ලම්හ, ලෙඩ නො ඉක්මියම්හ''යි රියැදුරු කීය. ''එසේ නම් යහළු සැරිය, අද දූන් උයන් බිමෙන් කම් නැත. මෙ තැනින් ම ඇතොවුරට පෙරළා නික්මෙව''යි කුමර කී ය. 'එසේ යැ දෙවයිනි' යි කියා රියැදුරු තෙම විපස්සී කුමරහට පිළිවදන් දී එතැනින් ම ඇතොවුර බලා නික්මුණේ ය. මහණෙනි, එහි විපස්සී කුමර තෙම දුක් ඇති යේ, දෙම්නස් ඇතියේ ''භවත්නි, යම් ඉපැත්මෙකින් උපන්නහුට ජරාවෙක් පැණෙන්නේ නම්, ව්‍යාධියෙක් පැණෙන්නේ නම්, ඒ ඉපැත්ම නින්දවට භාජන වේවා'යි සිතිවිලි සිතයි.

49. මහණෙනි, ඉක්බිති බන්ධුමත් රජ තෙම රියැදුරා කැඳවා, 'යහළු සැරිය, කිමෙක් ද, කුමර තෙම උයන්බිමැ ඇලුණේ ද? කිමෙක් ද, යහළු සැරිය, කුමර උයන් බිම සතුටු වී ද?'' යි පුළුවුත. ''දෙවයිනි, කුමරුවාණෝ උයන්බිමැ නො ම ඇලුණහ. දෙවයිනි, කුමරුවාණෝ උයන්බිමැ නො ම සතුටු වූහ''යි රියැදුරු කී ය. ''යහළු සැරිය, කුමර උයන්බිමට යනුයේ කුමක් දිටී ද?'' යි රජ පුළුවුත.

50. ''දෙවයිනි, කුමරුවාණෝ උයන් බිම වඩිනුවෝ දුකට පත් දැඩි ගිලන් වූ සිය මලමූයෙහි ගැලී හෝනා අනුන් විසින් නඟා සිටුවනු ලබන අනුන් විසින් හිඳුවනු ලබන ලෙඩින් පෙළුණු මිනිසකුහු දුටහ. දැක, මා බණවා 'යහළු සැරිය, මෙ මිනිස් තෙම කුමක් කරනු ලැබූයේ ද? මොහුගේ ඇසුදු සෙස්සන්ගේ සේ නො වෙයි, මොහුගේ කටහඬ ද සෙස්සන්ගේ මෙන් නොවේ යැ'යි කිවූය. 'දෙවයිනි, මේ වූ කලී ලෙඩින් පෙළුණේ නමැ'යි මම් කීමි. 'යහළු සැරිය, මෙ ලෙඩින් පෙළුණේ නම් කිමැ?'යි කුමරාණෝ පුළුවුත්හ. 'මෙ තෙම ඒ ලෙඩින් නැගී සිටුනේ නම් ඉතා යෙහෙකැ'යි පැතියැ යුතු වූ රොගියෙක් නමැ'යි කීමි. 'කිමෙක් ද, යහළු සැරිය, මමත් ලෙඩින් පෙළෙන සුල්ලෙම් ද? ලෙඩ නො ඉක්මියෙම් ද?''යි කුමරාණෝ පුළුවුත්හ. ''දෙවයිනි, මුබත් අපිත් යන හැම දෙන ම ව්‍යාධිය ස්වභාව කොට ඇත්තම්හ, ව්‍යාධිය නො ඉක්මියම්හ'යි මම් කීමි. ''එසේ නම් යහළු සැරිය, අද දූන් උයන්බිමෙන් කම් නැත. මෙ තැනින් ම ඇතොවුර බලා නික්මැ යා''යි කුමරාණෝ කීහ. ''දෙවයිනි, මම් ද එසේ යැ, දෙවයිනි, කියා විපස්සී කුමාරයනට පිළිවදන් දී එ තැනින් ම ඇතොවුර බලා නික්මි-යෙමි. දෙවයිනි, ඇතොවුර වන් ඒ කුමරාණෝ දුක් ඇත්තෝ දෙම්නස් ඇත්තෝ 'යම් ඉපැද්මෙකින් උපන්නාහට ජරාව පැණෙන්නේ නම්, ව්‍යාධිය පැණෙන්නේ නම් ඒ ඉපැද්ම නින්දවට භාජන වේවා'යි සිතිවිලි සිතත්'' යැයි රියැදුරු කී ය.

51. මහණෙනි, එකලැ බන්ධුමත් රජහට ''විපස්සී කුමර රජය නො ම නො කරවා, විපස්සී කුමර ගිගිගෙන් නික්මැ පැවිදි නො වේ වා, නෛමිත්තික බ්‍රාහ්මණයන්ගේ බස සත්‍ය නො වේ වා''යි මේ සිත විය.

52. අථ ඛො භික්ඛවෙ, බන්ධුමා රාජා විපස්සිස්ස කුමාරස්ස භිය්‍යොසොමත්තාය පඤ්ච කාමගුණානි උපට්ඨපෙසි, යථා විපස්සී කුමාරො රජ්ජං කාරෙය්‍ය, යථා විපස්සී කුමාරො න අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජෙය්‍ය, යථා නෙමිත්තානං බ්‍රාහ්මණානං මිච්ඡා අස්ස වචනන්ති. තත්‍ර සුදං භික්ඛවෙ, විපස්සී කුමාරො පඤ්චහි කාමගුණෙහි සමප්පිතො සමඞ්ගිභූතො පරිචාරෙති.

53. අථ ඛො භික්ඛවෙ, විපස්සී කුමාරො බහුන්නං වස්සානං බහුන්නං වස්සසතානං බහුන්නං වස්සසහස්සානං අච්චයෙන සාරථිං ආමන්තෙසි: "යොජෙහි සම්ම සාරථි, භද්දානි භද්දානි යානානි, උය්‍යානභූමිං ගච්ඡාම සුභූමිං දස්සනායා"ති. 'එවං දෙවා'ති ඛො භික්ඛවෙ, සාරථි විපස්සිස්ස කුමාරස්ස පටිස්සුත්වා භද්දානි භද්දානි යානානි යොජෙත්වා විපස්සිස්ස කුමාරස්ස පටිවෙදෙසි: "යුත්තානි ඛො තෙ දෙව, භද්දානි භද්දානි යානානි යස්ස'දානි කාලං මඤ්ඤසී"ති. අථ ඛො භික්ඛවෙ, විපස්සී කුමාරො භද්දං යානං අභිරුහිත්වා භද්දෙහි භද්දෙහි යානෙහි උය්‍යානභූමිං නිය්‍යාසි.

54. අද්දසා ඛො භික්ඛවෙ, විපස්සී කුමාරො උය්‍යානභූමිං නිය්‍යන්තො මහාජනකායං සන්නිපතිතං නානාරත්තානඤ්ච දුස්සානං විලාතං කයිරමානං, දිස්වා සාරථිං ආමන්තෙසි; "කින්නු ඛො සො සම්ම සාරථි, මහාජනකායො සන්නිපතිතො, නානාරත්තානඤ්ච දුස්සානං විලාතං කයිරතී?"ති. "එසො ඛො දෙව, කාලකතො නාමා"ති. "තෙන හි සම්ම සාරථි, යෙන සො කාලකතො තෙන රථං පෙසෙහී"ති. 'එවං දෙවා'ති ඛො භික්ඛවෙ, සාරථි විපස්සිස්ස කුමාරස්ස පටිස්සුත්වා යෙන සො කාලකතො තෙන රථං පෙසෙසි.

55. අද්දසා ඛො භික්ඛවෙ, විපස්සී කුමාරො පෙතං කාලකතං දිස්වා සාරථිං ආමන්තෙසි: "කිම්පනායං සම්ම සාරථි, කාලකතො නාමා?"ති. "එසො ඛො දෙව කාලකතො නාම. න'දානි තං දක්ඛින්ති මාතා වා පිතා වා අඤ්ඤෙ වා ඤාතිසාලොහිතා. සො'පි න දක්ඛිස්සති මාතරං වා පිතරං වා අඤ්ඤෙ වා ඤාතිසාලොහිතෙ"ති. කිම්පන සම්ම සාරථි, අහම්පි මරණධම්මො මරණං අනතීතො? මම්පි න දක්ඛින්ති දෙවො වා දෙවී වා අඤ්ඤෙ වා ඤාතිසාලොහිතා? අහම්පි න දක්ඛිස්සාමි දෙවං වා දෙවිං වා අඤ්ඤෙ වා ඤාතිසාලොහිතෙ?"ති.

52. මහණෙනි, එකල්හි බන්ධුමත් රජ තෙම යම්සේ විපස්සී කුමරු රජය කරවන්නේ ද, විපස්සී කුමරු ගිහිගෙය හැර පැවිදි නො වන්නේ ද, යම් සේ නිමිති කී බමුණන්ගේ බස බොරු වන්නේ ද, එසේ විපස්සී කුමරහට වඩාලාත් පස්කම්ගුණ එළැවී යැ. මහණෙනි, එහි විපස්සී කුමර තෙම පස්කම්ගුණයෙන් සමර්පිත වැ සමන්විත වැ ඉඳුරන් හසුරුවයි.

53. මහණෙනි, ඉක්බිති විපස්සී කුමර තෙම බොහෝ හවුරුදු ගණනක්, බොහෝ හවුරුදු සියගණනක්, බොහෝ හවුරුදු දහස්ගණනක් ඇවෑමෙන් රියැදුරු බණවා, ''යහළු සැරිය, උතුම් යානයන් යොදවා සුහුම් වූ උයන්බිම දක්නට යම්හ''යි කී ය. මහණෙනි, 'එසේ යැ, දෙවයිනි'යි කියා රියැදුරු තෙම විපස්සී කුමරහට පිළිවදන් දී උතුම් උතුම් යානයන් යොද, ''දෙවයිනි, මුබට උතුම් උතුම් යාන යොදන ලද. යම් ගමනකට කල් යැ යි සිතත් නම් දැන් එයට සුදුසු යැ''යි සැළ කෙළේ ය. මහණෙනි, එකල්හි විපස්සී කුමර තෙම උතුම් යානයක් නැඟ උතුම් උතුම් යානයන්-ගෙන් උපලක්ෂිත වැ උයන්බිම බලා නික්මියේ ය.

54. මහණෙනි, විපස්සී කුමර උයන්බිම බලා යන්නේ එක්රැස් වැ නන්වැදෑරුම් රතුවතින් සිවිගෙයක් කරන මහ ජනමුළුවක් දිටී. දැක රියැදුරා අමතා ''යහළු සැරිය, මහ ජනමුළුවෙක් රැස් වැ නන්වැදෑරුම් රත්වතින් සිවිගෙයක් කුමට කෙරෙයි ද?''යි විචාළේ ය. ''දෙවයිනි, මෙහි මේ (මිනිසෙක්) කලුරිය කෙළේ නම් වේ ''යැයි රියැදුරු කී ය. ''යහළු සැරිය, එසේ නම් ඒ කලුරිය කළහු වෙතට රිය පදුව''යි කුමර කීය. 'එසේය දෙවයිනි' යි විපස්සී කුමරහට පිළිවදන් දී රියැදුරු තෙම ඒ කලුරිය කළහු වෙත රිය පැදූවී ය.

55. මහණෙනි, විපස්සී කුමර තෙම ඉවත් වූ සිත් සතන් ඇති කලුරිය කළහු දිටී. දැක රියැදුරු බණවා ''යහළු සැරිය, මේ කලුරිය කෙළේ යනු කිමැ?''යි පුළුවුත. ''දෙවයිනි, දැන් මව හෝ පියා හෝ අන් සහලේ නෑ කෙනෙක් හෝ ඔහු නො දක්නාහ. හේ ද මව හෝ පියා හෝ අන් සහලේ නෑයන් හෝ නො දක්නේ ය. මෙසේ වූ තැනැත්තේ කලුරිය කෙළේ නම් වේ යැ''යි රියැදුරු කී ය. ''කිමෙක් ද යහළු සැරිය, මමත් මැරෙන සුල්ලෙම් ද? මරණය නො ඉක්මියෙම් ද? පිය රජ හෝ මාතෘ දෙවී හෝ අන් සහලේ නෑයෝ හෝ මා නො දක්නාහු ද? මමත් පියරජු හෝ මාතෘදෙවිය හෝ අන් සහලේ නෑයන් හෝ නො දක්නෙම් ද?''යි කුමර පුළුවුත.

"ත්වඤ්ච දෙව, මයඤ්චම්හා සබ්බෙ මරණධම්මා මරණං අනතීතා. තම්පි න දක්ඛින්ති දෙවො වා දෙවී වා අඤ්ඤෙ වා ඤාතිසාලොහිතා. ත්වම්පි න දක්ඛිස්සසි දෙවං වා දෙවිං වා අඤ්ඤෙ වා ඤාතිසාලොහිතෙ''ති. "තෙන හි සම්ම සාරථි, අලන්දනජ්ජ උය්‍යානභූමියා, ඉතො'ව අන්තෙපුරං පච්චනිය්‍යාහී''ති. 'එවං දෙවා'ති ඛො භික්ඛවෙ, සාරථි විපස්සිස්ස කුමාරස්ස පටිස්සුත්වා, තතො'ව අන්තෙපුරං පච්චනිය්‍යාසි. තත්‍ර සුදං භික්ඛවෙ, විපස්සී කුමාරො අන්තෙපුරගතො දුක්ඛී දුම්මනො පජ්ඣායති "ධිරත්‍ථු කිර භො ජාති නාම, යත්‍ර හි නාම ජාතස්ස ජරා පඤ්ඤායිස්සති, බ්‍යාධි පඤ්ඤායිස්සති, මරණං පඤ්ඤායිස්සතී''ති.

56. අථ ඛො භික්ඛවෙ, බන්ධුමා රාජා සාරථිං ආමන්තාපෙත්වා එතදවොච: "කච්චි සම්ම සාරථි, කුමාරො උය්‍යානභූමියා අභිරමිත්‍ථ? කච්චි සම්ම සාරථි, කුමාරො උය්‍යානභූමියා අත්තමනො අහොසී?ති'' "න ඛො දෙව කුමාරො උය්‍යානභූමියා අභිරමිත්‍ථ, න ඛො දෙව කුමාරො උය්‍යානභූමියා අත්තමනො අහොසී''ති. "කිම්පන සම්ම සාරථි, අද්දස කුමාරො උය්‍යානභූමිං නිය්‍යන්තො?''ති.

57. "අද්දසා ඛො දෙව, කුමාරො උය්‍යානභූමිං නිය්‍යන්තො මහාජනකායං සන්නිපතිතං නානාරත්තානඤ්ච දුස්සානං විලාතං කයිරමානං, දිස්වා මං එතදවොච: 'කින්නු ඛො සො සම්ම සාරථි, මහාජනකායො සන්නිපතිතො, නානාරත්තානඤ්ච දුස්සානං විලාතං කයිරතී?'ති 'එසො ඛො දෙව, කාලකතො නාමා'ති. 'තෙන හි සම්ම සාරථි, යෙන සො කාලකතො තෙන රථං පෙසෙහී'ති. 'එවං දෙවා'ති ඛො අහං දෙව, විපස්සිස්ස කුමාරස්ස පටිස්සුත්වා යෙන සො කාලකතො තෙන රථං පෙසෙසිං. අද්දසා ඛො දෙව, කුමාරො පෙතං කාලකතං. දිස්වා මං එතදවොච; 'කිම්පනායං සම්ම සාරථි, කාලකතො නාමා?'ති. 'එසො ඛො දෙව, කාලකතො නාම, න'දනි තං දක්ඛින්ති මාතා වා පිතා වා අඤ්ඤෙ වා ඤාතිසාලොහිතා. සො'පි න දක්ඛිස්සති මාතරං වා පිතරං වා අඤ්ඤෙ වා ඤාතිසාලොහිතෙ'ති. 'කිම්පන සම්ම සාරථි, අහම්පි මරණධම්මො මරණං අනතීතො? මම්පි න දක්ඛින්ති දෙවො වා දෙවී වා අඤ්ඤෙ වා ඤාතිසාලොහිතා? අහම්පි න දක්ඛිස්සාමි දෙවං වා දෙවිං වා අඤ්ඤෙ වා ඤාතිසාලොහිතෙ?'ති. 'ත්වඤ්ච දෙව, මයඤ්චම්හා සබ්බෙ මරණධම්මා මරණං අනතීතා. තම්පි න දක්ඛින්ති දෙවො වා දෙවී වා අඤ්ඤෙ වා ඤාතිසාලොහිතා. ත්වම්පි න දක්ඛිස්සසි දෙවං වා දෙවිං වා අඤ්ඤෙ වා ඤාතිසාලොහිතෙ'ති.'

''දෙවයිනි, මුබ ද අපි ද යන හැම දෙන ම මැරෙන සුල්ලම්හ, මරණය නො ඉක්මියම්හ. පියරජාණෝ හෝ මාතෘ දෙවී හෝ අන් සහලේනෑයෝ හෝ මුබත් නො දක්නාහ. මුබ ද පියරජාණන් හෝ මාතෘ දෙවිය හෝ අන් සහලේ නෑයන් හෝ නො දකිති' යි රියැදුරු කී ය. ''යහළු සැරිය, එසේ නම් අද උයන්බිමෙන් කම් නැත, මෙ තැනින් ම ඇතොවුර බලා නික්මෙව''යි කුමර කී ය. මහණෙනි, රියැදුරු තෙම 'එසේ ය, දෙවයිනි' යි කියා විපස්සී කුමර හට පිළිවදන් දී එ තැනින් ම ඇතොවුර බලා නික්මිණ. මහණෙනි, විපස්සී කුමර එහි ඇතොවුරට ගියේ, දුක් ඇතියේ, දොම්නස් ඇතියේ, ''භවත්නි, යම් ඉපැද්මෙකින් උපන්නාහට ජරාව පැණෙන්නේ ද, ව්‍යාධිය පැණෙන්නේ ද, මරණය පැණෙන්නේ ද, එසේ වූ ඒ ඉපැද්ම නින්දවට භාජන වේවා'' යි කී ය.

56. මහණෙනි, එ කල්හි බන්ධුමත් රජ රියැදුරු කැඳවා ''යහළු සැරිය, කිම, කුමර තෙම උයන්බිමැ ඇලුණේ ද? යහළු සැරිය, කිම, කුමර තෙම උයන්බිම කෙරෙහි සතුටු වී දැ?''යි පුළුවුත. ''දෙවයිනි, කුමාරයාණෝ උයන්බිමැ නො ම ඇලුණහ. දෙවයිනි, කුමාරයාණෝ උයන්බිම කෙරෙහි නො ම සතුටු වූහ'' යි රියැදුරු කී ය. ''යහළු සැරිය, කුමර උයන්බිම යනුයේ කුමක් දුටු දැ?'' යි රජ පුළුවුත.

57. ''දෙවයිනි, කුමරාණෝ උයන්බිම් යනුවෝ රැස්වැ රත් පැ වතින් සිවිකාවක් කරන මහජන මුළුවක් දුටු. දැක මා අමතා 'යහළු සැරිය, කවර හෙයින් එ මහජනමුළුවෙක් රැස් වූයේ වේ ද, නන් රත්පැ වතින් සිවිගෙයකුත් කෙරේ දැ?' යි විචාළේ ය. 'දෙවයිනි, මෙ තෙමේ කලුරිය කෙළේ නම් වේ' යැ යි මම කීමි. 'එසේ වී නම්, යහළු සැරිය, ඒ කලුරිය කළහු හොත් තැනට රිය පදව' යි කුමරාණෝ කීහ. 'එසේ යැ දෙවයිනි'යි මම් විපස්සී කුමරාණන්ට පිළිවදන් දී ඒ කලුරිය කළාහු වෙත රථය ගෙන ගියෙමි. දෙවයිනි, කුමරාණෝ සිත්සතන් ඉවත් ව ගිය කලුරිය කළහු දුටුහ. දැක 'යහළු සැරිය, මෙ කලුරිය කෙළේ යනු කිම් දැ?' යි මා විචාළේ ය. 'දෙවයිනි, දැන් ඔහු මාපියෝ හෝ අන් සහලේ නෑයෝ හෝ නො දක්නාහ. ඌ ද මව හෝ පියා හෝ අන් සහලේ නෑයන් හෝ නො දක්නේය. මෙ කලුරිය කෙළේ නම් වේ' යැ යි මම් කීමි. 'යහළු සැරිය, කිම, මමත් මැරෙන සුල්ලෙම් ද, මරණය නො ඉක්මියෙම් ද? මාත් පිය රජාණෝ හෝ මාතෘ දෙවි හෝ අන් සහලේ නෑයෝ හෝ නො දක්නාහු ද? මමත් පිය රජාණන් හෝ මාතෘදෙවිය හෝ අන් සහලේ නෑයන් හෝ නො දැක්ක හෙම් දැ?' යි කුමරාණෝ මා පුළුවුත් හ. 'දෙවයිනි, මුබත් අපිත් යන හැම දෙන මෝ මැරෙන සුල්ලම්හ, මරණය නො ඉක්මියම්හ. පිය රජාණෝ හෝ මාතෘ දේවි හෝ අන් සහලේ නෑයෝ හෝ මුබත් නො දක්නාහ, මුබ ද පියරජාණන් හෝ මාතෘ දේවිය හෝ අන් සහලේ නෑයන් හෝ දැක්ක නො හෙති' යි මම් කීමි.

‘තෙන හි සම්ම සාරථි අලන්දානි උය්‍යානභූමියා. ඉතො’ව අන්තෙපුරං පච්චනිය්‍යාහී’ති. ‘එවං දෙවා’ති ඛො අහං දෙව, විපස්සිස්ස කුමාරස්ස පටිස්සුත්වා තතො’ව අන්තෙපුරං පච්චනිය්‍යාසිං. සො ඛො දෙව, කුමාරො අන්තෙපුරගතො දුක්ඛී දුම්මනො පජ්ඣායති: ‘ධිරත්ථු කිර භො ජාති නාම යත්‍ර හි නාම ජාතස්ස ජරා පඤ්ඤායිස්සති, බ්‍යාධි පඤ්ඤායිස්සති, මරණං පඤ්ඤායිස්සතී’’ති.

58. අථ ඛො භික්ඛවෙ, බන්ධුමස්ස රඤ්ඤො එතදහොසි: ‘‘මාහෙව ඛො විපස්සී කුමාරො න රජ්ජං කාරෙසි. මාහෙව විපස්සී කුමාරො අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජි. මාහෙව ඛො නෙමිත්තානං බ්‍රාහ්මණානං සච්චං අස්ස වචනන්ති.’’ අථ ඛො භික්ඛවෙ, බන්ධුමා රාජා විපස්සිස්ස කුමාරස්ස භිය්‍යොසොමත්තාය පඤ්ච කාමගුණානි උපට්ඨපෙසි, යථා විපස්සී කුමාරො රජ්ජං කාරෙය්‍ය, යථා විපස්සී කුමාරො න අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජෙය්‍ය, යථා නෙමිත්තානං බ්‍රාහ්මණානං මිච්ඡා අස්ස වචනන්ති. තත්‍ර සුදං භික්ඛවෙ විපස්සී කුමාරො පඤ්චහි කාමගුණෙහි සමප්පිතො සමඞ්ගීභූතො පරිචාරෙති.

59. අථ ඛො භික්ඛවෙ, විපස්සී කුමාරො බහුන්නං වස්සානං බහුන්නං වස්සසතානං බහුන්නං වස්සසහස්සානං අච්චයෙන සාරථිං ආමන්තෙසි: ‘‘යොජෙහි සම්ම සාරථි, භද්දානි භද්දානි යානානි, උය්‍යානභූමිං ගච්ඡාම සුභූමිං දස්සනායා’’ති. ‘එවං දෙවා’ති ඛො භික්ඛවෙ, සාරථි විපස්සිස්ස කුමාරස්ස පටිස්සුත්වා භද්දානි භද්දානි යානානි යොජෙත්වා විපස්සිස්ස කුමාරස්ස පටිවෙදෙසි: ‘‘යුත්තානි ඛො තෙ දෙව, භද්දානි භද්දානි යානානි, යස්ස’දානි කාලං මඤ්ඤසී’’ති. අථ ඛො භික්ඛවෙ, විපස්සී කුමාරො භද්දං යානං අභිරුහිත්වා භද්දෙහි භද්දෙහි යානෙහි උය්‍යානභූමිං නිය්‍යාසි.

60. අද්දසා ඛො භික්ඛවෙ, විපස්සී කුමාරො උය්‍යානභූමිං නිය්‍යන්තො පුරිසං භණ්ඩුං පබ්බජිතං කාසාවවසනං දිස්වා සාරථිං ආමන්තෙසි: ‘‘අයම්පන සම්ම සාරථි, පුරිසො කිඞ්කතො? සීසම්පි’ස්ස න යථා අඤ්ඤෙසං, වත්ථානි පි’ස්ස න යථා අඤ්ඤෙස’’න්ති. ‘‘එසො ඛො දෙව, පබ්බජිතො නාමා’’ති. ‘‘කිම්පනෙසො සම්ම සාරථි, පබ්බජිතො නාමා?’’ති. ‘‘එසො ඛො දෙව පබ්බජිතො නාම: ‘සාධු ධම්මචරියා, සාධු සමචරියා, සාධු කුසලකිරියා, සාධු පුඤ්ඤකිරියා, සාධු අවිහිංසා, සාධු භූතානුකම්පා’’ති. ‘‘සාධු ඛො සො සම්ම සාරථි, පබ්බජිතො නාම. සාධු සම්ම සාරථි, ධම්මචරියා, සාධු සමචරියා, සාධු කුසලකිරියා, සාධු පුඤ්ඤකිරියා, සාධු අවිහිංසා, සාධු භූතානුකම්පා. තෙන හි සම්ම සාරථි, යෙන සො පබ්බජිතො තෙන රථං පෙසෙහී’’ති.

'යහළු සැරිය, එසේ වී නම් අද උයන් බිමෙන් කම් නැත. මෙ තැනින් ම ඇතොවුර බලා නික්මෙව' යි කුමරාණෝ කීහ. දෙවයිනි, මම 'එසේ ය, දෙවයිනි' යි කියා විපස්සී කුමරාණනට පිළිවදන් දී, එ තැනින් ම ඇතොවුර බලා නික්මිණිමි. දෙවයිනි, ඒ කුමරාණෝ ඇතොවුර වන්නෝ දුක් ඇත්තෝ, දෙම්නස් ඇත්තෝ, 'හවත්නි, යම් ඉපැද්මෙකින් උපන්නාහට ජරාව පැණෙන්නේ නම්, ව්‍යාධිය පැනෙන්නේ නම්, මරණය පැනෙන්නේ නම්, ඒ ඉපැත්ම නින්දර්භ වේ වා' යි සිතිවිලි සිතත්'' යැ යි රියැදුරු සැළ කෙළේ ය.

58. මහණෙනි, එකල්හි බන්ධුමත් රජහට ''විපස්සී කුමර රජය නො ම නො කරවා වා, විපස්සී කුමර ගිහි ගෙන් නික්මැ පැවිද්දට නො ම වදී වා, නිමිත්තපාඨක බමුණන් බස් සබා නො වේ වා'' යි මෙ සිත වී ය. මහණෙනි, ඉක්බිති බන්ධුමත් රජ තෙම, යම්සේ විපස්සී කුමර රජය කරවනු කැමැති වන්නේ ද, යම්සේ විපස්සී කුමර ගිහිගෙන් නික්මැ නො ම පැවිදි වන්නේ ද, යම්සේ නිමිත්තපාඨක බමුණන් බස් බොරු වන්නේ ද, එසේ විපස්සී කුමරහට වඩාලාත් පස්කම්ගුණ එළැවී ය. මහණෙනි, විපස්සී කුමාර තෙම එහි පස්කම්ගුණයෙන් සමර්පිත වැ සමන්විත වැ ඉඳුරන් හසුරුවයි.

59. මහණෙනි, එකල්හි විපස්සී කුමර තෙම බොහෝ හවුරුදු ගණනක් බොහෝ හවුරුදු සිය ගණනක් බොහෝ හවුරුදු දහස් ගණනක් ඇවෑමෙන් රියැදුරු අමතා, ''යහළු සැරිය, උතුම් උතුම් යාන යොදව, සුභූමියවූ උයන් බිම දක්නා පිණිස යම්හ'' යි කීය. මහණෙනි, 'දෙවයිනි, එසේ යැ' යි කියා රියැදුරු තෙම විපස්සී කුමරහට පිළිවදන් දී උතුම් උතුම් යාන යොද 'දෙවයිනි, මුබට උතුම් උතුම් යාන යොදන ලද. යම් ගමනකට කල් සිතත් නම් දන් ඒ කාලය පැමිණියේ යැ' යි දැනවී ය. මහණෙනි, ඉක්බිති විපස්සී කුමාර තෙම උතුම් යානයක් අරා උතුම් උතුම් යානයන්ගෙන් උපලක්ෂිත වැ උයන්බිම බලා නික්මිණ.

60. මහණෙනි, විපස්සී කුමාර තෙම උයන්බිම් බලා නික්ම යනුයේ, හිසමුඩු, පැවිදි වූ, කසාවත් සන් පුරිසක්හු දුටුයේ ය. දැක, රියැදුරා අමතා, යහළු සැරිය, මෙ මිනිස් තෙම කුමක් කරනු ලැබූයෙක් ද? මොහු හිස ද සෙස්සන්ගේ මෙන් නො වේ, වස්ත්‍ර ද සෙස්සන්ගේ මෙන් නො වේ'' යැ යි කී ය. ''දෙවයිනි, පැවිද්ද නම් මෙ තෙමේ''යි රියැදුරු කී ය. ''යහළු සැරිය, මේ පැවිද්ද නම් කිමැ?'' යි කුමර පුළුවුත. ''දෙවයිනි, මෙ තෙම 'දහම් පුරනු මැනැවැ' යි, කෙලෙසුන් සංහිඳුවනු මැනැවැ යි, කුසල් කරනු මැනැවැ යි, පින් කරනු මැනැවැයි, අවිහිංසාව මැනැවැ යි, සත්ත්වානුකම්පාව මැනැවැ යි සිතා එය පුරනු පිණිස පැවිදි වූයේ නම් වේ''යැ යි රියැදුරු කී ය. ''යහළු සැරිය, ඒ පැවිද්ද නම් මැනැව, යහළු සැරිය, ධර්මචර්‍ය්‍යාව මැනැව. ශමචර්‍ය්‍යාව මැනැව. කුශල ක්‍රියාවමැනැව. පුණ්‍යක්‍රියාව මැනැව. අවිහිංසාව මැනැව. සත්ත්වානුකම්පාව මැනැව. යහළු සැරිය, එසේ නම් ඒ පැවිද්ද වෙතට රිය පදුව''යි කුමර කී ය.

'එවං දෙවා'ති ඛො භික්ඛවෙ, සාරථි විපස්සිස්ස කුමාරස්ස පටිස්සුත්වා යෙන සො පබ්බජිතො තෙන රථං පෙසෙසි. අථ ඛො භික්ඛවෙ, විපස්සී කුමාරො තං පබ්බජිතං එතදවොච: "ත්වම්පන සම්ම, කිංකතො? සීසම්පි තෙ න යථා අඤ්ඤෙසං, වත්ථානි'පි තෙ න යථා අඤ්ඤෙසන්ති?" "අහං ඛො දෙව, පබ්බජිතො නාමා"ති, "කිං පන ත්වං සම්ම, පබ්බජිතො නාමා?"ති. "අහං ඛො දෙව පබ්බජිතො නාම, 'සාධු ධම්මචරියා, සාධු සමචරියා, සාධු කුසල-කිරියා, සාධු පුඤ්ඤකිරියා, සාධු අවිහිංසා, සාධු භූතානුකම්පා'ති. "සාධු ඛො ත්වං සම්ම, පබ්බජිතො නාම, සාධු ධම්මචරියා, සාධු සමචරියා, සාධු කුසලකිරියා, සාධු පුඤ්ඤකිරියා, සාධු අවිහිංසා, සාධු භූතානුකම්පාති"

61. අථ ඛො භික්ඛවෙ, විපස්සී කුමාරො සාරථිං ආමන්තෙසි: "තෙන හි සම්ම සාරථි, රථං ආදාය ඉතො'ව අන්තෙපුරං පච්චනියාහි. අහං පන ඉධෙව කෙසමස්සුං ඔහාරෙත්වා කාසායානි වත්ථානි අච්ඡාදෙත්වා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිස්සාමී"ති. 'එවං දෙවා'ති ඛො භික්ඛවෙ සාරථි, විපස්සිස්ස කුමාරස්ස පටිස්සුත්වා රථං ආදාය තතො'ව අන්තෙපුරං පච්චනියාසි.

62. විපස්සී පන භික්ඛවෙ, කුමාරො තත්ථෙව කෙසමස්සුං ඔහාරෙත්වා කාසායානි වත්ථානි අච්ඡාදෙත්වා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජි. අස්සොසි ඛො භික්ඛවෙ, බන්ධුමතියා රාජධානියා මහාජනකායො චතුරාසීතිපාණසහස්සානි "විපස්සී කිර කුමාරො කෙසමස්සුං ඔහාරෙත්වා කාසායානි වත්ථානි අච්ඡාදෙත්වා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතො"ති. සුත්වාන තෙසං එතදහොසි "න හි නූන සො ඔරකො ධම්මවිනයො, න සා ඔරකා[1] පබ්බජ්ජා, යත්ථ විපස්සී කුමාරො කෙසමස්සුං ඔහාරෙත්වා කාසායානි වත්ථානි අච්ඡාදෙත්වා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතො. විපස්සී'පි[2] නාම කුමාරො කෙසමස්සුං ඔහාරෙත්වා කාසායානි වත්ථානි අච්ඡාදෙත්වා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිස්සති කිමඞ්ගපන මයන්ති?" අථ ඛො සො භික්ඛවෙ මහාජනකායො චතුරා-සීතිපාණසහස්සානි කෙසමස්සුං ඔහාරෙත්වා කාසායානි වත්ථානි අච්ඡාදෙත්වා විපස්සිං බොධිසත්තං අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතං අනුපබ්බජිංසු. තාය සුදං භික්ඛවෙ, පරිසාය පරිවුතො විපස්සී බොධිසත්තො ගාමනිගමජන-පදරාජධානීසු චාරිකං චරති.

63. අථ ඛො භික්ඛවෙ විපස්සිස්ස බොධිසත්තස්ස රහොගතස්ස පටි-සල්ලීනස්ස එවං චෙතසො පරිවිතක්කො උදපාදි: 'න ඛො මෙතං පතිරූපං යො'හං ආකිණ්ණො විහරාමි, යන්නූනාහං එකො ගණම්හා වූපකට්ඨො විහරෙය්‍යන්ති'. අථ ඛො භික්ඛවෙ විපස්සී බොධිසත්තො අපරෙන සමයෙන එකො ගණම්හා වූපකට්ඨො විහාසි. අඤ්ඤෙනෙව තානි චතුරාසීතිපබ්බජිත-සහස්සානි අගමංසු, අඤ්ඤෙන විපස්සී බොධිසත්තො.

1. ඔරිකා–PTS. 2. විපස්සී හි–මජසං

මහණෙනි, රියැදුරු තෙම 'දෙවයිනි, එසේ යැ' යි කියා විපස්සී කුමරහට පිළිවදන් දී, ඒ පැවිද්ද වෙතට රිය පැදවී ය. මහණෙනි, ඉක්බිති විපස්සී කුමාර තෙම ඒ පැවිද්ද බණවා, ''යහළු, මුබ කුමක් කරනු ලැබුවෝ ද? මුබ හිස ද සෙස්සන්ගේ මෙන් නො වේ. මුබ හන් පෙරෙව් වත් ද සෙස්සන්ගේ මෙන් නො වේ'' යැ යි කී ය. ''දෙවයිනි, මම් පැවිදි නම් වෙමි''යි හේ කී ය. ''යහළු, හවත් කවර හෙයින් පැවිදි නම් වෙයි හො?'' යි කුමර පුළුවුත. ''දෙවයිනි, මම් 'ධර්මචර්‍ය්‍යාව මැනැව, ශමචර්‍ය්‍යාව මැනැව, කුශල ක්‍රියාව මැනැව, පුණ්‍යක්‍රියාව මැනැව, අවිහිංසාව මැනැව, සත්වානු-කම්පාව මැනැවැ' යි පැවිදි වූයෙමි' යි හේ කී ය. ''යහළු, මුබ 'ධර්ම-චර්‍ය්‍යාව මැනැවැ යි, ශමචර්‍ය්‍යාව මැනැවැ යි, කුශලක්‍රියාව මැනැවැ යි, පුණ්‍යක්‍රියාව මැනැවැ යි, අවිහිංසාව මැනැවැ යි, සත්වානුකම්පාව මැනැවැ' යි පැවිදි වූ සේ යහපතැ'' යි විපස්සී කුමර කී ය.

61. මහණෙනි, ඉක්බිති විපස්සී කුමාර තෙම රියැදුරා බණවා ''එසේ නම් යහළු සැරිය, රිය ගෙන මෙ තැනින් ම ඇතෞවුර බලා යා. මම් මෙහි ම කෙහෙ රවුළු බහවා කසාවත් හැඳ ගිහි ගෙන් පැවිදි වදනෙමි''යි කී ය. මහණෙනි, 'එසේ ය, දෙවයිනි' යි කියා රියැදුරු තෙම විපස්සී කුමරහට පිළිවදන් දී රිය ගෙන එ තැනින් ම ඇතෞවුර බලා නික්මියේ ය.

62. විපස්සී කුමර එහිදි ම කෙහෙ රවුළු බහවා කසාවත් හැඳ ගිහි ගෙන් පැවිද්දට වන. මහණෙනි, බන්ධුමතී රජදහන්හි සුවාසූදහසක් පමණ වූ මහජනමුළුව 'විපස්සී කුමරාණෝ කෙහෙ රවුළු බහවා කසාවත් හැඳ ගිහිගෙන් පැවිදි වන්හ' යි ඇසී. ඇසීමෙන් ඔවුනට ''යමෙක විපස්සී කුමරාණෝ කෙහෙරවුළු බහවා කසාවත් හැඳ ගිහි ගෙන් නික්මැ පැවිදි වන්හු නම්, ඒ දහම්විනය ඇති සස්න සුලු එකෙක් නො වේ ම ය. ඒ පැවිද්ද සුලු නො වේ ම ය. විපස්සී කුමරාණෝත් කෙහෙරවුළු බහවා කසාවත් හැඳ ගිහි ගෙන් නික්මැ පැවිදි වූහු නම්, අප ගැන කියනු ම කිමැ?''යි මෙ සිත් වී ය. මහණෙනි, ඉක්බිති සුවාසූදහසක් පමණ වූ ඒ මහජනමුළුව කෙහෙරවුළු බහවා කසාවත් හැඳ ගිහිගෙන් පැවිදි වන් විපස්සී බෝසතු අනුව පැවිදි වූහ. මහණෙනි, විපස්සී බෝසත් තෙම ඒ පිරිස විසින් පිරිවරන ලදු ව ගම්නියම්ගම්දනවුරජදහන්හි සැරි සරයි.

63. මහණෙනි, එ කල්හි හුදෙකලා වූ චිත්තවිවෙකයෙන් යුක්තවූ විපස්සී බෝසත්හට ''යම්බඳු වූ මම් ගණයා විසින පිරිවරන ලදු ව වෙසෙම් ද, එය මට නො සුදුසු ය. මම් එකලා වැ, ගණයා කෙරෙන් වෙන් වැ, වෙසෙම් නම් මැනැවැ''යි මෙසේ චිත්තසංකල්පනාවෙක් උපන. මහණෙනි, ඉක්බිති විපස්සී බෝසත් තෙම පසු කලෙක එකලා වැ ගණයාගෙන් වෙන් වැ විසී ය. ඒ සුවාසූදහසක් පැවිද්දෝ අන් දෙසට ම ගියහ, විපස්සී බෝසත් අන් දෙසෙක ගියේ ය.

64. අථ ඛො භික්ඛවෙ, විපස්සිස්ස බොධිසත්තස්ස වාසූපගතස්ස රහොගතස්ස පටිසල්ලීනස්ස එවං චෙතසො පරිවිතක්කො උදපාදි: ''කිච්ඡං වතායං ලොකො ආපන්නො, ජායති ච ජීයති මීයති ච චවති ච උපපජ්ජති ච. අථ ච පනිමස්ස දුක්ඛස්ස නිස්සරණං නප්පජානාති ජරාමරණස්ස. කුදස්සු නාම ඉමස්ස දුක්ඛස්ස නිස්සරණං පඤ්ඤායිස්සති ජරාමරණස්සා'?ති.

65. අථ ඛො භික්ඛවෙ, විපස්සිස්ස බොධිසත්තස්ස එතදහොසි: ''කිම්හි නු ඛො සති ජරාමරණං හොති, කිම්පච්චයා ජරාමරණ'න්ති. අථ ඛො භික්ඛවෙ, විපස්සිස්ස බොධිසත්තස්ස යොනිසොමනසිකාරා අහු පඤ්ඤාය අභිසමයො ''ජාතියා ඛො සති ජරාමරණං හොති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණ''න්ති.

66. අථ ඛො භික්ඛවෙ, විපස්සිස්ස බොධිසත්තස්ස එතදහොසි: ''කිම්හි නු ඛො සති ජාති හොති කිම්පච්චයා ජාති'' ති අථ ඛො භික්ඛවෙ, විපස්සිස්ස බොධිසත්තස්ස යොනිසොමනසිකාරා අහු පඤ්ඤාය අභිසමයො: ''භවෙ ඛො සති ජාති හොති, භවපච්චයා ජාති'' ති.

67. අථ ඛො භික්ඛවෙ, විපස්සිස්ස බොධිසත්තස්ස එතදහොසි:'' කිම්හි නු ඛො සති භවො හොති කිම්පච්චයා භවො''ති. අථ ඛො භික්ඛවෙ, විපස්සිස්ස බොධිසත්තස්ස යොනිසොමනසිකාරා අහු පඤ්ඤාය අභිසමයො: ''උපාදානෙ ඛො සති භවො හොති, උපාදානපච්චයා භවො''ති.

68. අථ ඛො භික්ඛවෙ, විපස්සිස්ස බොධිසත්තස්ස එතදහොසි:''කිම්හි නු ඛො සති උපාදානං හොති කිම්පච්චයා උපාදානන්ති.'' අථ ඛො භික්ඛවෙ, විපස්සිස්ස බොධිසත්තස්ස යොනිසොමනසිකාරා අහු පඤ්ඤාය අභිසමයො: ''තණ්හාය ඛො සති උපාදානං හොති, තණ්හාපච්චයා උපාදානන්ති.''

69. අථ ඛො භික්ඛවෙ, විපස්සිස්ස බොධිසත්තස්ස එතදහොසි: ''කිම්හි නු ඛො සති තණ්හා හොති, කිම්පච්චයා තණ්හා''ති. අථ ඛො භික්ඛවෙ, විපස්සිස්ස බොධිසත්තස්ස යොනිසොමනසිකාරා අහු පඤ්ඤාය අභිසමයො: ''වෙදනාය ඛො සති තණ්හා හොති, වෙදනාපච්චයා තණ්හා''ති.

70. අථ ඛො භික්ඛවෙ, විපස්සිස්ස බොධිසත්තස්ස එතදහොසි: ''කිම්හි නු ඛො සති වෙදනා හොති, කිම්පච්චයා වෙදනා''ති. අථ ඛො භික්ඛවෙ, විපස්සිස්ස බොධිසත්තස්ස යොනිසොමනසිකාරා අහු පඤ්ඤාය අභිසමයො: ''ඵස්සෙ ඛො සති වෙදනා හොති, ඵස්සපච්චයා වෙදනා''ති.

71. අථ ඛො භික්ඛවෙ, විපස්සිස්ස බොධිසත්තස්ස එතදහොසි: ''කිම්හි නු ඛො සති ඵස්සො හොති, කිම්පච්චයා ඵස්සො''ති. අථ ඛො භික්ඛවෙ, විපස්සිස්ස බොධිසත්තස්ස යොනිසොමනසිකාරා අහු පඤ්ඤාය අභිසමයො: ''සළායතනෙ ඛො සති ඵස්සො හොති, සළායතනපච්චයා ඵස්සො''ති.

64. මහණෙනි, එ කල්හි එකලා වැ චිත්තවිවෙකයෙන් යුක්ත වැ (බෝමැඩැ) එක්රැයක් විසීමට පැමිණි විපස්සී බෝසත්හට "මේ දයෙක, මේ ලෝවැසි තෙම දුකට පැමිණියේ ය. හේ උපදනේ ද දිරනුයේ ද මියෙනුයේ ද වෙයි. එසේ චුත වනුයේ ද යළි උපදනේද වේ. එතෙකුදු වුවත් මේ දුඃඛයාගේ, මේ ජරාමරණ දෙක්හි නිඃසරණය නො දනියි. කවර දක නම් මේ දුකේ නිඃසරණය පැණෙන්නේ දැ" යි මෙසේ චිත්තසංකල්පයෙක් පහළ විය.

65. මහණෙනි, එ කල්හි විපස්සී බෝසත්හට "කුමක් ඇති කල්හි ජරාමරණ වේ ද, කිමෙක පසයෙන් ජරාමරණ වේ දැ" යි මේ සිත විය. මහණෙනි, ඉක්බිති විපස්සී බෝසත්හට "ජාතිය ඇති කලැ ජරාමරණ වේ. ජාතිප්‍රත්‍යයයෙන් ජරාමරණ වේ" යැ යි උපායමනස්කාරයෙන් ප්‍රඥාභිසමය විය, අවබොධ වියයි සේ යි.

66. මහණෙනි, ඉක්බිති විපස්සී බෝසත්හට "කුමක් ඇති කල්හි ජාතිය වේ ද, කිමෙක පසයෙන් ජාතිය වේ දැ" යි මේ සිත විය. එකල්හි විපස්සී බෝසත්හට භවය ඇති කල්හි ජාතිය වේ. භවප්‍රත්‍යයයෙන් ජාතිය වේ' යැ යි යොනිසොමනස්කාරයෙන් ප්‍රඥාභිසමය විය.

67. මහණෙනි, ඉක්බිති විපස්සී බෝසත්හට "කුමක් ඇති කල්හි භවය වේ ද, කිමෙක ප්‍රත්‍යයයෙන් භවය වේ දැ" යි මේ සිත විය. මහණෙනි, එකල්හි විපස්සී බෝසත්හට "උපාදානය ඇති කල්හි භවය වේ. උපාදානප්‍රත්‍යයයෙන් භවය වේ" යැ යි යොනිසොමනස්කාරයෙන් ප්‍රඥාභිසමය විය.

68. මහණෙනි, ඉක්බිති විපස්සී බෝසත්හට "කුමක් ඇති කල්හි උපාදානය වේ ද, කිමෙක ප්‍රත්‍යයයෙන් උපාදානය වේ දැ"යි මේ සිත විය. මහණෙනි, එ කල්හි විපස්සී බෝසත්හට "තෘෂ්ණාව ඇති කල්හි උපාදානය වේ. තෘෂ්ණා ප්‍රත්‍යයයෙන් උපාදානය වේ"යැ යි යොනිසොමනස්කාරයෙන් ප්‍රඥාභිසමය විය.

69. මහණෙනි, ඉක්බිත්තෙන් විපස්සී බෝසත්හට "කුමක් ඇති කල්හි තෘෂ්ණාව වේ ද, කිමෙක ප්‍රත්‍යයයෙන් තෘෂ්ණාව වේ දැ"යි මේ සිත විය. මහණෙනි, එකල්හි විපස්සී බෝසත්හට "වෙදනාව ඇති කල්හි තෘෂ්ණාව වේ. වෙදනාප්‍රත්‍යයයෙන් තෘෂ්ණාව වේ" යැ යි යොනිසොමනස්කාරයෙන් ප්‍රඥාභිසමය විය.

70. මහණෙනි, ඉක්බිති විපස්සී බෝසත්හට "කුමක් ඇති කල්හි වෙදනාව වේ ද, කිමෙක ප්‍රත්‍යයයෙන් වෙදනාව වේ දැ" යි මේ සිත විය. මහණෙනි, එ කල්හි විපස්සී බෝසත්හට "ස්පර්ශය ඇති කල්හි වෙදනාව වේ. ස්පර්ශප්‍රත්‍යයයෙන් වෙදනාව වේ" යැ යි යොනිසොමනස්කාරයෙන් ප්‍රඥාභිසමය විය.

71. මහණෙනි, ඉක්බිත්තෙන් විපස්සී බෝසත්හට, "කුමක් ඇති කල්හි ස්පර්ශය වේ ද, කිමෙක ප්‍රත්‍යයයෙන් ස්පර්ශය වේ දැ" යි මේ සිත විය. මහණෙනි, එ කල්හි විපස්සී බෝසත්හට "ෂඩායතනය ඇති කල්හි ස්පර්ශය වේ. ෂඩායතනප්‍රත්‍යයයෙන් ස්පර්ශය වේ" යැ යි යොනිසොමනස්කාරයෙන් ප්‍රඥාභිසමය විය.

72. අථ ඛො භික්ඛවෙ, විපස්සිස්ස බොධිසත්තස්ස එතදහොසි: "කිම්හි නු ඛො සති සළායතනං හොති, කිම්පච්චයා සළායතනන්ති" අථ ඛො භික්ඛවෙ, විපස්සිස්ස බොධිසත්තස්ස යොනිසොමනසිකාරා අහු පඤ්ඤාය අභිසමයො: "නාමරූපෙ ඛො සති සළායතනං හොති, නාමරූපපච්චයා සළායතනන්ති."

73. අථ ඛො භික්ඛවෙ, විපස්සිස්ස බොධිසත්තස්ස එතදහොසි: "කිම්හි නු ඛො සති නාමරූපං හොති, කිම්පච්චයා නාමරූපන්ති" අථ ඛො භික්ඛවෙ, විපස්සිස්ස බොධිසත්තස්ස යොනිසොමනසිකාරා අහු පඤ්ඤාය අභිසමයො: "විඤ්ඤාණෙ ඛො සති නාමරූපං හොති, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපන්ති."

74. අථ ඛො භික්ඛවෙ. විපස්සිස්ස බොධිසත්තස්ස එතදහොසි: කිම්හි නු ඛො සති විඤ්ඤාණං හොති, කිම්පච්චයා විඤ්ඤාණන්ති" අථ ඛො භික්ඛවෙ, විපස්සිස්ස බොධිසත්තස්ස යොනිසොමනසිකාරා අහු පඤ්ඤාය අභිසමයො: "නාමරූපෙ ඛො සති විඤ්ඤාණං හොති, නාමරූපපච්චයා විඤ්ඤාණන්ති."

75. අථ ඛො භික්ඛවෙ, විපස්සිස්ස බොධිසත්තස්ස එතදහොසි: "පච්චුද-වත්තති ඛො ඉදං විඤ්ඤාණං, නාමරූපම්හා නාපරං ගච්ඡති. එත්තාවතා ජායෙථ වා ජීයෙථ වා චවෙථ වා උපපජ්ජෙථ වා, යදිදං නාමරූපපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං, නාමරූපපච්චයා සළායතනං, සළායතනපච්චයා ඵස්සො, ඵස්සපච්චයා වෙදනා, වෙදනාපච්චයා තණ්හා, තණ්හාපච්චයා උපාදානං, උපාදානපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං සොකපරිදෙවදුක්ඛදොමනස්සුපායාසා සම්භවන්ති. එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති"ති.

76. 'සමුදයො, සමුදයො'ති ඛො භික්ඛවෙ, විපස්සිස්ස බොධිසත්තස්ස පුබ්බෙ අනනුස්සුතෙසු ධම්මෙසු චක්ඛුං උදපාදි, ඤාණං උදපාදි, පඤ්ඤා උදපාදි, විජ්ජා උදපාදි, ආලොකො උදපාදි.

77. අථ ඛො භික්ඛවෙ, විපස්සිස්ස බොධිසත්තස්ස එතදහොසි: "කිම්හි නු ඛො අසති ජරාමරණං න හොති, කිස්ස නිරොධා ජරාමරණනිරොධො"ති. අථ ඛො භික්ඛවෙ, විපස්සිස්ස බොධිසත්තස්ස යොනිසොමනසිකාරා අහු පඤ්ඤාය අභිසමයො: "ජාතියා ඛො අසති ජරාමරණං න හොති, ජාති-නිරොධා ජරාමරණනිරොධො"ති.

78. අථ ඛො භික්ඛවෙ, විපස්සිස්ස බොධිසත්තස්ස එතදහොසි: "කිම්හි නු ඛො අසති ජාති න හොති, කිස්ස නිරොධා ජාතිනිරොධො" ති. අථ ඛො භික්ඛවෙ, විපස්සිස්ස බොධිසත්තස්ස යොනිසොමනසිකාරා අහු පඤ්ඤාය අභිසමයො: "භවෙ ඛො අසති ජාති න හොති, භවනිරොධා ජාතිනිරොධො"ති.

72. මහණෙනි, ඉක්බිත්තෙන් විපස්සී බෝසත්හට "කුමක් ඇති කල්හි ෂඩායතනය වේ ද, කිමෙක ප්‍රත්‍යයයෙන් ෂඩායතනය වේ දැ" යි මෙ සිත විය. මහණෙනි, එ කල්හි විපස්සී බෝසත්හට "නාමරූපය ඇති කල්හි ෂඩායතනය වේ. නාමරූපප්‍රත්‍යයයෙන් ෂඩායතනය වේ" යැ යි යොනිසොමනස්කාරයෙන් ප්‍රඥාභිසමය විය.

73. මහණෙනි, ඉක්බිත්තෙන් විපස්සී බෝසත්හට "කුමක් ඇති කල්හි නාමරූපය වේ ද, කිමෙක ප්‍රත්‍යයයෙන් නාමරූපය වේ දැ" යි මෙ සිත විය. මහණෙනි, එ කල්හි විපස්සී බෝසත්හට "විඥානය ඇති කල්හි නාමරූපය වේ. විඥානප්‍රත්‍යයයෙන් නාමරූපය වේ" යැ යි යොනිසොමනස්කාරයෙන් ප්‍රඥාභිසමය විය.

74. මහණෙනි, ඉක්බිත්තෙන් විපස්සී බෝසත්හට "කුමක් ඇති කල්හි විඥානය වේ ද කිමෙක ප්‍රත්‍යයයෙන් විඥානය වේ දැ" යි මේ සිත විය. මහණෙනි, එකල්හි විපස්සී බෝසත්හට "නාමරූපය ඇති කල්හි විඥානය වේ. නාමරූපප්‍රත්‍යයයෙන් විඥානය වේ" යැ යි යොනිසොම-නස්කාරයෙන් ප්‍රඥාභිසමය විය.

75. මහණෙනි, එ කල්හි විපස්සී බෝසත්හට "මෙ විඥානය පෙරළා නවතී ම ය. නාමරූපදෙකින් බැහැරට නො යෙයි. මෙතෙකින් උපදනේ හෝ දිරනුයේ හෝ මියෙනුයේ හෝ චුත වන්නේ හෝ නැවැත උපදිනුයේ හෝ වේ. එ නම්: නාමරූපප්‍රත්‍යයයෙන් විඥානය වේ, විඥානප්‍රත්‍යයයෙන් නාමරූපය වේ, නාමරූපප්‍රත්‍යයයෙන් ෂඩායතනය වේ, ෂඩායතනප්‍රත්‍යය-යෙන් ස්පර්ශය වේ, ස්පර්ශප්‍රත්‍යයයෙන් වෙදනාව වේ, වෙදනාප්‍රත්‍යය-යෙන් තෘෂ්ණාව වේ, තෘෂ්ණාප්‍රත්‍යයයෙන් උපාදනය වේ, උපාදනප්‍රත්‍යය-යෙන් භවය වේ, භවප්‍රත්‍යයයෙන් ජාතිය වේ. ජාතිප්‍රත්‍යයයෙන් ජරා-මරණ ද ශොකපරිදෙව දුක් දොම්නස් උපායාසයෝ ද පහළ වෙත්. මෙසේ මේ සියලු දුක් රැසේ ඉපැද්ම වේ" යී මෙ සිත විය.

76. මහණෙනි, විපස්සී බෝසත්හට 'ඉපැත්ම, ඉපැත්ම' යැ යි පෙර නො ඇසූ ධර්මවිෂයයෙහි ඇස පහළ විය, නුවණ පහළ විය, ප්‍රඥාව පහළ විය, විද්‍යාව පහළ විය, ආලොකය පහළ විය.

77. මහණෙනි, එ කල්හි විපස්සී බෝසත්හට "කුමක් නැති කල්හී ජරාමරණ නො වේ ද, කිමේක නිරොධයෙන් ජරාමරණනිරොධය වේ දැ" යි මෙ සිත විය. මහණෙනි, ඉක්බිත්තෙන් විපස්සී බෝසත්හට "ජාතිය නැති කලැ ජරාමරණය නො වේ. ජාතිනිරොධයෙන් ජරාමරණනිරොධය වේ යැ" යි යොනිසොමනස්කාරයෙන් ප්‍රඥාභිසමය විය.

78. මහණෙනි, ඉක්බිත්තෙන් විපස්සී බෝසත්හට "කුමක් නැති කලැ ජාතිය නො වේ ද, කිමෙක නිරොධයෙන් ජාතිනිරොධය වේ දැ" යි මෙ සිත විය. මහණෙනි, එ කල්හි විපස්සී බෝසත්හට "භවය නැති කලැ ජාතිය නො වේ. භවනිරොධයෙන් ජාතිනිරොධය වේ" යැ යි යොනි-සොමනස්කාරයෙන් ප්‍රඥාභිසමය විය.

79. අථ ඛො භික්ඛවෙ විපස්සිස්ස බොධිසත්තස්ස එතදහොසි:"කිම්හි නු ඛො අසති භවො න හොති, කිස්ස නිරොධා භවනිරොධො"ති අථ ඛො භික්ඛවෙ විපස්සිස්ස බොධිසත්තස්ස යොනිසොමනසිකාරා අහු පඤ්ඤාය අභිසමයො: "උපාදනෙ ඛො අසති භවො න හොති, උපාදනනිරොධා භවනිරොධො"ති.

80. අථ ඛො භික්ඛවෙ විපස්සිස්ස බොධිසත්තස්ස එතදහොසි:"කිම්හි නු ඛො අසති උපාදනං න හොති, කිස්ස නිරොධා උපාදනනිරොධො"ති. අථ ඛො භික්ඛවෙ විපස්සිස්ස බොධිසත්තස්ස යොනිසොමනසිකාරා අහු පඤ්ඤාය අභිසමයො: "තණ්හාය ඛො අසති උපාදනං න හොති, තණ්හා-නිරොධා උපාදනනිරොධො"ති.

81. අථ ඛො භික්ඛවෙ විපස්සිස්ස බොධිසත්තස්ස එතදහොසි:"කිම්හි නු ඛො අසති තණ්හා න හොති, කිස්ස නිරොධා තණ්හානිරොධො"ති. අථ ඛො භික්ඛවෙ විපස්සිස්ස බොධිසත්තස්ස යොනිසොමනසිකාරා අහු පඤ්ඤාය අභිසමයො: "වෙදනාය ඛො අසති තණ්හා න හොති, වෙදනා-නිරොධා තණ්හානිරොධො"ති.

82. අථ ඛො භික්ඛවෙ විපස්සිස්ස බොධිසත්තස්ස එතදහොසි:'කිම්හි නු ඛො අසති වෙදනා න හොති, කිස්ස නිරොධා වෙදනානිරොධො"ති. අථ ඛො භික්ඛවෙ විපස්සිස්ස බොධිසත්තස්ස. යොනිසොමනසිකාරා අහු පඤ්ඤාය අභිසමයො: "ඵස්සෙ ඛො අසති වෙදනා න හොති, ඵස්සනිරොධා වෙදනානිරොධො"ති.

83. අථ ඛො භික්ඛවෙ විපස්සිස්ස බොධිසත්තස්ස එතදහොසි:"කිම්හි නු ඛො අසති ඵස්සො න හොති, කිස්ස නිරොධා ඵස්සනිරොධො"ති අථ ඛො භික්ඛවෙ විපස්සිස්ස බොධිසත්තස්ස යොනිසොමනසිකාරා අහු පඤ්ඤාය අභිසමයො: "සළායතනෙ ඛො අසති ඵස්සො න හොති, සළායතන-නිරොධා ඵස්සනිරොධො"ති.

84. අථ ඛො භික්ඛවෙ විපස්සිස්ස බොධිසත්තස්ස එතදහොසි: "කිම්හි නු ඛො අසති සළායතනං න හොති, කිස්ස නිරොධා සළායතන-නිරොධො?"ති. අථ ඛො භික්ඛවෙ විපස්සිස්ස බොධිසත්තස්ස යොනිසො මනසිකාරා අහු පඤ්ඤාය අභිසමයො: "නාමරූපෙ ඛො අසති සළායතනං න හොති, නාමරූපනිරොධා සළායතනනිරොධො"ති.

79. මහණෙනි, ඉක්බිත්තෙන් විපස්සී බෝසත්හට ''කුමක් නැති කල්හි භවය නො වේ ද, කිමෙක නිරොධයෙන් භවනිරොධය වේ දැ'' යි මේ සිත විය. මහණෙනි, එකල්හි විපස්සී බෝසත්හට ''උපාදානය නැති කල්හි භවය නො වේ. උපාදානනිරොධයෙන් භවනිරොධය වේ'' යැ යි යොනිසොමනස්කාරයෙන් ප්‍රඥාභිසමය විය.

80. මහණෙනි, ඉක්බිත්තෙන් විපස්සී බෝසත්හට ''කුමක් නැති කල්හි උපාදානය නො වේ ද, කිමෙක නිරොධයෙන් උපාදානනිරොධය වේ දැ'' යි මේ සිත විය. මහණෙනි, එ කල්හි විපස්සී බෝසත්හට ''තෘෂ්ණාව නැති කල්හි උපාදානය නො වේ, තෘෂ්ණානිරොධයෙන් උපාදානනිරොධය වේ'' යැ යි යොනිසොමනස්කාරයෙන් ප්‍රඥාභිසමය විය.

81. මහණෙනි, ඉක්බිත්තෙන් විපස්සී බෝසත්හට ''කුමක් නැති කල්හි තෘෂ්ණාව නො වේ ද, කිමෙක නිරොධයෙන් තෘෂ්ණානිරොධය වේ දැ'' යි මේ සිත විය. මහණෙනි, එ කල්හි විපස්සී බෝසත්හට ''වෙදනාව නැති කල්හි තෘෂ්ණාව නො වේ. වෙදනානිරොධයෙන් තෘෂ්ණානිරොධය වේ'' යැ යි යොනිසොමනස්කාරයෙන් ප්‍රඥාභිසමය විය.

82. මහණෙනි, ඉක්බිත්තෙන් විපස්සී බෝසත්හට ''කුමක් නැති කල්හි වෙදනාව නො වේ ද, කිමෙක නිරොධයෙන් වෙදනානිරොධය වේ දැ'' යි මේ සිත විය. ''මහණෙනි, එ කල්හි විපස්සී බෝසත්හට ''ස්පර්ශය නැති කල්හි වෙදනාව නො වේ. ස්පර්ශනිරොධයෙන් වෙදනා-නිරොධය වේ'' යැ යි යොනිසොමනස්කාරයෙන් ප්‍රඥාභිසමය විය.

83. මහණෙනි, ඉක්බිත්තෙන් විපස්සී බෝසත්හට ''කුමක් නැති කල්හි ස්පර්ශය නො වේ ද, කිමෙක නිරොධයෙන් ස්පර්ශනිරොධය වේ දැ''යි මේ සිත විය. මහණෙනි, එකල්හි විපස්සී බෝසත්හට ''ෂඩායතනය නැති කල්හි ස්පර්ශය නො වේ. ෂඩායතනනිරොධයෙන් ස්පර්ශනිරොධය වේ'' යැ යි යොනිසොමනස්කාරයෙන් ප්‍රඥාභිසමය විය.

84. මහණෙනි, ඉක්බිත්තෙන් විපස්සී බෝසත්හට 'කුමක් නම් නැති කල්හි ෂඩායතන නො වේ ද? කිමෙක නිරොධයෙන් ෂඩායතනනිරොධය වේ ද?'' යි මේ සිත විය. මහණෙනි, එකල්හි විපස්සී බෝසත්හට ''නාමරූප නැති කල්හි ෂඩායතන නො වේ. නාමරූපනිරොධයෙන් ෂඩායතන නිරොධය වේ'' යැයි යොනිසොමනස්කාරයෙන් ප්‍රඥාභිසමය විය.

85. අථ ඛො භික්ඛවෙ විපස්සිස්ස බොධිසත්තස්ස එතදහොසි: "කිම්හි නු ඛො අසති නාමරූපං න හොති, කිස්ස නිරොධා නාමරූපනිරොධො?"ති අථ ඛො භික්ඛවෙ විපස්සිස්ස බොධිසත්තස්ස යොනිසො මනසිකාරා අහු පඤ්ඤාය අභිසමයො: "විඤ්ඤාණෙ ඛො අසති නාමරූපං න හොති, විඤ්ඤාණනිරොධා නාමරූපනිරොධො"ති.

86. අථ ඛො භික්ඛවෙ විපස්සිස්ස බොධිසත්තස්ස එතදහොසි: 'කිම්හි නු ඛො අසති විඤ්ඤාණං න හොති, කිස්ස නිරොධා විඤ්ඤාණනිරොධො?"ති. අථ ඛො භික්ඛවෙ විපස්සිස්ස බොධිසත්තස්ස යොනිසො මනසිකාරා අහු පඤ්ඤාය අභිසමයො: "නාමරූපෙ ඛො අසති විඤ්ඤාණං න හොති. නාමරූපනිරොධා විඤ්ඤාණනිරොධො"ති.

87. අථ ඛො භික්ඛවෙ විපස්සිස්ස බොධිසත්තස්ස එතදහොසි: "අධිගතො ඛො මයායං[1] මග්ගො සම්බොධාය[2]: යදිදං නාමරූපනිරොධාය විඤ්ඤාණනිරොධො' විඤ්ඤාණනිරොධා නාමරූපනිරොධො, නාමරූපනිරොධා සළායතනනිරොධො, සළායතනනිරොධා ඵස්සනිරොධො, ඵස්සනිරොධා වෙදනානිරොධො, වෙදනානිරොධා තණ්හානිරොධො, තණ්හානිරොධා උපාදානනිරොධො, උපාදානනිරොධා භවනිරොධො, භවනිරොධා ජාතිනිරොධො, ජාතිනිරොධා ජරාමරණංසොකපරිදෙවදුක්ඛදෙමනස්සුපායාසා නිරුජ්ඣන්ති. එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස නිරොධො හොතී"ති. "නිරොධො, නිරොධො"ති ඛො භික්ඛවෙ විපස්සිස්ස බොධිසත්තස්ස පුබ්බෙ අනනුස්සුතෙසු ධම්මෙසු චක්ඛුං උදපාදි, ඤාණං උදපාදි, පඤ්ඤා උදපාදි, විජ්ජා උදපාදි, ආලොකො උදපාදි:

88. අථ ඛො භික්ඛවෙ විපස්සී බොධිසත්තො අපරෙන සමයෙන පඤ්චසූපාදානක්ඛන්ධෙසු උදයබ්බයානුපස්සී විහාසි: "ඉති රූපං, ඉති රූපස්ස සමුදයො, ඉති රූපස්ස අත්ථඞ්ගමො. ඉති වෙදනා, ඉති වෙදනාය සමුදයො, ඉති වෙදනාය අත්ථඞ්ගමො. ඉති සඤ්ඤා, ඉති සඤ්ඤාය සමුදයො, ඉති සඤ්ඤාය අත්ථඞ්ගමො. ඉති සඞ්ඛාරා, ඉති සඞ්ඛාරානං සමුදයො, ඉති සඞ්ඛාරානං අත්ථඞ්ගමො. ඉති විඤ්ඤාණං, ඉති විඤ්ඤාණස්ස සමුදයො, ඉති විඤ්ඤාණස්ස අත්ථඞ්ගමො"ති. තස්ස පඤ්චසු උපාදානක්ඛන්ධෙසු උදයබ්බයානුපස්සිනො විහරතො න චිරස්සෙව අනුපාදාය ආසවෙහි චිත්තං විමුච්චි"ති.

දුතියං භාණවාරං නිට්ඨිතං

1. මෙ අයං විපස්සනාමග්ගො PTS
2. බොධාය ස්‍යා

85. මහණෙනි, ඉක්බිත්තෙන් විපස්සි බෝසත්හට ''කුමක් නම් නැති කල්හි නාමරූප නො වේ ද? කිමෙක නිරොධයෙන් නාමරූපනිරොධය වේ දැ?'' යි මේ සිත විය. මහණෙනි, එකල්හි විපස්සි බෝසත්හට ''විඥානය නැති කල්හි නාමරූපය නො වේ. විඥානනිරොධයෙන් නාමරූපනිරොධය වේ යැ'යි යොනිසොමනස්කාරයෙන් ප්‍රඥාභිසමය විය.

86. මහණෙනි, ඉක්බිත්තෙන් විපස්සි බෝසත්හට ''කුමක් නම් නැති කල්හි විඥානය නො වේ ද? කිමෙක නිරොධයෙන් විඥානනිරොධය වේ දැ?'' යි මේ සිත විය. මහණෙනි, එ කල්හි විපස්සි බෝසත්හට 'නාමරූපය නැති කල්හි විඥානය නො වේ. නාමරූපනිරොධයෙන් විඥානනිරොධය වේ'' යැ යි යොනිසොමනස්කාරයෙන් ප්‍රඥාභිසමය විය.

87. මහණෙනි, ඉක්බිත්තෙන් විපස්සි බෝසත්හට ''නාමරූප නිරොධයෙන් විඥානනිරොධය වේ. විඥානනිරොධයෙන් නාමරූපනිරොධය වේ. නාමරූපනිරොධයෙන් ෂඩායතනනිරොධය වේ. ෂඩායතනනිරොධයෙන් ස්පර්ශනිරොධය වේ. ස්පර්ශනිරොධයෙන් වෙදනානිරොධය වේ. වෙදනානිරොධයෙන් තෘෂ්ණානිරොධය වේ. තෘෂ්ණානිරොධයෙන් උපාදානනිරොධය වේ. උපාදානනිරොධයෙන් භවනිරොධය වේ. භවනිරොධයෙන් ජාතිනිරොධය වේ. ජාතිනිරොධයෙන් ජරාමරණ සොක පරිදෙව දුක් දොම්නස් උපායාස යන මොහු නිරුද්ධ වෙත්. මෙසේ මේ සියලු දුක් රැසේ නිරොධය වේ'' යැ යි මේ සිත විය. මහණෙනි, විපස්සි බෝසත්හට 'නිරොධය, නිරොධයැ' යි ම පෙර නො ඇසූ දහම්හි ඇස උපන, නුවණ උපන, ප්‍රඥාව උපන, විද්‍යාව උපන, ආලොකය උපන.

88. මහණෙනි, ඉක්බිත්තෙන් විපස්සි බෝසත් තෙම පසු කලෙක ''රූපය මෙසේ ය, රූපසමුදයය මෙසේ ය, රූපනිරොධය මෙසේ ය. වෙදනාව මෙසේ ය, වෙදනාසමුදයය මෙසේ ය, වෙදනානිරොධය මෙසේ ය. සංඥාව මෙසේ ය, සංඥාසමුදයය මෙසේ ය, සංඥානිරොධය මෙසේ ය. සංස්කාරයෝ මෙසේ ය, සංස්කාරසමුදයය මෙසේ ය, සංස්කාරනිරොධය මෙසේ ය. විඥානය මෙසේ ය, විඥානසමුදයය මෙසේ ය, විඥානනිරොධය මෙසේ යැ'' යි උපාදානස්කන්ධ පසෙහි ඉපැත්මත් නැස්මත් අනුව බලන සුලු ව විසී ය. උපාදානස්කන්ධ පසෙහි උදය ව්‍යයය අනුව බලන සුලු ව වසන එ බෝසත්හුගේ සිත නොබෝ කලෙකින් ම උපාදාන රහිත වැ ආශ්‍රවයන් කෙරෙන් මිදුණේ ය.

දෙවෙනි බණවර නිමියේ ය.

89. අථ ඛො භික්ඛවෙ විපස්සිස්ස භගවතො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස එතදහොසි: "යන්නූනාහං ධම්මං දෙසෙය්‍ය"න්ති. අථ ඛො භික්ඛවෙ විපස්සිස්ස භගවතො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස එතදහොසි: "අධිගතො ඛො ම්‍යායං ධම්මො ගම්භීරො දුද්දසො දුරනුබොධො සන්තො පණීතො අතක්කාවචරො නිපුණො පණ්ඩිතවෙදනීයො. ආලයාරාමා ඛො පනායං පජා ආලයරතා ආලයසම්මුදිතා. ආලයාරාමාය ඛො පන පජාය ආලයරතාය ආලයසම්මුදිතාය දුද්දසං ඉදං ඨානං යදිදං ඉදප්පච්චයතාපටිච්චසමුප්පාදො. ඉදම්පි ඛො ඨානං දුද්දසං යදිදං සබ්බසඞ්ඛාරසමථො සබ්බූපධිපටිනිස්සග්ගො තණ්හක්ඛයො විරාගො නිරොධො නිබ්බානං. අහඤ්චෙව ඛො පන ධම්මං දෙසෙය්‍යං, පරෙ ච මෙ න ආජානෙය්‍යුං සො මමස්ස කිලමථො, සා මමස්ස විහෙසා"ති, අපිස්සුදං[1] භික්ඛවෙ විපස්සිං භගවන්තං අරහන්තං සම්මාසම්බුද්ධං ඉමා අනච්ඡරියා ගාථායො පටිභංසු පුබ්බෙ අස්සුතපුබ්බා:

"කිච්ඡෙන මෙ අධිගතං හලං'දානි පකාසිතුං,
රාගදොසපරෙතෙහි නායං ධම්මො සුසම්බුධො.
පටිසොතගාමිං නිපුණං ගම්භීරං දුද්දසං අණුං,
රාගරත්තා න දක්ඛින්ති තමොක්ඛන්ධෙන ආවුතා"ති.

ඉතිහ භික්ඛවෙ විපස්සිස්ස භගවතො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස පටිසඤ්චික්ඛතො අප්පොස්සුක්කතාය චිත්තං නමි, නො ධම්මදෙසනාය.

90. අථ ඛො භික්ඛවෙ අඤ්ඤතරස්ස මහාබ්‍රහ්මුනො විපස්සිස්ස භගවතො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස චෙතසා චෙතොපරිවිතක්කමඤ්ඤාය එතදහොසි: "නස්සති වත භො ලොකො, විනස්සති වත භො ලොකො, යත්‍ර හි නාම විපස්සිස්ස භගවතො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස අප්පොස්සුක්කතාය චිත්තං නමති නො ධම්මදෙසනායා"ති. අථ ඛො සො භික්ඛවෙ මහාබ්‍රහ්මා සෙය්‍යථාපි නාම බලවා පුරිසො සම්මිඤ්ජිතං වා බාහං පසාරෙය්‍ය, පසාරිතං වා බාහං සම්මිඤ්ජෙය්‍ය, එවමෙව බ්‍රහ්මලොකෙ අන්තරහිතො විපස්සිස්ස භගවතො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස පුරතො පාතුරහොසි.

91. අථ ඛො සො භික්ඛවෙ මහාබ්‍රහ්මා එකංසං උත්තරාසඞ්ගං කරිත්වා දක්ඛිණං ජාණුමණ්ඩලං පුථුවියං නිහන්ත්වා,[2] යෙන විපස්සී භගවා අරහං සම්මාසම්බුද්ධො තෙනඤ්ජලිං පනාමෙත්වා විපස්සිං භගවන්තං අරහන්තං සම්මාසම්බුද්ධං එතදවොච: "දෙසෙතු භන්තෙ භගවා ධම්මං, දෙසෙතු සුගතො ධම්මං. සන්ති[3] සත්තා අප්පරජක්ඛජාතිකා. අස්සවනතා ධම්මස්ස පරිහායන්ති. භවිස්සන්ති ධම්මස්ස අඤ්ඤාතාරො"ති.

1. අපිස්සු PTS. මජසං
2. නිදහන්තො – ස්‍යා,
3. සන්තිධ – ස්‍යා,

89. මහණෙනි, ඉක්බිත්තෙන් භගවත් අර්හත් විපස්සී සම්මාසම්බුදු රජුට මම දහම් දෙසන්නෙම් නම් මනා ම නු'' යි මේ සිත විය. මහණෙනි, එ කල්හි භගවත් අර්හත් විපස්සී සම්මාසම්බුදු රජහට 'මා විසින් අවබොධ කරන ලද මේ ධර්මය ගැඹුරු ය, දුකසේ දක්ක යුතු ය, දුකසේ අවබොධ කටයුතු ය, ශාන්තය, ප්‍රණීත ය, තර්කයෙන් බැස ගත නො හැක්කේ ය, සියුම් නුවණැත්තවුන් විසින් දත ගත යුතු ය. මේ සත්මුළුව ආලය සංඛ්‍යාත කාමගුණ තෘෂ්ණාවන්ගෙන් සතුටු වන්නෝ ය, ආලයයන්හි ඇලුණේ ය, ආලයයන්හි ප්‍රමුදිත ය. ආලයයන්ගෙන් සතුටුවන, ආලයයන්හි ඇලුණ, ආලයයන්හි දැඩි සේ මුදිත වූ සත්මුළුව විසින් ඉදම්ප්‍රත්‍යයතා ප්‍රතීත්‍යසමුත්පාද නම් වූ යමෙක් ඇද්ද, ඒ මේ කාරණය දක්නට දුෂ්කර ය. සර්වසංස්කාරශමථය, සර්වොපධිප්‍රතිනිඃසර්ගය, තෘෂ්ණාක්ෂයය, විරාගය, නිරොධය, නිර්වාණයැ යි කියන ලද යම් මේ දහමෙක් වේ ද, මේ කාරණය ද දක්ම දුෂ්කර ය. ඉදින් මම් දහම් දෙසීම නම්, අන්හුත් මගේ ඒ දහම් දත නො ගන්නාහු නම්, එය මා කයට ක්ලමථයෙක් වන්නේ ය. මා කයට වෙහෙසෙක් වන්නේ යැ' යි මේ සිත විය. මහණෙනි, එපමණක් නො ව වැලිදු භගවත් අර්හත් විපස්සී සම්මාසම්බුදුරජුට පෙරැ නො ඇසූවිරූ, සිතත් සිතත් ආශ්චර්‍ය්‍ය එළවන මේ ගාථාවෝ ද වැටහුණහ:

''මා විසින් දුකසේ අවබොධ කරන ලද ධර්මය ප්‍රකාශ කරන්නට දැන් නො සුදුසු ය. (දැන් එය පැවැසීමෙන් වන වැඩෙක් නැත) මෙය රාගද්වෙෂාදි කෙලෙසුන්ගෙන් මැඩුණවුන් විසින් සුවසේ අවබොධ කට හැකි නො වේ. උඩුහොයට යන (නිත්‍යසංඥාදියට විරුද්ධ අනිත්‍ය සංඥාදි වශයෙන් පැවැති) නිපුණ වූ ගැඹුරු වූ දුකසේ දක්ක යුතු වූ අණු (සූක්ෂම) වූ මේ ධර්මය රාගයෙන් රත් වූ අවිද්‍යාරාශියෙන් ඇවුරුණු සත්වයෝ නො දක්නාහ.''

මහණෙනි, මෙසේ නුවණින් සලකන භගවත් අර්හත් විපස්සී සම්මා-සම්බුදුන්ගේ සිත මන්දෙත්සාහී බවට නැමුණේ ය, දහම් දෙසුමට නො නැමුණේ ය.

90. මහණෙනි, එ කල්හි භගවත් අර්හත් විපස්සී සම්මාසම්බුදුන්ගේ චිත්තසංකල්පනාව සිය සිතින් දැනගැන්මෙන් එක්තරා මහබඹකුහට ''භවත්නි, යම් ලොවෙක භගවත් අර්හත් විපස්සී සම්මාසම්බුදුනගේ සිත මන්දෙත්සාහ බවට නැමේ ද, දහම් දෙසුමට නො නැමේ ද, ඒ ලොකය නැසේම ය. භවත්නි, ඒ ලොකය ඒකාන්තයෙන් වැනැසේම ය'' යි මේ සිත විය. මහණෙනි, එකෙණෙහි ඒ මහබඹ තෙම ශක්තිමත් පුරුෂයෙක් යම් සේ හැකුලු අත දිගු කරන්නේ ද, දිගු කළ අත හෝ හකුලන්නේ ද, එ සෙයින් ම බඹලොවැ අතුරුදහන් වූයේ භගවත් අර්හත් විපස්සී සම්මාසම්බුදුන් ඉදිරියෙහි පහළ විය.

91. මහණෙනි, ඉක්බිත්තෙන් ඒ මහබඹ තෙම උතුරුසඟ ඒකස් කොට දකුණු දණමඩල බිමැ හැන භගවත් අර්හත් විපස්සී සම්මාසම්බුදුන් දෙසට ඇදිලි නමා වැද ''වහන්ස, භගවත්හු දහම් දෙසත් වා. සුගත්හු දහම් දෙසත් වා. අල්පරජස්කස්වභාව (පැණැස්හි අල්ප වූ රාගාදි රජස් ඇති සත්හු ඇත්හ. ඔහු දහම් නො අසන බැවින් පිරිහෙති. දහම් දත හෙන්නෝ වන්නාහ'' යි ඔබට මේ බස් කී ය.

92. අථ ඛො භික්ඛවෙ විපස්සී භගවා අරහං සම්මාසම්බුද්ධො තං මහාබ්‍රහ්මානං එතදවොච: "මය්හම්පි ඛො බ්‍රහ්මෙ, එතදහොසි: "යන්නූනාහං ධම්මං දෙසෙය්‍ය"න්ති. තස්ස මය්හං බ්‍රහ්මෙ, එතදහොසි: 'අධිගතො ඛො ම්‍යායං ධම්මො ගම්භීරො දුද්දසො දුරනුබොධො සන්තො පණීතො අතක්කාවචරො නිපුණො පණ්ඩිතවෙදනීයො. ආලයාරාමා ඛො පනායං පජා ආලයරතා ආලයසම්මුදිතා. ආලයාරාමාය ඛො පන පජාය ආලයරතාය ආලයසම්මුදිතාය දුද්දසං ඉදං ඨානං යදිදං ඉදප්පච්චයතා පටිච්චසමුප්පාදො. ඉදම්පි ඛො ඨානං දුද්දසං යදිදං සබ්බසඞ්ඛාරසමථො සබ්බූපධිපටිනිස්සග්ගො තණ්හක්ඛයො විරාගො නිරොධො නිබ්බානං. අහඤ්චෙව ඛො පන ධම්මං දෙසෙය්‍යං, පරෙ ච මෙ න ආජානෙය්‍යුං, සො මමස්ස කිලමථො, සා මමස්ස විහෙසා"ති. අපිස්සුදං මං බ්‍රහ්මෙ ඉමා අනච්ඡරියා ගාථායො පටිභංසු පුබ්බෙ අස්සුතපුබ්බා:

"කිච්ඡෙන මෙ අධිගතං හලන්දානි පකාසිතුං,
රාගදොසපරෙතෙහි නායං ධම්මො සුසම්බුධො.
පටිසොතගාමිං නිපුණං ගම්භීරං දුද්දසං අණුං
රාගරත්තා න දක්ඛින්ති තමොක්ඛන්ධෙන ආවුතා[1]"ති

ඉතිහ මෙ බ්‍රහ්මෙ පටිසංචික්ඛතො අප්පොස්සුක්කතාය චිත්තං නමි, නො ධම්මදෙසනායා"ති.

දුතියම්පි ඛො භික්ඛවෙ සො මහාබ්‍රහ්මා -පෙ- තතියම්පි ඛො භික්ඛවෙ සො මහාබ්‍රහ්මා විපස්සිං භගවන්තං අරහන්තං සම්මාසම්බුද්ධං එතදවොච: "දෙසෙතු භන්තෙ භගවා ධම්මං, දෙසෙතු සුගතො ධම්මං, සන්ති සත්තා අප්පරජක්ඛජාතිකා. අස්සවණතා ධම්මස්ස පරිහායන්ති. භවිස්සන්ති ධම්මස්ස අඤ්ඤාතාරො"ති.

93. අථ ඛො භික්ඛවෙ විපස්සී භගවා අරහං සම්මාසම්බුද්ධො බ්‍රහ්මුනො ච අජ්ඣෙසනං විදිත්වා සත්තෙසු ච කාරුඤ්ඤතං පටිච්ච බුද්ධචක්ඛුනා ලොකං වොලොකෙසි. අද්දසා ඛො භික්ඛවෙ විපස්සී භගවා අරහං සම්මාසම්බුද්ධො බුද්ධචක්ඛුනා ලොකං වොලොකෙන්තො සත්තෙ අප්පරජක්ඛෙ මහාරජක්ඛෙ තික්ඛින්ද්‍රියෙ මුදින්ද්‍රියෙ ස්වාකාරෙ ද්වාකාරෙ සුවිඤ්ඤාපයෙ දුවිඤ්ඤාපයෙ අප්පෙකච්චෙ පරලොකවජ්ජභයදස්සාවිනො විහරන්තෙ, අප්පෙකච්චෙ න පරලොකවජ්ජභයදස්සාවිනො විහරන්තෙ

1. තමොක්ඛන්ධෙන ආවුටා ම ඡ සං

92. මහණෙනි, එ කල්හි භගවත් අර්හත් විපස්සී සම්මාසම්බුදුහු ඒ මහබඹහු බණවා, ''බ්‍රහ්මය, මට ද ඉදින් මම දහම් දෙසන්නෙම් මනා මැ නු'' යි මේ සිත විය. ''බ්‍රහ්මය, ඒ මට 'මා විසින් අවබොධ කරන ලද මේ ධර්මය වූ කලි ගැඹුරු ය, දුකසේ දක්ක යුතු ය, දුකසේ අනුබොධ කටයුතු ය, ශාන්ත ය, ප්‍රණීත ය, තර්කයෙන් බැස ගත නො හැකි ය, සියුම් ය, පණ්ඩිතයන් විසින් දත යුතු ය. මේ සත්වප්‍රජාව ආලයාරාමය, (පස්කම්ගුණයෙහි බැඳුණේ ය) ආලයරත ය (පස්කම්ගුණයෙහි ඇලුණේ ය) ආලයසම්මුදිත ය (පස්කම්ගුණයෙහි සතුටු වූයේ ය). ආලයාරාම වූ ආලයරත වූ ආලයසම්මුදිත වූ සත්ත්වප්‍රජාව විසින් ඉදම්ප්‍රත්‍යයතා ප්‍රතීත්‍යසමුත්පාද සංඛ්‍යාත මේ කාරණය දුකසේ දක්ක යුතු ය. සියලු සංස්කාරයන්ගේ සංසිඳීම, සියලු උපධීන්ගේ දුරු ලීම, තෘෂ්ණාක්ෂයය, විරාගය, නිරොධය, නිර්වාණය යන මේ කරුණ ද දුකසේ දක්ක යුතු ය. මමත් දහම් දෙසන්නෙම් නම්, අන්හු මා දෙසන දහම් දැන නො ගන්නාහු නම්, එය මට ක්ලාන්තයෙකි. එය මට වෙහෙසෙකි' යි මේ සිත විය. තව ද බ්‍රහ්මය, පෙර නොඇසුවිරූ, සිතත් සිතත් ආශ්චර්‍ය්‍ය එලවන මේ ගාථාවෝ මට වැටහුණාහ.

''මා විසින් දුකසේ අවබෝධ කරන ලද ධර්මය ප්‍රකාශ කරන්නට දැන් නො සුදුසු ය. රාගද්වේෂාදි කෙලෙසුන්ගෙන් මැඩුණුවුන් විසින් මේ ධර්මය සුවසේ අවබොධ කට හැකි නො වේ. උඩුහොයට (නිවන් කරා) යන සුලු, නිපුණ වූ, ගැඹුරු වූ දුකසේ දක්ක යුතු වූ, සියුම් වූ මේ ධර්මය රාගයෙන් රත්වූ මොහඳුරුරැසින් ඇවුරුණාහු නො දක්නාහ.''

බ්‍රහ්මය, මෙසේ සලකන මගේ සිත අල්පොත්සුක බවට නැමුණේ ය, දහම් දෙසීමට නො නැමුණේ යැ'' යි (විපස්සී බුදුහු වදාළහ).

මහණෙනි, දෙවෙනි වර ද ඒ මහාබ්‍රහ්ම තෙම ... මහණෙනි, තෙවෙනි වර ද ඒ මහාබ්‍රහ්ම තෙම භගවත් අර්හත් විපස්සී සම්මාසම්බුදු රජුනට ''වහන්ස, භගවත් තෙමේ දහම් දෙසා වා. සුගත තෙමේ දහම් දෙසා වා. (පැණැස්හි) මඳ කෙලෙස් රජස් ඇති සත්හු ඇත්හ. දහම් නො අසන බැවින් ඔහු පිරිහෙත්. දහම් දත හෙන්නෝ ඇතිවන්නාහ'' යි මෙ බස් කිවූ ය.

93. මහණෙනි, එකලැ භගවත් අර්හත් විපස්සී සම්මාසම්බුදුහු බඹහුගේ අයදනා ද ලැබ, සතුන් කෙරෙහි කරුණාව ද නිසා බුදු ඇසින් ලොව බැලූහ. මහණෙනි, භගවත් අර්හත් විපස්සී සම්මාසම්බුදුහු බුදුඇසින් ලොව බලනුවෝ අල්ප කෙලෙස් රජස් ඇතියන් ද, බොහෝ කෙලෙස් රජස් ඇතියන් ද, තියුණු (සඳැහැ ආ) ඉඳුරන් ඇතියන් ද, මෘදු වූ (සැදැහැ ආ) ඉඳුරන් ඇතියන් ද, (සැදැහැ ආ) මනා අයුරු ඇතියන් ද, නොමනා අයුරු ඇතියන් ද, සුවසේ අඟවනු හැකියන් ද, දුකසේ අඟවනු හැකියන් ද, පරලොවත් වරදත් භය වශයෙන් දක්නාසුලු වැ වසන ඇතැම් පුගුලන් ද, පරලොවත් වරදත් භයවශයෙන් නො දක්නාසුලු ව වසන ඇතැම් පුගුලන් ද යි මෙසේ නානාවිධ වූ සත්ත්වයන් දුටුහ.

සෙය්‍යථාපි නාම උප්පලිනියං වා පදුමිනියං වා පුණ්ඩරීකිනියං වා අප්පෙකච්චානි උප්පලානි වා පදුමානි වා පුණ්ඩරීකානි වා උදකෙ ජාතානි උදකෙ සංවඩ්ඪානි උදකානුග්ගතානි අන්තොනිමුග්ගපොසීනි, අප්පෙකච්චානි උප්පලානි වා පදුමානි වා පුණ්ඩරීකානි වා උදකෙත ජාතානි උදකෙ සංවඩ්ඪානි සමොදකං ඨිතානි, අප්පෙකච්චානි උප්පලානි වා පදුමානි වා පුණ්ඩරීකානි වා උදකෙ ජාතානි උදකෙ සංවඩ්ඪානි උදකා අච්චුග්ගම්ම තිට්ඨන්ති අනුපලිත්තානි උදකෙන, එවමෙව ඛො භික්ඛවෙ විපස්සී භගවා අරහං සම්මාසම්බුද්ධො බුද්ධචක්ඛුනා ලොකං වොලොකෙන්තො අද්දස සත්තෙ අප්පරජක්ඛෙ මහාරජක්ඛෙ තික්ඛින්ද්‍රියෙ මුදින්ද්‍රියෙ ස්වාකාරෙ ද්වාකාරෙ සුවිඤ්ඤාපයෙ දුවිඤ්ඤාපයෙ, අප්පෙකච්චෙ පරලොකවජ්ජභය-දස්සාවිනො විහරන්තෙ, අප්පෙකච්චෙ න පරලොකවජ්ජභයදස්සාවිනො විහරන්තෙ.

94. අථ ඛො සො භික්ඛවෙ මහාබ්‍රහ්මා විපස්සිස්ස භගවතො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස චෙතසා චෙතොපරිවිතක්කමඤ්ඤාය විපස්සිං භගවන්තං අරහන්තං සම්මාසම්බුද්ධං ගාථාහි අජ්ඣභාසි:

"සෙලෙ යථා පබ්බතමුද්ධනිට්ඨිතො
යථාපි පස්සෙ ජනතං සමන්තතො,
තථූපමං ධම්මමයං සුමෙධ
පාසාදමාරුය්හ සමන්තචක්ඛු,
සොකාවතිණ්ණං ජනතමපෙතසොකො
අවෙක්ඛස්සු ජාතිජරාභිභූතං.
උට්ඨෙහි වීර විජිතසඞ්ගාම සත්ථවාහ අනණ විචර ලොකෙ
දෙසස්සු[1] භගවා ධම්මං අඤ්ඤාතාරො භවිස්සන්තී"ති.

95. අථ ඛො භික්ඛවෙ විපස්සී භගවා අරහං සම්මාසම්බුද්ධො තං මහාබ්‍රහ්මානං ගාථාය අජ්ඣභාසි:

"අපාරුතා තෙසං අමතස්ස ද්වාරා
යෙ සොතවන්තො පමුඤ්චන්තු සද්ධං
විහිංසසඤ්ඤී පගුණං න භාසිං
ධම්මං පණීතං මනුජෙසු බ්‍රහ්මෙ"ති.

අථ ඛො සො භික්ඛවෙ මහාබ්‍රහ්මා "කතාවකාසො ඛො'ම්හි විපස්සිනා භගවතා අරහතා සම්මාසම්බුද්ධෙන ධම්මදෙසනායා"ති විපස්සිං භගවන්තං අරහන්තං සම්මාසම්බුද්ධං අභිවාදෙත්වා පදක්ඛිණං කත්වා තත්ථෙවන්තරධායි.

1. දෙසෙතු PTS.

යම්සේ උපුල්විලෙක හෝ රත්පියුම්විලෙක හෝ හෙළපියුම්විලෙක හෝ ඇතැම් උපුල්හු හෝ රත්පියුම්හු හෝ හෙළපියුම්හු හෝ දියෙහි උපන්නාහු දියෙහි වැඩුණාහු දියෙන් නො නැගුණාහු දිය තුළැ ම ගිලී වැඩෙන්නාහු වෙත් ද, ඇතැම් උපුල්හු හෝ රත්පියුම්හු හෝ හෙළ පියුම්හු හෝ දියෙහි උපන්නාහු දියෙහි වැඩුණාහු (දිය මතුපිටැ) දිය හා සම වැ සිටියාහු වෙත් ද, ඇතැම් උපුල්හු හෝ රත්පියුම්හු හෝ හෙළ පියුම්හු හෝ දියෙහි උපන්නාහු දියෙහි වැඩුණාහු දියෙන් උඩට නැගුණාහු දියෙන් නො තැවරී සිටිත් ද, මහණෙනි, එසේ ම භගවත් අර්හත් විපස්සී සම්මාසම්බුදුහු බුදු ඇසින් ලොව බලනුවෝ අල්පරජස්ක සත්වයන් ද, මහාරජස්ක සත්වයන් ද, තියුණු ඉඳුරන් ඇති සත්වයන් ද, මොළොක් ඉඳුරන් ඇති සත්වයන් ද, මනා අයුරු ඇති සත්වයන් ද, නොමනා අයුරු ඇති සත්වයන් ද, සුව සේ ඇඟැවිය හැකි සත්වයන් ද, දුක සේ ඇඟැවිය හැකි සත්වයන් ද, පරලොවත් වරදත් භය විසින් දක්නා සුලු ව වසන ඇතැම් සත්වයන් ද, පරලොවත් වරදත් භය විසින් නොදක්නා සුලු ව වසන ඇතැම් සත්ව-යන් ද දුටුහ.

94. මහණෙනි, ඉක්බිත්තෙන් ඒ මහාබ්‍රහ්ම තෙම තම සිතින් භගවත් අර්හත් විපස්සී සම්මාසම්බුදුන්ගේ චිත්තසංකල්පනාව දැන ඔබට ගාථා-යෙන් කී ය:

''සෙල්මුවා පව්වක් මතැ සිටියෙක් හාත්පස සිටින දනමුළුව යම්සේ දක්නේ ද, සොඳුරු නුවණ ඇති සමතැසියාණන් වහන්ස, පහ වූ ශොක ඇති ඔබ ඒ සෙල්පව්ව බඳු වූ (ලොවුතුරා) දහම්මුවා පහය අරා, ශොකයට බටුවාවූ ජාතිජරායෙන් මැඩුණු දනමුළුව බලාවදාළ මැනැව. දිනූ මරයුද ඇති ණයනැති සාර්ථවාහයන් වහන්ස, නැගී සිටිනු මැනැව. ලොවැ සැරිසරනු මැනැව. භාග්‍යවතුන් වහන්ස, දහම් දෙසන්නැ. දහම් දැනැ ගන්නෝ ඇති වන්නාහ.''

95. මහණෙනි, එකලැ භගවත් අර්හත් විපස්සී සම්මාසම්බුදුහු ඒ මහාබ්‍රහ්මයාට ගාථායෙන් මෙසේ වදාළහ:

''බ්‍රහ්මය, කන් ඇති යම කෙනෙක් වෙත් නම්, ඔහු සැදැහැ මුදත් වා (ශ්‍රද්ධාව යොමු කොට තබත්වා) ඔවුනට අමාදෙර හරන ලදි. නො දත හෙන්නවුනට දහම් දෙසීම වෙහෙස පමණෙකැ යි හැඟීම ඇතියෙම් ප්‍රගුණ වූ උතුම් දහම් සත්නට නො කීමි.''

මහණෙනි, ඉක්බිත්තෙන් ඒ මහාබ්‍රහ්ම තෙම 'භගවත් අර්හත් විපස්සී සම්මාසම්බුදුන් විසින් දම් දෙසනුවට කරන ලද පිළින ඇතියෙමි' යි භගවත් අර්හත් විපස්සී සම්මාසම්බුදුන් ආදරයෙන් වැඳ පැදකුණු කොට එහි ම අතුරුදහන් විය.

96. අථ ඛො භික්ඛවෙ විපස්සිස්ස භගවතො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස එතදහොසි: “කස්ස නු ඛො අහං පඨමං ධම්මං දෙසෙය්‍යං, කො ඉමං ධම්මං ඛිප්පමෙව ආජානිස්සතී”ති. අථ ඛො භික්ඛවෙ විපස්සිස්ස භගවතො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස එතදහොසි: “අයං ඛො ඛණ්ඩො ච රාජපුත්තො තිස්සො ච පුරොහිතපුත්තො බන්ධුමතියා රාජධානියා පටිවසන්ති පණ්ඩිතා වියත්තා මෙධාවිනො දීඝරත්තං අප්පරජක්ඛජාතිකා. යන්නූනාහං ඛණ්ඩස්ස ච රාජපුත්තස්ස තිස්සස්ස ච පුරොහිතපුත්තස්ස පඨමං ධම්මං දෙසෙය්‍යං. තෙ ඉමං ධම්මං ඛිප්පමෙව ආජානිස්සන්තී”ති.

97. අථ ඛො භික්ඛවෙ විපස්සී භගවා අරහං සම්මාසම්බුද්ධො, සෙය්‍යථාපි නාම බලවා පුරිසො සම්මිඤ්ජිතං වා බාහං පසාරෙය්‍ය, පසාරිතං වා බාහං සම්මිඤ්ජෙය්‍ය, එවමෙව බොධිරුක්ඛමූලෙ අන්තරහිතො බන්ධුමතියා රාජධානියා ඛෙමෙ මිගදයෙ පාතුරහොසි. අථ ඛො භික්ඛවෙ විපස්සී භගවා අරහං සම්මාසම්බුද්ධො දයපාලං ආමන්තෙසි “එහි ත්වං සම්ම දයපාල බන්ධුමතිං රාජධානිං පවිසිත්වා ඛණ්ඩඤ්ච රාජපුත්තං තිස්සඤ්ච පුරොහිතපුත්තං එවං වදෙහි: “විපස්සී භන්තෙ භගවා අරහං සම්මාසම්බුද්ධො බන්ධුමතිං රාජධානිං අනුප්පත්තො ඛෙමෙ මිගදයෙ විහරති. සො තුම්හාකං දස්සනකාමො”ති. එවං භන්තෙ’ති ඛො භික්ඛවෙ දයපාලො විපස්සිස්ස භගවතො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස පටිස්සුත්වා බන්ධුමතිං රාජධානිං පවිසිත්වා ඛණ්ඩඤ්ච රාජපුත්තං තිස්සඤ්ච පුරොහිතපුත්තං එතදවොච; “විපස්සී භන්තෙ භගවා අරහං සම්මාසම්බුද්ධො බන්ධුමතිං රාජධානිං අනුප්පත්තො ඛෙමෙ මිගදයෙ විහරති, සො තුම්හාකං දස්සනකාමො”ති.

98. අථ ඛො භික්ඛවෙ ඛණ්ඩො ච රාජපුත්තො තිස්සො ච පුරොහිතපුත්තො භද්‍රානි භද්‍රානි යානානි යොජාපෙත්වා භද්‍රං යානං අභිරුහිත්වා භද්‍රෙහි භද්‍රෙහි යානෙහි බන්ධුමතියා රාජධානියා නිය්‍යංසු, යෙන ඛෙමො මිගදයො තෙන පායංසු. යාවතිකා යානස්ස භූමි යානෙන ගන්ත්වා යානා පච්චොරොහිත්වා පත්තිකා’ව යෙන විපස්සී භගවා අරහං සම්මාසම්බුද්ධො තෙනුපසඞ්කමිංසු. උපසඞ්කමිත්වා විපස්සිං භගවන්තං අරහන්තං සම්මාසම්බුද්ධං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදිංසු. තෙසං විපස්සී භගවා අරහං සම්මාසම්බුද්ධො ආනුපුබ්බිං කථං කථෙසි, සෙය්‍යථීදං; දානකථං සීලකථං සග්ගකථං කාමානං ආදීනවං ඔකාරං සංකිලෙසං නෙක්ඛම්මෙ ච ආනිසංසං පකාසෙසි. යදා තෙ භගවා අඤ්ඤාසි කල්ලචිත්තෙ මුදුචිත්තෙ විනීවරණචිත්තෙ උදග්ගචිත්තෙ පසන්නචිත්තෙ, අථ යා බුද්ධානං සාමුක්කංසිකා ධම්මදෙසනා තං පකාසෙසි: දුක්ඛං සමුදයං නිරොධං මග්ගං. සෙය්‍යථාපි නාම සුද්ධං වත්ථං අපගතකාළකං සම්මදෙව රජනං පටිග්ගණ්හෙය්‍ය, එවමෙව ඛණ්ඩස්ස ච රාජපුත්තස්ස ච තිස්සස්ස ච පුරොහිතපුත්තස්ස තස්මිං යෙව ආසනෙ විරජං වීතමලං ධම්මචක්ඛුං උදපාදි “යං කිඤ්චි සමුදයධම්මං, සබ්බන්තං නිරොධධම්මන්ති”.

96. මහණෙනි, එකල්හි ''මම් කාට නම් පළමු කොට දහම් දෙසන්නෙම් ද, කවරෙක් මේ දහම වහා අවබොධ කරන්නේ දැ'' යි භගවත් අර්හත් විපස්සී සම්මාසම්බුදුනට මේ සිත විය. ඉක්බිති භගවත් අර්හත් විපස්සී සම්මාසම්බුදුනට ''මේ බණ්ඩ නම් රාජපුත්‍ර ද තිස්ස නම් පෙරෙවි පුත් ද යන පණ්ඩිත වූ ව්‍යක්ත වූ නුවණැති දික් කලක් අල්පරජස්කස්වභාවය ඇති මොහු බන්ධුමතී රාජධානියෙහි වෙසෙත්. බණ්ඩ රාජපුත්‍රයාටත් තිස්ස පෙරෙවිපුතුටත් මම් පළමු කොට දහම් දෙසීම් නම් මැනැවි. ඔහු මේ දහම වහා ම දැනැගන්නාහ'' යි මේ සිත විය.

97. මහණෙනි, ඉක්බිති භගවත් අර්හත් විපස්සී සම්මාසම්බුදුහු කාබලැති මිනිසෙක් යම්සේ වක්කළ අත දික් කරන්නේ ද දික් කළ අත වක්කරන්නේ ද එසේම බෝරුක්මුලැ අතුරුදහන් ව බන්ධුමතී රජදහන්හි ක්ෂේම නම් මුවවෙනෙහි පහළ වූහ. මහණෙනි, ඉක්බිත්තෙන් භගවත් අර්හත් විපස්සී සම්මාසම්බුදුහු උයන්පලු බණවා ''යහලු දයපාලයෙනි, තෙපි මෙහි එවු. බන්ධුමතී රජදහනට පිවිසැ බණ්ඩ නම් රජපුතුට ද තිස්ස නම් පෙරෙවිපුතුට ද 'ස්වාමීනි, භගවත් අර්හත් විපස්සී සම්මාසම්බුදුහු බන්ධුමතී රාජධානියට වැඩියාහු ක්ෂේම නම් මෘගදවයෙහි වෙසෙති. ඔබ මුබ (දෙදෙනා) දක්නා කැමැත්තාහ' යි මෙසේ කියව'' යි වදළහ. මහණෙනි 'එසේ ය, වහන්සැ' යි කියා උයන්පල් තෙම භගවත් අර්හත් විපස්සී සම්මාසම්බුදුනට පිළිවදන් දී බන්ධුමතී රජදහන් වැද, බණ්ඩ නම් රජපුතුට ද තිස්ස නම් පෙරෙවිපුතුට ද ''ස්වාමීනි,භගවත් අර්හත් විපස්සී සම්මා සම්බුදුරජහු බන්ධුමතී රජදහනට වැඩ ඛෙම නම් මුවලැව්හි වැඩවෙසෙති. ඔබ මුබ දෙදෙනා දක්නා කැමැත්තාහ'' යි සැළ කෙළේ ය.

98. මහණෙනි, එ කල්හි බණ්ඩ රජපුත් ද තිස්ස පෙරෙවිපුත් ද සොඳුරු සොඳුරු යාන යොදවා, සොඳුරු යානයකට නැඟ, සොඳුරු සොඳුරු යානයන්ගෙන් උපලක්ෂිත වැ බන්ධුමතී රජදහනින් නික්මුණාහ. ක්ෂේම මෘගදවය කරා ගියහ. යානයට සුදුසු බිම යම් තාක් ද එ තාක් යානයෙන් ගොස් (එයින් පසු) යානයෙන් බැස පාගමන් ඇත්තාහු ම භගවත් අර්හත් විපස්සී සම්මාසම්බුදුරජුන් කරා එළැඹියහ. එළැඹ ඔබ වැඳ පසෙක හිඳ ගත්හ. පසෙක හුන් ඔවුනට භගවත් අර්හත් විපස්සී සම්මාසම්බුදුහු - දානකථා ද ශීලකථා ද ස්වර්ග කථා ද, කාමයන්ගේ දෙෂ ද ලාමක බව ද කිලිටි බව ද කාමයෙන් නික්මීමේ අනුහස් ද යන පිළිවෙළ කථාව දක්වා වදළහ. භගවත්හු යම් විටෙක නිරොග සිත් ඇති වූ මොළොක් සිත් ඇති වූ නිවරණරහිත සිත් ඇති වූ ඔදවැඩි සිත් ඇති වූ පහන් සිත් ඇති වූ ඔවුන් දත්තාහු ද, එ කල්හි දුඃඛ සමුදය නිරොධ මාර්ග යන බුදුවරුන්ගේ අනුන් ගෙන් නොඇසූ තමන්ම දැනගත් ස්වයම්භූඥානයෙන් දත් යම් ධර්ම දෙශනාවෙක්වේ ද, එය දක්වා වදළහ. යම්සේ පහ වූ කළුපැහැ ඇති පිරිසිදු වස්ත්‍රයෙක් මොනොවට රඳන් උරා ගන්නේ ද, එසේ ම බණ්ඩ නම් රජපුතුට ද තිස්ස නම් පෙරෙවිපුතුට ද එ අස්නෙහි ම ''උපැදැනෑසුලු සියල්ල නැසෙනසුලු යැ'' යි කෙලෙස්රජස් රහිත, පහ වූ කෙලෙස්මල ඇති දහම් ඇස් පහළවිය.

99. තෙ දිට්ඨධම්මා පත්තධම්මා විදිතධම්මා පරියොගාළ්හධම්මා තිණ්ණවිචිකිච්ඡා විගතකථංකථා වෙසාරජ්ජප්පත්තා අපරප්පච්චයා සත්ථුසාසනෙ විපස්සිං භගවන්තං අරහන්තං සම්මාසම්බුද්ධං එතදවොචුං "අභික්කන්තං භන්තෙ, අභික්කන්තං භන්තෙ. සෙය්‍යථාපි භන්තෙ නික්කුජ්ජිතං වා උක්කුජ්ජෙය්‍ය, පටිච්ඡන්නං වා විවරෙය්‍ය, මූළ්හස්ස වා මග්ගං ආචික්ඛෙය්‍ය, අන්ධකාරෙ වා තෙලපජ්ජොතං ධාරෙය්‍ය 'චක්ඛුමන්තො රූපානි දක්ඛින්තී'ති, එවමෙව භගවතා අනෙකපරියායෙන ධම්මො පකාසිතො, එතෙ මයං භන්තෙ භගවන්තං සරණං ගච්ඡාම ධම්මඤ්ච, ලභෙය්‍යාම මයං භන්තෙ භගවතො සන්තිකෙ පබ්බජ්ජං, ලභෙය්‍යාම උපසම්පදන්ති".

100. අලත්ථුං ඛො භික්ඛවෙ ඛණ්ඩො ච රාජපුත්තො තිස්සො ච පුරොහිතපුත්තො විපස්සිස්ස භගවතො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස සන්තිකෙ පබ්බජ්ජං, අලත්ථුං උපසම්පදං. තෙ විපස්සී භගවා අරහං සම්මාසම්බුද්ධො ධම්මියා කථාය සන්දස්සෙසි සමාදපෙසි සමුත්තෙජෙසි සම්පහංසෙසි. සංඛාරානං ආදීනවං ඔකාරං සංකිලෙසං නිබ්බානෙ ච ආනිසංසං පකාසෙසි. තෙසං විපස්සිනා භගවතා අරහතා සම්මාසම්බුද්ධෙන ධම්මියා කථාය සන්දස්සියමානානං සමාදපියමානානං සමුත්තෙජියමානානං සම්පහංසියමානානං න චිරස්සෙව අනුපාදාය ආසවෙහි චිත්තානි විමුච්චිංසු.

101. අස්සොසි ඛො භික්ඛවෙ බන්ධුමතියා රාජධානියා මහාජනකායො චතුරාසීතිපාණසහස්සානි "විපස්සී කිර භගවා අරහං සම්මාසම්බුද්ධො බන්ධුමතිං රාජධානිං අනුප්පත්තො ඛෙමෙ මිගදායෙ විහරති. ඛණ්ඩො ච කිර රාජපුත්තො තිස්සො ච පුරොහිතපුත්තො විපස්සිස්ස භගවතො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස සන්තිකෙ කෙසමස්සුං ඔහාරෙත්වා කාසායානි වත්ථානි අච්ඡාදෙත්වා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතා"ති. සුත්වාන තෙසං එතදහොසි: "න හි නූන සො ඔරකො ධම්මවිනයො, න සා ඔරකා පබ්බජ්ජා, යත්ථ ඛො ඛණ්ඩො ච රාජපුත්තො තිස්සො ච පුරොහිතපුත්තො කෙසමස්සුං ඔහාරෙත්වා කාසායානි වත්ථානි අච්ඡාදෙත්වා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතා. ඛණ්ඩො ච නාම රාජපුත්තො තිස්සො ච පුරොහිතපුත්තො විපස්සිස්ස භගවතො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස සන්තිකෙ කෙසමස්සුං ඔහාරෙත්වා කාසායානි වත්ථානි අච්ඡාදෙත්වා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිස්සන්ති, කිමඞ්ගපන මයන්ති."

99. ඔහු දුටු සිවුසස් දහම් ඇතියාහු, පැමිණි සිවුසස්දහම් ඇතියාහු, දන්නා ලද සිවුසස් දහම් ඇතියාහු, නුවණින් බැස ගත් සිවුසස් දහම් ඇතියාහු, තිණූ සැක ඇතියාහු, පහවූ සංසය ඇතියාහු, විසාරද බවට පැමිණියාහු. ශාස්තෘශාසනයෙහි පරප්‍රත්‍යය නැතියාහු භගවත් අර්හත් විපස්සී සම්මාසම්බුදුනට ''වහන්ස, දම් දෙසූ නියා ඉතා මැනැව. වහන්ස, දම් දෙසූ ගියා ඉතා මැනැව. යම්සේ යටිකුරු කොට තබන ලද්දක් උඩුකුරු කරන්නේ ද, වැසුණු දෑයක් වැස්ම හැර දක්වන්නේ ද, මංමුළා වූවකුට මඟ කියන්නේ ද, 'ඇස් ඇත්තන් රූප දකිති' යි අඳුරෙහි තෙල්පහනක් හෝ දරන්නේ ද, එසේ ම භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් නොයෙක් කරුණින් ධර්මය පැවැසිණ. වහන්ස, ඒ අපි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ද ධර්මය ද සරණ යම්හ. වහන්ස, අපි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වෙත පැවිද්ද ලබමෝ වා, උපසම්පදාව ලබමෝ වා'' යි මේ බස් පැවැසූහ.

100. මහණෙනි, ඛණ්ඩ රජපුත් ද තිස්ස පෙරෙවිපුත් ද භගවත් අර්හත් විපස්සී සම්මාසම්බුදුන් වෙත පැවිද්ද ලැදහ, උපසපුව ලැදහ. භගවත් අර්හත් විපස්සී සම්මාසම්බුදුහු ඔවුනට දැහැමි කථායෙන් කරුණු දක්වූහ, එය මොනොවට ගැන්වූහ, එහි ඔවුන් සිත් තියුණු කළහ, එහි සතුටු කළහ. සංස්කාරකයන්ගේ ආදීනව ද ලාමක බව ද කෙලෙසීම ද, නිවනෙහි අනුසස් ද පැවැසූහ. භගවත් අර්හත් විපස්සී සම්මාසම්බුදුරජුන් විසින් දැහැමි කතාවෙන් කරුණු දක්වනු ලබන, කරුණු ගන්වනු ලබන, එදැහැමි කතායෙහි තියුණු කරනු ලබන, එහි සතුටු කරනු ලබන ඔවුන්ගේ සිත් නොබෝ කල්හි ම උපාදාන රහිත ව ආසුව කෙරෙන් මිදිණ.

101. මහණෙනි, බන්ධුමතී රජදහන්හි ප්‍රාණීන් සුවාසූදහසක් වූ මහ ජනමුළුව ''භගවත් අර්හත් විපස්සී සම්මාසම්බුදුහු බන්ධුමතී රජදහනට වැඩියාහු ක්ෂේම නම් මෘගදවයෙහි වැඩ වෙසෙති. ඛණ්ඩ රජපුත් ද තිස්ස පෙරෙවිපුත් ද භගවත් අර්හත් විපස්සී සම්මාසම්බුදුරජුන් වෙතැ කෙහෙ රවුළු බහවා කසාවත් හැඳ ගිහිගෙන් නික්ම පැවිදි වන්හ'' යි ඇසී ය. ඇසීමෙන් ඔවුනට ''ඛණ්ඩ රජපුතුත් තිස්ස පෙරෙවිපුතුත් කෙහෙරවුළු බහවා ගිහිගෙන් නික්ම යම් සස්නෙක පැවිදි වූහු නම්, ඒ දහම්විනය (සස්න) එසේ මෙසේ එකෙක් නො වේ. ඒ පැවිද්ද ද එසේ මෙසේ එකෙක් නො වේ. ඛණ්ඩ රජපුතුත් තිස්ස පෙරෙවිපුතුත් ගිහි ගෙන් නික්මැ භගවත් අර්හත් විපස්සී සම්මාසම්බුදුන් වෙත පැවිදි වූහු නම්, අප පැවිදි වනු අරුම දෑ!'' යි මේ සිත වී ය.

102. අථ ඛො සො භික්ඛවෙ මහාජනකායො චතුරාසීතිපාණසහස්සානි බන්ධුමතියා රාජධානියා නික්ඛමිත්වා යෙන ඛෙමො මිගදායො, යෙන විපස්සී භගවා අරහං සම්මාසම්බුද්ධො, තෙනුපසඞ්කමිංසු. උපසඞ්කමිත්වා විපස්සිං භගවන්තං අරහන්තං සම්මාසම්බුද්ධං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදිංසු තෙසං විපස්සී භගවා අරහං සම්මාසම්බුද්ධො ආනුපුබ්බිං කථං කථෙසි සෙය්‍යථීදං – දානකථං සීලකථං සග්ගකථං, කාමානං ආදීනවං ඔකාරං සංකිලෙසං, නෙක්ඛම්මෙ ච ආනිසංසං පකාසෙසි. යදා තෙ භගවා අඤ්ඤාසි කල්ලචිත්තෙ මුදුචිත්තෙ විනීවරණචිත්තෙ පසන්නචිත්තෙ, අථ යා බුද්ධානං සාමුක්කංසිකා ධම්මදෙසනා තං පකාසෙසි: දුක්ඛං සමුදයං නිරොධං මග්ගං. සෙය්‍යථාපි නාම සුද්ධං වත්ථං අපගතකාළකං සම්මදෙව රජනං පටිග්ගණ්හෙය්‍ය. එවමෙව තෙසං චතුරාසීතිපාණසහස්සානං තස්මිං යෙව ආසනෙ විරජං වීතමලං ධම්මචක්ඛුං උදපාදි. "යං කිඤ්චි සමුදයධම්මං සබ්බන්තං නිරොධධම්මන්ති."

103. තෙ දිට්ඨධම්මා පත්තධම්මා විදිතධම්මා පරියොගාළ්හධම්මා තිණ්ණවිචිකිච්ඡා විගතකථංකථා වෙසාරජ්ජප්පත්තා අපරප්පච්චයා සත්ථුසාසනෙ විපස්සිං භගවන්තං අරහන්තං සම්මාසම්බුද්ධං එතදවොචුං: "අභික්කන්තං භන්තෙ, අභික්කන්තං භන්තෙ. සෙය්‍යථාපි භන්තෙ නික්කුජ්ජිතං වා උක්කුජ්ජෙය්‍ය, පටිච්ඡන්නං වා විවරෙය්‍ය, මූළ්හස්ස වා මග්ගං ආචික්ඛෙය්‍ය, අන්ධකාරෙ වා තෙලපජ්ජොතං ධාරෙය්‍ය 'චක්ඛුමන්තො රූපානි දක්ඛින්තී'ති එවමෙව භගවතා අනෙකපරියායෙන ධම්මො පකාසිතො. එතෙ මයං භන්තෙ භගවන්තං සරණං ගච්ඡාම ධම්මඤ්ච භික්ඛුසඞ්ඝඤ්ච. ලභෙය්‍යාම මයං භන්තෙ භගවතො සන්තිකෙ පබ්බජ්ජං ලභෙය්‍යාම උපසම්පදන්ති. අලත්ථුං ඛො භික්ඛවෙ තානි චතුරාසීතිපාණසහස්සානි විපස්සිස්ස භගවතො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස සන්තිකෙ පබ්බජ්ජං, අලත්ථුං උපසම්පදං.

104. තෙ විපස්සී භගවා අරහං සම්මාසම්බුද්ධො ධම්මියා කථාය සන්දස්සෙසි සමාදපෙසි සමුත්තෙජෙසි සම්පහංසෙසි, සඞ්ඛාරානං ආදීනවං ඔකාරං සංකිලෙසං නිබ්බානෙ ච ආනිසංසං පකාසෙසි: තෙසං විපස්සිනා භගවතා අරහතා සම්මාසම්බුද්ධෙන ධම්මියා කථාය සන්දස්සියමානානං සමාදපියමානානං සමුත්තෙජියමානානං සම්පහංසියමානානං න චිරස්සෙව අනුපාදය ආසවෙහි චිත්තානි විමුච්චිංසු.

102. මහණෙනි, ඉක්බිත්තෙන් ප්‍රාණීන් සුවාසූදහසක් වූ ඒ මහදනමුළුව භගවත් අර්හත් විපස්සි සම්මාසම්බුදුන් කරා ගියහ. නොයෙක් ඩබ වැඳ පසෙක හිඳ ගත්හ. ඔවුනට භගවත් අර්හත් විපස්සි සම්මාසම්බුදුහු දානකථා ශීලකථා ස්වර්ගකථා ද, කාමයන්ගේ ආදීනව ද ලාමකබව ද කෙලෙසීම ද, කාමයෙන් නික්මීමෙහි අනුසස් ද යන පිළිවෙළ කතාව වදළහ. භගවත්හු යම් විටෙක නිරොග සිතැති මොළොක් සිතැති නිවරණරහිත සිතැති ඔදවැඩි සිතැති පහන් සිතැති ඔවුන් දත්තාහු ද, එ කල්හි, දුඃඛ සමුදය නිරොධ මාර්ග යන බුදුවරුන්ගේ තමන් විසින් ම අවබොධ කළ යම් ධර්ම දෙශනාවෙක් ඇද්ද එය පැවැසූහ. යමසේ පහ වූ කළුපැහැ ඇති පිරිසිදු වස්ත්‍රය මොනොවට රඳන් උරා ගන්නේ ද, එසේ ම ඒ සුවාසූදහසක් ප්‍රාණීනට එ අස්නෙහි ම ''උපදනා සුලු යමෙක් ඇත් ද, ඒ සියල්ල නැසෙන සුලු යැ'' යි කෙලෙස්රජස් පහ වූ කෙලෙස්මල පහ වූ දහම් ඇස පහළ විය.

103. දුටු සියුසස් දහම් ඇති, පැමිණි සියුසස්දහම් ඇති, දැනගත් සියුසස් දහම් ඇති, නුවණින් බැස ගත් සියුසස් දහම් ඇති, තරණය කළ විචිකිච්ඡා ඇති, පහ වූ සැක ඇති, විශාරද බවට පැමිණි, ශාස්තෘශාසනයෙහි පරප්‍රත්‍යය රහිත ඔහු භගවත් අර්හත් විපස්සි සම්මාසම්බුදුනට ''වහන්ස, දෙශනාව ඉතා මැනැව. වහන්ස, දෙශනාව ඉතා මැනැව. වහන්ස, යමසේ යටිකුරු කොට තබන ලද්දක් උඩුකුරු කරන්නේ ද වැසුණු දැයක් හෝ විවෘත කරන්නේ ද, මං මුළා වූවක්හට මඟ හෝ කියන්නේ ද, 'ඇස් ඇතියන් රූප දකිති' යි අඳුරේ තෙල්පහනක් හෝ දරන්නේ ද, එපරිද්දෙන් ම භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් නොයෙක් කරුණින් දහම් වදරන ලද්දේ ය. වහන්ස, ඒ අපි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ද ධර්මය ද භික්ෂුසංඝයා ද සරණ යම්හ. වහන්ස, අපි භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ සමීපයෙහි පැවිද්ද ලබමෝ වා, උපසපුව ලබමෝ වා'' යි මෙ බස් කීහ. මහණෙනි, ඒ සුවාසූ දහසක් මිනිස්සු භගවත් අර්හත් විපස්සී සම්මාසම්බුදුන් ගේ සමීපයෙහි පැවිද්ද ලැබූහ, උපසපුව ලැබූහ.

104. භගවත් අර්හත් විපස්සී සම්මාසම්බුදුහු දැහැමිකතායෙන් ඔවුනට කරුණු දක්වූහ. කරුණු ගැන්වූහ, එහි ඔවුන් සිත් තියුණු කළහ, සතුටු කළහ. සංස්කාරයන් ගේ ආදීනව ද, ලාමක බව ද, කෙලෙසීම ද, නිවනෙහි අනුසස් ද පැවැසූහ. භගවත් අර්හත් විපස්සී සම්මාසම්බුදුන් විසින් දැහැමි කතායෙන් කරුණු දක්වනු ලබන, කරුණු ගන්වනු ලබන, එහි තියුණු කරනු ලබන, සතුටු කරනු ලබන ඔවුන් සිත් නොබෝ කලෙකින් ම උපාදානරහිත ව ආස්‍රවයන්ගෙන් මිදිණ.

105. අස්සොසුං ඛො භික්ඛවෙ, තානි පුරිමානි චතුරාසීතිපබ්බජිත-සහස්සානි: 'විපස්සී කිර භගවා අරහං සම්මාසම්බුද්ධො බන්ධුමතිං රාජධානිං අනුප්පත්තො ඛෙමෙ මිගදායෙ විහරති, ධම්මඤ්ච කිර දෙසෙතී'ති. අථ ඛො භික්ඛවෙ, තානි චතුරාසීතිපබ්බජිතසහස්සානි යෙන බන්ධුමතී රාජධානී යෙන ඛෙමො මිගදායො යෙන විපස්සී භගවා අරහං සම්මාසම්බුද්ධො, තෙනුපසඞ්කමිංසු. උපසඞ්කමිත්වා විපස්සිං භගවන්තං අරහන්තං සම්මාසම්බුද්ධං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදිංසු.

106. තෙසං විපස්සී භගවා අරහං සම්මාසම්බුද්ධො ආනුපුබ්බිං කථං කථෙසි–සෙය්‍යථීදං: දානකථං, සීලකථං සග්ගකථං, කාමානං ආදීනවං ඔකාරං සඞ්කිලෙසං, නෙක්ඛම්මෙ ච ආනිසංසං පකාසෙසි. යදා තෙ භගවා අඤ්ඤාසි කල්ලචිත්තෙ මුදුචිත්තෙ විනීවරණචිත්තෙ උදග්ගචිත්තෙ පසන්න-චිත්තෙ, අථ යා බුද්ධානං සාමුක්කංසිකා ධම්මදෙසනා, තං පකාසෙසි දුක්ඛං සමුදයං නිරොධං මග්ගං. සෙය්‍යථාපි නාම සුද්ධං වත්ථං අපගතකාළකං සම්මදෙව රජනං පටිග්ගණ්හෙය්‍ය, එවමෙව තෙසං චතුරාසීතිපබ්බජිතසහස්සානං තස්මිඤ්ඤෙව ආසනෙ විරජං වීතමලං. ධම්මචක්ඛුං උදපාදි ''යං කිඤ්චි සමුදයධම්මං සබ්බන්තං නිරොධධම්මන්ති.''

107. තෙ දිට්ඨධම්මා පත්තධම්මා විදිතධම්මා පරියොගාළ්හධම්මා තිණ්ණවිචිකිච්ඡා විගතකථංකථා වෙසාරජ්ජප්පත්තා අපරප්පච්චයා සත්ථු-සාසනෙ විපස්සිං භගවන්තං අරහන්තං සම්මාසම්බුද්ධං එතදවොචුං: ''අභික්කන්තං භන්තෙ, අභික්කන්තං භන්තෙ..., සෙය්‍යථාපි නාම භන්තෙ, නික්කුජ්ජිතං වා උක්කුජ්ජෙය්‍ය, පටිච්ඡන්නං වා විවරෙය්‍ය, මූළ්හස්ස වා මග්ගං ආචික්ඛෙය්‍ය, අන්ධකාරෙ වා තෙලපජ්ජොතං ධාරෙය්‍ය 'චක්ඛු-මන්තො රූපානි දක්ඛින්තී'ති, එවමෙව භගවතා අනෙකපරියායෙන ධම්මො පකාසිතො. එතෙ මයං භන්තෙ, භගවන්තං සරණං ගච්ඡාම ධම්මඤ්ච භික්ඛුසඞ්ඝඤ්ච. ලභෙය්‍යාම මයං භන්තෙ, භගවතො සන්තිකෙ පබ්බජ්ජං, ලභෙය්‍යාම උපසම්පදන්ති.'' අලත්ථුං ඛො භික්ඛවෙ, තානි චතුරාසීති-පබ්බජිතසහස්සානි විපස්සිස්ස භගවතො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස සන්තිකෙ පබ්බජ්ජං, අලත්ථුං උපසම්පදං.

108. තෙ විපස්සී භගවා අරහං සම්මාසම්බුද්ධො ධම්මියා කථාය සන්දස්සෙසි සමාදපෙසි සමුත්තෙජෙසි සම්පහංසෙසි. සඞ්ඛාරානං ආදීනවං ඔකාරං සඞ්කිලෙසං නිබ්බානෙ ච ආනිසංසං පකාසෙසි. තෙසං විපස්සිනා භගවතා අරහතා සම්මාසම්බුද්ධෙන ධම්මියා කථාය සන්දස්සියමානානං සමාදපියමානානං සමුත්තෙජියමානානං සම්පහංසියමානානං න චිරස්සෙව අනුපාදාය ආසවෙහි චිත්තානි විමුච්චිංසු.

105. මහණෙනි, ඒ සුවාසූදහසක් පළමු පැවිද්දෝ 'භගවත් අර්හත් විපස්සී සම්මාසම්බුදුහු බන්ධුමතී රාජධානියට වැඩියාහු ක්ෂේම නම් මෘගදවයෙහි වෙසෙත් ල, දහම් ද දෙසත් ලැ' යි ඇසූහ. මහණෙනි, ඉක්බිත්තෙන් ඒ සුවාසූදහසක් පැවිද්දෝ බන්ධුමතී රාජධානිය යම් තැනෙක ද, ක්ෂේම මෘගදවය යම් තැනෙක ද, භගවත් අර්හත් විපස්සී සම්මාසම්බුදුහු යම් තැනෙක ද, එ තැනට එළැඹියහ. එළැඹ භගවත් අර්හත් විපස්සී සම්මාසම්බුදුන් වැඳ එක් පසෙක හිඳගත්හ.

106. ඔවුනට භගවත් අර්හත් විපස්සී සම්මාසම්බුදුහු දානකථා ශීලකථා ස්වර්ගකථා ද, කාමයන්ගේ ආදීනව හා ලාමක බව හා කෙලෙසීම ද, කාමයන්ගෙන් නික්මීමෙහි අනුසස ද දක්වා වදාළහ. යම් විටෙක භගවත්හු නීරොග සිත් ඇති මොළොක් සිත් ඇති නිවරණ පහ වූ සිත් ඇති ඔදවැඩි සිත් ඇති පහන් සිත් ඇති ඔවුන් දත්තාහු ද, එ කල්හි දුඃඛ සමුදය නිරොධ මාර්ග යන බුදුවරුන්ගේ අනන්‍ය සාධාරණ වූ යම් ධර්ම දෙශනාවෙක් වේද එය ප්‍රකාශ කළහ. පහ වූ කළු පැහැ ඇති ශුද්ධ වස්ත්‍රය යම් සේ මොනොවට රඳන් පිළිගන්නේ ද, ඒ සුවාසූදහසක් පැවිද්දනට එ අස්නෙහි ම 'උපදනා සුලු සියල්ල නැසෙන සුලු යැ' යි පහ වූ කෙලෙස්රජස් ඇති, පහ වූ කෙලෙස් මල ඇති දහම් ඇස පහළ විය.

107. දුටු දහම් ඇති, පැමිණි දහම් ඇති, දැනගත් දහම් ඇති, බැසගත් දහම් ඇති, තිණූ විචිකිච්ඡා ඇති, පහ වූ සැක ඇති, විසාරද බවට පැමිණි ශාස්තෘශාසනයෙහි පරප්‍රත්‍යයරහිත වූ ඔහු භගවත් අර්හත් විපස්සී සම්මාසම්බුදුනට "වහන්ස, දෙශනාව ඉතා මැනැවැ, වහන්ස, දෙශනාව ඉතා මැනැව. වහන්ස, යැටිකුරු කොට තබනලද්දක් හෝ යමසේ උඩුකුරු කරන්නේ ද, වැසුණු දයක් හෝ විවෘත කරන්නේ ද, මංමුළා වූවකුට මඟ හෝ කියන්නේ ද, 'ඇස් ඇත්තෝ රූප දකිති' යි අඳුරෙහි තෙල්පහනක් හෝ දරන්නේ ද, එ පරිද්දෙන් ම භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් (අපට) නොයෙක් කරුණින් දහම් පැවැසිණ. වහන්ස, ඒ අපි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ද ධර්මය ද භික්ෂුසංඝයා ද සරණ යම්හ. වහන්ස, අපි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වෙත පැවිද්ද ලබමෝ වා, උපසපුව ලබමෝවා" යි කීහ. මහණෙනි, ඒ සුවාසූදහසක් පැවිද්දෝ භගවත් අර්හත් විපස්සී සම්මාසම්බුදුන් වෙත පැවිද්ද ලදහ. උපසපුව ලදහ.

108. භගවත් අර්හත් විපස්සී සම්මාසම්බුදුහු උනට දැහැමි කතායෙන් කරුණු දක්වූහ, කරුණු ගැන්වූහ, එහි ඔවුන් සිත් තියුණු කළහ. සතුටු කළහ. සංස්කාරයන්ගේ දෝෂ ද ලාමක බව ද කෙලෙසීම ද, නිවනෙහි අනුසස් ද පැවැසූහ. භගවත් අර්හත් විපස්සී සම්මාසම්බුදුන් විසින් දැහැමි කතායෙන් කරුණු දක්වනු ලබන, කරුණු ගන්වනු ලබන, එහි තියුණු කරනු ලබන, සතුටු කරනු ලබන ඔවුන්ගේ සිත් නොබෝ කල්හි ම උපාදානරහිත ව ආස්‍රවයන්ගෙන් මිදිණ.

109. තෙන ඛො පන භික්ඛවෙ සමයෙන බන්ධුමතියා රාජධානියා මහාභික්ඛුසඞ්ඝො පටිවසති අට්ඨසට්ඨිභික්ඛුසතසහස්සං. අථ ඛො භික්ඛවෙ විපස්සිස්ස භගවතො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස රහොගතස්ස පටිසල්ලීනස්ස එවං චෙතසො පරිවිතක්කො උදපාදි: "මහා ඛො එතරහි භික්ඛුසඞ්ඝො බන්ධුමතියා රාජධානියා පටිවසති අට්ඨසට්ඨිභික්ඛුසතසහස්සං. යන්නූනාහං භික්ඛූ අනුජානෙය්‍යං 'චරථ භික්ඛවෙ චාරිකං බහුජනහිතාය බහුජනසුඛාය ලොකානුකම්පාය, අත්ථාය හිතාය සුඛාය දෙවමනුස්සානං. මා එකෙන ද්වෙ අගමිත්ථ. දෙසෙථ භික්ඛවෙ ධම්මං ආදිකල්‍යාණං මජ්ඣෙකල්‍යාණං පරියොසානකල්‍යාණං සාත්ථං සබ්‍යඤ්ජනං, කෙවලපරිපුණ්ණං පරිසුද්ධං බ්‍රහ්මචරියං පකාසෙථ. සන්ති සත්තා අප්පරජක්ඛජාතිකා, අස්සවනතා ධම්මස්ස පරිහායන්ති, භවිස්සන්ති ධම්මස්ස අඤ්ඤාතාරො. අපි ච ඡන්නං ඡන්නං වස්සානං අච්චයෙන බන්ධුමති රාජධානි උපසඞ්කමිතබ්බා පාතිමොක්ඛුද්දෙසායා'ති."

110. අථ ඛො භික්ඛවෙ, අඤ්ඤතරො මහාබ්‍රහ්මා විපස්සිස්ස භගවතො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස චෙතසා චෙතොපරිවිතක්කමඤ්ඤාය සෙය්‍යථාපි නාම බලවා පුරිසො සම්මිඤ්ජිතං වා බාහං පසාරෙය්‍ය, පසාරිතං වා බාහං සම්මිඤ්ජෙය්‍ය, එවමෙව බ්‍රහ්මලොකෙ අන්තරහිතො විපස්සිස්ස භගවතො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස පුරතො පාතුරහොසි. අථ ඛො සො භික්ඛවෙ, මහාබ්‍රහ්මා එකංසං උත්තරාසඞ්ගං කරිත්වා යෙන විපස්සී භගවා අරහං සම්මාසම්බුද්ධො තෙනඤ්ජලිම්පනාමෙත්වා විපස්සිං භගවන්තං අරහන්තං සම්මාසම්බුද්ධං එතදවොච: "එවමෙතං භගවා, එවමෙත, සුගත, මහා ඛො භන්තෙ එතරහි භික්ඛුසඞ්ඝො බන්ධුමතියා රාජධානියා පටිවසති අට්ඨසට්ඨිභික්ඛුසතසහස්සං. අනුජානාතු භන්තෙ භගවා භික්ඛූ 'චරථ භික්ඛවෙ, චාරිකං බහුජනහිතාය බහුජනසුඛාය ලොකානුකම්පාය, අත්ථාය හිතාය සුඛාය දෙවමනුස්සානං. මා එකෙන ද්වෙ අගමිත්ථ. දෙසෙථ භික්ඛවෙ ධම්මං ආදිකල්‍යාණං මජ්ඣෙකල්‍යාණං පරියොසානකල්‍යාණං සාත්ථං සබ්‍යඤ්ජනං කෙවලපරිපුණ්ණං පරිසුද්ධං බ්‍රහ්මචරියං පකාසෙථ. සන්ති සත්තා අප්පරජක්ඛජාතිකා, අස්සවනතා ධම්මස්ස පරිහායන්ති, භවිස්සන්ති ධම්මස්ස අඤ්ඤාතාරො'ති. අපි ච භන්තෙ, මයං තථා කරිස්සාම යථා භික්ඛූ ඡන්නං ඡන්නං වස්සානං අච්චයෙන බන්ධුමතිං රාජධානිං උපසඞ්කමිස්සන්ති පාතිමොක්ඛුද්දෙසායා"ති. ඉදමවොච භික්ඛවෙ, සො මහාබ්‍රහ්මා, ඉදං වත්වා විපස්සිං භගවන්තං අරහන්තං සම්මාසම්බුද්ධං අභිවාදෙත්වා පදක්ඛිණං කත්වා තත්ථෙවන්තරධායි.

109. මහණෙනි, එ සමයෙහි වනාහි බන්ධුමතී රාජධානියෙහි භික්ෂූන් එක්සිය අටසැටදහසක් වූ මහත් භික්ෂු සමූහයෙක් වෙසෙයි. මහණෙනි, එ කල්හි හුදෙකලා චිත්තවිවෙකයෙන් හුන් භගවත් අර්හත් විපස්සී සම්මාසම්බුදුනට ''දැන් බන්ධුමතී රාජධානියෙහි භික්ෂූන් එක්සියඅටසැටදහසක් වූ මහත් භික්ෂුසමූහයෙක් වෙසෙයි. 'මහණෙනි, බොහෝ දෙනාට හිත පිණිස, බොහෝ දෙනාට සුව පිණිස, ලොවට අනුකම්පායෙන්, දෙව්මිනිස්නට වැඩ පිණිස හිත පිණිස සුව පිණිස සැරි සරවු. දෙදෙනෙක් එක් මගින් නො යවු. මුල කලණ මැද කලණ අග කලණ අරුත් සහිත ව්‍යඤ්ජන සහිත දහම් දෙසවු. හැම ලෙසින් පිරිපුන් පිරිසිදු (මහ) බඹසර පවසවු. මඳ කෙලෙස් රජස් ඇති සත්හු ඇත්හ. දහම් නො අසනුයෙන් ඔහු පිරිහෙත්. දහම් දැනගන්නෝ ඇති වන්නාහ. වැලි සයක් සයක් හවුරුදු ඉක්මීතැන පාමොක් උදෙසනුවට බන්ධුමතී රාජධානියට එළැඹිය යුතු යැ' යි මහණුනට අනුදන්නෙම් නම් මැනැවැ'' යි මෙසේ චිත්තසංකල්පනායෙක් පහළ විය.

110. මහණෙනි, එ කල්හි එක්තරා මහාබ්‍රහ්මයෙක් භගවත් අර්හත් විපස්සී සම්මාසම්බුදුන්ගේ චිත්තසංකල්පනාව සිය සිතින් දැන, බල ඇති පුරුෂයක්හු වක් කළ හෝ අත දික් කරන්නා සේ දික් කළ හෝ අත වක් කරන්නා සේ වහා බඹලොවදී අතුරුදහන් වැ භගවත් අර්හත් විපස්සී සම්මාසම්බුදුන් ඉදිරියෙහි පහළ විය. මහණෙනි, ඉක්බිති ඒ මහාබ්‍රහ්ම තෙම උතුරුසඟ එකස් කොට, භගවත් අර්හත් විපස්සී සම්මාසම්බුදුන් දිසාවට දෙහොත් මුදුනැ තබා වැඳ, ''භාග්‍යවතුන් වහන්ස, එය එසේ ය. සුගතයන් වහන්ස, එය එසේ ය. වහන්ස, දැන් බන්ධුමතී රාජධානියෙහි භික්ෂූන් එක්සිය අට සැටදහසක් වූ මහත් භික්සඟ වෙසෙයි. වහන්ස, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ භික්ෂූනට 'මහණෙනි, බොහෝ දෙනාට හිත පිණිස, බොහෝ දෙනාට සුව පිණිස, ලොවට අනුකම්පායෙන් දෙව්මිනිස්නට වැඩ පිණිස හිත පිණිස සුව පිණිස සැරි සරවු, දෙදෙනෙක් එක් මගින් නො යවු. මහණෙනි, මුලකලණ මැදකලණ, අගකලණ අරුත් සහිත ව්‍යඤ්ජන සහිත දහම් දෙසවු. හැම ලෙසින් පිරිපුන් පිරිසිදු බඹසර පවසවු. මඳ කෙලෙස්රජස් ඇති සත්හු ඇත. දහම් නො ඇසීමෙන් ඔහු පිරිහෙත්. දහම් දැනගන්නෝ ඇති වන්නාහ' යි භික්ෂූනට අනුදන්නා සේක් වා. වැලි දු වහන්ස, අපි මහණුන් අවුරුදු සයක් සයක් ඇවෑමෙන් පාමොක් දෙසනුවට බන්ධුමතී රාජධානියට එළැඹෙන සෙයක් කරන්නමු'' යි මෙ බස් කී ය. මහණෙනි, මහාබ්‍රහ්ම තෙම මෙය කී ය. මෙය කියා භගවත් අර්හත් විපස්සී සම්මාසම්බුදුන් වැඳ පැදකුණු කොට එහි ම අතුරුදහන් විය.

111. අථ ඛො භික්ඛවෙ, විපස්සී භගවා අරහං සම්මාසම්බුද්ධො සායණ්හසමයං පටිසල්ලානා වුට්ඨිතො භික්ඛූ ආමන්තෙසි: ඉධ මය්හං භික්ඛවෙ, රහොගතස්ස පටිසල්ලීනස්ස එවං චෙතසො පරිවිතක්කො උදපාදි: ''මහා ඛො එතරහි භික්ඛුසඞ්ඝො බන්ධුමතියා රාජධානියා පටිවසති අට්ඨසට්ඨිභික්ඛුසතසහස්සං. යන්නූනාහං භික්ඛූ අනුජානෙය්‍යං ''චරථ භික්ඛවෙ චාරිකං බහුජනහිතාය බහුජනසුඛාය ලොකානුකම්පාය, අත්ථාය හිතාය සුඛාය දෙවමනුස්සානං. මා එකෙන ද්වෙ අගමිත්ථ. දෙසෙථ භික්ඛවෙ ධම්මං ආදිකල්‍යාණං මජ්ඣෙකල්‍යාණං පරියොසානකල්‍යාණං සාත්ථං සබ්‍යඤ්ජනං කෙවලපරිපුණ්ණං පරිසුද්ධං බ්‍රහ්මචරියං පකාසෙථ. සන්ති සත්තා අප්පරජක්ඛජාතිකා. අස්සවනතා ධම්මස්ස පරිහායන්ති. භවිස්සන්ති ධම්මස්ස අඤ්ඤාතාරො. අපි ච ඡන්නං ඡන්නං වස්සානං අච්චයෙන බන්ධුමතී රාජධානි උපසඞ්කමිතබ්බා පාතිමොක්ඛුද්දෙසායා''ති.

112. අථ ඛො භික්ඛවෙ, අඤ්ඤතරො මහාබ්‍රහ්මා මම චෙතසා චෙතොපරිවිතක්කමඤ්ඤාය සෙය්‍යථාපි නාම බලවා පුරිසො සම්මිඤ්ජිතං වා බාහං පසාරෙය්‍ය, පසාරිතං වා බාහං සම්මිඤ්ජෙය්‍ය, එවමෙව බ්‍රහ්මලොකෙ අන්තරහිතො මම පුරතො පාතුරහොසි. අථ ඛො සො භික්ඛවෙ, මහාබ්‍රහ්මා එකංසං උත්තරාසඞ්ගං කරිත්වා යෙනාහං තෙනඤ්ජලිං පනාමෙත්වා මං එතදවොච ''එවමෙතං භගවා, එවමෙතං සුගත, මහ ඛො භන්තෙ, එතරහි භික්ඛුසඞ්ඝො බන්ධුමතියා රාජධානියා පටිවසති අට්ඨසට්ඨිභික්ඛුසතසහස්සං. අනුජානාතු භන්තෙ, භගවා භික්ඛූ ''චරථ භික්ඛවෙ, චාරිකං බහුජනහිතාය බහුජන සුඛාය ලොකානුකම්පාය අත්ථාය හිතාය සුඛාය දෙවමනුස්සානං. මා එකෙන ද්වෙ අගමිත්ථ. දෙසෙථ භික්ඛවෙ, ධම්මං ආදිකල්‍යාණං මජ්ඣෙකල්‍යාණං පරියොසානකල්‍යාණං සාත්ථං සබ්‍යඤ්ජනං, කෙවලපරිපුණ්ණං පරිසුද්ධං බ්‍රහ්මචරියං පකාසෙථ සන්ති සත්තා අප්පරජක්ඛජාතිකා අස්සවණතා ධම්මස්ස පරිහායන්ති. භවිස්සන්ති ධම්මස්ස අඤ්ඤාතාරො. අපි ච භන්තෙ, මයං තථා කරිස්සාම, යථා භික්ඛූ ඡන්නං ඡන්නං වස්සානං අච්චයෙන බන්ධුමතිං රාජධානිං උපසඞ්කමිස්සන්ති පාතිමොක්ඛුද්දෙසායා''ති. ඉදමවොච සො භික්ඛවෙ මහාබ්‍රහ්මා, ඉදං වත්වා මං අභිවාදෙත්වා පදක්ඛිණං කත්වා තත්ථෙවන්තරධායි.

113. ''අනුජානාමි භික්ඛවෙ, චරථ චාරිකං බහුජනහිතාය බහුජනසුඛාය ලොකානුකම්පාය, අත්ථාය හිතාය සුඛාය දෙවමනුස්සානං. මා එකෙන ද්වෙ අගමිත්ථ, දෙසෙථ භික්ඛවෙ, ධම්මං ආදිකල්‍යාණං මජ්ඣෙකල්‍යාණං, පරියොසාන කල්‍යාණං සාත්ථං සබ්‍යඤ්ජනං. කෙවලපරිපුණ්ණං පරිසුද්ධං බ්‍රහ්මචරියං පකාසෙථ. සන්ති සත්තා අප්පරජක්ඛජාතිකා. අස්සවණතා ධම්මස්ස පරිහායන්ති. භවිස්සන්ති ධම්මස්ස අඤ්ඤාතාරො. අපි ච භික්ඛවෙ, ඡන්නං ඡන්නං වස්සානං අච්චයෙන බන්ධුමතී රාජධානි උපසඞ්කමිතබ්බා පාතිමොක්ඛුද්දෙසායා''ති.

111. මහණෙනි, ඉක්බිති භගවත් අර්හත් විපස්සී සම්මාසම්බුදුහු සවස්වේලෙහි සමවතින් නැඟී සිටියාහු, මහණුන් බණවා මෙය වදළහ: 'මහණෙනි, මෙහි එකලා වැ චිත්තවිවේකයෙන් යුක්ත වූ මට 'දැන් බන්ධුමතී රාජධානියෙහි භික්ෂූන් එක්සිය අටසැටදහසක් වූ මහත් භික්ෂු සමූහයෙක් වෙසෙයි. මම භික්ෂූනට 'මහණෙනි, බොහෝ දෙනාට වැඩ පිණිස බොහෝ දෙනාට සුව පිණිස, ලොවට අනුකම්පා පිණිස දෙව්මිනිස්නට වැඩ පිණිස හිත පිණිස, සුව පිණිස සැරි සරවු. දෙදෙනෙක් එක් මගින් නො යවු. මුලකලණ මැදකලණ අගකලණ අරුත් සහිත ව්‍යඤ්ජන සහිත දහම දෙසවු. හැම ලෙසින් පිරිපුන් පිරිසිදු බඹසර පවසවූ. අල්පරජස්ක ජාතික සත්වයෝ ඇත. ධර්මය නො ඇසීමෙන් ඔහු පිරිහෙත්. දහම් දැනගන්නෝ ඇති වන්නාහ. වැලි දු හවුරුදු සයක් සයක් ඇවෑමෙන් පාමොක් උදෙසනුවට බන්ධුමතී රාජධානිය එළැඹිය යුතු ය යි භික්ෂූනට අනුදත්තෙම් නම් මැනැවැ'' යි මෙසේ චිත්තසංකල්පයෙක් පහළ විය.

112. මහණෙනි, එකල්හි මහාබ්‍රහ්මයෙක් සිය සිතින් මගේ චිත්ත සංකල්පය දැන බල ඇති මිනිසක්හු වක් කල හෝ අත දික් කරන්නා සේ දික් කළ හෝ අත වක් කරන්නා සේ වහා ම බඹලොවින් අතුරුදහන් ව මා ඉදිරියෙහි පහළ විය. මහණෙනි, ඉක්බිති ඒ මහාබ්‍රහ්ම තෙමේ උතුරු සඟ එකස් කොට මා දෙසට දෙහොත් මුදුන් තබා වැඳ, ''භාග්‍යවතුන්වහන්ස, එය එසේ ය. සුගතයන් වහන්ස, එය එසේ ය. වහන්ස, දැන් බන්ධුමතී රාජධානියෙහි භික්ෂූන් එක්සිය අටසැටදහසක් වූ මහත් භික්ෂුසමූහයෙක් වෙසෙයි. වහන්ස, භාග්‍යවත්හු 'මහණෙනි, බොහෝ දෙනාට හිත පිණිස, බොහෝ දෙනාට සුව පිණිස, ලොවට අනුකම්පා පිණිස දෙව්මිනිස්නට වැඩ පිණිස, හිත පිණිස, සුව පිණිස සැරි සරවු. දෙදෙනෙක් එක් මගින් නො යවු. මහණෙනි, මුලකලණ මැදකලණ අගකලණ අරුත් සහිත ව්‍යඤ්ජනසහිත දහම් දෙසවු. හැම ලෙසින් පිරිපුන් පිරිසිදු බඹසර පවසවු. අල්පරජස්ක ජාතික සත්හු ඇත. දහම් නොඅසනුයෙන් ඔහු පිරිහෙත්. දහම් දැන ගන්නෝ ඇති වන්නාහ' යි භික්ෂූනට අනුදනිත් වා. වැලිදු වහන්ස, යම්සේ භික්ෂූහු හවුරුදු සයක් සයක් ඇවෑමෙන් පාමොක් උදෙසනුවට බන්ධුමතී රාජධානියට එළැඹෙන්නාහු ද, එසේ කරන්නමු''යි කිය. මහණෙනි, ඒ මහාබ්‍රහ්ම තෙම මෙය කී ය. මෙය කියා මා වැඳ පැදකුණු කොට එ තන්හි ම අතුරුදහන් විය.

113. මහණෙනි, තොපට අනුදනිමි: ''බොහෝ දෙනාට වැඩ පිණිස, බොහෝ දෙනාට සුව පිණිස, ලොවට අනුකම්පා පිණිස, දෙව්මිනිස්නට අර්ථ පිණිස, හිත පිණිස, සුව පිණිස සැරි සරවු. දෙදෙනෙක් එක් මඟින් නො යවු. මහණෙනි, මුලකලණ මැදකලණ අගකලණ අරුත්සහිත ව්‍යඤ්ජනසහිත දහම දෙසවු. හැම ලෙසින් පිරිපුන් පිරිසිදු බඹසර පවසවු. අල්පරජස්කජාතික සත්වයෝ ඇත. ඔහු දහම් නො ඇසීමෙන් පිරිහෙත්. දහම් දැනගන්නෝ ඇති වන්නාහ. එතෙකුදු වුවත්, මහණෙනි, හවුරුදු සයක් සයක් ඇවෑමෙන් පාමොක් උදෙසනුවට බන්ධුමතී රාජධානියට එළැඹිය යුතු යැ'' යි (වදළහ.)

114. අථ ඛො භික්ඛවෙ, භික්ඛූ යෙභුය්‍යෙන එකාහෙනෙව ජනපදචාරිකං පක්කමිංසු. තෙන ඛො පන භික්ඛවෙ, සමයෙන ජම්බුදීපෙ චතුරාසීති ආවාසසහස්සානි හොන්ති. එකම්හි වස්සෙ නික්ඛන්තෙ දෙවතා සද්දමනුස්සාවෙසුං: ''නික්ඛන්තං ඛො මාරිසා එකං වස්සං පඤ්ච'දානි වස්සානි සෙසානි. පඤ්චන්නං වස්සානං අච්චයෙන බන්ධුමතී රාජධානි උපසඞ්කමිතබ්බා පාතිමොක්ඛුද්දෙසායා''ති. ද්වීසු වස්සෙසු නික්ඛන්තෙසු දෙවතා සද්දමනුස්සාවෙසුං: ''නික්ඛන්තානි ඛො මාරිසා ද්වෙ වස්සානි, චත්තාරිදානි වස්සානි සෙසානි. චතුන්නං වස්සානං අච්චයෙන බන්ධුමතී රාජධානි උපසඞ්කමිතබ්බා පාතිමොක්ඛුද්දෙසායා''ති. තීසු වස්සෙසු නික්ඛන්තෙසු දෙවතා සද්දමනුස්සාවෙසුං: 'නික්ඛන්තානි ඛො මාරිසා තීණි වස්සානි. තීණි'දානි වස්සානි සෙසානි. තිණ්ණං වස්සානං අච්චයෙන බන්ධුමතී රාජධානි උපසඞ්කමිතබ්බා පාතිමොක්ඛුද්දෙසායා''ති. චතූසු වස්සෙසු නික්ඛන්තෙසු දෙවතා සද්දමනුස්සාවෙසුං: ''නික්ඛන්තානි ඛො මාරිසා චත්තාරි වස්සානි. ද්වෙ'දානි වස්සානි සෙසානි. ද්වින්නං වස්සානං අච්චයෙන බන්ධුමතී රාජධානි උපසඞ්කමිතබ්බා පාතිමොක්ඛුද්දෙසායා''ති. පඤ්චසු වස්සෙසු නික්ඛන්තෙසු දෙවතා සද්දමනුස්සාවෙසුං: ''නික්ඛන්තානි ඛො මාරිසා පඤ්ච වස්සානි. එකං'දානි වස්සං සෙසං. එකස්ස වස්සස්ස අච්චයෙන බන්ධුමතී රජධානි උපසඞ්කමිතබ්බා පාතිමොක්ඛුද්දෙසායා''ති. ඡසු වස්සෙසු නික්ඛන්තෙසු දෙවතා සද්දමනුස්සාවෙසුං: ''නික්ඛන්තානි ඛො මාරිසා ඡබ්බස්සානි. සමයො'දානි බන්ධුමතිං රාජධානිං උපසඞ්කමිතුං පාතිමොක්ඛුද්දෙසායා''ති.

115. අථ ඛො තෙ භික්ඛවෙ භික්ඛූ, අප්පෙකච්චෙ සකෙන ඉද්ධානුභාවෙන, අප්පෙකච්චෙ දෙවතානං ඉද්ධානුභාවෙන, එකාහෙනෙව බන්ධුමතිං රාජධානිං උපසඞ්කමිංසු පාතිමොක්ඛුද්දෙසාය. තත්‍ර සුදං භික්ඛවෙ විපස්සී භගවා අරහං සම්මාසම්බුද්ධො භික්ඛුසඞ්ඝෙ එවං පාතිමොක්ඛං උද්දිසති:

''ඛන්තී පරමං තපො තිතික්ඛා,
නිබ්බානං පරමං වදන්ති බුද්ධා.
න හි පබ්බජිතො පරූපඝාතී
සමණො හොති පරං විහෙඨයන්තො.

සබ්බපාපස්ස අකරණං කුසලස්ස උපසම්පදා,
සචිත්තපරියොදපනං එතං බුද්ධානසාසනං.

අනූපවාදො අනූපඝාතො පාතිමොක්ඛෙ ච සංවරො,
මත්තඤ්ඤුතා ච භත්තස්මිං පන්තඤ්ච සයනාසනං,
අධිචිත්තෙ ච ආයොගො එතං බුද්ධාන සාසනං''ති.

114. මහණෙනි, ඉක්බිත්තෙන් භික්ෂූහු බොහෝ සෙයින් එක් දවසින් ම ජනපදචාරිකායෙහි නික්මුණහ. එ සමයෙහි දඹදිවැ සුවාසූදහසක් ආවාසයෝ වෙති. එක් හවුරුද්දක් ගිය කලැ 'නිදුකාණනි' එක් හවුරුද්දෙක් ගත විය. දැන් හවුරුදු පසෙක් ඉතිරි ව ඇත. පස් හවුරුද්දක් ඇවෑමෙන් පාමොක් උදෙසනුවට බන්ධුමතී රාජධානියට එළැඹිය යුතුයැ'' යි දෙවියෝ ශබ්දනුශ්‍රාවණය කළහ (හඬ නැගූහ). හවුරුදු දෙකක් ගත වූ කල්හි ''නිදුකාණනි, දෙහවුරුද්දෙක් ගත විය. දැන් තව සතර හවුරුද්දෙක් ඉතිරි ව ඇත. සතර හවුරුද්දක් ඇවෑමෙන් පාමොක් උදෙසනුවට බන්ධුමතී රාජධානියට එළැඹියැ යුතු යැ'' යි දෙවියෝ හඬ නැගූහ. තුන් හවුරුද්දක් ගත කල්හි ''නිදුකාණනි, තුන් හවුරුද්දෙක් ගත විය. දැන් තව තුන් හවුරුද්දෙක් ඉතිරි ව ඇත. තුන් හවුරුද්දක් ඇවෑමෙන් පාමොක් උදෙස නුවට බන්ධුමතී රාජධානියට එළැඹිය යුතු යැ'' යි දෙවියෝ හඬ නැගූහ. සතර හවුරුද්දක් ගිය කල්හි ''නිදුකාණනි, සතර හවුරුද්දෙක් ගත විය. දැන් තව හවුරුදු දෙකෙක් ඉතිරි ව ඇත. හවුරුදු දෙක ඇවෑමෙන් පාමොක් උදෙසනුවට බන්ධුමතී රාජධානියට එළැඹිය යුතු යැ''යි දෙවියෝ හඬ නැගූහ. පස් හවුරුද්දක් ගත කල්හි ''නිදුකාණනි, පස් හවුරුද්දෙක් ගත විය. දැන් එක් හවුරුද්දෙක් ඉතිරි ය. එක් හවුරුද්දක් ඇවෑමෙන් පාමොක් උදෙසනුවට බන්ධුමතී රාජධානියට එළැඹියැ යුතු යැ'' යි දෙවියෝ හඬ නැගූහ. හවුරුදු සයක් ඉක්ම් කල්හි ''නිදුකාණනි, හවුරුදු සයෙක් ගත විය. දැන් පාමොක් උදෙසනුවට බන්ධුමතී රාජධානියට එළැඹෙන්නට කල් වේ'' යැ යි දෙවියෝ හඬ නැගූහ.

115. මහණෙනි, එකල්හි ඒ මහණහු, ඇතැම කෙනෙක් තමන්ගේ ඉදුහ බෙලෙන් ද, තව කෙනෙක් දෙවියන්ගේ ඉදුහ බෙලෙන් ද, බන්ධුමතී රාජධානියට පාමොක් උදෙසනු පිණිස එක් දවසින් ම එළැඹියහ. මහණෙනි, එහි භගවත් අර්හත් විපස්සී සම්මාසම්බුදුහු භික්ෂුසමාගමයෙහි මෙසේ පාමොක් උදෙසති:

''පරාපකාරත් පරාපවාදත් ඉවැසීම වූ අධිවාසනක්ෂාන්තිය උතුම් තපස යැ යි ද, නිවන සියල්ලෙන් උතුම් ම දහමැ යිද බුදුවරු වදරත්. මෙරමා පෙළන්නේ පැවිද්දෙක් නො වේ ම ය. මෙරමා වෙහෙසනුයේ මහණෙක් නො වේ ම ය.

සියලු පව් නොකරනු ද, කුසල් උපදවනු හා වඩනු ද, සිය සිත පිරිසිදු කරනු ද යන මේ බුදුවරුන්ගේ ශාසන ය.

මෙරමාහට උපවාද නොකරනු ද, මෙරමා නොපෙළනු ද, පාමොක්හි සංවරය ද, බතෙහි පමණ දැන්ම ද, ගමින් ඈත සෙනස්නෙහි ඇල්ම ද, අධිචිත්තයෙහි (රූපාරූප අටසමවත්හි) යෙදෙනු ද යන මේ බුදුවරුන්ගේ ශාසන යි.''

116. එකමිදහං භික්ඛවෙ සමයං උක්කට්ඨායං විහරාමි සුභගවනෙ සාලරාජමූලෙ. තස්ස මය්හං භික්ඛවෙ, රහොගතස්ස පටිසල්ලීනස්ස එවං චෙතසො පරිවිතක්කො උදපාදි: 'න ඛො සො සත්තාවාසො සුලභරූපො යො මයා අනජ්ඣාවුත්ථපුබ්බො[1] ඉමිනා දීඝෙන අද්ධුනා අඤ්ඤත්‍ර සුද්ධාවාසෙහි දෙවෙහි. යන්නූනාහං යෙන සුද්ධාවාසා දෙවා තෙනුපසඞ්කමෙය්‍යන්ති''. අථ ඛො අහං[2] භික්ඛවෙ සෙය්‍යථාපි නාම බලවා පුරිසො සමිඤ්ජිතං වා බාහං පසාරෙය්‍ය, පසාරිතං වා බාහං සමිඤ්ජෙය්‍ය, එවමෙව උක්කට්ඨායං සුභගවනෙ සාලරාජමූලෙ අන්තරහිතො අවිහෙසු දෙවෙසු පාතුරහොසිං.

117. තස්මිං භික්ඛවෙ, දෙවනිකායෙ අනෙකානි දෙවතාසහස්සානි අනෙකානි දෙවතා සතසහස්සානි යෙනාහං තෙනුපසඞ්කමිංසු. උපසඞ්කමිත්වා මං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං අට්ඨංසු, එකමන්තං ඨිතා ඛො භික්ඛවෙ තා දෙවතා මං එතදවොචුං: "ඉතො සො මාරිස[3], එකනවුතො කප්පෙ[4] යං විපස්සී භගවා අරහං සම්මාසම්බුද්ධො ලොකෙ උදපාදි. විපස්සී මාරිස, භගවා අරහං සම්මා සම්බුද්ධො ඛත්තියො ජාතියා අහොසි ඛත්තියකුලෙ උදපාදි විපස්සී මාරිස, භගවා අරහං සම්මාසම්බුද්ධො කොණ්ඩඤ්ඤො ගොත්තෙන අහොසි. විපස්සිස්ස මාරිස භගවතො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස අසීතිවස්සසහස්සානි ආයුප්පමාණං අහොසි. විපස්සී මාරිස, භගවා අරහං සම්මාසම්බුද්ධො පාටලියා මූලෙ අභිසම්බුද්ධො. විපස්සිස්ස මාරිස, භගවතො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස ඛණ්ඩතිස්සං නාම සාවකයුගං අහොසි අග්ගං භද්දයුගං. විපස්සිස්ස මාරිස, භගවතො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස තයො සාවකානං සන්නිපාතා අහෙසුං: එකො සාවකානං සන්නිපාතො අහොසි අට්ඨසට්ඨිභික්ඛුසතසහස්සං. එකො සාවකානං සන්නිපාතො අහොසි භික්ඛුසතසහස්සං. එකො සාවකානං සන්නිපාතො අහොසි අසීතිභික්ඛුසහස්සානි. විපස්සිස්ස මාරිස, භගවතො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස ඉමෙ තයො සාවකානං සන්නිපාතා අහෙසුං සබ්බෙසංයෙව ඛීණාසවානං. විපස්සිස්ස මාරිස, භගවතො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස අසොකො නාම භික්ඛු උපට්ඨාකො අහොසි අග්ගුපට්ඨාකො. විපස්සිස්ස මාරිස, භගවතො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස බන්ධුමා නාම රාජා පිතා අහොසි. බන්ධුමතී නාම දෙවී මාතා අහොසි ජනෙත්ති. බන්ධුමස්ස රඤ්ඤො බන්ධුමතී නාම නගරං රාජධානි අහොසි. විපස්සිස්ස මාරිස, භගවතො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස එවං අභිනික්ඛමනං අහොසි, එවං පබ්බජ්ජා, එවං පධානං එවං අභිසම්බොධි, එවං ධම්මචක්කප්පවත්තනං. තෙ මයං මාරිස, විපස්සිම්හි භගවති බ්‍රහ්මචරියං චරිත්වා කාමෙසු කාමච්ඡන්දං විරාජෙත්වා ඉධූපපන්නා''ති. -පෙ-

1. අනාවුත්ථපුබ්බො – මජසං
2. අථ, ඛ්වාහං – මජසං
3. 'මාරිසා' – මජසං
4. ඒකනවුතිකප්පෙ – මජසං

116. මහණෙනි, මම් එක් සමයෙක්හි උක්කට්ඨාපුරය සමීපයෙහි වූ ශුභගවනයෙහි මහරුක් මුලැ වෙසෙමි. මහණෙනි, එකලා වැ චිත්ත-විවේකයෙන් යුක්ත වූ ඒ මට ''මේ දීර්ඝකාලය තුළ ශුද්ධාවාසයන් හැර මා නො වුසු විරූ අන් සත්වාවාසයෙක් වේ ද, එය සුලභරූප නො වේ (දුර්ලභ ය). ශුද්ධාවාසි දෙවියෝ යම් තැනෙක ඇද්ද එ තැනට එළැ-ඹෙන්නෙම් නම් යෙහෙකැ''යි මෙසේ චිත්තසංකල්පනාවෙක් උපන. මහණෙනි, ඉක්බිති මම් බල ඇති පුරුෂයෙක් යම්සේ හැකුලූ හෝ අත දිගු කරන්නේ ද, දිගු කළ හෝ අත හකුලන්නේ ද, එසේ ම උක්කට්ඨායෙහි ශුභගවනයෙහි වෘක්ෂරාජ මූලයෙහි අතුරුදහන් වැ අවිහ දෙවියන් අතුරෙහි පහළ වීමි.

117. මහණෙනි, ඒ දෙව්නිකායෙහි නොයෙක් දහස් ගණන් දෙවියෝ, නොයෙක් ලක්ෂ ගණන් දෙවියෝ මා කරා එළැඹුණහ. එළැඹ මා වැඳ එක් පසෙක සිටියහ. මහණෙනි, එක් පසෙක සිටියාවූ ම ඒ දෙවියෝ මට මෙය කීහ: ''නිදුකාණන් වහන්ස, යම් කලෙක හගවත් අර්හත් විපස්සී සම්මාසම්බුදුහු ලොවැ පහළ වූහු ද, ඒ මෙයින් එක්අනූ වන කප ය. නිදු-කාණන් වහන්ස, හගවත් අර්හත් විපස්සී සම්මාසම්බුදුහු ජාතියෙන් ක්ෂත්‍රිය වූහ, ක්ෂත්‍රියකුලයෙහි උපන්හ. නිදුකාණන් වහන්ස, හගවත් අර්හත් විපස්සී සම්මාසම්බුදුහු ගොත්‍රයෙන් කොණ්ඩඤ්ඤ වූහ. නිදුකාණන් වහන්ස, හගවත් අර්හත් විපස්සී සම්මාසම්බුදුනට ආයුෂප්‍රමාණය වස් අසූදහසෙක් විය. නිදුකාණන් වහන්ස, හගවත් අර්හත් විපස්සී සම්මා-සම්බුදුහු පළොල් රුක්මුලැ බුදු වූහ. නිදුකාණන් වහන්ස, හගවත් අර්හත් විපස්සී සම්මාසම්බුදුන්හට ඛණ්ඩ තිස්ස නම් භද්‍රයුගල වූ අගසවු යුවලෙක් විය. නිදුකාණන් වහන්ස, හගවත් අර්හත් විපස්සී සම්මා-සම්බුදුන්ගේ සව්වන් පිළිබඳ තුන් සන්නිපාත කෙනෙක් වූහ: සව්වන් පිළිබඳ එක් සන්නිපාතයෙක් භික්ෂූන් එක්සිය අටසැට දහසෙක් විය. සව්වන්ගේ එක් සන්නිපාතයෙක් භික්ෂූන් සියදහසෙක් විය. සව්වන්ගේ එක් සන්නිපාතයෙක් භික්ෂූන් අසූදහසෙක් විය. නිදුකාණන් වහන්ස, හගවත් අර්හත් විපස්සී සම්මාසම්බුදුන්ගේ හැම දෙන ම රහතුන් වූ ශ්‍රාවක -යන් පිළිබඳ මේ තුන් සන්නිපාත කෙනෙක් වූහ. නිදුකාණන් වහන්ස, හගවත් අර්හත් විපස්සී සම්මාසම්බුදුනට අශෝක නම් භික්ෂු අග්‍ර උපස්ථායක වූ උවටු විය. නිදුකාණන් වහන්ස, හගවත් වූ අර්හත් වූ විපස්සී සම්මා සම්බුදුන්ගේ පිය තෙම බන්ධුමත් නම් රජ වී ය. වැදූ මෑණියෝ බන්ධුමතී නම් දේවි වූහ. බන්ධුමත් රජහුගේ රාජධානිය බන්ධුමතී නම් නගරය විය. නිදුකාණන් වහන්ස, හගවත් වූ අර්හත් වූ විපස්සී සම්මාසම්බුදුන්ගේ අභිනිෂ්ක්‍රමණය මෙසේ විය. පැවිද්ද මෙසේ විය. ප්‍රධන් වියෑ වැඩීම මෙසේ විය. අභිසම්බොධිය මෙසේ විය. දම්සක් පැවැත්වීම මෙසේ විය. නිදුකාණන් වහන්ස, ඒ අපි විපස්සී භාග්‍යවතුන් වහන්සේ කෙරෙහි බඹසර වැස කාමයන්හි කාමච්ඡන්දය දුරු කොට මෙහි උපන්නමෝ යැ''යි (සැළ කළහ)....

118. තස්මිංයෙව ඛො භික්ඛවෙ දෙවනිකායෙ අනෙකානි දෙවතාසහස්සානි අනෙකානි දෙවතාසතසහස්සානි යෙනාහං තෙනුපසඞ්කමිංසු. උපසඞ්කමිත්වා මං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං අට්ඨංසු. එකමන්තං ඨිතා ඛො භික්ඛවෙ තා දෙවතා මං එතදවොචුං:

"ඉමස්මිං යෙව ඛො මාරිස[1], භද්දකප්පෙ භගවා එතරහි අරහං සම්මාසම්බුද්ධො ලොකෙ උප්පන්නො. භගවා මාරිස, ඛත්තියො ජාතියා, ඛත්තියකුලෙ උප්පන්නො. භගවා මාරිස ගොතමො ගොත්තෙන. භගවතො මාරිස, අප්පකං ආයුප්පමාණං පරිත්තං ලහුකං,[2] යො චිරං ජීවති සො වස්සසතං, අප්පං වා භිය්‍යො. භගවා මාරිස අස්සත්ථස්ස මූලෙ අභිසම්බුද්ධො. භගවතො මාරිස, සාරිපුත්තමොග්ගල්ලානං[3] නාම සාවකයුගං අග්ගං භද්දයුගං. භගවතො මාරිස, එකො සාවකානං සන්නිපාතො අහොසි අඩ්ඪතෙළසානි භික්ඛුසතානි භගවතො මාරිස, අයං එකො සාවකානං සන්නිපාතො අහොසි සබ්බෙසංයෙව ඛීණාසවානං. භගවතො මාරිස, ආනන්දො භික්ඛු උපට්ඨාකො[4] අග්ගුපට්ඨාකො. භගවතො මාරිස, සුද්ධොදනො නාම රාජා පිතා,[4] මායා නාම දෙවී මාතා[4] ජනෙත්ති. කපිලවත්ථු නාම නගරං රාජධානි. භගවතො මාරිස, එවං අභිනික්ඛමනං අහොසි එවං පබ්බජ්ජා, එවං පධානං, එවං අභිසම්බොධි, එවං ධම්මචක්කප්පවත්තනං. තෙ මයං මාරිස, භගවති බ්‍රහ්මචරියං චරිත්වා කාමෙසු කාමච්ඡන්දං විරාජෙත්වා ඉධූපපන්නා"ති.

119. අථ ඛ්වාහං භික්ඛවෙ, අවිහෙහි දෙවෙහි සද්ධිං යෙන අතප්පා දෙවා තෙනුපසඞ්කමිං –පෙ–* අථ ඛ්වාහං භික්ඛවෙ, අවිහෙහි ච දෙවෙහි අතප්පෙහි ච දෙවෙහි සද්ධිං යෙන සුදස්සා දෙවා තෙනුපසඞ්කමිං –පෙ– අථ ඛ්වාහං භික්ඛවෙ, අවිහෙහි ච දෙවෙහි අතප්පෙහි ච දෙවෙහි සුදස්සෙහි ච දෙවෙහි සද්ධිං යෙන සුදස්සී දෙවා තෙනුපසඞ්කමිං. –පෙ– අථ ඛ්වාහං භික්ඛවෙ, අවිහෙහි ච දෙවෙහි අතප්පෙහි ච දෙවෙහි සුදස්සෙහි ච දෙවෙහි සුදස්සීහි ච දෙවෙහි සද්ධිං යෙන අකනිට්ඨා දෙවාතෙනුපසඞ්කමිං තස්මිං භික්ඛවෙ, දෙවනිකායෙ අනෙකානි දෙවතාසහස්සානි අනෙකානි දෙවතා සතසහස්සානි යෙනාහං තෙනුපසඞ්කමිංසු. උපසඞ්කමිත්වා මං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං අට්ඨංසු. එකමන්තං ඨිතා ඛො භික්ඛවෙ, තා දෙවතා මං එතදවොචුං: "ඉතො සො මාරිස, එකනවුතො කප්පො යං විපස්සී භගවා අරහං සම්මා සම්බුද්ධො ලොකෙ උදපාදි –පෙ–*

1. මාරියා, – මජසං.
2. ලහුසං, – PTS
3. සාරිපුත්තමොග්ගල්ලානා, – PTS
4. අහොසි – මජසං.

* පෙය්‍යාලමුඛෙන සංඛිත්තං හෙට්ඨා වුත්තනයෙන වෙදිතබ්බං

118. මහණෙනි, ඒ දෙව් නකාහි ම නොයෙක් දහස් ගණන් දෙවියෝ, නොයෙක් ලක්ෂ ගණන් දෙවියෝ මා වෙත ආහ. අවුත් මා වැඳ එක් පසෙක සිටියාහ. මහණෙනි, එක් පසෙක සිටියාවූ ම ඒ දෙවියෝ මට මෙය කීහ:-

''නිදුකාණන් වහන්ස, දැන් මේ බද්‍රු කපෙහි ම භගවත් අර්හත් සම්මාසම්බුදුහු ලොවැ පහළ වූවාහු වෙති. නිදුකාණන් වහන්ස, භාග්‍ය-වතුන් වහන්සේ ජාතියෙන් ක්ෂත්‍රිය සේක, ක්ෂත්‍රියකුලයෙහි උපන් සේක. නිදුකාණන් වහන්ස, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ගොත්‍රයෙන් ගෞතම වන සේක. නිදුකාණන් වහන්ස, භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ ආයුෂ්ප්‍රමාණය අල්ප ය, ලඝු ය. යමෙක් (මෙ සමයෙහි) බොහෝ කල් ජීවත් වන්නේ නම්, හේ සිය හවුරුද්දක් ජීවත් වෙයි. එයට වැඩි නම් ස්වල්පයකි. නිදුකාණන් වහන්ස, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ඇසතු රුක් මුලැ බුදු වූ සේක. නිදුකාණන් වහන්ස, භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ සැරියුත් මුගලන් නම් භද්‍රයුගල වූ අක්සවු යුවලෙක් වේ. නිදුකාණන් වහන්ස, භාග්‍යවතුන් වහන්සේට භික්ෂූන් එක්දහස්දෙසිය පණසක් වූ සව්වන්ගේ එක් සන්නිපාතයෙක් විය: නිදුකාණන් වහන්ස, භාග්‍යවතුන් වහන්සේට හැම දෙන ම රහතුන් වූ සව්වන්ගේ මේ එක් ම සන්නිපාතය විය. නිදුකාණන් වහන්ස, භාග්‍ය-වතුන් වහන්සේ ට ආනන්ද නම් භික්ෂු තෙම අග්‍රොපස්ථායක වූ උවටු වේ. නිදුකාණන් වහන්ස, ශුද්ධොදන නම් රජ භාග්‍යවතුන්වහන්සේගේ පියා ය. මායා නම් දෙවී වැදූ මවු ය. කිඹුල්වත් නම් පුර රජදහන ය. නිදුකාණන් වහන්ස, මෙසේ භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ අභිනිෂ්ක්‍රමණය විය, මෙසේ පැවිද්ද විය, මෙසේ ප්‍රධන් වැඩීම විය, මෙසේ අභිසම්බොධිය විය, මෙසේ දම්සක්පැවැත්වීම විය. නිදුකාණන් වහන්ස, ඒ අපි භාග්‍ය-වතුන් වහන්සේ කෙරෙහි බඹසර වැස කාමයන්හි කාමච්ඡන්දය දුරු කොට මෙහි උපනුම්හ'' යි (කීහ.)

119. මහණෙනි, ඉක්බිති මම් අවිහ දෙවියන් හා අතප්ප දෙවියන් කරා ගියෙමි...මහණෙනි ඉන් පසු මම් අවිහ දෙවියන් ද අතප්ප දෙවියන් ද හා සුදස්ස දෙවියන් කරා ගියෙමි...මහණෙනි, ඉන් පසු මම අවිහ දෙවියන් ද අතප්ප දෙවියන් ද සුදස්ස දෙවියන් ද කැටුව සුදස්සී දෙවියන් කරා ගියෙමි... මහණෙනි, ඉන් පසු මම් අවිහ දෙවියන් ද අතප්ප දෙවියන් ද සුදස්ස දෙවියන් ද සුදස්සී දෙවියන් ද කැටුව අකනිට්ඨක දෙවියන් වෙත ගියෙමි. මහණෙනි, ඒ දෙව් නකාහි නොයෙක් දහස්ගණන් දෙවියෝ නොයෙක් ලක්ෂ ගණන් දෙවියෝ මා කරා ආහ. අවුත් මා වැඳ එකත්පස් වැ සිටියහ. මහණෙනි, එකත්පස් වැ සිටියා වූ ඒ දෙවියෝ ''නිදුකාණන් වහන්ස, භගවත් අර්හත් විපස්සී සම්මාසම්බුදුහු යම් සමයෙක ලොව පහළ වූහු ද, ඒ මෙයින් යට එකානූ වන කප යැ...යි කීහ.

120. තස්මිං යෙව බො භික්ඛවෙ, දෙවනිකායෙ අනෙකානි දෙවතාසහස්සානි අනෙකානි දෙවතාසතසහස්සානි යෙනාහං තෙනුපසඞ්කමිංසු. උපසඞ්කමිත්වා මං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං අට්ඨංසු. එකමන්තං ඨිතා බො භික්ඛවෙ, තා දෙවතා මං එතදවොචුං: ඉතො බො මාරිස, එකතිංසෙ කප්පෙ යං සිඛී භගවා ලොකෙ උදපාදි –පෙ– තෙ මයං මාරිස, සිඛිම්හි භගවති බ්‍රහ්මචරියං –පෙ– ඉධූපපන්නා. සො යෙව බො මාරිස, එකතිංසො කප්පො යං වෙස්සභූ භගවා ලොකෙ උදපාදි –පෙ– තෙ මයං මාරිස, වෙස්සභුම්හි භගවති බ්‍රහ්මචරියං චරිත්වා –පෙ– ඉධූපපන්නා.– ඉමස්මිං යෙව බො මාරිස, භද්දකප්පෙ කකුසන්ධො භගවා ලොකෙ උදපාදි –පෙ– තෙ මයං මාරිස, කකුසන්ධම්හි භගවති බ්‍රහ්මචරියං චරිත්වා –පෙ– ඉධූපපන්නා. ඉමස්මිං යෙව මාරිස, භද්දකප්පෙ කොණාගමනො භගවා ලොකෙ උදපාදි –පෙ– තෙ මයං මාරිස, කොණාගමනම්හි භගවති බ්‍රහ්මචරියං චරිත්වා –පෙ– ඉධූපපන්නා. ඉමස්මිං යෙව මාරිස, භද්දකප්පෙ කස්සපො භගවා ලොකෙ උදපාදි –පෙ– තෙ මයං මාරිස, කස්සපම්හි භගවති බ්‍රහ්මචරියං චරිත්වා කාමෙසු කාමච්ඡන්දං විරාජෙත්වා ඉධූපපන්නා''ති.

121. තස්මිං යෙව බො භික්ඛවෙ, දෙවනිකායෙ අනෙකානි දෙවතාසහස්සානි අනෙකානි දෙවතාසතසහස්සානි යෙනාහං තෙනුපසඞ්කමිංසු. උපසඞ්කමිත්වා මං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං අට්ඨංසු. එකමන්තං ඨිතා බො භික්ඛවෙ, තා දෙවතා මං එතදවොචුං; “ඉමස්මිං යෙව බො මාරිස, භද්දකප්පෙ භගවා එතරහි අරහං සම්මාසම්බුද්ධො ලොකෙ උප්පන්නො –පෙ– තෙ මයං මාරිස, භගවති බ්‍රහ්මචරියං චරිත්වා කාමෙසු කාමච්ඡන්දං විරාජෙත්වා ඉධූපපන්නා''ති,

122. ඉති බො භික්ඛවෙ, තථාගතස්සෙවෙසා ධම්මධාතු සුප්පටිවිද්ධා යස්සා ධම්මධාතුයා සුප්පටිවිද්ධත්තා තථාගතො අතීතෙ බුද්ධෙ පරිනිබ්බුතෙ ඡින්නපපඤ්චෙ ‘ඡින්නවටුමෙ පරියාදින්නවට්ටෙ, සබ්බදුක්ඛවීතිවත්තෙ ජාතිතොපි අනුස්සරති, නාමතොපි අනුස්සරති, ගොත්තතොපි අනුස්සරති, ආයුප්පමාණතොපි අනුස්සරති සාවකයුගතොපි අනුස්සරති, සාවකසන්නිපාතතොපි අනුස්සරති “එවංජච්චා තෙ භගවන්තො අහෙසුං ඉතිපි, එවංනාමා, එවංගොත්තා, එවංසීලා, එවංධම්මා, එවංපඤ්ඤා, එවංවිහාරී, එවංවිමුත්තා තෙ භගවන්තො අහෙසුං ඉතිපී''ති. දෙවතා'පි තථාගතස්ස එතමත්ථං ආරොචෙසුං යෙන තථාගතො අතීතෙ බුද්ධෙ පරිනිබ්බුතෙ –පෙ– අනුස්සරති –පෙ– එවංවිමුත්තා තෙ භගවන්තො අහෙසුං ඉතිපී''ති.

ඉදමවොච භගවා අත්තමනා තෙ භික්ඛූ භගවතො භාසිතං අභිනන්දුන්ති.

මහාපදානසුත්තං නිට්ඨිතං පඨමං.

120. මහණෙනි, ඒ දෙව්නිකායෙහි ම නොයෙක් දහස් ගණන් නොයෙක් ලක්ෂ ගණන් දෙවියෝ මා වෙත එළැඹියහ. එළැඹ මා වැඳ එකත්පස්ව සිටියහ. මහණෙනි, එකත්පස්ව සිටියාවූ ඒ දෙවියෝ මට මෙය කීහ: ''නිදුකාණන් වහන්ස, යම් සමයෙක්හි භගවත් අර්හත් **සිඛී** සම්මාසම්බුදුහු ලොවැ පහළ වූහු ද, ඒ මෙයින් යට එක්තිස් වන කප ය...නිදුකාණනි වහන්ස, මේ අපි භගවත් අර්හත් සිඛී සම්මා සම්බුදුන් කෙරෙහි බඹසර වැස...මෙහි උපනුම්හ. නිදුකාණන් වහන්ස, යම් සමයෙක භගවත් අර්හත් **වෙස්සභූ** සම්මාසම්බුදුහු ලොවැ වූහු ද, ඒ මෙයින් යට ඒ එක්තිස්වන කප මය...නිදුකාණන් වහන්ස, ඒ අපි භගවත් **වෙස්සභූ** සම්මාසම්බුදුන් කෙරෙහි බඹසර වැස...මෙහි උපනුම්හ''යි කී හ. නිදුකාණන් වහන්ස, මේ බදුරු කපෙහි ම භගවත් අර්හත් **කකුසන්ධ** සම්මාසම්බුදුහු ලොවැ පහළ වූහ ... නිදුකාණන් වහන්ස, ඒ අපි කකුසන්ධ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වෙත බඹසර වැස ... මෙහි උපනුම්හ. නිදුකාණන් වහන්ස, මෙ බදුරු කපෙහි ම භගවත් අර්හත් **කොණාගමන** සම්මාසම්බුදුහු ලොවැ පහළ වූහ ... නිදුකාණන් වහන්ස, ඒ අපි කොණාගමන භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වෙත බඹසර වැස ... මෙහි උපනුම්හ. නිදුකාණන් වහන්ස, මේ බදුරුකපෙහි ම භගවත් අර්හත් **කාශ්‍යප** සම්මාසම්බුදුහු ලොවැ පහළ වූහ ... ඒ අපි කාශ්‍යප භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වෙත බඹසර වැස කාමච්ඡන්දය දුරු ලා මෙහි උපනුම්හ''යි කීහ.

121. මහණෙනි, ඒ දෙව්නිකායෙහි ම නොයෙක් දහස් ගණන් දෙවියෝ, නොයෙක් ලක්ෂ ගණන් දෙවියෝ මා වෙත එළැඹියහ. එළැඹ මා වැඳ එකත්පස් වැ සිටියහ. මහණෙනි, එකත්පස්ව සිටියාවූ ඒ දෙවියෝ මට ''නිදුකාණන් වහන්ස, මේ බදුරුකපෙහි ම අර්හත් සම්මාසම්බුදු වූ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ලොවැ පහළ වූ සේක ... නිදුකාණන් වහන්ස, මුබ කෙරෙහි බඹසර වැස කාමයන්හි කාමරාගය දුරු කොට මෙහි උපනුම්හ''යි මෙය කීහ.

122. මහණෙනි, මෙසේ යම් ධර්මධාතුවක් මොනොවට පිළිවිදි බැවින් තථාගත තෙමේ ''ඒ භගවත්හු මෙ නම් ජාතියෙහි උපන්හ යී ද, මෙ නම් ඇත්තෝ, මෙ නම් ගොත්‍ර ඇත්තෝ, මෙබඳු ධර්ම ඇත්තෝ, මෙබඳු ප්‍රඥා ඇත්තෝ, මෙබඳු විහරණ ඇත්තෝ, මෙබඳු විමුක්ති ඇත්තෝ වූහ''යි පිරිනිවියාවූ, සිඳිනලද ප්‍රපඤ්ච ඇති, සිඳින ලද වර්ත්ම ඇති, ක්ෂීණ කරන ලද තුන් වට ඇති, සියලු දුක් ඉක්මවූ අතීත බුදුවරුන් ජාති විසිනුත් සිහි කෙරේ ද, නාම විසිනුත් සිහි කෙරේ ද, ගොත්‍ර විසිනුත් සිහි කෙරේ ද, ආයුෂ්ප්‍රමාණ විසිනුත් සිහි කෙරේ ද, ශ්‍රාවකයුග විසිනුත් සිහි කෙරේ ද, ශ්‍රාවකසන්නිපාත විසිනුත් සිහි කෙරේ ද, මහණෙනි, තථාගත බුදුන් විසින් ම ඒ ධර්මධාතුව මොනොවට පිළිවිදිනා ලද්දේ ය. ... 'ඒ භගවත්හු මෙබඳු විමුක්ති ඇත්තෝ වූ හ'යි ද තථාගත බුදුහු පිරිනිවියා වූ අතීත බුදුවරුන් යමෙකින් සිහි කෙරෙද්ද...දෙවියෝත් මෙ කරුණ තථාගත බුදුනට දැන්වූහ.

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මෙය වදාළ සේක. ඒ භික්ෂූහු සතුටු සිතැත්තාහු භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ දේශනාව පිළිගත්හ.

පළමු වන මහාපදාන සූත්‍රය නිමියේ යි.

2.

මහානිදානසුත්තං

1. එවං මෙ සුතං: එකං සමයං භගවා කුරූසු විහරති කම්මාසදම්මං[1] නාම කුරූනං නිගමො. අථ ඛො ආයස්මා ආනන්දො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි. උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො ආයස්මා ආනන්දො භගවන්තං එතදවොච: ''අච්ඡරියං භන්තෙ, අබ්භුතං භන්තෙ, යාවගම්භීරො චායං භන්තෙ, පටිච්චසමුප්පාදො ගම්භීරාවභාසො ච. අථ ච පන මෙ උත්තානකුත්තානකො විය ඛායතී''ති.

2. මා හෙවං ආනන්ද අවච, මා හෙවං ආනන්ද අවච, ගම්භීරො චායං ආනන්ද පටිච්චසමුප්පාදො ගම්භීරාවභාසො ච. එතස්ස ආනන්ද, ධම්මස්ස අනනුබොධා අප්පටිවෙධා එවමයං පජා තන්තාකුලකජාතා ගුළාගුණ්ඨිකජාතා[2] මුඤ්ජබබ්බජභූතා[3] අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං සංසාරං නාතිවත්තති.

3. අත්ථි ඉදප්පච්චයා ජරාමරණන්ති ඉති පුට්ඨෙන සතා ආනන්ද, අත්ථීති'ස්ස වචනීයං. කිම්පච්චයා ජරාමරණන්ති ඉති චෙ වදෙය්‍ය, ජාතිපච්චයා ජරාමරණන්ති ඉච්චස්ස වචනීයං.

අත්ථි ඉදප්පච්චයා ජාතීති ඉති පුට්ඨෙන සතා ආනන්ද, අත්ථීති'ස්ස වචනීයං. කිම්පච්චයා ජාතීති ඉති චෙ වදෙය්‍ය, භවපච්චයා ජාතීති ඉච්චස්ස වචනීයං.

අත්ථි ඉදප්පච්චයා භවො'ති ඉති පුට්ඨෙන සතා ආනන්ද, අත්ථීති'ස්ස වචනීයං. කිම්පච්චයා භවො'ති ඉති චෙ වදෙය්‍ය, උපාදානපච්චයා භවො'ති ඉච්චස්ස වචනීයං.

අත්ථි ඉදප්පච්චයා උපාදානන්ති ඉති පුට්ඨෙන සතා ආනන්ද, අත්ථීති'ස්ස වචනීයං. කිම්පච්චයා උපාදානන්ති ඉති චෙ වදෙය්‍ය, තණ්හාපච්චයා උපාදානන්ති ඉච්චස්ස වචනීයං.

---

1. කම්මාසධම්මං – මජසං
2. ගුළාගුණ්ඨිකජාත – සීමු ගුලගණ්ඨිකජාතා – දී අට්ඨකථා
   කුලගණ්ඨිකජාතා – ගුණගණ්ඨිකජාතා – සයා.
3. මුඤ්ජපබ්බජභූතා – මජසං සයා

2.

මහානිදාන සූත්‍රය

1. මා විසින් මෙසේ අසන ලදී: එක් සමයෙක්හි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ කුරු රටැ කුරු දනවූ වැස්සන්ගේ කල්මාෂදම්ම නම් යම් නියම් ගමෙක් වී ද, එහි වැඩ වසන සේක. එ කල්හි ආයුෂ්මත් අනඳ තෙරණුවෝ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ කරා එළැඹියහ. එළැඹ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වැඳ එක් පසෙක හිඳ ගත්හ. එක්පසෙක හුන් ආයුෂ්මත් අනඳ තෙරණුවෝ ''වහන්ස, මේ ප්‍රතීත්‍යසමුත්පාදය කොතරම් ගැඹුරු ද, කොතරම් ගැඹුරු පෙනුම් ඇත්තේ ද යනු ආශ්චර්‍ය්‍ය ය, අද්භූත ය. එතෙකුදු වුවත් මට එය ප්‍රකට වූවක් මෙන්, ඉතා ප්‍රකට වූවක් මෙන් වැටැහේ යැ'' යි කීහ.

2. ''ආනන්දය, එසේ නො කිය. ආනන්දය, එසේ නො කිය. ආනන්දය, මේ ප්‍රතීත්‍යසමුත්පාදය ගැඹුරු ද වේ, ගැඹුරු පෙනුම් ඇත්තේ ද වේ. ආනන්දය, මේ ධර්මය අනුබොධ නො කිරීමෙන්, ප්‍රතිවෙධ නො කිරීමෙන් මෙසේ මේ සත්ත්වප්‍රජාව (පෙහෙර) හුකැටියක් මෙන් අවුල් වූවා, කැඳ ලූ පෙහෙර හූ මෙන් ගැට ගැසුණු නොහොත් කිරිලි කසල්ලක් බඳු වූවා, මුදුතණ බබුස් තණ සේ අවුල් වූවා සැපයෙන් පහ වූ, නපුරු ගති ඇති, විවශ ව පතිත වීම් ඇති අපාය ද සසර ද ඉක්ම නො යෙයි.

3. ආනන්දය, 'මේ යම් ප්‍රත්‍යයයෙකින් ජරාමරණ වේ නම්, එසේ වූ ප්‍රත්‍යයයෙක් ඇත් ද?'යි විචාරන ලද්දහු විසින් 'ඇතැ'යි ඔහුට කිය යුතු. 'කිමෙක ප්‍රත්‍යයයෙන් ජරාමරණ වේ ද'? යි මෙසේ විචාරන්නේ නම් 'ජාතිප්‍රත්‍යයයෙන් ජරාමරණ වේ යැ'යි මෙසේ ඔහුට කිය යුතු.

ආනන්දය, 'මේ යම් ප්‍රත්‍යයයෙකින් ජාතිය (ඉපැත්ම) වේ නම්, එසේ වූ ප්‍රත්‍යයයෙක් ඇත් ද? යි මෙසේ විචාරන ලද්දහු විසින් 'ඇතැ'යි ඔහුට කිය යුතු. 'කිමෙක ප්‍රත්‍යයයෙන් ජාතිය වේ ද'යි මෙසේ කියන්නේ නම් 'භවප්‍රත්‍යයයෙන් ජාතිය වේ යැ' යි මෙසේ ඔහුට කිය යුතු.

ආනන්දය, 'මේ යම් ප්‍රත්‍යයයෙකින් භවය වේ නම්, එසේවූ ප්‍රත්‍යයයෙක් ඇත්ද?'යි මෙසේ විචාරන ලද්දහු විසින් 'ඇතැ'යි ඔහුට කියයුතු. කිමෙක ප්‍රත්‍යයයෙන් භවය වේ ද?' යි මෙසේ විචාරන්නේ නම් 'උපාදන ප්‍රත්‍යයයෙන් භවය වේ යැ'යි මෙසේ ඔහුට කිය යුතු.

ආනන්දය, මේ යම් ප්‍රත්‍යයයෙකින් උපාදනය වේ නම්, එබඳු ප්‍රත්‍යයයෙක් ඇත් ද?' යි මෙසේ විචාරන ලද්දහු විසින් 'ඇතැ'යි ඔහුට කිය යුතු. 'කිමෙක ප්‍රත්‍යයයෙන් උපාදනය වේ ද'යි මෙසේ විචාරන්නේ නම් තෘෂ්ණාප්‍රත්‍යයයෙන් උපාදනය වේ යැ' යි මෙසේ ඔහුට කිය යුතු.

අත්ථි ඉදප්පච්චයා තණ්හා'ති ඉති පුට්ඨෙන සතා ආනන්ද අත්ථී'ති'ස්ස වචනීයං, කිම්පච්චයා තණ්හා'ති ඉති චෙ වදෙය්‍ය, වෙදනාපච්චයා තණ්හා'ති ඉච්චස්ස වචනීයං,

අත්ථි ඉදප්පච්චයා වෙදනා'ති ඉති පුට්ඨෙන සතා ආනන්ද අත්ථී'ති'ස්ස වචනීයං. කිම්පච්චයා වෙදනා'ති ඉති චෙ වදෙය්‍ය, ඵස්සපච්චයා වෙදනා'ති ඉච්චස්ස වචනීයං.

අත්ථි ඉදප්පච්චයා ඵස්සො'ති ඉති පුට්ඨෙන සතා ආනන්ද අත්ථී'ති'ස්ස වචනීයං. කිම්පච්චයා ඵස්සො'ති ඉති චෙ වදෙය්‍ය, නාමරූපපච්චයා ඵස්සො'ති ඉච්චස්ස වචනීයං.

අත්ථි ඉදප්පච්චයා නාමරූපන්ති ඉති පුට්ඨෙන සතා ආනන්ද අත්ථී'ති'ස්ස වචනීයං. කිම්පච්චයා නාමරූපන්ති ඉති චෙ වදෙය්‍ය, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපන්ති ඉච්චස්ස වචනීයං.

අත්ථි ඉදප්පච්චයා විඤ්ඤාණන්ති ඉති පුට්ඨෙන සතා ආනන්ද අත්ථී'ති'ස්ස වචනීයං. කිම්පච්චයා විඤ්ඤාණන්ති ඉති චෙ වදෙය්‍ය, නාමරූපපච්චයා විඤ්ඤාණන්ති ඉච්චස්ස වචනීයං.

ඉති ඛො ආනන්ද නාමරූපපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං, නාමරූපපච්චයා ඵස්සො, ඵස්සපච්චයා වෙදනා, වෙදනාපච්චයා තණ්හා, තණ්හාපච්චයා උපාදානං, උපාදානපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං සොකපරිදෙවදුක්ඛදොමනස්සුපායාසා සම්භවන්ති. එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති.''

4. ''ජාතිපච්චයා ජරාමරණන්ති ඉති ඛො පනෙතං වුත්තං. තදානන්ද ඉමිනාපෙතං පරියායෙන වෙදිතබ්බං යථා ජාතිපච්චයා ජරාමරණං: ජාති ච හි ආනන්ද නාභවිස්ස සබ්බෙන සබ්බං සබ්බථා සබ්බං කස්සචි කිම්හිචි සෙය්‍යථීදං: දෙවානං වා දෙවත්තාය, ගන්ධබ්බානං වා ගන්ධබ්බත්තාය, යක්ඛානං වා යක්ඛත්තාය, භූතානං වා භූතත්තාය, මනුස්සානං වා මනුස්සත්තාය, චතුප්පදානං වා චතුප්පදත්තාය, පක්ඛීනං වා පක්ඛීත්තාය, සිරිංසපානං වා සිරිංසපත්තාය[1], තෙසං තෙසඤ්ච ආනන්ද සත්තානං තථත්තාය[2] ජාති නාභවිස්ස, සබ්බසො ජාතියා අසති ජාතිනිරොධා අපි නු ඛො ජරාමරණං පඤ්ඤායෙථා?''ති.

''නො හෙතං භන්තෙ''.

''තස්මාතිහානන්ද එසෙව හෙතු එතං නිදානං එස සමුදයො එස පච්චයො ජරාමරණස්ස යදිදං ජාති''.

1. සරිසපානං වා - මජසං 2. තදතදත්තාය - මජසං

ආනන්දය, 'මේ යම් ප්‍රත්‍යයයෙකින් තෘෂ්ණාව වේ නම්, එසේ වූ ප්‍රත්‍යය යෙක් ඇද්ද?'යි මෙසේ විචාරන ලද්දහු විසින් 'ඇතැ'යි ඔහුට කිය යුතු. 'කිමෙක ප්‍රත්‍යයයෙන් තෘෂ්ණාව වේ ද'? යි මෙසේ විචාරන්නේ නම් 'වෙදනාප්‍රත්‍යයයෙන් තෘෂ්ණාව වේ' යැ යි මෙසේ ඔහුට කිය යුතු.

ආනන්දය, 'මේ යම් ප්‍රත්‍යයයෙකින් වේදනාව වේ නම්, එබඳු වූ ප්‍රත්‍යයයෙක් ඇද්ද?'යි මෙසේ විචාරන ලද්දහු විසින් 'ඇතැ'යි ඔහුට කිය යුතු. 'කිමෙක ප්‍රත්‍යයයෙන් වේදනාව වේ ද?'යි මෙසේ විචාරන්නේ නම් 'ස්පර්ශප්‍රත්‍යයයෙන් වෙදනාව වේ' යැ යි මෙසේ ඔහුට කිය යුතු.

ආනන්දය, 'මේ යම් ප්‍රත්‍යයයෙකින් ස්පර්ශය වේ නම්, එසේ වූ ප්‍රත්‍යය-යෙක් ඇද්ද?'යි මෙසේ විචාරන ලද්දහු විසින් 'ඇතැ'යි ඔහුට කියැ යුතු 'කිමෙක ප්‍රත්‍යයයෙන් ස්පර්ශය වේ ද'යි මෙසේ විචාරන්නේ නම් 'නාම රූපප්‍රත්‍යයයෙන් ස්පර්ශය වේ' යැ යි මෙසේ ඔහුට කිය යුතු.

ආනන්දය, 'මේ යම් ප්‍රත්‍යයයෙකින් නාමරූපය වේ නම්, එසේ වූ ප්‍රත්‍යයයෙක් ඇද්ද'යි මෙසේ විචාරන ලද්දහු විසින් 'ඇතැ'යි ඔහුට කිය යුතු. 'කිමෙක ප්‍රත්‍යයයෙන් නාමරූපය වේ ද?'යි මෙසේ විචාරන්නේ නම් 'විඥානප්‍රත්‍යයයෙන් නාමරූපය වේ යැ'යි ඔහුට කිය යුතු.

මේ යම් ප්‍රත්‍යයයෙකින් විඥානය වේ නම්, එසේ වූ ප්‍රත්‍යයයෙක් ඇද්දැයි විචාරන ලද්දහු විසින් 'ඇතැ'යි ඔහුට කිය යුතු. 'කිමෙක ප්‍රත්‍යයයෙන් විඥානය වේ ද?'යි මෙසේ විචාරන්නේ නම් 'නාමරූප-ප්‍රත්‍යයයෙන් විඥානය වේ' යැයි මෙසේ ඔහුට කිය යුතු.

ආනන්දය, මෙසේ නාමරූපප්‍රත්‍යයයෙන් විඥානය වේ. විඥානප්‍රත්‍යය-යෙන් නාමරූපය වේ. නාමරූපප්‍රත්‍යයයෙන් ස්පර්ශය වේ. ස්පර්ශ-ප්‍රත්‍යයයෙන් වෙදනාව වේ. වෙදනාප්‍රත්‍යයයෙන් තෘෂ්ණාව වේ. තෘෂ්ණා ප්‍රත්‍යයයෙන් උපාදනය වේ. උපාදනප්‍රත්‍යයයෙන් භවය වේ. භවප්‍රත්‍යය-යෙන් ජාතිය වේ. ජාතිප්‍රත්‍යයයෙන් ජරාමරණ, ශොක පරිදෙව දුක් දොම්නස් උපායාස යන මොහු පහළ වෙත්. මෙසේ මේ සියලු දුක්රැසේ ඉපැත්ම වේ.''

4. ''ආනන්දය, 'ජාතිප්‍රත්‍යයයෙන් ජරාමරණ වේ' යැ යි මෙසේ ම මෙය කියන ලදි. ආනන්දය, යම්සේ ජාතිප්‍රත්‍යයයෙන් ජරාමරණ වේ ද, මෙය මෙ කරුණිනුත් දත යුතු: ආනන්දය, හැම අයුරින් ම හැම ලෙසින් ම ජාතිය කිසිවකුට කිසිදු තැනෙක නොවී නම්, විභාග විසින් – දෙවියන්ගේ දෙව්බව පිණිස හෝ ගඳෙව්වන්ගේ ගඳෙවුබව පිණිස හෝ යකුන්ගේ යක්බව පිණිස හෝ උපන් කවර හෝ සතුන් ගේ ඒ ලත් අත්බව පිණිස හෝ මිනිසුන් ගේ මිනිස්බව පිණිස හෝ සිවුපාවන් ගේ සිවුපාබව පිණිස හෝ පක්ෂීන්ගෙ පක්ෂි බව පිණිස හෝ සරීසෘපයන්ගේ (බඩ ගා යන සතුන්ගේ) සරීසෘප බව පිණිස හෝ ඒ ඒ සතුන් ගේ එසේ වීම පිණිස ජාතිය නො වී නම්, සර්වප්‍රකාරයෙන් ම ජාතිය නැති කල්හි ජාතියගේ නිරොධයෙන් (අභාවයෙන්) ජරාමරණය පැනෙන්නේ ද?''

''වහන්ස, මෙය නො ම වන්නේ යැ'' යි අනඳ තෙරණුවෝ වදළහ.

''එහෙයින් ආනන්දය, යම් මේ ජාතියෙක් වේ ද, ජරාමරණයට මෙය ම හෙතු ය, මෙය ම නිදන ය, මෙය ම සමුදය ය, මෙය ම ප්‍රත්‍යය ය.''

5. "භවපච්චයා ජාතීති ඉති ඛො පනෙතං වුත්තං. තදානන්ද ඉමිනාපෙතං පරියායෙන වෙදිතබ්බං යථා භවපච්චයා ජාති: භවො ච හි ආනන්ද නාභවිස්ස සබ්බෙන සබ්බං සබ්බථා සබ්බං කස්සචි කිම්හිචි සෙය්‍යථීදං: කාමභවො රූපභවො අරූපභවො, සබ්බසො භවෙ අසති භවනිරොධා අපි නු ඛො ජාති පඤ්ඤායෙථා?"ති.

"නොහෙතං භන්තෙ".

"තස්මාතිහානන්ද එසෙව හෙතු එතං නිදානං එස සමුදයො එස පච්චයො ජාතියා යදිදං භවො."

6. "උපාදානපච්චයා භවො'ති ඉති ඛො පනෙතං වුත්තං. තදානන්ද ඉමිනාපෙතං පරියායෙන වෙදිතබ්බං: යථා උපාදානපච්චයා භවො: උපාදානං ච හි ආනන්ද නාභවිස්ස සබ්බෙන සබ්බං සබ්බථා සබ්බං කස්සචි කිම්හිචි-සෙය්‍යථීදං: කාමූපාදානං වා දිට්ඨූපාදානං වා සීලබ්බතූපාදානං වා අත්තවාදූපාදානං වා- සබ්බසො උපාදානෙ අසති උපාදානනිරොධා අපි නු ඛො භවො පඤ්ඤායෙථා?"ති.

"නොහෙතං භන්තෙ."

"තස්මාතිහානන්ද එසෙව හෙතු එතං නිදානං එස සමුදයො එස පච්චයො භවස්ස යදිදං උපාදානං."

7. තණ්හාපච්චයා උපාදානන්ති ඉති ඛො පනෙතං වුත්තං. තදානන්ද ඉමිනාපෙතං පරියායෙන වෙදිතබ්බං: යථා තණ්හාපච්චයා උපාදානං: තණ්හා ච හි ආනන්ද නාභවිස්ස සබ්බෙන සබ්බං සබ්බථා සබ්බං කස්සචි කිම්හිචි - සෙය්‍යථීදං; රූපතණ්හා සද්දතණ්හා ගන්ධතණ්හා රසතණ්හා ඵොට්ඨබ්බතණ්හා ධම්මතණ්හා- සබ්බසො තණ්හාය අසති තණ්හානිරොධා අපි නු ඛො උපාදානං පඤ්ඤායෙථා?"ති.

"නොහෙතං භන්තෙ".

"තස්මාතිහානන්ද එසෙව හෙතු එතං නිදානං එස සමුදයො එස පච්චයො උපාදානස්ස යදිදං තණ්හා".

8. "වෙදනාපච්චයා තණ්හා'ති ඉති ඛො පනෙතං වුත්තං. තදානන්ද ඉමිනාපෙතං පරියායෙන වෙදිතබ්බං යථා වෙදනාපච්චයා තණ්හා; වෙදනා ච හි ආනන්ද නාභවිස්ස සබ්බෙන සබ්බං සබ්බථා සබ්බං කස්සචි කිම්හිචි -සෙය්‍යථීදං: චක්ඛුසම්ඵස්සජා වෙදනා සොතසම්ඵස්සජා වෙදනා ඝානසම්ඵස්සජා වෙදනා ජිව්හාසම්ඵස්සජා වෙදනා කායසම්ඵස්සජා වෙදනා මනොසම්ඵස්සජා වෙදනා,- සබ්බසො වෙදනාය අසති වෙදනානිරොධා අපි නු ඛො තණ්හා පඤ්ඤායෙථා?"ති.

"නො හෙතං භන්තෙ",

"තස්මාතිහානන්ද එසෙව හෙතු එතං නිදානං එස සමුදයො එස පච්චයො තණ්හාය යදිදං වෙදනා."

5. "භවප්‍රත්‍යයයෙන් ජාතිය වේ යැ යි මෙසේ ම මෙය කියන ලදි. ආනන්දය, යම්සේ භවප්‍රත්‍යයයෙන් ජාතිය වේ ද, එය මෙ කරුණින් ද දත යුතු: ආනන්දය, කිසිවකුට කිසිදු තැනෙක හැම අයුරින් ම හැම ලෙසින් ම කාමභව, රූපභව, අරූපභව යන භවයෙක් නො වී නම්, හැම අයුරින් ම භවය නැති කල්හි භවනිරොධයෙන් ජාතියෙක් පැනෙන්නේ ද?"

"වහන්ස, මෙය නො ම වන්නේ යැ"යි අනඳ තෙරණුවෝ වදළහ.

"ආනන්දය, එහෙයින් යම් මේ භවයෙක් වේ ද මෙය ම ජාතියට හෙතු ය, මෙය ම ජාතියට නිදාන ය, මෙය ම ජාතියගේ සමුදය ය, මෙය ම ජාතියට ප්‍රත්‍යය ය."

6. "උපාදාන ප්‍රත්‍යයයෙන් භවය වේ යැ යි මෙසේ ම මෙය කියන ලදි. ආනන්දය, උපාදානප්‍රත්‍යයයෙන් යම්සේ භවය වේ ද, එය මෙ කරුණින් ද දත යුතු: ආනන්දය, කාමොපාදාන ද දෘෂ්ටියුපාදාන ද ශීලව්‍රතොපාදාන ද ආත්මවාදොපාදාන ද යන මේ උපාදානයෙක් හැම අයුරින් ම හැම ලෙසින් ම කිසිවක්හට කිසිදු තැනෙක නො වී නම්, හැම අයුරින් ම උපාදානයක් නැති කල්හි උපාදානනිරොධයෙන් භවයෙක් පැනෙන්නේ ද"?

"වහන්ස, මෙය නො වේ ම ය."

"ආනන්දය, එහෙයින් යම් මේ උපාදානයෙක් වේද, මෙය ම භවයට හෙතු ය, මෙය ම නිදාන ය, මෙය ම සමුදය ය, මෙය ම ප්‍රත්‍යය ය".

7. "තෘෂ්ණාප්‍රත්‍යයයෙන් උපාදානය වේ යැ යි මෙසේ ම මෙය කියන ලදි. ආනන්දය, යම්සේ තෘෂ්ණාප්‍රත්‍යයයෙන් උපාදානය වේ ද, එය මෙ කරුණිනුදු දත යුතු: ආනන්දය, රූපතෘෂ්ණා ශබ්දතෘෂ්ණා ගන්ධතෘෂ්ණා රසතෘෂ්ණා සප්‍රෂ්ටව්‍යතෘෂ්ණා යන මේ යම් තෘෂ්ණාවෙක් කිසිවක්හු පිළිබඳ ව කිසිදු තැනෙක හැම අයුරින් ම හැම ලෙසින් ම නො වී නම්, සර්වප්‍රකාරයෙන් ම තෘෂ්ණාව නැති කල්හි තෘෂ්ණාවගේ නිරොධයෙන් උපාදානයෙක් පැනෙන්නේ ද?"

"වහන්ස, මෙය නො වන්නේ ම ය."

"ආනන්දය, එහෙයින් තෘෂ්ණාසංඛ්‍යාත මෙය ම උපාදානයාගේ හෙතු ය, මෙය ම නිදානය ය, මෙය ම සමුදය ය, මෙය ම තෘෂ්ණාවගේ ප්‍රත්‍යය ය."

8. "වෙදනාප්‍රත්‍යයයෙන් තෘෂ්ණාව වේ යැ යි මෙසේ ම මෙය කියන ලදි. ආනන්දය, යම්සේ වෙදනාප්‍රත්‍යයයෙන් තෘෂ්ණාව වේ ද, එය මෙ කරුණිනුත් දත යුතු: ආනන්දය, චක්ඛුසම්ඵස්සජ වෙදනා ය, සොතසම්ඵස්සජ වෙදනා ය, ඝානසම්ඵස්සජ වෙදනාය, ජිව්හාසම්ඵස්සජ වෙදනා ය, කායසම්ඵස්සජ වෙදනා ය මනොසම්ඵස්සජ වෙදනා ය යන මේ යම් වෙදනාවෙක් කිසිවක්හට කිසිදු තැනෙක සියලු අයුරින් ම සියලු ලෙසින් ම නො වී නම්, හැම අයුරින් ම වෙදනාව නැති කල්හි වෙදනාවගේ නිරොධයෙන් තෘෂ්ණාව පැනෙන්නේ ද?"

"වහන්ස, මෙය නො වන්නේ ම ය."

"ආනන්දය, එහෙයින් වෙදනා යන මෙය ම තෘෂ්ණාවට හෙතු වේ, මෙය ම නිදානය වේ, මෙය ම සමුදයය වේ, මෙය ම ප්‍රත්‍යයය වේ."

9. ඉති ඛො පනෙතං ආනන්ද වෙදනං පටිච්ච තණ්හා, තණ්හං පටිච්ච පරියෙසනා, පරියෙසනං පටිච්ච ලාභො, ලාභං පටිච්ච විනිච්ඡයො, විනිච්ඡයං පටිච්ච ඡන්දරාගො, ඡන්දරාගං පටිච්ච අජ්ඣොසානං, අජ්ඣොසානං පටිච්ච පරිග්ගහො, පරිග්ගහං පටිච්ච මච්ඡරියං, මච්ඡරියං පටිච්ච ආරක්ඛො, ආරක්ඛාධිකරණං[1] පටිච්ච දණ්ඩාදාන සත්ථාදානකලහවිග්ගහවිවාදතුවං තුවං පෙසුඤ්ඤමුසාවාදා අනෙකෙ පාපකා අකුසලා ධම්මා සම්භවන්ති.

10. ආරක්ඛාධිකරණං දණ්ඩාදානසත්ථාදානකලහ-විග්ගහ-විවාද-තුවන්තුවං – පෙසුඤ්ඤ – මුසාවාදා අනෙකෙ පාපකා අකුසලා ධම්මා සම්භවන්තීති ඉති ඛො පනෙතං වුත්තං. තදානන්ද ඉමිනාපෙතං පරියායෙන වෙදිතබ්බං යථා ආරක්ඛාධිකරණං දණ්ඩාදාන – සත්ථාදාන – කලහ – විග්ගහ– විවාද – තුවන්තුවං–පෙසුඤ්ඤ – මුසාවාදා අනෙකෙ පාපකා අකුසලා ධම්මා සම්භවන්ති: ආරක්ඛො ච හි ආනන්ද නාභවිස්ස සබ්බෙන සබ්බං සබ්බථා සබ්බං කස්සචි කිම්හිචි, සබ්බසො ආරක්ඛෙ අසති ආරක්ඛනිරොධා අපි නු ඛො දණ්ඩාදාන – සත්ථාදාන – කලහ – විග්ගහ – විවාද – තුවන්තුවං – පෙසුඤ්ඤ – මුසාවාදා අනෙකෙ පාපකා අකුසලා ධම්මා සම්භවෙය්‍යුන්ති?.

"නො හෙතං භන්තෙ."

තස්මාතිහානන්ද එසෙව හෙතු එතං නිදානං එස සමුදයො එස පච්චයො දණ්ඩාදාන – සත්ථාදාන කලහ – විග්ගහ – විවාද – තුවන්තුවං – පෙසුඤ්ඤ – මුසාවාදානං අනෙකෙසං පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං සම්භවාය යදිදං ආරක්ඛො.

11. මච්ඡරියං පටිච්ච ආරක්ඛො'ති ඉති ඛො පනෙතං වුත්තං තදානන්ද ඉමිනාපෙතං පරියායෙන වෙදිතබ්බං යථා මච්ඡරියං පටිච්ච ආරක්ඛො: මච්ඡරියං ච හි ආනන්ද නාභවිස්ස සබ්බෙන සබ්බං සබ්බථා සබ්බං කස්සචි කිම්හිචි, සබ්බසො මච්ඡරියෙ අසති මච්ඡරියනිරොධා අපි නු ඛො ආරක්ඛො පඤ්ඤායෙථාති?

"නො හෙතං භන්තෙ."

තස්මාතිහානන්ද එසෙව හෙතු එතං නිදානං එස සමුදයො එස පච්චයො ආරක්ඛස්ස යදිදං මච්ඡරියං.

12. පරිග්ගහං පටිච්ච මච්ඡරියන්ති ඉති ඛො පනෙතං වුත්තං. තදානන්ද ඉමිනාපෙතං පරියායෙන වෙදිතබ්බං. යථා පරිග්ගහං පටිච්ච මච්ඡරියං: පරිග්ගහො ච හි ආනන්ද නාභවිස්ස සබ්බෙන සබ්බං සබ්බථා සබ්බං කස්සචි කිම්හිචි, සබ්බසො පරිග්ගහෙ අසති පරිග්ගහනිරොධා අපි නු ඛො මච්ඡරියං පඤ්ඤායෙථාති?

"නො හෙතං භන්තෙ."

තස්මාතිහානන්ද එසෙව හෙතු එතං නිදානං එස සමුදයො එස පච්චයො මච්ඡරියස්ස යදිදං පරිග්ගහො.

1. ආරක්ඛං පටිච්ච ආරක්ඛාධිකරණං – ස්‍යා

9. "ආනන්දය, මෙසේ මේ වේදනාව නිසා තෘෂ්ණාව වේ. තෘෂ්ණාව නිසා පර්යේෂණය (අරමුණු සෙවීම) වේ. පර්යේෂණය නිසා ලාභය (අරමුණු ලැබීම) වේ. ලාභය නිසා විතර්කවිනිශ්චය (අරමුණෙහි ඉටු අනිටු බව විතර්කයෙන් නිශ්චය කොට ගැන්ම) වේ. විනිශ්චය නිසා ඡන්දරාගය (විතර්කිත වස්තුව කෙරෙහි ඇල්ම) වේ. ඡන්දරාගය නිසා අධ්‍යවසානය (මම ය මගේ යැ යි බලවත් සනිටුහන) වේ. අධ්‍යවසානය නිසා පරිග්‍රහය (තෘෂ්ණා දෘෂ්ටි විසින් මගේයැ යි අයත් කරැ ගැන්ම) වේ. පරිග්‍රහය නිසා මසුරුබව වේ. මසුරුබව නිසා රැක්ම වේ. රැක්ම කරණ කොට ගෙන දඬුමුගුරු දැරුම්, අවි දැරුම්, කලහ, විග්‍රහ (විරොධ පෑම්) විවාද, තුවංතුවං වාද (ඇනුම් බැණුම්), කේලාම්, මුසාබිණුම, නොයෙක් ලාමක අකුසල්දහම්හු පහළ වෙත්.

10. "රකවළ කරන කරුණෙන් දඬුමුගුරු දැරුම් අවි දැරුම් කලහ විග්‍රහ විවාද තුවන්තුවංවාද කේලාම් මුසාබස්, නොයෙක් අකුසල් දහම්හු පහළ වෙති යි මෙය මෙසේ ම කියන ලද්දේ ය. ආනන්දය, රකවළ කරන කරුණින් දඬුමුගුරු දැරුම් අවිදැරුම් කලහ විග්‍රහ විවාද තුවන්තුවංවාද කේලාම් මුසාබිණුම, නොයෙක් අකුසල් දහම්හු යම්සේ පහළ වෙත් ද, එය මේ කරුණෙන් ද දත යුතු: ආනන්දය, කිසිවක්හුගෙත් කිසි තැනෙක්හිත් හැම අයුරින් හැම ලෙසින් රකවළෙක් නො වී නම්, හැම අයුරින් රකවළක් නැති කල්හි, රකවළ නැති බැවින් දඬුමුගුරු දැරුම් අවිදැරුම් කලහ විග්‍රහ විවාද තුවන්තුවංවාද කේලාම් මුසාබිණුම, නොයෙක් අකුසල් දහම්හු පහළ වන්නාහු ද?"

"වහන්ස, මෙය නො වන්නේ ම ය."

"ආනන්දය, එහෙයින් දඬුමුගුරු දැරුම් අවිදැරුම් කලහ විග්‍රහ විවාද තුවන්තුවංවාද කේලාම් මුසාබිණුම් යන මොවුන්ගේ, නොයෙක් අකුසල්දහමුන්ගේ හට ගැන්මට වස්තුව රැක ගැන්ම යන මෙය ම හෙතු ය, මෙය ම නිදන ය, මෙය ම සමුදය ය, මෙය ම ප්‍රත්‍යය ය."

11. "මසුරුබව නිසා රැක ගැන්ම වේ යැ යි මෙසේ මෙය කියන ලද්දේ ම ය. ආනන්දය, මසුරුබව නිසා රැක ගැන්ම යම්සේ වේ ද, එය මෙ කරුණිනුදු දත යුතු: ආනන්දය, කිසිවක්හුගේ කිසි තැනෙක හැම අයුරින් හැම ලෙසින් මසුරුබවෙක් නො වී නම්, හැම අයුරින් මසුරුබව නැති කල්හි, මසුරුබව නැති වීමෙන් වස්තු රැක ගැන්මෙක් පැණෙන්නේ ද?"

"වහන්ස මෙය නො වන්නේ ම ය."

"ආනන්දය, එහෙයින් මසුරුබවය යන මෙය ම වස්තුව රැක ගැන්මට හෙතු ය, මෙය ම නිදනය ය, මෙය ම සමුදය ය, මෙය ම ප්‍රත්‍යය ය."

12. "පරිග්‍රහය (අයත් කොට ගැනීම) නිසා මසුරුබව වේ යැ යි මෙසේ මෙය කියන ලද්දේ ම ය. ආනන්දය, පරිග්‍රහය නිසා මසුරුබව යම්සේ වේ ද, එය මේ කරුණින් ද දත යුතු: ආනන්දය, කිසිවික්හුගේ කිසි තැනෙකත් හැම අයුරින් හැම ලෙසින් පරිග්‍රහයෙක් නො වී නම්, හැම අයුරින් පරිග්‍රහයක් නැති කල්හි, පරිග්‍රහනිරොධයෙන් මසුරුබවෙක් පැණෙන්නේ ද?"

"වහන්ස, මෙය නො වන්නේ ම ය."

"ආනන්දය, එහෙයින් මසුරුබවට පරිග්‍රහය යන මෙය ම නිදන ය, මෙය ම සමුදය ය, මෙය ම ප්‍රත්‍යය ය."

13. "අජ්ඣොසානං පටිච්ච පරිග්ගහො'ති ඉති ඛො පනෙතං වුත්තං. තදනන්ද ඉමිනාපෙතං පරියායෙන වෙදිතබ්බං යථා අජ්ඣොසානං පටිච්ච පරිග්ගහො; අජ්ඣොසානං ච හි ආනන්ද නාභවිස්ස සබ්බෙන සබ්බං සබ්බථා සබ්බං කස්සචි කිම්හිචි. සබ්බසො අජ්ඣොසානෙ අසති අජ්ඣොසානනිරොධා අපි නු ඛො පරිග්ගහො පඤ්ඤායෙථා?"ති

"නො හෙතං භන්තෙ."

"තස්මාතිහානන්ද එසෙව හෙතු එතං නිදානං එස සමුදයො එස පච්චයො පරිග්ගහස්ස යදිදං අජ්ඣොසානං."

14. "ඡන්දරාගං පටිච්ච අජ්ඣොසානන්ති ඉති ඛො පනෙතං වුත්තං. තදනන්ද ඉමිනාපෙතං පරියායෙන වෙදිතබ්බං. යථා ඡන්දරාගං පටිච්ච අජ්ඣොසානං; ඡන්දරාගො ච හි ආනන්ද නාභවිස්ස සබ්බෙන සබ්බ- සබ්බථා සබ්බං කස්සචි කිම්හිචි, සබ්බසො ඡන්දරාගෙ අසති ඡන්දරාගනිරොධා අපි නු ඛො අජ්ඣොසානං පඤ්ඤායෙථා?ති."

"නො හෙතං භන්තෙ."

"තස්මාතිහානන්ද එසෙව හෙතු එතං නිදානං එස සමුදයො එස පච්චයො අජ්ඣොසානස්ස යදිදං ඡන්දරාගො."

15. "විනිච්ඡයං පටිච්ච ඡන්දරාගො'ති ඉති ඛො පනෙතං වුත්තං. තදනන්ද ඉමිනාපෙතං පරියායෙන වෙදිතබ්බං යථා විනිච්ඡයං පටිච්ච ඡන්දරාගො; විනිච්ඡයො ච හි ආනන්ද නාභවිස්ස සබ්බෙන සබ්බං සබ්බථා සබ්බං කස්සචි කිම්හිචි, සබ්බසො විනිච්ඡයෙ අසති විනිච්ඡයනිරොධා අපි නු ඛො ඡන්දරාගො පඤ්ඤායෙථා?"ති

"නො හෙතං භන්තෙ."

"තස්මාතිහානන්ද එසෙව හෙතු එතං නිදානං එස සමුදයො එස පච්චයො ඡන්දරාගස්ස, යදිදං විනිච්ඡයො."

16. "ලාභං පටිච්ච විනිච්ඡයො'ති ඉති ඛො පනෙතං වුත්තං. තදනන්ද ඉමිනාපෙතං පරියායෙන වෙදිතබ්බං යථා ලාභං පටිච්ච විනිච්ඡයො; ලාභො ච හි ආනන්ද නාභවිස්ස සබ්බෙන සබ්බං සබ්බථා සබ්බං කස්සචි කිම්හිචි, සබ්බසො ලාභෙ අසති ලාභනිරොධා අපි නු ඛො විනිච්ඡයො පඤ්ඤායෙථා?"ති

"නො හෙතං භන්තෙ"

"තස්මාතිහානන්ද එසෙව හෙතු එතං නිදානං එස සමුදයො එස පච්චයො විනිච්ඡයස්ස යදිදං ලාභො."

17. "පරියෙසනං පටිච්ච ලාභො'ති ඉති ඛො පනෙතං වුත්තං. තදනන්ද ඉමිනාපෙතං පරියායෙන වෙදිතබ්බං යථා පරියෙසනං පටිච්ච ලාභො; පරියෙසනා ච හි ආනන්ද නාභවිස්ස සබ්බෙන සබ්බං සබ්බථා සබ්බං කස්සචි කිම්හිචි, සබ්බසො පරියෙසනාය අසති පරියෙසනානිරොධා අපි නු ඛො ලාභො පඤ්ඤායෙථා?"ති

"නො හෙතං භන්තෙ."

"තස්මාතිහානන්ද එසෙව හෙතු එතං නිදානං එස සමුදයො එස පච්චයො ලාභස්ස යදිදං පරියෙසනා."

13. "අධ්‍යවසානය (මම ය, මාගේ යයි බලවත් සේ සන්ටුහන් කිරීම) නිසා වස්තුපරිග්‍රහය වේ යැ යි මෙසේ ම මෙය කියන ලද්දේ ය. ආනන්දය, අධ්‍යවසානය නිසා වස්තුපරිග්‍රහය යම්සේ වේ ද, එය මෙ කරුණෙන් ද දත යුතු: ආනන්දය, කිසිවක්හුගේ කිසි ද තැනෙක අධ්‍යවසානයෙක් හැම අයුරින් හැම ලෙසින් නො වී නම්, හැම අයුරින් අධ්‍යවසානය නැති කල්හි, අධ්‍යවසානනිරොධයෙන් වස්තුපරිග්‍රහයෙක් පැනෙන්නේ ද?"

"වහන්ස මෙය නො වන්නේ ම ය."

"ආනන්දය එහෙයින් අධ්‍යවසානය යන යමෙක් ඇද්ද, පරිග්‍රහයට මෙය ම හෙතු ය, මෙය ම නිදාන ය, මෙය ම සමුදය ය, මෙය ම ප්‍රත්‍යය ය."

14. "ඡන්දරාගය නිසා අධ්‍යවසානය වේ යැ යි මෙසේම මෙය කියන ලද්දේ ය. ආනන්දය, ඡන්දරාගය නිසා අධ්‍යවසානය යම්සේ වේ ද, එය මෙ කරුණින් ද දත යුතු: ආනන්දය, කිසිවක්හුගේ කිසිතැනෙක හැම අයුරින් හැම ලෙසින් ඡන්දරාගයෙක් නො වී නම්, හැම අයුරින් ඡන්දරාගය නැති කල්හි, ඡන්දරාගනිරොධයෙන් අධ්‍යවසානයෙක් පැනෙන්නේ ද?"

"වහන්ස, මෙය නො වන්නේ ම ය."

"ආනන්දය එහෙයින් ඡන්දරාගය යන මෙය ම අධ්‍යවසානයට හෙතු ය, මෙය ම නිදාන ය, මෙය ම සමුදය ය, මෙය ම ප්‍රත්‍යයය."

15. "විනිශ්චයය නිසා ඡන්දරාගය වේ යැ යි මෙසේ ම මෙය කියන ලද්දේ ය. ආනන්දය, යම්සේ විනිශ්චයය නිසා ඡන්දරාගය වේ ද, එය මේ කාරණයෙනුදු දත යුතු: ආනන්දය, කිසිවක්හුගේ කිසිතැනෙක හැම අයුරින් හැම ලෙසින් විනිශ්චයයෙක් නො වී නම්, හැම අයුරින් විනිශ්චය-යක් නැති කල්හි, විනිශ්චයයාගේ අභාවයෙන් ඡන්දරාගයෙක් පැනෙන්නේ ද?"

"වහන්ස, මෙය නො වන්නේ ම ය."

"ආනන්දය, එහෙයින් විනිශ්චය යන යමෙක් වේ නම්, මෙය ම ඡන්දරාගයට හෙතු ය, මෙය ම නිදාන ය, මෙය ම සමුදය ය, මෙය ම ප්‍රත්‍යය ය."

16. "ලාභය නිසා විනිශ්චයය වේයැ යි මෙසේ ම මෙය කියන ලදී. ආනන්දය, ලාභය නිසා විනිශ්චය යම්සේ වේ ද, එය මෙ කරුණිනුත් දත යුතු: ආනන්දය, කිසිවකුගේ කිසි ද තැනෙක හැම අයුරින් හැම ලෙසින් ලාභයෙක් නො වී නම්, හැම අයුරින් ලාභය නැති කල්හි ලාභයාගේ අභාවයෙන් විනිශ්චයයෙක් පැනෙන්නේ ද?"

"වහන්ස, මෙය නොවන්නේ ම ය."

"එහෙයින් ආනන්දය, යම් ලාභයෙක් ඇත් නම් මෙය ම විනිශ්චයයට හෙතු ය, මෙය ම නිදාන ය, මෙය ම සමුදය ය, මෙය ම ප්‍රත්‍යය ය."

17. "පර්යේෂණය නිසා ලාභය වේ යැ යි මෙසේ ම මෙය කියන ලද්දේ ය. ආනන්දය, යම්සේ පර්යේෂණය නිසා ලාභය වේ ද, එය මෙ කරුණිනුත් දත යුතු: ආනන්දය, කිසිවකුගේ කිසි ද තැනෙක හැම අයුරින් හැම ලෙසින් පර්යේෂණයෙක් නො වී නම්, හැම අයුරින් ම පර්යේෂණයක් නැති කලැ, පර්යේෂණයාගේ අභාවයෙන් ලාභයෙක් පැනෙන්නේ ද?"

"වහන්ස, මෙය නො වන්නේ ම ය."

"ආනන්දය, එහෙයින් පර්යේෂණ නම් වූ යමෙක් ඇද්ද, ලාභයට මෙය ම හෙතු ය, මෙය ම නිදාන ය, මෙය ම සමුදය ය, මෙය ම ප්‍රත්‍යය ය."

18. තණ්හං පටිච්ච පරියෙසනා'ති ඉති ඛො පනෙතං වුත්තං. තදානන්ද ඉමිනාපෙතං පරියායෙන වෙදිතබ්බං යථා තණ්හං පටිච්ච පරියෙසනා; තණ්හා ච හි ආනන්ද නාභවිස්ස සබ්බෙන සබ්බං සබ්බථා සබ්බං කස්සචි කිම්හිචි, සෙය්‍යථීදං කාමතණ්හා භවතණ්හා විභවතණ්හා, සබ්බසො තණ්හා නිරොධා අපි නු ඛො පරියෙසනා පඤ්ඤායෙථා'ති.

"නො හෙතං භන්තෙ."

"තස්මාතිහානන්ද එසෙව හෙතු එතං නිදානං එස සමුදයො එස පච්චයො පරියෙසනාය යදිදං තණ්හා.

ඉති ඛො ආනන්ද ඉමෙ ද්වෙ ධම්මා ද්වයෙන වෙදනාය එකසමොසරණා භවන්ති."

19. "ඵස්සපච්චයා වෙදනා'ති ඉති ඛො පනෙතං වුත්තං. තදානන්ද ඉමිනා පෙතං පරියායෙන වෙදිතබ්බං යථා ඵස්සපච්චයා වෙදනා: ඵස්සො ච හි ආනන්ද නාභවිස්ස සබ්බෙන සබ්බං සබ්බථා සබ්බං කස්සචි කිම්හිචි, සෙය්‍යථීදං – චක්ඛුසම්ඵස්සො සොතසම්ඵස්සො ඝානසම්ඵස්සො ජිව්හාසම්ඵස්සො කායසම්ඵස්සො මනොසම්ඵස්සො, සබ්බසො ඵස්සෙ අසති ඵස්සනිරොධා අපි නු ඛො වෙදනා පඤ්ඤායෙථා?"ති

"නො හෙතං භන්තෙ".

"තස්මාතිහානන්ද එසෙව හෙතු එතං නිදානං එස සමුදයො එස පච්චයො වෙදනාය යදිදං ඵස්සො."

20. "නාමරූපපච්චයා ඵස්සො'ති ඉති ඛො පනෙතං වුත්තං. තදානන්ද ඉමිනාපෙතං පරියායෙන වෙදිතබ්බං යථා නාමරූපපච්චයා ඵස්සො: යෙහි ආනන්ද ආකාරෙහි යෙහි ලිඞ්ගෙහි යෙහි නිමිත්තෙහි යෙහි උද්දෙසෙහි නාමකායස්ස පඤ්ඤත්ති හොති, තෙසු ආකාරෙසු තෙසු ලිඞ්ගෙසු තෙසු නිමිත්තෙසු තෙසු උද්දෙසෙසු අසති අපි නු ඛො රූපකායෙ අධිවචනසම්ඵස්සො පඤ්ඤායෙථා'ති?"

"නො හෙතං භන්තෙ."

"යෙහි ආනන්ද ආකාරෙහි යෙහි ලිඞ්ගෙහි යෙහි නිමිත්තෙහි යෙහි උද්දෙසෙහි රූපකායස්ස පඤ්ඤත්ති හොති, තෙසු ආකාරෙසු තෙසු ලිඞ්ගෙසු තෙසු නිමිත්තෙසු තෙසු උද්දෙසෙසු අසති අපි නු ඛො නාමකායෙ පටිඝසම්ඵස්සො පඤ්ඤායෙථා?"ති.

"නො හෙතං භන්තෙ."

18. "තෘෂ්ණාව නිසා පර්යේෂණය වේයැ යි මෙසේ ම මෙය කියන ලදි. ආනන්දය, යම්සේ තෘෂ්ණාව නිසා පර්යේෂණය වේ ද, එය මෙ කරුණිනුත් දත යුතු: ආනන්දය, කිසිවක්හුගේ කිසිවෙකත් හැම අයුරින් ම හැම ලෙසින් ම කාමතෘෂ්ණා භවතෘෂ්ණා විභවතෘෂ්ණා යන තෘෂ්ණා අතුරෙන් එකකුත් හැම අයුරින් හැම ලෙසින් නො වී නම්, හැම අයුරින් තෘෂ්ණාව නැති කල්හි තෘෂ්ණාවගේ අභාවයෙන් පර්යේෂණයෙක් පැනෙන්නේ ද?"

"වහන්ස, මෙය නො වන්නේ ම ය.

"ආනන්දය, එහෙයින් තෘෂ්ණා නම් වූ යමෙක් ඇද්ද, පර්යේෂණයට මෙය ම හෙතු ය, මෙය ම නිදන ය, මෙය ම සමුදය ය, මෙය ප්‍රත්‍යය ය.

ආනන්දය, මෙසේ වට්ටමූලක තණ්හාව සමුදචාරතණ්හාව යන මේ දෙ දහම්හු වට්ටමූලක—සමුදචාර වශයෙන් කොටස් දෙකෙකින් වෙදනා සඞ්ඛ්‍යාත ප්‍රත්‍යයයෙන් එක ම ප්‍රත්‍යය ඇත්තාහු වෙති. (එක ම වෙදනායෙන් උපදනාහු වෙති.)"

19. "ස්පර්ශප්‍රත්‍යයයෙන් වෙදනාව වේ' යැ යි මෙසේ ම මෙය කියන ලදි. ආනන්දය, යම්සේ ස්පර්ශප්‍රත්‍යයයෙන් වෙදනාව වේ ද, මෙ කරුණින් ද එය දත යුතු: ආනන්දය, කිසිවක්හුගේ කිසි තැනෙකත් චක්ඛුසම්ඵස්ස සොතසම්ඵස්ස ඝානසම්ඵස්ස ජිව්හාසම්ඵස්ස කායසම්ඵස්ස මනොසම්ඵස්ස යන මේ ස්පර්ශයෙක් හැම අයුරින් හැම ලෙසින් ම නො වී නම්, හැම අයුරින් ම ස්පර්ශයක් නැති කල්හි, ස්පර්ශයාගේ අභාවයෙන් වෙදනාවෙක් පැනෙන්නේ ද?"

"වහන්ස මෙය නො වන්නේ ම ය."

"ආනන්දය, එහෙයින් යම් ස්පර්ශයෙක් වේ ද, වෙදනාවට මෙය ම හෙතු ය, මෙය ම නිදන ය, මෙය ම සමුදය ය, මෙය ම ප්‍රත්‍යය ය.

---

20. "නාමරූපප්‍රත්‍යයයෙන් ස්පර්ශය වේ යැ යි මෙසේ ම මෙය කියන ලදි. ආනන්දය, නාමරූපප්‍රත්‍යයයෙන් යම්සේ ස්පර්ශය වේ ද, එය මෙ කරුණෙනුත් දත යුතු: ආනන්දය, යම් ආකාරයන්ගෙන් යම්ලිඞ්ගයන්ගෙන් සංඥදි ප්‍රඥප්තිය යම් නිමිත්තයන්ගෙන් යම් උද්දේසයන්ගෙන් නාමධර්ම-සමූහයට වෙදනා (පැනැවීම) වේ ද, ඒ ආකාරයන ඒ ලිංගයන් ඒ නිමිත්තයන් ඒ උද්දේසයන් නැති කල්හි, රූපකායයෙහි අධිවචනසංස්පර්ශය (නාමස්-කන්ධ වස්තු කොටගෙන මනොද්වාරයේ ශබ්දඥනානුගත ව උපදනා මනඃසංස්පර්ශය) පැනෙන්නේ ද?"

"වහන්ස, මෙය නො වන්නේ ය."

ආනන්දය, යම් ආකාරයන්ගෙන් යම් ලිඞ්ග– නිමිත්ත– උද්දේසයන් ගෙන් රූපකායයා ගේ පැණවීම වේ නම්, ඒ ආකාර–ලිංග–නිමිත්ත–උද්දේ සයන් නැති කල්හි නාමකායයෙහි ප්‍රතිඝසංස්පර්ශය (රූපස්කන්ධය වාස්තු කොට පස්දෙරෙහි උපදනා ස්පර්ශය) පැනෙන්නේ ද?"

"වහන්ස, මෙය නො වන්නේ ම ය."

"යෙහි ආනන්ද ආකාරෙහි යෙහි ලිඞ්ගෙහි යෙහි නිමිත්තෙහි යෙහි උද්දෙසෙහි නාමකායස්ස ච රූපකායස්ස ච පඤ්ඤත්ති හොති, තෙසු ආකාරෙසු තෙසු ලිඞ්ගෙසු තෙසු නිමිත්තෙසු තෙසු උද්දෙසෙසු අසති අපි නු ඛො අධිවචනසම්ඵස්සො වා පටිඝසම්ඵස්සො වා පඤ්ඤායෙථා?"ති

"නො හෙතං භන්තෙ."

"යෙහි ආනන්ද ආකාරෙහි යෙහි ලිඞ්ගෙහි යෙහි නිමිත්තෙහි යෙහි උද්දෙසෙහි නාමරූපස්ස පඤ්ඤත්ති හොති, තෙසු ආකාරෙසු තෙසු ලිඞ්ගෙසු තෙසු නිමිත්තෙසු තෙසු උද්දෙසෙසු අසති අපි නු ඛො ඵස්සො පඤ්ඤායෙථා?"ති

"නො හෙතං භන්තෙ."

"තස්මාතිහානන්ද එසෙව හෙතු එතං නිදානං එස සමුදයො එස පච්චයො ඵස්සස්ස යදිදං නාමරූපං.

21. "විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපන්ති ඉති ඛො පනෙතං වුත්තං. තදනන්ද ඉමිනාපෙතං පරියායෙන වෙදිතබ්බං යථා විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං. විඤ්ඤාණං ච හි ආනන්ද මාතුකුච්ඡිස්මිං න ඔක්කමිස්සථ, අපි නු ඛො නාමරූපං මාතුකුච්ඡිස්මිං සමුච්චිස්සථාති"?

"නො හෙතං භන්තෙ."

"විඤ්ඤාණං ච හි ආනන්ද මාතුකුච්ඡිං ඔක්කමිත්වා වොක්කමිස්සථ, අපි නු ඛො නාමරූපං ඉත්ථත්තාය අභිනිබ්බත්තිස්සථාති"?

"නො හෙතං භන්තෙ".

"විඤ්ඤාණං ච හි ආනන්ද දහරස්සෙව සතො වොච්ඡිජ්ජිස්සථ කුමාරකස්ස වා කුමාරිකාය වා, අපි නු ඛො නාමරූපං වුද්ධිං විරූළ්හිං වෙපුල්ලං ආපජ්ජිස්සථාති"?

"නො හෙතං භන්තෙ."

"තස්මාතිහානන්ද එසෙව හෙතු එතං නිදානං. එස සමුදයො එස පච්චයො නාමරූපස්ස යදිදං විඤ්ඤාණං."

22. "නාමරූපපච්චයා විඤ්ඤාණන්ති ඉති ඛො පනෙතං වුත්තං. තදනන්ද ඉමිනාපෙතං පරියායෙන වෙදිතබ්බං යථා නාමරූපපච්චයා විඤ්ඤාණං: විඤ්ඤාණං ච හි ආනන්ද නාමරූපෙ පතිට්ඨං න ලභිස්සථ, අපි නු ඛො ආයතිං ජාතිජරාමරණං දුක්ඛසමුදයසම්භවො පඤ්ඤායෙථාති"?

"නො හෙතං භන්තෙ."

"තස්මාතිහානන්ද, එසෙව හෙතු එතං නිදානං එස සමුදයො එස පච්චයො විඤ්ඤාණස්ස යදිදං නාමරූපං."

"ආනන්දය, යම් ආකාර-ලිංග-නිමිත්ත-උද්දේසයන්ගෙන් නාමකායයා ගේ හා රූපකායයා ගේ හා පැනවීම වේ ද, ඒ ආකාර– ලිඞ්ග– නිමිත්ත– උද්දේසයන් නැති කල්හි අධිවචනසංස්පර්ශය (මනොද්වාරිකස්පර්ශය) හෝ ප්‍රතිඝ සංස්පර්ශය (පඤ්චද්වාරිකස්පර්ශය) හෝ පැනෙන්නේ ද ?"

"වහන්ස,මෙය නො වන්නේ ම ය."

ආනන්දය, යම් ආකාර– ලිඞ්ග– නිමිත්ත– උද්දේසයන් ගෙන් නාමරූපයා ගේ පැනවීම වේ ද, ඒ ආකාර–ලිංග– නිමිත්ත – උද්දේසයන් නැති කල්හි ස්පර්ශයෙක් පැනෙන්නේ ද?"

"වහන්ස, මෙය නො වන්නේ ම ය."

"ආනන්දය, එහෙයින් මේ නාමරූප නම් වූ යමෙක් ඇද්ද, ස්පර්ශයට මෙය ම හෙතු ය. මෙය ම නිදාන ය, මෙය ම සමුදය ය, මෙය ම ප්‍රත්‍යය ය."

21. "විඥානප්‍රත්‍යයයෙන් නාමරූපය වේ යැ යි මෙසේ ම මෙය කියන ලද්දේය. ආනන්දය, යම්සේ විඥානප්‍රත්‍යයයෙන් නාමරූපය වේ ද, එය මෙ කරුණෙන් ද දත යුතු: ආනන්දය, විඥානය ද මවුකුසට නො බස්නේ නම් (මවුකුසැ ප්‍රතිසන්ධි වශයෙන් නො පහළ වන්නේ නම්) හුදු නාමරූපය (කලලාදිවශයෙන්මිශ්‍ර ව) මවුකුසැ පහළ වන්නේ ද?"

"වහන්ස, මෙය නො වන්නේ ම ය."

"ආනන්දය, විඥානය මවුකුසට බැස (ප්‍රතිසන්ධිවශයෙන් පහළ වැ) පහ වන්නේ නම් (නිරුද්ධ වන්නේ නම්) නාමරූපය මෙබඳු (පරිපූර්ණ ස්කන්ධ) බව පිණිස වන්නේ ද?"

"වහන්ස, මෙය නො වන්නේ ම ය."

"ආනන්දය, ළදරු වූ ම කුමරක්හුගේ හෝ කුමරියකගේ හෝ විඥානය සිඳෙන්නේ නම්, නාමරූපය වැඩීමට නැගීමට විපුලබවට පැමිණෙන්නේ ද?"

"වහන්ස, මෙය නො වන්නේ ම ය."

"ආනන්දය, එහෙයින් විඥානය යන මෙය ම නාමරූපයට හෙතු වේ, මෙය ම නිදාන වේ, මෙය ම සමුදය වේ, මෙය ම ප්‍රත්‍යය වේ.

22. "නාමරූපප්‍රත්‍යයයෙන් විඥානය වේ යැ යි මෙසේ ම මෙය කියන ලදි. ආනන්දය, යම්සේ නාමරූපප්‍රත්‍යයයෙන් විඥානය වේ ද, මෙ කරුණෙනුත් එය දත යුතු: ආනන්දය, විඥානය ද නාමරූපයෙහි පිහිට නො ලබන්නේ නම්, මතු ජාතිජරාමරණ දුක්රැසේ හටගැන්ම පැනෙන්නේ ද?"

"වහන්ස මෙය නො වන්නේ ම ය."

"ආනන්දය, එහෙයින් මේ නාමරූප යැ යි යමෙක් ඇද්ද, විඥානයට මෙය ම හෙතු ය, මෙය ම නිදාන ය, මෙය ම සමුදය ය, මෙය ම ප්‍රත්‍යය ය."

"එත්තාවතා ඛො ආනන්ද ජායෙථ වා ජීයෙථ වා මීයෙථ වා චවෙථ වා උපපජ්ජෙථ වා, එත්තාවතා අධිවචනපථො, එත්තාවතා නිරුත්තිපථො, එත්තාවතා විඤ්ඤත්තිපථො, එත්තාවතා පඤ්ඤාවචරං එත්තාවතා වට්ටං වත්තති, (එත්තාවතා) ඉත්ථත්තං පඤ්ඤාපනාය, යදිදං නාමරූපං සහ විඤ්ඤාණෙන අඤ්ඤමඤ්ඤපච්චයතාය පවත්තති."

23, "කිත්තාවතා ච ආනන්ද අත්තානං පඤ්ඤපෙන්තො පඤ්ඤපෙති; රූපිං වා හි ආනන්ද පරිත්තං අත්තානං පඤ්ඤපෙන්තො පඤ්ඤපෙති 'රූපී මෙ පරිත්තො අත්තා'ති, රූපිං වා හි ආනන්ද අනන්තං අත්තානං පඤ්ඤපෙන්තො පඤ්ඤපෙති 'රූපී මෙ අනන්තො අත්තා'ති, 'අරූපිං වා හි ආනන්ද පරිත්තං අත්තානං පඤ්ඤපෙන්තො පඤ්ඤපෙති 'අරූපී මෙ පරිත්තො අත්තා'ති, අරූපිං වා හි ආනන්ද අනන්තං අත්තානං පඤ්ඤපෙන්තො පඤ්ඤපෙති 'අරූපී මෙ අනන්තො අත්තා'ති,

24. "තත්‍රානන්ද යො සො රූපිං පරිත්තං අත්තානං පඤ්ඤපෙන්තො පඤ්ඤපෙති[1], එතරහි වා සො රූපිං පරිත්තං අත්තානං පඤ්ඤපෙන්තො පඤ්ඤපෙති. තත්ථ භාවිං වා සො රූපිං පරිත්තං අත්තානං පඤ්ඤපෙන්තො පඤ්ඤපෙති. අතථං වා පන සන්තං තථත්තාය උපකප්පෙස්සාමී ති ඉති වා පනස්ස හොති. එවං සන්තං ඛො ආනන්ද රූපිං පරිත්තත්තානුදිට්ඨි අනුසෙතීති ඉච්චාලං වචනාය.

25. "තත්‍රානන්ද යො සො රූපිං අනන්තං අත්තානං පඤ්ඤපෙන්තො පඤ්ඤපෙති, එතරහි වා සො රූපිං අනන්තං අත්තානං පඤ්ඤපෙන්තො පඤ්ඤපෙති, තත්ථ භාවිං වා සො රූපිං අනන්තං අත්තානං පඤ්ඤපෙන්තො පඤ්ඤපෙති. අතථං වා පන සන්තං තථත්තාය උපකප්පෙස්සාමීති ඉති වා පනස්ස හොති. එවං සන්තං ඛො ආනන්ද රූපිං අනන්තත්තානුදිට්ඨි අනුසෙතීති ඉච්චාලං වචනාය.

1. පඤ්ඤාපෙන්තො පඤ්ඤාපෙති, කත්ථචි

"ආනන්දය, යම් නාමරූපයෙක් විඥානය හා උනුනට ප්‍රත්‍යයභාවයෙන් පවත්නේ ද, මෙතෙකින් ම උපදනේ යැ යි හෝ දිරන්නේ යැ යි හෝ මැරෙන්නේ යැ යි හෝ ච්‍යුත වන්නේ යැ යි හෝ ච්‍යුත ව උපදනේ යැ යි හෝ පැනෙන්නේ ය. මෙතෙකින් (සිරිවඩ්ඪකාදි) ආරූඪ නාම ව්‍යවහාරයට මාර්ග (විෂය) වේ. මෙතෙකින් නිරුක්තියට (අර්ථානුගත වශයෙන් පැවැති ව්‍යවහාරයට) මාර්ග වේ. මෙතෙකින් ප්‍රඥප්තියට (පණ්ඩිතයා ය, ව්‍යක්තයා ය යන ආදීන් ගුණ හඟවනු විසින් පැවැති ව්‍යවහාරයට) මාර්ග වේ. මෙතෙකින් ප්‍රඥායෙන් දතයුතු ස්කන්ධ පඤ්චකය වේ. මෙතෙකින් (කර්ම ක්ලෙශ විපාක යන) සසරවට වැටෙයි. මෙතෙකින් (වෙදනාසංඥාදි) නාමප්‍රඥප්තිය පිණිස ඉත්ථම්භාවය හෙවත් පඤ්චස්කන්ධය වේ.

23. "ආනන්දය, ආත්මය පනවන තැනැත්තේ කොතෙකින් එය පනවා ද යත්: ආනන්දය, රූපවත් වූ හෝ සූක්ෂම ආත්මයක් පනවන්නේ (නො වැඩූ පරිත්ත කසිණ රූපය සූක්ෂම ආත්ම යැ යි ගන්නේ) 'මගේ ආත්මය රූපවත් ය, සූක්ෂම යැ'යි පනවයි. ආනන්දය, රූපවත් වූ හෝ අනන්ත ආත්මයක් පනවන්නේ (වැඩූ කසිණ රූපය අනන්තාත්ම යැ යි ගන්නෙ) 'මගේ ආත්මය රූපවත් ය, අනන්ත යැ යි පනවයි. ආනන්දය, අරූපි වූ හෝ සූක්ෂ්ම ආත්මයක් පනවන්නෙ (නොවැඩූ කසිණ නිමිත්ත ඉගුළු අහස්හි පැවැති අරූපස්කන්ධ ආත්ම ය යි ගෙන) මගේ ආත්මය අරූපි ය, සූක්ෂම යැ' යි පනවයි ආනන්දය, අරූපි වූ හෝ අනන්ත ආත්මයක් පනවන්නේ (වැඩූ කසිණ නිමිත්ත ඉගුළු අහස්හි පැවැති අරූපස්කන්ධ ආත්ම යැ යි ගෙන) 'මගේ ආත්මය අරූපි ය, අනන්ත යැ' යි පනවයි.

24. "ආනන්දය, ඔවුන් අතුරෙන් යමෙක් රූපි වූ සූක්ෂම ආත්මයක් පනවන්නේ පනවා ද, හෙතෙම මෙ අත්බව්හි පමණක් පවත්නා වූ (මරණින් සිඳී යන) හෝ සියුම් ආත්මයක් පනවනුයේ පනවයි. එහි (ශාශ්වත විසින් පරලොවෙහිත්) වන්නාවූ හෝ සියුම් වූ ආත්මයක් පනවනුයේ පණවයි. 'අතථ වූ (පරවාදියා කියන ශාශ්වත නොවූ ම) ආත්මය තථත්වය පිණිස (එහි යථාස්වභාවය ඔහුට පිළිගැනෙන පිණිස) සමර්ථනය කරන්නෙමි' යි මෙසේ හෝ ඔහුට සිතෙක් වෙයි. ආනන්දය, මෙසේ වූ ම රූපකසිණලාභියා කෙරෙහි සූක්ෂමාත්මානුදෘෂ්ටිය වැදහෙ යැ යි (සන්තානානුගත වැ හෝනෝ යැ යි) මෙසේ කියනනට සුදුසු ය.

25. "ආනන්දය, ඔවුන් අතුරෙන් යමෙක් රූපි වූ අනන්ත ආත්මයක් පනවනුයේ පනවා ද, හෙතෙම මෙ අත්බව්හි පමණක් පවත්නා හෝ අනන්ත ආත්මයක් පනවනුයේ පනවයි. පරලොව්හිත් වන්නාවූ හෝ අනන්ත ආත්මයක් පනවනුයේ පනවයි. 'අතථ වූ ම (පරවාදියා කියනා අවිද්‍යමාන වූ ම) ආත්මය තථත්වය පිණිස (ඇති සැටිය ඔහුට පිළිගැනෙනු පිණිස) සමර්ථනය කරන්නෙමි' යි මෙසේ හෝ සිතෙක් ඔහුට වෙයි. ආනනදය, මෙසේ වූ ම රූපකසිණලාභියා කෙරෙහි අනන්තාත්මානුදෘෂ්ටිය වැදූ හෝනෝ යැ යි (සන්තානානුගත ව පවත්නේ යැ යි) මෙසේ කියන්නට සුදුසු ය.

26. "තත්‍රානන්ද යො සො අරූපිං පරිත්තං අත්තානං පඤ්ඤපෙන්තො පඤ්ඤපෙති, එතරහි වා සො අරූපිං පරිත්තං අත්තානං පඤ්ඤපෙන්තො පඤ්ඤපෙති. තත්ථ භාවිං වා සො අරූපිං පරිත්තං අත්තානං පඤ්ඤපෙන්තො පඤ්ඤපෙති. අතථං වා පන සන්තං තථත්තාය උපකප්පෙස්සාමීති ඉති වා පනස්ස හොති. එවං සන්තං ඛො ආනන්ද අරූපිං පරිත්තත්තානුදිට්ඨි අනුසෙතීති ඉච්චාලං වචනාය.

27. "තත්‍රානන්ද යො සො අරූපිං අනන්තං අත්තානං පඤ්ඤපෙන්තො පඤ්ඤපෙති, එතරහි වා සො අරූපිං අනන්තං අත්තානං පඤ්ඤපෙන්තො පඤ්ඤපෙති. තත්ථ භාවිං වා සො අරූපිං අනන්තං අත්තානං පඤ්ඤපෙන්තො පඤ්ඤපෙති. අතථං වා පන සන්තං තථත්තාය උපකප්පෙස්සාමීති ඉති වා පනස්ස හොති. එවං සන්තං ඛො ආනන්ද අරූපිං අනන්තත්තානුදිට්ඨි අනුසෙතීති ඉච්චාලං වචනාය. එත්තාවතා ඛො ආනන්ද අත්තානං පඤ්ඤපෙන්තො පඤ්ඤපෙති.

28. "කිත්තාවතා චානන්ද අත්තානං න පඤ්ඤපෙන්තො න පඤ්ඤපෙති:

රූපිං වා හි ආනන්ද පරිත්තං අත්තානං න පඤ්ඤපෙන්තො න පඤ්ඤපෙති 'රූපී මෙ පරිත්තො අත්තා'ති. රූපිං වා හි ආනන්ද අනන්තං අත්තානං න පඤ්ඤපෙන්තො න පඤ්ඤපෙති 'රූපී මෙ අනන්තො අත්තා'ති. අරූපිං වා හි ආනන්ද පරිත්තං අත්තානං න පඤ්ඤපෙන්තො න පඤ්ඤපෙති 'අරූපී මෙ පරිත්තො අත්තා'ති. අරූපිං වා හි ආනන්ද අනන්තං අත්තානං න පඤ්ඤපෙන්තො න පඤ්ඤපෙති 'අරූපී මෙ අනන්තො අත්තා'ති.

29. "තත්‍රානන්ද යො සො රූපිං පරිත්තං අත්තානං න පඤ්ඤපෙන්තො, න පඤ්ඤපෙති, එතරහි වා සො රූපිං පරිත්තං අත්තානං න පඤ්ඤපෙන්තො න පඤ්ඤපෙති. තත්ථ භාවිං වා සො රූපිං පරිත්තං අත්තානං න පඤ්ඤපෙන්තො න පඤ්ඤපෙති. අතථං වා පන සන්තං තථත්තාය උපකප්පෙස්සාමීති ඉති වා පනස්ස න හොති. එවං සන්තං ඛො ආනන්ද රූපිං පරිත්තත්තානුදිට්ඨි නානුසෙතීති ඉච්චාලං වචනාය.

26. ආනන්දය, ඔවුන් අතුරෙන් යමෙක් අරූපී වූ සියුම් ආත්මයක් පනවනුයේ පනවා ද, හේ දැන් පමණක් පවත්නා හෝ අරූපී වූ සියුම් ආත්මයක් පනවන්නේ පනවයි. පරලොවෙහි පවත්නා වූ හෝ අරූපී වූ සියුම් ආත්මයක් පනවන්නේ පනවයි. 'අතථ වූ ම ආත්මය තථත්වය පිණිස සමර්ථනය කරන්නෙමි' යි මෙසේ හෝ සිතෙක් ඔහුට වෙයි. ආනන්දය, මෙසේ වූ ම අරූපකසිණලාභියා කෙරෙහි සූක්ෂමාත්මානුදෘෂ්ටිය වැද හෝනේ යැ යි මෙසේ කියනු සුදුසු ය.

27. "ආනන්දය, ඔවුන් අතුරෙන් යමෙක් අරූපීවූ අනන්ත ආත්මයක් පනවනුයේ පනවා ද, හේ දැන් පමණක් පවත්නා හෝ අරූපී වූ අනන්ත ආත්මයක් පනවන්නේ පනවයි. පරලොවෙහි ද පවත්නා හෝ අරූපී වූ අනන්ත ආත්මයක් පනවන්නේ පනවයි. 'අතථ වූ ම ආත්මය තථත්වය පිණිස සමර්ථනය කරන්නෙමි' යි මෙසේ හෝ ඔහුට සිතෙක් වෙයි. ආනන්දය, මෙසේ වූ ම අරූපකසිණලාභියා කෙරෙහි අනන්තාත්මානු-දෘෂ්ටිය වැද හෝනේ යැ යි මෙසේ කියනු සුදුසු ය. ආනන්දය, ආත්මය පණවන්නේ මෙතෙකින් ම පනවයි.

28. "ආනන්දය, ආත්මය නො පනවන්නේ කොතෙකින් නො පනවා ද යත්:

ආනන්දය, රූපී වූ සියුම් ආත්මයක් නො පනවන්නේ 'මගේ ආත්මය රූපවත් ය, සියුම් යැ' යි හෝ නො පනවයි. ආනන්දය, රූපී වූ අනන්ත ආත්මයක් නො පනවන්නේ 'මගේ ආත්මය රූපවත් ය, අනන්ත යැ'යි කියා හෝ නො පනවයි. ආනන්දය, අරූපී වූ සියුම් ආත්මයක් නො පන-වන්නේ 'මගේ ආත්මය අරූපී ය, සියුම් යැ'යි කියා හෝ නො පණවයි. ආනන්දය, අරූපී වූ අනන්ත ආත්මයක් නොපනවන්නේ 'මගේ ආත්මය අරූපී ය, අනන්ත යැ යි කියා හෝ නො පනවයි.

29. "ආනන්දය, ඔවුන් අතුරෙන් යමෙක් රූපී වූ සියුම් ආත්මයක් නො පනවන්නේ නො පණවා ද, හෙ තෙම දැන් (වර්තමාන භවයෙහි) හෝ රූපවත් වූ සියුම් ආත්මයක් නො පනවන්නේ නො පනවයි. මතු භවයෙහි වන්නා වූ හෝ රූපවත් සියුම් ආත්මයක් නො පනවන්නේ නො පනවයිදු 'අවිද්‍යමාන වූ හෝ ආත්මයක් විද්‍යමානත්වය පිණිස සමර්ථනය කරන්-නෙමි' යි මෙසේ හෝ සිතෙක් ඔහුට නො වෙයි. ආනන්දය, මෙසේ වූ ම රූපකසිණලාභියා අනුව සූක්ෂමාත්මානුදෘෂ්ටිය නො හෝනේ යැ යි මෙසේ කියනු සුදුසු ය.

30. "තත්‍රානන්ද, යො සො රූපිං අනන්තං අත්තානං න පඤ්ඤපෙන්තො න පඤ්ඤපෙති, එතරහි වා සො රූපිං අනන්තං අත්තානං න පඤ්ඤපෙන්තො න පඤ්ඤපෙති. තත්ථ භාවිං වා සො රූපිං අනන්තං අත්තානං න පඤ්ඤපෙන්තො න පඤ්ඤපෙති. 'අතථං වා පන සන්තං තථත්තාය උපකප්පෙස්සාමී'ති ඉති වා පනස්ස න හොති. එවං සන්තං ඛො ආනන්ද රූපිං අනන්තත්තානුදිට්ඨි නානුසෙතීති ඉච්චාලං වචනාය.

31. "තත්‍රානන්ද, යො සො අරූපිං පරිත්තං අත්තානං න පඤ්ඤපෙන්තො න පඤ්ඤපෙති, එතරහි වා සො අරූපිං පරිත්තං අත්තානං න පඤ්ඤපෙන්තො න පඤ්ඤපෙති. තත්ථ භාවිං වා සො අරූපිං පරිත්තං අත්තානං න පඤ්ඤපෙන්තො න පඤ්ඤපෙති. 'අතථං වා පන සන්තං තථත්තාය උපකප්පෙස්සාමී'ති ඉති වා පනස්ස න හොති. එවං සන්තං ඛො ආනන්ද, අරූපිං පරිත්තත්තානුදිට්ඨි නානුසෙතීති ඉච්චාලං වචනාය.

32. "තත්‍රානන්ද, යො සො අරූපිං අනන්තං අත්තානං න පඤ්ඤපෙන්තො න පඤ්ඤපෙති, එතරහි වා සො අරූපිං අනන්තං අත්තානං න පඤ්ඤපෙන්තො න පඤ්ඤපෙති. තත්ථ භාවිං වා සො අරූපිං අනන්තං අත්තානං න පඤ්ඤපෙන්තො න පඤ්ඤපෙති. 'අතථං වා පන සන්තං තථත්තාය උපකප්පෙස්සාමී'ති ඉති වා පනස්ස න හොති. එවං සන්තං ඛො ආනන්ද, අරූපිං අනන්තත්තානුදිට්ඨි නානුසෙතීති ඉච්චාලං වචනාය. එත්තාවතා ඛො ආනන්ද අත්තානං න පඤ්ඤපෙන්තො න පඤ්ඤපෙති.

33. "කිත්තාවතා ච ආනන්ද අත්තානං සමනුපස්සමානො සමනුපස්සති;

වෙදනං වා හි ආනන්ද, අත්තානං සමනුපස්සමානො සමනුපස්සති: 'වෙදනා මෙ අත්තා'ති. 'න හෙව ඛො මෙ වෙදනා අත්තා, අප්පටිසංවෙදනො මෙ අත්තා'ති ඉති වා හි ආනන්ද, අත්තානං සමනුපස්සමානො සමනුපස්සති. 'න හෙව ඛො මෙ වෙදනා අත්තා, නොපි අප්පටිසංවෙදනො මෙ අත්තා, අත්තා මෙ වෙදයති වෙදනාධම්මො හි මෙ අත්තා'ති ඉති වා හි ආනන්ද, අත්තානං සමනුපස්සමානො සමනුපස්සති.

30. ආනන්දය, ඔවුන් අතුරෙන් යමෙක් රූපවත් වූ අනන්ත ආත්මයක් නො පනවන්නේ නො පනවා නම්, හෙතෙම දැන් (මේ භවයෙහි) හෝ රූපවත් වූ අනන්ත ආත්මයක් නො පනවන්නේ නො පනවයි. මතු භවයෙහි වන්නාවූ හෝ අනන්ත ආත්මයක් නො පනවන්නේ නො පනවයි. 'අවිද්‍යමාන වූ හෝ ආත්මයක් විද්‍යමානත්වය පිණිස සමර්ථනය කරන්නෙමි'යි මෙසේ සිතෙක් හෝ ඔහුට නො වෙයි. ආනන්දය, මෙසේ වූ ම අනන්තාත්මානුදෘෂ්ටිය රූපකසිණලාභියා කෙරෙහි නො ම හෝනේ යැ යි කියනු සුදුසු ය.

31. "ආනන්දය, ඔවුන් අතුරෙන් යමෙක් අරූපී වූ සූක්ෂම ආත්මයක් නො පනවන්නේ නො පනවා නම්, හෙතෙම දැන් (මේ භවයෙහි) හෝ අරූපී වූ සූක්ෂම ආත්මයක් නො පනවන්නේ නො පනවයි. මතු භවයෙහි වන්නාවූ හෝ අරූපී සූක්ෂම ආත්මයක් නො පනවන්නේ නො පනවයි. 'අවිද්‍යමාන වූ හෝ ආත්මයක් විද්‍යමානත්වය පිණිස සමර්ථනය කරන්නෙමි' යි මෙසේ සිතෙක් හෝ ඔහුට නො වෙයි. ආනන්දය, මෙසේ වූ ම අරූපකසිණලාභියා කෙරෙහි සූක්ෂමාත්මානුදෘෂ්ටිය නො ම හෝනේ යැ යි කියනු සුදුසු ය.

32. ආනන්දය, ඔවුන් අතුරෙන් යමෙක් අරූපී වූ අනන්ත ආත්මයක් නො පනවන්නේ නො පනවා නම්, හෙතෙම දැන් (මේ භවයෙහි) හෝ අරූපී වූ අනන්ත ආත්මයක් නො පනවන්නේ නො පනවයි. මතු භවයෙහි වන්නාවූ හෝ අරූපී අනන්ත ආත්මයක් නො පනවන්නේ නො පනවයි. 'අවිද්‍යමාන ආත්මයක් හෝ විද්‍යමානත්වයෙන් සමර්ථනය කරන්නෙමි' යි මෙසේ සිතෙක් හෝ ඔහුට නො වෙයි. ආනන්දය, මෙසේ වූ ම අරූපකසිණලාභියා කෙරෙහි අනන්තාත්මානුදෘෂ්ටිය නො ම හෝනේ යැ යි කියනු සුදුසු ය.

ආනන්දය, මෙතෙකින් ම ආත්මය නො පණවන්නේ නො පණවයි.

33. "ආනන්දය, කොතෙකින් (දිට්ඨිසමනුපස්සනායෙන්) ආත්මයක් දක්නේ දකී ද යත්:

ආනන්දය, වෙදනාව ආත්ම යැ යි දක්නේ, 'වෙදනාව මාගේ ආත්මය වේ' යැ යි හෝ මෙසේ දකියි. 'වෙදනාව මගේ ආත්මය නො වේ, මාගේ ආත්මය වෙදනාරහිත යැ' යි මෙසේ හෝ ආනන්දය, ආත්මයක් දක්නේ දකියි. 'වෙදනාව මගේ ආත්මය නො වේ ම ය, මගේ ආත්මය වෙදනා රහිත ද නො වේ ම ය, ආත්මය විඳී, මගේ ආත්මය (වෙදනාසම්ප්‍රයුක්ත බැවින්) විඳින ස්වභාව ඇත්තේ ම යැ' යි මෙසේ හෝ ආනන්දය, ආත්මයක් දක්නේ දකී.

34. තත්‍රානන්ද, යො සො එවමාහ: 'වෙදනා, මෙ අත්තා'ති, සො එවමස්ස වචනීයො: 'තිස්සො ඛො ඉමා ආවුසො වෙදනා: සුඛා වෙදනා දුක්ඛා වෙදනා අදුක්ඛමසුඛා වෙදනා. ඉමාසං ඛො ත්වං තිස්සන්නං වෙදනානං කතමං අත්තතො සමනුපස්සසී ති'. යස්මිං ආනන්ද, සමයෙ සුඛං වෙදනං වෙදෙති, නෙව තස්මිං සමයෙ දුක්ඛං වෙදනං වෙදෙති, න අදුක්ඛමසුඛං වෙදනං වෙදෙති, සුඛං යෙව තස්මිං සමයෙ වෙදනං වෙදෙති. යස්මිං ආනන්ද, සමයෙ දුක්ඛං වෙදනං වෙදෙති, නෙව තස්මිං සමයෙ සුඛං වෙදනං වෙදෙති, න අදුක්ඛමසුඛං වෙදනං වෙදෙති, දුක්ඛං යෙව තස්මිං සමයෙ වෙදනං වෙදෙති. යස්මිං ආනන්ද, සමයෙ අදුක්ඛමසුඛං වෙදනං වෙදෙති, නෙව තස්මිං සමයෙ සුඛං වෙදනං වෙදෙති, න දුක්ඛං වෙදනං වෙදෙති, අදුක්ඛමසුඛං යෙව තස්මිං සමයෙ වෙදනං වෙදෙති.

35. "සුඛා පි ඛො ආනන්ද, වෙදනා අනිච්චා සඞ්ඛතා පටිච්චසමුප්පන්නා ඛයධම්මා වයධම්මා විරාගධම්මා නිරොධධම්මා. දුක්ඛාපි ඛො ආනන්ද වෙදනා අනිච්චා සඞ්ඛතා පටිච්චසමුප්පන්නා ඛයධම්මා වයධම්මා විරාගධම්මා නිරොධධම්මා. අදුක්ඛමසුඛා පි ඛො ආනන්ද වෙදනා අනිච්චා සඞ්ඛතා පටිච්චසමුප්පන්නා ඛයධම්මා වයධම්මා විරාගධම්මා. තස්ස සුඛං වෙදනං වෙදයමානස්ස[1] 'එසො මෙ අත්තා'ති හොති. තස්සා යෙව සුඛාය වෙදනාය නිරොධා 'ව්‍යග්ගො මෙ අත්තා'ති හොති. දුක්ඛං වෙදනං වෙදයමානස්ස 'එසො මෙ අත්තා'ති හොති. තස්සා යෙව දුක්ඛාය වෙදනාය නිරොධා 'ව්‍යග්ගො මෙ අත්තා'ති හොති. අදුක්ඛමසුඛං වෙදනං වෙදයමානස්ස 'එසො මෙ අත්තා'ති හොති. තස්සා යෙව අදුක්ඛමසුඛාය වෙදනාය නිරොධා 'ව්‍යග්ගො මෙ අත්තා'ති හොති. ඉති සො දිට්ඨෙව ධම්මෙ අනිච්චං සුඛං දුක්ඛං වොකිණ්ණං[2] උප්පාදවයධම්මං අත්තානං සමනුපස්සමානො සමනුපස්සති. යො සො එවමාහ 'වෙදනා මෙ අත්තා'ති. තස්මාතිහානන්ද, එතෙනපෙතං නක්ඛමති 'වෙදනා මෙ අත්තා'ති සමනුපස්සිතුං.

36. "තත්‍රානන්ද, යො සො එවමාහ 'නහෙව ඛො මෙ වෙදනා අත්තා, අප්පටිසංවෙදනො මෙ අත්තා'ති, සො එවමස්ස වචනීයො 'යත්ථ පනාවුසො සබ්බසො වෙදයිතං නත්ථි, අපි නු ඛො තත්ථ අයමහමස්මී'ති[3] සියා?"ති

"නො හෙතං භන්තෙ".

"තස්මාතිහානන්ද, එතෙනපෙතං නක්ඛමති 'නහෙව ඛො මෙ වෙදනා අත්තා, අප්පටිසංවෙදනො මෙ අත්තා'ති සමනුපස්සිතුං.

1. වෙදියමානස්ස – කත්ථචි
2. අනිච්චසුඛදුක්ඛවොකිණ්ණං – කත්ථචි
3. අහමස්මීති, – සීමු.

34. "ආනන්දය, ඔවුන් අතුරෙන් යමෙක් 'වේදනාව මගේ ආත්මය යැ'යි මෙසේ කියා ද, 'ඇවැත්නි, සුඛවේදනා දුඃඛවේදනා අදුඃඛාසුඛ වේදනා යි මේ වේදනා තුනෙකි. මේ තුන් වේදනාවන්ගෙන් තෝ කවර වේදනාවක් ආත්ම වශයෙන් දක්නෙහි ද'යි හෙ තෙම මෙසේ කිය යුතු (ඔහුගෙන් මෙසේ ප්‍රශ්න කටයුතු). ආනන්දය, යම් විටෙක (සත්ව තෙමේ) සුඛවේදනාව විඳී ද, එ සමයෙහි හේ දුඃඛවේදනාව නො ම විඳියි, අදුඃඛාසුඛවේදනාව ද නො ම විඳියි, එසමයෙහි හේ සුඛවේදනාව ම විඳී. ආනන්දය, යම් විටෙක දුඃඛවේදනාව විඳී ද, එ විටැ සුඛවේදනාව නො ම විඳියි, අදුඃඛාසුඛ වේදනාව ද නො ම විඳියි, එ සමයෙහි දුඃඛවේදනාව ම විඳී. ආනන්දය, යම් විටෙක අදුඃඛාසුඛවේදනාව විඳී ද, එවිටැ සුඛවේදනාව නො ම විඳියි, දුඃඛවේදනාව ද නො ම විඳියි, අදුඃඛාසුඛවේදනාව ම එවිටැ විඳී.

35. "ආනන්දය, සුඛවේදනාව ද අනිත්‍ය ය, සංස්කෘත ය (ප්‍රත්‍යයයන් විසින් සකස් වූයේ ය), ප්‍රතීත්‍යසමුත්පන්න ය, ක්ෂයධර්මය (ක්ෂීණ වන සුලු ය), ව්‍යයධර්ම ය (වැනසෙන සුලු ය), විරාගධර්ම ය (පහ වන සුලු ය), නිරොධධර්මය (නිරුද්ධ වන සුලු ය). ආනන්දය, දුඃඛවේදනාව ද අනිත්‍ය ය, සංස්කෘත ය, ප්‍රතීත්‍යසමුත්පන්න ය, ක්ෂයධර්ම ය, ව්‍යයධර්ම ය, විරාගධර්ම ය, නිරොධධර්ම ය. ආනන්දය, අදුඃඛාසුඛවේදනාව ද අනිත්‍ය ය, සංස්කෘත ය, ප්‍රතීත්‍යසමුත්පන්න ය, ක්ෂයධර්මය, ව්‍යයධර්ම ය, විරාග ධර්ම ය, නිරොධධර්ම ය. සුඛවේදනාව විඳුනාහට 'මේ මගේ ආත්මය වේ' යැ යි සිතෙක් වෙයි. ඒ සුඛවේදනාව ගේ නිරොධයෙන් 'මගේ ආත්මය ව්‍යග්‍ර වී (විසිරැ ගියේ යැ යි, පහ ව ගියේ යැ)' යි සිතෙක් වෙයි. දුඃඛවේදනාව විඳුනාහට 'මේ මාගේ ආත්මය වේ' ය යි සිතෙක් වෙයි. ඒ දුඃඛවේදනාව ගේ ම නිරොධයෙන් 'මගේ ආත්මය ව්‍යග්‍ර වී' යැ යි සිතෙක් වෙයි. අදුඃඛාසුඛවේදනාව විඳුනාහට 'මේ මගේ ආත්මය යැ'යි සිතෙක් වෙයි. ඒ අදුඃඛාසුඛවේදනාව නිරුද්ධ වීමෙන් 'මගේ ආත්මය ව්‍යග්‍ර වී යැ' යි සිතෙක් වෙයි. මෙසේ හෙ තෙම මෙ අත්බව්හි ම ආත්මයක් දක්නේ අනිත්‍ය වූ සුඛ වූ දුක් වූ අනිත්‍යාදි ලක්ෂණයන්ගෙන් මිශ්‍ර වූ (අදුඃඛාසුඛ වූ) උපදනසුලු නැසෙන සුලු රූපාදි ස්කන්ධයක් දකී. එහෙයින් ආනන්දය, 'වේදනාව මගේ ආත්මයැ' යි මෙය දක්නට මෙයිනුත් නො රිසියෙයි.

36. "ආනන්දය, ඔවුන් අතුරෙන් යමෙක් 'වේදනාව මගේ ආත්මය නොවේ ම ය්, මගේ ආත්මය ප්‍රතිසංවේදනා රහිත යැ' යි මෙසේ කියා නම්, 'ඇවැත්නි, යම් තැනෙක හැම අයුරින් ම විඳීමෙක් නැත් නම්, එහි මේ මම වෙමි' යි කියැ යුතු කිසි ස්කන්ධධර්මයෙක් වන්නේ ද?' යි හෙ තෙම කිය යුතු (ඔහුගෙන් ප්‍රශ්න කළ යුතු).

"වහන්ස, මෙය (මම වෙමි යි ගත යුතු කිසි ස්කන්ධයෙක් එහි) නොː වේ ම යැ" යි (අනඳ තෙරණුවෝ වදළහ.)

"ආනන්දය, එහෙයින් 'වේදනාව මගේ ආත්මය නො වේ ම ය, මගේ ආත්මය ප්‍රතිසංවේදනාරහිත යැ' යි මෙය දක්නට මෙයිනුත් නො රිසියෙයි."

37. තත්‍රානන්ද, යො සො එවමාහ ‘න හෙව ඛො මෙ වෙදනා අත්තා, නො’පි අප්පටිසංවෙදනො මෙ අත්තා, අත්තා මෙ වෙදෙති, වෙදනාධම්මො හි මෙ අත්තා’ති, සො එවමස්ස වචනීයො: ‘වෙදනා ච හි ආවුසො සබ්බෙන සබ්බං සබ්බථා සබ්බං අපරිසෙසා නිරුජ්ඣෙය්‍යුං, සබ්බසො වෙදනාය අසති වෙදනානිරොධා අපි නු ඛො තත්‍ථ අයමහමස්මීති සියා?’’ති.

‘‘නො හෙතං භන්තෙ’’.

‘‘තස්මාතිහානන්ද, එතෙනපෙතං නක්ඛමති ‘න හෙව ඛො මෙ වෙදනා අත්තා, නො පි අප්පටිසංවෙදනො මෙ අත්තා, අත්තා මෙ වෙදයති, වෙදනාධම්මො හි මෙ අත්තා’ති සමනුපස්සිතුං.’’

38. ‘‘යතො ඛො පනානන්ද, භික්ඛු නෙව වෙදනං අත්තානං සමනුපස්සති, නො පි අප්පටිසංවෙදනං අත්තානං සමනුපස්සති, නො පි ‘අත්තා මෙ වෙදයති වෙදනාධම්මො හි මෙ අත්තා’ති සමනුපස්සති, සො එවං අසමනුපස්සන්තො න ච කිඤ්චි ලොකෙ උපාදියති, අනුපාදියං න පරිතස්සති, අපරිතස්සං පච්චත්තංයෙව පරිනිබ්බායිස්සති. ‘ඛීණා ජාති, වුසිතං බ්‍රහ්මචරියං, කතං කරණීයං, නාපරං ඉත්‍ථත්තායා’ති පජානාති.

39. ‘‘එවං විමුත්තචිත්තං ඛො ආනන්ද, භික්ඛුං යො එවං වදෙය්‍ය ‘‘හොති තථාගතො පරම්මරණා ඉති’ස්ස දිට්ඨී’’ති තදකල්ලං. ‘‘න හොති තථාගතො පරම්මරණා ඉති’ස්ස දිට්ඨීති තදකල්ලං. ‘‘හොති ච න ච හොති තථාගතො පරම්මරණා ඉති’ස්ස දිට්ඨී’’ති තදකල්ලං. ‘‘නෙව හොති, න න හොති තථාගතො පරම්මරණා ඉති’ස්ස දිට්ඨී’’ති තදකල්ලං. තං කිස්ස හෙතු: යාවතා ආනන්ද අධිවචනං, යාවතා අධිවචනපථො, යාවතා නිරුත්ති, යාවතා නිරුත්තිපථො, යාවතා පඤ්ඤත්ති, යාවතා පඤ්ඤත්තිපථො, යාවතා පඤ්ඤා, යාවතා පඤ්ඤාවචරං යාවතා වට්ටං වට්ටති,[1] තදභිඤ්ඤා විමුත්තො භික්ඛු ‘‘තදභිඤ්ඤා විමුත්තො භික්ඛු[2] න ජානාති න පස්සති ඉති’ස්ස දිට්ඨී’’ති තදකල්ලං.

40. ‘‘සත්ත ඛො ඉමා ආනන්ද, විඤ්ඤාණට්ඨිතියො, ද්වෙ ආයතනානි, කතමා සත්ත;

සන්තානන්ද, සත්තා නානත්තකායා නානත්තසඤ්ඤිනො සෙය්‍යථාපි මනුස්සා එකච්චෙ ච දෙවා එකච්චෙ ච විනිපාතිකා. අයං පඨමා විඤ්ඤාණට්ඨිති.

1. යාවතා වට්ටං යාවතා වට්ටති—මජසං 2. විමුත්තං භික්ඛුං—මජසං.

37. "ආනන්දය, ඔවුන් අතුරෙන් යමෙක් 'වේදනාව මගේ ආත්මය නො වේ ම ය, මගේ ආත්මය වේදනාරහිතත් නො වේ ම ය, මගේ ආත්මය විඳියි, මගේ ආත්මය විඳින සුලු යැ' යි යමෙක් මෙසේ කියා නම්, 'ඇවැත්නි, වේදනාවෝත් හැම අයුරින් ම හැම සැටියෙන් ම නො ඉතිරි ව නිරුද්ධ වන්නාහු නම්, හැම අයුරින් ම වේදනාව නැති කල්හි, වේදනාවගේ නිරොධයෙන් එහි 'මේ මම් වෙමි' යි කිය යුතු කිසිදු ස්කන්ධධර්මයෙක් වන්නේ දැ? යි මෙසේ හෙ තෙම කියැ යුතු (ඔහුගෙන් ප්‍රශ්න කළයුතු). "වහන්ස, ('මේ මම් වෙමි' යි කිය යුතු කිසිත් වන්නේ ය යන) මෙය නො වේ ම ය." ආනන්දය, එහෙයින් මෙයිනුත් වේදනාව මගේ ආත්මය නො වේ ම ය, වේදනා නො වනුයේත් මගේ ආත්මය නො වේ ම ය, (වේදනායෙන් අන්‍ය ධර්මයෙක් වූ) මගේ ආත්මය විඳියි, (එසේ වූ) මගේ ආත්මය විඳින සුලු යැ' යි මෙසේ මෙය දක්නට නො රිසියෙයි.

38. "ආනන්දය, යම් කලෙක මහණ වේදනාව ආත්ම කොට නො දකී ද, ආත්මය වේදනා නොවූවක් කොට හෝ නො දකී ද, 'මගේ ආත්මය විඳියි, මගේ ආත්මය විඳුනා සුලු යැ' යි හෝ නො ම දකී ද, එසේ නො දක්නා හෙ තෙම ලොවැ කිසිත් (ආත්ම ආත්මීය වශයෙන්) නො-ගනුයේ තෘෂ්ණා දෘෂ්ටි මාන යන තුන් පරිතස්සනායෙන් පරිතස්සනා නො කෙරෙයි. පරිතස්සනා නො කරන්නේ තෙමේ ම කෙලෙස් පිරි-නිවනින් පිරිනිවෙයි, 'සසර ඉපැත්ම ක්ෂීණ වියැ යි, මග බඹසර වැස නිමැවිණැ යි, කළ යුතු දැ කරන ලද්දේයැ යි, මේ රහත් බව පිණිස කළ යුතු අනෙකෙක් නැතැ'යි දැනගනී.

39. ආනන්දය, මෙසේ (ආත්මදර්ශන නැති) මිදුණු සිතැති රහත් මහණහු ඇරබ යමෙක් 'තථාගත තෙම මරණින් මත්තෙහි වේ යැ යි මොහුගේ (රහත් වූවහුගේ) දෘෂ්ටිය මෙසේ යැ'යි කියන්නේ නම්, ඒ කීම (රහත් තෙම කිසිවක් නො දනී යැයි කියූවක් වන බැවින්) නො යුතු ය. 'තථාගත තෙම මරණින් මත්තෙහි නො වේ යැයි යනු මොහුගේ දෘෂ්ටියැ'යි කියන්නේ නම්, එය නො යුතු ය. 'තථාගත තෙම මරණින් මත්තෙහි වන්නේත් නො වන්නේත් වේ යැ යි යනු මොහුගේ දෘෂ්ටියැ' යි කියන්නේ නම්, එය නො යුතු ය. 'තථාගත තෙම මරණින් මතු නො ම වෙයි. නො ම නො වෙයි යනු මොහුගේ දෘෂ්ටියැ' යි කියන්නේ නම් එය නො යුතු ය. ඒ කවර හෙයින: ආනන්දය, ව්‍යවහාර යම් පමණ ද, ව්‍යවහාරවිෂය යම් පමණ ද, නිර්වචන යම් පමණ ද, නිර්වචනවිෂය යම් පමණ ද, ප්‍රඥප්තිය (පැණවීම) යම් පමණ ද, ප්‍රඥප්තිවිෂය යම් පමණ ද, ප්‍රඥාව යම් පමණ ද, ප්‍රඥායෙන් බැස ගත යුතු පඤ්චස්කන්ධය යම් පමණ ද, යම්තාක් සසරවට පවතී ද, රහත් මහණ එය වෙසෙසින් දැන මිදුණේ වෙයි. 'එය දැන මිදුණු මහණ නො දනී, නො දකී, එබැවින් මොහුගේ දෘෂ්ටිය මෙසේ යැ' යි යම් කීමෙක් ඇද්ද, එය නො යුතු යැ.

40. ආනන්දය, මේ විඥානස්ථිති (විඥානය පිහිටි තැන්) සත් දෙනෙකි, මේ ආයතනයෝ දෙදෙනෙකි.

විඥානස්ථිති සත කවරහ යත්:

ආනන්දය, මනුෂ්‍යයෝ ද සමහර දෙවියෝ ද සමහර විනිපාතිකයෝ (වෛමානික ප්‍රේතයෝ) ද යන කායනානාත්වය හා සංඥානානාත්වය ඇති සත්ත්වයෝ ඇත. මේ ප්‍රථම විඥානස්ථිතිය යැ.

"සන්තානන්ද, සත්තා නානත්තකායා එකත්තසඤ්ඤිනො සෙය්‍යථාපි දෙවා බ්‍රහ්මකායිකා පඨමාභිනිබ්බත්තා. අයං දුතියා විඤ්ඤාණට්ඨිති.

"සන්තානන්ද, සත්තා එකත්තකායා නානත්තසඤ්ඤිනො සෙය්‍යථාපි දෙවා ආභස්සරා. අයං තතියා විඤ්ඤාණට්ඨිති.

"සන්තානන්ද, සත්තා එකත්තකායා එකත්තසඤ්ඤිනො සෙය්‍යථාපි දෙවා සුභකිණ්හා. අයං චතුත්ථා[1] විඤ්ඤාණට්ඨිති.

"සන්තානන්ද, සත්තා සබ්බසො රූපසඤ්ඤානං සමතික්කමා පටිඝසඤ්ඤානං අත්ථඞ්ගමා නානත්තසඤ්ඤානං අමනසිකාරා 'අනන්තො ආකාසො'ති ආකාසානඤ්චායතනූපගා. අයං පඤ්චමා[2] විඤ්ඤාණට්ඨිති.

"සන්තානන්ද, සත්තා සබ්බසො ආකාසානඤ්චායතනං සමතික්කම්ම 'අනන්තං විඤ්ඤාණ'න්ති විඤ්ඤාණඤ්චායතනූපගා. අයං ඡට්ඨා[3] විඤ්ඤාණට්ඨිති.

"සන්තානන්ද, සත්තා සබ්බසො විඤ්ඤාණඤ්චායතනං සමතික්කම්ම 'නත්ථි කිඤ්චී'ති ආකිඤ්චඤ්ඤායතනූපගා. අයං සත්තමා[4] විඤ්ඤාණට්ඨිති.

අසඤ්ඤසත්තායතනං, නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනමෙව දුතියං.

41. තත්‍රානන්ද, යායං පඨමා විඤ්ඤාණට්ඨිති නානත්තකායා නානත්තසඤ්ඤිනො සෙය්‍යථාපි මනුස්සා එකච්චෙ ච දෙවා එකච්චෙ ච විනිපාතිකා, යො නු ඛො ආනන්ද, තඤ්ච පජානාති, තස්සා ච සමුදයං පජානාති, තස්සා ච අත්ථඞ්ගමං පජානාති, තස්සා ච අස්සාදං පජානාති, තස්සා ච ආදීනවං පජානාති, තස්සා ච නිස්සරණං පජානාති, කල්ලං නු තෙන තදභිනන්දිතුන්ති?"

"නො හෙතං භන්තෙ".

"තත්‍රානන්ද, යායං දුතියා විඤ්ඤාණට්ඨිති -පෙ- යායං තතියා විඤ්ඤාණට්ඨිති -පෙ- යායං චතුත්ථා විඤ්ඤාණට්ඨිති -පෙ- යායං පඤ්චමා විඤ්ඤාණට්ඨිති -පෙ- යායං ඡට්ඨා විඤ්ඤාණට්ඨිති -පෙ- තත්‍රානන්ද යායං සත්තමා විඤ්ඤාණට්ඨිති සබ්බසො විඤ්ඤාණඤ්චායතනං සමතික්කම්ම 'නත්ථි කිඤ්චී'ති ආකිඤ්චඤ්ඤායතනූපගා, යො නු ඛො ආනන්ද තඤ්ච පජානාති, තස්සා ච සමුදයං පජානාති, තස්සා ච අත්ථඞ්ගමං පජානාති, තස්සා ච අස්සාදං පජානාති, තස්සා ච ආදීනවං පජානාති, තස්සා ච නිස්සරණං පජානාති, කල්ලං නු තෙන තදභිනන්දිතුන්ති?

"නො හෙතං භන්තෙ".

1. චතුත්ථී - සීමු, මජසං, ස්‍යා, PTS.
2. පඤ්චමී - සීමු, මජසං, ස්‍යා. PTS.
3. ඡට්ඨී, සීමු - මජසං, ස්‍යා, PTS.
4. සත්තමී - සීමු, මජසං, ස්‍යා, PTS.

"ආනන්දය, ප්‍රථමධ්‍යානයෙන් උපන් බ්‍රහ්මකායික දෙවියෝ ය යන කායනානාත්වය ඇති (ප්‍රමාණ විසින් කයින් වෙනස් වූ), සංඥාඑකත්වය ඇති (ප්‍රථම ධ්‍යාන සංඥා විසින් සමාන වූ) සත්ත්වයෝ ඇත. මේ දෙවෙනි විඥානස්ථිතිය යි.

ආනන්දය, ආභාස්වර (විහිදෙන ප්‍රභා ඇති) දෙවියෝ ය යන (ප්‍රභා විසින්) කායඑකත්වය ඇති (අවිතර්ක විචාර - අවිතර්ක අවිචාර ධ්‍යාන විසින්) සංඥානානාත්වය ඇති සත්ත්ව කෙනෙක් ඇත. මේ තෙවෙනි විඥානස්ථිතිය යි.

ආනන්දය, ශුභකෘත්ස්නක දෙවියෝ ය යන කායඑකත්වය ඇති (චතුර්ථ ධ්‍යාන විසින්) සංඥ එකත්වය ඇති සත්ත්ව කෙනෙක් ඇත. මේ සතරවන විඥානස්ථිතිය යි.

ආනන්දය, හැම අයුරින් ම රූපසංඥාවන් ඉක්මීමෙන් ප්‍රතිඝසංඥාවන් පහවීමෙන්, නානාත්වසංඥාවන් නො මෙනෙහි කිරීමෙන් 'අගස අනන්ත යැයි දහන් වඩා ආකාසානඤ්චායතන භූමියට පැමිණි සත්වයෝ ඇත. මේ පස්වන විඥානස්ථිතිය යි.

ආනන්දය, සර්වප්‍රකාරයෙන් ආකාසානඤ්චායතනය ඉක්ම 'විඥානය අනන්තයැ' යි දහන් වඩා විඤ්ඤාණඤ්චායතනභූමියට පැමිණි සත්ත්වයෝ ඇත. මේ සවන විඥානස්ථිතිය යි..

ආනන්දය, සර්වප්‍රකාරයෙන් විඤ්ඤාණඤ්චායතනය ඉක්ම 'කිසිත් නැතැ'යි නාස්තිභාවප්‍රඥප්තිය වඩා ආකිඤ්චඤ්ඤායතන භූමියට පැමිණි සත්වයෝ ඇත. මේ සත්වන විඥානස්ථිතිය යි.

අසංඥසත්වායතනය ආයතන විසින් පළමු වැන්න යි. නෙවසඤ්ඤා-නාසඤ්ඤායතනය ම දෙවැන්න යි.

41. "ආනන්දය, ඔවුන් අතුරෙන් මනුෂ්‍යයෝ ද ඇතැම් දෙවියෝ ද ඇතැම් විනිපාතිකයෝ ද යන නානත්තකාය නානත්තසඤ්ඤී වූ යම් මේ ප්‍රථම විඥානස්ථිතියෙක් වේ ද, යමෙක් එයත් දනී නම්, එහි සමුදයයත් (පහළ වන්නට කාරණයත්) දනී නම්, එහි නිරොධයත් දනී නම්, එහි ආස්වාදයත් (රසයත්) දනී නම්, එහි ආදීනවයත් (දෝෂයත්) දනී නම්, එහි නිඃසරණයත් (එයින් නික්මීමත්) දනී නම ඔහු විසින් එය (මම ය යි, මාගේ ය'යි) අභිනන්දනයට (පිළිගන්නට) සුදුසු ද?"

"වහන්ස, මෙය නො සුදුසු යැ."

"ආනන්දය, ඔවුන් අතුරෙන් යම් මේ දෙවෙනි විඥානස්ථිතියෙක් ඇද්ද...යම් මේ තෙවෙනි විඥානස්ථිතියෙක් ඇද්ද ... යම් මේ සිවුවන විඥානස්ථිතියෙක් ඇද්ද ... යම් මේ පස්වන විඥානස්ථිතියෙක් ඇද්ද ... යම් මේ සවන විඥානස්ථිතියෙක් ඇද්ද...ආනන්දය, ඔවුන් අතුරෙන් සියලු අයු-රින් විඤ්ඤාණඤ්චායතනය ඉක්ම 'කිසිත් නැතැ'යි ආකිඤ්චඤ්ඤායතන භූමියට පැමිණි සත්ත්ව කෙනෙක් ඇත් නම් ඔවුන් පිළිබඳ වූ යම් මේ සත්වන විඥානස්ථිතියෙක් වේ ද, ආනන්දය යමෙක් ඒ විඥානස්ථිතියත් දනී ද, එයට කාරණයත් දනී ද, එහි නිරොධයත් දනී ද, එහි රසයත් දනී ද එහි ආදීනවයත් දනී ද, එහි නිඃසරණයත් දනී ද, එසේ දන්නාවූ ඔහු විසින් එය අභිනන්දනයට සුදුසු ද?"

"වහන්ස, මෙය සුදුසු නො වේ ම යැ."

"තත්‍රානන්ද, යදිදං අසඤ්ඤසත්තායතනං, යො නු ඛො ආනන්ද, තඤ්ච පජානාති, තස්ස ච සමුදයං පජානාති, තස්ස ච අත්ථඞ්ගමං පජානාති, තස්ස ච අස්සාදං පජානාති, තස්ස ච ආදීනවං පජානාති, තස්ස ච නිස්සරණං පජානාති, කල්ලං නු තෙන තදභිනන්දිතුන්ති?"

"නො හෙතං භන්තෙ."

"තත්‍රානන්ද, යදිදං නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනං, යො නු ඛො ආනන්ද, තඤ්ච පජානාති, තස්ස ච සමුදයං පජානාති, තස්ස ච අත්ථඞ්ගමං පජානාති, තස්ස ච අස්සාදං පජානාති, තස්ස ච ආදීනවං පජානාති. තස්ස ච නිස්සරණං පජානාති, කල්ලං නු තෙන තදභිනන්දිතුන්ති?"

"නො හෙතං භන්තෙ."

"යතො ඛො ආනන්ද, භික්ඛු ඉමාසඤ්ච සත්තන්නං විඤ්ඤාණට්ඨිතීනං, ඉමෙසඤ්ච ද්වින්නං ආයතනානං සමුදයඤ්ච අත්ථඞ්ගමඤ්ච අස්සාදඤ්ච ආදීනවඤ්ච නිස්සරණඤ්ච යථාභූතං විදිත්වා අනුපාද විමුත්තො හොති. අයං වුච්චතානන්ද, භික්ඛු පඤ්ඤාවිමුත්තො.

42. "අට්ඨ ඛො ඉමෙ ආනන්ද විමොක්ඛා. කතමෙ අට්ඨ:

රූපී රූපානි පස්සති. අයං පඨමො විමොක්ඛො.

අජ්ඣත්තං අරූපසඤ්ඤී බහිද්ධා රූපානි පස්සති. අයං දුතියො විමොක්ඛො.

සුභන්තෙව අධිමුත්තො හොති. අයං තතියො විමොක්ඛො.

සබ්බසො රූපසඤ්ඤානං සමතික්කමා පටිඝසඤ්ඤානං අත්ථඞ්ගමා නානත්තසඤ්ඤානං අමනසිකාරා 'අනන්තො ආකාසො'ති ආකාසානඤ්චායතනං උපසම්පජ්ජ විහරති. අයං චතුත්ථො විමොක්ඛො.

සබ්බසො ආකාසානඤ්චායතනං සමතික්කම්ම 'අනන්තං විඤ්ඤාණ'න්ති විඤ්ඤාණඤ්චායතනං උපසම්පජ්ජ විහරති. අයං පඤ්චමො විමොක්ඛො.

සබ්බසො විඤ්ඤාණඤ්චායතනං සමතික්කම්ම 'නත්ථි කිඤ්චී'ති ආකිඤ්චඤ්ඤායතනං උපසම්පජ්ජ විහරති. අයං ඡට්ඨො විමොක්ඛො,

සබ්බසො ආකිඤ්චඤ්ඤායතනං සමතික්කම්ම නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනං උපසම්පජ්ජ විහරති. අයං සත්තමො විමොක්ඛො.

සබ්බසො නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනං සමතික්කම්ම සඤ්ඤාවෙදයිතනිරොධං උපසම්පජ්ජ විහරති. අයං අට්ඨමො විමොක්ඛො.

ඉමෙ ඛො ආනන්ද, අට්ඨ විමොක්ඛා.

"ආනන්දය, ඔවුන් අතුරෙන් යම් මේ අසංඥසත්ත්වායතනයෙක් වේ ද, ආනන්දය, යමෙක් එයත් දනී ද, එහි සමුදයයත් දනී ද, එහි නිරොධයත් දනී ද, එහි රසයත් දනී ද, එහි දෙෂයත් දනී ද, එහි නික්මීමත් දනී ද, ඔහු විසින් එය අභිනන්දනයට පිළිගන්නට සුදුසු ද?''

''වහන්ස, මෙය සුදුසු නො වේ ම යැ.''

''ආනන්දය, ඔවුන් අතුරෙන් යම් මේ නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනයෙක් වේ ද, ආනන්දය, යමෙක් එයත් දනී ද, එයට කාරණයත් දනී ද, එහි නිරොධයත් දනිද, එහි රසයත් දනී ද, එහි නිඃසරණයත් දනී ද ඔහු විසින් එය පිළිගන්නට සුදුසු ද?''

''වහන්ස, මෙය සුදුසු නො වේ ම යැ.''

''ආනන්දය, යම් කලෙක මහණ මේ විඥානස්ථිති සතේ ද මේ ආයතන දෙක්හි ද සමුදයයත් අස්තගමයත් ආස්වාදයත් ආදීනවයත් නිඃසරණයත් තතු වූ පරිදි දැන උපාදාන රහිත ව මිදුණේ වේ ද, ආනන්දය, මේ මහණ ප්‍රඥාවිමුක්ත (ප්‍රඥා බලයෙන් නාම රූප කයින් මිදුණේ) යැ යි කියනු ලැබේ.

42. ''ආනන්දය, මේ විමොක්ෂයෝ අට දෙනෙකි. කවර අට දෙනෙක් ද යත්:

රූපී වූයේ (තමාගේ කෙසාදියෙහි නීලකසිණාදි වශයෙන් ඉපිදවූ රූපධ්‍යාන සතරෙන් එකක් ඇත්තේ තමා කෙරෙහි වූ නීලකසිණාදි) රූපයන් ධ්‍යාන ඇසින් දකී. මේ පළමු විමොක්ෂ ය යි.

අධ්‍යාත්මයෙහි අරූපසංඥා ඇත්තේ (තමාගේ කෙසාදීන්හි ඉපැදූ වූ රූපසංඥා නැත්තේ, බාහිර අරමුණෙහි පිරියම් වඩා බාහිර අරමුණෙහි ම ඉපිදූ වූ රූපධ්‍යාන ඇත්තේ) බාහිර නීලකසිණාදි රූපයන් දකී. මේ දෙවෙනි විමොක්ෂ ය යි.

(පිරිසිදු වූ නීලාදි වර්ණකසිණ අරමුණක් ගෙන) 'ඒ අරමුණ ශුභ යැ' යි එහි වැදගත්තේ වෙයි. මේ තෙවෙනි විමොක්ෂ ය යි.

හැම අයුරින් ම රූපසංඥාවන් ඉක්මීමෙන් ප්‍රතිඝසංඥාවන් පහ ව යැමෙන් නානාත්වසංඥාවන් නොමෙනෙහි කිරීමෙන් 'අහස අනන්ත' යැ යි ආකාසානඤ්චායතනයට පැමිණ වෙසෙයි. මේ සිවුවන විමොක්ෂය යි.

හැම අයුරින් ම ආකාසානඤ්චායතනය ඉක්ම 'විඥානය අනන්ත යැ' යි විඤ්ඤාණඤ්චායතනයට පැමිණ වෙසෙයි. මේ පස්වන විමොක්ෂය යි.

හැම අයුරින්ම විඥානඤ්චායතනය ඉක්ම ආකිඤ්චඤ්ඤායතනයට පැමිණ වෙසෙයි. මේ සවන විමොක්ෂ ය යි.

හැම අයුරින් ම ආකිඤ්චඤ්ඤායතන ධ්‍යානය ඉක්ම නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනයට පැමිණ වෙසෙයි. මේ සත්වන විමොක්ෂ ය යි.

හැම අයුරින් ම නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනය ඉක්ම සඤ්ඤාවෙදයිත නිරොධයට පැමිණ වෙසෙයි. මේ අට වන විමොක්ෂ ය යි.

ආනන්දය, මේ විමොක්ෂ අට යි.

"යතො ඛො ආනන්ද, භික්ඛු ඉමෙ අට්ඨ විමොක්ඛෙ අනුලොමම්පි සමාපජ්ජති, පටිලොමම්පි සමාපජ්ජති, අනුලොමපටිලොමම්පි සමාපජ්ජති, යත්ථිච්ඡකං යදිච්ඡකං යාවදිච්ඡකං සමාපජ්ජති පි වුට්ඨාති පි, ආසවානඤ්ච ඛයා අනාසවං චෙතොවිමුත්තිං පඤ්ඤාවිමුත්තිං දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරති, අයං වුච්චතානන්ද, භික්ඛු උභතොභාගවිමුත්තො. ඉමාය ච ආනන්ද උභතොභාගවිමුත්තියා අඤ්ඤා උභතොභාගවිමුත්ති උත්තරිතරා වා පණීතතරා වා නත්ථී''ති.

ඉදමවොච භගවා අත්තමනො ආයස්මා ආනන්දො භගවතො භාසිතං අභිනන්දීති.

මහානිදානසුත්තං නිට්ඨිතං දුතියං.

"ආනන්දය, යම් කලෙක මහණ තෙම මේ අෂ්ට විමොක්ෂයන් අනු- ලොම්විසිනුත් (මුල පටන් අවසන දක්වාත්) සමවදීද, පිළිලොම්විසිනුත් (අග සිට මුල දක්වාත්) සමවදී ද, අනුලොම්පිළිලොම් විසිනුත් සමවදී ද, කැමැති තැනෙක, කැමැති සමවතකට, කැමැති තාක් කල් සමවැදීමත් එයින් නැගී සිටීමත් කෙරේ ද, ආශ්‍රවයන් ද ක්ෂය කිරීමෙන් අනාශ්‍රව වූ චිත්තවිමුක්තිය (ඵලසමාධිය) ද, ප්‍රඥාවිමුක්තිය (ඵලඥානය) ද මේ අත්බව්හි ම තෙමේ වෙසෙසි නුවණින් දැන පසක් කොට සපයා වෙසේ ද, ආනන්දය, මේ මහණ **උභතොභාගවිමුක්ත** (අරූපසමාපත්තියෙන් රූපකාය කෙරෙන් ද, මාර්ගයෙන් නාමකාය කෙරෙන් ද යි දෙපසින් ම මිදුණේ) යැ යි කියනු ලැබේ. ආනන්දය, මේ උභතොභාගවිමුක්තියෙන් උත්තරිතර (මෙයට වැඩි තරම්) වූ ප්‍රණීතතර (මෙයට වඩා උතුම්) වූ උභතොභාග විමුක්තියෙක් නැති."

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මෙය වදාළ සේක. ආයුෂ්මත් අනඳ තෙරණුවෝ ආරාධිත සිත් ඇත්තාහු භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ වචනය පිළිගත්හ.

දෙවැනි මහානිදාන සූත්‍රය නිමියේ යි.

3

මහාපරිනිබ්බානසුත්තං

එවං මෙ සුතං: එකං සමයං භගවා රාජගහෙ විහරති ගිජ්ඣකූටෙ පබ්බතෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන රාජා මාගධො අජාතසත්තු වෙදෙහිපුත්තො වජ්ජී අභියාතුකාමො හොති. සො එවමාහ: 'අහං හි ඉමෙ වජ්ජී එවංමහිද්ධිකෙ එවංමහානුභාවෙ උච්ඡෙච්ඡාමි,[1] විනාසෙස්සාමි වජ්ජී, අනයබ්‍යසනං ආපාදෙස්සාමි වජ්ජී'ති.

2. අථ ඛො රාජා මාගධො අජාතසත්තු වෙදෙහිපුත්තො වස්සකාරං බ්‍රාහ්මණං මගධමහාමත්තං ආමන්තෙසි:

"එහි ත්වං බ්‍රාහ්මණ, යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කම. උපසඞ්කමිත්වා මම වචනෙන භගවතො පාදෙ සිරසා වන්දාහි. අප්පාබාධං අප්පාතඞ්කං ලහුට්ඨානං බලං ඵාසුවිහාරං පුච්ඡ: 'රාජා භන්තෙ, මාගධො අජාතසත්තු වෙදෙහිපුත්තො භගවතො පාදෙ සිරසා වන්දති. අප්පාබාධං අප්පාතඞ්කං ලහුට්ඨානං බලං ඵාසුවිහාරං පුච්ඡතී'ති.

එවඤ්ච වදෙහි: 'රාජා භන්තෙ, මාගධො අජාතසත්තු වෙදෙහිපුත්තො වජ්ජී අභියාතුකාමො හොති. සො එවමාහ: අහං හි ඉමෙ වජ්ජී එවංමහිද්ධිකෙ එවංමහානුභාවෙ උච්ඡෙච්ඡාමි, විනාසෙස්සාමි වජ්ජී, අනයබ්‍යසනං ආපාදෙස්සාමි වජ්ජී'ති. යථා ච තෙ භගවා බ්‍යාකරොති, තං සාධුකං උග්ගහෙත්වා මම ආරොචෙය්‍යාසි. න හි තථාගතා විතථං භණන්තී"ති.

3. 'එවං භො'ති ඛො වස්සකාරො බ්‍රාහ්මණො මගධමහාමත්තො රඤ්ඤො මාගධස්ස අජාතසත්තුස්ස වෙදෙහිපුත්තස්ස පටිස්සුත්වා, භද්දානි භද්දානි යානානි යොජාපෙත්වා,[2] භද්දං යානං අභිරුහිත්වා, භද්දෙහි භද්දෙහි යානෙහි රාජගහම්හා නිය්‍යාසි. යෙන ගිජ්ඣකූටො පබ්බතො තෙන පායාසි. යාවතිකා යානස්ස භූමි යානෙන ගන්ත්වා යානා පච්චොරොහිත්වා පත්තිකොව යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි. උපසඞ්කමිත්වා භගවතා සද්ධිං සම්මොදි. සම්මොදනීයං කථං සාරාණීයං වීතිසාරෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො වස්සකාරො බ්‍රාහ්මණො මගධමහාමත්තො භගවන්තං එතදවොච:

1. උච්ඡෙජ්ජාමි – අට්ඨකථා, සයා, PTS.
2. යොජෙත්වා – ම ජ සං,

3
මහාපරිනිර්වාණ සූත්‍රය

මා විසින් මෙසේ අසන ලදි: එක් සමයෙක භාග්‍යවතුන් වහන්සේ **රජගහනුවර** සමීපයෙහි වූ **ගිජුකුළු** පව්වෙහි වැඩවසන සේක. එසමයෙහි වෛදෙහිපුත්‍ර වූ මගධදෙශාධිපති **අජාසත්** රජ වැදෑ රජුන් මැඩ ලනු පිණිස යනු කැමැත්තේ වෙයි. හෙ තෙම 'මම වූ කලි මේසා මහත් රාජර්ධියෙන් සමන්විත මේසා මහත් ආනුභාව ඇති වැදෑ රජුන් මුලින් සිඳලන්නෙමි, වජ්ජීන් වනසන්නෙමි, වජ්ජීන් අනයව්‍යසනයට පමුණුවන්නෙමි' යි මෙසේ කියයි.

2. ඉක්බිත්තෙන් වෛදෙහිපුත්‍ර මගධදෙශාධිපති අජාසත් රජ මගධ-මහාමාත්‍ර වූ වස්සකාර බමුණහු බැණැවීය:

''බමුණාණනි, මෙහි එන්න, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වෙත යවු. ගොස් මගේ වචනයෙන් භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ පාදයන් හිසින් (පාමුල හිස තබා) වඳිවු. 'වහන්ස, වෛදෙහීපුත්‍ර වූ මගධාධිපති අජාසත් රජ භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ පාමුල හිස තබා වඳියි. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ගේ නිරාබාධ බව, නීරොග බව, හැල්ලු පැවැත්ම, කායබලය, සැප විහරණය විචාරා'යැ යි නිරාබාධ බව, නිරොග බව, හැල්ලු පැවැත්ම, කාය බලය, සැප විහරණය විචාරන්න.

'වහන්ස, වෛදෙහිපුත්‍ර මගධෙශ්වර අජාසත් රජ වැදෑරජුන් මඩිනුවට යනු කැමැත්තේ වෙයි. හෙතෙම 'මේසා මහඉඳුමත් මේසා මහතෙදැති වැදෑ රජුන් මුල්සුන් කරන්නෙමි, වැදෑ රජුන් වනසන්නෙමි, වැදෑ රජුන් අනයව්‍යසනයට පමුණුවන්නෙමි'යි මෙපරිද්දෙන් කියා' යැ යි මෙසේත් කියන්න. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ඔබට යම්සේ වදරන සේක් ද, එය මොනොවට ඉගෙන මට සැළ කරන්න. තථාගතවරු නො සැබෑ බසක් නො බෙණෙත්'' යැ යි කී ය.

3. 'එසේ ය, පින්වතාණනි'යි කියා මගධමහාමාත්‍ර වූ වස්සකාර බමුණු වෛදෙහිපුත්‍ර වූ මගධෙශ්වර වූ අජාසත් රජුට පිළිවදන් දී, මනාප මනාප යානයන් යොදවා, මනාප යානයක් නැග, මනාප මනාප යානයන් ගෙන් උපලක්ෂිත ව රජගහපුරයෙන් නික්මියේ ය. ගිජුකුළු පව්ව වෙත එළැඹියේ ය. යානයෙන් යැමට සුදුසු බිම යම් තාක් ද, ඒ තාක් ගොස් යානයෙන් බැස පාගමන් ඇත්තේ ම භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වෙත එළැඹියේ ය. එළැඹ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ හා සතුටු විය. සතුටට කරුණු වූ, සිතැ රඳැවිය යුතු වූ කථාව අවසන් කොට එක් පසෙක හිඳගත. එක් පසෙක හුන්නා වූ මගද මහමැති වස්සකාර බමුණු භාග්‍යවතුන් වහන්සේට මෙය සැළ කෙළේ ය:

''රාජා භො ගොතම, මාගධො අජාතසත්තු වෙදෙහිපුත්තො භොතො ගොතමස්ස පාදෙ සිරසා වන්දති. අප්පාබාධං අප්පාතඞ්කං ලහුට්ඨානං බලං ඵාසුවිහාරං පුච්ඡති. රාජා භො ගොතම, මාගධො අජාතසත්තු වෙදෙහිපුත්තො වජ්ජී අභියාතුකාමො. සො එවමාහ: අහං හි ඉමෙ වජ්ජී එවංමහිද්ධිකෙ එවංමහානුභාවෙ උච්ඡෙච්ඡාමි, විනාසෙස්සාමි වජ්ජී අනයබ්‍යසනං ආපාදෙස්සාමි වජ්ජී''ති.

[වජ්ජීනං සත්ත අපරිහානියා ධම්මා]

4. තෙන ඛො පන සමයෙන ආයස්මා ආනන්දො භගවතො පිට්ඨිතො ඨිතො හොති භගවන්තං විජයමානො[1]. අථ ඛො භගවා ආයස්මන්තං ආනන්දං ආමන්තෙසි:

''කින්ති තෙ ආනන්ද, සුතං: වජ්ජී අභිණ්හසන්නිපාතා සන්නිපාතබහුලාති?

''සුතං මෙතං භන්තෙ, වජ්ජී අභිණ්හසන්නිපාතා සන්නිපාතබහුලා''ති.

''යාවකීවඤ්ච ආනන්ද, වජ්ජී අභිණ්හසන්නිපාතා සන්නිපාතබහුලා භවිස්සන්ති වුද්ධියෙව[2] ආනන්ද, වජ්ජීනං පාටිකඞ්ඛා නො පරිහානි.'' (1)

''කින්ති තෙ ආනන්ද, සුතං: වජ්ජී සමග්ගා සන්නිපාතන්ති, සමග්ගා වුට්ඨහන්ති, සමග්ගා වජ්ජීකරණීයානි කරොන්තීති?''

''සුතමෙතං භන්තෙ, වජ්ජී සමග්ගා සන්නිපතන්ති, සමග්ගා වුට්ඨහන්ති, සමග්ගා වජ්ජීකරණීයානි කරොන්ති''ති.

''යාවකීවඤ්ච ආනන්ද, වජ්ජී සමග්ගා සන්නිපතිස්සන්ති, සමග්ගා වුට්ඨහිස්සන්ති, සමග්ගා වජ්ජිකරණීයානි කරිස්සන්ති, වුද්ධියෙව ආනන්ද වජ්ජීනං පාටිකඞ්ඛා, නො පරිහානි.'' (2)

''කින්ති තෙ ආනන්ද, සුතං: වජ්ජී අපඤ්ඤත්තං න පඤ්ඤපෙන්ති, පඤ්ඤත්තං න සමුච්ඡින්දන්ති, යථාපඤ්ඤත්තෙ පොරාණෙ වජ්ජිධම්මෙ සමාදාය වත්තන්තීති?''

''සුතමෙතං භන්තෙ, වජ්ජී අපඤ්ඤත්තං න පඤ්ඤපෙන්ති, පඤ්ඤත්තං න සමුච්ඡින්දන්ති, යථාපඤ්ඤත්තෙ පොරාණෙ වජ්ජිධම්මෙ සමාදාය වත්තන්ති''ති.

1. විජියමානො, සයා.
වීජයමානො – ම ඡ සං.

2. වුඩ්ඪියෙව–සයා.

“භවද් ගෞතමයිනි, වෛදෙහීපුත්‍ර වූ මගධාධිපති අජාසත් රජ හිස නමා භවද් ගෞතමයන්ගේ පා වඳී. ඔබ නිරාබාධ නියා, නීරොග නියා, හැල්ලු පැවැතුම් ඇති නියා, කාබල ඇති නියා, සුව විහරණ ඇති නියා විචාරයි. භවද් ගෞතමයිනි, වෛදෙහීපුත්‍ර මගධෛශ්වර අජාසත් රජ වැදෑ රජුන් මඩින්නට යනු කැමැත්තේ ය. ‘මෙසේ වූ මහත් රාජර්ද්ධි ඇති මෙසේ වූ මහත් අනුභාව ඇති මේ වැදෑ රජුන් මුල්සුන් කරන්නෙමි යි, මේ වැදෑ රජුන් වනසන්නෙමි යි, මේ වැදෑ රජුන් අනයව්‍යසනයට පමුණුවන්නෙමි’ යි මෙසේ කියා” යි භාග්‍යවතුන් වහන්සේට සැළ කෙළේ ය.

වජ්ජීන් පිළිබඳ අපරිහානිය දහම් සත

4. එ වේලෙහි අනඳ තෙරණුවෝ භාග්‍යවතුන් වහන්සේට පවන් සලමින් පිටුපසින් සිටියාහු වෙති. එ කලැ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ අනඳ තෙරැන් ඇමතූ සේක:

“අනඳයෙනි, වැදෑ රජුහු නිරතුරු (දවස තෙවරක්) රැස් වන්නාහු ය, රැස් වනු බහුල කොට ඇත්තාහ යි මෙය තොප විසින් අසන ලද දූ?” යි අසාවදළ සේක.

“වහන්ස, වැදෑ රජුහු නිරතුරු රැස්වන්නාහ, රැස් වනු බහුල කොට ඇත්තාහ’යි මෙය මා විසින් අසන ලදූ” යි අනඳ තෙරණුවෝ පිළිතුරු දුන්හ.

“අනඳයෙනි, වැදෑ රජුහු යම්තාක් එක්වන් රැස්වීම් ඇත්තාහු ද, රැස් වනු බහුල කොට ඇත්තෝ වන්නාහු ද, ඒතාක් අනඳයෙනි, වැදෑ රජුන්ගේ වැඩීම ම ඇවෙක්සිය (කැමැතිවිය) යුතු, පිරිහීම නො ඇවෙක්සිය යුතු.” (1)

“අනඳයෙනි, වැදෑ රජුහු සමග වැ රැස් වෙත්ය, සමග වැ නැගී සිටිත්ය, සමග වැ වැදෑකරණී කෙරෙත් යැ යි මෙය තොප විසින් අසන ලද ද?”

“වහන්ස, වැදෑ රජුහු සමග වැ රැස් වෙත්, සමග වැ නැගී සිටිත්, සමග වැ වැදෑකරණී කෙරෙත් යැයි මෙය මා විසින් අසන ලදී.”

“අනඳයෙනි, යම්තාක් වැදෑ රජුහු සමග වැ රැස් වන්නාහු ද, සමග වැ නැගී සිටින්නාහු ද, සමග වැ වැදෑකරණී කරන්නාහු ද, අනඳයෙනි, ඒතාක් ම වැදෑ රජුන්ගේ වැඩීම ම ඇවෙක්සිය යුතු, පිරිහීම නො ඇවෙක්සිය යුතු.” (2)

“අනඳයෙනි, වැදෑ රජුහු (පෙර තම පරපුරෙහි රජුන්) නො පනවන ලද්දක් නො පනවත්, පනවන ලද්ද නො සිඳිත්, පනවන ලද පොරණ වැදෑ දහම්හි පිහිටා පවතිත් යැයි මෙය තොප විසින් අසන ලද ද?”

“වහන්ස වැදෑ රජුහු පෙර තම පරපුරෙහි රජුන් නො පැනැවූවක් නො පනවත්, පැනැවූවක් නො සිඳිත්, පනවන ලද පොරණ වැදෑ දහම්හි පිහිටා සිටිත් යැයි මෙය මා විසින් අසන ලදී.”

"යාවකිවඤ්ච ආනන්ද වජ්ජී අපඤ්ඤත්තං න පඤ්ඤපෙස්සන්ති, පඤ්ඤත්තං න සමුච්ඡින්දිස්සන්ති, යථාපඤ්ඤත්තෙ පොරාණෙ වජ්ජිධම්මෙ සමාදාය වත්තිස්සන්ති, වුද්ධියෙව ආනන්ද වජ්ජීනං පාටිකඞ්ඛා, නො පරිහානි. (3)

කින්ති තෙ ආනන්ද සුතං: වජ්ජී යෙ තෙ වජ්ජීනං වජ්ජිමහල්ලකා, තෙ සක්කරොන්ති ගරුකරොන්ති[1] මානෙන්ති පූජෙන්ති, තෙසඤ්ච සොතබ්බං මඤ්ඤන්තීති?"

"සුතමෙතං භන්තෙ, වජ්ජී යෙ තෙ වජ්ජීනං වජ්ජිමහල්ලකා, තෙ සක්කරොන්ති ගරුකරොන්ති මානෙන්ති පූජෙන්ති, තෙසඤ්ච සොතබ්බං මඤ්ඤන්තී"ති.

"යාවකීවඤ්ච ආනන්ද වජ්ජී යෙ තෙ වජ්ජීනං වජ්ජිමහල්ලකා, තෙ සක්කරිස්සන්ති ගරුකරිස්සන්ති මානෙස්සන්ති පූජෙස්සන්ති, තෙසඤ්ච සොතබ්බං මඤ්ඤිස්සන්ති, වුද්ධියෙව ආනන්ද වජ්ජීනං පාටිකඞ්ඛා, නො පරිහානි." (4)

"කින්ති තෙ ආනන්ද සුතං: "වජ්ජී යා තා කුලිත්ථියො කුලකුමාරියො තා න ඔක්කස්ස පසය්හ වාසෙන්තී?"ති.

"සුතමෙතං භන්තෙ, වජ්ජී යා තා කුලිත්ථියො කුලකුමාරියො, තා න ඔක්කස්ස පසය්හ වාසෙන්තී"ති.

"යාවකීවඤ්ච ආනන්ද වජ්ජී යා තා කුලිත්ථියො කුලකුමාරියො, තා න ඔක්කස්ස පසය්හ වාසෙස්සන්ති, වුද්ධියෙව ආනන්ද වජ්ජීනං පාටිකඞ්ඛා, නො පරිහානි." (5)

"කින්ති තෙ ආනන්ද සුතං: වජ්ජී යානි තානි වජ්ජීනං වජ්ජි-චෙතියානි අබ්භන්තරානි චෙව බාහිරානි ච, තානි සක්කරොන්ති ගරුකරොන්ති මානෙන්ති පූජෙන්ති, තෙසඤ්ච දින්නපුබ්බං කතපුබ්බං ධම්මිකං බලිං නො පරිහාපෙන්තීති?."

"සුතමෙතං භන්තෙ, වජ්ජී යානි තානි වජ්ජීනං වජ්ජිචෙතියානි අබ්භන්තරානි චෙව බාහිරානි ච, තානි සක්කරොන්ති ගරුකරොන්ති මානෙන්ති පූජෙන්ති, තෙසඤ්ච දින්නපුබ්බං කතපුබ්බං ධම්මිකං බලිං නො පරිහාපෙන්ති"ති.

---

1. ගරුං කරොන්ති, – ම ඡ සං

“අනඳයෙනි, යම් තාක් වැදැරජ්ජුහු පෙර වැදැරජුන් නො පැනැවූවක් නො පනවන්නාහු ද, පැනැවූවක් නො සිඳින්නාහු ද, පනවන ලද පොරණ වැදෑ දහම්හි පිහිටා සිටින්නාහු ද, ඒ තාක් ම අනඳයෙනි, වැදෑ රජුන්ගේ වැඩීම ම ඇවෙක්සිය යුතු, පිරිහීම නො ඇවෙක්සිය යුතු.” (3)

“අනඳයෙනි, වැදෑ රජුන් අතුරෙහි යම් මහළු වැදෑ කෙනෙක් වෙත් නම්, වැදෑ රජ්ජුහු ඔවුනට සත්කාර කෙරෙත්, ගුරුකාර කෙරෙත්, බුහුමන් කෙරෙත්, පූජා කෙරෙත්, ඔවුන් බස් ඇසිය යුතු කොට සිතත් යැයි මෙය තොප විසින් අසන ලදද?”

“වහන්ස, වැදෑ රජුන් අතුරෙහි යම් මහළු වැදෑ කෙනෙක් වෙත් නම්, වැදැරජ්ජුහු ඔවුනට සත්කාර කෙරෙත්, ගුරුකාර කෙරෙත්, බුහුමන් කෙරෙත්, පූජා කෙරෙත්, ඔවුන් බස් ඇසිය යුතු කොට සිතත් යැයි මෙය මා විසින් අසන ලදී.”

“අනඳයෙනි, යම් තාක් වැදෑ රජ්ජුහු සිය මහළු වැදූවනට සත්කාර ගුරුකාර මානන පූජන කරන්නාහු නම්, ඔවුන් බස් ඇසිය යුතු කොට සිතන්නාහු නම්, ඒ තාක් අනඳයෙනි, වැදෑවනට වැඩීම ම ඇවෙක්සිය යුතු, පිරිහීම නො ඇවෙක්සිය යුතු.” (4)

“අනඳයෙනි, යම් කුලවම්යෝ කුලදූරියෝ වෙත් ද, වැදෑ රජ්ජුහු ඔවුන් ඇදගෙන ගොස් බලාත්කාරයෙන් තමන් කෙරෙහි නො වස්වත් යැයි මෙය තොප විසින් අසන ලද ද?”

“වහන්ස, යම් කුලවම්යෝ කුලදූරියෝ වෙත් නම්, වැදෑ රජ්ජුහු ඔවුන් ඇදගෙන ගොස් බලාත්කාරයෙන් තමන් කෙරෙහි නො වස්වත් යැයි මෙය මා විසින් අසන ලදී.”

“අනඳයෙනි, යම්තාක් වැදැරජ්ජුහු කුලවම්යන් කුලදූරියන් ඇද ගෙන ගොස් බලාත්කාරයෙන් තමන් වෙතැ නො වස්වන්නාහු ද, ඒ තාක් ම අනඳයෙනි, වැදැවනට වැඩීම ම ඇවෙක්සිය යුතු, පිරිහීම නො ඇවෙක්සියැ යුතු.” (5)

“අනඳයෙනි, නුවර ඇතුළත ද පිටත ද වැදෑ රජුන්ගේ යම් වැදෑ දෙවොල් කෙනෙක් වෙත් නම්, වැදෑහු එයට සත්කාර කෙරෙත්, ගුරුකාර කෙරෙත්, බුහුමන් කෙරෙත්, පූජා කෙරෙත්, එයට දුන් විරූ, කළ විරූ දැහැමි බිලියම් නො පිරිහෙළත් යැයි මෙය තොප විසින් අසන ලද ද?”

“වහන්ස, නුවර ඇතුළත ද බැහැර ද වැදෑ රජුන්ගේ යම් වැදෑ දෙවොල් කෙනෙක් වෙත් නම්, වැදෑ රජ්ජුහු එයට සත්කාර ගුරුකාර බුහුමාන පූජා කෙරෙත්, එයට දුන් විරූ කළ විරූ, දැහැමි බිලියම් නො පිරිහෙළත් යැයි මෙය මා විසින් අසන ලදී.

"යාවකීවඤ්ච ආනන්ද වජ්ජී යානි තානි වජ්ජීනං වජ්ජිචෙතියානි අබ්භන්තරානි චෙව බාහිරානි ච, තානි සක්කරිස්සන්ති ගරුකරිස්සන්ති මානෙස්සන්ති පූජෙස්සන්ති, තෙසඤ්ච දින්නපුබ්බං කතපුබ්බං ධම්මිකං බලිං නො පරිහාපෙස්සන්ති, වුද්ධියෙව ආනන්ද වජ්ජීනං පාටිකඞ්ඛා, නො පරිහානි." (6)

"කින්ති තෙ ආනන්ද සුතං: වජ්ජීනං අරහන්තෙසු ධම්මිකා රක්ඛාවරණගුත්ති සුසංවිහිතා: කින්ති අනාගතා ච අරහන්තො විජිතං ආගච්ඡෙය්‍යුං, ආගතා ච අරහන්තො විජිතෙ ඵාසුං[1] විහරෙය්‍යුන්ති?"

"සුතමෙතං භන්තෙ වජ්ජීනං අරහන්තෙසු ධම්මිකා රක්ඛාවරණගුත්ති සුසංවිහිතා: කින්ති අනාගතා ච අරහන්තො විජිතං ආගච්ඡෙය්‍යුං, ආගතා ච අරහන්තො විජිතෙ ඵාසුං විහරෙය්‍යුන්ති."

"යාවකීවඤ්ච ආනන්ද වජ්ජීනං අරහන්තෙසු ධම්මිකා රක්ඛාවරණගුත්ති සුසංවිහිතා භවිස්සන්ති: කින්ති අනාගතා ච අරහන්තො විජිතං ආගච්ඡෙය්‍යුං, ආගතා ච අරහන්තො විජිතෙ ඵාසුං විහරෙය්‍යුන්ති, වුද්ධියෙව ආනන්ද වජ්ජීනං පාටිකඞ්ඛා, නො පරිහානී'ති." (7)

5. අථ ඛො භගවා වස්සකාරං බ්‍රාහ්මණං මගධමහාමත්තං ආමන්තෙසි: "එකමිදහං බ්‍රාහ්මණ සමයං වෙසාලියං විහරාමි සාරන්දදෙ චෙතියෙ. තත්‍රාහං වජ්ජීනං ඉමෙ සත්ත අපරිහානියෙ ධම්මෙ දෙසෙසිං. යාවකීවඤ්ච බ්‍රාහ්මණ ඉමෙ සත්ත අපරිහානියා ධම්මා වජ්ජීසු ඨස්සන්ති, ඉමෙසු ච සත්තසු අපරිහානියෙසු ධම්මෙසු වජ්ජී සන්දිස්සිස්සන්ති, වුද්ධියෙව බ්‍රාහ්මණ වජ්ජීනං පාටිකඞ්ඛා, නො පරිහානී"ති.

[ඉති වජ්ජීනං සත්ත අපරිහානියා ධම්මා.]

6. එවං වුත්තෙ වස්සකාරො බ්‍රාහ්මණො මගධමහාමත්තො භගවන්තං එතදවොච: එකමෙකෙනාපි භො ගොතම අපරිහානියෙන ධම්මෙන සමන්නාගතානං වජ්ජීනං වුද්ධියෙව පාටිකඞ්ඛා නො පරිහානි, කො පන වාදො සත්තහි අපරහානියෙහි ධම්මෙහි, අකරණීයා'ව, භො ගොතම වජ්ජී රඤ්ඤා මාගධෙන අජාතසත්තුනා වෙදෙහිපුත්තෙන යදිදං යුද්ධස්ස, අඤ්ඤත්‍ර උපලාපනාය අඤ්ඤත්‍ර මිථුභෙදා[2].

"හන්ද ච'දානි මයං භො ගොතම ගච්ඡාම, බහුකිච්චා මයං බහුකරණීයා"ති.

"යස්ස'දානි ත්වං බ්‍රාහ්මණ කාලං මඤ්ඤසී"ති.

---

1. ඵාසු විහරෙය්‍යුං, - ම ඡ සං
2. මිථුභෙදය, - ම ඡ සං

"ආනන්දයෙනි, නුවර ඇතුළතත් බැහැරත් වැදෑ රජුන්ගේ යම් වැදෑ දෙවොල් කෙනෙක් වෙත් නම්, එයට වැදෑ රජුහු යම් තාක් සත්කාර බහුමාන පූජා කරන්නාහු නම්, එයට දුන් විරූ දැහැමි බලි නො පිරිහෙලන්නාහු නම්, ඒ තාක් ම වැදෑවනට වැඩීම ම ඇවෙක්සිය යුතු. පිරිහීම නො ඇවෙක්සිය යුතු" (6)

"ආනන්දයෙනි, 'කෙසේ නම් සිය රටට නොආ රහත්හු එන්නාහු ද, ආ රහත්හුත් සිය රටෙහි පහසුවෙන් වසන්නාහු දැ' යි වැදෑ රජුන් විසින් රහතුන් කෙරෙහි (මහණබමුණන් කෙරෙහි) දැහැමි රකවළ මොනොවට පිහිටුවන ලද යැයි තොප විසින් මෙය අසන ලද ද?"

"වහන්ස, 'කෙසේ නම් සිය රටට නොආ රහත්හු එන්නාහු ද, ආ රහත්හුත් සිය රටෙහි පහසු සේ වසන්නාහු දැ' යි වැදෑ රජුන් විසින් රහතුන් කෙරෙහි (මහණ බමුණන කෙරෙහි) දැහැමි රකවළ මොනොවට පිහිටුවන ලදුයේ යැයි මෙය මා විසින් අසන ලදි."

"ආනන්දයෙනි, යම් තාක් සිය රටට නොආ රහත්හු 'කෙසේ නම් එන්නාහු ද යි, ආ රහත්හු කෙසේ නම් පහසු සේ වසන්නාහු දැ' යි, වැදෑ රජුන් විසින් රහතුන් කෙරෙහි දැහැමි රකවළ මොනොවට පිහිටුවන ලද්දේ වන්නේ ද, ආනන්දයෙනි, ඒතාක් ම වැදෑවනට වැඩීම ම ඇවෙක්සිය යුතු, පිරිහීම නො ඇවෙක්සිය යුතු." (7)

5. ඉක්බිත්තෙන් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මගද මහමැති වස්සකාර බමුණා අමතා, "බමුණ, ඒක් සමයෙක මම් විසල්පුර සාරන්දද චෛත්‍ය විහාරයෙහි විසීමි. එහිදී මම වැදෑ රජුනට මේ අපරිහානිය දහම් සත දෙසීමි. බමුණ, යම්තාක් කල් මේ සත් අපරිහානිය දහම්හු වැදෑවන් කෙරෙහි සිටින්නාහු ද, වැදෑවෝ මේ සත් අපරිහානිය දහම්හි (සිටියාහු) දක්නා ලැබෙත් ද, බමුණ, ඒ තාක් ම වැදෑවනට වැඩීම ම ඇවෙක්සිය යුතු, පිරිහීම නො ම ඇවෙක්සිය යුතු' යැ යි (මෙයින් වජ්ජීන්ගේ විනාශය කල් යන බව දැන) වදාළ සේක.

1. මේ වජ්ජීන් පිළිබඳ අපරිහානිය දහම් සතය

6. "මෙසේ (වජ්ජීන් කෙරෙහි අනුකම්පාවෙන්) වදාළ කලැ (මෙයින් වජ්ජිනාසයට ක්‍රමයක් සිතාගත්) මගද මහමැති වස්සකාර බමුණු තෙම භාග්‍යවතුන් වහන්සේට "භවද් ගෞතමයෙනි, මේ ඒක් ඒක් අපරිහානිය දහමෙකිනුදු යුත් වූ වැදෑවනට වැඩීම ම ඇවෙක්සිය යුතු, පිරිහීම නො ම් ඇවෙක්සිය යුතු. අපරිහානිය දහම් සතෙකින් යුත් වූ කලැ කියනුම කවර යැ. භවද් ගෞතමයෙනි, වෛදෙහීපුත්‍ර මගධාධිපති අජාසත් රජුහු විසින් වැදෑරජුහු සිත්ගැන්මෙන් හෝ උනුන් බිඳුවාලීමෙන් හෝ විනා යුද්ධයෙකින් වූ කලී ගත නො හැක්කාහු ම ය.

භවද් ගෞතමයෙනි, දැන් අපි යම්හ. අපි බොහෝ කෘත්‍ය ඇත්තම්හ' යි කී ය.

"බමුණ, යම ගමනකට සිතහි නම්, මේ එයට කලැ" යි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වදාළ සේක.

අථ ඛො වස්සකාරො බ්‍රාහ්මණො මගධමහාමත්තො භගවතො භාසිතං අභිනන්දිත්වා අනුමොදිත්වා උට්ඨායාසනා පක්කාමි.

7. අථ ඛො භගවා අචිරපක්කන්තෙ වස්සකාරෙ බ්‍රාහ්මණෙ මගධමහාමත්තෙ ආයස්මන්තං ආනන්දං ආමන්තෙසි: ''ගච්ඡ ත්වං ආනන්ද, යාවතිකා භික්ඛූ රාජගහං උපනිස්සාය විහරන්ති, තෙ සබ්බෙ උපට්ඨානසාලායං සන්නිපාතෙහී''ති.

'එවං භන්තෙ'ති ඛො ආයස්මා ආනන්දො භගවතො පටිස්සුත්වා යාවතිකා භික්ඛූ රාජගහං උපනිස්සාය විහරන්ති, තෙ සබ්බෙ උපට්ඨානසාලායං සන්නිපාතෙත්වා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි. උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං අට්ඨාසි. එකමන්තං ඨිතො ඛො ආයස්මා ආනන්දො භගවන්තං එතදවොච: ''සන්නිපාතිතො[1] භන්තෙ භික්ඛුසඞ්ඝො. යස්ස'දානි භන්තෙ භගවා කාලං මඤ්ඤතී''ති.

[1. භික්ඛූනං සත්ත අපරිහානියා ධම්මා:]

8. අථ ඛො භගවා උට්ඨායාසනා යෙන උපට්ඨානසාලා තෙනුපසඞ්කමි. උපසඞ්කමිත්වා පඤ්ඤත්තෙ ආසනෙ නිසීදි. නිසජ්ජ ඛො භගවා භික්ඛූ ආමන්තෙසි ''සත්ත වො භික්ඛවෙ අපරිහානියෙ ධම්මෙ දෙසෙස්සාමි. තං සුණාථ, සාධුකං මනසි කරොථ, භාසිස්සාමී''ති. 'එවං භන්තෙ'ති ඛො තෙ භික්ඛූ භගවතො පච්චස්සොසුං. භගවා එතදවොච:

''යාවකීවඤ්ච භික්ඛවෙ භික්ඛූ අභිණ්හසන්නිපාතා සන්නිපාතබහුලා භවිස්සන්ති, වුද්ධියෙව භික්ඛූනං පාටිකඞ්ඛා නො පරිහානි. (1)

යාවකීවඤ්ච භික්ඛවෙ භික්ඛූ සමග්ගා සන්නිපතිස්සන්ති සමග්ගා වුට්ඨහිස්සන්ති සමග්ගා සඞ්ඝකරණීයානි කරිස්සන්ති, වුද්ධියෙව භික්ඛවෙ භික්ඛූනං පාටිකඞ්ඛා නො පරිහානි. (2)

යාවකීවඤ්ච භික්ඛවෙ භික්ඛූ අපඤ්ඤත්තං න පඤ්ඤපෙස්සන්ති[2], පඤ්ඤත්තං න සමුච්ඡින්දිස්සන්ති, යථාපඤ්ඤත්තෙසු සික්ඛාපදෙසු සමාදාය වත්තිස්සන්ති, වුද්ධියෙව භික්ඛවෙ භික්ඛූනං පාටිකඞ්ඛා නො පරිහානි. (3)

යාවකීවඤ්ච භික්ඛවෙ භික්ඛූ යෙ තෙ භික්ඛූ ථෙරා රත්තඤ්ඤූ චිරපබ්බජිතා සඞ්ඝපිතරො සඞ්ඝපරිනායකා[3], තෙ සක්කරිස්සන්ති ගරුකරිස්සන්ති[4] මානෙස්සන්ති පූජෙස්සන්ති, තෙසඤ්ච සොතබ්බං මඤ්ඤිස්සන්ති, වුද්ධියෙව භික්ඛවෙ භික්ඛූනං පාටිකඞ්ඛා නො පරිහානි. (4)

1. සන්නිපාතිතො, සීමු.
2. පඤ්ඤාපෙස්සන්ති, PTS
3. සඞ්ඝපරිණායකා, මජසං
4. ගරුං කරිස්සන්ති, මජසං

ඉක්බිත්තෙන් මගද මහමැති වස්සකාර බමුණු භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ වචනය පිළිගෙන (සිතින් නොව වචනයෙන්) අනුමෝදන් ව හුනස්නෙන් නැගී නික්මැ ගියේ ය.

7. මගද මහමැති වස්සකාර බමුණා නික්මැ ගිය නොබෝ වේලායෙහි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ අනඳතෙරුන් බණවා, ''අනඳයෙනි, තෙපි යවු. යම් පමණ මහණහු රජගහ නුවර නිසා වෙසෙත් නම්, ඒ හැම උවටන්හලට එක්රැස් කරවු''යැ යි වදාළ සේක.

'එසේ ය, වහන්සැ' යි අනඳ තෙරණුවෝ භාග්‍යවතුන් වහන්සේට පිළිවදන් දී රජගහනුවර නිසා වසන තාක් සියලු මහණුන් උවටන්හලැ රැස් කොට භාග්‍යවතුන් වහන්සේ කරා එළැඹියහ. එළැඹැ වැඳැ පසෙක සිටියහ. පසෙක සිටියා වූ අනඳ තෙරණුවෝ ''වහන්ස, යමකට භාග්‍යවතුන් වහන්සේ දැන් කලැයි සිතන සේක් නම්, දැන් ඒ භික්ෂුසඞ්ඝසන්නිපාතය කරන ලද්දී'' යි සැළ කළහ.

8. එ කල්හි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ හුනස්නෙන් නැගී උවටන්හල කරා එළැඹි සේක. එළැඹ පණවන ලද අස්නැ වැඩහුන් සේක. වැඩහිඳ භික්ෂූන් අමතා 'මහණෙනි, තොපට සත් අපරිහානි දහම් දෙසන්නෙමි. එය අසවු, මොනොවට සිත්හි දරවු, කියන්නෙමි'යි වදාළ සේක. 'එසේ ය, වහන්සැ' යි ඒ මහණහු භාග්‍යවතුන් වහන්සේට පිළිවදන් ඇස්වූහ. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මෙය වදාළ සේක:

''මහණෙනි, යම්තාක් මහණහු එක්වන් රැස්වන්නාහු, රැස්වීම් බහුල කොටැත්තෝ වන්නාහු ද, මහණෙනි, ඒ තාක් මහණුනට වැඩීම ම ඇවෙක්සිය යුතු, පිරිහීම නො ම ඇවෙක්සිය යුතු. (1)

මහණෙනි, යම්තාක් මහණහු සමග වැ රැස් වන්නාහු ද, සමග වැ නැගී සිටින්නාහු ද, සමග ව සංඝකාර්ය කරන්නාහු ද, මහණෙනි, ඒ තාක් මහණුනට වැඩීම ම ඇවෙක්සියැ යුතු, පිරිහීම නො ම ඇවෙක්සිය යුතු. (2)

මහණෙනි, යම්තාක් මහණහු නොපැනැවුණක් නො පනවන්නාහු ද, පැනැවුණු දැ නො සිඳින්නාහු ද, පැනැවූ තාක් සිකපද සමාදන් ව ගෙන පවත්නාහු ද, ඒතාක් මහණුනට වැඩීම ම ඇවෙක්සිය යුතු, පිරිහීම නොම ඇවෙක්සිය යුතු. (3)

මහණෙනි, චිරරාත්‍රඥ වූ, පැවිදි වූ බොහෝ කල් ඇති, සඞ්ඝපිතෘ වූ, සඞ්ඝපරිනායක වූ යම් තෙරහු වෙත් ද, ඔවුනට මහණහු යම්තාක් සත්කාර කරන්නාහු ද, ගරුකාර කරන්නාහු ද, බුහුමන් කරන්නාහු ද, ඔවුන් පුදන්නාහු ද, ඔවුන් බස ඇසියැ යුතු කොට සිතන්නාහු ද, මහණෙනි, ඒතාක් මහණුනට වැඩීම ම ඇවෙක්සිය යුතු, පිරිහීම නො ම ඇවෙක්සිය යුතු. (4)

යාවකීවඤ්ච භික්ඛවෙ භික්ඛූ උප්පන්නාය තණ්හාය පොනොබ්භවිකාය න වසං ගච්ඡන්ති, වුද්ධියෙව භික්ඛවෙ භික්ඛූනං පාටිකඞ්ඛා නො පරිහානි. (5)

යාවකීවඤ්ච භික්ඛවෙ භික්ඛූ ආරඤ්ඤකෙසු සෙනාසනෙසු සාපෙක්ඛා භවිස්සන්ති, වුද්ධියෙව භික්ඛවෙ භික්ඛූනං පාටිකඞ්ඛා නො පරිහානි. (6)

යාවකීවඤ්ච භික්ඛවෙ භික්ඛූ පච්චත්තඤ්ඤෙව සතිං උපට්ඨපෙස්සන්ති[1], ‘කින්ති අනාගතා ච පෙසලා සබ්‍රහ්මචාරී ආගච්ඡෙය්‍යුං, ආගතා ච පෙසලා සබ්‍රහ්මචාරී ඵාසුං විහරෙය්‍යුන්ති, වුද්ධියෙව භික්ඛවෙ භික්ඛූනං පාටිකඞ්ඛා නො පරිහානි. (7)

යාවකීවඤ්ච භික්ඛවෙ ඉමෙ සත්ත අපරිහානියා ධම්මා භික්ඛූසු ඨස්සන්ති, ඉමෙසු ච සත්තසු අපරිහානියෙසු ධම්මෙසු භික්ඛූ සන්දිස්සන්ති, වුද්ධියෙව භික්ඛවෙ භික්ඛූනං පාටිකඞ්ඛා නො පරිහානි.

[2. අපරෙපි භික්ඛූනං සත්තඅපරිහානියා ධම්මා:]

19. අපරෙ පි වො භික්ඛවෙ සත්ත අපරිහානියෙ ධම්මෙ දෙසෙස්සාමි. තං සුණාථ, සාධුකං මනසි කරොථ, භාසිස්සාමීති. එවං භන්තෙති ඛො තෙ භික්ඛූ භගවතො පච්චස්සොසුං. භගවා එතදවොච:

යාවකීවඤ්ච භික්ඛවෙ භික්ඛූ න කම්මාරාමා භවිස්සන්ති න කම්මරතා න කම්මාරාමතං අනුයුත්තා, වුද්ධියෙව භික්ඛවෙ භික්ඛූනං පාටිකඞ්ඛා නො පරිහානි. (1)

යාවකීවඤ්ච භික්ඛවෙ භික්ඛූ න භස්සාරාමා භවිස්සන්ති න භස්සරතා න භස්සාරාමතං අනුයුත්තා, වුද්ධියෙව භික්ඛවෙ භික්ඛූනං පාටිකඞ්ඛා නො පරිහානි. (2)

යාවකීවඤ්ච භික්ඛවෙ භික්ඛූ න නිද්දාරාමා භවිස්සන්ති න නිද්දාරතා න නිද්දාරාමතං අනුයුත්තා, වුද්ධියෙව භික්ඛවෙ භික්ඛූනං පාටිකඞ්ඛා නො පරිහානි. (3)

යාවකීවඤ්ච භික්ඛවෙ භික්ඛූ න සඞ්ගණිකාරාමා භවිස්සන්ති න සඞ්ගණිකාරතා න සඞ්ගණිකාරාමතං අනුයුත්තා, වුද්ධියෙව භික්ඛවෙ භික්ඛූනං පාටිකඞ්ඛා නො පරිහානි. (4)

යාවකීවඤ්ච භික්ඛවෙ භික්ඛූ න පාපිච්ඡා භවිස්සන්ති න පාපිකානං ඉච්ඡානං වසං ගතා, වුද්ධියෙව භික්ඛූනං පාටිකඞ්ඛා නො පරිහානි. (5)

1. උපට්ඨාපෙස්සන්ති, PTS

මහණෙනි, යම්තාක් කල් මහණහු පුනර්භවය පිණිස පවත්නා, තමන් කෙරෙහි උපන් තෘෂ්ණාවගේ වශයට නො යෙත් ද, මහණෙනි, ඒ තාක් මහණුනට වැඩීම ම ඇවෙක්සිය යුතු, පිරිහීම නො ම ඇවෙක්සිය යුතු. (5)

මහණෙනි, මහණහු යම් තාක් වන සෙනසුන්හි අපේක්ෂාසහිත වන්නාහු ද, ඒ තාක් මහණුනට වැඩීම ම ඇවෙක්සියැ යුතු, පිරිහීම නො ම ඇවෙක්සිය යුතු. (6)

මහණෙනි, යම්තාක් මහණහු 'කෙසේ නම් (තමන් සෙනස්නට) නොආ ප්‍රියශීල සබ්‍රම්සරුහු එන්නාහු ද, ආ ප්‍රියශීල සබ්‍රම්සරුහු සැප සේ වසන්නාහු ද' යි තමන් තමන් කොටරහි ම සිහිය එළවා තබන්නාහු ද, මහණෙනි, ඒ තාක් මහණුනට වැඩීම ම ඇවෙක්සිය යුතු, පිරිහීම නො ඇවෙක්සිය යුතු. (7)

මහණෙනි, යම් තාක් මේ සත් අපරිහානිය ධර්මයෝ මහණුන් කෙරෙහි සිටින්නාහු ද, මහණහු මේ අපරිහානිය ධර්ම සතෙහි දක්නා ලැබෙන්නාහු ද, මහණෙනි, ඒ තාක් මහණුනට වැඩීම ම ඇවෙක්සිය යුතු, පිරිහීම නො ම, ඇවෙක්සිය යුතු.

2. අනෙකුදු අපරිහානිය දහම් සතක්

9. මහණෙනි, තොපට අන් අපරිහානිය දහම් සතක් දෙසන්නෙමි. එය අසවු, මොනොවට මෙනෙහි කරවු, කියන්නෙමි යි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වදාළ සේක. 'එසේ ය, වහන්සැ' යි ඒ මහණහු භාග්‍යවතුන් වහන්සේට පිළිවදන් දුන්හ. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මෙය වදාළ සේක:

මහණෙනි, මහණහු යම්තාක් කර්මාරාම (උද්දේසාදිය හැර සිවුරු කිරීම ආදි කටයුත්තෙහි පමණක් ම යෙදුණෝ) නො වන්නාහු ද, මහණෙනි, ඒ තාක් මහණුනට වැඩීම ම ඇවෙක්සිය යුතු, පිරිහීම නො ඇවෙක්සිය යුතු. (1)

මහණෙනි, යම් තාක් මහණහු භස්සාරාම (ස්ත්‍රීපුරුෂවර්ණනාදිකථා-යෙහි, කෙළිකවට බස්හි යෙදුණෝ) නොවන්නාහු ද, භස්සරත නො වනනාහු ද, මහණෙනි, ඒ තාක් මහණුනට වැඩීම ම ඇවෙක්සිය යුතු, පිරිහීම නො ම ඇවෙක්සිය යුතු. (2)

මහණෙනි, යම් තාක් මහණහු නිද්‍රාරාම (නින්දෙහි බෙහෙවින් යෙදුණෝ) නො වන්නාහු ද, නිද්‍රාරත නො වන්නාහු ද, නිද්‍රාරාමතායෙහි යෙදුණෝ නො වන්නාහු ද, මහණෙනි, ඒ තාක් මහණුනට වැඩීම ම ඇවෙක්සිය යුතු. පිරිහීම නො ඇවෙක්සිය යුතු. (3)

මහණෙනි, යම් තාක් මහණහු ගණසඞ්ගණිකාරාම (බොහෝ දෙනා හා එක් වැ විසීමේ යෙදුණෝ) නො වෙත් ද, ගණසඞ්ගණිකායෙහි ඇලුණෝ නො වෙත් ද, ගණසඞ්සණිකාරාම බව්හි යෙදුණෝ නො වෙත් ද, මහණෙනි, ඒ තාක් මහණුනට වැඩීම ම ඇවෙක්සිය යුතු පිරිහීම නො ම ඇවෙක්සිය යුතු. (4)

මහණෙනි, යම් තාක් මහණහු පාපිච්ඡ (ලාමක ඊප්සා ඇත්තෝ) නො වන්නාහු ද, ලාමක ඊප්සාවනට වසඟ නො වන්නාගු ද, මහණෙනි, ඒ තාක් මහණුනට වැඩීම ම ඇවෙක්සිය යුතු, පිරිහීම නො ම ඇවෙක්සිය යුතු. (5)

යාවකීවඤ්ච භික්ඛවෙ භික්ඛූ න පාපමිත්තා භවිස්සන්ති න පාපසහායා න පාපසම්පවඞ්කා, වුද්ධියෙව භික්ඛවෙ භික්ඛූනං පාටිකඞ්ඛා නො පරිහානි. (6)

යාවකීවඤ්ච භික්ඛවෙ භික්ඛූ න ඔරමත්තකෙන විසෙසාධිගමෙන අන්තරා වොසානං ආපජ්ජිස්සන්ති, වුද්ධියෙව භික්ඛවෙ භික්ඛූනං පාටිකඞ්ඛා නො පරිහානි. (7)

යාවකීවඤ්ච භික්ඛවෙ ඉමෙ සත්ත අපරිහානියා ධම්මා භික්ඛූසු ඨස්සන්ති, ඉමෙසු ච සත්තසු අපරිහානියෙසු ධම්මෙසු භික්ඛූ සන්දිස්සන්ති, වුද්ධියෙව භික්ඛවෙ භික්ඛූනං පාටිකඞ්ඛා නො පරිහානි.

3. අපරෙපි සත්ත අපරිහානියා ධම්මා

10. අපරෙ පි වො භික්ඛවෙ සත්ත අපරිහානියෙ ධම්මෙ දෙසෙස්සාමි. තං සුණාථ, සාධුකං මනසි කරොථ, භාසිස්සාමී ති. 'එවං භන්තෙ'ති ඛො තෙ භික්ඛූ භගවතො පච්චස්සොසුං. භගවා එතදවොච:

යාවකීවඤ්ච භික්ඛවෙ භික්ඛූ සද්ධා භවිස්සන්ති, වුද්ධියෙව භික්ඛවෙ භික්ඛූනං පාටිකඞ්ඛා, නො පරිහානි. යාවකීවඤ්ච භික්ඛවෙ භික්ඛූ හිරිමනා භවිස්සන්ති, -පෙ- ඔත්තප්පී භවිස්සන්ති, -පෙ- බහුස්සුතා භවිස්සන්ති, -පෙ- ආරද්ධවිරියා භවිස්සන්ති, -පෙ- උපට්ඨිතසති භවිස්සන්ති, -පෙ- පඤ්ඤවන්තො භවිස්සන්ති, වුද්ධියෙව භික්ඛවෙ භික්ඛූනං පාටිකඞ්ඛා, නො පරිහානි.

යාවකීවඤ්ච භික්ඛවෙ ඉමෙ සත්ත අපරිහානියා ධම්මා භික්ඛූසු ඨස්සන්ති, ඉමෙසු සත්තසු අපරිහානියෙසු ධම්මෙසු භික්ඛූ සන්දිස්සන්ති, වුද්ධියෙව භික්ඛවෙ භික්ඛූනං පාටිකඞ්ඛා, නො පරිහානි.

4. අපරෙ පි සත්ත අපරිහානියා ධම්මා

11. අපරෙ පි වො භික්ඛවෙ සත්ත අපරිහානියෙ ධම්මෙ දෙසෙස්සාමි. තං සුණාථ, සාධුකං මනසි කරොථ, භාසිස්සාමී ති. 'එවං භන්තෙ'ති ඛො තෙ භික්ඛූ භගවතො පච්චස්සොසුං. භගවා එතදවොච:

යාවකීවඤ්ච භික්ඛවෙ භික්ඛූ සතිසම්බොජ්ඣඞ්ගං භාවෙස්සන්ති -පෙ- ධම්මවිචයසම්බොජ්ඣඞ්ගං භාවෙස්සන්ති, -පෙ- විරියසම්බොජ්ඣඞ්ගං භාවෙස්සන්ති, -පෙ- පීතිසම්බොජ්ඣඞ්ගං භාවෙස්සන්ති, -පෙ- පස්සද්ධිසම්බොජ්ඣඞ්ගං භාවෙස්සන්ති, -පෙ- සමාධිසම්බොජ්ඣඞ්ගං භාවෙස්සන්ති -පෙ- උපෙක්ඛාසම්බොජ්ඣඞ්ගං භාවෙස්සන්ති, වුද්ධියෙව භික්ඛවෙ භික්ඛූනං පාටිකඞ්ඛා නො පරිහානි.

මහණෙනි, යම් තාක් මහණහු පාපමිත්‍රයන් ඇත්තෝ නො වන්නාහු ද, පාප සහායයන් ඇත්තෝ නො වන්නාහු ද, පාපයනට නැමුණෝ නො වන්නාහු ද, මහණෙනි, ඒ තාක් මහණුනට වැඩීම ම ඇවෙක්සිය යුතු, පිරිහීම නො ම ඇවෙක්සිය යුතු. (6)

මහණෙනි, මහණහු යම් තාක් අල්පමාත්‍ර වූ විශෙෂාධිගමයෙන් (රහත්බවට නො පැමිණ) අතර නිමියාවූ කෘත්‍ය ඇති බවට (ධ්‍යානාදි අල්පමාත්‍රලාභයෙන් තෘප්තියට) නො පැමිණෙන්නාහු ද, මහණෙනි, ඒතාක් මහණුනට වැඩීම ම ඇවෙක්සිය යුතු, පිරිහීම නො ම ඇවෙක්සිය යුතු. (7)

මහණෙනි, යම් තාක් මේ සත් අපරිහානිය ධර්මයෝ මහණුන් කෙරෙහි සිටුනාහු ද, මේ සත් අපරිහානිය ධර්මයන්හි මහණහු දක්නා ලැබෙන්නාහු ද, මහණෙනි, ඒ තාක් මහණුනට වැඩීම ම ඇවෙක්සිය යුතු. පිරිහීම නොම ඇවෙක්සිය යුතු.

3. අනෙකුදු අපරිහානිය දහම් සතක්

10. මහණෙනි, තොපට අන් අපරිහානිය ධර්ම සතක් ද දෙසන්නෙමි. එය අසවු, මොනොවට මෙනෙහි කරවු, කියන්නෙමි යි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වදාළ සේක. 'එසේ ය, වහන්සැ' යි ඒ මහණහු භාග්‍යවතුන් වහන්සේට පිළිවදන් දුන්හ. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මෙය වදාළ සේක:

මහණෙනි, යම්තාක් මහණහු සැදැහැ ඇත්තෝ වන්නාහු ද, මහණෙනි, ඒතාක් ම මහණුනට වැඩීම ම ඇවෙක්සිය යුතු. පිරිහීම නො ම ඇවෙක්සිය යුතු. මහණෙනි, යම්තාක් මහණහු පවට පිළිකුල් සිතැතියෝ වන්නාහු ද... පවට බිය ඇත්තෝ වන්නාහු ද ... බොහෝ ඇසූ පිරූ තැන් ඇතියෝ වන්නාහු ද, ... ඇරඹූ වැර ඇතියෝ වන්නාහු ද ... එළැඹැ සිටි සිහි ඇතියෝ වන්නාහු ද ... ප්‍රඥා ඇතියෝ වන්නාහු ද, මහණෙනි, ඒතාක් මහණුනට වැඩීම ම ඇවෙක්සිය යුතු, පිරිහීම නො ඇවෙක්සිය යුතු.

මහණෙනි යම්තැක් මෙ කී සත් අපරිහානිය ධර්මයෝ මහණුන් කෙරෙහි සිටුනාහු ද, මහණහු මෙ සත් අපරිහානිය ධර්ම කෙරෙහි දක්නා ලැබෙන්නාහු ද, මහණෙනි, මහණුනට වැඩීම ම ඇවෙක්සිය යුතු, පිරිහීම නො ම ඇවෙක්සිය යුතු.

4. අනෙකුදු අපරිහානිය දහම් සතක්

11. මහණෙනි, තොපට අන් අපරිහානිය දහම් සතක් ද දෙසන්නෙමි. එය අසවු, මොනොවට මෙනෙහි කරවු, කියන්නෙමි යි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වදාළ සේක. 'එසේ ය, වහන්සැ' යි ඒ මහණහු භාග්‍යවතුන් වහන්සේට පිළිවදන් දුන්හ. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මෙය වදාළ සේක:

මහණෙනි, යම්තාක් මහණහු සතිසම්බොජ්ඣඞ්ගය වඩන්නාහු ද ... ධම්මවිචයසම්බොජ්ඣඞ්ගය වඩන්නාහු ද,...විරියසම්බොජ්ඣඞ්ගය වඩන්නාහු ද,... පීතිසම්බොජ්ඣඞ්ගය වඩන්නාහු ද,... පස්සද්ධිසම්බොජ්ඣඞ්ගය වඩන්නාහු ද ... සමාධිසම්බොජ්ඣඞ්ගය වඩන්නාහු ද,... උපෙක්ඛාසම්බොජ්ඣඞ්ගය වඩන්නාහු ද, මහණෙනි, ඒතාක් මහණුන් විසින් වැඩීම ම ඇවෙක්ෂ්‍ය යුතු, පිරිහීම නො ම ඇවෙක්සිය යුතු.

යාවකීවඤ්ච භික්ඛවෙ ඉමෙ සත්ත අපරිහානියා ධම්මා භික්ඛූසු ඨස්සන්ති, ඉමෙසු ච අපරිහානියෙසු ධම්මෙසු භික්ඛූ සන්දිස්සන්ති, වුද්ධියෙව භික්ඛවෙ භික්ඛූනං පාටිකඞ්ඛා, නො පරිහානි.

[5. අපරෙ පි සත්ත අපරිහානියා ධම්මා:]

12. අපරෙ පි වො භික්ඛවෙ සත්ත අපරිහානියෙ ධම්මෙ දෙසෙස්සාමි. තං සුණාථ, සාධුකං මනසි කරොථ, භාසිස්සාමී ති. 'එවං භන්තෙ'ති ඛො තෙ භික්ඛූ භගවතො පච්චස්සොසුං. භගවා එතදවොච:

යාවකීවඤ්ච භික්ඛවෙ භික්ඛූ අනිච්චසඤ්ඤං භාවෙස්සන්ති -පෙ- අනත්තසඤ්ඤං භාවෙස්සන්ති -පෙ- අසුභසඤ්ඤං භාවෙස්සන්ති -පෙ- ආදීනවසඤ්ඤං භාවෙස්සන්ති -පෙ- පහානසඤ්ඤං භාවෙස්සන්ති -පෙ- විරාගසඤ්ඤං භාවෙස්සන්ති -පෙ- නිරොධසඤ්ඤං භාවෙස්සන්ති, වුද්ධියෙව භික්ඛවෙ භික්ඛූනං පාටිකඞ්ඛා, නො පරිහානි:

යාවකීවඤ්ච භික්ඛවෙ ඉමෙ සත්ත අපරිහානියා ධම්මා භික්ඛූසු ඨස්සන්ති, ඉමෙසු ච සත්තසු අපරිහානියෙසු ධම්මෙසු භික්ඛූ සන්දිස්සන්ති වුද්ධියෙව භික්ඛවෙ භික්ඛූනං පාටිකඞ්ඛා නො පරිහානි.

[6. අපරෙ ඡ අපරිහානියා ධම්මා:]

13. අපරෙ භික්ඛවෙ ඡ අපරිහානියෙ ධම්මෙ දෙසෙස්සාමි. තං සුණාථ, සාධුකං මනසි කරොථ, භාසිස්සාමී'ති. 'එවං භන්තෙ'ති ඛො තෙ භික්ඛූ භගවතො පච්චස්සොසුං. භගවා එතදවොච:

යාවකීවඤ්ච භික්ඛවෙ භික්ඛූ මෙත්තං කායකම්මං පච්චුපට්ඨාපෙස්සන්ති සබ්‍රහ්මචාරීසු ආවී චෙව රහො ච, වුද්ධියෙව භික්ඛවෙ භික්ඛූනං පාටිකඞ්ඛා, නො පරිහානි. (1)

යාවකීවඤ්ච භික්ඛවෙ භික්ඛූ මෙත්තං වචීකම්මං පච්චුපට්ඨාපෙස්සන්ති සබ්‍රහ්මචාරීසු -පෙ- මෙත්තං මනොකම්මං පච්චුපට්ඨාපෙස්සන්ති සබ්‍රහ්මචාරීසු ආවී චෙව රහො ච, වුද්ධියෙව භික්ඛවෙ භික්ඛූනං පාටිකඞ්ඛා, නො පරිහානි. (2-3)

යාවකීවඤ්ච භික්ඛවෙ භික්ඛූ යෙ තෙ ලාභා ධම්මිකා ධම්මලද්ධා අන්තමසො පත්තපරියාපන්නමත්තම්පි, තථාරූපෙහි ලාභෙහි අප්පටිවිභත්තභොගී[1] භවිස්සන්ති සීලවන්තෙහි සබ්‍රහ්මචාරීහි සාධාරණභොගී, වුද්ධියෙව භික්ඛවෙ භික්ඛූනං පාටිකඞ්ඛා, නො පරිහානි. (4)

1. න අප්පටිවිභත්තභොගී, සයා.

මහණෙනි, යම්තාක් මේ සත් අපරිහානිය ධර්මයෝ මහණුන් කෙරෙහි සිටුනාහු ද, මහණහු මේ සත් අපරිහානිය ධර්මයන්හි දක්නා ලැබෙන්නාහු ද, මහණෙනි, ඒතාක් මහණුන් විසින් වැඩීම ම ඇවෙක්සිය යුතු, පිරිහීමක් නො ම ඇවෙක්සිය යුතු.''

5. අනෙකුදු අපරිහානිය සතක්

12. මහණෙනි, තොපට අන් අපරිහානිය දහම් සතක් ද දෙසන්නෙමි. එය අසවු, මොනොවට මෙනෙහි කරවු, කියන්නෙමි යි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වදාළ සේක. 'එසේ ය, වහන්සැ' යි ඒ මහණහු භාග්‍යවතුන් වහන්සේට පිළිවදන් දුන්හ. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මෙය වදාළ සේක:

මහණෙනි, මහණහු යම්තාක් අනිත්‍යසංඥාව වඩන්නාහු ද ... අනාත්මසංඥාව වඩන්නාහු ද ... අශුභසංඥාව වඩන්නාහු ද ... ආදීනව සංඥාව වඩන්නාහු ද ... ප්‍රහාණසංඥාව වඩන්නාහු ද ... විරාගසංඥාව වඩන්නාහු ද ... නිරොධසංඥාව වඩන්නාහු ද, මහණෙනි, ඒ තාක් මහණුනට වැඩීම ම ඇවෙක්සිය යුතු, පිරිහීම නො ම ඇවෙක්සිය යුතු.

මහණෙනි, යම්තාක් මේ සත් අපරිහානිය ධර්මයෝ මහණුන් කෙරෙහි සිටුනාහු ද, මහණහු මේ සත් අපරිහානිය ධර්මයන්හි දක්නා ලැබෙන්නාහු ද, මහණෙනි, ඒතාක් මහණුන් විසින් වැඩීම ම ඇවෙක්සිය යුතු, පිරිහීම නො ම ඇවෙක්සිය යුතු.

6. අනෙක් අපරිහානිය දහම් සයක්

13. මහණෙනි, අන් අපරිහානිය ධර්ම සයක් දෙසන්නෙමි. එය අසවු, මොනොවට මෙනෙහි කරවු කියන්නෙමි යි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වදාළ සේක. 'එසේ ය, වහන්සැ' යි ඒ මහණහු භාග්‍යවතුන් වහන්සේට පිළිවදන් දුන්හ. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මෙය වදාළ සේක:

මහණෙනි, මහණහු යම්තාක් සබ්‍රම්සරුන් කෙරෙහි හමුයෙහිත් නොහමුයෙහිත් මෛත්‍රීමය කායකර්මය එළවා තබන්නාහු ද, මහණෙනි, ඒ තාක් මහණුන් විසින වැඩීම ම ඇවෙක්සිය යුතු, පිරිහීම නො ම ඇවෙක්සිය යුතු. (1)

මහණෙනි, යම්තාක් මහණහු සබ්‍රම්සරුන් කෙරෙහි හමුයෙහිත් නොහමුයෙහිත් මෛත්‍රීමය වාක්කර්මය එළවා තබන්නාහු ද ... සබ්‍රම්සරුන් කෙරෙහි හමුයෙහිත් නොහමුයෙහිත් මෛත්‍රීමය මනඃකර්මය එළවා තබන්නාහු ද, මහණෙනි, ඒතාක් මහණුන් විසින් වැඩීම ම ඇවෙක්සිය යුතු, පිරිහීම නො ම ඇවෙක්සිය යුතු. (2-3)

මහණෙනි, යම්තාක් යටත්පිරිසෙයින් පාත්‍රයෙහි ඇතුළත් ආහාරමාත්‍ර වූ ද යැ යි දැහැමි වූ දැහැමෙන් ලත් යම් ලාභ කෙනෙක් වෙත් නම්, එබඳු ලාභයන් බෙද නොදී නො වළඳන්නෝ සිල්වත් සබ්‍රම්සරුන් හා සාධාරණභොගී වන්නාහු ද, මහණෙනි, ඒතාක් මහණුන් විසින් වැඩීම ම ඇවෙක්සිය යුතු, පිරිහීම නො ඇවෙක්සිය යුතු. (4)

යාවකීවඤ්ච භික්ඛවෙ භික්ඛූ යානි තානි සීලානි අඛණ්ඩානි අච්ඡිද්දානි අසබලානි අකම්මාසානි භුජිස්සානි විඤ්ඤූපසත්ථානි[1] අපරාමට්ඨානි සමාධිසංවත්තනිකානි, තථාරූපෙසු සීලෙසු සීලසාමඤ්ඤගතා විහරිස්සන්ති සබ්‍රහ්මචාරීහි ආවි චෙව රහො ච, වුද්ධියෙව භික්ඛවෙ භික්ඛූනං පාටිකඞ්ඛා, නො පරිහානි, (5)

යාවකීවඤ්ච භික්ඛවෙ භික්ඛූ යායං දිට්ඨි අරියා නිය්‍යානිකා නිය්‍යාති තක්කරස්ස සම්මාදුක්ඛක්ඛයාය, තථාරූපාය දිට්ඨියා දිට්ඨිසාමඤ්ඤගතා විහරිස්සන්ති සබ්‍රහ්මචාරීහි ආවි චෙව රහො ච භික්ඛවෙ වුද්ධියෙව භික්ඛූනං පාටිකඞ්ඛා, නො පරිහානි. (6)

යාවකීවඤ්ච භික්ඛවෙ ඉමෙ ඡ අපරිහානියා ධම්මා භික්ඛූසු ඨස්සන්ති, ඉමෙසු ච ඡසු අපරිහානියෙසු ධම්මෙසු භික්ඛූ සන්දිස්සන්ති, වුද්ධියෙව භික්ඛවෙ භික්ඛූනං පාටිකඞ්ඛා, නො පරිහානී ති.

[භික්ඛූනං ධම්මීකථා]

14. තත්‍ර සුදං භගවා රාජගහෙ විහරන්තො ගිජ්ඣකූටෙ පබ්බතෙ එතදෙව බහුලං භික්ඛූනං ධම්මිං කථං කරොති: "ඉති සීලං, ඉති සමාධි, ඉති පඤ්ඤා. සීලපරිභාවිතො සමාධි මහප්ඵලො හොති මහානිසංසො. සමාධිපරිභාවිතා පඤ්ඤා මහප්ඵලා හොති මහානිසංසා. පඤ්ඤාපරිභාවිතං චිත්තං සම්මදෙව ආසවෙහි විමුච්චති, සෙය්‍යථීදං[2]: කාමාසවා භවාසවා[3] අවිජ්ජාසවා"ති.

15. අථ ඛො භගවා රාජගහෙ යථාභිරන්තං විහරිත්වා ආයස්මන්තං ආනන්දං ආමන්තෙසි: ආයාමානන්ද යෙන අම්බලට්ඨිකා තෙනුපසඞ්කමිස්සාමා'ති. 'එවං භන්තෙ'ති ඛො ආයස්මා ආනන්දො භගවතො පච්චස්සොසි. අථ ඛො භගවා මහතා භික්ඛුසඞ්ඝෙන සද්ධිං යෙන අම්බලට්ඨිකා තදවසරි තත්‍ර සුදං භගවා අම්බලට්ඨිකායං විහරති රාජාගාරකෙ. තත්‍රපි සුදං[4] භගවා අම්බලට්ඨිකායං විහරන්තො රාජාගාරකෙ එතදෙව බහුලං භික්ඛූනං ධම්මිං කථං කරොති: "ඉති සීලං, ඉති සමාධි, ඉති පඤ්ඤා. සීලපරිභාවිතො සමාධි මහප්ඵලො හොති මහානිසංසො. සමාධිපරිභාවිතා පඤ්ඤා මහප්ඵලා හොති මහානිසංසා. පඤ්ඤාපරිභාවිතං චිත්තං සම්මදෙව ආසවෙහි විමුච්චති, සෙය්‍යථීදං: කාමාසවා භවාසවා අවිජ්ජාසවා"ති.

---

1. විඤ්ඤුපසත්ථානි, මජසං.
2. සෙය්‍යථීදං, මජසං,
3. භවාසවා දිට්ඨාසවා, සීමු.
4. තත්‍රාපි සුදං, මජසං

මහණෙනි, නොකඩ වූ නොසිදුරු වූ, සබල නොවූ, නොකැලැල් වූ තෘෂ්ණාදසත්වයෙන් මිදුණාවූ, පැණවතුන් විසින් පසස්නා ලද්දවූ, තෘෂ්ණා-දෘෂ්ටීන් අපරාමෘෂ්ට වූ සමාධිය පිණිස පවත්නා වූ යම් සිල් කෙනෙක් වෙත් ද, එබඳු ශීලයන්හි සබ්‍රම්සරුන් හා හමුයෙහිත් නොහමුයෙහිත් යම්තාක් ශීලසාමාන්‍යගත වැ (ශීලයෙන් සමාන බවට පැමිණ) වාස කරන්නාහු ද, මහණෙනි, ඒ තාක් මහණුන් විසින් වැඩීම ම ඇවෙක්සිය යුතු, පිරිහීම නො ම ඇවෙක්සිය යුතු. (5)

මහණෙනි, ආර්ය වූ (නිදෙස් වූ) නෛර්යාණික වූ යම් සම්‍යග්දෘෂ්ටි-යෙක් වේ ද, යමෙක් තථාකාරී වූවහුගේ සියලු දුක් නැසීමට යේ ද, මහණහු යම්තාක් එසේ වූ දෘෂ්ටියෙන් සබ්‍රම්සරුන් හා හමුයේත් නො හමුයේත් දෘෂ්ටිසාමාන්‍යගත වැ (සම්දිටුයෙන් සමාන බවට පැමිණ) වසන්නාහු ද, මහණෙනි, ඒතාක් මහණුන් විසින් වැඩීම ම ඇවෙක්සිය යුතු, පිරිහීම නො ම ඇවෙක්සිය යුතු. (6)

මහණෙනි, යම්තාක් මේ අපරිහානිය ධර්ම සදෙන මහණුන් කෙරෙහි සිටුනාහු ද, මහණහු මේ අපරිහානිය ධර්ම සයෙහි දක්නා ලැබෙන්නාහු ද, ඒ තාක් මහණුන් විසින් වැඩීම ම ඇවෙක්සිය යුතු, පිරිහීම නො ම ඇවෙක්-සිය යුතු.

භික්ෂූනට දෙසූ දහැම් කථා:

14. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ එහි රජගහ නුවර ගිජුකුළු පව්වෙහි වැඩවසන සේක් ''සිල් මෙබඳු ය, සමාධිය මෙබඳු ය, ප්‍රඥාව මෙබඳු ය. ශීලයෙන් වඩන ලද සමාධිය මහත්පල ඇත්තේ මහත් අනුසස් ඇත්තේ වේ. සමාධියෙන් වඩන ලද ප්‍රඥාව මහත් පල ඇති වේ. මහත් අනුසස් ඇති වේ. ප්‍රඥායෙන් වඩන ලද සිත කාමාස්‍රව භවාස්‍රව අවිද්‍යාස්‍රව යන ආස්‍රව කෙරෙන් මොනොවට මිදේ'' යැ යි ශීලසමාධි ආදි වූ මේ දහැම් කතාව ම බහුල කොට වදරන සේක.

15. ඉක්බිත්තෙන් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ කැමැති තාක් කල් රජගහ නුවර වැස, අනඳ තෙරුන් අමතා ''අනඳයෙනි, යම්හ, අඹයැටිළයන කරා එළැඹෙන්නම්හ'' යි වදළ සේක. 'එසේ ය, වහන්සැ' යි කියා අනඳ තෙරණුවෝ භාග්‍යවතුන් වහන්සේට පිළිවදන් දුන්හ. ඉක්බිති භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මහත් මහණමුළුවක් හා අඹයැටිළයන වෙත එළැඹි සේක. එ කල්හි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ අඹයැටි වෙනෙහි රාජාගාරයෙහි වැඩ වසන සේක් – ''ශීලය මෙසේ ය, සමාධිය මෙසේ ය, ප්‍රඥාව මෙසේ ය. ශීල යෙන් වඩන ලද සමාධිය මහත්පල ඇත්තේ මහත් අනුහස් ඇත්තේ වෙයි. සමාධියෙන් වඩන ලද ප්‍රඥාව මහත්පල ඇත්තේ මහත් අනුහස් ඇත්තේ වෙයි. ප්‍රඥායෙන් පුරුදු කරන ලද චිත්තය කාමාස්‍රව භවාස්‍රව අවිද්‍යාස්‍රව යන ආස්‍රව කෙරෙන් මොනොවට මිදේ'' යැ යි මහණුනට මේ දහැම් කතාව ම බහුල කොට කරන සේක.

16. අථ ඛො භගවා අම්බලට්ඨිකායං යථාභිරන්තං විහරිත්වා ආයස්මන්තං ආනන්දං ආමන්තෙසි 'ආයාමානන්ද, යෙන නාලන්දා තෙනුපසඞ්කමිස්සාමා'ති. 'එවං භන්තෙ'ති ඛො ආයස්මා ආනන්දො භගවතො පච්චස්සොසි. අථ ඛො භගවා භික්ඛුසඞ්ඝෙන සද්ධිං යෙන නාලන්දා තදවසරි. තත්‍ර සුදං භගවා නාලන්දායං විහරති පාවාරිකම්බවනෙ.

[සාරිපුත්ත සීහනාදො.]

17. අථ ඛො ආයස්මා සාරිපුත්තො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි. උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො ආයස්මා සාරිපුත්තො භගවන්තං එතදවොච: 'එවං පසන්නො අහං භන්තෙ භගවති: න චාහු න ච භවිස්සති න චෙතරහි විජ්ජති අඤ්ඤො සමණො වා බ්‍රාහ්මණො වා භගවතා භිය්‍යො'භිඤ්ඤතරො[1] යදිදං සම්බොධියන්ති.'' උළාරා ඛො තෙ අයං සාරිපුත්ත ආසභී වාචා[2] භාසිතා, එකංසො ගහිතො, සීහනාදො නදිතො: ''එවං පසන්නො අහම්භන්තෙ භගවති: න චාහු න ච භවිස්සති න චෙතරහි විජ්ජති අඤ්ඤො සමණො වා බ්‍රාහ්මණො වා භගවතා භිය්‍යො'භිඤ්ඤතරො යදිදං සම්බොධියන්ති.''

කින්තෙ[3] සාරිපුත්ත යෙ තෙ අහෙසුං අතීතමද්ධානං අරහන්තො සම්මාසම්බුද්ධා, සබ්බෙ තෙ භගවන්තො චෙතසා චෙතො පරිච්ච විදිතා: එවංසීලා තෙ භගවන්තො අහෙසුං ඉතිපි, එවංධම්මා – එවංපඤ්ඤා – එවංවිහාරී – එවං විමුත්තා තෙ භගවන්තො අහෙසුං ඉතිපීති?

''නො හෙතං භන්තෙ''.

කිම්පන තෙ සාරිපුත්ත යෙ තෙ භවිස්සන්ති අනාගතමද්ධානං අරහන්තො සම්මාසම්බුද්ධා, සබ්බෙ තෙ භගවන්තො චෙතසා චෙතො පරිච්ච විදිතා: එවංසීලා තෙ භගවන්තො භවිස්සන්ති ඉතිපි, එවංධම්මා – එවම්පඤ්ඤා – එවංවිහාරී – එවංවිමුත්තා තෙ භගවන්තො භවිස්සන්ති ඉතිපීති?

''නො හෙතං භන්තෙ''.

1. භිය්‍යොභිඤ්ඤාතරො, සයා. 2. ආසභිවාචා, සයා.
3. කින්නු, සයා, PTS.

16. ඉක්බිත්තෙන් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ අඹයැටියෙහි කැමැති තාක් කල් වැස අනඳතෙරුන් අමතා 'අනඳයෙනි, එවු නාලන්දව කරා යමහ' යි වදළ සේක. 'එසේ ය, වහන්සැ' යි අනඳ තෙරණුවෝ භාග්‍ය වතුන් වහන්සේට පිළිවදන් දුන්හ. ඉක්බිති භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මහත් බික්සඟන කැටුව නාලන්ද නුවරට වැඩිසේක. එ කල්හි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ නාලන්ද නුවර පාවාරික අඹවෙනෙහි වැඩ වසන සේක.

ශාරිපුත්‍ර සිංහනාදය

17. එ කල්හි සැරියුත් තෙරණුවෝ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ කරා එළැඹියහ. එළැඹ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වැඳ එක් පසෙක හුන්හ. එක් පසෙක හුන්නාවූ සැරියුත් තෙරණුවෝ භාග්‍යවතුන් වහන්සේට "වහන්ස, සම්බොධි (රහත්මග නුවණ) නම් වූ යමෙක් ඇද්ද, එයින් භාග්‍යවතුන් වහන්සේට වඩා අභිඥතර වූ (උත්තරිතර ඥානයෙන් යුක්ත වූ) අන් මහණෙක් හෝ බමුණෙක් හෝ ඉකුත් කල්හි නො වී ය. මතුත් නො වන්නේ ය, දැනුදු නැතැ යි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ කෙරෙහි මම මෙසේ ප්‍රසන්නයෙමි" යි සැළ කළහ. එවිට "ශාරිපුත්‍රයෙනි, සම්බොධිඥාන යෙන් භාග්‍යවතුන් වහන්සේට වඩා අභිඥතර වූ අන් මහණෙක් හෝ බමුණෙක් හෝ ඉකුත් කල්හි නො වී ය, මතුත් නො වන්නේ ය, දැනුදු නැතැ යි මෙසේ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ කෙරෙහි මම ප්‍රසන්නයෙමි" යි තොප විසින් කියන ලද මේ ශ්‍රේෂ්ඨ වචනය මහත් ම එකෙක. මෙහි ලා තොප විසින් එකාන්තය ගන්නා ලද්දේ ය (ප්‍රත්‍යක්ෂඥානයෙන් දැන කීවාක් සේ ඒකාන්ත නිශ්චය කථාවෙක් ම කියන ලද්දේය.) සිංහනාදය පවත්වන ලද්දේ ය.

ශාරිපුත්‍රයෙනි, කිමෙක්ද, ඉකුත් කලැ යම් රහත් සම්මාසම්බුදු කෙනෙක් වූහු නම්, ඒ භගවත්හු මෙබඳු සිල් ඇත්තෝ වූහ යි කියා ද, ඒ භගවත්හු මෙබඳු දහම් ඇත්තෝ, මෙබඳු ප්‍රඥා ඇත්තෝ, මෙබඳු විහරණ ඇත්තො, මෙබඳු විමුක්ති ඇත්තෝ වූහ යි කියාත් ඔබ සිත් තමන් සිතින් පිරිසිඳ ඒ සියලු භගවත්හු තොප විසින් දන්නා ලද්දහු ද? යි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වදළ සේක.

"වහන්ස, මෙය එසේ නො දන්නා ලද්දේ ම යැ" යි සැරියුත් තෙරණුවෝ වදළහ.

කිමෙක් ද ශාරිපුත්‍රයෙනි, මතු කල්හි යම් රහත් සම්මාසම්බුදු කෙනෙක් වන්නාහු නම්, ඒ භගවත්හු මෙබඳු සිල් ඇත්තෝ වන්නාහ, මෙබඳු දහම් ඇත්තෝ, මෙබඳු ප්‍රඥා ඇත්තෝ, මෙබඳු විහරණ ඇත්තෝ, මෙබඳු විමුක්ති ඇත්තෝ වන්නාහ යි ඔබ සිත් සිය සිතින් පිරිසිඳ ඒ සියලු භග-වත්හු තොප විසින් දන්නා ලදහු ද? යි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වදළ සේක.

"වහන්ස, මෙය එසේ නො දන්නා ලද"යි සැරියුත් තෙරණුවෝ වදළහ.

කිම්පන තෙ[1] සාරිපුත්ත අහං එතරහි අරහං සම්මාසම්බුද්ධො චෙතසා චෙතො පරිච්ච විදිතො: එවංසීලො භගවා ඉති පි, එවංධම්මො– එවංපඤ්ඤො– එවංවිහාරී– එවංවිමුත්තො භගවා ඉති පී ති?

"නො හෙතං භන්තෙ".

එත්ථ හි[2] තෙ සාරිපුත්ත අතීතානාගතපච්චුප්පන්නෙසු අරහන්තෙසු සම්මාසම්බුද්ධෙසු චෙතොපරියඤාණං[3] නත්ථි. අථ කිඤ්චරහි තෙ අයං සාරිපුත්ත උළාරා ආසභී වාචා භාසිතා, එකංසො ගහිතො, සීහනාදො නදිතො: 'එවං පසන්නො අහං භන්තෙ භගවති න චාහු න ච භවිස්සති න චෙතරහි විජ්ජති අඤ්ඤො සමණො වා බ්‍රාහ්මණො වා භගවතා[4] භිය්‍යො' භිඤ්ඤතරො යදිදං සම්බොධියන්ති?"

18. න බො පනෙතං භන්තෙ අතීතානාගතපච්චුප්පන්නෙසු අරහන්තෙසු සම්මාසම්බුද්ධෙසු චෙතොපරියඤාණං අත්ථි. අපි ච බො මෙ භන්තෙ ධම්මන්වයො විදිතො:

සෙය්‍යථාපි භන්තෙ රඤ්ඤො පච්චන්තිමං නගරං දළ්හුද්දාපං[5] දළ්හපාකාරතොරණං එකද්වාරං, තත්‍රස්ස දොවාරිකො පණ්ඩිතො බ්‍යත්තො මෙධාවී අඤ්ඤාතානං[6] නිවාරෙතා ඤාතානං පවෙසෙතා, සො තස්ස සාමන්තා[7] අනුපරියායපථං[8] අනුක්කමමානො න පස්සෙය්‍ය පාකාරසන්ධිං වා පාකාරවිවරං වා අන්තමසො බිළාරනික්ඛමනමත්තම්පි,[9] තස්ස එවමස්ස: යෙ කෙචි ඔළාරිකා පාණා ඉමං නගරං පවිසන්ති වා නික්ඛමන්ති වා සබ්බෙ තෙ ඉමිනා'ව ද්වාරෙන පවිසන්ති වා නික්ඛමන්ති වා'ති, එවමෙව බො මෙ භන්තෙ ධම්මන්වයො විදිතො: යෙ තෙ භන්තෙ අහෙසුං අතීතමද්ධානං අරහන්තො සම්මාසම්බුද්ධා, සබ්බෙ තෙ භගවන්තො පඤ්ච නීවරණෙ පහාය චෙතසො උපක්කිලෙසෙ පඤ්ඤාය දුබ්බලීකරණෙ, චතූසු සතිපට්ඨානෙසු සුප්පතිට්ඨිතචිත්තා, සත්තසම්බොජ්ඣඞ්ගෙ[10] යථාභූතං භාවෙත්වා අනුත්තරං සම්මාසම්බොධිං අභිසම්බුජ්ඣිංසු, යෙ පි තෙ භන්තෙ භවිස්සන්ති අනාගතමද්ධානං අරහන්තො සම්මාසම්බුද්ධා, සබ්බෙ තෙ භගවන්තො පඤ්චනීවරණෙ පහාය චෙතසො උපක්කිලෙසෙ පඤ්ඤාය දුබ්බලීකරණෙ, චතූසු සතිපට්ඨානෙසු සුප්පතිට්ඨිතචිත්තා, සත්ත සම්බොජ්ඣඞ්ගෙ යථාභූතං භාවෙත්වා අනුත්තරං සම්මාසම්බොධිං අභිසම්බුජ්ඣිස්සන්ති, භගවා පි භන්තෙ එතරහි අරහං සම්මාසම්බුද්ධො පඤ්ච නීවරණෙ පහාය චෙතසො උපක්කිලෙසෙ පඤ්ඤාය දුබ්බලීකරණෙ, චතූසු සතිපට්ඨානෙසු සුප්පතිට්ඨිතචිත්තො, සත්තසම්බොජ්ඣඞ්ගෙ යථාභූතං භාවෙත්වා අනුත්තරං සම්මාසම්බොධිං අභිසම්බුද්ධො'ති,

1. කිං පන, ස්‍යා P TS. 2. එත්ථ ච හි මජසං. 3. චෙතොපරිඤ්ඤායඤාණං, ස්‍යා. 4. භගවතො, ස්‍යා. 5. දළ්හුද්ධාපං මජසං දළ්හද්වාරං ස්‍යා, 6. අඤ්ඤාතානං, ස්‍යා 7. සමන්තා, ස්‍යා. 8. අනුචරියායපථං, ස්‍යා 9. බිළාරනික්ඛමනමත්තං, සීමු. 10. බොජ්ඣඞ්ග, මජසං

ශාරිපුත්‍රයෙනි, කිමෙක් ද, භගවත් තෙමේ මෙබඳු සිල් ඇත්තේ යැයි ද, භගවත් තෙමේ මෙබඳු දහම් ඇත්තේ ය යි, මෙබඳු ප්‍රඥා ඇත්තේ යැ යි, මෙබඳු විහරණ ඇත්තේ යැ යි, මෙබඳු විමුක්ති ඇත්තේ යැ යි ද කියා මා සිත තොප සිතින් පිරිසිඳ, මෙ කලැ අර්හත් සම්‍යක්සම්බුද්ධ වූ මම් තොප විසින් දන්නා ලදුයෙම් ද? යි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වදාළ සේක.

''වහන්ස, මෙය එසේ නො ම දන්නා ලදූ'' යි සැරියුත් තෙරණුවෝ වදළහ.

ශාරිපුත්‍රයෙනි, මෙ කරුණෙහි ලා තොපට අයුඅනාවත්මන් යන තෙකලට අයත් වූ රහත් සම්මාසම්බුදුවරුන් විෂයයෙහි චෙතස්පර්යාය-ඥානයෙක් නැත. ශාරිපුත්‍රයෙනි, එසේ කලැ තොප විසින් ''වහන්ස, සම්බොධියෙන් භාග්‍යවතුන් වහන්සේට වඩා අභිඥතර වූ අන් මහණෙක් හෝ බමුණෙක් හෝ ඉකුත් කල්හි නො වී ය, මතු කල්හිත් නො වන්නේ ය, දැනුදු නැතැයි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ කෙරෙහි මෙසේ මම් ප්‍රසන්නයෙමි''යි මේ මහත් අභීත වචනය කවර කරුණෙකින් කියන ලද ද? ඒකාන්තය ගන්නා ලද ද? සිංහනාදය පවත්වන ලද දූ?'' යි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වදාළ සේක.

18. ''වහන්ස, අයුඅනාවත්මන් යන තෙකලට අයත් රහත් සම්මා සම්බුදුවරුන් විෂයයෙහි චෙතස්පර්යාය ඥානයෙක් මට නැත. එතෙකුදු වුවත් ධර්මාන්වයය (සර්වඥතාඥානාදිධර්ම පිළිබඳ අනුබොධ ඥානය) මා විසින් ලබන ලද්දේ ය.

වහන්ස, යම්සේ තර වූ පවුරුපා ඇති, දැඩි වූ පවුරු හා තොරණ ඇති, එක් ම දෙරක් ඇති පසල් නුවරෙක් වේ ද, පණ්ඩිත වූ කීමෙහි ඩිණීමෙහි හුරුබුහුටි වූ, තැනට නිසි නුවණ ඇති, තමා නො දන්නවුන් නුවරට එනු නොදී වළක්වාලන, දන්නවුන් නුවරට පිවිස්වන දෙරොටුපල්ලෙක් වන්නේ ද, හෙ තෙම නුවර පවුරුමගැ හැවිදුනේ, යටත් පිරිසෙයින් බළලකුට නික්මිය හැකි තරම් වූ ප්‍රාකාරසන්ධියක් (ගඩොල් බැම්ම ඇද හැලුණු තැනක්) හෝ පවුරු සිදුරු වූ තැනක් හෝ නො දක්නේ ද, ඔහුට 'යම් මහත් සිරුර ඇති සත්ත්ව කෙනෙක් මෙ නුවර වදිත් හෝ මෙයින් නික්මෙත් හෝ ඒ සියල්ලෝ ම මේ මහ වහසල්දෙරින් ම පිවිසෙන්නාහු හෝ නික්මෙන්නාහු හෝ වෙති' යි මෙසේ සිතෙක් වන්නේ ද, වහන්ස, එ පරිද්දෙන් ම 'ඉකුත් කල්හි යම් රහත් සම්මාසම්බුදු කෙනෙක් වූහු ද, ඒ සියලු භගවත්හු සිත කෙලෙසන, ප්‍රඥාව දුබල කරන පස් නීවරණයන් පහ කොට, සතර සීවටන්හි මොනොවට පිහිටි සිත් ඇති ව, සත් සම්බොධ්‍යඞ්ගයන් තත් වූ පරිදි බවා නිරුත්තර සම්‍යක්සම්බොධිය සමයිගත කළහ. වහන්ස, මතු කල්හි යම් රහත් සම්මාසම්බුදු කෙනෙක් වන්නාහු නම්, ඒ සියලු භගවත්හු සිත කෙලෙසන, ප්‍රඥාව දුබල කරන පංච නීවරණයන් පහ කොට, සතර සීවටන්හි මොනොවට පිහිටි සිතැත්තාහු, සත් සම්බොදඟ තත් වූ පරිදි වඩා, නිරුත්තර සම්‍යක්සම්බොධිය සමයිගත කරන්නාහ. වහන්ස, මෙ සමයෙහි රහත් සම්මාසම්බුදු වූ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ද සිත කෙලෙසන නුවණ දුබල කරන පංච නීවරණයන් පහ කොට, සතර සීවටන්හි මොනොවට පිහිටි සිතැති සේක්, තත් වූ පරිදි සත් සම්බොදඟ වඩා නිරුත්තර සම්‍යක්සම්බොධිය සමයි ගතකළ සේකැ යි මා විසින් ධර්මානුබොධය ලබන ලද්දේ යැ!'' යි සැරියුත් තෙරණුවෝ කීහ.

19. තත්‍ර පි සුදං භගවා නාලන්දායං විහරන්තො පාවාරිකම්බවනෙ එතදෙව බහුලං භික්ඛූනං ධම්මිං කථං කරොති: "ඉති සීලං, ඉති සමාධි, ඉති පඤ්ඤා, සීලපරිභාවිතො සමාධි මහප්ඵලො හොති මහානිසංසො: සමාධිපරිභාවිතා පඤ්ඤා මහප්ඵලා හොති මහානිසංසා. පඤ්ඤාපරිභාවිතං චිත්තං සම්මදෙව ආසවෙහි විමුච්චති සෙය්‍යථීදං: කාමාසවා භවාසවා අවිජ්ජාසවා"ති,

20. අථ ඛො භගවා නාලන්දායං යථාභිරන්තං විහරිත්වා ආයස්මන්තං ආනන්දං ආමන්තෙසි: ආයාමානන්ද යෙන පාටලිගාමො තෙනුපසඞ්කමිස්සාමාති. 'එවං භන්තෙ'ති ඛො ආයස්මා ආනන්දො භගවතො පච්චස්සොසි. අථ ඛො භගවා මහතා භික්ඛුසඞ්ඝෙන සද්ධිං යෙන පාටලිගාමො තදවසරි. අස්සොසුං ඛො පාටලිගාමියා උපාසකා 'භගවා කිර පාටලිගාමං අනුප්පත්තො'ති, අථ ඛො පාටලිගාමියා උපාසකා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමිංසු, උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදිංසු. එකමන්තං නිසින්නා ඛො පාටලිගාමියා උපාසකා භගවන්තං එතදවොචුං: අධිවාසෙතු නො භන්තෙ භගවා ආවසථාගාරන්ති. අධිවාසෙසි භගවා තුණ්හීභාවෙන,

21. අථ ඛො පාටලිගාමියා උපාසකා භගවතො අධිවාසනං විදිත්වා උට්ඨායාසනා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා පදක්ඛිණං කත්වා යෙන ආවසථාගාරං තෙනුපසඞ්කමිංසු. උපසඞ්කමිත්වා සබ්බසන්ථරිං ආවසථාගාරං සන්ථරිත්වා ආසනානි පඤ්ඤපෙත්වා උදකමණිකං පතිට්ඨපෙත්වා තෙලප්පදීපං ආරොපෙත්වා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමිංසු. උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං අට්ඨංසු. එකමන්තං ඨිතා ඛො පාටලිගාමියා උපාසකා භගවන්තං එතදවොචුං: සබ්බසන්ථරිසන්ථතං[1] භන්තෙ ආවසථාගාරං, ආසනානි පඤ්ඤත්තානි, උදකමණිකො පතිට්ඨාපිතො, තෙලප්පදීපො ආරොපිතො. යස්සදානි භන්තෙ භගවා කාලං මඤ්ඤතී ති.

22. අථ ඛො භගවා සායණ්හසමයං නිවාසෙත්වා පත්තචීවරමාදාය සද්ධිං භික්ඛුසඞ්ඝෙන යෙන ආවසථාගාරං තෙනුපසඞ්කමි. උපසඞ්කමිත්වා පාදෙ පක්ඛාලෙත්වා ආවසථාගාරං පවිසිත්වා මජ්ඣිමං ථම්භං නිස්සාය පුරත්ථාභිමුඛො නිසීදි. භික්ඛුසඞ්ඝො පි ඛො පාදෙ පක්ඛාලෙත්වා ආවසථාගාරං පවිසිත්වා පච්ඡිමං භිත්තිං නිස්සාය පුරත්ථාභිමුඛො නිසීදි භගවන්තං යෙව පුරක්ඛත්වා.[2] පාටලිගාමියා පි ඛො උපාසකා පාදෙ පක්ඛාලෙත්වා ආවසථාගාරං පවිසිත්වා පුරත්ථිමං භිත්තිං නිස්සාය පච්ඡිමාභිමුඛා නිසීදිංසු භගවන්තං යෙව පුරක්ඛත්වා[2].

1. සබ්බසන්ථරිතං සන්ථතං, ස්‍යා. සබ්බසන්ථරිං සන්ථතං, සීමු. 2. පුරෙක්ඛත්වා සීමු.

19. එසමයෙහි ද භාග්‍යවතුන් වහන්සේ නාලන්ද නුවර පාවාරික අඹවෙනෙහි වැඩ වසන සේක්, "ශීලය මෙසේ ය, සමාධිය මෙසේ ය, ප්‍රඥාව මෙසේ ය. ශීලයෙන් වඩන ලද සමාධිය මහත් පල මහත් අනුසස් ඇත්තේ වේ. සමාධියෙන් වඩන ලද ප්‍රඥාව මහත් පල මහත් අනුසස් ඇත්තේ වේ. ප්‍රඥායෙන් වඩන ලද සිත කාමාස්‍රව භවාස්‍රව අවිද්‍යාස්‍රව යන සියලු ආස්‍රව කෙරෙන් මොනොවට මිදේ"යැ යි භික්ෂූනට බෙහෙවින් මෙ දැහැමි කතාව ම කරන සේක.

20. ඉක්බිත්තෙන් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ නාලන්ද නුවරෙහි කැමැති තෙක් කල් වැස අනඳ තෙරුන් අමතා "අනඳයෙනි, එවු, පළොල්ගමට (පාටලිග්‍රාමයට) යම්හ" යි වදාළ සේක. 'එසේ ය, වහන්ස' යි කියා අනඳ තෙරණුවෝ භාග්‍යවතුන් වහන්සේට පිළිවදන් දුන්හ. ඉක්බිති භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මහත් බික්සඟන හා පළොල්ගමට වැඩි සේක. පළොල්ගම් වැසි උවසුවෝ 'භාග්‍යවතුන් වහන්සේ පළොල්ගම් වැඩි සේක් ල 'යි ඇසූහ. ඉක්බිති පළොල්ගැමි උවසුවෝ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ කරා එළැඹියහ. එළැඹ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වැඳ එක් පසෙක උන්හ. එක් පසෙක උන්නාවූ පළොල්ගැමි උවසුවෝ 'වහන්ස, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ අපගේ ආවාස ගෙය ඉවසා වදාරන සේක් වා' යි භාග්‍යවතුන් වහන්සේට මෙ බස් කීහ. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ තුෂ්ණීම්භාවයෙන් ඉවසා වදාළ සේක.

21. ඉක්බිති පළොල්ගැමි උවසුවෝ භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ ඉවැසීම දැන හුනස්නෙන් නැගී භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වැඳ පැදකුණු කොට නික්මැ ගියහ. නොස් ආවාස ගෙය හැම බුමුතුරුණු අතුරා, අසුන් පණවා, දියසැළක් තබා, තෙල් පහනක් නංවා, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ කරා එළැඹියහ. එළැඹැ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වැඳ එක් පසෙක සිටියහ. එක් පසෙක සිටියාවූ පළොල්ගැමි උවසුවෝ "වහන්ස, ආවාසගෙය හැම බුමුතුරුණින් වසන ලද්දේ ය. අසුන් පණවන ලද්දේ ය. දියසැළෙක් තබන ලද්දේය. තෙල් පහනෙක් නැංවිණ. වහන්ස, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ යම් ගමනකට බලාපොරොත්තු සේක් ද, දැන් එයට කල් වේ" යැ යි මෙ බස් කීහ.

22. ඉක්බිති භාග්‍යවතුන් වහන්සේ සවස් වේලෙහි හැඳ පෙරෙවැ පා-සිවුර ගෙන බික්සඟුන් හා ආවාස ගෙය කරා වැඩි සේක. වැඩ, පා දෙවැ ආවාස ගෙට පිවිසැ මැදුම් ටැඹ නිසා පෙරදිගට මුහුණ ලා වැඩහුන් සේක. බික්-සඟහු ද පා දෙවැ ආවාස ගෙට වැද පැසිම් බිත නිසා පෙරදිගට මුහුණ ලා භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ම පෙරටු කොට හිඳගත්හ. පළොල්ගැමි උවසුවෝ ද පා දෙවැ ආවාස ගෙට වැද පෙර දිගැ බිත නිසා පැසිම් දීගට මුහුණ ලා භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ම පෙරටු කොට හිඳගත්හ.

[පාටලිගාමියානං උපාසකානං ඔවාදො:]

23. අථ ඛො භගවා පාටලිගාමියෙ උපාසකෙ ආමන්තෙසි. පඤ්චිමෙ ගහපතයො ආදීනවා දුස්සීලස්ස සීලවිපත්තියා. කතමෙ පඤ්ච:

ඉධ ගහපතයො දුස්සීලො සීලවිපන්නො පමාදාධිකරණං මහතිං භොගජානිං නිගච්ඡති. අයං පඨමො ආදීනවො දුස්සීලස්ස සීලං විපත්තියා.

පුනවපරං ගහපතයො දුස්සීලස්ස සීලවිපන්නස්ස පාපකො කිත්තිසද්දො අබ්භුග්ගච්ඡති. අයං දුතියො ආදීනවො දුස්සීලස්ස සීලවිපත්තියා.

පුනවපරං ගහපතයො දුස්සීලො සීලවිපන්නො යඤ්ඤදෙව පරිසං උපසඞ්කමති යදි ඛත්තියපරිසං යදි බ්‍රාහමණපරිසං යදි ගහපතිපරිසං යදි සමණපරිසං, අවිසාරදො උපසඞ්කමති මඞ්කුභූතො. අයං තතියො ආදීනවො දුස්සීලස්ස සීලවිපත්තියා.

පුනවපරං ගහපතයො දුස්සීලො සීලවිපන්නො සම්මූළ්හො කාලං කරොති. අයං චතුත්ථො ආදීනවො දුස්සීලස්ස සීලවිපත්තියා.

පුනවපරං ගහපතයො දුස්සීලො සීලවිපන්නො කායස්ස භෙදා පරම්මරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපජ්ජති. අයං පඤ්චමො ආදීනවො දුස්සීලස්ස සීලවිපත්තියා.

ඉමෙ ඛො ගහපතයො පඤ්ච ආදීනවා දුස්සීලස්ස සීලවිපත්තියා,

24. පඤ්චිමෙ ගහපතයො ආනිසංසා සීලවතො සීලසම්පදාය. කතමෙ පඤ්ච?.

ඉධ ගහපතයො සීලවා සීලසම්පන්නො අප්පමාදාධිකරණං මහන්තං භොගක්ඛන්ධං අධිගච්ඡති. අයං පඨමො ආනිසංසො සීලවතො සීලසම්පදාය.

පුනවපරං ගහපතයො සීලවතො සීලසම්පන්නස්ස කල්‍යාණො කිත්ති-සද්දො අබ්භුග්ගච්ඡති. අයං දුතියො ආනිසංසො සීලවතො සීලසම්පදාය.

පුනවපරං ගහපතයො සීලවා සීලසම්පන්නො යඤ්ඤදෙව පරිසං උපසඞ්කමති යදි ඛත්තියපරිසං යදි බ්‍රාහමණපරිසං යදි ගහපතිපරිසං යදි සමණපරිසං, විසාරදො උපසඞ්කමති අමඞ්කුභූතො. අයං තතියො ආනිසංසො සීලවතො සීලසම්පදාය.

පුනවපරං ගහපතයො සීලසම්පන්නො අසම්මූළ්හො කාලං කරොති. අයං චතුත්ථො ආනිසංසො සීලවතො සීලසම්පදාය.

පළොල්ගම උවසුන්ට අවවාද:

23. එ කල්හි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ පළොල්ගැමි උවසුවන් අමතා මෙසේ වදළ සේක: ගැහැවියනි, දුසිල්හුගේ සිල්විපත්හි මේ දෙස් පසෙක. කවර පසෙක් ද?

ගැහැවියෙනි, මෙහි සිල්විපත් දුසිල් තෙමේ පමා කරුණෙන් මහත් භොගහානියට (භොගයෙන් පිරිහීමට) යෙයි මේ දුසිල්හු සිල්විපතැ **පළමු** දෙස වෙයි.

තව ද ගැහැවියනි, සිල්විපත් දුසිල්හට ලාමක කිත්හඬෙක් (අපවාද කථාවෙක්) උස් වැ නැඟෙයි. මෙ දුසිල්හු සිල්විපතැ **දෙවෙනි** දෙස වෙයි.

තව ද ගැහැවියනි, සිල්විපත් දුසිල් තෙම කැත්පිරිස කරා හෝ බමුණු පිරිස කරා හෝ ගැහැවිපිරිස කරා හෝ මහණපිරිස කරා හෝ යම් යම් පිරිසක් කරා එළැඹේ නම්, බිය සැක ඇත්තේ, තෙද නැත්තේ එළැඹෙයි. මෙ දුසිල්හු සිල් විපත්හි **තෙවැනි** දෙස ය.

තව ද ගැහැවියෙනි, සිල්විපත් දුසිල් තෙම සිහිමුළා වූයේ කලුරිය කෙරෙයි. මෙ දුසිල්හු සිල්විපත්හි **සිවුවන** දෙස ය.

තව ද ගැහැවියනි, සිල්විපත් දුසිල් තෙම කා බුන් මරණින් මතු සුව යෙන් පහ වූ, දුකට කරුණු වූ, විවසවැ පතිත වන තැන වූ නිරයට උත්පත්ති විසින් පැමිණෙයි. මේ දුසිල්හු සිල්විපතැ **පස්වන** දෙස වෙයි.

ගැහැවියනි, දුසිල්හු සිල්විපත්හි මේ දෙස් පස වෙයි.

24. ගැහැවියනි, සිල්වත්හුගේ සිල්සම්පත්හි මේ අනුසස් පසෙකි. කවර පසෙක් ද?

ගැහැවියෙනි, මෙහි සිල්සපත් සිල්වත් තෙම නොපමා කරුණින් භොග රැසක් ලබයි. මේ සිල්වත්හුගේ සිල්සපුයෙහි **පළමු** අනුහස ය.

තව ද ගැහැවියනි, සිල්සපත් සිල්වත්හු පිළිබඳ කලණ කිත්හඬෙක් උස් වැ නැඟෙයි. මේ සිල්වත්හුගේ සිල්සපුයෙහි **දෙවෙනි** අනුහස ය.

තව ද ගැහැවියනි, සිල්සපුව ඇති සිල්වත් තෙමේ කැත්පිරිසක් හෝ බමුණුපිරිසක් හෝ ගැහැවි පිරිසක් හෝ මහණපිරිසක් හෝ යම් යම් පිරිසක් කරා එළැඹේ ද, නොබිය වැ තෙදැති වැ එළැඹෙයි. මේ සිල්වත්හුගේ සිල්සපුයෙහි **තෙවෙනි** අනුහස ය.

තව ද ගැහැවියනි, සිල්සපුව ඇති සිල්වත් තෙමේ සිහි මුළා නොවී කලුරිය කෙරෙයි. මේ සිල්වත්හුගේ සිල්සපුයෙහි **සිවුවන** අනුහස ය.

පුනචපරං ගහපතයො සීලවා සීලසම්පන්නො කායස්ස භෙදා පරම්මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජති. අයං පඤ්චමො ආනිසංසො සීලවතො සීලසම්පදාය.

"ඉමෙ ඛො ගහපතයො පඤ්ච ආනිසංසා සීලවතො සීලසම්පදායා"ති.

25. අථ ඛො භගවා පාටලිගාමියෙ උපාසකෙ බහුදෙව රත්තිං ධම්මියා කථාය සන්දස්සෙත්වා සමාදපෙත්වා සමුත්තෙජෙත්වා සම්පහංසෙත්වා උය්‍යොජෙසි "අභික්කන්තා ඛො ගහපතයො රත්ති, යස්ස'දානි තුම්හෙ කාලං මඤ්ඤථා"ති. 'එවං භන්තෙ'ති ඛො පාටලිගාමියා උපාසකා භගවතො පටිස්සුත්වා උට්ඨායාසනා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා පදක්ඛිණං කත්වා පක්කමිංසු. අථ ඛො භගවා අචිරපක්කන්තෙසු පාටලිගාමියෙසු උපාසකෙසු සුඤ්ඤාගාරං පාවිසි.

[පාටලීනගරමාපනං]

26. තෙන ඛො පන සමයෙන සුනීධවස්සකාරා[1] මගධමහාමත්තා පාටලිගාමෙ නගරං මාපෙන්ති වජ්ජීනං පටිබාහාය. තෙන ඛො පන සමයෙන සම්බහුලා දෙවතායො සහස්සසහස්සෙව පාටලිගාමෙ වත්ථූනි පරිගණ්හන්ති. යස්මිං පදෙසෙ මහෙසක්ඛා දෙවතා වත්ථූනි පරිගණ්හන්ති, මහෙසක්ඛානං තත්ථ රඤ්ඤං රාජමහාමත්තානං චිත්තානි නමන්ති නිවෙසනානි මාපෙතුං. යස්මිං පදෙසෙ මජ්ඣිමා දෙවතා වත්ථූනි පරිගණ්හන්ති, මජ්ඣිමානං තත්ථ රඤ්ඤං රාජමහාමත්තානං චිත්තානි නමන්ති නිවෙසනානි මාපෙතුං. යස්මිං පදෙසෙ නීචා දෙවතා වත්ථූනි පරිගණ්හන්ති, නීචානං තත්ථ රඤ්ඤං රාජමහාමත්තානං චිත්තානි නමන්ති නිවෙසනානි මාපෙතුං.

27. අද්දසා ඛො භගවා දිබ්බෙන චක්ඛුනා විසුද්ධෙන අතික්කන්තමානුසකෙන තා දෙවතායො සහස්සසහස්සෙව[2] පාටලිගාමෙ වත්ථූනි පරිගණ්හන්තියො. අථ ඛො භගවා රත්තියා පච්චූසසමයං පච්චුට්ඨාය ආයස්මන්තං ආනන්දං ආමන්තෙසි: කො නු ඛො[3] ආනන්ද පාටලිගාමෙ නගරං මාපෙන්තී?ති[4] "සුනීධවස්සකාරා භන්තෙ මගධමහාමත්තා පාටලිගාමෙ නගරං මාපෙන්ති වජ්ජීනං පටිබාහායා"ති.

1. සුනීධ වස්සකාරා, මජසං
2. සහස්සසෙසව, සීමු. PTS. සහසෙසව, මජසං
3. කොනුබො, සීමු.
4. මාපෙති, සීමු.

තව ද ගැහැවියනි, සිල්සපුව ඇති සිල්වත් තෙමේ කාබුන් මරණින් මතු ශොභන ගති ඇති සග ලොවට යෙයි. මේ සිල්වත්හුගේ සිල්සපුයෙහි **පස්වැනි** අනුහස යි.

ගැහැවියනි, සිල්වත්හුගේ සිල්සපුයෙහි මේ අනුසස් පස ය.

25. එ කල්හි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ පළොල්ගැම් උවසුවනට රෑ බොහෝ වේලාවක් දෙලෝ වැඩ දක්වා, දක්වූ වැඩෙහි සිත් ගන්වා, එහි සිත් තියුණු කොට, එහි (යහපතැ යි) සිත සතුටු කොට, ''ගැහැවියෙනි, රැය බොහෝ ඉක්මිණ. යම් ගමනක් යෑ යුතු නම් එයට කල් දනිවූ'' යි නික්ම යෑමට උද්‍යොගවත් කළ සේක. 'එසේ ය, වහන්සැ' යි කියා ඒ පළොල්ගැම් උවසුවෝ භාග්‍යවතුන් වහන්සේට පිළිවදන් දී හුනස්නෙන් නැඟී ඔබ වැඳ පැදකුණු කොට නික්මැ ගියහ. ඉක්බිති භාග්‍යවතුන් වහන්සේ පළොල්ගැම් උවසුවන් නික්මුණු නොබෝ කල්හි ශූන්‍යාගාරයට පිවිසි සේක.

පාටලීනගරය මැවීම

26. එ සමයෙහි මගද මහමැති **සුනිධ වස්සකාර** යන දෙබමුණෝ වැදෑ රජුන් පිළිබහනු පිණිස (වැදෑ රජුන්ගේ ආයමුඛ (අය ලැබෙන දෙරටු පසිඳින පිණිස) පළොල්ගමැ නුවරක් කෙරෙති. එ කලැ දහස දහස (වර්ග වශයෙන්) දේවතාවෝ පළොල්ගමැ ගෙවතු තම තමනට වෙන් කොට ගනිත්. යම් පෙදෙසෙක මහ තෙදැති දෙවියෝ ගෙවතු අරක් ගනිත් ද, එහි නිවෙස් කරන්නට මහ තෙදැති රජුන් ගේ රජමහමැතියන් ගේ සිත් නැමේ. යම් පෙදෙසෙක් මැදුම් තෙදැති දෙවියෝ ගෙවතු අරක් ගනිත් ද, එහි නිවෙස් නංවන්නට මැදුම් රජුන් ගේ රජමහමැතියන් ගේ සිත් නැමේ. යම් පෙදෙසෙක හීන තෙදැති දෙවියෝ ගෙවතු අරක් ගනිත් ද, එහි නිවෙස් නංවන්නට හීන තෙද ඇති රජුන් ගේ රජමහමැතියන් ගේ සිත් නැමේ.

27. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මිනිසැස ඉක්මි පිරිසිදු දිවැසින් පළොල්ගමැ ගෙවතු පිරිසිඳ ගන්නා දහස් දහස් ගණන් දෙවතාවන් දුටු සේක. ඉක්බිති භාග්‍යවතුන් වහන්සේ රෑ අලුයමැ නැගී සිට අනඳ තෙරුන් අමතා ''අනඳයෙනි, කවරහු පළොල්ගමැ නුවරක් කෙරෙද් ද?'' යි අසා වදළ සේක. ''වහන්ස, මගද මහමැති සුනිධ-වස්සකාර යන දෙබමුණෝ වැදෑ රජුන් පිළිබහනුවට පළොල්ගමැ නුවරක් මවති'' යි අනඳ තෙරණුවෝ සැළ කළහ.

28. සෙය්‍යථාපි ආනන්ද දෙවෙහි තාවතිංසෙහි සද්ධිං මන්තෙත්වා එවමෙව ඛො ආනන්ද සුනිධවස්සකාරා මගධමහාමත්තා පාටලිගාමෙ නගරං මාපෙන්ති වජ්ජීනං පටිබාහාය. ඉධාහං ආනන්ද අද්දසං දිබ්බෙන චක්ඛුනා විසුද්ධෙන අතික්කන්තමානුසකෙන සම්බහුලා දෙවතායො සහස්සසහස්සෙව පාටලිගාමෙ වත්ථූනි පරිගණ්හන්තියො. යස්මිං ආනන්ද පදෙසෙ මහෙසක්ඛා දෙවතා වත්ථූනි පරිගණ්හන්ති, මහෙසක්ඛානං තත්ථ රඤ්ඤං රාජමහාමත්තානං චිත්තානි නමන්ති නිවෙසනානි මාපෙතුං. යස්මිං පදෙසෙ මජ්ඣිමා දෙවතා වත්ථූනි පරිගණ්හන්ති, මජ්ඣිමානං තත්ථ රඤ්ඤං රාජමහාමත්තානං චිත්තානි නමන්ති නිවෙසනානි මාපෙතුං. යස්මිං පදෙසෙ නීචා දෙවතා වත්ථූනි පරිගණ්හන්ති, නීචානං තත්ථ රඤ්ඤං රාජමහාමත්තානං චිත්තානි නමන්ති නිවෙසනානි මාපෙතුං. යාවතා ආනන්ද අරියං ආයතනං යාවතා වණිප්පථො[1] ඉදං අග්ගනගරං භවිස්සති පාටලිපුත්තං පුටභෙදනං. පාටලිපුත්තස්ස ඛො ආනන්ද තයො අන්තරායා භවිස්සන්ති: අග්ගිතො වා උදකතො වා මිථුභෙදා වාති.

29. අථ ඛො සුනිධවස්සකාරා මගධමහාමත්තා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමිංසු. උපසඞ්කමිත්වා භගවතා සද්ධිං සම්මොදිංසු. සම්මොදනීයං කථං සාරාණීයං වීතිසාරෙත්වා එකමන්තං අට්ඨංසු. එකමන්තං ඨිතා ඛො සුනිධවස්සකාරා මගධමහාමත්තා භගවන්තං එතදවොචුං: "අධිවාසෙතු නො භවං ගොතමො අජ්ජතනාය භත්තං සද්ධිං භික්ඛුසඞ්ඝෙනා"ති. අධිවාසෙසි භගවා තුණ්හීභාවෙන.

30. අථ ඛො සුනිධවස්සකාරා මගධමහාමත්තා භගවතො අධිවාසනං විදිත්වා යෙන සකො ආවසථො තෙනුපසඞ්කමිංසු. උපසඞ්කමිත්වා සකෙ ආවසථෙ පණීතං ඛාදනීයං භොජනීයං පටියාදාපෙත්වා භගවතො කාලං ආරොචාපෙසුං. 'කාලො භො ගොතම නිට්ඨිතං භත්තන්ති'.

31. අථ ඛො භගවා පුබ්බණ්හසමයං නිවාසෙත්වා පත්තචීවරමාදාය සද්ධිං භික්ඛුසඞ්ඝෙන යෙන සුනිධවස්සකාරානං මගධමහාමත්තානං ආවසථො තෙනුපසඞ්කමි. උපසඞ්කමිත්වා පඤ්ඤත්තෙ ආසනෙ නිසීදි. අථ ඛො සුනිධවස්සකාරා මගධමහාමත්තා බුද්ධපමුඛං භික්ඛුසඞ්ඝං පණීතෙන ඛාදනීයෙන භොජනීයෙන සහත්ථා සන්තප්පෙසුං සම්පවාරෙසුං.

32. අථ ඛො සුනිධවස්සකාරා මගධමහාමත්තා භගවන්තං භුත්තාවිං ඔනීතපත්තපාණිං අඤ්ඤතරං නීචං ආසනං ගහෙත්වා එකමන්තං නිසීදිංසු. එකමන්තං නිසින්නෙ ඛො සුනිධවස්සකාරෙ මගධමහාමත්තෙ භගවා ඉමාහි ගාථාහි අනුමොදි:

1. වණිප්පථො, ස්‍යා.

28. ''ආනන්දයෙනි, තව්තිසාවැසි දෙවියන් හා මන්ත්‍රණය කොට මවන්නාක් මෙන් මගධමහමැති සුනිධ-වස්සකාර දෙ බමුණෝ වැදැවන් පිළිබඟනුවට (වැදැරජුන්ගේ අයමුඛ වසනු සඳහා) පළොල්ගමැ පුවරක් මවත්. ආනන්දයෙනි, මෙහි මම් මිනිසැස් ඉක්මි පිරිසිදු දිවැසින් පළොල්ගමැ ගෙවතු පිරිසිඳ ගන්නා බොහෝ දහස් දහස් ගණන් දේවතාවන් දිටිමි. යම් පෙදෙසෙකැ මහ තෙදැති දේවතාවෝ ගෙවතු අරක්ගනිත් ද, එහි නිවෙස් මවන්නට මහ තෙදැති රජුන් ගේ රජමහමැතියන් ගේ සිත් නැමෙ. යම් පෙදෙසෙක මැදුම් තෙදැති දෙවියෝ ගෙවතු අරක් ගනිත් ද, එහි නිවෙස් මවන්නට මැදුම් තෙදැති රජුන්ගේ රජමහමැතියන්ගේ සිත් නැමේ. යම් පෙදෙසෙක හීන තෙදැති දෙවියෝ ගෙවතු අරක් ගනිත් ද, එහි නිවෙස් මවන්නට හීන තෙදැති රජුන් ගේ රජමහමැතියන් ගේ සිත් නැමෙ. ආර්‍ය්‍යයන් ගේ ආයතනය (රැස්වන තැන) යම්තාක් ද, වණික්පථය (ගනුදෙනු කරන වෙළෙඳුන් වසන තැන) යම්තාක් ද ඕවුනතුරෙන් මේ පැළලුප් නුවර (නොයෙක් රටින් ගෙනෙන වෙළෙඳ) බඩුපොදි ලිහා තබන අග්‍ර නගරය වන්නේ ය. ආනන්දයෙනි, මේ පැළලුප්නුවරට ගින්නෙන් හෝ, දියෙන් හෝ, අන්‍යෝන්‍ය භෙදයෙන් හෝ (තුන් පරිද්දෙකින්) අන්තරාය තුනෙක් වන්නේ යැ'' යි වදාළ සේක.

29. එ කලැ මගධමහමැති සුනිධ-වස්සකාර දෙබමුණෝ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ කරා එළැඹියහ. එළැඹ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ හා සතුටු වූහ. සතුටු විය යුතු සිතැ රැඳවියැ යුතු කථා අවසන් කොට එක් පසෙක සිටියහ. එක් පසෙක සිටියාවූ මගධ මහමැති සුනිධ-වස්සකාර දෙදෙන ''භවද් ගෞතමයෝ භික්සඟුන් හා අප ගේ බත අදට ඉවසත්වා'' යි මෙබස් කීහ. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ තුෂ්ණීම්භාවයෙන් එය ඉවසා වදාළ සේක.

30. ඉක්බිත්තෙන් මගධ මහමැති සුනිධ-වස්සකාර දෙදෙන භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ඉවැසූ නියා දැන සිය ආවාස ගෙය කරා ගියහ. ගොස් සිය ආවාසයෙහි ප්‍රණීත ඛාද්‍ය භොජ්‍ය පිළියෙල කරවා 'භවද් ගෞතමයිනි, දැන් කල් වෙයි. බත පිළියෙළ කොට නිමියේ යැ' යි භාග්‍යවතුන් වහන්සේට කල් දන්වා යැවූහ.

31. එ කල්හි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ පෙරවරුයෙහි හැඳ පෙරෙවැ පාසිවුරු ගෙන භික්සඟුන් කැටුව මගධ මහමැති සුනිධ-වස්සකාර දෙදෙනා ගේ ආවාස ගෙය කරා එළැඹි සේක. එළැඹ පනවන ලද අස්නෙහි වැඩහුන් සේක. ඉක්බිති මගධ මහමැති සුනිධ-වස්සකාර දෙදෙන සියතින් ම ප්‍රණීත ඛාද්‍යභොජ්‍යයෙන් බුදුපාමොක් භික්සඟුන් සැතැප්වූහ, පෙරැත්ත කොට වැළැඳැවූහ.

32. ඉක්බිති මගධ මහමැති සුනිධ-වස්සකාර දෙදෙන වැළැඳූ, පාත්‍රයෙන් ඉවත් කළ අත් ඇති භාග්‍යවතුන් වහන්සේට එක් පසෙක එක්තරා මිටි අස්නක් ගෙන හුන්හ. එක් පසෙක හුන්නාවූ මගධ මහමැති සුනිධ-වස්සකාර දෙදෙනාට භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මේ ගාථායෙන් අනුමෝදනා වශයෙන් දහම් දෙසූසේක:

යස්මිං පදෙසෙ කප්පෙති වාසං පණ්ඩිතජාතියො,[1]
සීලවන්තෙත්ථ භොජෙත්වා සඤ්ඤතෙ බ්‍රහ්මචාරයො,[2]
යා තත්ථ දෙවතා ආසුං[3] තාසං දක්ඛිණමාදිසෙ.
තා පූජිතා පූජයන්ති මානිතා මානයන්ති නං,
තතො නං අනුකම්පන්ති[4] මාතා පුත්තංව ඔරසං
දෙවතානුකම්පිතො පොසො සදා භද්‍රානි පස්සතී'ති.

අථ ඛො භගවා සුනිධවස්සකාරෙ මගධමහාමත්තෙ ඉමාහි ගාථාහි අනුමොදිත්වා උට්ඨායාසනා පක්කාමි.

33. තෙන ඛො පන සමයෙන සුනිධවස්සකාරා මගධමහාමත්තා භගවන්තං පිට්ඨිතො පිට්ඨිතො අනුබද්ධා හොන්ති. 'යෙනජ්ජ සමණො ගොතමො ද්වාරෙන නික්ඛමිස්සති, තං ගොතමද්වාරං නාම භවිස්සති. යෙන තිත්ථෙන ගඞ්ගං නදිං[5] තරිස්සති, තං ගොතමතිත්ථං නාම භවිස්සතී'ති.

අථ ඛො භගවා යෙන ද්වාරෙන නික්ඛමි, තං ගොතමද්වාරං නාම අහොසි. අථ ඛො භගවා යෙන ගඞ්ගා නදී තෙනුපසඞ්කමි. තෙන ඛො පන සමයෙන ගඞ්ගා නදී පූරා හොති සමතිත්තිකා කාකපෙය්‍යා. අප්පෙකච්චෙ මනුස්සා නාවං පරියෙසන්ති, අප්පෙකච්චෙ උළුම්පං පරියෙසන්ති, අප්පෙකච්චෙ කුල්ලං බන්ධන්ති ඔරා පාරං[6] ගන්තුකාමා අථ ඛො භගවා සෙය්‍යථාපි නාම බලවා පුරිසො සම්මිඤ්ජිතං[7] වා බාහං පසාරෙය්‍ය, පසාරිතං වා බාහං සම්මිඤ්ජෙය්‍ය,[8] එවමෙව ගඞ්ගාය නදියා ඔරිමතීරෙ අන්තරහිතො පාරිමතීරෙ පච්චුට්ඨාසි සද්ධිං භික්ඛුසඞ්ඝෙන.

අද්දසා ඛො භගවා තෙ මනුස්සෙ අප්පෙකච්චෙ නාවං පරියෙසන්තෙ අප්පෙකච්චෙ උළුම්පං පරියෙසන්තෙ, අප්පෙකච්චෙ කුල්ලං බන්ධන්තෙ ඔරා පාරං ගන්තුකාමෙ. අථ ඛො භගවා එතමත්ථං විදිත්වා තායං වෙලායං ඉමං උදානං උදානෙසි:

"යෙ තරන්ති අණ්ණවං සරං
සෙතුං කත්වාන විසජ්ජ පල්ලලානි,
කුල්ලං හි ජනො පබන්ධති[9]
තිණ්ණා මෙධාවිනො ජනා'ති."

පඨමභාණවාරං

1. පණ්ඩිතජාතිකො, PTS. 2. බ්‍රහ්මචාරිනො මජසං 3. අසු, PTS
4. අනුකම්පෙන්ති, සිමු 5. ගඞ්ගානදිං, සයා 6. පාරාපාරං, සිමු. අපාරාපාරං, මජසං PTS.
7. සමිඤ්ජිතං, මජසං 8. සමිඤ්ජෙය්‍ය, මජසං,
9. කුල්ලං ජනො වබන්ධති සයා

* "ගොතමතිත්ථං නාම අහොසි"ති පාළියං න දිස්සති. තථාපි "ගොතමතිත්ථාවිදූරෙ" ඉති මහාබොධිවංසාදිසු දිස්සති.

පණ්ඩිත ස්වභාව ඇති තැනැත්තේ යම් පෙදෙසෙක වාසය කෙරේ ද, එ තන්හිදී සංයත වූ බඹසර රක්නා සිල්වතුන් වළඳවා, එහි යම් දෙවතා කෙනෙක් වූවාහු නම්, ඔවුනට ඒ දනමය පින පමුණුවන්නේ ය. මෙසේ පින්දීමෙන් පුදන ලද ඒ දෙවතාවෝ ඒ පින් දුන්නාහු (ආරක්ෂා කිරීම් වශයෙන්) පුදත්. කලින් කලැ බිලියම් කිරීම් වශයෙන් මානිත වූ ඒ දෙවතාවෝ (ඔහුගේ උවදුරු දුරු කිරීම් වශයෙන්) ඔහුට බුහුමන් කෙරෙත්. ඒ පින් අනුමෝදන් වීමෙන්, මවක් තම කුසින් උපන් දරුවකුට සෙයින් ඔහුට අනුකම්පා කෙරෙත්. මෙසේ දෙවතාවන් විසින් අනුකම්පා කරන ලද පුරුෂ තෙම හැම කල්හි යහපත ම දකී.

ඉක්බිත්තෙන් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මගද මහමැති සුනීධ–වස්සකාර දෙදෙනාට මේ ගාථායෙන් අනුමෝදනා බණ වදරා හුනස්නෙන් නැගී වැඩි සේක.

33. එ කල්හි මගද මහමැති සුනීධ–වස්සකාර දෙදෙනා ‘ශ්‍රමණ ගෞතමයෝ යම් දොරෙකින් අද නික්මෙන්නාහු නම්, එය **ගෞතමද්වාර** නම් වන්නේ ය. යම් තොටෙකින් ගංගානදිය තරණය කරන්නාහු නම්, එය **ගෞතමතීර්ථ** නම් වන්නේ යැ’ යි කියා භාග්‍යවතුන් වහන්සේ පසු පස්සෙන් ගියාහු වෙති.

ඉක්බිති භාග්‍යවතුන් වහන්සේ යම් දොරෙකින් නික්මුණු සේක් ද, ඒ **ගෞතමද්වාර** නම් විය. ඉන්පසු භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ගංගානදිය වෙත වැඩි සේක. එ සමයෙහි ගංගානදිය දෙගොඩ තළා ගළනුයේ, කවුඩන් විසින් සුවසේ පිය හැකි සේ පිරුණේ විය. මෙතෙරින් එතෙර යනු රිසි ඇතැම් මිනිස්සු නැව් සොයත්. ඇතැම් කෙනෙක් පසුරු සොයත්. ඇතැම් කෙනෙක් පසුරු බඳිත්. එ කල්හි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ කාබලැතියක්හු යම්සේ වක් කළ අත දික් කරන්නේ ද, දික් කළ අත හෝ වක් කරනනේ ද, එසේ ම ගංගානදියේ මෙ තෙරැදී බික්සඟන හා අතුරුදහන් වූ සේක් එතෙර වැඩ සිටි සේක.

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මෙතෙරින් එතෙර යනු කැමැති වූ ඇතැම් මිනිසුන් නැව් සොයන්නවුන් ද ඇතැම් මිනිසුන් පසුරු සොයන්නවුන් ද ඇතැම් මිනිසුන් පසුරු බඳනාවුන් ද දුටු සේක් ම ය. ඉක්බිති භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මේ කරුණ දැන ඒ වේලෙහි මෙ උදන් ඇනූ සේක:

‘‘යම් කෙනෙක් ගැඹුරු වූ පුළුල් වූ තෘෂ්ණානදිය තරිත් ද, ඔහු ආර්‍ය්‍ය-මාර්ග නැමැති හෙය කොට දිය කඩිති නො ඇක්ම එ තෙර (නිවන කරා) යෙත්. එහෙත් මේ කුඩා නදියක් තරනුවට මේ ජන තෙම පසුරක් බඳී. ඒසා තෘෂ්ණා මහා නදිය තිණූ ප්‍රඥා ඇති ජනයෝ මේ සුළු නදිය සැණින් තැරූහ’’

පළමු බණවර නිමියේ ය.

(අරියසච්ච පටිවෙධකථා)

34. අථ බො භගවා ආයස්මන්තං ආනන්දං ආමන්තෙසි: ‘ආයාමානන්ද යෙන කොටිගාමො තෙනුපසඞ්කමිස්සාමා’ති. ‘එවං භන්තෙ’ති. බො ආයස්මා ආනන්දො භගවතො පච්චස්සොසි. අථ බො භගවා මහතා භික්ඛුසඞ්ඝෙන සද්ධිං යෙන කොටිගාමො තදවසරි. තත්‍රසුදං භගවා කොටිගාමෙ විහරති. තත්‍ර බො භගවා භික්ඛූ ආමන්තෙසි:

චතුන්නං භික්ඛවෙ අරියසච්චානං අනනුබොධා අප්පටිවෙධා එවමිදං දීඝමද්ධානං සන්ධාවිතං සංසරිතං මමඤ්චෙව තුම්හාකඤ්ච. කතමෙසං චතුන්නං:

දුක්ඛස්ස භික්ඛවෙ අරියසච්චස්ස අනනුබොධා අප්පටිවෙධා එවමිදං දීඝමද්ධානං සන්ධාවිතං සංසරිතං මමඤ්චෙව තුම්හාකඤ්ච. දුක්ඛසමුදයස්ස භික්ඛවෙ අරියසච්චස්ස අනනුබොධා අප්පටිවෙධා එවමිදං දීඝමද්ධානං සන්ධාවිතං සංසරිතං මමඤ්චෙව තුම්හාකඤ්ච. දුක්ඛනිරොධස්ස භික්ඛවෙ අරියසච්චස්ස අනනුබොධා අප්පටිවෙධා එවමිදං දීඝමද්ධානං සන්ධාවිතං සංසරිතං මමඤ්චෙව තුම්හාකඤ්ච. දුක්ඛනිරොධගාමිනියා පටිපදාය භික්ඛවෙ අරියසච්චස්ස අනනුබොධා අප්පටිවෙධා එවමිදං දීඝමද්ධානං සන්ධාවිතං සංසරිතං මමඤ්චෙව තුම්හාකඤ්ච.

තයිදං භික්ඛවෙ දුක්ඛං අරියසච්චං අනුබුද්ධං පටිවිද්ධං දුක්ඛසමුදයො[1] අරියසච්චං අනුබුද්ධං පටිවිද්ධං. දුක්ඛනිරොධො[2] අරියසච්චං අනුබුද්ධං පටිවිද්ධං. දුක්ඛනිරොධගාමිනී පටිපදා අරියසච්චං අනුබුද්ධං පටිවිද්ධං. උච්ඡින්නා භවතණ්හා, ඛීණා භවනෙත්ති. නත්ථිදානි පුනබ්භවො’ති.

ඉදමවොච භගවා. ඉදං වත්වා සුගතො අථාපරං එතදවොච සත්ථා:

චතුන්නං අරියසච්චානං යථාභූතං අදස්සනා
සංසිතං[3] දීඝමද්ධානං තාසු තාස්වෙව[4] ජාතිසු
තානි එතානි දිට්ඨානි භවනෙත්ති සමූහතා,
උච්ඡින්නං මූලං දුක්ඛස්ස නත්ථිදානි පුනබ්භවො’ති.

35. තත්‍ර පි සුදං භගවා කොටිගාමෙ විහරන්තො එතදෙව බහුලං භික්ඛූනං ධම්මිං කථං කරොති: “ඉති සීලං, ඉති සමාධි, ඉති පඤ්ඤා, සීලපරිභාවිතො සමාධි මහප්ඵලො හොති මහානිසංසො. සමාධිපරිභාවිතා පඤ්ඤා මහප්ඵලා හොති මහානිසංසා. පඤ්ඤාපරිභාවිතං චිත්තං සම්මදෙව ආසවෙහි විමුච්චති, සෙය්‍යථීදං: කාමාසවා භවාසවා අවිජ්ජාසවා”ති.[5]

1. දුක්ඛසමුදයං සීමු. මජසං PTS.
2. දුක්ඛනිරොධං, සීමු මජසං PTS
3. සංසරිතං සීමු.
4. තාසෙව, PTS
5. කාමාසවා භවාසවා දිට්ඨාසවා අවිජ්ජාසවා, PTS

ආර්‍ය්‍යසත්‍ය ප්‍රතිවේධ කථා

34. ඉක්බිත්තෙන් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ අනඳ තෙරුන් බණවා ''අනඳයෙනි, එවු, කොටිග්‍රාමයට යමහ''යි වදාළ සේක. 'එසේ ය වහන්සැ'යි කියා අනඳ තෙරණුවෝ භාග්‍යවතුන් වහන්සේට පිළිවදන් දුන්හ. ඉක්බිති භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මහත් මහණමුළුවක් හා කොටිග්‍රාමය කරා වැඩි සේක. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ එහි කොටිග්‍රාමයෙහි වැඩ වසන සේක. එහිදී භික්ෂූන් අමතා මෙසේ වදාළ සේක:

මහණෙනි, සතර ආර්‍ය්‍යසත්‍යයන් අනුබෝධ නො කළ හෙයින්, ප්‍රතිවේධ නො කළ හෙයින් මාගේ ද තොපගේ ද මෙසේ මේ දික් කලක් සසර දිවැ හැවිදීම, සසර හැසිරීම විය. කවර සතර සත්‍යයන් ද? යත්:

''මහණෙනි, දුඃඛාර්‍ය්‍යසත්‍යය අනුබෝධ ප්‍රතිවේධ නො කළ හෙයින් මාගේ ද තොපගේ ද මෙසේ මේ දික් කලක් සසර දිවැ හැවිදීම, සසර හැසිරීම විය. මහණෙනි, දුඃඛසමුදයාර්‍ය්‍යසත්‍යය අනුබෝධ ප්‍රතිවේධ නොකළ හෙයින් මාගේ ද තොපගේ ද මෙසේ මේ දික් කලක් සසර දිවැ හැවිදීම, සසර හැසිරීම විය. මහණෙනි, දුඃඛනිරෝධාර්‍ය්‍යසත්‍යය අනුබෝධ ප්‍රතිවේධ නොකළ හෙයින් මාගේ ද තොපගේ ද මෙසේ මේ දික් කලක් සසර දිවැ හැවිදීම, සසර හැසිරීම විය. මහණෙනි, දුඃඛනිරෝධගාමිනී ප්‍රතිපදාර්‍ය්‍යසත්‍යය අනුබෝධ ප්‍රතිවේධ නොකළ හෙයින් මාගේ ද තොපගේ ද මෙසේ මේ දික් කලක් සසර දිවැ හැවිදීම, සසර හැසිරීම විය.

මහණෙනි, ඒ දුඃඛාර්‍ය්‍යසත්‍යය අනුබෝධ ප්‍රතිවේධ කරන ලදී. දුඃඛසමුදයාර්‍ය්‍යසත්‍යය අනුබෝධ ප්‍රතිවේධ කරන ලදී. දුඃඛනිරෝධාර්‍ය්‍යසත්‍යය අනුබෝධ ප්‍රතිවේධ කරන ලදී. දුඃඛනිරෝධගාමිනී ප්‍රතිපදාර්‍ය්‍යසත්‍යය අනුබෝධ ප්‍රතිවේධ කරන ලදී. භවතෘෂ්ණාව මුල් සිඳින ලදී. භවනෙත්‍රිය (සතුන් භවයට පමුණුවන තෘෂ්ණා රැහැන) ක්ෂීණ විය. දැන් යළි භවොත්පත්තියෙක් නැත''.

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මෙය වදාළ සේක. ශොභන ගති ඇති ශාස්තෲන් වහන්සේ මෙය වදරා එයින් මත්තෙහි (ගාථාබන්ධන වශයෙනුදු) මෙය වදාළ සේක:

''සතර සත්‍යයන් තත් වූ පරිදි නොදැක්මෙන් ඒ ඒ ජාතීන්හි දික් කලක් ම හැසිරීම විය. දැන් සතර සත්‍යයෝ දක්නා ලදුහ. භවනියන්ත්‍රිය (තෘෂ්ණාව) වැනැසිණ. දුක්මුල සිඳිණ. දැන් මෙයින් මතු භවයෙක් නැත''.

35. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ එහි ද කොටිග්‍රාමයෙහි වැඩවසන සේක්, ''ශීලය මෙසේ ය, සමාධිය මෙසේ ය, ප්‍රඥාව මෙසේ ය. ශීලයෙන් පුරුදු කරන ලද සමාධිය මහත් පල මහත් අනුසස් ඇත්තේ වෙයි. සමාධියෙන් පුරුදු කරන ලද ප්‍රඥාව මහත්පල මහත් අනුසස් ඇත්තේ වෙයි. ප්‍රඥායෙන් පුරුදු කරන ලද සිත මොනොවට කාමාශ්‍රව භවාශ්‍රව අවිද්‍යාශ්‍රව යන ආශ්‍රව කෙරෙන් මිදේ'' යැයි බොහෝ සේ මේ දැහැමි කතාව ම වදරන සේක.

ධම්මාදාස ධම්මපරියායො

36. අථ ඛො භගවා කොටිගාමෙ යථාභිරන්තං විහරිත්වා ආයස්මන්තං ආනන්දං ආමන්තෙසි "ආයාමානන්ද යෙන නාදිකා[1] තෙනුපසඞ්කමිස්සාමා"ති 'එවං භන්තෙ'ති ඛො ආයස්මා ආනන්දො භගවතො පච්චස්සොසි. අථ ඛො භගවා මහතා භික්ඛුසඞ්ඝෙන සද්ධිං යෙන නාදිකා තදවසරි. තත්‍රපි සුදං භගවා නාදිකෙ විහරති ගිඤ්ජකාවසථෙ. අථ ඛො ආයස්මා ආනන්දො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි. උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො ආයස්මා ආනන්දො භගවන්තං එතදවොච:

සාළ්හො නාම භන්තෙ භික්ඛු නාදිකෙ කාලකතො.[2] තස්ස කා ගති, කො අභිසම්පරායො? නන්දා නාම භන්තෙ භික්ඛුනී නාදිකෙ කාලකතා. තස්සා කා ගති, කො අභිසම්පරායො? සුදත්තො නාම භන්තෙ උපාසකො නාදිකෙ කාලකතො. තස්ස කා ගති, කො අභිසම්පරායො? සුජාතා නාම භන්තෙ උපාසිකා නාදිකෙ කාලකතා. තස්සා කා ගති, කො අභිසම්පරායො? කකුධො[3] නාම භන්තෙ උපාසකො නාදිකෙ කාලකතො, තස්ස කා ගති, කො අභිසම්පරායො? කාලිඞ්ගො[4] නාම භන්තෙ උපාසකො -පෙ- නිකටො නාම භන්තෙ උපාසකො -පෙ- කටිස්සභො නාම භන්තෙ උපාසකො -පෙ- තුට්ඨො නාම භන්තෙ උපාසකො -පෙ- සන්තුට්ඨො නාම භන්තෙ උපාසකො -පෙ- භද්දො නාම භන්තෙ උපාසකො -පෙ- සුභද්දො නාම භන්තෙ උපාසකො නාදිකෙ කාලකතො. තස්ස කා ගති, කො අභිසම්පරායො?ති.

37. සාළ්හො ආනන්ද භික්ඛු ආසවානං ඛයා අනාසවං චෙතොවිමුත්තිං පඤ්ඤාවිමුත්තිං දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහාසි. නන්දා ආනන්ද භික්ඛුනී පඤ්චන්නං ඔරම්භාගියානං සඤ්ඤොජනානං පරික්ඛයා ඔපපාතිකා තත්ථ පරිනිබ්බායිනී අනාවත්තිධම්මා තස්මා ලොකා. සුදත්තො ආනන්ද උපාසකො තිණ්ණං සඤ්ඤොජනානං පරික්ඛයා රාගදොසමොහානං තනුත්තා සකදාගාමී සකිදෙව ඉමං ලොකං ආගන්ත්වා දුක්ඛස්සන්තං කරිස්සති. සුජාතා ආනන්ද උපාසිකා තිණ්ණං සඤ්ඤොජනානං පරික්ඛයා සොතාපන්නා අවිනිපාතධම්මා නියතා සම්බොධිපරායණා.

1. නාතික, ම ජ සං.
2. කාලකතො, මජසං
3. කුකකුටො, මජසං
4. කාළිම්බො, මජසං කාරළිම්බො, ස්‍යා.

ධර්මාදර්ශ ධර්මපර්‍යායය

36. ඉක්බිත්තෙන් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ කොටිග්‍රාමයෙහි කැමැති තාක් වැස, අනඳ තෙරුන් බණවා, ''අනඳයෙනි, එවු, නාදිකා ගමට යම්හ'' යි වදාළ සේක. 'එසේ ය, වහන්සැ' යි කියා අනඳ තෙරණුවෝ භාග්‍යවතුන් වහන්සේට පිළිවදන් දුන්හ. ඉක්බිති භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මහත් බික්සඟන හා නාදිකා ගමට වැඩි සේක. වැඩ එහි නාදිකා ගමැ ගඩොළයෙන් කළ ආවාසයෙහි වසන සේක. එකලැ අනඳ තෙරණුවෝ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වෙත එළැඹියහ. එළැඹැ ඔබ වැඳ පසෙක හුන්හ. පසෙක හිඳ භාග්‍යවතුන් වහන්සේට මෙ බස් පැවැසූහ:

වහන්ස, නාදිකායෙහි සාළ්හ නම් භික්ෂු කලුරිය කෙළේ ය. ඔහුගේ මෙයින් මතු ගතිය කවර යැ? පරලොවැ පැවැත්ම කවර යැ? වහන්ස, නන්‍ද නම් මෙහෙණ නාදිකා ගමැ කලුරිය කළා ය. ඇයගේ මෙයින් මතු ගතිය කවර යැ? පරලොවැ පැවැත්ම කරව යැ? වහන්ස, සුදත්ත නම් උවසු නාදිකායෙහි කලුරිය කෙළේ ය. ඔහුගේ මෙයින් මතු ගතිය කවර යැ? පරලොවැ පැවැත්ම කවර යැ? වහන්ස, සුජාතා නම් උවැසි නාදිකායෙහි කලුරිය කළා ය. ඇයගේ මෙයින් මතු ගතිය කවර යැ? පරලොවැ පැවැත්ම කවර යැ? වහන්ස, කකුධ නම් උවසු නාදිකායෙහි කලුරිය කෙළේ ය. ඔහුගේ මෙයින් මතු ගතිය කවර යැ? පරලොවැ පැවැත්ම කවර යැ? වහන්ස, කාලිංග නම් උවසු නාදිකායෙහි කලුරිය කෙළේ ය. ඔහුගේ මෙයින් මතු ගතිය කවර යැ? පරලොවැ පැවැත්ම කවර යැ? වහන්ස, නිකට නම් උවසු නාදිකායෙහි කලුරිය කෙළේ ය. ඔහුගේ මෙයින් මතු ගතිය කවර යැ? පරලොවැ පැවැත්ම කවර යැ? වහන්ස, කටිස්සභ නම් උවසු නාදිකායෙහි කලුරිය කෙළේ ය. ඔහුගේ මෙයින් මතු ගතිය කවර යැ? පරලොවැ පැවැත්ම කවර යැ? වහන්ස, තුට්ඨ නම් උවසු නාදිකායෙහි කලුරිය කෙළේ ය ... සන්තුට්ඨ නම් උවසු ... භද්‍ර නම් උවසු ... සුභද්‍ර නම් උවසු නාදිකායෙහි කලුරිය කෙළේ ය, ඔහුගේ මෙයින් මතු ගතිය කවර යැ? පරලොවැ පැවැත්ම කවර යැ?''.

37. ''අනඳයෙනි, සාළ්හ මහණ ආස්‍රවයන් ක්ෂය කිරීමෙන් අනාස්‍රව වූ ඵලසමාධිය ද ඵලප්‍රඥාව ද මෙ අත්බව්හි ම තෙමේ වෙසෙසි නුවණින් දැන පසක් කොට සපයා විසී ය. අනඳයෙනි, නන්‍ද මෙහෙණ ඔරම්භාගිය සංයොජන පස ක්ෂය කිරීමෙන් (ශුද්ධාවාසයෙහි) උපපාදුක වූවා, එහි පිරිනිවෙන්නී, එ බඹලොවින් පෙරළා මෙහි නොඑන ස්වභාවය ඇත්තී ය. අනඳයෙනි, සුදත්ත උවසු තුන් සංයොජනයන් ක්ෂය කිරීමෙන්, රාග ද්වේෂ මොහ තුනී වූ බැවින් සකෘදාගාමී වූයේ, එක් වරක් ම මෙ ලොවට අවුත් දුක් කෙළවර කරන්නෙ ය. අනඳයෙනි, සුජාතා උවැසි තුන් සංයොජනයන් ක්ෂය කිරීමෙන් සෝවාන් වූවා, අපායකට නො වැටෙන සුලු වූවා, ධර්මනියමයෙන් රහත්බව් ලබනුවට නියත වූවා, සම්බොධිපරායණ (ඉහළ තුන් මගට අවශ්‍යයෙන් ම පැමිණිය යුතු) වූවා ය.

කකුධො නාම ආනන්ද උපාසකො පඤ්චන්නං ඔරම්භාගියානං සඤ්ඤොජනානං පරික්ඛයා ඔපපාතිකො තත්ථ පරිනිබ්බායී අනාවත්තිධම්මො තස්මා ලොකා. කාලිඞ්ගො ආනන්ද උපාසකො -පෙ- නිකටො ආනන්ද උපාසකො -පෙ- කටිස්සභො ආනන්ද උපාසකො -පෙ- තුට්ඨො ආනන්ද උපාසකො -පෙ- සන්තුට්ඨො ආනන්ද උපාසකො -පෙ- භද්දො ආනන්ද උපාසකො -පෙ- සුභද්දො ආනන්ද උපාසකො පඤ්චන්නං ඔරම්භාගියානං සඤ්ඤොජනානං පරික්ඛයා ඔපපාතිකො තත්ථ පරිනිබ්බායී අනාවත්තිධම්මො තස්මා ලොකා.

පරොපඤ්ඤාසං ආනන්ද නාදිකා උපාසකා කාලකතා පඤ්චන්නං ඔරම්භාගියානං සඤ්ඤොජනානං පරික්ඛයා ඔපපාතිකා තත්ථ පරිනිබ්බායිනො අනාවත්තිධම්මා තස්මා ලොකා.

සාධිකා නවුති ආනන්ද නාදිකෙ උපාසකා කාලකතා තිණ්ණං සඤ්ඤොජනානං පරික්ඛයා රාගදොසමොහානං තනුත්තා සකදාගාමිනො සකිදෙව ඉමං ලොකං ආගන්ත්වා දුක්ඛස්සන්තං කරිස්සන්ති.

සාතිරෙකානි ආනන්ද පඤ්ච සතානි නාදිකෙ උපාසකා කාලකතා තිණ්ණං සඤ්ඤොජනානං පරික්ඛයා සොතාපන්නා අවිනිපාතධම්මා නියතා සම්බොධිපරායණා.

38. අනච්ඡරියං ඛො පනෙතං ආනන්ද යං මනුස්සභූතො කාලං කරෙය්‍ය, තස්මිං යෙව කාලකතෙ තථාගතං උපසඞ්කමිත්වා එතමත්ථං පුච්ඡිස්සථ, විහෙසා වෙසා ආනන්ද තථාගතස්ස. තස්මාතිහානන්ද ධම්මාදාසං නාම ධම්මපරියායං දෙසෙස්සාමි යෙන සමන්නාගතො අරියසාවකො ආකඞ්ඛමානො අත්තනා'ව අත්තානං බ්‍යාකරෙය්‍ය: 'ඛීණනිරයොම්හි ඛීණතිරච්ඡානයොනි ඛීණපෙත්තිවිසයො ඛීණාපායදුග්ගතිවිනිපාතො, සොතාපන්නොහමස්මි අවිනිපාතධම්මො නියතො සම්බොධිපරායණො'ති.

කතමො ච සො ආනන්ද ධම්මාදාසො ධම්මපරියායො යෙන සමන්නාගතො අරියසාවකො ආකඞ්ඛමානො අත්තනා ව අත්තානං බ්‍යාකරෙය්‍ය: ඛීණනිරයොම්හි ඛීණතිරච්ඡානයොනි ඛීණපෙත්තිවිසයො ඛීණාපායදුග්ගතිවිනිපාතො, සොතාපන්නො'හමස්මි අවිනිපාතධම්මො නියතො සම්බොධිපරායණො'ති :

අනඳයෙනි, කකුධ නම් උවසු ඔරම්භාගිය සංයොජන පස ක්ෂය කිරීමෙන් ශුද්ධාවාසයෙහි උපපාදුක වූයේ, එහිදී පිරිනිවෙන සුලු වූයේ, එ ලොවින් මෙහි පෙරළා නො එන ස්වභාවය ඇත්තේ ය. අනඳයෙනි, කාලිංග උවසු තෙම ... නිකට උවසු තෙම ... කටිස්සභ උවසු තෙම ... තුට්ඨ උවසු තෙම ... සන්තුට්ඨ උවසු තෙම ... භද්‍ර උවසු තෙම ... සුභද්‍ර උවසු තෙම ඔරම්භාගිය සංයොජන පස ක්ෂය කිරීමෙන් ශුද්ධාවාසයෙහි උපපාදුක වූයේ, එහි පිරිනිවෙන සුලු වූයේ, එ ලොවින් මෙහි පෙරළා නො එන සුලු වෙයි.

අනඳයෙනි, නාදිකායෙහි පනසකට වැඩි දෙනෙක් උවසුවෝ කලුරිය කළාහු, ඔරම්භාගිය සංයොජන පස ක්ෂය කිරීමෙන් ශුද්ධාවාසයෙහි උපපාදුක වූවාහු, එහි පිරිනිවෙන සුලු වූවාහු, එ ලොවින් මෙහි පෙරළා නො එන සුලු වෙත්.

අනඳයෙනි, වැඩියක් සහිත අනූ දෙනෙක් නාදිකායෙහි කලුරිය කළාහු තුන් සංයොජනයන් ක්ෂය කිරීමෙන්, රාගද්වෙෂමොහයන් තුනී බැවින් සකෘදගාමී වූවාහු, එක් වරක් ම උත්පත්ති වශයෙන් මෙ ලොවට අවුත් දුක් කෙළවර කරන්නාහ.

අනඳයෙනි, වැඩියක් සහිත පන්සියක් නාදිකායෙහි උවසුවෝ කලුරිය කළාහු, තුන් සංයොජනයන් ක්ෂය කිරීමෙන් සෝවාන් වූවාහු, අවාහි නොවැටෙන සුලු වූවාහු, රහත්බවට නියත වූවාහු, සම්බොධිපරායණ (ඉහළ තුන් මඟට අවශ්‍යයෙන් පැමිණිය යුතු) වූහ.

38. අනඳයෙනි, විස්මය ජනක ය! යම් හෙයකින් මිනිස් වූයෙක් කලුරිය කරන්නේ නම්, ඉදින් ඒ ඒ මිනිසා කලුරිය කළ කල්හි තථාගතයන් කරා එළැඹ මෙ කරුණ විචාරන්නාහු නම්, ඒ (හැම එකක්හුගේම පරලොව ගතිය කීම) තථාගතයන්ගේ කයට වෙහෙසෙක් ම ය. අනඳයෙනි, එහෙයින් යමෙකින් සමන්විත ආර්‍ය්‍යශ්‍රාවක කැමැත්තේ 'ක්ෂය කළ නිරය ඇත්තෙමි' යි, 'ක්ෂය කළ තිරිසන් යොන් ඇත්තෙමි'යි 'ක්ෂය කළ ප්‍රෙතවිෂය ය ඇත්තෙමි' යි, 'ක්ෂය කළ අපාය දුර්ගති විනිපාතයන් ඇත්තෙමි' යි, 'මම අවාහි නොවැටෙන සුලු, නියත වූ සම්බොධි පරායණ වූ සෝවන් පුහුලෙකිම් වෙමි' යි තෙමේ ම තමා ප්‍රකාශ කළ හැකි වන්නේ ද, එසේ වූ ධර්මාදර්ශ නම් ධර්මක්‍රමය දෙසන්නෙමි.

අනඳයෙනි, යමෙකින් සමන්විත අරි සවු තෙම කැමැත්තේ 'මම ක්ෂීණ නිරය ඇත්තෙමි, ක්ෂීණ තිරශ්චිනයොනි ඇත්තෙමි, ක්ෂීණ ප්‍රෙතවිෂය ඇත්තෙමි, ක්ෂීණ අපාය දුර්ගති විනිපාත ඇත්තෙමි, අවිනිපාත ස්වභාවය ඇති, නියත වූ, සම්බොධිපරායණ වූ සෝවාන් පුහුලෙකිම් වෙමි'යි තෙමේ ම තමා පැවැසි යැ හැකි වන්නේ නම්, ඒ ධර්මාදර්ශ ධර්මපර්‍ය්‍යාය කවරේ ද:

ඉධානන්ද අරියසාවකො බුද්ධෙ අවෙච්චප්පසාදෙන සමන්නාගතො හොති: ''ඉතිපි සො භගවා අරහං සම්මාසම්බුද්ධො විජ්ජාචරණසම්පන්නො සුගතො ලොකවිදූ අනුත්තරො පුරිසදම්මසාරථි සත්ථා දෙවමනුස්සානං බුද්ධො භගවා''ති.

ධම්මෙ අවෙච්චප්පසාදෙන සමන්නාගතො හොති: ''ස්වාක්ඛාතො භගවතා ධම්මො සන්දිට්ඨිකො අකාලිකො එහිපස්සිකො ඔපනයිකො[1] පච්චත්තං වෙදිතබ්බො විඤ්ඤූහී''ති.

සඞ්ඝෙ අවෙච්චප්පසාදෙන සමන්නාගතො හොති: ''සුපටිපන්නො භගවතො සාවකසඞ්ඝො, උජුපටිපන්නො භගවතො සාවකසඞ්ඝො, ඤායපටිපන්නො භගවතො සාවකසඞ්ඝො, සාමීචිපටිපන්නො භගවතො සාවකසඞ්ඝො. යදිදං චත්තාරි පුරිසයුගානි, අට්ඨ පුරිසපුග්ගලා. එස භගවතො සාවකසඞ්ඝො ආහුනෙය්‍යො, පාහුනෙය්‍යො, දක්ඛිණෙය්‍යො, අඤ්ජලිකරණීයො, අනුත්තරං පුඤ්ඤක්ඛෙත්තං ලොකස්සා''ති.

අරියකන්තෙහි සීලෙහි සමන්නාගතො හොති අඛණ්ඩෙහි අච්ඡිද්දෙහි අසබලෙහි අකම්මාසෙහි භුජිස්සෙහි විඤ්ඤුප්පසත්ථෙහි අපරාමට්ඨෙහි සමාධි-සංවත්තනිකෙහි.

අයං ඛො සො ආනන්ද ධම්මාදාසො ධම්මපරියායො යෙන සමන්නාගතො අරියසාවකො ආකඞ්ඛමානො අත්තනා'ව අත්තානං බ්‍යාකරෙය්‍ය 'ඛීණනිරයො'ම්හි ඛීණතිරච්ඡානයොනි ඛීණපෙත්තිවිසයො ඛීණාපායදුග්ගති-විනිපාතො. සොතාපන්නොහමස්මි අවිනිපාතධම්මො නියතො සම්බොධි-පරායණො'ති.

39. තත්‍රපි සුදං භගවා නාදිකෙ විහරන්තො ගිඤ්ජකාවසථෙ එතදෙව බහුලං භික්ඛූනං ධම්මිං කථං කරොති: ''ඉති සීලං, ඉති සමාධි, ඉති පඤ්ඤා සීලපරිභාවිතො සමාධි මහප්ඵලො හොති මහානිසංසො. සමාධිපරිභාවිතා පඤ්ඤා මහප්ඵලා හොති මහානිසංසා. පඤ්ඤාපරිභාවිතං චිත්තං සම්මදෙව ආසවෙහි විමුච්චති-සෙය්‍යථීදං: කාමාසවා භවාසවා අවිජ්ජාසවා''ති.

1. ඔපනෙය්‍යකො, මජසං

අනඳයෙනි,මෙහි අරී සවු තෙම "ඒ භාග්‍යවත් තෙම මේ මේ කරුණින් අර්හත් ය, සම්‍යක්සම්බුද්ධ ය, විද්‍යාචරණසම්පන්න ය, සුගත ය, ලොක විත් ය, නිරුත්තර පුරුෂදම්‍යසාරථි ය, දෙව්මිනිස්නට ශාස්තෘ ය, බුද්ධ-ය, භගවත් යැ" යි බුදුන් කෙරෙහි ගුණ දැන පැහැදීමෙන් සමන්විත වෙයි.

"භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් ධර්මය මනා කොට කියන ලද. තමන් විසින් ම දක්ක යුතු ය. ඵල දෙනුවට කාලාන්තරයක් ඇති නො වේ. 'එව, බලව' යි කීමට නිසි ය. භාවනා වසයෙන් තමසිත්හි එළවනුවට සුදුසු ය. විඥයන් විසින් තමතමා කෙරෙහි දක්ක යුතු යැ"යි ධර්මයෙහි ගුණ දැන පැහැදීමෙන් සමන්විත වෙයි.

"භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ ශ්‍රාවකසංඝ තෙම සුපිළිපන් ය. භාග්‍ය-වතුන් වහන්සේගේ ශ්‍රාවක සංඝ තෙම ඍජු ව පිළිපන්නේ ය. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ගේ ශ්‍රාවකසංඝ තෙම න්‍යායප්‍රතිපන්න ය (නිවන් පිණිස පිළි-පන්නේ ය). භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ ශ්‍රාවකසංඝ තෙම සාමීචිප්‍රති-පන්න ය. යම් මේ ප්‍රථම මාර්ගස්ථ, ප්‍රථම ඵලස්ථ ආදී විසින් පුරුෂයුග සතර දෙනෙක් ඇද්ද,මේ නියායෙන් පුරුෂ පුද්ගලයෝ අට දෙනෙකි. භාග්‍ය-වතුන් වහන්සේගේ මේ ශ්‍රාවකසංඝ තෙම දුර සිට ද ගෙනවුත් සිල්වතුන්ට පිරිනැමියැ යුතු සිව්පස පිළිගනුවට සුදුසු ය. අමුත්තනට පිළියෙල කළ දනය පිළිගන්නට සුදුසු ය. පරලොව සුව පතා දෙන දන් පිළිගන්නට සුදුසු ය දෝත් මුදුන් තබා වැන්ද යුත්තේ ය. ලොව නිරුත්තර වූ පින්කෙත යැ" යි. සංඝයා කෙරෙහි ගුණ දැන පැහැදීමෙන් සමන්විත වෙයි.

කඩ නොවූ, සිදුරු නො වූ (තැනින් තැන සිකපද බිඳීමෙන්) සබල නොවූ, කැලල් රහිත වූ, නිදහස් වූ (තෘෂ්ණාදසත්වයෙන් මිදුණු), නුවණැති-යන් විසින් පසස්නා ලද, තෘෂ්ණාදෘෂ්ටි දෙකින් අපරාමෘෂ්ට වූ, උපචාර අර්පණා මාර්ග ඵල සමාපත්ති පිණිස පවත්නා වූ ආයර්‍යයනට ප්‍රිය මනාප වූ ශීලයන්ගෙන් සමන්විත වෙයි.

අනඳයෙනි, යමෙකින් සමන්විත අරී සවු තෙම කැමැත්තේ, 'මම ක්ෂීණ නිරය ඇත්තෙමි, ක්ෂීණ තිරශ්චීන යොනි ඇත්තෙමි, ක්ෂීණ ප්‍රෙතවිෂය ඇත්තෙමි, ක්ෂීණ අපාය දුර්ගති විනිපාත ඇත්තෙමි. අවිනිපාත ස්වභාවය ඇති, නියත වූ, සම්බොධිපරායණ වූ සෝවාන් පුඟුලෙක්මි' යි තෙමේ ම තමා පවසනු හැක්කේ නම්, මේ ඒ ධර්මාදර්ශ ධර්මපර්යාය වේ.

39. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ එහි ද නාදිකා ගමෙහි ගඩොළයෙන් කළ ආවාසයෙහි වසන සේක්, "ශීලය මෙසේ ය, සමාධිය මෙසේ ය, ප්‍රඥාව මෙසේ ය. ශීලයෙන් පුරුදු කරන ලද සමාධිය මහත් ඵල මහත් අනුසස් ඇත්තේ ය, සමාධියෙන් පුරුදු කරන ලද ප්‍රඥාව මහත් පල මහත් අනුසස් ඇත්තේ ය, ප්‍රඥායෙන් පුරුදු කරන ලද සිත කාමාස්‍රව භවාස්‍රව අවිද්‍යාස්‍රව යන ආස්‍රව කෙරෙන් මිදේ යැ" යි භික්ෂූනට බෙහෙවින් මේ දැහැමි කතාව ම කරන සේක.

[අම්බපාලිවනෙ සතිපට්ඨාන දෙසනා]

40. අථ ඛො භගවා නාදිකෙ යථාභිරන්තං විහරිත්වා ආයස්මන්තං ආනන්දං ආමන්තෙසි: 'ආයාමානන්ද, යෙන වෙසාලි තෙනුපසඞ්කමිස්සාමා'ති. 'එවං භන්තෙ'ති ඛො ආයස්මා ආනන්දො භගවතො පච්චස්සොසි. අථ ඛො භගවා මහතා භික්ඛුසඞ්ඝෙන සද්ධිං යෙන වෙසාලී තදවසරි. තත්‍ර සුදං භගවා වෙසාලියං විහරති අම්බපාලිවනෙ. තත්‍ර ඛො භගවා භික්ඛූ ආමන්තෙසි:

"සතො භික්ඛවෙ භික්ඛු විහරෙය්‍ය සම්පජානො. අයං වො අම්හාකං අනුසාසනී.

කථඤ්ච භික්ඛවෙ, භික්ඛු සතො හොති: ඉධ භික්ඛවෙ, භික්ඛු කායෙ කායානුපස්සී විහරති ආතාපී සම්පජානො සතිමා විනෙය්‍ය ලොකෙ අභිජ්ඣාදොමනස්සං, වෙදනාසු වෙදනානුපස්සී විහරති ආතාපී සම්පජානො සතිමා විනෙය්‍ය ලොකෙ අභිජ්ඣාදොමනස්සං, චිත්තෙ චිත්තානුපස්සී විහරති ආතාපී සම්පජානො සතිමා විනෙය්‍ය ලොකෙ අභිජ්ඣාදොමනස්සං ධම්මෙසු ධම්මානුපස්සී විහරති ආතාපී සම්පජානො සතිමා විනෙය්‍ය ලොකෙ අභිජ්ඣාදොමනස්සං. එවං ඛො භික්ඛවෙ, භික්ඛු සතො හොති.

කථඤ්ච භික්ඛවෙ, භික්ඛු සම්පජානො හොති: ඉධ භික්ඛවෙ, භික්ඛු අභික්කන්තෙ පටික්කන්තෙ සම්පජානකාරී හොති. ආලොකිතෙ විලොකිතෙ සම්පජානකාරී හොති. සම්මිඤ්ජිතෙ පසාරිතෙ සම්පජානකාරී හොති. සඞ්ඝාටිපත්තචීවරධාරණෙ සම්පජානකාරී හොති. අසිතෙ පීතෙ ඛායිතෙ සායිතෙ සම්පජානකාරී හොති. උච්චාරපස්සාවකම්මෙ සම්පජානකාරී හොති. ගතෙ ඨිතෙ නිසින්නෙ සුත්තෙ ජාගරිතෙ භාසිතෙ තුණ්හීභාවෙ සම්පජානකාරී හොති. එවං ඛො භික්ඛවෙ, භික්ඛු සම්පජානො හොති.

සතො භික්ඛවෙ, භික්ඛු විහරෙය්‍ය සම්පජානො. අයං වො අම්හාකං අනුසාසනී"ති.

[අම්බපාලිවනයෙහි සිවටන් දෙසීම]

40. ඉක්බිත්තෙන් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ඥාතිකා ගමෙහි කැමැති තාක් වැස, අනඳ තෙරුන් බණවා, 'අනඳයෙනි, එවු, විසල්පුර කරා එළැඹෙන්නමු' යි වදාළ සේක. 'එසේ යැ, වහන්සැ' යි අනඳ තෙරණුවෝ භාග්‍යවතුන් වහන්සේට පිළිවදන් දුන්හ. ඉක්බිති භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මහත් බික්සඟුන් හා විසල්පුරට වැඩි සේක. එහි විසල් පුරැ අම්බපාලි වනයෙහි වැඩ වසන සේක. එහි දී භික්ෂූන් අමතා මෙසේ වදාළ සේක.

"මහණෙනි, මහණහු සිහි ඇති වැ සම්‍යක් ප්‍රඥා ඇති වැ විසිය යුතු. මේ තොපට අප ගේ අනුශාසනය වේ.

මහණෙනි, මහණ තෙම කෙසේ නම් සිහි ඇත්තේ වේ ද: මහණෙනි, මෙහි මහණ තෙම කෙලෙස් තවන වැර ඇත්තේ, මනා නුවණින් දන්නේ, සිහි ඇත්තේ, ලොවැ (මේ කයෙහි) කාමච්ඡන්දය හා දෙම්නස හා සන්හිඳුවා, කයෙහි විදසුන් නුවණින් කය අනුව බලනුයේ වාස කෙරෙයි. කෙලෙස් තවන වැර ඇත්තේ, මනා නුවණින් දනනේ, සිහි ඇත්තේ, වෙදනා ලොවැ කාමච්ඡන්දය හා දෙම්නස හා සන්හිඳුවා, වේදනාවන්හි විදසුන් නුවණින් වේදනාව අනුව බලනුයේ වාස කෙරෙයි. කෙලෙස් තවන වැර ඇත්තේ, මනා නුවණින් දනනේ, සිහි ඇත්තේ, ලොවැ කාමච්ඡන්දය හා දෙම්නස හා සන්හිඳුවා, සිත්හි විදසුන් නුවණින් සිත අනුව බලනුයේ වාස කෙරෙයි. කෙලෙස් තවන වැර ඇත්තේ, මනා නුවණින් දනනේ, සිහි ඇත්තේ, ලොවැ කාමච්ඡන්දය හා දෙම්නස හා සන්හිඳුවා, නීවරණාදී ධර්මයන්හි විදසුන් නුවණින් නීවරණාදිය අනුව බලනුයේ වාස කෙරෙයි. මහණෙනි, මෙසේ මහණ තෙම සිහි ඇත්තේ වේ.

මහණෙනි, මහණතෙම කෙසේ නම් සම්‍යක්ප්‍රඥා ඇත්තේ වේ ද: මහණෙනි, මෙහි මහණ තෙම ඉදිරි ගමනෙහි පෙරළා ඊමෙහි (කය නම් ලත් ඇටසැකිල්ලෙක් යෑම් ආදිය කරන්නේ යැයි) නුවණින් සලකා ම එය කරන්නේ වෙයි. ඉදිරි බැලීමෙහි දෙපස බැලීමෙහි නුවණින් සලකා දැන ම එය කරන්නේ වෙයි. අත් පා හැකිලීමෙහි දිගු කිරීමෙහි නුවණින් දැන ම එය කරන්නේ වෙයි. සංඝාටිය ද පාත්‍රය ද සිවුරු ද දැරීමෙහි නුවණින් සලකා ම එය කරන්නේ වෙයි. බොජුන් වැළැඳීමෙහි ද පැන් පීමෙහි ද විකා කෑ යුතු දැය කෑමෙහි ද මී සකුරු ආදීන් රසවිඳීමෙහි ද නුවණින් සලකා ම එය කරන්නේ වෙයි. මල මූ පහ කිරීමෙහි නුවණින් සලකා ම එය කරන්නේ වෙයි. යෑමෙහි ද සිටීමෙහි ද හිඳීමෙහි ද නිදි ගැන්මෙහි ද නිදිවැරීමෙහි ද කීමෙහි ද නිහඬ වීමෙහි ද නුවණින් සලකා ම එය කරන්නේ වෙයි. මහණෙනි, මහණ තෙම මෙසේ සම්‍යක්-ප්‍රඥා ඇත්තේ වෙයි.

මහණෙනි, මහණ සිහි ඇති වැ නුවණ ඇති ව විසිය යුතු. මේ තොපට අප ගේ අනුශාසනය යි.

[අම්බපාලී ආරාමපටිග්ගහනං]

41. අස්සොසි ඛො අම්බපාලී ගණිකා 'භගවා කිර වෙසාලිං අනුප්පත්තො වෙසාලියං විහරති මය්හං අම්බවනෙ' ති. අථ ඛො අම්බපාලී ගණිකා භද්දානි භද්දානි යානානි යොජාපෙත්වා, භද්දං යානං අභිරුහිත්වා, භද්දෙහි භද්දෙහි යානෙහි වෙසාලියා නිය්‍යාසි. යෙන සකො ආරාමො තෙන පායාසි. යාවතිකා යානස්ස භූමි යානෙන ගන්ත්වා යානා පච්චොරොහිත්වා පත්තිකා'ව යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි. උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නං ඛො අම්බපාලිං ගණිකං භගවා ධම්මියා කථාය සන්දස්සෙසි සමාදපෙසි සමුත්තෙජෙසි සම්පහංසෙසි. අථ ඛො අම්බපාලී ගණිකා භගවතා ධම්මියා කථාය සන්දස්සිතා සමාදපිතා සමුත්තෙජිතා සම්පහංසිතා භගවන්තං එතදවොච: 'අධිවාසෙතු මෙ භන්තෙ භගවා ස්වාතනාය භත්තං සද්ධිං භික්ඛුසඞ්ඝෙනා'ති. අධිවාසෙසි භගවා තුණ්හීභාවෙන. අථ ඛො අම්බපාලී ගණිකා භගවතො අධිවාසනං විදිත්වා උට්ඨායාසනා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා පදක්ඛිණං කත්වා පක්කාමි.

42. අස්සොසුං ඛො වෙසාලිකා ලිච්ඡවී 'භගවා කිර වෙසාලිං අනුප්පත්තො වෙසාලියං විහරති අම්බපාලිවනෙ'ති. අථ ඛො තෙ ලිච්ඡවී භද්දානි භද්දානි යානානි යොජාපෙත්වා, භද්දං භද්දං යානං අභිරුහිත්වා, භද්දෙහි භද්දෙහි යානෙහි වෙසාලියා නිය්‍යංසු.[1] තත්‍ර එකච්චෙ ලිච්ඡවී නීලා හොන්ති නීලවණ්ණා නීලවත්ථා නීලාලඞ්කාරා, එකච්චෙ ලිච්ඡවී පීතා හොන්ති පීතවණ්ණා පීතවත්ථා පීතාලඞ්කාරා, එකච්චෙ ලිච්ඡවී ලොහිතා[2] හොන්ති ලොහිතවණ්ණා ලොහිතවත්ථා ලොහිතාලඞ්කාරා, එකච්චෙ ලිච්ඡවී ඔදාතා හොන්ති ඔදාතවණ්ණා ඔදාතවත්ථා ඔදාතාලඞ්කාරා.

43. අථ ඛො අම්බපාලී ගණිකා දහරානං දහරානං ලිච්ඡවීනං අක්ඛෙන අක්ඛං චක්කෙන චක්කං යුගෙන යුගං පටිවට්ටෙසි.[3] අථ ඛො තෙ ලිච්ඡවී අම්බපාලිං ගණිකං එතදවොචුං: 'කිඤ්ජෙ, අම්බපාලි, දහරානං දහරානං ලිච්ඡවීනං අක්ඛෙන අක්ඛං චක්කෙන චක්කං යුගෙන යුගං පටිවට්ටෙසී?'ති. 'තථා හි පන මෙ අය්‍යපුත්තා, භගවා නිමන්තිතො ස්වාතනාය භත්තං සද්ධිං භික්ඛුසඞ්ඝෙනා'ති. 'දෙහි ජෙ, අම්බපාලි, එතං භත්තං සතසහස්සෙනා'ති. 'සචෙ'පි මෙ අය්‍යපුත්තා වෙසාලිං සාහාරං දස්සථ, එවමහං තං භත්තං[4] න දස්සාමී'ති. අථ ඛො තෙ ලිච්ඡවී අඞ්ගුලිං[5] ඵොටෙසුං 'ජිතම්හා වත භො අම්බකාය,[6] ජිතම්හා[7] වත භො අම්බකායා'ති.

---

1. නීයායිංසු – PTS. නිය්‍යංසු, මජසං, ස්‍යා. 2. ලොහිතකා – PTS.
3. පටිවට්ටෙසි, මජසං – PTS, ස්‍යා 4. එවම්පි මහන්තං – ස්‍යා.
5. අඞ්ගුලී සීමු. PTS 6. අම්බපාලිකාය – ස්‍යා 7. වඤ්චිතම්හා – PTS

[අම්බපාලි ආරාමය පිළිගැණීම]

41. අම්බපාලී ගණිකා තොමෝ 'භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසල් පුර වැඩ විසල්පුරට නොදුරු වූ මාගේ අඹවෙනෙහි වසන සේකැ' යි ඇසුවා ය. ඉක්බිති ඕ තොම සොඳුරු සොඳුරු යානයන් යොදවා, සොඳුරු යානයකට නැඟ, සොඳුරු සොඳුරු යානයන්ගෙන් උපලක්ෂිත වැ විසල්පුරෙන් නික්මුණා ය. සිය අරම කරා එළැඹියා ය. යානයට බිම යම් තාක් ද ඒ තාක් යානයෙන් ගොස් එයින් බැස පාගමන් ඇත්තී ම භාග්‍යවතුන් වහන්සේ කරා එළැඹියා ය. එළැඹ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වැඳ එක් පසෙක හුන්නා ය. එක් පසෙක හුන් අම්බපාලිගණිකාවට භාග්‍යවතුන් වහන්සේ දැහැමි කතායෙන් දෙලෝවැඩ දක්වා වදාළ සේක. එය සිතට ගැන්වූ සේක. එහි සිත් තියුණු කළ සේක. එහි සිත සතුටු කරවූ සේක. මෙසේ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් දැහැමි කතායෙන් දෙලෝ වැඩ දක්වන ලද, එය සිතට ගන්වන ලද, එහි සිත තියුණු කරන ලද, එහි සතුටු කරන ලද අම්බපාලි ගණිකා තොමෝ 'වහන්ස, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ බික්සඟන සමග ව සෙට දිනට මගේ බත ඉවසන සේක වා' යි අයැද සිටියා ය. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ තුෂ්ණීම්භාවයෙන් ඉවසා වදාළ සේක. ඉක්බිති අම්බපාලි ගණිකා තොම භාග්‍යවතුන් වහන්සේ තම අයැදුම ඉවැසූ නියා දැන හුනස්නෙන් නැගී භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වැඳ පැදකුණු කොට නික්මියා ය.

42. විසල්පුර වැසි ලිච්ඡවී රජදරුවෝ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසල් පුර වැඩීසේක් විසල්පුර අම්බපාලිවනයෙහි වසන සේක් ලැ යි ඇසූහ. ඉක්බිති තෙල ලිච්ඡවීහු උතුම් උතුම් යාන යොදවා, උතුම් උතුම් යානනැඟ, උතුම් උතුම් යානයන්ගෙන් උපලක්ෂිත වැ විසල්පුරයෙන් නික්මුණාහ. ඔවුන් අතුරෙහි ඇතැම් ලිච්ඡවීහු නිල් අභරා ඇත්තාහු නිල් වත් දරන්නාහු නිල්මිණෙන් හා නිල්මලින් සැරහුණා හු නිල්වන් වෙති. ඇතැම් ලිච්ඡවීහු රන්වන් අභරා ඇත්තාහු රන්වන් වත් දරන නාහු රනවන මිණෙන් හා රන්වන් මලින් සැරහුණාහු රන්වන් වෙති. ඇතැම් ලිච්ඡවීහු රත් අභරා ඇත්තාහු රත් වත් දරන්නාහු රත් මිණෙන් හා රත් මලින් සැරහුණාහු රත්වන් වෙති. ඇතැම් ලිච්ඡවීහු සුදු අභරා ඇත්තාහු සුදු වත් දරනනාහු සුදුමිණෙන හා සුදු මලින් සැරහුණාහු සුදු වන් වෙත්.

43. ඉක්බිති අම්බපාලි ගණිකා තොම තමාට ඉදිරියෙන් රිය නැඟ යන තරුණ තරුණ ලිච්ඡවීන් ගේ යාන තම රියහිසින් ඔවුන් රියහිස් ද, තම රියසකින් ඔවුන් රියසක් ද, තම රියැ වියගසින් ඔවුන් රියැ වියගස් ද හැන ඉවත් කෙරෙමින් ගියා ය. එ කලැ ලිච්ඡවීහු අම්බපාලි ගණිකාවට 'හෙම්බා අම්බපාලිය, තරුණ තරුණ ලිච්ඡවීන්ගේ රියහිසින් රියහිස ද රියසකින් රියසක ද රියවියෙන් රියවිය ද ගටා ඉවත් කෙරෙමින් යුහු යුහු ව කුමට යෙයි ද? යි විචාළාහ. ''ආර්‍යපුත්‍රයිනි, එසේ ම ය. සෙට බතට මා විසින් බික්සඟන හා භාග්‍යවතුන් වහනසේ නිමතන ලද සේකැ' යි ඕ කිවු ය. 'හෙම්බා අම්බපාලි ය, මේ බත (මේ බතට කළ නිමන්ත්‍රණය) කහවණු ලක්ෂයක් ගෙන අපට දෙව' යි ලිච්ඡවීහු කීහ. 'ආර්‍යපුත්‍රයිනි, මම දනවු සහිත විසල්පුර දෙන්නහු නුමුදු මෙසේ මහත් අනුසස් ඇති මේ බත (බතට කළ නිමන්ත්‍රණය) ඔබට පවරා නො දෙමි' යි ඕ කිවු ය. එ කලැ ඒ ලිච්ඡවීහු 'පින්වත්නි, ඒකාන්තයෙන් අපි ස්ත්‍රියක විසින් දිනන ලදුම්හ, පින්වත්නි, ඒකාන්තයෙන් අපි ස්ත්‍රියක විසින් දිනන ලදුම්හ' යි ඇඟිලි පෙළුහ. (අසුර ගැසූහ.)

44. අථ ඛො තෙ ලිච්ඡවී යෙන අම්බපාලිවනං තෙන පායිංසු. අද්දසා ඛො භගවා තෙ ලිච්ඡවී දූරතො'ව ආගච්ඡන්තෙ. දිස්වා භික්ඛූ ආමන්තෙසි: 'යෙසං භික්ඛවෙ භික්ඛූනං දෙවා තාවතිංසා අදිට්ඨා,[1] ඔලොකෙථ භික්ඛවෙ, ලිච්ඡවීපරිසං, අවලොකෙථ[2] භික්ඛවෙ, ලිච්ඡවීපරිසං, උපසංහරථ භික්ඛවෙ ලිච්ඡවීපරිසං තාවතිංසසදිසන්ති[3].

45. අථ ඛො තෙ ලිච්ඡවී යාවතිකා යානස්ස භූමි යානෙන ගන්ත්වා යානා පච්චොරොහිත්වා, පත්තිකා'ව යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමිංසු. උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදිංසු. එකමන්තං නිසින්නෙ ඛො තෙ ලිච්ඡවී භගවා ධම්මියා කථාය සන්දස්සෙසි සමාදපෙසි සමුත්තෙජෙසි සම්පහංසෙසි. අථ ඛො තෙ ලිච්ඡවී භගවතා ධම්මියා කථාය සන්දස්සිතා සමාදපිතා සමුත්තෙජිතා සම්පහංසිතා භගවන්තං එතදවොචුං: 'අධිවාසෙතු නො භගවා ස්වාතනාය භත්තං සද්ධිං භික්ඛුසඞ්ඝෙනා'ති. අථ ඛො භගවා තෙ ලිච්ඡවී එතදවොච. 'අධිවුත්ථං ඛො මෙ ලිච්ඡවී ස්වාතනාය අම්බපාලියා ගණිකාය[4] භත්තන්ති.' අථ ඛො තෙ ලිච්ඡවී අඞ්ගුලිං පොඨෙසුං: 'ජිතම්හා වත භො අම්බකාය. ජිතම්හා වත භො අම්බකායා'ති. අථ ඛො තෙ ලිච්ඡවී භගවතො භාසිතං අභිනන්දිත්වා අනුමොදිත්වා උට්ඨායාසනා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා පදක්ඛිණං කත්වා පක්කමිංසු.

46. අථ ඛො අම්බපාලී ගණිකා තස්සා රත්තියා අච්චයෙන සකෙ ආරාමෙ පණීතං ඛාදනීයං භොජනීයං පටියාදපෙත්වා භගවතො කාලං ආරොචාපෙසි: 'කාලො භන්තෙ, නිට්ඨිතං භත්තන්ති'. අථ ඛො භගවා පුබ්බණ්හසමයං නිවාසෙත්වා පත්තචීවරමාදාය සද්ධිං භික්ඛුසඞ්ඝෙන යෙන අම්බපාලියා ගණිකාය නිවෙසනං තෙනුපසඞ්කමි. උපසඞ්කමිත්වා පඤ්ඤත්තෙ ආසනෙ නිසීදි. අථ ඛො අම්බපාලී ගණිකා බුද්ධපමුඛං භික්ඛුසඞ්ඝං පණීතෙන ඛාදනීයෙන භොජනීයෙන සහත්ථා සන්තප්පෙසි සම්පවාරෙසි. අථ ඛො අම්බපාලී ගණිකා භගවන්තං භුත්තාවිං ඔනීතපත්තපාණිං අඤ්ඤතරං නීචං ආසනං ගහෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නා ඛො අම්බපාලී ගණිකා භගවන්තං එතදවොච: ''ඉමාහං භන්තෙ, ආරාමං බුද්ධපමුඛස්ස භික්ඛුසඞ්ඝස්ස දම්මී''ති. පටිග්ගහෙසි භගවා ආරාමං. අථ ඛො භගවා අම්බපාලිං ගණිකං ධම්මියා කථාය සන්දස්සෙත්වා සමාදපෙත්වා සමුත්තෙජෙත්වා සම්පහංසෙත්වා උට්ඨායාසනා පක්කාමි.

47. තත්‍රපි සුදං භගවා වෙසාලියං විහරන්තො අම්බපාලිවනෙ එතදෙව බහුලං භික්ඛූනං ධම්මිං කථං කරොති: 'ඉති සීලං, ඉති සමාධි, ඉති පඤ්ඤා. සීලපරිභාවිතො සමාධි මහප්ඵලො හොති මහානිසංසො. සමාධිපරිභාවිතා පඤ්ඤා මහප්ඵලා හොති මහානිසංසා පඤ්ඤාපරිභාවිතං චිත්තං සම්මදෙව ආසවෙහි විමුච්චති- සෙය්‍යථීදං: කාමාසවා භවාසවා අවිජ්ජාසවා''ති.

1. අදිට්ඨපුබ්බා- කත්ථචි. 2. අපලොකෙථ-සීමු 3. තාවතිංසා සදිසං-සීමු තාවතිංසපරිසං-PTS
4. අම්බපාලිගණිකාය-සීමු-PTS.

44. ඉක්බිති ඒ ලිච්ඡවීහු අම්බපාලිවනය කරා ගියහ. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ දුරින් ම එන ඒ ලිච්ඡවීන් දුටු සේක් ම ය. දැක භික්ෂූන් අමතා 'මහණෙනි, යම් භික්ෂු කෙනෙකුන් විසින් තවුතිසාවැසි දෙවියෝ නො දක්නා ලැහු ද, මහණෙනි, ඒ තෙපි තෙල එන ලිච්ඡවී පිරිස බලවු. තෙල ලිච්ඡවී පිරිස පුනපුනා බලවු. තෙල ලිච්ඡවී පිරිස තවුතිසා වැසි දෙවි-පිරිසට ළං කොට (සම කොට) සලකවු' යැ යි වදාළ සේක.

45. ඉක්බිති ඒ ලිච්ඡවීහු යානයට යොග්‍ය බිම යම්තාක් ද, ඒ තාක් යානයෙන් ගොස්, යානයෙන් බැස, පාගමන් ඇත්තාහු ම භාග්‍යවතුන් වහන්සේ කරා එළැඹියහ. එළැඹ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වැඳ පසෙක හුන්හ. පසෙක හුන් ඒ ලිච්ඡවීනට භාග්‍යවතුන් වහන්සේ දැහැමි කතායෙන් දෙලෝ වැඩ දක්වූ සේක. එහි සමාදන් කරවූ සේක. එහි සිත් තියුණු කරවූ සේක. එහි සතුටු කරවූ සේක. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් දැහැමි කතායෙන් දෙලෝ වැඩ දක්වන ලද, එහි සමාදන් කරවන ලද, එහි සිත් තියුණු කරවන ලද, එහි සතුටු කරවන ලද ඒ ලිච්ඡවීහු භාග්‍යවතුන් වහන්සේට 'වහන්ස, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ භික්සඟන හා සෙට දවසට අපගේ බත ඉවසන සේක්වා'' යි කිහ. 'ලිච්ඡවීනි, මා විසින් සෙට දවසට අම්බපාලි ගණිකාවගේ බත ඉවසන ලද්දී' යි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වදාළ සේක. එකල්හි ඒ ලිච්ඡවීහු 'භවත්නි, ඒකාන්තයෙන් ස්ත්‍රියක විසින් දිනන ලද්දම්හ. භවත්නි, ඒකාන්තයෙන් ස්ත්‍රියක විසින් දිනන ලද්දම්හ'යි ඇඟිලි පෙළූහ. ඉක්බිති ඒ ලිච්ඡවීහු භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ වචනය පිළිගෙන, අනුමෝදන් ව, හුනස්නෙන් නැඟී, භාග්‍යවතුන් වහසේට වැඳ පැදකුණු කොට නික්මැ ගියහ.

46. ඉක්බිති අම්බපාලි ගණිකා බුදුපාමොක් භික්සඟන ප්‍රණීත ඛාද්‍යයෙන් භොජ්‍යයෙන් සියතින් සැතැප්වූවා ය. පෙරත්ත කොට වැළැඳවූවා ය. ඉක්බිත්තෙන් අම්බපාලි ගණිකා තොම බොජුන් වැළැඳූ, පාත්‍රයෙන් ඉවතට ගන්නා ලද අත් ඇති භාග්‍යවතුන්වහන්සේට එකත්පස්වැ එක්තරා මිටි අස්නක් ගෙන උන්නා ය. එසේ එකත්පස්වැ හුන් අම්බපාලී ගණිකා තොම භාග්‍යවතුන් වහන්සේට 'වහන්ස, මේ අරම බුදුපාමොක් භික්සඟනට දෙමී'' යි කීවා ය. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ අරම පිළිගත් සේක. ඉක්බිති භාග්‍යවතුන් වහන්සේ අම්බපාලි ගණිකාවට දැහැමි කතායෙන් දෙලෝ වැඩ දක්වා, එහි ඇය සමාදන් කරවා, එහි උත්සාහවත් කරවා සිත සතුටු කරවා හුනස්නෙන් නැගී වැඩි සේක.

47. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ඒ අම්බපාලිවනයෙහිදු වසමින් ''ශීලය මෙසේ ය, සමාධිය මෙසේ ය, ප්‍රඥාව මෙසේ ය, ශීලයෙන් පුරුදු කරන ලද සමාධිය මහත් පල මහත් අනුසස් ඇත්තේ ය, සමාධියෙන් පුරුදු කරන ලද ප්‍රඥාව මහත් පල මහත් අනුසස් ඇත්තේ ය, ප්‍රඥායෙන් පුරුදු කරන ලද සිත කාමාශ්‍රව භවාශ්‍රව අවිද්‍යාශ්‍රව යන ආශ්‍රව කෙරෙන් මිදේ'' යැ යි වදාළ සේක.

[බෙලුවගාමෙ ජීවිතසඞ්ඛාර-අධිට්ඨානං]

48. අථ ඛො භගවා අම්බපාලිවනෙ යථාභිරන්තං විහරිත්වා ආයස්මන්තං ආනන්දං ආමන්තෙසි: 'ආයාමානන්ද, යෙන බෙලුවගාමකො[2] තෙනුපසඞ්කමිස්සාමා'ති. 'එවං භන්තෙ'ති ඛො ආයස්මා ආනන්දො භගවතො පච්චස්සොසි. අථ ඛො භගවා මහතා භික්ඛුසඞ්ඝෙන සද්ධිං යෙන බෙලුවගාමකො තදවසරි. තත්‍ර සුදං භගවා බෙලුවගාමකෙ විහරති. තත්‍ර ඛො භගවා භික්ඛූ ආමන්තෙසි: 'එථ තුම්හෙ භික්ඛවෙ සමන්තා වෙසාලිං යථාමිත්තං යථාසන්දිට්ඨං යථාසම්භත්තං වස්සං උපෙථ.[3] අහං පන ඉධෙව බෙලුවගාමකෙ වස්සං උපගච්ඡාමී'ති. 'එවං භන්තෙ'ති ඛො තෙ භික්ඛූ භගවතො පටිස්සුත්වා සමන්තා වෙසාලිං යථාමිත්තං යථාසන්දිට්ඨං යථාසම්භත්තං වස්සං උපගච්ඡිංසු.[4] භගවා පන තත්ථෙව බෙලුවගාමකෙ වස්සං උපගඤ්ඡි.[5]

49. අථ ඛො භගවතො වස්සූපගතස්ස ඛරො ආබාධො උප්පජ්ජි. බාළ්හා[6] වෙදනා වත්තන්ති මාරණන්තිකා. තා සුදං[7] භගවා සතො සම්පජානො අධිවාසෙති[8] අවිහඤ්ඤමානො. අථ ඛො භගවතො එතදහොසි: 'න ඛො මෙතං පතිරූපං යො'හං[9] අනාමන්තෙත්වා උපට්ඨාකෙ අනපලොකෙත්වා භික්ඛුසඞ්ඝං පරිනිබ්බායෙය්‍යං. යන්නූනාහං ඉමං ආබාධං විරියෙන[10] පටිප්පනාමෙත්වා ජීවිතසඞ්ඛාරං අධිට්ඨාය විහරෙය්‍ය'න්ති. අථ ඛො භගවා තං ආබාධං විරියෙන පටිප්පනාමෙත්වා ජීවිතසඞ්ඛාරං අධිට්ඨාය විහාසි. අථ ඛො භගවතො සො ආබාධො පටිප්පස්සම්භි. අථ ඛො භගවා ගිලානා වුට්ඨිතො අචිරවුට්ඨිතො ගෙලඤ්ඤා විහාරා නික්ඛම්ම විහාරපච්ඡායායං[11] පඤ්ඤත්තෙ ආසනෙ නිසීදි.

50. අථ ඛො ආයස්මා ආනන්දො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි. උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො ආයස්මා ආනන්දො භගවන්තං එතදවොච: "දිට්ඨො[12] මෙ භන්තෙ භගවතො ඵාසු. දිට්ඨං මෙ භන්තෙ භගවතො ඛමනීයං. අපි ච මෙ භන්තෙ මධුරකජාතො විය කායො. දිසා'පි මෙ න පක්ඛායන්ති, ධම්මා'පි මං නප්පටිභන්ති භගවතො ගෙලඤ්ඤෙන. අපි ච මෙ භන්තෙ අහොසි කාචි දෙව අස්සාසමත්තා 'න තාව භගවා පරිනිබ්බායිස්සති න යාව භගවා භික්ඛුසඞ්ඝං ආරබ්භ කිඤ්චිදෙව උදහරතී''ති.

1. පරිවෙසනා, PTS   2. වෙළුවගාමකො-මජසං,   3. උපගච්ඡථ-සයා
4. උපගඤ්ඡුං-PTS   5. උපගච්ඡි-මජසං   6. පබාළ්හා-කජ්වි
7. තත්‍ර සුදං-මජසං   8. අධිවාසෙසි-මජසං   9. යවාහං-මජසං
10. වීරියෙන-මජසං   11. විහාරපච්ඡායායං-සයා
12. දිට්ඨා-කත්වි

[බේලුවගමෙහි ජීවිතසංස්කාර-අධිෂ්ඨානය]

48. ඉක්බිත්තෙන් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ අම්බපාලිවනයෙහි කැමැති තාක් වැස, අනඳ තෙරුන් බණවා 'අනඳයෙනි, එවු, බේලුවගම කරා යන්නෙමු' යි වදළ සේක. 'එසේ ය, වහන්ස' යි අනඳ තෙරණුවෝ පිළිවදන් දුන්හ. ඉක්බිති භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මහත් බික්සඟන හා බේලුව ගමට වැඩි සේක. එකල්හි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ එහි බේලුව ගමෙහි වැඩ වසන සේක. එහි දී භාග්‍යවතුන් වහන්සේ භික්ෂූන් අමතා "මහණෙනි, තෙපි මෙහි එවු. විසල්පුර හාත්පසැ ඒ ඒ මිතුරු පැවිද්දන් ද, දැක හඳුනන පැවිද්දන් ද, දැඩිමිතුරු පැවිද්දන් ද වසන තන්හි වස් එළැඹෙවු. මම මේ බේලුව ගමෙහි ම වස් එළැඹෙමි" යි වදළ සේක. 'එසේ ය, වහන්සැ' යි භාග්‍යවතුන් වහන්සේට පිළිවදන් දී ඒ මහණහු විසල්පුර හාත්පසැ ඒ ඒ මිතුරන් දැක හඳුනන්නන් දැඩි මිතුරන් වසන තන්හි වස් එළැඹියහ. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ඒ බේලුව ගමෙහි වස් එළැඹි සේක.

49. එකල්හි වස් එළැඹි භාග්‍යවතුන් වහන්සේට දරුණු ආබාධ-යෙක් උපන. මරණය වෙතට පැමිණැවීමෙහි සමත් වූ දැඩි වේදනා පැවැත්තේ ය. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ සිහි ඇති ව නුවණින් සලකමින් එයින් නො පෙළෙමින් ඒ වේදනාව ඉවැසූ සේක. එ කල්හි භාග්‍යවතුන් වහන්සේට 'යම්බඳු වූ මම උවටුවන් නො අමතා බික්සඟනට නො දන්වා පිරිනිවෙන්නෙම නම් එය මට නො සුදුසු ය. මම මේ ආබාධය වීර්‍ය්‍යයෙන් මැඩලා ජීවිතසංස්කාරය (දිවි පවත්වනුවට සමත් පලසමවත) ඉටා වසන්-නෙම් නම් මැනැවැ' යි මේ සිත විය. ඉක්බිති භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ඒ ආබාධය වීර්‍ය්‍යයෙන් මැඩ ජීවිතසංස්කාරය ඉටා වුසූ සේක. එ කල්හි භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ ඒ ආබාධය සන්හිඳුණේ ය. ඉක්බිති භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ගිලන් බැවින් නැගී සිටි සේක්, ගිලන් බැවින් නැගී නොබෝ කල් ඇති සේක්, වෙහෙරෙන් නික්මැ වෙහෙර ඉදිරිපසැ සෙවණෙහි පනවන ලද අස්නෙහි වැඩ හුන්සේක.

50. එකල්හි අනඳ තෙරණුවෝ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ කරා එළැඹි-යෝ ය. එළැඹ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වැඳ එක් පසෙක හුන්හ. එක් පසෙක හුන් අනඳ තෙරණුවෝ වහන්ස, "භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ පහසුව දක්නා ලදි. භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ සහනය දක්නා ලදි. එහෙත් මගේ සිරුර හටගත් තදබව ඇත්තක්හු මෙන් විය. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ-ගේ ගිලන්බව හෙතු කොට ගෙන දිශාවෝ ද මට නො පෙනෙත්. සතිපට්-ඨාන ධර්මයෝ ද මට නො වැටහෙත්. වහන්ස, එතෙකුදු වුවත් යම්තාක් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ බික්සඟන ඇරැබ කිසි පශ්චිමාවවාදයක් වදරන සේක් ද, ඒතාක් ම නො පිරිනිවෙන සේකැ යි කිසි ආශ්වාදමාත්‍රයෙක් මට වී යැ" යි සැළ කළහ.

51. කිම්පනානන්ද භික්ඛුසඞ්ඝො මයි පච්චාසිංසති:[1] දෙසිතො ආනන්ද, මයා ධම්මො අනන්තරං අබාහිරං කරිත්වා. නත්ථානන්ද[2], තථාගතස්ස ධම්මෙසු ආචරියමුට්ඨි. යස්ස නූන ආනන්ද එවමස්ස: 'අහං භික්ඛුසඞ්ඝං පරිහරිස්සාමී'ති වා, මමුද්දෙසිකො භික්ඛුසඞ්ඝො'ති වා, සො නූන ආනන්ද, භික්ඛුසඞ්ඝං ආරබ්භ කිඤ්චිදෙව උදාහරෙය්‍ය. තථාගතස්ස ඛො ආනන්ද න එවං හොති: 'අහං භික්ඛුසඞ්ඝං පරිහරිස්සාමී'ති වා මමුද්දෙසිකො භික්ඛුසඞ්ඝො'ති වා. ස කිං[3] ආනන්ද තථාගතො භික්ඛුසඞ්ඝං ආරබ්භ කිඤ්චිදෙව උදාහරිස්සති?

52. අහං ඛො පනානන්ද, එතරහි ජිණ්ණො වුද්ධො මහල්ලකො අද්ධගතො වයො අනුප්පත්තො. ආසීතිකො මෙ වයො වත්තති. සෙය්‍යථාපි ආනන්ද, ජජ්ජරසකටං වෙඛමිස්සකෙන[4] යාපෙති, එවමෙව ඛො ආනන්ද වෙඛමිස්සකෙන මඤ්ඤෙ තථාගතස්ස කායො යාපෙති. යස්මිං ආනන්ද, සමයෙ තථාගතො සබ්බනිමිත්තානං අමනසිකාරා එකච්චානං වෙදනානං නිරොධා අනිමිත්තං චෙතොසමාධිං උපසම්පජ්ජ විහරති, ඵාසුතරො[5] ආනන්ද, තස්මිං සමයෙ තථාගතස්ස කායො හොති. තස්මාතිහානන්ද, අත්තදීපා විහරථ අත්තසරණා අනඤ්ඤසරණා, ධම්මදීපා ධම්මසරණා අනඤ්ඤසරණා.

53. කථඤ්ච ආනන්ද, භික්ඛු අත්තදීපො විහරති අත්තසරණො අනඤ්ඤසරණො, ධම්මදීපො ධම්මසරණො අනඤ්ඤසරණො: ඉධානන්ද භික්ඛු කායෙ කායානුපස්සී විහරති ආතාපී සම්පජානො සතිමා විනෙය්‍ය ලොකෙ අභිජ්ඣාදොමනස්සං, වෙදනාසු -පෙ- චිත්තෙ -පෙ- ධම්මෙසු ධම්මානුපස්සී විහරති ආතාපී සම්පජානො සතිමා විනෙය්‍ය ලොකෙ අභිජ්ඣාදොමනස්සං.

54. එවං ඛො ආනන්ද, භික්ඛු අත්තදීපො විහරති අත්තසරණො අනඤ්ඤසරණො, ධම්මදීපො ධම්මසරණො අනඤ්ඤසරණො. යෙ හි කෙචි ආනන්ද, එතරහි වා මමං වා අච්චයෙන අත්තදීපා විහරිස්සන්ති අත්තසරණා අනඤ්ඤසරණා. ධම්මදීපා ධම්මසරණා අනඤ්ඤසරණා, තමතග්ගෙ මෙතෙ ආනන්ද, භික්ඛූ භවිස්සන්ති යෙ කෙචි සික්ඛාකාමා'ති.

දුතියභාණවාරං.

---

1. පච්චාසීසති, මජසං 2. න නත්ථානන්ද, PTS 3. කිං, PTS.
4. වෙධමිස්සකෙන, සීමු; නා: වෙඨමිස්සකෙන, කත්ථචි. වෙළුමිස්සකෙන, ස්‍යා වෙඝමිස්සකෙන, PTS වෙඛමිස්සකෙන, දී අ; මජසං
5. ඵාසුකතො, PTS

51. ආනන්දයෙනි, භික්ෂුසංඝ තෙම මා කෙරෙහි කුමක් නම් අපේක්ෂා කෙරෙයි ද? ආනන්දයෙනි, මා විසින් අභ්‍යන්තර බාහිර යැ යි (ධර්ම වශයෙන් හෝ පුද්ගල වශයෙන් දෙ කොටසක් නො කොට) දහම් දෙසන ලදී. ආනන්දයෙනි, ධර්මවිෂයයෙහි තථාගතයන් ගේ ආචාර්යමුෂ්ටියෙක් නැත. ආනන්දයෙනි, යමකුට 'මම භික්සඟන පරිහරණය කරන්නෙමි' යි කියා හෝ, 'භික්සඟ මා උදෙසා වසන්නේ වේවා' යි කියා හෝ මෙ සිත වන්නේ ද, ආනන්දයෙනි, හෙ තෙම භික්සඟන ඇරැබ කිසිවක් ම කියන්නේ ය. ආනන්දයෙනි, තථාගතයනට "මම භික්සඟන පරිහරණය කරන්නෙමි" කියා හෝ, "භික්සඟ මා උදෙසා ම (මා බලා ම) සිටුනේ වේ වා" යි කියා හෝ මෙසේ සිතෙක් නො ම වෙයි. ආනන්දයෙනි, කවර හෙයින් ඒ තථාගතයෝ භික්සඟන ඇරැබැ කිසිවක් නම් කියන්නෝ ද?

52. ආනන්දයෙනි, මම් දැන් ජීර්ණයෙමි, වෘද්ධයෙමි, මහලුයෙමි. දික් කලක් ඉක්මියෙමි, පැසිම වියට පැමිණියෙමි. මා වයස දැන් අසූවෙක් වෙයි. ආනන්දයෙනි, දිරූ ගැලක් වක්‍රබන්ධනාදි පිළිසකරින් යැපෙන්නේ ද, එසේ ම තථාගතයන්ගේ කය රහත්පලසමවත් නැමැති පිළිසකරින් යැපෙන්නේ ය. ආනන්දයෙනි, තථාගතයෝ රූපනිමිත්තාදි සියලු නිමිති නො මෙනෙහි කිරීමෙන් ඇතැම් වේදනාවන්ගේ නිරෝධයෙන් නිමිති රහිත චිත්තවිමුක්තියට පැමිණ වෙසෙත් ද, ආනන්දයෙනි, එසමයෙහි තථාගතයන්ගේ කය අතිශයින් පහසු ඇතියෙක් වෙයි. ආනන්දයෙනි, එහෙයින් තෙපි (ඒ පලසමවත් පිණිස) තමන් ම ද්වීප (පිහිට) කොට ගෙන, තමන් ම ශරණ කොට ඇති ව, අනන්‍යශරණ ව (බාහිර සරණක් නැත්තෝ ව) වසවු. ධර්මය ම ද්වීප කොට ඇති ව, ධර්මය ම සරණ කොට ඇති ව, අනන්‍යශරණ ව (අන් සරණක් අපේක්ෂා නොකරන්නෝ ව) වසවු.

53. ආනන්දයෙනි, මහණ තෙම කෙසේ නම් තමා ම ද්වීප කොට ඇත්තේ, තමා ම සරණ කොට ඇත්තේ, අනන්‍යශරණ ව, ධර්මය ද්වීප කොට ඇත්තේ, ධර්මශරණ ව අනන්‍යශරණ ව වෙසේ ද යත්: ආනන්දයෙනි, මෙහි මහණ තෙම කෙලෙස් තවන වැර ඇති ව, මනා නුවණින් දන්නේ, සිහි ඇත්තේ, ලොව කෙරෙහි අභිධ්‍යා ව්‍යාපාද දුරු ලා කයෙහි කායානුපස්සී ව වෙසෙයි. වේදනාවන්හි වේදනානුපස්සී ව . . සිත්හි චිත්තානුපස්සී ව වෙසෙයි. කෙලෙස් තවන වැර ඇති ව, නුවණින් දන්නේ, සිහි ඇත්තේ, ලොවෙහි අභිධ්‍යා ව්‍යාපාද දුරුලා (නිවරණාදි) ධර්මයන්හි ධම්මානුපස්සී ව වෙසෙයි.

54. ආනන්දයෙනි, මෙසේ මහණ තෙම තමා ද්වීප කොට ඇති ව, තමා ශරණ කොට ඇති ව අන් සරණක් නැති ව, ධර්මය ද්වීප කොට ඇති ව, ධර්මය ශරණ කොට ඇති ව අන් සරණක් නැති ව වෙසෙයි. ආනන්දයෙනි, යම් භික්ෂු කෙනෙක් දැන් හෝ මා ඇවෑමෙන් හෝ තමන් ද්වීප කොට ඇත්තාහු තමන් සරණ කොට ඇත්තාහු අන සරණක් නැත්තාහු, ධර්මය ද්වීප කොට ඇත්තාහු ධර්මය සරණ කොට ඇත්තාහු අන් සරණක් නැත්තාහු වසන්නෝ නම්, ආනන්දයෙනි, ශික්ෂාකාමී වූ සියලු භික්ෂූන් අතුරෙන් සතර සිව්වටින් වඩන ඒ මාගේ ශ්‍රාවක භික්ෂූහු තමෝයොග සිඳ අග්‍රතම (අත්‍යග්‍ර) වන්නාහ.

දෙවෙනි බණවර නිමියේ ය.

[චාපාලචෙතියෙ ආයුසඞ්ඛාරොස්සජ්ජනං]

55. අථ ඛො භගවා පුබ්බණ්හසමයං නිවාසෙත්වා පත්තචීවරමාදාය වෙසාලිං පිණ්ඩාය පාවිසි. වෙසාලියං පිණ්ඩාය චරිත්වා පච්ඡාභත්තං පිණ්ඩපාතපටික්කන්තො ආයස්මන්තං ආනන්දං ආමන්තෙසි: “ගණ්හාහි ආනන්ද නිසීදනං, යෙන චාපාලං චෙතියං[1] තෙනුපසඞ්කමිස්සාම දිවාවිහාරායා”ති. “එවං භන්තෙ”ති ඛො ආයස්මා ආනන්දො භගවතො පටිස්සුත්වා නිසීදනං ආදාය භගවන්තං පිට්ඨිතො පිට්ඨිතො අනුබන්ධි. අථ ඛො භගවා යෙන චාපාලං චෙතියං තෙනුපසඞ්කමි. උපසඞ්කමිත්වා පඤ්ඤත්තෙ ආසනෙ නිසීදි. ආයස්මා පි ඛො ආනන්දො භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නං ඛො ආයස්මන්තං ආනන්දං භගවා එතදවොච:

56. “රමණීයා ආනන්ද වෙසාලී, රමණීයං උදෙනං චෙතියං, රමණීයං ගොතමකං චෙතියං, රමණීයං සත්තම්බ[2] චෙතියං, රමණීයං බහුපුත්තං චෙතියං, රමණීයං සාරන්දදං චෙතියං[3] රමණීයං චාපාලං චෙතියං. යස්ස කස්සචි ආනන්ද චත්තාරො ඉද්ධිපාදා භාවිතා බහුලීකතා යානීකතා වත්ථුකතා අනුට්ඨිතා පරිචිතා සුසමාරද්ධා, සො ආකඞ්ඛමානො කප්පං වා තිට්ඨෙය්‍ය කප්පාවසෙසං වා. තථාගතස්ස ඛො පන ආනන්ද චත්තාරො ඉද්ධිපාදා භාවිතා බහුලීකතා යානීකතා වත්ථුකතා අනුට්ඨිතා පරිචිතා සුසමාරද්ධා. සො ආකඞ්ඛමානො ආනන්ද තථාගතො කප්පං වා තිට්ඨෙය්‍ය කප්පාවසෙසං වා”ති.

57. එවං ඛො[4] ආයස්මා ආනන්දො භගවතා ඔළාරිකෙ නිමිත්තෙ කයිරමානෙ ඔළාරිකෙ ඔභාසෙ කයිරමානෙ නාසක්ඛි පටිවිජ්ඣිතුං. න භගවන්තං යාචි “තිට්ඨතු භන්තෙ භගවා කප්පං, තිට්ඨතු සුගතො කප්පං බහුජනහිතාය බහුජනසුඛාය ලොකානුකම්පාය අත්ථාය හිතාය සුඛාය දෙවමනුස්සාන”න්ති” යථා තං මාරෙන පරියුට්ඨිතචිත්තො.

58. දුතියම්පි ඛො භගවා -පෙ- තතියම්පි ඛො භගවා ආයස්මන්තං ආනන්දං ආමන්තෙසි: “රමණීයා ආනන්ද වෙසාලී, රමණීයං උදෙනං චෙතියං, රමණීයං ගොතමකං චෙතියං, රමණීයං සත්තම්බං චෙතියං, රමණීයං බහුපුත්තං චෙතියං, රමණීයං සාරන්දදං චෙතියං, රමණීයං චාපාලං චෙතියං.–

1. චාපාලචෙතියං, සිමු පාවලං චෙතියං, ස්‍යා
2. සත්තම්බකං චෙතියං. PTS
3. ආනන්දචෙතියං සිමු.
4. එවම්පි. සත

චාපාල චෛත්‍යයෙහිදී ආයුසංස්කාර හැරලීම

55. ඉක්බිති භාග්‍යවතුන් වහන්සේ පෙරවරුයෙහි හැඳ පෙරෙව පා සිවුරු ගෙන විසල්පුරට පිඬු පිණිස පිවිසි සේක. විසල්පුර පිඬු පිණිස හැසිර පසුබත්හි පිණ්ඩපාතයෙන් පෙරළා වැඩි සේක්, ආනන්දතෙරුන් බණවා "ආනන්දයෙනි, නිසීදනය ගනුව, දිවාවිහරණය පිණිස චාපාල චෛත්‍යය කරා එළැඹෙන්නමු" යි වදාළ සේක. 'එසේ ය, වහන්සැ' යි කියා ආනන්ද-තෙරණුවෝ භාග්‍යවතුන් වහන්සේට පිළිවදන් දී නිසීදනය ගෙන භාග්‍ය-වතුන් වහන්සේ අනුව පසුපසින් ගියහ. ඉක්බිති භාග්‍යවතුන් වහන්සේ චාපාලචෛත්‍යය කරා එළැඹි සේක. එළැඹ පනවන ලද අස්නැ වැඩ හුන් සේක. ආනන්ද තෙරණුවෝ ද භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වැඳ එකත් පසෙක හුන්හ. එකත්පසෙක හුන් ආනන්ද තෙරුනට භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මෙය වදාළ සේක:

56. "ආනන්දයෙනි, විසල්පුර රම්‍ය ය, උදෙන චෛත්‍යය (සමවත් සුවයට) රම්‍ය ය, ගෞතමක චෛත්‍යය රම්‍ය ය, සත්තම්බ චෛත්‍යය රම්‍ය ය, බහුපුත්‍ර චෛත්‍යය රම්‍ය ය, සාරන්දද චෛත්‍යය රම්‍ය ය, චාපාල චෛත්‍යය රම්‍ය ය. ආනන්දයෙනි, යමකු විසින් සතර ඉද්ධිපාද වඩන ලද්දාහු ද, පුනපුනා වඩන ලද්දාහු ද, යුක්ත යානයක් සේ කරන ලද්දාහු ද, තහවුරු කොට පිහිටුවන ලද්දාහු ද, අනුෂ්ඨිත ද, පුරුදු කරන ලද්දාහු ද, මොනොවට සම්පූර්ණ කරන ලද්දාහු ද, හේ කැමැත්තේ ආයුෂ්කල්පයක් හෝ ආයුෂ්කල්පයකට මඳක් වැඩි වූ කලක් හෝ සිටුනේ ය. ආනන්දයෙනි, තථාගතයන් විසින් සතර ඉද්ධිපාද භාවිතය හ, බහුලීකෘතය හ, යානීකෘතය හ, වාස්තුකෘතය හ, අනුෂ්ඨිතය හ, පරිචිතය හ, සුසමාරබ්ධය හ. ආනන්දයෙනි, ඒ තථාගතයෝ කැමැත්තාහු නම්, කල්පයක් හෝ කල්පාව-ශේෂයක් හෝ සිටුනාහ" යනු යි.

57. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් (පිරිනිවන්පානා බවට) මෙසේ ඖදාරික නිමිති ඖදාරික අවභාස කරනු ලබන කල්හි දු, මරහු විසින් මඩනා ලද සිතැතියක්හු සේ, ආනන්ද තෙරණුවෝ එය දැන ගන්නට නො හැකි වූහ. 'වහන්ස, බොහෝ දෙනාට හිත පිණිස, බොහෝ දෙනාට සුව පිණිස, ලොවට අනුකම්පා පිණිස, දෙව්මිනිස්නට වැඩ පිණිස, හිත පිණිස, සුව පිණිස භාග්‍යවතුන් වහන්සේ කල්පයක් වැඩ සිටින සේක්වා'යි, 'සුගතයන් වහන්සේ කල්පයක් වැඩ සිටින සේක්වා' යි භාග්‍ය-වතුන් වහන්සේ නො යැදූහ.

58. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ දෙවෙනි වර ද . . . තෙවෙනි වර ද "ආනන්දයෙනි, විසල්පුර සිත්කලු ය, උදෙන චෛත්‍යය සිත්කලු ය, ගෞතම චෛත්‍යය සිත්කලු ය, සත්තම්බ චෛත්‍යය සිත්කලු ය, බහුපුත්‍ර චෛත්‍යය සිත්කලු ය, සාරන්දද චෛත්‍යය සිත්කලු ය, චාපාල චෛත්‍යය සිත්කලු ය.

යස්ස කස්සචි ආනන්ද චත්තාරො ඉද්ධිපාද භාවිතා බහුලීකතා යානීකතා වත්ථුකතා අනුට්ඨිතා පරිචිතා සුසමාරද්ධා, සො ආකඞ්ඛමානො කප්පං වා තිට්ඨෙය්‍ය කප්පාවසෙසං වා. තථාගතස්ස ඛො ආනන්ද චත්තාරො ඉද්ධිපාද භාවිතා බහුලීකතා යානීකතා වත්ථුකතා අනුට්ඨිතා පරිචිතා සුසමාරද්ධා. සො ආකඞ්ඛමානො ආනන්ද තථාගතො කප්පං වා තිට්ඨෙය්‍ය කප්පාවසෙසං වා''ති.

59. එවම්පි ඛො ආයස්මා ආනන්දො භගවතා ඔළාරිකෙ නිමිත්තෙ කයිරමානෙ ඔළාරිකෙ ඔභාසෙ කයිරමානෙ නාසක්ඛි පටිවිජ්ඣිතුං. න භගවන්තං යාචි ''තිට්ඨතු භන්තෙ භගවා කප්පං, තිට්ඨතු සුගතො කප්පං බහුජනහිතාය බහුජනසුඛාය ලොකානුකම්පාය අත්ථාය හිතාය සුඛාය දෙවමනුස්සානන්ති'' යථා තං මාරෙන පරියුට්ඨිතචිත්තො.

60. අථ ඛො භගවා ආයස්මන්තං ආනන්දං ආමන්තෙසි: ''ගච්ඡ ත්වං ආනන්ද, යස්ස'දානි කාලං මඤ්ඤසී''ති. 'එවං භන්තෙ'ති ඛො ආයස්මා ආනන්දො භගවතො පටිස්සුත්වා උට්ඨායාසනා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා, පදක්ඛිණං කත්වා අවිදූරෙ අඤ්ඤතරස්මිං රුක්ඛමූලෙ නිසීදි. අථ ඛො මාරො පාපිමා අචිරපක්කන්තෙ ආයස්මන්තෙ ආනන්දෙ යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි. උපසඞ්කමිත්වා එකමන්තං අට්ඨාසි. එකමන්තං ඨිතො ඛො මාරො පාපිමා භගවන්තං එතදවොච:

61. ''පරිනිබ්බාතු'දානි භන්තෙ භගවා. පරිනිබ්බාතු සුගතො. පරිනිබ්බානකාලො'දානි භන්තෙ භගවතො. ''භාසිතා ඛො පනෙසා භන්තෙ භගවතා වාචා: 'න තාවාහං පාපිම පරිනිබ්බායිස්සාමි යාව මෙ භික්ඛූ නා සාවකා භවිස්සන්ති වියත්තා විනීතා විසාරද බහුස්සුතා ධම්මධරා ධම්මානුධම්මපටිපන්නා සාමීචිපටිපන්නා අනුධම්මචාරිනො, සකං ආචරියකං උග්ගහෙත්වා ආචික්ඛිස්සන්ති දෙසෙස්සන්ති පඤ්ඤපෙස්සන්ති පට්ඨපෙස්සන්ති විවරිස්සන්ති විභජිස්සන්ති උත්තානීකරිස්සන්ති, උප්පන්නං පරප්පවාදං සහධම්මෙන සුනිග්ගහීතං නිග්ගහෙත්වා සප්පාටිහාරියං ධම්මං දෙසෙස්සන්තී ති. එතරහි ඛො පන භන්තෙ භික්ඛූ භගවතො සාවකා වියත්තා විනීතා විසාරද බහුස්සුතා ධම්මධරා ධම්මානුධම්මපටිපන්නා සාමීචිපටිපන්නා අනුධම්මචාරිනො සකං ආචරියකං උග්ගහෙත්වා ආචික්ඛන්ති දෙසෙන්ති පඤ්ඤපෙන්ති පට්ඨපෙන්ති විවරන්ති විභජන්ති උත්තානීකරොන්ති, උප්පන්නං පරප්පවාදං සහධම්මෙන සුනිග්ගහීතං නිග්ගහෙත්වා සප්පාටිහාරියං ධම්මං දෙසෙන්ති. පරිනිබ්බාතු'දානි භන්තෙ භගවා. පරිනිබ්බාතු සුගතො. පරිනිබ්බානකාලො' දානි භන්තෙ භගවතො.''

ආනන්දයෙනි, යමක්හු විසින් සතර ඉද්ධිපාද භාවිත ද, බහුලීකෘත ද, යානීකෘත ද, වාස්තුකෘත ද, අනුෂ්ඨිත ද, පරිචිත ද, සුසමාරබ්ධ ද, හේ කැමැත්තේ කල්පයක් හෝ කල්පාවශේෂයක් හෝ සිටුනේ ය. ආනන්දයෙනි, තථාගතයන් විසින් සතර ඉද්ධිපාද භාවිතයහ, බහුලීකෘතයහ, යානීකෘතයහ, වාස්තුකෘතයහ, අනුෂ්ඨිතයහ, පරිචිතයහ, සුසමාරබ්ධයහ. ආනන්දයෙනි, ඒ තථාගතයෝ කැමැති වන්නාහු නම්, කල්පයක් හෝ කල්පාවශේෂයක් හෝ සිටුනාහ''යි ආනන්ද තෙරුන්ට වදාළ සේක.

59. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් මෙසේ ඖදාරික නිමිත්තය ඖදාරිකාවභාසය කරනු ලබන කල්හි දු මාරයා විසින් මඩනා ලද සිතැත්තක්හු සෙයින් ආනන්ද තෙරණුවෝ එය දැනගන්නට නො හැකි වූහ. භාග්‍යවතුන් වහන්සේට ''වහන්ස, බොහෝ දෙනාට වැඩ පිණිස, බොහෝ දෙනාට සුව පිණිස, ලොවට අනුකම්පා පිණිස, දෙව්මිනිස්නට වැඩ පිණිස, හිත පිණිස, සුව පිණිස භාග්‍යවතුන් වහන්සේ කල්පයක් වැඩසිටුනා සේක් වා. සුගතයන් වහන්සේ කල්පයක් වැඩසිටුනා සේක් වා'' යි යාච්ඤා නො කළහ.

60. ඉක්බිත්තෙන් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ආනන්ද තෙරුන් බණවා, ''ආනන්දයෙනි, දැන් යම් විවේකයකට කල් සලකවු නම්, ඒ සඳහා යවු'' යි වදාළ සේක. 'එසේ ය, වහන්සැ' යි කියා ආනන්ද තෙරණුවෝ භාග්‍යවතුන් වහන්සේට පිළිවදන් දී, හුනස්නෙන් නැඟී, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වැඳ, පැදකුණු කොට, නොදුරෙහි එක්තරා රුක්මුලෙක හුන්හ. එ කල්හි ආනන්ද තෙරුන් ගිය නොබෝ කල්හි පවිටු වූ වසවත් මර තෙම භාග්‍යවතුන් වහන්සේ කරා එළැඹියේ ය. එළැඹ පසෙක සිටියේ ය. පසෙක සිටියා වූ මර තෙම භාග්‍යවතුන් වහන්සේට මෙය කී:

61. ''වහන්ස, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ දැන් පිරිනිවෙන සේක් වා. සුගතයන් වහන්සේ පිරිනිවෙන සේක් වා. වහන්ස, දැන් භාග්‍යවතුන් වහන්සේට පිරිනිවෙන්නට කල් ය. වහන්ස, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් 'පවිටු මරුව, යම්තාක් මාගේ භික්ෂුහු ව්‍යක්ත වූ විනීත වූ විශාරද වූ බහුශ්‍රැත වූ ධර්මධර වූ ධර්මානුධර්මප්‍රතිපන්න වූ සාමීචිප්‍රතිපන්න වූ අනුධර්මචාරී වූ ශ්‍රාවකයෝ නො වන්නාහු ද, ස්වකීය ආචාර්‍ය්‍යවාදය ඉගෙන නො කියන්නාහු ද, නො දෙසන්නාහු ද, නො පනවන්නාහු ද, නො පිහිටුවන්නාහු ද, විවෘත කොට නො දක්වන්නාහු ද, බෙදා නො දක්වන්නාහු ද, ප්‍රකට කොට නො දක්වන්නාහු ද, පහළ වූ පරප්‍රවාදය කරුණු සහිත ව මැඩලා ප්‍රාතිහාර්‍ය්‍ය සහිත (නෛර්‍ය්‍යාණික කොට) දහම් නො දෙසන්නාහු ද, ඒ තාක් නො පිරිනිවෙන්නෙමි'' යි මේ වචනය භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් වදාරන ලදි. වහන්ස, දැන් භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ ශ්‍රාවක භික්ෂූහු ව්‍යක්තහ, විනීතහ, විශාරදහ, බහුශ්‍රැතහ, ධර්මධරහ, ධර්මානුධර්මප්‍රතිපන්නහ, සාමීචිප්‍රතිපන්නහ, අනුධර්මචාරීහ, ස්වකීය ආචාර්‍ය්‍යවාදය ඉගෙන කියත්, දෙසත්, පනවත්, පිහිටුවත්, විවෘත කෙරෙත්, විභාග කොට දක්වත්, හෙළි කෙරෙත්, උපන් පරප්‍රවාදය කරුණු සහිත ව මොනොවට මැඩ නෛර්‍ය්‍යාණික කොට දහම් දෙසත්. වහන්ස, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ පිරිනිවෙන සේක් වා. සුගතයන් වහන්සේ පිරිනිවෙන සේක් වා. වහන්ස, දැන් භාග්‍යවතුන් වහන්සේට පිරිනිවනට කල් ය.''

62. "භාසිතා ඛො පනෙසා භන්තෙ භගවතා වාචා: 'න තාවාහං පාපිම පරිනිබ්බායිස්සාමි යාව මෙ භික්ඛුනියො න සාවිකා භවිස්සන්ති වියත්තා විනීතා විසාරද බහුස්සුතා ධම්මධරා ධම්මානුධම්මපටිපන්නා සාමීචිපටිපන්නා අනුධම්මචාරිනියො, සකං ආචරියකං උග්ගහෙත්වා ආචික්ඛිස්සන්ති දෙසෙස්සන්ති පඤ්ඤපෙස්සන්ති පට්ඨපෙස්සන්ති විවරිස්සන්ති විභජිස්සන්ති උත්තානිකරිස්සන්ති, උප්පන්නං පරප්පවාදං සහධම්මෙන සුනිග්ගහිතං නිග්ගහෙත්වා සප්පාටිහාරියං ධම්මං දෙසෙස්සන්ති'ති. එතරහි ඛො පන භන්තෙ භික්ඛුනියො භගවතො සාවිකා වියත්තා විනීතා විසාරද බහුස්සුතා ධම්මධරා ධම්මානුධම්මපටිපන්නා සාමීචිපටිපන්නා අනුධම්මචාරිනියො, සකං ආචරියකං උග්ගහෙත්වා ආචික්ඛන්ති දෙසෙන්ති පඤ්ඤපෙන්ති පට්ඨපෙන්ති විවරන්ති විභජන්ති උත්තානීකරොන්ති, උප්පන්නං පරප්පවාදං සහධම්මෙන සුනිග්ගහිතං නිග්ගහෙත්වා සප්පාටිහාරියං ධම්මං දෙසෙන්ති. පරිනිබ්බාතු'දානි භන්තෙ භගවා. පරිනිබ්බාතු සුගතො. පරිනිබ්බානකාලො'දානි භන්තෙ භගවතො"

63. "භාසිතා ඛො පනෙසා භන්තෙ භගවතා වාචා: 'න තාවාහං පාපිම පරිනිබ්බායිස්සාමි යාව මෙ උපාසකා න සාවකා භවිස්සන්ති වියත්තා විනීතා විසාරද බහුස්සුතා ධම්මධරා ධම්මානුධම්මපටිපන්නා සාමීචිපටිපන්නා අනුධම්මචාරිනො, සකං ආචරියකං උග්ගහෙත්වා ආචික්ඛිස්සන්ති දෙසෙස්සන්ති පඤ්ඤපෙස්සන්ති පට්ඨපෙස්සන්ති විවරිස්සන්ති විභජිස්සන්ති උත්තානි කරිස්සන්ති, උප්පන්නං පරප්පවාදං සහධම්මෙන සුනිග්ගහිතං නිග්ගහෙත්වා සප්පාටිහාරියං ධම්මං දෙසෙස්සන්ති'ති. එතරහි ඛො පන භන්තෙ උපාසකා භගවතො සාවකා වියත්තා විනීතා විසාරද බහුස්සුතා ධම්මධරා ධම්මානුධම්මපටිපන්නා සාමීචිපටිපන්නා අනුධම්මචාරිනො, සකං ආචරියකං උග්ගහෙත්වා ආචික්ඛන්ති දෙසෙන්ති පඤ්ඤපෙන්ති පට්ඨපෙන්ති විවරන්ති විභජන්ති උත්තානි කරොන්ති, උප්පන්නං පරප්පවාදං සහධම්මෙන සුනිග්ගහිතං නිග්ගහෙත්වා සප්පාටිහාරියං ධම්මං දෙසෙන්ති. පරිනිබ්බාතු' දානි භන්තෙ භගවා. පරිනිබ්බාතු සුගතො. පරිනිබ්බානකාලො'දානි භන්තෙ භගවතො."–

64. "භාසිතා ඛො පනෙසා භන්තෙ භගවතා වාචා: 'න තාවාහං පාපිම පරිනිබ්බායිස්සාමි යාව මෙ උපාසිකා න සාවිකා භවිස්සන්ති වියත්තා විනීතා විසාරද බහුස්සුතා ධම්මධරා ධම්මානුධම්මපටිපන්නා සාමීචිපටිපන්නා අනුධම්මචාරිනියො, සකං ආචරියකං උග්ගහෙත්වා ආචික්ඛිස්සන්ති දෙසෙස්සන්ති පඤ්ඤපෙස්සන්ති පට්ඨපෙස්සන්ති විවරිස්සන්ති විභජිස්සන්ති උත්තානිකරිස්සන්ති, උප්පන්නං පරප්පවාදං සහධම්මෙන සුනිග්ගහිතං නිග්ගහෙත්වා සප්පාටිහාරියං ධම්මං දෙසෙස්සන්ති'ති.–

62. ''වහන්ස, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් 'පවිටු මරුව, යම්තාක් මගේ **භික්ෂුණීහු** ව්‍යක්ත වූ විනීත වූ විශාරද වූ බහුශ්‍රුත වූ ධර්මධර වූ ධර්මානුධර්මප්‍රතිපන්න වූ සාමීචි ප්‍රතිපන්න වූ අනුධර්මචාරී වූ ශ්‍රාවිකාවෝ නො වන්නාහු ද, ස්වකීය ආචාර්‍ය්‍ය වාදය ඉගෙන නො කියන්නාහු ද, නො දෙසන්නාහු ද, නො පනවන්නාහු ද, නො පිහිටුවන්නාහු ද, විවෘත කොට නො දක්වන්නාහු ද, බෙද නො දක්වන්නාහු ද, ප්‍රකට කොට නො දක්වන්නාහු ද, පහළ වූ පරප්‍රවාදය කරුණු සහිත ව මැඩලා නෛර්‍ය්‍යාණික කොට දහම් නො දෙසන්නාහු ද, ඒ තාක් නො පිරිනිවෙන්නෙමි' යි මේ වචනය භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් වදරන ලදී. වහන්ස, දැන් භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ ශ්‍රාවිකා මෙහෙණියෝ ව්‍යක්ත හ, විනීත හ, විශාරද හ, බහුශ්‍රුත හ, ධර්මධර හ, ධර්මානුධර්ම ප්‍රතිපන්න හ, සාමීචිප්‍රතිපන්න හ, අනුධර්මචාරී හ, ස්වකීය ආචාර්‍ය්‍ය-වාදය ඉගෙන කියත්, දෙසත්, පනවත්, පිහිටුවත්, මතු කෙරෙත්, බෙද දක්වත්, උපන් පරප්‍රවාදය කරුණු සහිත ව මොනොවට මැඩ නෛර්‍ය්‍යාණික කොට දහම් දෙසත්. වහන්ස, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ දැන් පිරිනිවෙන සේක් වා. සුගතයන් වහන්සේ දැන් පිරිනිවෙන සේක් වා වහන්ස, දැන් භාග්‍යවතුන් වහන්සේට පිරිනිවෙන්නට කල් ය.''

63. ''වහන්ස, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් 'පවිටු මරුව, යම්තාක් මගේ ශ්‍රාවක **උපාසකයෝ** ව්‍යක්ත විනීත විසාරද බහුශ්‍රුත ධර්මධර ධර්මානු ධර්මප්‍රතිපන්න සාමීචිප්‍රතිපන්න අනුධර්මචාරීහු නො වන්නාහු ද, ස්වකීය ආචාර්‍ය්‍යවාදය ඉගෙන නො කියන්නාහු ද, නො දෙසන්නාහු ද නො පිහිටුවන්නාහු ද, විවෘත කොට නො දක්වන්නාහු ද, බෙද නො දක්වන්නාහු ද, නො හෙළි කරන්නාහු ද පහළ වූ පරප්‍රවාදය කරුණු සහිත ව මැඩලා නෛර්‍ය්‍යාණික කොට දහම් නො දෙසන්නාහු ද, ඒ තාක් නො පිරිනිවෙන්නෙමි' යි මේ වචනය භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් වදරන ලදී. වහන්ස, දැන් භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ ශ්‍රාවක වූ උපාසකයෝ ව්‍යක්ත හ, විනීත හ, විශාරද හ, බහුශ්‍රුත හ, ධර්මධර හ, ධර්මානු-ධර්මප්‍රතිපන්න හ, සාමීචිප්‍රතිපන්න හ, අනුධර්මචාරී හ, ස්වකීය ආචාර්‍ය්‍යවාදය ඉගෙන කියත්, දෙසත්, පණවත්, පිහිටුවත්, මතු කෙරෙත්, බෙද දක්වත්. උපන් පරප්‍රසාද කරුණු සහිතව මොනොවට මැඩ, නෛර්‍ය්‍යාණික කොට දහම් දෙසත්. වහන්ස, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ දැන් පිරිනිවෙන සේක් වා, සුගතයන් වහන්සේ දැන් පිරිනිවෙන සේක් වා. වහන්ස, දැන් භාග්‍යවතුන් වහන්සේට පිරිනිවෙන්නට කල් ය.''

64. ''වහන්ස, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් 'පවිටු මරුව, යම්තාක් මගේ ශ්‍රාවිකා වූ **උවැසියෝ** ව්‍යක්ත විනීත විසාරද බහුශ්‍රුත ධර්මධර ධර්මානුධර්මප්‍රතිපන්න සාමීචිප්‍රතිපන්න අනුධර්මචාරිණීහු නො වන්නාහු ද, ස්වකීය ආචාර්‍ය්‍යවාදය ඉගෙන නො කියන්නාහු ද, නො දෙසන්නෝ ද, නො පණවන්නෝ ද, නො පිහිටුවන්නෝ ද, විවෘත කොට නො දක්වන්නෝ ද, බෙද නො දක්වන්නෝ ද, නො හෙළි කරන්නෝ ද, පහළ වූ පරප්‍රවාදය කරුණු සහිත ව මැඩලා නෛර්‍ය්‍යාණික කොට දහම් නො දෙසන්නෝ ද, ඒ තාක් නො පිරිනිවෙන්නෙමි' යි මේ වචනය භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් වදරන ලදී.

එතරහි ඛො පන භන්තෙ උපාසිකා භගවතො සාවිකා වියත්තා විනීතා විසාරදා බහුස්සුතා ධම්මධරා ධම්මානුධම්මපටිපන්නා අනුධම්ම-චාරිනියො, සකං ආචරියකං උග්ගහෙත්වා ආචික්ඛන්ති දෙසෙන්ති පඤ්ඤ-පෙන්ති පට්ඨපෙන්ති විවරන්ති විභජන්ති උත්තානිකරොන්ති, උප්පන්නං පරප්පවාදං සහධම්මෙන සුනිග්ගහිතං නිග්ගහෙත්වා සප්පාටිහාරියං ධම්මං දෙසෙන්ති. පරිනිබ්බාතු'දානි භන්තෙ භගවා. පරිනිබ්බාතු සුගතො. පරිනිබ්බානකාලො'දානි භන්තෙ භගවතො.''

65. භාසිතා ඛො පනෙසා භන්තෙ භගවතා වාචා: 'න තාවාහං පාපිම පරිනිබ්බායිස්සාමි යාව මෙ ඉදං බ්‍රහ්මචරියං න ඉද්ධං චෙව භවිස්සති ඵීතඤ්ච විත්ථාරිකං[1] බාහුජඤ්ඤං පුථුභූතං, යාව දෙවමනුස්සෙහි සුප්පකාසිතන්ති', එතරහි ඛො පන භන්තෙ භගවතො බ්‍රහ්මචරියං ඉද්ධඤ්චෙව ඵීතඤ්ච විත්ථාරිකං බාහුජඤ්ඤං පුථුභූතං යාව දෙවමනුස්සෙහි සුප්පකාසිතං. පරිනිබ්බාතු'දානි භන්තෙ භගවා. පරිනිබ්බාතු සුගතො. පරිනිබ්බානකාලො'දානි භන්තෙ භගවතො''ති.

66. එවං වුත්තෙ භගවා මාරං පාපිමන්තං එතදවොච: අප්පොස්සුක්කො ත්වං පාපිම හොහි. න චිරං තථාගතස්ස පරිනිබ්බානං භවිස්සති. ඉතො තිණ්ණං මාසානං අච්චයෙන තථාගතො පරිනිබ්බායිස්සතී''ති.

67. අථ ඛො භගවා චාපාලෙ චෙතියෙ සතො සම්පජානො ආයු-සඞ්ඛාරං ඔස්සජි. ඔස්සට්ඨෙ ච භගවතා ආයුසඞ්ඛාරෙ මහාභූමිචාලො අහොසි භිංසනකො සලොමහංසො[2]. දෙවදුන්දුභියො[3] ච ඵලිංසු. අථ ඛො භගවා එතමත්ථං විදිත්වා තායං වෙලායං ඉමං උදානං උදානෙසි:

තුලමතුලඤ්ච සම්භවං
භවසඞ්ඛාරමවස්සජි මුනි,
අජ්ඣත්තරතො සමාහිතො
අභින්දි කවචමිවත්තසම්භවන්ති.

[භූමිචාලස්ස අට්ඨ හෙතූ]

68. අථ ඛො ආයස්මතො ආනන්දස්ස එතදහොසි: අච්ඡරියං වත භො, අබ්භුතං වත භො. මහා වතායං භූමිචාලො, සුමහා වතායං භූමිචාලො, භිංසනකො සලොමහංසො. දෙවදුන්දුභියො ච ඵලිංසු. කො නු ඛො හෙතු කො පච්චයො මහතො භූමිචාලස්ස පාතුභාවායා ති. අථ ඛො ආයස්මා ආනන්දො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි. උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො ආයස්මා ආනන්දො භගවන්තං එතදවොච: අච්ඡරියං භන්තෙ, අබ්භුතං භන්තෙ. මහා වතායං භන්තෙ භූමිචාලො, සුමහා වතායං භන්තෙ භූමිචාලො භිංසනකො සලොමහංසො. දෙවදුන්දුභියො ච ඵලිංසු. කො නු ඛො භන්තෙ හෙතු කො පච්චයො මහතො භූමිචාලස්ස පාතුභාවායා?''ති.

1. විත්ථාරිකං, සීමු 2. ලොමහංසො, මජසං 3. දෙවදුභියො, සීමු

වහන්ස, දැන් භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ ශ්‍රාවිකා වූ උවැසියෝ ව්‍යක්ත විනීත විශාරද බහුශ්‍රැත ධර්මධර ධර්මානුධර්මප්‍රතිපන්න සාමීචිප්‍රතිපන්න අනුධර්මචාරිණීහු වෙත්. ස්වකීය ආචාර්‍ය්‍යවාදය ඉගෙන කියත්, දෙසත්, පණවත්, පිහිටුවත්, බෙද එක්වත්, මතු කෙරෙත්. උපන් පරප්‍රවාදය කරුණු සහිත ව මොනොවට මැඩ නෛර්‍ය්‍යාණික කොට දහම් දෙසත්. වහන්ස, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ දැන් පිරිනිවෙන සේක් වා. සුගතයන් වහන්සේ දැන් පිරිනිවෙන සේක්වා. වහන්ස, භාග්‍යවතුන් වහන්සේට දැන් පිරිනිවෙන්නට කල් ය.''

65. ''වහන්ස, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් 'පවිටුව, යම් තාක් මාගේ මේ **ශාසනමාර්ගබ්‍රහ්මචර්‍ය්‍යය** සමෘද්ධ නො වන්නේ ද, වෘද්ධිප්‍රාප්ත නො වන්නේ ද, විස්තීර්ණ නො වන්නේ ද, බොහෝ දෙනා විසින් දැන ගන්නා ලද්දක් නො වන්නේ ද, පෘථුල නො වන්නේ ද, ඇති තැක් නුවණැති හැම දෙව්මිනිසුන් විසින් සුප්‍රකාශිත නො වන්නේ ද, ඒ තාක් නො පිරිනිවෙන්නෙමි'' යි මේ වචනය වදාරන ලද්දේ ම ය. වහන්ස, දැන් භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ ශාසනමාර්ගබ්‍රහ්මචර්‍ය්‍යය සමෘද්ධ ද වෘද්ධිප්‍රාප්ත ද විස්තෘත ද බාහුජන්‍ය ද පෘථුල ද, ඇති තාක් නුවණැති දෙව්මිනිසුන් විසින් සුප්‍රකාශිත ද වේ. වහන්ස, දැන් භාග්‍යවතුන්වහන්සේ පිරිනිවෙන සේක් වා. සුගතයන් වහන්සේ පිරිනිවෙන සේක් වා. දැන් භාග්‍යවතුන් වහන්සේට පිරිනිවෙන්නට කල් යැ'' යි කී ය.

66. මෙසේ කී කලැ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ පවිටු මරදෙව්පුතුට ''පවිට, තෝ මන්දෝත්සාහීවව. නොබෝ කල්හි තථාගතයන්ගේ පිරිනිවීම වන්නේය. මෙයින් තෙමසක් ඇවෑමෙන් තථාගතයෝ පිරිනිවෙන්නාහ''යි වදාළ සේක.

67. ඉක්බිත්තෙන් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ චාපාල චෛත්‍යයෙහි දී සිහි ඇති සේක් මනානුවණින් දන්නා සේක් ම ආයුසංස්කාරය හළ සේක. (මෙ තැන් පටන් කොට තෙමසක් ම සමවත් සමවදිමින් දිවි පවත්වමි. එයින් මත්තෙහි සමවතට නො සමවදිමි' යි සිත ඉපිදවූ සේක.) භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ආයුස්සංස්කාරය හළ කෙණෙහි ම බිහිසුණු වූ ලොමුදහ ගන්වන මහත් භූමිකම්පනයෙක් විය. දෙව්බෙර පැළිණ (නොකල්හිවැසි වට). එ කලැ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මෙ කරුණ දැන ඒ වේලෙහි මේ ප්‍රීතිවාක්‍යය පහළ කළ සේක:

''බුද්ධමුනි තෙම නිවන ද භවය ද තුලනා කරනුයේ (තීරණය කරනුයේ) භවසංස්කාරකර්මය (බෝමැඩදීම) හළේ ය. විදර්ශනා විසින් නිජකාධ්‍යාත්මයෙහි ඇලුණේ ශමථ වශයෙන් සමාහිත වූයේ, (මෙසේ ශමථවිදර්ශනා බලයෙන්) කවචයක් (යුදසැට්ටයක්) මෙන් තම අත් බව වැළඳ සිටි සියලු කෙලෙස් බිඳ හළේ ය. (එහෙයින් අභීත ව ආයුසංස්කාරය හළේ ය.)

(භූමිචලනයෙහි හෙතු අට)

68. එකල්හි අනඳ තෙරුනට ''භවත්නි, ආශ්චර්‍ය්‍ය ය, භවත්නි, අද්භූත ය. මේ භූමිචලනය මහත් ය. මේ භූමිකම්පනය ඉතා මහත් ය, බිහිසුණු ය, ලොමුදහ ගන්වන සුලු ය. දෙව්බෙර ද පැළිණ (නොකල් වැසි වට). මහත් භූමිචලනය ඇති වන්නට හෙතු කවර ය, ප්‍රත්‍යය කවර යැ'' යි මේ සිත වි ය. ඉක්බිති අනඳ තෙරණුවෝ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ කරා එළැඹියහ. එළැඹ වැඳ පසෙක හුන්හ. පසෙක හිඳ, ''වහන්ස, ආශ්චර්‍ය්‍ය ය, වහන්ස, අද්භූත ය. වහන්ස, මේ භූමිචලනය මහත් ය, මේ භූමිචලනය ඉතා මහත් ය. බිහිසුණු ය, ලොමුදහ ගන්වන සුලු ය. දෙව් බෙර ද පැළිණ. වහන්ස, මහත් භූමිකම්පනයට හෙතු කවර ය? ප්‍රත්‍යය කවර ය?' යි මෙය විචාළහ. එවිට භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මෙය වදාළ සේක:

69. අට්ඨ ඛො ඉමෙ ආනන්ද හෙතු අට්ඨ පච්චයා මහතො භූමි-චාලස්ස පාතුභාවාය. කතමෙ අට්ඨ?

අයං ආනන්ද මහාපඨවි[1] උදකෙ පතිට්ඨිතා. උදකං වාතෙ පතිට්ඨිතං. වාතො ආකාසට්ඨො හොති. හොති ඛො සො ආනන්ද සමයො යං මහාවාතා වායන්ති, මහාවාතා වායන්තා උදකං කම්පෙන්ති, උදකං කම්පිතං පඨවිං කම්පෙති. අයං පඨමො හෙතු පඨමො පච්චයො මහතො භූමිචාලස්ස පාතුභාවාය. (1)

පුනචපරං ආනන්ද සමණො වා හොති බ්‍රාහ්මණො වා ඉද්ධිමා චෙතො-වසිප්පත්තො, දෙවො වා මහිද්ධිකො මහානුභාවො, තස්ස පරිත්තා පඨවි-සඤ්ඤා භාවිතා හොති, අප්පමාණා ආපොසඤ්ඤා. සො ඉමං පඨවිං කම්පෙති සංකම්පෙති සම්පකම්පෙති සම්පවෙධෙති. අයං දුතියො හෙතු දුතියො පච්චයො මහතො භූමිචාලස්ස පාතුභාවාය. (2)

පුනචපරං ආනන්ද යදා බොධිසත්තො තුසිතා කායා චවිත්වා සතො සම්පජානො මාතුකුච්ඡිං ඔක්කමති, තදා'යං පඨවි කම්පති සංකම්පති සම්පකම්පති සම්පවෙධති. අයං තතියො හෙතු තතියො පච්චයො මහතො භූමිචාලස්ස පාතුභාවාය. (3)

පුනචපරං ආනන්ද යදා බොධිසත්තො සතො සම්පජානො මාතුකුච්ඡිස්මා නික්ඛමති, තදායං පඨවි කම්පති සංකම්පති සම්පකම්පති සම්පවෙධති. අයං චතුත්ථො හෙතු චතුත්ථො පච්චයො මහතො භූමිචාලස්ස පාතුභාවාය. (4)

පුනචපරං ආනන්ද යදා තථාගතො අනුත්තරං සම්මාසම්බොධිං අභිසම්බුජ්ඣති, තදායං පඨවි කම්පති සංකම්පති සම්පකම්පති සම්පවෙධති. අයං පඤ්චමො හෙතු පඤ්චමො පච්චයො මහතො භූමිචාලස්ස පාතුභාවාය. (5)

පුනචපරං ආනන්ද යදා තථාගතො අනුත්තරං ධම්මචක්කං පවත්තෙති, තදායං පඨවි කම්පති සංකම්පති සම්පකම්පති සම්පවෙධති. අයං ඡට්ඨො හෙතු ඡට්ඨො පච්චයො මහතො භූමිචාලස්ස පාතුභාවාය. (6)

පුනචපරං ආනන්ද යදා තථාගතො සතො සම්පජානො ආයුසඞ්ඛාරං ඔස්සජ්ජති, තදායං පඨවි කම්පති සංකම්පති සම්පකම්පති සම්පවෙධති. අයං සත්තමො හෙතු සත්තමො පච්චයො මහතො භූමිචාලස්ස පාතුභාවාය. (7)

---

1. මහාපථවී මජසං.

69. අනඳයෙනි, මහද්භූමිකම්පනය ඇති වන්නට මේ හෙතු අටෙක, ප්‍රත්‍යය අටෙක. කවර අටෙක් ද යත්:

අනඳයෙනි, මේ මහ පොළොව දිය ආධාර කොට පිහිටියේ වෙයි. දිය වාතය ආධාර කොට පිහිටියේ වෙයි. වාතය අහසෙහි සිටියේ වෙයි. අනඳයෙනි, යම් විටෙක මහා වාතයෝ හමත් ද, මහා වාතයෝ හමන්නාහු දිය සොලොවත් ද, දිය සෙලැවුනේ පොළොව සොලොවා ද, එසේ වූ කාලයෙක් වෙයි. මහත් භූමිකම්පනය ඇති වනුවට මේ පළමු හෙතුව, පළමු ප්‍රත්‍යය වෙයි. (1)

තව ද අනෙකක් කියමි. අනඳයෙනි, ඍද්ධිමත් චිත්තවශිතා ලත් මහණෙක් හෝ බමුණෙක් වෙයි ද, මහත් ඍද්ධි ඇති මහානුභාව ඇති දෙවියෙක් හෝ වෙයි ද, ඔහු විසින් පෘථිවිසංඥාව මඳ ලෙස වඩන ලද්දේ වේ ද, අප්සංඥාව අප්‍රමාණ කොට වඩන ලද්දේ වේ ද, හෙතෙම මේ පොළොව සොලොවයි. උඩු දෙසට සොලොවා යවයි. උඩු යට දෙදෙසට යවමින් හාත්පසින් සොලොවයි. වඩාත් වෙදුල්වයි. මහත් භූමිකම්පනයට මේ දෙවෙනි හෙතුව, දෙවෙනි ප්‍රත්‍යය වෙයි. (2)

තව ද අනෙකක් කියමි. අනඳයෙනි, යම් කලෙක්හි බෝසත් තෙම තුසී දේවනිකායෙන් සැව, සිහි ඇත්තේ නුවණ ඇත්තේ මවු කුසට බසී ද, එකල්හි මේ පොළොව සැලෙයි, හාත්පසින් සැලෙයි, හාත්පස වඩාත් සැලෙයි, වෙවුලයි. මහද්භූමිකම්පනය ඇති වනනට මේ තෙවෙනි හෙතුව, තෙවෙනි ප්‍රත්‍යය වෙයි. (3)

තව ද අනෙකක් කියමි. අනඳයෙනි, යම් කලෙක බෝසත් තෙම සිහි ඇත්තේ නුවණ ඇත්තේ මවු කුසින් බිහි වේ ද, එකල්හි මේ පොළොව සැලෙයි, හාත්පසින් සැලෙයි. හාත්පසින් වඩාත් සැලෙයි, වෙවුලයි. මහද්භූමිකම්පනය පහළ වන්නට මේ සිවුවන හෙතුව, සිවුවන ප්‍රත්‍යය වෙයි. (4)

තව ද අනෙකක් කියමි. අනඳයෙනි, යම් කලෙක තථාගත තෙම නිරුත්තර සම්‍යක්සම්බොධිසමධිගමය කෙරේ ද, එකල්හි මේ පොළොව සැලෙයි, හාත්පසින් සැලෙයි, වඩාත් සැලෙයි, වෙවුලයි. මහද්භූමිකම්පනය ඇති වන්නට මේ පස්වන හෙතුව, පස්වන ප්‍රත්‍යය වෙයි. (5)

තව ද අනෙකක් කියමි. අනඳයෙනි, යම් කලෙක තථාගත තෙම නිරුත්තර දහම්සක් පවත්වා ද, එකල්හි මේ පොළොව සැලෙයි, හාත්පසින් සැලෙයි, වඩාත් සැලෙයි, වෙවුලයි. මේ මහද්භූමිකම්පනය ඇති වන්නට සවන හෙතුව සවන ප්‍රත්‍යය වෙයි. (6)

තව ද අනෙකක් කියමි. අනඳයෙනි, යම් කලෙක තථාගත තෙම සිහි ඇත්තේ මනා නුවණ ඇත්තේ ආයුසංස්කාරය හරී ද, එ කල්හි මේ පොළොව සැලෙයි, හාත්පසින් සැලෙයි, වඩාත් සැලෙයි, වෙවුලයි. මේ මහද්භූමිකම්පනය ඇති වන්නට සත්වන හෙතුව සත්වන ප්‍රත්‍යය වෙයි. (7)

පුනචපරං ආනන්ද යදා තථාගතො අනුපාදිසෙසාය නිබ්බානධාතුයා පරිනිබ්බායති, තදා'යං පඨවී කම්පති සංකම්පති සම්පකම්පති සම්පවෙධති. අයං අට්ඨමො හෙතු අට්ඨමො පච්චයො මහතො භූමිචාලස්ස පාතුභාවාය. (8)

ඉමෙ ඛො ආනන්ද අට්ඨ හෙතූ අට්ඨ පච්චයා මහතො භූමිචාලස්ස පාතුභාවායා ති.

[අට්ඨපරිසා]

70. අට්ඨ ඛො ඉමා ආනන්ද පරිසා. කතමා අට්ඨ? ඛත්තියපරිසා බ්‍රාහ්මණපරිසා ගහපතිපරිසා සමණපරිසා චාතුම්මහාරාජිකපරිසා තාවතිංසපරිසා මාරපරිසා බ්‍රහ්මපරිසා.

අභිජානාමි ඛො පනාහං ආනන්ද අනෙකසතං ඛත්තියපරිසං උපසඞ්කමිතා[1]. තත්‍රාපි මයා සන්නිසින්නපුබ්බඤ්චෙව සල්ලපිතපුබ්බඤ්ච සාකච්ඡා ච සමාපජ්ජිතපුබ්බා. තත්‍ථ යාදිසකො තෙසං වණ්ණො හොති, තාදිසකො මය්හං වණ්ණො හොති. යාදිසකො තෙසං සරො හොති, තාදිසකො මය්හං සරො හොති. ධම්මියා ච[2] කථාය සන්දස්සෙමි. සමාදපෙමි සමුත්තෙජෙමි සම්පහංසෙමි. භාසමානඤ්ච මං න ජානන්ති 'කො නු ඛො අයං භාසති දෙවො වා මනුස්සො වා' ති. ධම්මියා කථාය සන්දස්සෙත්වා සමාදපෙත්වා සමුත්තෙජෙත්වා සම්පහංසෙත්වා අන්තරධායාමි. අන්තරහිතඤ්ච මං න ජානන්ති 'කො නු ඛො අයං අන්තරහිතො දෙවො වා මනුස්සො වා'ති.

අභිජානාමි ඛො පනාහං ආනන්ද අනෙකසතං බ්‍රාහ්මණපරිසං -පෙ- ගහපතිපරිසං -පෙ- සමණපරිසං -පෙ- චාතුම්මහාරාජිකපරිසං -පෙ- තාවතිංසපරිසං -පෙ- මාරපරිසං -පෙ- බ්‍රහ්මපරිසං උපසඞ්කමිතා. තත්‍රාපි මයා සන්නිසින්නපුබ්බඤ්චෙව සල්ලපිතපුබ්බඤ්ච සාකච්ඡා ච සමාපජ්ජිතපුබ්බා. තත්‍ථ යාදිසකො තෙසං වණ්ණො හොති, තාදිසකො මය්හං වණ්ණො හොති. යාදිසකො තෙසං සරො හොති තාදිසකො මය්හං සරො හොති. ධම්මියා ච කථාය සන්දස්සෙමි සමාදපෙමි සමුත්තෙජෙමි සම්පහංසෙමි. භාසමානඤ්ච මං න ජානන්ති 'කො නු ඛො අයං භාසති දෙවො වා මනුස්සො වා'ති ධම්මියා කථාය සන්දස්සෙත්වා සමාදපෙත්වා සමුත්තෙජෙත්වා සම්පහංසෙත්වා අන්තරධායාමි. අන්තරහිතඤ්ච මං න ජානන්ති 'කො නු ඛො අයං අන්තරහිතො දෙවො වා මනුස්සො වා'ති.

ඉමා ඛො ආනන්ද අට්ඨ පරිසා.

---

1. උපසඞ්කමිත්වා, ස්‍යා PTS. 2. ධම්මියා, මජසං

තව ද අනෙකක් කියමි. අනඳයෙනි, යම් කලෙක තථාගත තෙම අනුපාදිශෙෂ නිර්වාණධාතුයෙන් පිරිනිවෙයි ද, එකලැ මේ පොළොව සැලෙයි, හාත්පසින් සැලෙයි. වඩාත් සැලෙයි, වෙවුලයි. මේ මහද්-භූමිකම්පනය ඇති වන්නට අටවැනි හෙතුව, අටවැනි ප්‍රත්‍යය වෙයි.

අනඳයෙනි, මේ මහද්භූමිකම්පනය ඇති වන්නට හෙතු වූ ප්‍රත්‍යය වූ කරුණු අට ය.

[පිරිස් අට]

70. අනඳයෙනි, මේ පිරිස් අටෙක. කවර අටෙක් ද යත්: කැත්-පිරිස බමුණුපිරිස ගැහැවිපිරිස මහණපිරිස සියුමහරජිපිරිස තව්තිසාපිරිස මරපිරිස බඹපිරිස යන මොහු ය.

අනඳයෙනි, මා නොයෙක් සිය ගණන් කැත්පිරිස් කරා එළැඹුණා දනිමි (සිහි කෙරෙමි). එහි ද මා විසින් හුන් විරූ ද, කතාබස් කළ විරූ ද, සාකච්ඡා කළ විරූ ද වෙයි. එහි ඔවුන්ගේ පැහැ යම් බඳු වේ ද මගේ පැහැ ද එබඳු වෙයි. ඔවුන්ගේ කටහඬ යම් බඳු වේ ද මගේ කටහඬ ද එබඳු වෙයි. එහි ඔවුනට දැහැමි කතායෙන් ද කරුණු දක්වමි, එය ඔවුනට ගන්වමි, එහි ඔවුන් තියුණු කෙරෙමි, එහි ඔවුන් තුටුපහටු කෙරෙමි. එසේ කියන මා ඔහු 'මේ සවරෙක් කතා කෙරේ ද, දෙවියෙක් ද නොහොත් මිනිසෙක් දැ' යි නො දනිත්. දැහැමි කතායෙන් කරුණු දක්වා, කරුණු ගන්වා, එහි ඔවුන් තියුණු කොට, තුටු පහටු කොට අතුරුදහන් වෙමි. අතුරුදහන් වූ ද මා 'කවරෙක් නම් මේ අතුරුදහන් වී ද දෙවියෙක් ද නො හොත් මිනිසෙක් දැ' යි ඔහු නො දනිත්.

අනඳයෙනි, මා නොයෙක් සියගණන් බමුණුපිරිස් . . . ගැහැවිපිරිස් ... මහණ පිරිස් ... සිවුමහරජි පිරිස් ... තව්තිසාපිරිස් ... මරපිරිස් ... බඹ-පිරිස් කරා එළැඹුණා දනිමි. එහි ද මා විසින් හුන්විරූ ද, කතාබස් කළ විරූ ද, සාකච්ඡා කළ විරූ ද වෙයි. එහි ඔවුන්ගේ පැහැ යම්බඳු වේ ද මගේ පැහැ ද එබඳු වෙයි. ඔවුන්ගේ කටහඬ යම්බඳු වේ ද මගේ කටහඬ ද එබඳු වෙයි. එහි ඔවුනට දැහැමි කතායෙන් ද කරුණු දක්වමි, එය ඔවුනට ගන්වමි, එහි ඔවුන් තියුණු කෙරෙමි, තුටුපහටු කෙරෙමි. එසේ කියන මා ඔහු 'මේ කවරෙක් කියා ද, දෙවියෙක් ද නො හොත් මිනිසෙක් දැ' යි නො දනිත්. දැහැමි කතායෙන් කරුණු දක්වා කරුණු ගන්වා එහි ඔවුන් තියුණු කොට, තුටු පහටු කොට අතුරුදහන් වෙමි. අතුරුදහන් වූ ද මා 'කවරෙක් නම් මේ අතුරුදහන් වී ද දෙවියෙක් ද නොහොත් මිනිසෙක් දැ' යි නො දනිත්. අනඳයෙනි, මේ අට පිරිස් ය.

[අට්ඨඅභිභායතනානි]

71. අට්ඨ ඛො ඉමානි ආනන්ද අභිභායතනානි. කතමානි අට්ඨ?

අජ්ඣත්තං රූපසඤ්ඤී එකො බහිද්ධා රූපානි පස්සති පරිත්තානි සුවණ්ණදුබ්බණ්ණානි, තානි අභිභුය්‍ය 'ජානාමි පස්සාමී'ති එවංසඤ්ඤී හොති. ඉදං පඨමං අභිභායතනං. (1)

අජ්ඣත්තං රූපසඤ්ඤී එකො බහිද්ධා රූපානි පස්සති අප්පමාණානි සුවණ්ණදුබ්බණ්ණානි, තානි අභිභුය්‍ය 'ජානාමි පස්සාමී'ති එවංසඤ්ඤී හොති. ඉදං දුතියං අභිභායතනං. (2)

අජ්ඣත්තං අරූපසඤ්ඤී එකො බහිද්ධා රූපානි පස්සති පරිත්තානි සුවණ්ණදුබ්බණ්ණානි, තානි අභිභුය්‍ය 'ජානාමි පස්සාමී'ති එවංසඤ්ඤී හොති. ඉදං තතියං අභිභායතනං. (3)

අජ්ඣත්තං අරූපසඤ්ඤී එකො බහිද්ධා රූපානි පස්සති අප්පමාණානි සුවණ්ණදුබ්බණ්ණානි, තානි අභිභුය්‍ය 'ජානාමි පස්සාමී'ති එවංසඤ්ඤී හොති, ඉදං චතුත්ථං අභිභායතනං. (4)

අජ්ඣත්තං අරූපසඤ්ඤී එකො බහිද්ධා රූපානි පස්සති නීලානි නීලවණ්ණානි නීලනිදස්සනානි නීලනිභාසානි. සෙය්‍යථාපි නාම උම්මාපුප්ඵං[1] නීලං නීලවණ්ණං නීලනිදස්සනං නීලනිභාසං, සෙය්‍යථාපි වා පන තං වත්ථං බාරාණසෙය්‍යකං උභතොභාගවිමට්ඨං නීලං නීලවණ්ණං නීලනිදස්සනං නීලනිභාසං, එවමෙව අජ්ඣත්තං අරූපසඤ්ඤී එකො බහිද්ධා රූපානි පස්සති නීලානි නීලවණ්ණානි නීලනිදස්සනානි නීලනිභාසානි. තානි අභිභුය්‍ය 'ජානාමි පස්සාමී'ති එවංසඤ්ඤී හොති. ඉදං පඤ්චමං අභිභායතනං. (5)

අජ්ඣත්තං අරූපසඤ්ඤී එකො බහිද්ධා රූපානි පස්සති පීතානි පීතවණ්ණානි පීතනිදස්සනානි පීතනිභාසානි. සෙය්‍යථාපි නාම කණිකාරපුප්ඵං පීතං පීතවණ්ණං පීතනිදස්සනං පීතනිභාසං, සෙය්‍යථාපි වා පන තං වත්ථං බාරාණසෙය්‍යකං උභතොභාගවිමට්ඨං පීතං පීතවණ්ණං පීතනිදස්සනං පීතනිභාසං, එවමෙව අජ්ඣත්තං අරූපසඤ්ඤී එකො බහිද්ධා රූපානි පස්සති පීතානි පීතවණ්ණානි පීතනිදස්සනානි පීතනිභාසානි. තානි අභිභුය්‍ය 'ජානාමි පස්සාමී'ති එවංසඤ්ඤී හොති. ඉදං ඡට්ඨං අභිභායතනං. (6)

1. උමාපුප්ඵං මජසං

[අභිභායතන අට]

71. ආනන්දයෙනි, මේ අභිභායතන අටෙකි. කවර අටෙක් ද? යත්:

එකෙක් අධ්‍යාත්ම රූපයෙහි පරිකර්ම වශයෙන් රූපසංඥා ඇත්තේ පිටත්හි සුවර්ණ හෝ දුර්වර්ණ හෝ පරිත්තාරම්මණ ප්‍රතිභාග නිමිති දකී. ඒ නිමිති මැඩ 'දනිමි යි දකිමි' යි මෙසේ සංඥා ඇත්තේ වෙයි. මේ පළමු අභිභායතනය යි. (1)

එකෙක් අධ්‍යාත්මයේ රූපසංඥා ඇත්තේ පිටත්හි අප්‍රමාණ වූ සුවර්ණ දුර්වර්ණ නිමිත්තරූපයන් දකී. ඒ රූප මැඩ 'දනිමියි දකිමි' යි මෙසේ සංඥා ඇත්තේ වේ. මේ දෙවෙනි අභිභායතනය යි. (2)

එකෙක් අධ්‍යාත්ම අරමුණෙහි පරිකර්ම සංඥා නැත්තේ පිටත්හි වූ සුවර්ණ හෝ දුර්වර්ණ වූ පරිත්ත වූ පරිකර්ම නිමිති ද ප්‍රතිභාග නිමිති ද දකී. ඒ අරමුණු මැඩ 'දනිමි යි දකිමි' යි මෙබඳු සංඥා ඇත්තේ වෙයි. මේ තෙවෙනි අභිභායතනය යි. (3)

එකෙක් අධ්‍යාත්ම අරමුණෙහි රූපසංඥා නැත්තේ පිටත්හි වූ අප්‍රමාණ වූ සුවර්ණ දුර්වර්ණ රූපයන් දකී. ඒ රූප අභිභවා 'දනිමි දකිමි' යි මෙසේ සංඥා ඇත්තේ වෙයි. මේ සතරවන අභිභායතනය යි. (4)

එකෙක් අධ්‍යාත්ම රූපයෙහි පරිකර්මසංඥා නැත්තේ, නිල් වූ නිල්වන් නිල්දැකුම් ඇති නිල් පැහැ ඇති පිටත්හි රූප දකී. නිල්, නිල්වන්, නිල්-දැකුම් ඇති, නිල් පැහැ ඇති දියමෙරලිය මලක් යම් සේ වේද, දෙපිට ම මොළොක් කසිවතෙක් යම්සේ නිල් වේ ද, නිල්වන් වේ ද, නිල් දැකුම් ඇත්තේ වේ ද, නිල් පැහැ වේ ද, එසේ ම එකෙක් අධ්‍යාත්මරූපයෙහි පරිකර්මසංඥා නැත්තේ නිල් වූ නිල්වන් වූ නිල්දැකුම ඇති නිල් පැහැති බාහිර නීලකසිණාලම්බන රූප දකී. ඒ රූප අභිභවා 'දනිමි දකිමි' යි මෙබඳු සංඥා ඇත්තේ වෙයි. මේ පස්වන අභිභායතනය යි. (5)

එකෙක් අධ්‍යාත්මරූපයෙහි පරිකර්මසංඥා නැත්තේ, රන්වන් වූ, රන්වන් දැකුම් ඇති, රන්පැහැති බාහිර පීත රූප දකී. රන්වන් වූ රන්වන් දැකුම් ඇති, රන්පැහැ ඇති පීත වූ කිණිහිරි මලෙක් යම් සේ වේ ද, දෙපස මට සිලිටි වූ රන්වන් වූ රන්වන් දැකුම් ඇති රන්පැහැති පීත වූ කසිවතෙක් හෝ යම්සේ ද, එසේ ම එකෙක් අධ්‍යාත්මරූපයෙහි රූපසංඥා නැත්තේ, රන්වන්, රන්වන් දැකුම් ඇති රන්පැහැති බාහිර පීත කසිණ රූපයන් දකී. ඕවුන් මැඩ 'දනිමි යි දකිමි' යි මෙසේ සංඥා ඇත්තේ වෙයි. මේ සවන අභිභායතනය යි. (6)

අජ්ඣත්තං අරූපසඤ්ඤී එකො බහිද්ධා රූපානි පස්සති ලොහිතකානි ලොහිතකවණ්ණානි ලොහිතකනිදස්සනානි ලොහිතකනිභාසානි. සෙය්‍යථාපි නාම බන්ධුජීවකපුප්ඵං ලොහිතකං ලොහිතකවණ්ණං ලොහිතකනිදස්සනං ලොහිතකනිභාසං, සෙය්‍යථාපි වා පන තං වත්ථං බාරාණසෙය්‍යකං උභතොභාගවිමට්ඨං ලොහිතකං ලොහිතකවණ්ණං ලොහිතකනිදස්සනං ලොහිතකනිභාසං, එවමෙව අජ්ඣත්තං අරූපසඤ්ඤී එකො බහිද්ධා රූපානි පස්සති ලොහිතකානි ලොහිතකවණ්ණානි ලොහිතකනිදස්සනානි ලොහිතකනිභාසානි. තානි අභිභුය්‍ය 'ජානාමි පස්සාමී'ති එවංසඤ්ඤී හොති ඉදං සත්තමං අභිභායතනං. (7)

අජ්ඣත්තං අරූපසඤ්ඤී එකො බහිද්ධා රූපානි පස්සති ඔදාතානි ඔදාතවණ්ණානි ඔදාතනිදස්සනානි ඔදාතනිභාසානි. සෙය්‍යථාපි නාම ඔසධී තාරකා ඔදාතවණ්ණා ඔදාතනිදස්සනා ඔදාතනිභාසා සෙය්‍යථාපි වා පන තං වත්ථං බාරාණසෙය්‍යකං උභතොභාගවිමට්ඨං ඔදාතං ඔදාතවණ්ණං ඔදාතනිදස්සනං ඔදාතනිභාසං, එවමෙව අජ්ඣත්තං අරූපසඤ්ඤී එකො බහිද්ධා රූපානි පස්සති ඔදාතානි ඔදාතවණ්ණානි ඔදාතනිදස්සනානි ඔදාතනිභාසානි. තානි අභිභුය්‍ය 'ජානාමි පස්සාමී'ති එවංසඤ්ඤී හොති. ඉදං අට්ඨමං අභිභායතනං.

ඉමානි ඛො අට්ඨ ආනන්ද අභිභායතනානි.

(අට්ඨ විමොක්ඛා)

72. අට්ඨ ඛො ඉමෙ ආනන්ද විමොක්ඛා. කතමෙ අට්ඨ?

රූපී රූපානි පස්සති. අයං පඨමො විමොක්ඛො (1)

අජ්ඣත්තං අරූපසඤ්ඤී බහිද්ධා රූපානි පස්සති. අයං දුතියො විමොක්ඛො. (2)

සුභන්තෙව අධිමුත්තො හොති. අයං තතියො විමොක්ඛො. (3)

සබ්බසො රූපසඤ්ඤානං සමතික්කමා පටිඝසඤ්ඤානං අත්ථඞ්ගමා නානත්තසඤ්ඤානං අමනසිකාරා 'අනන්තො ආකාසො'ති ආකාසානඤ්චායතනං උපසම්පජ්ජ විහරති. අයං චතුත්ථො විමොක්ඛො. (4)

සබ්බසො ආකාසානඤ්චායතනං සමතික්කම්ම 'අනන්තං විඤ්ඤාණන්ති' විඤ්ඤාණඤ්චායතනං උපසම්පජ්ජ විහරති. අයං පඤ්චමො විමොක්ඛො. (5)

එකෙක් අධ්‍යාත්මරූපයෙහි රූපසංඥා නැත්තේ රතු වූ රත්වන් වූ රත්වන් දැකුම් ඇති රත්පැහැති බාහිර රූපයන් දකී. රතු වූ රත්වන් වූ රත්වන් දැකුම් ඇති රත්පැහැ වූ බඳුවද මලෙක් යම්සේ වේ ද, දෙපසැ මට සිලිටි වූ රතු වූ රත්වන් වූ රත්වන් දැකුම් ඇති රත්පැහැ වූ කසීවතෙක් හෝ යම්සේ වේද, එසේම එකෙක් අධ්‍යාත්ම රූපයෙහි රූපසංඥා නැත්තේ, රතු වූ රත්වන් වූ රත්වන් දැකුම් ඇති, රත්පැහැ වූ බාහිර රූපයන් දකී. ඔවුන් මැඩ 'දනිමි යි දකිමි' යි මෙසේ සංඥා ඇත්තේ වෙයි. මේ සත්වන අභිභායතනය යි. (7)

එකෙක් අධ්‍යාත්මරූපයෙහි රූපසංඥා නැත්තේ, සුදු වූ සුදුවන් වූ සුදුවන් දැකුම් ඇති සුදුපැහැ වූ බාහිර රූපාලම්බනයන් දකී. සුදු වූ සුදුවන් දැකුම් ඇති සුදු පැහැ වූ ඔසැධී තාරකාව යම් සේ ද, දෙපසැ මට සිලිටි වූ සුදු වූ සුදුවන් වූ සුදුවන් දැකුම් ඇති සුදුපැහැති කසීවතෙක් හෝ යම් සේ වේ ද, එසේ ම සුදු වූ සුදුවන් වූ සුදුදැකුම් ඇති සුදුපැහැ වූ බාහිර කසිණ රූපයන් දකී. ඔවුන් මැඩ 'දනිමි යි දකිමි' යි මෙසේ සංඥා ඇත්තේ වෙයි. මේ අටවැනි අභිභායතනය යි. (8)

අනඳයෙනි, මොහු අටදෙන අභිභායතනයෝ ය.

[විමොක්ෂ අට]

72. අනඳයෙනි, මේ විමොක්ෂයෝ අට දෙනෙකි. කවර අට දෙනෙක් ද යත්:

රූපධ්‍යාන ඇත්තේ නීලකසිණාදි රූපයන් ධ්‍යාන ඇසින් දකී. මේ පළමුවන විමොක්ෂය යි. (1)

අධ්‍යාත්මයෙහි රූපසංඥා නැත්තේ බාහිර රූප දකී. මේ දෙවෙනි විමොක්ෂය යි. (2)

පිරිසිදු වූ කසිණ අරමුණු දහන් ඇසින් දක්නේ, 'ශුභ ම යැ' යි එහි ඇලුණේ වෙයි. මේ තෙවෙනි විමොක්ෂය යි. (3)

සර්වප්‍රකාරයෙන් රූපසංඥාවන් ඉක්මීමෙන් ප්‍රතිඝසංඥාවන් පහ වැ යැමෙන් නානාත්වසංඥාවන් නො මෙනෙහි කිරීමෙන් 'අහස අනන්ත ය'යි ආකාසානඤ්චායතන ධ්‍යානයට පැමිණ වෙසෙයි. මේ සිවුවන විමොක්ෂය යි. (4)

සර්වප්‍රකාරයෙන් ආකාසානඤ්චායතනය ඉක්මැ 'විඥානය අනන්ත යැ යි විඤ්ඤාණඤ්චායතන ධ්‍යානයට පැමිණ වෙසෙයි. මේ පස්වන විමොක්ෂය යි. (5)

සබ්බසො විඤ්ඤාණඤ්චායතනං සමතික්කම්ම 'නත්ථි කිඤ්චී'ති ආකිඤ්චඤ්ඤායතනං උපසම්පජ්ජ විහරති. අයං ඡට්ඨො විමොක්ඛො. (6)

සබ්බසො ආකිඤ්චඤ්ඤායතනං සමතික්කම්ම නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනං උපසම්පජ්ජ විහරති. අයං සත්තමො විමොක්ඛො. (7)

සබ්බසො නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනං සමතික්කම්ම සඤ්ඤාවෙදයිතනිරොධං උපසම්පජ්ජ විහරති. අයං අට්ඨමො විමොක්ඛො. (8)

ඉමෙ ඛො ආනන්ද අට්ඨ විමොක්ඛා.

[මාරායාචනා]

73. එකමිදාහං ආනන්ද සමයං උරුවෙලායං විහරාමි නජ්ජා නෙරඤ්ජරාය තීරෙ අජපාලනිග්‍රොධමූලෙ පඨමාභිසම්බුද්ධො. අථ ඛො ආනන්ද මාරො පාපිමා යෙනාහං තෙනුපසඞ්කමි. උපසඞ්කමිත්වා එකමන්තං අට්ඨාසි. එකමන්තං ඨිතො ඛො ආනන්ද මාරො පාපිමා මං එතදවොච: පරිනිබ්බාතු'දානි භන්තෙ භගවා, පරිනිබ්බාතු සුගතො. පරිනිබ්බානකාලො'දානි භන්තෙ භගවතො'ති.

එවං වුත්තා'හං ආනන්ද මාරං පාපිමන්තං එතදවොචං: "න තාවාහං පාපිම පරිනිබ්බායිස්සාමි යාව මෙ භික්ඛූ න සාවකා භවිස්සන්ති වියත්තා විනීතා විසාරදා බහුස්සුතා ධම්මධරා ධම්මානුධම්මපටිපන්නා සාමීචිපටිපන්නා අනුධම්මචාරිනො, සකං ආචරියකං උග්ගහෙත්වා ආචික්ඛිස්සන්ති දෙසෙස්සන්ති පඤ්ඤපෙස්සන්ති[1] පට්ඨපෙස්සන්ති විවරිස්සන්ති විභජිස්සන්ති උත්තානිකරිස්සන්ති,[2] උප්පන්නං පරප්පවාදං සහධම්මෙන සුනිග්ගහිතං[3] නිග්ගහෙත්වා සප්පාටිහාරියං ධම්මං දෙසෙස්සන්ති.

න තාවාහං පාපිම පරිනිබ්බායිස්සාමි. යාව මෙ භික්ඛුනියො න සාවිකා භවිස්සන්ති වියත්තා විනීතා විසාරදා බහුස්සුතා ධම්මධරා ධම්මානුධම්මපටිපන්නා සාමීචිපටිපන්නා අනුධම්මචාරිනියො, සකං ආචරියකං උග්ගහෙත්වා ආචික්ඛිස්සන්ති දෙසෙස්සන්ති පඤ්ඤපෙස්සන්ති පට්ඨපෙස්සන්ති විවරිස්සන්ති විභජිස්සන්ති උත්තානිකරිස්සන්ති, උප්පන්නං පරප්පවාදං සහධම්මෙන සුනිග්ගහිතං නිග්ගහෙත්වා සප්පාටිහාරියං ධම්මං දෙසෙස්සන්ති.

---

1. පඤ්ඤපෙස්සන්ති මජ්සං
2. උත්තානීං කරිස්සන්ති, සී කත්ථචි උත්තානිකරිස්සන්ති, PTS
3. සුනිග්ගහිතං, PTS

සර්වප්‍රකාරයෙන් විඤ්ඤාණඤ්චායතනය ඉක්මැ ‘කිසිත් නැතැ’ යි ආකිඤ්චඤ්ඤායතනයට පැමිණ වෙසෙයි. මේ සවන විමොක්ෂය යි. (6)

සර්වප්‍රකාරයෙන් ආකිඤ්චඤ්ඤායතනය ඉක්මැ නෙවසඤ්ඤා-නාසඤ්ඤායතනයට පැමිණ වෙසෙයි. මේ සත්වන විමොක්ෂය යි. (7)

සර්වප්‍රකාරයෙන් නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනය ඉක්මැ සංඥා-වෙදයිත නිරොධයට පැමිණ වෙසෙයි. මේ අටවන විමොක්ෂය යි. (8)

අනඳයෙනි, මොහු අෂ්ට විමෝක්ෂයෝ ය.

[මාර ආයාචනය]

73. අනඳයෙනි, එක් කලෙක මම් බුදු වැ පළමු කොට ම **උරුවෙල්** දනව්වෙහි **නිල්දලා** නි තෙර **අජපල්** නුගරුක්මුලැ වෙසෙමි. අනඳයෙනි, එ කලැ පව්ටු මරු මා වෙත එළැඹියේ ය. එළැඹ එකත්පස් වැ සිටියේ ය. අනඳයෙනි, එකත්පස් වැ සිටියාවූ ම මර තෙම ‘‘වහන්ස, භගවත්හු දැන් පිරිනිවෙත් වා, සුගත්හු පිරිනිවෙත් වා දැන් භගවත්නට පිරිනිවෙන්නට කල් ය’’ යි මෙ බස් කී ය.

අනඳයෙනි, මෙසේ කියන ලද මම් පව්ටු මරහට මෙය කීමි. ‘‘පවිට, මා සවු මහණහු යම්තාක් කල් ව්‍යක්ත ද විනිත ද විසාරද ද බහුශ්‍රැත ද ධර්මධර ද ධර්මානුධර්මප්‍රතිපන්න ද සම්‍යක්ප්‍රතිපන්න ද අනුධර්මචාරි ද නො වන්නාහු නම්, ස්වකීය ආචාර්‍ය්‍යවාදය ඉගෙන නො කියන්නාහු නම්, නො දෙසන්නාහු නම්, නො පණවන්නාහු නම්, නො පිහිටුවන්නාහු නම්, විවෘත නො කරන්නාහු නම්, බෙදා නො දක්වන්නාහු නම්, ප්‍රකට නො කරන්නාහු නම්, පහළ වූ පරප්‍රවාදය කරුණු සහිත ව මොනොවට නිගහා නෛර්‍ය්‍යාණික කොට දහම් නො දෙසන්නාහු නම්, ඒ තාක් නො පිරිනිවෙන්නෙමි.

මා සවු මෙහෙණහු යම්තාක් ව්‍යක්ත ද විනිත ද විසාරද ද බහුශ්‍රැත ද ධර්මධර ද ධර්මානුධර්මප්‍රතිපන්න ද සම්‍යක්ප්‍රතිපන්න ද අනුධර්මචාරි ද නො වන්නාහු නම්, ස්ව ආචාර්‍ය්‍යවාදය ඉගෙන නො කියන්නාහු නම්, නො දෙසන්නාහු නම්, නො පණවන්නාහු නම්, නො පිහිටුවන්නාහු නම්, විවෘත නො කරන්නාහු නම්, බෙදා නො දක්වන්නාහු නම්, ප්‍රකට නො කරන්නාහු නම්, පහළ වූ පරප්‍රවාදය කරුණු දක්වා මොනොවට නිගහා නෛර්‍ය්‍යාණික කොට දහම් නො දෙසන්නාහු නම්, ඒ තාක් නො පිරිනිවෙන්නෙමි.

න තාවාහං පාපිම පරිනිබ්බායිස්සාමි– යාව මෙ උපාසකා න සාවකා භවිස්සන්ති වියත්තා විනීතා විසාරද බහුස්සුතා ධම්මධරා ධම්මානුධම්මපටිපන්නා සාමීචිපටිපන්නා අනුධම්මචාරිනො, සකං ආචරියකං උග්ගහෙත්වා ආචික්ඛිස්සන්ති දෙසෙස්සන්ති පඤ්ඤපෙස්සන්ති පට්ඨපෙස්සන්ති විවරිස්සන්ති විභජිස්සන්ති උත්තානීකරිස්සන්ති, උප්පන්නං පරප්පවාදං සහධම්මෙන සුනිග්ගහිතං නිග්ගහෙත්වා සප්පාටිහාරියං ධම්මං දෙසෙස්සන්ති.

න තාවාහං පාපිම පරිනිබ්බායිස්සාමි– යාව මෙ උපාසිකා න සාවිකා භවිස්සන්ති වියත්තා විනීතා විසාරද බහුස්සුතා ධම්මධරා ධම්මානුධම්මපටිපන්නා සාමීචිපටිපන්නා අනුධම්ම–චාරිනියො, සකං ආචරියකං උග්ගහෙත්වා ආචික්ඛිස්සන්ති දෙසෙස්සන්ති පඤ්ඤපෙස්සන්ති පට්ඨපෙස්සන්ති විවරිස්සන්ති විභජිස්සන්ති උත්තානීකරිස්සන්ති, උප්පන්නං පරප්පවාදං සහධම්මෙන සුනිග්ගහිතං නිග්ගහෙත්වා සප්පාටිහාරියං ධම්මං දෙසෙස්සන්ති.

න තාවාහං පාපිම පරිනිබ්බායිස්සාමි– යාව මෙ ඉදං බ්‍රහ්මචරියං න ඉද්ධඤ්චෙව භවිස්සති ඵීතඤ්ච විත්ථාරිකං බාහුජඤ්ඤං[1] පුථුභූතං යාව දෙවමනුස්සෙහි සුප්පකාසිතන්ති.'

74. ඉදානෙව ඛො ආනන්ද අජ්ජ චාපාලෙ[2] චෙතියෙ මාරො පාපිමා යෙනාහං තෙනුපසඞ්කමි. උපසඞ්කමිත්වා එකමන්තං අට්ඨාසි. එකමන්තං ඨිතො ඛො ආනන්ද මාරො පාපිමා මං එතදවොච: ''පරිනිබ්බාතු'දානි භන්තෙ භගවා, පරිනිබ්බාතු සුගතො. පරිනිබ්බානකාලො'දානි භන්තෙ භගවතො. භාසිතා ඛො පනෙසා භන්තෙ භගවතා වාචා: න තාවාහං පාපිම පරිනිබ්බායිස්සාමි යාව මෙ භික්ඛූ න සාවකා භවිස්සන්ති -පෙ- යාව මෙ භික්ඛුනියො න සාවිකා භවිස්සන්ති –පෙ– යාව මෙ උපාසකා න සාවකා භවිස්සන්ති –පෙ– යාව මෙ උපාසිකා න සාවිකා භවිස්සන්ති -පෙ- යාව මෙ ඉදං බ්‍රහ්මචරියං න ඉද්ධඤ්චෙව භවිස්සති ඵීතඤ්ච විත්ථාරිකං බාහුජඤ්ඤං පුථුභූතං යාව දෙවමනුස්සෙහි සුප්පකාසිතන්ති.–

එතරහි ඛො පන භන්තෙ භගවතො බ්‍රහ්මචරියං ඉද්ධඤ්චෙව ඵීතඤ්ච විත්ථාරිකං බාහුජඤ්ඤං පුථුභූතං යාව දෙවමනුස්සෙහි සුප්පකාසිතං. පරිනිබ්බාතු'දානි භන්තෙ භගවා, පරිනිබ්බාතු සුගතො පරිනිබ්බාන–කාලො' දානි භන්තෙ භගවතො''ති.

1. බහුජඤ්ඤං, සයා
2. පාවාලෙ, සයා

මා සවු උවසුහු යම්තාක් ව්‍යක්ත ද විනීත ද විසාරද ද බහුශ්‍රැත ද ධර්මධර ද ධර්මානුධර්මප්‍රතිපන්න ද සම්‍යක්ප්‍රතිපන්න ද අනුධර්මචාරී ද නො වන්නාහු නම්, ස්ව ආචාර්‍ය්‍යවාදය ඉගෙන නො කියන්නාහු නම්, නො දෙසන්නාහු නම්, නො පණවන්නාහු නම්, නො පිහිටුවන්නාහු නම්, විවෘත නො කරන්නාහු නම්, බෙද නො දක්වන්නාහු නම්, ප්‍රකට නො කරන්නාහු නම්, පහළ වූ පරප්‍රවාදය කරුණු සහිත කොට මොනොවට නිගහා නෛර්‍ය්‍යාණික කොට දහම් නො දෙසන්නාහු නම්, ඒ තාක් නො පිරි නිවෙන්නෙමි.

මා සවු උවැසිහු යම්තාක් ව්‍යක්ත ද විනීත ද විසාරද ද බහුශ්‍රැත ද ධර්මධර ද ධර්මානුධර්මප්‍රතිපන්න ද සම්‍යක්ප්‍රතිපන්න ද අනුධර්මචාරී ද නො වන්නාහු නම්, ස්ව ආචාර්‍ය්‍යවාදය ඉගෙන නො කියන්නාහු නම්, නො දෙසන්නාහු නම්, නො පණවන්නාහු නම්, නො පිහිටුවන්නාහු නම්, විවෘත නො කරන්නාහු නම්, බෙද නො දක්වන්නාහු නම් ප්‍රකට නො කරන්නාහු නම්, පහළ වූ පරප්‍රවාදය කරුණු සහිත කොට මොනොවට නිගහා නෛර්‍ය්‍යාණික කොට දහම් නො දෙසන්නාහු නම්, ඒ තාක් නො පිරිනිවෙන්නෙමි.

යම්තාක් මගේ මේ සසුන්බඹසර සමෘද්ධ නො වන්නේ ද, ස්ඵීත නො වන්නේ ද, විස්තාරිත නො වන්නේ ද, බොහෝ දෙනා අතර පැතුරුණේත් පෘථුභූතත් නො වන්නේ ද, යම්තාක් දෙව්මිනිසුන් විසින් සුප්‍රකාශිතත් නො වන්නේ ද, ඒ තාක් නො පිරිනිවෙන්නෙමි'' යි කීමි.

74. අනඳයෙනි, දැනුදු අද චාපාල චෛත්‍යයෙහි මර තෙම මා කරා එළැඹියේ ය. එළැඹ එකත්පස් වැ සිටියේ ය. එකත්පස් ව සිටියේ ම 'වහන්ස, භගවත්හු දැන් පිරිනිවෙත් වා, සුගත්හු පිරිනිවෙත් වා. දැන් භගවත්නට පිරිනිවෙන්නට කල් ය. වහන්ස, භාග්‍යවතුන්වහන්සේ විසින් ''පවිට, යම්තාක් මා සවු මහණහු . . . මෙහෙණහු . . . උවසුහු . . . උවැසිහු ව්‍යක්ත ද විනීත ද ... නෛර්‍ය්‍යාණිකකොට දම් නො දෙසන්නාහු නම ඒ තාක් නො පිරිනිවෙන්නෙමි. යම්තාක් මගේ මේ සසුන්බඹසර සමෘද්ධ නො වන්නේ ද, ස්ඵීත නො වන්නේ ද, විස්තාරිත නො වන්නේ ද, බොහෝ දෙනා අතර පැතැරුණේත් පෘථුභූතත් නො වන්නේ ද, යම් තාක් දෙව්මිනිසුන් විසින් සුප්‍රකාශිතත් නොවන්නේ ද, ඒ තාක් නො පිරිනිවෙන්නෙමි''යි මේ වචන භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් වදරන ලද්දේ ය.

වහන්ස, දැන් වනාහි භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ සසුන් බඹසර සමෘද්ධ ද ස්ඵීත ද විස්තාරිත ද බාහුජන්‍ය ද පෘථුභූත ද දෙව්මිනිසුන් විසින් සුප්‍රකාශිත ද වේ. වහන්ස, දැන් භගවත්හු පිරිනිවෙත් වා, සුගත්හු පිරිනිවෙත් වා. වහන්ස, දැන් භගවත්නට පිරිනිවෙන්නට කල්වේ යැ''යි කීය.

එවං වුත්තෙ අහං ආනන්ද මාරං පාපිමන්තං එතදවොචං: ''අප්පොස්සුක්කො ත්වං පාපිම හොහි. න චිරං තථාගතස්ස පරිනිබ්බානං භවිස්සති. ඉතො තිණ්ණං මාසානං අච්චයෙන තථාගතො පරිනිබ්බායිස්සතී''ති. ඉදානෙව ඛො ආනන්ද අජ්ජ චාපාලෙ චෙතියෙ තථාගතෙන සතෙන සම්පජානෙන ආයුසඞ්ඛාරො ඔස්සට්ඨො''ති.

[ආනන්දයාචනා]

75. එවං වුත්තෙ ආයස්මා ආනන්දො භගවන්තං එතදවොච: ''තිට්ඨතු භන්තෙ භගවා කප්පං, තිට්ඨතු සුගතො කප්පං, බහුජනහිතාය බහුජනසුඛාය ලොකානුකම්පාය අත්ථාය හිතාය සුඛාය දෙවමනුස්සානන්''ති.

අලං ආනන්ද, මා තථාගතං යාචි. අකාලො'දානි ආනන්ද තථාගතං යාචනායා'ති.

දුතියම්පි ඛො ආයස්මා ආනන්දො -පෙ- තතියම්පි ඛො ආයස්මා ආනන්දො භගවන්තං එතදවොච: ''තිට්ඨතු භන්තෙ භගවා කප්පං, තිට්ඨතු සුගතො කප්පං, බහුජනහිතාය බහුජනසුඛාය ලොකානුකම්පාය අත්ථාය හිතාය සුඛාය දෙවමනුස්සානන්''ති.

සද්දහසි ත්වං ආනන්ද තථාගතස්ස බොධින්ති? ''එවම්භන්තෙ''. අථ කිඤ්චරහි ත්වං ආනන්ද තථාගතං යාවතතියකං අභිනිප්පීළෙසී? ති.

සම්මුඛා මෙතං භන්තෙ භගවතො සුතං සම්මුඛා පටිග්ගහිතං: ''යස්ස කස්සචි ආනන්ද චත්තාරො ඉද්ධිපාදා භාවිතා බහුලීකතා යානීකතා වත්ථුකතා අනුට්ඨිතා පරිචිතා සුසමාරද්ධා, සො ආකඞ්ඛමානො කප්පං වා තිට්ඨෙය්‍ය කප්පාවසෙසං වා. තථාගතස්ස ඛො ආනන්ද චත්තාරො ඉද්ධිපාදා භාවිතා බහුලීකතා යානීකතා වත්ථුකතා අනුට්ඨිතා පරිචිතා සුසමාරද්ධා. සො ආකඞ්ඛමානො ආනන්ද තථාගතො කප්පං වා තිට්ඨෙය්‍ය කප්පාවසෙසං වා''ති.

සද්දහසි ත්වං ආනන්ද?ති. ''එවම්භන්තෙ''.

අනඳයෙනි, මෙසේ කී කල්හි මම් "පවිට, තෝ මන්දෝත්සාහ වව. නොබෝ කල්හි තථාගතයන්ගේ පිරිනිවන වන්නේ ය. මෙයින් තුන් මසක් ඇවෑමෙන් තථාගතයෝ පිරිනිවෙන්නාහ යි කීමි. අනඳයෙනි, අද මේ දැන් චාපාල චෛත්‍යයෙහි දී තථාගතයන් සිහි ඇතියවුන් නුවණින් දන්නවුන් විසින් ආයුසංස්කාරය හරන ලද්දේ යැ යි වදළහ.

(ආනන්ද-ආයාචනය)

75. මෙසේ වදළ කලැ අනඳ තෙරණුවෝ 'වහන්ස, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ බොහෝ දෙනාට හිත පිණිස, බොහෝ දෙනාට සුව පිණිස, ලොවට අනුකම්පා පිණිස, දෙව්මිනිස්නට අර්ථ පිණිස , හිත පිණිස, සුව පිණිස කපක් වැඩ සිටුනා සේක් වා, සුගතයන් වහන්සේ කපක් වැඩ සිටුනා සේක් ව'' යි කීහ.

''අනඳයෙනි, කම් නැත, තථාගතයන් නො යදින්න, අනඳයෙනි, තථාගතයන් යදනට දැන් කල් නො වේ'' යි වදළහ.

දෙවනු ද...තෙවනු ද අනඳ තෙරණුවෝ ''වහන්ස, බොහෝ දෙනාට හිත පිණිස, බොහෝ දෙනාට සුව පිණිස, ලොවට අනුකම්පා පිණිස, දෙව් මිනිස්නට අර්ථ පිණිස හිත පිණිස සුව පිණිස ... කපක් වැඩ සිටුනා සේක් ව'' යි කීහ.

එවිට භගවත්හු ''අනඳයෙනි, තථාගතයන්ගේ බෝධිය හදහවු දැයි'' අසා වදළහ. ''එසේය, වහන්සැ'' යි අනඳ තෙරණුවෝ කීහ. ''එසේ නම් අනඳයෙනි, තෙපි කවර හෙයින් තෙවෙනි වර තෙක් තථාගතයන් පෙළවු දැ?'' යි අසා වදළහ.

වහන්ස, ''අනඳයෙනි යමක්හු විසින් සතර ඍද්ධිපාදයෝ වඩන ලද්දහු, යානයක් බඳු කරන ලද්දහු, වාස්තුවක් බඳු කරන ලද්දහු, පිළිපදනා ලද්දහු, පුරුදු කරන ලද්දහු, මොනොවට පුරන ලද්දහු නම්, හේ කැමැත්තේ කපක් හෝ කපකට වැඩිතරම් හෝ සිටිය හැකි වන්නේ ය. අනඳයෙනි, තථාගතයන් විසින් වනාහි සතර ඍද්ධිපාදයෝ භාවිත හ, බහුලීකෘත හ, යානීකෘත හ, වාස්තුකෘත හ, අනුෂ්ඨිත හ, පරිචිත හ, සුසමාරබ්ධ හ. අනඳයෙනි, ඒ තථාගතයෝ කැමැත්තෝ කපක් හෝ කපකට වැඩිතරම් කලක් හෝ සිටිය හැකි වන්නාහ'' යන මේ වචනය භාග්‍යවතුන් වහන්සේ හමුයෙන් මා විසින් අසන ලදි, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ හමුයෙහි මා විසින් පිළිගන්නා ලදි'' යි අනඳ තෙරණුවෝ කීහ.

''අනඳයෙනි, තෙපි මෙය හදහවු දැ?'' යි බුදුරජුහු අසා වදළහ. 'එසේ ය, වහන්සැ' යි අනඳ තෙරණුවෝ පිළිවදන් දුන්හ.

තස්මාතිහානන්ද තුය්හෙවෙතං දුක්කටං, තුය්හෙවෙතං අපරද්ධං, යං ත්වං තථාගතෙන එවං ඔළාරිකෙ නිමිත්තෙ කයිරමානෙ,[1] ඔළාරිකෙ ඔභාසෙ කයිරමානෙ නාසක්ඛි පටිවිජ්ඣිතුං. න තථාගතං යාචි 'තිට්ඨතු භන්තෙ භගවා කප්පං, තිට්ඨතු සුගතො කප්පං බහුජනහිතාය බහුජනසුඛාය ලොකානුකම්පාය අත්ථාය හිතාය සුඛාය දෙවමනුස්සානන්'ති. සචෙ ත්වං ආනන්ද තථාගතං යාචෙය්‍යාසි, ද්වෙව තෙ වාචා තථාගතො පටික්ඛිපෙය්‍ය, අථ තතියකං අධිවාසෙය්‍ය. තස්මාතිහානන්ද තුය්හෙවෙතං දුක්කටං, තුය්හෙවෙතං අපරද්ධං.

76. එකමිදාහං ආනන්ද සමයං රාජගහෙ විහරාමි ගිජ්ඣකූටෙ පබ්බතෙ. තත්‍ර පි ඛො තාහං ආනන්ද ආමන්තෙසිං: රමණීයං ආනන්ද රාජගහං රමණීයො ගිජ්ඣකූටො පබ්බතො. යස්ස කස්සචි ආනන්ද චත්තාරො ඉද්ධිපාද භාවිතා බහුලීකතා යානීකතා වත්ථුකතා අනුට්ඨිතා පරිචිතා සුසමාරද්ධා, සො ආකඞ්ඛමානො කප්පං වා තිට්ඨෙය්‍ය කප්පාවසෙසං වා. තථාගතස්ස ඛො ආනන්ද චත්තාරො ඉද්ධිපාද භාවිතා බහුලීකතා යානීකතා වත්ථුකතා අනුට්ඨිතා පරිචිතා සුසමාරද්ධා. සො ආකඞ්ඛමානො ආනන්ද තථාගතො කප්පං වා තිට්ඨෙය්‍ය කප්පාවසෙසං වා'ති. එවම්පි ඛො ත්වං ආනන්ද තථාගතෙන ඔළාරිකෙ නිමිත්තෙ කයිරමානෙ ඔළාරිකෙ ඔභාසෙ කයිරමානෙ නාසක්ඛි පටිවිජ්ඣිතුං. න තථාගතං යාචි: 'තිට්ඨතු භන්තෙ භගවා කප්පං තිට්ඨතු සුගතො කප්පං බහුජනහිතාය, බහුජනසුඛාය ලොකානුකම්පාය අත්ථාය හිතාය සුඛාය දෙවමනුස්සාන'න්ති. සචෙ ත්වං ආනන්ද තථාගතං යාචෙය්‍යාසි, ද්වෙව තෙ වාචා තථාගතො පටික්ඛිපෙය්‍ය, අථ තතියකං අධිවාසෙය්‍ය. තස්මාතිහානන්ද තුය්හෙවෙතං දුක්කටං, තුය්හෙවෙතං අපරද්ධං.

එකමිදාහං ආනන්ද සමයං තත්ථෙව රාජගහෙ විහරාමි ගොතමනිග්‍රොධෙ -පෙ- තත්ථෙව රාජගහෙ විහරාමි චොරපපාතෙ -පෙ- තත්ථෙව රාජගහෙ විහරාමි වෙභාරපස්සෙ සත්තපණ්ණිගුහායං -පෙ- තත්ථෙව රාජගහෙ විහරාමි ඉසිගිලිපස්සෙ කාළසිලායං -පෙ- තත්ථෙව රාජගහෙ විහරාමි සීතවනෙ සප්පසොණ්ඩිකපබ්භාරෙ -පෙ- තත්ථෙව රාජගහෙ විහරාමි තපොදාරාමෙ -පෙ- තත්ථෙව රාජගහෙ විහරාමි වෙළුවනෙ කලන්දක නිවාපෙ -පෙ- තත්ථෙව රාජගහෙ විහරාමි ජීවකම්බවනෙ -පෙ- තත්ථෙව රාජගහෙ විහරාමි මද්දකුච්ඡිස්මිං මිගදායෙ. තත්‍රාපි[3] ඛො තාහං ආනන්ද ආමන්තෙසිං: රමණීයං ආනන්ද රාජගහං, රමණීයො ගොතමනිග්‍රොධො -පෙ- රමණීයො චොරපපාතො -පෙ- රමණීයා වෙභාරපස්සෙ සත්තපණ්ණිගුහා -පෙ- රමණීයා ඉසිගිලිපස්සෙ කාළසිලා -පෙ- රමණීයො සීතවනෙ සප්පසොණ්ඩිකපබ්භාරො -පෙ- රමණීයො තපොදාරාමො -පෙ- රමණීයො වෙළුවනෙ කලන්දකනිවාපො -පෙ- රමණීයං ජීවකම්බවනං -පෙ- රමණීයො මද්දකුච්ඡිස්මිං මිගදායො. යස්ස කස්සචි ආනන්ද චත්තාරො ඉද්ධිපාද භාවිතා බහුලීකතා යානීකතා වත්ථුකතා අනුට්ඨිතා පරිචිතා සුසමාරද්ධා, සො ආකඞ්ඛමානො කප්පං වා තිට්ඨෙය්‍ය කප්පාවසෙසං වා. තථාගතස්ස ඛො ආනන්ද චත්තාරො ඉද්ධිපාද භාවිතා බහුලීකතා යානීකතා වත්ථුකතා අනුට්ඨිතා පරිචිතා සුසමාරද්ධා. සො ආකඞ්ඛමානො කප්පං වා තිට්ඨෙය්‍ය කප්පාවසෙසං වා'ති.

1. කරියමානෙ, සීමු 2. නිග්‍රොධාරාමෙ, PTS 3. තත්‍ර, PTS.

''ආනන්දයෙනි, එබැවින් මෙහි තෙපි තථාගතයන් විසින් මෙසේ ඖදාරික නිමිති කරනු ලබන කල්හි, ඖදාරිකාවභාසය කරනු ලබන කල්හි, යම් හෙයෙකින් එය පිළිවිදිනුවට නො හැකි වූහු ද, 'වහන්ස, භාග්‍යවත්හු බොහෝ දෙනාට හිත පිණිස, බොහෝ දෙනාට සුව පිණිස, ලොවට අනුකම්පා පිණිස, දෙව්මිනිස්නට අර්ථ පිණිස හිත පිණිස සුව පිණිස කපක් වැඩ සිටිත් වා, සුගත්හු කපක් වැඩ සිටිත් වා' යි තථාගතයන් නො යැදූහු ද, එය තොපගේ ම දුෂ්කෘතය, තොපගේ ම වරද ය. ආනන්දයෙනි, ඉදින් තෙපි තථාගතයන් යැදූහු නම්, තථාගතයෝ තොපගේ වචන දෙකක් පිළිකෙව්නාහ. වැලි තෙවැන්න ඉවසන්නාහ. එහෙයින් ආනන්දයෙනි, මෙහි මෙය තොපගේ ම දුෂ්කෘතය, තොපගේ ම වරද ය.

76. ආනන්දයෙනි, එක් සමයෙක මම් රජගහ නුවර ගිජුකුළු පව්වෙහි වෙසෙමි. එහි දී ද මම් තොප බණවා ''ආනන්දයෙනි, රජගහ පුර සිත්කලු ය. ගිජුකුළු පව්ව සිත්කළු ය. ආනන්දයෙනි, යම් කිසිවක්හු විසින් සතර ඍද්ධිපාද භාවිත බහුලීකෘත යානීකෘත වාස්තුකෘත අනුෂ්ඨිත පරිචිත සුසමාරබ්ධ නම්, හේ කැමැත්තේ කපක් හෝ කපට වැඩියක් කල් සිටිය හැකි වන්නේ යැ' යි කීමි. ආනන්දයෙනි, මෙසේත් තථාගතයන් විසින් ඖදාරික නිමිත්ත කරනු ලබන කල්හි, ඖදාරික අවභාසය කරනු ලබන කල්හි එය දනගන්නට නො හැකි වූහු. තථාගතයනට ''වහන්ස, බොහෝ දෙනාට හිත පිණිස, බොහෝ දෙනාට සුව පිණිස, ලොවට අනුකම්පා පිණිස, දෙව්මිනිස්නට අර්ථ පිණිස හිත පිණිස සුව පිණිස භගවත්හු කපක් වැඩසිටිත් වා, සුගත්හු කපක් වැඩ සිටිත් වා' යි යාචනා නො කළහු ය. ආනන්දයෙනි, ඉදින් තෙපි තථාගතයන් යැදූහු නම්,තථාගතයෝ තොප වචනදෙකක් ම පිළිකෙව්නාහ, වැලි තෙවැන්න ඉවසන්නාහ. ආනන්දයෙනි, එබැවින් මෙහි තොපගේ ම දුෂ්කෘත ය, තොපගේ ම වරද ය.

ආනන්දයෙනි, එක් සමයෙක්හි මම් ඒ රජගහ නුවර ම ගෞතම න්‍යග්‍රොධය මුලැ වෙසෙමි ... ඒ රජගහ නුවර ම චොරප්‍රපාතයෙහි වෙසෙමි...ඒ රජගහ නුවර ම වෛභාර පර්වතපාර්ශ්වයෙහි සප්තපර්ණිගුහායෙහි වෙසෙමි – ඒ රජගහ නුවර ම ඍෂිගිරිපාර්ශ්වයෙහි කාලශිලායෙහි වෙසෙමි ... ඒ රජගහ නුවර ම ශීතවනයෙහි සප්පසොණ්ඩික පබ්භාරයෙහි වෙසෙමි ... ඒ රජගහ නුවර ම තපොදාරාමයෙහි වෙසෙමි.... ඒ රජගහ නුවරෙහි කලන්දක නිවාප නම් වූ වේළුවනයෙහි වෙසෙමි...ඒ රජගහ නුවරෙහි ම මද්දකුච්ඡි මුවලැවුහි වෙසෙමි. ආනන්දයෙනි, එහි දී ද තොප බණවා 'ආනන්දයෙනි, රජගහ පුර සිත්කලු ය, ආනන්දයෙනි, ගෞතම න්‍යග්‍රොධය සිත්කලු ය, ... චොරප්‍රපාතය සිත්කලු ය ... වෛභාරපාර්ශ්වයෙහි සප්තපර්ණිගුහාව සිත්කලු ය ... ඍෂිගිරිපාර්ශ්වයෙහි කාලශිලාව සිත්කලු ය. ... ශීතවනයෙහි සප්පසොණ්ඩිකපබ්භාරය සිත්කලු ය. ... තපොදාරාමය සිත්කලු ය ... කලන්දකනිවාප නම් වූ වේළුවනය සිත්කලු ය ... මද්දකුච්ඡි මුවවනය සිත්කලු ය. ආනන්දයෙනි, යම් කිසිවක්හු විසින් සතර ඍද්ධිපාද භාවිත ද බහුලීකෘත ද යානීකෘත ද වාස්තුකෘත ද, අනුෂ්ඨිත ද පරිචිත ද සුසමාරබ්ධ ද හේ කැමැත්තේ කපක් හෝ කපකට වැඩියක් කල් හෝ සිටිය හැකි වන්නේ යැ' යි කීමි.

එවම්පි ඛො ආනන්ද තථාගතෙන, ඔළාරිකෙ නිමිත්තෙ කයිරමානෙ -පෙ- නාසක්ඛි පටිවිජ්ඣිතුං. න තථාගතං යාචි 'තිට්ඨතු භගවා කප්පං, තිට්ඨතු සුගතො කප්පං බහුජනහිතාය බහුජනසුඛාය ලොකානුකම්පාය අත්ථාය හිතාය සුඛාය දෙවමනුස්සානන්ති' සචෙ ත්වං ආනන්ද තථාගතං යාචෙය්‍යාසි, ද්වෙව තෙ වාචා තථාගතො පටික්ඛිපෙය්‍ය, අථ තතියකං අධිවාසෙය්‍ය. තස්මාතිහානන්ද තුය්හෙවෙතං දුක්කටං, තුය්හෙවෙතං අපරද්ධං.

77. එකමිදහං ආනන්ද සමයං ඉධෙව වෙසාලියං විහරාමි උදෙන-චෙතියෙ. තත්‍රපි ඛො තාහං ආනන්ද ආමන්තෙසිං: රමණීයා ආනන්ද වෙසාලී, රමණීයං උදෙනං චෙතියං. යස්ස කස්සචි ආනන්ද චත්තාරො ඉද්ධිපාද භාවිතා -පෙ- සුසමාරද්ධා, සො ආකඞ්ඛමානො කප්පං වා තිට්ඨෙය්‍ය කප්පාවසෙසං වා තථාගතස්ස ඛො ආනන්ද චත්තාරො ඉද්ධිපාද භාවිතා -පෙ- සුසමාරද්ධා. සො ආකඞ්ඛමානො ආනන්ද තථාගතො කප්පං වා තිට්ඨෙය්‍ය කප්පාවසෙසං වා'ති. එවම්පි ඛො ත්වං ආනන්ද තථාගතෙන ඔළාරිකෙ නිමිත්තෙ කයිරමානෙ -පෙ- නාසක්ඛි පටිවිජ්ඣිතුං -පෙ- තස්මාතිහානන්ද තුය්හෙවෙතං දුක්කටං, තුය්හෙවෙතං අපරද්ධං.

එකමිදහං ආනන්ද සමයං ඉධෙව වෙසාලියං විහරාමි ගොතමකෙ චෙතියෙ. -පෙ- ඉධෙව වෙසාලියං විහරාමි සත්තම්බෙ චෙතියෙ. -පෙ- ඉධෙව වෙසාලියං විහරාමි බහුපුත්තෙ චෙතියෙ. -පෙ- ඉධෙව වෙසාලියං විහරාමි සාරන්දදෙ චෙතියෙ -පෙ- ඉදනෙව ඛො තාහං ආනන්ද අජ්ජ චාපාලෙ චෙතියෙ ආමන්තෙසිං: රමණීයා ආනන්ද වෙසාලී, රමණීයං චාපාලං චෙතියං. යස්ස කස්සචි ආනන්ද චත්තාරො ඉද්ධිපාද භාවිතා බහුලීකතා යානීකතා වත්ථුකතා අනුට්ඨිතා පරිචිතා සුසමාරද්ධා, සො ආකඞ්ඛමානො කප්පං වා තිට්ඨෙය්‍ය කප්පාවසෙසං වා. තථාගතස්ස ඛො ආනන්ද චත්තාරො ඉද්ධිපාද භාවිතා බහුලීකතා යානීකතා වත්ථුකතා පරිචිතා සුසමාරද්ධා. සො ආකඞ්ඛමානො ආනන්ද තථාගතො කප්පං වා තිට්ඨෙය්‍ය කප්පාවසෙසං වා'ති. එවම්පි ඛො ත්වං ආනන්ද තථාගතෙන ඔළාරිකෙ නිමිත්තෙ කයිරමානෙ, ඔළාරිකෙ ඔභාසෙ කයිරමානෙ නාසක්ඛි පටිවිජ්ඣිතුං. න තථාගතං යාචි; තිට්ඨතු භගවා කප්පං, තිට්ඨතු සුගතො කප්පං බහුජනහිතාය බහුජනසුඛාය ලොකානුකම්පාය අත්ථාය හිතාය සුඛාය දෙවමනුස්සානන්ති. සචෙ ත්වං ආනන්ද තථාගතං යාචෙය්‍යාසි, ද්වෙව තෙ වාචා තථාගතො පටික්ඛිපෙය්‍ය, අථ තතියකං අධිවාසෙය්‍ය තස්මාතිහානන්ද තුය්හෙවෙතං දුක්කටං, තුය්හෙවෙතං අපරද්ධං.

අනඳයෙනි, මෙසේත් තථාගතයන් විසින් ඖදරික නිමිත්ත කරනු ලබන කල්හි ... එය දැනගන්නට නො හැකි වූහ. 'භගවත්හු බොහෝ දෙනාට හිත පිණිස, බොහෝ දෙනාට සුව පිණිස, ලොවට අනුකම්පා පිණිස, දෙව්මිනිස්නට වැඩ පිණිස හිත පිණිස සුව පිණිස කපක් හෝ කපකට වැඩියක් වැඩ සිටිත් වා' යි තථාගතයන් නො ම යැදූහ. අනඳයෙනි, ඉදින් තෙපි තථාගතයන් යැදූහු නම්, තොපගේ වචන දෙකක් ම තථාගතයෝ පිළිකෙව්නාහ, වැලි තෙවැන්න ඉවසන්නාහ. එහෙයින් අනඳයෙනි, මෙහි තොපගේ ම දුෂ්කෘතය වෙයි, තොප ගේ ම වරද වෙයි.

77. අනඳයෙනි, එක් සමයෙක්හි මේ විසල්පුරෙහි ම උදෙන චෛත්‍යයෙහි වෙසෙමි. එහි දී ද අනඳයෙනි, තොප බණවා "අනඳයෙනි, විසල් පුර සිත්කලු ය, උදෙන චෛත්‍යය සිත්කලු ය. අනඳයෙනි, යමක්හු විසින් සතර ඍද්ධිපාද භාවිත ... සුසමාරබ්ධ වී නම්, හේ කැමැත්තේ කපක් හෝ කපකට වැඩි කල් සිටිය හැකි වන්නේ ය. අනඳයෙනි, තථාගතයන් විසින් වනාහි සතර ඍද්ධිපාදයෝ භාවිත හ ... සුසමාරබ්ධ හ. ඔබ කැමැත්තාහු කපක් හෝ එයට වැඩියක් කල් හෝ සිටියැ හැකි වන්නාහ" යි කීමි. අනඳයෙනි, මෙසේ තථාගතයන් විසින් ඖදරික නිමිත්ත කරනු ලබන කල්හි ... එය දැනගන්නට නො හැකි වූහ. එහෙයින් අනඳයෙනි, මෙහි මේ තොපගේ ම දුෂ්කෘතය ය, මේ තොපගේ ම වරද ය.

අනඳයෙනි, මම එක් සමයෙක මෙහි විසල්පුර ගෞතමක චෛත්‍යයෙහි වෙසෙමි ... මේ විසල්පුරෙහි ම සප්තාම්‍රචෛත්‍යයෙහි වෙසෙමි ... මේ විසල්පුරයෙහි ම බහුපුත්‍රක චෛත්‍යයෙහි වෙසෙමි ... මේ විසල්පුරයෙහි ම සාරන්දද චෛත්‍යයෙහි වෙසෙමි ... අනඳයෙනි, අද දූන් මේ චාපාල චෛත්‍යයෙහි දී තොප බණවා 'අනඳයෙනි, විසල්පුර සිත්කලු ය, චාපාලචෛත්‍යය සිත්කලු ය. අනඳයෙනි, යම් කිසිවක්හු විසින් සතර ඍද්ධිපාද භාවිත බහුලීකෘත යානීකෘත වාස්තුකෘත අනුෂ්ඨිත පරිචිත සුසමාරබ්ධ නම්, හේ කැමැත්තේ කපක් හෝ කපකට වැඩියක් කල් සිටියැ හැකි වන්නේ ය. අනඳයෙනි, තථාගතයන් විසින් සතර ඍද්ධිපාද භාවිත ය, බහුලීකෘත ය, යානීකෘත ය, වාස්තුකෘත ය, අනුෂ්ඨිත ය, පරිචිත ය, සුසමාරබ්ධ ය. අනඳයෙනි, ඒ තථාගතයෝ කැමැත්තාහු නම් කපක් හෝ එයට වැඩියක් කල් සිටිය හැකි වන්නාහ' යි කීමි. අනඳයෙනි, මෙසේත් තථාගතයන් විසින් ඖදරික නිමිත්තය කරනු ලබන කල්හි, ඖදරිකාවභාසය කරනු ලබන කල්හි, එය දැනගන්නට නො හැකි වූහු. 'බොහෝ දෙනාට හිත පිණිස බොහෝ දෙනාට සුව පිණිස, ලොවට අනුග්‍රහ පිණිස, දෙව්මිනිස්නට වැඩ පිණිස, හිත පිණිස, සුව පිණිස, භගවත්හු කපක් වැඩසිටිත් වා, සුගත්හු කපක් වැඩසිටිත් ව' යි තථාගතයන් නො යැදූහු. අනඳයෙනි, ඉදින් තෙපි යැදූහු නම්, තථාගතයෝ තොප කී බස දෙවරක් ම පිළිකෙව්නාහ. තෙවෙනි වර ඉවසන්නාහ. එහෙයින් අනඳයෙනි, මෙහි මේ තොපගේ ම දුෂ්කෘතය වෙයි, තොපගේ ම වරද වෙයි.

78. නනු එතං ආනන්ද මයා පටිගච්චෙව අක්ඛාතං: සබ්බෙහෙව පියෙහි මනාපෙහි නානාභාවො විනාභාවො අඤ්ඤථාභාවො. තං කුතෙත්ථ ආනන්ද ලබ්භා යං තං ජාතං භූතං සඞ්ඛතං පලොකධම්මං. තං වත මා පලුජ්ජීති. නෙතං ඨානං විජ්ජති. යං ඛො පනෙතං ආනන්ද තථාගතෙන චත්තං වන්තං මුත්තං පහීණං පටිනිස්සට්ඨං, ඔස්සට්ඨො ආයුසඞ්ඛාරො, එකංසෙන වාචා තථාගතෙන භාසිතා 'න චිරං තථාගතස්ස පරිනිබ්බානං භවිස්සති, ඉතො තිණ්ණං මාසානං අච්චයෙන තථාගතො පරිනිබ්බායිස්සතී'ති. තඤ්චනං[1] තථාගතො ජීවිතහෙතු පුන පච්චාවමිස්සතී'ති නෙතං ඨානං විජ්ජති.

79. ආයාමානන්ද යෙන මහාවනං කූටාගාරසාලා තෙනුපසඞ්කමිස්සාමා'ති. "එවං භන්තෙ"ති ඛො ආයස්මා ආනන්දො භගවතො පච්චස්සොසි අථ ඛො භගවා ආයස්මතා ආනන්දෙන සද්ධිං යෙන මහාවනං කූටාගාරසාලා තෙනුපසඞ්කමි. උපසඞ්කමිත්වා ආයස්මන්තං ආනන්දං ආමන්තෙසි; ගච්ඡ ත්වං ආනන්ද, යාවතිකා භික්ඛූ වෙසාලිං උපනිස්සාය විහරන්ති, තෙ සබ්බෙ උපට්ඨානසාලායං සන්නිපාතෙහී"ති. "එවං භන්තෙ"ති ඛො ආයස්මා ආනන්දො භගවතො පටිස්සුත්වා, යාවතිකා භික්ඛූ වෙසාලිං උපනිස්සාය විහරන්ති, තෙ සබ්බෙ උපට්ඨානසාලායං සන්නිපාතෙත්වා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි. උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං අට්ඨාසි. එකමන්තං ඨිතො ඛො ආයස්මා ආනන්දො භගවන්තං එතදවොච; "සන්නිපතිතො භන්තෙ භික්ඛුසඞ්ඝො, යස්ස'දානි භන්තෙ භගවා කාලං මඤ්ඤසී"ති.

[බ්‍රහ්මචරියචිරට්ඨිතික-ධම්මදෙසනා]

80. අථ ඛො භගවා යෙන උපට්ඨානසාලා තෙනුපසඞ්කමි. උපසඞ්කමිත්වා පඤ්ඤත්තෙ ආසනෙ නිසීදි. නිසජ්ජ ඛො භගවා භික්ඛූ ආමන්තෙසි: "තස්මාතිහ භික්ඛවෙ යෙ තෙ[2] මයා ධම්මා අභිඤ්ඤා දෙසිතා, තෙ වො සාධුකං උග්ගහෙත්වා ආසෙවිතබ්බා භාවෙතබ්බා බහුලීකාතබ්බා යථයිදං බ්‍රහ්මචරියං අද්ධනියං අස්ස චිරට්ඨිතිකං. තදස්ස බහුජනහිතාය බහුජනසුඛාය ලොකානුකම්පාය අත්ථාය හිතාය සුඛාය දෙවමනුස්සානං කතමෙ ච තෙ භික්ඛවෙ ධම්මා මයා අභිඤ්ඤා[3] දෙසිතා, යෙ වො[4] සාධුකං උග්ගහෙත්වා ආසෙවිතබ්බා භාවෙතබ්බා බහුලීකාතබ්බා යථයිදං බ්‍රහ්මචරියං අද්ධනියං අස්ස චිරට්ඨිතිකං. තදස්ස බහුජනහිතාය බහුජනසුඛාය ලොකානුකම්පාය අත්ථාය හිතාය සුඛාය දෙවමනුස්සානං. සෙය්‍යථීදං, චත්තාරො සතිපට්ඨානා, චත්තාරො සම්මප්පධානා, චත්තාරො ඉද්ධිපාද පඤ්චින්ද්‍රියානි, පඤ්ච බලානි. සත්ත බොජ්ඣඞ්ගා, අරියො අට්ඨඞ්ගිකො මග්ගො.

1. තංවෙතං, ස්‍යා තං වචනං, PTS සිමු.
2. යෙ වො, PTS
3. අභිඤ්ඤාය, PTS.
4. තෙ වො, සිමු.

78. ආනන්දයෙනි, ප්‍රිය වූ මන වඩන්නාවූ සියලු දෑය කෙරෙන් වෙන් වීම, ඉවත් වීම, අන් සැටියෙකින් වීම යන මෙය මා විසින් කල් තබා ම තොපට කියන ලද්දේ නො වේ ද? ආනන්දයෙනි, යමක් උපන්නේ ද, වූයේ ද, සැකැසුණේ ද, පලුදු වන සුලු ද, 'එය පලුදු නො වේ වා' යි යන මෙය කොයින් ලැබෙන්නේ ද? මෙ කරුණ විද්‍යමාන නො වේ. ආනන්දයෙනි, යමක් තථාගතයන් විසින් හරන ලද ද, බැහැර කරන ලද ද, මුදන ලද ද, පහ කරන ලද ද, දුරු ලන ලද ද,යම් ආයුසංස්කාරයෙක් හරන ලද ද, නොබෝ කල්හි තථාගතයන්ගේ පිරිනිවීම වන්නේ යැ යි, මෙයින් තෙමසක් ඇවෑමෙන් තථාගතයෝ පිරිනිවෙන්නාහ' යි යම් ඒකාන්ත වචනයෙක් තථාගතයන් විසින් කියන ලද ද, ඒ වචනය තථාගතයෝ දිවි හෙයින් නුමුදු වළහන්නාහ යන මෙය නැත්තේ ය. මේ කාරණය අවිද්‍යමාන ය.

79. 'ආනන්දයෙනි, යමු, මහාවනය යම් තැනෙක ද, කූටාගාරශාලා වෙහෙර යම් තැනෙක ද, එ තැනට එළැඹෙන්නම්හ' යි බුදුරජුහු වදාළාහ. 'එසේ ය වහන්සැ' යි ආනන්ද තෙරණුවෝ භාග්‍යවත් බුදුරජුනට පිළිවදන් දුන්හ. එකල්හි භාග්‍යවත්හු ආයුෂ්මත් ආනන්ද තෙරුන් හා මහ වෙනෙහි කූටාගාරශාලා වෙහෙර කරා වැඩියහ. වැඩ ආනන්ද තෙරුන් බණවා, 'ආනන්දයෙනි, යවු, යම් පමණ මහණහු විසල්පුර නිසා වෙසෙත් ද, ඔවුන් හැම උවටන්හලැ රැස්කරවු' යි වදාළහ. 'එසේ ය, වහන්සැ' යි ආනන්ද තෙරණුවෝ බුදුරජුනට පිළිවදන් දී විසල්පුර වසනා තාක් හැම මහණුන් උවටන්හලැ රැස් කොට භාග්‍යවත් බුදුරජුන් කරා එළැඹ වැඳ පසෙක සිටියාහ. පසෙකැ සිටියාවූ ආනන්ද තෙරණුවෝ භගවත් බුදුරජුනට 'වහන්ස, භික්සඟ රැස් කරන ලද්දේ ය. යමක් පිණිස භාග්‍යවතුන් වහන්සේ දැන් කල් සිතන සේක් නම් මේ ඒ කලැ'' යි සැළ කළහ.

[බ්‍රහ්මචර්‍ය්‍යාචිරස්ථායි ධර්‍මදෙශනා]

80. ඉක්බිති භගවත්හු උවටන්හල කරා එළැඹියහ. එළැඹ, පණවා තුබුණු අස්නැ වැඩහුන්හ. වැඩහිඳ ම මහණුන් බණවා, ''මහණෙනි, යම් සේ මේ සසුන්බඹසර බොහෝ කල් පැවැත්ත හෙන්නේ ද, චිරස්ථිතික වන්නේ ද, එසේ මෙහි මා විසින් යම් ධර්ම කෙනෙක් වෙසෙසි නුවණින් දැන දෙසන ලද ද, තොප විසින් ඒ මොනොවට ඉගෙන ආසෙවන කළ යුතු, භාවනා විසින් වැඩිය යුතු, බහුල වශයෙන් කළ යුතු. එය බොහෝ දෙනාට හිත පිණිස, බොහෝ දෙනාට සැප පිණිස, ලොවට අනුකම්පා පිණිස දෙව්මිනිස්නට අර්ථ පිණිස, හිත පිණිස සුව පිණිස වන්නේ ය. මහණෙනි, යමසේ මෙ සසුන් බඹසර බොහෝ කල් පැවැත්ත හෙන්නේ ද, චිරස්ථිතික වන්නේ ද, එය බොහෝ දෙනාට සැප පිණිස ලොවට අනුකම්පා පිණිස දෙව්මිනිස්නට අර්ථ පිණිස, හිත පිණිස, සුව පිණිස වන්නේ ද, එසේ ඒ යම් ධර්ම කෙනෙක් තොප විසින් මොනොවට ඉගෙන ආසෙවන කළ යුතු ද, වැඩිය යුතු ද, බහුල කළ යුතු ද, මහණෙනි, මා විසින් වෙසෙසි නුවණින් දැන දෙසන ලද ඒ ධර්මයෝ කවුරු ද යත්: ඔහු නම් සතර සතිපට්ඨානයෝ ය, සතර සම්‍යක්ප්‍රධානයෝ ය, සතර ඍද්ධිපාදයෝ ය, පංච ඉන්ද්‍රියයෝ ය, පඤ්ච බල ය, සප්ත බොධ්‍යඞ්ග ය, ආර්‍ය්‍ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය ය යන මොහු ය.

ඉමෙ ඛො භික්ඛවෙ ධම්මා මයා අභිඤ්ඤා දෙසිතා. තෙ වො සාධුකං උග්ගහෙත්වා ආසෙවිතබ්බා බහුලීකාතබ්බා යථයිදං බ්‍රහ්මචරියං අද්ධනියං අස්ස චිරට්ඨිතිකං, තදස්ස බහුජනහිතාය බහුජනසුඛාය ලොකානුකම්පාය අත්ථාය හිතාය සුඛාය දෙවමනුස්සානන්ති''.

81. අථ ඛො භගවා භික්ඛූ ආමන්තෙසි: ''හන්ද'දානි භික්ඛවෙ ආමන්තයාමි වො. වයධම්මා සඞ්ඛාරා. අප්පමාදෙන සම්පාදෙථ. නචිරං තථාගතස්ස පරිනිබ්බානං භවිස්සති. ඉතො තිණ්ණං මාසානං අච්චයෙන තථාගතො පරිනිබ්බායිස්සතී''ති. ඉදමවොච භගවා. ඉදං වත්වා සුගතො අථාපරං එතදවොච සත්ථා[1]:

පරිපක්කො වයො මය්හං පරිත්තං මම ජීවිතං
පහාය වො ගමිස්සාමි කතමෙම සරණමත්තනො.
අප්පමත්තා සතිමන්තො සුසීලා හොථ භික්ඛවො,
සුසමාහිතසඞ්කප්පා සචිත්තමනුරක්ඛථ.
යො ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ අප්පමත්තො විහස්සති[2],
පහාය ජාතිසංසාරං දුක්ඛස්සන්තං කරිස්සතී ති.

තතියභාණවාරො.

---

1. ඉතො පරං ස්‍යාමපොත්ථකෙ අයං අධිකො පාඨො'පි දිස්සතෙ;
''දහරා පි ච යෙ වුඩ්ඪා යෙ බාලා යෙ ච පණ්ඩිතා
අඩ්ඪා චෙව දළිද්ද ච සබ්බෙ මච්චුපරායණා
යථා පි කුම්භකාරස්ස කතං මත්තිකභාජනං
ඛුද්දකං ච මහන්තං චයඤ්ච පක්කඤ්චආමකං
සබ්බං භෙදනපරියන්තං එවං මච්චාන ජීවිතං
අථාපරං එතදවොච'' සත්ථා

2. විහරිස්සති ස්‍යා, විහෙස්සති සීමු. සද්දනීතියං 1038 – ''විහරස්ස හ – විප්පුබ්බස්ස හර ධාතුස්ස 'හ' ඉච්චාදෙසො හොති වා ස්සන්තිම්හි විභත්තියං – අප්පමත්තො විහස්සති''

මහණෙනි, මේ ධර්මයෝ වනාහි මා විසින් වෙසෙසි නුවණින් දැන දෙසන ලදහ. ඔහු තොප විසින් මේ සසුන්බඹසර බොහෝ කල් පවත්නා පිණිස, චිරස්ථිතික වනු පිණිස, මොනොවට ඉගෙන ආසෙවන කළ යුතු, වැඩියැ යුතු, බහුල කළ යුතු. එය බොහෝ දෙනාට හිත පිණිස, බොහෝ දෙනාට සුව පිණිස, ලොවට අනුකම්පා පිණිස, දෙවිමිනිස්නට අර්ථ පිණිස හිත පිණිස සැප පිණිස වන්නේ යැ''යි වදළහ.

81. ඉක්බිති භගවත්හු භික්ෂූන් බණවා, ''මහණෙනි, දැන් තොප අමතමි. සංස්කාරයෝ නැසෙන සුල්ලහ. නොපමායෙන් තුන්සික සපයවු. නොබෝ කල්හි තථාගතයන්ගේ පිරිනිවන වන්නේ ය. මෙයින් තුන් මස් ඇවෑමෙන් තථාගතයෝ පිරිනිවෙන්නාහ'' යි වදළහ. භගවත්හු මෙය වදළහ. සුගත්හු මෙය වදරා ඉක්බිති ඒ ශාස්තෘහු ගාථාබන්ධන වශයෙන් අනෙකක් වූ මේ වචන ද වදළහ:

''මගේ වයස මුහුකෙළේ ය. මගේ ජීවිතකාලය (තව) ස්වල්පයකි. තොප හැර යන්නෙමි. මා විසින් තමහට පිහිට කරන ලද්දේ ය.

මහණෙනි, නොපමා වවු, සිහි ඇත්තෝ වවු, සුසිල් වවු, මොනොවට පිහිටුවූ සම්‍යක්කල්පනා ඇත්තෝ තමන් සිත රැකගනිවු.

යමෙක් මේ සස්නෙහි නොපමා ව වෙසෙන්නේ නම්, හෙතෙම ජාතිසංසාරය (ඉපැත්ම ද සසර ද නොහොත් ජාතිසංඛ්‍යාත සසර) හැර ලා දුක් කෙළවර කරන්නේ ය.''

තෙවෙනි බණවර යි.

[චත්තාරො අරියධම්මා]

82. අථ ඛො භගවා පුබ්බණ්හසමයං නිවාසෙත්වා පත්තචීවරමාදාය වෙසාලිං පිණ්ඩාය පාවිසි. වෙසාලියං පිණ්ඩාය චරිත්වා පච්ඡාභත්තං පිණ්ඩපාතපටික්කන්තො නාගාපලොකිතං[1] වෙසාලිං අපලොකෙත්වා ආයස්මන්තං ආනන්දං ආමන්තෙසි: ඉදං පච්ඡිමකං ආනන්ද තථාගතස්ස වෙසාලියා දස්සනං භවිස්සති. ආයාමානන්ද යෙන භණ්ඩගාමො[2] තෙනුපසඞ්කමිස්සාමා'ති. 'එවම්භන්තෙ'ති ඛො ආයස්මා ආනන්දො භගවතො පච්චස්සොසි. අථ ඛො භගවා මහතා භික්ඛුසඞ්ඝෙන සද්ධිං යෙන භණ්ඩගාමො තදවසරි. තත්‍ර සුදං භගවා භණ්ඩගාමෙ විහරති.

තත්‍ර ඛො භගවා භික්ඛූ ආමන්තෙසි: "චතුන්නං භික්ඛවෙ ධම්මානං අනනුබොධා අප්පටිවෙධා එවමිදං දීඝමද්ධානං සන්ධාවිතං සංසරිතං මමඤ්චෙව තුම්හාකඤ්ච. කතමෙසං චතුන්නං? අරියස්ස භික්ඛවෙ සීලස්ස අනනුබොධා අප්පටිවෙධා එවමිදං දීඝමද්ධානං සන්ධාවිතං සංසරිතං මමඤ්චෙව තුම්හාකඤ්ච. අරියස්ස භික්ඛවෙ සමාධිස්ස අනනුබොධා අප්පටිවෙධා එවමිදං දීඝමද්ධානං සන්ධාවිතං සංසරිතං මමඤ්චෙව තුම්හාකඤ්ච - අරියාය භික්ඛවෙ පඤ්ඤාය -පෙ- අරියාය භික්ඛවෙ විමුත්තියා -පෙ-

තයිදං භික්ඛවෙ අරියං සීලං අනුබුද්ධං පටිවිද්ධං අරියො සමාධි අනුබුද්ධො පටිවිද්ධො. අරියා පඤ්ඤා අනුබුද්ධා පටිවිද්ධා. උච්ඡින්නා භවතණ්හා ඛීණා භවනෙත්ති. නත්ථිදානි පුනබ්භවො"ති. ඉදමවොච භගවා ඉදං වත්වා සුගතො අථාපරං එතදවොච සත්ථා:

"සීලං සමාධි පඤ්ඤා ච විමුත්ති ච අනුත්තරා
අනුබුද්ධා ඉමෙ ධම්මා ගොතමෙන යසස්සිනා,

ඉති බුද්ධො අභිඤ්ඤාය ධම්මමක්ඛාසි භික්ඛුනං
දුක්ඛස්සන්තකරො සත්ථා චක්ඛුමා පරිනිබ්බුතො"ති.

---
1. නාගාවලොකිතං, සයා
2 භණ්ඩුගාමො, මජසං

[ආයර්‍යධර්ම සතර]

82. ඉක්බිත්තෙන් භගවත්හු පෙරවරු සමයෙහි හැඳ පෙරෙව පාසිවුරු ගෙන විසල්පුර පිඩු පිණිස පිවිසියහ. විසල්පුර පිඩු පිණිස හැසිර පසුබත්හි පිඩුවායෙන් පෙරළා වැඩියාහු, නාගාපලොකනයෙන් විසල්පුර බලාවදරා, අනඳ තෙරුන් බණවා, "අනඳයෙනි, මේ තථාගතයන්ගේ පශ්චිම වෛශාලිදර්ශනය වන්නේ ය. යමු, අනඳයෙනි, භණ්ඩගාමය වෙත එළඹෙන්නමු" යි වදළහ. 'එසේ ය වහන්සැ' යි කියා අනඳ තෙරණුවෝ භගවත් බුදුරජුනට පිළිවදන් ඇස්වූහ. ඉක්බිති භගවත්හු මහත් බික්සඟන සැටුව භණ්ඩ ගම වෙත වැඩියහ. භගවත්හු එහි භණ්ඩ ගමෙහි වැඩවෙසෙති.

එකල්හි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ භික්ෂූන් බණවා, "මහණෙනි, සතර ධර්මයන් අනුබොධ නොකිරීමෙන් ප්‍රතිවෙධ නොකිරීමෙන් මෙසේ මේ දික් කලක් මගේ ද තොපගේ ද සසරැ සැරුම විය. කවර සතර ධර්මයන්ගේ (අනනුබොධයෙන් අප්‍රතිවෙධයෙන්) ද යත්: මහණෙනි, ආයර්‍ය ශීලයාගේ අනනුබොධයෙන් අප්‍රතිවෙධයෙන් මෙසේ මේ දික් කලක් මගේ ද තොප ගේ ද සසරැ දිවැ හැවිදීම, සසරැ සැරීම විය. මහණෙනි, ආයර්‍ය සමාධිහුගේ අනනුබොධයෙන් අප්‍රතිවෙධයෙන් මෙසේ මෙ දික් කලක් මගේ ද තොපගේ ද සසරැ දිවැ හැවිදීම, සසරැ සැරුම විය - මහණෙනි, ආයර්‍ය ප්‍රඥාවගේ . . මහණෙනි, ආයර්‍ය විමුක්තිය ගේ අනනුබොධයෙන් අප්‍රතිවෙධයෙන් මෙසේ මෙ දීර්ඝ කාලයක් මගේ ද තොප ගේ ද සසරැ දිව හැවිදීම, සසර සැරීම විය.

මහණෙනි, ඒ ආයර්‍ය ශීලය මා විසින් ද තොප විසින් ද අනුබුද්ධ ය, ප්‍රතිවිද්ධ ය. ඒ ආයර්‍ය සමාධිය මා විසින් ද තොප විසින් ද අනුබුද්ධ ය, ප්‍රතිවිද්ධ ය. ඒ ආයර්‍ය ප්‍රඥාව මා විසින් ද තොප විසින් ද අනුබුද්ධ ය, ප්‍රතිවිද්ධ ය. භවතෘෂ්ණාව සිඳුනා ලදී, භවනෙත්තිය ක්ෂීණ විය. දැන් පුනර්භවයෙක් නැතැ" යි වදළහ. භගවත්හු මෙය, වදළාහ. සුගත්හු මෙය වදරා, යලිදු ගාථා බන්ධන විසින් අනෙකක් වූ මේ වචන වදළාහ:

"ලොවුතුරු ශීලය ද ලොවුතුරු සමාධිය ද ලොවුතුරු ප්‍රඥාව ද ලොවුතුරු විමුක්තිය ද යන මෙ දහම්හු කීර්තිමත් ගෞතමයන් විසින් අනුබෝධ කරන ලදූහ.

මෙසේ බුදුහු වෙසෙසින් දැන මහණුනට දහම් දෙසූහ. පසැස් ඇති, දුක් නැසූ ඒ ශාස්තෘහු කෙලෙස් පිරිනිවනින් පිරිනිවියාහ."

තත්‍රාපි සුදං භගවා භණ්ඩගාමෙ විහරන්තො එතදෙව බහුලං භික්ඛූනං ධම්මිං කථං කරොති: "ඉති සීලං, ඉති සමාධි, ඉති පඤ්ඤා. සීලපරිභාවිතො සමාධි මහප්ඵලො හොති මහානිසංසො. සමාධිපරිභාවිතා පඤ්ඤා මහප්ඵලා හොති මහානිසංසා. පඤ්ඤාපරිභාවිතං චිත්තං සම්මදෙව ආසවෙහි විමුච්චති සෙය්‍යථීදං කාමාසවා භවාසවා අවිජ්ජාසවා'ති.

[චත්තාරො මහාපදෙසා]

83. අථ ඛො භගවා භණ්ඩගාමෙ යථාභිරන්තං විහරිත්වා ආයස්මන්තං ආනන්දං ආමන්තෙසි: 'ආයාමානන්ද යෙන හත්ථිගාමො, යෙන අම්බගාමො, යෙන ජම්බුගාමො, යෙන භොගනගරං තෙනුපසඞ්කමිස්සාමා''ති. ''එවම්භන්තෙ''ති ඛො ආයස්මා ආනන්දො භගවතො පච්චස්සොසි. අථ ඛො භගවා මහතා භික්ඛුසඞ්ඝෙන සද්ධිං යෙන භොගනගරං තදවසරි. තත්‍රසුදං භගවා භොගනගරෙ විහරති ආනන්දෙ චෙතියෙ.

තත්‍ර ඛො භගවා භික්ඛූ ආමන්තෙසි: ''චත්තාරො' මෙ භික්ඛවෙ මහාපදෙසෙ දෙසිස්සාමි. තං සුණාථ සාධුකං මනසි කරොථ, භාසිස්සාමී''ති. 'එවම්භන්තෙ''ති ඛො තෙ භික්ඛූ භගවතො පච්චස්සොසුං. භගවා එතදවොච:

ඉධ භික්ඛවෙ භික්ඛු එවං වදෙය්‍ය: ''සම්මුඛා මෙතං ආවුසො භගවතො සුතං, සම්මුඛා පටිග්ගහිතං, අයං ධම්මො අයං විනයො ඉදං සත්ථුසාසනන්ති'' තස්ස භික්ඛවෙ භික්ඛුනො භාසිතං නෙව අභිනන්දිතබ්බං න පටික්කොසිතබ්බං. අනභිනන්දිත්වා අප්පටික්කොසිත්වා තානි පදබ්‍යඤ්ජනානි සාධුකං උග්ගහෙත්වා සුත්තෙ ඔතාරෙතබ්බානි[1] විනයෙ සන්දස්සෙතබ්බානි. තානි චෙ සුත්තෙ ඔතාරියමානානි[2] විනයෙ සන්දස්සියමානානි න චෙව සුත්තෙ ඔතරන්ති[3] න ච විනයෙ සන්දිස්සන්ති, නිට්ඨමෙත්ථ ගන්තබ්බං: අද්ධා ඉදං න චෙව තස්ස භගවතො වචනං, ඉමස්ස ච භික්ඛුනො දුග්ගහිතන්ති. ඉති හෙතං භික්ඛවෙ ඡඩ්ඩෙය්‍යාථ. තානි චෙ සුත්තෙ ඔතාරියමානානි විනයෙ සන්දස්සියමානානි සුත්තෙ චෙව ඔතරන්ති විනයෙ ච සන්දිස්සන්ති, නිට්ඨමෙත්ථ ගන්තබ්බං: 'අද්ධා ඉදං තස්ස භගවතො වචනං. ඉමස්ස ච භික්ඛුනො සුග්ගහිත'න්ති. ඉමං භික්ඛවෙ පඨමං මහාපදෙසං ධාරෙය්‍යාථ. (1)

1. ඔසාරෙතබ්බානි, මජසං
2. ඔසාරියමානානි
3. ඔසරන්ති,

භාග්‍යවතුන්වහන්සේ ඒ භණ්ඩගාමයෙහි වසන සේක් ''ශීලය මෙ බඳු යැ, සමාධිය මෙ බඳු යැ, ප්‍රඥාව මෙ බඳු යැ. ශීලයෙන් පරිභාවිත සමාධිය මහත් පල ඇත්තේ ය, මහත් අනුසස් ඇත්තේ ය, සමාධියෙන් පරිභාවිත ප්‍රඥාව මහත් ඵල ඇත්තේ ය, මහත් අනුසස් ඇත්තේ ය, ප්‍රඥායෙන් පරිභාවිත සිත කාමාස්‍රවය කෙරෙන් ද භවාස්‍රවය කෙරෙන් ද අවිද්‍යාස්‍රවය කෙරෙන් දැ යි මෙසේ මෙ කී ආස්‍රවකෙරෙන් මොනොවට ම මිදේ යැ'' යැ යි භික්ෂූනට මෙය ම බහුල කොටැති ධර්මකථාවක් කරන සේක.

සතර මහා අපදේශ

ඉක්බිති භාග්‍යවතුන් වහන්සේ භණ්ඩගාමයෙහි කැමැති තාක් රැඳී හිඳ, අනඳ තෙරුන් බණවා, 'අනඳයෙනි, එවු යමු, **හස්තිග්‍රාමය** යම් තැනෙක ද එ තැනට එළැඹෙන්නමු' යි වදාළ සේක. . . . **අම්බගාමය** යම් තැනෙක ද එ තැනට . . . **ජම්බුගාමය** යම් තැනෙක ද එ තැනට . . . **භෝග නගරය** යම් තැනෙක ද එහි යන්නමු' යි වදාළ සේක. 'එසේ යැ, වහන්සැ' යි අනඳ තෙරණුවෝ භගවත් බුදුරජුනට පිළිවදන් දුන්හ. ඉක්බිති භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මහත් බික්සඟන කැටුව භෝග නගරය කරා වැඩි සේක. එ සමයෙහි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ භෝග නගරයෙහි **ආනන්ද චෛත්‍යස්ථානයෙහි** වැඩ වෙසෙන සේක.

83. එහි දී භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මහණුන් බණවා, ''මහණෙනි, සතර මහා අපදේශයන් දෙසන්නෙමි. එය අසවු, මොනොවට සිත්හි කරවු, කියන්නෙමි' යි වදාළ සේක. 'එසේ යැ වහන්සැ' යි ඒ මහණහු භගවත් බුදුරජුනට පිළිවදන් දුන්හ. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මෙය වදාළ සේක: ''මහණෙනි, මෙහි මහණෙක්, 'ඇවැත්නි, ධර්මය මේ යැ විනය මෙ යැ, ශාස්තෘශාසනය මේ යැ' යි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ හමුයෙහි සිට මා විසින් මෙය අසන ලද්දේය භාග්‍යවතුන්වහන්සේ හමුයෙහිදී පිළිගන්නා ලද්දේ යැ' යි මෙසේ කියන්නේ නම්, මහණෙනි, (එ පමණින්) එ මහණහුගේ වචනය නො ම පිළිගත යුතු, නො ද පිළිකෙවු කළ යුතු. නො ම පිළිගෙන, නො ද පිළිකෙවු කොට, ඒ පද ව්‍යංජන මොනොවට ඉගෙන සූත්‍රයෙහි බහා ලියැ යුතු, විනයෙහි සැසැඳියැ යුතු. ඉදින් සූත්‍රයෙහි බහාලනු ලබන්නාහු, විනයයෙහි සසඳනු ලබන්නාහු සූත්‍රයෙහි නො බස්නාහු ද, විනයෙහි නො සැසැඳෙන්නාහු ද, එ විටැ 'ඒකාන්තයෙන් මෙය ඒ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ගේ වචන නො වේ, මෙය මේ මහණහු වරදවා ගත් දූයෙකැ' යි මෙහි නිෂ්ඨාවට පැමිණියැ යුතු. මහණෙනි, මෙසේ මෙය බැහැර කරවු. ඉදින් ඒ පද ව්‍යඤ්ජනයෝ සූත්‍රයෙහි බහාලනු ලබන්නාහු, විනයෙහි සසඳනු ලබන්නාහු, සූත්‍රයෙහිත් බැසගනිත් ද විනයෙහිත් සැසැඳෙත් ද, එ විටැ 'ඒකාන්තයෙන් මෙය ඒ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ගේ වචන යැ යි, මේ මහණහු විසින් මෙය මොනොවට උගන්නා ලද' යි නිෂ්ඨාවට යෑ යුතු. මහණෙනි, මෙසේ මේ පළමු මහා අපදේශය සිත්හි ලා දරවු. (1)

ඉධ පන භික්ඛවෙ භික්ඛු එවං වදෙය්‍ය: අමුකස්මිං නාම ආවාසෙ සඞ්ඝො විහරති සථෙරො සපාමොක්ඛො. තස්ස මෙ සඞ්ඝස්ස සම්මුඛා සුතං සම්මුඛා පටිග්ගහිතං 'අයං ධම්මො අයං විනයො ඉදං සත්ථුසාසන'න්ති තස්ස භික්ඛවෙ භික්ඛුනො භාසිතං නෙව අභිනන්දිතබ්බං නප්පටික්කොසිතබ්බං. අනභිනන්දිත්වා අප්පටික්කොසිත්වා තානි පදබ්‍යඤ්ජනානි සාධුකං උග්ගහෙත්වා සුත්තෙ ඔතාරෙතබ්බානි[1] විනයෙ සන්දස්සෙතබ්බානි තානි චෙ සුත්තෙ ඔතාරියමානානි[2] විනයෙ සන්දස්සියමානානි න චෙව සුත්තෙ ඔතරන්ති[3] න ච විනයෙ සන්දිස්සන්ති, නිට්ඨමෙත්ථ ගන්තබ්බං: 'අද්ධා ඉදං න චෙව තස්ස භගවතො වචනං, තස්ස ච සඞ්ඝස්ස දුග්ගහිත'න්ති. ඉති හෙතං භික්ඛවෙ ඡඩ්ඩෙය්‍යාථ. තානි චෙ සුත්තෙ ඔතාරියමානානි විනයෙ සන්දස්සියමානානි සුත්තෙ චෙව ඔතරන්ති විනයෙ ච සන්දිස්සන්ති, නිට්ඨමෙත්ථ ගන්තබ්බං: 'අද්ධා ඉදං තස්ස භගවතො වචනං, තස්ස ච සඞ්ඝස්ස සුග්ගහිත'න්ති. ඉදං භික්ඛවෙ දුතියං මහාපදෙසං ධාරෙය්‍යාථ. (2)

ඉධ පන භික්ඛවෙ භික්ඛු එවං වදෙය්‍ය: අමුකස්මිං නාම ආවාසෙ සම්බහුලා ථෙරා භික්ඛු විහරන්ති බහුස්සුතා ආගතාගමා ධම්මධරා විනයධරා මාතිකාධරා. තෙසං මෙ ථෙරානං සම්මුඛා සුතං සම්මුඛා පටිග්ගහිතං 'අයං ධම්මො අයං විනයො ඉදං සත්ථුසාසන'න්ති. තස්ස භික්ඛවෙ භික්ඛුනො භාසිතං නෙව අභිනන්දිතබ්බං නප්පටික්කොසිතබ්බං. අනභිනන්දිත්වා අප්පටික්කොසිත්වා තානි පදබ්‍යඤ්ජනානි සාධුකං උග්ගහෙත්වා සුත්තෙ ඔතාරෙතබ්බානි විනයෙ සන්දස්සෙතබ්බානි. තානි චෙ සුත්තෙ ඔතාරියමානානි විනයෙ සන්දස්සියමානානි න චෙව සුත්තෙ ඔතරන්ති න ච විනයෙ සන්දිස්සන්ති, නිට්ඨමෙත්ථ ගන්තබ්බං: "අද්ධා ඉදං න චෙව තස්ස භගවතො වචනං, තෙසඤ්ච ථෙරානං දුග්ගහිත'න්ති. ඉති හෙතං භික්ඛවෙ ඡඩ්ඩෙය්‍යාථ තානි චෙ සුත්තෙ ඔතාරියමානානි විනයෙ සන්දස්සියමානානි සුත්තෙ චෙව ඔතරන්ති විනයෙ ච සන්දිස්සන්ති, නිට්ඨමෙත්ථ ගන්තබ්බං: 'අද්ධා ඉදං තස්ස භගවතො වචනං, තෙසඤ්ච ථෙරානං සුග්ගහිත'න්ති. ඉදං භික්ඛවෙ තතියං මහාපදෙසං ධාරෙය්‍යාථ. (3)

1. ඔසාරෙතබ්බානි මජසං
2. ඔසාරියමානානි, මජසං
3. ඔසරන්ති, මජසං

මහණෙනි, මෙහි මහණෙක් 'තෙරුන් සහිත ගණපාමොක් මහණක්හු සහිත භික්ෂුසංඝයා අසෝ නම් ආවාසයෙහි වෙසෙයි. 'මේ දහමැ යි, මේ විනයැ යි, මේ ශාස්තෘශාසන යැ යි ඒ සඟන හමුයෙහි සිටි මා විසින් අසන ලදී, අසැ ඒ සඟන හමුයෙහි මැ පිළිගන්නා ලදැ' යි කියන්නේ වී නම් මහණෙනි, (එ පමණින්) ඒ මහණහු ගේ වචනය නො ම පිළිගත යුතු, නො ද පිළිකෙවු කළ යුතු. නො ම පිළිගෙන, නො ද පිළිකෙවු කොට, ඒ පද ව්‍යඤ්ජන මොනොවට ඉගෙන, සූත්‍රයෙහි බහාලියැ යුතු, විනයෙහි සැසැඳිය යුතු. ඔහු සූත්‍රයෙහි බහාලනු ලබන්නාහු, විනයෙහි සසඳනු ලබන්නාහු, සූත්‍රයෙහි නො ම බැස ගන්නාහු නම් විනයෙහි නො ද සැසැඳෙත් නම්, 'ඒකාන්තයෙන් මේ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ගේ වචන නො වේ' යැ යි ද 'ඒ සඟන විසිනුත් වරදවා ගන්නා ලද්දෙකැ' යි ද කියා මෙහි නිෂ්ඨාවට යැ යුතු. මහණෙනි, මෙසේ මෙය ද බැහැර ලවු. ඉදින් ඔහු සූත්‍රයෙහි බහාලනු ලබන්නාහු විනයෙහි සසඳනු ලබන්නාහු, සූත්‍රයෙහිත් බැස ගනිත් නම්, විනයෙහිත් සැසැඳෙත් නම්, 'ඒකාන්තයෙන් මෙය ඒ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ගේ වචන යැ, මෙය ඒ සඟන විසිනුත් මොනොවට උගන්නා ලද්දේ යැ'යි මෙහි නිෂ්ඨාවට යැ යුතු. මහණෙනි, මෙසේ මේ දෙවෙනි මහ අපදේශය සිත්හි ලා දරවු. (2)

මහණෙනි, මෙහි මහණෙක් 'අසෝ නම් ආවාසයෙහි බොහෝ ඇසූ පිරූ තන් ඇති, වාචෝද්ගත කළ ආගමය ඇති, ධර්මධර විනයධර මාතෘකාධර බොහෝ ස්ථවිර භික්පූහු වෙසෙත්. 'මේ ධර්මයැ' යි 'මේ විනය යැ' යි මේ ශාස්තෘශාසනයැ' යි ඒ තෙරුන් හමුයෙහි සිටි මා විසින් අසන ලදී, මා විසින් පිළිගන්නා ලදැ' යි කියන්නේ නම්, මහණෙනි, ඒ මහණහු ගේ වචනය නො මැ පිළිගත යුතු, නො ද පිළිකෙවු කළ යුතු, නො ම පිළිගෙන, නො ද පිළිකෙවු කොට, ඒ පද ව්‍යඤ්ජන මොනොවට ඉගෙන සූත්‍රයෙහි බහාලියැ යුතු, විනයෙහි සැසැඳිය යුතු. ඔහු සූත්‍රයෙහි බහාලනු ලබන්නාහු, විනයෙහි සසඳනු ලබන්නාහු, සූත්‍රයෙහි නො බැසැ ගනිත් ද, විනයෙහි නො සැසැඳෙත් ද, එ විටැ 'ඒකාන්තයෙන් මේ ඒ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ගේ වචනය නො වේ, ඒ තෙරවරුන් විසින් ද මෙය වරදවා ගන්නා ලදසේ යැ' යි මෙහි නිෂ්ඨාවට පැමිණියැ යුතු. මහණෙනි, මෙසේ මෙය බැහැර කරවු. ඉදින් ඔහු සූත්‍රයෙහි බහාලනු ලබන්නාහු, විනයයෙහි සසඳනු ලබන්නාහු, සූත්‍රයෙහි බැසැ ගනිත් ද, විනයෙහි සැසැඳෙත් ද, 'ඒකාන්තයෙන් මේ ඒ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ගේ වචන යි, ඒ තෙරවරුන් විසිනුත් මොනොවට උගන්නා ලද සේ යැ' යි මෙහි නිෂ්ඨාවට යැ යුතු. මහණෙනි, මෙසේ මේ තෙවෙනි මහා අපදේශය සිත්හි ලා දරවු. (3)

ඉධ පන භික්ඛවෙ භික්ඛු එවං වදෙය්‍ය: 'අමුකස්මිං නාම ආවාසෙ එකො ථෙරො භික්ඛු විහරති බහුස්සුතො ආගතාගමො ධම්මධරො විනයධරො මාතිකාධරො. තස්ස මෙ ථෙරස්ස සම්මුඛා සුතං සම්මුඛා පටිග්ගහිතං 'අයං ධම්මො අයං විනයො ඉදං සත්ථුසාසන'න්ති .තස්ස භික්ඛවෙ භික්ඛුනො භාසිතං නෙව අභිනන්දිතබ්බං නප්පටික්කොසිතබ්බං. අනභිනන්දිත්වා අප්පටික්කොසිත්වා තානි පදබ්‍යඤ්ජනානි සාධුකං උග්ගහෙත්වා සුත්තෙ ඔතාරෙතබ්බානි. විනයෙ සන්දස්සෙතබ්බානි. තානි චෙ සුත්තෙ ඔතාරියමානානි විනයෙ සන්දස්සියමානානි න චෙව සුත්තෙ ඔතරන්ති න ච විනයෙ සන්දිස්සන්ති, නිට්ඨමෙත්ථ ගන්තබ්බං: 'අද්ධා ඉදං න චෙව තස්ස භගවතො වචනං, තස්ස ච ථෙරස්ස දුග්ගහිත'න්ති. ඉති හෙතං භික්ඛවෙ ඡඩ්ඩෙය්‍යාථ. තානි චෙ සුත්තෙ ඔතාරියමානානි විනයෙ සන්දස්සියමානානි සුත්තෙ චෙව ඔතරන්ති විනයෙ ච සන්දිස්සන්ති, නිට්ඨමෙත්ථ ගන්තබ්බං: 'අද්ධා ඉදං තස්ස භගවතො වචනං, තස්ස ච ථෙරස්ස සුග්ගහිත'න්ති. ඉදං භික්ඛවෙ චතුත්ථං මහාපදෙසං ධාරෙය්‍යාථ. (4) ඉමෙ ඛො භික්ඛවෙ චත්තාරො මහාපදෙසෙ ධාරෙය්‍යාථා''ති.

තත්‍රපි සුදං භගවා භොගනගරෙ විහරන්තො ආනන්දෙ චෙතියෙ එතදෙව බහුලං භික්ඛූනං ධම්මිං කථං කරොති: 'ඉති සීලං, ඉති සමාධි, ඉති පඤ්ඤා. සීලපරිභාවිතො සමාධි මහප්ඵලො හොති මහානිසංසො. සමාධිපරිභාවිතා පඤ්ඤා මහප්ඵලා හොති මහානිසංසා. පඤ්ඤාපරිභාවිතං චිත්තං සම්මදෙව ආසවෙහි විමුච්චති. සෙය්‍යථීදං කාමාසවා භවාසවා අවිජ්ජාසවා'ති.

[චුන්ද-කම්මාරපුත්තකථා]

84. අථ ඛො භගවා භොගනගරෙ යථාභිරන්තං විහරිත්වා ආයස්මන්තං ආනන්දං ආමන්තෙසි: ''ආයාමානන්ද යෙන පාවා, තෙනුපසඞ්කමිස්සාමා''ති. ''එවම්භන්තෙ''ති ඛො ආයස්මා ආනන්දො භගවතො පච්චස්සොසි. අථ ඛො භගවා මහතා භික්ඛුසඞ්ඝෙන සද්ධිං යෙන පාවා තදවසරි. තත්‍ර සුදං භගවා පාවායං විහරති චුන්දස්ස කම්මාරපුත්තස්ස අම්බවනෙ. අස්සොසි ඛො චුන්දො කම්මාරපුත්තො 'භගවා කිර පාවං අනුප්පත්තො පාවායං විහරති මය්හං අම්බවනෙ'ති. අථ ඛො චුන්දො කම්මාරපුත්තො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නං ඛො චුන්දං කම්මාරපුත්තං භගවා ධම්මියා කථාය සන්දස්සෙසි සමාදපෙසි සමුත්තෙජෙසි සම්පහංසෙසි. අථ ඛො චුන්දො කම්මාරපුත්තො භගවතා ධම්මියා කථාය සන්දස්සිතො සමාදපිතො සමුත්තෙජිතො සම්පහංසිතො භගවන්තං එතදවොච: 'අධිවාසෙතු මෙ භන්තෙ භගවා ස්වාතනාය භත්තං සද්ධිං භික්ඛුසඞ්ඝෙනා'ති. අධිවාසෙසි භගවා තුණ්හීභාවෙන. අථ ඛො චුන්දො කම්මාරපුත්තො භගවතො අධිවාසනං විදිත්වා උට්ඨායාසනා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා පදක්ඛිණං කත්වා පක්කාමි.

මහණෙනි, මෙහි මහණෙක් 'අසෝ නම් ආවාසයෙහි බොහෝ ඇසූ පිරූ තන් ඇති, වාචෝද්ගත ආගමය ඇති, ධර්මධර විනය ධර මාතෘකාධර එක් ස්ථවිර භික්ෂු නමෙක් වෙසෙයි. 'මේ ධර්මය යැ, මේ විනය යැ, මේ ශාස්තෘශාසනය යැ' යි ඒ තෙරුන් හමුයෙහි සිටි මා විසින් අසන ලදී, ඒ තෙරුන් හමුයෙහි මා විසින් පිළිගන්නා ලද' යි මෙසේ කියන්නේ නම්, මහණෙනි, ඒ මහණහු ගේ වචනය එ පමණින් නො ම පිළිගත යුතු, නො ද පිළිකෙවු කළ යුතු. නො ම පිළිගෙන, නො ද පිළිකෙවු කොට, ඒ පද ව්‍යඤ්ජන මොනොවට ඉගෙන, සූත්‍රයෙහි බහා ලියැ යුතු, විනයෙහි සැසැඳියැ යුතු. ඉදින් ඔහු සූත්‍රයෙහි බහා ලනු ලබනනාහු, විනයයෙහි සසඳනු ලබන්නාහු, සූත්‍රයෙහි නො ම බැසගනිත් ද, විනයෙහිත් නො ම සැසැඳෙත් ද, එ විටැ 'මෙය ඒකාන්තයෙන් ඒ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ගේ වචන නො වේ, ඒ තෙරහු විසින් ද වරදවා ගන්නා ලද්දෙකැ' යි මෙහි නිෂ්ඨාවට යා යුතු. මහණෙනි, මෙසේ මෙය බැහැර කරවු. ඉදින් ඔහු සූත්‍රයෙහි බහාලනු ලබන්නාහු, විනයෙහි සසඳනු ලබන්නාහු, සූත්‍රයෙහි බැසගනිත් ද, විනයයෙහිත් සැසැඳෙත් ද, එ විට 'මෙය ඒකාන්තයෙන් ඒ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ගේ වචන යැ. ඒ තෙරහු විසිනුත් මොනොවට ඉගෙන ඇති නියා යැ' යි මෙහි නිෂ්ඨාවට යා යුතු. මහණෙනි, මෙසේ මේ සිවුවන මහා අපදේශය සිත්හි ලා දරවු. (4) මහණෙනි, මේ සතර මහා අපදේශයන් සිත්හි දරවු'' යනු යි.

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ඒ භෝග නගරයෙහි අනඳ සැයෙහි වසන සේක්, ''සිල් නම් මෙසේ යැ, සමාධි නම් මෙසේ යැ, ප්‍රඥාව මෙසේ යැ, ශීලයෙන් පරිභාවිත සමාධිය මහත් පල හා මහත් අනුසස් හා ඇත්තේ වේ, සමාධියෙන් පරිභාවිත ප්‍රඥාව මහත් පල හා මහත් අනුසස් හා ඇති වේ, ප්‍රඥායෙන් පරිභාවිත සිත කාමාශ්‍රව භවාශ්‍රව අවිද්‍යාශ්‍රව යන ආශ්‍රවකෙරෙන් මොනොවට මිදේ'' යැ යි මහණුනට මේ ධර්මකථාව ම බහුල කොට කරන සේක.

චුන්ද කර්මාරපුත්‍ර කථාව

84. එ කල්හි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ භෝග නගරයෙහි කැමැතිතාක් කල් රැඳී සිට, අනඳ තෙරුන් අමතා, 'අනඳයෙනි, එවු, යමු, පාවා නුවර කරා යන්නමහ' යි වදළ සේක. 'එසේ යැ වහන්සැ' යි අනඳ තෙරණුවෝ භගවත් බුදුරජුනට පිළිවදන් දුන්හ. ඉක්බිති භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මහත් භික්සඟන කැටුව පාවා නුවර කරා වැඩි සේක. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ එහි පාවා නුවර චුන්ද නම් කර්මාර පුත්‍රයා ගේ අඹ වෙනෙහි වැඩ වෙසෙන සේක. චුන්ද කර්මාර පුත්‍ර තෙම 'භගවත්හු පාවා නුවරට වැඩියාහු, පාවා නුවර මගේ අඹවෙනෙහි වෙසෙත් ලු'යි ඇසී ය. එ කලැ චුන්ද කර්මාර පුත්‍ර තෙම භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වෙත ගියේ ය. ගොස් ඔබ වැඳ පසෙක හුන්නේ ය. පසෙක හුන්නා වූ ම චුන්ද කර්මාර පුත්‍රයාට භාග්‍යවතුන් වහන්සේ දැහැමි කතායෙන් දෙලෝ වැඩ දැක්වූ සේක. දැක්වූ වැඩෙහි සිත් ගැන්වූ සේක. එහි සිත තියුණු කළ සේක. එහි සිත සතුටු කළ සේක. එ කල්හි චුන්ද කර්මාර පුත්‍ර තෙම භගවත් බුදුරජුන් වහන්සේ විසින් දැහැමි කතායෙන් දෙලෝ වැඩ දක්වන ලදුයේ, දෙලෝ වැඩෙහි සිත ගැන්වුණේ, එහි සිත තියුණු කරන ලදුයේ, එහි සිත සතුටු කරන ලදුයේ, 'වහන්ස, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ සෙට දවසට භික්සඟන හා මා බත ඉවසන සේක් වා' යි කී ය. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ නිහඬ බැවින් එය ඉවැසූ සේක. ඉක්බිති චුන්ද කර්මාර පුත්‍ර තෙම භගවත් බුදුරජුන් ගේ ඉවැසීම දැන, හුනස්නෙන් නැගී ඔබ වැඳ, පැදකුණු කොට නික්මියේ ය.

අථ ඛො චුන්දො කම්මාරපුත්තො තස්සා රත්තියා අච්චයෙන සකෙ නිවෙසනෙ පණීතං ඛාදනීයං භොජනීයං පටියාදාපෙත්වා පහූතඤ්ච සූකරමද්දවං, භගවතො කාලං ආරොචාපෙසි: කාලො භන්තෙ, නිට්ඨිතං භත්තන්ති. අථ ඛො භගවා පුබ්බන්හසමයං නිවාසෙත්වා පත්තචීවරමාදාය සද්ධිං භික්ඛුසඞ්ඝෙන යෙන චුන්දස්ස කම්මාරපුත්තස්ස නිවෙසනං තෙනුපසඞ්කමි උපසඞ්කමිත්වා පඤ්ඤත්තෙ ආසනෙ නිසීදි. නිසජ්ජ ඛො භගවා චුන්දං කම්මාරපුත්තං ආමන්තෙසි: 'යන්තෙ චුන්ද සූකරමද්දවං පටියත්තං, තෙන මං පරිවිස. යං පනඤ්ඤං ඛාදනීයං භොජනීයං පටියත්තං, තෙන භික්ඛුසඞ්ඝං පරිවිසා'ති. 'එවම්භන්තෙ'ති. ඛො චුන්දො කම්මාරපුත්තො භගවතො පටිස්සුත්වා යං අහොසි සූකරමද්දවං පටියත්තං, තෙන භගවන්තං පරිවිසි. යං පනඤ්ඤං ඛාදනීයං භොජනීයං පටියත්තං, තෙන භික්ඛුසඞ්ඝං පරිවිසි.

අථ ඛො භගවා චුන්දං කම්මාරපුත්තං ආමන්තෙසි: යන්තෙ චුන්ද සූකරමද්දවං අවසිට්ඨං, තං සොබ්භෙ නිඛණාහි. නාහං තං චුන්ද පස්සාමි සදෙවකෙ ලොකෙ සමාරකෙ, සබ්‍රහ්මකෙ, සස්සමණබ්‍රාහ්මණියා පජාය සදෙවමනුස්සාය යස්ස තං පරිභුත්තං සම්මා පරිණාමං ගච්ඡෙය්‍ය අඤ්ඤත්‍ර තථාගතස්සා'ති. 'එවම්භන්තෙ'ති ඛො චුන්දො කම්මාරපුත්තො භගවතො පටිස්සුත්වා, යං අහොසි සූකරමද්දවං අවසිට්ඨං තං සොබ්භෙ නිඛණිත්වා, යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි: උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නං ඛො චුන්දං කම්මාරපුත්තං භගවා ධම්මියා කථාය සන්දස්සෙත්වා සමාදපෙත්වා සමුත්තෙජෙත්වා සම්පහංසෙත්වා උට්ඨායාසනා පක්කාමි.

[ලොහිතපක්ඛන්දිකා ආබාධො]

85. අථ ඛො භගවතො චුන්දස්ස කම්මාරපුත්තස්ස භත්තං භුත්තාවිස්ස ඛරො ආබාධො උප්පජ්ජි ලොහිතපක්ඛන්දිකා. පබාළ්හා වෙදනා වත්තන්ති මාරණන්තිකා. තා සුදං භගවා සතො සම්පජානො අධිවාසෙසි අවිහඤ්ඤමානො.

අථ ඛො භගවා ආයස්මන්තං ආනන්දං ආමන්තෙසි: "ආයාමානන්ද යෙන කුසිනාරා තෙනුපසඞ්කමිස්සාමා"ති. 'එවම්භන්තෙ'ති ඛො ආයස්මා ආනන්දො භගවතො පච්චස්සොසි.

ඉක්බිති චුන්ද කර්මාර පුත්‍ර තෙම ඒ රැය ඇවෑමෙන් සිය ගෙහි ප්‍රණීත වූ ඛාද්‍ය භෝජ්‍ය ද බොහෝ සූකරමාර්දව ද පිළියෙළ කරවා, 'වහන්ස, වඩිනට කල් පැමිණියේ ය, බත පිළියෙළ කොට නිමැවිණැ' යි කියා භගවත් බුදුරජුනට කාලය දන්වා යැවී ය. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ද පෙරවරු සෙමෙහි හැඳ පෙරවැ පා සිවුරු ගෙන බික්සඟන කැටුව චුන්ද කර්මාර පුත්‍රයාගේ ගෙට වැඩි සේක. වැඩ ප්‍රඥප්ත අසුන්හි හිඳගත් සේක. හිඳැගෙන (ඒ සූකරමාර්දවය ඒ කිසිද භික්ෂුනමක් විසින් දිරවා ගත නොහෙනු දැක), චුන්ද කර්මාර පුත්‍රයා බණවා, ''චුන්දයෙනි, තොප විසින් යම් සූකරමාර්දවයෙක් පිළියෙල කරන ලද ද, එයින් මා වළඳවව, යම් අන් ඛාද්‍යයෙක් භෝජ්‍යයෙක් පිළියෙල කරන ලද ද, එයින් බික්සඟන වළඳවව' යි වදාළ සේක. චුන්ද කර්මාරපුත්‍ර ද 'එසේ යැ, වහන්සැ' යි භගවත් බුදුරජුනට පිළිවදන් දී, පිළියෙල කරන ලද යම් සූකරමාර්දවයෙක් වී ද එයින් භගවත් බුදුරජුන් වැළැඳැවී ය. යම් අන් ඛාද්‍ය භෝජනයෙක්, පිළියෙල කරන ලද ද, එයින් බික්සඟන වැළැඳැවී ය.

ඉක්බිති භාග්‍යවතුන් වහන්සේ චුන්ද කර්මාර පුත්‍රයා අමතා,'චුන්දයෙනි, තොප පිළියෙල කළ යම් සූකරමාර්දවයෙක් ඉතිරි වැ ඇද්ද, එය වළෙකැ ලව. චුන්දයෙනි, දෙවියන් සහිත මරුන් සහිත බඹුන් සහිත ලොවැ, මහණ බමුණන් සහිත දෙව්මිනිසුන් සහිත සත්මුළුයෙහි, තථාගතයන් හැර අන් යමක්හු විසින් ඒ සූකරමාර්දවය වළඳන ලද්දේ ජඨරාග්නියෙන් මැනැවින් දිරීමට යන්නේ නම්, එ වැන්නක්හු මම නො දකිමි' යි වදාළ සේක. 'එසේ යැ වහන්සැ' යි කියා ම චුන්ද කර්මාර පුත්‍ර භගවත් බුදුරජුනට පිළිවදන් දී, යම් ඉතිරි වැ තුබුණු සූකරමාර්දවයෙක්වීද, එය වළෙකැ ලා භගවත් බුදුරජුන් කරා එළැඹියේ ය. එළැඹැ ඔබ වැඳ පසෙක හුන්නේ ය. පසෙකැ හුන් චුන්ද කර්මාරපුත්‍රයාට භාග්‍යවතුන් වහන්සේ දැහැමි කථායෙන් දන් අනුහස් දක්වා එහි සිත් ගන්වා, එහි සිත තියුණු කොට, එහි සිත සතුටු කොට, හුනස්නෙන් නැඟී වැඩි සේක.

ලෝහිත පක්ඛන්දිකා ආබාධය

85. චුන්ද කර්මාරපුත්‍රයා ගේ බොජුන වැළැඳූ භාග්‍යවතුන් වහන්සේට කෲර වූ ලෝහිත පක්ඛන්දිකා රෝගයෙක් උපන. මරණය කෙළවර කොටැති ඉතා දැඩි දුක් වේදනාවෝ පවත්නාහ. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ එළැඹැ සිටි සිහි ඇති සේක්, නුවණින් දන්නා සේක්. ඒ රෝගයෙන් නො ම ගැහැටෙන සේක්, ඒ දුක් වේදනාවන් ඉවැසූ සේක.

ඉක්බිති භාග්‍යවතුන් වහන්සේ අනඳ තෙරුන් ඇමැතූ සේක. අමතා, 'අනඳයෙනි, එමු, කුසිනාරාව කරා යන්නමු' යි වදාළ සේක. 'එසේ යැ වහන්සැ' යි අනඳ තෙරණුවෝ භගවත් බුදුරජුනට පිළිවදන් දුන්හ.

“චුන්දස්ස භත්තං භුඤ්ජිත්වා කම්මාරස්සාති මෙ සුතං,
ආබාධං සම්ඵුසි ධීරො පබාළ්හං[1] මාරණන්තිකං.

භුත්තස්ස ච සූකරමද්දවෙන
බ්‍යාධිප්පබාළ්හො උදපාදි සත්ථුනො.
විරිච්චමානො[2] භගවා අවොච
ගච්ඡාමහං කුසිනාරං නගරන්ති.”

[ආනන්දෙන පානීයාහරණං]

86. අථ ඛො භගවා මග්ගා ඔක්කම්ම යෙනඤ්ඤතරං රුක්ඛමූලං තෙනුපසඞ්කමි. උපසඞ්කමිත්වා ආයස්මන්තං ආනන්දං ආමන්තෙසි: “ඉඞ්ඝ මෙ ත්වං ආනන්ද චතුග්ගුණං සඞ්ඝාටිං පඤ්ඤපෙහි. කිලන්තොස්මි ආනන්ද, නිසීදිස්සාමී”ති. ‘එවම්භන්තෙ’ති ඛො ආයස්මා ආනන්දො භගවතො පටිස්සුත්වා චතුග්ගුණං සඞ්ඝාටිං පඤ්ඤපෙසි. නිසීදි භගවා පඤ්ඤත්තෙ ආසනෙ. නිසජ්ජ ඛො භගවා ආයස්මන්තං ආනන්දං ආමන්තෙසි: “ඉඞ්ඝ මෙ ත්වං ආනන්ද පානීයං ආහර, පිපාසිතො’ම්හි ආනන්ද පිවිස්සාමී’ති එවං වුත්තෙ ආයස්මා ආනන්දො භගවන්තං එතදවොච: “ඉදනි භන්තෙ පඤ්චමත්තානි සකටසතානි අතික්කන්තානි. තං චක්කච්ඡින්නං උදකං පරිත්තං ලුළිතං ආවිලං සන්දති. අයං භන්තෙ කකුධා නදී අවිදූරෙ අච්ඡොදකා[3] සාතොදකා සීතොදකා සෙතකා[4] සුපතිත්ථා[5] රමණීයා. එත්ථ භගවා පානීයඤ්ච පිවිස්සති, ගත්තානි ච සීතිකරිස්සතීති”. දුතියම්පි ඛො භගවා ආයස්මන්තං ආනන්දං ආමන්තෙසි: ‘ඉඞ්ඝ මෙ ත්වං ආනන්ද පානීයං ආහර, පිපාසිතො’ස්මි ආනන්ද පිවිස්සාමී’ති දුතියම්පි ඛො ආයස්මා ආනන්දො භගවන්තං එතදවොච: “ඉදනි භන්තෙ පඤ්චමත්තානි සකටසතානි අතික්කන්තානි. තං චක්කච්ඡින්නං උදකං පරිත්තං ලුළිතං ආවිලං සන්දති. අයං භන්තෙ කකුධා නදී අවිදූරෙ අච්ඡොදකා සාතොදකා සීතොදකා සෙතකා[4] සුපතිත්ථා[5] රමණීයා. එත්ථ භගවා පානීයඤ්ච පිවිස්සති, ගත්තානි ච සීතිකරිස්සතී”ති.

තතියම්පි ඛො භගවා ආයස්මන්තං ආනන්දං ආමන්තෙසි: ‘ඉඞ්ඝ මෙ ත්වං ආනන්ද පානීයං ආහර, පිපාසිතො’ස්මි ආනන්ද පිවිස්සාමී”ති. ‘එවම්භන්තෙ’ති ඛො ආයස්මා ආනන්දො භගවතො පටිස්සුත්වා පත්තං ගහෙත්වා යෙන සා නදිකා තෙනුපසඞ්කමි.

1. සබාළ්හං, සයා.
2. වීරෙචමානො මජසං, සිමු. විරිච්චමානො, දී අ
3. අච්ඡොදිකා – මජසං
4. සෙතොදකා, මජසං
5. සුප්පතිත්ථා, මජසං

චුන්ද කර්මාරපුත්‍රයා ගේ බත වැළැඳීමෙන් ධීර වූ බුදුරජුහු මරණය කෙළවර කොටැති ඉතා දැඩි ආබාධයක් ස්පර්ශ කළහ' යි මා විසින් අසන ලදී.

සූකරමාර්දවය හා බොජුන් වැළැඳූ ශාස්තෘන් වහන්සේට ඉතා දරුණු වූ ව්‍යාධියෙක් උපන. භගවත්හු එක්වන් පැවැති ලෝහිත විරේචන ඇත්තාහු, මම කුසිනාරා නුවර යමි' යි වදාළහ.''

අනඳ තෙරුන් පැන් ගෙනෑ ඊම

86. ඉක්බිති භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මඟින් ඉවත් වැ, එක්තරා රුකක් මුලට වැඩිසේක. වැඩ අනඳ තෙරුන් බණවා අනඳයෙනි, මා සඟළ සිවුර සිවු ගුණ කොට පණවවු, ක්ලාන්තයෙමි, අනඳයෙනි, හිඳගන්නෙමි' යි වදාළ සේක. 'එසේ යැ වහන්සැ' යි අනඳ තෙරණුවෝ බුදුරජුනට පිළිවදන් දී, සඟළ සිවුර සිවුගුණ කොට පැණැවූහ. එසේ පැණැවුණු අස්නෙහි භගවත්හු වැඩහුන්හ. භගවත්හු වැඩහිඳ ම ආයුෂ්මත් අනඳ තෙරුන් අමතා, 'අනඳයෙනි, තෙපි මට පැන් ගෙනෙවු, පවස් ඇතියෙමි, පැන් බොන්නෙමි' යි වදාළ සේක. මෙසේ වදාළ කල්හි, අනඳ තෙරණුවෝ බුදුරජුනට ''වහන්ස, පන්සියක් පමණ ගැල්හු ඉක්මියාහ. ගැල් සකින් සිඳුණු මඳ වූ ජලය කැලැඹුණේ බොරවැ ගලා යයි. වහන්ස, මේ කකුත්ථා නදිය නොදුරෙහි ය, පහන් දිය ඇත්තේ ය, මිහිරි දිය ඇත්තේ ය, සිසිල් දිය ඇත්තේ ය, මඩ නැත්තේ ය, මනා තොට ඇත්තේ ය, සිත්කලු ය. භාග්‍ය වතුන් වහන්සේ ඒ මේ කකුත්ථා නදියෙහි දී පැන් වැළැඳිය හැකි වන සේක, ඇඟ සිසිල් කැරගත හැකි වන සේකැ'' යි කීහ. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ දෙවෙනි වර ද අනඳ තෙරුන් අමතා, 'අනඳයෙනි, මට පැන් ගෙනෙවු, පවස් ඇතියෙමි, පැන් බොන්නෙමි' යි වදාළ සේක. දෙවෙනි වර ද අනඳ තෙරණුවෝ බුදුරජුනට, 'වහන්ස, දැන් පන්සියක් පමණ ගැල්හු ඉක්මියාහ. ගැල්සකින් සිඳුණු මඳ වූ ජලය කැලැඹුණේ බොර වැ ගලා යෙයි. වහන්ස, මේ කකුත්ථා නදිය නොදුරෙහි ය, පහන් දිය ඇත්තේ ය, මිහිරි දිය ඇත්තේ ය, සිසිල් දිය ඇත්තේ ය, මඩ නැත්තේ ය, මනා තොට ඇත්තේ ය, සිත්කලු ය, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ඒ මේ කකුත්ථා නදියෙහි දී පැන් වැළැඳියැ හැකි වන සේක, ඇඟ සිසිල් කැර ගත හැකි වන සේකැ'' යි කීහ.

තෙවෙනි වර ද භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ආයුෂ්මත් අනඳ තෙරුන් අමතා, 'අනඳයෙනි, තෙපි මට පැන් ගෙනෙවු. පවස් ඇතියෙමි, පැන් බොන්නෙමි' යි වදාළ සේක. 'එසේ යැ, වහන්සැ' යි කියා ම අනඳ තෙරණුවෝ භගවත් බුදුරජුනට පිළිවදන් දී, පාත්‍රය ගෙන ඒ කුඩා නදිය වෙතට වැඩියාහ.

අථ ඛො සා නදිකා චක්කච්ඡින්නා පරිත්තා ලුළිතා ආවිලා සන්දමානා ආයස්මන්තෙ ආනන්දෙ උපසඞ්කමන්තෙ අච්ඡා විප්පසන්නා අනාවිලා සන්දිත්ථ. අථ ඛො ආයස්මතො ආනන්දස්ස එතදහොසි: ‘අච්ඡරියං වත භො, අබ්භුතං වත භො, තථාගතස්ස මහිද්ධිකතා මහානුභාවතා. අයං හි සා නදිකා චක්කච්ඡින්නා පරිත්තා ලුළිතා ආවිලා සන්දමානා මයි උපසඞ්කමන්තෙ අච්ඡා විප්පසන්නා අනාවිලා සන්දතී’ති. පත්තෙන පානීයං ආදාය යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි, උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං එතදවොච: “අච්ඡරියං භන්තෙ, අබ්භුතං භන්තෙ, තථාගතස්ස මහිද්ධිකතා මහානුභාවතා. ඉදානි සා භන්තෙ නදිකා චක්කච්ඡින්නා පරිත්තා ලුළිතා ආවිලා සන්දමානා මයි උපසඞ්කමන්තෙ අච්ඡා විප්පසන්නා අනාවිලා සන්දිත්ථ. පිවතු භගවා පානීයං, පිවතු සුගතො පානීයන්ති”. අථ ඛො භගවා පානීයං අපාසි.

[පුක්කුසමල්ලපුත්තකථා]

87. තෙන ඛො පන සමයෙන පුක්කුසො මල්ලපුත්තො ආළාරස්ස කාලාමස්ස සාවකො කුසිනාරාය පාවං අද්ධානමග්ගපටිපන්නො හොති. අද්දසා ඛො පුක්කුසො මල්ලපුත්තො භගවන්තං අඤ්ඤතරස්මිං රුක්ඛමූලෙ නිසින්නං. දිස්වා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි. උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො පුක්කුසො මල්ලපුත්තො භගවන්තං එතදවොච: “අච්ඡරියං භන්තෙ, අබ්භුතං භන්තෙ, සන්තෙන වත භන්තෙ පබ්බජිතා විහාරෙන විහරන්ති. භූතපුබ්බං භන්තෙ, ආළාරො කාලාමො අද්ධානමග්ගපටිපන්නො මග්ගා ඔක්කම්ම අවිදූරෙ අඤ්ඤතරස්මිං රුක්ඛමූලෙ දිවාවිහාරං නිසීදි. අථ ඛො භන්තෙ පඤ්චමත්තානි සකටසතානි ආළාරං කාලාමං නිස්සාය නිස්සාය අතික්කමිංසු. අථ ඛො භන්තෙ අඤ්ඤතරො පුරිසො තස්ස සකටසත්ථස්ස පිට්ඨිතො පිට්ඨිතො ආගච්ඡන්තො යෙන ආළාරො කාලාමො තෙනුපසඞ්කමි. උපසඞ්කමිත්වා ආළාරං කාලාමං එතදවොච: ‘අපි භන්තෙ පඤ්චමත්තානි සකටසතානි අතික්කමන්තානි අද්දසා?’ති ‘න ඛො අහං ආවුසො අද්දසන්ති.’ ‘කිම්පන භන්තෙ සද්දං අස්සොසී?’ති. ‘න ඛො අහං ආවුසො සද්දං අස්සොසි’න්ති. ‘කිම්පන භන්තෙ සුත්තො අහොසී?’ති. න ඛො අහං ආවුසො සුත්තො අහොසි’න්ති ‘කිම්පන භන්තෙ සඤ්ඤී අහොසී?’ති ‘එවමාවුසො’ති. ‘සො ත්වං භන්තෙ සඤ්ඤී සමානො ජාගරො පඤ්චමත්තානි සකටසතානි නිස්සාය නිස්සාය අතික්කමන්තානි නෙව අද්දස න පන සද්දං අස්සොසි අපිස්සු තෙ භන්තෙ සඞ්ඝාටි රජෙන ඔකිණ්ණා?’ති. ‘එවමාවුසො’ති. අථ ඛො භන්තෙ තස්ස පුරිසස්ස එතදහොසි: අච්ඡරියං වත භො, අබ්භුතං වත භො, සන්තෙන වත භො පබ්බජිතා විහාරෙන විහරන්ති, යත්‍ර හි නාම සඤ්ඤී සමානො ජාගරො පඤ්චමත්තානි සකටසතානි නිස්සාය නිස්සාය අතික්කමන්තානි නෙව දක්ඛිති, න පන සද්දං සොස්සති’ති ආළාරෙ කාලාමෙ උළාරං පසාදං පවෙදිත්වා පක්කාමී”ති.

එ කල්හි ගැල් සකින් සිඳුණු ස්වල්ප ජලය ඇති, කැළැඹුණු, බොර වූ ඒ කුඩා නදිය ගලනුයේ, අනඳ තෙරුන් එළැඹෙන විටැ පහන වැ, වෙසෙසින් පැදුණු දියැති වැ කැලැඹුම් නැති වැ ගැලිය. එ විටැ අනඳ තෙරුනට හවත්නි, තථාගතයන් වහන්සේ ගේ මහර්ද්ධි ඇති බව මහත් අනුභාව ඇති බව ආශ්චර්‍ය්‍ය යැ, අද්භූත යැ. ස්වල්ප දිය ඇති, ගැල් සකින් සිඳුණු කැලැඹුණු, බොර වැ ගලන මේ නදිය මා එළැඹෙන විට පහන් විය, වෙසෙසින් පැදුණු දිය ඇති විය, කැලැඹුම නැති වැ ගලා යැ'' යි මේ සිත විය. ඉක්බිති තෙරණුවෝ පාත්‍රයෙන් පැන් ගෙන භගවත් බුදුරජුන් වෙත එළ඀ඹියාහ. එළැඹැ ඔබට, ''වහන්ස, තථාගතයන් වහන්සේ ගේ මහර්ද්ධි ඇති බව, මහත් අනුභාව ඇති බව ආශ්චර්‍ය්‍ය යැ, අද්භූත යැ! වහන්ස, දැන් ගැල්සකින් සිඳී ගිය ජලය ඇති, ස්වල්ප ජලය ඇති, කැළැඹුණු බොර වැ ගලන ඒ කුඩා නදිය මා එළැඹෙන කලැ පහන් වැ, වෙසෙසින් පැදුණු දිය ඇති වැ කැළැඹුම් නැති වැ බොර නැති වැ ගැලී ය. වහන්ස, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ පැන් වළඳන සේක් වා, සුගතයන් වහන්සේ පැන් වළඳන සේක් වා'' යි කිහ. එ විටැ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ පැන් වැළැඳූ සේක.

පුක්කුස මල්ල පුත්‍ර කථාව

87. එකලැ වනාහි ආළාරකාලාම තවුසාණන් ගේ ශ්‍රාවක වූ පුක්කුස නම් මල්ල පුත්‍රයෙක් කුසිනාරායෙන් පාවා නුවරට යන දික් මඟට පිළිපන්නේ වෙයි. පුක්කුස මල්ලපුත්‍ර තෙමෙ එක්තරා රුකක් මුලැ වැඩහුන් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ දුටුයේ ය දැක ඔබ වෙතට ගියේ ය. ගොස් ඔබ වැඳ පසෙක හිඳ ගත. එක් පසෙක හුන්නා වූ ම පුක්කුස මල්ල පුත්‍ර තෙමෙ භගවත් බුදුරජුනට මෙසේ කිය: වහන්ස, ආශ්චර්‍ය්‍යය! වහන්ස, අද්භූත ය!! වහන්ස, පැවිද්දෝ ශාන්ත වූ විහරණයෙන් වෙසෙත්. වහන්ස, පෙර වූවක් කියමි. ''පෙර ආළාර කාලාමයෝ දික් මඟකට පිළිපන්නාහු, මඟින් ඉවත් වැ නොදුරෙහි වූ එක්තරා රුකක් මුලැ දිවාවිහරණය පිණිස හුන්හ. වහන්ස, එ කල්හි එක්තරා පුරුෂයෙක් ඒ ගැල්සාත්තුව පසු පයින් එනුයේ, ආළාර කාලාමයන් කරා එළැඹියේ ය එළැඹ, 'වහන්ස, (මෙ පෙදෙස) ගැටි ගැටී ඉක් මැ යන පන්සියයක් පමණ ගැල් දුටු සේක් දෝ?' යි විචාළේ ය. 'ඇවැත්නි, මම නො ම දිටිමි' යි ආළාරකාලාමයෝ වදළාහ. 'වහන්ස. කිම? ගැල්සක් හඬ අ සූ සේක් දෝ?' යි හේ විචාළේ ය. 'ඇවැත්නි, ගැල්සක් හඬද නො ම ඇසිමි' යි ආළාරකාලාමයෝ වදළාහ. 'වහන්ස, කිමෙක් ද? නිද්‍රෝපගත වැ හොත් සේක් දෝ?' යි හේ පුළුවුත. 'ඇවැත්නි, මම නිද්‍රෝපගත ද නො වීමි' යි ආළාරකාලාමයෝ වදළහ. 'කිමෙක් ද? වහන්ස, ඔබ සංඥා ඇති වැ හුන් සේක් ද?'' යි හේ පුළුවුත. 'එසේ යැ, ඇවැත්නි' යි ආළාර කාලාමයෝ වදළහ. 'වහන්ස, ඔබ සංඥා ඇති වන්නාහු ම, පිබිදැ හුන්නාහු ම ගැටි ගැටී ඉක්මැ යන පන් සියයක් පමණ ගැල් නො දුටුවාහ, ගැල්සක් හඬ නො ම ඇසූවාහ. වහන්ස, එහෙත් ඔබ සඟළ සිවුරු ධූලියෙන් වැකුණේ යැ!' යි හේ කීය. 'එසේ යැ ඇවැත්නි' යි ආළාර කාලාමයෝ වදළහ. වහන්ස, එ විටැ ඒ පුරුෂයාට මේ සිත විය. 'භවත්නි, ආශ්චර්‍ය්‍ය යැ! භවත්නි, පුදුම යැ!! යමෙක් සංඥාව ම පිබිදැ හුන්නේ ම ගැටි ගැටී ඉක්මෙන පන්සියයක් පමණ ගැල් නො ම දිටි ද, ගැල් හඬක් නො ම ඇසි ද, එ බඳු වූ ශාන්ත විහරණයෙකින් මේ පැවිද්දෝ වෙසෙති!!! යි මේ සිත විය. හේ මෙසේ ආළාරකාලාමයන් කෙරෙහි මහත් ප්‍රසාදය පළ කොට එතැනින් නික්මියේ ය'' යනු යැ.

තං කිම්මඤ්ඤසි පුක්කුස, කතමන්නු ඛො දුක්කරතරං වා දුරභිසම්භවතරං වා යො සඤ්ඤී සමානො ජාගරො පඤ්චමත්තානි සකටසතානි නිස්සාය නිස්සාය අතික්කමන්තානි නෙව පස්සෙය්‍ය, න පන සද්දං සුණෙය්‍ය, යො වා සඤ්ඤී සමානො ජාගරො දෙවෙ වස්සන්තෙ දෙවෙ ගලගලායන්තෙ විජ්ජුතාසු[1] නිච්ඡරන්තීසු අසනියා ඵලන්තියා නෙව පස්සෙය්‍ය න පන සද්දං සුණෙය්‍යා?ති.

‘‘කිඤ්හි භන්තෙ කරිස්සන්ති පඤ්ච වා සකටසතානි ඡ වා සකටසතානි සත්ත වා සකටසතානි අට්ඨ වා සකටසතානි නව වා සකටසතානි සකටසහස්සං වා සකටසතසහස්සං වා. අථ ඛො එතදෙව දුක්කරතරං චෙව දුරභිසම්භවතරඤ්ච යො සඤ්ඤී සමානො ජාගරො දෙවෙ වස්සන්තෙ දෙවෙ ගලගලායන්තෙ විජ්ජුතාසු නිච්ඡරන්තීසු අසනියා ඵලන්තියා නෙව පස්සෙය්‍ය න පන සද්දං සුණෙය්‍යා’’ති.

එකමිදාහං පුක්කුස සමයං ආතුමායං විහරාමි භුසාගාරෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන දෙවෙ වස්සන්තෙ දෙවෙ ගලගලායන්තෙ විජ්ජුතාසු නිච්ඡරන්තීසු අසනියා ඵලන්තියා අවිදූරෙ භුසාගාරස්ස ද්වෙ කස්සකා භාතරො හතා චත්තාරො ච බලිවද්දා. අථ ඛො පුක්කුස ආතුමාය මහාජනකායො නික්ඛමිත්වා යෙන තෙ ද්වෙ කස්සකා භාතරො හතා චත්තාරො ච බලිවද්දා, තෙනුපසඞ්කමි. තෙන ඛො පනාහං පුක්කුස සමයෙන භුසාගාරා නික්ඛමිත්වා භුසාගාරද්වාරෙ අබ්භොකාසෙ චඞ්කමාමි. අථ ඛො පුක්කුස අඤ්ඤතරො පුරිසො තම්හා මහාජනකායා යෙනාහං තෙනුපසඞ්කමි. උපසඞ්කමිත්වා මං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං අට්ඨාසි. එකමන්තං ඨිතං ඛො අහං පුක්කුස තං පුරිසං එතදවොචං ‘කින්නුඛො සො ආවුසො මහාජනකායො සන්නිපතිතො?ති. ඉදානි භන්තෙ දෙවෙ වස්සන්තෙ දෙවෙ ගලගලායන්තෙ විජ්ජුතාසු නිච්ඡරන්තීසු අසනියා ඵලන්තියා ද්වෙ කස්සකා භාතරො හතා චත්තාරො ච බලිවද්දා. එත්ථෙසො මහාජනකායො සන්නිපතිතො. ත්වම්පන භන්තෙ කුහිං අහොසි?’ති. ‘ඉධෙව ඛො අහං ආවුසො අහොසි’න්ති. ‘කිම්පන භන්තෙ න අද්දසා?ති. ‘න ඛො අහං ආවුසො අද්දස’න්ති. ‘කිම්පන භන්තෙ සද්දං අස්සොසි?’ති. ‘න ඛො අහං ආවුසො සද්දං අස්සොසි’න්ති. ‘කිම්පන භන්තෙ සුත්තො අහොසි?ති. ‘න ඛො අහං ආවුසො සුත්තො අහොසි’න්ති. ‘කිම්පන භන්තෙ සඤ්ඤී අහොසි?’ති. ‘එවමාවුසො’ති. ‘සො ත්වං භන්තෙ සඤ්ඤී සමානො ජාගරො දෙවෙ වස්සන්තෙ දෙවෙ ගලගලායන්තෙ විජ්ජුතාසු නිච්ඡරන්තීසු අසනියා ඵලන්තියා නෙව අද්දස, න පන සද්දං අස්සොසි?’ති. ‘එවමාවුසො’ති.

1. විජ්ජුල්ලතාසු, මජසං

"පුක්කුසයෙනි, එය තෙපි කිමැ යි සිත වු ද? යමෙක් සංඥාවන්නේ ම පිබිද ඉන්නේ ම වැදිව දී යන පන්සියයක් පමණ ගැල් නො ම දක්නේත් නො ම අසන්නේ ත් වේ ද, යමෙක් හෝ සංඥී වැ ම, පිබිද ඉන්නේ ම, (වියැලි ගැජුම් කොට අතරින් පතර) වැසි වස්නා කල්හි, මේ ගැජුම් පවත්නා කල්හි, විදුලිය නික්මෙන කල්හි, හෙණ පුපුරන කල්හි, එය නො ම දක්නේ ද, එහි හඬ හෝ නො ම අසන්නේ ද, මේ දෙකින් කිමෙක් නම් වඩා දුෂ්කර ද, වඩා දුර්ලභ ද?" යි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ අසා වදාළ සේක.

"වහන්ස, පන් සියයෙක් හෝ හසියයෙක් හෝ හත් සියෙක් හෝ අට සියයෙක් හෝ නව සියයෙක් හෝ දහසෙක් හෝ සිය දහසෙක් හෝ ගැල්හු කුමක් කරන්නාහු ද? වැලි දු යමෙක් සංඥී ව ම, පිබිද හිඳ ම, වැසි වස්නා කල්හි, මේ ගැජුම් පවත්නා කල්හි විදුලිය නික්මෙන කල්හි, හෙණ පුපුරන කල්හි එය නො දක්නේ නම්, එහි හඬත් නො අසන්නේ නම්, මෙය ම වඩා දුෂ්කර යැ, වඩා දුර්ලභ යැ' යි පුක්කුස කී ය.

එවිට, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වදාරන සේක්, 'පුක්කුසයෙනි, මම එක් සමයෙක ආතුමා නම් නුවර පිදුරුකිළියෙකැ වෙසෙන්නෙම් වීමි. එ සමයෙහි වැසි වස්නා කලැ, මේ ගැජුම පවත්නා කලැ, විදුලිය හැසිරෙන කලැ, සෙණ පුපුරන කලැ ඒ පිදුරු කිළියට නොදුරෙහි ගොවිදෙබෑ කෙනෙක් ද ගොන්නු සිවු දෙනෙක් ද නැසුණහ. පුක්කුසයෙනි, එ කලැ ආතුමා නුවරින් මහජන මුළුවෙක් නික්මැ අවුත් ඒ මළා වූ ගොවි දෙබෑයන් ද සිවු ගවයන් ද හෝනා තැනට ආය. පුක්කුසයෙනි, එ වෙලෙහි මම්, පිදුරු කිළියෙන් නික්මැ, එහි දෙර එළිමහනේ සක්මන් කෙරෙමි. පුක්කුසයෙනි, එ කලැ ඒ මහ ජන මුළුවෙන් එක්තරා මිනිසෙක් මා කරා ආ ය. අවුත් මා වැඳ පසෙක සිටියේ ය. පසෙක සිටි ඒ මිනිසා බණවා, "ඇවැත්නි, කවර හෙයින් මහජනමුළුවෙක් රැස් විණි ද?" යි ඇසිමි. "වහන්ස, දැන් වැසි වස්නා කල්හි, මේ ගැජුම් පවත්නා කල්හි, විදුලිය නික්මෙන කල්හි, හෙණ වැටෙන කල්හි, දෙ බෑ ගොවි කෙනෙක් ද සිවු දෙනෙක් ගවයෝ ද නටහ. එහි තෙල මහජන මුළුව රැස් විය. වහන්ස, ඔබ කොහි වූ හු ද?' යි ඒ මිනිසා කී ය. "ඇවැත්නි, මම මෙහි ම වීමි" යි මම් කීමි. "වහන්ස කිම? එය ඔබ නො දුටු සේක් දෝ?" යි හේ පුළුවුත. "මම් නොදිටිමි. ඇවැත්නි" යි මම් කීමි. "කිමෙක් ද? වහන්ස, ඔබවහන්සේ ඒ හඬ ඇසූ සේක් ද?" යි හේ පුළුවුත. "ඇවැත්නි, මම ඒ හඬ නො ඇසිමි" යි කීමි. "කිමෙක් ද, වහන්ස, ඔබ සංඥී වූහු ද?" යි හේ පුළුවුත. 'එසේ ය ඇවැත්නි' යි මම කීමි. "වහන්ස, ඒ ඔබ වහන්සේ සංඥී වන සේක් ම පිබිද හුන් සේක් ම, වැසි වස්නා කලැ මේ ගැජුම් පවත්නා කලැ, විදුලිය හැසිරෙන කලැ, සෙණ පුපුරන කලැ එය නොම දුටු සේක් ද? හඬ හෝ නො ම ඇසූ සේක් ද?" යි හේ විචාළේ ය. "එසේ ය, ඇවැත්නි" යි මම් කීමි. පුක්කුසයෙනි, එ විටැ "භවත්නි, යමෙක් සංඥීව ම, පිබිද හුන්නේ ම, වැසි වස්නා කල්හි, මේ ගැජුම් පවත්නා කල්හි, විදුලිය හැසිරෙන කල්හි, සෙණ පුපුරන කල්හි එය නො ම දුටුයේ ද, එහි හඬත් නො ම ඇසුයේ ද, එ බඳු වූ ශාන්ත විහරණයෙකින් පැවිද්දෝ වෙසෙත්" යැ යි ඒ පුරුෂයාට මේ සිහි විය. ඉක්බිති හෙ තෙම මා කෙරෙහි මහත් ප්‍රසාදය පහළ කොට, මා වැඳ පැදකුණු කොට නික්මියේ යැ" යි වදාළ සේක.

අථ ඛො පුක්කුස, තස්ස පුරිසස්ස එතදහොසි. 'අච්ඡරියං වත භො අබ්භුතං වත භො, සන්තෙන වත භො පබ්බජිතා විහාරෙන විහරන්ති, යත්‍ර හි නාම සඤ්ඤී සමානො ජාගරො දෙවෙ වස්සන්තෙ දෙවෙ ගලගලායන්තෙ විජ්ජුතාසු නිච්ඡරන්තීසු අසනියා ඵලන්තියා නෙව දක්ඛිති න පන සද්දං සොස්සතී'ති මයි උළාරං පසාදං පවෙදෙත්වා මං අභිවාදෙත්වා පදක්ඛිණං කත්වා පක්කාමී'ති.

එවං වුත්තෙ පුක්කුසො මල්ලපුත්තො භගවන්තං එතදවොච: 'එසාහං භන්තෙ යො මෙ ආළාරෙ කාලාමෙ පසාදො, තං මහාවාතෙ වා ඔපුනාමි, සීඝසොතාය වා නදියා පවාහෙමි. අභික්කන්තං භන්තෙ, අභික්කන්තං භන්තෙ. සෙය්‍යථාපි භන්තෙ නික්කුජ්ජිතං වා උක්කුජ්ජෙය්‍ය, පටිච්ඡන්නං වා විවරෙය්‍ය, මූළ්හස්ස වා මග්ගං ආචික්ඛෙය්‍ය, අන්ධකාරෙ වා තෙලපජ්ජොතං ධාරෙය්‍ය චක්ඛුමන්තො රූපානි දක්ඛින්තීති, එවමෙව භගවතා අනෙකපරියායෙන ධම්මො පකාසිතො. එසාහං භන්තෙ භගවන්තං සරණං ගච්ඡාමි ධම්මඤ්ච භික්ඛුසඞ්ඝඤ්ච. උපාසකං මං භගවා ධාරෙතු අජ්ජතග්ගෙ පාණුපෙතං සරණං ගතන්ති. අථ ඛො පුක්කුසො මල්ලපුත්තො අඤ්ඤතරං පුරිසං ආමන්තෙසි. 'ඉඞ්ඝ මෙ ත්වං භණෙ සිඞ්ගිවණ්ණං යුගං මට්ඨං ධාරණීයං ආහාර'ති. 'එවං භන්තෙ'ති සො පුරිසො පුක්කුසස්ස මල්ලපුත්තස්ස පටිස්සුත්වා තං සිඞ්ගිවණ්ණං යුගං මට්ඨං ධාරණීයං ආහරි. අථ ඛො පුක්කුසො මල්ලපුත්තො තං සිඞ්ගිවණ්ණං යුගං මට්ඨං ධාරණීයං භගවතො උපනාමෙසි 'ඉදම්භන්තෙ සිඞ්ගිවණ්ණං යුගං මට්ඨං ධාරණීයං. තමෙම භන්තෙ භගවා පතිගණ්හාතු අනුකම්පං උපාදායා'ති. 'තෙන හි පුක්කුස එකෙන මං අච්ඡාදෙහි එකෙන ආනන්දන්ති'. 'එවම්භන්තෙ'ති ඛො පුක්කුසො මල්ලපුත්තො භගවතො පටිස්සුත්වා එකෙන භගවන්තං අච්ඡාදෙසි එකෙන ආයස්මන්තං ආනන්දං. අථ ඛො භගවා පුක්කුසං මල්ලපුත්තං ධම්මියා කථාය සන්දස්සෙසි, සමාදපෙසි, සමුත්තෙජෙසි, සම්පහංසෙසි. අථ ඛො පුක්කුසො මල්ලපුත්තො භගවතා ධම්මියා කථාය සන්දස්සිතො සමාදපිතො සමුත්තෙජිතො සම්පහංසිතො උට්ඨායාසනා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා පදක්ඛිණං කත්වා පක්කාමි.

88. අථ ඛො ආයස්මා ආනන්දො අචිරපක්කන්තෙ පුක්කුසෙ මල්ලපුත්තෙ තං සිඞ්ගිවණ්ණං යුගං මට්ඨං ධාරණීයං භගවතො කායං උපනාමෙසි තං භගවතො කායං උපනාමිතං වීතච්චිකං විය ඛායති.

මෙසේ වදළ කල්හි, පුක්කුස මල්ලපුත්‍ර තෙම ''වහන්ස, ආළාර කාලාමයන් කෙරෙහි මගේ යම් පැහැදීමෙක් වී ද, එය මහ සුළඟෙහි පොළා හරිමි. සැඩ දිය පාර ඇති නදියෙක හෝ පා කොට යවමි. වහන්ස, අභික්‍රාන්ත යැ, වහන්ස, අභික්‍රාන්ත යැ. වහන්ස, යම් සේ මුහුණින් නමා තබන ලද්දක් උඩුකුරු කොට තබන්නේ ද, පිළිසන් වූවක් හෝ විවෘත කරන්නේ ද, මං මුළා වූවකුට මඟ හෝ කියන්නේ ද, 'ඇස් ඇතියන් රූප දකිති' යි අඳුරෙහි තෙල් පහනක් හෝ දරන්නේ ද, එසේ ම භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් නොයෙක් කරුණින් දහම පැවැසිණ. වහන්ස, ඒ මම් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ද ධර්මය ද භික්‍ෂුසඟන ද සරණයෙමි. අද පටන් කොට, දිවි හිමින් සරණ ගිය උවසුවකු කොට භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මා සලකා වදරන සේක් වා'' යි කී ය.

ඉක්බිති පුක්කුස මල්ල පුත්‍ර තෙම එක්තරා පුරුෂයකු බණවා, ''සගය යව, රන්වන් වූ මට සිලිටි වූ මඟුල් උළෙල ඇඟි මා විසින් දැරියෑ යුතු වූ වස්ත්‍ර යුගලය ගෙනෙව'' යි කී ය. 'එසේ යැ, ස්වාමීනි' යි කියා හේ පුරුෂ තෙම ඒ රන්වන් මට සිලිටි වත් යුවල ගෙනායේ ය. ඉක්බිති, පුක්කුස මල්ල පුත්‍ර තෙම රන්වන් මට සිලුටු (උත්සවාදීන්හි) දැරියැ යුතු ඒ වත් යුවල ගෙන, ''වහන්ස, මේ රන්වන් වූ මට සිලුටු වූ, (උත්සවාදියෙහි මා විසින්) දැරියැ යුතු වූ වස්ත්‍ර යුග්මයෙක. වහන්ස, මා සතු වස්ත්‍ර යුග්මය මට අනුකම්පා සඳහා භාග්‍යවතුන් වහන්සේ පිළිගන්නා සේක් වා'යි එය භගවත් බුදුරජුනට එළැවී ය. ''එසේ වී නම්, පුක්කුසයෙනි, එයින් එකෙකින් මා පු ව. අනෙකින් අනඳයන් පු ව'' යි භගවත්හු වදළහ. ''එසේ යැ වහන්සැ'' යි පුක්කුස මල්ල පුත්‍ර තෙම භගවත් බුදුරජුනට පිළිවදන් දී, එකෙකින් භගවත් බුදුරජුන් පිදී ය. (එකක් හඳනා පොරෝනා පිණිස භගවත් බුදුරජුනට දුන), එකෙකින් අනඳ තෙරුන් පිදීයි. (හඳනා පොරොනා පිණිස එකක් අනඳ තෙරුනට දුන). ඉක්බිති භාග්‍යවතුන් වහන්සේ පුක්කුස මල්ල පුත්‍රයාට වස්ත්‍රානුමෝදනා ධර්මකථායෙන් කරුණු දැක් වූ සේක. එහි සිත් ගැන් වූ සේක. එහි සිත් තියුණු කැරවූ සේක, එහි සිත් සතුටු කැරවූ සේක. මල්ල පුත්‍ර පුක්කුස තෙමේ ද භගවත් බුදුරජුන් විසින් දහැමි කතායෙන් කරුණු දක්වන ලදුයේ, එහි සිත් ගැන්වුණේ, එහි සිත් තියුණු කරවන ලදුයේ, එහි සිත් සතුටු කරවන ලදුයේ, හුනස්නෙන් නැගී භගවත් බුදුරජුන් වැඳැ පැදකුණු කොට නික්මැ ගියේ ය.

88. ඉක්බිති අනඳ තෙරණුවෝ පුක්කුස මල්ල පුත්‍රයා නික්මගිය නොබෝ කල්හි, ඒ (ඔහු විසින් උළෙල ඇඟි) දැරිය යුතු වැ තුබුණු මට සිලිටි රන්වන් වත් යුවල භගවත් බුදු රජුන් ගේ සිරි සිරුරට එළැවී ය. එය භගවත් බුදුරජුන් ගේ සිරි සිරුරට එළවන ලදුයේ, පහ වූ සිළු ඇති ගිනි අඟුරු රැසක් මෙන් පැණෙයි.

අථ ඛො ආයස්මා ආනන්දො භගවන්තං එතදවොච: ‘අච්ඡරියම්භන්තෙ, අබ්භුතම්භන්තෙ, යාවපරිසුද්ධො භන්තෙ තථාගතස්ස ඡවිවණ්ණො පරියොදාතො. ඉදම්භන්තෙ සිඞ්ගීවණ්ණං යුගං මට්ඨං ධාරණීයං භගවතො උපනාමිතං වීතච්චිකං විය ඛායතී’ති.

‘‘එවමෙතං ආනන්ද. ද්වීසු ඛො ආනන්ද කාලෙසු අතිවිය තථාගතස්ස කායො පරිසුද්ධො හොති ඡවිවණ්ණො පරියොදාතො. කතමෙසු ද්වීසු? යඤ්ච ආනන්ද රත්තිං තථාගතො අනුත්තරං සම්මාසම්බොධිං අභිසම්බුජ්ඣති, යඤ්ච රත්තිං තථාගතො අනුපාදිසෙසාය නිබ්බානධාතුයා පරිනිබ්බායති ඉමෙසු ඛො ආනන්ද ද්වීසු කාලෙසු අතිවිය තථාගතස්ස කායො පරිසුද්ධො හොති ඡවිවණ්ණො පරියොදාතො. අජ්ජ ඛො පනානන්ද රත්තියා පච්ඡිමෙ යාමෙ කුසිනාරායං උපවත්තනෙ මල්ලානං සාලවනෙ අන්තරෙන යමකසාලානං තථාගතස්ස පරිනිබ්බානං භවිස්සති. ආයාමානන්ද යෙන කකුත්ථා නදී තෙනුපසඞ්කමිස්සාමා’’ති. ‘‘එවම්භන්තෙ’’ති ඛො ආයස්මා ආනන්දො භගවතො පච්චස්සොසි.

‘‘සිඞ්ගීවණ්ණං යුගං මට්ඨං පුක්කුසො අභිහාරයි,
තෙන අච්ඡාදිතො සත්ථා හෙමවණ්ණො අසොභථා’’ති.

[අම්බවනූපගමනං]

89. අථ ඛො භගවා මහතා භික්ඛුසඞ්ඝෙන සද්ධිං යෙන කකුත්ථා නදී තෙනුපසඞ්කමි. උපසඞ්කමිත්වා කකුත්ථං නදිං අජ්ඣොගාහෙත්වා නහාත්වා ච පිවිත්වා ච පච්චුත්තරිත්වා යෙන අම්බවනං තෙනුපසඞ්කමි. උපසඞ්කමිත්වා ආයස්මන්තං චුන්දකං ආමන්තෙසි. ‘ඉඞ්ඝ මෙ චුන්දක චතුග්ගුණං සඞ්ඝාටිං පඤ්ඤපෙහි. කිලන්තොස්මි චුන්දක නිපජ්ජිස්සාමී’ති. ‘එවම්භන්තෙ’ති ඛො ආයස්මා චුන්දකො භගවතො පටිස්සුත්වා චතුග්ගුණං සඞ්ඝාටිං පඤ්ඤපෙසි. අථ ඛො භගවා දක්ඛිණෙන පස්සෙන සීහසෙය්‍යං කප්පෙසි පාදෙ පාදං අච්චාධාය සතො සම්පජානො උට්ඨානසඤ්ඤං මනසි කරිත්වා. ආයස්මා පන චුන්දකො තත්ථෙව භගවතො පුරතො නිසීදි.

එ කලැ අනඳ තෙරණුවෝ භගවත් බුදුරජුනට ‘වහන්ස, තථාගතයන් වහන්සේ ගේ ඡවිවර්ණය කොතරම් පිරිසිදු ද, කොතරම් ප්‍රභාස්වර ද යනු ආශ්චර්‍ය්‍ය යැ, වහන්ස, අද්භූත යැ. වහන්ස, මේ රන්වන් වූ, මට සිළිටි වූ ධාරණීය (උතුම් මංගල) වස්ත්‍ර යුගලය භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ගේ කයට එළවන ලදුයේ, පහවූ සිළු ඇති, ගිනි අඟුරු රැසක් මෙන් පැනේ’’ යැ යි කීහ.

‘‘අනඳයෙනි, අවස්ථා දෙකෙක්හි ම තථාගතයන් ගේ සිරුර පිරිසිදු වෙයි, ඡවිවර්ණය ප්‍රභාස්වර වෙයි. කවර අවස්ථා දෙකෙක් හි ද යත්: අනඳයෙනි, යම් රැයෙක තථාගතයෝ නිරුත්තර සම්‍යක් සම්බෝධිය අධිගම කෙරෙත් ද, යම් රැයෙක තථාගතයෝ අනුපාදිශේෂ නිර්වාණ-ධාතුයෙන් පිරිනිවෙත් ද, අනඳයෙනි, මේ අවස්ථා දෙක්හි ම තථාගතයන් ගේ සිරුර ඉතා ම පිරිසිදු වෙයි, ඡවිවර්ණය ප්‍රභාස්වර වෙයි. අනඳයෙනි, අද වනාහි රැ පැසිම් යම්හි කුසිනාරාහි **උපවර්තන** නම් මල්ල රජුන් ගේ සල් වෙනෙහි යමා සල් රුක් අතරැ තථාගතයන් ගේ පිරිනිවීම වන්නේ ය. අනඳයෙනි, එවු, යමු. කකුත්ථා නදිය කරා එළැඹෙන්නමු’’ යි භාග්‍ය-වතුන් වහන්සේ වදාළ සේක. ‘‘එසේ යැ, වහන්සැ’’ යි අනඳ තෙරණුවෝ භගවත් බුදුරජුනට පිළිවදන් දුන්හ.

එහෙයින් සංගීතිකාරකයෝ කීහ:

‘‘රන්වන් මට සිළිටි වත් යුවලක් පුක්කුස තෙමේ එළැවී ය.
එය හැඳැ පෙරැ වූ ශාස්තෘහු රන් පැහැ වූහු, හෙබියාහ.’’

අඹවනයට එළැඹීම

89. ඉක්බිත්තෙන් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මහ බික්සඟන කැටුව කකුත්ථා නදිය වෙතට වැඩි සේක. වැඩ, ඒ නදියට බැස, දිය සනහා, පැන් වළඳා, එයින් ගොඩ නැඟ, අඹ වනය කරා වැඩි සේක. වැඩැ (වෙතැ සිටි) චුන්දක තෙරුන් බණවා ‘‘චුන්දකයෙනි, මට සඟළ සිවුර සතර පට කොට පණවවු. චුන්දකයෙනි, ක්ලාන්තයෙමි, වැදහෙන්නෙමි’’යි වදාළ සේක. එසේ යැ වහන්සැ’’ යි ම චුන්දක තෙරුණුවෝ භගවත්නට පිළිවදන් දී, සඟළ සිවුර සතර ගුණ කොට පැනැවූහ. ඉක්බිති භාග්‍ය-වතුන් වහන්සේ දකුණු සිරිපා හි වම් සිරි පා මඳක් මැත් කොට පිහිටුවා, එළැඹැ සිටි සිහි ඇති සේක්, නුවණින් දන්නා සේක්, නැඟී සිටුනා සංඥාව සිත්හි කොට දකුණු ළයෙන් සිංහශය්‍යාව කළ සේක. චුන්දක තෙරණුවෝ ද එහි ම භගවත් බුදුරජුන් ඉදිරියෙහි හුන්හ.

''ගන්ත්වාන බුද්ධො නදිකං කකුත්ථං අච්ඡොදකං සාතොදකං විප්පසන්නං,[1]
ඔගාහි සත්ථා සුකිලන්තරූපො තථාගතො අප්පටිමො'ධ ලොකෙ.

නහාත්වා ච පිවිත්වා චුදතාරි සත්ථා පුරක්ඛතො භික්ඛුගණස්ස මජ්ඣෙ,
සත්ථා පවත්තා භගවා'ධ ධම්මෙ උපාගමී අම්බවනං මහෙසී.

ආමන්තයී චුන්දකං නාම භික්ඛුං චතුග්ගුණං පත්ථර මෙ නිපජ්ජං[2]
සො චොදිතො[3] භාවිතත්තෙන චුන්දො චතුග්ගුණං පත්ථරි ඛිප්පමෙව
නිපජ්ජි සත්ථා සුකිලන්තරූපො චුන්දො'පි තත්ථ පමුඛෙ නිසීදී''ති.

[ද්වෙ පිණ්ඩපාතා සමඵලා]

90. අථ ඛො භගවා ආයස්මන්තං ආනන්දං ආමන්තෙසි. ''සියා ඛො පනානන්ද චුන්දස්ස කම්මාරපුත්තස්ස කොචි විප්පටිසාරං උපදහෙය්‍ය'' 'තස්ස තෙ ආවුසො චුන්ද, අලාභා, තස්ස තෙ දුල්ලද්ධං, යස්ස තෙ තථාගතො පච්ඡිමං පිණ්ඩපාතං භුඤ්ජිත්වා පරිනිබ්බුතො'ති. චුන්දස්සානන්ද කම්මාරපුත්තස්ස එවං විප්පටිසාරො විනෙතබ්බො.

තස්ස තෙ ආවුසො ලාභා, තස්ස තෙ සුලද්ධං, යස්ස තෙ තථාගතො පච්ඡිමං පිණ්ඩපාතං භුඤ්ජිත්වා පරිනිබ්බුතො. සම්මුඛා මෙතං ආවුසො චුන්ද භගවතො සුතං සම්මුඛා පටිග්ගහීතං 'ද්වෙ'මෙ පිණ්ඩපාතා සමඵලා සමවිපාකා අතිවිය අඤ්ඤෙහි පිණ්ඩපාතෙහි මහප්ඵලතරා ච මහානිසංසතරා ච. කතමෙ ද්වෙ? යඤ්ච පිණ්ඩපාතං භුඤ්ජිත්වා තථාගතො අනුත්තරං සම්මාසම්බොධිං අභිසම්බුජ්ඣති, යඤ්ච පිණ්ඩපාතං භුඤ්ජිත්වා තථාගතො අනුපාදිසෙසාය නිබ්බානධාතුයා පරිනිබ්බායති, ඉමෙ ද්වෙ පිණ්ඩපාතා සමඵලා සමවිපාකා අතිවිය අඤ්ඤෙහි පිණ්ඩපාතෙහි මහප්ඵලතරා ච මහානිසංසතරා ච.

1. අච්ඡොදකං. සාතුදකා, විප්පසන්නා මජසං
2. නිපජ්ජං (බ්‍රහ්ම)
3. චොදිතො (මජසං)

[එහෙයින් කීහු සංගීතිකාරකයෝ:]

''මෙ ලොවැ අප්‍රතිම ශාස්තෘ වූ තථාගත බුදු රජුහු කකුත්ථා නදිය කරා වැඩ, ඉතා ක්ලාන්ත ස්වභාවය ඇත්තාහු, එහි දියට බටහ.

ශාස්තෘහු දිය සනහා පැන් වළඳා, බික් සඟන මැද පෙරට වැ සිටියෝ, නදියෙන් ගොඩ නැංගාහ. මෙහි ධර්මයේ ප්‍රවක්තෘ වූ මහර්ෂි වූ භගවත් ශාස්තෘහු අඹවනයට වැඩියහ.

චුන්දක නම් මහණහු බණවා මා සඟළ සිවුර සිවු ගුණ කොට අතුරවා වැදූහෙන්නෙමි' යි වදළාහ. භාවිතාත්ම වූ ඒ බුදුරජුහු විසින් මෙහෙයන ලද ඒ චුන්දක තෙර වහා ම සඟළ සිවුර සිවු ගුණ කොට පැනැවී ය. ඉතා ක්ලාන්ත ස්වභාවය ඇති ශාස්තෘහු එහි සැතැපුණාහ. චුන්ද තෙර ද ඔබ ඉදිරියෙහි හුන්නේ ය.''

සමවිපාක ඇති පිණ්ඩපාත දෙක

90. ඉක්බිත්තෙන් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ අනඳ තෙරුන් බණවා මෙසේ වදළ සේක: ''අනඳයෙනි, චුන්ද කර්මාර පුත්‍ර හට 'ඇවැත් චුන්දයිනි, තථාගතයෝ යමක්හු ගේ අන්තිම පිණ්ඩපාතය (භෝජනය) වළඳා පිරිනිවියෝ ද, ඒ ඔබට (එයින්) අලාභයෝ යැ, ඒ තොප විසින් මිනිසත් බව නපුරු කොට ලබන ලද සේ යැ' යි කිසිවෙක් විපිළිසරක් උපදවන්නේ ය යන්න වියැ හැක්ක. අනඳයෙනි, චුන්ද කර්මාර පුත්‍රයා ගේ විපිළිසර මෙසේ දුරු කටයුතු ය:

''යම් බඳු ඔබ ගේ පශ්චිම පිණ්ඩපාතය වළඳා තථාගතයෝ පිරිනිවියෝ ද, ඒ ඔබට ලාභයෙක, ඒ ඔබ විසින් මිනිසත් බව මොනොවට ලද සේ ය. අන් හැම පිණ්ඩපාතයනට වඩා ඉමහත් ඵල ඇති, වඩා ඉමහත් අනුසස් ඇති, හැම අයුරින් සම පල වූ සමවිපාක වූ මේ පිණ්ඩපාත දෙකෙක. කවර දෙකෙක් ද යත්: යම් පිණ්ඩපාතයක් වළඳා තථාගතයෝ අනුත්තර සම්‍යක් සම්බොධියට පැමිණෙත්ද, යම් පිණ්ඩපාතයක් වළඳා තථාගතයෝ නිරුපාදිශේෂ නිර්වාණධාතුයෙන් පිරිනිවෙත් ද, මේ අන් හැම පිණ්ඩපාතයනට වඩා ඉතා මහත් පල ඇති ඉතා මහත් විපාක ඇති හැම ලෙසින් ම සම ඵල ඇති, සම අනුසස් ඇති පිණ්ඩපාත දෙක ය.

ආයුසංවත්තනිකං පනායස්මතා චුන්දෙන කම්මාරපුත්තෙන කම්මං උපචිතං සුඛසංවත්තනිකං පනායස්මතා චුන්දෙන කම්මාරපුත්තෙන කම්මං උපචිතං. වණ්ණසංවත්තනිකං පනායස්මතා චුන්දෙන කම්මාරපුත්තෙන කම්මං උපචිතං. යසසංවත්තනිකං පනායස්මතා චුන්දෙන කම්මාරපුත්තෙන කම්මං උපචිතං. ආධිපතෙය්‍යසංවත්තනිකං පනායස්මතා චුන්දෙන කම්මාරපුත්තෙන කම්මං උපචිතන්ති'. චුන්දස්ස ආනන්ද කම්මාරපුත්තස්ස එවං විප්පටිසාරො පටිවිනෙතබ්බො''ති

අථ ඛො භගවා එතමත්ථං විදිත්වා තායං වෙලායං ඉමං උදානං උදානෙසි:

''දදතො පුඤ්ඤං පවඩ්ඪති සඤ්ඤමතො වෙරං න චීයති,
කුසලො ච ජහාති පාපකං රාගදොසමොහක්ඛයා ස නිබ්බුතො'ති.

ආළාරවෙදල්ලභාණවාරො චතුත්ථො.

'මෙයින් ආයුෂ්මත් චුන්ද කර්මාර පුත්‍රයන් විසින් දීර්ඝායුෂ පිණිස පවත්නා කර්මයෙක් රැස් කරන ලද්දේ ය, ආයුෂ්මත් චුන්ද කර්මාර පුත්‍රයන් විසින් පැහැපත් බව පිණිස පවත්නා කර්මයෙක් රැස් කරන ලද්දේ ය, ආයුෂ්මත් චුන්ද කර්මාර පුත්‍රයන් විසින් සුවය පිණිස පවත්නා කර්මයෙක් රැස් කරන ලද්දේ ය, ආයුෂ්මත් චුන්ද කර්මාර පුත්‍රයන් විසින් ස්වර්ගය පිණිස පවත්නා කර්මයෙක් රැස් කරන ලද්දේ ය, ආයුෂ්මත් චුන්ද කර්මාරපුත්‍රයන් විසින් අධිපති බව පිණිස පවත්නා කර්මයෙක් රැස් කරන ලද්දේයැ ඇවැත් චුන්දයෙනි, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ගේ හමුයෙන් ම මා විසින් මෙය අසනලද්දේ ය, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ හමුයෙන් ම මා විසින් මෙය පිළිගන්නාලද්දේ යැ' යි කියා මෙසේ චුන්ද කර්මාර පුත්‍රයා ගේ විපිළිසර දුරු කටයුතු යැ'' යනු යි.

ඉක්බිති භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මෙ කරුණ සලකා එ වේලෙහි මේ උදන් ඇනූ සේක:

''දන් දෙන්නහුට පින් වැඩේ. සිල් රක්නහු සිතැ වෙර නො පවතී. නුවණැත්තේ වෙර (පව්) දුරු ලයි. හේ මෙසේ (පව්) දුරු ලා රාග ද්වේෂ මොහ මුල් ඉදිරීමෙන් කෙලෙස් පිරිනිවනින් ද එයට පසු කඳ පිරිනිවනින් ද පිරිනිවියේ වෙයි'' යනු යි.

සතර වැනි බණවර යි.

[කුසිනාරා ගමනං]

91. අථ ඛො භගවා ආයස්මන්තං ආනන්දං ආමන්තෙසි ආයාමානන්ද යෙන හිරඤ්ඤවතියා නදියා පාරිමං තීරං, යෙන කුසිනාරා, යෙන උපවත්තනං මල්ලානං සාලවනං, තෙනුපසඞ්කමිස්සාමා'ති. 'එවම්භන්තෙ'ති ඛො ආයස්මා ආනන්දො භගවතො පච්චස්සොසි. අථ ඛො භගවා මහතා භික්ඛුසඞ්ඝෙන සද්ධිං යෙන හිරඤ්ඤවතියා නදියා පාරිමං තීරං, යෙන කුසිනාරා, යෙන උපවත්තනං මල්ලානං සාලවනං, තෙනුපසඞ්කමි. උපසඞ්කමිත්වා ආයස්මන්තං ආනන්දං ආමන්තෙසි. "ඉඞ්ඝ මෙ ත්වං ආනන්ද අන්තරෙන යමකසාලානං උත්තරසීසකං මඤ්චකං පඤ්ඤපෙහි. කිලන්තො'ස්මි ආනන්ද නිපජ්ජිස්සාමී'ති. 'එවම්භන්තෙ'ති ඛො ආයස්මා ආනන්දො භගවතො පටිස්සුත්වා අන්තරෙන යමකසාලානං උත්තරසීසකං මඤ්චකං පඤ්ඤපෙසි. අථ ඛො භගවා දක්ඛිණෙන පස්සෙන සීහසෙය්‍යං කප්පෙසි පාදෙ පාදං අච්චාධාය සතො සම්පජානො.

92. තෙන ඛො පන සමයෙන යමකසාලා සබ්බඵාලිඵුල්ලා හොන්ති අකාලපුප්ඵෙහි. තෙ තථාගතස්ස සරීරං ඔකිරන්ති අජ්ඣොකිරන්ති අභිප්පකිරන්ති තථාගතස්ස පූජාය. දිබ්බානි පි මන්දාරවපුප්ඵානි අන්තලික්ඛා පපතන්ති, තානි තථාගතස්ස සරීරං ඔකිරන්ති අජ්ඣොකිරන්ති අභිප්පකිරන්ති තථාගතස්ස පූජාය දිබ්බානි පි චන්දනචුණ්ණානි අන්තලික්ඛා පපතන්ති. තානි තථාගතස්ස සරීරං ඔකිරන්ති අජ්ඣොකිරන්ති අභිප්පකිරන්ති තථාගතස්ස පූජාය. දිබ්බානි පි තුරියානි අන්තලික්ඛෙ වජ්ජන්ති තථාගතස්ස පූජාය, දිබ්බානි පි සඞ්ගීතානි අන්තලික්ඛෙ වත්තන්ති තථාගතස්ස පූජාය. අථ ඛො භගවා ආයස්මන්තං ආනන්දං ආමන්තෙසි: සබ්බඵාලිඵුල්ලා ඛො ආනන්ද යමකසාලා අකාලපුප්ඵෙහි තෙ තථාගතස්ස සරීරං ඔකිරන්ති අජ්ඣොකිරන්ති අභිප්පකිරන්ති තථාගතස්ස පූජාය. දිබ්බානිපි මන්දාරවපුප්ඵානි අන්තලික්ඛා පපතන්ති, තානි තථාගතස්ස සරීරං ඔකිරන්ති අජ්ඣොකිරන්ති අභිප්පකිරන්ති තථාගතස්ස පූජාය. දිබ්බානිපි චන්දනචුණ්ණානි අන්තලික්ඛා පපතන්ති, තානි තථාගතස්ස සරීරං ඔකිරන්ති අජ්ඣොකිරන්ති අභිප්පකිරන්ති තථාගතස්ස පූජාය. දිබ්බානි පි තුරියානි අන්තලික්ඛෙ වජ්ජන්ති තථාගතස්ස පූජාය. දිබ්බානිපි සඞ්ගීතානි අන්තලික්ඛෙ වත්තන්ති තථාගතස්ස පූජාය. න ඛො ආනන්ද එත්තාවතා තථාගතො සක්කතො වා හොති ගරුකතො වා මානිතො වා පූජිතො වා අපචිතො වා, යො ඛො ආනන්ද භික්ඛු වා භික්ඛුනී වා උපාසකො වා උපාසිකා වා ධම්මානුධම්මපටිපන්නො විහරති සාමීචිපටිපන්නො අනුධම්මචාරී, සො තථාගතං සක්කරොති ගරුකරොති මානෙති පූජෙති අපචියති පරමාය පූජාය. තස්මාතිහානන්ද ධම්මානුධම්මපටිපන්නා විහරිස්සාම සාමීචිපටිපන්නා අනුධම්මචාරිනො ති, එවං හි වො ආනන්ද සික්ඛිතබ්බන්ති.

යමා සල්රුක්

91. එ කල්හි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ඇවැත් අනඳ තෙරුන් බණවා ''අනඳයෙනි, යම්හ. හිරණ්‍යවතී නදිය පර තෙරට (නදියෙන් එගොඩට) එහි කුසිනාරා නුවරට, එහි මල්ල රජුන්ගේ උපවර්තන නම් සල්උයනට එළැඹෙන්නමු'' යි වදළ සේක. 'එසේ ය වහන්සැ' යි කියා ම අනඳ තෙරණුවෝ පිළිවදන් ඇස්වූහ. ඉක්බිති භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මහත් බික් සඟන කැටුව හිරණ්‍යවතී නදියෙන් එතෙර කුසිනාරා නුවර මල්ලයන්ගේ උපවර්තන නම් සල්උයන කරා වැඩියාහ. වැඩ අනඳතෙරුන් අමතා ''අනඳයෙනි, යමා සල් රුක් අතර හිස උතුරු දෙසට සිටුනා සේ කොට මට ඇඳක් පනවවු. අනඳයෙනි, ක්ලාන්තයෙමි, වැදැහෙනු කැමැත් තෙමි'' යි වදළ සේක. 'එසේ ය, වහන්සැ' යි කියා ම අනඳ තෙරණුවෝ භගවත් බුදුරජුනට පිළිවදන් දී, යමා සල්රුක් අතර උතුරු දෙසට හිස සිටුනා සේ කොට ඇඳක් පැනවූහ. ඉක්බිති භගවත්හු දකුණු පයින් වම් පය මඳක් ඉක්මැ පිහිටුවා සිහි නුවණින් යුතු වැ දකුණැලයෙන් සිංහ ශය්‍යාව කළාහ. (සිංහශය්‍යායෙන් සැතැපුණුසේක.) එ වේලෙහි වනාහි යමා සල් රුක් හු නොකල් මලින් මුළුල්ල ම ගැවැසුණාහු වෙත්. ඔහු තථාගත-යනට පූජා විසින් ඔබ සිරුර මත්තෙහි වැටෙත්, විසිරෙත්, වෙසෙසින් විසිරෙත්. දිව මදරා මලුදු අහසින් හෙයි. ඔහු තථාගතයනට පුද පිණිස ඔබ සිරුර මත වැටෙත්, විසිරෙත් වෙසෙසින් විසිරෙත්. දිව සඳුන් සුණුදු අහසින් හෙයි. ඔහු තථාගතයනට පුද පිණිස ඔබ සිරුර මත හෙත්, විසිරෙත්, වෙසෙසින් විසිරෙත්. දිව තුරුහු ද තථාගතයනට පුද පිණිස අහසැ වැයෙත්. දිව ගැයුම්හු ද තථාගතයනට පුද පිණිස අහසැ පැවැතෙත්.

92. එ කලැ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ අනඳ තෙරුන් බණවා ''අනඳ-යෙනි, යමාසල්රුක්හු නොකල් මලින් මුළුල්ල හැසුණාහු ගැවැසුණාහු වෙත්. ඔහු තථාගතයනට පුද පිණිස ඔබ සිරුර මතැ හෙත්, විසිරෙත්, වෙසෙසින් විසිරෙත්. දිව මදරා මලුදු අහසින් හෙයි . . දිව සඳුන් සුණු දු අහසින් හෙයි . . දිව තුරු ගොසු දු . . දිව ගැයුම්දු තථාගතයනට පුද පිණිස අහසැ වැටෙයි. අනඳයෙනි, මෙතෙකින් තථාගතයෝ සත්කෘත හෝ ගුරුකෘත හෝ මානිත හෝ පූජිත හෝ අපචිත හෝ නො වෙත්. අනඳයෙනි, යම් මහණෙක් හෝ මෙහෙණක් හෝ උවසුවෙක් හෝ උවැසි-යක් හෝ ධර්මානුධර්ම ප්‍රතිපන්න වැ සම්‍යක් ප්‍රතිපන්න වැ අනුධර්මචාරී වැ වෙසෙයි ද හේ මැ පරම පූජායෙන් තථාගතයනට සත්කාර කෙරෙයි, ගරු කෙරෙයි, බුහුමන් කෙරෙයි, පූජා කෙරෙයි, අපචායන කෙරෙයි. අනඳයෙනි, එ බැවින් මෙහි ලා ධර්මානුධර්ම ප්‍රතිපන්න වැ සම්‍යක් ප්‍රති-පන්න වැ අනුධර්මචාරී ව වසන්නමෝ' යි, මෙසේ ම තොප විසින් හික්මියැ යුතු'' යි වදළ සේක.

උපවාණ ථෙරො

93. තෙන ඛො පන සමයෙන ආයස්මා උපවාණො භගවතො පුරතො ඨිතො හොති භගවන්තං බීජමානො. අථ ඛො භගවා ආයස්මන්තං උපවාණං අපසාදෙසි: 'අපෙහි භික්ඛු. මා මෙ පුරතො අට්ඨාසී'ති. අථ ඛො ආයස්මතො ආනන්දස්ස එතදහොසි: 'අයං ඛො ආයස්මා උපවාණො දීඝරත්තං භගවතො උපට්ඨාකො සන්තිකාවචරො සමීපචාරී. අථ ච පන භගවා පච්ඡිමෙ කාලෙ ආයස්මන්තං උපවාණං අපසාදෙසි: අපෙහි භික්ඛු, මා මෙ පුරතො අට්ඨාසීති. කො නු ඛො හෙතු කො පච්චයො යං භගවා ආයස්මන්තං උපවාණං අපසාරෙසි:[1] අපෙහි භික්ඛු මා මෙ පුරතො අට්ඨාසීති. අථ ඛො ආයස්මා ආනන්දො භගවන්තං එතදවොච: අයං භන්තෙ ආයස්මා උපවාණො දීඝරත්තං භගවතො උපට්ඨාකො සන්තිකාවචරො සමීපචාරී, අථ ච පන භගවා පච්ඡිමෙ කාලෙ ආයස්මන්තං උපවාණං අපසාදෙති: අපෙහි භික්ඛු, මා මෙ පුරතොඅට්ඨාසීති. කො නු ඛො භන්තෙ හෙතු කො පච්චයො යං භගවා ආයස්මන්තං උපවාණං අපසාදෙති අපෙහි භික්ඛු මා මෙ පුරතො අට්ඨාසී'ති? යෙභුය්‍යෙන ආනන්ද දසසු සහස්සීසු ලොකධාතූසු දෙවතා සන්නිපතිතා තථාගතං දස්සනාය, යාවතා ආනන්ද කුසිනාරා උපවත්තනං මල්ලානං සාලවනං සමන්තතො ද්වාදසයොජනානි නත්ථි සො පදෙසො වාලග්ගකොටිනිත්තුදන මත්තොපි මහෙසක්ඛාහි දෙවතාහි අප්ඵුටො. දෙවතා ආනන්ද උජ්ඣායන්ති දූරා ච වතම්හා ආගතා තථාගතං දස්සනාය. කදාචි කරහචි තථාගතා ලොකෙ උප්පජ්ජන්ති අරහන්තො සම්මාසම්බුද්ධා අජ්ජෙව රත්තියා පච්ඡිමෙ යාමෙ තථාගතස්ස පරිනිබ්බානං භවිස්සති, අයඤ්ච මහෙසක්ඛො භික්ඛු භගවතො පුරතො ඨිතො ඔවාරෙන්තො, න මයං ලභාම පච්ඡිමෙ කාලෙ තථාගතං දස්සනායා'ති.

94. කථං භූතා පන භන්තෙ භගවා දෙවතා මනසි කරොතී'ති.

"සන්තානන්ද දෙවතා ආකාසෙ පථවිසඤ්ඤිනියො, කෙසෙ පකිරිය කන්දන්ති, බාහා පග්ගය්හ කන්දන්ති, ඡින්නපාතං පපතන්ති ආවට්ටන්ති විවට්ටන්තිඅතිඛිප්පං භගවා පරිනිබ්බායිස්සති, අතිඛිප්පං සුගතො පරිනිබ්බායිස්සති, අතිඛිප්පං චක්ඛු ලොකෙ අන්තරධායිස්සතී'ති සන්තානන්ද දෙවතා පථවියා පථවිසඤ්ඤිනියො, කෙසෙපකිරිය කන්දන්ති, බාහා පග්ගය්හ කන්දන්ති, ඡින්නපාතං පපතන්ති ආවට්ටන්ති විවට්ටන්ති:

1. අපසාරෙසි. ස්‍යාම්.

උපවාන තෙරණුවෝ

93. එ සමයෙහි වනාහි උපවාණ තෙරණුවෝ භාග්‍යවතුන් වහන්සේට පවන් සලනුවෝ ඔබ ඉදිරියේ සිටියාහු වෙත්. එ කලැ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ උපවාණ තෙරුන් බණවා, 'මහණ, ඉවත් වන්න, මා ඉදිරියේ නො සිටින්නැ' යි උපවාණ තෙරුන් ඉවත් කළ සේක. එ විටැ 'මේ උපවාණ තෙරණුවෙ.' වූ කලි බොහෝ කලක් වෙතැ ගැවැසෙන, ළඟ හැසිරෙන, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ගේ උවටුවෙකි. එහෙත් පැසිම් සෙමෙහි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ 'මහණ, ඉවත්වන්න, මා ඉදිරියේ නො සිටින්නැ' යි උපවාණ තෙරුන් ඉවත් කළ සේක. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ 'මහණ, ඉවත් වන්න, මා ඉදිරියේ නො සිටින්නැ' යි උපවාණ තෙරුන් ඉවත් කළ සේක' යන යමෙක් ඇද්ද, එයට හේතුව කවර යැ, එයට කාරණය කවර යැ, යි අනඳ තෙරුනට මේ සිත විය. ඉක්බිති අනඳ තෙරණුවෝ 'වහන්ස, මේ උපවාණ තෙරණුවෝ බොහෝ කලක් වෙතැ ගැවැසෙන, ළඟ හැසිරෙන භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ උවටුවෙක. එතෙකුදු වුවත් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ පැසිම් සමයෙහි 'මහණ, ඉවත් වන්න, මා ඉදිරියේ නො සිටින්නැ' යි උපවාණ තෙරුන් ඉවත් කරන සේක. වහන්ස, . . . එයට හේතුව, එයට කාරණය කවර යැ?' යි හගවත් බුදුරජුන් පුළුවුත්හ. ''අනඳයෙනි, ලෝද්‍ද දස දහසෙක දෙවියෝ තථාගතයන් දක්නා පිණිස බොහෝ සෙයින් රැස්වූවාහු වෙත්. අනඳයෙනි, කුසිනාරා නුවර යම් පමණ ද, මල්ලවයන්ගේ උපවර්තන ශාලවනය යම් පමණ ද හාත්පස දෙළොස් යොදුන් වූ ඒ සියලු පෙදෙස යම් පමණ ද, එහි මහායශස්ක දේවතාවන් වැද නොගත්, හිදි අගක් එළාලන පමණ වූ ද ඒ තැනෙක් නැත. අපි වූ කලි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ දක්නට දුර සිට ද ආම්හ. රහත් සම්මා සම්බුදුවූ තථාගතවරු (බොහෝ කල් ඉක්මැ) කිසි කලෙක්හි ම ලොවැ පහළ වෙත්. අද රෑ ම පැසිම්යම්හි තථාගතයන් වහන්සේ ගේ පිරිනිවීම වන්නේ ය, මේ මහ තෙදැති මහණ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ඉදිරියේ ඔබ මුවහ කරනුයේ සිටියේ වෙයි. (එ හෙයින්) අපි (මේ) පැසිම් සමයෙහි තථාගතයන් වහන්සේ දක්නට නො ලබමෝ' යි දෙවියෝ (උපවාණ මහණහට) දෙස් නගත්'' යැ යි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ අනඳ තෙරුනට වදළ සේක.

94. 'වහන්ස, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ කෙසේ වූ දේවතා කෙනකුන් මෙනෙහි කරන සේක් ද?' යි අනඳ තෙරණුවෝ පුළුවුත්හ.

'අනඳයෙනි, අහසෙහි පෘථිවි යැ' යි සංඥා ඇති දේවතා කෙනෙක් ඇත. ඔහු 'ඉතා වහා භාග්‍යවතුන් වහන්සේ පිරිනිවෙන සේක, ඉතා වහා සුගතයන් වහන්සේ පිරිනිවෙන සේක.

අතිඛිප්පං භගවා පරිනිබ්බායිස්සති, අතිඛිප්පං සුගතො පරිනිබ්බායිස්සති, අතිඛිප්පං චක්ඛු[1] ලොකෙ අන්තරධායිස්සතීති!

යා පන තා දෙවතා වීතරාගා, තා සතා සම්පජානා අධිවාසෙන්ති: අනිච්චා සඞ්ඛාරා තං කුතෙත්ථ ලබ්භා?ති,

95. "පුබ්බෙ භන්තෙ දිසාසු වස්සං වුත්ථා භික්ඛූ ආගච්ඡන්ති තථාගතං දස්සනාය. තෙ මයං ලභාම මනොභාවනියෙ භික්ඛූ දස්සනාය ලභාම පයිරුපාසනාය, භගවතො පන මයං භන්තෙ අච්චයෙන න ලභිස්සාම මනොභාවනියෙ භික්ඛූ දස්සනාය න ලභිස්සාම පයිරුපාසනායා"ති.

"චත්තාරිමානි ආනන්ද සද්ධස්ස කුලපුත්තස්ස දස්සනීයානි සංවෙජනියානි ඨානානි. කතමානි චත්තාරි:

'ඉධ තථාගතො ජාතො'ති ආනන්ද සද්ධස්ස කුලපුත්තස්ස දස්සනීයං සංවෙජනියං ඨානං.

'ඉධ තථාගතො අනුත්තරං සම්මාසම්බොධිං අභිසම්බුද්ධො'ති ආනන්ද සද්ධස්ස කුලපුත්තස්ස දස්සනීයං සංවෙජනීයං ඨානං.

'ඉධ තථාගතෙන අනුත්තරං ධම්මචක්කං පවත්තිතන්ති' ආනන්ද සද්ධස්ස කුලපුත්තස්ස දස්සනීයං සංවෙජනීයං ඨානං.

'ඉධ තථාගතො අනුපාදිසෙසාය නිබ්බානධාතුයා' පරිනිබ්බුතොති ආනන්ද සද්ධස්ස කුලපුත්තස්ස දස්සනීයං සංවෙජනියං ඨානං.

ඉමානි ඛො ආනන්ද චත්තාරි සද්ධස්ස කුලපුත්තස්ස දස්සනීයානි සංවෙජනියානි ඨානානි.

ආගමිස්සන්ති ඛො ආනන්ද සද්ධා භික්ඛූ භික්ඛුනියො උපාසකා උපාසිකායො ඉධ තථාගතො ජාතො ති පි, ඉධ තථාගතො අනුත්තරං සම්මාසම්බොධිං අභිසම්බුද්ධො ති පි, ඉධ තථාගතෙන අනුත්තරං ධම්මචක්කං පවත්තිතන්ති පි, ඉධ තථාගතො අනුපාදිසෙසාය නිබ්බානධාතුයා පරිනිබ්බුතො ති පි. යෙ හි කෙචි ආනන්ද චෙතියචාරිකං ආහිණ්ඩන්තා පසන්නචිත්තා කාලං කරිස්සන්ති, සබ්බෙ තෙ කායස්ස භෙදා පරම්මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජිස්සන්තීති.

1. චක්ඛුමං -- සි.මු.
චක්ඛුං -- ඉ

ඉතා වහා ලොවැ ඇස අතුරු දහන් වන්නේ යැ' යි හිස කෙස් මුදා හඬත්, දෙහොත් නඟා හඬත්, මැදින් සිඳී වැටුණවුන් සේ වැටෙත්, පෙරළෙන්නාහු වැටුණු තැනට ම එත්, වැටුණු තැනින් ඈතට ද පෙරළී යෙත්.

යම් දේවතා කෙනෙක් පහ වූ රාගය ඇත්තාහු ද, ඔහු සිහි ඇත්තාහු නුවණින් දන්නාහු, 'සංස්කාරයෝ අනිත්‍යය හ. එහෙයින් මෙහි ස්ථිරතාවෙක් කොයින් ලැබෙන්නේ ද!'' යි ඉවසත් යැ'' යි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වදාළ සේක.

95. ''වහන්ස, පෙර ඒ ඒ දෙසැ වස් වුසූ භික්ෂූහු තථාගතයන් වහන්සේ දක්නට එත්. අපි මෙත් බවුන් විසින් සිත් වඩනා (සමාධිය වඩනා) ඒ භික්ෂූන් දක්නට ලබම්හ, එළැඹැ පිළිදැග්නට ලබම්හ. වහන්ස, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ගේ ඇවෑමෙන් ඒ මෙත් බවුනෙන් සිත වඩනා භික්ෂූන් දක්නට නො ලබන්නමු. එළැඹැ පිළිදැග්නට නො ලබන්නමු'' යි අනඳ තෙරණුවෝ කීහ.

එවිට භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මෙසේ වදාළ සේක: ''අනඳයෙනි, සැදැහැවත් කුලපුතක්හට දක්නට සුදුසු,සංවේග උපදවන මේ තැන් සතරෙකි. කවර සතරෙක් ද? යත්:

'අනඳයෙනි, 'තථාගතයන් වහන්සේ මෙහි උපන් සේකැ' යි (ඒ උපන් තැන) සැදැහැවත් කුල පුත්හට දක්නට සුදුසු සංවේග උපදවන තැනෙකි.

'තථාගතයන් වහන්සේ මෙහි නිරුත්තර සම්‍යක්සම්බෝධිය අවබොධ කළ සේකැ' යි, අනඳයෙනි, මෙය සැදැහැවත් කුලපුත්හට දක්නට සුදුසු සංවේගය උපදවන තැනෙකි.

'මෙහි තථාගතයන් වහන්සේ විසින් නිරුත්තර ධර්මචක්‍රය පවත්වන ලදැ' යි, අනඳයෙනි, මෙය සැදැහැවත් කුලපුතුට දක්නට සුදුසු සංවේග උපදවන තැනෙකි.

'මෙහි තථාගතයන් වහන්සේ අනුපාදිශේෂ නිර්වාණධාතුයෙන් පිරිනිවන් පෑ සේකැ' යි, අනඳයෙනි, මෙය සැදැහැවත් කුලපුත් හට දක්නට සුදුසු සංවේග උපදවන තැනෙකි.

අනඳයෙනි, මොහු සැදැහැවත් කුලපුතක්හට දක්නට සුදුසු සංවේග උපදවන තැන් සතර ය.

අනඳයෙනි, සැදැහැවත් මහණහු ද මෙහෙණහු ද උවසුහු ද උවැසියෝ ද 'මෙහි තථාගතයන් වහන්සේ උපන් සේකැ' යි ද, මෙහි තථාගතයන් වහන්සේ නිරුත්තර සම්‍යක්සම්බෝධිය අවබෝධ කළ සේකැ' යි ද, මෙහි තථාගතයන් වහන්සේ විසින් නිරුත්තර ධර්මචක්‍රය පවත්වන ලදැ' යි ද, මෙහි තථාගතයන් වහන්සේ අනුපාදිශේෂ නිර්වාණධාතුයෙන් පිරිනිවී සේකැ යි ද සලකා මේ තැන් කරා එන්නාහු ම ය. අනඳයෙනි, යම් කෙනෙක් වනාහි චෛත්‍යචාරිකාව කරන්නාහු (සෑ වඳිමින් පුදමින් ඇවිදිනාහු) පහන් සිතැත්තෝ කලුරිය කරන්නාහු ද, ඒ සියල්ලෝ කාබුන් මරණින් මතු මනාප ගති ඇති සග ලොවට පැමිණෙන්නාහ.''

ආනන්ද පුච්ඡා කථා

96. "කථං මයං භන්තෙ මාතුගාමෙ පටිපජ්ජාමා?"ති

"අදස්සනං ආනන්ද"ති.

"දස්සනෙ භගවා සති කථං පටිපජ්ජිතබ්බන්ති?"

"අනාලාපො ආනන්ද"ති.

"ආලපන්තෙන පන භන්තෙ කථං පටිපජ්ජිතබ්බන්ති?"

"සති ආනන්ද උපට්ඨපෙතබ්බා"ති.

"කථං මයං භන්තෙ තථාගතස්ස සරීරෙ පටිපජ්ජාමා?"ති

"අබ්‍යාවටා තුම්හෙ ආනන්ද හොථ තථාගතස්ස සරීරපූජාය. ඉඞ්ඝ තුම්හෙ ආනන්ද සදත්‍ථෙ, ඝටථ[1] සදත්‍ථමනුයුඤ්ජථ, සදත්‍ථෙ[2] අප්පමත්තා ආතාපිනො පහිතත්තා විහරථ, සන්තානන්ද ඛත්තියපණ්ඩිතා පි බ්‍රාහ්මණපණ්ඩිතා පි ගහපතිපණ්ඩිතා පි තථාගතෙ අභිප්පසන්නා තෙ තථාගතස්ස සරීරපූජං කරිස්සන්ති"ති.

"කථං පන භන්තෙ තථාගතස්ස සරීරෙ පටිපජ්ජිතබ්බන්ති?"

"යථා ඛො ආනන්ද රඤ්ඤො චක්කවත්තිස්ස සරීරෙ පටිපජ්ජන්ති, එවං තථාගතස්ස සරීරෙ පටිපජ්ජිතබ්බන්ති" "කථං පන භන්තෙ රඤ්ඤො චක්කවත්තිස්ස සරීරෙ පටිපජ්ජන්ති?"ති "රඤ්ඤො ආනන්ද චක්කවත්තිස්ස සරීරං අහතෙන වත්‍ථෙන වෙඨෙන්ති. අහතෙන වත්‍ථෙන වෙඨෙත්වා විහතෙන කප්පාසෙන වෙඨෙන්ති. විහතෙන කප්පාසෙන වෙඨෙත්වා අහතෙන වත්‍ථෙන වෙඨෙන්ති.

---

1. වකුමා, (මජසං) වකුපුරතන්ථයති (සබ්බත්ථිවාදීනං මහාපරිනිබ්බානසුත්තෙන)
2. සාරත්‍ථෙ ඝටථ අනුයුඤ්ජථ (ම ඡ සං)
3. සාරත්‍ථෙ (මජසං)

ආනන්ද පෘච්ඡා කථාව

96. ඉක්බිති, අනඳ තෙරණුවෝ ''වහන්ය, අපි මාගම කෙරෙහි කෙසේ පිළිපදුමෝ ද?'' යි විචාළහ.

''අනඳයෙනි, මාගම නොදක්ම යැ'' යි භගවත්හු වදළාහ.

''භාග්‍යවතුන් වහන්ස, දක්මක් ඇති කල්හි කෙසේ පිළිපැද්ද යුතු ද?'' යි අනඳ තෙරණුවෝ විචාළාහ.

''අනඳයෙනි, ඇය හා කතා නො කිරීම යැ'' යි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වදළ සේක.

(''කතා කළ යුතු ම තැනක් වුව) වහන්ස, කතා කරන මහණහු විසින් කෙසේ පිළිපැද්ද යුතු ද?'' යි අනඳ තෙරණුවෝ පුළුවුත්හ.

''අනඳයෙනි, (ඇය ගේ) වයස අනුව මේ මව යැ යි හෝ සොහොයුරී යැ යි හෝ දූ යැ යි හෝ සලකා) සිහිය එළැඹැවියෑ යුතු යැ'' යි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වදළ සේක.

97. ''වහන්ස, අපි කෙසේ නම් තථාගතයන් වහන්සේ ගේ සිරුරෙහි පිළිපදුමෝ ද?'' යි අනඳ තෙරණුවෝ පුළුවුත්හ.

''අනඳයෙනි, තෙපි තථාගතයන් ගේ සිරුර පුදනුයෙහි නිරුත්සාහ වවු. අනඳයෙනි, තෙපි වූ කලි තමහට වැඩෙහි (රහත්බව් ලබනුයෙහි) තැත් කරවු, තමහට වැඩෙහි පුනපුනා යෙදෙවු (රහත්බව් පිණිස පිළිවෙත් කරවු, බවුන් බවවු), තමහට වැඩෙහි (රහත්බව් ලැබීමෙහි) නොපමා වූවාහු, කෙලෙස් තවන වැර ඇත්තාහු, නිවන් කරා මෙහෙයූ සිතැත්තාහු වසවු. අනඳයෙනි, තථාගතයන් කෙරෙහි වෙසෙසින් පහන් වූ නුවණැති කැත්හු ද, නුවණැති බමුණෝ ද, නුවණැති ගැහැවියෝ ද ඇත. ඔහු තථාගතයන් ගේ සිරුරට පූජා සත්කාර කරන්නාහ'' යි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වදළ සේක.

''වහන්ස, (ඔවුන් විසින්) තථාගතයන් වහන්සේ ගේ සිරුරෙහි කෙසේ පිළිපැද්ද යුතු ද?'' යි අනඳ තෙරණුවෝ පුළුවුත්හ.

''අනඳයෙනි, සක්විති රජක්හු ගේ සිරුරෙහි යම්සේ පිළිපදිත් ද, තථාගතයන් ගේ සිරුරෙහි එසේ ම පිළිපැද්ද යුතු යැ'' යි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වදළ සේක. ''වහන්ස, සක්විති රජක්හු ගේ සිරුර කෙසේ පිළිපදිත් ද?' යි අනඳ තෙරණුවෝ පුළුවුත්හ.

එතෙනුපායෙන පඤ්චහි යුගසතෙහි රඤ්ඤො චක්කවත්තිස්ස සරීරං[1] වෙඨෙත්වා ආයසාය තෙලදොණියා පක්ඛිපිත්වා අඤ්ඤිස්සා ආයසාය දොණියා පටිකුජ්ජිත්වා සබ්බගන්ධානං චිතකං කරිත්වා රඤ්ඤො චක්කවත්තිස්ස සරීරං ඣාපෙන්ති. චාතුම්මහාපථෙ[2] රඤ්ඤො චක්කවත්තිස්ස ථූපං කරොන්ති. එවං ඛො ආනන්ද රඤ්ඤො චක්කවත්තිස්ස සරීරෙ පටිපජ්ජන්ති. යථා ඛො ආනන්ද රඤ්ඤො චක්කවත්තිස්ස සරීරෙ පටිපජ්ජන්ති එවං තථාගතස්ස සරීරෙ පටිපජ්ජිතබ්බං. චාතුම්මහාපථෙ තථාගතස්ස ථූපො කාතබ්බො. තත්ථ යෙ මාලං වා ගන්ධං වා චුණ්ණකං[3] වා ආරොපෙස්සන්ති වා අභිවාදෙස්සන්ති වා, චිත්තංවා පසාදෙස්සන්ති, තෙසන්තං භවිස්සති දීඝරත්තං හිතාය සුඛාය''ති.

ථූපාරහා පුග්ගලා.

97. "චත්තාරො'මෙ ආනන්ද ථූපාරහා. කතමෙ චත්තාරො? තථාගතො අරහං සම්මාසම්බුද්ධො ථූපාරහො. පච්චෙකසම්බුද්ධො ථූපාරහො, තථාගතස්ස සාවකො ථූපාරහො, රාජා චක්කවත්ති ථූපාරහො'ති.

කිඤ්චානන්ද අත්ථවසං පටිච්ච තථාගතො අරහං සම්මාසම්බුද්ධො ථූපාරහො? අයං තස්ස භගවතො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස ථූපොති ආනන්ද බහූ ජනා චිත්තං පසාදෙන්ති, තෙ තත්ථචිත්තං පසාදෙත්වා කායස්ස භෙදා පරම්මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජන්ති. ඉදං ඛො ආනන්ද අත්ථවසං පටිච්ච තථාගතො අරහං සම්මාසම්බුද්ධො ථූපාරහො.

කිඤ්චානන්ද අත්ථවසං පටිච්ච පච්චෙකසම්බුද්ධො ථූපාරහො? අයං තස්ස භගවතො පච්චෙකසම්බුද්ධස්ස ථූපොති ආනන්ද බහූජනා චිත්තං පසාදෙන්ති. තෙ තත්ථ චිත්තං පසාදෙත්වා කායස්ස භෙදා පරම්මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජන්ති. ඉදං ඛො ආනන්ද අත්ථවසං පටිච්ච පච්චෙකසම්බුද්ධො ථූපාරහො.

1. සරීරෙ (සයා, කං)
2. චාතුමහාපථෙ (මජසං)
3. වණ්ණකං (PTS)

''ආනන්දයෙනි, සක්විති රජක්හු ගේ සිරුර අළුත් පිළියෙන් වෙළත්. අළුත් පිළියෙන් වෙළා පොළාලූ (මොනොවට නඟා පාදන ලද) කපු පුළුනෙන් වෙළත්. පොළා ලූ කපුපුළුනෙන් වෙළා අළුත් පිළියෙන් වෙළත්. මෙ නයින් යුගල පන්සියෙකින් සක්විති රජු ගේ සිරුර වෙළා, රන්මුවා දෙණෙක බහා අන් රන්මුවා දෙණෙකින් වසා, හැම වර්ගයේ සුවඳ දරින් චිතකයක් කොට එ සිරුර දවත්. සක්විති රජහට (සක්විති රජු ගේ සිරුර ද ඉතිරි වූ ධාතු තැන්පත් කොට) සතර මං හන්දියෙක තුඹක් (ස්තූපයක්) කරත්. ආනන්දයෙනි, මෙසේ ම සක්විති රජුගේ සිරුරෙහි පිළිපදිත්. ආනන්දයෙනි, යමසේ සක්විති රජුගේ සිරුරෙහි පිළිපදිත් ද, එසේ ම තථාගතයන් ගේ සිරුරෙහි පිළිපැද්ද යුතු. තථාගතයනට සිවු මං සන්දියෙක තුඹක් කැරවියැ යුතු. යම් කෙනෙක් එහි මල් හෝ සුවඳ හෝ සුවඳ සුණු හෝ නඟන්නාහු (පුදන්නාහු) හෝ වෙත් ද, ආදරයෙන් වඳින්නාහු හෝ වෙත් ද, සිත හෝ පහදවන්නාහු වෙත් ද, එය ඔවුනට බොහෝ කල් වැඩ පිණිස සුව පිණිස වන්නේ යැ'' යි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වදළ සේක.

තුඹට සුදුසු පුහුලෝ.

97. ''ආනන්දයෙනි, තුඹ (ස්තූප) කොට පුදනු ලබන්නට සුදුසු වූ මේ පුහුලෝ සතර දෙනෙකි. කවර සතර දෙනෙක් ද යත්: අර්හත් සම්‍යක්-සම්බුද්ධ තථාගත තෙමෙ තුඹින් (ස්තූපයෙන්) පුදනු ලබනුවට සුදුසු ය. පසේ බුදුරජ තෙමෙ තුඹින් පුදනු ලබන්නට සුදුසු ය. තථාගත සම්මා-සම්බුදුන්ගේ සවු තෙමේ තුඹින් පුදනු ලබන්නට සුදුසු ය, සක්විති රජ තෙමේ තුඹින් පුදනු ලබන්නට සුදුසු ය.

ආනන්දයෙනි, කවර කරුණක් නිසා අර්හත් සම්‍යක්සම්බුද්ධ තථාගත තෙමේ තුඹින් පුදනු ලබනුවට සුදුසු වෙයි ද යත්: ආනන්දයෙනි, 'මේ ඒ භගවත් අර්හත් සම්‍යක් සම්බුද්ධයන් වහන්සේගේ ස්තූප යැ' යි බොහෝ දෙනා සිත පහදත්, සිත පහද කාබුන් මරණින් මතු මනාගති ඇති සග ලොවට පැමිණෙත්.

ආනන්දයෙනි, මේ කරුණ නිසා ම අර්හත් සම්‍යක්සම්බුද්ධ තථාගත තෙමෙ තුඹින් පුදනු ලබනුවට සුදුසු ය. ආනන්දයෙනි, කවර කරුණක් නිසා පසේ සම්බුදුරජ තුඹින් පුදනු ලබනුවට සුදුසු ද යත්: ආනන්දයෙනි, මෙ ඒ භගවත් පසේ බුදුරජු ගේ ස්තූප යැ' යි බොහෝ දෙනා සිත පහදත්. ඔහු එහි සිත පහද කා බුන් මරණින් මතු මනා ගති ඇති සග ලොවට පැමිණෙත්. ආනන්දයෙනි, මෙ කරුණ නිසා ම පසේබුදු රජ තුඹින් පුදනු ලබනුවට සුදුසු ය.

කිඤ්චානන්ද අත්ථවසං පටිච්ච තථාගතස්ස සාවකො ථූපාරහො? අයං තස්ස භගවතො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස සාවකස්ස ථූපො ති ආනන්ද බහූ ජනා චිත්තං පසාදෙන්ති.[1] තෙ තත්ථ චිත්තං පසාදෙත්වා කායස්ස භෙදා පරම්මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජන්ති. ඉදං ඛො ආනන්ද අත්ථවසං පටිච්ච තථාගතස්ස සාවකො ථූපාරහො,[2]

කිඤ්චානන්ද අත්ථවසං පටිච්ච රාජා චක්කවත්තී ථූපාරහො? අයං ධම්මිකස්ස ධම්මරඤ්ඤො ථූපො ති ආනන්ද බහූ ජනා චිත්තං පසාදෙන්ති, තෙ තත්ථ චිත්තං පසාදෙත්වා කායස්ස භෙදා පරම්මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජන්ති.

ඉදං ඛො ආනන්ද අත්ථවසං පටිච්ච රාජා චක්කවත්ති ථූපාරහො. ඉමෙ ඛො ආනන්ද චත්තාරො ථූපාරහා''ති.

ආනන්දත්ථෙරස්ස අච්ඡරියධම්මා.

98. අථ ඛො ආයස්මා ආනන්දො විහාරං පවිසිත්වා කපිසීසං ආලම්බිත්වා රොදමානො අට්ඨාසි: ''අහඤ්ච වතම්හි සෙඛො සකරණීයො, සත්ථු ච මෙ පරිනිබ්බානං භවිස්සති යො මමං[3] ආනුකම්පකො''ති, අථ ඛො භගවා භික්ඛූ ආමන්තෙසි: 'කහන්නු ඛො භික්ඛවෙ ආනන්දො''ති ''එසො භන්තෙ ආයස්මා ආනන්දො විහාරං පවිසිත්වා කපිසීසං ආලම්බිත්වා රොදමානො ඨිතො: 'අහඤ්ච වතම්හි සෙඛො සකරණීයො සත්ථු ච මෙ පරිනිබ්බානං භවිස්සති යො මමං ආනුකම්පකො''ති. අථ ඛො භගවා අඤ්ඤතරං භික්ඛුං ආමන්තෙසි: ''එහි ත්වං භික්ඛු, මම වචනෙන ආනන්දං ආමන්තෙහි: සත්ථා තං ආවුසො ආනන්ද ආමන්තෙති''ති ''එවම්භන්තෙ'ති ඛො සො භික්ඛු භගවතො පටිස්සුත්වා යෙනායස්මා ආනන්දො තෙනුපසඞ්කමි, උපසඞ්කමිත්වා ආයස්මන්තං ආනන්දං එතදවොච: සත්ථා තං ආවුසො ආනන්ද ආමන්තෙති''ති. 'එවමාවුසො'ති ඛො ආයස්මා ආනන්දො තස්ස භික්ඛුනො පටිස්සුත්වා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි, උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි, එකමන්තං නිසින්නං ඛො ආයස්මන්තං ආනන්දං භගවා එතදවොච:

1. බහූජනො චිත්තං පසාදෙති (PTS)
2. සාවකථූපො. (PTS)
3. මම (මජසං)

අනඳයෙනි, කවර කරුණක් නිසා තථාගතයන් ගේ සර්වා තුඹින් පුදනු ලබන්නට සුදුසු ද යත්: අනඳයෙනි, 'මේ ඒ භගවත් අර්හත් සම්‍යක්සම්බුද්ධයන් වහන්සේ ගේ සර්වක්හු ගේ ස්තූපයෙකැ' යි බොහෝ දෙනා සිත පහදත්. ඔහු එහි සිත පහද කා බුන් මරණින් මතු මනා ගති ඇති සගලොවට පැමිණෙත්. අනඳයෙනි, මෙ කරුණ නිසා ම තථාගතයන් ගේ සර්වා තුඹින් පුද ලබනුවට සුදුසු ය.

අනඳයෙනි, කවර කරුණක් නිසා සක්විති රජ තුඹින් පුදනු ලබනුවට සුදුසු වෙයි ද යත්: අනඳයෙනි, 'මේ දැහැමි වූ දස රජ දහමින් ජනන් රැඳැවූ සක්විති රජු ගේ ස්තූප යැ' යි බොහෝදෙනා සිත පහදත්. ඔහු එහි සිත පහ ද කා බුන් මරණින් මතු මනා ගති ඇති සග ලොවට පැමිණෙත්. අනඳයෙනි, මේ කරුණ නිසා සක්විති රජ තුඹින් පුද ලබනුවට සුදුසු ය.

අනඳයෙනි, මේ ස්තූපාර්හ පුද්ගල සතර දෙනා යැ'' යි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වදාළ සේක.

අනඳ තෙරුන් ගේ අසිරි දහම්

98. ඉක්බිති අනඳ තෙරණුවෝ වෙහෙර වැද දෙරැ අගුළුකණුවැ එල්බැ ගෙන ''අහෝ! මම් රහත්බව ලබනුවට කළ යුතු දෑ ඇති ශෛක්ෂයෙකිම් වෙමි. මට අනුකම්පා කරන මගේ ශාස්තෲන් වහන්සේ ගේ පිරිනිවන ද වන්නේ යැ'' යි හඬමින් සිටියේ ය. එ කල්හි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ''මහණෙනි, ආනන්දයෝ කොහි ද?'' යි භික්ෂූන් අමතා වදාළ සේක. ''වහන්ස, තෙල අනඳ තෙරණුවෝ වෙහෙර වැද දෙරැ අගුළු කණුවැ එල්බැගෙන 'අහෝ! මම් කළ යුත දෑ ඇති ශෛක්ෂයෙකිම් වෙමි, මට අනුකම්පා කරන මගේ ශාස්තෲන් වහන්සේ ගේ පිරිනිවන ද වන්නේ යැ' යි හඬමින් සිටියාහු'' යැ යි භික්ෂූහු සැළ කළාහ. එ විටැ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ එක්තරා මහණෙක්හු බණවා ''මහණ, මෙහි එව, 'ඇවැත්නි, ශාස්තෲහු ඔබ කැඳවති' යි කියා මගේ වචනයෙන් අනඳයන් කැඳවා ගෙනව'' යි වදාළ සේක. 'එසේ යැ වහන්සැ' යි එ මහණ භගවත් බුදුරජුනට පිළිවදන් දී, අනඳ තෙරුන් කරා එළැඹ, 'ඇවැත්නි, අනඳයෙනි, ශාස්තෲන් වහන්සේ ඔබ කැඳවන සේකැ' යි සැළ කළේ ය. 'එසේ යැ ඇවැත්නි' යි අනඳ තෙරණුවෝ එ මහණ හට පිළිවදන් දී, භගවත් බුදුරජුන් වෙත එළැඹියහ. එළැඹ ඔබ ආදර සහිත වැ වැඳ පසෙක ඉඳගත්හ. පසෙක හුන් ම අනඳ තෙරුනට භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මෙය වදාළ සේක:

“අලං ආනන්ද මා සොචි, මා පරිදෙවි- නනු එතං ආනන්ද මයා පටිකච්චෙව අක්ඛාතං සබ්බෙහෙව පියෙහි මනාපෙහි නානාභාවො විනාභාවො අඤ්ඤථාභාවො. තං කුතෙත්ථ ආනන්ද ලබ්භා ‘යං තං ජාතං භූතං සඞ්ඛතං පලොකධම්මං, තං වත තථාගතස්සාපි සරීරං’ මා පලුජ්ජීති. නෙතං ඨානං විජ්ජති. දීඝරත්තං ඛො තෙ ආනන්ද තථාගතො පච්චුපට්ඨිතො මෙත්තෙන කායකම්මෙන හිතෙන සුඛෙන අද්වයෙන අප්පමාණෙන, මෙත්තෙන වචීකම්මෙන -පෙ- මෙත්තෙන මනොකම්මෙන හිතෙන සුඛෙන අද්වයෙන අප්පමාණෙන. කතපුඤ්ඤොසි ත්වං ආනන්ද පධානමනුයුඤ්ජ, ඛිප්පං හෙහිසි[1] අනාසවො”ති.

99. අථ ඛො භගවා භික්ඛු ආමන්තෙසි: “යෙ පි තෙ භික්ඛවෙ අහෙසුං අතීතමද්ධානං අරහන්තො සම්මාසම්බුද්ධා, තෙසම්පි භගවන්තානං එතපරමායෙව උපට්ඨාකා අහෙසුං සෙය්‍යථාපි මය්හං ආනන්දො. යෙ පි තෙ භික්ඛවෙ භවිස්සන්ති අනාගතමද්ධානං අරහන්තො සම්මාසම්බුද්ධා, තෙසම්පි භගවන්තානං එතපරමායෙව උපට්ඨාකා භවිස්සන්ති සෙය්‍යථාපි මය්හං ආනන්දො. පණ්ඩිතො භික්ඛවෙ ආනන්දො, මෙධාවී භික්ඛවෙ ආනන්දො, ජානාති ‘අයං කාලො තථාගතං දස්සනාය උපසඞ්කමිතුං භික්ඛූනං, අයං කාලො භික්ඛුනීනං අයං කාලො උපාසකානං, අයං කාලො උපාසිකානං, අයං කාලො රඤ්ඤො රාජමහාමත්තානං තිත්ථියානං තිත්ථියසාවකානන්ති.’

100. චත්තාරො'මෙ භික්ඛවෙ අච්ඡරියා අබ්භුතා ධම්මා ආනන්දෙ කතමෙ චත්තාරො? සචෙ භික්ඛවෙ භික්ඛුපරිසා ආනන්දං දස්සනාය උපසඞ්කමති, දස්සනෙන සා අත්තමනා හොති. තත්‍ර චෙ ආනන්දො ධම්මං භාසති, භාසිතෙන පි සා අත්තමනා හොති, අතිත්තා'ව භික්ඛවෙ භික්ඛුපරිසා හොති. අථ ඛො ආනන්දො තුණ්හී හොති. සචෙ භික්ඛවෙ භික්ඛුනීපරිසා, උපාසකපරිසා, උපාසිකාපරිසා ආනන්දං දස්සනාය උපසඞ්කමති, දස්සනෙන සා අත්තමනා හොති, තත්‍ර චෙ ආනන්දො ධම්මං භාසති භාසිතෙනපි සා අත්තමනා හොති. අතිත්තා'ව භික්ඛවෙ උපාසිකාපරිසා හොති. අථ ඛො ආනන්දො තුණ්හී හොති. ඉමෙ ඛො භික්ඛවෙ චත්තාරො අච්ඡරියා අබ්භුතා ධම්මා ආනන්දෙ.

1. හොහිසි (මජසං)

''අනඳයෙනි, හැඬීමෙන් වැඩෙක් නැත. ශෝක නො කරවු, නො හඬවු. අනඳයෙනි, ප්‍රිය මනාප සියලු දූයෙන් ඉවත් වීම, වෙන් වීම, අන් සැටියකට පෙරළීම කල් තබා ම මා කිවා නො වේ ද? අනඳයෙනි, යමෙක් උපන් හේ නම්, වූයේ නම්, සකස් වූයේ නම්, පලුදු වන සුලු වී නම්, ඒ ස්වභාවය ම ඇති තථාගත ශරීරය ද නො නැසේවා යි පැතුව ද, එය නොයිහ ලැබ පෝ ද? මේ කරුණ අවිද්‍යමාන ය (මේ නො වන දැයකි) අනඳයෙනි, තෙපි විසින් හිතවත් වූ, සුව ගෙන දෙනා වූ, දෙසැටියක් නැති, (මුව දෝනා පැන් එළැවීම ආදී) අප්‍රමාණ වූ මෛත්‍රී සහගත කාය කර්ම-යෙන් තථාගත තෙමේ ප්‍රත්‍යුපස්ථිත (නිතර උවටැන් කරනු ලදුයේ) වෙයි. හිතවත් වූ, සුව ගෙන දෙන, දෙසැටියක් නැති, (මේ මුවදෝනා සලැ යි සළකිරීම් ආදී විසින් පැවැත්වුණු) අප්‍රමාණ වූ මෛත්‍රී සහගත වාක් කර්මයෙන් ද . . . (මාගේ ශාස්තෘ වහසේ නිදුක් නිරෝග වන සේක්වා යන ආදී විසින් පැවැත් වුණු) අප්‍රමාණ වූ මෛත්‍රී සහගත මනඃකර්මයෙන් ද තථාගත තෙමේ ප්‍රත්‍යුපස්ථිත වී ය. අනඳයෙනි, තෙපි කෘතපුණ්‍යයහ (බොහෝ පින් කළ කෙනෙක), ප්‍රධන විඩනුයෙහි යෙදෙවු. වහා රහත් වන්නහුය'' (යනු යි.)

99. ඉක්බින්තෙන් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මහණුන් අමතා මෙසේ වදාළ සේක. ''මහණෙනි, ගිය කලැ යම් රහත් සම්මාසම්බුද්ධ කෙනෙක් වූහු ද, ඒ භගවත් බුදුවරුනට ද, මා අනඳයන් සේ, මෙවැන්නෝහු පරම කොටැති උවටුවෝ වූහ. මහණෙනි, මතු දවසැ යම් රහත් සම්මාසම්බුද්ධ කෙනෙක් පහළ වන්නාහු ද, ඒ භගවත් බුදුවරුනට ද, මට අනඳයන් සේ, මෙබන්දක්හු පරම කොටැති උවටුවෝ වන්නාහ. මහණෙනි, අනඳයෝ නුවණැත්තෝ ය. මහණෙනි, අනඳයෝ පිරයට්යෙන ම නැණවත් හ. 'තථාගතයන් දක්නා පිණිස එළැඹෙන්නට මහණුනට සුදුසු කල් මේ යැ, මෙහෙණියනට සුදුසු කල් මේ යැ, උවසුවනට සුදුසු කල මේ යැ, උවැසියනට සුදුසු කල මේ යැ, රජක්හට, රජමහ මැත්තනට තොටුවනට, තොටු සව්වනට සුදුසු කල මේ යැ' යි දනිති.

100. මහණෙනි, අනඳයන් කෙරෙහි මේ අසිරිමත් පුදුම සතර දහම් කෙනෙක් වෙත්. කවර සතර දෙනෙක් ද යත්: මහණෙනි, ඉදින මහණ පිරිසෙක් අනඳයන් දක්නට එළැඹෙයි නම්, ඕබ දැක්මෙන් ම එ පිරිස ආරාධිත සිතැති වෙයි. ඉදින් එහි අනඳයෝ දහම් දෙසත් නම්, ඕබ වචනයෙන් ද එ පිරිස සතුටු වෙයි. මහණෙනි, ඒ මහණ පිරිස අපිරියත් ම (අතෘප්ත ම) වෙයි. එ කල්හි අනඳයෝ නිහඬ වෙත්. මහණෙනි, ඉදින් මෙහෙණ පිරිසෙක්, උවසු පිරිසෙක්, උවැසි පිරිසෙක් අනඳයන් දක්නා වස් එළැඹෙයි ද, දැක්මෙන් ම එ පිරිස සතුටු වෙයි. ඉදින් එහි අනඳයෝ දහම් දෙසත් නම්, ඕබ දම් දෙස්මෙනුදු එ පිරිස සතුටු වෙයි. මහණෙනි, උවැසි පිරිස අතෘප්තම වෙයි. එ කලැ අනඳයෝ නිහඬ වෙත්. මහණෙනි, මේ අසිරිමත් පුදුම සතර දෙනෙක් අනඳයන් කෙරෙහි වෙත්.

චත්තාරො'මෙ භික්ඛවෙ අච්ඡරියා අබ්භුතා ධම්මා රඤ්ඤො චක්කවත්තිම්හි. කතමෙ චත්තාරො? සචෙ භික්ඛවෙ ඛත්තියපරිසා රාජානං චක්කවත්තිං දස්සනාය උපසඞ්කමති, දස්සනෙන සා අත්තමනා හොති. තත්‍ර චෙ රාජා චක්කවත්තී භාසති භාසිතෙනපි සා අත්තමනා හොති අතිත්තා'ව භික්ඛවෙ ඛත්තියපරිසා හොති. අථ ඛො රාජා චක්කවත්තී තුණ්හී හොති. සචෙ භික්ඛවෙ බ්‍රාහ්මණපරිසා, ගහපතිපරිස, සමණපරිසා රාජානං චක්කවත්තිං දස්සනාය උපසඞ්කමති, දස්සනෙන සා අත්තමනා හොති. තත්‍ර චෙ රාජා චක්කවත්තී භාසති භාසිතෙන පි සා අත්තමනා හොති, අතිත්තා'ව භික්ඛවෙ සමණපරිසා හොති. අථ ඛො රාජා චක්කවත්ති තුණ්හී හොති. එවමෙව ඛො භික්ඛවෙ චත්තාරො 'මෙ අච්ඡරියා අබ්භුතා ධම්මා ආනන්දෙ. සචෙ භික්ඛවෙ භික්ඛුපරිසා ආනන්දං දස්සනාය උපසඞ්කමති, දස්සනෙන සා අත්තමනා හොති, තත්‍ර චෙ ආනන්දො ධම්මං භාසති, භාසිතෙන පි සා අත්තමනා හොති, අතිත්තා'ව භික්ඛවෙ භික්ඛුපරිසා හොති. අථ ඛො ආනන්දො තුණ්හී හොති. සචෙ භික්ඛුනීපරිසා, උපාසකපරිසා, උපාසිකාපරිසා ආනන්දං දස්සනාය උපසඞ්කමති, දස්සනෙන සා අත්තමනා හොති, තත්‍ර චෙ ආනන්දො ධම්මං භාසති භාසිතෙනපි සා අත්තමනා හොති අතිත්තා'ව භික්ඛවෙ උපාසිකාපරිසා හොති. අථ ඛො ආනන්දො තුණ්හී හොති. ඉමෙ ඛො භික්ඛවෙ චත්තාරො අච්ඡරියා අබ්භුතා ධම්මා ආනන්දෙ' ති.

[මහාසුදස්සන සුත්ත දෙසනා.]

101. එවං වුත්තෙ ආයස්මා ආනන්දො භගවන්තං එතදවොච: ''මා භන්තෙ භගවා ඉමස්මිං කුඩ්ඩනගරකෙ[1] උජ්ජඞ්ගලනගරකෙ සාඛානගරකෙ පරිනිබ්බායී.[2] සන්ති භන්තෙ අඤ්ඤානි මහානගරානි, සෙය්‍යථීදං චම්පා රාජගහං සාවත්ථී සාකෙතං කොසම්බී බාරාණසී. එත්ථ භගවා පරිනිබ්බාතු. එත්ථ බහූ ඛත්තියමහාසාලා බ්‍රාහ්මණමහාසාලා ගහපතිමහාසාලා තථාගතෙ අභිප්පසන්නා. තෙ තථාගතස්ස සරීරපූජං කරිස්සන්ති''ති. ''මාහෙවං ආනන්ද අවච, මාහෙවං ආනන්ද අවච කුඩ්ඩනගරකං උජ්ජඞ්ගලනගරකං සාඛානගරකන්ති.''

'භූතපුබ්බං ආනන්ද රාජා මහාසුදස්සනො නාම අහොසි චක්කවත්තී ධම්මිකො ධම්මරාජා චාතුරන්තො විජිතාවී ජනපදත්ථාවරියප්පත්තො සත්තරතනසමන්නාගතො.

1. ඛුද්දනගරකෙ (මජසං)
2. කුසිනාරායං (මජසං)

''මහණෙනි, මේ අසිරිමත් පුදුම දහම් සතර දෙනෙක් සක්විති රජක්හු කෙරෙහි වෙත්. කවර සතර දෙනෙක් ද යත්: මහණෙනි, ඉදින් කැත් පිරිසෙක් සක්විති රජුහු දක්නට එළැඹෙයි ද, එ පිරිස ඔහු දැක්මෙන් ම සතුටු වෙයි. එහි ඉදින් සක්විති රජ කතා කෙරෙයි නම්, ඔහු කතායෙනුදු එ පිරිස සතුටු වෙයි. මහණෙනි, කැත් පිරිස එයින් අතෘප්ත ම වෙයි. එ කල්හි සක්විති රජ නිහඬ වෙයි. මහණෙනි, ඉදින් බමුණු පිරිසෙක්, ගැහැවි පිරිසෙක් මහණ පිරිසෙක් සක්විති රජු දක්නට එළැඹෙයි ද, එ පිරිස ඔහු දැක්මෙන් ම සතුටු වෙයි. එහි ඉදින් සක්විති රජ ඔවුනට කතා කෙරෙයි ද, ඔහු ගේ කතායෙනුදු එ පිරිස සතුටු වෙයි. එ මහණ පිරිස අතෘප්ත ම වෙයි. එ කල්හි සක්විති රජ නිහඬ වෙයි. මහණෙනි, එසේ ම අනඳයන් කෙරෙහි මේ අසිරිමත් පුදුම දහම් සතර දෙනෙක් වෙත්. මහණෙනි, ඉදින් මහණ පිරිසෙක් අනඳයන් දක්නට එළැඹෙයි නම්, ඔබ දැක්මෙන් ම එ පිරිස සතුටු වෙයි. මහණ පිරිස (ඔබ දැක්මෙහි) අතෘප්ත ම වෙයි. එහි ඉදින් අනඳයෝ දහම් දෙසත් නම්, දහම් කතායෙනුදු එ පිරිස සතුටු වෙයි. එ මහණ පිරිස අතෘප්ත ම වෙයි. එ කලැ අනඳයෝ නිහඬ-වෙත්. ඉදින් මෙහෙණ පිරිසෙක්, උවසු පිරිසෙක්, උවැසි පිරිසෙක් අනඳයන් දක්නට එළැඹෙයි නම්, දැක්මෙන් ම එ පිරිස සතුටු වෙයි, එහි ඉදින් අනඳයෝ දහම් කියත් නම්, ඔබ දහම් කතායෙනුදු එ පිරිස සතුටු වෙයි, උවැසි පිරිස එහි ලා අතෘප්ත ම වෙයි. එ කල්හි යැ අනඳයන් නිහඬ වනුයේ. මහණෙනි, මේ අසිරිමත් පුදුම සතර දහම් හු අනඳයන් කෙරෙහි වෙත්'' යනු යි.

මහ සුදසුන් දෙසුම

101. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මෙසේ වදළ කලැ අනඳ තෙරණුවෝ ''වහන්ස, (ගල් සෙල් ආදියෙන් විසම බැවින්) රළු නුවරක් වූ (මහරුක්හි ශාඛාවක් බඳු) අතුනුවරක් වූ මේ කුඩා නුවරෙහි නො පිරිනිවෙන සේක්වා. වහන්ස, **චම්පා, රජගහ, සැවැත්, සාකේත, කොසොඹෑ, බරණැස්** යන ආදි අන් මහ නුවරහු ඇත. ඒ එකෙක භාග්‍යවතුන් වහන්සේ පිරිනිවෙන සේක් වා. මේ නුවරන්හි තථාගතයන් වහන්සේ කෙරෙහි වෙසෙසින් පහන් වූ බොහෝ කැත් මහසල්හු ද බමුණු මහසල්හු ද ගැහැවි මහසල්හු ද ඇත. ඔහු තථාගතයන් වහන්සේ ගේ සිරුරට පූජාසත්කාර කරන්නාහ''යි සැළ කළහ.

''අනඳයෙනි, කුඩා නුවරෙකැ යි, රළු නුවරෙකැ යි අතු නුවරෙකැ' යි මෙසේ නහමක් කියවු. අනඳයෙනි, බොහෝ පෙර දවසැ මෙහි මුදුනැ **අබිසෙස් ලත්, සයුරගිම් සිවු මහදිවයිනට ගිමි, පසමිතුරන් දිනූ, දනවුහි තහ-වුරු බවට පැමිණි, සත්රුවනින් සමනා වූ මහ සුදසුන්** නම් කැත්රජෙක් විය.

රඤ්ඤො ආනන්ද මහාසුදස්සනස්ස අයං කුසිනාරා කුසාවතී නාම රාජධානී අහොසි. පුරත්ථිමෙන ච පච්ඡිමෙන ච ද්වාදසයොජනානි ආයාමෙන, උත්තරෙන ච දක්ඛිණෙන ච සත්තයොජනානි විත්ථාරෙන, කුසාවතී ආනන්ද රාජධානී ඉද්ධා චෙව අහොසි ඵීතා ච බහුජනා ච ආකිණ්ණමනුස්සා ච සුභික්ඛා ච. සෙය්‍යථාපි ආනන්ද දෙවානං ආළකමන්දා නාම රාජධානී ඉද්ධා චෙව ඵීතා ච බහුජනා ච ආකිණ්ණයක්ඛා ච සුභික්ඛා ච, එවමෙව ඛො ආනන්ද කුසාවතී රාජධානී ඉද්ධා චෙව අහොසි ඵීතා ච බහුජනා ච ආකිණ්ණමනුස්සා ච සුභික්ඛා ච. කුසාවතී ආනන්ද රාජධානී දසහි සද්දෙහි අවිවිත්තා අහොසි දිවා චෙව රත්තිඤ්ච: සෙය්‍යථීදං හත්ථිසද්දෙන අස්සසද්දෙන රථසද්දෙන භෙරිසද්දෙන මුදිඞ්ගසද්දෙන වීණාසද්දෙන ගීතසද්දෙන සඞ්ඛසද්දෙන සම්මසද්දෙන තාලසද්දෙන අස්නාථ පිවථ ඛාදථාති දසමෙන සද්දෙන. ගච්ඡ ත්වං ආනන්ද, කුසිනාරං පවිසිත්වා කොසිනාරකානං මල්ලානං ආරොචෙහි: අජ්ජ ඛො වාසෙට්ඨා රත්තියා පච්ඡිමෙ යාමෙ තථාගතස්ස පරිනිබ්බානං භවිස්සති. අභික්කමථ වාසෙට්ඨා අභික්කමථ වාසෙට්ඨා, මා පච්ඡා විප්පටිසාරිනො අහුවත්ථ: අම්හාකඤ්ච නො ගාමක්ඛෙත්තෙ තථාගතස්ස පරිනිබ්බානං අහොසි, න මයං ලභිම්හා පච්ඡිමෙ කාලෙ තථාගතං දස්සනායා''ති.

''එවම්භන්තෙ'' ති ඛො ආයස්මා ආනන්දො භගවතො පටිස්සුත්වා නිවාසෙත්වා පත්තචීවරමාදාය අත්තදුතියො කුසිනාරං පාවිසි.

මල්ලානං වන්දනා

102. තෙන ඛො පන සමයෙන කොසිනාරකා මල්ලා සන්ථාගාරෙ සන්නිපතිතා හොන්ති කෙනචිදෙව කරණීයෙන. අථ ඛො ආයස්මා ආනන්දො යෙන කොසිනාරකානං මල්ලානං සන්ථාගාරං තෙනුපසඞ්කමි. උපසඞ්කමිත්වා කොසිනාරකානං මල්ලානං ආරොචෙසි ''අජ්ජ ඛො වාසෙට්ඨා රත්තියා පච්ඡිමෙ යාමෙ තථාගතස්ස පරිනිබ්බානං භවිස්සති. අභික්කමථ වාසෙට්ඨා, අභික්කමථ වාසෙට්ඨා. මා පච්ඡා විප්පටිසාරිනො අහුවත්ථ! 'අම්හාකඤ්ච නො ගාමක්ඛෙත්තෙ තථාගතස්ස පරිනිබ්බානං අහොසි, නං මයං ලභිම්හා පච්ඡිමෙ කාලෙ තථාගතං දස්සනායා''ති.

අනඳයෙනි, මේ කුසිනාරා නුවර මහසුදසුන් රජුහු ගේ **කුශාවතී** නම් රජදහන විය. අනඳයෙනි, කුශාවතී රජදහන පෙර දිගින් ද පැසිම් දිගින් ද අයමින් දෙළොස් යොදුන් විය. උතුරු දිගින් ද දකුණු දිගින් ද විතරින් සත් යොදුන් විය. අනඳයෙනි, කුශාවතී රජදහන සමෘද්ධ ද සැපතින් පිරුණේ ද බොහෝ ජනයා ඇත්තේ ද මිනිසුන් ගෙන් ගැවැසුණේ ද සුලභ ආහාර පාන ඇත්තේ ද විය. අනඳයෙනි, දෙවියන් ගේ ආලකමන්ද රාජධානිය යම්සේ සමෘද්ධ ද, ස්ඵීත ද, බහුජනවත් ද, යක්ෂාකීර්ණ ද, සුභික්ෂ ද, අනඳයෙනි, එසේ ම කුසාවතී රජදහනත් සමෘද්ධ ද ස්ඵීත ද බහු ජනවත් ද මනුෂ්‍යාකීර්ණ ද සුභික්ෂ ද විය. අනඳයෙනි, කුශාවතී රජදහන ඇත්හඬින් අස් හඬින් රිය හඬින් බෙර හඬින් මිහිගුබෙර හඬින් වෙණ හඬින් ගී හඬින් සක්හඬින් කස් තල් හඬින් අත්තාලම් ඈ හඬින් 'බුදිවු බෑවු කවු' යි දසවැනි හඬින් ද යි දස හඬින් නිරතුරු විය. අනඳයෙනි, තෙපි යවු. කුසිනාරාවට පිවිස, කුසිනාරා වාසී මල්ලයනට ''වාසිෂ්ටයෙනි, අද රෑ පැසිම් යමහි තථාගතයන් ගේ පිරිනිවන වන්නේ ය, වාසිෂ්ටයෙනි, පිටත් වැ එවු. වාසිෂ්ටයෙනි, පිටත් වැ එවු. ''අප ගම්කෙතෙහි තථාගතයන් ගේ පිරිනිවන වී ය. පැසිම් සෙමෙහි අපි ඔබ දක්නට නො ලදුම්හ' යි පසු වැ විපිළිසැරි නො වවු' යී සැළ කරවු'' යැ යි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වදාළ සේක.

අනඳ තෙරණුවෝ 'වහන්ස, එසේ යැ' යි ම භගවත් බුදුරජුනට පිළිවදන් අස්වා, හැඳ පෙරවැ පා සිවුරු ගෙන තමා දෙවෙනි කොටැති ව කුසිනාරාවට වන්හ.

මල්ලයන් ගේ වැඳිම

102. එ සමයෙහි කුසිනාරාවාසී මල්ලයෝ කිසි කරුණෙකින් සන්ථාගාරයෙහි (කාරණාකාරණ විචාරණ පිණිස රැස් වන හලෙහි) කැටි වූවාහු වෙත්. එ කලැ අනඳ තෙරණුවෝ කුසිනාරා වැසි මල්ලයන් ගේ සන්ථානාගාරය වෙත වැඩියාහ. වැඩ, ''වාසිෂ්ටයෙනි, අද රෑ පැසිම් යමහි තථාගතයන් වහන්සේ ගේ පිරිනිවන වන්නේ ය. වාසිෂ්ටයෙනි, නික්මැ යවු, වාසිෂ්ටයෙනි, නික්මැ යවු. 'අප ගම්කෙතැ තථාගතයන් වහන්සේ ගේ පිරිනිවන වී ය. අපි පැසිම් සමයෙහි තථාගතයන් වහන්සේ දක්නට නො ලදුම්හ' යි පසු වැ විපිළිසර ඇතියෝ නො වවු'' යි කුසිනාරා වැසි මල්ලයනට සැළ කළහ.

ඉදමායස්මතො ආනන්දස්ස සුත්වා මල්ලා ච මල්ලපුත්තා ච මල්ලසුණිසා ච මල්ලපජාපතියො ච අඝාවිනො දුම්මනා චෙතොදුක්ඛසමප්පිතා අප්පෙකච්චෙ කෙසෙ පකිරිය කන්දන්ති, බාහා පග්ගය්හ කන්දන්ති, ඡින්නපාතං පතන්ති ආවට්ටන්ති විවට්ටන්ති "අතිඛිප්පං භගවා පරිනිබ්බායිස්සති, අතිඛිප්පං සුගතො පරිනිබ්බායිස්සති, අතිඛිප්පං චක්ඛු[1] ලොකෙ අන්තරධායිස්සතී"ති.

අථ ඛො මල්ලා ච මල්ලපුත්තා ච මල්ලසුණිසා ච මල්ලපජාපතියො ච අඝාවිනො දුම්මනා චෙතොදුක්ඛසමප්පිතා යෙන උපවත්තනං මල්ලානං සාලවනං යෙනායස්මා ආනන්දො තෙනුපසඞ්කමිංසු. අථ ඛො ආයස්මතො ආනන්දස්ස එතදහොසි: සචෙ ඛො අහං කොසිනාරකෙ මල්ලෙ එකමෙකං භගවන්තං වන්දාපෙස්සාමි, අවන්දිතො'ව භගවා කොසිනාරකෙහි මල්ලෙහි භවිස්සති. අථායං රත්ති විභායිස්සති. යන්නූනාහං කොසිනාරකෙ මල්ලෙ කුලපරිවත්තසො කුලපරිවත්තසො ඨපෙත්වා භගවන්තං වන්දාපෙය්‍යං 'ඉත්ථන්නාමො භන්තෙ මල්ලො සපුත්තො සභරියො සපරිසො සාමච්චො භගවතො පාදෙ සිරසා වන්දතී'ති.

අථ ඛො ආයස්මා ආනන්දො කොසිනාරකෙ මල්ලෙ කුලපරිවත්තසො කුලපරිවත්තසො ඨපෙත්වා භගවන්තං වන්දාපෙසි: 'ඉත්ථන්නාමො භන්තෙ මල්ලො සපුත්තො සභරියො සපරිසො සාමච්චො භගවතො පාදෙ සිරසා වන්දතී'ති. අථ ඛො ආයස්මා ආනන්දො එතෙන උපායෙන පඨමෙනෙව යාමෙන කොසිනාරකෙ මල්ලෙ භගවන්තං වන්දාපෙසි.

සුභද්ද පරිබ්බාජක වත්ථු

103. තෙන ඛො පන සමයෙන සුභද්දො නාම පරිබ්බාජකො කුසිනාරායං පටිවසති. අස්සොසි ඛො සුභද්දො පරිබ්බාජකො: 'අජ්ජ කිර රත්තියා පච්ඡිමෙ යාමෙ සමණස්ස ගොතමස්ස පරිනිබ්බානං භවිස්සතී'ති. අථ ඛො සුභද්දස්ස පරිබ්බාජකස්ස එතදහොසි: "සුතං ඛො පන මෙ'තං පරිබ්බාජකානං වුඩ්ඪානං මහල්ලකානං ආචරියපාචරියානං භාසමානානං කදාචි කරහචි තථාගතා ලොකෙ උප්පජ්ජන්ති අරහන්තො සම්මාසම්බුද්ධා ති. අජ්ජෙව රත්තියා පච්ඡිමෙ යාමෙ සමණස්ස ගොතමස්ස පරිනිබ්බානං භවිස්සති.

1. චක්ඛුමා (මජසං)

අනඳ තෙරුන් ගේ මේ වචන අසා, මල්ලයෝ ද මල්ල ලෙහෙලියෝ ද (විවා නො පත් මල්ල තරුණියෝ ද) මල්ල බිරියෝ ද දුක් ඇත්තාහු, දෙම්නස් ඇත්තාහු, සිතැ උපන් ශොක ඇත්තාහු, 'ඉතා වහා භාග්‍යවතුන් වහන්සේ පිරි නිවෙන සේක, ඉතා වහා සුගතයන් වහන්සේ පිරිනිවෙන සේක, ඉතා වහා ලොවැ ඇස අතුරුදහන් වන්නේ යැ' යි කෙහෙ උවා (කෙස් මුදා) හඬත්, දෙහොත් හුවා (දෙ අත් හිසැ තබා) හඬත්, මැදින් බිඳුණවුන් සේ ඇද වැටෙත්, පෙරළෙන්නාහු වැටී හොත් තෙනට ම පෙරළී එත්, වැටී හොත් තැනින් ඉවතට ද පෙරළී යෙත්.

ඉක්බිති මල්ලයෝ ද මල්ල පුත්හු ද මල්ල ලෙහෙලියෝ ද මල්ල බිරියෝ ද දුක් ඇත්තාහු, දෙම්නස් ඇත්තාහු, සිතැ උපන් ශෝකයෙන් යුක්ත වූවාහු, මල්ලයන් ගේ උපවර්තන නම් සල් වනයට, අනඳතෙරුන් වෙතට එළැඹුණාහ. එ කල්හි, "ඉදින් මම් කුසිනාරා වැසි එකක් එකක්හු ලවා භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වැන්දූවීම් නම්, කුසිනාරා පුර මල්ලයන් විසින් නො වඳනා ලද සේක් ම වන්නාහ. එ කල්හි මේ රෑ පාන් වන්නේ ය. මම් කුසිනාරා වැසි මල්ලයන් කුල පරම්පරා විසින් වෙන වෙන ම සිටුවා 'වහන්ස, මෙ නම් මල්ල තෙම අඹුදරු සහිත වැ, පිරිස සහිත වැ, ඇමැත්තන් සහිත වැ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ගේ සිරිපා හිස බිමැ තබා වඳී' යැ යි සැළ කෙරෙමින් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වැන්දැවීම් නම් යෙහෙකැ" යි අනඳ තෙරුනට මේ සිත විය.

ඉක්බිති අනඳ තෙරණුවෝ කුසිනාරා වැසි මල්ලයන් කුල පරපුර විසින් වෙන වෙන ම සිටුවා 'වහන්ස, මෙ නම් මල්ල තෙම දරුවන් සහිත වැ, බිරිය සහිත වැ, පිරිස සහිත වැ, ඇමැත්තන් සහිත වැ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ගේ සිරිපා හිස බිමැ තබා වඳී" යැ යි කියා භගවත් (බුදුරජුන්) වැන්දූවූහ. එ කල්හි අනඳ තෙරණුවෝ මෙ නයින් පළමු යම්හි ම කුසිනාරා නුවර මල්ලයන් ලවා භගවත් බුදුරජුන් වැන්දූවූහ.

සුභද්‍ර පරිව්‍රාජක වස්තුව

103. එ සමයෙහි සුභද්‍ර නම් පිරිවැජියෙක් කුසිනාරායෙහි වෙසෙයි. "අද රෑ පැසිම් යම්හි ශ්‍රමණ ගෞතමයන් වහන්සේ ගේ පිරිනිවන වෙතැ"යි සුභද්‍ර පිරිවැජි ඇසුයේ ම ය. ඉක්බිති ඔහුට "කිසි කලෙක ම (කලාතුරෙ-කින් ම) තථාගත අර්හත් සම්මාසම්බුදුවරයෝ ලොවැ උපදනාහ" යි වයසින් වැඩී සිටි මහළු වූ ආචාර්‍ය්‍ය ප්‍රාචාර්‍ය්‍ය පිරිවැජියන් කියන වචනයෙක් මා විසින් අසන ලද්දේ ම ය. අද රෑ ම පැසිම් යම්හි මහණ ගොයුමාණන් වහන්සේගේ පිරිනිවන වන්නේ ය.

අත්ථි ච මෙ අයං කඞ්ඛාධම්මො උප්පන්නො. එවං පසන්නො අහං සමණෙ ගොතමෙ 'පහොති මෙ සමණො ගොතමො තථා ධම්මං දෙසෙතුං යථාහං ඉමං කඞ්ඛාධම්මං පජහෙය්‍යන්ති'. අථ ඛො සුභද්දො පරිබ්බාජකො යෙන උපවත්තනං මල්ලානං සාලවනං යෙන ආයස්මා ආනන්දො තෙනුපසඞ්කමි. උපසඞ්කමිත්වා ආයස්මන්තං ආනන්දං එතදවොච: සුතං මෙතං භො ආනන්දපරිබ්බාජකානං වුද්ධානං මහල්ලකානං ආචරියපාචරියානං භාසමානානං: "කදාචි කරහචි තථාගතා ලොකෙ උප්පජ්ජන්ති අරහන්තො සම්මාසම්බුද්ධා" ති. අජ්ජෙව රත්තියා පච්ඡිමෙ යාමෙ සමණස්ස ගොතමස්ස පරිනිබ්බානං භවිස්සති. අත්ථි ච මෙ අයං කඞ්ඛාධම්මො උප්පන්නො, "එවං පසන්නො අහං සමණෙ ගොතමෙ, පහොති මෙ සමණො ගොතමො තථා ධම්මං දෙසෙතුං යථාහං ඉමං කඞ්ඛාධම්මං පජහෙය්‍යං. සාධාහං භො ආනන්ද ලභෙය්‍යං සමණං ගොතමං දස්සනායා"ති.

එවං වුත්තෙ ආයස්මා ආනන්දො සුභද්දං පරිබ්බාජකං එතදවොච: 'අලං ආවුසො සුභද්ද, මා තථාගතං විහෙඨෙසි. කිලන්තො භගවා"ති. දුතියම්පි ඛො සුභද්දො පරිබ්බාජකො -පෙ- තතියම්පි ඛො සුභද්දො පරිබ්බාජකො ආයස්මන්තං ආනන්දං එතදවොච: "සුතං මෙතං භො ආනන්ද පරිබ්බාජකානං වුද්ධානං මහල්ලකානං ආචරියපාචරියානං භාසමානානං: කදාචි කරහචි තථාගතා ලොකෙ උප්පජ්ජන්ති අරහන්තො සම්මාසම්බුද්ධාති. අජ්ජෙව රත්තියා පච්ඡිමෙ යාමෙ සමණස්ස ගොතමස්ස පරිනිබ්බානං භවිස්සති. අත්ථි ච මෙ අයං කඞ්ඛා ධම්මො උප්පන්නො, එවං පසන්නො අහං සමණෙ ගොතමෙ, 'පහොති මෙ සමණො ගොතමො තථා ධම්මං දෙසෙතුං යථාහං ඉමං කඞ්ඛා ධම්මං පජහෙය්‍යං'. සාධාහං භො ආනන්ද ලභෙය්‍යං සමණං ගොතමං දස්සනායා"ති. තතියම්පි ඛො ආයස්මා ආනන්දො සුභද්දං පරිබ්බාජකං එතදවොච: "අලං ආවුසො සුභද්ද, මා තථාගතං විහෙඨෙසි කිලන්තො භගවා"ති.

104. අස්සොසි ඛො භගවා ආයස්මතො ආනන්දස්ස සුභද්දෙන පරිබ්බාජකෙන සද්ධිං ඉමං කථාසල්ලාපං. අථ ඛො භගවා ආයස්මන්තං ආනන්දං ආමන්තෙසි: "අලං ආනන්ද මා සුභද්දං වාරෙසි, ලභතං ආනන්ද සුභද්දො තථාගතං දස්සනාය. යං කිඤ්චි මං සුභද්දො පුච්ඡිස්සති, සබ්බන්තං අඤ්ඤාපෙක්ඛො'ව පුච්ඡිස්සති නො විහෙසාපෙක්ඛො. යඤ්චස්සාහං පුට්ඨො බ්‍යාකරිස්සාමි, තං ඛිප්පමෙව ආජානිස්සතී"ති.

මට උපන් සැකයෙක් ද ඇත. යම්සේ මේ සැකය දුරලියැ හෙම් ද එසේ මට දහම්දෙසන්නට මහණ ගොයුමන් වහන්සේ හැකි සේකැ' යි ''මෙසේ මම් මහණ ගොයුම් වහන්සේ කෙරෙහි පැහැදුණෙම් වෙමි'' යි මෙ සිත විය. ඉක්බිත්තෙන් සුභද්‍ර පිරිවැජි තෙම මල්ල රජුන් ගේ උපවර්තන සල්වනය යම් තැනෙක ද, අනඳ තෙරණුවෝ යම් තැනෙක ද, එ තැනට එළැඹියේ ය. එළැඹ අනඳ තෙරුන් අමතා ''පින්වත් අනඳයෙනි, කිසි කලෙක්හි ම තථාගත අර්හත් සම්මාසම්බුද්‍ධ-වරයෝ ලොවැ උපදනාහ'' යි වයසිප් වැඩී සිටි මහළු වූ ආචාර්‍ය්‍ය ප්‍රාචාර්‍ය්‍ය පිරිවැජියන් කියන මේ වචනය මා ඇසුවා ඇත. අද රැ ම පැසිම් යමහි මහණ ගොයුමන් වහන්සේ ගේ පිරිනිවන වන්නේ ය. මට උපන් සැකයෙක් ද ඇත. මේ සැකය මගෙන් දුරු වී යන පරිදි දහම් දෙසන්නට මහණගොයුමන් වහන්සේ හැකි සේකැ' යි මෙසේ මහණ ගොයුමන් වහන්සේ කෙරෙහි මම පැහැදුණෙකිම් වෙමි. පින්වත් අනඳයෙනි, මහණ ගොයුමන් වහන්සේ දක්නට ලබන්නෙම් නම් මැනැවැ' යි මෙ වචන කී ය.

මෙසේ කී කල්හි අනඳ තෙරණුවෝ 'ඇවැත් සුභද්‍රයෙනි, කම් නැත. තථාගතයන් වහන්සේ නො වෙහෙසන්න. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ක්ලාන්ත වැ හෝනා සේකැ' යි වදළාහ. දෙවෙනි වර ද සුභද්‍ර පිරිවැජි .. තෙවෙනි වර ද සුභද්‍ර පිරිවැජි අනඳ තෙරුනට ''පින්වත් අනඳයෙනි, කිසි කලෙක්හි ම තථාගත අර්හත් සම්මාසම්බුදු වරු ලොවැ උපදනාහ' යි වයෝවෘද්ධ වූ මහළු වූ ආචාර්‍ය්‍ය ප්‍රාචාර්‍ය්‍ය පිරිවැජියන් කියන මෙ බස් මා ඇසුවා ඇත. අද රැ ම පැසිම් යමහි මහණ ගොයුමන් වහන්සේ ගේ පිරිනිවන වන්නේ ය. මට උපන් සැකයෙක් ද ඇත. මෙ සැකය මගෙන් දුරු වන පරිදි දහම දෙසන්නට මහණ ගොයුමන් වහන්සේ සමත් සේකැ' යි මෙසේ ඔබ කෙරෙහි මම පැහැදුණෙම් වෙමි. පින්වත් අනඳයෙනි, මහණ ගොයුමන් වහන්සේ දක්නට ලබන්නෙම් නම් මැනැවැ' යි මෙ බස් පැවැසී ය. තෙවෙනි වර ද අනඳ තෙරණුවෝ සුභද්‍ර පිරිවැජියාට 'ඇවැත් සුභද්‍රයෙනි, කම් නැත. තථාගතයන් වහන්සේ නො වෙහෙසන්න. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ක්ලාන්ත වැ හෝනා සේකැ' යි වදළහ.

104. සුභද්‍ර පිරිවැජියා හා පැවැති අනඳ තෙරුන් ගේ මේ කථා සංවාදය භගවත් බුදුරජුහු ඇසූහු ම ය. ඉක්බිති භගවත්හු අනඳ තෙරුන් බණවා, ''අනඳයෙනි, කම් නැත. සුභද්‍රයා නහමක් වළක්වවු. සුභද්‍ර තෙමේ තථාගතයන් දක්නට ලබා වා. සුභද්‍රයා යම් කිසිවක් මා විචාරන්-නේ ද, ඒ සියල්ල දැනගනුයෙහි අපේක්ෂා ඇත්තේ ම, වෙහෙසන අදහසක් නැත්තේ ම විචාරයි. විචාරනු ලැබූ මම යමක් ඔහුට හෙළි කරන්නෙම් ද, යුහු ව ම හේ එය දැනගන්නේ යැ'' යි වදළ සේක.

අථ ඛො ආයස්මා ආනන්දො සුභද්දං පරිබ්බාජකං එතදවොච: ගච්ඡාවුසො සුභද්ද, කරොති තෙ භගවා ඔකාසන්ති. අථ ඛො සුභද්දො පරිබ්බාජකො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි. උපසඞ්කමිත්වා භගවතා සද්ධිං සම්මොදි සම්මොදනීයං කථං සාරාණීයං වීතිසාරෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො සුභද්දො පරිබ්බාජකො භගවන්තං එතදවොච: 'යෙ' මෙ භො ගොතම සමණබ්‍රාහ්මණා සඞ්ඝිනො ගණිනො ගණාචරියා ඤාතා යසස්සිනො තිත්ථකරා සාධුසම්මතා බහුජනස්ස, සෙය්‍යථීදං පූරණො කස්සපො, මක්ඛලි ගොසාලො, අජිතො කෙසකම්බලො, පකුධො කච්චායනො, සඤ්ජයො බෙලට්ඨපුත්තො. නිගණ්ඨො නාතපුත්තො, සබ්බෙ තෙ සකාය පටිඤ්ඤාය අබ්භඤ්ඤිංසු, සබ්බෙව න අබ්භඤ්ඤිංසු, උදාහු එකච්චෙ අබ්භඤ්ඤිංසු එකච්චෙ නාබ්භඤ්ඤිංසූ?''ති

''අලං සුභද්ද තිට්ඨතෙතං සබ්බෙ තෙ සකාය පටිඤ්ඤාය අබ්භඤ්ඤිංසු, සබ්බෙව න අබ්භඤ්ඤිංසු, උදාහු එකච්චෙ අබ්භඤ්ඤිංසු එකච්චෙ නාබ්භඤ්ඤිංසූ''ති. ධම්මං තෙ සුභද්ද දෙසිස්සාමි. තං සුණාහි, සාධුකං මනසි කරොහි, භාසිස්සාමී''ති. 'එවං භන්තෙ'ති ඛො සුභද්දො පරිබ්බාජකො භගවතො පච්චස්සොසි, භගවා එතදවොච:

105. ''යස්මිං ඛො සුභද්ද ධම්මවිනයෙ අරියො අට්ඨඞ්ගිකො මග්ගො න උපලබ්භති, සමණො පි න උපලබ්භති, දුතියො පි තත්ථ සමණො න උපලබ්භති, තතියො පි තත්ථ සමණො න උපලබ්භති, චතුත්ථො පි තත්ථ සමණො න උපලබ්භති. යස්මිඤ්ච ඛො සුභද්ද ධම්මවිනයෙ අරියො අට්ඨඞ්ගිකො මග්ගො උපලබ්භති, සමණො පි තත්ථ උපලබ්භති, දුතියො පි තත්ථ සමණො උපලබ්භති, තතියො පි තත්ථ සමණො උපලබ්භති, චතුත්ථො පි තත්ථ සමණො උපලබ්භති. ඉමස්මිං ඛො සුභද්ද ධම්මවිනයෙ අරියො අට්ඨඞ්ගිකො මග්ගො උපලබ්භති. ඉධෙව සුභද්ද සමණො, ඉධ දුතියො සමණො, ඉධ තතියො සමණො ඉධ චතුත්ථො සමණො. සුඤ්ඤා පරප්පවාදා සමණෙහි අඤ්ඤෙ. ඉමෙ ච[1] සුභද්ද භික්ඛූ සම්මා විහරෙය්‍යුං අසුඤ්ඤො ලොකො අරහන්තෙහි අස්සා''ති.

1. ඉමෙ (කං)

එ කල්හි අනඳ තෙරණුවෝ සුභද්‍ර පිරිවැජියාට, ''ඇවැත්නි, සුභද්‍රයෙනි, යන්නැ. ඔබට භාග්‍යවතුන් වහන්සේ අවසර දෙන සේකැ'' යි කීහ. එ විටැ සුභද්‍ර පිරිවැජි තෙම භාග්‍යවතුන් වහන්සේ කරා එළැඹියේ ය. එළැඹ ඔබ හා සතුටු වන්නට නිසි, සිතැ රැදෙන්නට නිසි කථා නිම කොට එක් පසෙක ඉඳ ගත්තේ ය. එක් පසෙක හිඳ ම සුභද්‍ර පිරිවැජි තෙම භගවත් බුදුරජුනට කථා කොට ''භවද් ගෞතමයිනි, ශ්‍රාවක සංඝයා ඇති, සවු ගණ ඇති, ගණැදුරු වූ, ප්‍රකට වූ, යශස් ඇති බොහෝ දෙනා විසින් සාධු යැ යි සම්මත වූ, කාශ්‍යපගෝත්‍රික පූරණ, **ගෝශාලමස්කරී**, කේශකම්බල දූරු **අජිත** කාත්‍යායන ගෝත්‍රික **පකුධ**, වෛරාටීපුත්‍ර **සංයත**, **ඥාතපුත්‍ර නිර්ග්‍රන්ථ** යන යම් මෙ තීර්ථංකර කෙනෙක් වූහු ද, ඔහු හැම දෙනා තමන් පිළිණ කළ සේ සත්‍යය දැන ගත්තාහු ද? ඔහු හැම දෙනා ම එසේ නො ම දැන ගත්තාහු ද? නො හොත් (ඔවුන් අතුරෙන්) එක්තරා කෙනෙක් දැන ගත්තාහු එක්තරා කෙනෙක් නො ම දැන ගත්තාහු ද?'' යි මෙ පැණය විචාළේ ය.

''සුභද්‍රයෙනි, එයින් වැඩෙක් නැත. 'ඒ සියලු දෙනා තමන් පිළින කරන පරිදි සත්‍යය දැන ගත්තාහු ද? සියල්ලෝම නො දැන ගත්තාහු ද? නො හොත් එක්තරා කෙනෙක් දැන ගත්තාහු, එක්තරා කෙනෙක් නො දැන ගත්තාහු ද?' යන මෙ කරුණ සිටී වා (පසෙකැ තැබෙ වා). සුභද්‍රයෙනි, තොපට දහමක් දෙසන්නෙමි. එය අසවු මෙනෙහි කරවු. කියන්නෙමි'' යි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වදළ සේක. ''එසේ ය, වහන් සැ'' යි ම සුභද්‍ර පිරිවැජි තෙම භගවත් බුදු රජුනට පිළිවදන් ඇස්වී ය. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මෙය වදළ සේක:

105. ''සුභද්‍රයෙනි, යම් ධර්ම විනයයෙක (යම් සස්නෙක) අරී අටැඟි මඟ නො ලැබෙයි ද, එහි (පළමු වන) සෝවාන් මහණ ද නො ලැබේ (නො මැත), දෙවෙනි සෙදගැමි මහණ ද එහි නැත, තෙවෙනි අනැගැමි මහණ ද එහි නැත, සතර වන රහත් මහණ ද එහි නැත. වැලි දූ සුභද්‍රයෙනි, යම් සස්නෙක අරි අටැඟි මඟ ඇද්ද, එහි (පළමු) සෝවාන් මහණ ද ඇත. දෙවෙනි සෙදැගැමි මහණ ද ඇත, තෙවැනි අනගැමි මහණ ද ඇත, සතරවන රහත් මහණ ද ඇත. සුභද්‍රයෙනි, මෙ (දහම් විනය ඇති) සස්නෙහි අරි අටැඟි මඟ ඇත. සුභද්‍රයෙනි, මෙහි ම (පළමු) සෝවාන් මහණ ද ඇත, මෙහි ම දෙවෙනි සෙදැගැමි මහණ ද ඇත. මෙහි ම තෙවෙනි අනැගැමි මහණ ද ඇත. මෙහි ම සිවු වැනි රහත් මහණ ද ඇත. මේ සතර මහණුන්ගෙන් අන්‍ය වූ පරප්‍රවාදයෝ (පර තන්ත්‍රයෝ) සත්‍යයෙන් ශූන්‍ය හ. සුභද්‍රයෙනි, මේ මහණහු ද නිසි පරිදි වසන්නාහු නම් ලොව රහතුන් ගෙන් හිස් නො වන්නේ ය.''

"එකූනතිංසො වයසා සුභද්ද
යං පබ්බජිං කිං කුසලානුඑසී
වස්සානි පඤ්ඤාස සමාධිකානි
යතො අහං පබ්බජිතො සුභද්ද
ඤායස්ස ධම්මස්ස පදෙසවත්තී
ඉතො බහිද්ධා සමණො පි නත්ථි.[4]
දුතියො පි සමණො නත්ථි,
තතියො පි සමණො නත්ථි,
චතුත්ථො පි සමණො නත්ථි.
සුඤ්ඤා පරප්පවාදා සමණෙහි අඤ්ඤෙහි
ඉමෙ ච සුභද්ද භික්ඛූ සම්මා විහරෙය්‍යුං
අසුඤ්ඤො ලොකො අරහන්තෙහි"ති[3]

106. එවං වුත්තෙ සුභද්දො පරිබ්බාජකො භගවන්තං එතදවොච: අභික්කන්තං භන්තෙ, අභික්කන්තං භන්තෙ. සෙය්‍යථාපි භන්තෙ නික්කුජ්ජිතං වා උක්කුජ්ජෙය්‍ය, පටිච්ඡන්නං වා විවරෙය්‍ය, මූළ්හස්ස වා මග්ගං ආචික්ඛෙය්‍ය, අන්ධකාරෙ වා තෙලපජ්ජොතං ධාරෙය්‍ය චක්ඛුමන්තො රූපානි දක්ඛින්තී ති, එවමෙවං භගවතා අනෙකපරියායෙන ධම්මො පකාසිතො. එසාහං භන්තෙ භගවන්තං සරණං ගච්ඡාමි ධම්මඤ්ච භික්ඛුසඞ්ඝඤ්ච. ලභෙය්‍යාහං භන්තෙ භගවතො සන්තිකෙ පබ්බජ්ජං, ලභෙය්‍යාහං උපසම්පදන්ති.

"යො ඛො සුභද්ද අඤ්ඤතිත්ථියපුබ්බො ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ ආකඞ්ඛති, පබ්බජ්ජං, ආකඞ්ඛති උපසම්පදං, සො චත්තාරො මාසෙ පරිවසති. චතුන්නං මාසානං අච්චයෙන ආරද්ධචිත්තා භික්ඛූ පබ්බාජෙන්ති උපසම්පාදෙන්ති භික්ඛුභාවාය. අපි ච මෙත්ථ පුග්ගලවෙමත්තතා විදිතා"ති. "සචෙ භන්තෙ අඤ්ඤතිත්ථියපුබ්බා ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ, ආකඞ්ඛන්තා පබ්බජ්ජං, ආකඞ්ඛන්තා උපසම්පදං, චත්තාරො මාසෙ පරිවසන්ති, චතුන්නං මාසානං අච්චයෙන ආරද්ධචිත්තා භික්ඛූ පබ්බාජෙන්ති උපසම්පාදෙන්ති භික්ඛුභාවාය, අහං චත්තාරි වස්සානි පරිවසිස්සාමි, චතුන්නං වස්සානං අච්චයෙන ආරද්ධචිත්තා භික්ඛූ පබ්බාජෙන්තු උපසම්පාදෙන්තු භික්ඛුභාවායා"ති.

3. අසුඤ්ඤෝ'ලොකො, අරහතෙනාහි අස්සාති (PTS මජසං)
4. එකූනත්‍රිංශො වයසානුප්‍රාපෙතා (මහාවස්තු) එකොන ත්‍රිංශත්කො වයසා සුභද්‍ර යත් ප්‍රාව්‍රජං කිං කුශලං ගවෙෂී, පංචාශද් වර්ෂාණි සමාධිකානි, යස්මාදහං ප්‍රව්‍රජිතඃ සුභද්‍ර, ආර්යස්‍ය ධර්මස්‍ය, ප්‍රදෙශවර්තතී ඉතො බහිර් ශවෙ ශ්‍රමණො'ස්ති නාන්‍යඃ (අවදානශතක)

"සුභද්‍රයෙනි, කුසල් නම් (නිවන් මග නම්) කිම ද යි සොයනුයෙම් මම පැවිදි විටි යන යමක් ඇද්ද, එය වයසින් එකුන්තිසක් ඇත්තෙම් කෙළෙමි. සුභද්‍රයෙනි, යම් කලෙක මම පැවිදි වීම ද, එ ද සිට මෙ දැතුරෙහි මදක් වැඩි පස් පනස් වසෙක් ඉකුත් විය. අරිමග දහමැ විවසුන් වැඩීම් වශයෙන් ඒකදේශයෙක්හි දු (එක් කොටසක නමුදු) පවත්නා මහණෙක් මෙ සස්නෙන් බැහැර නැත. පළමු මහණ ද මෙ සස්නෙන් බැහැර නැත. දෙවෙනි මහණ ද නැත. තෙවෙනි මහණ ද නැත. සිවුවන මහණ ද නැත. මේ සතර මහණුන් ගෙන් අන්‍ය වූ පරප්‍රවාදයෝ හිස් හ. සුභද්‍රයෙනි, මේ මහණහු නිසි පරිදි (සම්‍යක්ප්‍රතිපන්න ව) වසන්නා හු නම්, ලොව රහතුන් ගෙන් නොසිස් වන්නේ ය."

106. මෙසේ වදළ කල්හි සුභද්‍ර පිරිවැජි තෙම භගවත් බුදුරජුනට, "වහන්ස, දම් දෙසුම ඉතා මනාය, වහන්ස, දම් දෙසුම ඉතා මනා ය. යම් සේ මුණින් නමා තුබූ බඳුනක් උඩුකුරු කොට තබන්නේ ද, වැසුණු දෑයක් විවෘත කරන්නේ ද, මං මුළා වූවක් හට මග කියන්නේ ද, ඇස් ඇත්තන් රූප දකිති යි අඳුරෙහි තෙල් පහනක් හෝ දල්වන්නේ ද, එසේ ම භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් නොයෙක් කරුණින් මට දහම් පැවසිණ. වහන්ස එයැසූ මම් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ද ධර්මය ද භික්ෂු සංඝයා ද සරණ යෙමි. වහන්ස, මම් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වෙතැ පැවිද්ද ලබම් වා, උපසපුව ලබම් වා" යි කී ය.

"සුභද්‍රයෙනි, පෙර අන් තොටු වූයෙක් මෙ සස් නැ පැවිද්ද කැමැත්තේ නම්, උපසපුව කැමැත්තේ නම්, හේ සිවු මසක් පිරිවෙස් වෙසෙයි. සිවු මස ඇවෑමෙන් සතුටු වූ මහණහු ඔහු භික්ෂුත්වය පිණිස පැවිදි කෙරෙත්, උපසපන් කෙරෙත්. වැළිදු මෙහි ලා මා විසින් පුහුල් වෙසෙස දන්නා ලද්දේ යැ" යි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වදළ සේක, "ඉදින් වහන්ස, පෙර අන් තොටු වූවාහු මෙ සස්නැ පැවිද්ද පතන්නාහු, උපසපුව පතන්නාහු, සිවු මසක් පිරිවෙස් වසන්නාහු නම්, සිවු මස ඇවෑමෙන් සතුටු සිතැති මහණහු භික්ෂුත්වය පිණිස පැවිදි කරන්නාහු, උපසපන් කරන්නාහු නම්, මම් (සිවුමසක් නො ව) සිවුවසක් ම පිරිවෙස් වසන්නෙමි. සිවු වස ඇවෑමෙන් සතුටු වූ සිතැති මහණහු භික්ෂුභාවය පිණිස ම, පැවිදි කෙරෙත් වා, උපසපන් කෙරෙත් වා" යි පිරිවැජි කී ය.

අථ ඛො භගවා ආයස්මන්තං ආනන්දං ආමන්තෙසි: තෙන හානන්ද සුභද්දං පබ්බාජෙථා ති. ‘එවම්භන්තෙ’ති ඛො ආයස්මා ආනන්දො භගවතො පච්චස්සොසි. අථ ඛො සුභද්දො පරිබ්බාජකො ආයස්මන්තං ආනන්දං එතදවොච: “ලාභා වො ආවුසො ආනන්ද, සුලද්ධං වො ආවුසො ආනන්ද, යෙ[1] එත්ථ සත්ථු සම්මුඛා අන්තෙවාසාභිසෙකෙන අභිසිත්තා ති.[2]

අලත්ථ ඛො සුභද්දො පරිබ්බාජකො භගවතො සන්තිකෙ පබ්බජ්ජං, අලත්ථ උපසම්පදං. අචිරූපසම්පන්නො ඛො පනායස්මා සුභද්දො එකො වූපකට්ඨො අප්පමත්තො ආතාපී පහිතත්තො විහරන්තො, නචිරස්සෙව යස්සත්ථාය කුලපුත්තා සම්මදෙව අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජන්ති, තදනුත්තරං බ්‍රහ්මචරියපරියොසානං දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහාසි. ‘ඛීණා ජාති, වුසිතං බ්‍රහ්මචරියං, කතං කරණීයං, නාපරං ඉත්ථත්තායා’ති අබ්භඤ්ඤාසි. අඤ්ඤතරො ඛො පනායස්මා සුභද්දො අරහතං අහොසි. සො ච[3] භගවතො පච්ඡිමො සක්ඛිසාවකො අහොසී ති.

පඤ්චමො භාණවාරො.

1. යො, (PTS)   2. අභිසිත්තෙන (PTS)   3. සො (මජසං)

ඉක්බිති භගවත්හු අනඳ තෙරුන් බණවා, ''අනඳයෙනි, එසේ වී නම් සුභද්‍රයා පැවිදි කරන්නැ'' යි වදාළහ. ''එසේ ය වහන්සැ'' යි කියා ම අනඳ තෙරණුවෝ භගවත් බුදුරජුනට පිළිවදන් දුන්හ. එ කල්හි සුභද්‍ර පිරිවැජි තෙම අනඳ තෙරුනට ''ඇවැත් අනඳයෙනි, යම් කෙනෙක් මෙහි ශාස්තෲන් හමුයෙහි අන්තෙවාසිකාභිසෙකයෙන් අභිෂික්ත ද, ඒ ඔබට මහත් ලාභ කෙනෙක, ඒ ඔබ විසින් ලද සේ මැනැවැ'' යි කී ය.

සුභද්‍ර පිරිවැජි තෙම භගවත් බුදුරජුන් වෙතැ පැවිද්ද ලැබී ය, උපසපුව ලැබී ය. ආයුෂ්මත් සුභද්‍ර තෙම උපසපන් වූ නොබෝ කල් ඇත්තේ ම හුදෙකලා වූයේ ගණයා කෙරෙන් වෙන් වැ නොපමා වැ කෙලෙස් තවන වැර ඇති වැ කමටහන කරා මෙහෙයූ සිතැති වැ වසනුයේ, යමක් පිණිස කුලදරුවෝ මනා ව ම ගිහිගෙන් නික්ම සසුන් වදනා හු ද, ඒ මහබඹසර කෙළවර වූ ලොවුතුරා රහත් බව මේ අත් බවහි ම නොබෝ කල්හි ම තෙමේ ම නුවණින් දැන පසක් කොට ලැබ විසී ය. හේ 'ඉපැත්ම නැවැතිණ, මහ බඹසර වැස නිමැවිණ. කළ යුතු දැ කොට නිමැවිණ. මේ රහත් බව පිණිස තව කළ යුතු දැයෙක් නැතැ'' යි වෙසෙසින් දත්තේය· ආයුෂ්මත් සුභද්‍රයෝ රහතුන්ගෙන් එක්තරා කෙනෙක් වූ හ. ඔබ භගවත් බුදුරජුන් ගේ අන්තිම ප්‍රත්‍යක්ෂ ශ්‍රාවක (ඔබ ධරමාණ කල්හි ම රහත් වූ අන්තිම ශ්‍රාවක) වූහ.

පස් වන බණවර යි.

තථාගතස්ස පච්ඡිමා වාචා

107. අථ ඛො භගවා ආයස්මන්තං ආනන්දං ආමන්තෙති.

"සියා ඛො පනානන්ද තුම්හාකං එවමස්ස, අතීතසත්ථුකං පාවචනං, නත්ථි නො සත්ථාති. න ඛො පනෙතං ආනන්ද එවං දට්ඨබ්බං. යො ඛො ආනන්ද මයා ධම්මො ච විනයො ච දෙසිතො පඤ්ඤත්තො සො වො මමච්චයෙන සත්ථා ති. යථා ඛො පනානන්ද එතරහි භික්ඛූ අඤ්ඤමඤ්ඤං ආවුසොවාදෙන සමුදාචරන්ති, න ඛො මමච්චයෙන එවං සමුදාචරිතබ්බං. ථෙරතරෙන ආනන්ද භික්ඛුනා නවකතරො භික්ඛු නාමෙන වා ගොත්තෙන වා ආවුසොවාදෙන වා සමුදාචරිතබ්බො, නවකතරෙන භික්ඛුනා ථෙරතරො භික්ඛු භන්තෙති වා ආයස්මාති වා සමුදාචරිතබ්බො.

ආකඞ්ඛමානො ආනන්ද සඞ්ඝො මමච්චයෙන ඛුද්දානුඛුද්දකානි සික්ඛාපදානි සමූහනතු.[1] ඡන්නස්ස ආනන්ද භික්ඛුනො මමච්චයෙන බ්‍රහ්මදණ්ඩො දාතබ්බො"ති. "කතමො පන භන්තෙ බ්‍රහ්මදණ්ඩො?"ති. "ඡන්නො ආනන්ද භික්ඛු යං ඉච්ඡෙය්‍ය තං වදෙය්‍ය, සො භික්ඛූහි නෙව වත්තබ්බො න ඔවදිතබ්බො න අනුසාසිතබ්බො"ති.

108. අථ ඛො භගවා භික්ඛූ ආමන්තෙසි: සියා ඛො පන භික්ඛවෙ එකභික්ඛුස්සාපි කඞ්ඛා වා විමති වා බුද්ධෙ වා ධම්මෙ වා සඞ්ඝෙ වා මග්ගෙ වා පටිපදාය වා, පුච්ඡථ භික්ඛවෙ, මා පච්ඡා විප්පටිසාරිනො අහුවත්ථ: සම්මුඛීභූතො නො සත්ථා අහොසි, න මයං සක්ඛිම්හ භගවන්තං සම්මුඛා පටිපුච්ඡිතුන්ති. එවං වුත්තෙ තෙ භික්ඛූ තුණ්හී අහෙසුං. දුතියම්පි ඛො භගවා -පෙ- තතියම්පි ඛො භගවා භික්ඛූ ආමන්තෙසි: සියා ඛො පන භික්ඛවෙ එකභික්ඛුස්සාපි කඞ්ඛා වා විමති වා බුද්ධෙ වා ධම්මෙ වා සඞ්ඝෙ වා මග්ගෙ වා පටිපදාය වා පුච්ඡථ භික්ඛවෙ මා පච්ඡා විප්පටිසාරිනො අහුවත්ථ, සම්මුඛීභූතො නො සත්ථා අහොසි, න මයං සක්ඛිම්හ භගවන්තං සම්මුඛා පටිපුච්ඡිතුන්ති. තතියම්පි ඛො තෙ භික්ඛූ තුණ්හී අහෙසුං. අථ ඛො භගවා භික්ඛූ ආමන්තෙසි 'සියා ඛො පන භික්ඛවෙ සත්ථුගාරවෙනාපි න පුච්ඡෙය්‍යාථ. සහායකො පි භික්ඛවෙ සහායකස්ස ආරොචෙතූ'ති. එවං වුත්තෙ තෙ භික්ඛූ තුණ්හී අහෙසුං.

---

1. සමුහනතු (PTS)

තථාගතයන් වහන්සේ ගේ අන්තිම වචනය

107. ඉක්බිත්තෙන් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ අනඳ තෙරුන් බණවා මෙසේ වදාළ සේක:

''අනඳයෙනි, ප්‍රවචනය (පෙළ දහම) ඉකුත් වූ ශාස්තෲහු ඇති එකෙකැයි 'අපගේ ශාස්තෲහු නැතැ' යි තොපට මෙ බඳු සිතක් ඇති විය හැක්කේ ම ය. අනඳයෙනි, එය එසේ දක්ක යුතු නො වෙයි. අනඳයෙනි, මා විසින් යම් දහමෙකුත් විනයෙකුත් දෙසිණි ද පැණැවිණි ද එය මා ඇවෑමෙන් තොපට ශාස්තෘ වෙයි. අනෙකක් කියමි. අනඳයෙනි, දැන් මහණහු උනුනට ආවුසොවාදයෙන් (ඇවැත්නි යි යන වචනයෙන්) කතා කෙරෙත් ද, මා ඇවෑමෙන් එසේ කතා නො කළ යුතු. අනඳයෙනි, (උපසපුයෙන්) වඩා මහළු වූ මහණහු විසින් (උපසපුයෙන්) වඩා බාල වූ මහණ තෙම සංඥානාමයෙන් හෝ ඔහු අයත් ගොත්‍රයේ නමින් හෝ ආවුසෝවාදයෙන් හෝ ඇමැතියැ යුතු. වඩා බාල මහණහු විසින් වඩා මහළු මහණ තෙම 'වහන්සැ' යි හෝ 'ආයුෂ්මත්නි' යි හෝ කියා ඇමැතියැ යුතු.

අනඳයෙනි, ඉදින් සංඝ තෙමෙ කැමැති වන්නේ නම්, මා ඇවෑමෙන් කුඩා අනු කුඩා සික පද සමූහනනය කෙරේ වා (උදුරා ඉවත් කෙරේවා)

අනඳයෙනි, මා ඇවෑමෙන් ඡන්න මහණහට බ්‍රහ්මදණ්ඩනය දියැ යුතු. 'වහන්ස, බ්‍රහ්මදණ්ඩනය නම් කවරේ දැ' යි අනඳ තෙරුණුවෝ පුළුවුත්හ. 'අනඳයෙනි: ඡන්න මහණ යමක් කැමැත්තේ ද එය කියා වා. මහණුන් විසින් හෙ තෙම කිසිවක් නො කියැ යුතු (ඔහු හා කතා නො කළ යුතු), නො ම ඔවා දියැ යුතු, අනුශාසන නො ම කට යුතු. (බ්‍රහ්ම දණ්ඩන නම් මේ යැ.)'

108. ඉක්බිති භාග්‍යවතුන් වහන්සේ 'මහණුන් බණවා වදරනසේක්, 'මහණෙනි, එක් මහණකුට නමුදු බුදුන් කෙරෙහි හෝ දහම් කෙරෙහි හෝ සඟන කෙරෙහි හෝ මාර්ගය කෙරෙහි හෝ පිළිවෙත කෙරෙහි හෝ සැකයෙක් හෝ විමතියෙක් ඇත් නම්, මහණෙනි, එය විචාරවු. 'ශාස්තෲහු අපට හමු වූහ. අපි ඒ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වෙතින් විචාරන්නට නො හැකි වූ මු' යි පසු වැ විපිළිසැරි නො වවු' යි වදාළ සේක. මෙසේ වදාළකල්හි ඒ මහණහු නිහඬ වූහ. භගවත්හු දෙවෙනි වර ද . . තෙවෙනි වර ද 'මහණෙනි එක් මහණකුට නමුදු බුදුන් කෙරෙහි හෝ දහම් කෙරෙහි හෝ සඟන කෙරෙහි හෝ මාර්ගය කෙරෙහි, පිළිවෙත කෙරෙහි හෝ සැකයෙක් හෝ විමතියෙක් හෝ ඇත් නම් එය විචාරවු. 'ශාස්තෲහු අපට හමු වූහ, අපි ඒ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වෙතින් විචාරන්නට නො හැකි වූමු' යි පසු වැ විපිළිසැරි නො වවු' යි වදාළහ. තෙවෙනි වර ද ඒ මහණහු නිහඬ වූහු. එ විට භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මහණුන් බණවා, 'මහණෙනි, ශාස්තෲහු කෙරෙහි ගෞරවයෙනුදු තොප නො විචාරනු විය හැක්ක. (එසේ කලැ) යහලු මහණ තෙමේ යහලු මහණකුට හෝ සැළ කෙරේ වා' යි වදාළ හ. මෙසේ වදාළ කල්හිද ඒ මහණහු නිහඬ වූහ.

108. අථ ඛො ආයස්මා ආනන්දො භගවන්තං එතදවොච: "අච්ඡරියං භන්තෙ, අබ්භුතං භන්තෙ, එවං පසන්නො අහං භන්තෙ ඉමස්මිං භික්ඛුසඞ්ඝෙ 'නත්ථි එකභික්ඛුස්සාපි කඞ්ඛා වා විමති වා බුද්ධෙ වා ධම්මෙ වා සඞ්ඝෙ වා මග්ගෙ වා පටිපදාය වා'ති. "පසාද ඛො ත්වං ආනන්ද වදෙසි. ඤාණමෙව හෙත්ථ ආනන්ද තථාගතස්ස නත්ථි ඉමස්මිං භික්ඛු සඞ්ඝෙ එකභික්ඛුස්සාපි කඞ්ඛා වා විමති වා බුද්ධෙ වා ධම්මෙ වා සඞ්ඝෙ වා මග්ගෙ වා පටිපදාය වා. ඉමෙසං හි ආනන්ද පඤ්චන්නං භික්ඛුසතානං යො පච්ඡිමකො භික්ඛු සො සොතාපන්නො අවිනිපාතධම්මො නියතො සම්බොධිපරායණො'ති.

අථ ඛො භගවා භික්ඛූ ආමන්තෙසි: "හන්ද'දානි භික්ඛවෙ ආමන්තයාමි වො, වයධම්මා සඞ්ඛාරා අප්පමාදෙන සම්පාදෙථා"ති.

අයං තථාගතස්ස පච්ඡිමා වාචා[2].

භගවතො පරිනිබ්බානං.

109. අථ ඛො භගවා පඨමං ඣානං සමාපජ්ජි. පඨමජ්ඣානා වුට්ඨහිත්වා දුතියං ඣානං සමාපජ්ජි. දුතියජ්ඣානා වුට්ඨහිත්වා තතියං ඣානං සමාපජ්ජි. තතියජ්ඣානා වුට්ඨහිත්වා චතුත්ථං ඣානං සමාපජ්ජි. චතුත්ථජ්ඣානා වුට්ඨහිත්වා ආකාසානඤ්චායතනං සමාපජ්ජි. ආකාසානඤ්චායතනසමාපත්තියා වුට්ඨහිත්වා විඤ්ඤාණඤ්චායතනං සමාපජ්ජි. විඤ්ඤාණඤ්චායතනසමාපත්තියා වුට්ඨහිත්වා ආකිඤ්චඤ්ඤායතනං සමාපජ්ජි. ආකිඤ්චඤ්ඤායතනසමාපත්තියා වුට්ඨහිත්වා නෙවසඤ්ඤා-නාසඤ්ඤායතනං සමාපජ්ජි. නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනසමාපත්තියා වුට්ඨහිත්වා සඤ්ඤාවෙදයිතනිරොධං සමාපජ්ජි.

අථ ඛො ආයස්මා ආනන්දො ආයස්මන්තං අනුරුද්ධං එතදවොච, "පරිනිබ්බුතො භන්තෙ අනුරුද්ධ භගවා'ති. "න ආවුසො ආනන්ද භගවා පරිනිබ්බුතො සඤ්ඤාවෙදයිතනිරොධං සමාපන්නො"ති.

---

2. සබ්බත්ථිකවාදීනං, මහාපරිනිබ්බානසුත්තෙ, එවං, දිස්සතෙ:
අථ භගවානුත්තරාසංගතඃ සුවර්ණවර්ණං බාහුං නිස්සාය්‍ය තාන් භික්ෂූනවොචත්: තථාගතස්‍ය දර්ශනං ලොකෙ කදාචිදෙව භවති යථා උදුම්බරපුෂ්පං කදාචිදෙව ප්‍රාදුර්භවති අරුණවර්ණ- බාහුං නිස්සාය්‍ය බුද්ධඃ ප්‍රාදුරකරොත් අද්භුතං නිමිත්තං ච ආගන්තුකා සංස්කාරාඃ අනිත්‍යා උත්පද්‍ය විනශ්‍යන්ති මා ප්‍රමාදෙථාඃ ඉති තස්මාද් භික්ෂවඃ අප්‍රමාදෙන සම්පාදයත. නාහං ප්‍රාමද්‍යෙන සම්‍යක්සම්බුද්ධඃ අසංඛ්‍යයගුණො ජාතඃ. ව්‍යයධර්මාඃ සංස්කාරාඃ අප්‍රමාදෙන සම්පාදෙථාඃ ඉයමස්ති තථාගතස්‍ය පශ්චිමා වාක්.

108. එ කල්හි අනඳ තෙරණුවෝ 'වහන්ස, ආශ්චර්‍ය්‍යය ! වහන්ස, අද්භුත ය! වහන්ස, බුදුරජුන් කෙරෙහි හෝ දහම් කෙරෙහි හෝ සඟන කෙරෙහි හෝ මඟ කෙරෙහි හෝ පිළිවෙත කෙරෙහි හෝ එක් මහණක්හට දු සැකයෙක් හෝ විමතියෙක් හෝ නැතැ' යි මෙසේ මේ භික්ෂු සංඝයා කෙරෙහි මම පැහැදුණෙමි' යි භගවත් බුදුරජුනට සැළ කළහ.

''අනඳයෙනි, තෙපි පැහැදීමෙන් (ප්‍රසාදය හේතු කොට ගෙන) මෙසේ කියවු. අනඳයෙනි, තථාගතයන් ගේ වූකලි මෙ කරුණෙහි ලා 'මෙ මහණ මුළුයෙහි එක් මහණකුට ද බුදුන් කෙරෙහි හෝ දහම් කෙරෙහි හෝ සඟන කෙරෙහි හෝ මඟෙහි හෝ පිළිවෙතෙහි හෝ සැකයෙක් හෝ විමතියෙක් හෝ නැත. අනඳයෙනි, මෙ පන්සියක් මහණුන් අතුරෙ යම් පැසිම් සවු මහණෙක් වේ ද, හේ සිවු අපාහි නො වැටෙන සුලු සමාපන්න නියමයෙන් නියත වූ, සම්බොධිය (ඉදිරි මාර්ගත්‍රයය) ප්‍රතිෂ්ඨා කොට ඇත්තෙ මැ යි දැනිම ඇත්තෙකු යි වදළ සේක.

ඉක්බිත්තෙන් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මහණුන් ඇමැතූ සේක: ''මහණෙනි, දැන් තොප අමතමි (තොපට උපදෙස් දෙමි). සංස්කාරයෝ නැසෙන සුලු හ. (එ බැවින්) නො පමායෙන් (එළැඹැවූ සිහියෙන්) රහත් බව පිණිස කළ යුතු දෑ සපය වු (සපුරවු)''

මේ භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ අන්තිම වචනය විය.

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ පිරිනිවීම

109. ඉක්බිති භාග්‍යවතුන් වහන්සේ පළමු දහන් සම වැදුණු සේක. පළමු දැහැනෙන් නැඟී දෙවෙනි දහන් සම වැදුණු සේක. දෙවෙනි දැහැනෙන් නැඟී තෙවෙනි දහන් සමවැදුණු සේක. තෙවෙනි දැහැනෙන් නැඟී සිවුවැනි දහන් සමවන් සේක. සිවුවැනි දැහැනෙන් නැඟී ආකාසානඤ්චායතන දහන් සමවන් සේක. ආකාසානඤ්චායතනෙ සමවතින් නැඟී විඤ්ඤාණඤ්චායතනයට සමවන් සේක. විඤ්ඤාණඤ්චායතන සමවතින් නැඟී ආකිඤ්චඤ්ඤායතනයට සමවන් සේක. ආකිඤ්චඤ්ඤායතන සමවතින් නැඟී නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනයට සමවන් සේක. නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතන සමවතින් නැඟී සඤ්ඤාවේදයිත-නිරොධයට සමවන් සේක.

එ කල්හි අනඳ තෙරණුවෝ 'අනුරුද්ධයන් වහන්ස, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ පිරිනිවි සේක් ද?' යි අනුරුත් තෙරුන් විචාළහ. 'ඇවැත් අනඳයිනි, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ නො පිරිනිවි සේක. සඤ්ඤාවෙදයිත නිරොධයට සමවන් සේකැ' යි අනුරුත් තෙරණුවෝ වදළහ.

අථ ඛො භගවා සඤ්ඤාවෙදයිතනිරොධසමාපත්තියා වුට්ඨහිත්වා නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනං සමාපජ්ජි. නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනසමාපත්තියා වුට්ඨහිත්වා ආකිඤ්චඤ්ඤායතනං සමාපජ්ජි. ආකිඤ්චඤ්ඤායතනසමාපත්තියා වුට්ඨහිත්වා විඤ්ඤාණඤ්චායතනං සමාපජ්ජි. විඤ්ඤාණඤ්චායතනසමාපත්තියා වුට්ඨහිත්වා ආකාසානඤ්චායතනං සමාපජ්ජි. ආකාසානඤ්චායතනසමාපත්තියා වුට්ඨහිත්වා චතුත්ථං ඣානං සමාපජ්ජි. චතුත්ථජ්ඣානා වුට්ඨහිත්වා තතියං ඣානං සමාපජ්ජි. තතියජ්ඣානා වුට්ඨහිත්වා දුතියං ඣානං සමාපජ්ජි. දුතියජ්ඣානා වුට්ඨහිත්වා පඨමං ඣානං සමාපජ්ජි. පඨමජ්ඣානා වුට්ඨහිත්වා දුතියං ඣානං සමාපජ්ජි. දුතියජ්ඣානා වුට්ඨහිත්වා තතියං ඣානං සමාපජ්ජි. තතියජ්ඣානා වුට්ඨහිත්වා චතුත්ථං ඣානං සමාපජ්ජි. චතුත්ථජ්ඣානා වුට්ඨහිත්වා සමනන්තරා භගවා පරිනිබ්බායි.

110. පරිනිබ්බුතෙ භගවති සහ පරිනිබ්බානා මහාභූමිචාලො අහොසි, භිංසනකො සලොමහංසො දෙවදුන්දුභියො ච ඵලිංසු. පරිනිබ්බුතෙ භගවති සහ පරිනිබ්බානා බ්‍රහ්මා සහම්පති ඉමං ගාථං අභාසි:

''සබ්බෙව නික්ඛිපිස්සන්ති භූතා ලොකෙ සමුස්සයං[1]
යථා එතාදිසො සත්ථා ලොකෙ අප්පටිපුග්ගලො
තථාගතො බලප්පත්තො සම්බුද්ධො පරිනිබ්බුතො''ති.

පරිනිබ්බුතෙ භගවති සහ පරිනිබ්බානා සක්කො දෙවානමින්දො ඉමං ගාථං අභාසි:

''අනිච්චා වත සඞ්ඛාරා උප්පාදවයධම්මිනො,
උප්පජ්ජිත්වා නිරුජ්ඣන්ති තෙසං වූපසමො සුඛො''ති.

පරිනිබ්බුතෙ භගවති සහ පරිනිබ්බානා ආයස්මා අනුරුද්ධො ඉමා ගාථායො අභාසි:

''නාහු අස්සාසපස්සාසො ඨිතචිත්තස්ස තාදිනො,
අනෙජො සන්තිමාරබ්භ යං කාලමකරී මුනි.
අසල්ලීනෙන චිත්තෙන වෙදනං අජ්ඣවාසයී,
පජ්ජොතස්සෙව නිබ්බානං විමොක්ඛො චෙතසො අහූ''ති.[2]

1. විකබුමා ලොකෙ අතතරහිතො ති (මජසං)
2. අසංලීනෙන කායෙන වෙදනාමධිවාසයන් ප්‍රද්‍යොතසේව විමොකෂසතසය චෙතසඃ (මධ්‍යමිකාවෘත්ති)

ඉක්බිත්තෙන් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ සඤ්ඤාවේදයිත නිරොධ සමාපත්තියෙන් නැඟී සිට නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනයට සමවන් සේක. නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතන සමවතින් නැඟී ආකිඤ්චඤ්ඤායතන සමවතට සමවන් සේක. ආකිඤ්චඤ්ඤායතන සමවතින් නැඟී විඤ්ඤානඤ්චායතනයට සමවන් සේක. විඤ්ඤාණඤ්චායතන සමවතින් නැඟී ආකාසානඤ්චායතනයට සමවන් සේක. ආකාසානඤ්චායතන සමවතින් නැඟී සිවුවැනි දහනට සමවන් සේක. සිවුවැනි දැහැනෙන් නැඟී තෙවෙනි දහනට සමවන් සේක. තෙවෙනි දැහැනින් නැඟී දෙවෙනි දහනට සමවන් සේක. දෙවෙනි දැහැනින් නැඟී පළමු දහනට සමවන් සේක. පළමු දැහැනින් නැඟී දෙවෙනි දහනට සමවන් සේක. දෙවෙනි දැහැනින් නැඟී තෙවෙනි දහනට සමවන් සේක. තෙවෙනි දැහැනින් නැඟී සිවුවැනි දහනට සමවන් සේක. සිවුවැනි දැහැනින් නැඟී එයට අනතුරු වැ පිරිනිවි සේක.

110. භගවත් බුදුරජුන් පිරිනිවි කල්හි, පිරිනිවෙනු හා මැ බිහිසුනු වූ ලොමුදහ ගැනුම් ඇති කරන මහද් භූමිචලනයෙක් විය. දෙව්බෙර පැළිණ. භගවත් බුදුරජුන් පිරිනිවි කල්හි, පිරිනිවන හා මැ සහම්පති මහ බඹ ''සබ්බෙව නික්ඛිපිස්සන්ති . . . සම්බුද්ධො පරිනිබ්බුතො'' යී මේ ගය ගැයී ය.

එහි අදහස: ''ලොවැ හැම සත්හු ම යම් සේ (ජීවිතෙන්ද්‍රිය-පරිහාණියෙන්) සිරුර හැරදමත් ද, එසේ ම දශවැදෑරුම් ඥානබලයට පැමිණි, ලොවැ ඔබට සමදුහුලක්හු නැති, තථාගත වූ සම්බුද්ධ වූ මෙ බඳු වූ ශාස්තෘන් වහන්සේ පිරිනිවි සේක ''

භගවත් බුදුරජුන් පිරිනිවි කල්හි, පිරිනිවෙනු හා මැ සක්දෙව්ඳු ''අනිච්චාවත සංඛාරා . . තෙසං වූපසමො සුඛො'' යී මේ ගය කී ය.

එහි අදහස: ''පසයෙන් හටගත් සියලු දෑ ඒකාන්තයෙන් ඉපැදෙන වැනැසෙන සුලු ය. ඔහු ඉපැද නැසෙත්. ඔවුන්ගේ සංසිඳීම සුව ගෙන දෙයි.''

භගවත් බුදුරජුන් පිරිනිවි කල්හි පිරිනිවෙනු හා මැ අනුරුත් තෙරණුවෝ ''නාහු අස්සාසපස්සාසා . . . විමොක්ඛො චෙතසො අහූ'' යී මේ ගාථා වදළහ:

එහි අදහස: ''තහවුරු සිතැති, අටලෝ දහමින් නොසැලෙන බුදුරජුන්ගේ ආශ්වාස ප්‍රශ්වාසයෝ නැවැතුණාහ (නො පැවැත්මට පැමිණියාහ). ඒ මුනිහු තෘෂ්ණා නැතියාහු, නිවන් අරමුණු කොට කලුරිය කළාහ ඔබ (නො හැකුලුණු සිතින් මරණාන්තික) වේදනාව ඉවැසූහ. පහනක් නිවෙනු සෙයින් ඔබ සිතැ මිදීම විය.''

පරිනිබ්බුතෙ භගවති සහ පරිනිබ්බානා ආයස්මා ආනන්දො ඉමං ගාථං අභාසි:

"තදාසි යං භිංසනකං තදාසි ලොමහංසනං
සබ්බාකාරවරූපෙතෙ සම්බුද්ධෙ පරිනිබ්බුතෙ"ති.

111. "පරිනිබ්බුතෙ භගවති යෙ තෙ තත්ථ භික්ඛූ අවීතරාගා අප්පෙකච්චෙ බාහා පග්ගය්හ කන්දන්ති ඡින්නපාතං පතන්ති ආවට්ටන්ති විවට්ටන්ති:' අතිඛිප්පං භගවා පරිනිබ්බුතො, අතිඛිප්පං සුගතො පටිනිබ්බුතො අතිඛිප්පං චක්ඛු ලොකෙ අන්තරහිතන්ති. යෙ පන තෙ භික්ඛූ වීතරාගා තෙ සතා සම්පජානා 'අධිවාසෙන්ති අනිච්චා සඞ්ඛාරා, තං කුතෙත්ථ ලබ්භා'ති.

112. අථ ඛො ආයස්මා අනුරුද්ධො භික්ඛූ ආමන්තෙසි; අලං ආවුසො මා සොචිත්ථ මා පරිදෙවිත්ථ. නනු එතං ආවුසො භගවතා පටිගච්චෙව අක්ඛාතං, සබ්බෙහෙව පියෙහි මනාපෙහි නානාභාවො විනාභාවො අඤ්ඤථාභාවො, තං කුතෙත්ථ ආවුසො ලබ්භා යන්තං ජාතං භූතං සඞ්ඛතං පලොකධම්මං තං වත මා පලුජ්ජීති නෙතං ඨානං විජ්ජති. දෙවතා ආවුසො උජ්ඣායන්තී"ති

"කථම්භූතා පන භන්තෙ අනුරුද්ධ දෙවතා මනසි කරොති? සන්තාවුසො ආනන්ද දෙවතා ආකාසෙ පථවිසඤ්ඤිනියො කෙසෙ පකිරිය කන්දන්ති බාහා පග්ගය්හ කන්දන්ති' ඡින්නපාතං පතන්ති, ආවට්ටන්ති: විවට්ටන්ති අතිඛිප්පං භගවා පරිනිබ්බුතො, අතිඛිප්පං සුගතො පරිනිබ්බුතො, අතිඛිප්පං චක්ඛු ලොකෙ අන්තරහිතන්ති. සන්තාවුසො ආනන්ද දෙවතා පථවියා පථවි-සඤ්ඤිනියො කෙසෙ පකිරිය–පෙ– අන්තරහිතො ති. යා පන දෙවතා වීතරාගා තා සතා සම්පජානා අධිවාසෙන්ති 'අනිච්චා සඞ්ඛාරා තං කුතෙත්ථ ලබ්භා'ති.

භගවත් බුදුරජුන් පිරිනිවි කල්හි ඔබ පිරිනිවෙන්නා හා මැ අනඳ තෙරණුවෝ මේ "තදසි යං භිංසනකං . . . සම්බුද්ධො පරිනිබ්බුතෙ" යි මේ ගය වදළහ:

එහි අදහස: "(සිල් ආදි) සියලු උතුම් කරුණින් යුත් සම්මාසම්බුදු රජුන් පිරිනිවි කල්හි, එ කෙණෙහි මහත් බිහිසුනු පොළෝ සැලීමෙක් විය. එ කෙණෙහි මහත් ලොමුදහ ගැන්මෙක් විය."

111. එහි නොපහ වූ රාගය ඇති යම් මහණ කෙනෙක් වූහු ද, ඔහු භගවත් බුදුරජුන් පිරිනිවි කල්හි, "භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ඉතා යුහු වැ පිරිනිවි සේක! සුගතයන් වහන්සේ ඉතා යුහු වැ පිරිනිවි සේක!! ලොවේ ඇස ඉතා යුහු වැ අතුරුදහන් වී යැ!!!" යි ඇතැම් කෙනෙක් දෙහොත් හුවා හඬත්, මැදින් බිඳි වැටුණවුන් සේ වැටෙත්. (පෙරළෙන්නාහු) වැටුණ තැනට ම පෙරළී එත්, වැටුණු තැනින් ඔබ්බට ද පෙරළී යෙත්. යම් මහණ කෙනෙක් පහ වූ රාග ඇත්තාහු ද, ඔහු එළැඹවූ සිහි ඇත්තාහු නුවණින් සලකන්නාහු, 'සංස්කාරයෝ අනිත්‍යහ. ඔවුන් නොනැසෙන බවෙක් කොයින් ලැබෙන්නේ දූ' යි සලකන්නෝ ඉවසත්.

112. ඉක්බිති අනුරුත් තෙරණුවෝ භික්ෂූන් අමතා, "ඇවැත්නි, හැඬුමෙන් වැඩෙක් නැත. නො ම සොවිවු. නො ම වැලැපෙවු. ප්‍රිය මනාප හැම දූයෙන් ඉවත් වීම, වෙන් වීම, අන් සැටියෙකින් වීම යන මෙය කල් තබා ම භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් වදරන ලදුයේ නො වේ ද? ඇවැත්නි, යමෙක් උපන්නේ ද, වූයේ ද පසයෙන් සකස් වූයේ ද, නැසෙන සුලු ද, එය නො නැසේ ව' යි යන්න කොයින් ලැබෙන්නේ ද? මෙ කරුණ අවිද්‍යමාන ය. ඇවැත්නි, දේවතාවෝ ද තොප හැඬුමට දෙස් කියත්" යි වදළාහ.

"වහන්ස, අනුරුත් තෙරුනි, ඔබ කෙසේ වූ දේවතා කෙනකු මෙනෙහි කරත් දූ?" යි අනඳ තෙරණුවෝ පුළුවුත්හ. "ඇවැත් අනඳයිනි, අහ සැ පොළොවැ යි සංඥා ඇති දේවතා කෙනෙක් ඇත. ඔහු 'භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ඉතා වහා පිරිනිවි සේකැ යි, සුගතයන් වහන්සේ ඉතා වහා පිරිනිවි සේකයි, ලොවැ ඇස ඉතා වහා අතුරු දහන් වී යැ' යි කෙහෙ මුදු වැලැපෙත්. හිසැ අත් හුවා වැලැපෙත්. මැදින් බිඳුණවුන් සේ ඇද වැටෙත්. බිමැ පෙරළෙන්නාහු වැටී හොත් තැනට ම පෙරළී එත්, වැටී හොත් තැනින් ඔබ්බට ද පෙරළී යෙත්. අනඳයෙනි, පොළොවෙහි පොළොවැ යි සංඥා ඇති දේවතා කෙනෙක් ඇත. ඔහු " . . අතුරුදහන් වී යැ" යි කෙස් මුදු වැලැපෙත්. යම් දේවතා කෙනෙක් පහ වූ රාග ඇත්තෝ ද (අනාගාමී හෝ රහත් වූ වෝ ද), ඔහු "සංස්කාරයෝ අනිත්‍යහ, (ඔහු නො නැසෙත් යන) එය මෙහි කොයින් ලැබේ දූ?" යි එළැඹවූ සිහි ඇත්තාහු, නුවණින් දන්නාහු ඉවසත්.

113. අථ ඛො ආයස්මා ච අනුරුද්ධො ආයස්මා ච ආනන්දො තං රත්තාවසෙසං ධම්මියා කථාය වීතිනාමෙසුං. අථ ඛො ආයස්මා අනුරුද්ධො ආයස්මන්තං ආනන්දං ආමන්තෙසි: ගච්ඡාවුසො ආනන්ද කුසිනාරං. කුසිනාරං පවිසිත්වා කොසිනාරකානං මල්ලානං ආරොචෙහි: ‘පරිනිබ්බුතො වාසිට්ඨා භගවා, යස්ස‘දානි කාලං මඤ්ඤථා’ති. එවම්භන්තෙ ති ඛො ආයස්මා ආනන්දො ආයස්මතො අනුරුද්ධස්ස පටිස්සුත්වා පුබ්බණ්හසමයං නිවාසෙත්වා පත්තචීවරමාදාය අත්තදුතියො කුසිනාරං පාවිසි. තෙන ඛො පන සමයෙන කොසිනාරකා මල්ලා සන්ථාගාරෙ සන්නිපතිතා හොන්ති තෙනෙව කරණීයෙන. අථ ඛො ආයස්මා ආනන්දො යෙන කොසිනාරකානං මල්ලානං සන්ථාගාරං තෙනුපසඞ්කමි, උපසඞ්කමිත්වා කොසිනාරකානං මල්ලානං ආරොචෙසි: “පරිනිබ්බුතො වාසිට්ඨා භගවා, යස්ස‘දානි කාලං මඤ්ඤථා”ති. ඉදමායස්මතො ආනන්දස්ස වචනං සුත්වා මල්ලා ච මල්ලපුත්තා ච මල්ලසුණිසා ච මල්ලපජාපතියො ච අඝාවිනො දුම්මනා චෙතොදුක්ඛසමප්පිතා අප්පෙකච්චෙ කෙසෙ පකිරිය කන්දන්ති, බාහා පග්ගය්හ කන්දන්ති, ඡින්නපාතං පපතන්ති ආවට්ටන්ති විවට්ටන්ති අතිඛිප්පං භගවා පරිනිබ්බුතො, අතිඛිප්පං සුගතො පරිනිබ්බුතො, අතිඛිප්පං චක්ඛු ලොකෙ අන්තරහිතන්ති.”

114. අථ ඛො කොසිනාරකා මල්ලා පුරිසෙ ආණාපෙසුං “තෙනහි භණෙ කුසිනාරායං ගන්ධමාලඤ්ච සබ්බඤ්ච තාළාවචරං සන්නිපාතෙථා”ති. අථ ඛො කොසිනාරකා මල්ලා ගන්ධමාලඤ්ච සබ්බඤ්ච තාළාවචරං පඤ්ච ච දුස්සයුගසතානි ආදාය යෙන උපවත්තනං මල්ලානං සාලවනං යෙන භගවතො සරීරං තෙනුපසඞ්කමිංසු. උපසඞ්කමිත්වා භගවතො සරීරං නච්චෙහි ගීතෙහි වාදිතෙහි මාලෙහි ගන්ධෙහි සක්කරොන්තා ගරුකරොන්තා මානෙන්තා පූජෙන්තා චෙලවිතානානි කරොන්තා මණ්ඩලමාළෙ පටියාදෙන්තා ‘එකදිවසං වීතිනාමෙසුං. අථ ඛො කොසිනාරකානං මල්ලානං එතදහොසි. ‘අතිවිකාලො ඛො අජ්ජ භගවතො සරීරං ඣාපෙතුං, සුවෙ දානි මයං භගවතො සරීරං ඣාපෙස්සාමා’’ති. අථ ඛො කොසිනාරකා මල්ලා භගවතො සරීරං නච්චෙහි ගීතෙහි වාදිතෙහි මාලෙහි ගන්ධෙහි සක්කරොන්තා ගරුකරොන්තා මානෙන්තා පූජෙන්තා චෙලවිතානානි කරොන්තා මණ්ඩලමාළෙ පටියාදෙන්තා දුතියම්පි දිවසං වීතිනාමෙසුං, තතියම්පි දිවසං වීතිනාමෙසුං, චතුත්ථම්පි දිවසං වීතිනාමෙසුං, පඤ්චමම්පි දිවසං වීතිනාමෙසුං, ඡට්ඨම්පි දිවසං වීතිනාමෙසුං අථ ඛො සත්තමං දිවසං කොසිනාරකානං මල්ලානං එතදහොසි: මයං භගවතො සරීරං නච්චෙහි ගීතෙහි වාදිතෙහි මාලෙහි ගන්ධෙහි සක්කරොන්තා ගරුකරොන්තා මානෙන්තා පූජෙන්තා, දක්ඛිණෙන දක්ඛිණං නගරස්ස හරිත්වා බාහිරෙන බාහිරං දක්ඛිණතො නගරස්ස භගවතො සරීරං ඣාපෙස්සාමා’ති.

113. එ කල්හි අනුරුත් තෙරණුවෝ ද අනඳ තෙරණුවෝ ද ඒ රැය ඉතිරි කොටස දැහැමි කතායෙන් ගෙවූහ. ඉක්බිති අනුරුත් තෙරණුවෝ අනඳ තෙරුන් අමතා, "ඇවැත්නි, අනඳයෙනි, කුසිනාරාවට යන්න. කුසිනාරාවට වැද, "වාසිෂ්ඨයිනි, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ පිරිනිවි සේක. එහි යම් ගමනකට අදහස් කරවු ද එයට (දැන් කාලය වේ යැ යි) කාලය දනිවු" යැ යි කුසිනාරාවාසී මල්ල රජුනට සැළ කරවු" යැයි වදළාහ. 'එසේ යැ වහන්සැ' යි ම අනඳ තෙරණුවෝ අනුරුත් තෙරුනට පිළිවදන් දී, පෙරවරුයෙහි හැඳ පෙරෙවැ පාසිවුරු ගෙන, තමා දෙවැනි කොටැති වැ, කුසිනාරාවට පිවිසියාහ. එ සමයෙහි කුසිනාරා වැසි මල්ලයෝ ඒ කට-යුත්තෙන් ම සන්ථාගාරයෙහි රැස්වූවාහු වෙත්. එ කලැ අනඳ තෙරණුවෝ කුසිනාරා වැසි මල්ලයන් ගේ සන්ථාගාරය කරා එළැඹියාහ. එළැඹ ඔවුනට 'වාසිෂ්ඨයෙනි, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ පිරිනිවි සේක. එහි යම් ගමනකට අදහස් කරවු නම් එයට කල් දනිවු" යැ යි සැළ කළාහ. අනඳ තෙරුන්ගේ මේ වචන අසා, මල්ල රජහු ද, මල්ල රජුන් පුත්තු ද, මල්ල රජුන් ලෙහෙළියෝ ද, මල්ල රජුන් බිරියෝ ද, දුක් ඇත්තාහු දෙම්නස් ඇත්තාහු, සිත්හි උපන් දුකින් යුක්ත වූවාහු, "ඉතා වහා භාග්‍යවතුන් වහන්සේ පිරිනිවි සේක! ඉතා වහා සුගතයන් වහන්සේ පිරිනිවි සේක!! ඉතා වහා ලොවැ ඇස අතුරුදහන් වී යැ!!!" යි ඇතැම් කෙනෙක් කෙහෙ මුද හඬත්, ඇතැම් කෙනෙක් දෙහොත් හුවා හඬත්, ඇතැම් කෙනෙක් මැදින් බිඳුණවුන් සේ ඇද වැටෙත්, වැටී හොත් තැනට පෙරළී එත්, වැටී හොත් තැනින් ඔබ්බට පෙරළී යෙත්.

114. එයට පසු කුසිනාරා වාසී මල්ලයෝ පුරුෂයන් බණවා "සගයෙනි, එසේ වී නම් තෙපි කුසිනාරායෙහි සුවඳ දැ හා මල් ද සියලු තූර්‍ය්‍ය-භාණ්ඩ ද රැස්කරවු යැ" යි ඇණැවූහ. ඉක්බිති කුසිනාරා පුරවැසි මල්ලයෝ සුවඳ ද මල් ද සියලු තූර්‍ය්‍ය භාණ්ඩ ද කාසික වස්ත්‍ර යුගල පන්සියයක් ද ගෙන මල්ලයන් ගේ උපවර්තන සල් උයන යම් තැනෙක ද, භගවත් බුදුරජුන්ගේ ශ්‍රී දෙහය යම් තැනෙක ද, එ තැනට එළැඹියාහ. එළැඹ, භගවත් බුදුරජුන්ගේ සිරි සිරුරට නැටුමින් ගියෙන් වැයුමෙන් මලින් සුවඳින් සත්කාර කරන්නාහු, ගෞරව කරන්නාහු, බුහුමන් කරන්නාහු, පූජා කරන්නාහු මහඟු වතින් වියන් බඳනාහු, මඬුලුමල් පිළියෙල කරන්නාහු එක් දවසක් ගෙවූහ. ඉක්බිති කුසිනාරා වැසි මල්ලයනට 'අද භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ගේ ශ්‍රී දේහය ආදහන කරන්නට ඉතා නො කල් ය. සෙට දවසැ අපි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ගේ ශ්‍රී දේහය ආදහන කරන්නමු" යි මේ සිත විය. එයට පසු කුසිනාරා වැසි මල්ලයෝ භගවත් බුදුරජුන් සිරි සිරුරට නැටුම් ගැයුම් වැයුම් මල් සුවඳ යන මෙයින් සත්කාර ගරුකාර කරන්නාහු, බුහුමන් කරන්නාහු, පූජා කරන්නාහු, මහඟු වතින් වියන් බඳනාහු, මඬුලුමල් පිළියෙල කරන්නාහු, දෙවෙනි දවස ද ගෙවූහ, තෙවෙනි දවස ද ගෙවූහ, සතරවැනි දවස ද ගෙවූහ, පස්වැනි දවස ද ගෙවූහ, සවැනි දවස ද ගෙවූහ. ඉක්බිති සත්වැනි දවසෙහි කුසිනාරා වැසි මල්ලයනට "අපි භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ සිරි සිරුර නැටුම් ගී වැයුම් මල් සුවඳ යන මෙයින් සත්කාර ගරුකාර මානන පූජන කරන්නමෝ, නුවර දකුණු දෙසින් දකුණු දිගට වැඩම කරවා, (ඇතුළු නුවරට නො පිවිස්වා) නුවර බැහැරින් ම බැහැරට පමුණුවා, නුවරට දකුණු දිග්හි දී ආදහන කරන්නමු" යි මෙ සිත විය.

115. තෙන ඛො පන සමයෙන අට්ඨ මල්ලපාමොක්ඛා සීසං නහාතා අහතානි වත්ථානි නිවත්ථා 'මයං භගවතො සරීරං උච්චාරෙස්සාමා'ති නසක්කොන්ති උච්චාරෙතුං. අථ ඛො කොසිනාරකා මල්ලා ආයස්මන්තං අනුරුද්ධං එතදවොචුං: "කො නු ඛො භන්තෙ අනුරුද්ධ හෙතු කො පච්චයො යෙනිමෙ අට්ඨ මල්ලපාමොක්ඛා සීසං නහාතා අහතානි වත්ථානි නිවත්ථා 'මයං භගවතො සරීරං උච්චාරෙස්සාමා'ති න සක්කොන්ති උච්චාරෙතුන්ති?" "අඤ්ඤථා ඛො වාසිට්ඨා තුම්හාකං අධිප්පායො, අඤ්ඤථා දෙවතානං අධිප්පායො"ති." "කථං පන භන්තෙ දෙවතානං අධිප්පායො"ති. "තුම්හාකං ඛො වාසිට්ඨා අධිප්පායො: "මයං භගවතො සරීරං නච්චෙහි ගීතෙහි වාදිතෙහි මාලෙහි ගන්ධෙහි සක්කරොන්තා ගරුකරොන්තා මානෙන්තා පූජෙන්තා දක්ඛිණෙන දක්ඛිණං නගරස්ස හරිත්වා, බාහිරෙන බාහිරං දක්ඛිණතො නගරස්ස භගවතො සරීරං ඣාපෙස්සාමා"ති. දෙවතානං ඛො වාසිට්ඨා අධිප්පායො "මයං භගවතො සරීරං දිබ්බෙහි නච්චෙහි ගීතෙහි වාදිතෙහි මාලෙහි ගන්ධෙහි සක්කරොන්තා ගරුකරොන්තා මානෙන්තා පූජෙන්තා, උත්තරෙන උත්තරං නගරස්ස හරිත්වා, උත්තරෙන ද්වාරෙන නගරං පවෙසෙත්වා, මජ්ඣෙන මජ්ඣං නගරස්ස හරිත්වා, පුරත්ථිමෙන ද්වාරෙන නික්ඛාමෙත්වා, පුරත්ථිමතො නගරස්ස මකුටබන්ධනං නාම මල්ලානං චෙතියං, එත්ථ භගවතො සරීරං ඣාපෙස්සාමා"ති. "යථා භන්තෙ දෙවතානං අධිප්පායො, තථා හොතූ"ති.

116. තෙන ඛො පන සමයෙන කුසිනාරා යාව සන්ධිසමලසංකටීරා ජණ්ණුමත්තෙන ඔධිනා මන්දාරවපුප්ඵෙහි සන්ථතා හොති අථ ඛො දෙවතා ච කොසිනාරකා ච මල්ලා භගවතො සරීරං දිබ්බෙහි ච මානුසකෙහි ච නච්චෙහි ගීතෙහි වාදිතෙහි මාලෙහි ගන්ධෙහි සක්කරොන්තා ගරුකරොන්තා මානෙන්තා පූජෙන්තා, උත්තරෙන උත්තරං නගරස්ස හරිත්වා උත්තරෙන ද්වාරෙන නගරං පවෙසෙත්වා, මජ්ඣෙන මජ්ඣං නගරස්ස හරිත්වා, පුරත්ථිමෙන ද්වාරෙන නික්ඛමිත්වා, පුරත්ථිමතො නගරස්ස මකුටබන්ධනං නාම මල්ලානං චෙතියං,[1] එත්ථ භගවතො සරීරං නික්ඛිපිංසු.

1. උත්තරෙණ ද්වාරෙණ නගරාත් නිෂ්ක්‍රම්‍ය නදීං හිරණ්‍යවතීං උපසංක්‍රම්‍ය මුකුටබන්ධනෙ චෛත්‍යෙ (සබ්බත්ථිවාදිකං මහාපරිනිබ්බාණසුත්තං)

115. එ සමයෙහි පාමොක් මල්ල රජුහු අට දෙනෙක් ඉස් සෝද නා අළුත් වස්ත්‍ර හැඳගත්තාහු, ''අපි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ගේ ශ්‍රී දේහය ඔසොවා ගෙන යන්නම්හ' යි තැත් කරන්නාහු දු එය ඔසොවන්නට නො හැකි වෙත්. එ විට කුසිනාරා වැසි මල්ලයෝ 'වහන්ස, අනුරුද්ධ-යෙනි, මේ පාමොක් මල්ලයෝ අට දෙන හිස් සෝද නා අළුත් වත් හැඳ ''අපි භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ ශ්‍රී දේහය ඔසොවන්නමු' යි තැත් කරන් නාහු එය ඔසොවන්නට යම් හෙයෙකින් නො හැකි වෙත් ද, එයට හේතුව කවර යැ? එයට ප්‍රත්‍යයය කවර යැ?'' යි අනුරුත් තෙරුන් විචාළාහ. ''වාසිෂ්ඨයෙනි, තොප අදහස අන් සැටියෙක. දෙවියන් අදහස අන් සැටියෙකැ'' යි අනුරුත් තෙරණුවෝ වදළහ. ''වහන්ස, දෙවියන් අදහස කෙසේද?''යි මල්ලයෝ විචාළාහ. වාසිෂ්ඨයෙනි, 'අපි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ගේ සිරි සිරුර නැටුම් ගී වැයුම් මල් සුවඳ යන මෙයින් සත්කාර ගරුකාර බහුමාන පූජා කෙරෙමින් නුවර දකුණු දෙසින් දකුණු දිගට වැඩම කරවා නුවර බැහැරින් ම බැහැරට පමුණුවා නුවරට දකුණු දිග්හි දී ආදහන කරන්නමු' යි තොප අදහස ය. ''අපි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ගේ සිරි සිරුර දෙව් නැටුමින් දෙව් ගැයුමින්, දෙව් මලින් දෙව් සුවඳින් සත්කාර ගරුකාර බහුමාන පූජනා කෙරෙමින් නුවර උතුරින් උතුරු දිගට වැඩම කරවා, උතුරු දෙරින් නුවරට පිවිස්වා, නුවරට මැදින් නුවර මැදට පමුණුවා, නැගෙනහිර දිගැ දෙරින් පිටතට වැඩම කරවා, නුවරට පෙරදිගැ මල්ලයන් ගේ මුකුට බන්ධන නම් යම් සැයෙක් ඇද්ද, එහි ආදහනය කරන්නම්හ' යනු දේවතාවන් ගේ අදහස යැ'' යි අනුරුත් තෙරණුවෝ වදළාහ. ''වහන්ස, දේවතාවන්ගේ අදහස යම්සේ ද එසේ වේ වා'' යි මල්ලයෝ කීහ.

116. එ සමයෙහි වනාහි කුසිනාරා නුවර ගෘහසන්ධි ද වැසිකිළි කාණු ද කැලිකසල දමන තැන් ද දක්වා ම දනක් පමණ බහල කොට මඳරා මලින් අතුරන ලද්දේ විය. ඉක්බිති දෙවියෝ ද කුසිනාරා පුර මල්ල රජදරුවෝ ද භගවත් බුදු රජුන්ගේ ශ්‍රී ශරීරය දිව්‍යවූ ද මානුෂක වූද නැටුමෙන් ගැයුමෙන් වැයුමෙන් මලින් සුවඳින් සත්කාර කරන්නාහු, ගෞරව කරන්නාහු, බුහුමන් කරන්නාහු, පුදන්නාහු නුවර උතුරින් උතුරු දිගට වැඩම කරවා, උතුරු වහසල් දෙරින් නුවරට පිවිස්වා, නුවර මැදින් නුවර මැදට පමුණුවා පෙරදිගැ වහසල් දෙරින් පිටතට වැඩම කරවා, නුවරට පෙර දිගැ වූ මල්ල රජුන්ගේ මුකුටබන්ධන නම් යම් සැයෙක් (මංගල ශාලාවෙක්) වී ද එහි තැන් පත් කළා හ.

117. අථ ඛො කොසිනාරකා මල්ලා ආයස්මන්තං ආනන්දං එතදවොචුං: "කථං මයං භන්තෙ ආනන්ද තථාගතස්ස සරීරෙ පටිපජ්ජාමා?"ති. "යථා ඛො වාසිට්ඨා රඤ්ඤො චක්කවත්තිස්ස සරීරෙ පටිපජ්ජන්ති, එවං තථාගතස්ස සරීරෙ පටිපජ්ජිතබ්බන්ති." "කථං පන භන්තෙ ආනන්ද රඤ්ඤො චක්කවත්තිස්ස සරීරෙ පටිපජ්ජන්තී"ති. "රඤ්ඤො වාසිට්ඨා චක්කවත්තිස්ස සරීරං අහතෙන වත්ථෙන වෙඨෙන්ති, අහතෙන වත්ථෙන වෙඨෙත්වා විහතෙන කප්පාසෙන වෙඨෙන්ති. විහතෙන කප්පාසෙන වෙඨෙත්වා අහතෙන වත්ථෙන වෙඨෙන්ති. එතෙන උපායෙන පඤ්චහි යුගසතෙහි රඤ්ඤො චක්කවත්තිස්ස සරීරං වෙඨෙත්වා ආයසාය තෙලදොණියා පක්ඛිපිත්වා අඤ්ඤිස්සා ආයසාය දොණියා පටිකුජ්ජිත්වා, සබ්බගන්ධානං චිතකං කරිත්වා රඤ්ඤො චක්කවත්තිස්ස සරීරං ඣාපෙන්ති. චාතුම්මහාපථෙ රඤ්ඤො චක්කවත්තිස්ස ථූපං කරොන්ති. එවං ඛො වාසිට්ඨා රඤ්ඤො චක්කවත්තිස්ස සරීරෙ පටිපජ්ජන්ති. යථා ඛො වාසිට්ඨා රඤ්ඤො චක්කවත්තිස්ස සරීරෙ පටිපජ්ජන්ති, එවං තථාගතස්ස සරීරෙ පටිපජ්ජිතබ්බං. චාතුම්මහාපථෙ තථාගතස්ස ථූපො කාතබ්බො. තත්ථ යෙ මාලං වා ගන්ධං වා චුණ්ණකං වා ආරොපෙස්සන්ති වා අභිවාදෙස්සන්ති වා චිත්තං වා පසාදෙස්සන්ති, තෙසන්තං භවිස්සති දීඝරත්තං හිතාය සුඛායා"ති.

අථ ඛො කොසිනාරකා මල්ලා පුරිසෙ ආණාපෙසුං "තෙන හි භණෙ මල්ලානං විහතං කප්පාසං සන්නිපාතෙථා"ති. අථ ඛො කොසිනාරකා මල්ලා භගවතො සරීරං අහතෙන වත්ථෙන වෙඨෙසුං. අහතෙන වත්ථෙන වෙඨෙත්වා විහතෙන කප්පාසෙන වෙඨෙසුං. විහතෙන කප්පාසෙන වෙඨෙත්වා අහතෙන වත්ථෙන වෙඨෙසුං. එතෙන උපායෙන පඤ්චහි යුගසතෙහි භගවතො සරීරං වෙඨෙත්වා ආයසාය තෙලදොණියා පක්ඛිපිත්වා[1] අඤ්ඤිස්සා ආයසාය දොණියා පටිකුජ්ජිත්වා සබ්බගන්ධානං චිතකං කරිත්වා භගවතො සරීරං චිතකං ආරොපෙසුං.

මහාකස්සපාගමනං.

118. තෙන ඛො පන සමයෙන ආයස්මා මහාකස්සපො පාවාය කුසිනාරං අද්ධානමග්ගප්පටිපන්නො හොති මහතා භික්ඛුසඞ්ඝෙන සද්ධිං පඤ්චමත්තෙහි භික්ඛුසතෙහි. අථ ඛො ආයස්මා මහාකස්සපො මග්ගා ඔක්කම්ම අඤ්ඤතරස්මිං රුක්ඛමූලෙ නිසීදි. තෙන ඛො පන සමයෙන අඤ්ඤතරො ආජීවකො[2] කුසිනාරාය මන්දාරවපුප්ඵං ගහෙත්වා පාවං අද්ධානමග්ගප්පටිපන්නො හොති. අද්දසා ඛො ආයස්මා මහාකස්සපො තං ආජීවකං දූරතො'ව ආගච්ඡන්තං. දිස්වා තං ආජීවකං එතදවොච: 'අපාවුසො අම්හාකං සත්ථාරං ජානාසී?'ති. ආම ආවුසො ජානාමි.

1. සුවණ්ණද්‍රොණ්‍යාං නිධාය තෛලෙන පූරයිත්වා තාං සුවණ්ණද්‍රොණිං උත්තානාය ද්විතීයස්‍යාං මහාද්‍රොණ්‍යාං ප්‍රක්ෂිප්‍ය (සබ්බත්ථිවාදිකං මහාපරිනිබ්බානසුත්ත)

117. ඉක්බිති කුසිනාරා පුර මල්ල රජුහු ''අනඳ තෙරුන් වහන්ස, කෙසේ අපි තථාගතයන් වහන්සේගේ සිරි සිරුරෙහි පිළිපදිමු දැ?'' යි අනඳ තෙරුන් විචාළාහ. ''වාසිෂ්ඨයෙනි, සක්විති රජුගේ සිරුරෙහි යම් සේ පිළිපදිත් ද, තථාගතයන් වහන්සේගේ සිරි සිරුරෙහි ද එසේ ම පිළිපැදියැ යුතු'' යැ යි අනඳ තෙරුණුවෝ වදාළාහ. 'අනඳ තෙරුන් වහන්ස, සක්විති රජුගේ සිරුරෙහි කෙසේ පිළිපදිත් දැ?' යි මල්ල රජුහු විචාළාහ. ''වාසිෂ්ඨයිනි, සක්විත්හු ගේ සිරුර අළුත් වතින් වෙළත්. අළුත් වතින් වෙළා, මොනොවට නැගා පැදූ කපුපුළුනින් වෙළත්. නගා පැදූ කපුපුළුනින් වෙළා (යළි) අළුත් වතින් වෙළත්. මේ නයින් යුගල පන් සියෙකින් සක්විති රජුගේ සිරුර වෙළා, රන්මුවා තෙල් දෙණෙක බහා අන් රන්මුවා දෙණෙකින් වසා, සියලු වගයේ සුවඳ දරින් දර සෑයක් තනා, සක්විති රජුගේ සිරුර දවත්. සිවුමං හන් දියෙක සක්විති රජුට (ඔහු සිරුර ඉතිරි වූ අලු ඇ නිදන් කොට) ස්තූපයක් නංවත්. වාසිෂ්ඨයෙනි, සක්විති රජුගේ සිරුරෙහි මෙසේ පිළිපදිත්. වාසිෂ්ඨයෙනි, සක්විති රජුගේ සිරුරෙහි යම් සේ පිළිපදිත් ද, එසේම තථාගතයන් වහන්සේගේ ශ්‍රී දෙහයෙහි ද පිළිපැද්ද යුතු. සිවුමං හන්දියෙකැ තථාගතයන් වහන්සේට (ඔබ ශාරීරික ධාතූන් නිදහන් කොට ස්තූපයක් කළ මනා ය. එහි යම් කෙනෙක් මල් හෝ සුවඳ හෝ . . . නඟන්නාහු (පුදන්නාහු) හෝ වෙත් ද, ආදරයෙන් වඳින්නාහු හෝ වෙත් ද, සිත පහදවන්නාහු හෝ වෙත් ද, එය ඔවුනට බොහෝ කල් වැඩ පිණිස සුව පිණිස වන්නේ යැ'' යි අනඳ තෙරණුවෝ වදාළාහ.

ඉක්බිති කුසිනාරා පුර වැසි මල්ල රජ්ජු පුරුෂයන් බණවා 'එසේ නම් සගයිනි, මල්ල රටැ ඇති නගා පාදන ලද කපුපුළුන් එක් තැන් කරවු' යැ යි ඇණැවූහ. එයට පසු කුසිනාරා පුර වැසි මල්ල රජුහු භගවත් බුදු-රජුන් සිරි සිරුර අළුත් වතින් වෙළූහ. අළුත් වතින් වෙළා නගා පාදන ලද කපු පුළුනෙන් වෙළූහ. නගා පාදන ලද කපු පුළුනෙන් වෙළා, නවමු වතින් යළි වෙළූහ. මෙ නයින් යුගල පන්සියෙකින් භගවත් බුදුරජුන් සිරි සිරුර වෙළා, රන්මුවා තෙල් දෙණෙකැ බහා අන් රන්මුවා දෙණෙකින් වසා, සියලු වගයේ සුවඳ දරින් චිතකයක් කොට, භගවත් බුදුරජුන්ගේ ශ්‍රී දෙහය එයට නැඟූහ.

මහසුප් තෙරුන් වැඩම කිරීම

118. එ සමයෙහි වූ කලි මහසුප් තෙරණුවෝ පාවා නුවරින් කුසිනාරාව බලා පන්සියක් පමණ වූ මහ බික් සඟන කැටුවැ දික් මඟට පිළිපන්නාහු වෙත්. එ කලැ මහසුප් තෙරණුවෝ මඟ මඟින් ඉවත් වැ, එක්තරා රුකක් මුලැ වැඩ හුන්හ. එ සමයෙහි එක්තරා ආජීවකයෙක් කුසිනාරා නුවරින් මදරා මලක් ගෙන පාවා නුවර බලා අදන් මඟට පිළිපන්නේ වෙයි. මහසුප් මහතෙරණුවෝ දුර ම එන ඒ ආජීවකයා දුටුහු. දැක 'ඇවැත්නි, අප ශාස්තෘන් වහන්සේ දනිවු දැ'' යි විචාළාහ. ''එසේ ය, ඇවැත්නි, දනිමි-

අජ්ජ සත්තාහපරිනිබ්බුතො සමණො ගොතමො. තතො මෙ ඉදං මන්දාරවපුප්ඵං ගහිතන්ති''. තත්‍ර යෙ තෙ භික්ඛූ අවීතරාගා අප්පෙකච්චෙ බාහා පග්ගය්හ කන්දන්ති, ඡින්නපාතං පතන්ති, ආවට්ටන්ති විවට්ටන්ති: අතිඛිප්පං භගවා පරිනිබ්බුතො, අතිඛිප්පං සුගතො පරිනිබ්බුතො, අතිඛිප්පං චක්ඛු ලොකෙ[3] අන්තරහිතන්ති, යෙ පන තෙ භික්ඛූ වීතරාගා, තෙ සතා සම්පජානා අධිවාසෙන්ති: අනිච්චා සඞ්ඛාරා, තං කුතෙත්‍ථ ලබ්භා'ති.

119. තෙන ඛො පන සමයෙන සුභද්දො නාම වුඩ්ඪපබ්බජිතො[1] තස්සං පරිසායං නිසින්නො හොති. අථ ඛො සුභද්දො වුඩ්ඪපබ්බජිතො තෙ භික්ඛූ එතදවොච:'' අලං ආවුසො මා සොචිත්‍ථ, මා පරිදෙවිත්‍ථ. සුමුත්තා මයං තෙන මහාසමණෙන. උපද්දුතා ච හොම ඉදං වො කප්පති, ඉදං වො න කප්පතී ති. ඉදානි පන මයං යං ඉච්ඡිස්සාම තං කරිස්සාම, යං න ඉච්ඡිස්සාම න තං කරිස්සාමා''ති. අථ ඛො ආයස්මා මහාකස්සපො භික්ඛූ ආමන්තෙසි: 'අලං ආවුසො මා සොචිත්‍ථ, මා පරිදෙවිත්‍ථ. නනු එතං ආවුසො භගවතා පටිගච්චෙව අක්ඛාතං: සබ්බෙහෙව පියෙහි මනාපෙහි නානාභාවො විනාභාවො අඤ්ඤථාභාවො. තං කුතෙත්‍ථ ආවුසො ලබ්භා යන්තං ජාතං භූතං සඞ්ඛතං පලොකධම්මං, තං තථාගතස්සාපි සරීරං මා පලුජ්ජීති නෙතං ඨානං විජ්ජතී''ති.

120. තෙන ඛො පන සමයෙන චත්තාරො මල්ලපාමොක්ඛා සීසං නහාතා අහතානි වත්‍ථානි නිවත්‍ථා මයං භගවතො චිතකං ආලිම්පෙස්සා-මාති න සක්කොන්ති ආලිම්පෙතුං. අථ ඛො කොසිනාරකා මල්ලා ආයස්මන්තං අනුරුද්ධං එතදවොචුං: කො නු ඛො භන්තෙ අනුරුද්ධ හෙතු, කො පච්චයො, යෙනිමෙ චත්තාරො මල්ලපාමොක්ඛා සීසං නහාතා අහතානි වත්‍ථානි නිවත්‍ථා මයං භගවතො චිතකං ආලිම්පෙස්සාමාති න සක්කොන්ති ආලිම්පෙතුන්ති''? ''අඤ්ඤථා ඛො වාසිට්ඨා දෙවතානං අධිප්පායො''ති. ''කථං පන භන්තෙ දෙවතානං අධිප්පායො?''ති. ''දෙවතානං ඛො වාසිට්ඨා අධිප්පායො: අයං ආයස්මා මහාකස්සපො පාවාය කුසිනාරං අද්ධානමග්ගපටිපන්නො මහතා භික්ඛුසඞ්ඝෙන සද්ධිං පඤ්චමත්තෙහි භික්ඛුසතෙහි. න තාව භගවතො චිතකො පජ්ජලිස්සති යාවායස්මා මහාකස්සපො භගවතො පාදෙ සිරසා න වන්දිස්සතී''ති. ''යථා භන්තෙ දෙවතානං අධිප්පායො තථා හොතු'' ති.

2. අථ බලු මාගෙ, න්‍යතරො නිර්ග්‍රන්ථ ශ්‍රාවකඃ මන්‍දාර පුෂ්පංආදය (සබ්බත්‍ථි වාදීන මහාපරිනිබ්බානසුත්ත)

4. චක්ඛුමා ලොකෙ අන්තරහිතො (මජසං) ලොකෙචක්ෂුරන්තර්හිතම් (සබ්බත්‍ථිවාදීනං මහාපරිනිබ්බානසුත්ත)

1. බුද්ධපබ්බජිතො (මජසං)

අදට මහණ ගොයුමාණෝ පිරිනිවි සත් දවසක් ඇත්තෝ යැ. මා විසින් එ තැනින් මේ මදරා මල ගන්නා ලද යැ'' යි ආජීවක කී ය. එහි යම් අවීත-රාග මහණ කෙනෙක් වූහු ද, ඔහු ''ඉතා වහා භාග්‍යවතුන් වහන්සේ පිරිනිවි සේක, ඉතා වහා සුගතයන් වහන්සේ පිරිනිවි සේක, ඉතා වහා ලොව ඇස අතුරුදහන් වියැ'' යි ඇතැම් කෙනෙක් දෝත් හුවා හඬත්, ඇතැම් කෙනෙක් මැදින් බුන් රුකක් සෙයින් ඇද වැටෙත්, හොත් තැනට පෙරළී එත් හොත් තැනින් ඔබ්බට පෙරළී යෙත්. යම් වීතරාග මහණ කෙනෙක් වූහු ද, ඔහු ' සංස්කාරයෝ අනිත්‍යහ. ඔහු නො නැසෙත් යන යමෙක් ඇද්ද, එය මෙහි කොයින් ලැබේ ද!''යි එළැඹැවූ සිහි ඇත්තාහු, නුවණින් දන්නාහු ඉවසා සිටිත්.

119. එ සමයෙහි සුභද්‍ර නම් වූ මහළු කලැ පැවිදි වූයෙක් එ පිරිසැ හුන්නේ වෙයි. එ විටැ සුභද්‍ර මහළු පැවිදි තැන ඒ භික්ෂූනට ''ඇවැත්නි, කම් නැත. නහමක් සොවිවු, නහමක් වැලැපෙවු. අපි ඒ මහා ශ්‍රමණයා ගෙන් මොනොවට මිදුණම්හ. 'මෙය තොපට කැප වෙයි, මෙය තොපට නො කැප වේ' යැ යි අපි ඔහුගෙන් උපද්‍රුතයෝ වමු. දැන් වනාහි යමක් අපි කැමැති වන්නමෝ ද, එය කරන්නමු, යමක් නො කැමැති වන්නමෝ ද, එය නො කරන්නමු'' යි කීය. එ කලැ මහසුප් තෙරණුවෝ භික්ෂූන් අමතා ''ඇවැත්නි, කම් නැත. නහමක් සොවිවු, නහමක් වැලැපෙවු. ඇවත්නි, ප්‍රිය මනාප හැම දැයින් ම ඉවත් වීම, වෙන් වීම, අන් සැටියෙකින් වීම යන යමෙක් ඇද්ද, මෙය කල් තබා ම භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් වදරන ලද්දේ නො වේ ද? යමෙක් උපන්නේ ද, වූයේ ද, සැකැසුණේ ද, පලුදු වන සුලු ද, එසේ වූ තථාගතයන් වහන්සේ ගේ සිරුර ද පලුදු නො වේව' යි යන ඒ කරුණ කොයින් මෙහි ලැබෙන්නේ ද? මෙ කරුණ විද්‍යමාන නො වේ'' යැ යි වදළාහ.

120. එසමයෙහි පාමොක් මල්ල රජුහු සිවු දෙනෙක් හිස් සෝද නා නවමු වත් හැඳ 'අපි භාග්‍යවතුන් වහනසේගේ චිතකයට ගිනි අවුලු වන්නම්හ' යි (යත්න කරන්නාහු දු) ගිනි අවුලුවන්නට නො හැකි වෙත්. එ විට කුසිනාරාවාසී මල්ල රජුහු 'වහන්ස, අනුරුත් තෙරුනි, මේ පාමොක් මල්ල රජුහු සතර දෙනා හිස් සෝද නා නවමු වත් හැඳ 'අපි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ගේ චිතකයට ගිනි අවුලුවන්නම්හ' යි යත්න කරන්නාහු දු, යම් හෙයෙකින් ගිනි අවුලුවන්නට නො හැකි වෙත් ද, ඒ හේතුව කවර යැ? ඒ ප්‍රත්‍යය කවර යැ?'' යි අනුරුත් තෙරුන් විචාළාහ. ''වාසිෂ්ඨයෙනි, දේවතාවන්ගේ අදහස අන් පරිද්දෙකිනැ'' යි අනුරුත් තෙරණුවෝ වදළහ. ''වහන්ස, දේවතාවන් ගේ අදහස කෙසේ වේ ද?'' යි මල්ල රජුහු පුළු-වුත්හ. ''වාසිෂ්ඨයෙනි, මේ මහසුප් තෙරණුවෝ පාවා නුවරින් නික්මැ කුසිනාරාව බලා පන්සියක් පමණ වූ මහ භික්සඝන සමග අදන් මග පිළි-පන්හ. 'මහසුප් මහ තෙරණුවන් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ගේ සිරිපා නො වදනා තාක් භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ චිතකය ගිනි නො ගනී වා' යනු දේවතාවන් ගේ අදහස වේ යැ'' යි අනුරුත් තෙරණුවෝ වදළාහ. ''වහන්ස දේවතාවන්ගේ අදහස යම් සේ ද, එසේ වේ වා'' යි මල්ල රජුහු කීහ.

121. අථ ඛො ආයස්මා මහාකස්සපො යෙන කුසිනාරා මකුටබන්ධනං නාම මල්ලානං චෙතියං යෙන භගවතො චිතකො තෙනුපසඞ්කමි. උපසඞ්කමිත්වා එකංසං චීවරං කත්වා අඤ්ජලිං පණාමෙත්වා තික්ඛත්තුං චිතකං පදක්ඛිණං කත්වා, පාදතො විවරිත්වා භගවතො පාදෙ සිරසා වන්දි. තානි පි ඛො පඤ්ච භික්ඛුසතානි එකංසං චීවරං කත්වා අඤ්ජලිම්පණාමෙත්වා තික්ඛත්තුං චිතකං පදක්ඛිණං කත්වා භගවතො පාදෙ සිරසා වන්දිංසු. වන්දිතෙසු[1] ච පනායස්මතා මහාකස්සපෙන තෙහි පි පඤ්චහි භික්ඛුසතෙහි, සයමෙව භගවතො චිතකො පජ්ජලි.

122. ඣායමානස්ස ඛො පන භගවතො සරීරස්ස, යං අහොසි ඡවීති වා චම්මන්ති වා මංසන්ති වා නහරූති වා ලසිකා ති වා තස්ස නෙව ඡාරිකා පඤ්ඤායිත්ථ, න මසි. සාරීරානෙව අවසිස්සිංසු. සෙය්‍යථාපි නාම සප්පිස්ස වා තෙලස්ස වා ඣායමානස්ස නෙව ඡාරිකා පඤ්ඤායති න මසි, එවමෙව භගවතො සරීරස්ස ඣායමානස්ස යං අහොසි ඡවීති වා චම්මන්ති වා මංසන්ති වා නහාරූති වා ලසිකාති වා තස්ස නෙව ඡාරිකා පඤ්ඤායිත්ථ'න මසි, සාරීරානෙව අවසිස්සිංසු. තෙසඤ්ච පඤ්චන්නං දුස්සයුගසතානං ද්වෙව දුස්සානි න ඩය්හිංසු යඤ්ච සබ්බබ්භන්තරිමං[2] යඤ්ච බාහිරං. දඩ්ඪෙ ච ඛො පන භගවතො සරීරෙ අන්තලික්ඛා උදකධාරා පාතුභවිත්වා භගවතො චිතකං නිබ්බාපෙසි. උදකං සාලතො පි අබ්භුන්නමිත්වා භගවතො චිතකං නිබ්බාපෙසි. කොසිනාරකා පි මල්ලා සබ්බගන්ධොදකෙන භගවතො චිතකං නිබ්බාපෙසුං.

අථ ඛො කොසිනාරකා මල්ලා භගවතො සාරීරානි සත්තාහං සන්ථාගාරෙ සත්තිපඤ්ජරං කරිත්වා ධනුපාකාරං පරික්ඛිපාපෙත්වා නච්චෙහි ගීතෙහි වාදිතෙහි මාලෙහි ගන්ධෙහි සක්කරිංසු ගරුකරිංසු මානෙසුං පූජෙසුං.

සාරීරිකධාතුවිභජනා

122. අස්සොසි ඛො රාජා මාගධො අජාතසත්තු වෙදෙහිපුත්තො: "භගවා කිර කුසිනාරායං පරිනිබ්බුතො''ති. අථ ඛො රාජා මාගධො: අජාසත්තු වෙදෙහිපුත්තො කොසිනාරකානං මල්ලානං දූතං පාහෙසි "භගවා පි ඛත්තියො අහම්පි ඛත්තියො. අහම්පි අරහාමි භගවතො සාරීරානං භාගං, අහම්පි භගවතො සාරීරානං ථූපඤ්ච මහඤ්ච කරිස්සාමී'' ති.

1. වන්දිතෙ ච (මජසං PTS)
2. සබ්බබහන්තරිමං (මජසං) සබ්බං අබ්භන්තරිමං (PTS)

121. ඉක්බිත්තෙන් මහසුප් තෙරණුවෝ කුසිනාරා නුවර මුකුට බන්ධන නම් මල්ලයන් ගේ චෛත්‍යය යම් තැනෙක ද, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ගේ චිතකය යම් තැනෙක ද, එතැනට එළැඹියාහ. එළැඹ සිවුර එකස් කොට දෙහොත් නඟා තුන් වටක් චිතකය පැදකුණු කොට, හිස් නමා භගවත් බුදු රජුන් ගේ සිරි පා වැන්දහ. ඒ පන්සියක් භික්ෂූහු ද සිවුර එකස් කොට දෙහොත් නඟා තුන් වටක් චිතකය පැදකුණු කොට, හිස නමා භගවත් බුදුරජුන් ගේ සිරි පා වැන්දහ. මහසුප් තෙරුන් විසින් ද ඒ පන්සියක් භික්ෂූන් විසින් ද භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ සිරි පා වඳනා ලද කල්හි, භගවත් බුදුරජුන් ගේ චිතකය තෙමේ ම ගිනි ගත.

122. දැවෙන්නා වූ, භගවත් බුදුරජුන් සිරි සිරුර සිවියැ යි හෝ සමැ යි හෝ මසැ යි හෝ නහර යි හෝ සඳමිදුලුයැ යි යමෙක් වී ද, එහි අළු නො ම පැනිණ, දැලි ද නො ම පැනිණ. ශාරීරික ධාතූහු ම ඉතිරි වූහ. යම් සේ දැවෙන ගිතෙලැ හෝ තලතෙලැ අළුයෙක් නො ම පැනේ ද, දැලියෙක් නො ම පැනේ ද, එසේ ම දැවෙන, භගවත් බුදුරජුන් සිරි සිරුර සිවි යැ යි හෝ සමැ යි මසැ යි නහර යි හෝ සඳමිදුලු යැ යි යමෙක් වී ද, එහි අළු ද නො පැනිණ, දැලි ද නො පැනිණ, ශාරීරික ධාතූහු ම ඉතිරි වූහ. ඒ පන්සියක් වස්ත්‍ර යුගලයන් අතුරෙන් ද යම් වස්ත්‍රයෙක් හැමට යැටින් වී ද, යම් වස්ත්‍රයෙක් හැමට පිටින් වී ද, ඒ වස්ත්‍ර දෙක ම නො දැවිණ. භගවත් බුදුරජුන් සිරි සිරුර දැවුණු කල්හි අහසින් දිය දහර පහළ වැ චිතකය නිවී ය. වටා සිටි සල් රුක් හි අතු පතරින් ද ජලය මතු වී චිතකය නිවී ය. කුසිනාරාවාසි මල්ල රජුහු ද හැම වර්ගයේ සුවඳ කැවූ සුවඳ දියෙන් භගවත් බුදුරජුන් ගේ චිතකය නිවූහ.

ඉක්බිති කුසිනාරා වැසි මල්ල රජදරුවෝ සන්ථාගාරයේ අඩයැටි මැදිරියක් කොට දුනුපවුරක් වටා ලවා භගවත් බුදුරජුන්ගේ ශාරීරික ධාතූන් එහි තුළට වැඩම කරවා නැටුමෙන් ගියෙන් වැයුමෙන් මලින් සුවඳින් පුරා සත් දිනක් ගරු කළහ, බුහුමන් කළහ, පිදූහ.

ශාරීරිකධාතූන් බෙදීම

122. වෛදේහී පුත්‍ර වූ මගධාධිපති අජාසත් රජ 'භාග්‍යවතුන් වහන්සේ කුසිනාරාහි දී පිරිනිවි සේක් ලැ'යි ඇසී ය. එ කලැ වෛදේහී පුත්‍ර මගධාධිපති අජාසත් රජ කුසිනාරා වැසි මල්ල රජදරුවනට ''භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ද ක්ෂත්‍රිය වූ සේක. මම ද ක්ෂත්‍රියයෙකිමි. මම් ද භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ගේ ශාරීරික ධාතූන් ගෙන් කොටසක් ලබන්නට සුදුස්සෙමි. මම් ද භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ගේ ශාරීරික ධාතූන් පිණිස ස්තූපයක් ද පුද උළෙලක් ද කරන්නෙමි'' යි කියා දූතයකු යැවී ය.

අස්සොසුං ඛො වෙසාලිකා ලිච්ඡවී: 'භගවා කිර කුසිනාරායං පරිනිබ්බුතො'ති. අථ ඛො වෙසාලිකා ලිච්ඡවී කොසිනාරකානං මල්ලානං දූතං පාහෙසුං: ''භගවා පි ඛත්තියො මයම්පි ඛත්තියා. මයම්පි අරහාම භගවතො සාරීරානං භාගං. මයම්පි භගවතො සාරීරානං ථූපඤ්ච මහඤ්ච කරිස්සාමා'' ති.

අස්සොසුං ඛො කාපිලවත්ථවා සක්‍යා: ''භගවා කිර කුසිනාරායං පරිනිබ්බුතො''ති. අථ ඛො කාපිලවත්ථවා සක්‍යා කොසිනාරකාන මල්ලානං දූතං පාහෙසු : ''භගවා අම්හාකං ඤාතිසෙට්ඨො. මයම්පි අරහාම භගවතො සාරීරානං භාගං. මයම්පි භගවතො සාරීරානං ථූපඤ්ච මහඤ්ච කාරිස්සාමා''ති.

අස්සොසුං ඛො අල්ලකප්පකා බුලයො ''භගවා කිර කුසිනාරායං පරිනිබ්බුතො'' ති. අථ ඛො අල්ලකප්පකා බුලයො කොසිනාරකානං මල්ලානං දූතං පාහෙසුං: ''භගවා පි ඛත්තියො මයම්පි ඛත්තියා. මයම්පි අරහාම භගවතො සාරීරානං භාගං. මයම්පි භගවතො සාරීරානං ථූපඤ්ච මහඤ්ච කරිස්සාමා''ති.

අස්සොසුං ඛො රාමගාමකා කොලියා ''භගවා කිර කුසිනාරායං පරිනිබ්බුතො'' ති. අථ ඛො රාමගාමකා කොලියා කොසිනාරකානං මල්ලානං දූතං පාහෙසුං:''භගවා පි ඛත්තියො, මයම්පි ඛත්තියා. මයම්පි අරහාම භගවතො සාරීරානං භාගං. මයම්පි භගවතො සාරීරානං ථූපඤ්ච මහඤ්ච කරිස්සාමා''ති.

අස්සොසි ඛො වෙඨදීපකො බ්‍රාහ්මණො: ''භගවා කිර කුසිනාරායං පරිනිබ්බුතො''ති. අථ ඛො වෙඨදීපකො බ්‍රාහ්මණො කොසිනාරකානං මල්ලානං දූතං පාහෙසි: ''භගවා තු[1] ඛත්තියො. අහමස්මි බ්‍රාහ්මණො, අහම්පි අරහාමි භගවතො සාරීරානං භාගං. අහම්පි භගවතො සාරීරානං ථූපඤ්ච මහඤ්ච කරිස්සාමී'' ති.

1. භගවාපි (මජසං)

විසල් පුර වැසි ලිච්ඡවී රජදරුවෝ 'භාග්‍යවතුන්වහන්සේ කුසිනාරාහිදී පිරිනිවී සේක් ලැ' යි ඇසූහ. එ කලැ විසල් පුර වැසි ලිච්ඡවී රජුහු කුසිනාරා වැසි මල්ලයනට ''භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ද ක්ෂත්‍රිය යෝ ය, අපි ද ක්ෂත්‍රිය-යම්හ. අපි ද භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ගේ ශාරීරික ධාතුන් කොටසක් ලබන්-නට සුදුස්සම්හ. අපි ද භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ගේ ශාරීරික ධාතුනට ස්තූපයක් ද කරන්නමු. පුද උළෙල ද කරන්නමු'' යි දූතයකු යැවූහ.

කිඹුල්වත් පුර වැසි ශාක්‍ය රජදරුවෝ ''භාග්‍යවතුන් වහන්සේ කුසිනාරාහි දී පිරිනිවි සේක් ලැ'' යි ඇසූහ. ඉක්බිති කිඹුල්වත් වැසි ශාක්‍යයෝ කුසිනාරාහි වැසි මල්ලයනට ''භාග්‍යවතුන් වහන්සේ අපේ ශ්‍රෙෂ්ඨ නෑයෝ ය. අපි ද භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ගේ ශාරීරික ධාතුන් ගෙන් කොටසක් ලබන්නට සුදුස්සම්හ. අපි ද භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ගේ ශාරීර ධාතුනට ස්තූපයක් ද කරන්නමු, පුද උළෙලක් ද කරන්නමු'' යි කියා දූතයකු යැවූහ.

අල්ලකප්ප රට වැසි බුලි රජුහු ''භාග්‍යවතුන් වහන්සේ කුසිනාරාහි දී පිරිනිවි සේක් ලැ''යි ඇසූහ. ඉක්බිති අල්ලකප්ප රට වැසි බුලි රජදරුවෝ කුසිනාරාහි වැසි මල්ලයනට ''භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ද ක්ෂත්‍රියයෝ ය, අපි ද ක්ෂත්‍රියම් හ. අපි ද භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ගේ ශාරීර ධාතුන් කොටසකට සුදුසු වමු. අපි ද භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ගේ ශාරීර ධාතුනට ස්තූපයක් ද කරන්නමු, පුද උළෙල ද කරන්නමු'' යි දූතයකු අත කියා යැවූහ.

රාමගම් නුවර වැසි **කෝලිය** රජුහු ''භාග්‍යවතුන වහන්සේ කුසිනාරාහිදි පිරිනිවි සේක් ලැ'' යි ඇසූහ. ඉක්බිති රාමගම වැසි කෝලිය රජදරුවෝ ''භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ද ක්ෂත්‍රිය වූ සේක. අපි ද ක්ෂත්‍රියයම් හ. අපි ද භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ගේ ශාරීරික ධාතුන් කොටසක් ලබන්නට සුදුසු වමු. අපි ද භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ ශාරීර ධාතුනට ස්තූපයක් කරන්නමු, පුද උළෙලක් ද කරන්නමු'' යි දූතයකු අතැ කියා යැවූහ.

වේඨදීප නගරාධිපති බ්‍රාහ්මණ තෙමේ ''භාග්‍යවතුන් වහන්සේ කුසිනා-හි දී පිරිනිවි සේක් ලැ'' යි ඇසී ය. ඉක්බිති වේඨදීපක බමුණු තෙමේ ''භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වූ කලි ක්ෂත්‍රියයෙක. මම බමුණෙක්මි. මම ද භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ගේ ශාරීර ධාතුන් කොටසක් ලබන්නට සුදුස්සෙමි. මම ද භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ගේ ධාතුනට ස්තූපයක් කරන්නෙමි, පුද උළෙල ද කරන්නෙමි''යි කියා කුසිනාරා පුරවැසි මල්ලයනට දූතයකු යැවී ය.

අස්සොසුං ඛො පාවෙය්‍යකා මල්ලා "භගවා කිර කුසිනාරායං පරිනිබ්බුතො"ති. අථ ඛො පාවෙය්‍යකා මල්ලා කොසිනාරකානං මල්ලානං දූතං පාහෙසුං. භගවාපි ඛත්තියො මයම්පි ඛත්තියා. මයම්පි අරහාම භගවතො සරීරානං භාගං, මයම්පි භගවතො සරීරානං ථූපඤ්ච මහඤ්ච කරිස්සාමාති.

එවං වුත්තෙ කොසිනාරකා මල්ලා තෙ සඞ්ඝෙ ගණෙ එතදවොචුං, භගවා අම්හාකං ගාමක්ඛෙත්තෙ පරිනිබ්බුතො, න මයං දස්සාම භගවතො සරීරානං භාගන්ති.

123. එවං වුත්තෙ දොණො බ්‍රාහ්මණො තෙ සඞ්ඝෙ ගණෙ එතදවොච:

සුණන්තු භොන්තො මම එකවාක්‍යං[1]
අම්හාක බුද්ධො අහු ඛන්තිවාදෙ.
න හි සාධු'යං උත්තමපුග්ගලස්ස
සරීරභාගෙ සියා සම්පහාරො.

සබ්බෙව භොන්තො සහිතා සමග්ගා
සම්මොදමානා කරොමට්ඨභාගෙ.
විත්ථාරිකා හොන්තු දිසාසු ථූපා
බහූ ජනා චක්ඛුමතො පසන්නා"ති.

124. "තෙන හි බ්‍රාහ්මණ ත්වෙඤ්ඤෙව භගවතො සරීරානි අට්ඨධා සමං සුවිභත්තං විභජාහී"ති. 'එවං භො'ති ඛො දොණො බ්‍රාහ්මණො තෙසං සඞ්ඝානං ගණානං පටිස්සුත්වා භගවතො සරීරානි අට්ඨධා සමං සුවිභත්තං විභජිත්වා තෙ සඞ්ඝෙ ගණෙ එතදවොච: "ඉමං මෙ භොන්තො තුම්බං දදන්තු, අහම්පි තුම්බස්ස ථූපඤ්ච මහඤ්ච කරිස්සාමී"ති. අදංසු ඛො තෙ දොණස්ස බ්‍රාහ්මණස්ස තුම්බං.

අස්සොසුං ඛො පිප්ඵලිවනියා[2] මොරියා: 'භගවා කිර කුසිනාරායං පරිනිබ්බුතො'ති. අථ ඛො පිප්ඵලිවනියා මොරියා කොසිනාරකානං මල්ලානං දූතං පාහෙසුං: භගවාපි ඛත්තියො මයම්පි ඛත්තියා. මයම්පි අරහාම භගවතො සරීරානං භාගං, මයම්පි භගවතො සරීරානං ථූපඤ්ච මහඤ්ච කරිස්සාමා'ති. "නත්ථි භගවතො සරීරානං භාගො, විභත්තානි භගවතො සරීරානි, ඉතො අඞ්ගාරං හරථා"ති. තෙ තතො අඞ්ගාරං හරිංසු:[3]

1. වාචං. ම ජසං
2. පිප්ඵලිවනියා. සයා
3. ආහරිංසු සයා.කා

පාවා නුවර වැසි **මල්ලරජහු** "භාග්‍යවතුන් වහන්සේ කුසිනාරාහි දී පිරිනිවි සේක් ලැ" යි ඇසූහ. ඉක්බිති පාවා පුර වැසි මල්ලයෝ "භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ද ක්ෂත්‍රිය වූ සේක. ඇපි දු ක්ෂත්‍රියයම්හ. ඇපි දු භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ගේ ශාරීර ධාතූන් කොටසක් ලබන්නට සුදුස්සම්හ. ඇපි දු භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ගේ ශාරීර ධාතූනට ස්තූපයක් කරන්නමු, පුද උළෙල ද කරන්නෙමු" යි කියා කුසිනාරා වැසි මල්ලයනට දූතයකු යැවූහ.

මෙසේ කී කල්හි කුසිනාරා වැසි මල්ල රජුහු ඒ රාජ සමූහයනට, ඒ රාජගණයනට "භාග්‍යවතුන් වහන්සේ අප ගම්කෙතෙහි පිරිනිවි සේක. අපි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ගේ ශාරීර ධාතු කොටස් නො දෙන්නමු" යි කීහ.

123. මෙසේ කී කල්හි ද්‍රෝණ බ්‍රාහ්මණ තෙමෙ ඒ රාජසමූහයන් ඒ රාජගණයන් බණවා මෙ වදන් පැවැසී ය:

"පින්වත්නි, මගේ මේ එක් වචනය අසත් වා.

අප බුදුරජුහු ක්ෂාන්තිවාද වූහ.

උතුම් පුඟුලක්හුගේ සිරුරු කොටස්
නිමිති කොට අවියෙන් ඇන කොටා ගැන්මෙක්
වන්නේ නම්, මෙය නො මැනැවි.

භවත්නි, අපි හැම දෙනා ම එක්සිත් වැ එකමුතු වැ,
සතුටු වෙමින් ධාතූන් අට කොටසක් කරමු.

ඒ ඒ දෙසැ ස්තූපයෝ පැතිර පවත්නෝ වෙත් වා.

(ඒ හැම දෙසැ) පසැසියාණන් වහන්සේට
පැහැදුණු බොහෝ ජනයෝ වෙත්" යනු යි.

124. (බමුණු මෙසේ කී කල්හි) "බමුණාණනි, එසේ වී නම් ඔබ ම භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ගේ ශාරීර ධාතූන් අට කොටසකට සම සේ මනා කොට බෙදන්නැ" යි ඒ රජදරුවෝ කීහු. 'එසේ යැ, පින්වත්නි' යි කියා ම ද්‍රොණ බ්‍රාහ්මණ තෙම ඒ රජමුළුවනට ඒ ගණයනට පිළිවදන් දී, භගවත් බුදුරජුන් ගේ ශාරීරික ධාතූන් සම සේ අට කොටසකට මොනොවට බෙද ඒ රාජ සමූහයන් ගණයන් බණවා, "භවත්නි, මට මේ (ධාතු බෙදූ) නැළිය දෙත්වා. මම් ද මේ නැළියට ස්තූපයක් කරන්නෙමි, පුද උළෙලක් ද කරන්නෙමි" යි මේ බස් පැවැසී ය. ඔහු ද්‍රෝණ බ්‍රාහ්මණයාට නැළිය දුන්නාහු ම ය.

පිප්පලී වන නගර වාසී **මෝරිය** රජ දරුවෝ "භාග්‍යවතුන් වහන්සේ කුසිනාරාහි දී පිරිනිවි සේක් ලැ" යි ඇසූහ. ඉක්බිති පිප්පලිවන නුවර වැසි මෝරිය රජුහු කුසිනාරා වැසි මල්ල රජුනට "භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ද ක්ෂත්‍රිය වූ සේක. අපි දු ක්ෂත්‍රියයම් හ. අපිදු භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ගේ ශාරීරික ධාතු කොටසක් ලබන්නට සුදුස්සම්හ. අපි දු භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ ශාරීරික ධාතූනට ස්තූපයක් කරන්නමු, පුද උළෙල ද කරන්නමු" යි කියා දූතයකු යැවූහ. "භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ගේ ශාරීරික ධාතු කොටසක් (ඉතිරි වැ) නැත. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ගේ සියලු ශාරීර ධාතූහු බෙදා දෙන ලදහ. මෙයින් අඟුරු ගෙනයවූ" යැ යි මල්ල රජුහු කියා යැවූහ. ඒ පිප්පලිවනික රජුහු ද (ආදහනස්ථානයෙන්) අඟුරු ගෙන ගියහ.

ධාතුචෛතිය පූජා

124. අථ ඛො රාජා මාගධො අජාතසත්තු වෙදෙහිපුත්තො රාජගහෙ භගවතො සාරීරානං ථූපඤ්ච මහඤ්ච අකාසි. වෙසාලිකා පි ලිච්ඡවී වෙසාලියං භගවතො සාරීරානං ථූපඤ්ච මහඤ්ච අකංසු. කාපිලවත්ථවා පි සක්‍යා කපිලවත්ථුස්මිං භගවතො සාරීරානං ථූපඤ්ච මහඤ්ච අකංසු. අල්ලකප්පකා පි බුලයො අල්ලකප්පෙ භගවතො සාරීරානං ථූපඤ්ච මහඤ්ච අකංසු. රාමගාමකා පි කොලියා රාමගාමෙ භගවතො සාරීරානං ථූපඤ්ච මහඤ්ච අකංසු. වෙඨදීපකො පි බ්‍රාහ්මණො වෙඨදීපෙ භගවතො සාරීරානං ථූපඤ්ච මහඤ්ච අකාසි. පාවෙය්‍යකා පි මල්ලා පාවායං භගවතො සාරීරානං ථූපඤ්ච මහඤ්ච අකංසු. කොසිනාරකා පි මල්ලා කුසිනාරායං භගවතො සාරීරානං ථූපඤ්ච මහඤ්ච අකංසු. දොණො පි බ්‍රාහ්මණො කුම්භස්ස ථූපඤ්ච මහඤ්ච අකාසි. පිප්පලිවනියා පි මොරියා පිප්පලිවනෙ අඞ්ගාරානං ථූපඤ්ච මහඤ්ච අකංසු. ඉති අට්ඨ සරීරථූපා නවමො කුම්භථූපො දසමො අඞ්ගාරථූපො. එවමෙතං භූතපුබ්බන්ති.

125. ''අට්ඨ දොණා[1] චක්ඛුමතො සරීරා
සත්තදොණං ජම්බුදීපෙ මහෙන්ති,
එකඤ්ච දොණං පුරිසවරුත්තමස්ස
රාමගාමෙ නාගරාජා මහෙන්ති.

එකා හි දාඨා තිදිවෙහි පූජිතා
එකා පන ගන්ධාරපුරෙ මහීයති,
කාලිඞ්ගරඤ්ඤො විජිතෙ පුනෙකං
එකං පුන නාගරාජා මහෙන්ති.

තස්සෙව තෙජෙන අයං වසුන්ධරා
ආයාගසෙට්ඨෙහි මහී අලඞ්කතා
එවං ඉමං චක්ඛුමතො සරීරං
සුසක්කතං සක්කතසක්කතෙහි.

දෙවින්දනාගින්දනරින්දපූජිතො
මනුස්සසෙට්ඨෙහි තථෙව පූජිතො,
තං[2] වන්දථ පඤ්ජලිකා භවිත්වා
බුද්ධො හවෙ කප්පසතෙහි දුල්ලභො'ති.

චත්තාළීස සමා දන්තා කෙසා ලොමා ච සබ්බසො,
දෙවා හරිංසු එකෙකං චක්කවාළපරම්පරා''ති.

මහාපරිනිබ්බානසුත්තං තතියං.

---

1. අට්ඨදොණං චක්ඛුමතො සරීරං (මජසං)
2. තං තං (සයා)

දෑ සෑ පුද

124. ඉක්බිත්තෙන් වෛදේහී පුත්‍ර වූ මගධාධිපති අජාසත් රජ රජගහ පුරයෙහි භගවත් බුදුරජුන් ගේ ශාරීරික ධාතූනට ස්තූපයක් ද පුද උළෙලක් ද කෙළේ ය. විසල් පුර වැසි ලිච්ඡවීහු ද භගවත් බුදුරජුන් ගේ ශාරීරික ධාතූනට විසල් පුර ස්තූපයක් ද පුද උළෙලක් ද කළාහ. කිඹුල්වත් වැසි ශාක්‍යයෝ ද භගවත් බුදුරජුන් ගේ ශාරීරික ධාතූනට ස්තූපයක් ද පුද උළෙලක් ද කිඹුල්වත් පුර කළාහ. අල්ලකප්ප රටැ බුලි රජුහු ද අල්ලකප්ප නුවර භගවත් බුදුරජුන් ගේ ශාරීරික ධාතූනට ස්තූපයක් ද පුද උළෙලක් ද කළාහ. රඹගම් වැසි කෝලිය රජුහු ද රඹගම් නුවර භගවත් බුදුරජුන් ගේ ධාතූනට ස්තූපයක් ද පුද උළෙලක් ද කළාහ. වෙඨදීප නුවර වැසි බමුණු ද වෙඨදීපයෙහි භගවත් බුදුරජු ගේ ශාරීරික ධාතූනට ස්තූපයක් ද පුද උළෙලක් ද කළාහ. පාවා නුවර වැසි මල්ලයෝ ද පාවා නුවර භගවත් බුදුරජුන් ගේ ධාතූනට ස්තූපයක් ද පුද උළෙලක් ද කළාහ. කුසිනාරා පුර වැසි මල්ල රජුහු ද භගවත් බුදුරජුන් ගේ ධාතූනට ස්තූපයක් ද පුද උළෙලක් ද කළාහ. ද්‍රෝණ බමුණු ද (ධාතූන් මිනූ) නැළියට සතූපයක් ද පුද උළෙලක් ද කළාහ. පිප්පලිවන නුවර වැසි මොරිය රජුහු ද පිප්පලිවන නුවරෙහි (ආදහන කළ තැනින් ගෙනා) අඟුරු පිණිස ස්තූපයක් ද පුද උළෙලක් ද කළාහ. මෙසේ ශාරීරික ධාතූන් තැන්පත් කළ ස්තූප අටෙක, නැළිය තැන් පත් කළ නව වැනි ස්තූපය, දස වැනි අංගාර ස්තූපයැ යි සියලු ස්තූප දශයෙක. මෙසේ මේ දස ස්තූප පළමුවෙන් වී ය.

125. පසැස් ඇති බුදුරජුන් ගේ සිරුරැ ධාතූහු ද්‍රෝණ අටෙකි. එයින් ද්‍රෝණ සතක් ධාතූන් දඹදිවැ පුදත්. පුරුෂ ශ්‍රේෂ්ඨයන් වහන්සේ ගේ එක් ද්‍රෝණයක් ධාතූන් රඹගමැ නාරජුහු පුදති. එක් දළදයෙක් වූ කලි දෙවියන් විසින් පුදනු ලැබේ. එක් දළදයෙක් ගන්ධාර පුරයෙහි පුදනු ලැබේ. යළි තව ද දළදයෙක් කලිඟු රජුගේ රටෙහි පුදනු ලැබේ. තව එක් දළදවක් (නාලොවැ) නා රජුහු පුදති. ඒ සතර දළද වහන්සේ ගේ තෙදින් මේ මුළු පොළොව ශ්‍රේෂ්ඨ පූජොත්සවයෙන් සැරැසුණේය.මෙසේ පසැසියාණන්ගේ සිරුරුද සෙසු ජනයා විසින් මොනොවට සත්කාර කරනු ලැබේ. දෙවියන් විසින් ද රජුන් විසින් ද මනා ව සත්කෘත විය. දෙවිඳු විසින් ද නයිඳුන් විසින් ද නිරිඳුන් විසින් ද එසේ ම උතුම් මිනිසුන් විසින් ද පුදන ලද ඒ බුදු රජ තෙම ඒකාන්තයෙන් කල්ප සිය ගණනෙකිනුදු දුර්ලභ ය. දෙහොත් මුදුනැ තබාගත්තෝ වැ ඔබ නමදි වූ.

සම සාළිස් දන්තධාතූන් ද කේශ ධාතූන් ද ලෝමධාතූන් ද එක එකක් පාසා සක්වළ පිළිවෙළින් දෙවියෝ ගෙන ගියාහ.

තෙවෙනි මහ පිරිනිවන් සුත නිමියේ යි.

4

මහාසුදස්සනසුත්තං

1. එවං මෙ සුතං එකං සමයං භගවා කුසිනාරායං විහරති උප වත්තනෙ මල්ලානං සාලවනෙ අන්තරෙන යමකසාලානං පරිනිබ්බානසමයෙ.

අථ ඛො ආයස්මා ආනන්දො යෙන භගවා සෙනුපසඞ්කමි, උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො ආයස්මා ආනන්දො භගවන්තං එතදවොච, ''මා භන්තෙ භගවා ඉමස්මිං කුඩ්ඩනගරකෙ උජ්ජඞ්ගලනගරකෙ සාඛානගරකෙ පරිනිබ්බායි. සන්ති භන්තෙ අඤ්ඤානි මහානගරානි, සෙය්‍යථීදං, චම්පා රාජගහං සාවත්ථි සාකෙතං කොසම්බී බාරාණසි, එත්ථ භගවා පරිනිබ්බායතු. එත්ථ බහූ ඛත්තියමහාසාලා බ්‍රාහ්මණමහාසාලා ගහපතිමහාසාලා තථාගතෙ අභිප්පසන්නා, තෙ තථාගතස්ස සරීරපූජං කරිස්සන්තී''ති.

2. ''මා හෙවං ආනන්ද අවච මා හෙවං ආනන්ද අවච කුඩ්ඩනගරකං උජ්ජඞ්ගලනගරකං සාඛා නගරකන්ති.

කුසාවති රාජධානි

භූතපුබ්බං ආනන්ද රාජා මහාසුදස්සනො නාම අහොසි ඛත්තියො මුද්ධාවසිත්තො[1] චාතුරන්තො විජිතාවී ජනපදත්ථාවරියප්පත්තො. රඤ්ඤො ආනන්ද මහාසුදස්සනස්ස අයං කුසිනාරා කුසාවති නාම රාජධානි අහොසි. සා ඛො ආනන්ද කුසාවති පුරත්ථිමෙන ච පච්ඡිමෙන ච ද්වාදසයොජනානි අහොසි ආයාමෙන, උත්තරෙන ච දක්ඛිණෙන ච සත්තයොජනානි විත්ථාරෙන. කුසාවති ආනන්ද රාජධානි ඉද්ධා චෙව අහොසි ඵීතා ච බහුජනා ච ආකිණ්ණමනුස්සා ච සුභික්ඛා ච.

---

1. මුද්ධාභිසිත්තො (කං)
2. ඉද්ධා චෙව අහොසි ඵීතා ච (සයා)

4

මහාසුදර්ශන සූත්‍රය

1. මා විසින් මෙසේ අසන ලදී:

එක් කලෙක පිරිනිවන් සමයෙහි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ කුසිනාරා නුවර සමීපයෙහි වූ මල්ල රජුන් ගේ **උපවර්තන** නම් සල් වෙනෙහි යමා සල්රුක් අතර වැඩ වසන සේක.

එ කල්හි අනඳ තෙරණුවෝ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ කරා එළැඹුණාහ. එළඹැ ඔබ සාදර වැ වැඳ එක් පසෙක උන්හ. එක් පසෙක හුන්නාවූ ම අනඳ තෙරණුවෝ, "වහන්ස, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ගල් සෙල් ඇයෙන් විසම වූ ශාඛා නගරයක් වූ මෙ කුඩා නුවර දී නො පිරිනිවෙන සේක් වා. වහන්ස, **චම්පා රාජගෘහ ශ්‍රාවස්ති සාකේත කෞශාම්බි වාරාණසී** යන අන් මහ නුවරවල් ඇත. මෙ නුවරෙක භාග්‍යවතුන් වහන්සේ පිරිනිවෙන සේක් වා. මෙ නුවරවල තථාගතයන් වහන්සේ කෙරෙහි වෙසෙසින් පැහැදුණු බොහෝ කැත් මහසල්හු, බමුණු මහසල්හු ගැහැවි මහසල්හු ඇත. ඔහු තථාගතයන් වහන්සේ ගේ සිරුරට පූජා කරන්නාහ" යි භාග්‍යවතුන් වහන්සේට සැළ කළාහ.

2. "අනඳයෙනි, කුඩා නුවරෙකැ යි ගල් සෙල් ඇයින් විසම නුවරෙකැ යි අතු නුවරෙකැ යි මෙසේ නොකිය වු" (යැයි වදරා මතු දක්වෙන ඉකුත් වත් වදළ සේක:)

කුශාවතී රාජධානිය

"පෙර වූවක් කියමි. අනඳයෙනි, (පෙර) හිසැ අබිසෙස් ලද, සයුර හිම කොට සතර මහදිවයිනට අදිපති වූ, පසමිතුරන් දිනූ, දනවුහි තහවුරු බවට පැමිණි, සත්රුවනින් සමන්වාගත වූ **මහසුදසුන්** නම කැත් රජෙක් විය. අනඳයෙනි, මෙ කුසිනාරාව මහසුදසුන් රජු ගේ **කුශාවතී** නම රජදහන විය. අනඳයෙනි, ඒ කුශාවතී රජදහන පෙර දෙසින් ද පැසිම දෙසින් ද දිගින් දොළොස් යොදුන් විය, උතුරු දෙසින් ද දකුණු දෙසින් ද පුලුලින් සත් යොදුන් විය. අනඳයෙනි, කුශාවතී රජදහන සමෘද්ධ ද හැම සැපතින් පිරුණේ ද, බොහෝ ජනයන් ඇත්තේ, මිනිසුන් ගෙන් ගැවැසුණේ ද, සුභික්ෂ ද විය.

සෙය්‍යථාපි ආනන්ද දෙවානං ආළකමන්ද නාම රාජධානී ඉද්ධා චෙව ඵීතා ච බහුජනා ච ආකිණ්ණයක්ඛා ච සුභික්ඛා ච, එවමෙව ඛො ආනන්ද කුසාවතී රාජධානී ඉද්ධා චෙව අහොසි ඵීතා ච බහුජනා ච ආකිණ්ණමනුස්සා ච සුභික්ඛා ච. කුසාවතී ආනන්ද රාජධානී දසහි සද්දෙහි අවිවිත්තා අහොසි දිවා චෙව රත්තිං ච. සෙය්‍යථීදං, හත්ථිසද්දෙන අස්සසද්දෙන රථසද්දෙන භෙරිසද්දෙන මුදිඞ්ගසද්දෙන වීණාසද්දෙන ගීතසද්දෙන සම්මසද්දෙන තාලසද්දෙන (සඞ්ඛසද්දෙන) අස්නාථ පිවථ ඛාදථාති දසමෙන සද්දෙන.

3. කුසාවතී ආනන්ද රාජධානී සත්තහි පාකාරෙහි පරික්ඛිත්තා අහොසි. එකො පාකාරො සොවණ්ණමයො, එකො රූපියමයො, එකො වෙළුරියමයො, එකො ඵලිකමයො, එකො ලොහිතඞ්කමයො[1] එකො මසාරගල්ලමයො, එකො සබ්බරතනමයො. කුසාවතියා ආනන්ද රාජධානියා චතුන්නං වණ්ණානං ද්වාරානි අහෙසුං. එකං ද්වාරං සොවණ්ණමයං, එකං රූපියමයං, එකං වෙළුරියමයං, එකං ඵලිකමයං. එකෙකස්මිං ද්වාරෙ සත්ත සත්ත එසිකා නිඛාතා අහෙසුං. තිපොරිසඞ්ගා තිපොරිසනිඛාතා ද්වාදසපොරිසා උබ්බෙධෙන. එකා එසිකා සොවණ්ණමයා, එකා රූපියමයා, එකා වෙළුරියමයා, එකා ඵලිකමයා, එකා ලොහිතඞ්කමයා, එකා මසාරගල්ලමයා, එකා සබ්බරතනමයා.

කුසාවතී ආනන්ද රාජධානී සත්තහි තාලපන්තීහි පරික්ඛිත්තා අහොසි. එකා තාලපන්ති සොවණ්ණමයා, එකා රූපියමයා, එකා වෙළුරියමයා එකා ඵලිකමයා, එකා ලොහිතඞ්කමයා, එකා මසාරගල්ලමයා, එකා සබ්බරතනමයා. සොවණ්ණමයස්ස තාලස්ස සොවණ්ණමයො ඛන්ධො අහොසි, රූපියමයානි පත්තානි ච ඵලානි ච. රූපියමයස්ස තාලස්ස රූපියමයො ඛන්ධො අහොසි සොවණ්ණමයානි පත්තානි ච ඵලානි ච. වෙළුරියමයස්ස තාලස්ස වෙළුරියමයො ඛන්ධො අහොසි ඵලිකමයානි පත්තානි ච ඵලානි ච. ඵලිකමයස්ස තාලස්ස ඵලිකමයො ඛන්ධො අහොසි. වෙළුරියමයානි පත්තානි ච ඵලානි ච. ලොහිතඞ්කමයස්ස තාලස්ස ලොහිතඞ්කමයො ඛන්ධො අහොසි මසාරගල්ලමයානි පත්තානි ච ඵලානි ච. මසාරගල්ලමයස්ස තාලස්ස මසාරගල්ලමයො ඛන්ධො අහොසි ලොහිතඞ්කමයානි පත්තානි ච ඵලානි ච. සබ්බරතනමයස්ස තාලස්ස සබ්බරතනමයො ඛන්ධො අහොසි සබ්බරතනමයානි පත්තානි ච ඵලානි ච. තාසං ඛො පනානන්ද තාලපන්තීනං වාතෙරිතානං සද්දො අහොසි වග්ගු ච රජනීයො ච ඛමනීයො ච[2] මදනීයො ච. සෙය්‍යථාපි ආනන්ද පඤ්චඞ්ගිකස්ස තූරියස්ස සුවිනීතස්ස සුප්පටිතාළිතස්ස කුසලෙහි සමන්නාහතස්ස සද්දො හොති වග්ගු ච රජනීයො ච ඛමනීයො ච මදනීයො ච. එවමෙව ඛො ආනන්ද තාසං තාලපන්තීනං වාතෙරිතානං සද්දො අහොසි වග්ගු ච රජනීයො ච ඛමනීයො ච මදනීයො ච. යෙ ඛො පනානන්ද තෙන සමයෙන කුසාවතියා රාජධානියා ධුත්තා අහෙසුං සොණ්ඩා පිපාසා, තෙ තාසං තාලපන්තීනං වාතෙරිතානං සද්දෙන පරිචාරෙසුං.

1. ලොහිතඞ්කමයො (කං)
2. ඛමනීයො (මජසං)

අනඳයෙනි, දෙවියන්ගේ ආලකමන්‍දා නම් රාජධානිය යම්සේ සමෘද්ධත් හැම සැපතින් පිරුණේත් බොහෝ ජනයන් ඇත්තේත් යකුන් ගෙන් ගැවැසුණේත් සුභික්ෂත් වේ ද, එසේම අනඳයෙනි, කුශාවතී රාජධානිය සමෘද්ධ ද, සියලු සැපතින් පිරුණේ ද, බොහෝ ජනයන් ඇත්තේ ද, මිනිසුන් ගෙන් ගැවැසුණේ ද, සුභික්ෂ ද විය. අනඳයෙනි, කුශාවතී රාජධානිය රෑ ද දහවල් ද ඇත්හඬින් ද අස් හඬින් ද රියහඬින් ද බෙර හඬින් ද මිහිඟුබෙර හඬින් ද වෙණ හඬින් ද ගී හඬින් ද(යහළුව යහළු වැ යි කැඳවන) පිය බස් හඬින් ද කස්තල ආදියේ හඬින් ද 'වළඳවු, කවු, බොවු' යන දස වැනි හඬින් දැ යි දස හඬින් නොසිස් විය.

3. අනඳයෙනි, කුශාවතී රාජධානිය සත් පවුරෙකින් පිරිකෙවුණේ විය. ඔවුන් අතරෙන් එක් පවුරෙක් රන්මුවා විය. එකෙක් රිදීමුවා විය, එකෙක් වෙරළුමිණිමුවා විය, එකෙක් පළිඟුමුවා විය, එකෙක් රත්මිණිමුවා විය, එකෙක් මැසිරිගල්මුවා විය, එකෙක් සියල්රුවන්මුවා විය. අනඳයෙනි, කුශාවතී රාජධානියෙහි සතර වර්ණයන් සම්බන්ධ දෙරවල් වූහ. එක් දෙරෙක් රන්මුවා විය, එකෙක් රිදීමුවා විය, එකෙක් වෙරළුමිණිමුවා විය, එකෙක් පළිඟුමුවා විය. එක් එක් දෙරෙහි පුරුෂප්‍රමාණ තුනක් (පසළොස් රියනක්) වට වූ, පුරුෂ ප්‍රමාණ තුනක් (පසළොස් රියනක්) යට සිටුවන ලද, උසින් දොළොස් පුරුෂ ප්‍රමාණ (සැට රියන්) වූ සතෙක් සතෙක් ඉන්ද්‍රඛීලයෝ බිම සැන සිටුවන ලද්දහු වූහ.

අනඳයෙනි, කුශාවතී රාජධානිය තල්රුක් සත් පෙළෙකින් පරික්ෂිප්ත විය. එක් තල්රුක් පෙළෙක් රන්මුවා විය, එකෙක් රිදීමුවා විය, එකෙක් වෙරළුමිණිමුවා විය, එකෙක් පළිඟුමුවා විය. එකෙක් රත්මිණිමුවා විය, එකෙක් මැසිරිගල්මුවා විය, එකෙක් සව්රුවන්මුවා විය. රන්මුවා තල් රුකා කඳ රන් මුවා විය, කොළ ද පල ද රිදීමුවා වූහ, රිදීමුවා තල්රුකැ කඳ රිදීමුවා විය, කොළ ද පල ද රන්මුවා වූහ. වෙරළුමිණිමුවා තල්රුකැ කඳ වෙරළුමිණිමුවා විය, කොළ ද පල ද පළිඟුමුවා වූහ. පළිඟු මුවා තල්රුකැ කඳ පළිඟුමුවා විය. කොළ ද පල ද වෙරළුමිණිමුවා වූහ. රත්මිණිමුවා තල් රුකැ කඳ රත්මිණිමුවා විය, කොළ ද පල ද මැසිරිගල්-මුවා වූහ. මැසිරිගල්මුවා තල්රුකැ කඳ මැසිරිගල්මුවා විය, කොළ ද පල ද මැසිරිගල්මුවා වූහ. සව්රුවන්මුවා තල්රුකැ කඳ සව්රුවන් මුවා විය. කොළ ද පල ද සව්රුවන්මුවා වූහ. අනඳයෙනි, සුළඟින් සැලුණු ඒ තාලවෘක්ෂ පංක්තීන් ගේ මිහිරි වූ ද සිත් අලවන්නාවූ ද කමනීය වූ ද සිත මත් කරන්නා වූ ද හඬෙක් විය. අනඳයෙනි, (ඇදීම් ලිහිල් කිරීම් ඈ විසින්) සුමුස්නා ලද මැදුම් පමණ ගන්වනු පිණිස මොනොවට පුන පුනා තළන ලද ඉතා සමත් වයුවන් විසින් වයන ලද පංචාඞ්ගික තූර්‍ය්‍යයාගේ යම්සේ මිහිරි වූ ද සිත් අලවන්නා වූ ද කමනීය වූ ද සිත මත් කරන්නා වූ ද හඬෙක් වේ ද, එසේ ම සුළඟින් සැලුණු ඒ තාලවෘක්ෂ පඞ්ක්තීන්ගේ ද මිහිරි වූ සිත් අදනා කමනීය වූ සිත් මත් කරන හඬෙක් විය. අනඳයෙනි එ සමයෙහි කුශාවතී රාජධානියෙහි සුරා සොඬ වූ, පුන පුනා සුරා බොනු රිසි යම් ධූර්ත කෙනෙක් වූහු ද, ඔහු සුළඟින් සැලුණු ඒ තල්රුක් පෙළවල හඬින් අත් පා සොලොවා නටමින් ක්‍රීඩා කළහ.

චක්කරතනං

4\. රාජා ආනන්ද මහාසුදස්සනො සත්තහි රතනෙහි සමන්නාගතො අහොසි චතූහි ච ඉද්ධීහි. කතමෙහි සත්තහි? ඉධානන්ද රඤ්ඤො මහාසුදස්සනස්ස තදහුපොසථෙ පණ්ණරසෙ සීසං නහාතස්ස උපොසථිකස්ස උපරිපාසාදවරගතස්ස දිබ්බං චක්කරතනං පාතුරහොසි සහස්සාරං සනෙමිකං සනාභිකං සබ්බාකාරපරිපූරං, දිස්වා රඤ්ඤො මහාසුදස්සනස්ස එතදහොසි: "සුතං ඛො පනෙතං: යස්ස රඤ්ඤො ඛත්තියස්ස මුද්ධාභිසිත්තස්ස තදහුපොසථෙ පණ්ණරසෙ සීසං නහාතස්ස උපොසථිකස්ස උපරිපාසාදවරගතස්ස දිබ්බං චක්කරතනං පාතුභවති සහස්සාරං සනෙමිකං සනාභිකං සබ්බාකාරපරිපූරං, සො හොති රාජා චක්කවත්තීති. අස්සං නු ඛො අහං රාජා චක්කවත්තී"ති.

5\. අථ ඛො ආනන්ද රාජා මහාසුදස්සනො උට්ඨායාසනා, එකංසං උත්තරාසඞ්ගං කරිත්වා, වාමෙන හත්ථෙන සුවණ්ණභිඞ්කාරං ගහෙත්වා දක්ඛිණෙන හත්ථෙන චක්කරතනං අබ්භුක්කිරි: පවත්තතු භවං චක්කරතනං, අභිවිජිනාතු භවං චක්කරතනන්ති. අථ ඛො තං ආනන්ද චක්කරතනං පුරත්ථිමං දිසං පවත්ති'?[1] අන්වදෙව[2] රාජා මහාසුදස්සනො සද්ධිං චතුරඞ්ගිනියා සෙනාය. යස්මිං ඛො පනානන්ද පදෙසෙ චක්කරතනං පතිට්ඨාසි තත්ථ රාජා මහාසුදස්සනො වාසං උපගච්ඡි සද්ධිං චතුරඞ්ගිනියා සෙනාය. යෙ ඛො පනානන්ද පුරත්ථිමාය දිසාය පටිරාජානො තෙ රාජානං මහාසුදස්සනං උපසඞ්කමිත්වා එවමාහංසු: එහි ඛො මහාරාජ, ස්වාගතං, තෙ මහාරාජ, සකන්තෙ මහාරාජ, අනුසාස මහාරාජාති. රාජා මහාසුදස්සනො එවමාහ පාණො න හන්තබ්බො අදින්නං නාදාතබ්බං කාමෙසු මිච්ඡා න චරිතබ්බා. මුසා න භාසිතබ්බා. මජ්ජං න පාතබ්බං. යථා භුත්තඤ්ච භුඤ්ජථාති. යෙ ඛො පනානන්ද පුරත්ථිමාය දිසාය පටිරාජානො තෙ රඤ්ඤො මහාසුදස්සනස්ස අනුයන්තා අහෙසුං. අථ ඛො තං ආනන්ද චක්කරතනං පුරත්ථිමං සමුද්දං අජ්ඣොගාහෙත්වා[4] පච්චුත්තරිත්වා දක්ඛිණං දිසං පවත්ති, දක්ඛිණං සමුද්දං අජ්ඣොගාහෙත්වා පච්චුත්තරිත්වා පච්ඡිමං දිසං පවත්ති, පච්ඡිමං සමුද්දං අජ්ඣොගාහෙත්වා පච්චුත්තරිත්වා උත්තරං දියං පවත්ති අන්වදෙව රාජා මහාසුදස්සනො සද්ධිං චතුරඞ්ගිනියා සෙනාය යස්මිං ඛො පනානන්ද පදෙසෙ චක්කරතනං පතිට්ඨාසි, තත්ථ රාජා මහාසුදස්සනො වාසං උපගච්ඡි සද්ධිං චතුරඞ්ගිනියා සෙනාය. යෙ ඛො පනානන්ද උත්තරාය දිසාය පටිරාජානො, තෙ රාජානං මහාසුදස්සනං උපසඞ්කමිත්වා එවමාහංසු: එහි ඛො මහාරාජ, ස්වාගතං තෙ මහාරාජ, සකං තෙ මහාරාජ, අනුසාස මහාරාජාති. රාජා මහාසුදස්සනො එවමාහ: පාණො න හන්තබ්බො, අදින්නං නාදාතබ්බං, කාමෙසු මිච්ඡා න චරිතබ්බා, මුසා න භාසිතබ්බා, මජ්ජං න පාතබ්බං, යථා භුත්තඤ්ච භුඤ්ජථාති යෙ ඛො පනානන්ද උත්තරාය දිසාය පටිරාජානො තෙ රඤ්ඤො මහාසුදස්සනස්ස අනුයන්තා[5] අහෙසුං.

---

1. පවත්තති (සයා කං)
2. අනුදෙව (සයා)
3. සාගතං (PTS)
4. අජ්ඣොගාහෙත්වා (PTS)
5. ආකයන්ත (මජසං)

සත්රුවන

4. අනඳයෙනි, මහසුදසුන් රජ සත් රුවනින් ද සතර ඉදුහයෙන් ද යුත් විය. කවර සත් රුවනෙකින් ද? යත්: අනඳයෙනි, ඒ පසොළොස්වක් පොහෝ ද (සුවඳදියෙන්) හිස් සෝද නා සමාදන් වූ පෙහෙවස් ඇති ව මහඟු පහයැ මතු මහල්තලයට පැමිණි මහසුදසුන් රජුට දහසක් අර ඇති නිම්වලලු සහිත, නැබ මඩුලු සහිත, මෙසේ සියලු අයුරින් පිරිපුන් දෙව් සක් රුවන පහළ විය. එය දක්මෙන් මහසුදසුන් රජහට මේ සිත විය, ''පුණු පසළොස්වක් පොහො දිනැ ඉස් සෝ ද නා පෙහෙවස් සමාදන් කොට ගෙන පහයැ මතු මහල් තලයට පැමිණැ උන් මුදුනැ අබිසෙස් ලත් යම් කැත් රජක්හට දහසක් අර ඇති නිම්වළලු සහිත නැබ මඩුලු සහිත මෙසේ සියලු අයුරින් පිරිපුන් දෙව් සක්රුවන පහළ වන්නේ නම් ඔහු සක්විති රජු වෙති යි මෙය මා විසින් අසන ලද්දේ ම ය. මම් සක්විති වන්නෙම් දෝ?'' යනු යි.

5. අනඳයෙනි, ඉක්බිත්තෙන් මහ සුදසුන් රජ හුනස්නෙන් නැඟීසිට උතුරුසඟ එකස් කොට වමතින් කෙණ්ඩිය ගෙන, 'හවත් සක්රුවන, පෙරළේ වා, හවත් සක් රුවන, සතර මහ දිවයින දිනා දේ වා'යි කියා දකුණතින් සක් රුවනට දිය ඉස්සේ ය. අනඳයෙනි, එ කල්හි එ සත්රුවන පෙර දිගට පෙරළිණ. මහ සුදසුන් රජ සිවුරඟ සෙන් හා එය අනුව ම නික්මුණේ ය. අනඳයෙනි, යම් පෙදෙසෙක සක්රුවන පිහිටියේ ද (රැඳී සිටියේ ද) මහසුදසුන් රජ සිවුරඟ සෙන් හා එහි නවා තැනට එළැඹියේ ය. අනඳයෙනි, පෙර දිගැ යම් පිළිමල් රජ කෙනෙක් වූහු ද, ඔහු මහසුදසුන් රජු කරා එළැඹ ''මහරජාණනි, වඩින්නැ! මහරජාණනි, ඔබ වැඩි සේ යහපත! මෙය ඔබගේ ය. අපට අනුශාසන කළ මැනැවැ'' යි කී හ. මහසුදසුන් රජ තෙමේ ඔවුනට ''පණිවා නො කළ යුතු, අයිනාදන් නො කළ යුතු, කාමයන්හි වැරැදූ නො හැසිරි යැ යුතු මුසවා නො බිණි යැ යුතු මත් පැන් නො පියැ යුතු. තොප වැලැඳූ පරිදි ම මත්තෙහි ද රට වැලැ දියැ යුතු යැ''යි මෙසේ කී ය. අනඳයෙනි, පෙර දිගැ යම් පිළිමල් රජ කෙනෙක් වූහු ද, ඔහු මහ සුදසුන් රජු අනුව යන්නෝ වූහ. අනඳයෙනි, ඉක්බිති සක්රුවන පෙරදිග මුහුදට බැස යළි ගොඩ නැඟ දකුණු දිගට පෙරළිණ. . . . දකුණු දිග මුහුදට බැස පෙරළා ගොඩ නැඟ පැසිම් දිගට පෙරළිණ . . . පැසිම් මුහුදට බැස ගොඩ නැඟ උතුරු දිගට පෙරළිණ. මහසුදසුන් රජ ද සිවුරඟ සෙන් හා එය අනුව ම ගියේ ය. අනඳයෙනි, යම පෙදෙසෙක සක්රුවන පිහිටියේ ද (රැඳී සිටියේ ද) මහසුදසුන් රජ සිවුරඟ සෙන් හා එහි නවාතැනට එළැඹියේ ය. අනඳයෙනි, උතුරු දිගැ යම් පිළිමල් රජ කෙනෙක් වූහු ද, ඔහු මහසුදසුන් රජු කරා එළැඹ ''මහ රජාණනි, වඩින්නැ. මහරජාණනි, ඔබ වැඩි සේ යහපත මෙය ඔබ සතු ය. අපට අනුශාසනා කළ මැනැවැ'' යි කීහ. මහසුදසුන් රජ තෙමේ ඔවුනට ''පණිවා නො කළ යුතු, අයිනාදන් නො කළ යුතු, කාමයන්හි වැරැදැ නො හැසිරියැ යුතු, මුසවා නො බිණියැ යුතු, මත් පැන් නො පියැ යුතු. තොප වැළැඳූ පරිදි ම මත්තෙහි ද රට වැළැඳියැ යුතු යැ'' යි මෙසේ කී ය. අනඳයෙනි, උතුරු දිගැ යම් පිළිමල් රජ කෙනෙක් වූහු ද, ඔහු මහසුදසුන් රජු අනුවැ යන්නෝ වූහ.

6. අථ ඛො තං ආනන්ද චක්කරතනං සමුද්දපරියන්තං පථවිං අභිවිජිනිත්වා කුසාවතිං රාජධානිං පච්චාගන්ත්වා රඤ්ඤො මහාසුදස්සනස්ස අන්තෙපුරද්වාරෙ අත්ථකරණපමුඛෙ අක්ඛාහතං මඤ්ඤෙ අට්ඨාසි. රඤ්ඤො මහාසුදස්සනස්ස අන්තෙපුරං උපසොභයමානං. රඤ්ඤො ආනන්ද මහාසුදස්සනස්ස එවරූපං චක්කරතනං පාතුරහොසි.

හත්ථිරතනං

7. පුන ච පරං ආනන්ද රඤ්ඤො මහාසුදස්සනස්ස හත්ථිරතනං පාතුරහොසි, සබ්බසෙතො සත්තප්පතිට්ඨො ඉද්ධිමා වෙහාසඞ්ගමො උපොසථො නාම නාගරාජා. තං දිස්වා රඤ්ඤො මහාසුදස්සනස්ස චිත්තං පසීදි: භද්දකං වත භො හත්ථියානං සචෙ දමථං උපෙය්‍යාති. අථ ඛො තං ආනන්ද හත්ථිරතනං සෙය්‍යථාපි නාම භද්‍රො හත්ථාජානීයො දීඝරත්තං සුපරිදන්තො, එවමෙව දමථං උපගඤ්ඡි. භූතපුබ්බං ආනන්ද රාජා මහාසුදස්සනො තමෙව හත්ථිරතනං වීමංසමානො පුබ්බණ්හසමයං අභිරුහිත්වා සමුද්දපරියන්තං පථවිං අනුයායිත්වා කුසාවතිං රාජධානිං පච්චාගන්ත්වා පාතරාසමකාසි. රඤ්ඤො ආනන්ද මහාසුදස්සනස්ස එවරූපං හත්ථිරතනං පාතුරහොසි.

අස්සරතනං

8. පුන ච පරං ආනන්ද රඤ්ඤො මහාසුදස්සනස්ස අස්සරතනං පාතුරහොසි, සබ්බසෙතො කාළසීසො මුඤ්ජකෙසො ඉද්ධිමා වෙහාසඞ්ගමො වලාහකො නාම අස්සරාජා. තං දිස්වා රඤ්ඤො මහාසුදස්සනස්ස චිත්තං පසීදි: භද්දකං වත භො අස්සයානං සචෙ දමථං උපෙය්‍යාති. අථ ඛො තං ආනන්ද අස්සරතනං සෙය්‍යථාපි නාම භද්‍රො අස්සාජානීයො දීඝරත්තං සුපරිදන්තො එවමෙව දමථං උපගඤ්ඡි. භූතපුබ්බං ආනන්ද රාජා මහාසුදස්සනො තමෙව අස්සරතනං වීමංසමානො පුබ්බණ්හසමයං අභිරුහිත්වා සමුද්දපරියන්තං පථවිං අනුයායිත්වා කුසාවතිං රාජධානිං පච්චාගන්ත්වා පාතරාසමකාසි. රඤ්ඤො ආනන්ද මහාසුදස්සනස්ස එවරූපං අස්සරතනං පාතුරහොසි.

මණිරතනං

9. පුන ච පරං ආනන්ද රඤ්ඤො මහාසුදස්සනස්ස මණිරතනං පාතුරහොසි. සො අහොසි මණි වෙළුරියො සුභො ජාතිමා අට්ඨංසො සුපරිකම්මකතො අච්ඡො විප්පසන්නො සබ්බාකාරසම්පන්නො. තස්ස ඛො පනානන්ද මණිරතනස්ස ආභා සමන්තා යොජනං ඵුටා අහොසි. භූතපුබ්බං ආනන්ද රාජා මහාසුදස්සනො තමෙව මණිරතනං වීමංසමානො චතුරඞ්ගිනිං සෙනං සන්නය්හිත්වා මණිං ධජග්ගං ආරොපෙත්වා රත්තන්ධකාරතිමිසායං පායාසි. යෙ ඛො පනානන්ද සමන්තා ගාමා අහෙසුං, තෙ තෙනොභාසෙන කම්මන්තෙ පයොජෙසුං දිවාති මඤ්ඤමානා. රඤ්ඤො ආනන්ද මහාසුදස්සනස්ස එවරූපං මණිරතනං පාතුරහොසි.

6. අනඳයෙනි, ඉක්බිති ඒ සක්රුවන මුහුද හිම් කොට පොළොව දිනා, කුශාවතී රාජධානියට පෙරළා අවුත් මහසුදසුන් රජුගේ ඇතෙ‍ාවුර දොර විනිසමඬල ඉදිරියෙහි ඇතොවුර හොබවනුයේ අකුර ගැසූ කලෙක සෙයින් සිටියේ ය. අනඳයෙනි, මහසුදසුන් රජුට මෙ බඳු සක්රුවනෙක් පහළ විය.

ඇත්රුවන

7. තවද අනෙකක් කියමි. අනඳයෙනි, මහසුදසුන් රජුට සිරුර මුළුල්ල සුදු වූ, කය සත් තැනෙකින් පොළොව පහස්නා, ඉදුමත්, අහසින් යන, උපෝසථ කුලයට අයත් ඇත් රජෙක් වූ ඇත්රුවනෙක් පහළ විය. එය දුක්මෙන්, 'ඉදින් හීලෑ බවට පැමිණියේ වී නම් ඒකාන්තයෙන් යහපත් වූ ඇත් යානයෙකැ'යි මහසුදසුන් රජුගේ සිත පැහැදිණ. අනඳයෙනි, ඉක්බිත්තෙන් ඒ ඇත්රුවන බොහෝ කලක් මොනොවට හික්මුණු සොඳුරු අජානි ඇතෙක් යම් සේ ද එසේ ම හික්මුණු බවට පැමිණියේය. අනඳයෙනි, පෙර වූ දුයක් කියමි. මහසුදසුන් රජ එ ම ඇත් රුවන විමසනුයේ පෙරවරු වේලෙහි උහු අරා ගොස් මුහුද හිම් කොට ඇති මුළු පොළොව වටා හැවිද කුශාවතී රාජධානියට පෙරළා අවුත් උදේ බොජුන් වැළැඳීම කෙළේ ය. අනඳයෙනි, මහසුදසුන් රජහට මෙබඳු ඇත්රුවනෙක් පහළ විය.

අස්රුවන

8. තව ද අනෙකක් කියමි. අනඳයෙනි, මහසුදසුන් රජුට අස් රුවනෙක් පහළ විය. ඒ කය මුළුල්ල සුදු වූ, කළු හිසක් ඇති, මුදු තෘණ බඳු කෙහෙ ඇති, ඉදුමත්, අහසින් යන, වලාහක නම් අස් රජ ය. උහු දුක්මෙන් 'ඉදින් හික්මුණු බවට පැමිණියේ වී නම්, සොඳුරු අස් යානයෙකැ' යි මහසුදසුන් රජුගේ සිත පැහැදුණේ ය. අනඳයෙනි, එ කල්හි ඒ අස් රුවන බොහෝ කලක් මනා ව දමුණු සොඳුරු අජානි අසක්හු මෙන් ම දමුණු බවට පැමිණියේ ය. ඒ පෙර වූ දුයක් කියමි. අනඳයෙනි, මහසුද-සුන් රජ එ ම අස්රුවන විමසනුයේ පෙරවරු සෙමෙහි උහු අරා මුහුද හිම් කොටැති පොළොව වටා ගොස් කුශාවතී රාජධානියට පෙරළා අවුත් උදේ බොජුන් වැළැඳී ය. අනඳයෙනි, මහ සුදසුන් රජුට මෙබඳු අස්-රුවනෙක් පහළ විය.

මිණිරුවන

9. තව ද අනෙකක් කියමි. අනඳයෙනි, මහසුදසුන් රජුට මිණි රුවනෙක් පහළ විය. එය සොඳුරු වූ පිරිසිදු ආකරයෙහි උපන, අටැස්, මොනොවට පිරියම් කරන ලද, පැහැදිලි වූ, වෙසෙසින් පහන් වූ, සියලු අයුරින් සම්පූර්ණ වූ වෛරූඪමිණෙක. අනඳයෙනි, ඒ මිණිරුවනේ එළිය හාත්පස යොදුනක් තැන් පැතිර පැවැත්තේ විය. අනඳයෙනි, ඒ පෙර දුයක් කියමි. මහසුදසුන් රජ එ ම මිණිරුවන විමසනුයේ, සිවුරඟ සෙන් සන්නාහ සන්නද්ධ කොට, මිණි රුවන දද මුදුනට නංවා, රෑ ගනඳුරෙහි නික්මුණේ ය. අනඳයෙනි, හාත්පසැ යම් ගම් කෙනෙක් වූහු ද, ඔහු 'දහවලැ' යි හඟනාහු, ඒ එළියෙන් වැඩ ඇරඹූහු. අනඳයෙනි, මහසුදසුන් රජුට මෙ බඳු වූ මිණිරුවනෙක් පහළ විය.

ඉත්ථිරතනං

10. පුන ච පරං ආනන්ද රඤ්ඤො මහාසුදස්සනස්ස ඉත්ථිරතනං පාතුරහොසි, අභිරූපා දස්සනීයා පාසාදිකා පරමාය වණ්ණපොක්ඛරතාය සමන්නාගතා, නාතිදීඝා නාතිරස්සා නාතිකිසා නාතිථූලා නාතිකාළි නාච්චොදාතා අතික්කන්තා මානුසං වණ්ණං[1] අප්පත්තා දිබ්බං වණ්ණං. තස්ස ඛො පනානන්ද ඉත්ථිරතනස්ස එවරූපො කායසම්ඵස්සො හොති, සෙය්‍යථාපි නාම තූලපිචුනො වා කප්පාසපිචුනො වා. තස්ස ඛො පනානන්ද ඉත්ථිරතනස්ස සීතෙ උණ්හානි ගත්තානි හොන්ති, උණ්හෙ සීතානි. තස්ස ඛො පනානන්ද ඉත්ථිරතනස්ස කායතො චන්දනගන්ධො වායති. මුඛතො උප්පලගන්ධො. තං ඛො පනානන්ද ඉත්ථිරතනං රඤ්ඤො මහාසුදස්සනස්ස පුබ්බුට්ඨායිනී අහොසි පච්ඡානිපාතිනී කිංකාරපටිස්සාවිනී මනාපචාරිනී පියවාදිනී. තං ඛො පනානන්ද ඉත්ථිරතනං රාජානං මහාසුදස්සනං මනසාපි නො අතිචාරි[2]. කුතො පන කායෙන. රඤ්ඤො ආනන්ද මහාසුදස්සනස්ස එවරූපං ඉත්ථිරතනං පාතුරහොසි.

ගහපතිරතනං

11. පුන ච පරං ආනන්ද රඤ්ඤො මහාසුදස්සනස්ස ගහපතිරතනං පාතුරහොසි. තස්ස කම්මවිපාකජං දිබ්බචක්ඛු පාතුරහොසි, යෙන නිධිං පස්සති සස්සාමිකම්පි අස්සාමිකම්පි. සො රාජානං මහාසුදස්සනං උපසඞ්කමිත්වා එවමාහ: අප්පොස්සුක්කො ත්වං දෙව හොහි, අහං තෙ ධනෙන ධනකරණීයං කරිස්සාමීති. භූතපුබ්බං ආනන්ද රාජා මහාසුදස්සනො තමෙව ගහපතිරතනං වීමංසමානො නාවං අභිරුහිත්වා මජ්ඣෙ ගඞ්ගාය නදියා සොතං ඔගාහිත්වා ගහපතිරතනං එතදවොච: අත්ථො මෙ ගහපති හිරඤ්ඤසුවණ්ණෙනාති' තෙන හි මහාරාජ එකං තීරං නාවා උපෙතූති ඉධෙව මෙ ගහපති අත්ථො හිරඤ්ඤසුවණ්ණෙනාති. අථ ඛො තං ආනන්ද ගහපතිරතනං උභොහි හත්ථෙහි උදකං ඔමසිත්වා පූරං හිරඤ්ඤ වණ්ණස්ස කුම්භිං උද්ධරිත්වා රාජානං මහාසුදස්සනං එතදවොච: අලං මත්තාවතා මහාරාජ, කතං මත්තාවතා මහාරාජ, පූජිතමෙත්තාවතා මහාරාජාති. රාජා මහාසුදස්සනො එවමාහ: අලමෙත්තාවතා ගහපති, කතමෙත්තාවතා ගහපති පූජිතමෙත්තාවතා ගහපතීති. රඤ්ඤො ආනන්ද මහාසුදස්සනස්ස එවරූපං ගහපතිරතනං පාතුරහොසි.

---

1. මානුසිවණ්ණං – ස්‍යා, මානුසිවණ්ණං (මජසං)
2. අතිචරි – කං

ඉතිරි රුවන

10. තව ද අනෙකක් කියමි. අනඳයෙනි, මහසුදසුන් රජුට වෙසෙසි රූ ඇති, දැකුම්කලු, සිත පහදවන, උතුම් පැහැසපුයෙන් යුත්, ඉතා නො උස්, ඉතා නොමිටි, ඉතා කෙට්ටු නොවූ, ඉතා නො තර, ඉතා නො කලු, ඉතා නොසුදු, මිනිස් පැහැසපුව ඉක්මැවූ, දෙව් පැහැසපුවට නො පැමිණි ස්ත්‍රියක් වූ ඉතිරි රුවන පහළ විය. අනඳයෙනි, ඉඹුල් පුලුනෙහි හෝ කපු පුලුනෙහි සෙයින් ඒ ඉතිරිරුවනගේ මොළොක් පහස වෙයි. අනඳයෙනි, ශීත සමයෙහි ඒ ඉතිරි රුවන ගේ ගාත්‍රයෝ උණුසුම් වෙත්, උෂ්ණ සමයෙහි සිසිල් වෙත්. අනඳයෙනි, ඒ ස්ත්‍රීරත්නයා ගේ කයින් සඳුන් සුවඳ හමයි, මුවින් මහනෙල් මල් සුවඳ හමයි. අනඳයෙනි, ඒ ස්ත්‍රීරත්නය මහසුදසුන් රජුට කලින් ම නැඟී සිටිනුයේ ද, වනාවත් නිමවා පසු වැ හිඳුනෙ ද, කුමක් කරම ද' යි විමසා ම කරනුයේ ද, රජුට මන වඩනා දෑ ම කරනුයේද, පිය බස් ම තෙප්ලනුයේද වෙයි. අනඳයෙනි, ඒ ඉතිරි රුවන සිතිනුදු මහ සුදසුන් රජු ඉක්මැ නො හැසිරෙනෙනේ විය (සිතිනුදු අනෙකකු නො පැතිය). කයින් එසේ හැසිරීමෙක් කොයින් ලැබේ ද? අනඳයෙනි, මහසුදසුන් රජුට මෙබඳු ඉතිරි රුවනෙක් පහළ විය.

ගැහැවිරුවන

11. තව ද අනෙකක් කියමි. අනඳයෙනි, ඒ මහසුදසුන් රජුට ගැහැවි රුවනෙක් පහළ විය. යමෙකින් හිමියන් ඇත්තාවූ ද හිමියන් නැත්තා වූ ද නිධාන දක්නේ ද එසේ වූ කර්මවිපාකජ දිවැසෙක් ඒ ගැහැවි රුවනට පහළ විය. හේ මහසුදසුන් රජු කරා එළැඹ ''දෙවියනි, ඔබ මන්දෙත්සාහ වන්න, ඔබට ධනයෙන් කටයුතු දෑ මම් ධනයෙන් කැරුදෙන්නෙමි'' යි මෙසේ සැළ කෙළේ ය. ඒ පෙරැ වූවක් කියමි. අනඳයෙනි, මහසුදසුන් රජ එ ම ගැහැවි රුවන විමසනුයේ, නැවක නැඟ ගංගා නදිය මැද දිය පහරට බැස, ගැහැවිරුවන බණවා, 'ගැහැවිය, මට අමු රනින් හා ශුද්ධ කළ රනින් ප්‍රයෝජන ඇතැ' යි කී ය. 'මහරජුනි, එසේ වී නම් එක් තෙරකට නැව එළැඹෙව' යි හේ කී ය. 'ගැහැවිය , මෙහි දී ම මට හිරණ්‍ය ස්වර්ණයෙන් වැඩෙක් ඇතැ' යි රජ කීය. අනඳයෙනි, එ කල්හි ඒ ගැහැවිරුවන දෝතින් දිය ස්පර්ශ කොට හිරණ්‍ය ස්වර්ණයෙන් පිරුණු සැළියක් ඔසොවා ගෙන මහසුදසුන් රජුට ''මහරජුනි, මෙතෙකින් සෑහේ ද? මෙ තෙකින් කටයුත්ත කරන ලද්දේ වේ ද? මහරජුනි, මෙතෙකින් ඔබ වචනය පිදුණේ ද?'' යි කී ය. මහසුදසුන් රජ ''ගැහැවිය මෙ තෙකින් සෑහෙයි, ගැහැවිය මෙතෙකින් කටයුත්ත කරන ලද ය, ගැහැවිය, මෙතෙකින් මා වචන පිදිණැ'' යි කීය. අනඳයෙනි, මහසුදසුන් රජුට මෙබඳු වූ ගැහැවිරුවනෙක් පහළ විය.

පරිනායකරතනං

12. පුන ච පරං ආනන්ද රඤ්ඤො මහාසුදස්සනස්ස පරිනායකරතනං පාතුරහොසි පණ්ඩිතො වියත්තො මෙධාවී පටිබලො රාජානං මහාසුදස්සනං උපයාපෙතබ්බං උපයාපෙතුං අපයාපෙතබ්බං අපයාපෙතුං. සො රාජානං මහාසුදස්සනං උපසඞ්කමිත්වා එවමාහ; අප්පොස්සුක්කො ත්වං දෙව හොහි, අහමනුසාසිස්සාමීති, රඤ්ඤො ආනන්ද මහාසුදස්සනස්ස එවරූපං පරිනායකරතනං පාතුරහොසි; රාජා ආනන්ද මහාසුදස්සනො ඉමෙහි සත්තහි රතනෙහි සමන්නාගතො අහොසි.

ඉද්ධිසමන්නාගමො

13. පුන ච පරං ආනන්ද රාජා මහාසුදස්සනො චතූහි ඉද්ධීහි සමන්නාගතො අහොසි. කතමාහි චතූහි ඉද්ධීහි? ඉධ ආනන්ද රාජා මහාසුදස්සනො අභිරූපො අහොසි දස්සනීයො පාසාදිකො පරමාය වණ්ණපොක්ඛරතාය සමන්නාගතො අතිවිය අඤ්ඤෙහි මනුස්සෙහි. රාජා ආනන්ද මහාසුදස්සනො ඉමාය පඨමාය ඉද්ධියා සමන්නාගතො අහොසි.

පුන ච පරං ආනන්ද රාජා මහාසුදස්සනො දීඝායුකො අහොසි චිරට්ඨිතිකො අතිවිය අඤ්ඤෙහි මනුස්සෙහි. රාජා ආනන්ද මහාසුදස්සනො ඉමාය දුතියාය ඉද්ධියා සමන්නාගතො අහොසි.

පුන ච පරං ආනන්ද රාජා මහාසුදස්සනො අප්පාබාධො අහොසි අප්පාතඞ්කො සමවෙපාකිනියා ගහණියා සමන්නාගතො නාතිසීතාය නාච්චුණ්හාය අතිවිය අඤ්ඤෙහි මනුස්සෙහි. රාජා ආනන්ද මහාසුදස්සනො ඉමාය තතියාය ඉද්ධියා සමන්නාගතො අහොසි.

පුන ච පරං ආනන්ද රාජා මහාසුදස්සනො බ්‍රාහ්මණගහපතිකානං පියො අහොසි මනාපො. සෙය්‍යථාපි ආනන්ද පිතා පුත්තානං පියො හොති මනාපො, එවමෙව ඛො ආනන්ද රාජා මහාසුදස්සනො බ්‍රාහ්මණගහපතිකානං පියො අහොසි මනාපො රඤ්ඤො පි ආනන්ද මහාසුදස්සනස්ස බ්‍රාහ්මණගහපතිකා පියා අහෙසුං මනාපා. සෙය්‍යථාපි ආනන්ද පිතු පුත්තා පියා හොන්ති මනාපා එවමෙව ඛො ආනන්ද රඤ්ඤො මහාසුදස්සනස්ස බ්‍රාහ්මණගහපතිකා පියා අහෙසුං මනාපා. සෙය්‍යථාපි ආනන්ද පිතු පුත්තා පියා හොන්ති මනාපා එවමෙව ඛො ආනන්ද රඤ්ඤො මහාසුදස්සනස්ස බ්‍රාහ්මණගහපතිකා පියා අහෙසුං මනාපා. භූතපුබ්බං ආනන්ද රාජා මහාසුදස්සනො චතුරඞ්ගිනියා සෙනාය උය්‍යානභූමිං නිය්‍යාසි. අථ ඛො ආනන්ද බ්‍රාහ්මණගහපතිකා රාජානං මහාසුදස්සනං උපසඞ්කමිත්වා එවමාහංසු 'අතරමානො දෙව යාහි යථා තං මයං චිරතරං පස්සෙය්‍යාමා'ති රාජා පි ආනන්ද මහාසුදස්සනො සාරථිං ආමන්තෙසි අතරමානො සාරථි රථං පෙසෙහි යථාහං බ්‍රාහ්මණගහපතිකෙ චිරතරං පස්සෙය්‍යන්ති. රාජා ආනන්ද මහාසුදස්සනො ඉමාය චතුත්ථියා[1] ඉද්ධියා සමන්නාගතො අහොසි.

රාජා ආනන්ද මහාසුදස්සනො ඉමාහි චතූහි ඉද්ධීහි සමන්නාගතො අහොසි.

1. චතුත්ථාය (ස්‍යා)

පිරිනා රුවන

12. තව ද අනඳයෙනි, පණ්ඩිත වූ, ව්‍යක්ත වූ, ප්‍රකෘති ප්‍රඥා ඇති, මහසුදසුන් රජුහු කරා එළැඹැවියැ යුත්තහු එළඹවනනට ද, බැහැර කළ යුත්තහු බැහැර කරවන්නට සමර්ථ වූ පරිනායක රත්නය ද (පුත්‍ර රත්නය ද) පහළ විය. හෙ තෙම මහ සුදසුන් රජු කරා එළැඹ 'දෙවයිනි, ඔබ මන්දෙත්සාහ වන්න, මම රට අනුසස්නෙමි' යි මෙසේ කී ය. අනඳයෙනි, මහසුදසුන් රජුට මෙබඳු පරිනායක රත්නයෙක් පහළ විය. අනඳයෙනි, මහසුදසුන් රජ මේ සත් රුවනින් සමන්විත විය.

සෘද්ධිසමන්වාගමය

13. තව ද, අනඳයෙනි, මහසුදසුන් රජ සතර සෘද්ධින්ගෙන් සමන්විත විය. කවර සතර සෘද්ධීන්ගෙන් ද? යත්: අනඳයෙනි, මෙහි මහ සුදසුන් රජ වෙසෙස් රූ ඇත්තේ, (අභ්‍යන්තිකර දසුන් ඇතියෙන්) දක්නට සුදුසු වූයේ, දුටුවන් පහදවනුයේ, සෙසු මිනිස්නට වඩා අතිසයින් උතුම් පැහැ සටහනින් සමන්විත වූයේ වී ය. අනඳයෙනි, මහසුදසුන් රජ මේ පළමු වන සෘද්ධියෙන් සමන්විත වී ය.

තව ද අනඳයෙනි, මහසුදසුන් රජ සෙසු මිනිස්නට වඩා දීර්ඝ ආයුෂ ඇත්තේ බොහෝ කල් සිටුනෙ වී ය. අනඳයෙනි, මහ සුදසුන් රජ මේ දෙවෙනි සෘද්ධියෙන් සමන්විත වී ය.

තව ද අනඳයෙනි, මහ සුදසුන් රජ ආබාධ නැත්තේ, රොග නැත්තේ, ඉතා ශීත ද නොවූ, ඉතා උෂ්ණ ද නොවූ, සෙසු මිනිස්නට වැඩි තරම් වූ සම ලෙස අහර පැසවන උදරාග්නියෙන් සමන්විත වී ය. අනඳයෙනි, මහසුදසුන් රජ මේ තෙවෙනි සෘද්ධියෙන් සමන්විත වී ය.

තව ද අනඳයෙනි, මහ සුදසුන් රජ බමුණනට ද ගැහැවියනට ද ප්‍රිය ද මනාප ද වී ය. අනඳයෙනි, පියා පුතුනට යම්සේ ප්‍රියත් මනාපත් වේ ද, එසේ ම මහසුදසුන් රජ බමුණනටත් ගැහැවියනටත් ප්‍රිය ද මනාප ද වී ය. අනඳයෙනි, මහසුදසුන් රජුට ද බමුණෝත් ගැහැවියෝත් පිය ද මනාප ද වූහ. අනඳයෙනි, යම්සේ පියාට පුත්‍රයෝ ප්‍රියත් මනාපත් වෙත් ද, එසේ ම මහ සුදසුන් රජුට ද බමුණෝත් ගැහැවියෝත් ප්‍රිය ද මනාප ද වූහ.

අනඳයෙනි, පෙර දවසැ මහ සුදසුන් රජ සිවුරඟ සෙනඟින් උපලක්පිත වැ උයන් බිම බලා නික්මුණේ ය. අනඳයෙනි, එ කල්හි බමුණෝත් ගැහැවියෝත් මහසුදසුන් රජු කරා එළැඹ, දෙවයිනි, යම්සේ අපි බොහෝ වේලාවක් ඔබ දක්නා හැකි වන්නමෝ ද, එසේ නො යුහු වැ වඩින්නැ' යි මෙසේ කීහ. අනඳයෙනි, මහසුදසුන් රජ ද රියැදුරා අමතා, 'සැරිය, යම් සේ මම බමුණු ගැහැවියන් විසින් බොහෝ වේලා දක්නා ලබනු හැකි වන්නෙම් ද, එසේ සෙමෙන් රිය යවව' යි මෙසේ කී ය. අනඳයෙනි, මහ සුදසුන් රජ මේ සතර වන සෘද්ධියෙන් සමන්විත වී ය.

අනඳයෙනි, මහසුදසුන් රජ මේ සතර සෘද්ධීන් ගෙන් සමන්විත වී ය.

පොක්ඛරණිමාපනං

14. අථ ඛො ආනන්ද රඤ්ඤො මහාසුදස්සනස්ස එතදහොසි: යන්නූනාහං ඉමාසු තාලන්තරිකාසු ධනුසතෙ ධනුසතෙ පොක්ඛරණියො මාපෙය්‍යන්ති. මාපෙසි ඛො ආනන්ද රාජා මහාසුදස්සනො තාසු තාලන්තරිකාසු ධනුසතෙ ධනුසතෙ පොක්ඛරණියො. තා ඛො පනානන්ද පොක්ඛරණියො චතුන්නං වණ්ණානං ඉට්ඨකාහි චිතා අහෙසුං, එකා ඉට්ඨකා සොවණ්ණමයා, එකා රූපියමයා, එකා වෙළුරියමයා, එකා ඵලිකමයා ' තාසු ඛො පනානන්ද පොක්ඛරණීසු චත්තාරි චත්තාරි සොපානානි අහෙසුං චතුන්නං වණ්ණානං. එකං සොපානං සොවණ්ණමයං එකං රූපියමයං එකං වෙළුරියමයං එකං ඵලිකමයං. සොවණ්ණමයස්ස සොපානස්ස සොවණ්ණමයා ථම්භා අහෙසුං රූපියමයා සූචියො ච උණ්හීසඤ්ච රූපියමයස්ස සොපානස්ස රූපියමයා ථම්භා අහෙසු, සොවණ්ණමයා සූචියො ච උණ්හීසඤ්ච වෙළුරියමයස්ස සොපානස්ස වෙළුරියමයා ථම්භා අහෙසුං, ඵලිකමයා සූචියො ච උණ්හීසඤ්ච. ඵලිකමයස්ස සොපානස්ස ඵලිකමයා ථම්භා අහෙසුං, වෙළුරියමයා සූචියො ච උණ්හීසඤ්ච. තා ඛො පනානන්ද පොක්ඛරණියො ද්වීහි වෙදිකාහි පරික්ඛිත්තා අහෙසුං, එකා වෙදිකා සොවණ්ණමයා එකා රූපියමයා. සොවණ්ණමයාය වෙදිකාය සොවණ්ණමයා ථම්භා අහෙසුං රූපියමයා සූචියො ච උණ්හීසඤ්ච රූපියමයාය වෙදිකාය රූපියමයා ථම්භා අහෙසුං සොවණ්ණමයා සූචියො ච උණ්හීසඤ්ච. අථ ඛො ආනන්ද රඤ්ඤො මහාසුදස්සනස්ස එතදහොසි ''යන්නූනාහං ඉමාසු පොක්ඛරණීසු එවරූපං මාලං රොපාපෙය්‍යං: උප්පලං පදුමං කුමුදං පුණ්ඩරීකං සබ්බොතුකං සබ්බජනස්ස අනාවටන්ති'' රොපාපෙසි ඛො ආනන්ද රාජා මහාසුදස්සනො තාසු පොක්ඛරණීසු එවරූපං මාලං උප්පලං පදුමං කුමුදං පුණ්ඩරීකං සබ්බොතුකං සබ්බජනස්ස අනාවටං.

15. අථ ඛො ආනන්ද රඤ්ඤො මහාසුදස්සනස්ස එතදහොසි: ''යන්නූනාහං ඉමාසං පොක්ඛරණීනං තීරෙ නහාපකෙ පුරිසෙ ඨපෙය්‍යං යෙ ආගතාගතං ජනං නහාපෙස්සන්ති''ති. ඨපෙසි ඛො ආනන්ද රාජා මහාසුදස්සනො තාසං පොක්ඛරණීනං තීරෙ නහාපකෙ පුරිසෙ යෙ ආගතාගතං ජනං නහාපෙසුං.

අථ ඛො ආනන්ද රඤ්ඤො මහාසුදස්සනස්ස එතදහොසි: යන්නූනාහං ඉමාසං පොක්ඛරණීනං තීරෙ එවරූපං දානං පට්ඨපෙය්‍යං අන්නං අන්නත්ථිකස්ස[1] පානං පානත්ථිකස්ස වත්ථං වත්ථත්ථිකස්ස යානං යානත්ථිකස්ස සයනං සයනත්ථිකස්ස ඉත්ථිං ඉත්ථත්ථිකස්ස හිරඤ්ඤං හිරඤ්ඤත්ථිකස්ස සුවණ්ණං සුවණ්ණත්ථිකස්සාති. පට්ඨපෙසි ඛො ආනන්ද රාජා මහාසුදස්සනො තාසං පොක්ඛරණීනං තීරෙ එවරූපං දානං: අන්නං අන්නත්ථිකස්ස පානං පානත්ථිකස්ස වත්ථං වත්ථත්ථිකස්ස යානං යානත්ථිකස්ස සයනං සයනත්ථිකස්ස ඉත්ථිං ඉත්ථත්ථිකස්ස හිරඤ්ඤං හිරඤ්ඤත්ථිකස්ස සුවණ්ණං සුවණ්ණත්ථිකස්සාති.

---

1. අන්නත්ථිතස්ස (සයා, කා.PTS)

පොකුණු මැවීම

14. අනඳයෙනි, එ කල්හි මහසුදසුන් රජහට, 'මේ තල්රුක් අතර දුනු සියක් දුනු සියක් තන්හි පොකුණු කැරැවීම් නම් යෙහෙකැ' යි මේ සිත විය. අනඳයෙනි, මහසුදසුන් රජ තෙම ඒ තල්රුක් අතර දුනු සියයක් දුනුසියයක් තැනැ පොකුණු කැරැවී ය. අනඳයෙනි, ඒ පොකුණු සිවු-වණක් ගඩොළයෙන් බඳනා ලද්දහු වූහ. එක් ගඩොළු කෙනෙක් රන්මුවා වූහ. එක් ගඩොළු කෙනෙක් රිදීමුවා වූහ, එක් ගඩොළු කෙනෙක් වෙරළු-මිණි මුවා වූහ. එක් ගඩොළු කෙනෙක් පළිඟුමුවා වූහ. අනඳයෙනි, ඒ පොකුණුවලැ සිවු පැහැයෙන් නිමි සිවු සිවු හිණිමං කෙනෙක් වූහ. (එහි) එක් හිණෙක් රන්මුවා විය. එකෙක් රිදීමුවා විය, එකෙක් වෙරළුමිණිමුවා විය, එකෙක් පළිඟුමුවා විය. රන්මුවා හිණෙහි රන්මුවා ටැම්හු ද රිදීමුවා පියගැට ද හිණිහිස ද වූහ. රිදීමුවා හිණෙහි රිදීමුවා ටැම්හු ද රන්මුවා පියගැටද හිණිහිස ද වූහ. වෙරළුමිණිමුවා හිණෙහි වෙරළුමිණිමුවා ටැම්හු ද පළිඟුමුවා පියගැට ද හිණිහිස ද වූහ. පළිඟුමුවා හිණෙහි පළිඟුමුවා ටැම්හු ද වෙරළුමිණිමුවා පියගැට ද හිණිහිස ද වූහ.

අනඳයෙනි, ඒ පොකුණුහු වූ කලි පිල්කඩ දෙකෙකින් පිරිකෙවුණෝ වූහ. එක් පිල්කඩෙක් රන්මුවා ද එක් පිල්කඩෙක් රිදීමුවා ද විය. රන්මුවා පිල්කඩෙහි රන්මුවා ටැමහු ද රිදීමුවා පියගැට ද මුදුන ද වූහ. රිදීමුවා පිල් කඩෙහි රිදීමුවා ටැම්හු ද රන්මුවා පියගැට ද මුදුන ද වූහ. අනඳයෙනි, එ කල්හි මහසුදසුන් රජහට 'මේ පොකුණුවලැ හැම ඍතුයෙහි ම පිපෙන සේ වූ උපුල් පියුම් කුමුදු පඬෙර (හෙළ පියුම්) යන මෙ බඳු මල් ගස් හැම දෙනාට ඇවුරුථ නැතිසේ සාධාරණ කොට රොපණ කැරැවීථ නම් යෙහෙකැ' යි මෙ සිත විය. අනඳයෙනි, මහසුදසුන් රජ ඒ පොකුණුවලැ ඇවුරුම් නැතිසේ හැම දෙනාට සාධාරණ කොට හැම ඍතුයෙහි ම පිපෙන සේ වූ උපුල් පියුම් කුමුදු පඬෙර යන මෙ බඳු මල්ගස් රොපණ කැරැවී ය.

15. අනඳයෙනි, එ කල්හි මහසුදසුන් රජුට මේ පොකුණුතෙර ආ ආ ජනයා නාවන ස්නාපයකයන් තැබීම් නම් යෙහෙකැ' යි මේ සිත විය. අනඳයෙනි, මහසුදසුන් රජ පොකුණු තෙර ආ ආ ජනයා නාවන ස්නාපක-යන් තැබී ය.

ඉක්බිති 'මේ පොකුණු තෙර අහර කැමැත්තහුට අහර ද, පැන් කැමැත්-තහුට පැන් ද, වස්ත්‍ර කැමැත්තහුට වස්ත්‍ර ද, යාන කැමැත්තහුට යාන ද, යහන් කැමැත්හුට යහන් ද, ස්ත්‍රියක කැමැත්තහුට ස්ත්‍රිය ද, අමුරන් කැමැත්-තහුට අමුරන් ද, රත්රන් කැමැත්තහුට රත්රන් ද යි මෙසේ වූ දනයක් පිහිටුවීම් නම් යෙහෙකැ යි මහසුදසුන් රජුට මේ සිත විය. අනඳයෙනි, මහසුදසුන් රජ ඒ පොකුණුතෙර අහර කැමැත්තහුට අහර ද, පැන් කැමැත්-තහුට පැන් ද, වස්ත්‍ර කැමැත්තහුට වස්ත්‍ර ද, යාන කැමැත්තහුට යාන ද, යහන් කැමැත්තහුට යහන් ද, ස්ත්‍රියක කැමැත්තහුට ස්ත්‍රිය ද, අමුරන් කැමැත්තහුට අමුරන් ද, රත්රන් කැමැත්තහුට රත්රන් ද යි මෙසේ වූ දනයක් පිහිටුවී ය.

16. අථ ඛො ආනන්ද බ්‍රාහ්මණගහපතිකා පහූතං සාපතෙය්‍යං ආදය රාජානං මහාසුදස්සනං උපසඞ්කමිත්වා එවමාහංසු; ඉදං දෙව පහූතං සාපතෙය්‍යං දෙවඤ්ඤෙව උද්දිස්ස ආභතං, තං දෙවො පටිග්ගණ්හාතූති. "අලං භො, මමපිදං පහූතං සාපතෙය්‍යං ධම්මිකෙන බලිනා අභිසඞ්ඛතං තං වො හොතු, ඉතො ච භිය්‍යො හරථා"ති. තෙ රඤ්ඤා පටික්ඛිත්තා එකමන්තං අපක්කම්ම එවං සමචින්තෙසුං: 'න ඛො එතං අම්හාකං පතිරූපං, යං මයං ඉමානි සාපතෙය්‍යානි පුනදෙව සකානි ඝරානි පටිහරෙය්‍යාමාති, යන්නූන මයං රඤ්ඤො මහාසුදස්සනස්ස නිවෙසනං මාපෙය්‍යාමා"ති. තෙ රාජානං මහාසුදස්සනං උපසඞ්කමිත්වා එවමාහංසු 'නිවෙසනන්තෙ දෙව මාපෙස්සාමා'ති. අධිවාසෙසි ඛො ආනන්ද රාජා මහාසුදස්සනො තුණ්හීභාවෙන. අථ ඛො ආනන්ද සක්කො දෙවානමින්දො රඤ්ඤො 'මහාසුදස්සනස්ස චෙතසා චෙතො පරිවිතක්කමඤ්ඤාය විස්සකම්මං[1] දෙවපුත්තං ආමන්තෙසි, එහි ත්වං සම්ම විස්සකම්ම රඤ්ඤො මහාසුදස්සනස්ස නිවෙසනං මාපෙහි ධම්මං නාම පාසාදන්ති.

'එවං භදන්තෙ'ති ඛො ආනන්ද විස්සකම්මො දෙවපුත්තො සක්කස්ස දෙවානමින්දස්ස පටිස්සුත්වා, සෙය්‍යථාපි නාම බලවා පුරිසො සම්මිඤ්ජිතං වා බාහං පසාරෙය්‍ය පසාරිතං වා බාහං සම්මිඤ්ජෙය්‍ය, එවමෙවං දෙවෙසු තාවතිංසෙසු අන්තරහිතො, රඤ්ඤො මහාසුදස්සනස්ස පුරතො පාතුරහොසි. අථ ඛො ආනන්ද විස්සකම්මො දෙවපුත්තො රාජානං මහාසුදස්සනං එතදවොච, නිවෙසනන්තෙ දෙව මාපෙස්සාමි ධම්මං නාම පාසාදන්ති. අධිවාසෙසි ඛො ආනන්ද රාජා මහාසුදස්සනො තුණ්හීභාවෙන. මාපෙසි ඛො ආනන්ද විස්සකම්මො දෙවපුත්තො රඤ්ඤො මහාසුදස්සනස්ස නිවෙසනං ධම්මං නාම පාසාදං.

17. ධම්මො ආනන්ද පාසාදෙ පුරත්ථිමෙන ච පච්ඡිමෙන ච යොජනං ආයාමෙන අහොසි, උත්තරෙන ච දක්ඛිණෙන ච අඩ්ඪයොජනං විත්ථාරෙන, ධම්මස්ස ආනන්ද පාසාදස්ස තිපොරිසං උච්චත්තෙන වත්ථු චිතං අහොසි චතුන්නං වණ්ණානං ඉට්ඨකාහි, එකා ඉට්ඨකා සොවණ්ණමයා එකා රූපියමයා එකා වෙළුරියමයා එකා ඵලිකමයා.

ධම්මස්ස ආනන්ද පාසාදස්ස චතුරාසීති ථම්භසහස්සානි අහෙසුං චතුන්නං වණ්ණානං, එකො ථම්භා සොවණ්ණමයො, එකො රූපියමයො, එකො වෙළුරියමයො, එකො ඵලිකමයො. ධම්මො ආනන්ද පාසාදෙ චතුන්නං වණ්ණානං ඵලකෙහි සන්ථතො අහොසි'

1. චතුත්ථාය – PTS
1. විසුකම්මං – (කා)

16. අනඳයෙනි, එ කල්හි බමුණෝ ද ගැහැවියෝ ද බොහෝ වස්තුව ගෙන මහ සුදසුන් රජු කරා එළැඹ, 'දෙවයිනි, මේ බොහෝ වස්තුව දෙවයන් වහන්සේ ම උදෙසා ගෙනෙන ලද්දේ ය. එය දෙවයන් වහන්සේ පිළිගන්නා සේක් ව' යි මෙසේ කීහ. 'භවත්නි, කම් නැත. මගේ ද මේ බොහෝ වස්තුව දැහැමි අය බද්දෙන් පිළියෙල කැරුණේ ය, එය තොපට වේ වා, මෙයින් වැඩි පුර ද ගෙන යවු' යැ යි රජ ඔවුන් දුන් වස්තුව පිළිකෙව් ය. රජු විසින් පිළිකෙවුණු ඔහු එක් පසකට ගොස්, 'මේ වස්තුන් අපි නැවැත සිය ගෙවලට පෙරළා ගෙන යන්නමු යන යමෙක් ඇද්ද, මෙය අපට නො සුදුසු ම ය, අපි (මෙයින) මහසුදසුන් රජුට ගෙයක් කරන්නමෝ නම් යෙහෙකැ' යි මෙසේ සිතූහ. ඔහු මහසුදසුන් රජු වෙත එළැඹ 'දෙව යිනි, ඔබට ගෙයක් කරන්නමු' යි මෙසේ සැළ කළාහ. අනඳයෙනි, මහසුදසුන් රජ නිහඬ බැවින් එය ඉවැසී ය.

අනඳයෙනි, එ කලැ සක්දෙවිඳු සිය සිතින් මහසුදසුන් රජුගේ සිතැ කල්පනාව දැන, විස්සම් දෙව්පුතු බණවා, 'යහලු විස්සම්, තෝ මෙහි එව, මහසුදසුන් රජුට දහම් පා නම් ගෙයක් මවව' යි කී ය. අනඳයෙනි, 'එසේ ය, වහන්සැ' යි කියා ම විස්සම් දෙව්පුත් සක් දෙවිඳුට පිළිවදන් දී ශක්තිමත් පුරුෂයකු වක් කළ අතක් දික් කරනු හෝ දික් කළ අතක් වක් කරනු සේ යුහු ව තව්තිසා දෙව්ලොවැ අතුරු දහන් වැ, මහසුදසුන් රජු ඉදිරියේ පහළ විය. අනඳයෙනි, ඉක්බිත්තෙන් විස්සම් දෙව්පුත් මහ සුදසුන් රජුට, 'දෙවයිනි, ඔබට නිවහනක්, දහම් නම් පහයක් මවන්නෙමි' යි මෙ වචන කී ය, අනඳයෙනි, මහසුදසුන් රජ නිහඬ බැවින් (එය) ඉවැසී ය.

17. අනඳයෙනි, විස්සම් දෙව්පුත් මහසුදසුන් රජුට නිවහනක්, දහම් නම් පහයක් මැවී ය. අනඳයෙනි, දහම් පහය පෙර දෙසින් ද පැසිම් දෙසින් ද දිගින් යොදුනෙක් විය, උතුරු දෙසින් ද දකුණු දෙසින් ද පුලුලින් අඩ යොදුන් විය. අනඳයෙනි, දහම් පහයේ ගෙබිම එක්තරා ගඩොළයෙක් රන්මුවා ද, එක්තරා ගඩොළයෙක් රිදීමුවා ද එක්තරා ගඩොළයෙක් වෙරළුමිණිමුවා ද, එක්තරා ගඩොළයෙක් පළිඟුමුවා ද යි සිවුවණක් ගඩොළයෙන් උසින් තුන් බඹයක් නංවන ලද්දේ විය.

අනඳයෙනි, දහම් පහයේ සිවුවන් ගඩොළයෙන් නැංවුණු අසූසාර දහසෙක් ටැම්හු වූහ. එක් ටැඹෙක් රන්මුවා විය, එක් ටැඹෙක් රිදීමුවා ද එක් ටැඹෙක් වෙරළුමිණි මුවා ද එක් ටැඹෙක් පළිඟුමුවා ද විය. අනඳයෙනි, දහම් පහය, එක්තරා පෝරු කෙනෙක් රන්මුවා ද, එක්තරා පෝරු කෙනෙක් රිදීමුවා ද, එක්තරා පෝරු කෙනෙක් වෙරළුමිණිමුවා ද, එක්තරා පෝරු කෙනෙක් පළිඟුමුවා ද යි සිවුවණක් පෝරුයෙන්අතුරන ලද්දේ විය.

එකං ඵලකං සොවණ්ණමයං, එකං රූපියමයං, එකං වෙළුරියමයං එකං ඵලිකමයං. ධම්මස්ස ආනන්ද පාසාදස්ස චතුවීසති සොපාණානි අහෙසුං චතුබ්බණ්ණානි, එකං සොපාණං සොවණ්ණමයං එකං රූපියමයං, එකං වෙළුරියමයං, එකං ඵලිකමයං-පෙ-ඵලිකමයස්ස සොපාණස්ස ඵලිකමයා ථම්භා අහෙසුං වෙළුරියමයා සූචියො ච උණ්හීසඤ්ච.

ධම්මෙ ආනන්ද පාසාදෙ චතුරාසීතිකූටාගාරසහස්සානි අහෙසුං චතුබ්බණ්ණානි: එකං කූටාගාරං සොවණ්ණමයං, එකං රූපියමයං, එකං වෙළුරියමයං, එකං ඵලිකමයං, සොවණ්ණමයෙ කූටාගාරෙ රූපියමයො පල්ලඞ්කො පඤ්ඤත්තො අහොසි රූපියමයෙ කූටාගාරෙ සොවණ්ණමයො පල්ලඞ්කො පඤ්ඤත්තො අහොසි, වෙළුරියමයෙ කූටාගාරෙ දන්තමයො පල්ලඞ්කො පඤ්ඤත්තො අහොසි, ඵලිකමයෙ කූටාගාරෙ මසාරගල්ලමයො පල්ලඞ්කො පඤ්ඤත්තො අහොසි, සොවණ්ණමයස්ස කූටාගාරස්ස ද්වාරෙ රූපියමයො තාලො ඨිතො අහොසි තස්ස රූපියමයො ඛන්ධො. සොවණ්ණමයානි පත්තානි ච ඵලානි ච. රූපියමයස්ස කූටාගාරස්ස ද්වාරෙ සොවණ්ණමයො තාලො ඨිතො අහොසි, තස්ස සොවණ්ණමයො ඛන්ධො, රූපියමයානි පත්තානි ච ඵලානි ච, වෙළුරියමයස්ස කූටාගාරස්ස ද්වාරෙ ඵලිකමයො තාලො ඨිතො අහොසි, තස්ස ඵලිකමයො ඛන්ධො, වෙළුරියමයානි පත්තානි ච, ඵලානි ච. ඵලිකමයස්ස කූටාගාරස්ස ද්වාරෙ වෙළුරියමයො තාලො ඨිතො අහොසි, තස්ස වෙළුරියමයො ඛන්ධො, ඵලිකමයානි පත්තානි ච ඵලානි ච.

18. අථඛො ආනන්ද රඤ්ඤො මහාසුදස්සනස්ස එතදහොසි: යන්නූනාහං මහාවියූහස්ස කූටාගාරස්ස ද්වාරෙ සබ්බසොවණ්ණමයං තාලවනං මාපෙය්‍යං යත්ථ දිවාවිහාරං නිසීදිස්සාමීති. මාපෙසි ඛො ආනන්ද රාජා මහාසුදස්සනො මහාවියූහස්ස කූටාගාරස්ස ද්වාරෙ සබ්බසොවණ්ණමයං තාලවනං යත්ථ දිවාවිහාරං නිසීදි. ධම්මො ආනන්ද පාසාදො ද්වීහි වෙදිකාහි පරික්ඛිත්තො අහොසි. එකා වෙදිකා සොවණ්ණමයා එකා රූපියමයා. සොවණ්ණමයාය වෙදිකාය සොවණ්ණමයා ථම්භා අහෙසුං, රූපියමයා සූචියො ච උණ්හීසඤ්ච. රූපියමයාය වෙදිකාය රූපියමයා ථම්භා අහෙසුං, සොවණ්ණමයා සූචියො ච උණ්හීසඤ්ච.

19 ධම්මො ආනන්ද පාසාදො ද්වීහි කිංකිණිකජාලෙහි[1] පරික්ඛිත්තො අහොසි, එකං ජාලං සොවණ්ණමයං එකං රූපියමයං සොවණ්ණමයස්ස ජාලස්ස රූපියමයා කිංකිණියො අහෙසුං, රූපියමයස්ස ජාලස්ස සොවණ්ණමයා කිංකිණියො අහෙසුං.

1. කිංකණිකජාලෙහි (සයා, කා)

අනඳයෙනි, දහම් පහයේ එක්තරා හිණෙක් රන්මුවා ද එක්තරා හිණෙක් රිදීමුවා ද එක්තරා හිණෙක් වෙරළුමිණිමුවා ද එක්තරා හිණෙක් පළිඟුමුවා දැ යි සතර වගයෙකින් නිමි සූවිසි හිණිමං කෙනෙක් වූහ. රන්මුවා හිණෙහි රන්මුවා ටැම්හු ද . . . පළිඟුමුවා හිණෙහි පළිඟුමුවා ටැම්හු ද වෙරළු මිණි මුවා පියගැට ද හිණිහිස් ද වූහ.

අනඳයෙනි, දහම්පහයෙහි එක් කුළුගෙයෙක් රන්මුවා ද, එකෙක් රිදීමුවා ද එකෙක් වෙරළුමිණිමුවා ද එකෙක් පළිඟුමුවා දැ යි සිවුවගයෙක සූවාසූ දහසෙක් කුළුගෙවල් වූහ. රන්මුවා කුළුගෙහි රිදීමුවා පළඟෙක් පැනැවුණේ විය. රිදීමුවා කුළුගෙහි රන්මුවා පළඟෙක් පැනැවුණේ විය. වෙරළුමිණිමුවා කුළුගෙහි ඇත්දළමුවා පළඟෙක් පැනැවුණේ විය. පළිඟු-මුවා කුළුගෙහි මැසිරිගල්මුවා පළඟෙක් පැනැවුණේ විය. රන්මුවා කුළු ගෙහි දෙර රිදීමුවා තල්රුකෙක් සිටියේ විය. එහි කඳ රිදීමුවා ද පත්‍ර හා ඵල හා රන්මුවා ද වූහ. රිදීමුවා කුළුගෙයැ දෙර රන්මුවා තල් රුකෙක් සිටියේ විය. එහි කඳ රන්මුවා ද පත්‍ර හා ඵල හා රිදීමුවා ද වූහ. වෙරළු-මිණිමුවා කුළුගෙයැ දෙර පළිඟුමුවා තල්රුකෙක් සිටියේ විය. එහි කඳ පළිඟුමුවා ද පත්‍ර හා ඵල හා වෙරළුමිණිමුවා ද වූහ. පළිඟුමුවා කුළුගෙයැ දෙර වෙරළුමිණිමුවා තල්රුකෙක් සිටියේ විය. එහි කඳ වෙරළුමිණිමුවා ද පත්‍ර හා ඵල හා පළිඟුමුවා ද වූහ.

18. අනඳයෙනි, එ කල්හි මහසුදසුන් රජුට ''යම් තැනෙක මම් දිවාවිහරණ පිණිස හිඳිනෙම් ද, එහි සියල්ල රන්මුවා තල් වනයක් කැරැවීම නම් යෙහෙකැ'' යි මේ සිත විය. අනඳයෙනි, ඉක්බිති, යම් තැනෙක මහසුදසුන් රජ දිවා විහරණය පිණිස හිඳුනෝ ද, එහි මහාව්‍යූහ කුළුගෙයැ දෙර තල්වනයක් කැරැවී ය. අනඳයෙනි, දහම් පහය වෙදිකා (පිල්) දෙකෙකින් පිරිකෙවුණේ විය. එක් වෙදිකායෙක් රන්මුවා විය. අනෙක රිදීමුවා විය. රන්මුවා වෙදිකායෙහි රන්මුවා ටැම්හු ද රිදීමුවා පියගැට හා කණු හිස් හා වූහ. රිදීමුවා වෙදිකායෙහි රිදීමුවා ටැම්හු ද රන්මුවා පියගැට හා කණු හිස් හා වූහ.

19. අනඳයෙනි, දහම්පාය කිකිණි දැල් දෙකෙකින් පිරිකෙවුණේ විය. එක් දැලෙක් රන්මුවා ද එක් දැලෙක් රිදීමුවා ද විය. රන්මුවා දැලෙහි රිදීමුවා කිකිණි (රඟුගෙඩි) විය. රිදීමුවා දැලෙහි රන්මුවා කිකිණි (රඟුගෙඩි) විය.

තෙසං ඛො පනානන්ද කිංකිණිකජාලානං වාතෙරිතානං සද්දො අහොසි වග්ගු ච රජනියො ච කමනියො ච මදනියො ච සෙය්‍යථාපි ආනන්ද පඤ්චඞ්ගිකස්ස තුරියස්ස සුවිනීතස්ස සුපටිතාළිතස්ස සුකුසලෙහි[1] සමන්නාහතස්ස සද්දො හොති වග්ගු ච රජනීයො ච කමනීයො ච මදනියො ච එවමෙව ඛො ආනන්ද තෙසං කිංකිණිකජාලානං වාතෙරිතානං සද්දො අහොසි වග්ගු ච රජනියො ච කමනියො ච මදනියො ච. යෙ ඛො පනානන්ද තෙන සමයෙන කුසාවතියා රාජධානියා ධුත්තා අහෙසුං සොණ්ඩා පිපාසා. තෙ තෙසං කිංකිණිකජාලානං වාතෙරිතානං සද්දෙන පරිචාරෙසුං

නිට්ඨිතො ඛො පනානන්ද ධම්මො පාසාදො දුද්දික්ඛො අහොසි මුසති චක්ඛුනි. සෙය්‍යථාපි ආනන්ද වස්සානං පච්ඡිමෙ මාසෙ සරදසමයෙ විද්ධෙ විගතවලාහකෙ දෙවෙ ආදිච්චො නභං අබ්භුග්ගමමානො[2] දුද්දික්ඛො[3] හොති, මුසති චක්ඛූනි, එවමෙව ඛො ආනන්ද ධම්මො පාසාදො දුද්දික්ඛො අහොසි මුසති චක්ඛූනි.

20. අථ ඛො ආනන්ද රඤ්ඤො මහාසුදස්සනස්ස එතදහොසි: යන්නූනාහං ධම්මස්ස පාසාදස්ස පුරතො ධම්මං නාම පොක්ඛරණිං මාපෙය්‍යන්ති. මාපෙසි ඛො ආනන්ද රාජා මහාසුදස්සනො ධම්මස්ස පාසාදස්ස පුරතො ධම්මං නාම පොක්ඛරණිං. ධම්මා ආනන්ද පොක්ඛරණී පුරත්ථිමෙන ච පච්ඡිමෙන ච යොජනං ආයාමෙන අහොසි, උත්තරෙන ච දක්ඛිණෙන ච අඩ්ඪයොජනං විත්ථාරෙන. ධම්මා ආනන්ද පොක්ඛරණී චතුන්නං වණ්ණානං ඉට්ඨකාහි චිතා අහොසි, එකා ඉට්ඨකා සොවණ්ණමයා එකා රූපියමයා, එකා වෙළුරියමයා එකා ඵලිකමයා,

ධම්මාය ආනන්ද පොක්ඛරණියා චතුවීසතිසොපානානි අහෙසුං චතුන්නං වණ්ණානං, එකං සොපානං සොවණ්ණමයං, එකං වෙළුරියමයං, එකං ඵලිකමයං. සොවණ්ණමයස්ස සොපානස්ස සොවණ්ණමයා ථම්භා අහෙසුං රූපියමයා සූචියො ච උණ්හීසඤ්ච, රූපියමයස්ස සොපානස්ස රූපියමයා ථම්භා අහෙසුං සොවණ්ණමයා සූචියො ච උණ්හීසඤ්ච, වෙළුරියමයස්ස සොපානස්ස වෙළුරියමයා ථම්භා අහෙසු ඵලිකමයා සූචියො ච උණ්හීසඤ්ච, ඵලිකමයස්ස සොපානස්ස ඵලිකමයා ථම්භා අහෙසුං වෙළුරියමයා සූචියො ච උණ්හීසඤ්ච.

ධම්මා ආනන්ද පොක්ඛරණී ද්වීහි වෙදිකාහි පරික්ඛිත්තා අහොසි, එකා වෙදිකා සොවණ්ණමයා, එකා රූපියමයා. සොවණ්ණමයාය වෙදිකාය සොවණ්ණමයා ථම්භා අහෙසුං රූපියමයා සූචියො ච උණ්හීසඤ්ච, රූපියමයාය වෙදිකාය රූපියමයා ථම්භා අහෙසුං සොවණ්ණමයා සූචියො ච උණ්හීසඤ්ච.

1. කුසලෙහි. (සීමු, සයා කා, PTS) 2 අබ්භුස්සක්කමානො (මජසං)
3. දුද්දික්ඛො. PTS.

අනඳයෙනි, සුළඟින් සැලුණු ඒ කිකිණි දැල්හි මියුරු සිත්කලු මන වඩනා, (ප්‍රීතියෙන්) කුල්මත් කරන හඬෙක් විය. අනඳයෙනි, දක්ෂ වාදකයකු විසින් මොනොවට වැයූ මොනොවට ගැයූ පසැඟි තුරුවන් හඬ යම්සේ මියුරුත් සිත් අලවනුත් කන්කලුත් සිත කුල්මත් කරනුත් වේ ද, අනඳයෙනි, එසේ ම සුළඟින් සැලුණු ඒ කිකිණි දැලුන් හඬ මියුරු ද සිත් අලවනු ද මන වඩනු ද සිත් කුල්මත් කරනු ද විය. අනඳයෙනි, එ සමයෙහි කුසාවතී රජදහනැ සුරාසොඬ වූ මත් පැනෙහි ගිජු වූ ධූර්තයෝ වූහ. ඔහු ඒ සුළඟින් සැලුණු කිකිණි දැලුන් හඬින් ඉඳුරන් හැසිරවූහ (ඊ වටා කිකිණිදැලුන් හඬ අනුව නැටීම් ආදිය කළාහ.)

අනඳයෙනි, නිමියා වූ දහම් පහය බැලිය නො හැකි විය. එය (අධික දීප්තියෙන්) ඇස් අඳුරු කෙරෙයි. අනඳයෙනි, වැසි සාරමසින් පැසිම් මසෙහි සරත් සමයෙහි බැබලුණු, පහ වූ වලා ඇති අහසැ නැගෙන හිරු යම්සේ බැලිය නො හැකි ද, ඇස් අඳුරු කෙරෙයි ද, එසේ ම අනඳයෙනි, දහම් පහය බැලිය නොහැකි විය, ඇස් අඳුරු කරන්නේ විය.

20. අනඳයෙනි, ඉක්බිති මහ සුදසුන් රජුට, 'දහම් පහය ඉදිරියෙහි දහම් නම් පොකුණක් කරවන්නෙම් විම් නම් යෙහෙකැ' යි මේ සිත විය. අනඳයෙනි, මහසුදසුන් රජ දහම් පාය ඉදිරියෙහි දහම් නම් පොකුණක් කැරැවීය. අනඳයෙනි, පෙර දෙසින් ද පැසිම් දෙසින් ද අයමින් යොදුනෙක් විය. උතුරු දිගින් ද දකුණු දිගින් ද පුලුලින් අඩයොදුන් විය. අනඳයෙනි, දහම් පොකුණ ඇතැම් උළු කෙනෙක් රන්මුවා ද ඇතැම් කෙනෙක් රිදීමුවා ද ඇතැම් කෙනෙක් වෙරළුමිණි මුවා ද ඇතැම් කෙනෙක් පළිඟුමුවා දැ යි සිවුවණක් ගඩොළුයෙන් නංවන ලද්දේ විය.

අනඳයෙනි, දහම් පොකුණෙහි, ඇතැම් කෙනෙක් රන්මුවා ද ඇතැම් කෙනෙක් රිදීමුවා ද ඇතැම් කෙනෙක් වෙරෙළුමිණි මුවා ද ඇතැම් කෙනෙක් පළිඟුමුවා දැ යි සිවුවණක් රුවනින් නිමියා වූ සූවිසි හිණි කෙනෙක් වූහ. රන්මුවා හිණෙහි රන්මුවා ටැම්හු ද රිදීමුවා පියගැට ද හිස් ද වූහ. රිදීමුවා හිණෙහි රිදීමුවා ටැම්හු ද රන්මුවා පියගැට ද හිස් ද වූහ. වෙරළු මිණිමුවා හිණෙහි වෙරෙළුමිණිමුවා ටැම්හු ද පළිඟුමුවා පියගැට ද හිස් ද වූහ. පළිඟුමුවා හිණෙහි පළිඟුමුවා ටැම්හු ද වෙරෙළුමිණිමුවා පියගැට ද හිස් ද වූහ.

අනඳයෙනි, දහම් පොකුණ එකක් රුවන්මුවා ද එකක් රිදීමුවා දැ යි පිල් දෙකෙකින් පිරිකෙවුණේ විය. රන්මුවා පිලෙහි රන්මුවා ටැම්හු ද රිදීමුවා පියගැට ද හිස් ද වූහ. රිදීමුවා පිලෙහි රිදී මුවා ටැම්හු ද රන්මුවා පිය ගැට ද හිස් ද වූහ.

ධම්මා ආනන්ද පොක්ඛරණී සත්තහි තාලපන්තීහි පරික්ඛිත්තා අහොසි, එකා තාලපන්ති සොවණ්ණමයා, එකා රූපියමයා, එකා වෙළුරියමයා, එකා ඵලිකමයා, එකා ලොහිතඞ්කමයා, එකා මසාරගල්ලමයා, එකා සබ්බරතනමයා. සොවණ්ණමයස්ස තාලස්ස සොවණ්ණමයො ඛන්ධො අහොසි රූපියමයානි පත්තානි ච ඵලානි ච. රූපියමයස්ස තාලස්ස රූපියමයො ඛන්ධො අහොසි සොවණ්ණමයානි පත්තානි ච ඵලානි ච. වෙළුරියමයස්ස තාලස්ස වෙළුරියමයො ඛන්ධො අහොසි ඵලිකමයානි පත්තානි ච ඵලානි ච. ඵලිකමයස්ස තාලස්ස ඵලිකමයො ඛන්ධො අහොසි වෙළුරියමයානි පත්තානි ච ඵලානි ච. ලොහිතඞ්කමයස්ස තාලස්ස ලොහිතඞ්කමයො ඛන්ධො අහොසි මසාරගල්ලමයානි පත්තානි ච ඵලානි ච. මසාරගල්ලමයස්ස තාලස්ස මසාරගල්ලමයො ඛන්ධො අහොසි ලොහිතඞ්කමයානි පත්තානි ච ඵලානි ච. සබ්බරතනමයස්ස තාලස්ස සබ්බරතනමයො ඛන්ධො අහොසි සබ්බරතනමයානි පත්තානි ච ඵලානි ච. තාසං ඛො පන ආනන්ද තාලපන්තීනං වාතෙරිතානං සද්දො අහොසි වග්ගු ච රජනීයො ච කමනීයො ච මදනීයො ච. සෙය්‍යථාපි ආනන්ද පඤ්චඞ්ගිකස්ස තූරියස්ස සුවිනීතස්ස සුප්පටිතාළිතස්ස කුසලෙහි සමන්නාහතස්ස සද්දො හොති වග්ගු ච රජනීයො ච කමනීයො ච මදනීයො ච, එවමෙව ඛො ආනන්ද තාසං තාලපන්තීනං වාතෙරිතානං සද්දො අහොසි වග්ගු ච රජනීයො ච කමනීයො ච මදනීයො ච. යෙ ඛො පනානන්ද තෙන සමයෙන කුසාවතියා රාජධානියා ධුත්තා අහෙසුං සොණ්ඩා පිපාසා, තෙ තාසං තාලපන්තීනං වාතෙරිතානං සද්දෙසු පරිචාරෙසුං.

නිට්ඨිතෙ ඛො පනානන්ද ධම්මෙ ච පාසාදෙ ධම්මාය ච පොක්ඛරණියා රාජා මහාසුදස්සනො. යෙ[1] තෙන සමයෙන සමණෙසු වා සමණසම්මතා බ්‍රාහ්මණෙසු වා බ්‍රාහ්මණසම්මතා තෙ සබ්බකාමෙහි සන්තප්පෙත්වා ධම්මං පාසාදං අභිරුහි.

පඨමභාණවාරො.

1. යෙ ඛො පනානන්ද. (සයා, කා.)

ආනන්දයෙනි, දහම් පොකුණ එක් තල්පෙලක් රන්මුවා ද එක් තල්පෙලක් රිදීමුවා ද එක් තල්පෙලක් වෙරළුමිණිමුවා ද එක් තල්පෙලක් පළිඟුමුවා ද එක් තල්පෙලක් රතුමිණිමුවා ද එක් තල් පෙලක් මැසිරිගල් මුවා ද එක් තල්පෙලක් සියලු රුවන්මුවා දැ යි සත් තල්පෙලෙකින් පිරිකෙවුණේ විය. රන්මුවා තල්රුකැ රන්මුවා කඳ ද රිදීමුවා පත්‍ර ද ඵල ද වූහ. රිදීමුවා තල් රුකෙහි රිදීමුවා කඳ ද රන්මුවා පත්‍ර ද ඵල ද වූහ. වෙරෙළුමිණිමුවා තල්රුකැ වෙරළුමිණිමුවා කඳ ද පළිඟුමුවා පත්‍ර ද ඵල ද වූහ. පළිඟුමුවා තල්රුකැ පළිඟුමුවා කඳ ද වෙරෙළුමිණිමුවා පත්‍ර ද ඵල ද වූහ. රත්මිණිමුවා තල්රුකැ රත්මිණිමුවා කඳ ද මැසිරිගල්මුවා පත්‍ර ද ඵල ද වූහ. මැසිරිගල්මුවා තල්රුකැ මැසිරිගල්මුවා කඳ ද රත්මිණිමුවා පත්‍ර ද ඵල ද වූහ. සියලු රුවන් මුවා තල් රුකැ සව්රුවන්මුවා කඳ ද සව්රුවන්මුවා පත් ද පල ද වූහ. ආනන්දයෙනි, සුළඟින් සැලුණු ඒ තල්රුක් පෙලේ මිහිරි වූ සිත් අලවන කන්කලු වූ, සිත් මත් කරන හඬෙක් විය. ආනන්දයෙනි, සමත් තුරුවායකු විසින් මොනොවට වැයූ මොනොවට ගැයූ පසඟතුරුවන් ගොස යම්සේ මියුරුත් සිත් අලවනුත් කන්කලුත් සිත කුල්මත් කරනුත් වේ ද, ආනන්දයෙනි, එසේ ම සුළඟින් සැලුණු ඒ තල්රුක් පෙලේ හඬ මියුරු ද සිත් අලවනු ද කන්කලු ද සිත් කුල්මත් කරනු ද විය. ආනන්දයෙනි, එසමයෙහි කුසාවතී රජදහනැ සුරාසොඬ වූ මත් පැනෙහි ගිජු වූ යම් ධූර්ත කෙනෙක් වූහු ද, ඔහු ඒ තල්රුක් පෙලැ හඬින් එහි රැස් වැ ඉඳුරන් හැසිරවූහ (නැටුම් ඈ කළාහ.)

ආනන්දයෙනි, දහම් පහය ද දහම් පොකුණ ද කරවා නිමැවූ කලැ මහ සුදසුන් රජ, එ සමයෙහි මහණුන් අතුරැ මහණ යැ යි සම්මත වූ ද බමුණන් අතුරැ බමුණු යැ යි සම්මත වූ ද යම් කෙනෙක් වූහු නම්, ඔවුන් රිසි රිසි හැම දැයින් සතපා, දහම් පහයට නැංගේ ය.

පළමු බණවර යැ.

ඣානසමාපත්තිපටිලාභො

21. අථ ඛො ආනන්ද රඤ්ඤො මහාසුදස්සනස්ස එතදහොසි: කිස්ස නු ඛො මෙ ඉදං කම්මස්ස ඵලං, කිස්ස කම්මස්ස විපාකො, යෙනාහං එතරහි එවං මහිද්ධිකො එවං මහානුභාවො ති. අථ ඛො ආනන්ද රඤ්ඤො මහාසුදස්සනස්ස එතදහොසි: තිණ්ණං ඛො මෙ ඉදං කම්මානං ඵලං තිණ්ණං කම්මානං විපාකො, යෙනාහං එතරහි එවං මහිද්ධිකො එවං මහානුභාවො, සෙය්‍යථීදං: දානස්ස දමස්ස සංයමස්සාති. අථ ඛො ආනන්ද රාජා මහාසුදස්සනො යෙන මහාවියූහං කූටාගාරං තෙනුපසඞ්කමි. උපසඞ්කමිත්වා මහාවියූහස්ස කූටාගාරස්ස ද්වාරෙ ඨිතො උදානං උදානෙසි. 'තිට්ඨ කාමවිතක්ක, තිට්ඨ බ්‍යාපාදවිතක්ක, තිට්ඨ විහිංසාවිතක්ක, එත්තාවතා කාමවිතක්ක, එත්තාවතා බ්‍යාපාදවිතක්ක, එත්තාවතා විහිංසාවිතක්කා'ති.

22. අථ ඛො ආනන්ද රාජා මහාසුදස්සනො මහාවියූහං කූටාගාරං පවිසිත්වා සොවණ්ණමයෙ පල්ලඞ්කෙ නිසින්නො විවිච්චෙව කාමෙහි විවිච්ච අකුසලෙහි ධම්මෙහි සවිතක්කං සවිචාරං විවෙකජං පීතිසුඛං පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහාසි. විතක්කවිචාරානං වූපසමා අජ්ඣත්තං සම්පසාදනං චෙතසො එකොදිභාවං අවිතක්කං අවිචාරං සමාධිජං පීතිසුඛං දුතියං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහාසි. පීතියා ච විරාගා උපෙක්ඛකො ච විහාසි. සතො ච සම්පජානො සුඛඤ්ච කායෙන පටිසංවෙදෙසි. යන්තං අරියා ආචික්ඛන්ති උපෙක්ඛකො සතිමා සුඛවිහාරීති තං තතියං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහාසි, සුඛස්ස ච පහානා දුක්ඛස්ස ච පහානා පුබ්බෙව සොමනස්සදොමනස්සානං අත්ථඞ්ගමා අදුක්ඛමසුඛං උපෙක්ඛාසතිපාරිසුද්ධිං චතුත්ථං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහාසි.

23. අථ ඛො ආනන්ද රාජා මහාසුදස්සනො මහාවියූහා කූටාගාරා නික්ඛමිත්වා සොවණ්ණමයං කූටාගාරං පවිසිත්වා රූපියමයෙ පල්ලඞ්කෙ නිසින්නො මෙත්තාසහගතෙන චෙතසා එකං දිසං ඵරිත්වා විහාසි. තථා දුතියං, තථා තතියං, තථා චතුත්ථං, ඉති උද්ධමධො තිරියං සබ්බධි සබ්බත්තතාය සබ්බාවන්තං ලොකං මෙත්තාසහගතෙන චෙතසා විපුලෙන මහග්ගතෙන අප්පමාණෙන අවෙරෙන අබ්‍යාපජ්ජෙන ඵරිත්වා විහාසි, කරුණාසහගතෙන චෙතසා, -පෙ- මුදිතාසහගතෙන චෙතසා -පෙ- උපෙක්ඛාසහගතෙන චෙතසා එකං දිසං ඵරිත්වා විහාසි. තථා දුතියං, තථා තතියං තථා චතුත්ථං, ඉති උද්ධමධො තිරියං සබ්බධි සබ්බත්තතාය සබ්බාවන්තං ලොකං උපෙක්ඛාසහගතෙන චෙතසා විපුලෙන මහග්ගතෙන අප්පමාණෙන අවෙරෙන අබ්‍යාපජ්ජෙන ඵරිත්වා විහාසි.

දහන් සමවත් ලැබීම

21. අනඳයෙනි, ඉක්බිති "යම් හෙයෙකින් මම් දැන් මෙසේ මහර්ධි ඇතියෙම් ද මහත් ආනුභාව ඇතියෙම් ද, මෙය මගේ කවර කර්මයෙක ඵලයෙක් ද? කවර කර්මයෙක විපාකයෙක් ද?" යි මහ සුදසුන් රජුට මෙ සිත විය. ඉක්බිති අනඳයෙනි, මහසුදසුන් රජුට 'යම් හෙයෙකින් මම් දැන් මෙසේ මහත් සෘද්ධි ඇතියෙම්, මෙසේ මහත් ආනුභාව ඇතියෙම් වෙම් ද, මෙය දන දම සංයම යන තුන් පින් කම්වල ඵල ය, මේ තුන්-පින්කම් වල විපාකය යැ' යි මෙ සිත විය. අනඳයෙනි, ඉක්බිති මහසුදසුන් රජ **මහාව්‍යූහ** කුළුගෙය කරා එළැඹියේ ය. එළැඹ, මහාව්‍යූහ කුළුගෙයැ දෙරැ සිටියේ, "කාමවිතර්කය සිටු. ව්‍යාපාද විතර්කය, සිටු. විහිංසා-විතර්කය, සිටු. කාමවිතර්කය, මෙතෙකින් නවතුව, ව්‍යාපාදවිතර්කය, මෙතෙකින් නවතුව, විහිංසාවිතර්කය, මෙ තෙකින් නවතුව' යි උදන් ඇනි ය.

22. අනඳයෙනි, එයට පසු මහසුදසුන් රජ මහාව්‍යූහ කුළුගෙයට වැද, රන්මුවා පළඟැ හුන්නේ, කාමයන් ගෙන් වෙන් වැ ම, අකුසල් දහමුන් ගෙන් වෙන් වැ ම, විතර්ක සහිත විචාර සහිත, විවෙකයෙන් උපන්, ප්‍රීති-යත් චිත්ත සුඛයත් ඇති, පළමු වන දහන ලැබ විසීය. විතර්ක විචාරයන් සංසිඳීමෙන්, තමා තුළැ පැහැදීම ඇති කරන, සිතැ එකඟ බව ඇති විතර්ක රහිත, විචාර රහිත, සමාධියෙන් උපන්, ප්‍රීතියත් සුඛයත් ඇති, දෙවෙනි දහන ලැබ විසී ය. ප්‍රීතිය ද පහ වීමෙන් උපෙක්ෂා ඇත්තේ ද විසී ය. සිහි ඇත්තේ නුවණින් දන්නේ සුවය නාම කයින් වින්දේ ය. 'උපෙක්ෂක වූයේ සිහි ඇත්තේ සුව වුසුම් ඇත්තේ යැ' යි යමක්හු ඇරබැ ආර්‍ය්‍යයෝ කියත් ද, ඒ තෙවෙනි දහන ලැබ විසී ය. සුඛවේදනා ද පහ කිරීමෙන්, දුඃඛවේදනා ද පහ කිරීමෙන් කල් තබා ම සොම්නස් දොම්නසුන් බැහැරැ ලීමෙන් දුඃඛ වේදනා ද නැති සුඛ වේදනා ද නැති, උපේක්ෂා ව ද සිහිය ද යන දෙදෙනා ගේ පිරිසිදු බව් ඇති සතර වැනි දහන ලැබ විසී ය.

23. අනඳයෙනි, ඉක්බිති මහසුදසුන් රජ මහාව්‍යූහ කූටාගාරයෙන් නික්මැ රන්මුවා කුළුගෙට වැද රිදීමුවා පළඟෙහි හුන්නේ, මෙත් සහගිය සිතින් එක් දෙසක් පැතිරැ විසී ය. එසේ දෙවෙනි දෙස ද තෙවෙනි දෙස ද සිවුවැනි දෙස ද, මෙසේ උඩ ද යට ද සරස ද හැම දෙසැ හැම දෙනා ම ආත්මසමතායෙන් (මේ අන් එකෙකැ යි වෙනසක් නොසිතා තමා හා සමබවට පැමිණැවීමෙන්) වෛර නැති ව්‍යාපාද නැති, මහත් වූ මහද්ගත වූ අප්‍රමාණ වූ මෙත්සහගිය සිතින් පැතිර විසී ය. එසේ ම කරුණා සහගත සිතින් . . . මුදිතා සහගත සිතින් . . . උපෙක්ෂා සහගත සිතින් එක් දෙසක් පැතිරැ විසී ය. එසේ දෙවෙනි දෙස ද. එසේ තෙවෙනි දෙස ද එසේ සිවුවැනි දෙස ද, මෙසේ උඩ ද යට ද සරස ද හැම දෙසෙහි ම හැම දෙනා ම ආත්මසමතායෙන් (මේ අන් එකෙකැ යි විභාග නො කොට තමා හා සමබවට පැමිණැවීමෙන්) වෛර නැති ව්‍යාපාද නැති මහත් වූ මහද්ගත වූ අප්‍රමාණ වූ උපෙක්ෂාසහගත සිතින් පැතිර විසී ය.

නගරාදීනි

24. රඤ්ඤො ආනන්ද මහාසුදස්සනස්ස චතුරාසීතිනගරසහස්සානි අහෙසුං කුසාවතීරාජධානිපමුඛානි, චතුරාසීතිපාසාදසහස්සානි අහෙසුං ධම්මපාසාදපමුඛානි, චතුරාසීතිකූටාගාරසහස්සානි අහෙසුං මහාවියූහකූටාගාරපමුඛානි.

චතුරාසීතිපල්ලඞ්කසහස්සානි අහෙසුං සොවණ්ණමයානි රූපියමයානි දන්තමයානි සාරමයානි ගොණකත්ථතානි පටිකත්ථතානි පටලිකත්ථතානි කාදලිමිගපවරපච්චත්ථරණානි සඋත්තරච්ඡදානි උභතොලොහිතකූපධානානි. චතුරාසීතිනාගසහස්සානි අහෙසුං සොවණ්ණාලඞ්කාරානි සොවණ්ණධජානි හෙමජාලපටිච්ඡන්නානි උපොසථනාගරාජපමුඛානි, චතුරාසීතිඅස්සසහස්සානි අහෙසුං සොවණ්ණාලඞ්කාරානි සොවණ්ණධජානි හෙමජාලපටිච්ඡන්නානි වලාහකඅස්සරාජපමුඛානි, චතුරාසීතිරථසහස්සානි අහෙසුං සීහචම්මපරිවාරානි බ්‍යග්ඝචම්මපරිවාරානි දීපිචම්මපරිවාරානි පණ්ඩුකම්බලපරිවාරානි සොවණ්ණාලඞ්කාරානි සොවණ්ණධජානි හෙමජාලපටිච්ඡන්නානි වෙජයන්තරථපමුඛානි, චතුරාසීතිමණිසහස්සානි අහෙසුං මණිරතනපමුඛානි, චතුරාසීතිඉත්ථිසහස්සානි අහෙසුං සුභද්දාදෙවිපමුඛානි, චතුරාසීතිගහපතිසහස්සානි අහෙසුං ගහපතිරතනපමුඛානි, චතුරාසීතිඛත්තියසහස්සානි අහෙසුං අනුයන්තානි පරිනායකරතනපමුඛානි, චතුරාසීතිධෙනුසහස්සානි අහෙසුං ධුවසන්දනානි[1] කංසූපධාරණානි, චතුරාසීතිවත්ථකොටිසහස්සානි අහෙසුං ඛොමසුඛුමානං කප්පාසිකසුඛුමානං කොසෙය්‍යසුඛුමානං කම්බලසුඛුමානං. රඤ්ඤො ආනන්ද මහාසුදස්සනස්ස චතුරාසීතිථාලිපාකසහස්සානි සායං පාතං භත්තාභිහාරො අභිහරීයිත්ථ.

25. තෙන ඛො පනානන්ද සමයෙන රඤ්ඤො මහාසුදස්සනස්ස චතුරාසීති නාගසහස්සානි සායං පාතං උපට්ඨානං ගච්ඡන්ති. අථ ඛො ආනන්ද රඤ්ඤො මහාසුදස්සනස්ස එතදහොසි: ඉමානි ඛො මෙ චතුරාසීති නාගසහස්සානි සායං පාතං උපට්ඨානං ආගච්ඡන්ති. යන්නූන වස්සසතස්ස වස්සසතස්ස අච්චයෙන ද්වෙචත්තාරීසං නාගසහස්සානි ද්වෙචත්තාරීසං නාගසහස්සානි සකිං සකිං උපට්ඨානං ආගච්ඡෙය්‍යුන්ති. අථ ඛො ආනන්ද රාජා මහාසුදස්සනො පරිනායකරතනං ආමන්තෙසි, 'ඉමානි ඛො මෙ සම්ම පරිනායකරතන චතුරාසීතිනාගසහස්සානි සායං පාතං උපට්ඨානං ආගච්ඡන්ති. තෙන හි සම්ම පරිනායකරතන වස්සසතස්ස වස්සසතස්ස අච්චයෙන ද්වෙචත්තාරීසං නාගසහස්සානි ද්වෙචත්තාරීසං නාගසහස්සානි සකිං සකිං උපට්ඨානං ආගච්ඡන්තූ'ති. 'එවං දෙවා,'ති ඛො ආනන්ද පරිනායකරතනං රඤ්ඤො මහාසුදස්සනස්ස පච්චස්සොසි. අථ ඛො ආනන්ද රඤ්ඤො මහාසුදස්සනස්ස අපරෙන සමයෙන වස්සසතස්ස වස්සසතස්ස අච්චයෙන ද්වෙචත්තාරීසං නාගසහස්සානි ද්වෙචත්තාරීසං නාගසහස්සානි සකිං සකිං උපට්ඨානං ආගමංසු.

1. දුහසන්දනානි - මජසං. දුකූලසන්දනානි PTS.

නගරාදිහු

24. අනඳයෙනි, මහසුදසුන් රජුට කුසාවතී රාජධානිය ප්‍රමුඛ කොටැති අසූසාර දහසෙක් නුවරවල් වූහ. දහම් පාය පාමොක් කොටැති සුවාසූ දහසෙක් ප්‍රාසාදයෝ වූහ. මහාව්‍යූහ කූටාගාරය ප්‍රමුඛ කොටැති සුවාසූ දහසෙක් කුළුගෙවල් වූහ.

රන්මුවා වූ ද රිදීමුවා වූ ද ඇත්දත්මුවා වූ ද දැවමුවා වූ ද කොඳපලස් අතුළ, සුදු එළුලොම්මුවා ඇතිරි අතුළ, ගන පුප් එළුලොම් ඇතිරි අතුළ, කෙහෙල් මුවසමින් කළ උතුම් පසතුරුණු ඇති, උඩුවියන් සහිත, හිස් දෙර පාමුල යන දෙපසැ රතු කන්වයින් ඇති සුවාසූදහසෙක් පළඟහු වූහ. රන් අබරණින් සැදුණු රන් දද සහිත, රන්දැලින් වසන ලද, උපොසථ ඇත් රජු පාමොක් කොටැති සුවාසූ දහසෙක් ඇත්තු වූහ. රන් අබරණින් සරසන ලද, රන් දද සහිත, රන්දැලින් පිළිසන් වලාහක අස්රජු පාමොක් කොටැති සුවාසූ දහසෙක් අස්සු වූහ. සිංහ සමින් වසන ලද, ව්‍යාඝ්‍ර සමින් වසන ලද, දිවි සමින් වසන ලද, පඬු පැහැ කම්බලයෙන් වසන ලද, රන් අබරණ ඇති, රන් දද ඇති, රන් දැලින් වසන ලද, විජයොත් රිය පාමොක් කොටැති රිය සුවාසූ දහසෙක් වූහ. මිණිරුවන පාමොක් කොටැති සුවාසූදහසෙක් මිණිහු වූහ. සුභද්‍රා දේවිය පාමොක් කොටැති සුවාසූ දහසෙක් ස්ත්‍රීහු වූහ. ගැහැවිරුවන පාමොක් කොටැති සුවාසූ දහසෙක් ගැහැවියෝ වූහ. පරිනායක රත්නය පාමොක් කොටැති අනුව යන සුවාසූ දහසෙක් කැත්හු වූහ. හැම කල්හි කිරි දෙවා ගත හැකි රන් සැට්ටයෙන් සරසන ලද සුවාසූ දහසෙක් දෙන්නු වූහ. සියුම් කොමු පිළී ද සියුම් කපු පිළී ද සියුම් පට පිළී ද සියුම් කම්බල ද යි පිළී සුවාසූ කෙළ දහසෙක් විය. අනඳයෙනි, මහසුදසුන් රජුට උදේ සවස එළැවෙන බත්තලි සුවාසූ දහසෙක් විය.

25. එ සමයෙහි මහ සුදසුන් රජුට සුවාසූ දහසෙක් ඇත්තු උදේ සවස උවටනට යෙත්. එ කලැ මහසුදසුන් රජුට ''මේ සුවාසූ දහසෙක් ඇත්තු උදේ සවස මට උවටනට එත්. හවුරුදු සියයක් සියයක් ඇවෑමෙන් සතළිස් දෙදහසෙක් සතළිස් දෙදහසෙක් ඇත්තු එක් වරක් එක් වරක් මට උවටනට එන්නාහු නම් මැනැවැ'' යි මෙ සිත විය. ඉක්බිති අනඳයෙනි, මහසුදසුන් රජ පරිනායක රුවන බණවා, ''සගය පරිනායක රත්නය, මෙ සුවාසූ දහසෙක් ඇත්තු උදේ සවස උවටනට එත්. සගය, පරිනායක රත්නය, එ බැවින් හවුරුදු සියයක් සියයක් ඇවෑමෙන් දෙසාළිස් දහසෙක් දෙසාළිස් දහසෙක් ඇත්තු එක් වරක් එක් වරක් උවටනට එත් වා'' යි කී ය. අනඳයෙනි, 'එසේ ය, දෙවයිනි' යි කියා පරිනායක රත්නය මහසුදසුන් රජුට පිළිවදන් ඇස්විය. අනඳයෙනි, එයට පසු කලැ හවුරුදු සියයක් සියයක් ඇවෑමෙන් ඇත්තු දෙසාළිස් දහසෙක් දෙසාළිස් දහසෙක් එක් වරක් එක් වරක් උවටනට ආහ.

සුභද්ද යූපසඞ්කමනං

26. අථ ඛො ආනන්ද සුභද්දාය දෙවියා බහුන්නං වස්සානං බහුන්නං වස්සසහස්සානං අච්චයෙන එතදහොසි: චිරදිට්ඨො ඛො මෙ රාජා මහාසුදස්සනො. යන්නූනාහං රාජානං මහාසුදස්සනං දස්සනාය උපසඞ්කමෙය්යන්ති. අථ ඛො ආනන්ද සුභද්දා දෙවී ඉත්ථාගාරං ආමන්තෙසි, "එථ තුම්හෙ සීසානි නහායථ, පීතානි වත්ථානි පාරුපථ, චිරදිට්ඨො නො රාජා මහාසුදස්සනො. රාජානං මහාසුදස්සනං දස්සනාය උපසඞ්කමිස්සාමා'ති. එවං අය්යෙ'ති ඛො ආනන්ද ඉත්ථාගාරං සුභද්දාය දෙවියා පටිස්සුත්වා සීසානි නහායිත්වා පීතානි වත්ථානි පාරුපිත්වා යෙන සුභද්දා දෙවී තෙනුපසඞ්කමි. අථ ඛො ආනන්ද සුභද්දා දෙවී පරිණායකරතනං ආමන්තෙසි: "කප්පෙහි සම්ම පරිණායකරතන චතුරඞ්ගිනිං සෙනං, චිරදිට්ඨො නො රාජා මහාසුදස්සනො, රාජානං මහාසුදස්සනං දස්සනාය උපසඞ්කමිස්සාමා''ති. 'එවං දෙවී'ති ඛො ආනන්ද පරිණායකරතනං සුභද්දාය දෙවියා පටිස්සුත්වා චතුරඞ්ගිනිං සෙනං කප්පාපෙත්වා, සුභද්දාය දෙවියා පටිවෙදෙසි. 'කප්පිතා ඛො දෙවී චතුරඞ්ගිනී සෙනා, යස්ස'දානි කාලං මඤ්ඤසී'ති. අථ ඛො ආනන්ද සුභද්දා දෙවී චතුරඞ්ගිනියා සෙනාය සද්ධිං ඉත්ථාගාරෙන යෙන ධම්මො පාසාදො තෙනුපසඞ්කමි, උපසඞ්කමිත්වා ධම්මං පාසාදං අභිරුහිත්වා යෙන මහාවියූහං කූටාගාරං තෙනුපසඞ්කමි, උපසඞ්කමිත්වා මහාවියූහස්ස කූටාගාරස්ස ද්වාරබාහං ආලම්බිත්වා අට්ඨාසි.

අථ ඛො ආනන්ද රාජා මහාසුදස්සනො සද්දං සුත්වා කින්නු ඛො මහතො විය ජනකායස්ස සද්දොති, මහාවියූහකූටාගාරා නික්ඛමන්තො අද්දස සුභද්දං දෙවිං ද්වාරබාහං ආලම්බිත්වා ඨිතං, දිස්වාන සුභද්දං දෙවිං එතදවොච: 'එත්ථෙව දෙවි තිට්ඨ මා පාවිසී'ති. අථ ඛො ආනන්ද රාජා මහාසුදස්සනො අඤ්ඤතරං පුරිසං ආමන්තෙසි: 'එහි ත්වං අම්භො පුරිස, මහාවියූහා කූටාගාරා සොවණ්ණමයං පල්ලඞ්කං නීහරිත්වා සබ්බසොවණ්ණමයෙ තාලවනෙ පඤ්ඤපෙහී'ති. 'එවං දෙවා'ති ඛො ආනන්ද සො පුරිසො රඤ්ඤො මහාසුදස්සනස්ස පටිස්සුත්වා මහාවියූහා කූටාගාරා සොවණ්ණමයං පල්ලඞ්කං නීහරිත්වා සබ්බසොවණ්ණමයෙ තාලවනෙ පඤ්ඤපෙසි. අථ ඛො ආනන්ද රාජා මහාසුදස්සනො දක්ඛිණෙන පස්සෙන සීහසෙය්යං කප්පෙසි පාදෙ පාදං අච්චාධාය සතො සම්පජානො.

අථ ඛො ආනන්ද සුභද්දාය දෙවියා එතදහොසි: විප්පසන්නානි ඛො රඤ්ඤො මහාසුදස්සනස්ස ඉන්ද්‍රියානි පරිසුද්ධො ඡවිවණ්ණො පරියොදාතො, මා හෙව ඛො රාජා මහාසුදස්සනො කාලමකාසීති. රාජානං මහාසුදස්සනං එතදවොච: ඉමානි ඛො තෙ දෙව චතුරාසීතිනගරසහස්සානි කුසාවතිරාජධානිපමුඛානි. එත්ථ දෙව ඡන්දං ජනෙහි ජීවිතෙ අපෙක්ඛං කරොහි ඉමානි තෙ දෙව චතුරාසීතිපාසාදසහස්සානි ධම්මපාසාදපමුඛානි, එත්ථ ඡන්දං ජනෙහි

සුභද්‍රාව එළැඹීම

26. අනඳයෙනි, එ කලැ බොහෝ හවුරුදු ගණනෙක බොහෝ හවුරුදු දහස් ගණනෙක ඇවෑමෙන් සුභද්‍රා දේවියට, ''මහ සුදසුන් රජ මා විසින් දුටු බොහෝ කල් ඇත්තේ ය. මම මහසුදසුන් රජු දක්නට ගියෙම් වීම් නම් යෙහෙකැ'' යි මෙ සිත විය. අනඳයෙනි, ඉක්බිති සුභද්‍රා දෙවී ඇතොවුර බණවා, ''තෙපි එවු. හිස් සෝද නාවු. රන්වන් පිළි හැඳ පොරොවවු. මහසුදසුන් රජ අප විසින් දක්නා ලද බොහෝ කල් ඇත්තේ ය. මහ සුදසුන් රජු දක්නට එළැඹෙන්නම්හ'' යි කිවු ය. 'එසේ යැ ආර්‍ය්‍යාවෙනි' යි ම ඇතොවුර සුභද්‍රා දෙවියට පිළිවදන් දී, හිස් සෝද නා, රන්වන් පිළි හැඳ පෙරෙවැ සුභද්‍රා දේවිය කරා එළැඹියාහ. අනඳයෙනි, ඉක්බිති සුභද්‍රා දේවී පරිනායක රත්නය බණවා ''සගය පරිනායක රත්නය සිවුරඟ සෙන් සදව. අප විසින් මහසුදසුන් රජ දක්නා ලද බොහෝ කල් ඇත්තේ ය. මහසුදසුන් රජු දක්නට එළැඹෙන්නම්හ'' යි කිවු ය. 'එසේ යැ, දේවීනි' යි කියා ම පරිනායක රත්නය සුභද්‍රා දේවියට පිළිවදන් දී, සිවුරඟ සෙන් සදවා, 'දේවියනි, සිවුරඟ සෙන් සරසන ලදි. යම් ගමනකට සිතවු ද, එයට කල් වේ' යැ යි සැළ කෙළේ ය. අනඳයෙනි, ඉක්බිති සුභද්‍රා දේවී සිවුරඟ සෙන් ද ඇතොවුර ද කැටුව දහම්පාය කරා එළැඹුණා ය. එළැඹ දහම්පහය නැඟ, මහාව්‍යූහ කුළුගෙය කරා එළැඹ, එහි දෙරබාවැ එල්බැ සිටියා ය.

අනඳයෙනි, එ කල්හි මහ සුදසුන් රජ ඔවුන් එන හඬ අසා, 'කිමෙක් ද? මහ ජන මුළුවෙක හඬ නියා!' යි සිතා, මහාව්‍යූහ කුළුගෙයින් නික්මෙන්නේ, දෙර බා වැ එල්බැ සිටි සුභද්‍රා දේවිය දුටුයේය. දැක, ''දේවිය, ඔහි ම සිටු, ඇතුළට නො වදුව' යි කී ය. අනඳයෙනි, ඉක්බිති මහසුදසුන් රජ එක්තරා මිනිසකු බණවා, 'හෙම්බා මිනිස, තෝ මෙහි එව. මහාව්‍යූහ කුළුගෙන් රන්මුවා පළඟක් ගෙනවුත් සියල්ල රන්මුවා වූ තල් වෙනෙහි පණවව' යි කී ය. 'දේවයිනි, එසේ යැ' යි කියා ම එ මිනිසා මහ සුදසුන් රජුට පිළිවදන් දී, මහාව්‍යූහ කුළුගෙයින් රන්මුවා පළඟක් ගෙනවුත් සියල්ල රන්මුවා තල්වෙනෙහි පැණැවී ය. අනඳයෙනි, ඉක්බිති මහසුදසුන් රජ දකුණු පයෙහි වම් පය මඳක් හයා තබා සිහි නුවණ ඇති වැ දකුණැලයෙන් සිංහශය්‍යායෙන් ශයනය කෙළේ ය.

අනඳයෙනි, එ කලැ සුභද්‍රා දේවියට ''මහසුදසුන් රජුගේ ඉඳුරෝ වෙසෙසින් පහන්හ. සිවිපැහැය පිරිසිදු ය, පබසර ය. මහ සුදසුන් රජ කලුරිය නො කෙරේ වා'' යි මේ සිත විය. ඕ මහසුදසුන් රජුට මෙසේ කිවු ය: ''දේවයිනි, කුශාවතී රජදහන පාමොක් කොටැති මේ ඔබ සතු නුවර සුවාසූ දහසෙකි. දේවයිනි, මෙහි ඇල්ම උපදවන්න, දිවියෙහි අපේක්ෂාව කරන්න. දේවයිනි, දහම් පාය පාමොක් කොටැති ඔබ සතු මේ ප්‍රාසාද සුවාසූ දහයෙකි. දේවයිනි, මෙහි

ජීවිතෙ අපෙක්ඛං කරොහි, ඉමානි තෙ දෙව චතුරාසීතිකූටාගාරසහස්සානි මහාවියූහකූටාගාරපමුඛානි, එත්ථ දෙව ඡන්දං ජනෙහි ජීවිතෙ අපෙක්ඛං කරොහි, ඉමානි තෙ දෙව චතුරාසීතිපල්ලඞ්කසහස්සානි සොවණ්ණමයානි රූපියමයානි දන්තමයානි සාරමයානි ගොණකත්ථතානි පටිකත්ථතානි පටලිකත්ථතානි කාදලිමිගපවරපච්චත්ථරණානි සඋත්තරච්ඡදානි උභතොලොහිතකූපධානානි. එත්ථ දෙව ඡන්දං ජනෙහි ජීවිතෙ අපෙක්ඛං කරොහි ඉමානි තෙ දෙව චතුරාසීතිනාගසහස්සානි සොවණ්ණාලඞ්කාරානි සොවණ්ණධජානි හෙමජාලපටිච්ඡන්නානි උපොසථනාගරාජපමුඛානි, එත්ථ දෙව ඡන්දං ජනෙහි ජීවිතෙ අපෙක්ඛං කරොහි. ඉමානි තෙ දෙව චතුරාසීතිඅස්සසහස්සානි සොවණ්ණාලඞ්කාරානි සොවණ්ණධජානි හෙමජාලපටිච්ඡන්නානි වලාහකඅස්සරාජපමුඛානි, එත්ථ දෙව ඡන්දං ජනෙහි ජීවිතෙ අපෙක්ඛං කරොහි. ඉමානි තෙ දෙව චතුරාසීතිරථසහස්සානි සීහචම්මපරිවාරානි බ්‍යග්ඝචම්මපරිවාරානි දීපිචම්මපරිවාරානි පණ්ඩුකම්බලපරිවාරානි සොවණ්ණාලඞ්කාරානි සොවණ්ණධජානි හෙමජාලපටිච්ඡන්නානි වෙජයන්තරථපමුඛානි,[1] එත්ථ දෙව ඡන්දං ජනෙහි ජීවිතෙ අපෙක්ඛං කරොහි, ඉමානි තෙ දෙව චතුරාසීතිමණිසහස්සානි මණිරතනපමුඛානි, එත්ථ දෙව ඡන්දං ජනෙහි ජීවිතෙ අපෙක්ඛං කරොහි, ඉමානි තෙ දෙව චතුරාසීතිඉත්ථිසහස්සානි ඉත්ථිරතනපමුඛානි, එත්ථ දෙව ඡන්දං ජනෙහි ජීවිතෙ අපෙක්ඛං කරොහි, ඉමානි තෙ දෙව චතුරාසීතිගහපතිසහස්සානි ගහපතිරතනපමුඛානි, එත්ථ දෙව ඡන්දං ජනෙහි ජීවිතෙ අපෙක්ඛං කරොහි. ඉමානි තෙ දෙව චතුරාසීතිඛත්තියසහස්සානි අනුයන්තානි පරිනායකරතනපමුඛානි, එත්ථ දෙව ඡන්දං ජනෙහි ජීවිතෙ අපෙක්ඛං කරොහි. ඉමානි තෙ දෙව චතුරාසීතිධෙනුසහස්සානි දුකූලසන්දනානි කංසූපධාරණානි, එත්ථ දෙව ඡන්දං ජනෙහි ජීවිතෙ අපෙක්ඛං කරොහි. ඉමානි තෙ දෙව චතුරාසීතිවත්ථකොටිසහස්සානි ඛොමසුඛුමානං කප්පාසිකසුඛුමානං කොසෙය්‍යසුඛුමානං කම්බලසුඛුමානං, එත්ථ දෙව ඡන්දං ජනෙහි ජීවිතෙ අපෙක්ඛං කරොහි. ඉමානි තෙ දෙව චතුරාසීතිථාලිපාකසහස්සානි සායං පාතං භත්තාභිහාරො අභිහරීයති, එත්ථ දෙව ඡන්දං ජනෙහි ජීවිතෙ අපෙක්ඛං කරොහී''ති.

1. වෙජයන්තරථපමුඛානි (බහුසු) අසෙසුකුසු විදිසෙසු ධාතුකසු පකාරස්ස දම්සකං දිස්සතෙ.

ඇල්ම උපදවන්න, ජීවිතය කෙරෙහි අපෙක්ෂාව කරන්න. දේවයිනි, මහාව්‍යූහ කූළගෙය පාමොක් කොටැති ඔබ සතු මේ කළුගෙ සුවාසූ දහසෙක් වෙයි. මෙහි ඇල්ම උපදවන්න, ජීවිතයෙහි අපේක්ෂාව කරන්න. දේවයිනි, රන්මුවා ද රිදීමුවා ද ඇත්දත්මුවා ද දැවමුවා ද වූ කොඳුපලස් අතුළ, සුදු එළුලොම්මුවා ඇතිරි අතුළ, කෙහෙල්මුව සමින් කළ උතුම් පසතුරුණු ඇති උඩුවියන් සහිත, හිස්දෙර පාමුල යන දෙ පසැ රතු කන්වයින් ඇති, සුවාසූ දහසෙක් ඔබ සතු පළඟහු ඇත. දේවයිනි, මෙහි ඡන්දය උපදවන්න, ජීවිතයෙහි අපේක්ෂාව කරන්න. දෙවයිනි, රන් අබරණ ඇති, රන් දද ඇති, රන් දැලින් පිළිසත් උපොසථ ඇත්රජු පාමොක් කොටැති මේ ඔබගේ සුවාසූ දහසෙක් ඇත්තු වෙති. දේවයිනි, මෙවුන් කෙරෙහි ඇල්ම දනවන්න, ජීවිතයෙහි අපේක්ෂාව කරන්න. දේවයිනි, රන් අබරණ පලන්, රන් දද ඇති, රන් දැලින් පිළිසත්, වලාහක අස්රජු පාමොක් කොටැති, ඔබගේ මේ සුවාසූ දහසෙක් අස්සු වෙති. දේවයිනි, මෙවුන් කෙරෙහි ඇල්ම දනවන්න, ජීවිතය කෙරෙහි අපේක්ෂාව කරන්න. දේවයිනි, සිංහ සමින් වසන ලද, ව්‍යාඝ්‍ර සමින් වසන ලද, දිවි සමින් වසන ලද, පඩු පැහැ කම්බලයෙන් වසන ලද, රන් අබරන සහිත, රන් දද සහිත, රන් දැලිනි පිළිසත්, විජයොත් රිය පාමොක් කොටැති, ඔබ සතු මේ රිය සුවාසූ දහස් කෙනෙක් වෙති. දේවයිනි, මෙහි ඡන්දය උපදවන්න, ජීවිතයෙහි අපේක්ෂාව කරන්න. දේවයිනි, මිණිරුවන පාමොක් කොටැති මේ ඔබ සතු සුවාසූ දහසෙක් මිණිහු වෙති. දෙවයිනි, මෙහි ඇල්ම දනවන්න, ජීවිතයෙහි අපේක්ෂාව කරන්න. දේවයිනි, ස්ත්‍රීරත්න ප්‍රමුඛ මේ ඔබගේ සුවාසූ දහසෙක් ස්ත්‍රීහු වෙති. දේවයිනි, මෙහි ඡන්දය දනවන්න, ජීවිතයෙහි අපේක්ෂාව කරන්න. දේවයිනි, ගැහැවිරුවන පාමොක් කොටැති මේ ඔබගේ ගැහැවියෝ සුවාසූදහසෙක් වෙත්. දේවයිනි, මොවුන් කෙරෙහි ඡන්දය උපදවන්න., ජීවිතයෙහි අපේක්ෂාව කරන්න. දේවයිනි, පිරිනාරුවන් පාමොක් මේ ඔබගේ අනුගාමී වූ සුවාසූ දහසෙක් කැත්හු වෙති. දේවයිනි, මොවුන් කෙරෙහි ඡන්දය දනවන්න, ජීවිතයෙහි අපේක්ෂාව කරන්න. දේවයිනි, හැම කල්හි කිරි දෙවාගත හැකි, රන් සැටටයෙන් සරසන ලද, ඔබ සතු මේ සුවාසූ දහසෙක් දෙන්නු වෙති. දේවයිනි, මෙහි ඡන්දය දනවන්න, ජීවිතයෙහි අපේක්ෂාව කරන්න. දේවයිනි, සියුම් කොමු පිළී ද සියුම් කපුපිළී ද සියුම් පටපිළී ද සියුම් කම්බල දැ යි සුවාසූ කෙළ දහසෙක් මේ ඔබ සතු පිළී ඇත. දේවයිනි, මෙහි ඡන්දය උපදවන්න, ජීවිතයෙහි අපේක්ෂාව කරන්න දේවයිනි, මේ බත්සැළි සුවාසූ දහසක් වූ බතෙක් උදේ සවස දෙක්හි ම ඔබට එළැවෙයි දේවයිනි, මෙහි ඡන්දය දනවන්න, ජීවිතයෙහි අපේක්ෂාව කරන්නැ'' යි (සුභද්‍රා දේවී කිවු ය).

27. එවං වුත්තෙ ආනන්ද රාජා මහාසුදස්සනො සුභද්දං දෙවිං එතදවොච: දීඝරත්තං ඛො මං ත්වං දෙවි ඉට්ඨෙහි කන්තෙහි පියෙහි මනාපෙහි සමුදාචරිත්ථ, අථ ච පන මං ත්වං පච්ඡිමෙ කාලෙ අනිට්ඨෙහි අකන්තෙහි අප්පියෙහි අමනාපෙහි සමුදාචරසී''ති. ''කථඤ්චරහි තං දෙව සමුදාචරාමී''ති. ''එවං ඛො මං ත්වං දෙවි, සමුදාචර: සබ්බෙහෙව දෙව පියෙහි මනාපෙහි නානාභාවො විනාභාවො අඤ්ඤථාභාවො. මා ඛො ත්වං දෙව සාපෙක්ඛො කාලමකාසි, දුක්ඛා සාපෙක්ඛස්ස කාලකිරියා, ගරහිතා ච සාපෙක්ඛස්ස කාලකිරියා. ඉමානි තෙ දෙව චතුරාසීතිනගරසහස්සානි කුසාවතීරාජධානිපමුඛානි. එත්ථ දෙව ඡන්දං පජහ, ජීවිතෙ අපෙක්ඛං මාකාසි, ඉමානි තෙ දෙව චතුරාසීති-පාසාදසහස්සානි ධම්මපාසාදපමුඛානි, එත්ථ දෙව ඡන්දං පජහ, ජීවිතෙ අපෙක්ඛං මාකාසි. ඉමානි තෙ දෙව චතුරාසීතිකූටාගාරසහස්සානි මහා-වියූහකූටාගාරපමුඛානි, එත්ථ දෙව ඡන්දං පජහ, ජීවිතෙ අපෙක්ඛං මාකාසි, ඉමානි තෙ දෙව චතුරාසීතිපල්ලඞ්කසහස්සානි සොවණ්ණමයානි රූපියම-යානි දන්තමයානි සාරමයානි ගොණකත්ථතානි පටිකත්ථතානි පටලිකත්ථතානි කාදලිමිගපවරපච්චත්ථරණානි සඋත්තරච්ඡදනි උභතොලොහිතකූපධානානි, එත්ථ දෙව ඡන්දං පජහ, ජීවිතෙ අපෙක්ඛං මාකාසි, ඉමානි තෙ දෙව චතුරාසී-තිනාගසහස්සානි සොවණ්ණාලඞ්කාරානි සොවණ්ණධජානි හෙමජාල-පටිච්ඡන්නානි උපොසථනාගරාජපමුඛානි, එත්ථ දෙව ඡන්දං පජහ, ජීවිතෙ අපෙක්ඛං මාකාසි. ඉමානි තෙ දෙව චතුරාසීතිඅස්සසහස්සානි සොවණ්ණා-ලඞ්කාරානි සොවණ්ණධජානි හෙමජාලපටිච්ඡන්නානි වලාහකඅස්සරා-ජපමුඛානි, එත්ථ දෙව ඡන්දං පජහ, ජීවිතෙ අපෙක්ඛං මාකාසි, ඉමානි තෙ දෙව චතුරාසීතිරථසහස්සානි සීහචම්මපරිවාරානි බ්‍යග්ඝචම්මපරිවාරානි දීපිචම්මපරිවාරානි පණ්ඩුකම්බලපරිවාරානි සොවණ්ණාලඞ්කාරානි සො-වණ්ණධජානි හෙමජාලපටිච්ඡන්නානි, වෙජයන්තරථපමුඛානි. එත්ථ දෙව ඡන්දං පජහ, ජීවිතෙ අපෙක්ඛං මාකාසි, ඉමානි තෙ දෙව චතුරාසීති-මණිසහස්සානි මණිරතනපමුඛානි, එත්ථ දෙව ඡන්දං පජහ, ජීවිතෙ අපෙක්ඛං මාකාසි, ඉමානි තෙ දෙව චතුරාසීතිඉත්ථිසහස්සානි සුභද්දා-දෙවිපමුඛානි, එත්ථ දෙව ඡන්දං පජහ, ජීවිතෙ අපෙක්ඛං මාකාසි, ඉමානි තෙ දෙව චතුරාසීතිගහපතිසහස්සානි ගහපතිරතනපමුඛානි. එත්ථ දෙව ඡන්දං පජහ, ජීවිතෙ අපෙක්ඛං මාකාසි, ඉමානි තෙ දෙව චතුරා-සීතිඛත්තියසහස්සානි අනුයන්තානි පරිණායකරතනපමුඛානි. එත්ථ දෙව ඡන්දං පජහ ජීවිතෙ අපෙක්ඛං මාකාසි, ඉමානි තෙ දෙව චතුරාසීතිධෙනුසහස්සානි දුකූලසන්දනානි කංසූපධාරණානි. එත්ථ දෙව ඡන්දං පජහ, ජීවිතෙ අපෙක්ඛං මාකාසි, ඉමානි තෙ දෙව චතුරාසීතිවත්ථකොටිසහස්සානි ඛොමසුඛුමානං කප්පාසිකසුඛුමානං කොසෙය්‍යසුඛුමානං කම්බලසුඛුමානං, එත්ථ දෙව ඡන්දං පජහ ජීවිතෙ අපෙක්ඛං මාකාසි. ඉමානි තෙ දෙව චතුරාසීතිථාලිපාක-සහස්සානි සායං පාතං භත්තාභිහාරො අභිහරීයති එත්ථ දෙව ඡන්දං පජහ, ජීවිතෙ අපෙක්ඛං මාකාසී ති.

27. ආනන්දයෙනි, ඇය මෙසේ කී කල්හි මහසුදසුන් රජ සුභද්‍රා දේවියට මෙ බස් පැවැසී ය: "දේවීනි, තෙපි මට දික් කලක් ම ඉෂ්ට ප්‍රිය මනාප වචනයෙන් කතා කළහු ය. එහෙත් තෙපි මට මෙ පැසිම් සමයෙහි අනිෂ්ට අකාන්ත අප්‍රිය අමනාප වචනයෙන් කතා කරහු. "දේවයිනි, කෙසේ ඔබට කතා කරම් ද?" යි සුභද්‍රා දේවී විචාළා ය. "දේවීනි, මෙසේ මට කතා කරන්න: 'දේවයිනි, ප්‍රිය මනාප සියලු දූයෙන් වෙන් වීම, බැහැර වීම, අන් පරිද්දෙකින් වීම ස්වභාවයෙක. දේවයිනි, ඔබ අපේක්ෂා ඇතිව නහමක් කලුරිය කෙරේ වා. අපේක්ෂා ඇත්තහුගේ කාල ක්‍රියාව දුක් ගෙන දෙයි, සාපෙක්ෂ වූවහුගේ කාලක්‍රියාව ගර්හිත ය. දේව-යිනි, කුශාවතී නගරය ප්‍රමුඛ කොටැති මේ ඔබගේ නුවර සුවාසූදහසෙක් ඇත. දේවයිනි, මෙහි ඇල්ම පියන්න. ජීවිතයෙහි අපේක්ෂාව නො කරන්න. දේවයිනි, දහම් පහා පාමොක් මේ පහා සුවාසූදහසෙක් ඔබට ඇත. මෙහි ඇල්ම පියන්න. ජීවිතයෙහි අපේක්ෂාව නො කරන්න. දේවයිනි, මහාව්‍යූහ කූටාගාර ප්‍රමුඛ මේ ඔබ සතු කූටාගාර සූවාසූ දහසෙක. මෙහි ඇල්ම පියන්න. ජීවිතයෙහි අපේක්ෂාව නහමක් කරන්න. දේව-යිනි, රන්මුවා ද රිදීමුවා ද ඇත්දත්මුවා ද දැවමුවා ද , කොඳුපලස් අතුළ, සුදු එළලොම්මුවා ඇතිරි අතුළ, ගනපුප් එළලොම් ඇතිරි අතුළ, කෙහෙල්මුව සම්මුවා උතුම් පසතුරුණු අතුළ, උඩුවියන් සහිත, හිස්දෙර පාමුල යන දෙපසැ රතු කොට්ට ඇති සුවාසූදහසෙක් පළඟහු ඇත. දේවයිනි, මෙහි ඇල්ම පියන්න, ජීවිතයෙහි අපේක්ෂාව නහමක් කරන්න. දේවයිනි, රන් අබරණින් සැදුණු රන් දද ඇති රන් දැලින් පිළිසන් උපොසථ ඇත්රජු පාමොක් කොටැති ඔබගේ මේ සුවාසූදහසෙක් ඇත්තු ඇත. දේවයිනි, මෙහි ඇල්ම පියන්න, ජීවිතයෙහි අපේක්ෂාව නහමක් කරන්න. දේවයිනි, රන් අබරණ පලන්, රන් දද සහිත, රන් දැලින් පිළිසන්, වලාහක අස්රජු පාමොක් කොටැති ඔබගේ මේ සුවාසූදහසෙක් අස්සු වෙති. මොවුන් කෙරෙහි ඇල්ම පියන්න, ජීවිතයෙහි අපේක්ෂාව නහමක් කරන්න. දේව-යිනි, සිංහසමින් වසන ලද, ව්‍යාඝ්‍රසමින් වසන ලද, දිවිසමින් වසන ලද, පාණ්ඩුකම්බලයෙන් වසන ලද, රන්අබරණින් සැදන ලද, රන්දද සහිත රන් දැලින් පිළිසන් වෛජයොත්රිය පාමොක් සුවාසූදහසෙක් රිය ඔබට ඇත. දේවයිනි, මෙහි ඇල්ම පියන්න, ජීවිතයෙහි අපේක්ෂා නො කරන්න. දේවයිනි, මිණිරුවන් පාමොක් මේ සුවාසූදසහසෙක් මිණිහු ඔබට ඇත. මෙහි ඇල්ම පියන්න, ජීවිතයෙහි අපේක්ෂාව නො කරන්න. දේවයිනි, සුභද්‍රා දේවිය ප්‍රමුඛ සුවාසූදහසෙක් ස්ත්‍රීහු ඔබට ඇත. මෙහි ඇල්ම පියන්න ජීවිතයෙහි අපේක්ෂාව නො කරන්න. දේවයිනි, ගැහැවිරුවන්පාමොක් සුවාසූ දහසෙක් ගැහැවිහු ඔබට ඇත. මෙහි ඇල්ම පියන්න, ජීවිතයෙහි අපේක්ෂාව නො කරන්න. දේවයිනි, පිරිනාරුවන් පාමොක් මේ අනුගාමී කැත්හු සුවාසූදහසෙක් ඔබට ඇත. මෙහි ඇල්ම පියන්න, ජීවිතයෙහි අපේක්ෂාව නහමක් කරන්න. දේවයිනි, හැම කල්හි දෙවියැ හැකි කිරි ඇති රන්සැට්ට ඇඟ ලැවුණු මේ සුවාසූදහසෙක් දෙන්නු ඔබට ඇත. මෙහි ඇල්ම පියන්න, ජීවිතයෙහි අපේක්ෂාව නො කරන්න. දේවයිනි, සියුම් කොමුපිළි ද සියුම කපුපිළි ද සියුම් පටපිළි ද සම්බන්ධ මේ සුවහස් කෙළක් පිළී ඔබට ඇත. මෙහි ඇල්ම පියන්න, ජීවිතයෙහි අපේක්ෂාව නො කරන්නැ යි කියන්නැ" යි මහසුදසුන් රජ කී ය.

28. එවං වුත්තෙ ආනන්ද සුභද්දා දෙවී පරොදි අස්සූනි පවත්තෙසි. අථ ඛො ආනන්ද සුභද්දාදෙවී අස්සූනි පමජ්ජිත්වා රාජානං මහාසුදස්සනං එතදවොච:

සබ්බෙහෙව දෙව පියෙහි මනාපෙහි නානාභාවො විනාභාවො අඤ්ඤථාභාවො, මා ඛො ත්වං දෙව සාපෙක්ඛො කාලමකාසි, දුක්ඛා සාපෙක්ඛස්ස කාලකිරියා, ගරහිතා ච සාපෙක්ඛස්ස කාලකිරියා, ඉමානි තෙ දෙව චතුරාසීතිනගරසහස්සානි කුසාවතීරාජධානිපමුඛානි, එත්ථ දෙව ඡන්දං පජහ, ජීවිතෙ අපෙක්ඛං මාකාසි. ඉමානි තෙ දෙව චතුරාසීතිපාසාදසහස්සානි ධම්මපාසාදපමුඛානි, එත්ථ දෙව ඡන්දං පජහ, ජීවිතෙ අපෙක්ඛං මාකාසි, ඉමානි තෙ දෙව චතුරාසීතිකූටාගාරසහස්සානි මහාවියූහකූටාගාරපමුඛානි, එත්ථ දෙව ඡන්දං පජහ, ජීවිතෙ අපෙක්ඛං මාකාසි. ඉමානි තෙ දෙව චතුරාසීතිපල්ලඞ්කසහස්සානි සොවණ්ණමයානි රූපියමයානි දන්තමයානි සාරමයානි ගොණකත්ථතානි පටිකත්ථතානි පටලිකත්ථතානි කාදලිමිගපවරපච්චත්ථරණානි සඋත්තරච්ඡදනි උභතොලොහිතකූපධානානි, එත්ථ දෙව ඡන්දං පජහ, ජීවිතෙ අපෙක්ඛං මාකාසි. ඉමානි තෙ දෙව චතුරාසීතිනාගසහස්සානි සොවණ්ණාලඞ්කාරානි සොවණ්ණධජානි හෙමජාලපටිච්ඡන්නානි උපොසථනාගරාජපමුඛානි. එත්ථ දෙව ඡන්දං පජහ, ජීවිතෙ අපෙක්ඛං මාකාසි. ඉමානි තෙ දෙව චතුරාසීතිඅස්සසහස්සානි සොවණ්ණාලඞ්කාරානි සොවණ්ණධජානි හෙමජාලපටිච්ඡන්නානි වලාහකඅස්සරාජපමුඛානි. එත්ථ දෙව ඡන්දං පජහ, ජීවිතෙ අපෙක්ඛං මාකාසි. ඉමානි තෙ දෙව චතුරාසීතිරථසහස්සානි සීහචම්මපරිවාරානි බ්‍යග්ඝචම්මපරිවාරානි දීපිචම්මපරිවාරානි පණ්ඩුකම්බලපරිවාරානි සොවණ්ණාලඞ්කාරානි සොවණ්ණධජානි හෙමජාලපටිච්ඡන්නානි වෙජයන්තරථපමුඛානි. එත්ථ දෙව ඡන්දං පජහ, ජීවිතෙ අපෙක්ඛං මාකාසි. ඉමානි තෙ දෙව චතුරාසීතිමණිසහස්සානි මණිරතනපමුඛානි. එත්ථ දෙව ඡන්දං පජහ, ජීවිතෙ අපෙක්ඛං මාකාසි. ඉමානි තෙ දෙව චතුරාසීතිඉත්ථිසහස්සානි ඉත්ථිරතනපමුඛානි, එත්ථ දෙව ඡන්දං පජහ, ජීවිතෙ අපෙක්ඛං මාකාසි. ඉමානි තෙ දෙව චතුරාසීතිගහපතිසහස්සානි ගහපතිරතනපමුඛානි. එත්ථ දෙව ඡන්දං පජහ, ජීවිතෙ අපෙක්ඛං මාකාසි. ඉමානි තෙ දෙව චතුරාසීතිඛත්තියසහස්සානි අනුයන්තානි පරිනායකරතනපමුඛානි. එත්ථ දෙව ඡන්දං පජහ, ජීවිතෙ අපෙක්ඛං මාකාසි. ඉමානි තෙ දෙව චතුරාසීතිධෙනුසහස්සානි ධූවසන්දනානි කංසූපධාරණානි. එත්ථ දෙව ඡන්දං පජහ, ජීවිතෙ අපෙක්ඛං මාකාසි. ඉමානි තෙ දෙව චතුරාසීතිවත්ථකොටිසහස්සානි ඛොමසුඛුමානං කප්පාසිකසුඛුමානං කොසෙය්‍යසුඛුමානං කම්බලසුඛුමානං. එත්ථ දෙව ඡන්දං පජහ, ජීවිතෙ අපෙක්ඛං මාකාසි. ඉමානි තෙ දෙව චතුරාසීතිථාලිපාකසහස්සානි සායං පාතං භත්තාභිහාරො අභිහරියති. එත්ථ දෙව ඡන්දං පජහ, ජීවිතෙ අපෙක්ඛං මාකාසීති.

1. පුඤ්ජිත්වා – මජ්ඣසං

28. අනඳයෙනි, රජු මෙසේ කී කල්හි සුභද්‍රා දේවී හැඬුවා ය, කඳුළු හෙළුවා ය. අනඳයෙනි, ඉක්බිති සුභද්‍රා දේවී කඳුළු පිසැදමා මහසුදසුන් රජුට මෙසේ කිවු ය:

"දේවයිනි, ප්‍රිය මනාප හැම දෑ කෙරෙන් නානාභාවය විනාභාවය අන්‍යථාභාවය වේ. දේවයිනි, ඔබ අපේක්ෂා ඇති ව නහමක් කලුරිය කරන්න. සාපෙක්ෂයාගේ කාලක්‍රියාව දුක් එළවයි. සාපෙක්ෂයාගේ කාලක්‍රියාව ගර්හිත ද වේ. දේවයිනි, කුශාවතී රාජධානිප්‍රමුඛ මේ ඔබේ නුවර සුවාසූදහසෙක් ඇත. දේවයිනි, මෙහි ඇල්ම පියන්න, ජීවිතයෙහි අපේක්ෂාව නො කරන්න. දේවයිනි, ධර්මප්‍රාසාදප්‍රමුඛ ඔබ සතු මේ ප්‍රාසාද සුවාසූදහසෙක. දේවයිනි, මෙහි ඇල්ම පියන්න, ජීවිතයෙහි අපේක්ෂාව නො කරන්න. දේවයිනි, මහාව්‍යූහ කූටාගාර ප්‍රමුඛ ඔබේ මේ කූටාගාර සුවාසූදහසෙක. මෙහි ඇල්ම පියන්න, ජීවිතයෙහි අපේක්ෂාව නහමක් කරන්න. දේවයිනි, ස්වර්ණමය ද රජතමය ද දන්තමය ද සාරමය ද වූ, කොඳුපලස් අතුළ, සුදු එළුලොම්මුවා ඇතිරි අතුළා කෙහෙල් මුව සමින් කළ උතුම් පසතුරුණු ඇති, උඩුවියන් සහිත, හිස්දෙර පාමුල යන දෙපසැ රතු කන්වයින් තබන ලද ඔබගේ මේ පළඟ සුවසූදාහසෙකි. මෙහි ඇල්ම පියන්න, ජීවිතයෙහි අපේක්ෂාව නො කරන්න. දේවයිනි, පලන් රන් අබරණ ඇති රන් දද සහිත රන්දැලින් පිළිසන්, උපොසථ ඇත් රජ ප්‍රමුඛ ඔබ සතු මේ සුවාසූදහසෙක් ඇත්තු ඇත. මොවුන් කෙරෙහි ඇල්ම පියන්න, ජීවිතයෙහි අපේක්ෂාව නහමක් කරන්න. දේවයිනි, රන්අබරණ පලන් රන්දද සහිත, රන්දැලින් පිළිසන් වලාහක අස්රජ පාමොක් කොටැති, මේ ඔබ සතු සුවාසූ දහසෙක් අස්සු ඇත. මොවුන් කෙරෙහි ඇල්ම පියන්න, ජීවිතයෙහි අපේක්ෂාව නහමක් කරන්න. දේවයිනි, සිහසමින් වැසූ, වගසමින් වැසූ, දිවිසමින් වැසූ, පාණ්ඩුකම්බලයෙන් වැසූ, රන්අබරණින් සැදුණු, රන්දද සහිත, රන්දැලින් පිළිසන් විජයොත්රිය පාමොක් ඔබ සතු මේ රිය සුවාසූදහසෙක. දේවයිනි, මෙහි ඇල්ම පියන්න, ජීවිතයෙහි අපේක්ෂාව නො කරන්න. දේවයිනි, මිණිරුවන් පාමොක් ඔබ සතු මේ සුවාසූදහසෙක් මිණිරුවන්හු ඇත. මෙහි ඇල්ම පියන්න, ජීවිතයෙහි අපේක්ෂාව නො කරන්න. දේවයිනි, ස්ත්‍රීරත්නප්‍රමුඛ ඔබ සතු මේ සුවාසූ දහසෙක් ස්ත්‍රීහු ය. දේවයිනි, මොවුන් කෙරෙහි ඇල්ම පියන්න, ජීවිතයෙහි අපේක්ෂාව නො කරන්න. දේවයිනි, ගැහැවිරුවන් පාමොක් ඔබ සතු මේ ගැහැවිහු සුවාසූදහසෙක. මොවුන් කෙරෙහි ඇල්ම පියන්න, ජීවිතයෙහි අපේක්ෂාව නො කරන්න, දේවයිනි, පිරිනාරුවන් පාමොක් ඔබගේ මේ අනුගාමී සුවාසූදහසෙක් කැත්හු ය. මොවුන් කෙරෙහි ඇල්ම පියන්න, ජීවිතයෙහි අපේක්ෂාව නො කරන්න. දේවයිනි, හැම ද ම දෙවියැ හැකි කිරි ඇති, රන් සැට්ට ඇහැ ලැවුණු, මේ ඔබ ගේ සුවාසූදහසෙක් දෙන්නු ඇත. මොවුන් කෙරෙහි ඇල්ම පියන්න, ජීවිතය කෙරෙහි අපේක්ෂාව නො කරන්න. දේවයිනි, සියුම් කොමුපිළි ද සියුම් කපු පිළි ද සියුම් පට පිළි ද සියුම් කම්බල ද සම්බන්ධ ඔබ සතු සුවාසූ කෙළ දහසෙක් පිළි ඇත. දේවයිනි, මෙහි ඇල්ම පියන්න, ජීවිතය කෙරෙහි අපේක්ෂාව නො කරන්නැ" යනු යැ.

බ්‍රහ්මලොකූපගමනං

29. අථ ඛො ආනන්ද රාජා මහාසුදස්සනො න චිරස්සෙව කාලමකාසි. සෙය්‍යථාපි ආනන්ද ගහපතිස්ස වා ගහපතිපුත්තස්ස වා මනුඤ්ඤං භොජනං භුත්තාවිස්ස භත්තසම්මදො හොති, එවමෙව ඛො ආනන්ද රඤ්ඤො මහාසුදස්සනස්ස මාරණන්තිකා වෙදනා අහොසි. කාලඞ්කතො චානන්ද රාජා මහාසුදස්සනො සුගතිං බ්‍රහ්මලොකං උපපජ්ජි. රාජා ආනන්ද මහාසුදස්සනො චතුරාසීතිවස්සසහස්සානි කුමාරකීළිතං[1] කීළි. චතුරාසීතිවස්සසහස්සානි ඔපරජ්ජං කාරෙසි. චතුරාසීතිවස්සසහස්සානි රජ්ජං කාරෙසි. චතුරාසීතිවස්සසහස්සානි ගිහීභූතො[2] ධම්මෙ පාසාදෙ බ්‍රහ්මචරියං චරි.[3] සො චත්තාරො බ්‍රහ්මවිහාරෙ භාවෙත්වා කායස්ස භෙදා පරම්මරණා බ්‍රහ්මලොකූපගො අහොසි.

30. සියා ඛො පනානන්ද එවමස්ස අඤ්ඤො නූන තෙන සමයෙන රාජා මහාසුදස්සනො අහොසීති. න ඛො පනෙතං ආනන්ද එවං දට්ඨබ්බං, අහං තෙන සමයෙන රාජා මහාසුදස්සනො අහොසිං. මම තානි චතුරාසීතිනගරසහස්සානි කුසාවතිරාජධානිපමුඛානි, මම තානි චතුරාසීතිපාසාදසහස්සානි ධම්මපාසාදපමුඛානි, මම තානි චතුරාසීතිකූටාගාරසහස්සානි මහාවියූහකූටාගාරපමුඛානි, මම තානි චතුරාසීතිපල්ලඞ්කසහස්සානි සොවණ්ණමයානි රූපියමයානි දන්තමයානි සාරමයානි ගොණකත්ථතානි පටිකත්ථතානි පටලිකත්ථතානි කාදලිමිගපවරපච්චත්ථරණානි සඋත්තරච්ඡදානි උභතොලොහිතකූපධානානි, මම තානි චතුරාසීතිනාගසහස්සානි සොවණ්ණාලඞ්කාරානි සොවණ්ණධජානි හෙමජාලපටිච්ඡන්නානි උපොසථනාගරාජපමුඛානි, මම තානි චතුරාසීතිඅස්සසහස්සානි සොවණ්ණාලඞ්කාරානි සොවණ්ණධජානි හෙමජාලපටිච්ඡන්නානි වලාහකඅස්සරාජපමුඛානි, මම තානි චතුරාසීතිරථසහස්සානි සීහචම්මපරිවාරානි බ්‍යග්ඝචම්මපරිවාරානි දීපිචම්මපරිවාරානි පණ්ඩුකම්බලපරිවාරානි සොවණ්ණාලඞ්කාරානි සොවණ්ණධජානි හෙමජාලපටිච්ඡන්නානි වෙජයන්තරථපමුඛානි, මම තානි චතුරාසීතිමණිසහස්සානි මණිරතනපමුඛානි, මම තානි චතුරාසීතිඉත්ථිසහස්සානි සුභද්දදෙවීපමුඛානි, මම තානි චතුරාසීතිගහපතිසහස්සානි ගහපතිරතනපමුඛානි, මම තානි චතුරාසීතිඛත්තියසහස්සානි අනුයන්තානි පරිනායකරතනපමුඛානි, මම තානි චතුරාසීතිධෙනුසහස්සානි ධුවසන්දනානි කංසූපධාරණානි මම තානි චතුරාසීතිවත්ථකොටිසහස්සානි ඛොමසුඛුමානං කප්පාසිකසුඛුමානං කොසෙය්‍යසුඛුමානං කම්බලසුඛුමානං මම තානි චතුරාසීතිථාලිපාකසහස්සානි සායං පාතං භත්තාභිහාරො අභිහරියිත්ථ.

1. කුමාරකීළං – මජසං
2. ගිහිභූතො – මජසං
3. බ්‍රහ්මචරියමචරි – කං

බඹලොව යෑම

29. අනඳයෙනි, ඉක්බිති නොබෝ කලෙකින් මහ සුදසුන් රජ කලුරිය කෙළේ ය. අනඳයෙනි, මනහර බොජුනක් වැළැඳූ ගැහැවියකුට හෝ ගැහැවි පුතක්හට යම්සේ බත්මතය වේ ද මහසුදසුන් රජුට ද එබඳු මවූ මරණය අවසන් කොට ඇති වේදනාවෙක් විය. අනඳයෙනි, කලුරිය කළාවූ ද මහසුදසුන් රජ බඹලොවැ උපනි. අනඳයෙනි, මහසුදසුන් රජ සුවාසූදහසක් හවුරුදු කුමරකෙළි කෙළීය. සුවාසූදහසක් හවුරුදු යුව-රජය කැරැවිය. සුවාසූදහසක් හවුරුදු රජය කැරැවිය. ගිහි ව මැ සුවාසූ දහසක් හවුරුදු දහම් පායෙහි බඹසර හසළේ ය. හේ සතර බඹවෙහෙර බවා කාබුන් මරණින් මතු බඹලෝ ගියේ විය.

30. අනඳයෙනි, 'එ සමයෙහි අනෙකෙක් මහසුදසුන් රජ වී 'යැ යි (තොපට මෙ බඳු සිතක්) වියැ හැක්ක. අනඳයෙනි, එය එසේ නො දත යුතු. එ සමයෙහි මම මහසුදසුන් රජ වීමි. කුශාවතිරාජධානිප්‍රමුඛ ඒ සුවාසූදහසෙක් නගරයෝ මගේ ය. ධර්මප්‍රාසාදප්‍රමුඛ සුවාසූදහසෙක් ප්‍රාසාදයෝ මගේ ය. මහාව්‍යූහකූටාගාරප්‍රමුඛ සුවාසූදහසෙක් කුළුගෙවල් මගේ ය. ස්වර්ණමය ද රජතමය ද දන්තමය ද සාරමය ද වූ කොඳුපලස් අතුළ සුදුඑළලොමින් කළ ඇතිරි අතුළ, ගනපුප් එළලොම් ඇතිරි අතුළ, උතුම් කෙසෙල්මුව සමින් කළ පසතුරුණු ඇති, උඩුවියන් සහිත, ඉස්දෙර පාමුල යන දෙපසැ රතුකොට්ට තැබූ ඒ සුවාසූදහසෙක් පළඟහු මගේ ය. රන් අබරණින් සැදි, රන්දද සහිත, රන්දැලින් පිළිසත් උපොසථ ඇත් රජ ප්‍රමුඛ ඒ සුවාසූදහසෙක් ඇත්තු මගේ ය. රන් අබරණින් සැදි, රන්දද සහිත, රන්දැලින් පිළිසත් වලාහක අස්රජ ප්‍රමුඛ ඒ සුවාසූදහසෙක් අස්සු මගේ ය. සීසමින් සත්, වගසමින් සත්, දිවිසමින් සත්, පඬුඇඹුලින් සත්, රනබරණින් සැදි රන්දදති, හෙම්දැලින් පිළිසත් විජයොත්රියපාමොක් ඒ සුවාසූදහසෙක් රියහු මගේ ය. මිණිරුවන්පාමොක් ඒ සුවාසූදහසෙක් මිණිහු මගේ ය. සුභද්‍රාදේවිප්‍රමුඛ සුවාසූදහසෙක් ඒ ස්ත්‍රීහු මා අයත් වූහ. ගැහැවිරුවන් පාමොක් ඒ සුවාසූ දහසෙක් ගැහැවියෝ මා සතු වූහ. පරිණා-යකරත්න ප්‍රමුඛ අනුයාතා වූ ඒ සුවාසූදහසෙක් කැත්හු මගේ ය. හැම ද දෙවියැකි කිරි ඇති රන්සැට්ට ඇඟ ලැවුණු ඒ සුවාසූ දහසෙක් දෙන්නු මා සතු වූහ. සියුම් කොමුපිළි ද සියුම් කපුපිළි ද සියුම් පටපිළි ද සියුම් කම්බල ද වූ සුවාසූ පිළි කෙළ දහස මා සතු විය. මට උදේ සවස ඒ තලි සුවාසූ දහසක් වූ බතෙක් එළැවිණ.

31. තෙසං ඛො පනානන්ද චතුරාසීතිනගරසහස්සානං එකඤ්ඤෙව තං නගරං හොති යං තෙන සමයෙන අජ්ඣාවසාමි යදිදං කුසාවතී රාජධානී.

තෙසං ඛො පනානන්ද චතුරාසීතිපාසාදසහස්සානං එකොයෙව සො පාසාදො හොති යන්තෙන සමයෙන අජ්ඣාවසාමි යදිදං ධම්මො පාසාදො.

තෙසං ඛො පනානන්ද චතුරාසීතිකූටාගාරසහස්සානං එකඤ්ඤෙව තං කූටාගාරං හොති, යන්තෙන සමයෙන අජ්ඣාවසාමි යදිදං මහාවියූහං කූටාගාරං.

තෙසං ඛො පනානන්ද චතුරාසීතිපල්ලඞ්කසහස්සානං, එකො යෙව සො පල්ලඞ්කො හොති යන්තෙන සමයෙන පරිභුඤ්ජාමි යදිදං සොවණ්ණමයො වා රූපියමයො වා දන්තමයො වා සාරමයො වා.

තෙසං ඛො පනානන්ද චතුරාසීතිනාගසහස්සානං එකො යෙව සො නාගො හොති යන්තෙන සමයෙන අභිරූහාමි යදිදං උපොසථො නාගරාජා.

තෙසං ඛො පනානන්ද චතුරාසීතිඅස්සසහස්සානං එකො යෙව සො අස්සො හොති යන්තෙන සමයෙන අභිරූහාමි යදිදං වලාහකො අස්සරාජා.

තෙසං ඛො පනානන්ද චතුරාසීතිරථසහස්සානං එකො යෙව සො රථො හොති යන්තෙන සමයෙන අභිරූහාමි යදිදං වෙජයන්තරථො.

තෙසං ඛො පනානන්ද චතුරාසීතිඉත්ථිසහස්සානං එකා යෙව සා ඉත්ථි හොති, යා තෙන සමයෙන පච්චුපට්ඨාති ඛත්තියිනී[1] වා වෙස්සිනී[2] වා.

තෙසං ඛො පනානන්ද චතුරාසීතිවත්ථකොටිසහස්සානං එකං යෙව තං දුස්සයුගං හොති යන්තෙන සමයෙන පරිදහාමි ඛොමසුඛුමං වා කප්පාසිකසුඛුමං වා කොසෙය්‍යසුඛුමං වා කම්බලසුඛුමං වා.

තෙසං ඛො පනානන්ද චතුරාසීතිථාලිපාකසහස්සානං එකො යෙව සො ථාලිපාකො හොති යතො නාළිකොදනපරමං භුඤ්ජාමි තදූපියඤ්ච සූපෙය්‍යං.

1. ඛත්තියානී – මජසං
ඛත්තියායිනී – සයා.

2. වෙස්සයිනී – සයා.

31. ආනන්දයෙනි, එ සමයෙහි කුශාවතී රාජධානිය වූ යම් නගරයෙක විසීම් ද, ඒ නුවර සුවාසූ දහසින් මේ එක් නගරයේ ම මම් විසීමි. (සෙසු නුවර වලැ දූපුත් ආදිහු වුසූහ.)

ආනන්දයෙනි, ඒ සුවාසූදහසක් ප්‍රාසාද අතුරෙන් යම් ධර්මනම් ප්‍රාසාදයෙක් වී ද මම් එහි ම විසීමි (සෙසු පහයන්හි අඹුදරු ආදිහු වුසූහ).

ආනන්දයෙනි, ඒ සුවාසූදහසක් කුළුගෙවලින් යම් මහාව්‍යූහ නම් කූළුගෙයෙක් වී ද, මම් එහි විසීමි.

ආනන්දයෙනි, ඒ පළඟ සුවාසූදහසින්, රන්මුවා හෝ රිදීමුවා හෝ ඇත්දත්මුවා හෝ දුවමුවා හෝ යම් පළඟෙක් වී ද, ඒ එකක් මම් පරිභෝග කෙළෙමි.

ආනන්දයෙනි, ඒ ඇතුන් සුවාසූදහසින්, උපොසථ නම් යම් ඇත් රජෙක් වී ද, උහු ම මම් නැංගෙමි.

ආනන්දයෙනි, ඒ අසුන් සුවාසූදහසින්, යම් වලාහක නම් අස්රජෙක් වී ද, උහු ම මම් නැංගෙමි.

ආනන්දයෙනි, ඒ රිය සුවාසූදහසින් යම් විජයොත් නම් රියෙක් වී ද, එය ම මම නැංගෙමි.

ආනන්දයෙනි, ඒ සුවාසූදහසක් ස්ත්‍රීන් අතුරෙන්, කැත්කුලැ වූ හෝ වෙළෙඳ කුලැ වූ හෝ යම් එකියක් මට උවටන් කළා ද, ඒ එක් ස්ත්‍රියක් ම විය.

ආනන්දයෙනි, ඒ සුවාසූ පිළි කෙළ දහසින් සියුම් කොමුපිළියක් හෝ සියුම් කපුපිළියක් හෝ සියුම් පටපිළියක් හෝ සියුම් කම්බලයක් හෝ ඒ එක් පිළියුවලක් ම මම් හැන්දෙමි, පෙරෑවීමි.

ආනන්දයෙනි, ඒ සුවාසූ බත්සැළි දහසින් යමෙකින් නැළියක් පරම කොට ඇති (නැළියකට නොවැඩි) බතකුත් එයට පමණ වූ සූපත් වැළැඳීම් නම් ඒ එක් බත් තලියෙක් ම විය.

32. පස්සානන්ද සබ්බෙ තෙ සඞ්ඛාරා අතීතා නිරුද්ධා විපරිණතා. එවං අනිච්චා ඛො ආනන්ද සඞ්ඛාරා, එවං අද්ධුවා ඛො ආනන්ද සඞ්ඛාරා. එවං අනස්සාසිකා ඛො ආනන්ද සඞ්ඛාරා, යාවඤ්චිදං ආනන්ද අලමෙව සබ්බසඞ්ඛාරෙසු නිබ්බින්දිතුං, අලං විරජ්ජිතුං, අලං විමුච්චිතුං. ඡක්ඛත්තුං ඛො පනාහං ආනන්ද අභිජානාමි ඉමස්මිං පදෙසෙ සරීරං නික්ඛිපිතා, තඤ්ච ඛො රාජා'ව සමානො චක්කවත්තී ධම්මිකො ධම්මරාජා චාතුරන්තො විජිතාවී ජනපදත්ථාවරියප්පත්තො සත්තරතනසමන්නාගතො. අයං සත්තමො සරීරනික්ඛෙපො. න ඛො පනාහං ආනන්ද තං පදෙසං සමනුපස්සාමි සදෙවකෙ ලොකෙ සමාරකෙ සබ්‍රහ්මකෙ සස්සමණබ්‍රාහ්මණියා පජාය සදෙවමනුස්සාය යත්ථ තථාගතො අට්ඨමං සරීරං නික්ඛිපෙය්‍යාති.

ඉදමවොච භගවා. ඉදං වත්වා සුගතො අථාපරං එතදවොච සත්ථා:

අනිච්චා වත සඞ්ඛාරා උප්පාදවයධම්මිනො,
උප්පජ්ජිත්වා නිරුජ්ඣන්ති තෙසං වූපසමො සුඛො ති.

මහාසුදස්සනසුත්තං නිට්ඨිතං චතුත්ථං.

32. බලවූ අනඳයෙනි, ඒ සියලු සඛරහු ඉකුත් වූහ, නිරුද්ධ වූහ, පෙරළුණහ. අනඳයෙනි, මෙසේ සඛරහු අනිත්‍ය ම ය, අනඳයෙනි, සඛරහු මෙසේ අධ්‍රැව ම ය. අනඳයෙනි, මෙසේ සඛරහු ආශ්වාස විරහිත ම ය. අනඳයෙනි, සියලු සඛර දහමුන් කෙරෙහි කලකිරෙන්නට ඉතා ම සුදුසු ය, නො ඇලෙන්නට ඉතා ම සුදුසු ය, එයින් මිදෙන්නට ඉතා ම සුදුසු ය, අනඳයෙනි, සවරක් ම මෙ පෙදෙසෙහි සිරුර බහා ලූයෙමි යි දනිමි. ඒ ද ධාර්මික වූ ධර්මරාජ වූ සයුරුහිමි සිවුමහදිවයිනට අධිපති වූ, පසමිතුරන් දිනූ, දනවුහි තහවුරු බවට පැමිණි, සත්රුවනින් සමන්විත සක්විති රජෙක් වැ ම කෙළෙමි. මෙ සත්වැනි ශරීරනිඃක්ෂෙපය යැ. අනඳයෙනි, තථාගතයෝ දෙවියන් සහිත මරුන් සහිත බඹුන් සහිත ලොවෙහි, මහණබමුණන් සහිත දෙව්මිනිසුන් සහිත සත්වප්‍රජායෙහි යම් තැනෙක අටවැනිවරෙක සිරුර බහාලන්නෝ ද, එසේ වූ තැනක් මම නො ම දකිමි.''

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මෙය වදළ සේක. මෙය වදරා, සුගතයන් වහන්සේ නැවැත ගාථාබන්ධන විසින් අනෙකක් වූ මෙය වදළ සේක:

'' ඒකාන්තයෙන් සංස්කාරයෝ අනිත්‍යහ.
ඉපැත්ම වැනැස්ම සබා කොටැත්තාහ.
ඉපිදැ නැසෙත්.
ඒ සංස්කාරයන් ගේ සංහිඳිම සුව එළවන්නේ යි. ''

සතර වැනි මහසුදසුන් සුතුර නිමියේ ය.

5.

ජනවසභසුත්තං

1. එවං මෙ සුතං; එකං සමයං භගවා නාතිකෙ[1] විහරති ගිඤ්ජකාවසථෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන භගවා පරිතො පරිතො ජනපදෙසු පරිචාරකෙ අබ්භතීතෙ කාලකතෙ උපපත්තීසු බ්‍යාකරොති, කාසිකොසලෙසු වජ්ජිමල්ලෙසු චෙතිවංසෙසු[2] කුරුපඤ්චාලෙසු මච්ඡසූරසෙනෙසු අසු අමුත්‍ර උපපන්නො අසු අමුත්‍ර උපපන්නො ති. පරොපඤ්ඤාසං නාතිකියා පරිචාරකා අබ්භතීතා කාලකතා පඤ්චන්නං ඔරම්භාගියානං සඤ්ඤොජනානං පරික්ඛයා ඔපපාතිකා තත්ථ පරිනිබ්බායිනො අනාවත්තිධම්මා තස්මා ලොකා. සාධිකා නවුති නාතිකියා පරිචාරකා අබ්භතීතා කාලකතා තිණ්ණං සඤ්ඤොජනානං පරික්ඛයා රාගදොසමොහානං තනුත්තා සකදාගාමිනො සකිදෙව[3] ඉමං ලොකං ආගන්ත්වා දුක්ඛස්සන්තං කරිස්සන්ති. සාතිරෙකානි පඤ්චසතානි නාතිකියා පරිචාරකා අබ්භතීතා කාලකතා, තිණ්ණං සඤ්ඤොජනානං පරික්ඛයා සොතාපන්නා අවිනිපාතධම්මා නියතා සම්බොධිපරායණා ති.

2. අස්සොසුං ඛො නාතිකියා පරිචාරකා: භගවා කිර පරිතො පරිතො ජනපදෙසු පරිචාරකෙ අබ්භතීතෙ කාලකතෙ උපපත්තීසු බ්‍යාකරොති කාසිකොසලෙසු වජ්ජිමල්ලෙසු චෙතිවංසෙසු කුරුපඤ්චාලෙසු මච්ඡසූරසෙනෙසු අසු අමුත්‍ර උපපන්නො අසු අමුත්‍ර උපපන්නො'ති. පරොපඤ්ඤාසං නාතිකියා පරිචාරකා අබ්භතීතා කාලකතා පඤ්චන්නං ඔරම්භාගියානං සඤ්ඤොජනානං පරික්ඛයා ඔපපාතිකා තත්ථ පරිනිබ්බායිනො අනාවත්තිධම්මා තස්මා ලොකා. සාධිකා නවුති නාතිකියා පරිචාරකා අබ්භතීතා කාලකතා තිණ්ණං සඤ්ඤොජනානං පරික්ඛයා රාගදොසමොහානං තනුත්තා සකදාගාමිනො සකිදෙව ඉමං ලොකං ආගන්ත්වා දුක්ඛස්සන්තං කරිස්සන්ති. සාතිරෙකානි පඤ්චසතානි නාතිකියා පරිචාරකා අබ්භතීතා කාලකතා තිණ්ණං සඤ්ඤොජනානං පරික්ඛයා සොතාපන්නා අවිනිපාතධම්මා නියතා සම්බොධිපරායණා''ති. තෙන ච නාතිකියා පරිචාරකා අත්තමනා අහෙසුං පමුදිතා පීතිසොමනස්සජාතා භගවතො පඤ්හාවෙය්‍යාකරණං[4] සුත්වා.

---

1. නාදිකෙ සීමු. ස්‍යා. PTS.
2. චෙතියවංසෙසු – මජසං
3. සකිංදෙවං (කා.)
4. පඤ්හාවෙය්‍යාකරණං (ස්‍යා කා)

5.

ජනවසභ සූත්‍රය

1. මා විසින් මෙසේ අසන ලදී: එක් සමයෙක භාග්‍යවතුන් වහන්සේ **ඥාතිකා** ගමැ ගෙඩිගෙහි වැඩ වසන සේක. එ සෙමෙහි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ **කාසි කෝසල වජ්ජිමල්ල චේති වංස කුරු පඤ්චාල මච්ඡ සූරසේන** යන වටා වටා දනවුහි ඉකුත් කලැ වුසූ කලුරිය කළ උවසුවන් ඇරබැ 'අසෝ තැනැත්තේ අසෝ තැනැ උපන, අසෝ තැනැත්තේ අසෝ තැනැ උපනැ' යි ඔවුන් ගේ උපපත්ති විෂයයෙහි කරුණු හෙළි කැරැ වදරන සේක. ඥාතිකාවාසි වූ ද පනසකට වැඩි තරම් වූ, ඉකුත් කලැ වූ, කලුරිය කළ උවසුවෝ අවරභාගික සංයෝජන පස නැසූ හෙයින් ඒ ශුද්ධාවාසයෙහි උපන්නාහු, එහි ම පිරිනිවෙන සුලු වූවාහු, එ ලොවින් වටාලා නො එන සුලු වෙත්. ඉකුත් කලැ සිටි, කලුරිය කළ, ඥාතිකාග්‍රාමවාසී අධිකයක් සහිත අනුවක් (අනුවකට වැඩි) උවසුවෝ, තුන් සංයෝජනයන් නැසූ හෙයින් රාග ද්වේෂ මෝහ තුනී වූ හෙයින්, සෙදගැමි වූවාහු, එක් වරක් ම මෙලොවට අවුත් දුක් කෙළවර කරන්නාහ. අතිරේකයක් සහිත පන්සියක් ඥාතිකාවාසි උපාසකයෝ ඉකුත් කලැ සිට කලුරිය කළාහු, තුන් සංයෝජනයන් නැසූ හෙයින් සෝවාන් වූවාහු, අපායට නොවැටෙන සුලු වූවාහු, රහත්බවට නියත වූවාහු, රහත් බව පිහිට කොටැත්තාහු වෙත්'' යි ද වදළ සේක.

2. ''භාග්‍යවතුන් වහන්සේ කාසි කෝසල දෙරටෙහි ද වජ්ජී මල්ල දෙ රටෙහි ද චේතී වංස දෙ රටෙහි ද කුරු පංචාල දෙ රටෙහි ද මච්ඡ සූරසේන දෙ රටෙහි ද යන වටා වටා දනවුහි ළඟ ඉකුත් කලැ සිටි, කලුරිය කළ උවසුවන් 'අසෝ තැනැත්තේ අසෝ තැනැ උපන, අසෝ තැනැත්තේ අසෝ තැනැ උපනැ යි උපපත්ති නිමිත්තෙන් ඔවුන් (මරණින් පසු තතු) හෙළි කරන සේක. ළඟ ඉකුත් කලැ සිටි, කලුරිය කළ ඥාතිකාවාසී පනසකට වැඩි ගණනක් උවසුවෝ, අවරභාගික සංයෝජන පස නැසූ හෙයින් ශුද්ධාවාසයෙහි උපන්නාහු, එහි දී පිරිනිවෙන සුලු වූවාහු, වටාලා එයින් මෙහි නො එන සුලු වෙත්. ඉකුත් කලැ සිටි, කලුරිය කළ, ඥාතිකාවාසී අනුවකට වැඩි ගණනක් උවසුවෝ තුන් සංයෝජන නැසූයෙන්, රාග ද්වේෂ මොහ තුනී වූයෙන්, සෙද ගැමි වූවාහු, එක් වරක් ම මෙ ලොවට අවුත් දුක් කෙළවර කරන්නාහ. ඉකුත් කලැ සිටි, කලුරිය කළ පන්සියකට වැඩි ගණනක් ඥාතිකාවාසි උවසුවෝ, තුන් සංයෝජන නැසූයෙන් සෝවාන් වූවාහු, අපායට නොවැටෙන සුලු වූවාහු, රහත් බවට නියත වූවාහු, රහත්ඵලය ප්‍රතිෂ්ඨා කොටැත්තාහු වෙත් යැ යි වදරන සේකැ'' යි ඥාතිකාග්‍රාමවාසී උපාසකයෝ භගවත් බුදුරජුන් ගේ ප්‍රශ්නව්‍යාකරණය අසා එයින් ද ගන්නා ලද සිතැත්තාහු, සතුටු වූවාහු, හටගත් ප්‍රීති හා සොම්නස් හා ඇත්තෝ වූහ.

3. අස්සොසි ඛො ආයස්මා ආනන්දො: භගවා කිර පරිතො පරිතො ජනපදෙසු පරිචාරකෙ අබ්භතීතෙ කාලකතෙ උපපත්තීසු බ්‍යාකරොති. කාසිකොසලෙසු වජ්ජිමල්ලෙසු චෙතිවංසෙසු කුරුපඤ්චාලෙසු මච්ඡසූරසෙනෙසු අසු අමුත්‍ර උපපන්නො අසු අමුත්‍ර උපපන්නො ති, පරොපඤ්ඤාස නාතිකියා පරිචාරකා අබ්භතීතා කාලකතා පඤ්චන්නං ඔරම්භාගියානං සඤ්ඤොජනානං පරික්ඛයා ඔපපාතිකා තත්ථ පරිනිබ්බායිනො අනාවත්තිධම්මා තස්මා ලොකා. සාධිකා නවුතිනාතිකියා පරිචාරකා අබ්භතීතා කාලකතා තිණ්ණං සඤ්ඤොජනානං පරික්ඛයා රාගදොසමොහානං තනුත්තා සකදාගාමිනො සකිදෙව ඉමං ලොකං ආගන්ත්වා දුක්ඛස්සන්තං කරිස්සන්ති, සාතිරෙකානි පඤ්චසතානි නාතිකියා පරිචාරකා අබ්භතීතා කාලකතා තිණ්ණං සඤ්ඤොජනානං පරික්ඛයා සොතාපන්නා අවිනිපාතධම්මා නියතා සම්බොධිපරායණා ති. තෙන ච නාතිකියා පරිචාරකා අත්තමනා අහෙසුං පමුදිතා පීතිසොමනස්සජාතා භගවතො පඤ්හාවෙය්‍යාකරණං සුත්වා ''ති.

ආනන්ද පරිකථා

4. අථ ඛො ආයස්මතො ආනන්දස්ස එතදහොසි: ඉමෙ ඛො පනාපි[1] අහෙසුං මාගධකා පරිචාරකා බහූ චෙව රත්තඤ්ඤූ ච අබ්භතීතා කාලකතා. සුඤ්ඤා මඤ්ඤෙ අඞ්ගමගධා අඞ්ගමාගධකෙහි[2] පරිචාරකෙහි අබ්භතීතෙහි කාලකතෙහි. තෙ ඛො පනාපි අහෙසුං බුද්ධෙ පසන්නා ධම්මෙ පසන්නා සඞ්ඝෙ පසන්නා සීලෙසු පරිපූරකාරිනො. තෙ අබ්භතීතා කාලකතා භගවතා අබ්‍යාකතා. තෙසම්පස්ස[3] සාධු වෙය්‍යාකරණං. බහුජනො පසීදෙය්‍ය තතො ගච්ඡෙය්‍ය සුගතිං. අයං ඛො පනාපි අහොසි රාජා මාගධො සෙනියො බිම්බිසාරො ධම්මිකො ධම්මරාජා හිතො බ්‍රාහ්මණගහපතිකානං නෙගමානඤ්චෙව ජානපදානඤ්ච. අපිස්සුදං මනුස්සා කිත්තයමානරූපා විහරන්ති 'එවං නො සො ධම්මිකො ධම්මරාජා සුඛාපෙත්වා කාලකතො, එවං මයං තස්ස ධම්මිකස්ස ධම්මරඤ්ඤො විජිතෙ ඵාසු[4] විහරිම්හා'ති. සො ඛො පනාපි අහොසි බුද්ධෙ පසන්නො ධම්මෙ පසන්නො සඞ්ඝෙ පසන්නො සීලෙසු පරිපූරකාරී. අපිස්සුදං මනුස්සා එවමාහංසු 'යාව මරණකාලාපි රාජා මාගධො සෙනියො බිම්බිසාරො භගවන්තං කිත්තයමානරූපො කාලකතො'ති.

---

1. පනපි – PTS
2. අඞ්ගමාගධිකෙහි – ස්‍යා
3. තෙසම්පිස්ස – මජසං
4. ඵාසුකං – ස්‍යා

3. ''භාග්‍යවතුන් වහන්සේ කාසි කෝසල දෙ රටෙහි ද වජ්ජී මල්ල දෙ රටෙහි ද චෙතී වංස දෙ රටෙහි ද කුරු පංචාල දෙ රටෙහි ද මච්ඡ සූරසෙන දෙ රටෙහි ද යන වටා වටා දනවුහි ළඟ ඉකුත් කලැ සිටි කලුරිය කළ උවසුවන් 'අසෝ තැනැත්තේ අසෝ තැනැ උපන, අසෝ තැනැත්තේ අසෝ තැන උපනැ' යි ද උපපත්ති නිමිත්තෙන් (ඔවුන්ගේ මරණින් පසු ගතිය) හෙළි කරන සේක. ඉකුත් කලැ සිටි, කලුරිය කළ ඤාතිකාවාසි වූ පනසකට වැඩි ගණනක් උවසුවෝ අවරභාගික සංයෝජන පස නැසූ හෙයින් ශුද්ධාවාසයෙහි උපන්නාහු, එහි දී පිරිනිවෙන සුලු වූවාහු, වටාලා එයින් මෙහි නොඑන සුලු වෙතැ යි ද, ඉකුත් කලැ සිටි කලුරිය කළ ඤාතිකාවාසි අනූවකට වැඩි ගණනක් උවසුවෝ තුන් සංයෝජන නැසූ හෙයින්, රාග ද්වේෂ මෝහ තුනී වූ හෙයින් සෙදගැමි වූවාහු, එක් වරක් ම මෙ ලොවට අවුත් දුක් කෙළවර කරන්නාහ' යි ද, ළඟ ඉකුත් කලැ සිටි, කලුරිය කළ පනසියයකට වැඩි ගණනක් ඤාතිකාවාසි උවසුවෝ තුන් සංයෝජන නැසූ හෙයින් සෝවාන් වූවාහු, අපායට නොවැටෙන සුලු වූවාහු, රහත් බවට නියත වූවාහු, රහත්ඵලය ප්‍රතිෂ්ඨා කොටැති යාහු වෙතැ යි ද වදරන සේක් ල, භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ ප්‍රශ්නව්‍යාකරණය අසා එයින් ඤාතිකාවාසි උවසුවෝ ආරාධිත සිතැත්තාහු, සතුටු වූවාහු, හටගත් ප්‍රීති හා සොමනස් හා ඇත්තාහූ ද වෙත් ලැ'' යි අනඳ තෙරණුවෝ ඇසූහ.

ආනන්ද පරිකථාව

4. එ කල්හි වනාහි අනඳ තෙරුනට මේ සිත විය: ''ළඟ ඉකුත් කලැ සිටි, කලුරිය කළ, මගද රටැ වැසි චිරරාත්‍රඥ බොහෝ උවසුවෝ ද වූහ. ළඟ ඉකුත් කලැ සිට කළුරිය කළ අඟ මගද දෙරටැ වුසූ (අරීසවු) උවසුවන් ගෙන් මෙ දෙ රට හිස් වූ නියා යැ (හිස් වූවාක් මෙන් අනාථනට පෙනෙයි). ඒ අඟ මගද දෙර ටැ වැසියෝ ද බුදුරජුන් කෙරෙහි පහන් ද දහමහි පහන් ද සඟුන් කෙරෙහි පහන් ද සිල් පුරන සුලුද වූහ. ළඟ ඉකුත් කලැ කලුරිය කළ ඔහු භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් නො ම හෙළි කරන ලදුහ. ඔවුන් ගේ ද උපපත්තිය හෙළි කරනු මනා යැ. බොහෝ දෙනා පහදිනු ඇත. එයින් සුගතියට යනු ඇත. මේ මගධාධිපති ශ්‍රේණික බිම්බිසාර රජ ධාර්මික ද ධර්මරාජ ද බමුණු ගැහැවියනටත් නිගමවාසී ජනපදවාසි ජනයාටත් හිතකාමී ද විය. මිනිස්සු ද දැහැමි වූ, දැහැමින් රජයූ අපේ රජ රට සුවපත් කොට මෙසේ කලුරිය කෙළේ යැ' යි ද, 'මෙසේ අපි දැහැමි වූ දැහැමෙන් රජ වූ ඔබේ රටැ සුව සේ වුසූම්හ' යි ද, එ රජුහු ගුණ වණන්නාහු ද වෙසෙත්. ඒ රජ ද බුදුරජුන් කෙරෙහි පහන් ද දහමහි පහන් ද සඟුන් කෙරෙහි පහන් ද සිල් පුරන සුලු ද විය. කලුරිය කරන තෙක් දු මගධාධිපති ශ්‍රේණික බිම්බිසාර රජ භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ ගුණ වණන සුලු වැ වැස කලුරිය කෙළේ යැ' යි මිනිස්සු ද මෙසේ කියත්.

සො අභිඤ්ඤාතො කාලකතො භගවතා අබ්‍යාකතො. තස්ස පස්ස සාධු-වෙය්‍යාකරණං. බහුජනො පසීදෙය්‍ය, තතො ගච්ඡෙය්‍ය සුගතිං. භගවතො ඛො පන සම්බොධි මගධෙසු. යත්ථ ඛො භගවතො සම්බොධි මගධෙසු, කථං තත්ථ භගවා මාගධකෙ පරිචාරකෙ අභිඤ්ඤාතෙ කාලකතෙ උපපත්තීසු න බ්‍යාකරෙය්‍ය? භගවා චෙව ඛො පන මාගධකෙ පරිචාරකෙ අභිඤ්ඤාතෙ කාලකතෙ උපපත්තීසු න බ්‍යාකරෙය්‍ය දීනමනා තෙනස්සු මාගධකා පරිචාරකා. යෙන ඛො පනස්සු දීනමනා මාගධකා පරිචාරකා කථං තෙ භගවා න බ්‍යාකරෙය්‍යාති.

5. ඉදමායස්මා ආනන්දො මාගධකෙ පරිචාරකෙ ආරබ්භ එකො රහො අනුවිචින්තෙත්වා රත්තියා පච්චූසසමයං පච්චුට්ඨාය යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි. උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො ආයස්මා ආනන්දො භගවන්තං එතදවොච:

සුතමෙතං භන්තෙ භගවා කිර පරිතො පරිතො ජනපදෙසු පරිචාරකෙ අභිඤ්ඤාතෙ කාලකතෙ උපපත්තීසු බ්‍යාකරොති කාසිකොසලෙසු වජ්ජිමල්ලෙසු චෙතිවංසෙසු කුරුපඤ්චාලෙසු මච්ඡසූරසෙනෙසු. අසු අමුත්‍ර උපපන්නො අසු අමුත්‍ර උපපන්නො ති. පරොපඤ්ඤාසං නාතිකියා පරිචාරකා අභිඤ්ඤාතා කාලකතා පඤ්චන්නං ඔරම්භාගියානං සඤ්ඤොජනානං පරික්ඛයා ඔපපාතිකා තත්ථ පරිනිබ්බායිනො අනාවත්තිධම්මා තස්මා ලොකා. සාධිකා නවුති නාතිකියා පරිචාරකා අභිඤ්ඤාතා කාලකතා තිණ්ණං සඤ්ඤොජනානං පරික්ඛයා රාගදොසමොහානං තනුත්තා සකදාගාමිනො සකිදෙව ඉමං ලොකං ආගන්ත්වා දුක්ඛස්සන්තං කරිස්සන්ති. සාතිරෙකානි පඤ්චසතානි නාතිකියා පරිචාරකා අභිඤ්ඤාතා කාලකතා තිණ්ණං සඤ්ඤොජනානං පරික්ඛයා සොතාපන්නා අවිනිපාතධම්මා නියතා සම්බොධිපරායණාති. තෙන ච නාතිකියා පරිචාරකා අත්තමනා අහෙසුං පමුදිතා පීතිසොමනස්සජාතා භගවතො පඤ්හවෙය්‍යාකරණං සුත්වාති. ඉමෙ ඛො පනාපි භන්තෙ අහෙසුං මාගධකා පරිචාරකා බහූ චෙව රත්තඤ්ඤූ ච අභිඤ්ඤාතා කාලකතා සුඤ්ඤා මඤ්ඤෙ අඞ්ගමගධා අඞ්ගමාගධකෙහි පරිචාරකෙහි අභිඤ්ඤාතෙහි කාලකතෙහි. තෙ ඛො පනාපි භන්තෙ අහෙසුං බුද්ධෙ පසන්නා ධම්මෙ පසන්නා සඞ්ඝෙ පසන්නා සීලෙසු පරිපූරකාරිනො. තෙ අභිඤ්ඤාතා කාලකතා භගවතා අබ්‍යාකතා.

හේ ළඟ ඉකුත් කල්හි කලුරිය කෙළේ, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් (මොහුගේ උපපත්තිය මෙසේ යැ යි) නො ම හෙළි කරන ලද්දේ ය. ඔහුගේ උපපත්තිය ද හෙළි කරනු මනා යැ. බොහෝ දෙනා පහදිනු ඇත. එයින් සුගතියට යනු ඇත. භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ සම්බොධිය මගද රටෙහි විය. යම් මගද රටෙක භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ සම්බොධිය වී ද, එහි සම්පාතික වූ කලුරිය කළ උවසුවන් කෙසේ නම් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ (ඔවුන්ගේ) උපපත්තීන් නිමිත්තෙන් නො ම හෙළි කළ යුතු වන සේක් ද? භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වනාහි සම්පාතිතයෙහි කලුරිය කළ මගද රට වැසි උවසුවන් ඔවුන්ගේ උපපත්ති නිමිත්තෙන් නො හෙළි කරන සේක් වූ නම්, එයින් මගද රටැ වැසි උවසුවෝ බැගෑපත් සිතැති වන්නාහ. මගද රටැ වැසි උවසුවෝ යම් කරුණෙකින් බැගෑපත් සිතැති වන්නාහු ද, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ කෙසේ නම ඒ (උපපත්ති නිමිත්තෙන්) උවසුවන් හෙළි නො කරන සේක් ද? යනු යැ.

5. අනඳ තෙරණුවෝ මගද රටැ වැසි උවසුවන් ඇරැබැ හුදෙකලා වැ රහසිගත වැ මෙසේ පුනපුනා සිතා, රැ අලුය මැ නැඟී සිට, භගවත් බුදුරජුන් කරා එළැඹියාහ. එළැඹ ඔබ වැඳ, පසෙකැ හිඳගත්හ. පසෙකැ හිඳ ම භගවත් බුදුරජුනට මෙ බස් පැවැසූහ:

"වහන්ස, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ කාසි කෝසල දෙ රටෙහි ද වජ්ජි මල්ල දෙ රටෙහි ද චෙති වංස දෙ රටෙහි ද කුරු පංචාල දෙ රටෙහි ද මච්ඡ සූරසේන දෙ රටෙහි ද යන වටා වටා දනවුහි ළඟ ඉකුත් කලැ සිටි, කලුරිය කළ උවසුවන් 'අසෝ තැනැත්තේ අසෝ තැනැ උපන, අසෝ තැනැත්තේ අසෝ තැනැ උපනැ' යි උපපත්ති නිමිත්තෙන් (ඔවුන් මරණින් පසු තතු) හෙළි කරන සේක. ළඟ ඉකුත් කලැ සිටි, කලුරිය කළ ඤාතිකාවාසී පනසකට වැඩි ගණනෙක් උවසුවෝ අවරභාගික සංයොජන පස නැසූයෙන් ශුද්ධාවාසයෙහි උපන්නාහු, එහි දී පිරිනිවෙන සුලු වූවාහු, වටාලා එයින් මෙයි නො එන සුලු වෙත්. ඉකුත් කලැ සිටි, කලුරිය කළ, ඤාතිකාවාසී අනූවකට වැඩි ගණනක් උවසුවෝ, තුන් සංයෝජන නැසූයෙන්, රාග ද්වේෂ මොහ තුනි වූයෙන්, සෙදගැමි වූවාහු, එක් වරක් ම මෙ ලොවට අවුත් දුක් කෙළවර කරනනාහ. ඉකුත් කලැ සිටි, කලුරිය කළ, පන්සියයට වැඩි ගණනක් ඤාතිකවාසී උවසුවෝ, තුන් සංයෝජන නැසූයෙන්, සෝවාන් වූවාහු, රහත් ඵලය ප්‍රතිෂ්ඨා කොටැත්තාහු වෙත්" යැ යි වදරන සේක. එයින් ඤාතිකාවාසී උවසුවෝ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ගේ ප්‍රශ්න ව්‍යාකරණය අසා ආරාධිත සිතැත්තෝ ප්‍රමුදිතයෝ උපන් ප්‍රීති හා සොම්නස් හා ඇත්තෝ වූහ. වහන්ස, ළඟ ඉකුත් කලැ කලුරිය කළ මගද රටැ වැසි චිරරාත්‍රඥ වූ මෙ බොහෝ උවසුවෝ වූහ. අඟු මගද දෙරට ළඟ ඉකුත් කලැ කලුරිය කළ අඟුමගද වැසි උවසුවන් ශෙන් හිස් වූ සේ ය. වහන්ස, ඔහු ද බුදු රජු කෙරෙහි පැහැදුණා වූ, දහම්හි පැහැදුණාහු, සඟන කෙරෙහි පැහැදුණාහු, සිල් පුරන්නාහු වූහ. ළඟ ඉකුත් කලැ කලුරිය කළ ඔහු භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් නො හෙළි කරන ලදහ.

තෙසම්පස්ස සාධු වෙය්‍යාකරණං බහුජනො පසීදෙය්‍ය තතො ගච්ඡෙය්‍ය සුගතිං අයං ඛො පනාපි භන්තෙ අහොසි රාජා මාගධො සෙනියො බිම්බිසාරො ධම්මිකො ධම්මරාජා හිතො බ්‍රාහ්මණගහපතිකානං නෙගමානඤ්ච ජානපදානඤ්ච අපිස්සුදං මනුස්සා කිත්තයමානරූපා විහරන්ති 'එවං නො සො ධම්මිකො ධම්මරාජා සුඛාපෙත්වා කාලකතො, එවං මයං තස්ස ධම්මිකස්ස ධම්මරඤ්ඤො විජිතෙ ඵාසු විහරිම්හා'ති. සො ඛො පනාපි භන්තෙ අහොසි බුද්ධෙ පසන්නො ධම්මෙ පසන්නො සඞ්ඝෙ පසන්නො සීලෙසු පරිපූරකාරී. අපිස්සුදං මනුස්සා එවමාහංසු 'යාව මරණකාලා පි රාජා මාගධො සෙනියො බිම්බිසාරො භගවන්තං කිත්තයමානරූපො කාලකතො'ති. සො අබ්භතීතො කාලකතො භගවතා අබ්‍යාකතො, තස්ස පස්ස සාධු වෙය්‍යාකරණං බහුජනො පසීදෙය්‍ය තතො ගච්ඡෙය්‍ය සුගතිං; භගවතො ඛො පන සම්බොධි මගධෙසු. යත්ථ ඛො පන භන්තෙ භගවතො සම්බොධි මගධෙසු කථං තත්ථ භගවා මාගධකෙ පරිචාරකෙ අබ්භතීතෙ කාලකතෙ උප්පත්තීසු න බ්‍යාකරෙය්‍ය. භගවා චෙ ඛො පන භන්තෙ මාගධකෙ පරිචාරකෙ අබ්භතීතෙ කාලකතෙ උපපත්තීසු න බ්‍යාකරෙය්‍ය, දීනමනා[1] තෙනස්සු මාගධකා පරිචාරකා. යෙන ඛො පනස්සු භන්තෙ දීනමනා මාගධකා පරිචාරකා, කථං තෙ භගවා න බ්‍යාකරෙය්‍යා''ති.

ඉදමායස්මා ආනන්දො මාගධකෙ පරිචාරකෙ ආරබ්භ භගවතො සම්මුඛා පරිකථං කත්වා උට්ඨායාසනා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා පදක්ඛිණං කත්වා පක්කාමි.

6. අථ ඛො භගවා අචිරපක්කන්තෙ ආයස්මන්තෙ ආනන්දෙ පුබ්බන්හසමයං නිවාසෙත්වා පත්තචීවරමාදාය නාතිකං පිණ්ඩාය පාවිසි. නාතිකෙ පිණ්ඩාය චරිත්වා පච්ඡාභත්තං පිණ්ඩපාතපටික්කන්තො පාදෙ පක්ඛාලෙත්වා ගිඤ්ජකාවසථං පවිසිත්වා මාගධකෙ පරිචාරකෙ ආරබ්භ අට්ඨිකත්වා මනසිකත්වා සබ්බං චෙතසො සමන්නාහරිත්වා පඤ්ඤත්තෙ ආසනෙ නිසීදි ''ගතිං නෙසං ජානිස්සාමි අභිසම්පරායං යංගතිකා තෙ භවන්ති යංඅභිසම්පරායා''ති. අද්දසා ඛො භගවා මාගධකෙ පරිචාරකෙ යංගතිකා තෙ භවන්ති යංඅභිසම්පරායාති. අථ ඛො භගවා සායන්හසමයං පටිසල්ලානා වුට්ඨිතො ගිඤ්ජකාවසථා නික්ඛමිත්වා විහාරපච්ඡායායං පඤ්ඤත්තෙ ආසනෙ නිසීදි.

1. නිත්තමනා. ස්‍යා.
දීනමානා PTS.

ඔවුන්ගේ ද (උපපත්තිය) හෙළි කිරීම වේ වා යි යදිමි. එයින් බොහෝ දෙනා පහදිනු ඇත. සුගතියට යනු ඇත. වහන්ස, මගධාධිපති වූ මේ ශ්‍රේණික බිම්බිසාර රජ දැහැමි විය, දැහැමෙන් රජයන්නේ විය. බමුණනට ද ගැහැවියනට ද නියම්ගම්වැසියනට ද දනවූ වැසියනට ද වැඩ කැමැති විය. තව ද මිනිස්සු 'මෙසේ ඒ දැහැමි වූ, දැහැමෙන් රජයූ බිම්සර රජ අප සුව පත් කොට කලුරිය කෙළේ ය. මෙසේ අපි දැහැමෙන් රජයූ ඒ දැහැමි රජුගේ රටෙහි පහසුවෙන් වුසුම්හ' යි ඔහු ගුණ වණන සුලු ව වෙසෙත්. වහන්ස, තව ද එ රජ බුදුරජාණන් වහන්සේ කෙරෙහි පැහැදුණෙක, දහමෙහි පැහැදුණෙක, සඟන කෙරෙහි පැහැදුණෙක, සිල් පිරුයෙක. තව ද මිනිස්සු 'මියැ යන තාක් ම මගධාධිපති වූ ශ්‍රේණික බිම්බිසාර රජ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වර්ණනා කරන සුලු වැ වැස කලුරිය කෙළේ යැ' යි මෙසේ කියත්. ළඟ ඉකුත් කලැ සිටි, කලුරිය කළ හෙ තෙමෙ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් හෙළි නො කරන ලදී. ඔහුගේ ද උපපත්තිය හෙළි කිරීම වේවා යි යදිමි. බොහෝ දෙනා පහදිනු ඇත. එයින් සුගතියට යනු ඇත. වහන්ස, භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ සම්බොධිය (බුදු බව ලැබීම) වූයේ මගද රටෙහි ය. වහන්ස, යම් මගද රටෙක භාග්‍ය-වතුන් වහන්සේගේ සම්බොධිය වී නම්, එ මගද රටැ වුසූ, ළඟ ඉකුත් කල්හි වූ, කලුරිය කළ උවසුවන් කෙසේ නම් උපපත්තිය නිමිත්තෙන් හෙළි නො කරන සේක් ද? වහන්ස, ඉදින් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ළඟ ඉකුත් කල්හි වූ, කලුරිය කළ මගද රටැ වුසූ උවසුවන් උපපත්ති නිමිත්-තෙන් හෙළි නො කරන සේක් වී නම්, මගද රටැ වැසි උවසුවෝ එයින් බැගෑපත් සිතැත්තෝ වන්නාහ. වහන්ස, යම් හෙයකින් මගද රටැ වැසි උවසුවෝ බැගෑපත් සිතැත්තෝ වන්නාහු නම්, කෙසේ නම් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ඔවුන් (උපපත්ති නිමිත්තෙන්) හෙළි නො කරන සේක් ද?''

අනඳ තෙරණුවෝ මගද රටැ වැසි උවසුවන් ඇරැබැ භගවත් බුදුරජුන් හමුයෙහි මේ විස්තර කථාව කොට, හුනස්නෙන් නැඟී, ඔබ වැඳ පැදකුණු කොට නික්මියාහ.

6. එ කලැ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ අනඳ තෙරුන් නික්මැ ගිය නොබෝ කල්හි, පෙර වරු සමයෙහි හැඳැ පෙරෙ වැ පා සිවුරු ගෙන, ඥාතික ගමට පිඬු පිණිස පිවිසි සේක. ඥාතික ගමෙහි පිඬු පිණිස හැසිර, පසුබත්හි පිඬු පා ගමනින් පෙරළා ඇක්මුණු සේක්, පා සෝද ගිඤ්ජකාව-සථයට (ගඩොළු ගෙට) වැඩ, මගද රට වැසි උවසුන් ඇරැබ, කරුණු සලකා මෙනෙහි කොට, සියල්ල සිතින් එක් කොට ගෙන, 'ඒ භවත්හු යම්බඳු ඥානගතියක් ඇත්තාහු ද, යම්බඳු පරලොව් ගතියක් ඇත්තාහු ද, ඔවුන්ගේ ඒ ඥානගතිය, ඒ පරලොව ගතිය දැනගන්නෙමි' යි සිතා පනවන ලද අස්නෙහි වැඩ හුන් සේක. ඒ භවත්හු යම් ඥානගතියක් ඇත්තාහු ද, යම් පරලෝ ගතියක් ඇත්තාහු ද, එසේ වූ මගද රටැ වුසූ ඒ උවසුවන් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ දුටු සේක. එයින් පසු සවස් වේලේ සමවතින් නැඟී සිටි සේක්, ගඩොළු ගෙයින් නික් මැ වෙහෙර ඉදිරි පසැ සෙවණෙහි පන වන ලද අස්නෙහි වැඩ හුන් සේක.

7. අථ ඛො ආයස්මා ආනන්දො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි. උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො ආයස්මා ආනන්දො භගවන්තං එතදවොච. "උපසන්තපදිස්සො[1] භන්තෙ භගවා, භාතිරිව භගවතො මුඛවණ්ණො විප්පසන්නත්තා ඉන්ද්‍රියානං. සන්තෙන නූනජ්ජ භන්තෙ භගවා විහාරෙන විහාසී"ති. "යදෙව ඛො මෙ ත්වං ආනන්ද මාගධකෙ පරිචාරකෙ ආරබ්භ සම්මුඛා පරිකථං කත්වා උට්ඨායාසනා පක්කන්තො, තදෙවාහං නාතිකෙ පිණ්ඩාය චරිත්වා පච්ඡාභත්තං පිණ්ඩපාතපටික්කන්තො පාදෙ පක්ඛාලෙත්වා ගිඤ්ජකාවසථං පවිසිත්වා මාගධකෙ පරිචාරකෙ ආරබ්භ අට්ඨිකත්වා[2] මනසි කත්වා සබ්බං චෙතසො සමන්නාහරිත්වා පඤ්ඤත්තෙ ආසනෙ නිසීදිං 'ගතිං තෙසං ජානිස්සාමි අභිසම්පරායං, යංගතිකා තෙ භවන්තො යංඅභිසම්පරායා'ති. අද්දසං ඛො අහං ආනන්ද මාගධකෙ පරිචාරකෙ යංගතිකා තෙ භවන්තො යංඅභිසම්පරායාති.

ජනවසභාගමනං

8. අථ ඛො ආනන්ද අන්තරහිතො යක්ඛො සද්දමනුස්සාවෙසි: "ජනවසභො අහං භගවා, ජනවසභො අහං සුගතා"ති. "අභිජානාසි නො ත්වං ආනන්ද ඉතො පුබ්බෙ එවරූපං නාමධෙය්‍යං සුතං යදිදං ජනවසභො" ති "න ඛො අහං භන්තෙ අභිජානාමි ඉතො පුබ්බෙ එවරූපං නාමධෙය්‍යං සුතං යදිදං ජනවසභො"ති. අපි ච මෙ භන්තෙ ලොමහංසො ජාතො ජනවසභො ති නාමධෙය්‍යං සුත්වා. තස්ස මය්හං භන්තෙ එතදහොසි: න හි නූන සො ඔරකො යක්ඛො භවිස්සති යස්සිදං[3] එවරූපං නාමධෙය්‍යං සුපඤ්ඤත්තං යදිදං ජනවසභො'ති. "අනන්තරා ඛො ආනන්ද සද්දපාතුභාවා උළාරවණ්ණො මෙ යක්ඛො සම්මුඛෙ පාතුරහොසි. දුතියම්පි සද්දමනුස්සාවෙසි: 'බිම්බිසාරො අහං භගවා බිම්බිසාරො අහං සුගතා'ති. ඉදං සත්තමං ඛො අහං භන්තෙ වෙස්සවණස්ස මහාරාජස්ස සහබ්‍යතං උපපජ්ජාමි. සො තතො චුතො මනුස්සරාජා භවිතුං පහොමි.[4]

ඉතො සත්ත තතො සත්ත සංසාරානි චතුද්දස,
නිවාසමභිජානාමි යත්ථ මෙ වුසිතං පුරෙ.

දීඝරත්තං ඛො අහං භන්තෙ අවිනිපාතො අවිනිපාතං සඤ්ජානාමි. ආසා ච පන මෙ සන්තිට්ඨති සකදගාමිතායා ති.

---

1. උපසන්තපතිස්සො – කං
2. අට්ඨිංකත්වා – මජ්ඣං
3. යදිදං – මජ්ඣං
4. මනුස්සරාජා පි හොමි – PTS

7. එ කලැ අනඳ තෙරණුවෝ භගවත් බුදුරජුන් කරා එළැඹියාහ. එළැඹ ඔබ වැඳ එක් පසෙක හුන්හ. අනඳ තෙරණුවෝ එක් පසෙක හුන්නාහු ම භාග්‍යවතුන් වහන්සේට ''වහන්ස, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ උපශාන්ත වූ දැකුම් ඇති සේක. ඉඳුරන් වෙසෙසින් පහන් බැවින් භාග්‍ය-වතුන් වහන්සේගේ මුඛවර්ණය බබළන සේ ය. වහන්ස, අද භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ශාන්ත විහරණයෙකින් වුසූ සේකැ යි හඟිමි'' යැ යි කීහ. එ විට භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වදරන සේක්, ''අනඳයෙනි, යම් විටෙක තෙපි මගද රටැ වුසූ උවසුවන් ඇරබැ මා හමුයෙහි වර්ණනා කථාව කොට හුනස්නෙන් නැඟී නික්මුණහු ද, එ විට ම මම් ඥාතික ගමැ පිඬු පිණිස හැසිර පසු බතැ පිණ්ඩපාතයෙන් පෙරළා ඇක්මුණෙමි, පා දෙවැ ගඩොළු ගෙට වැද මගද රටැ වුසූ උවසුවන් ඇරබැ, කරුණු සලකා බලා මෙනෙහි කොට, සියල්ල සිතින් එක් කොට ගෙන, ඒ භවත්හු යම්බඳු ඥානගති ඇත්තෝ වූහු ද, යම්බඳු පරලොව් ඇත්තෝ වූහු ද, ඔවුන්ගේ ඒ ඥානගතිය, ඒ පරලොව් ගතිය දන ගන්නෙමි' යි සිතා, පනවන ලද අස්නැ හිඳැ ගතිමි. අනඳයෙනි, ඒ භවත්හු යම්බඳු ඥානගති ඇත්තෝ වූහු ද, යම්බඳු පරලොව් ගති ඇත්තෝ වූහු ද, එසේ වූ ගති ඇති මගද රටැ වූ ඒ උවසුවන් මම් දුටු-යෙම් ම ය.

ජනවසභයා පැමිණීම

8. අනඳයෙනි, එ කලැ අතුරුදහන් වූ යක්ෂයෙක් 'භාග්‍යවතුන් වහන්ස මම් ජනවසභයෙමි, සුගතයන් වහන්ස, මම් ජනවසභයෙමි' යි හඬ ඇස්වී ය (ශබ්දයක් පැවැත් වි ය). අනඳයෙනි, ජනවසභ යන මේ නම තොප මෙයින් පෙර ඇසුවා දනිවු ද?'' යි අසා වදාළ සේක. ''වහන්ස, ජනවසභ යන මේ නම මෙයින් පෙර ඇසුවා නො ම දනිමි. එහෙත් වහන්ස, ජනවසභ යන නම ඇසීමෙන් මා ලොමුදහ ගත. වහන්ස, ඒ මට 'ජනවසභ යන මෙබඳු නමෙක් යමකුහට පනවන ලද්දේ නම් හේ එසේ මෙසේ යකෙක් නො වන්නේ යැ'' යි අනඳ තෙරුණුවෝ කිවු ය.

''අනඳයෙනි, හඬ නැඟෙන්නා හා ම උදර වූ සිරුරු පැහැ ඇති යක්ෂ-යෙක් මා ඉදිරියෙහි පහළ විය. දෙවනු වර ද හෙ තෙම 'භාග්‍යවතුන් වහන්ස, මම් බිම්බිසාර වෙමි, සුගතයන් වහන්ස, මම් බිම්බිසාර වෙමි' යි හඬ ඇස්වි ය. ''වහන්ස, මේ සත්වන වර වෙසවුණු මහරජු ගේ සහභාව-යට පැමිණියෙමි. ඒ මම් මෙයින් සැව මිනිස් රජක්හු වන්නට හැක්කෙමි. මේ දෙව්ලොවින් සැවැ සත් වරක් ද, ඒ මිනිස් ලොවින් සැවැ සත් වරක් ද' යි මෙසේ යම් දෙව් මිනිස් දෙ ලොව්හි පෙර මා වුසූයේ ද, ඒ දෙ තන්හි ම හැම ලෙසින් කඳ පිළිවෙළ තුදුසක් විසීම දනිමි. වහන්ස, දික් කලක් ම අපායකට නො වැටුණෙමි, අපායට මගේ නොවැටීම දනිමි. සෙදගැමි බව පිණිස ද මගේ අපේක්ෂාව පවතී'' යැයි ද හේ කී ය.

තව ද ජනවසභ තෙම මතු දක්වෙන කථාවත් කීය:

9. "අච්ඡරියමිදං ආයස්මතො ජනවසභස්ස යක්ඛස්ස, අබ්භුතමිදං ආයස්මතො ජනවසභස්ස යක්ඛස්ස, 'දීඝරත්තං ඛො අහං භන්තෙ අවිනිපාතො අවිනිපාතං සඤ්ජානාමී'ති ච වදෙසි, 'ආසා ච පන මෙ සන්තිට්ඨති සකදාගාමිතායා'ති ච වදෙසි. කුතොනිදානං පනායස්මා ජනවසභො යක්ඛො එවරූපං උළාරං විසෙසාධිගමං සඤ්ජානාතී?''ති.

"න අඤ්ඤත්‍ර භගවා තව සාසනා, න අඤ්ඤත්‍ර සුගත තව සාසනා. යදග්ගෙ අහං භන්තෙ භගවති එකන්තිකතො[1] අභිප්පසන්නො, තදග්ගෙ අහං භන්තෙ දීඝරත්තං අවිනිපාතො අවිනිපාතං සඤ්ජානාමි. ආසා ච පන මෙ සන්තිට්ඨති සකදාගාමිතාය. ඉධාහං භන්තෙ වෙස්සවණෙන මහාරාජෙන පෙසිතො විරූළ්හකස්ස මහාරාජස්ස සන්තිකෙ කෙනචිදෙව කරණීයෙන. අද්දසං භගවන්තං අන්තරාමග්ගෙ ගිඤ්ජකාවසථං පවිසිත්වා මාගධකෙ පරිවාරකෙ ආරබ්භ අට්ඨිකත්වා මනසි කත්වා සබ්බං චෙතසො සමන්නාහරිත්වා නිසින්නං 'ගතිං තෙසං ජානිස්සාමි අභිසම්පරායං යංගතිකා තෙ භවන්තො යංඅභිසම්පරායා'ති. අනච්ඡරියං ඛො පනෙතං භන්තෙ යං වෙස්සවණස්ස මහාරාජස්ස තස්සං පරිසායං භාසතො සම්මුඛා සුතං සම්මුඛා පටිග්ගහිතං යංගතිකා තෙ භවන්තො යංඅභිසම්පරායා'ති. තස්ස මය්හං භන්තෙ එතදහොසි: භගවන්තඤ්ච දක්ඛාමි. ඉදඤ්ච භගවතො ආරොචෙස්සාමී'ති. ඉමෙ ඛො මෙ භන්තෙ ද්වෙ පච්චයා භගවන්තං දස්සනාය උපසඞ්කමිතුං.

දෙවසභා

10. පුරිමානි භන්තෙ දිවසානි පුරිමතරානි තදහුපොසථෙ පණ්ණරසෙ වස්සූපනායිකාය පුණ්ණාය පුණ්ණමාය රත්තියා කෙවලකප්පා ච දෙවා තාවතිංසා සුධම්මායං සභායං සන්නිසින්නා හොන්ති සන්නිපතිතා, මහතී ච දිබ්බපරිසා[2] සමන්තතො සන්නිසින්නා හොන්ති[3] සන්නිපතිතා. චත්තාරො ච මහාරාජානො චාතුද්දිසා නිසින්නා හොන්ති. පුරත්ථිමාය දිසාය ධතරට්ඨො මහාරාජා පච්ඡිමාභිමුඛො[4] නිසින්නො හොති දෙවෙ පුරක්ඛත්වා. දක්ඛිණාය දිසාය විරූළ්හකො මහාරාජා උත්තරාභිමුඛො නිසින්නො හොති දෙවෙ පුරක්ඛත්වා. පච්ඡිමාය දිසාය විරූපක්ඛො මහාරාජා පුරත්ථාභිමුඛො[5] නිසින්නො හොති දෙවෙ පුරක්ඛත්වා. උත්තරාය දිසාය වෙස්සවණො මහාරාජා දක්ඛිණාභිමුඛො නිසින්නො හොති දෙවෙ පුරක්ඛත්වා. යදා භන්තෙ කෙවලකප්පා ච දෙවා තාවතිංසා සුධම්මායං සභායං සන්නිසින්නා හොන්ති සන්නිපතිතා මහතී ච දිබ්බපරිසා සමන්තතො සන්නිසින්නා හොන්ති සන්නිපතිතා, චත්තාරො ච මහාරාජානො චතුද්දිසා නිසින්නා හොන්ති ඉදං තෙසං හොති ආසනස්මිං.

1. එකන්තගතො – සයා
2. දිබ්බා පරිසා – PTS
3. හොති – PTS
4. පච්ඡාභිමුඛො – මජසං
5. පුරත්ථිමාභිමුඛො – මජසං

9. ''වහන්ස, මම දික් කලක් ම අපායට වැටීමක් නැත්තෙමි, අපායෙන් මිදුණු බව හඳුනමි' යි ද තෙපි කියහු. සෙදගැමි බව පිණිස මගේ අපේක්ෂාව ද පවත්නේ යැ යි ද කියහු. ආයුෂ්මත් ජනවසභ යක්ෂයාණන්ගේ මේ වචනය ආශ්චර්‍ය්‍ය ය, ආයුෂ්මත් ජනවසභ යක්ෂයාණන් ගේ මේ වචනය අද්භූත ය. ආයුෂ්මත් ජන වසභයෝ කවර හේතුවකින් මෙ බඳු මහත් අධිගම විශේෂයක් වූ නියා හඳුනත් ද?'' යි මම ඇසීමි. එ විට ජනවසභ තෙම මෙය කී ය:

''භාග්‍යවතුන් වහන්ස, ඔබ වහන්සේ ගේ සස්නෙන් බැහැරෙහි නො වේ, සුගතයන් වහන්ස, ඔබ වහන්සේ ගේ සස්නෙන් බැහැරෙහි නො වේ. වහන්ස, යම් දවසෙක (යෂ්ටිවනෝද්‍යානයෙහි දී පළමුවෙන් ම බණ අසා සෝවාන් වැ) භාග්‍යවතුන් වහන්සේ කෙරෙහි ඒකාන්ත වශයෙන් පැහැදිණිම් ද, වහන්ස, එතැන් පටන් කොට මට දික් කලක් අපායයෙන් මිදුණෙම් විමි. අපායට නොවැටීම හඳුනමි. සකෘදගාමී බව පිණිස මගේ අපේක්ෂාව ද ඇත. වහන්ස, මෙහි මම වෙසවුණු මහරජුහු විසින් කිසි කටයුත්තක් සඳහා විරූඪක මහරජු වෙත එවන ලදුයෙමි, මඟ අතුරෙහි දී භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ගිඤ්ජකාවසථයට වැද මගද රටැ වුසූ උවසුවන් ඇරබැ, වැඩ ඇතියක් කොට සලකා, මෙතෙහි කොට, සියල්ල සිතින් එක් තැන් කොට ගෙන, ඒ භවත්හු යටබඳු ඥානගති ඇතියෝ ද යටබඳු පරලොව් ගති ඇතියෝ ද, ඔවුන් ගේ ඒ ඥානගති හා පරලොව් ගති දනගනිමි' යි වැඩ හුන්නවුන් දිටිමි. වහන්ස, ඒ භවත්හු යම් ඥානගති ඇතියෝ යම් අභිසම්පරාය ගති ඇතියෝ වූහු ද එපවත් ඒ පිරිසෙහි දී පවසන වෙසවුණු මහරජු ගේ වචනය ඔහු හමුයෙහි මා ඇසුවා, ඔහු හමුයෙහි මා පිළිගත්තා පුදුම නො වේ. වහන්ස, ඒ මට 'භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ද දකින්නෙමි, මෙය ද භාග්‍යවතුන් වහන්සේට සැළ කරන්නෙමි' යි මේ සිත විය. වහන්ස, මේ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ දක්නා පිණිස මා එළැඹෙනුවට කරුණු දෙක ය.

දෙව් සබය

10. වහන්ස, පෙර දවසැ, බොහෝ දවසකට පෙරැ, ඒ පසොළොස්වක් පොහෝ ද, වැසි සෘතුව එළැඹි, පුරා සඳ ඇති රැයෙහි, සියලු තව්තිසා වැසි දෙවියෝ සුදම් සෙබෙහි එක් වැ හුන්නාහු, එක් රැස් වූවාහු වෙත්. මහත් දෙව් පිරිස්හු ද එක් වැ හුන්නාහු, එක්රැස් වූවාහු ද වෙත්. සිවුවරම් මහ රජදරුවෝ ද සිවු දිගැ හුන්නාහු වෙත්. පෙර දිගැ ධෘතරාෂ්ට්‍ර මහරජ පැසිම් දිගට මුහුණ ලා දෙවියන් පෙරටු කොට හුන්නේ වෙයි. දකුණු දිගැ විරූඪක මහරජ උතුරු දෙසට මුහුණ ලා දෙවියන් පෙරටු කොට හුන්නේ වෙයි. පැසිම්දිගැ විරූපාක්ෂ මහරජ පෙර දිගට මුහුණ ලා දෙවියන් පෙරටු කොට හුන්නේ වෙයි. උතුරු දිගැ වෙසවුණු මහරජ දකුණු දෙසට මුහුණ ලා දෙවියන් පෙරටු කොට හුන්නේ වෙයි. වහන්ස, යම් විටෙක සියලු තව්තිසාවැසි දෙවියෝ සුදම් සෙබෙහි එක් වැ හුන්නාහු, එක් රැස් වූවාහු වෙත් ද, මහත් දෙව්පිරිස්හු වටා එක් වැ හුන්නාහු, එක් රැස් වූවාහු වෙත් ද, එකල් හි සතර වරම් මහ රජ දරුවෝ සතර දිගැ හුන්නාහු වෙත්.

අථ පච්ඡා අම්හාකං ආසනං හොති. යෙ තෙ භන්තෙ දෙවා භගවති බ්‍රහ්මචරියං චරිත්වා අධුනූපපන්නා තාවතිංසකායං, තෙ අඤ්ඤෙ දෙවෙ අතිරොචන්ති වණ්ණෙන චෙව යසසා ච. තෙනස්සුදං භන්තෙ දෙවා තාවතිංසා අත්තමනා හොන්ති පමුදිතා පීතිසොමනස්සජාතා, "දිබ්බා වත භො කායා පරිපූරන්ති හායන්ති අසුරා කායා"ති. අථ ඛො භන්තෙ සක්කො දෙවානමින්දො දෙවානං තාවතිංසානං සම්පසාදං විදිත්වා ඉමාහි ගාථාහි අනුමොදි:

මොදන්ති වත භො දෙවා තාවතිංසා සහින්දකා[1]
තථාගතං නමස්සන්තා ධම්මස්ස ච සුධම්මතං. [a]

නවෙ දෙවෙ ච පස්සන්තා වණ්ණවන්තෙ යසස්සිනෙ,[2]
සුගතස්මිං බ්‍රහ්මචරියං චරිත්වාන ඉධාගතෙ.

තෙ අඤ්ඤෙ අතිරොචන්ති වණ්ණෙන යසසායුනා
සාවකා භූරිපඤ්ඤස්ස විසෙසූපගතා ඉධ.

ඉදං දිස්වාන නන්දන්ති තාවතිංසා සහින්දකා,
තථාගතං නමස්සන්තා ධම්මස්ස ච සුධම්මතන්ති.

11. තෙන සුදං භන්තෙ දෙවා තාවතිංසා භිය්‍යොසොමත්තාය අත්තමනා හොන්ති පමුදිතා පීතිසොමනස්සජාතා. 'දිබ්බා වත භො කායා පරිපූරන්ති හායන්ති අසුරා කායා'ති.

අථ ඛො භන්තෙ යෙනත්ථෙන දෙවා තාවතිංසා සුධම්මායං සභායං සන්නිසින්නා හොන්ති සන්නිපතිතා, තං අත්ථං චින්තයිත්වා තං අත්ථං මන්තයිත්වා වුත්තවචනාපි තං[3] චත්තාරො මහාරාජානො තස්මිං අත්ථෙ හොන්ති, පච්චනුසිට්ඨවචනාපි[4] තං චත්තාරො මහාරාජානො තස්මිං අත්ථෙ හොන්ති, සකෙසු සකෙසු ආසනෙසු ඨිතා අවිපක්කන්තා.[5]

"තෙ වුත්තවාක්‍යා රාජානො පටිග්ගය්හානුසාසනිං
විප්පසන්නමනා සන්තා අට්ඨංසු සම්හි ආසනෙ"ති.

1. සඉන්දකා – සීමු
2. යසස්සිනො – ස්‍යා
3. වුත්තවචනා නාමිදං – කං
4. පච්චනුසිට්ඨවචනා පි තං – මජසං
5. අයිපක්කන්තා – කං

a. මොදන්ති භො පුනර්දෙවාඃ ත්‍රයස්ත්‍රිංශ සශක්‍රකාං තථාගතං නමස්‍යන්තා ධර්මස්‍ය සුධර්මතාම් – මහාවස්තු

මේ ඔවුන්ගේ අසුන් ගැන්ම වේ. ඉක්බිති අපගේ අසුන් වෙයි. වහන්ස, යම් දෙව් කෙනෙක් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ කෙරෙහි බඹසර හැසිර, තව්තිසා දෙව්මුළුවට අළුත පැමිණියාහු වෙත් ද, ඔහු වර්ණයෙන් ද යසසින් ද සෙසු දෙවියන් ඉක්මැ බබළත්. වහන්ස, එයින් තව්තිසාවැසි දෙවියෝ, "ප්‍රීතියෙක! දෙව් පිරිස් පිරේ, අසුර පිරිස් පිරිහේ'' යැ යි ආරාධිත සිතැත්තෝ සතුටු වූවෝ, උපන් ප්‍රීති හා සොම්නස් හා ඇත්තෝ වෙත්. වහන්ස, එ කල්හි සක්දෙවිඳු තව්තිසාවැසි දෙවියන්ගේ පැහැදීම දැන,

''ප්‍රීතියෙක! භවත්නි, ඉන්ද්‍රයා සහිත තව්තිසා වැසි දෙවියෝ තථාගතයන් වහන්සේ ද ධර්මයා ගේ සුධර්මත්වය ද නමදනාහු,

'සුගතයන් වහන්සේ වෙත බඹසර හැසිර මෙහි පැමිණි, වර්ණවත්, යශස් ඇති, අළුත් දෙවියන් දක්නාහු සතුටු වෙත්' යැ යි ද,

''මහ නුවණැති බුදුරජුන් ගේ සවු වූ, විශෙෂාධිගමයට පැමිණි ඔහු මෙහි පැහැයෙන් ද යශසින් ද ආයුෂයෙන් ද අන් දෙවියන් ඉක්මැ බබළත්'' යැ යි ද,

''ඉන්ද්‍රයා සහිත තව්තිසා වැසි දෙවියෝ මෙය දැක, තථාගතයන් වහන්සේ ද, ධර්මයා ගේ සුධර්මත්වය ද (සංඝයා ගේ සුපිළිවෙත ද) නමදනාහු සතුටු වෙති' යි ද කියා මේ ගාථාවලින් අනුමෝදන් විය (ඔවුන් අනුව සතුටු විය).*

11. වහන්ස, 'ප්‍රීතියෙක! භවත්නි, දෙව්මුළුහු පිරෙත්, අසුරමුළුහු පිරිහෙති' යි යන එ කරුණින් තව්තිසාවැසි දෙවියෝ බෙහෙවින් ආරාධිත සිතැත්තාහු, සතුටු වූවාහු, උපන් ප්‍රීති හා සොම්නස් හා ඇත්තාහු වෙත්.

වහන්ස, ඉක්බිත්තෙන් යම් කරුණෙකින් තව්තිසා වැසි දෙවියෝ සුදම් සෙබෙහි එක් වැ හුන්නාහු එක්රැස් වූවාහු වෙත් ද, එ කරුණ සිතා, එ කරුණ සාකච්ඡා කොට, සිවුවරම් මහ රජදරුවෝ සිය සිය අසුන්හි සිටියාහු, එයින් නැඟී නොගියාහු, (තෙතිස් දෙව් පුතුන් විසින්) එ කරුණෙහි කියන ලද වචන ඇත්තාහූ ද වෙත්, සිවුවරම් මහ රජ දරුවෝ එ කරුණෙහි යළි යළිත් අනුශාසිත වචන ඇත්තාහු, නැඟී නො ගියාහු සිය සිය අසුන්හි හුන්නාහු වෙත්.

''තෙතිස් දෙව් පුතුන් විසින් කියන ලද වචන ඇති ඒ සිවු වරම් රජුහු ඔවුන් ගේ අනුශාසනිය පිළිගෙන වෙසෙසින් පහන් වූ සිතැත්තෝ ම සිය අසුන්හි රැඳුණහ.''

---

* අරණ්‍යවාසි භික්ෂු සංඝයාට ආරක්ෂාව සැලැස්වීම කෙසේ කටයුතු දැයි සාකච්ඡා කිරීම ඒ කිරීමයි.

13. අථ ඛො භන්තෙ උත්තරාය දිසාය උළාරො ආලොකො සඤ්ජායි, ඔභාසො පාතුරහොසි, අතික්කම්මෙව දෙවානං දෙවානුභාවං. අථ ඛො භන්තෙ සක්කො දෙවානමින්දො දෙවෙ තාවතිංසෙ ආමන්තෙසි. යථා ඛො මාරිසා නිමිත්තානි දිස්සන්ති උළාරො ආලොකො සඤ්ජායති. ඔභාසො පාතුභවති, බ්‍රහ්මා පාතුභවිස්සති, බ්‍රහ්මුනො හෙතං පුබ්බනිමිත්තං පාතුභාවාය යදිදං ආලොකො සඤ්ජායති ඔභාසො පාතුභවතී ති.

''යථා නිමිත්තා දිස්සන්ති බ්‍රහ්මා පාතුභවිස්සති,
බ්‍රහ්මුනො හෙතං නිමිත්තං ඔභාසො විපුලො මහා'ති.''

සනඞ්කුමාරකථා

14. අථ ඛො භන්තෙ දෙවා තාවතිංසා යථාසකෙසු ආසනෙසු නිසීදිංසු 'ඔභාසමෙතං ඤස්සාම යංවිපාකො භවිස්සති සච්ඡිකත්වා'ව නං ගමිස්සාමා ති. චත්තාරො පි මහාරාජානො යථාසකෙසු ආසනෙසු නිසීදිංසු ''ඔභාසමෙතං ඤස්සාම යංවිපාකො භවිස්සති, සච්ඡිකත්වා'ව නං ගමිස්සාමා'ති. ඉදං සුත්වා දෙවා තාවතිංසා එකග්ගා සමාපජ්ජිංසු ''ඔභාසමෙතං ඤස්සාම, යංවිපාකො භවිස්සති, සච්ඡිකත්වා'ව නං ගමිස්සාමා''ති.

යදා භන්තෙ බ්‍රහ්මා සනංකුමාරො දෙවානං තාවතිංසානං පාතුභවති ඔළාරිකං අත්තභාවං අභිනිම්මිනිත්වා පාතුභවති. යො ඛො පන භන්තෙ බ්‍රහ්මුනො පකතිවණ්ණො, අනභිසම්භවනීයො සො දෙවානං තාවතිංසානං චක්ඛුපථස්මිං. යදා භන්තෙ බ්‍රහ්මා සනංකුමාරො දෙවානං තාවතිංසානං පාතුභවති සො අඤ්ඤෙ දෙවෙ අතිරොචති වණ්ණෙන චෙව යසසා ච. සෙය්‍යථාපි භන්තෙ සොවණ්ණො විග්ගහො මානුසං විග්ගහං අතිරොචති, එවමෙව ඛො භන්තෙ යදා බ්‍රහ්මා සනංකුමාරො දෙවානං තාවතිංසානං පාතුභවති, සො අඤ්ඤෙ දෙවෙ අතිරොචති වණ්ණෙන චෙව යසසා ච. යදා භන්තෙ බ්‍රහ්මා සනංකුමාරො දෙවානං තාවතිංසානං පාතුභවති, න තස්සං පරිසායං කොචි දෙවො අභිවාදෙති වා පච්චුට්ඨෙති වා ආසනෙන වා නිමන්තෙති. සබ්බෙ'ව තුණ්හීභූතා පඤ්ජලිකා පල්ලඞ්කෙන නිසීදන්ති 'යස්සදානි දෙවස්ස ඉච්ඡිස්සති බ්‍රහ්මා සනංකුමාරො තස්ස දෙවස්ස පල්ලඞ්කෙ නිසීදිස්සතී'ති. යස්ස ඛො පන භන්තෙ දෙවස්ස බ්‍රහ්මා සනංකුමාරො පල්ලඞ්කෙ නිසීදති, උළාරං සො ලභති දෙවො වෙදපටිලාභං උළාරං සො ලභති දෙවො සොමනස්සපටිලාභං. සෙය්‍යථාපි භන්තෙ රාජා ඛත්තියො මුද්ධාවසිත්තො අධුනාභිසිත්තො රජ්ජෙන, උළාරං සො ලභති වෙදපටිලාභං, උළාරං සො ලභති සොමනස්සපටිලාභං, එවමෙව ඛො භන්තෙ යස්ස දෙවස්ස බ්‍රහ්මා සනංකුමාරො පල්ලඞ්කෙ නිසීදති උළාරං සො ලභති දෙවො වෙදපටිලාභං. උළාරං සො ලභති දෙවො සොමනස්සපටිලාභං.

13. වහන්ස, ඉක්බිත්තෙන් දෙවියන් ගේ දෙවානුභාවය ද මැඩ ගෙන උතුරු දිග්හි මහත් එළියෙක් උපන, මහත් දීප්තියෙක් පහළ විය. වහන්ස, එ කල්හි සක්දෙවිඳු තව්තිසාවැසි දෙවියන් බණවා, ''නිදුක්වරිනි, යම් හෙයකින් පෙර නිමිති දක්නා ලැබේ ද, එළියෙක් හටගනී ද, දීප්තියෙක් පහළ වෙයි ද, එ හෙයින බ්‍රහ්ම තෙමේ පහළ වන්නේ ය. 'මේ එළියෙක් හට ගනී, දීප්තියෙක් පහළ වෙයි' යන යමෙක් ඇද්ද, මෙය බඹහු ගේ පහළ වීමට පෙර නිමිත්ත යැ'' යි කී ය.

'යම් සේ පෙරනිමිතිහු දක්නා ලැබෙත් ද එසේ එයට අනතුරු වැ බ්‍රහ්මයා පහළ වන්නේ ය. විපුල වූ මහත් වූ එළිය යන මෙය බඹහු ගේ පහළ වීමට පෙරනිමිත්ත ය.''

සනත්කුමාර කථාව

14. වහන්ස, ඉක්බිති තව්තිසාවැසි දෙවියෝ 'මේ එළිය කිමෙක් දැ යි දැනගන්නමු, මෙහි යම් ඵලයෙක් වන්නේ නම් එය පසක් කොට ම යන්නමු' යි කියා තම තමන් ගේ අසුන්හි හුන්හ. සිවුවරම් මහරජුහු ද 'මේ එළිය කිමෙක් දැ යි දැනගන්නමු. මෙහි යම් ඵලයෙක් වන්නේ නම් එය සියැසින් දැක ම යන්නමු' යි කියා තම තමන් ගේ අසුන්හි හුන්හ. මෙය අසා තව්තිසා වැසි දෙවියෝ 'මේ එළිය දැනගන්නමු, මෙහි යම් විපාක යෙක් වන්නේ නම් එය පසක් කොට ම යන්නමු' යි එකඟ සිතැති වූහ.

වහන්ස, යම් කලෙක සනත්කුමාර බ්‍රහ්ම තෙම තව්තිසා වැසි දෙවියන් ඉදිරියෙහි පහළ වන්නේ ද, එ කලැ හේ දළ අත්බවක් මවා ගෙන පහළ වෙයි. වහන්ස, බඹහු ගේ යම් පියෙවි පැහැ සටහනෙක් ඇද්ද, එය තව්තිසා වැසි දෙවියන් ගේ චක්ෂුස්පථයෙහි නො පැමිණියැ හැකි වෙයි. (ඇසින් දක්ක නො හෙයි). වහන්ස, යම් කලෙක සනත්කුමාර බ්‍රහ්ම තෙම තව්තිසා වැසි දෙවියන් ඉදිරියේ පහළ වන්නේ ද, එ කලැ හේ පැහැයෙන් ද යසසින් ද අන් දෙවියන් ඉක්මැ බබළයි. වහන්ස, යම්සේ රන්රුවෙක් මිනිස්රුව ඉක්මැ බබළන්නේ ද, වහන්ස, එසේ ම යම් කලෙක සනත් කුමාර බ්‍රහ්ම තෙම තව්තිසාවැසි දෙවියන් හමුයෙහි පහළ වන්නේ ද, එ කල්හි හේ පැහැයෙන් ද යසසින් ද අන් දෙවියන් ඉක්මැ බබළයි. වහන්ස, යම් විටෙක සනත්කුමාර බ්‍රහ්ම තෙම තව්තිසාවැසි දෙවියන් හමුයෙහි පහළ වන්නේ ද, එ කල්හි එ පිරිසෙහි කිසිදු දෙවියෙක් ඔහු නම-දනේ හෝ දැක හුනස්නෙන් නැඟී සිටුනේ හෝ අස්නෙන් නිමතන්නේ නො වෙයි. සියල්ලෝ ම 'දැන් සනත්කුමාර බ්‍රහ්ම තෙම යම් දෙවියකු ගේ පළඟෙක ඉඳ ගනු කැමැති වන්නේ ද, එහි ඉඳගන්නේ යැ' යි සිතා නිහඬ වැ දෙහොත් නමා පළඟින් හිඳිත්. වහන්ස, යම් දෙවියකු ගේ පළඟෙහි (පුටුවෙහි) සනත්කුමාර බ්‍රහ්මයා ඉඳගන්නේ ද, ඒ දෙවි තෙම මහත් සතුට විඳියි, මහත් සොම්නස විඳියි. වහන්ස, රාජ්‍යයෙන් අළුත අභිෂේක ලැබූ, මූර්ධාවසික්ත වූ කැත් රජෙක් යම්සේ මහත් ප්‍රීතියක් විඳී ද, මහත් සොම්-නසක් ලබා ද, වහන්ස, එසේ ම යම් දෙවියකු ගේ පළඟෙහි සනත්කුමාර බ්‍රහ්ම තෙම ඉඳගන්නේ ද, හේ දෙවි මහත් ප්‍රීතියක් ලබයි, මහත් සොම්න-සක් ලබයි.

15. අථ භන්තෙ බ්‍රහ්මා සනංකුමාරො ඔළාරිකං අත්තභාවං අභිනිම්මිණිත්වා කුමාරවණ්ණී හුත්වා පඤ්චසිඛො දෙවානං තාවතිංසානං පාතුරහොසි. සො වෙහාසං අබ්භුග්ගන්ත්වා ආකාසෙ අන්තලික්ඛෙ පල්ලඞ්කෙන නිසීදි. සෙය්‍යථාපි භන්තෙ බලවා පුරිසො සුපච්චත්ථතෙ වා පල්ලඞ්කෙ සමෙ වා භූමිභාගෙ පල්ලඞ්කෙන නිසීදෙය්‍ය, එවමෙව ඛො භන්තෙ බ්‍රහ්මා සනංකුමාරො වෙහාසං අබ්භුග්ගන්ත්වා ආකාසෙ අන්තලික්ඛෙ පල්ලඞ්කෙන නිසීදිත්වා දෙවානං තාවතිංසානං සම්පසාදං විදිත්වා ඉමාහි ගාථාහි අනුමොදි:

"මොදන්ති වත භො දෙවා තාවතිංසා සහින්දකා,
තථාගතං නමස්සන්තා ධම්මස්ස ච සුධම්මතං.
නවෙ දෙවෙ ච පස්සන්තා වණ්ණවන්තෙ යසස්සිනෙ,
සුගතස්මිං බ්‍රහ්මචරියං චරිත්වාන ඉධාගතෙ.
තෙ අඤ්ඤෙ අතිරොචන්ති වණ්ණෙන යසසායුනා,
සාවකා භූරිපඤ්ඤස්ස විසෙසූපගතා ඉධ.

ඉදං දිස්වාන නන්දන්ති තාවතිංසා සහින්දකා,
තථාගතං නමස්සන්තා ධම්මස්ස ච සුධම්මතන්ති."

16. ඉදමත්ථං භන්තෙ බ්‍රහ්මා සනංකුමාරො භාසිත්ථ. ඉදමත්ථං භන්තෙ බ්‍රහ්මුනො සනංකුමාරස්ස භාසතො අට්ඨඞ්ගසමන්නාගතො සරො හොති: විස්සට්ඨො ච විඤ්ඤෙය්‍යො ච මඤ්ජු ච සවනීයො ච බින්දු ච අවිසාරී ච ගම්භීරො ච නින්නාදී ච. යථාපරිසං ඛො පන භන්තෙ බ්‍රහ්මා සනංකුමාරො සරෙන විඤ්ඤාපෙති. න චස්ස බහිද්ධා පරිසාය ඝොසො නිච්ඡරති. යස්ස ඛො පන භන්තෙ එවං අට්ඨඞ්ගසමන්නාගතො සරො හොති, සො වුච්චති 'බ්‍රහ්මස්සරො'ති. අථ ඛො භන්තෙ බ්‍රහ්මා සනංකුමාරො තෙත්තිංස අත්තභාවෙ අභිනිම්මිනිත්වා දෙවානං තාවතිංසානං පච්චෙකපල්ලඞ්කෙසු පච්චෙකපල්ලඞ්කෙන නිසීදිත්වා දෙවෙ තාවතිංසෙ ආමන්තෙසි: "තං කිම්මඤ්ඤන්ති භොන්තො දෙවා තාවතිංසා. යාවඤ්ච සො භගවා බහුජනහිතාය පටිපන්නො බහුජනසුඛාය ලොකානුකම්පාය අත්ථාය හිතාය සුඛාය දෙවමනුස්සානං. යෙ හි කෙචි භො බුද්ධං සරණං ගතා ධම්මං සරණං ගතා සඞ්ඝං සරණං ගතා සීලෙසු පරිපූරකාරිනො, තෙ කායස්ස භෙදා පරම්මරණා අප්පෙකච්චෙ පරනිම්මිතවසවත්තීනං දෙවානං සහබ්‍යතං උපපජ්ජන්ති, අප්පෙකච්චෙ නිම්මානරතීනං දෙවානං සහබ්‍යතං උපපජ්ජන්ති, අප්පෙකච්චෙ තුසිතානං දෙවානං සහබ්‍යතං උපපජ්ජන්ති, අප්පෙකච්චෙ යාමානං දෙවානං සහබ්‍යතං උපපජ්ජන්ති, අප්පෙකච්චෙ තාවතිංසානං දෙවානං සහබ්‍යතං උපපජ්ජන්ති, අප්පෙකච්චෙ චාතුම්මහාරාජිකානං දෙවානං සහබ්‍යතං උපපජ්ජන්ති, යෙ සබ්බනිහීනං කායං පරිපූරෙන්ති තෙ ගන්ධබ්බකායං පරිපූරෙන්ති"ති.

15. වහන්ස, ඉක්බිති සනත්කුමාර බ්‍රහ්ම තෙම දළ අත්බවක් මවා ගෙන සිඛා පසක් කොට බැඳි හිසකෙහෙ ඇත්තේ පන්සිළු ගඳෙවු පුතු සෙයින් කුමරුවෙස් ඇත්තේ තව්තිසා වැසි දෙවියන් අතරැ පහළ විය. හේ අහස් නැඟ ඇත අහසෙහි පළක් බැඳ හුන්නේ ය. වහන්ස, ශක්තිමත් පුරුෂයෙක් මොනොවට පසතුරුණෙන් වසන ලද පළඟෙක හෝ සම වූ බිම් පෙදෙසෙක හෝ යම්සේ පළක් බැඳ හිඳ ගන්නේ ද, වහන්ස, එසේ ම සනත්කුමාර බ්‍රහ්ම තෙම අහස් නැඟ ඇත අහසැ පළඟින් හිඳ තව්තිසා වැසි දෙවියන් ගේ පැහැදීම දැන, මේ ගාථාවලින් අනුමෙදනා කෙළේ ය: ''මොදන්තිවත -පෙ- සුධම්මතන්ති'' ගාථාවල අදහස:

''භවත්නි ප්‍රීතියෙකි! ඉන්ද්‍රයා සහිත තව්තිසා වැසි දෙවියෝ තථාගතයන් වහන්සේට ද, ධර්මයා ගේ සුධර්මත්වයට ද නමස්කාර කරමින්,

සුගතයන් වහන්සේ වෙත බඹසර හැසිරැ මෙහි ආ වර්ණවත් වූ යශස් ඇති අළුත් දෙවියන් ද දකිමින් ප්‍රමුදිත වෙත්.

මහත් නුවණ ඇති බුදුරජුන් ගේ ශ්‍රාවක වූ විශෙෂාධිගමයට පැමිණි ඒ දෙවියෝ වර්ණයෙන් ද යශසින් ද ආයුෂයෙන් ද අන් දෙවියන් ඉක්මැ බබළත්.

මෙය දැක, ඉන්ද්‍රයා සහිත වූ තව්තිසා වැසි දෙවියෝ තථාගතයන් වහන්සේ ද ධර්ම සුධර්මත්වය ද නමඳනාහු සතුටු වෙත්.''

16. වහන්ස, සනත්කුමාර බ්‍රහ්ම තෙම මේ කාරණය කී ය. වහන්ස, මෙ කරුණ පවසන සනත්කුමාර බඹහු ගේ, සුවසේ නික්මෙන්නාවූ ද අරුත් වගා ම හෙළි කරන්නාවූ ද මිහිරි වූ ද කනට සුව එළවන්නාවූ ද එකට කැටි වූ ද නොවිසිරැ පවත්නා වූ ද ගැඹුරු වූ ද රැව් දෙන්නා වූ ද යි මෙ කී අංග අටින් සමන්විත හඬෙක් වෙයි. වහන්ස, පිරිසේ පමණට ම සනත්කුමාර බ්‍රහ්ම තෙම හඬින් දන්වයි. ඔහු ගේ හඬ පිරිසෙන් පිටතට නො ද නික්මෙයි. වහන්ස, යමකුට මෙසේවූ අංග අටින් යුත් හඬෙක් වේ ද හේ බ්‍රහ්මස්වරය ඇත්තේ යැ යි කියනු ලැබේ. වහන්ස, ඉක්බිති සනත්කුමාර බ්‍රහ්ම තෙම අත්බව් තෙතිසක් මවා ගෙන තව්තිසා වැසි දෙවියන් ගේ එකි එකී පළඟෙක වෙන වෙන ම පළක් බැඳ හිඳ ඒ දෙවියන් බණවා මෙසේ කීය: ''පින්වත් තව්තිසාවැසි දෙවියෝ එය කිමැ යි සිතත් ද? ඒ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ කොතරම් මහත් ලෙස බොහෝ දෙනාට හිත පිණිස බොහෝ දෙනාට සුව පිණිස ලොවට අනුකම්පා පිණිස දෙව්මිනිස්නට වැඩ පිණිස හිත පිණිස සුව පිණිය පිළිපන් සේක් ද! භවත්නි, යම් කිසි කෙනෙක් බුදුරජුන් සරණ ගියෝ ද දහම් සරණ ගියෝ ද සඟ සරණ ගියෝ ද, සිල් පිරිපුන් කරන සුල්ලෝ ද, ඔහු ඇතැම් කෙනෙක් කාබුන් මරණින් මතු පරනිර්මිතවශවර්ති දෙවියන් ගේ සහභාවයට පැමිණෙත්, ඇතැම් කෙනෙක් නිර්මාණරති දෙවියන් ගේ සහභාවයට පැමිණෙත්, ඇතැම් කෙනෙක් තුෂිත දෙවියන් ගේ සහභාවයට පැමිණෙත්, ඇතැම් කෙනෙක් යාම දෙවියන් ගේ සහභාවයට පැමිණෙත්, ඇතැම් කෙනෙක් ත්‍රායස්ත්‍රිංශත් දෙවියන් ගේ සහභාවයට පැමිණෙත්, ඇතැම් කෙනෙක් චාතුර්මහාරාජික දෙවියන් ගේ සහභාවයට පැමිණෙත්.

ඉදමත්ථං භන්තෙ බ්‍රහ්මා සනංකුමාරො භාසිත්ථ. ඉදමත්ථං භන්තෙ බ්‍රහ්මුනො සනංකුමාරස්ස භාසතො සොසො යෙව. දෙවා මඤ්ඤන්ති යවායං මම පල්ලඞ්කෙ, සවායං එකො'ව භාසතී'ති.

"එකස්මිං භාසමානස්මිං සබ්බෙ භාසන්ති නිම්මිතා,[a]
එකස්මිං තුණ්හිමාසිනෙ සබ්බෙ තුණ්හිභවන්ති තෙ.

තද සු දෙවා මඤ්ඤන්ති තාවතිංසා සහින්දකා,
යවායං මම පල්ලඞ්කස්මිං සවායං එකො'ව භාසති ති."

17. අථ ඛො භන්තෙ බ්‍රහ්මා සනංකුමාරො එකන්තෙන අත්තානං උපසංහාසි. එකන්තෙන අත්තානං උපසංහරිත්වා සක්කස්ස දෙවානමින්දස්ස පල්ලඞ්කෙ පල්ලඞ්කෙන නිසීදිත්වා දෙවෙ තාවතිංසෙ ආමන්තෙසි:

ඉද්ධිපාද භාවනා.

18. තං කිම්මඤ්ඤන්ති හොන්තො දෙවා තාවතිංසා යාවසුපඤ්ඤත්තා චිමෙ තෙන භගවතා ජානතා පස්සතා අරහතා සම්මාසම්බුද්ධෙන චත්තාරො ඉද්ධිපාද පඤ්ඤත්තා ඉද්ධිපහුතාය ඉද්ධිවිසවිතාය ඉද්ධිවිකුබ්බනතාය. කතමෙ චත්තාරො? ඉධ භො භික්ඛු ඡන්දසමාධිපධානසඞ්ඛාරසමන්නාගතං ඉද්ධිපාදං භාවෙති, විරියසමාධිපධානසඞ්ඛාරසමන්නාගතං ඉද්ධිපාදං භාවෙති, චිත්තසමාධිපධානසඞ්ඛාරසමන්නාගතං ඉද්ධිපාදං භාවෙති, වීමංසාසමාධිපධානසඞ්ඛාරසමන්නාගතං ඉද්ධිපාදං භාවෙති. ඉමෙ ඛො භො තෙන භගවතා ජානතා පස්සතා අරහතා සම්මාසම්බුද්ධෙන චත්තාරො ඉද්ධිපාද පඤ්ඤත්තා ඉද්ධිපහුතාය ඉද්ධිවිසවිතාය ඉද්ධිවිකුබ්බනතාය. යෙ හි කෙචි භො අතීතමද්ධානං සමණා වා බ්‍රාහ්මණා වා අනෙකවිහිතං ඉද්ධිවිධං පච්චනුභොසුං, සබ්බෙ තෙ ඉමෙසං යෙව චතුන්නං ඉද්ධිපාදනං භාවිතත්තා බහුලීකතත්තා. යෙ පි හි කෙචි භො අනාගතමද්ධානං සමණා වා බ්‍රාහ්මණා වා අනෙකවිහිතං ඉද්ධිවිධං පච්චනුභොස්සන්ති, සබ්බෙ තෙ ඉමෙසං යෙව චතුන්නං ඉද්ධිපාදනං භාවිතත්තා බහුලීකතත්තා. යෙ පි හි කෙචි භො එතරහි සමණා වා බ්‍රාහ්මණා වා අනෙකවිහිතං ඉද්ධිවිධං පච්චනුභොන්ති සබ්බෙ තෙ ඉමෙසං යෙව චතුන්නං ඉද්ධිපාදනං භාවිතත්තා බහුලීකතත්තා. පස්සන්ති නො හොන්තො දෙවා තාවතිංසා මම පි මං එවරූපං ඉද්ධානුභාවන්ති.

---

[a]. එකස්‍ය භාෂමානස්‍ය සර්වේ භාෂන්ති නිර්මිතාඃ එකස්‍ය තූෂ්ණීම්භූතස්‍ය සර්වේ තූෂ්ණීම්භවන්ති තෙ. (දිව්‍යාවදාන)

යම් කෙනෙක් හැමට ම පහත් දෙව්මුළුවක් සපුරන්නාහු නම් (දෙව් පිරිසෙක උපදිනනාහු නම්) ඔහු ගඳෙවු මුළුව පිරිපුන් කෙරෙත් (ගන්ධර්ව නිකායයෙහි උපදිත්) යැ'' යි (කී ය.) වහනස, මෙ කරුණ සනත්කුමාර බ්‍රහ්ම තෙමේ පැවැසී ය. වහන්ස, මෙ කරුණ පවසන සනත්කුමාර බඹහුගේ ඝොෂය පමණෙකි. යමෙක් මගේ පළඟෙහි වේ ද හේ එකලා ව ම කථා කෙරේ යැ යි දෙවියෝ හඟිත්.

'' එකක්හු කථා කරන කල්හි නිර්මිත වූ සියල්ලෝ කථා කෙරෙත්. එකක්හු නිහඬ වැ හුන් කල්හි එ සියල්ලෝ නිහඬ වෙත්. එ ද ඉන්ද්‍රයා සහිත තව්තිසා වැසි දෙවියෝ 'යමෙක් මගේ පළඟෙහි වේ ද හේ ම හුදෙකලා වැ කථා කෙරේ යැ' යි සිතත්.

17. වහන්ස, ඉක්බිත්තෙන් සනත්කුමාර බ්‍රහ්ම තෙම තමා එකත්වයෙන් එළැවි ය (බොහෝ බව හැර එක් සිරුරෙකින් පෙනී සිටියේ ය). තමා එකත්වයෙන් එළවා (එකෙක් ව ම පෙනී) සක්දෙවිඳු ගේ පළඟෙහි පළක් බැඳ හිඳ තව්තිසාවැසි දෙවියන් අමතා මෙය කී ය:

ඍද්ධිපාද භාවනා

18. භවත් තව්තිසාවැසි දෙවියෝ එය කිමැ යි සිතත් ද? දන්නා වූ දක්නා වූ ඒ රහත් සම්මාසම්බුදු රජුන් විසින් ඍද්ධිප්‍රභූතාව පිණිස (ඍද්ධි ඉපැදැවීමෙහි සමත් බව පිණිස), ඍද්ධියෙහි පුහුණු වූ වශීභාවය පිණිස, ඍද්ධිවිකුවර්ණතාව පිණිස (ඍද්ධියෙන් විවිධ රූප මවනු පිණිස) මේ සතර ඍද්ධිපාදයෝ ඉතා මනා කොට පණවන ලද්දහු ය. ඒ කවර සතර ඍද්ධිපාදයෝ ද? යත්: භවත්නි, මෙහි මහණ තෙම කර්තුකාම්‍යතා ඡන්දය අධිපති කොට ලත් සමාධියෙන් ද ප්‍රධානවීර්‍ය්‍යයෙන් ද සමන්වාගත ඍද්ධිපාදය වඩයි. වීර්‍ය්‍යය අධිපති කොට ලැබූ සමාධියෙන් ද ප්‍රධානවීර්‍ය්‍යයෙන් ද සමනවාගත ඍද්ධිපාදය වඩයි. චිත්තය අධිපති කොට ලත් සමාධියෙන් ද ප්‍රධාන වීර්‍ය්‍යයෙන් ද සමන්වාගත ඍද්ධිපාදය වඩයි. වීමංසාව අධිපති කොට ලත් සමාධියෙන් ද ප්‍රධාන වීර්‍ය්‍යයෙන් ද සමන්වාගත ඍද්ධිපාදය වඩයි. භවත්නි, මොහු වනාහි දන්නා දක්නා ඒ භගවත් අර්හත් සම්‍යක්සම්බුද්ධයන් වහන්සේ විසින් ඍද්ධිප්‍රභූතාව පිණිස ඍද්ධියෙහි ප්‍රගුණ වශීභාවය පිණිස, ඍද්ධිවිකුර්වණතාව පිණිස, පණවන ලද සතර ඍද්ධිපාදයෝ ය. භවත්නි, අතීත කාලයෙහි යම් මහණ කෙනෙක් හෝ බමුණු කෙනෙක් නොඑක්වැදැරුම් ඍද්ධිවිධ ලැබූහු ද, ඒ සියල්ලෝ මේ සතර ඍද්ධිපාදයන් ම වැඩූ බැවින් බහුලී කෘත බැවින්, එය ලැබූහ. අනාගත කාලයෙහිත් යම් මහණ කෙනෙක් හෝ බමුණු කෙනෙක් හෝ නොයෙක් වැදැරුම් ඍද්ධිවිධ ලබන්නාහු ද, ඒ සියල්ලෝ ම මේ සතර ඍද්ධිපාදයන් ම වැඩූ බැවින්, බහුලවශයෙන් කළ බැවින් එය ලබන්නාහ. භවත්නි, යම් කිසි මහණ කෙනෙක් හෝ බමුණු කෙනෙක් හෝ දැන් නොයෙක් වැදැරුම් ඍද්ධිවිධ ලබත් ද, ඒ සියල්ලෝ ම මේ සතර ඍද්ධිපාද වැඩූ බැවින් බහුල වශයෙන් කළ බැවින් එය ලබත්.

භවත් තව්තිසාවැසි දෙවියෝ මගේ ද එ බඳු වූ මේ ඍද්ධ්‍යනුභාවය දකිත් ද?'' යි (සනත් කුමාර ඇසී ය.)

'එවං මහාබ්‍රහ්මෙ'ති,

'අහම්පි ඛො භො ඉමෙසං යෙව චතුන්නං ඉද්ධිපාදානං භාවිතත්තා බහුලීකතත්තා එවං මහිද්ධිකො එවංමහානුභාවො'ති.

ඉදමත්ථං භන්තෙ බ්‍රහ්මා සනංකුමාරො භාසිත්ථ. ඉදමත්ථං භන්තෙ බ්‍රහ්මා සනංකුමාරො භාසිත්වා දෙවෙ තාවතිංසෙ ආමන්තෙසි.

ඔකාසාධිගමා

19. තං කිම්මඤ්ඤන්ති භොන්තො දෙවා තාවතිංසා යාවඤ්චිදං තෙන භගවතා ජානතා පස්සතා අරහතා සම්මාසම්බුද්ධෙන තයො ඔකාසාධිගමා අනුබුද්ධා සුඛස්ස අධිගමාය. කතමෙ තයො? ඉධ භො එකච්චො සංසට්ඨො විහරති කාමෙහි, සංසට්ඨො අකුසලෙහි ධම්මෙහි. සො අපරෙන සමයෙන අරියධම්මං සුණාති, යොනිසො මනසි කරොති, ධම්මානුධම්මං පටිපජ්ජති. සො අරියධම්මස්සවනං ආගම්ම යොනිසො-මනසිකාරං ධම්මානුධම්මපටිපත්තිං අසංසට්ඨො විහරති කාමෙහි, අසංසට්ඨො අකුසලෙහි ධම්මෙහි. තස්ස අසංසට්ඨස්ස කාමෙහි අසංසට්ඨස්ස අකුසලෙහි ධම්මෙහි උප්පජ්ජති සුඛං. සුඛා භිය්‍යො සොමනස්සං, සෙය්‍යථාපි භො මුදා පාමොජ්ජං ජායෙථ, එවමෙව ඛො භො අසංසට්ඨස්ස කාමෙහි අසංසට්ඨස්ස අකුසලෙහි ධම්මෙහි උප්පජ්ජති සුඛං. සුඛා භිය්‍යො සොමනස්සං. අයං ඛො භො තෙන භගවතා ජානතා පස්සතා අරහතා සම්මාසම්බුද්ධෙන පඨමො ඔකාසාධිගමො අනුබුද්ධො සුඛස්ස අධිගමාය,

පුනචපරං භො ඉධෙකච්චස්ස ඔළාරිකා කායසඞ්ඛාරා අප්පටිප්පස්සද්ධා හොන්ති. ඔළාරිකා වචිසඞ්ඛාරා අප්පටිප්පස්සද්ධා හොන්ති ඔළාරිකා චිත්තසඞ්ඛාරා අප්පටිප්පස්සද්ධා හොන්ති, සො අපරෙන සමයෙන අරියධම්මං සුණාති යොනිසො මනසි කරොති ධම්මානුධම්මං පටිපජ්ජති. තස්ස අරියධම්මස්සවනං ආගම්ම යොනිසො මනසිකාරං ධම්මානුධම්ම-පපටිපත්තිං ඔළාරිකා කායසඞ්ඛාරා පටිප්පස්සම්භන්ති, ඔළාරිකා වචිසඞ්ඛාරා පටිප්පස්සම්භන්ති, ඔළාරිකා චිත්තසඞ්ඛාරා පටිප්පස්සම්භන්ති. තස්ස ඔළාරිකානං කායසඞ්ඛාරානං පටිප්පස්සද්ධියා ඔළාරිකානං වචී-සඞ්ඛාරානං පටිප්පස්සද්ධියා ඔළාරිකානං චිත්තසඞ්ඛාරානං පටිප්පස්සද්ධියා උප්පජ්ජති සුඛං. සුඛා භිය්‍යො සොමනස්සං. සෙය්‍යථාපි භො මුදා පාමොජ්ජං ජායෙථ. එවමෙව ඛො ඔළාරිකානං කායසඞ්ඛාරානං පටිප්පස්සද්ධියා ඔළාරිකානං වචිසඞ්ඛාරානං පටිප්පස්සද්ධියා ඔළාරිකානං චිත්තසඞ්ඛාරානං පටිප්පස්සද්ධියා උප්පජ්ජති සුඛං. සුඛා භිය්‍යො සොමන-ස්සං. අයං ඛො භො තෙන භගවතා ජානතා පස්සතා අරහතා සම්මාසම්බුද්ධෙන දුතියො ඔකාසාධිගමො අනුබුද්ධො සුඛස්ස අධිගමාය.

''එසේ ය, මහාබ්‍රහ්මයෙනි'' යි දෙව්හු කීහ.

''භවත්නි, මම ද මේ සතර ඍද්ධිපාදයන් වැඩූ බැවින්, බහුල වශයෙන් කළ බැවින් මෙසේ මහර්ද්ධි ඇති යෙමි, මෙසේ මහානුභාව ඇතියෙමි වෙමි'' යි (සනත්කුමාර කී ය).

වහන්ස, සනත්කුමාර බ්‍රහ්ම තෙම මෙ කරුණ කී ය. වහන්ස, සනත්කුමාර බඹ තෙම මෙ කරුණ කියා තව්තිසාවැසි දෙවියන් අමතා මෙය පැවැසී ය:

අවකාශාධිගමයෝ

19. භවත් තව්තිසාවැසි දෙවියෝ එය කිමෙකැ යි සිතත් ද? දන්නා දක්නා ඒ භගවත් අර්හත් සම්‍යක්සම්බුද්ධොත්තමයන් වහන්සේ විසින් සුව ලබනු පිණිස මේ අවකාශාධිගම (ඉඩ ලැබෙන මාර්ග) තුනෙක් ම දැන වදාරන ලදි. කවර තුනෙක් ද? යත්: භවත්නි, මෙහි එක්තරා පුරුෂයෙක් කාමයන් හා යෙදුණු සිතැත්තේ අකුසල් දහමුන් හා යෙදුණු සිතැත්තේ වෙසෙයි. හේ පසු කලෙක ආර්ය ධර්මය (බුදුරජුන් වදළ බණ) අසයි, එය (ධර්මානුධර්ම ප්‍රතිපත්තියට) උපාය (මාර්ගය) වශයෙන් මෙනෙහි කෙරෙයි, නවලොවුතුරා දහමට අනුලොම් දහම් වූ පූර්වභාග ප්‍රතිපත්තිය පිළිපදී. හේ ආර්‍ය්‍ය ධර්මය ඇසීම ද යොනිසොමනස්කාරය ද ධර්මානුධර්මප්‍රතිපත්තිය ද නිසා කාමයන් හා නොයෙදුණු සිතැති ව අකුශලධර්මයන් හා නොයෙදුණු සිතැති වැ වෙසෙයි. කාමයන් හා නොයෙදුණු සිතැති, අකුශල ධර්මයන් හා නො යෙදුණු සිතැති ඔහුට පළමු දහන් සුව පහළ වෙයි. පළමු දහන්සුව හෙතුයෙන් (දහන් සමවත්හි යෙදී ඉඳීමෙන්) වඩාත් සොම්නස උපදී. භවත්නි, යම් සේ සතුටින් බලවත් සොම්නස උපදනේ ද, එසේ ම කාමයන් හා නොයෙදුණු, අකුසල් දහමුන් හා නොයෙදුණු තැනැත්තහු ට සුවයෙක් උපදී, සුවයෙන් වඩාත් සොම්නස උපදී. භවත්නි, දනනා දක්නා ඒ භගවත් අර්හත් සම්‍යක්සම්බුද්ධයන් වහන්සේ විසින් සුව ලබනු පිණිස මේ පළමු වන අවකාශාධිගමය දැන වදාරන ලද්දේය.

භවත්නි, තව ද මෙහි එක්තරා කෙනකු ගේ ඖදාරික වූ කායසංස්කාරයෝ නොසංසිඳුණාහු වෙත් ද, ඖදාරික වූ වාක්සංස්කාරයෝ නොසංසිඳුණාහු වෙත් ද, ඖදාරික චිත්ත සංස්කාරයෝ නො සංසිඳුණාහු වෙත් ද හේ පසු කාලයෙහි ආර්‍ය්‍යධර්මය අසයි, එය ධර්මානුධර්මප්‍රතිපත්තියට උපාය වශයෙන් මෙනෙහි කරයි. ධර්මානුධර්මය (නව ලොවුතුරා දහමට අනුලොම් දහම් වූ පූර්වභාගප්‍රත්තිය) පිළිපදී. ආර්‍ය්‍යධර්මශ්‍රවණය ද යොනිසොමනස්කාරය ද ධර්මානුධර්මප්‍රතිපත්තිය ද නිසා ඕහු ගේ ඖදාරික වූ කායසංස්කාරයෝ සංසිඳෙත්, ඖදාරික වූ වාක්සංස්කාරයෝ සංසිඳෙත්, ඖදාරික වූ චිත්තසංස්කාරයෝ සංසිඳෙත්. ඖදාරික කායසංස්කාරයන් සංසිඳීමෙන් ඖදාරික වාක්සංස්කාරයන් සංසිඳීමෙන්, ඖදාරික චිත්තසංස්කාරයන සංසිඳීමෙන් (නිරොධ සමාපත්තියෙන් නැඟීසිටිනා) ඔහුට (චතුර්ථධ්‍යානික ඵලසමාපත්ති) සැපය උපදී. (එයින් නැඟී සිටි ඔහුට) මතු මත්තෙහි, සොම්නස උපදී. භවත්නි, දන්නා දක්නා ඒ භගවත් අර්හත් සම්‍යක් සම්බුද්ධයන් වහන්සේ විසින් සුව ලබනු පිණිස දැන වදාරන ලද මේ දෙවෙනි අවකාශාධිගමය යි.

පුනචපරං භො ඉධෙකච්චො ඉදං කුසලන්ති යථාභූතං නප්පජානාති. ඉදං අකුසලන්ති යථාභූතං නප්පජානාති, ඉදං සාවජ්ජං ඉදං අනවජ්ජං ඉදං සෙවිතබ්බං ඉදං නසෙවිතබ්බං ඉදං හීනං ඉදං පණීතං ඉදං කණ්හසුක්කසප්පටිභාගන්ති යථාභූතං නප්පජානාති. සො අපරෙන සමයෙන අරියධම්මං සුණාති යොනිසො මනසි කරොති ධම්මානුධම්මං පටිපජ්ජති. සො අරියධම්මසවනං ආගම්ම යොනිසොමනසිකාරං ධම්මානුධම්මප්පටිපත්තිං ඉදං කුසලන්ති යථාභූතං පජානාති, ඉදං අකුසලන්ති යථාභූතං පජානාති, ඉදං සාවජ්ජං ඉදං අනවජ්ජං ඉදං සෙවිතබ්බං ඉදං නසෙවිතබ්බං ඉදං හීනං ඉදං පණීතං ඉදං කණ්හසුක්කසප්පටිභාගන්ති යථාභූතං පජානාති. තස්ස එවං ජානතො එවං පස්සතො අවිජ්ජා පහීයති, විජ්ජා උප්පජ්ජති. තස්ස අවිජ්ජාවිරාගා විජ්ජුප්පාදා උප්පජ්ජති සුඛං, සුඛා භිය්‍යො සොමනස්සං, සෙය්‍යථාපි භො මුදා පාමොජ්ජං[1] ජායෙථ, එවමෙව ඛො භො අවිජ්ජාවිරාගා විජ්ජුප්පාදා උප්පජ්ජති සුඛං සුඛා භිය්‍යො සොමනස්සං අයං ඛො භො තෙන භගවතා ජානතා පස්සතා අරහතා සම්මාසම්බුද්ධෙන තතියො ඔකාසාධිගමො අනුබුද්ධො සුඛස්ස අධිගමාය.

ඉමෙ ඛො භො තෙන භගවතා ජානතා පස්සතා අරහතා සම්මාසම්බුද්ධෙන තයො ඔකාසාධිගමා අනුබුද්ධා සුඛස්ස අධිගමායාති. ඉදමත්ථං භන්තෙ බ්‍රහ්මා සනංකුමාරො භාසිත්ථ. ඉදමත්ථං භන්තෙ බ්‍රහ්මා සනංකුමාරො භාසිත්වා දෙවෙ තාවතිංසෙ ආමන්තෙසි:

සතිපට්ඨානා

20. තං කිං මඤ්ඤන්ති භොන්තො දෙවා තාවතිංසා යාව සුපඤ්ඤත්තාවිමෙ තෙන භගවතා ජානතා පස්සතා අරහතා සම්මාසම්බුද්ධෙන. චත්තාරො සතිපට්ඨානා කුසලස්සාධිගමාය. කතමෙ චත්තාරො? ඉධ භො භික්ඛු අජ්ඣත්තං කායෙ කායානුපස්සී විහරති ආතාපී සම්පජානො සතිමා විනෙය්‍ය ලොකෙ අභිජ්ඣාදොමනස්සං. අජ්ඣත්තං කායෙ කායානුපස්සී විහරන්තො තත්ථ සම්මා සමාධියති සම්මා විප්පසීදති. සො තත්ථ සම්මාසමාහිතො සම්මාවිප්පසන්නො බහිද්ධා පරකායෙ ඤාණදස්සනං අභිනිබ්බත්තෙති.

අජ්ඣත්තං වෙදනාසු වෙදනානුපස්සී විහරති,–පෙ–බහිද්ධා පරවෙදනාසු... ඤාණදස්සනං අභිනිබ්බත්තෙති.

අජ්ඣත්තං චිත්තෙ චිත්තානුපස්සී විහරති–පෙ–බහිද්ධා පරචිත්තෙ ඤාණදස්සනං අභිනිබ්බත්තෙති.

1. පාමුජ්ජං – කං

භවත්නි, තව ද මෙහි එක්තරා පුහුලෙක් 'මේ කුසල යැ' යි තත් වූ පරිදි නො දනී: 'මේ අකුසලැ' යි තත් වූ පරිදි නොදනී. මේ නිවැරදිය මේ වැරදි ය, මේ සෙවියැ යුතු ය මේ නොසෙවිය යුතු ය, මේ පහත් ය මේ උතුම් ය, මේ කුශලාකුශල සප්‍රතිභාගධර්ම යැ යි තත්ත්වාකාරයෙන් නො දනී. හේ පසු කාලයෙහි ආර්‍යධර්මය අසයි, එය ධර්මානුධර්ම ප්‍රතිපත්තියට උපාය වශයෙන් මෙනෙහි කරයි නවලොවුතුරා ද මට අනුලොම් වූ ධර්මය පිළිපදී. හෙ තෙම ආර්‍ය ධර්මය ඇසීම ද, යොනිසොමනස්කාරය ද, ධර්මානුධර්මප්‍රතිපත්තිය ද නිසා 'මේ කුසලැ'යි තත් වූ පරිද දන ගනී, 'මේ අකුසලැ' යි තත් වූ පරිදි දනගනී. 'මේ වරද සහිත යැ' යි 'මේ වරද රහිත යැ' යි 'මේ සෙවිය යුතු යැ' යි . . 'මේ නො සෙවිය යුතු යැ' යි . . . 'මේ හීන යැ' යි . . 'මේ ප්‍රණීත යැ' යි 'මෙ කුශලාකුශල සප්‍රතිභාග ධර්ම යැ' යි තත් වූ පරිදි දන ගනී. මෙසේ දන්නා, මෙසේ දක්නා ඔහුගේ අවිද්‍යාව ප්‍රහීණ වේ, විද්‍යාව උපදී. අවිද්‍යාව පහ වීමෙන් විද්‍යාව ඉපැදීමෙන් සුවය පහළ වේ. සුවය පහළ වීමෙන් වඩාත් (මතු මත්තෙහි) සොම්නස උපදී. භවත්නි, යම් සේ සතුටින් බලවත් සොම්නස උපදී ද, එසේ ම අවිද්‍යාව පහ වීමෙන් විද්‍යාව (රහත්මඟනුවණ පහළ වීමෙන් (රහත්මඟ පල සුව පහළ වේ. ඒ සුවය පහළ වීමෙන් (සමවතින් නැඟී සිටි ඝාණට) මතු මත්තෙහි සොමනස උපදී. භවත්නි, මෙ වනාහි දන්නා දක්නා ඒ භගවත් අර්හත් සම්‍යක්සම්බුද්ධයන් වහන්සේ විසින් සුව ලබනු පිණිස දන වදරන ලද තෙවෙනි අවකාශාධිගමය යි.

භවත්නි, මේ වනාහි දන්නා දක්නා ඒ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් සුව ලබනු පිණිස දන වදරන ලද අවකාශාධිගම තුන යැ. වහන්ස, සනත්කුමාර බ්‍රහ්ම තෙම මෙ කරුණ පැවැසි ය. හේ මෙ කරුණ පවසා, තව්තිසා වැසි දෙවියන් බණවා මෙසේ කී ය:

සිහිවටන්

භවත් තව්තිසාවැසි දෙවියෝ එය කිමැ යි සිතත් ද? දන්නා දක්නා ඒ භගවත් අර්හත් සම්‍යක් සම්බුද්ධයන් වහන්සේ විසින් (මාර්ගඵල) කුශල ප්‍රතිලාභය පිණිස මේ සතර සිවටන්හු කොතරම් මැනැවින් පණවා වදරන ලදහු ද! ඒ කවර සතර දෙනෙක් ද? යත්: භවත්නි, මෙහි මහණ තෙම තමා ගේ කයෙහි කායානුපස්සනාව කරන සුලු වූයේ කෙලෙස් තවන වැර ඇතියේ, සම්‍යක්ප්‍රඥ ඇත්තේ සිහි ඇත්තේ, (කාය සංඛ්‍යාත) ලොකය කෙරෙහි අභිධ්‍යාව ද දෙම්නස ද මැඩ වෙසෙයි. ආධ්‍යාත්මික කයෙහි කායානුපස්සී ව වසනුයේ එහි මොනොවට සිත පිහිටුවයි (සිත එකඟ කෙරෙයි). (එසේ වූ ඔහු) සිත මොනොවට පහදී. හේ එහි මොනොවට සමාධිගත වූයේ මොනොවට පහන් වූයේ බැහැර අනුන්ගේ කයෙහි (අනුන්ගේ කය අරමුණු කොට) දර්ශනඥනය උපදවයි.

තමා කෙරෙහි වූ වේදනාවන්හි වෙදනානුපස්සී ව . . වෙසෙයි පිටත්හි අනුන් ගේ වේදනාවන්හි දර්ශනඥනය උපදවයි.

තමා ගේ සිතෙහි චිත්තානුපස්සී වැ වෙසෙයි. පිටත්හි අනුන්ගේ සිත්හි දර්ශනඥනය උපදවයි.

අජ්ඣත්තං ධම්මෙසු ධම්මානුපස්සී විහරති ආතාපී සම්පජානො සතිමා විනෙය්‍ය ලොකෙ අභිජ්ඣාදොමනස්සං, අජ්ඣත්තං ධම්මෙසු ධම්මානුපස්සී විහරන්තො තත්ථ සම්මා සමාධියති සම්මා විප්පසීදති. සො තත්ථ සම්මා සමාහිතො සම්මා විප්පසන්නො බහිද්ධා පරධම්මෙසු ඤාණදස්සනං අභිනිබ්බත්තෙති. ඉමෙ ඛො භො තෙන භගවතා ජානතා පස්සතා අරහතා සම්මාසම්බුද්ධෙන චත්තාරො සතිපට්ඨානා පඤ්ඤත්තා කුසලස්ස අධිගමායාති.

ඉදමත්ථං භන්තෙ බ්‍රහ්මා සනංකුමාරො භාසිත්ථ. ඉදමත්ථං භන්තෙ බ්‍රහ්මා සනංකුමාරො භාසිත්වා දෙවෙ තාවතිංසෙ ආමන්තෙසි.

සමාධිපරික්ඛාරා

21. තං කිං මඤ්ඤන්ති භොන්තො දෙවා තාවතිංසා යාවසුපඤ්ඤත්තා-චිමෙ තෙන භගවතා ජානතා පස්සතා අරහතා සම්මාසම්බුද්ධෙන සත්ත සම්මාසමාධිපරික්ඛාරා සම්මාසමාධිස්ස භාවනාය සම්මාසමාධිස්ස පාරි-පූරියා. කතමෙ සත්ත? සම්මාදිට්ඨි සම්මාසංකප්පො සම්මාවාචා සම්මා-කම්මන්තො සම්මාආජීවො සම්මාවායාමො සම්මාසති.

යා ඛො භො ඉමෙහි සත්තහි අඞ්ගෙහි චිත්තස්ස එකග්ගතා පරික්ඛතා, අයං වුච්චති භො අරියො සම්මාසමාධි සඋපනිසො ඉතිපි සපරික්ඛාරො ඉතිපි. සම්මාදිට්ඨිස්ස භො සම්මාසඞ්කප්පො පහොති, සම්මාසඞ්කප්පස්ස සම්මාවාචා පහොති, සම්මාවාචස්ස සම්මාකම්මන්තො පහොති, සම්මාකම්මන්තස්ස සම්මාආජීවො පහොති. සම්මාආජීවස්ස සම්මාවායාමො පහොති, සම්මාවායාමස්ස සම්මාසති පහොති, සම්මාසතිස්ස සම්මාසමාධි පහොති, සම්මාසමාධිස්ස සම්මාඤාණං පහොති, සම්මාඤාණස්ස සම්මා-විමුත්ති පහොති. යං හි තං භො සම්මා වදමානො වදෙය්‍ය, ස්වාක්ඛාතො භගවතා ධම්මො සන්දිට්ඨිකො අකාලිකො එහිපස්සිකො ඕපනයිකො පච්චත්තං වෙදිතබ්බො විඤ්ඤූහි අපාරුතා අමතස්ස ද්වාරා ති, ඉදමෙතං සම්මා වදමානො වදෙය්‍ය. ස්වාක්ඛාතො හි භො භගවතා ධම්මො සන්දිට්ඨිකො අකාලිකො එහිපස්සිකො ඕපනයිකො[1] පච්චත්තං වෙදිතබ්බො විඤ්ඤූහි. අපාරුතා අමතස්ස ද්වාරා ති.

1. ඔපනෙය්‍යකො – මජසං

අධ්‍යාත්මයෙහි (නාමසන්තානගත) ධර්මයන්හි ධර්මානුපස්සී ව කෙලෙස් තවන වැර ඇත්තේ සම්‍යක්ප්‍රඥයෙන් දන්නේ, සිහි ඇත්තේ, ධර්ම සංඛ්‍යාත ලොකයෙහි අභිධ්‍යා ද දෞර්මනස් ද බැහැර කොට වෙසෙයි. අධ්‍යාත්මයෙහි ධර්මයන්හි ධර්මානුදර්ශී ව වසන්නේ එහි මොනොවට සිත පිහිටුවයි. (එයින්) එහි මොනොවට සිත පහදී. හේ එහි මොනොවට සමාහිත (එකඟ සිතැති) වූයේ මොනොවට පහන් වූයේ පිටත් හි අනුන් ගේ (නාමසන්තානගත) ධර්මයන් කෙරෙහි දර්ශනඥනය උපදවයි. භවත්නි, මොහු වනාහි දන්නා දක්නා ඒ භගවත් අර්හත් සම්‍යක් සම්බුද්ධයන් වහන්සේ විසින් කුසල් දහම් පිළිලබනු පිණිස පණවන ලද සතර සීවටන්හු ය.

වහන්ස, සනත්කුමාර බ්‍රහ්ම තෙම මෙ කරුණ සැළ කෙළේ ය. වහන්ස, සනත් කුමාර බ්‍රහ්ම මෙ කරුණ සැළ කොට, තව්තිසාවැසි දෙවියන් බණවා මෙය කී ය.

සමාධිපරිෂ්කාරධර්ම

21. භවත් තව්තිසාවැසි දෙවියෝ එය කිමැ යි සිතත් ද? දන්නා දක්නා ඒ භගවත් අර්හත් සම්‍යක් සම්බුද්ධයන් වහන්සේ විසින් සම්‍යක් සමාධිය වඩනු පිණිස සම්‍යක්සමාධිය පිරිපුන් කරනු පිණිස, මේ සම්‍යක්-සමාධිපරිෂ්කාර ධර්මයෝ (පරිවාර ධර්මයෝ) සත් දෙනෙක් කොතරම් මනා කොට පණවන ලද්ද හු ද! ඒ කවර සත් දෙනෙක් ද? යත්: සම්‍යක්-දෘෂ්ටිය, සම්‍යක්සංකල්පය සම්‍යග්වචනය, සම්‍යක්කර්මාන්තය, සම්‍ය-ගාජීවය, සම්‍යග්ව්‍යායාම ය, සම්‍යක්ස්මෘතිය යන මොහු ය.

භවත්නි, මේ සත් අංගයන් විසින් යම් සිත එකඟ බවෙක් පිරිවරන ලද ද, භවත්නි, ඒ මේ ආර්‍ය්‍ය සම්‍යක් සමාධිය උපනිශ්‍රය සහිත යැ යි ද පරිවාර සහිත යැ යි ද කියනු ලැබේ. භවත්නි, සම්‍යක්දෘෂ්ටියෙහි පිහිටියාහට සම්‍යක්සංකල්පය පවතී, සම්‍යක් සංකල්පය ඇත්තාහට සම්‍යග්වචනය පවතී, සම්‍යග්වචනය ඇත්තහුට සම්‍යක්කර්මාන්තය පවතී, සම්‍යක්-කර්මාන්තය ඇත්තහුට සම්‍යගාජීවය පවතී, සම්‍යගාජීවය ඇත්තහුට සම්‍යග්ව්‍යායාමය පවතී, සම්‍යග්ව්‍යායාමය ඇත්තහුට සම්‍යක්ස්මෘතිය පවතී, සම්‍යක්ස්මෘතිය ඇත්තහුට සම්‍යක් සමාධිය පවතී, සම්‍යක් සමාධිය ඇත්ත-හුට සම්‍යග්ඥානය පවතී, සම්‍යග්ඥානය ඇත්තහුට සම්‍යග්විමුක්තිය පවතී, භවත්නි, යමක් පිළිබඳ වැ මනා කොට කියන තැනැත්තේ, ''මේ ධර්මය භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් මොනොවට වදාරන ලද්දේ ය සාන්දෘෂ්ටික ය, අකාලික ය, 'එව බලව' යි දක්විය යුත්තේ ය, සිය සතන්හි එළැවියයුත්තේ ය, නුවණැත්තන් විසින් තම තමන් කෙරෙහි ලා දත යුත්තේ ය, අමා දොරවල් අරනා ලදුහ'' යි කියන්නේ නම්, හේ මේ දහම පිළිබඳ ව මය. 'භවත්නි, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් ධර්මය මොනොවට වදාරන ලද්දේ ය, එය සාන්දෘෂ්ටික ය, අකාලිකය, එව බලව යි දක්විය යුත්තේ ය, සිය සතන් හි එළැව්ය යුත්තේ ය, නුවණැත්තන් විසින් තම තමන් කෙරෙහි ලා දත යුත්තේ ය, අමා දොරවල් අරනා ලදුහ'' යි මනා කොට කියන තැනැත්තේ මෙය කියන්නේ ය.

යෙ හි කෙචි භො බුද්ධෙ අවෙච්චප්පසාදෙන සමන්නාගතා, ධම්මෙ අවෙච්චප්පසාදෙන සමන්නාගතා සඞ්ඝෙ අවෙච්චප්පසාදෙන සමන්නාගතා, අරියකන්තෙහි සීලෙහි සමන්නාගතා. යෙ චිමෙ ඔපපාතිකා ධම්මවිනීතා සාතිරෙකානි චතුවීසතිසතසහස්සානි මාගධකා පරිචාරකා අබ්භතීතා කාලකතා තිණ්ණං සඤ්ඤොජනානං පරික්ඛයා සොතාපන්නා අවිනිපාතධම්මා නියතා සම්බොධිපරායණා. අත්ථි චෙවෙත්ථ සකදාගාමිනො.

අථායං[1] ඉතරා පජා පුඤ්ඤභාගාති මෙ මනො,
සඞ්ඛාතුං නොපි සක්කොමි මුසාවාදස්ස ඔත්තපන්ති.[2]

22. ඉදමත්ථං භන්තෙ බ්‍රහ්මා සනංකුමාරො භාසිත්ථ. ඉදමත්ථං භන්තෙ බ්‍රහ්මුනො සනංකුමාරස්ස භාසතො වෙස්සවණස්ස මහාරාජස්ස එවං චෙතසො පරිවිතක්කො උදපාදි. 'අච්ඡරියං වත භො. අබ්භුතං වත භො, එවරූපොපි නාම උළාරො සත්ථා භවිස්සති, එවරූපං උළාරං ධම්මක්ඛානං, එවරූපා උළාරා විසෙසාධිගමා පඤ්ඤායිස්සන්තී'ති. අථ භන්තෙ බ්‍රහ්මා සනංකුමාරො වෙස්සවණස්ස මහාරාජස්ස චෙතසා චෙතො පරිවිතක්කමඤ්ඤාය වෙස්සවණං මහාරාජානං එතදවොච: "තං කිම්මඤ්ඤති භවං වෙස්සවණො මහාරාජා. අතීතම්පි අද්ධානං එවරූපො උළාරො සත්ථා අහොසි, එවරූපං උළාරං ධම්මක්ඛානං, එවරූපා උළාරා විසෙසාධිගමා පඤ්ඤායිංසු. අනාගතම්පි අද්ධානං එවරූපො උළාරො සත්ථා භවිස්සති. එවරූපං උළාරං ධම්මක්ඛානං, එවරූපා උළාරා විසෙසාධිගමා පඤ්ඤායිස්සන්තී"ති.

23. ඉදමත්ථං භන්තෙ බ්‍රහ්මා සනංකුමාරො දෙවානං තාවතිංසානං අභාසි. ඉදමත්ථං වෙස්සවණො මහාරාජා බ්‍රහ්මුනො සනංකුමාරස්ස දෙවානං තාවතිංසානං භාසතො සම්මුඛා සුතං සම්මුඛා පටිග්ගහිතං සයං පරිසායං ආරොචෙසි. ඉදමත්ථං ජනවසභො යක්ඛො වෙස්සවණස්ස මහාරාජස්ස සයං පරිසායං භාසතො සම්මුඛා සුතං සම්මුඛා පටිග්ගහිතං භගවතො ආරොචෙසි. ඉදමත්ථං භගවා ජනවසභස්ස යක්ඛස්ස සම්මුඛා සුත්වා සම්මුඛා පටිග්ගහෙත්වා සාමඤ්ච අභිඤ්ඤාය ආයස්මතො ආනන්දස්ස ආරොචෙසි. ඉදමත්ථං ආයස්මා ආනන්දො භගවතො සම්මුඛා සුත්වා සම්මුඛා පටිග්ගහෙත්වා ආරොචෙසි භික්ඛූනං භික්ඛුනීනං උපාසකානං උපාසිකානං 'තයිදං බ්‍රහ්මචරියං ඉද්ධඤ්චෙව ඵීතඤ්ච විත්ථාරිතං බාහුජඤ්ඤං පුථුභූතං යාව දෙවමනුස්සෙහි සුප්පකාසිතන්ති.

ජනවසභසුත්තං පඤ්චමං.

1. අථායං – ස්‍යා
2. ඔත්තපන්ති – මජසං

භවත්නි, යම් කෙනෙක් බුදුරජුන් කෙරෙහි දැන පැහැදීමෙන් යුක්ත ද, දහම් කෙරෙහි දැන පැහැදීමෙන් යුක්ත ද, සඟන කෙරෙහි දැන පැහැදී-මෙන් යුක්ත ද, ආයර්‍යකාන්ත (ආයර්‍යයන් විසින් මැනැවැ යි සම්මත වූ) ශීලයන් ගෙන් සමන්විත ද, තව ද යම් කෙනෙක් ආයර්‍ය මාර්ගධර්මයෙහි හික්මුණාහු ඕපපාතික උත්පත්තිය ලැබූ, මගධ රටැ වුසූ, තුන් සංයෝජනයන් නසා ලීමෙන් සෝවාන් වූ, අපායකට නොවැටෙන සුලු, රහත් බවට නියත වූ, රහත්ඵලය පිහිට කොටැති, සමීප අතීතයෙහි කලුරිය කළ උවසුවෝ අතිරේකයක් සහිත සූවිසි ලක්ෂයෙක් වෙත්. මෙහි සෙදගැමිහු ද, ඇත.

''ශුද්ධාවාසයෙහි උපදනට හේතු වූ පුණ්‍ය භාග (පින් කොටස්) ඇති බැවින් එහි උපන් අනාගාමී හු ද යි යන මේ තවත් සත්ත්ව කෙනෙක් ද ඇත යනු මගේ හැඟීම යි. මුසවා කෙරෙන් බිය වන්නෙමි ඔවුන් ගණනින් නියම කොට කියන්නට නොහැක්කෙමි.''

22. වහන්ස, මෙ කරුණ සනත්කුමාර බ්‍රහ්ම පැවැසී. වහන්ස, මෙ කරුණ පවසන සනත්කුමාර බඹහු ගේ වචනය අසා වෙසමුණු මහරජුට ''භවත්නි, ආශ්චර්‍යයෙක! භවත්නි, පුදුමයෙක! මෙ බඳු වූත් උදර ශාස්තෘ-වරයෙක් වේ ද! මෙබඳු වූත් උදර ධර්මකථාවෙක් වේ ද'! මෙබඳු මහත් විශේෂාධිගම කෙනෙක් පැණෙත් ද!'' යි මෙසේ චිත්තසංකල්පනා වෙක් උපන. වහන්ස, ඉක්බිත්තෙන් සනත්කුමාර බ්‍රහ්ම තෙම සිය සිතින් වෙසමුණු මහරජු ගේ චිත්තපරිවිතර්කය දැන ඔහුට ''පින්වත් වෙසවුණු මහරජාණෝ එය කිමැ යි සිතත් ද? ඉකුත් කල්හි ත් මෙ බඳු උදර ශාස්තෘ-වරයෙක්, මෙ බඳු උදර ධර්මකථාවෙක් වී ය. මෙබඳු උදර විශේෂාධිගම කෙනෙක් පැනුණාහු ය, මතු කල්හි ත් මෙබඳු උදර ශාස්තෘවරයෙක්, මෙබඳු උදර ධර්මකථා වෙක් වන්නේ ය. මෙබඳු උදර විශේෂාධිගම කෙනෙක් පැනෙන්නාහු යැ'' යි මෙ බස් පැවැසී ය.

23. වහන්ස, සනත්කුමාර බ්‍රහ්ම තෙම තව්තිසාවැසි දෙවියනට මෙ කරුණ පැවැසී ය. වෙසවුණු මහරජ තව්තිසා වැසි දෙවියනට මෙ කරුණ කියන සනත්කුමාර බඹුහු ගේ වචනය අසා, ඔහු හමුයෙහි අසන ලද්ද, ඔහු හමුයෙන් අසා පිළිගන්නා ලද්ද තෙමේ සිය පිරිසෙහි දැන්වී ය. තම පිරිසෙහි මෙ කරුණ කියන වෙසවුණු මහරජු ගේ වචනය ඔහු හමුයෙහි අසන ලද්ද, ඔහු හමුයෙන් පිළිගන්නා ලද්ද ජනවසභ යක් තෙමේ භාග්‍ය-වතුන් වහන්සේට සැළ කෙළේ ය. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මෙ කරුණ කියන ජනවසභ යක්ෂයා ගේ වචනය අසා, ඔහු වචනය පිළිගෙන, තමන් වහන්සේ ද (සිය නුවණින් බලා) වෙසෙයින් දැන, අනඳ තෙරුනට දැන්වූ සේක. අනඳ තෙරණුවෝ මෙ කරුණ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ගේ හමුයෙන් අසා, හමුයෙහි දී පිළිගෙන, ''ඒ මේ ශාසන බ්‍රහ්මචර්‍යය යම්තාක් කල් දෙව් මිනිසුන් විසින් මොනොවට ප්‍රකාශිත වන්නේ ද, ඒ ත ක් ම වැඩුණේ ද සමෘද්ධ ද පතළේ ද බොහෝ දෙනා අතර ප්‍රසිද්ධ ද ස්ථිර ද වේ යැ යි මහණුනට මෙහෙණිනට උවසුවනට උවැසියනට සැළ කළහ.

පස්වන ජනවසභ සූත්‍රය නිමියේ ය.

6.

මහාගොවින්දසුත්තං

1. එවං මෙ සුතං. එකං සමයං භගවා රාජගහෙ විහරති ගිජ්ඣකූටෙ පබ්බතෙ. අථ ඛො පඤ්චසිඛො ගන්ධබ්බපුත්තො අභික්කන්තාය රත්තියා අභික්කන්තවණ්ණො කෙවලකප්පං ගිජ්ඣකූටං පබ්බතං ඔභාසෙත්වා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි. උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං අට්ඨාසි. එකමන්තං ඨිතො ඛො පඤ්චසිඛො ගන්ධබ්බපුත්තො භගවන්තං එතදවොච: යං ඛො මෙ භන්තෙ දෙවානං තාවතිංසානං සම්මුඛා සුතං සම්මුඛා පටිග්ගහිතං, ආරොචෙමෙතං භගවතො' ති. 'ආරොචෙහි මෙ ත්වං පඤ්චසිඛා'ති භගවා අවොච.

දෙවසභා

2. ''පුරිමානි භන්තෙ දිවසානි පුරිමතරානි තදහුපොසථෙ පණ්ණරසෙ පවාරණාය පුණ්ණාය පුණ්ණමාය රත්තියා කෙවලකප්පා ච දෙවා තාවතිංසා සුධම්මායං සභායං සන්නිසින්නා හොන්ති සන්නිපතිතා මහති ච දිබ්බපරිසා සමන්තතො සන්නිසින්නා හොන්ති සන්නිපතිතා. චත්තාරො ච මහාරාජානො චාතුද්දිසා සන්නිසින්නා හොන්ති පුරත්ථිමාය දිසාය ධතරට්ඨො මහාරාජා පච්ඡාභිමුඛො නිසින්නො හොති දෙවෙ පුරක්ඛත්වා. දක්ඛිණාය දිසාය විරූළ්හකො මහාරාජා උත්තරාභිමුඛො නිසින්නො හොති දෙවෙ පුරක්ඛත්වා. පච්ඡිමාය දිසාය විරූපක්ඛො මහාරාජා පුරත්ථාභිමුඛො නිසින්නො හොති දෙවෙ පුරක්ඛත්වා. උත්තරාය දිසාය වෙස්සවණො මහාරාජා දක්ඛිණාභිමුඛො නිසින්නො හොති දෙවෙ පුරක්ඛත්වා. යදා භන්තෙ කෙවලකප්පා ච දෙවා තාවතිංසා සුධම්මායං සභායං සන්නිසින්නා හොන්ති සන්නිපතිතා මහති ච දිබ්බපරිසා සමන්තතො සන්නිසින්නා හොන්ති සන්නිපතිතා චත්තාරො ච මහාරාජානො චාතුද්දිසා නිසින්නා හොන්ති ඉදං නෙසං හොති ආසනස්මිං අථ පච්ඡා අම්හාකං ආසනං හොති. යෙ තෙ භන්තෙ දෙවා භගවති බ්‍රහ්මචරියං චරිත්වා අධුනූපපන්නා තාවතිංසකායං, තෙ අඤ්ඤෙ දෙවෙ අතිරොචන්ති වණ්ණෙන චෙව යසසා ච. තෙනසුදං භන්තෙ දෙවා තාවතිංසා අත්තමනා හොන්ති පමුදිතා පීතිසොමනස්සජාතා 'දිබ්බා වත භො කායා පරිපූරන්ති හායන්ති අසුරා කායා'ති.

6.

මහාගොවින්ද සූත්‍රය

මා විසින් මෙසේ අසන ලදී: එක් සමයෙක්හි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ රජගහ නුවරට නොදුරු තන්හි වූ ගිජුකුළු පව්වෙහි වැඩ වෙසෙන සේක. එ කලැ පන්සිළු නම් ගඳැවු පුත් රෑ බොහෝ වේලා ඉක්මී කලැ, (මැදුම් රැයෙහි) ඉතා දැකුම් කලු පැහැ සපුව ඇත්තේ, ගිජුකුළු පව්ව මුළුල්ල බබුලුවා භගවත් බුදුරජුන් කරා එළැඹියේ ය. එළැඹැ ආදරයෙන් ඔබ වැඳ එක් පසෙක සිටියේ ය. පන්සිළු ගඳැවුපුත් (එසේ)එක් පසෙක සිටියේ ම, ''වහන්ස, තව්තිසා වැසි දෙවියන් හමුයෙන් යම් කරුණෙක් මා විසින් අසන ලද ද, (ඔවුන් හමුයෙන්) අසා පිළිගන්නා ලද ද, එය භාග්‍යවතුන් වහන්සේට සැළ කෙරෙමි'' යි කී ය. ''පන්සිළුවෙනි, තෙපි එය මට දන්වවු'' යැ යි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වදළ සේක.

දෙව් සබය

2. ''වහන්ස, පෙර දවසැ, බොහෝ පෙර දවසැ, ඒ පසොළොස් වක් පොහෝ දිනැ, වස් පවාරණය ඇති, පිරුණු පුණුපොහෝ ද රැයෙහි තව්තිසාවැසි සියලු දෙවියෝ සුදම් දෙව් සෙබෙහි එක් වැ හුන්නාහු, එක් රැස් වූවාහු වෙත්. මහත් දෙව් පිරිස්හු ද හාත්පසැ එක් වැ හුන්නාහු එක් රැස්වූවාහු වෙත්. සතර වරම් දෙව් මහ රජු ද සතර දිගැ හුන්නාහු වෙත්. ධෘතරාෂ්ට්‍ර මහරජ දෙවියන් පෙරටු කොට පැළ දිගට මුහුණ ලා පෙරදිග්හි හුන්නේ වෙයි. විරූඪක මහ රජ දෙවියන් පෙරටු කොට උතුරු දිගට මුහුණ ලා දකුණු දිග්හි හුන්නේ වෙයි. විරූපාක්ෂ මහරජ දෙවියන් පෙරටු කොට පෙර දිගට මුහුණ ලා පැළ දිගැ හුන්නේ වෙයි. වෙසවුණු මහරජ දකුණු දිගට මුහුණ ලා දෙවියන් පෙරටු කොට උතුරු දිග්හි හුන්නේ වෙයි. වහන්ස, යම් කලෙක තව්තිසා වැසි සියලු දෙවියෝ සුදම් සෙබෙහි එක් වැ හුන්නාහු, එක් රැස් වූවාහු වෙත් ද, මහත් දෙව් පිරිස්හු හාත්පසැ එක් වැ හුන්නාහු, එක්රැස් වූවාහු වෙත් ද, සතර වරම් මහරජහු ත් සතර දිගැ හුන්නාහු වෙත් ද, මේ ඔවුන් ගේ අසුන් වේ. එක්බිති ඔවුනට පසු භාගයෙහි අප ගේ අසුන් වෙයි. වහන්ස යම් දෙව් කෙනෙක් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වෙතැ බඹසර කොට තව්තිසා දෙව් මුළුවට (උත්පත්ති විසින්) අළුත පැමිණියාහු වෙත් ද, ඔහු පැහැ සපුයෙනුත් යසසිනුත් සෙසු දෙවියන් ඉක්මැ බබලත්. වහන්ස, එයින් තව්තිසා වැසි දෙවියෝ 'භවත්නි, ප්‍රීතියෙක! දෙව්මුළුහු පිරෙත්, අසුර මුළුහු පිරිහෙත්'යි සතුටු සිතැත්තාහු ප්‍රමුදිත වූවාහු, හටගත් ප්‍රීති හා සොම්නස් හා ඇත්තාහු වෙත්.

3. අථ ඛො භන්තෙ සක්කො දෙවානමින්දො දෙවානං තාවතිංසානං සම්පසාදං විදිත්වා ඉමාහි ගාථාහි අනුමොදි:

''මොදන්ති වත භො දෙවා තාවතිංසා සහින්දකා,
තථාගතං නමස්සන්තා ධම්මස්ස ච සුධම්මතං:

නවෙ දෙවෙ ච පස්සන්තා වණ්ණවන්තෙ යසස්සිනෙ.
සුගතස්මිං බ්‍රහ්මචරියං චරිත්වාන ඉධාගතෙ.

තෙ අඤ්ඤෙ අතිරොචන්ති වණ්ණෙන යසසායුනා,
සාවකා භූරිපඤ්ඤස්ස විසෙසූපගතා ඉධ,

ඉදං දිස්වාන නන්දන්ති තාවතිංසා සහින්දකා,
තථාගතං නමස්සන්තා ධම්මස්ස ච සුධම්මතන්ති''.

තෙන සුදං භන්තෙ දෙවා තාවතිංසා භිය්‍යොසොමත්තාය අත්තමනා හොන්ති පමුදිතා පීතිසොමනස්සජාතා 'දිබ්බා වත භො කායා පරිපූරන්ති හායන්ති අසුරා කායා[1]'ති.

අට්ඨ යථාභූච්චවණ්ණා

4. අථ ඛො භන්තෙ සක්කො දෙවානමින්දො දෙවානං තාවතිංසානං සම්පසාදං විදිත්වා දෙවෙ තාවතිංසෙ ආමන්තෙසි 'ඉච්ඡෙය්‍යාථ නො තුම්හෙ මාරිසා තස්ස භගවතො අට්ඨ යථාභුච්චෙ වණ්ණෙ සොතුන්ති'. 'ඉච්ඡාම[2] මයං මාරිසා තස්ස භගවතො අට්ඨ යථාභුච්චෙ වණ්ණෙ සොතුන්ති'.

අථ ඛො භන්තෙ සක්කො දෙවානමින්දො දෙවානං තාවතිංසානං භගවතො අට්ඨ යථාභුච්චෙ වණ්ණෙ පයිරුදාහාසි:

තං කිම්මඤ්ඤන්ති භොන්තො දෙවා තාවතිංසා යාවඤ්ච[3] සො භගවා බහුජනහිතාය පටිපන්නො බහුජනසුඛාය ලොකානුකම්පාය අත්ථාය හිතාය සුඛාය දෙවමනුස්සානං, එවං බහුජනහිතාය පටිපන්නං බහුජනසුඛාය ලොකානුකම්පාය අත්ථාය හිතාය සුඛාය දෙවමනුස්සානං ඉමිනාපඞ්ගෙන සමන්නාගතං සත්ථාරං නෙව අතීතංසෙ සමනුපස්සාම න පනෙතරහි අඤ්ඤත්‍ර තෙන භගවතා.

1. අසුරකායා – මජසං
2. ඉච්ඡෙය්‍යාම – PTS
3. යාව චස්ස – PTS

3. වහන්ස, එ කල්හි සක් දෙව්ඳු තව්තිසා වැසි දෙවියන්ගේ පහන් බව දැන, මේ ගාථාවලින් ඔවුන් ගේ සතුට මෙසේ අනුමොවන් විය:

''භවත්නි, ප්‍රීතියෙක! ඉන්ද්‍රයා සහිත වූ තව්තිසා වැසි දෙවියෝ තථාගතයනට ද ධර්මයා ගේ සුධර්මත්වයට ද නමස්කාර කරනුවෝ,

'සුගතයන් වහන්සේ වෙතැ බඹසර හැසිරැ මෙහි ආ පැහැපත් යසස් ඇති අළුත් දෙවියන් ද දක්නාහු සතුටු වෙත්.

මෙහි ගුණවිශෙෂයට පැමිණි මහ පැණැති බුදුරජුන් ගේ සවු වූ ඔහුතුමූ පැහැයෙන් ද යසසින් ද ආයුෂයෙන් ද අන් දෙවියන් ඉක්මැ බබලත්.

ඉන්ද්‍රයා සහිත තව්තිසා වැසියෝ මෙය දැක, තථාගතයන් වහන්සේ ද ධර්මයා ගේ සුධර්මත්වය ද නමදනාහු සතුටු වෙත්' යැ යි කීය.

වහන්ස, එ කරුණින් තව්තිසැ වැසි දෙවියෝ 'භවත්නි, ප්‍රීතියෙක ! දෙව්මුළුහු පිරෙත්, අසුර මුළුහු පිරිහෙත්!' යැ යි බෙහෙවින් සතුටු වෙත්, ප්‍රමුදිත වෙත්, හටගත් ප්‍රීති හා සොමනස් හා ඇත්තෝ වෙත්.

ඇති ගුණ වැණුම් අට

4. වහන්ස, ඉක්බිති සක් දෙව්ඳු තව්තිසා වැසි දෙවියන් ගේ පැහැදීම දැන, ඔවුන් බණවා, 'භවත් නිදුකාණනි, තෙපි භගවත් බුදුරජුන් ගේ විද්‍යමාන වූ ම ගුණ අට අසන්නට කැමැති වන්නහු දැ?' යි විචාළේ ය.

'නිදුකාණනි, අපි ඒ භගවත් බුදුරජුන් ගේ විද්‍යමාන වූ ගුණ අට අසනු රිස්සම්හ' යි දෙවියෝ කීහු.

වහන්ස, ඉක්බිති සක් දෙව්ඳු තව්තිසා වැසි දෙවියනට භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ විද්‍යමාන වූ ම ගුණ අට මෙසේ පැවැසී ය:

''භවත් තව්තිසාවැසි දෙවියනි, එය කිමැ යි සිත වූ ද? ඒ භගවත්හු කොතරම් බොහෝ දෙනාට හිත පිණිස, බොහෝ දෙනාට සුව පිණිස, ලොවට අනුකම්පා පිණිස, දෙව්මිනිස්නට වැඩ පිණිස, හිත පිණිස, සුව පිණිස පිළිපන් සේක් ද යත හොත්: මෙසේ බොහෝ දෙනාට හිත පිණිස, බොහෝ දෙනාට සුව පිණිස, ලොවට අනුකම්පා පිණිස, දෙව්මිනිස්නට වැඩ පිණිස, හිත පිණිස, සුව පිණිස පිළිපන් මෙ කී අංගයෙන් ද සමන්විත අන් ශාස්තෘවරයකු ඒ භගවත් බුදුරජුන් හැර අතීතයෙහි ද නො දකිමු, දැනුදු නො දකිමු. i

2. ස්වාක්ඛාතො ඛො පන තෙන භගවතා ධම්මො සන්දිට්ඨිකො අකාලිකො එහිපස්සිකො ඔපනයිකො පච්චත්තං වෙදිතබ්බො විඤ්ඤූහි. එවං ඔපනයිකස්ස[1] ධම්මස්ස දෙසෙතාරං ඉමිනාපඞ්ගෙන සමන්නාගතං සත්ථාරං නෙව අතීතංසෙ සමනුපස්සාම න පනෙතරහි අඤ්ඤත්‍ර තෙන භගවතා.

3. ඉදං කුසලන්ති ඛො පන තෙන භගවතා සුපඤ්ඤත්තං: ඉදං අකුසලන්ති සුපඤ්ඤත්තං. ඉදං සාවජ්ජං -පෙ- ඉදං අනවජ්ජං -පෙ- ඉදං සෙවිතබ්බං -පෙ- ඉදං න සෙවිතබ්බං -පෙ- ඉදං හීනං -පෙ- ඉදං පණීතං -පෙ- ඉදං කණ්හසුක්කසප්පටිභාගන්ති සුපඤ්ඤත්තං. එවං කුසලාකුසල-සාවජ්ජානවජ්ජසෙවිතබ්බාසෙවිතබ්බහීනපණීතකණ්හසුක්කසප්පටිභාගානං ධම්මානං පඤ්ඤපෙතාරං ඉමිනාපඞ්ගෙන සමන්නාගතං සත්ථාරං නෙව අතීතංසෙ සමනුපස්සාම න පනෙතරහි අඤ්ඤත්‍ර තෙන භගවතා.

4. සුපඤ්ඤත්තා ඛො පන තෙන භගවතා සාවකානං නිබ්බානගාමිනී පටිපදා. සංසන්දති නිබ්බානඤ්ච පටිපදා ච සෙය්‍යථාපි නාම ගඞ්ගොදකං යමුනොදකෙන සංසන්දති සමෙති එවමෙව සුපඤ්ඤත්තා තෙන භගවතා සාවකානං නිබ්බානගාමිනිපටිපදා සංසන්දති නිබ්බානඤ්ච පටිපදා ච. එවං නිබ්බානගාමිනියා පටිපදාය පඤ්ඤපෙතාරං ඉමිනා පඞ්ගෙන සමන්නාගතං සත්ථාරං නෙව අතීතංසෙ සමනුපස්සාම න ච පනෙතරහි, අඤ්ඤත්‍ර තෙන භගවතා.

5. අභිනිප්ඵන්නො ඛො පන තස්ස භගවතො ලාභො අභිනිප්ඵන්නො සිලොකො යාව මඤ්ඤෙ ඛත්තියා සම්පියායමානරූපා විහරන්ති. විගතමදො ඛො පන සො භගවා ආහාරං ආහාරෙති එවං විගතමදං ආහාරං ආහාරයමාන[2] ඉමිනා පඞ්ගෙන සමන්නාගතං සත්ථාරං නෙව අතීතංසෙ සමනුපස්සාම න පනෙතරහි අඤ්ඤත්‍ර තෙන භගවතා.

6. ලද්ධසහායො ඛො පන සො භගවා සෙඛානඤ්චෙව පටිපන්නානං ඛීණාසවානඤ්ච වුසිතවතං. තෙ භගවා අපනුජ්ජ එකාරාමතං අනුයුත්තො පි විහරති. එවං එකාරාමතං අනුයුත්තං ඉමිනාපඞ්ගෙන සමන්නාගතං සත්ථාරං නෙව අතීතංසෙ සමනුපස්සාම න පනෙතරහි අඤ්ඤත්‍ර තෙන භගවතා,

1. ඔපනෙය්‍යිකස්ස – මජසං
2. ආහරියමානං – සී.මු.

ඒ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් ධර්මය මොනොවට වදාරන ලද්දේ ය, එය තමන් විසින් ම දක්ක යුත්තේ ය, කල් නො යාදී ම දෙන ඵල ඇත්තේ ය, 'එව බලව'යි (තමා දකිනුවට) අනුන් කැඳවනුයෙහි සුදුසු යැ, තමන් සිත් සතන් හි එළවා දක්ක යුතු යැ, නුවණැතියන් විසින් තම තමන් කෙරෙහි ලා දත යුතු යැ. මෙසේ තම තමන් සිත් සතන් හි එළවා දක්ක යුතු දහමක් දෙසන, මෙ මැ අංගයෙන් ද සමන්විත ශාස්තෘවරයක්හු, ඒ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ හැර, අතීතයෙහි ද නොදකිමු, දැනුදු නො දකිමු. ii

ඒ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් මේ කුසල් යැ' යි ම මොනොවට පනවන ලදි, මේ අකුසසල් යැ' යි ම මොනොවට පනවන ලදි, මේ වරද සහිත යැ . . මෙ වරද රහිත යැ . . මේ සෙවියැ යුතු යැ . . මේ නො, සෙවියැ යුතු යැ . . මේ ලාමක යැ. . . මෙ උතුම් යැ. . . මෙ කෘෂ්ණ ශුක්ල (කුශලාකුශල) ධර්මයනට සමාන ධර්ම යැ යි මොනොවට පනවන ලදී. මෙසේ කුශලාකුශල සාවද්‍යා නවද්‍ය සෙවිතව්‍යාසෙවිතව්‍ය හීන-ප්‍රණීත කෘෂ්ණ ශුක්ල සප්‍රතිභාග ධර්මයන් පණවන, මෙ කී අංගයෙනුදු සමන්විත ශාස්තෘවරයකු, ඒ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ හැර, අතීතයෙහි දු නො දකිමි, දැනුදු නො දකිමි iii

ඒ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් සව්වනට නිවන් යන පිළිවෙත මොනොවට පනවන ලදී. යම් සේ ගඟ දිය යමුනාහි දිය හා සැසැඳේ ද, එසේ ම නිවන ද පිළිවෙත ද සැසැඳෙයි. මෙසේ ම ඒ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් සව්වනට නිවන් යන පිළිවෙත මොනොවට පනවන ලද්දේ යැ, ඒ නිවන ද පිළිවෙත ද සැසැඳෙයි. මෙසේ නිවන් යන පිළිවෙත පනවන, මේ අංගයෙනුදු සමන්විත ශාස්තෘවරයක්හු, ඒ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ හැර, අතීතයෙහි දු දැනුදු නො දකිමු. iv

ඒ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ පිළිවෙත්හි සිටි ශෛක්ෂයන්ගේ ද වැස නිමැවූ බඹසර ඇති රහතුන් ගේ ද (ඒ ඒ ශාස්තෘකෘත්‍යයෙහි) සහායත්වය ලද සේක. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ (ඔවුන් මැද දී ද, පලසමවතින් වසන සේක්) සිතින් ඔවුන් බැහැර කොට ඒකාරාමතායෙහි යෙදීත් වසන සේක. මෙසේ ඒකාරාමතායෙහි යෙදුණු මෙ කී අංගයෙනුත් සමන්විත, ඒ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ හැර, අන් ශාස්තෘවරයක්හු අතීතයෙහිත් නො දකිමු, දැනුත් නො දකිමු. v

ඒ භාග්‍යවතුන් වහන්සේට ප්‍රත්‍යයලාභ වෙසෙසින් උපන, කීර්තිය වෙසෙසින් උපන, ක්ෂත්‍රියයන් පටන් කොට සියලු දිව්‍යමනුෂ්‍යයෝ ඔබ ප්‍රිය කරන සුලු වැ වෙසෙත්. ඒ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ පහ වූ මද ප්‍රමාද ඇති සේක් අහර ගන්නා සේක. මෙසේ පහ වූ මද ප්‍රමාද ඇති වැ අහර ගන්නා, මෙ කී අංගයෙන් ද සමන්විත වූ ශාස්තෘවරයකු, ඒ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ හැර, අතීතයෙහිත් නො ම දකිමු, දැනුදු නො ම දකිමු. vi

7. යථාවාදී ඛො පන සො භගවා තථාකාරී, යථාකාරී තථාවාදී, ඉති යථාවාදී තථාකාරී යථාකාරී තථාවාදී. එවං ධම්මානුධම්මප්පටිපන්නං ඉමිනාපඞ්ගෙන සමන්නාගතං සත්ථාරං නෙව අතීතංසෙ සමනුපස්සාම න පනෙතරහි, අඤ්ඤත්‍ර තෙන භගවතා.

8. තිණ්ණවිචිකිච්ඡො ඛො පන සො භගවා විගතකථංකථො පරියොසිතසංකප්පො අජ්ඣාසයං ආදි බ්‍රහ්මචරියං එවං තිණ්ණවිචිකිච්ඡං විගතකථංකථං පරියොසිතසංකප්පං අජ්ඣාසයං ආදිබ්‍රහ්මචරියං. ඉමිනාපඞ්ගෙන සමන්නාගතං සත්ථාරං නෙව අතීතංසෙ සමනුපස්සාම. න පනෙතරහි, අඤ්ඤත්‍ර තෙන භගවතා ති.

5. ඉමෙ ඛො භන්තෙ සක්කො දෙවානමින්දො දෙවානං තාවතිංසානං භගවතො අට්ඨ යථාභුච්චෙ වණ්ණෙ පයිරුදාහාසි. තෙන සුදං භන්තෙ දෙවා තාවතිංසා භිය්‍යොසොමත්තාය අත්තමනා අහෙසුං පමුදිතා පීතිසොමනස්සජාතා භගවතො අට්ඨ යථාභුච්චෙ වණ්ණෙ සුත්වා. තත්‍ර භන්තෙ එකච්චෙ දෙවා එවමාහංසු:

අහො වත මාරිසා චත්තාරො සම්මාසම්බුද්ධා ලොකෙ උප්පජ්ජෙය්‍යුං ධම්මඤ්ච දෙසෙය්‍යුං යථරිවභගවා, තදස්ස බහුජනහිතාය බහුජනසුඛාය ලොකානුකම්පාය අත්ථාය හිතාය සුඛාය දෙවමනුස්සානන්ති.

එකච්චෙ දෙවා එවමාහංසු: තිට්ඨන්තු මාරිසා චත්තාරො සම්මාසම්බුද්ධා, අහො වත මාරිසා තයො සම්මාසම්බුද්ධා ලොකෙ උප්පජ්ජෙය්‍යුං ධම්මඤ්ච දෙසෙය්‍යුං යථරිව භගවා, තදස්ස බහුජනහිතාය බහුජනසුඛාය ලොකානුකම්පාය අත්ථාය හිතාය සුඛාය දෙවමනුස්සානන්ති.

එකච්චෙ දෙවා එවමාහංසු: තිට්ඨන්තු මාරිසා තයො සම්මාසම්බුද්ධා, අහො වත මාරිසා දෙව සම්මාසම්බුද්ධා ලොකෙ උප්පජ්ජෙය්‍යුං ධම්මඤ්ච දෙසෙය්‍යුං යථරිව භගවා. තදස්ස බහුජනහිතාය බහුජනසුඛාය ලොකානුකම්පාය අත්ථාය හිතාය සුඛාය දෙවමනුස්සානන්ති.

ඒ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වනාහි යම් සේ වදරන සේක් ද එසේ ම කරන කෙනෙක, යම් සේ කරන සේක් ද, එසේ ම වදරන සේක. මෙසේ ඒ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ යථාවාදී තථාකාරී ද යථාකාරී තථාවාදීද වන සේක. මෙසේ ධර්මානුධර්ම ප්‍රතිපන්න වූ මේ අංගයෙනුදු සමන්විත ශාස්තෘවරයක් හු, ඒ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ හැර, අතීතයෙහිත් නො දකිමු දැනුදු නො දකිමු. vii

ඒ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ උතුමනට නිඃශ්‍රය වූ ආර්‍ය්‍ය මාර්ගයෙන් තිණු විචිකිච්ඡා ඇති (සැක දුරැලූ) සේක්, පහ වූ කථංකථා ඇති (කෙසේ ද කෙසේ දැ යි යන විමතිය දුරැලූ) සේක්, අවසන් කළ මනොරථය ඇති සේක් වෙති. මෙසේ උත්තම නිඃශ්‍රිත ආර්‍ය්‍ය මාර්ගයෙන් තිණු සැක ඇති, පහ වූ කථංකථා ඇති, පරිපූර්ණ මනොරථ ඇති, මෙ කී අංගයෙනුදු සමන්විත ශාස්තෘවරයක්හු, ඒ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ හැර, අතීතයෙහිත් නො දකිමු, දැනුදු නො දකිමු. viii

5. වහන්ස, සක් දෙවිඳු තව්තිසා වැසි දෙවියනට භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ගේ මෙ යථාභූත ගුණ අට පැවැසී ය. වහන්ස, තව්තිසා වැසි දෙවියෝ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ගේ යථාභූත ගුණ අට අසා, එයින් බොහෝ සෙයින් සතුටු වෙත්, ප්‍රමුදිත වෙත්, උපන් ප්‍රීති සොම්නස් ඇත්තාහු වෙත්.

වහන්ස, එහි ඇතැම් දෙවි කෙනෙක් "නිදුකාණනි, සතර නමක් බුදුවරු ලොවැ උපදනාහු නම්, අප භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මෙන් දහම් දෙසන්නාහු නම් ඉතා යෙහෙක. එය බොහෝ දෙනාට හිත පිණිස, බොහෝ දෙනාට සුව පිණිස, ලොවට අනුකම්පා පිණිස, දෙව්මිනිස්නට වැඩ පිණිස, හිත පිණිස, සුව පිණිස වන්නේ යැ" යි මෙසේ කීහ.

ඇතැම් දෙවි කෙනෙක් "නිදුක් වරිනි, සතර නමෙක් සම්මාසම්බුදුහු සිටිත් වා. තුන් නමෙක් සම්මාසම්බුදුවරු ලොවැ උපදනාහු නම්, අප භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මෙන් දහම ද දෙසන්නාහු නම්, එය බොහෝ දෙනාට හිත පිණිස, බොහෝ දෙනාට සුව පිණිස, ලොවට අනුකම්පා පිණිස, දෙව්මිනිස්නට වැඩ පිණිස හිත පිණිස සුව පිණිස වන්නේ යැ" යි මෙසේ කීහ.

ඇතැම් දෙවි කෙනෙක්, "නිදුක්වරිනි, තුන් නමෙක් සම්මාසම්බුදුහු සිටිත් වා. නිදුක්වරිනි, දෙනමෙක් සම්මාසම්බුදුහු ලොවැ උපදනාහු නම්, අප භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මෙන් දහම් ද දෙසන්නාහු නම්, එය බොහෝ දෙනාට හිත පිණිස, බොහෝ දෙනාට සුව පිණිස, ලොවට අනුකම්පා පිණිස, දෙව්මිනිස්නට වැඩ පිණිස හිත පිණිස සුව පිණිස වන්නේ යැ" යි මෙසේ කීහ.

6. එවං වුත්තෙ භන්තෙ සක්කො දෙවානමින්දො දෙවෙ තාවතිංසෙ එතදවොච: අට්ඨානං ඛො එතං මාරිසා අනවකාසො යං එකිස්සා ලොකධාතුයා ද්වෙ අරහන්තො සම්මාසම්බුද්ධා අපුබ්බං අචරිමං උප්පජ්ජෙය්‍යුං. නෙතං ඨානං විජ්ජති. අහො වත මාරිසා සො භගවා අප්පාබාධො අප්පාතඞ්කො චිරං දීඝමද්ධානං තිට්ඨෙය්‍ය. තදස්ස බහුජනහිතාය බහුජනසුඛාය ලොකානුකම්පාය අත්ථාය හිතාය සුඛාය දෙවමනුස්සානන්ති.

අථ ඛො භන්තෙ යෙනත්ථෙන දෙවා තාවතිංසා සුධම්මායං සභායං සන්නිසින්නා හොන්ති සන්නිපතිතා, තං අත්ථං චින්තයිත්වා තං අත්ථං මන්තයිත්වා වුත්තවචනා නාමිදං චත්තාරො මහාරාජානො තස්මිං අත්ථෙ හොන්ති. පච්චානුසිට්ඨවචනා නාමිදං චත්තාරො මහාරාජානො තස්මිං අත්ථෙ හොන්ති. සකෙසු සකෙසු ආසනෙසු ඨිතා අවිපක්කන්තා.

"තෙ වුත්තවාක්‍යා රාජානො පටිග්ගය්හානුසාසනිං
විප්පසන්නමනා සන්තා අට්ඨංසු සම්හි ආසනෙ"ති.

7. අථ ඛො භන්තෙ උත්තරාය දිසාය උළාරො ආලොකො සඤ්ජායි ඔභාසො පාතුරහොසි අතික්කම්මෙව දෙවානං දෙවානුභාවං අථ ඛො භන්තෙ සක්කො දෙවානමින්දො දෙවෙ තාවතිංසෙ ආමන්තෙසි:

යථා ඛො මාරිසා නිමිත්තානි දිස්සන්ති උළාරො ආලොකො සඤ්ජායති ඔභාසො පාතුභවති බ්‍රහ්මා පාතුභවිස්සති බ්‍රහ්මුනො හෙතං පුබ්බනිමිත්තං පාතුභාවාය යදිදං ආලොකො සඤ්ජායති ඔභාසො පාතුභවති ති.

"යථා නිමිත්තා දිස්සන්ති බ්‍රහ්මා පාතුභවිස්සති,
බ්‍රහ්මුනො හෙතං නිමිත්තං ඔභාසො විපුලො මහා"ති

සනඞ්කුමාරකථා

8. අථ ඛො භන්තෙ දෙවා තාවතිංසා යථාසකෙසු ආසනෙසු නිසීදිංසු "ඔභාසමෙතං ඤස්සාම, යංවිපාකො භවිස්සති සච්ඡිකත්වා'ව නං ගමිස්සාමා"ති. චත්තාරො'පි මහාරාජානො යථාසකෙසු ආසනෙසු නිසීදිංසු, "ඔභාසමෙතං ඤස්සාම, යංවිපාකො භවිස්සති සච්ඡිකත්වා'ව නං ගමිස්සාමා"ති. ඉදං සුත්වා දෙවා තාවතිංසා එකග්ගා සමාපජ්ජිංසු ඔභාසමෙතං ඤස්සාම, යංවිපාකො භවිස්සති සච්ඡිකත්වා'ව නං ගමිස්සාමාති.

6. වහන්ස, මෙසේ කී කල්හි සක්දෙවිඳු තව්තිසා වැසි දෙවියන් බණවා, ''නිදුක්වරිනි, එක් ලෝකධාතුවෙක රහත් සම්මාසම්බුදුහු දෙනමෙක් ඉදිරි පසු නොවැ (එක් විට ම) පහළ වන්නාහු ය යන මෙය නො කරුණෙකි, අවකාශ නැත්තෙකි (නො වියැ හැක්කෙකි). මේ කරුණ විද්‍යමාන නො වේ. නිදුක්වරිනි, ඒ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ බොහෝ කලක් දික් කලක් ලෙඩ නැති වැ නිරෝග වැ වැඩ සිටුනා සේක් වී නම් ඉතා යෙහෙක. එය බොහෝ දෙනාට හිත පිණිස බොහෝ දෙනාට සුව පිණිස ලොවට අනුකම්පා පිණිස, දෙව් මිනිස්නට වැඩ පිණිස හිත පිණිස සුව පිණිස වන්නේ යැ'' යි මෙ බස් පැවැසී ය.

වහන්ස, එයට පසු, යම් කරුණෙකින් (යම පවාරණ සංග්‍රහයක් පිණිස) තව්තිසා වැසි දෙවියෝ සුදම් සෙබෙහි එක් වැ හුන්නාහු, එක් රැස් වූවාහු වෙත් ද, ඒ කරුණ සිතා, ඒ කරුණ සාකච්ඡා කොට, ඒ කරුණෙහි සිවුවරම් දෙව්රජුහු සිය සිය අසුන්හි සිටියාහු, (ඒ දෙවියන් විසින්) කියන ලද වචන ඇත්තාහු (ඒ දෙවියන් කී බස් පිළිගත්තාහු ම අනුසස්නා ලද වචන ඇත්තාහු (දෙවියන් ගේ අනුශාසනය පිළිගත්තාහු) ම ඒ තැනින් නික්මැ නොගියාහු සිය සිය අසුන්හි ම හුන්නාහු වෙත්.

''කියන ලද වචන ඇති ඒ මහ රජුහු අනුශාසනය පිළිගෙන, වෙසෙසින් පහන් සිතැත්තාහු සිය අසුන්හි රැඳුණාහ.''

7. වහන්ස, ඉක්බිත්තෙන් උතුරු දෙසැ දෙවියන් ගේ දෙවානුභාවය ඉක්මැ ම මහත් එළියෙක් උපන, මහත් අවභාසයෙක් පහළ විය.

ඒ කල්හි, වහන්ස, සක් දෙවිඳු තව්තිසා වැසි දෙවියන් බණවා, ''නිදුක්වරිනි, යම් සේ පෙර නිමිතිහු දක්නා ලැබෙත් ද, මහත් එළියෙක් උපදී ද, මහත් අවභාසයෙක් පහළ වේ ද, ඒ නිමිත්තෙන් බ්‍රහ්ම තෙම පහළ වන්නේ ය. මේ එළියෙක් උපදී, අවභාසයෙක් පහළ වෙයි යන යමෙක් ඇද්ද, මෙය බ්‍රහ්මයා ගේ පහළ විමට පෙර නිමිති වේ'' යැ යි කී ය.

''යම් සේ පෙර නිමිතිහු දක්නා ලැබෙත් ද එසේ බ්‍රහ්ම තෙම පහළ වන්නේ ය. පැතුරුණු මහත් අවභාසය (එළිය) යන මෙය බඹහු ගේ පහළ වීමට පෙර නිමිත්ත ය.''

සනත්කුමාර කථාව

8. වහන්ස, ඉක්බිත්තෙන් තව්තිසා වැසි දෙවියෝ ''මේ ආලෝකය දැන ගන්නමු, මේ ආලෝකය යම් ඵලයක් ඇතියෙක් වන්නේ ද, එය දැන ගෙන ම යන්නමෝ'' යි තම තමනට පැමිණි අසුන්හි හුන්හ. සතර වරම් මහ රජුහු ද මේ ආලොකය දැනගන්නමු. මෙය යම් ඵල ඇතියෙක් වන්නේ ද, එය සියැසින් දැක ම යන්නමු'' යි තම තමනට පැමිණි අසුන්හි හුන්නාහ. මෙය අසා තව්තිසා වැසි දෙවියෝ 'මේ ආලොකය දැනගන්නමු, මෙය කිසි යම් ඵලයක් පහළ කරනුයේ වන්නේ නම් එය ද දැන ගෙන ම යන්නමෝ වේ දැ යි එකඟ සිතැත්තෝ වූහ.

යදා භන්තෙ බ්‍රහ්මා සනංකුමාරො දෙවානං තාවතිංසානං පාතු භවති ඔළාරිකං අත්තභාවං අභිනිම්මිනිත්වා පාතුභවති. යො ඛො පන භන්තෙ බ්‍රහ්මුනො පකතිවණ්ණො අනභිසම්භවනීයො සො දෙවානං තාවතිංසානං චක්ඛුපථස්මිං. යදා භන්තෙ බ්‍රහ්මා සනංකුමාරො දෙවානං තාවතිංසානං පාතුභවති සො අඤ්ඤෙ දෙවෙ අතිරොචති වණ්ණෙන චෙව යසසා ච. සෙය්‍යථාපි භන්තෙ සොවණ්ණො විග්ගහො මානුසං විග්ගහං අතිරොචති, එවමෙව ඛො භන්තෙ යදා බ්‍රහ්මා සනංකුමාරො දෙවානං තාවතිංසානං පාතුභවති, සො අඤ්ඤෙ දෙවෙ අතිරොචති වණ්ණෙන චෙව යසසා ච. යදා භන්තෙ බ්‍රහ්මා සනංකුමාරො දෙවානං තාවතිංසානං පාතුභවති න තස්සං පරිසායං කොචි දෙවො අභිවාදෙති වා පච්චුට්ඨෙති වා ආසනෙන වා නිමන්තෙති. සබ්බෙව තුණ්හීභූතා පඤ්ජලිකා පල්ලඞ්කෙන නිසීදන්ති 'යස්ස'දානි දෙවස්ස පල්ලඞ්කං ඉච්ඡිස්සති බ්‍රහ්මා සනංකුමාරො තස්ස දෙවස්ස පල්ලඞ්කෙ නිසීදිස්සතී'ති. යස්ස ඛො පන භන්තෙ දෙවස්ස බ්‍රහ්මා සනංකුමාරො පල්ලඞ්කෙ නිසීදති උළාරං සො ලභති දෙවො වෙදපටිලාභං. උළාරං සො ලභති දෙවො සොමනස්සපටිලාභං. සෙය්‍යථාපි භන්තෙ රාජා ඛත්තියො මුද්ධාවසිත්තො අධුනාභිසිත්තො රජ්ජෙන, උළාරං සො ලභති වෙදපටිලාභං උළාරං සො ලභති සොමනස්සපටිලාභං, එවමෙව ඛො භන්තෙ යස්ස දෙවස්ස බ්‍රහ්මා සනංකුමාරො පල්ලඞ්කෙ නිසීදති උළාරං සො ලභති දෙවො වෙදපටිලාභං. උළාරං සො ලභති දෙවො සොමනස්සපටිලාභං.

9. අථ භන්තෙ බ්‍රහ්මා සනංකුමාරො දෙවානං තාවතිංසානං සම්පසාදං විදිත්වා අන්තරහිතො ඉමාහි ගාථාහි අනුමොදි:

"මොදන්ති වත භො දෙවා තාවතිංසා සහින්දකා,
තථාගතං නමස්සන්තා ධම්මස්ස ච සුධම්මතං.

නවෙ දෙවෙ ච පස්සන්තා වණ්ණවන්තෙ යසස්සිනෙ,
සුගතස්මිං බ්‍රහ්මචරියං චරිත්වාන ඉධාගතෙ

තෙ අඤ්ඤෙ අතිරොචන්ති වණ්ණෙන යසසායුනා,
සාවකා භූරිපඤ්ඤස්ස විසෙසූපගතා ඉධ.

ඉදං දිස්වාන නන්දන්ති තාවතිංසා සහින්දකා,
තථාගතං නමස්සන්තා ධම්මස්ස ච සුධම්මතන්ති.

වහන්ස, යම් විටෙක සනත්කුමාර බඹ තෙම තව්තිසා වැසි දෙවියන් අතර පහළ වන්නේ ද, එ විට හේ දළ අත් බවක් ම (දැඩි සිරුරක් ම) මවා ගෙන පහළ වෙයි. වහන්ස, බඹහු ගේ යම් පියෙවි පැහැසටහනෙක් ඇද්ද එය තව්තිසා වැසි දෙවියන් ගේ ද චක්ෂුස්පථයෙහි නො පැමිණියැ හැකි වෙයි (ඇසින් දක්ක නො හැකි වෙයි). වහන්ස, යම් විටෙක සනත් කුමාර බ්‍රහ්ම තෙම තව්තිසාවැසි දෙවියන් අතර පහළ වේ ද, එ කලැ හේ පැහැයෙන් ද යසසින් ද අන් දෙවියන් ඉක්මැ බබළයි. වහන්ස රන්රුව මිනිස් සිරුර ඉක්මැ බබළා ද, එසේ ම, වහන්ස, යම් විටෙක සනත්කුමාර බ්‍රහ්ම තෙම තව්තිසා වැසි දෙවියන් අතර පහළ වෙයි ද, එ විටැ හේ පැහැයෙන් ද යසසින් ද සෙසු දෙවියන් ඉක්මැ බබළයි. වහන්ස, යම් විටෙක සනත්කුමාර බ්‍රහ්ම තෙම තව්තිසා වැසි දෙවියන් අතර පහළ වෙයි ද, එ විටැ එ පිරිසෙහි කිසිදු දෙවියෙක් ඔබට අභිවාදනා කරනුයේ හෝ දක හුනස්නෙන් නැඟී සිටිනුයේ හෝ අස්නෙන් නිමතනුයේ හෝ නො වෙයි. සියල්ලෝ ම 'දැන් සනත්කුමාර බ්‍රහ්ම තෙම යම් දෙවියකුගේ පළඟ රිසියෙන්නේ නම්, ඒ දෙවියාගේ පළඟෙහි ඉඳගන්නේ යැ' යි නිහඬ වැ දෙහොත් නමා පළඟින් හිඳිත්. වහන්ස, සනත්කුමාර බ්‍රහ්ම යම් දෙවියක්හු ගේ පළඟෙහි ඉඳගනී ද, හේ දෙව් මහත් සතුට ලබයි, හේ දෙව් මහත් සොම්නස ලබයි. වහන්ස, මුදුනැ අබිසෙස් ලත්, අළුතැ රජ බැවින් අභිෂේක ලැබූ කැත් රජෙක් වේ ද, හේ මහත් සතුටක් ලබා ද, මහත් සොම්නසක් ලබා ද, එ පරිද්දෙන් ම, වහන්ස, හේ දෙව් තෙම මහත් සතුට ලබයි, මහත් සොම්නස ලබයි.

9. වහන්ස, ඉක්බිති සනත්කුමාර බ්‍රහ්ම තෙම තව්තිසා වැසි දෙවියන් ගේ පැහැදීම දැන, අතුරුදහන් ව (නො පෙනී හිඳ) මේ ගාථාවලින් අනු-මෝදනා කෙළේ ය: ''මොදන්ති වත –පෙ– සුධම්මතන්ති''

ගාථාවල අදහස:

''භවත්නි, ප්‍රීතියෙකි! ඉන්ද්‍රයා සහිත තව්තිසා වැසි දෙවියෝ තථාගතයන් වහන්සේට ද ධර්මයේ සුධර්මත්වයට ද නමස්කාර කෙරෙමින්, සුගතයන් වහන්සේ වෙත බඹසර හැසිර මෙහි ආ පැහැපත් වූ, යශස් ඇති, අළුත් දෙවියන් ද දකිමින් ප්‍රමුදිත වෙත්.

''මහ නුවණැති බුදුරජුන් ගේ ශ්‍රාවක වූ විශෙෂාධිගමයට පැමිණි ඒ දෙවියෝ වර්ණයෙන් ද යශසින් ද ආයුෂයෙන් ද සෙසු දෙවියන් ඉක්මැ බබළත්''.

මෙය දැක ඉන්ද්‍රයා සහිත තව්තිසා වැසි දෙවියෝ තථාගතයන් වහන්සේ ද ධර්මසුධර්මත්වය ද නමදනාහු සතුටු වෙත්.''

10. ඉමමත්ථං භන්තෙ බ්‍රහ්මා සනංකුමාරො අභාසිත්ථ. ඉමමත්ථං භන්තෙ බ්‍රහ්මුනො සනංකුමාරස්ස භාසතො අට්ඨඞ්ගසමන්නාගතො සරො හොති විස්සට්ඨො ච විඤ්ඤෙය්‍යො ච මඤ්ජු ච සවනීයො ච බින්දු ච අවිසාරී ච ගම්භීරො ච නින්නාදී ච. යථාපරිසං ඛො පන භන්තෙ බ්‍රහ්මා සනංකුමාරො සරෙන විඤ්ඤාපෙති, න චස්ස බහිද්ධා පරිසාය ඝොසො නිච්ඡරති. යස්ස ඛො පන භන්තෙ එවං අට්ඨඞ්ගසමන්නාගතො සරො හොති සො වුච්චති බ්‍රහ්මස්සරොති.

11. අථ ඛො භන්තෙ දෙවා තාවතිංසා බ්‍රහ්මානං සනංකුමාරං එතදවොචුං: ''සාධු මහාබ්‍රහ්මෙ එතදෙව මයං සඞ්ඛාය මොදම. අත්ථි ච සක්කෙන දෙවානමින්දෙන තස්ස භගවතො අට්ඨ යථාභුච්චා වණ්ණා භාසිතා, තෙ ච මයං සඞ්ඛාය මොදමා''ති. අථ ඛො භන්තෙ බ්‍රහ්මා සනංකුමාරො සක්කං දෙවානමින්දං එතදවොච: ''සාධු දෙවානමින්ද මයම්පි තස්ස භගවතො අට්ඨ යථාභුච්චෙ වණ්ණෙ සුණෙය්‍යාමා''ති.

'එවං මහාබ්‍රහ්මෙ'ති ඛො භන්තෙ සක්කො දෙවානමින්දො බ්‍රහ්මුනො සනංකුමාරස්ස භගවතො අට්ඨ යථාභුච්චෙ වණ්ණෙ පයිරුදාහාසි.

තං කිම්මඤ්ඤති භවං මහාබ්‍රහ්මා යාවඤ්ච සො භගවා බහුජනහිතාය පටිපන්නො බහුජනසුඛාය ලොකානුකම්පාය අත්ථාය හිතාය සුඛාය දෙවමනුස්සානං, එවං බහුජනහිතාය පටිපන්නං බහුජනසුඛාය ලොකානුකම්පාය අත්ථාය හිතාය සුඛාය දෙවමනුස්සානං, ඉමිනාපඞ්ගෙන සමන්නාගතං සත්ථාරං නෙව අතීතංසෙ සමනුපස්සාම, න පනෙතරහි අඤ්ඤත්‍ර තෙන භගවතා.

ස්වාක්ඛාතො ඛො පන තෙන භගවතා ධම්මො සන්දිට්ඨිකො අකාලිකො එහිපස්සිකො ඔපනයිකො පච්චත්තං වෙදිතබ්බො විඤ්ඤූහි එවං ඔපනයිකස්ස ධම්මස්ස දෙසෙතාරං ඉමිනා පඞ්ගෙන සමන්නාගතං සත්ථාරං නෙව අතීතංසෙ සමනුපස්සාම න පනෙතරහි අඤ්ඤත්‍ර තෙන භගවතා.

10. වහන්ස, සනත් කුමාර බ්‍රහ්ම තෙම මේ ගාථා කීය. වහන්ස, මෙ කරුණ කියන සනත්කුමාර බ්‍රහ්මයා ගේ අටඟින් යුත් සුව සේ නික්මෙන, වහා අරුත් හෙළි කරන, මිහිරි වූ, කනට සුව එළවන, එකට කැටි වූ, නො විසිරැ පවත්නා, ගැඹුරු වූ රැව් දෙන, මෙසේ මෙ කී අංග අටින් සමන්විත හඬෙක් වෙයි. වහන්ස, පිරිසේ පමණට ම සනත්කුමාර බ්‍රහ්ම තෙමේ හඬින් දන්වයි. ඔහු ගේ හඬ පිරිසෙන් පිටතට නො ද නික්මෙයි. වහන්ස, යමකුට මෙසේ වූ අටඟින් යුත් කට හඬෙක් වේ ද, හේ බ්‍රහ්ම ස්වරය ඇත්තේ යැ යි කියනු ලැබේ.

''වහන්ස, ඉක්බිති තව්තිසා වැසි දෙවියෝ සනත්කුමාර බඹහු බණවා, ''මහ බඹුනි, මැනැවි. අපි මෙය ම දැන සතුටු වමු. සක් දෙවිඳු විසින් ඒ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ පිළිබඳ වැ කියන ලද ඔබ කෙරෙහි ඇති සේ වූ ම ගුණ අටෙක් විද්‍යමාන ය. අපි ඔවුන් ද දැන සතුටු වමු'' යි මෙය කීහ. වහන්ස, ඉක්බිත්තෙන් සනත්කුමාර බ්‍රහ්ම තෙම සක් දෙවිඳු බණවා, ''මැනැව! දෙවිඳ, අපි ද භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ගේ ඒ යථාභූත ගුණ අට අසන්නමෝ වේ දැ'' යි කී ය. වහන්ස, සක් දෙවිඳු 'එසේ යැ මහ බඹුනි' යි කියා ම සනත්කුමාර බඹහට භගවත් බුදුරජුන් ගේ යථාභූත ගුණ අට විස්තරයෙන් පැවැසී ය:

හවත් මහ බඹ තෙම එය කිමැ යි සිත යි ද? ඒ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ කොතරම් මහත් ලෙස බොහෝ දෙනාට හිත පිණිස බොහෝ දෙනාට සුව පිණිස ලොවට අනුකම්පා පිණිස, දෙව් මිනිස්නට වැඩ පිණිස හිත පිණිස සුව පිණිස පිළිපන් සේක් දැ'' යි යත හොත්, මෙසේ බොහෝ දෙනාට හිත පිණිස, බොහෝ දෙනාට සුව පිණිස, ලොවට අනුකම්පා පිණිස, දෙව්-මිනිස්නට වැඩ පිණිස හිත පිණිස සුව පිණිස පිළිපන්, මෙකී අංගයෙන් සමන්විත ශාස්තෲවරයෙක්හු, ඒ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ හැර, අතීත කාල පරිච්ඡෙදයෙහි ද දැනුදු නො ම දකිමු.

ඒ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් ධර්මය මොනොවට වදරන ලද්දේ ය. එය තමන් විසින් ම දක්ක යුත්තේ ය, කල් නො යා දී ම දෙන ඵල ඇත්තේ ය. 'එව බලව' යි (තමා දකිනුවට) අනුන් කැඳවනුයෙහි සුදුසු ය, තමන් සිත් සතන්හි එළවා දක්ක යුතු ය, නුවණැතියන් විසින් තම තමන් කෙරෙහි ලා දත යුතු යැ. මෙසේ තමන් තමන් සිත් සතන් හි එළවා දක්ක යුතු දහමක් දෙසන, මෙ මැ අංගයෙන් ද සමන්විත ශාස්තෲවරයක්හු, ඒ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ හැර, අතීතයෙහි ද නො දකිමු, දැනුදු නො දකිමු.

ඉදං කුසලන්ති ඛො පන තෙන භගවතා සුපඤ්ඤත්තං ඉදං අකුසලන්ති සුපඤ්ඤත්තං, ඉදං සාවජ්ජං ඉදං අනවජ්ජං ඉදං සෙවිතබ්බං ඉදං න සෙවිතබ්බං ඉදං හීනං ඉදං පණීතං ඉදං කණ්හසුක්කසප්පටිභාගන්ති සුපඤ්ඤත්තං, එවං කුසලාකුසලසාවජ්ජානවජ්ජසෙවිතබ්බාසෙවිතබ්බ-හීනපණීතකණ්හසුක්කසප්පටිභාගානං ධම්මානං පඤ්ඤපෙතාරං ඉමිනාපඞ්ගෙන සමන්නාගතං සත්ථාරං නෙව අතීතංසෙ සමනුපස්සාම, න පනෙතරහි අඤ්ඤත්‍ර තෙන භගවතා.

සුපඤ්ඤත්තා ඛො පන තෙන භගවතා සාවකානං නිබ්බානගාමිනී පටිපදා සංසන්දති නිබ්බානඤ්ච පටිපදා ච. සෙය්‍යථාපි නාම ගඞ්ගොදකං යමුනොදකෙන සංසන්දති සමෙති. එවමෙව සුපඤ්ඤත්තා තෙන භගවතා සාවකානං නිබ්බානගාමිනී පටිපදා සංසන්දති නිබ්බානඤ්ච පටිපදා ච. එවං නිබ්බානගාමිනියා පටිපදාය පඤ්ඤපෙතාරං ඉමිනාපඞ්ගෙන සමන්නාගතං සත්ථාරං නෙව අතීතංසෙ සමනුපස්සාම. න පනෙතරහි අඤ්ඤත්‍ර තෙන භගවතා.

අභිනිප්ඵන්නො ඛො පන තස්ස භගවතො ලාභො, අභිනිප්ඵන්නො සිලොකො යාව ඛත්තියා සම්පියායමානරූපා විහරන්ති. විගතමදො ඛො පන මඤ්ඤෙ සො භගවා ආහාරං ආහාරෙති, එවං විගතමදං ආහාරං ආහාරයමානං ඉමිනාපඞ්ගෙන සමන්නාගතං සත්ථාරං නෙව අතීතංසෙ සමනුපස්සාම න පනෙතරහි අඤ්ඤත්‍ර තෙන භගවතා.

ලද්ධසහායො ඛො පන සො භගවා සෙඛානඤ්චෙව පටිපන්නානං ඛීණාසවානඤ්ච වුසිතවතං, සො භගවා අපනුජ්ජ එකාරාමතං අනුයුත්තො විහරති, එවං එකාරාමතං අනුයුත්තං ඉමිනාපඞ්ගෙන සමන්නාගතං සත්ථාරං නෙව අතීතංසෙ සමනුපස්සාම න පනෙතරහි අඤ්ඤත්‍ර තෙන භගවතා.

යථාවාදී ඛො පන සො භගවා තථාකාරී. යථාකාරී තථාවාදී, ඉති යථාවාදී තථාකාරී, යථාකාරී තථාවාදී, එවං ධම්මානුධම්මපටිපන්නං ඉමිනාපඞ්ගෙන සමන්නාගතං සත්ථාරං නෙව අතීතංසෙ සමනුපස්සාම, න පනෙතරහි අඤ්ඤත්‍ර තෙන භගවතා.

තිණ්ණවිචිකිච්ඡො ඛො පන සො භගවා විගතකථංකථො පරියොසිතසංකප්පො අජ්ඣාසයං ආදිබ්‍රහ්මචරියං, එවං තිණ්ණවිචිකිච්ඡං විගතකථංකථං පරියොසිතසඞ්කප්පං අජ්ඣාසයං ආදිබ්‍රහ්මචරියං ඉමිනා-පඞ්ගෙන සමන්නාගතං සත්ථාරං නෙව අතීතංසෙ සමනුපස්සාම න පනෙතරහි අඤ්ඤත්‍ර තෙන භගවතා ති.

ඒ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින්, 'මේ කුසල්' යි කියා ම මොනොවට පනවන ලදී. "මේ අකුසල්' යි කියා ම මොනොවට පනවන ලදී. මේ වරද සහිත යැ . . ., මේ වරද රහිත යැ . . . මේ සෙවියැ යුතු යැ . . ., මේ නො සෙවියැ යුතු යැ . . ., මේ ලාමක ය . . . මේ උතුම් යැ . . . මේ කුශලාකුශල ධර්මයනට සමාන ධර්ම යැ යි මොනොවට පනවන ලදී. මෙසේ කුශලාකුශල සාවද්‍යානවද්‍ය සෙවිතව්‍යාසෙවිතව්‍ය හීනප්‍රණීත කෘෂ්ණශුක්ල සප්‍රතිභාගධර්මයන් පනවන, මෙ කී අංගයෙනුදු සමන්විත ශාස්තෘවරයකු, ඒ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ හැර, අතීතයෙහි දු නො දකිමු, දැනුදු නො දකිමු.

ඒ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් සව්වනට නිවන් යන පිළිවෙත මොනොවට පැනැවිණ. යම් සේ ගඟ දිය යමුනාහි දිය හා සැසැඳේද, එසේ ම නිවන ද පිළිවෙත ද සැසඳෙයි. මෙසේ ම ඒ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් සව්වනට නිවන් යන පිළිවෙත මොනොවට පැනැවිණ. ඒ නිවන ද පිළිවෙත ද සැසඳෙයි. මෙසේ නිවන් යන පිළිවෙත පනවන, මෙ අංගයෙනුදු සමන්විත ශාස්තෘවරයක්හු, ඒ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ හැර, අතීතයෙහි දු නො දකිමු, දැනුදු නො දකිමු.

ඒ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ පිළිවෙත්හි සිටි ශෛක්ෂයන් ගේ ද, වැස නිමැවූ බඹසර ඇති රහතුන් ගේ ද (ඒ ඒ ශාස්තෘ කෘත්‍යයෙහි) සහායත්වය ලද සේක. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ (ඔවුන් මැදූ දී ද පල සමවතින් වසන සේක්) සිතින් ඔවුන් බැහැර කොට ඒකාරාමතායෙහි යෙදීත් වසන සේක. මෙසේ ඒකාරාමතායෙහි යෙදුණු මෙ කී අංගයෙනුත් සමන්විත, ඒ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ හැර, අන් ශාස්තෘවරයක්හු අතීතයෙහිත් නො දකිමු, දැනුත් නො දකිමු.

ඒ භාග්‍යවතුන් වහන්සේට ප්‍රත්‍යය ලාභ වෙසෙසින් උපන, කීර්තිය වෙසෙසින් උපන, ක්ෂත්‍රියයන් පටන් කොට සියලු දිව්‍යමනුෂ්‍යයෝ ඔබ ප්‍රිය කරන සුලු වැ වෙසෙත්. ඒ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ පහ වූ මද ප්‍රමාද ඇති සේක් අහර ගන්නා සේක. මෙසේ පහ වූ මද ප්‍රමාද ඇති වැ අහර ගන්නා, මෙකී අංගයෙන් ද සමන්විත වූ සාස්තෘවරයකු, ඒ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ හැර, අතීතයෙහිත් නො ම දකිමු, දැනුදු නො ම දකිමු.

ඒ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වනාහි යම්සේ වදරන සේක් ද, එසේ ම කරන කෙනෙක. යම්සේ කරන සේක් ද, එසේ ම වදරන කෙනෙක මෙසේ ඒ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ යථාවාදී තථාකාරී ද යථාකාරී තථාවාදී ද වන සේක. මෙසේ ධර්මානුධර්ම ප්‍රතිපන්න වූ මේ අංගයෙනුදු සමන්විත ශාස්තෘවරයක් හු, ඒ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ හැර, අතීතයෙහිත් නො දකිමු, දැනුදු නො ම දකිමු.

ඒ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ උතුමනට නිඃශ්‍රය වූ ආය්‍ය්‍යමාර්ගයෙන් තිණු විචිකිච්ඡා ඇති සේක, පහ වූ කථංකථා ඇති සේක, නිම කළ මනොරථය ඇති සේක. මෙ කී අංගයෙනුදු සමන්විත ශාස්තෘවරයක්හු, ඒ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ හැර, අතීතයෙහිත් නො දකිමු, දැනුදු නො දකිමු."

10. ඉමෙ ඛො භන්තෙ සක්කො දෙවානමින්දො බ්‍රහ්මුනො සනංකුමාරස්ස භගවතො අට්ඨ යථාභුච්චෙ වණ්ණෙ පයිරුදාහාසි. තෙන සුදං භන්තෙ බ්‍රහ්මා සනංකුමාරො අත්තමනො හොති පමුදිතො පීතිසොමනස්සජාතො භගවතො අට්ඨ යථාභුච්චෙ වණ්ණෙ සුත්වා. අථ භන්තෙ බ්‍රහ්මා සනංකුමාරො ඔළාරිකං අත්තභාවං අභිනිම්මිනිත්වා කුමාරවණ්ණී හුත්වා පඤ්චසිඛො දෙවානං තාවතිංසානං පාතුරහොසි සො වෙහාසං අබ්භුග්ගන්ත්වා ආකාසෙ අන්තලික්ඛෙ පල්ලඞ්කෙන නිසීදි. සෙය්‍යථාපි භන්තෙ බලවා පුරිසො සුපච්චත්ථතෙ වා පල්ලඞ්කෙ සමෙ වා භූමිභාගෙ පල්ලඞ්කෙන නිසීදෙය්‍ය, එවමෙව ඛො භන්තෙ බ්‍රහ්මා සනංකුමාරො වෙහාසං අබ්භුග්ගන්ත්වා ආකාසෙ අන්තලික්ඛෙ පල්ලඞ්කෙන නිසීදිත්වා දෙවෙ තාවතිංසෙ ආමන්තෙසි:

ගොවින්දබ්‍රාහ්මණවත්ථු

11. තං කිම්මඤ්ඤන්ති භොන්තො දෙවා තාවතිංසා. යාව දීඝරත්තං මහාපඤ්ඤො'ව සො භගවා අහොසි. භූතපුබ්බං භො රාජා දිසම්පති නාම අහොසි, දිසම්පතිස්ස රඤ්ඤො ගොවින්දො නාම බ්‍රාහ්මණො පුරොහිතො අහොසි. දිසම්පතිස්ස රඤ්ඤො රෙණු නාම කුමාරො පුත්තො අහොසි. ගොවින්දස්ස බ්‍රාහ්මණස්ස ජොතිපාලො නාම මාණවො පුත්තො අහොසි. ඉති රෙණු ච රාජපුත්තො ජොතිපාලො ච මාණවො අඤ්ඤෙ ච ඡ ඛත්තියා ඉච්චෙතෙ අට්ඨ සහායා අහෙසුං.

අථ ඛො භො අහොරත්තානං අච්චයෙන ගොවින්දො බ්‍රාහ්මණො කාලමකාසි. ගොවින්දෙ බ්‍රාහ්මණෙ කාලකතෙ රාජා දිසම්පති පරිදෙවෙසි "යස්මිං වත භො මයං සමයෙ ගොවින්දෙ බ්‍රාහ්මණෙ සබ්බකිච්චානි සම්මා වොස්සජ්ජිත්වා පඤ්චහි කාමගුණෙහි සමප්පිතා සමඞ්ගිභූතා පරිචාරෙම තස්මිං නො සමයෙ ගොවින්දො බ්‍රාහ්මණො කාලකතො''ති. එවං වුත්තෙ භො රෙණු රාජපුත්තො රාජානං දිසම්පතිං එතදවොච: "මා ඛො ත්වං දෙව ගොවින්දෙ බ්‍රාහ්මණෙ කාලකතෙ අතිබාළ්හං පරිදෙවෙසි. අත්ථි දෙව ගොවින්දස්ස බ්‍රාහ්මණස්ස ජොතිපාලො නාම මාණවො පුත්තො පණ්ඩිතතරො චෙව පිතරා අලමත්ථදසතරො චෙව පිතරා. යෙ'පි'ස්ස පිතා අත්ථෙ අනුසාසි, තෙ'පි ජොතිපාලස්සෙව මාණවස්ස අනුසාසනියා''ති. 'එවං කුමාරා'ති. 'එවං දෙවා'ති.

10. ‍වහන්ස, සක් දෙවිඳු සනත්කුමාර බඹහට භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ගේ මේ යථාභූත ගුණ අට විස්තරයෙන් පැවැසී ය. වහන්ස, සනත්කුමාර බ්‍රහ්ම තෙම භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ගේ යථාභූත ගුණ අට අසා, එයින් බොහෝ සෙයින් සතුටු වෙයි, හටගත් ප්‍රීති සොම්නස් ඇත්තේ වෙයි. වහන්ස, ඉක්බිත්තෙන් සනත්කුමාර බ්‍රහ්ම තෙම දළ අත් බවක් මවා ගෙන පන්සිළු ඇති වැ තව්තිසා වැසි දෙවියන් අතර පහළ විය. හේ අහස් නැඟ අන්තරික්ෂ ආකාශයෙහි පළඟින් හුන්නේ ය. වහන්ස, ශක්තිමත් පුරුෂයෙක් මොනොවට පසතුරුණු අතුළ පළඟෙක හෝ සම බිම් පෙදෙසෙක හෝ පළක් බැඳ හිඳුනේ ද, වහන්ස, එසේ ම සනත් කුමාර බඹ තෙම අහස් නැඟ අන්තරික්ෂ අකාශයෙහි පළඟින් හිඳ තව්තිසා වැසි දෙවියන් අමතා මෙසේ කී ය:

ගෝවින්ද බ්‍රාහ්මණ වස්තුව

11. ''භවත් තව්තිසා වැසි දෙවියෝ එය කිමැ යි සිතත් ද? ඒ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ කොතරම් දීක් කලක් මහාප්‍රාඥ ම වූ සේක් ද! පෙර වූවක් කියමි. භවත්නි පෙර දවසැ දිසම්පති නම් රජෙක් විය. දිසම්පති රජහට ගොවින්ද නම් බමුණෙක් පෙරෙවි විය. දිසම්පති රජු ගේ පුත් රේණු නම් කුමරෙක් විය. ගෝවින්ද බමුණහු පුත් ජෝතිපාල නම් මාණවකයෙක් විය. මෙසේ රජ පුත් රේණු කුමර ද ජෝතිපාල මාණවක ද අන් ස දෙනෙක් ක්ෂත්‍රියයෝ දූ යි මේ අට දෙන යහලුවෝ වූහ.

භවත්නි දීක් කලක් ඇවෑමෙන් ගොවින්ද බමුණු කලුරිය කෙළේ ය. ගොවින්ද බමුණු කලුරිය කළ කලැ ''භවත්නි යම් කලෙක අපි ගොවින්ද බමුණහු කෙරෙහි සියලු කටයුතු මැනැවින් පවරා පංච කාමගුණයන් ගෙන් සමර්පිත වැ සමන්විත වැ ඉඳුරන් හසුරුවමෝ ද, එ සමයෙහි ම අප ගොවින්ද බමුණු කලුරිය කෙළේ වේ දූ!'' යි දිසම්පති රජ විලාප කී ය. භවත්නි, මෙසේ විලාප කී කලැ රාජපුත්‍ර රේණුකුමාර තෙම දිසම්පති රජුහු බණවං ''දේවයිනි, ඔබ ගොවින්ද බමුණුහු කලුරිය කළ කලැ (මෙසේ) ඉතා දූඩි කොට නෝ වැලැපුණ මැනැව දේවයිනි, ගෝවින්ද බමුණාට පියාට වැඩි තරම් පණ්ඩිත වූ ද ඒ ඒ කටයුතු දැකීමෙහි පියාට වඩා සමර්ථ වූ ද ජෝතිපාල නම් පුත්‍ර මාණවකයෙක් ඇත. ඔහු ගේ පියා යම් කටයුතු අනුසැසි ද (යම් කටයුතු පිළිබඳ ව අනුශාසන කෙළේ ද) ඒ කටයුතු ද ජෝතිපාල මාණවකයා ගේ අනුශාසනායෙන් ම කෙළේ යැ'' යි කී ය. 'එසේ ද කුමරුවනි?' යි රජ ඇසී ය. 'එසේ යැ දේවයිනි' යි කුමර පිළිවදන් දුන.

12. අථ ඛො භො රාජා දිසම්පති අඤ්ඤතරං පුරිසං ආමන්තෙසි, 'එහි ත්වං අම්භො පුරිස, යෙන ජොතිපාලො නාම මාණවො තෙනුපසඞ්කම. උපසඞ්කමිත්වා ජොතිපාලං මාණවං එවං වදෙහි: භවමත්ථු භවන්තං ජොතිපාලං මාණවං, රාජා දිසම්පති භවන්තං ජොතිපාලං මාණවං ආමන්තයති, රාජා දිසම්පති භොතො ජොතිපාලස්ස මාණවස්ස දස්සනකාමො'ති. 'එවං දෙවා'ති ඛො භො සො පුරිසො දිසම්පතිස්ස රඤ්ඤො පටිස්සුත්වා යෙන ජොතිපාලො මාණවො තෙනුපසඞ්කමි. උපසඞ්කමිත්වා ජොතිපාලං මාණවං එතදවොච: ''භවමත්ථු භවන්තං ජොතිපාලං මාණවං, රාජා දිසම්පති භවන්තං ජොතිපාලං මාණවං ආමන්තයති, රාජා දිසම්පති භොතො ජොතිපාලස්ස මාණවස්ස දස්සනකාමො''ති. 'එවං භො'ති ඛො සො ජොතිපාලො මාණවො තස්ස පුරිසස්ස පටිස්සුත්වා යෙන රාජා දිසම්පති තෙනුපසඞ්කමි, උපසඞ්කමිත්වා දිසම්පතිනා රඤ්ඤා සද්ධිං සම්මොදි, සම්මොදනීයං කථං සාරාණීයං වීතිසාරෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නං ඛො භො ජොතිපාලං මාණවං රාජා දිසම්පති එතදවොච: ''අනුසාසතු නො භවං ජොතිපාලො, මා නො භවං ජොතිපාලො අනුසාසනියා පච්චබ්‍යාහාසි, පෙත්තිකෙ තං ඨානෙ ඨපෙස්සාමි, ගොවින්දියෙ අභිසිඤ්චිස්සාමී''ති. 'එවං භො'ති ඛො සො ජොතිපාලො මාණවො දිසම්පතිස්ස රඤ්ඤො පච්චස්සොසි.

13. අථ ඛො භො රාජා දිසම්පති ජොතිපාලං මාණවං ගොවින්දියෙ අභිසිඤ්චි, පෙත්තිකෙ ඨානෙ ඨපෙසි. අභිසිත්තො ජොතිපාලො මාණවො ගොවින්දියෙ, පෙත්තිකෙ ඨානෙ ඨපිතො, යෙ' පි'ස්ස පිතා අත්ථෙ අනුසාසි තෙ පි අත්ථෙ අනුසාසති, යෙ'පි'ස්ස පිතා අත්ථෙ නානුසාසි තෙ'පි අත්ථෙ අනුසාසති, යෙ'පි'ස්ස පිතා කම්මන්තෙ අභිසම්භොසි, තෙ'පි කම්මන්තෙ අභිසම්භොති, යෙ'පි'ස්ස පිතා කම්මන්තෙ නාභිසම්භොසි තෙ'පි කම්මන්තෙ අභිසම්භොති. තමෙනං මනුස්සා එවමාහංසු: ''ගොවින්දො වත භො බ්‍රාහ්මණො, මහාගොවින්දො වත භො බ්‍රාහ්මණො''ති. ඉමිනා ඛො එවං භො පරියායෙන ජොතිපාලස්ස මාණවස්ස ගොවින්දො මහාගොවින්දො'ත්වෙව සමඤ්ඤා උදපාදි.

12. භවත්නි, ඉක්බිති දිසම්පති රජ එක්තරා පුරුෂයකු බණවා හෙම්බා පුරුෂය, තෝ මෙහි එව, ජෝතිපාල නම් මාණවකයා වෙත යව. ගොස් ඔහුට, ''භවත් ජෝතිපාල මාණවකයාට වැඩෙක් වේ වා! දිසම්පති රජ භවත් ජෝතිපාල මාණවකයාණන් කැඳවයි. දිසම්පති රජ භවත් ජොතිපාල මාණවකයාණන් දක්නා කැමැත්තේ යැ'' යි මෙසේ කියව යි කී ය. භවත්නි, 'එසේ යැ දේවයිනි' යි කියා ම ඒ පුරුෂ තෙම දිසම්පති රජහට පිළිවදන් දී, ජෝතිපාල මාණවකයා කරා එළැඹියේ ය. එළඹ, ජෝතිපාල මාණවකයාට, ''භවත් ජොතිපාල මාණවකයාණනට වැඩෙක් වේ වා. දිසම්පති රජුහු භවත් ජෝතිපාල මාණවකයාණන් කැඳවති, දිසම්පති රජුහු භවත් ජෝතිපාල මාණවකයාණන් දක්නා කැමැත්තාහ'' යි සැළකෙළේ ය. 'භවත, එසේ දැ' යි කියා ම ජෝතිපාල මාණවක ඒ පුරුෂයාට පිළිවදන් දී දිසම්පති රජු වෙත එළැඹියේ ය. එළැඹ, දිසම්පති රජු හා සතුටු විය. සතුටට කරුණු වූ සිතැ රැඳවියැ යුතු කථා අවසන් කොට, එක් පසෙකැ හිඳ ගත. එක් පසෙක හුන්නා වූ ම ජෝතිපාල මාණවකයාට දිසම්පති රජ, ''භවත් ජෝතිපාල තෙමේ අපට අනුශාසන කෙරේ වා, භවත් ජොතිපාල තෙමේ අපට අනුශාසන කිරීමෙන් ඉවත් නො වේ වා (අපට අනුශාසන කිරීම පිළිකෙවු නො කෙරේ වා), ඔබ සිය පියා අයත් වැ තුබුණු තනතුරෙහි තබන්නෙමි, ගෝවින්ද බමුණානන් දූරු තනතුරෙහි අභිෂික්ත කරන්නෙමි'' යි කී ය. 'එසේ යැ, භවතාණනි, යි හේ ජෝතිපාල මාණවක දිසම්පති රජහට පිළිවදන් දුන.

13. භවත්නි, ඉක්බිති දිසම්පති රජ ජෝතිපාල මාණවකයා ගෝවින්ද බමුණා දැරු තනතුරෙහි අභිෂික්ත කෙළේ ය. ඔහු පිය බමුණු දූරු තනතුරෙහි තැබී ය. ජෝතිපාල මාණවක තෙම ගෝවින්ද බමුණා දූරු තනතුරෙහි අභිෂික්ත වූයේ, සිය පියා දූරු තනතුරෙහි තබන ලදුයේ, ඔහු පියා යම් අර්ථයන් අනුසැසි ද, ඒ අර්ථ ද අනුසසි. ඔහු පියා යම් අර්ථ නො අනුසැසි ද ඒ අර්ථත් අනුසසි. ඔහු පියා යම් කර්මාන්ත සංවිධාන කොට තැබී ද, ඒ කර්මාන්ත ද සංවිධාන කෙරෙයි. ඔහු පියා යම් කර්මාන්ත සංවිධාන නො කෙළේ ද, ඒ කර්මාන්ත ද සංවිධාන කෙරෙයි. මිනිස්සු ඔහුට, ''ආශ්චය්‍ය්‍යීයෙක! භවත්නි, මේ ගෝවින්ද බමුණා යැ, පුදුමයෙකි! මේ තෙමේ මහා ගෝවින්ද බ්‍රාහ්මණ යැ!'' යි මෙසේ කීහ. භවත්නි, මෙ කරුණින් ජෝතිපාල මාණවකයාට 'ගෝවින්ද ය, මහාගෝවින්ද' යැ යි මෙ නම උපන.

රජ්ජසංවිභාගො

14. අථ ඛො භො මහාගොවින්දො බ්‍රාහ්මණො යෙන තෙ ඡ ඛත්තියා තෙනුපසඞ්කමි, උපසඞ්කමිත්වා තෙ ඡ ඛත්තියෙ එතදවොච: දිසම්පති ඛො භො රාජා ජිණ්ණො වුද්ධො මහල්ලකො අද්ධගතො වයො අනුප්පත්තො. කො නු ඛො පන භො ජානාති ජීවිතං, ඨානං ඛො පනෙතං විජ්ජති යං දිසම්පතිම්හි රඤ්ඤෙ කාලකතෙ රාජකත්තාරො රෙණුං රාජපුත්තං රජ්ජෙ අභිසිඤ්චෙය්‍යුං, ආයන්තු භොන්තො යෙන රෙණු රාජපුත්තො තෙනුපසඞ්කමථ. උපසඞ්කමිත්වා රෙණුං රාජපුත්තං එවං වදෙථ: "මයං ඛො භොතො රෙණුස්ස සහායා පියා මනාපා අප්පටිකූලා, යංසුඛො භවං තංසුඛා මයං. යංදුක්ඛා භවං තංදුක්ඛා මයං. දිසම්පති ඛො භො රාජා ජිණ්ණො වුද්ධො මහල්ලකො අද්ධගතො වයො අනුප්පත්තො. කො නු ඛො පන භො ජානාති ජීවිතං, ඨානං ඛො පනෙතං විජ්ජති යං දිසම්පතිම්හි රඤ්ඤෙ කාලකතෙ රාජකත්තාරො භවන්තං රෙණුං රජ්ජෙ අභිසිඤ්චෙය්‍යුං. සචෙ භවං රෙණු රජ්ජං ලභෙථ, සංවිභජෙථ නො රජ්ජෙනා"ති. "එවං භො"ති ඛො භො තෙ ඡ ඛත්තියා මහාගොවින්දස්ස බ්‍රාහ්මණස්ස පටිස්සුත්වා යෙන රෙණු රාජපුත්තො තෙනුපසඞ්කමිංසු. උපසඞ්කමිත්වා රෙණුං රාජපුත්තං එතදවොචුං: "මයං ඛො භොතො රෙණුස්ස සහායා පියා මනාපා අප්පටිකූලා. යංසුඛො භවං තංසුඛා මයං, යංදුක්ඛො භවං තංදුක්ඛා මයං. දිසම්පති ඛො භො රාජා ජිණ්ණො වුද්ධො මහල්ලකො අද්ධගතො වයො අනුප්පත්තො. කො නු ඛො පන භො ජානාති ජීවිතං. ඨානං ඛො පනෙතං විජ්ජති යං දිසම්පතිම්හි රඤ්ඤෙ කාලකතෙ රාජකත්තාරො භවන්තං රෙණුං රජ්ජෙ අභිසිඤ්චෙය්‍යුං. සචෙ භවං රෙණු රජ්ජං ලභෙථ, සංවිභජෙථ නො රජ්ජෙනා"ති "කො නු ඛො භො අඤ්ඤො මම විජිතෙ සුඛමෙධෙථ[1] අඤ්ඤත්‍ර භවන්තෙහි. සචාහං භො රජ්ජං ලභිස්සාමි සංවිභජිස්සාමි වො රජ්ජෙනා"ති.

15. අථ ඛො භො අහොරත්තානං අච්චයෙන රාජා දිසම්පති කාලමකාසි. දිසම්පතිම්හි රඤ්ඤෙ කාලකතෙ රාජකත්තාරො රෙණුං රාජපුත්තං රජ්ජෙ අභිසිඤ්චිංසු. අභිසිත්තො රෙණු රජ්ජෙන පඤ්චහි කාමගුණෙහි සමප්පිතො සමඞ්ගිභූතො පරිචාරෙති. අථ ඛො භො මහාගොවින්දො බ්‍රාහ්මණො යෙන තෙ ඡ ඛත්තියා තෙනුපසඞ්කමි, උපසඞ්කමිත්වා තෙ ඡ ඛත්තියෙ එතදවොච: දිසම්පති ඛො භො රාජා කාලකතො අභිසිත්තො රෙණු රජ්ජෙන, පඤ්චහි කාමගුණෙහි සමප්පිතො සමඞ්ගිභූතො පරිචාරෙති. කො නු ඛො පන භො ජානාති. මදනියා කාමා. ආයන්තු භොන්තො යෙන රෙණු රාජා තෙනුපසඞ්කමථ, උපසඞ්කමිත්වා රෙණුං රාජානං එවං වදෙථ: දිසම්පති ඛො භො රාජා කාලකතො. අභිසිත්තො භවං රෙණු රජ්ජෙන. සරති භවං තං වචනන්ති.

1. සුඛා භවෙථ – මජසං
සුඛං භවෙය්‍යාථ – සයා
සුඛමෙධෙය්‍යාථ – PTS
සුඛා භවෙය්‍යාථ – කං

රාජ්‍ය සංවිභාගය

14. එකලැ ඒ මහාගෝවින්ද බමුණාණෝ ඒ (යහළු) ක්ෂත්‍රියයන් සදෙනා වෙත එළැඹියාහ. එළැඹැ ඒ ක්ෂත්‍රියයන් ස දෙනාට මෙය සැළ කෙළේය: ''භවත්නි, දිසම්පති රජ ජීර්ණය, වෘද්ධය, මහලු ය, ඉක්මුණු කල් ඇත්තේ ය, පැසිම වයසට පැමිණියේ ය. භවත්නි, ජීවිතය (මෙතෙක් පවතිතැ යි) කවරෙක් දනි ද? දිසම්පති රජුහු කලුරිය කළ කල්හි රාජකාරක (රජක්හු පත් කරන) ඇමැතියෝ රාජපුත්‍ර රේණු කුමරහු රජයේ අභිෂික්ත කරන්නාහ යන යමෙක් ඇද්ද, මෙ කරුණ එකාන්තයෙන් විද්‍යමාන ය. භවත්හු එත් වා. රජ පුත් රේණු කුමර කරා එළැඹෙත් වා. එළැඹ ඔහුට ''අපි වූ කලි භවත් රේණුහු ගේ ප්‍රිය වූ මන වඩන නොපිළිකුල් (අවිරුද්ධ) යහලුවෝ වම්හ. භවත් තෙමෙ යම් සැපයක් ඇත්තේ ද අපිත් ඒ සැපය ම ඇත්තම්හ. භවත් තෙමේ යම් දුකක් ඇත්තේ ද අපිත් ඒ දුක ම ඇත්තම්හ (අපි සහසුඛී සහශොකී මිතුරම්හ). භවත් තෙමේ ඉදින් රජය ලබන්නේ ද, (එසේ කලැ) අපට රාජ්‍යයෙන් සංවිභාග කරන්නේ මැනැවැ යි (රාජ්‍යයන් බෙද දුන මැනැවැ යි) මෙසේ කියවු'' යනු යි.

'භවත එසේ යැ' යි ම ඒ ක්ෂත්‍රියයෝ ස දෙන මහාගෝවින්ද බමුණාට පිළිවදන් දී, රේණු රාජපුත්‍රයා කරා එළැඹියාහ. එළැඹැ ඔහුට ''අපි වූ කලි භවත් රේණුහු ගේ ප්‍රිය වූ මනාප වූ අනුකූල වූ යහලුවෝ වම්හ. භවත් තෙමේ යමක් සැප කොට ඇත්තේ ද අපිත් එය ම සැප කොට ඇත්තම් හ. භවත් තෙමේ යමක් දුක් කොට ඇත්තේ ද අපිත් එය ම දුක් කොට ඇත්තම්හ. භවත, දිසම්පති රජ ජරාජීර්ණ ය, වෘද්ධ ය, මහලු ය, ඉක්මි කල් ඇත්තේ ය, පැසිම් වියට පැමිණියේ ය. භවත කවරෙක් ජීවිතය දනි ද? දිසම්පති රජහු කලුරිය කළ කලැ රාජකාරක ඇමැතියෝ රේණුහු රජයෙහි අභිෂික්ත කරන්නාහ යන මෙ කරුණ ඇති එකෙක. ඉදින් භවත් රේණු තෙමේ රජය ලද්දේ වී නම්, අපට රාජ්‍යයෙන් සංවිභාග කළ මැනැවැ'' යි සැළ කළාහ. ''භවත්නි, භවතුන් හැර, අන් කවර කෙනෙක් මා රටෙහි සැපයට පැමිණෙන්නාහු ද! භවත්නි, ඉදින් මේ රජය ලදිම් නම් ඔබ හැමට රාජ්‍යසංවිභාගය කරන්නෙමි'' යි රේණු කුමර පිළිවදන් දුන.

15. භවත්නි, ඉක්බිති කල් යැමෙන් දිසම්පති රජ කලුරිය කෙළේ ය. දිසම්පති රජු කලුරිය කළ කල්හි රාජකාරක ඇමැතියෝ රේණු රජකුමර රජයෙහි අභිෂික්ත කළහ. රාජ්‍යයෙන් අභිෂික්ත වූ රේණු තෙම පස් කම් ගුණවලින් සමර්පිත වැ සමන්විත වැ ඉඳුරන් හසුරුවයි. භවත්නි, ඒ කල්හි මහාගොවින්ද බමුණු ඒ ක්ෂත්‍රියයන් ස දෙනා කරා එළැඹියේ ය. එළැඹ ඒ ක්ෂත්‍රියයන් සදෙනා බණවා, ''භවත්නි, දිසම්පති රජ කලුරිය කෙළේ ය. රේණු තෙම රජයෙන් අබිසෙස් ලදුයේ පස් කම් කොටසුන් ගෙන් සමර්පිත වැ සමන්විත වැ ඉඳුරන් හසුරුවයි. කාමයෝ මද ප්‍රමාදයනට කරුණු හ. එයින් මත් වැ පෙර තමා ගිවිසූ දැ සිහි නො කෙරේ දෝ යි කවරෙක් දනි ද? භවත්නි එත් වා, රේණු රජු කරා එළැඹෙනු මැනැව.

'එවං භො'ති ඛො තෙ ඡ ඛත්තියා මහාගොවින්දස්ස බ්‍රාහ්මණස්ස පටිස්සුත්වා යෙන රෙණු රාජා තෙනුපසඞ්කමිංසු, උපසඞ්කමිත්වා රෙණුං රාජානං එතදවොචුං: දිසම්පති ඛො භො රාජා කාලකතො, අභිසිත්තො භවං රෙණු රජ්ජෙන. සරති භවං තං වචනන්ති.' 'සරාමහං භො තං වචනං කො නු ඛො භො පහොති ඉමං මහාපඨවිං උත්තරෙන ආයතං දක්ඛිණෙන සකටමුඛං සත්තධා සමං සුවිභත්තං විභජිතුන්ති.'' 'කො නු ඛො භො අඤ්ඤො පහොති අඤ්ඤත්‍ර මහාගොවින්දෙන බ්‍රාහ්මණෙනා'ති.

16. අථ ඛො භො රෙණු රාජා අඤ්ඤතරං පුරිසං ආමන්තෙසි: එහි ත්වං අම්භො පුරිස, යෙන මහාගොවින්දො බ්‍රාහ්මණො තෙනුපසඞ්කම, උපසඞ්කමිත්වා මහාගොවින්දං බ්‍රාහ්මණං එවං වදෙහි: 'රාජා තං භන්තෙ රෙණු ආමන්තෙතී'ති. 'එවං දෙවා'ති ඛො භො සො පුරිසො රෙණුස්ස රඤ්ඤො පටිස්සුත්වා යෙන මහාගොවින්දො බ්‍රාහ්මණො තෙනුපසඞ්කමි. උපසඞ්කමිත්වා මහාගොවින්දං බ්‍රාහ්මණං එතදවොච: 'රාජා තං භන්තෙ රෙණු ආමන්තෙතී'ති. 'එවං භො'ති ඛො සො මහාගොවින්දො බ්‍රාහ්මණො තස්ස පුරිසස්ස පටිස්සුත්වා යෙන රෙණු රාජා තෙනුපසඞ්කමි, උපසඞ්කමිත්වා රෙණුනා රඤ්ඤා සද්ධිං සම්මොදි, සම්මොදනීයං කථං සාරාණීයං වීතිසාරෙත්වා එකමන්තං නිසීදි, එකමන්තං නිසින්නං ඛො භො මහාගොවින්දං බ්‍රාහ්මණං රෙණු රාජා එතදවොච: එතු භවං ගොවින්දො, ඉමං මහාපඨවිං උත්තරෙන ආයතං දක්ඛිණෙන සකටමුඛං සත්තධා සමං සුවිභත්තං විභජතු'ති. 'එවං භො'ති ඛො සො මහාගොවින්දො බ්‍රාහ්මණො රෙණුස්ස රඤ්ඤො පටිස්සුත්වා ඉමං මහාපඨවිං උත්තරෙන ආයතං දක්ඛිණෙන සකටමුඛං සත්තධා සමං සුවිභත්තං විභජි සබ්බානි සකටමුඛානි පට්ඨපෙසි තත්‍ර සුදං මජ්ඣෙ රෙණුස්ස රඤ්ඤො ජනපදො හොති.

''දන්තපුරං කලිඞ්ගානං[1] අස්සකානඤ්ච පොතනං
මාහිස්සතී අවන්තීනං සොවීරානඤ්ච රොරුකං

මිථිලා ච විදෙහානං චම්පා අඞ්ගෙසු මාපිතා,
බාරාණසී ච කාසීනං එතෙ ගොවින්දමාපිතා''ති.

17. අථ ඛො භො තෙ ඡ ඛත්තියා යථාසකෙන ලාභෙන අත්තමනා අහෙසුං පරිපුණ්ණසඞ්කප්පා ''යං වත නො අහොසි ඉච්ඡිතං යං ආකඞ්ඛිතං යං අධිප්පෙතං යං අධිපත්ථිතං. තං නො ලද්ධන්ති.''

''සත්තභූ බ්‍රහ්මදත්තො ච වෙස්සභූ භරතො සහ
රෙණු ද්වෙ ච ධතරට්ඨා[2] තදාසුං සත්තභාරතා''ති.

පඨමභාණවාරං නිට්ඨිතං.

1. කාලිඞ්ගානං ස්‍යා කං - PTS
2. රෙණුද්වෙ ධතරට්ඨා ච මජ්ඣං

එළැඹ රේණු රජහට, ''භවත්නි, දිසම්පති රජ කලුරිය කෙළේ ය. භවත් රේණු තෙම රජයෙන් අබිසෙස් ලද්දේ ය. භවත් තෙම (පෙර දවසැ කී) ඒ වචනය සිහි කෙරෙයි ද ?' යි මෙ වචන කියනු මැනැවැ'' යි සැළ කෙළේ ය 'භවත, එසේ යැ' යි ම ඒ කැත්හු ස දෙන මහාගොවින්ද බමුණුහට පිළිවදන් දී, රේණු රජු කරා එළැඹුණාහ. එළැඹ, රේණු රජුට, 'භවතාණනි, දිසම්පති රජ කලුරිය කෙළේ ය. භවත් රේණු තෙම රජයෙන් අබිසෙස් ලද්දේ ය. භවත් තෙමේ (පෙර දවසැ කී) ඒ වචනය සිහි කෙරෙයි ද? යි කීහ. ''භවත්නි, ඒ වචනය මම සිහි කෙරෙමි. භවත්නි, උතුරින් දික් වැ දකුණින් ගැල්මුව සේ පිහිටි මේ මහ පොළොව සමලෙස සත් කොටසකට මොනොවට බෙදන්නට කවරෙක් සමත් වෙයි''? දැයි රජ කී ය. '''භවත, මහාගොවින්ද බමුණු හැර අන් කවරෙක් සමත් වෙ යි දැ''? යි ඒ කැත්හු කීහ.

16. භවත්නි, ඉක්බිති රේණු රජ එක්තරා පුරුෂයකු බණවා, 'හෙම්බා මිනිස, මෙහි එව. මහාගොවින්ද බමුණුහු කරා යව. ගොස් ඕහුට, 'වහන්ස, රේණු රජ ඔබ කැඳවා' යැ යි මෙසේ කියව' යි කී ය. භවත්නි, 'දෙවයිනි, එසේ යැ' යි ම කියා ඒ පුරුෂ තෙම රේණු රජුට පිළිවදන් දී, මහාගෝවින්ද බමුණු වෙත එළැඹියේ ය. එළැඹැ ඕහුට, 'වහන්ස, රේණු රජ්ජුරුවෝ ඔබ අමතති' යි සැළ කෙළේ ය. 'එසේ ද භවත' යැ යි කියා ම ඒ මහාගෝවින්ද බ්‍රාහ්මණ තෙම ඒ පුරුෂයාට පිළිවදන් දී රේණු රජු කරා එළැඹියේ ය. එළැඹ, රේණු රජු හා සතුටු විය. සතුටට කරුණු වූ සිහි රුඳැ වියැ යුතු වූ කථා නිමවා, එක් පසෙක හුන්නේ ය. රේණු රජ එක් පසෙක හුන්නාවූ ම මහාගොවින්ද බමුණුහු බණවා, 'භවත් ගෝවින්දයෝ එත් වා. උතුරුදිගින් දික් වැ ද දකුණුදිගින් ගැල්මුවක් බඳු ව ද පිහිටි මේ මහ පොළොව සම ලෙස සත් කොටසකට බෙද වා' යි කී ය. 'එසේ යැ, භවත්නි' යි ම ඒ මහාගෝවින්ද බ්‍රාහ්මණ තෙම රේණු රජුහට පිළිවදන් දී, උතුරින් දික් වැ ද දකුණින් ගැල්මුවක් සේ ව ද පිහිටි මේ මහ පොළොව සම ලෙස සත් කොටසකට බෙදී ය. සියලු රාජ්‍යයන් ගැල්මුව සේ සිටිනුවන් කොට පිහිටුවී ය. එහි ඒ හැම මැද රේණු රජුගේ ජනපදය වෙයි.

'' කලිඟු රටැ දන්තපුරය ද, අශ්මකරට පෝතන පුරය ද, අවන්ති රටැ මාහිස්සති පුරය ද, සෝවීර රටැ රෝරුක පුරය ද, විදේහ රටැ මිථිලා පුරය ද, අංගරටැ චම්පා පුරය ද, කසී රටැ බාරාණසී පුර ය ද යන මේ නුවර සත ගෝවින්ද බමුණුහු විසින් කරවන ලදී. ''

17. භවත්නි, ඉක්බිති ඒ කැත්හු ස දෙන ''ආශ්චර්‍ය්‍යයෙක! භවත්නි, අප විසින් යමෙක් රිසියෙන ලද්දේ වී ද, යමෙක් අපේක්ෂිත වී ද, යමෙක් අදහස් කරන ලද්දේ වී ද, යමෙක් පතන ලද්දේ වී ද, එය අප විසින් ලබන ලදැ යි තමන් ලද පරිදි වූ ලාභයෙන් සතුටු වූවාහු, පිරිපුන් මනෝරථ ඇත්තෝ වූහ.

''සත්තභූ රජ ද බ්‍රහ්මදත්ත රජ ද වෙස්සභූ රජ ද භරත රජ ද රේණු රජ ද දෙදෙනෙක් ධෘතරාෂ්ට්‍ර රජුහු දැ යි එද භාරත රජුහු සත් දෙනෙක් වූහ.''

පළමු බණවර නිමියේ ය.

කිත්තිසද්දබ්භුග්ගමනං

18. අථ ඛො තෙ ඡ ඛත්තියා යෙන මහාගොවින්දො බ්‍රාහ්මණො තෙනුපසඞ්කමිංසු උපසඞ්කමිත්වා මහාගොවින්දං බ්‍රාහ්මණං එතදවොචුං: ‘‘යථා ඛො භවං ගොවින්දො රෙණුස්ස රඤ්ඤො සහායො පියො මනාපො අප්පටික්කූලො, එවමෙව ඛො භවං ගොවින්දො අම්හාකම්පි සහායො පියො මනාපො අප්පටික්කූලො. අනුසාසතු නො භවං ගොවින්දො, මා නො භවං ගොවින්දො අනුසාසනියා පච්චබ්‍යාකාසී’ති. ‘‘එවං භො’’ති ඛො සො මහාගොවින්දො බ්‍රාහ්මණො තෙසං ඡන්නං ඛත්තියානං පච්ච-ස්සොසි. අථ ඛො භො මහාගොවින්දො බ්‍රාහ්මණො සත්ත ච රාජානො ඛත්තියෙ මුද්ධාවසිත්තෙ රජ්ජෙ අනුසාසි, සත්ත ච බ්‍රාහ්මණමහාසාලෙ, සත්ත ච න්හාතකසතානි මන්තෙ වාචෙසි.

19. අථ ඛො භො මහාගොවින්දස්ස බ්‍රාහ්මණස්ස අපරෙන සමයෙන එවං කල්‍යාණො කිත්තිසද්දො අබ්භුග්ගඡ්ඡි’’ සක්ඛි මහාගොවින්දො බ්‍රාහ්මණො බ්‍රහ්මානං පස්සති, සක්ඛි මහාගොවින්දො බ්‍රාහ්මණො බ්‍රහ්මුනා සාකච්ඡෙති සල්ලපති මන්තෙතී’ති. අථ ඛො භො මහාගොවින්දස්ස බ්‍රාහ්මණස්ස එතද-හොසි: මය්හං ඛො එවං කල්‍යාණො කිත්තිසද්දො අබ්භුග්ගතො.[1] සක්ඛි මහාගොවින්දො බ්‍රාහ්මණො බ්‍රහ්මානං පස්සති සක්ඛි මහාගොවින්දො බ්‍රාහ්මණො බ්‍රහ්මුනා සාකච්ඡෙති සල්ලපති මන්තෙතී’ති. න ඛො පනාහං බ්‍රහ්මානං පස්සාමි න බ්‍රහ්මුනා සාකච්ඡෙමි, න බ්‍රහ්මුනා සල්ලපාමි න බ්‍රහ්මුනා මන්තෙමි, සුතං ඛො පන මෙතං බ්‍රාහ්මණානං වුද්ධානං මහල්ල-කානං ආචරියපාචරියානං භාසමානානං: ‘‘යො වස්සිකෙ චත්තාරො මාසෙ පටිසල්ලීයති කරුණං ඣානං ඣායති, සො බ්‍රහ්මානං පස්සති බ්‍රහ්මුනා සාකච්ඡෙති බ්‍රහ්මුනා සල්ලපති බ්‍රහ්මුනා මන්තෙතී’’ති යන්නූ-නාහං වස්සිකෙ චත්තාරො මාසෙ පටිසල්ලීයෙය්‍යං කරුණං ඣානං ඣායෙය්‍යන්ති.’’

20. අථ ඛො භො මහාගොවින්දො බ්‍රාහ්මණො යෙන රෙණු රාජා තෙනුපසඞ්කමි, උපසඞ්කමිත්වා රෙණුං රාජානං එතදවොච මය්හං ඛො භො එවං කල්‍යාණො කිත්තිසද්දො අබ්භුග්ගතො, සක්ඛි මහාගොවින්දො බ්‍රාහ්මණො බ්‍රහ්මානං පස්සති, සක්ඛි මහාගොවින්දො බ්‍රාහ්මණො බ්‍රහ්මුනා සාකච්ඡෙති සල්ලපති මන්තෙතීති. න ඛො පනාහං භො බ්‍රහ්මානං පස්සාමි, න බ්‍රහ්මුනා සාකච්ඡෙමි න බ්‍රහ්මුනා සල්ලපාමි න බ්‍රහ්මුනා මන්තෙමි,

1. අබ්භුග්ගච්ඡි – මජ්සං

තික්ඛඩ නැඟීම

18. භවත්නි, එ කලැ ඒ ක්ෂත්‍රියයෝ සදෙන මහාගොවින්ද බමුණහු කරා එළැඹියාහ. එළැඹ, ඔහු බණවා, ''භවත් ගෝවින්දයාණෝ යම් සේ රේණු රජුහට යහළුත් ප්‍රියත් මනාපත් අවිරුද්ධත් වේ ද, එසේ ම භවත් ගොවින්දයෝ අපට ද යහලුත් ප්‍රියත් මනාපත් අවිරුද්ධත් වෙත්. භවත් ගොවින්දයෝ අපට අනුශාසන කෙරෙත් වා. භවත් ගොවින්දයෝ අපට අනුශාසන කිරිමෙන් ඉවත් නො වෙත් වා'' යි මෙ බස් පැවැසූහ. 'එසේ ය භවත්නි, යි ම ඒ මහා ගෝවින්ද බමුණු ඒ ක්ෂත්‍රියයන් ස දෙනාට පිළිවදන් දුන. භවත්නි, එ කලැ ඒ මහාගෝවින්ද බ්‍රාහ්මණ තෙම රජබවහි මුදුනැ අබිසෙස් ලත් සත් කැත් රජුනට ද, (අනුපුරෝහිත වූ) බමුණු මහසල් සත් දෙනකුට ද අනුශාසන කෙළේ ය. ස්නාතකයන් සත් සියයකට වේද හැදෑරැවී ය.

19. භවත්නි, පසු කලෙක මහාගෝවින්ද බමුණා පිළිබඳ වැ ''මහාගෝවින්ද බමුණාණෝ සියැසින් ම බ්‍රාහ්මයා දකී. මහාගෝවින්ද බමුණාණෝ සියැසින් දක ම බ්‍රහ්මයා හා සාකච්ඡාකෙරෙයි, කථාකෙරෙයි, මන්ත්‍රණය කෙරේ'' යැ යි මෙසේ කල්‍යාණ වූ යශොඝෝෂයෙක් උස් වැ නැංගේ ය. භවත්නි, ඉක්බිති මහාගෝවින්ද බමුණාහට ''මහාගෝවින්ද බමුණු සියැසින් බ්‍රහ්මයා දකී' යැ යි, 'සියැසින් දක බ්‍රහ්මයා හා සාකච්ඡා කෙරෙයි, සංලාප කෙරෙයි, මන්ත්‍රණය කෙරේ යැ'' යි මා පිළිබඳ වැ මෙසේ කල්‍යාණ වූ යශෝඝෝෂයෙක් උස් වැ නැංගේ ය. එහෙත් මම් වූ කලි බ්‍රහ්මයා නො ම දකිමි, බ්‍රහ්මයා හා සාකච්ඡා නො කරමි, බ්‍රහ්මයා හා කතාබහ නො කරමි, බ්‍රහ්මයා හා මන්ත්‍රණය නො කරමි. එතෙකුදු වුවත්, 'යමෙක් වැසි සාර මසැ විවික්ත වැ වසන්නේ නම්, කරුණා ධ්‍යානය වඩන්නේ නම, හේ බඹහු දක්නේ ය, බඹහු හා කතාබහ කරන්නේ ය, බඹහු හා මන්ත්‍රණය කරන්නේ යැ' යි කියන වැඩි සිටි මහලු වූ ආචාර්‍ය්‍ය ප්‍රාචාර්‍ය්‍යයන් ගේ වචනය මා විසින් අසන ලදුයේ වෙයි. මම් වැයි සාර මසැ විවික්ත වන්නෙම් නම්, කරුණාධ්‍යානය වඩන්නෙම් නම් යෙහෙකැ'' යි මේ සිත වී ය.

20. භවත්නි, ඉක්බිති මහාගෝවින්ද බමුණු රේණු රජ කරා එළැඹියේ ය. එළැඹ ඔහුට මෙය කීය: ''භවත, මහාගොවින්ද බමුණා බඹහු සියැසින් දකියි, මහාගොවින්ද බමුණා සියැසින් දක බඹා හා සාකච්ඡා කෙරෙයි, කතාබහ කෙරෙයි, මන්ත්‍රණය කෙරේ'' යැ යි මෙසේ මා පිළිබඳ කල්‍යාණ වූ අද්භූත වූ යශෝඝෝෂයෙක් උස් වැ නැංගේ ය. එහෙත්, භවත, මම බඹහු නො දකිමි, බඹහු හා සාකච්ඡා නො කෙරෙමි, බඹහු හා කතාබහ නො කරමි, බඹහු හා මන්ත්‍රණය නො කරමි.

සුතං ඛො පන මෙතං බ්‍රාහ්මණානං වුද්ධානං මහල්ලකානං ආචරියපාචරියානං භාසමානානං: යො වස්සිකෙ චත්තාරො මාසෙ පටිසල්ලීයති කරුණං ඣානං ඣායති, සො බ්‍රහ්මානං පස්සති බ්‍රහ්මුනා සාකච්ඡෙති බ්‍රහ්මුනා සල්ලපති බ්‍රහ්මුනා මන්තෙතීති. ඉච්ඡාමහං භො වස්සිකෙ චත්තාරො මාසෙ පටිසල්ලීයිතුං, කරුණං ඣානං ඣායිතුං, නාම්හි කෙනචි උපසඞ්කමිතබ්බො අඤ්ඤත්‍ර එකෙන භත්තාභිහාරෙනා''ති. ''යස්ස'දානි භවං ගොවින්දො කාලං මඤ්ඤතී''ති,

21. අථ ඛො සො මහාගොවින්දො බ්‍රාහ්මණො යෙන තෙ ඡ ඛත්තියා තෙනුපසඞ්කමි, උපසඞ්කමිත්වා තෙ ඡ ඛත්තියෙ එතදවොච: මය්හං ඛො භො එවං කල්‍යාණො කිත්තිසද්දො අබ්භුග්ගතො සක්ඛි මහාගොවින්දො බ්‍රාහ්මණො බ්‍රහ්මානං පස්සති සක්ඛි මහාගොවින්දො බ්‍රාහ්මණො බ්‍රහ්මුනා සාකච්ඡෙති සල්ලපති මන්තෙතී ති, න ඛො පනාහං භො බ්‍රහ්මානං පස්සාමි න බ්‍රහ්මුනා සාකච්ඡෙමි න බ්‍රහ්මුනා සල්ලපාමි න බ්‍රහ්මුනා මන්තෙමි. සුතං ඛො පන මෙතං බ්‍රාහ්මණානං වුද්ධානං මහල්ලකානං ආචයරිපාචරියානං භාසමානානං: යො වස්සිකෙ චත්තාරො මාසෙ පටිසල්ලීයති කරුණං ඣානං ඣායති, සො බ්‍රහ්මානං පස්සති බ්‍රහ්මුනා සාකච්ඡෙති බ්‍රහ්මුනා සල්ලපති බ්‍රහ්මුනා මන්තෙතී'ති. ඉච්ඡාමහං භො වස්සිකෙ චත්තාරො මාසෙ පටිසල්ලීයිතුං, කරුණං ඣානං ඣායිතුං නාම්හි කෙනචි උපසඞ්කමිතබ්බො අඤ්ඤත්‍ර එකෙන භත්තාභිහාරෙනා''ති· 'යස්ස'දානි භවං ගොවින්දො කාලං මඤ්ඤතී'ති.

22. අථ ඛො භො මහාගොවින්දො බ්‍රාහ්මණො යෙන සත්ත ච බ්‍රාහ්මණමහාසාලා සත්ත ච න්හාතකසතානි තෙනුපසඞ්කමි. උපසඞ්කමිත්වා සත්ත ච බ්‍රාහ්මණමහාසාලෙ සත්ත ච න්හාතකසතානි එතදවොච: 'මය්හං ඛො භො එවං කල්‍යාණො කිත්තිසද්දො අබ්භුග්ගතො. සක්ඛි මහාගොවින්දො බ්‍රාහ්මණො බ්‍රහ්මානං පස්සති සක්ඛි මහාගොවින්දො බ්‍රාහ්මණො බ්‍රහ්මුනා සාකච්ඡෙති සල්ලපති මන්තෙතී ති. න ඛො පනාහං භො බ්‍රහ්මානං පස්සාමි න බ්‍රහ්මුනා සාකච්ඡෙමි න බ්‍රහ්මුනා සල්ලපාමි න බ්‍රහ්මුනා මන්තෙමි. සුතං ඛො පන මෙතං බ්‍රාහ්මණානං වුද්ධානං මහල්ලකානං ආචරියපාචරියානං භාසමානානං: යො වස්සිකෙ චත්තාරො මාසෙ පටිසල්ලීයති, කරුණං ඣානං ඣායති සො බ්‍රහ්මානං පස්සති බ්‍රහ්මුනා සාකච්ඡෙති බ්‍රහ්මුනා සල්ලපති බ්‍රහ්මුනා මන්තෙතීති. තෙනහි 'භො යථා සුතෙ යථාපරියත්තෙ මන්තෙ විත්ථාරෙන සජ්ඣායං කරොථ, අඤ්ඤමඤ්ඤං ච මන්තෙ වාචෙථ. ඉච්ඡාමහං භො වස්සිකෙ චත්තාරො මාසෙ පටිසල්ලීයිතුං, කරුණං ඣානං ඣායිතුං, නාම්හි කෙනචි උපසඞ්කමිතබ්බො අඤ්ඤත්‍ර එකෙන භත්තාභිහාරෙනා''ති. ''යස්ස'දානි භවං ගොවින්දො කාලං මඤ්ඤතී''ති.

'යමෙක් වැසි සාර මස විවික්ත වන්නේ නම් කරුණාධ්‍යානය වඩන්නේ නම් හේ බඹහු දක්නේ ය, බඹහු හා සාකච්ඡා කරන්නේ ය, බඹහු හා කතාබහ කරන්නේ ය, බඹහු හා මන්ත්‍රණය කරන්නේ යැ' යි කියන වැඩී සිටි මහළු වූ ආචාර්‍ය්‍ය ප්‍රාචාර්‍ය්‍ය බමුණන් ගේ මේ වචනය මා අසා ඇත. හවත, වැසි සාරමසැ විවික්ත වන්නට, කරුණාධ්‍යානය වඩන්නට මම් කැමැත්තෙමි. එක ම බත් එළවන්නක්හු විනා අන් කිසිවකු දු විසින් නො එළැඹියැ යුත්තෙම් වෙමි'' යනු යි. ''හවත් ගෝවින්දයෝ යමකට කල් සලකන්නාහු නම් එය කළ මැනැවැ'' යි රජ කී ය.

21. ඉක්බිති ඒ මහාගෝවින්ද බ්‍රාහ්මණ ඒ ක්ෂත්‍රියයන් සදෙන කරා එළැඹියේ ය. එළැඹ ඔවුන් බණවා ''හවත්නි, මහා ගෝවින්ද බමුණු බඹහු සියැසින් දකි යැ යි, මහාගෝවින්ද බමුණු ප්‍රත්‍යක්ෂයෙන් බඹහු හා සාකච්ඡා කෙරේ යැ''යි 'කතාබහ කෙරේ යැ'යි, 'මන්ත්‍රණ කෙරේ යැ' යි මෙසේ මා පිළිබඳ වැ කල්‍යාණ වූ අද්භූත වූ යශොඝොෂයෙක් ඉතා උස් වැ නැංගේ ය. හවත්නි, එහෙත් මම බඹහු නො දකිමි, බඹහු හා නො ද සාකච්ඡා කෙරෙමි, නො ම කතාබහ කරමි, මන්ත්‍රණ ද නො කරමි, වැලිදු 'යමෙක් වැසි සාර මසැ විවික්ත වන්නේ නම්, කරුණාධ්‍යානය වඩන්නේ නම්, හේ බඹහු දක්නේ ය, බඹහු හා සාකච්ඡා කරන්නේ ය, බඹහු හා කතා බහ කරන්නේ ය, බඹහු හා මන්ත්‍රණය කරන්නේ යැ'යි කියන වැඩීසිටි මහළු ආචාර්‍ය්‍ය ප්‍රචාර්‍ය්‍ය බමුණන් ගේ මේ වචනය මා අසා ඇත. හවත්නි, මම වැයි සාර මසැ විවික්ත වන්නට, කරුණා ධ්‍යානය වඩන්නට කැමැත්තෙමි. එක ම බත් එළවන්නක්හු විනා අන් කිසිවකු දු විසින් මම් නො එළැඹියැ යුත්තෙම් වෙමි'' යි කී ය. ''හවත් ගෝවින්දයෝ යමකට කල් සලකන්නාහු නම් එය කළ මැනැවැ'' යි ඔහු කීහ.

22. හවත්නි, ඉක්බිති ඒ මහාගෝවින්ද බමුණු (උපපෙරෙවි) සත් බමුණු මහ සලුන් ද, සත් සියක් ස්නාතකයන් ද වෙත එළැඹියේ ය. එළැඹ, ඔවුන් බණවා, ''හවත්නි, 'මහාගෝවින්ද බමුණු බඹහු සියැසින් දකී යැ යි, මහාගෝවින්ද බමුණු බඹා හා ප්‍රත්‍යක්ෂයෙන් සාකච්ඡා කෙරේ යැ යි කතාබහ කෙරේ යැ යි, මන්ත්‍රණ කෙරේ යැ'යි මෙසේ මා පිළිබඳ වැ අද්භූත වූ, කල්‍යාණ යශෝඝෝෂයෙක් ව ඉතා උස් වැ නැංගේ ය. හවත්නි, එහෙත් මම් බඹහු නො දකිමි, බඹහු හා නො ද සාකච්ඡා කරමි, නො ම කතාබහ කරමි, මන්ත්‍රණ ද නො කරමි. වැලි දු 'යමෙක් වැසි සාර මසැ විවික්ත වන්නේ නම්, කරුණා ධ්‍යානය වඩන්නේ නම්, හේ බඹහු දක්-නේ ය, බඹහු හා සාකච්ඡා කරන්නේ ය, බඹහු හා කතා බහ කරන්නේය. බඹහු හා මන්ත්‍රණය කරන්නේ යැ'යි කියන වැඩී සිටි මහළු ආචාර්‍ය්‍ය ප්‍රාචාර්‍ය්‍ය බමුණන් ගේ මේ වචනය මා අසා ඇත. හවත්නි, මම් වැයි සාරමසැ විවික්ත වන්නට, කරුණා ධ්‍යානය වඩන්නට කැමැත්තෙමි. එක් බත් එළවන්නක්හු ම විනා අන් කිසි කෙනෙකු දු විසින් මම් නො එළැඹියැ යුත්තෙම් වෙමි'' යි මෙ බස් පැවැසී ය. 'හවත් ගෝවින්දයෝ යමකට කාල් සලකන්නාහු, නම්, එය කළ මැනැවැ'' යි ඔහු කීහ.

23. අථ ඛො භො මහාගොවින්දො බ්‍රාහ්මණො යෙන චත්තාරීසා භරියා සාදිසියො තෙනුපසඞ්කමි, උපසඞ්කමිත්වා චත්තාරීසා භරියා සාදිසියො එතදවොච: ''මය්හං ඛො භොති එවං කල්‍යාණො කිත්තිසද්දො අබ්භුග්ගතො; සක්ඛි මහාගොවින්දො බ්‍රාහ්මණො බ්‍රහ්මානං පස්සති, සක්ඛි මහාගොවින්දො බ්‍රාහ්මණො බ්‍රහ්මුනා සාකච්ඡෙති සල්ලපති මන්තෙතී ති. න ඛො පනාහං භොති බ්‍රහ්මානං පස්සාමි න බ්‍රහ්මුනා සාකච්ඡෙමි න බ්‍රහ්මුනා සල්ලපාමි න බ්‍රහ්මුනා මන්තෙමි. සුතං ඛො පන මෙතං බ්‍රාහ්මණානං වුඩ්ඪානං මහල්ලකානං ආචරියපාචරියානං භාසමානානං: යො වස්සිකෙ චත්තාරො මාසෙ පටිසල්ලීයති, කරුණං ඣානං ඣායති, සො බ්‍රහ්මානං පස්සති බ්‍රහ්මුනා සාකච්ඡෙති බ්‍රහ්මුනා සල්ලපති බ්‍රහ්මුනා මන්තෙතී ති. ඉච්ඡාමහං භොති වස්සිකෙ චත්තාරො මාසෙ පටිසල්ලීයිතුං, කරුණං ඣානං ඣායිතුං. නාම්හි කෙනචි උපසඞ්කමිතබ්බො අඤ්ඤත්‍ර එකෙන භත්තාභිහාරෙනා''ති. ''යස්ස'දානි භවං ගොවින්දො කාලං මඤ්ඤතී''ති.

24. අථ ඛො භො මහාගොවින්දො බ්‍රාහ්මණො පුරත්ථිමෙන නගරස්ස නවං සන්ථාගාරං කාරාපෙත්වා වස්සිකෙ චත්තාරො මාසෙ පටිසල්ලීයි, කරුණං ඣානං ඣායි. නාස්සු'ධ කොචි උපසඞ්කමති[1] අඤ්ඤත්‍ර එකෙන භත්තාභිහාරෙන. අථ ඛො භො මහාගොවින්දස්ස බ්‍රාහ්මණස්ස චතුන්නං මාසානං අච්චයෙන අහු දෙව උක්කණ්ඨනා අහු පරිතස්සනා: සුතං ඛො පන මෙතං බ්‍රාහ්මණානං වුඩ්ඪානං මහල්ලකානං ආචරියපාචරියානං භාසමානානං: යො වස්සිකෙ චත්තාරො මාසෙ පටිසල්ලීයති කරුණං ඣානං ඣායති, සො බ්‍රහ්මානං පස්සති බ්‍රහ්මුනා සාකච්ඡෙති බ්‍රහ්මුනා සල්ලපති බ්‍රහ්මුනා මන්තෙතීති. න ඛො පනාහං බ්‍රහ්මානං පස්සාමි, න බ්‍රහ්මුනා සාකච්ඡෙමි, න බ්‍රහ්මුනා සල්ලපාමි, න බ්‍රහ්මුනා මන්තෙමී ති.

බ්‍රහ්මුනා සාකච්ඡා

25. අථ ඛො භො බ්‍රහ්මුනා සනංකුමාරො මහාගොවින්දස්ස බ්‍රාහ්මණස්ස චෙතසා චෙතොපරිවිතක්කමඤ්ඤාය, සෙය්‍යථාපි නාම බලවා පුරිසො සමිඤ්ජිතං වා බාහං පසාරෙය්‍ය පසාරිතං වා බාහං සමිඤ්ජෙය්‍ය, එවමෙව බ්‍රහ්මලොකෙ අන්තරහිතො මහාගොවින්දස්ස බ්‍රාහ්මණස්ස සම්මුඛෙ පාතුරහොසි. අථ ඛො භො මහාගොවින්දස්ස බ්‍රාහ්මණස්ස අහුදෙව භයං, අහු ඡම්භිතත්තං, අහු ලොමහංසො, යථා තං අදිට්ඨපුබ්බං රූපං දිස්වා. අථ ඛො භො මහාගොවින්දො බ්‍රාහ්මණො භීතො සංවිග්ගො ලොමහට්ඨජාතො බ්‍රහ්මානං සනංකුමාරං ගාථාය අජ්ඣභාසි:

1. උපසඞ්කමි – PTS

23. භවත්නි, ඉක්බිති මහාගොවින්ද බමුණු එක්බඳු සතළිස් බිරියන් කරා එළැඹියේ ය. එළැඹ, ඔවුන් බණවා, 'භවතියනි, මහාගෝවින්ද බමුණු බඹහු සියැසින් දකී යැ යි, මහාගොවින්ද බමුණු ප්‍රත්‍යක්ෂයෙන් බඹහු හා සාකච්ඡා කෙරේ යැ යි, කතා බහ කෙරේ යැ යි, මන්ත්‍රණ කෙරේ යැ යි මෙසේ මා පිළිබඳ වැ අද්භූත වූ කල්‍යාණ යශොඝොෂයෙක් ඉතා උස් වැ නැංගේ ය. භවතියනි, එහෙත් මම් බඹහු නො දකිමි, බඹහු හා නො ද සාකච්ඡා කරමි, නො ද කතාබහ කරමි, නො ද මන්ත්‍රණය කරමි. වැලි දූ 'යමෙක් වැසි සාර මස විවික්ත වන්නේ නම්, කරුණාධ්‍යානය වඩන්නේ නම්, හේ බඹහු දක්නේ යැ යි බඹහු හා සාකච්ඡා කරන්නේ යැ යි බඹහු හා කතාබහ කරන්නේ යැ යි, බඹහු හා මන්ත්‍රණය කරන්නේ යැ යි කියන වැඩී සිටි මහළු ආචාර්‍ය්‍ය ප්‍රාචාර්‍ය්‍ය බමුණන්ගේ මේ වචනය මා අසා ඇත. භවතියනි, මෙ වැසි සාර මසැ විවික්ත වන්නට, කරුණා-ධ්‍යානය වඩන්නට කැමැත්තෙමි, එක ම බත් එළවන්නක්හු විනා අන් කිසිවක් හු විසින් මට නො එළැඹියැ යුතු වෙමි'' යි කී ය. ''භවත් ගෝවින්-දයෝ යමකට කල් සලකන්නාහු නම් එය කළ මැනැවැ''යි ඔහු කිවුය.

24. ඉක්බිති මහාගෝවින්ද බ්‍රාහ්මණ තෙම නුවරට පෙර දිගැ අළුත් සන්ථාගාරයක් කරවා, වැයි සාර මස මුළුල්ලෙහි විවෙකී විය, කරුණා-ධ්‍යානය දැහී ය, එක ම බත් එළවන්නක්හු විනා කිසිවෙක් මෙහි නො එළැඹෙයි. භවත්නි, එ කලැ සිවු මසක් ඇවැමෙන් මහාගෝවින්ද බ්‍රාහ්මණ-යාට ''යමෙක් වැයි සාරමස විවෙකී ව හිඳුනේ නම් කරුණාධ්‍යානය දහනුයේ නම් හේ බඹහු දක්නේ යැ යි බඹහු හා සාකච්ඡා කරන්නේ යැ යි බඹහු හා කතා බහ කරන්නේ යැ යි බඹහු හා මන්ත්‍රණ කරන්නේ යැ යි ද කියන වැඩී සිටි මහලු ආචාර්‍ය්‍ය ප්‍රාචාර්‍ය්‍ය බමුණන් කියන වචනය මා විසින් අසන ලද්දේ ම ය. එහෙත් මම බඹහු නො දකිමි, බඹහු හා නො ද සාකච්ඡා කරමි, බඹහු හා නො ද කතා බහ කරමි, බඹහු හා නො ද මන්-ත්‍රණ කෙරෙමි' යි බඹහු එනු දක්මෙහි ආශාව ඇති වූයේ ම ය. බඹහු දක්මෙහි අභිලාෂය ඇති වූයේ ම ය.

බඹහු හා සාකච්ඡාව

25. භවත්නි, එයින් පසු සනත්කුමාර බ්‍රහ්ම තෙම සිය සිතින් මහා-ගෝවින්ද බමුණුහු ගේ චිත්ත සංකල්පය දැන, ශක්තිමත් පුරුෂයකු වක් කළ අතක් දිගු කරන්නා සේ, දිගු කළ අත වක් කරන්නා සේ ම බඹලොවැදි අතුරුදහන් වූයේ, මහාගෝවින්ද බමුණුහු ගේ හමුයෙහි පහළ විය. භවත්නි, එ කලැනොදුටු විරූ ඒ රූපය දැකීමෙන් මහාගෝවින්ද බමුණුහට බියෙක් වූයේ ම ය, කයැ තද බවෙක් වූයේ ම ය, ලොමුදැහගැන්මෙක් වූයේ ම ය ඉක්බිති මහාගෝවින්ද බමුණු බියපත් වූයේ සංවිග්න වූයේ හටගත් ලොමුදැහගැනුම් ඇත්තේ, සනත් කුමාර බඹහට ගාථායෙන්,

"වණ්ණවා යසවා සිරිමා කො නු ත්වමසි මාරිස,
අජානන්තා තං පුච්ඡාම කථං ජානෙමු තං මයන්ති."

"මං වෙ කුමාරං ජානන්ති බ්‍රහ්මලොකෙ සනන්තනං
සබ්බෙ ජානන්ති මං දෙවා එවං ගොවින්ද ජානහී."

"ආසනං උදකං පජ්ජං මධුපාකඤ්ච[1] බ්‍රහ්මුනො,
අග්ඝෙ භවන්තං පුච්ඡාම අග්ඝං කුරුතු නො භවං"a

"පටිග්ගණ්හාම තෙ අග්ඝං යං ත්වං ගොවින්ද භාසසි,
දිට්ඨධම්මහිතත්ථාය සම්පරාය සුඛාය ච.
කතාවකාසො පුච්ඡස්සු යං කිඤ්චි අභිපත්ථිතන්ති."

26. අථ ඛො මහාගොවින්දස්ස බ්‍රාහ්මණස්ස එතදහොසි: "කතාවකාසො ඛො'ම්හි බ්‍රහ්මුනා සනඞ්කුමාරෙන. කින්නු ඛො අහං බ්‍රහ්මානං සනඞ්කුමාරං පුච්ඡෙය්‍යං, දිට්ඨධම්මිකං වා අත්ථං සම්පරායිකං වා"ති. අථ ඛො මහාගොවින්දස්ස බ්‍රාහ්මණස්ස එතදහොසි: "කුසලො ඛො අහං දිට්ඨධම්මිකානං අත්ථානං, අඤ්ඤෙපි මං දිට්ඨධම්මිකං අත්ථං පුච්ඡන්ති, යන්නූනාහං බ්‍රහ්මානං සනඞ්කුමාරං සම්පරායිකඤ්ඤෙව අත්ථං පුච්ඡෙය්‍යන්ති. අථ ඛො මහාගොවින්දො බ්‍රාහ්මණො බ්‍රහ්මානං සනඞ්කුමාරං ගාථාය අජ්ඣභාසි:

"පුච්ඡාමි බ්‍රහ්මානං සනඞ්කුමාරං
කඞ්ඛී අකඞ්ඛිං පරවෙදියෙසු,
කත්ථට්ඨිතො කිම්හි ච සික්ඛමානො
පපොති මච්චො අමතං බ්‍රහ්මලොකන්ති.c

හිත්වා මමත්තං මනුජෙසු බ්‍රහ්මෙ
එකොදිභූතො කරුණාධිමුත්තො,[2]
නිරාමගන්ධො විරතො මෙථුනස්මා
එත්ථ ඨිතො එත්ථ ච සික්ඛමානො
පප්පොති මච්චො අමතං බ්‍රහ්මලොකන්ති."d

---

1. මධුපාකඤ්ච – මජ්ඣසං
2. කරුණෙධිමුත්තො – මජ්ඣසං

a. ආසනමුදකං පාද්‍යාං මධුකල්පං ච පායසම් ප්‍රතිගෘහ්ණෙහි බ්‍රහ්ම අග්‍රමභිහරා මිතෙ ආසනමුදකාං පාද්‍යාං මධුකල්පං ච පායසම් ප්‍රතිගෘහ්ණාමි හොවින්ද අග්‍රමභිහරාහි මෙ – මහාවස්තු උදකං පටිගණ්හාතු නො භවං අග්ඝං භවන්තං පුච්ඡාමි අග්ඝං කුරුතු නො භවං – ජාතක 509 දෘෂ්ට ධර්මේ හිතාර්ථං වා සම්පරායසුඛාය වා කෘතාවකාශො පෘච්ඡස්ව යං මෙ මනසි ප්‍රාර්ථිතම් (මහාවස්තු)

c. පෘච්ඡාමි බ්‍රහ්මණං සනත්කුමාරං කාංක්ෂී අකාංක්ෂී පරිවාරියෙෂු කථංකරො කිංතිකරො කිම්ාචරං ප්‍රාප්නොති මනුජො මෘතං බ්‍රහ්මලොකම් – මහාවස්තු

d. හිත්වා මමත්වං මනුජෙෂු බ්‍රහ්මෙ එකොතීභූතො කරුණො විවික්තඃ නිරාමගන්ධො විරතො මෛථුනාතො ප්‍රාප්නොති මනුජො මෘතං බ්‍රහ්මලොකම් (මහාවස්තු)

''නිදුකාණනි, පැහැපත්, යශස් ඇති, ශොභාවත් ඔබ කවුරු නම් වෙත් ද? අපි නො දන්නමෝ ඔබ විචාරම්හ. අපි ඔබ කෙසේ දැන ගනුමෝ දැ?'' යි මෙය කී ය.

''බඹලොවැ මා සනාතන කුමාර යැ යි ම දනිත්. සියලු දෙවියෝ මෙසේ මා දනිත්. ගෝවින්දයෙනි, මේ කරුණ මෙසේ දනිවු'' යි බ්‍රහ්ම කී ය.

මේ අසුන් ද දිය ද (පයැ ගල්වනුවට) තෙල් ද මීහිරි අහර ද යන මේ අමුත්තන් පුදන දැයින් භවතාණන් නිමතමු. භවත්හු අප ගේ මේ ආගන්තුක සංග්‍රහය පිළිගනිත් වා'' යි බමුණු කී ය.

''ගෝවින්දයෙනි, යමක් ඔබ කියත් ද, ඒ ඔබ ගේ පූජාද්‍රව්‍ය පිළිගනුම්හ. මෙ අත් බව්හි වැඩ පිණිස, පරලොවැ සුව පිණිස යම් කිසි දැයෙක් පතන ලද ද, එය විචාරනුයෙහි කරන ලද අවකාස ඇති තෙපි එය විචාරවු'' යි බ්‍රහ්ම කී ය.

26. එ කලැ මහාගෝවින්ද බමුණුහට ''සනත් කුමාර බඹහු විසින් කරන ලද අවකාශ ඇත්තෙම් වෙමි. කුමක් නම් මම් සනත්කුමාර බඹහු විචාරම් ද, මෙ ලොවැ අභිවෘද්ධියට මහ විචාරම් ද නො හෙෘත් පර ලොවැ අභිවෘද්ධියට මහ විචාරම ද?'' යි මේ සිත විය. ඉක්බිති මහාගෝවින්ද බමුණහට ''මම් වූ කලී මෙ ලොවැ වැඩට කරුණු වන දැයෙහි සමත්මි (දැනුම් ඇත්තෙමි). සෙස්සෝ ද මෙ ලොවැ වැඩට කරුණු වන දැ මා විචාරත්. මම් පරලොවැ වැඩට කරුණු වන දෑ ම සනත්කුමාර බඹහු විචාරන්නෙම් වීම් නම් මැනැවැ'' යි මේ සිත විය. ඉක්බිති මහාගෝවින්ද බ්‍රාහ්මණ තෙම සනත්කුමාර බඹහට ගාථායෙන් මෙසේ කී ය:

''මම් සැක ඇතියෙම්, මෙරමා විසින් දන්නා ලද ප්‍රශ්නයන්හි සැක නැති සනත්කුමාර බඹහු විචාරම්: සත්ත්ව තෙම කොහි පිහිටියේ, කිමෙක හික්මෙනුයේ, අමෘත (මරණය නැති) බඹ ලොවට පැමිණෙ යි ද?''

සනත් කුමාර බ්‍රහ්ම මෙසේ උත්තර දුන:

''බ්‍රාහ්මණය, මනුෂ්‍යයන් අතුරෙහි යමෙක් මමත්වය (උපකරණ තෘෂ්ණාව) දුරු කොට හුදෙකලා වූයේ, කරුණා ධ්‍යානයෙහි ඇලුණේ (කරුණාධ්‍යානය නිපදවා), ආමගන්ධ විරහිත වූයේ, මෙවුන්දමින් වැළැකුණේ ද, මෙසේ මෙහි පිහිටි මෙ දහම්හි හික්මෙන සත්ත්ව තෙමෙ අමෘත වූ බඹලොවට පැමිණෙයි.

27. 'හිත්වා මමත්තන්ති' අහං භොතො ආජානාමි, ඉධෙකච්චො අප්පං වා භොගක්ඛන්ධං පහාය මහන්තං වා භොගක්ඛන්ධං පහාය අප්පං වා ඤාතිපරිවට්ටං පහාය මහන්තං වා ඤාතිපරිවට්ටං පහාය කෙසමස්සුං ඔහාරෙත්වා කාසායානි වත්ථානි අච්ඡාදෙත්වා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජති. ඉති හිත්වා මමත්තං නාහං භොතො ආජානාමි. 'එකොදිභූතො'ති අහං භොතො ආජානාමි. ඉධෙකච්චො විවිත්තං සෙනාසනං භජති අරඤ්ඤං රුක්ඛමූලං පබ්බතං කන්දරං ගිරිගුහං සුසානං වනපත්ථං අබ්භොකාසං පලාලපුඤ්ජං. ඉති 'එකොදිභූතො'ති අහං භොතො ආජානාමි. 'කරුණාධිමුත්තො'ති අහං භොතො ආජානාමි. ඉධෙකච්චො කරුණාසහගතෙන චෙතසා එකං දිසං ඵරිත්වා විහරති, තථා දුතියං, තථා තතියං, තථා චතුත්ථං, ඉති උද්ධමධො තිරියං සබ්බධි සබ්බත්තතාය සබ්බාවන්තං ලොකං කරුණාසහගතෙන චෙතසා විපුලෙන මහග්ගතෙන අප්පමාණෙන අවෙරෙන අබ්‍යාපජ්ජෙන ඵරිත්වා විහරති. ඉති කරුණාධිමුත්තොති. අහං භොතො ආජානාමි. ආමගන්ධෙ ච ඛො අහං භොතො භාසමානස්ස න ආජානාමි.

"කෙ ආමගන්ධා මනුජෙසු බ්‍රහ්මෙ
එතෙ අවිද්වා ඉධ බ්‍රෑහි ධීර,
කෙනාවුතා වාති පජා කුරුරා[1]
ආපායිකා නිවුතබ්‍රහ්මලොකා"ති. *e*

කොධො මොසවජ්ජං නිකති ච දෙබ්භො[2]
කදරියතා අතිමානො උසූයා,
ඉච්ඡා විවිච්ඡා පරහෙඨනා ච
ලොභො ච දොසො ච මදො ච මොහො.

එතෙසු යුත්තා අතිරාමගන්ධා
ආපායිකා නිවුතබ්‍රහ්මලොකාති. *f*

28. 'යථා ඛො අහං භොතො ආමගන්ධෙ භාසමානස්ස ආජානාමි තෙ න සුනිම්මදයා අගාරං අජ්ඣාවසතා. පබ්බජිස්සාමහං භො අගාරස්මා අනගාරියන්ති.' 'යස්ස'දානි භවං ගොවින්දො කාලං මඤ්ඤතී'ති.

1. කුරුතු – මජසං, කුරුරු – සයා කුරුට්ඨරු – PTS
2. දුබ්භො – මජසං, දෙබ්භො – PTS
3. කනෙත – මජසං
e. කෙ ආමගන්ධා මනුජෙෂු බ්‍රහ්ම එතං න විද්ම තද් වීර බ්‍රෑහි යෙනාවෘතා වාරිවහා කුකුලා අපායිකා නිර්වෘතා බ්‍රහ්මලොකථ – මහාවස්තු
f. ක්‍රොධො මෘෂවාද කථංකථා ච . . ., . අතිමානො . . . .ඊර්ෂ්‍යා හිංසා පරවාදරොෂණ . . . .– මහාවස්තු

27. ''මමත්වය දුරු කොට'' යන භවතාණන් කී වචනය දනිමි. මෙහි එක්තරා පුඟුලෙක් මඳ වූ භෝග රැසක් හෝ මහත් භෝග රැසක් හෝ හැරදමා මඳ වූ නෑ පිරිස හැර දමා, මහත් වූ හෝ නෑ පිරිස හැරදමා, කෙහෙ රවුලු බහවා, කසාවත් හැඳ ගිහිගෙන් නික් මැ පැවිදි බිම් වදී. මෙසේ 'මමත්වය හැර'.

භවතාණන් ගේ ඒ වචනය මෙ පරිදි දැනගනිමි. 'හුදෙකලා වූයේ' යන භවතාණන් කී වචනය මෙසේ මම දැනගනිමි. මෙහි එක්තරා පුඟුලෙක් අරන, රුක්මුල, පව්ව, කඳුරැළිය, ගිරිගුහාව, සොහොන, වනපෙත, එළිමහන, පිදුරු ගොඩ යන මේ විවික්ත සෙනස්නක් බෙජෙයි. මෙසේ 'එකළා වූයේ' යන භවතාණන් ගේ වචනය මම් දැනගනිමි.

'කරුණායෙහි ඇලුණේ' යන භවතාණන් ගේ වචනය මෙසේ දැනගනිමි: ''මෙහි එක්තරා පුඟුලෙක් කුළුණු සහගිය සිතින් එක් දෙසක් පැතිර වැද ගෙන වෙසෙයි. එසේ දෙවෙනි දෙසක් එසේ තෙවෙනි දෙසක්, එසේ සිවුවැනි දෙසක්, මෙසේ උඩ ද යට ද සරස ද යි හැම තන්හි සව් සතුන් කෙරෙහි ආත්ම සමතායෙන් මුළු ලොව මහත් වූ, මහද්ගත වූ, අප්‍රමාණ වූ වෛර නැති, ව්‍යාපාද රහිත කුළුණු සහගිය සිතින් පැතිර වැද ගෙන වෙසෙයි.'' මෙසේ 'කරුණාධ්‍යානයෙහි ඇලුණු' යන භවතාණන් ගේ වචනය දැන ගනිමි. වැලි එකෙක් ඇත. කරුණු කියන භවතාණන් ගේ 'ආමගන්ධ' යන්නෙහි අදහස මම් නො දනිමි.

'බ්‍රහ්මයෙනි, මිනිසුන් අතුරෙහි ආමගන්ධ නම් කවුරු ද? මොවුන් නොදන්නෙම් වෙමි. ධීරයෙනි, මෙහි ඔබ මෙ කරුණ වදරන්න. කිමෙකින් ඇවුරුණු සත්ත්ව ප්‍රජාව දුගඳ වහනය කෙරෙයි ද? අපායගාමී වේ ද? වැහුණු බඹලොව ඇත්තේ වේ ද?'' යි මහාගෝවින්ද බමුණු පුළුවුත.

''ක්‍රෝධය ද මෘෂාවාදය ද වංචාව ද මිත්‍රද්‍රෝහය ද තද මසුරු බව ද අතිමානය ද ඊර්ෂ්‍යාව ද ඉච්ඡාව (තෘෂ්ණාව) ද විජ්සාව (ලාභයෙහි අධික ආශාව) ද මෙරමා පෙළීම ද ලෝභය ද ද්වේෂය ද මදය ද මෝහය ද යන මේ තුදුස් කෙලෙසුන්හි යෙදුණු සත්ත්වයෝ ආමගන්ධරහිතයෝ නො වෙත් (ආමගන්ධය ඇත්තෝ ය),අපායගාමීහු ය, වැසුණු බඹලොව ඇත්තෝ යැ''

28. ''ආමගන්ධයන් විස්තර කොට කියන භවතාණන් ගේ වචනය මම් යම් සේ දැන ගනිම් ද, ඒ ආමගන්ධ සරුණු ගිහි ගෙහි වසන්නහු විසින් පහසුවෙන් මැඩැලියැ හැකි (පහ කළ හැකි) නො වේ. (එහෙයින්) භවත්නි, මම් ගිහි ගෙන් අනගාරික බවට පැමිණෙන්නෙමි'' යි මහාගෝවින්ද බමුණු කී ය. ''භවත් ගෝවින්ද තෙමේ යම් පැවිද්දකට කාලය සලකයි නම් මේ ඒ කාලය වේ'' යැ යි සනත්කුමාර බ්‍රහ්ම පැවැසී ය.

රෙණුරාජා මන්තනා

අථ ඛො භො මහාගොවින්දො බ්‍රාහ්මණො යෙන රෙණු රාජා තෙනුපසඞ්කමි. උපසඞ්කමිත්වා රෙණුං රාජානං එතදවොච: අඤ්ඤං’දානි භවං පුරොහිතං පරියෙසතු යො භොතො රජ්ජං අනුසාසිස්සති. ඉච්ඡාමහං භො අගාරස්මා අනාගරියං පබ්බජිතුං යථා ඛො පන මෙ සුතං බ්‍රහ්මුනො ආමගන්ධෙ භාසමානස්ස තෙ න සුනිම්මදයා අගාරං අජ්ඣාවසතා. පබ්බජිස්සාමහං භො අගාරස්මා අනගාරියන්ති.’’

‘‘ආමන්තයාමි රාජානං රෙණුං භූමිපතිං අහං,
ත්වං පජානස්සු රජ්ජෙන නාහං පොරොහිච්චෙ රමෙ’’g

‘‘සචෙ තෙ ඌනං කාමෙහි අහං පරිපූරයාමි තෙ,
යො තං හිංසති වාරෙමි භූමි සෙනාපති අහං.’’

තුවං පිතා අහං පුත්තො මා නො ගොවින්ද පාජහි’’h
‘‘න මත්ථි ඌනං කාමෙහි හිංසිතා මෙ න විජ්ජති.

අමනුස්සවචො සුත්වා තස්මා’හං න ගහෙ රමෙ,
අමනුස්සො කථංවණ්ණො කිං තෙ අත්ථං අභාසථ.i

යං ච සුත්වා ජහාසි නො ගෙහෙ අම්හෙ ච කෙවලෙ’’j
‘‘උපවුත්ථස්ස මෙ පුබ්බෙ යිට්ඨුකාමස්ස මෙ සතො.

අග්ගි පජ්ජලිතො ආසි කුසපත්තපරිත්ථතොk
තතො මෙ බ්‍රහ්මා පාතුරහු බ්‍රහ්මලොකා සනන්තනො.

සො මෙ පඤ්හං වියාකාසි තං සුත්වා න ගහෙ රමෙ’’l
‘‘සද්දහාමි අහං භොතො යං ත්වං ගොවින්ද භාසසි.

අමනුස්සවචො සුත්වා කථං වත්තෙථ අඤ්ඤථා’’m
තෙ තං අනුවත්තිස්සාම සත්ථා ගොවින්ද නො භවං.

මණී යථා වෙළුරියො අකාචො විමලො සුභො,
එවං සුද්ධා චරිස්සාම ගොවින්දස්සානුසාසනෙ’’ ති.

---

g. ආමන්ත්‍රෙමි මහාරාජ රෙණු භූමිපතෙ තව ප්‍රව්‍රජාමි ප්‍රජහිත්වා රාජ්‍යං පෞරොහිත්‍යං ච මෙ – මහාවස්තු

h. ස චෙදස්ති ඌනං කාමෙහි වයං තෙ පූරයාම තං කො වා භවන්තං හෙඨෙති . . . භවාන් පිතා වයං පුත්‍රො මා ගොවින්ද ප්‍රව්‍රජාහි – මහාවස්තු

i. න අස්ති ඌනං කාමෙහි හෙඨයිතා න විද්‍යති අමනුෂ්‍යවචනං ශ්‍රුත්වා . . . – මහාවස්තු

j. අමනුෂ්‍යා කථංවර්ණො කිං වා අර්ථමභාෂත යස්‍ය වාචං ශ්‍රුත්වා ජහාසි අස්මාකං ගෘහං ච කෙවලම් – මහාවස්තු

k. සර්වතො ය යෂ්ටුකාමස්‍ය උපවුස්තස්‍ය මෙ සතඃ අග්නි ප්‍රජ්වාලිතො ආසී කුශචීරපරිච්ඡදෙ – මහාවස්තු

l. තතො හමහි ප්‍රාදුර්භූද් බ්‍රහ්ම ලොකෙ සනාතනො යස්‍යාහං වචනං ශ්‍රුත්වා ජහාමි යුෂ්මාකං ගෘහං ච කෙවලම් – මහාවස්තු

m. ශ්‍රද්දධාම වයං භවතො යථා ගොවින්දො භාෂති අමනුෂ්‍යවචනං ශ්‍රුත්වා කථං වර්තෙම අන්‍යථා – මහාවස්තු

රේණුරාජ මන්ත්‍රණය

29. භවත්නි, ඉකබිති මහාගෝවින්ද බමුණු රේණු රජු වෙත ගියේ ය, ගොස් ඔහුට, ''යමෙක් භවත්හට අනුශාසන කරන්නේ ද, භවත් තෙමේ එසේ වූ අන් පෙරෙවියකු දුන් සොයා වා. භවත, මම ගිහි ගෙන් මහණ බිමට වදින්න ට රිසියෙමි. ආමගන්ධයන් හෙළි කොට කියන බ්‍රහ්මයා ගේ වචනය මා විසින් අසන ලද පරිදි ගිහි ගෙහි වසන්නහු විසින් ඒ ආමගන්ධයෝ පහසුවෙන් මැඩලිය නො හැක්කෝ ය. භවත, (එ හෙයින්) මම ගිහිගෙන් මහණ බිමට යන්නෙමි'' යි කීයේ ය.

''මම් පොළොවට ස්වාමි වූ රේණු රදුහු අමතමි. රජ බැවින් කටයුතු දැ ඔබ දැන ගන්නැ. මම් පෙරෙවි බවිහි නො ඇලෙමි'' යි (බමුණු කී.)

''ඉදින් ඔබට කාමයන් ගෙන් කිසිවෙක් ඌන නම්, ඒ හැම සම්පූර්ණ කරන්නෙමි. යමෙක් ඔබ වෙහෙසයි නම්, ඔහු වළක්වමි. මම් පෘථිවි-යෙහි සියලු සේනාවට ස්වාමි වෙමි. ඔබ මට පිය වෙති (පිය තන්හි සිටියෝ වෙති). මම ඔබේ පුත් වෙමි (පුත් තන්හි සිටිමි). ගෝවින්දයෙනි, අප හැර නො යනු මැනැවැ.'' යි (රජ කී ය).

''මට කාමයන් ගෙන් අඩුවෙක් නැත. මා වෙහෙසන එකෙක් ද නැත. අමනුෂ්‍යයක්හු ගේ වචනය අසා, ඔහු බස් ඇසූ හෙයින් ගිහි ගෙයි නො ඇලෙමි'' යි (බමුණු කී ය).

''යමකුට කන් දී අප ගෙවල් ද අප හැම ද හැර යන්නහු නම්, ඒ අමනුෂ්‍ය තෙම කෙසේ වූ පැහැ සටහන් ඇතියෙක් ද? හේ ඔබට කවර කරුණක් කීයේ ද?'' යි. (රජ විචාළේ ය).

''පෙර සිවු මසක් එකලා බවට පැමිණැ වුසූ යජනු කැමැති වූ ම මා විසින් (යාගවෙදිකායෙහි) ගින්න දල්වන ලදුයේ, කුසපතින් වසන ලද්දේ විය. එ විටැ සනාතන බ්‍රහ්ම තෙම බඹ ලොවින් අවුත් මෙහි මා ඉදිරියෙහි පහළ විය. හෙතෙම මගේ ප්‍රශ්න විසැඳි ය. එය අසා ගිහිගෙහි නො ඇලෙමි'' යි (බමුණු කී ය.)

''ගෝවින්දයෙනි, යමක් ඔබ යමක් කියත් ද, භවතාණන් ගේ ඒ වචනය මම් හදහමි. අමනුෂ්‍යයා ගේ වචනය අසා කෙසේ නම් (එයට පිටු පා) අන් සැටියෙකින් පැවැත්ත හැක්කාහු ද? ඒ අපි ඔබ අනුව පව-තින්නමු. ගොවින්දයෙනි, භවත්හු අප ගේ ශාස්තෘහු ය. කැඩුම් බිඳුම් නැති පිරිසිදු වූ ශෝභන වූ වෙරළු මිණ යම් සේ ද, එසේ ම ගෝවින්දයන් ගේ අනුශාසනයෙහි පිරිසිදු වැ හැසිරෙන්නමු.

"සචෙ භවං ගොවින්දො අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිස්සති, මයම්පි අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිස්සාම. අථ යා තෙ ගති සා නො ගති භවිස්සති" ති.

ඛත්තියාමන්තනා

28. අථ ඛො භො මහාගොවින්දො බ්‍රාහ්මණො යෙන තෙ ඡ ඛත්තියා තෙනුපසඞ්කමි, උපසඞ්කමිත්වා තෙ ඡ ඛත්තියෙ එතදවොච: "අඤ්ඤං' දානි භවන්තො පුරොහිතං පරියෙසන්තු, යො භවන්තානං රජ්ජෙ අනුසාසිස්සති. ඉච්ඡාමහං භො අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතුං යථා ඛො පන මෙ සුතං බ්‍රහ්මුනො ආමගන්ධෙ භාසමානස්ස, තෙ න සුනිම්මදයා අගාරං අජ්ඣාවසතා. පබ්බජිස්සාමහං භො අගාරස්මා අනගාරියන්ති." අථ ඛො භො තෙ ඡ ඛත්තියා එකමන්තං අපක්කම්ම එවං සමචින්තෙසුං. "ඉමෙ ඛො බ්‍රාහ්මණා නාම ධනලුද්ධා, යන්නූන මයං මහාගොවින්දං බ්‍රාහ්මණං ධනෙන සික්ඛෙය්‍යාමා''ති. තෙ මහාගොවින්දං බ්‍රාහ්මණං උපසඞ්කමිත්වා එවමාහංසු, "සංවිජ්ජති ඛො භො ඉමෙසු සත්තසු රජ්ජෙසු පහූතං සාපතෙය්‍යං, තතො භොතො යාවතකෙන අත්ථො තාවතකං ආහරියතන්ති."

"අලං භො මමපිදං පහූතං සාපතෙය්‍යං භවන්තානං යෙව වාහසා තමහං සබ්බං පහාය අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිස්සාමි. යථා ඛො පන මෙ සුතං බ්‍රහ්මුනො ආමගන්ධෙ භාසමානස්ස, තෙ න සුනිම්මදයා අගාරං අජ්ඣාවසතා. පබ්බජිස්සාමහං භො අගාරස්මා අනගාරියන්ති.

අථ ඛො භො තෙ ඡ ඛත්තියා එකමන්තං අපක්කම්ම එවං සමචින්තෙසුං: ඉමෙ ඛො බ්‍රාහ්මණා නාම ඉත්ථිලුද්ධා. යන්නූන මයං මහාගොවින්දං බ්‍රාහ්මණං ඉත්ථීහි සික්ඛෙය්‍යාමා'ති. තෙ මහාගොවින්දං බ්‍රාහ්මණං උපසඞ්කමිත්වා එවමාහංසු: සංවිජ්ජන්ති ඛො භො ඉමෙසු සත්තසු රජ්ජෙසු පහූතා ඉත්ථියො. තතො භොතො යාවතිකාහි අත්ථො, තාවතිකා ආනියන්තන්ති.

"අලං භො, මමපි තා චත්තාරීසා භරියා සාදිසියො තා'පාහං සබ්බා පහාය අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිස්සාමි. යථා ඛො පන මෙ සුතං බ්‍රහ්මුනො ආමගන්ධෙ භාසමානස්ස, තෙ න සුනිම්මදයා අගාරං අජ්ඣාවසතා. පබ්බජිස්සාමහං භො අගාරස්මා අනගාරියන්ති."

''ඉදින් භවත් ගෝවින්දයෝ ගිහි ගෙන් නික්ම මහණ බිමට වදනාහු නම්, අපි දු ගිහිගෙන් නික්මැ මහණ බිමට වදින්නමු. එ කලැ ඔබ ගේ යම් (පරලොවැ) ගතියෙක් වන්නේ ද එය අප ගේ ද (පරලොවැ) ගතිය වන්නේ යැ'' යි රේණු රජ කී ය.

ක්ෂත්‍රියයන් ස දෙනා ඇමැතීම

28. ඉක්බිත්තෙන් මහාගෝවින්ද බමුණු තෙම ඒ කැත් රජුන් ස දෙනා කරා එළැඹියේ ය. එළැඹ, ඒ කැත් රජුන් සදෙනා බණවා ''යමෙක් භවත්නට රජ බව්හි අනුශාසන කරන්නේ ද, එසේ වූ අන් පෙරෙවියකු භවත්හු සොයත් වා. භවත්නි, මම ගිහි ගෙන් නික් මැ මහණ බිමට වදිනු කැමැත්තෙමි. ආමගන්ධයන් පැහැදිලි කොට වදරන බඹහු ගේ වචනය යම්සේ මා විසින් අසන ලද ද එ පරිද්දෙන් එ ආමගන්ධයෝ (කෙලෙස්හු) ගිහි ගෙයි වසන්නහු විසින් පහසු සේ මැඩැලියැ නො හැකිය හ. එ හෙයින් භවත්නි, ගිහි ගෙන් නික්මැ මහණ බිමට වදනෙමි'' යි මෙ වචන කී ය. භවත්නි, එ කලැ ඒ කැත්හු ස දෙන එක් පසකට ඉවත් වැ ''මේ බමුණෝ වූ කලි ධනයෙහි ඇලුණෝ ය. අපි මහාගොවින්ද බමුණහු ධන-යෙන් සගන්නමු යි (ඔහු සිත් ගන්නමු යි) මෙසේ කල්පනා කළහ. (ඉක්බිති) ඔහු මහාගෝවින්ද බමුණහු කරා ගොස් ''භවතාණනි, මෙ සත් රාජ්‍යයන්හි බොහෝ සම්පත් ඇත. එයින් භවතාණනට යම් පමණෙකින් ප්‍රයෝජන ද එ පමණ (වුවමනා තරම) ගෙණෙනු ලැබේ ව'' යි කීහ.

''භවත්නි, කම් නැත. භවතුන් ගේ ම උපකාරයෙන් (භවතුන් දුන් බැවින් ම) රැස් වූ, මා සතු වූ ද මේ බොහෝ ධනය ඇත. මම ඒ සියල්ල හැර දමා ගිහි ගෙන් නික්ම පැවිදි වදින්නෙමි. ආමගන්ධයන් පැහැදිලි කොට වදරන බඹහු ගේ වචනය යම් සේ මා විසින් අසන ලද ද, එ පරිද්-දෙන් ඔහු ගිහි ගෙහි වසන්නහු විසින් පහසු සේ මැඩැලියැ නො හැකියහ. භවත්නි, මම ගිහි ගෙන් නික්ම පැවිදි බිමට යන්නෙමි'' යි බමුණු කී ය.

භවත්නි, ඉක්බිති ඒ කැත්හු ස දෙන එක් පැත්තකට වී ''මෙ බමුණෝ වනාහි ස්ත්‍රීන් කෙරෙහි ලොල් හ. අපි ගොවින්ද බමුණා ස්ත්‍රීන් ගෙන් සගන්නමු'' යි මෙසේ සිතූහ. (ඉක්බිති) ඔහු මහාගොවින්ද බමුණු කරා එළැඹ, ''භවතාණනි, මේ සත් රජයන්හි බොහෝ ස්ත්‍රීහු ඇත් ම ය. භවතාණනට ඔවුන් ගෙන් යම් පමණ කෙනකුගෙන් ප්‍රයෝජන ද (යම් පමණ වුව මනා ද) එ පමණ කෙනෙක් ගෙනෙනු ලැබෙත් වා'' යි මෙසේ කීහ.

''භවත්නි, කම් නැත. මගේ ඒ සතළිස් බිරියෝ ද එ බන්ද හ. උන් හැම ද හැර දමා ගිහි ගෙන් පැවිදි බිමට යන්නෙමි. ආමගන්ධයන් පැහැදිලි කොට වදරන බඹහු ගේ වචනය යම් සේ මා විසින් අසන ලද ද, ඔහු ගිහි ගෙහි වසන්නහු විසින් පහසුවෙන් මැඩැලියැ නො හැක්කැහ. භවත්නි, මම ගිහි ගෙන් නික්ම පැවිදි බිමට යන්නෙමි'' යි බමුණු කීය.

29. සචෙ භවං ගොවින්දො අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිස්සති, මයම්පි අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිස්සාම. අථ යා තෙ ගති සා නො ගති භවිස්සතීති.

"සචෙ ජහථ කාමානි යත්ථ සත්තො පුථුජ්ජනො,
ආරභව්හො දළ්හා හොථ ඛන්තීබලසමාහිතා

එස මග්ගො උජු මග්ගො එස මග්ගො අනුත්තරො,
සද්ධම්මො සබ්භි රක්ඛිතො බ්‍රහ්මලොකූපපත්තියා"ති:

30. "තෙන හි භවං ගොවින්දො සත්ත වස්සානි ආගමෙතු, සත්තන්නං වස්සානං අච්චයෙන මයම්පි අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිස්සාම. අථ යා තෙ ගති සා නො ගති භවිස්සතී"ති.

"අතිචිරං ඛො භො සත්ත වස්සානි. නාහං සක්කොමි භවන්තෙ සත්තවස්සානි ආගමෙතුං කො නු ඛො පන භො ජානාති ජීවිතානං ගමනීයො සම්පරායො මන්තායං බොද්ධබ්බං, කත්තබ්බං කුසලං චරිතබ්බං බ්‍රහ්මචරියං, නත්ථි ජාතස්ස අමරණං, යථා ඛො පන මෙ සුතං බ්‍රහ්මුනො ආමගන්ධෙ භාසමානස්ස තෙ න සුනිම්මදයා අගාරං අජ්ඣාවසතා, පබ්බජිස්සාමහං භො අගාරස්මා අනගාරියන්ති." "තෙන හි භවං ගොවින්දො ඡබ්බස්සානි ආගමෙතු –පෙ– පඤ්ච වස්සානි ආගමෙතු –පෙ– චත්තාරි වස්සානි ආගමෙතු, –පෙ– තීණි වස්සානි ආගමෙතු, –පෙ– ද්වෙ වස්සානි ආගමෙතු –පෙ– එකං වස්සං ආගමෙතු එකස්ස වස්සස්ස අච්චයෙන මයම්පි අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිස්සාම. අථ යා තෙ ගති සා නො ගති භවිස්සතී"ති.

"අතිචිරං ඛො භො එකං වස්සං, නාහං සක්කොමි භවන්තෙ එකං වස්සං ආගමෙතුං. කො නු ඛො පන භො ජානාති ජීවිතානං ගමනීයො සම්පරායො මන්තාය. බොද්ධබ්බං. කත්තබ්බං කුසලං, චරිතබ්බං බ්‍රහ්මචරියං, නත්ථි ජාතස්ස අමරණං. යථා ඛො පන මෙ සුතං බ්‍රහ්මුනො ආමගන්ධෙ භාසමානස්ස, තෙ න සුනිම්මදයා අගාරං අජ්ඣාවසතා. පබ්බජිස්සාමහං භො අගාරස්මා අනගාරියන්ති.

"තෙන හි භවං ගොවින්දො සත්ත මාසානි ආගමෙතු. සත්තන්නං මාසානං අච්චයෙන මයම්පි අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිස්සාම අථ යා තෙ ගති සා නො ගති භවිස්සතී"ති.

න. සචෙජ්ජහථ කාමානි යත්‍ර රක්තාඃ පෘථග්ජනාඃ සඤං භවෙද් දෘඪීභවථ ක්ෂාන්තිබල සමාහිතා – මහාවස්තු

ඔ. එෂ මාර්ගො බ්‍රහ්මපුරෙ එෂ මාර්ගඃ සනාතනඃ සද්ධර්මිවියිභිරාඛ්‍යාතො බ්‍රහ්මලොකොපපත්තයෙ – මහාවස්තු

29. ''ඉදින් භවත් ගෝවින්ද තෙම ගිහිගෙන් පැවිදි බිමට යන්නේ නම්, අපි දු ගිහිගෙන් පැවිදි බිමට යන්නම්හ. එවිට යමක් ඔබගේ පර ලොවැ ගතියෙක් වන්නේ ද එය අප ගේ පරලොව් ගතිය වන්නේ යැ'' යි ඒ ක්ෂත්‍රියයෝ කීහ.

''පුහුදුන් තෙමේ යමෙක්හි ඇලුණේ ද, ඉදින් ඒ කාමයන් හැර දමන්නහු නම්, ක්ෂාන්ති බලයෙන් සමන්විත ව වැර වඩවූ, වැර ඉටා එහි දැඩි වවූ.

මේ කරුණාධ්‍යාන මාර්ගය ඇද නැති මඟ වේ. මේ නිරුත්තර මඟ වේ. මේ බඹ ලොව ඉපැත්ම පිණිස සත්පුරුෂයන් විසින් රක්නා ලද සද්ධර්මය වේ.''

30. ''එසේ වී නම්, භවත් ගෝවින්ද තෙමේ සත් වසක් බලාපොරොත්තු වේ වා. සත් වසක් අයාමෙන් අපි දු ගිහි ගෙන් පැවිදි බිමට යන්නමු. එ විට ඔබට යම් පරලොව් ගතියෙක් වන්නේ ද, එය අපේ ද පරලොව් ගතිය වන්නේ යැ'' යි එ කැත් රජුහු කීහ.

''භවත්නි, සත් හවුරුද්ද ඉතා බොහෝ කලෙක් වෙයි, භවතුන් බලා සත් හවුරුද්දක් පොරොත්තු වන්නට මම නො හැකියෙමි. කවරෙක් නම් ජීවිතයේ ගතිය දන්නේ ද? පරලොව යැ යුතු ය. නුවණින් මෙ කරුණ දත යුතු ය. කුසල් කළ යුතු ය. බඹසර සැරිය යුතු ය, උපන්නහු නො මැරෙන බවෙක් නැත. යම් සේ ආමගන්ධයන් හෙළි කොට කියන ඔහු ගේ වචනය මා විසින් අසන ලද ද, එසේ ඒ ආමගන්ධයෝ ගිහිගෙයි වසන්නහු විසින් පහසු සේ මැඩැලියැ නොහැක්කාහ. භවත්නි, මම ගිහි ගෙන් නික්ම පැවිදි බිමට යන්නෙමි'' යි බමුණු කී ය. ''එසේ වී නම් භවත් ගෝවින්ද තෙම ස වසක් පොරොත්තු වේ වා . . පස් වසක් පොරොත්තු වේ වා . . සිවු වසක් පොරොත්තු වේ වා. . . තුන් වසක් පොරොත්තු වේ වා . . . දෙ වසක් පොරොත්තු වේ වා . . . එක් වසක් පොරොත්තු වේ වා. එක් වසක් ඇවෑමෙන් අපි දු ගිහි ගෙන් නික් මැ පැවිදි බිමට යන්නාම්හ. එ කලැ ඔබ ගේ යම් පරලොව් ගතියෙක් වන්නේ ද එය ම අප ගේ ද පරලොව් ගතිය වන්නේ යැ'' යි කැත්හු කීහ.

''භවත්නි, එක් වසෙක් ඉතා දික් කාලයෙකි. භවතුන් බලා එක් වසක් පොරොත්තු වන්නට මම නො හැක්කෙමි. ජීවිතයේ ගතිය (පැවැත් ම මෙතෙක් කලැයි) දන්නේ ද? පර ලොව යැ යුතු ය. මෙ කරුණ නුවණින් අවබොධ කටයුතු ය. කුසල් කළ යුතු ය. බඹසර සැරිය යුතු ය. උපන්නහු නොමියෙන බවෙක් නැත. ආමගන්ධයන් හෙළි කොට වදාරන බඹහු ගේ වචනය යම් සේ මා විසින් අසන ලද ද, එ පරිද්දෙන් ගිහි ගෙහි වසන්නහු විසින් පහසුවෙන් ඔව්හු මැඩැලියැ නො හැක්කාහ. භවත්නි, මම ගිහි ගෙන් නික්ම පැවිදිබිමට යන්නෙමි'' යි බමුණු කී.

එසේ වී නම් භවත් ගොවින්ද තෙමේ සත් මසක් පොරොත්තු වේ වා සත් මස ඇවෑමෙන් අපි දු ගිහි ගෙන් නික්ම පැවිදි බිමට යන්නමු. එ විට ඔබට යම් පරලොව් ගතියෙක් වන්නේ ද, එය අපට ද පරලොව් ගතිය වන්නේ යැ'' යි ඒ කැත්හු කිවු ය.

"අති චිරං ඛො භො සත්ත මාසානි. නාහං සක්කොමි භවන්තෙ සත්ත මාසානි ආගමෙතුං. කො නු ඛො පන භො ජානාති ජීවිතානං? ගමනීයො සම්පරායො, මන්තාය බොද්ධබ්බං කත්තබ්බං කුසලං චරිතබ්බං බ්‍රහ්මචරියං නත්ථි ජාතස්ස අමරණං. යථා ඛො පන මෙ සුතං බ්‍රහ්මුනො ආමගන්ධෙ භාසමානස්ස තෙ න සුනිම්මදයා අගාරං අජ්ඣාවසතා පබ්බජිස්සාමහං භො අගාරස්මා අනගාරියන්ති."

"තෙන හි භවං ගොවින්දො ඡ මාසානි ආගමෙතු -පෙ- පඤ්ච මාසානි ආගමෙතු -පෙ- චත්තාරි මාසානි ආගමෙතු -පෙ- තීණි මාසානි ආගමෙතු -පෙ- ද්වෙ මාසානි ආගමෙතු -පෙ- එකං මාසං ආගමෙතු -පෙ- අඩ්ඪමාසං ආගමෙතු. අඩ්ඪමාසස්ස අච්චයෙන මයම්පි අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිස්සාම. අථ යා තෙ ගති සා නො ගති භවිස්සතී"ති.

අතිචිරං ඛො භො අඩ්ඪමාසො. නාහං සක්කොමි භවන්තෙ අඩ්ඪමාසං ආගමෙතුං කො නු ඛො පන භො ජානාති ජීවිතානං. ගමනීයො සම්පරායො, මන්තාය බොද්ධබ්බං කත්තබ්බං කුසලං චරිතබ්බං බ්‍රහ්මචරියං නත්ථි ජාතස්ස අමරණං. යථා ඛො පන මෙ සුතං බ්‍රහ්මුනො ආමගන්ධෙ භාසමානස්ස තෙ න සුනිම්මදයා අගාරං අජ්ඣාවසතා. පබ්බජිස්සාමහං භො අගාරස්මා අනගාරියන්ති."

තෙන හි භවං ගොවින්දො සත්තාහං ආගමෙතු, යාව මයං සකෙ පුත්තභාතරො රජ්ජෙන[1] අනුසාසිස්සාම. සත්තාහස්ස අච්චයෙන මයම්පි අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිස්සාම. අථ යා තෙ ගති සා නො ගති භවිස්සතී"ති.

"න චිරං ඛො භො සත්තාහං, ආගමෙස්සාමහං භවන්තෙ සත්තාහන්ති"

බ්‍රාහ්මණමහාසාලාදීනං ආමන්තනා

30. අථ ඛො භො මහාගොවින්දො බ්‍රාහ්මණො යෙන තෙ සත්ත ච බ්‍රාහ්මණමහාසාලා සත්ත ච නහාතකසතානි තෙනුපසඞ්කමි. උපසඞ්කමිත්වා සත්ත ච බ්‍රාහ්මණමහාසාලෙ සත්ත ච නහාතකසතානි එතදවොච: අඤ්ඤං'දානි භවන්තො ආචරියං පරියෙසන්තු යො භවන්තානං මන්තෙ වාචෙස්සති. ඉච්ඡාමහං භො අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතුං යථා ඛො පන මෙ සුතං බ්‍රහ්මුනො ආමගන්ධෙ භාසමානස්ස තෙ න සුනිම්මදයා අගාරං අජ්ඣාවසතා. පබ්බජිස්සාමහං භො අගාරස්මා අනගාරියන්ති."

1. රජ්ජෙ (ස්‍යා)

''භවත්නි, සත් මස ඉතා බොහෝ කලෙක, භවතුන් බලා සත් මසක් පොරොත්තු වන්නට මම් නො හැක්කෙමි. භවත්නි, ජීවිත පිළිබඳ පැවැත්ම කවරෙක් නම් දනි ද? පරලොව යෑ යුතු ය. නුවණින් අවබොධ කටයුතු ය. කුසල් කළ යුතු ය. බඹසර සැරිය යුතු ය. උපන්නහු නො මියෙනු නැත. ආමගන්ධයන් හෙළි කොට වදරන බඹහු ගේ වචනය යම්සේ මා විසින් අසන ලද ද, එසේ ඒ ආමගන්ධයෝ ගිහි ගෙහි වසන්නහු විසින් සුව සේ මැඩිය නො හැක්කාහ. භවත්නි, එ බැවින් මම් ගිහි ගෙන් නික්ම පැවිදි බිමට යන්නෙමි'' යි බමුණු කී ය.

''එසේ වී නම් භවත් ගෝවින්ද තෙම ස මසක් පොරොත්තු වේ වා . . . පස් මසක් පොරොත්තු වේ වා . . . සිවු මසක් පොරොත්තු වේ වා . . . තුන් මසක් පොරොත්තු වේ වා. . . දෙ මසක් පොරොත්තු වේ වා, . . . එක් මසක් පොරොත්තු වේ වා, . . අඩ මසක් පොරොත්තු වේ වා, අඩ මස ඇවෑමෙන් අපි ද ගිහි ගෙන් නික්ම පැවිදි බිමට යන්නමු එ කලැ ඔබට යම් පරලොව් ගතියෙක් වන්නේ ද, අපට ද ඒ පරලොව් ගතිය ම වන්නේ යැ'' යි කැත්හු කිවු ය.

''භවත්නි, අඩ මස ඉතා බොහෝ කලෙකි, භවතුන් බලා අඩ මසක් පොරොත්තු වන්නට මම් නො හැක්කෙමි. භවත්නි, කවරෙක් නම් ජීවිත පිළිබඳ පැවැත්ම දනි ද? පර ලොව යෑ යුතු ය. නුවණින් මෙ කරුණු දැනගත යුතු ය කුසල් කළ යුතු ය. බඹසර සැරිය යුතු ය. උපන්නහු නොමියෙනු නැත. යම් සේ ආමගන්ධයන් හෙළි කොට කියන බඹහු ගේ වචනය මා විසින් අසන ලද ද, එ පරිදි ඒ ආමගන්ධයෝ ගිහි ගෙහි වසන්නහු විසින් සුවසේ මැඩැ ලියැ නො හැකියහ. භවත්නි, මම ගිහි ගෙන් නික්ම පැවිදි බිමට යන්නෙමි'' යි බමුණු කී ය.

''එසේ වී නම් භවත් ගොවින්ද තෙමේ අප සිය පුතුන් බෑයන් රජයෙහි අනුසස්නා තෙක් (රජය කරවන සැටි ධවුනට පුහුණු කරවන තෙක්) සතියක් පොරොත්තු වේ වා. සතිය ඇවෑමෙන් අපි ද ගිහි ගෙන් නික්ම පැවිදි බිමට යන්නමු. එ කලැ යමක් ඔබ ගේ පරලොව් ගතිය වන්නේ ද, අප ගේ පරලොව් ගතිය ද එය වන්නේ යැ'' යි ක්ෂත්‍රියයෝ ස දෙන කීහ.

''භවත්නි, සතිය බොහෝ කලෙක් නො වේ. භවතුන් බලා මම් සතියක් පොරොත්තු වන්නෙමි'' යි ගෝවින්ද බමුණු කී ය.

බමුණු මහසල් ආදීන් ඇමැතීම

30. භවත්නි, ඉක්බිති මහාගෝවින්ද බමුණු මහසලුන් සත් දෙනා ද ස්නාතකයන් හත්සිය දෙනා ද කරා එළැඹියේ ය. එළැඹ ඔවුන් බණවා ''යමෙක් භවත්නට වේදයන් කියවන්නේ ද, භවත්හු එසේ වූ ඇදුරකු සොයත් වා භවත්නි, මම් ගිහි ගෙන් නික්ම පැවිදි බිමට යන්නට කැමැත්තෙමි. ආමගන්ධයන් හෙළි කොට වදරන බඹහු ගේ වචනය යම්සේ මා විසින් අසන ලද ද, එසේ ඒ ආමගන්ධයෝ ගිහි ගෙයි වසන්නහු විසින් පහසුසේ බැහැර ලිය නො හැකිය හ. භවත්නි, (එ හෙයින්) මම් ගිහි ගෙන් නික්ම පැවිදි බිමට යන්නෙමි'' යි ගෝවින්ද බමුණු කීය.

‘‘මා භවං ගොවින්දො අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජි. පබ්බජ්ජා භො අප්පෙසක්ඛා ච අප්පලාභා ච බ්‍රහ්මඤ්ඤං මහෙසක්ඛඤ්ච මහාලාභඤ්චාති. ‘‘මා භවන්තො එවං අවචුත්ථ ‘‘පබ්බජ්ජා අප්පෙසක්ඛා ච අප්පලාභා ච, බ්‍රහ්මඤ්ඤං මහෙසක්ඛඤ්ච මහාලාභඤ්චා’’ති. කො නු ඛො භො අඤ්ඤත්‍ර මයා මහෙසක්ඛතරො වා මහාලාභතරො වා? අහං හි භො එතරහි රාජා‘ව රඤ්ඤං, බ්‍රහ්මා’ව බ්‍රහ්මානං, දෙවතා’ව ගහපතිකානං. තමහං සබ්බං පහාය අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිස්සාමි. යථා ඛො පන මෙ සුතං බ්‍රහ්මුනො ආමගන්ධෙ භාසමානස්ස, තෙ න සුනිම්මදයා අගාරං අජ්ඣාවසතා. පබ්බජිස්සාමහං භො අගාරස්මා අනගාරියන්ති. ‘‘සචෙ භවං ගොවින්දො අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිස්සති, මයම්පි අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිස්සාම. අථ යා තෙ ගති සා නො ගති භවිස්සතී’’ති.

භරියානං ආමන්තනා

31. අථ ඛො භො මහාගොවින්දො බ්‍රාහ්මණො යෙන චත්තාරීසා ච භරියා සාදිසියො තෙනුපසඞ්කමි. උපසඞ්කමිත්වා චත්තාරීසා භරියා සාදිසියො එතදවොච: යා භොතීනං ඉච්ඡති සකානි වා ඤාතිකුලානි ගච්ඡතු, අඤ්ඤං වා භත්තාරං පරියෙසතු. ඉච්ඡාමහං භොති අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතුං. යථා ඛො පන මෙ සුතං බ්‍රහ්මුනො ආමගන්ධෙ භාසමානස්ස, තෙ න සුනිම්මදයා අගාරං අජ්ඣාවසතා. පබ්බජිස්සාමහං භොති අගාරස්මා අනගාරියන්ති,’’

‘‘ත්වඤ්ඤෙව නො ඤාති ඤාතිකාමානං, ත්වං පන භත්තා භත්තුකාමානං. සචෙ භවං ගොවින්දො අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිස්සති, මයම්පි අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිස්සාම. අථ යා තෙ ගති සා නො ගති භවිස්සතී’’ති.

මහාගොවින්දපබ්බජ්ජා

32. අථ ඛො භො මහාගොපින්දො බ්‍රාහ්මණො තස්ස සත්තාහස්ස අච්චයෙන කෙසමස්සුං ඔහාරෙත්වා කාසායානි වත්ථානි අච්ඡාදෙත්වා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජි. පබ්බජිතං පන මහාගොවින්දං බ්‍රාහ්මණං සත්ත ච රාජානො ඛත්තියා මුද්ධාවසිත්තා, සත්ත ච බ්‍රාහ්මණමහාසාලා සත්ත ච න්හාතකසතානි, චත්තාරීසා ච භරියා සාදිසියො, අනෙකානි ච ඛත්තියසහස්සානි, අනෙකානි ච බ්‍රාහ්මණසහස්සානි, අනෙකානි ච ගහපතිසහස්සානි, අනෙකෙහි ච ඉත්ථාගාරෙහි ඉත්ථිකායො කෙසමස්සුං ඔහාරෙත්වා කාසායානි වත්ථානි අච්ඡාදෙත්වා මහාගොවින්දං බ්‍රාහ්මණං අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතං අනුපබ්බජිංසු. තාය සුදං භො පරිසාය පරිවුතො මහාගොවින්දො බ්‍රාහ්මණො ගාමනිගමරාජධානීසු චාරිකං චරති. යං ඛො පන භො තෙන සමයෙන මහාගොවින්දො බ්‍රාහ්මණො ගාමං වා නිගමං වා උපසඞ්කමති තත්ථ රාජා’ව හොති රඤ්ඤං, බ්‍රහ්මා’ව බ්‍රාහ්මණානං, දෙවතා’ව ගහපතිකානං.

''භවත් ගොවින්ද තෙමේ ගිහි ගෙන් නික්මැ පැවිදි බිමට නො යේ වා. භවත්නි, පැවිද්ද අල්පයශස්ක ද අල්පලාභ ඇතියෙක් ද වේ. බ්‍රාහ්මණ බව මහ යශස්ක ද මහාලාභ ඇතියෙක් ද වේ'' යැ යි බමුණු මහසල්හු ද ස්නාතකයෝ ද කීහ.

''පැවිද්ද අල්පයශස්ක අල්පලාභ එකෙකැ යි ද බමුණු බව මහා යශස්ක මහාලාභ එකෙකැ' යි ද භවත්හු නො කියත් වා. භවත්නි, මා හැර කවරෙක් නම් වඩා මහායශස්ක හෝ වඩා මහාලාභී හෝ වේ ද? භවත්නි, මම් දැන් රජුනට (සක්විති) රජක්හු බඳු වෙමි, බමුණනට බඹහු බඳු වෙමි. ගැහැවියනට සක්දෙව් බඳු වෙමි. මම් ඒ සියලු දැ හැර දමා, ගිහි ගෙන් නික්ම පැවිදි බිමට යන්නෙමි. ආමගන්ධයන් පැහැදිලි කොට වදරන බඹහු කී වචනය මා විසින් යම් සේ අසන ලද, එසේ ඒ ආමගන්ධයෝ ගිහිගෙයි වසන්නහු විසින් බැහැරලිය නො හෙනනාහ. (එහෙයින්) භවත්නි, මම් ගිහි ගෙන් නික්ම පැවිදි බිමට යන්නෙමි'' යි බමුණු කී ය.

''ඉදින් භවත් ගොවින්ද තෙමේ ගිහි ගෙයින් නික්මැ පැවිදි බිමට යන්නේ නම්, අපි දු ගිහි ගෙයින් නික්ම පැවිදි බිමට යන්නමෝ. එ කල යමක් ඔබ ගේ පරලොවැ ගතිය වන්නේ ද, අපගේත් පරලොව් ගතිය එය ම වන්නේ යැ'' යි ඒ බමුණෝත් ස්නාතකයෝත් කීහ.

බිරියන් ඇමැතුම

31. භවත්නි, ඉක්බිති මහාගෝවින්ද බ්‍රාහ්මණ තෙම (රූ වයස් ආදියෙන්) එක් බඳු වූ සතළිස් බිරියන් කරා එළැඹියේ ය. එළැඹ ඔවුන් බණවා, ''පින්වතියන් අතුරෙන් යම් තැනැත්තියක් කැමැත්ති ද, ඕ සිය නෑකුල කරා යේ වා, අන් සැමියකු හෝ සොයා ගනී වා. පින්වතියනි, මම ගිහි ගෙන් නික්ම පැවිදි බිමට යන්නට රිසියෙමි. ආමගන්ධයන් හෙළි කොට කියන බඹහු ගේ වචනය මා ඇසූ පරිදි ගිහිගෙහි වසන්නහු විසින් ඒ ආමගන්ධයන් බැහැරැ ලනු දුෂ්කර ය. (එ හෙයින්) පින්වතියනි, මම ගිහිගෙය හැර පැවිදි වන්නෙමි'' යි කී ය.

''නෑයන් පතන අපට ඔබ ම නෑයාණෝ ය, සැමියකු පතන අපට ඔබ ම සැමියාණෝ ය. භවත් ගෝවින්දයන් ගිහි ගෙන් නික්ම පැවිදි වනොත් අපිත් ගිහි ගෙන් නික්ම පැවිදි වන්නමු. එ කල ඔබට ලැබෙන පරලොව් ගතිය ම අපට ද ලැබෙන්නේ යැ යි බිරියෝ කීහ.

මහාගෝවින්ද ප්‍රව්‍රජ්‍යාව

32. භවත්නි, ඉක්බිති මහාගෝවින්ද බමුණු එ සතිය ඇවෑමෙන් කෙහෙ රැවුලු බහවා, කසා වත් හැඳ, ගිහිගෙන් පැවිදි බිමට වන. එසේ පැවිදි වූ මහාගෝවින්ද බමුණහු අනුව, මුදුනැ අබිසෙස් ලත් සත් කැත් රජහු ද, සත් බමුණු මහ සල්හු ද, ස්නාතකයෝ සත්සියය ද, එකබඳු සතළිස් බිරියෝ ද, නොයෙක් දහස් ගණන් කැත්හු ද, නොයෙක් දහස් ගණන් බමුණෝ ද, නොයෙක් දහස් ගණන් ගැහැවියෝ ද, නොයෙක් ඇතොවුරුවලින් නොයෙක් තරුණ ස්ත්‍රීහු ද කෙහෙ රැවුලු බහවා, කසාවත් හැඳ පැවිදි වූහ. භවත්නි, මහාගෝවින්ද බමුණු එසා මහ පිරිසක් විසින් පිරිවැරුණේ ගම් නියම්ගම් රජදහන්හි සැරිසරයි. භවත්නි, ඒ සමයෙහි මහාගෝවින්ද බමුණු යම් ගමකට හෝ නියම්ගමකට එළැඹෙයි ද, හේ එහි රජුනට සක්විති රජක්හු බඳු වෙයි, බමුණනට බඹහු බඳු වෙයි, ගැහැවියනට සක්දෙව් බඳු වෙයි.

තෙන ඛො පන සමයෙන මනුස්සා ඛිපන්ති වා උපක්ඛලන්ති වා, තෙ එවමාහංසු: 'නමත්‍ථු මහාගොවින්දස්ස බ්‍රාහ්මණස්ස, නමත්‍ථු සත්ත-පුරොහිතස්සා'ති.

33. මහාගොවින්දො හො බ්‍රාහ්මණො මෙත්තාසහගතෙන චෙතසා එකං දිසං ඵරිත්වා විහාසි, තථා දුතියං, තථා තතියං, තථා චතුත්ථං, ඉති උද්ධමධො තිරියං සබ්බධි සබ්බත්තතාය සබ්බාවන්තං ලොකං මෙත්තා-සහගතෙන චෙතසා විපුලෙන මහග්ගතෙන අප්පමාණෙන අවෙරෙන අබ්‍යාපජ්ජෙන ඵරිත්වා විහාසි. කරුණාසහගතෙන චෙතසා -පෙ- මුදිතාසහගතෙන චෙතසා -පෙ- උපෙක්ඛාසහගතෙන චෙතසා එකං දිසං ඵරිත්වා විහාසි. තථා දුතියං, තථා තතියං, තථා චතුත්ථං, ඉති උද්ධමධො තිරියං සබ්බධි සබ්බත්තතාය සබ්බාවන්තං ලොකං උපෙක්ඛාසහගතෙන චෙතසා විපුලෙන මහග්ගතෙන අප්පමාණෙන අවෙරෙන අබ්‍යාපජ්ජෙන ඵරිත්වා විහාසි. සාවකානඤ්ච බ්‍රහ්මලොක-සහබ්‍යතාය මග්ගං දෙසෙසි.

34. යෙ ඛො පන හො තෙන සමයෙන මහාගොවින්දස්ස බ්‍රාහ්ම-ණස්ස සාවකා සබ්බෙන සබ්බං සාසනං ආජානිංසු, තෙ කායස්ස භෙදා පරම්මරණා සුගතිං බ්‍රහ්මලොකං උපපජ්ජිංසු. යෙ න සබ්බෙන සබ්බං සාසනං ආජානිංසු, තෙ කායස්ස භෙදා පරම්මරණා අප්පෙකච්චෙ පරනිම්මිතවසවත්තීනං දෙවානං සහබ්‍යතං උපපජ්ජිංසු. අප්පෙකච්චෙ නිම්මාණරතීනං දෙවානං සහබ්‍යතං උපපජ්ජිංසු, අප්පෙකච්චෙ තුසිතානං දෙවානං සහබ්‍යතං උපපජ්ජිංසු. අප්පෙකච්චෙ යාමානං දෙවානං සහබ්‍යතං උපපජ්ජිංසු, අප්පෙකච්චෙ තාවතිංසානං දෙවානං සහබ්‍යතං උපපජ්ජිංසු, අප්පෙකච්චෙ චාතුම්මහාරාජිකානං දෙවානං සහබ්‍යතං උපපජ්ජිංසු යෙ සබ්බනිහීනං කායං පරිපූරෙසුං තෙ ගන්ධබ්බකායං පරිපූරෙසුං.

ඉති ඛො පන සබ්බෙසංයෙව තෙසං කුලපුත්තානං අමොඝා පබ්බජ්ජා අහොසි අවඤ්ඣා සඵලා සඋද්‍රයා''ති.

35. ''සරති තං භගවා''ති.

එ සමයෙහි මිනිස්සු කිවිසුම් හරනාහු හෝ කණු කටු ආදියෙකැ හැපෙන්නාහු හෝ වෙත් ද ඔහු 'මහාගෝවින්ද බමුණුහට නමස්කාර වේ වා, සත් රජුන් ගේ පෙරෙවියාට නමස්කාර වේ වා' යි මෙසේ කිහ.

33. හවත්නි, මහාගෝවින්ද බමුණු තෙම එක් දිගක් පැතිර ගෙන විසී ය. එසේදෙවෙනි දිග ද, එසේ ම තෙවෙනි දිග ද, එසේ ම සතර වන දිග ද, මෙසේ උඩ යට සරස ද යි සියලුතන්හි සර්වාත්මතායෙන් සර්වවත් ලෝකය විපුල වූ මහද්ගත වූ, අප්‍රමාණ වූ, වෛර රහිත වූ ව්‍යාපාද රහිත වූ මෛත්‍රීසහගත සිතින් පැතිර ගෙන විසී ය; කරුණා සහගත සිතින් . . . . මුදිතාසහගත සිතින් . . . උපෙක්ෂා සහගත සිතින් එක් දිශාවක් පැතිර ගෙන විසී ය. එසේ දෙවෙනි දිශාව ද . . එසේ තෙවෙනි දිශාව ද . . එසේ සිවුවන දිශාව ද පැතිර ගෙන විසී ය. මෙසේ උඩ යට සරස ද යි සියලු තන්හි සර්වාත්මතායෙන් සර්වවත් ලෝකය විපුල වූ මහද්ගත වූ අප්‍රමාණ වූ වෛර රහිත වූ ව්‍යාපාදරහිත වූ උපේක්ෂා සහගත සිතින් පැතිර ගෙන විසී ය. සව්වනට ද බඹලොවැ බඹහු හා එක් වීමට මඟ දෙසී ය.

34. හවත්නි, එ සමයෙහි මහාගෝවින්ද බමුණා ගේ යම් සවු කෙනෙක් මහාගෝවින්ද බ්‍රාහ්මණයා ගේ ශාසනය සියල්ලෙන් සියල්ල දැ නගත්තාහු ද (හෙවත් අට සමවත් හා පංච අභිඥා හා ඉපැදවූවාහු ද), ඔහු කා බුන් මරණින් මතු මනා ගති ඇති බඹ ලොවට උත්පත්ති වශයෙන් පැමිණියාහ. යම් කෙනෙක් ඔහු ගේ ශාසනය සියල්ලෙන් සියල්ල නො ම දැන ගත්තාහු ද (හෙවත් අට සමවත් හා පංච අභිඥා හා) නො ම ඉපැදවූහු ද, ඔහු කා බුන් මරණින් මතු ඇතැම් කෙනෙක් පරනිර්මිත වශවර්ත්ති දෙවියන් ගේ සහභාවයට පැමිණියා හ. ඇතැම් කෙනෙක් නිර්මාණරති දෙවියන් ගේ සහභාවයට පැමිණියාහ. ඇතැම් කෙනෙක් තුසිත දෙවියන් ගේ සහභාව-යට පැමිණියාහ. ඇතැම් කෙනෙක් යාම දෙවියන් ගේ සහභාවයට පැමිණියාහ. ඇතැම් කෙනෙක් තව්තිසා වැසි දෙවියන් ගේ සහභාවයට පැමිණියාහ. ඇතැම් කෙනෙක් සිවු මහරජයෙහි දෙවියන් ගේ සහභාවයට පැමිණියාහ. යම් කෙනෙක් හැම දෙනාට ම පහත් දෙව්මුළුවක් පුරා-ලුවෝ ද, ඔහු ගඳෙවු මුළුව පුරාලූහ.

මෙසේ එ සියලු ම කුලපුතුන් ගේ පැවිද්ද නො සිස් ද නොවඳ ද ඵල සහිත ද වැඩීම් සහිත ද වී ය.''

35. පන්සිළු තෙම දෙව් සබේ දි සනත්කුමාරයා කී මේ කථාව පවසා, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ එ පවත් සිහි කරන සේක් ද?'' යි විචාළේය.

"සරාමහං පඤ්චසිඛ, අහං තෙන සමයෙන මහාගොවින්දො බ්‍රාහ්මණො අහොසිං අහං තෙසං සාවකානං බ්‍රහ්මලොකසහබ්‍යතාය මග්ගං දෙසෙසිං. තං ඛො පන මෙ පඤ්චසිඛ, බ්‍රහ්මචරියං න නිබ්බිදාය න විරාගාය න නිරොධාය න උපසමාය න අභිඤ්ඤාය න සම්බොධාය න නිබ්බානාය සංවත්තති, යාවදෙව බ්‍රහ්ම ලොකූපපත්තියා.

ඉදං ඛො පන මෙ පඤ්චසිඛ, බ්‍රහ්මචරියං එකන්තනිබ්බිදාය විරාගාය නිරොධාය උපසමාය අභිඤ්ඤාය සම්බොධාය නිබ්බානාය සංවත්තති,ති කතමඤ්ච තං පඤ්චසිඛ, බ්‍රහ්මචරියං එකන්ත නිබ්බිදාය විරාගාය නිරොධාය උපසමාය අභිඤ්ඤාය සම්බොධාය නිබ්බානාය සංවත්තති? අයමෙව අරියො අට්ඨඞ්ගිකො මග්ගො, සෙය්‍යථීදං? සම්මාදිට්ඨි සම්මා-සඞ්කප්පො සම්මාවාචා සම්මාකම්මන්තො සම්මාආජීවො සම්මාවායාමො සම්මාසති සම්මාසමාධි. ඉදං ඛො තං පඤ්චසිඛ, බ්‍රහ්මචරියං එකන්ත-නිබ්බිදාය විරාගාය නිරොධාය උපසමාය අභිඤ්ඤාය සම්බොධාය නිබ්බානාය සංවත්තති.

36. යෙ ඛො පන මෙ පඤ්චසිඛ සාවකා සබ්බෙන සබ්බං සාසනං ආජානන්ති, තෙ ආසවානං ඛයා අනාසවං චෙතොවිමුත්තිං පඤ්ඤා-විමුත්තිං දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරන්ති යෙ න සබ්බෙන සබ්බං සාසනං ආජානන්ති, තෙ පඤ්චන්නං ඔරම්භාගියානං සඤ්ඤොජනානං පරික්ඛයා ඔපපාතිකා හොන්ති, තත්ථ පරිනිබ්බායිනො අනාවත්තිධම්මා තස්මා ලොකා. යෙ න සබ්බෙන සබ්බං සාසනං ආජානන්ති, අපෙපකච්චෙ තිණ්ණං සඤ්ඤොජනානං පරික්ඛයා තනුත්තා සකදාගාමිනො හොන්ති, සකිදෙව ඉමං ලොකං රාගදොසමොහානං ආගන්ත්වා දුක්ඛස්සන්තං කරිස්සන්ති. යෙ න සබ්බෙන සබ්බං සාසනං ආජානන්ති අපෙපකච්චෙ තිණ්ණං සඤ්ඤොජනානං පරික්ඛයා සොතාපන්නා හොන්ති අවිනිපාතධම්මා නියතා සම්බොධිපරායණා. ඉති ඛො පඤ්චසිඛ, සබ්බෙසං යෙව ඉමෙසං කුලපුත්තානං අමොඝා පබ්බජ්ජා අවඤ්ඣා සඵලා සඋද්‍රයා''ති.

ඉදමවොච භගවා, අත්තමනො පඤ්චසිඛො ගන්ධබ්බපුත්තො භගවතො භාසිතං අභිනන්දිත්වා අනුමොදිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා පදක්ඛිණං කත්වා තත්ථෙවන්තරධායී ති.

මහාගොවින්දසුත්තං ඡට්ඨං.

"පන්සිළුව, එය මම සිහි කෙරෙමි. එ සමයෙහි මම මහාගෝවින්ද බ්‍රාහ්මණ වීමි. මම ඒ සව්වනට බඹලොවැ බඹා හා ඒක්වනුවට මඟ දෙසීමි. පන්සිළුව, මගේ ඒ බඹසර සසර කලකිරෙනු පිණිස නො පැවැත්තේය. විරාගය පිණිස නො පැවැත්තේය. නිරෝධය පිණිස නො පැවැත්තේය. උපශමය (දුක් සංසිඳුවීම) පිණිස නො පැවැත්තේය. අභිඥාව පිණිස නො පැවැත්තේය. සම්බොධිය පිණිස නො පැවැත්තේය. නිවන් පිණිස නො පැවැත්තේය. වැලිදු බඹ ලොවැ ඉපැත්ම පිණිස පැවැත්තේය. පන්සිළුව, මගේ මේ බඹසර (මෙසස්න) ඒකාන්තයෙන් සසර කලකිරෙනු පිණිස, විරාගය පිණිස, නිරොධය පිණිස, ව්‍යුපශමය පිණිස, අභිඥාව පිණිස, සම්බොධය පිණිස, නිවන් පිණිස පවතී.

36. පන්සිළුව, මගේ යම් සවු කෙනෙක් මගේ ශාසනය සියල්ලෙන් සියල්ල (මගේ මුළු සස්න ම) දැනගන්නාහු ද, ඔහු ආස්‍රවයන් ගේ ක්ෂයයෙන් ආස්‍රව රහිත වූ, ඵලසමාධිය ද ඵල ඥානය ද මෙ අත්බව්හි ම තුමු වෙසෙසි-නුවණින් දැන, පසක් කොට, ලැබ වෙසෙත්. යම් කෙනෙක් මෙ සස්න සියල් ලෙන් සියල්ල (මුළු සස්න ම) නො දැන ගනිත් ද, ඔහු අවරභාගික සංයෝ-ජනයන් වැනැසීමෙන්, එහි දී පිරිනිවෙන සුලු වැ, එ ලොවින් පෙරළා නො එන සුලු වැ සුදවස් බඹලොවැ ඕපපාතික වැ උපදනාහු වෙති. යම් කෙනෙක් සස්න සියල්ලෙන් සියල්ල (මුළු සස්න ම) නො දන්නාහු ද, ඔවුන් ගෙන් ඇතැම් කෙනෙක් තුන් සංයොජනයන් ක්ෂීණ වීමෙන් රාග ද්වෙෂ මොහයන් තුනී බැවින් සෙදගැමිහු වෙත්. එක් වරක් ම මෙ ලොවට අවුත් දුක් කෙළවර කරන්නාහ. යම් කෙනෙක් සස්න සියල්ලෙන් සියල්ල නො දන්නාහු ද, ඒ ඇතැම් කෙනෙක් තුන් සංයොජනයන් ක්ෂීණ වීමෙන් අවාහි නොවැටෙන සුලු, රහත් බවට නියත වූ, සම්බොධිය (රහත්බව) ප්‍රතිෂ්ඨා කොටැති, සෝවාන්හු වෙත්. පන්සිළුව, මෙසේ ම මේ සියලු ම (සසුන් වන්) කුල පුතුන් ගේ පැවිද්ද නොසිස් වෙයි, නොවඳ වෙයි, සඵල වෙයි, වැඩීම සහිත වෙයි."

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මෙය වදාළ සේක. සතුටු වූ පන්සිළු ගඳැවු පුත් තෙම භගවත් බුදුරජුන් ගේ වචනය පිළිගෙන, අනුමොවන් කොට ඔබ ආදරයෙන් වැඳ, පැදකුණු කොට, එහි ම අතුරුදහන් විය.

සවැනි මහාගෝවින්ද සූත්‍රය නිමියේ ය.

8.

මහාසමයසුත්තං

1. එවං මෙ සුතං: එකං සමයං භගවා සක්කෙසු විහරති කපිලවත්ථුස්මිං මහාවනෙ මහතා භික්ඛුසඞ්ඝෙන සද්ධිං පඤ්චමත්තෙහි භික්ඛුසතෙහි සබ්බෙහෙව අරහන්තෙහි. දසහි ච ලොකධාතූහි දෙවතා යෙභුය්‍යෙන සන්නිපතිතා හොන්ති භගවන්තං දස්සනාය භික්ඛුසඞ්ඝඤ්ච. අථ ඛො චතුන්නං සුද්ධාවාසකායිකානං දෙවතානං[1] එතදහොසි:

''අයං ඛො භගවා සක්කෙසු විහරති කපිලවත්ථුස්මිං මහාවනෙ මහතා භික්ඛුසඞ්ඝෙන සද්ධිං පඤ්චමත්තෙහි භික්ඛුසතෙහි සබ්බෙහෙව අරහන්තෙහි. දසහි ච ලොකධාතූහි දෙවතා යෙභුය්‍යෙන සන්නිපතිතා හොන්ති භගවන්තං දස්සනාය භික්ඛුසඞ්ඝඤ්ච, යන්නූන මයම්පි යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමෙය්‍යාම. උපසඞ්කමිත්වා භගවතො සන්තිකෙ පච්චෙකං ගාථං[2] භාසෙය්‍යාමා''ති.

2. අථ ඛො තා දෙවතා සෙය්‍යථාපි නාම බලවා පුරිසො සමිඤ්ජිතං[3] වා බාහං පසාරෙය්‍ය, පසාරිතං වා බාහං සමිඤ්ජෙය්‍ය,[4] එවමෙව සුද්ධාවාසෙසු දෙවෙසු අන්තරහිතා භගවතො පුරතො පාතුරහෙසුං,[5] අථ ඛො තා දෙවතා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං අට්ඨංසු, එකමන්තං ඨිතා ඛො එකා දෙවතා භගවතො සන්තිකෙ ඉමං ගාථං අභාසි;

''මහාසමයො පවනස්මිං දෙවකායා සමාගතා,
ආගතම්හ ඉමං ධම්මසමයං දක්ඛිතායෙ අපරාජිතසඞ්ඝන්ති,''

අථ ඛො අපරා දෙවතා භගවතො සන්නිකෙ ඉමං ගාථං අභාසි;

---

1. දෙවානං – PTS සයා
2. පච්චෙකගාථං – PTS සයා
3. සම්මිංජිතං, (සීමු)
4. සම්මිංජෙය්‍ය (සීමු)
5. පාතුරහංසු PTS

8.

මහාසමය සූත්‍රය

1. මා විසින් මෙසේ අසන ලදී:

එක් සමයෙක භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ශාක්‍ය ජනපදයෙහි කිඹුල්වත් පුර අසල මහ වෙනෙහි සියලු දෙනා ම රහත් වූ භික්ෂූන් පන්සියක් පමණ වූ මහද් භික්ෂු සමූහයක් හා වැඩ වසන සේක. දස (දහසක්) ලෝදයෙනුත් භගවත් බුදුරජුන් ද බික්සඟන ද දක්නා පිණිස දෙවියෝ බෙහෙවින් මුළු දෙවුණාහු වෙත්.

එ කල්හි ''මේ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වනාහි සැහැ රටැ කිඹුල්වත් පුර අසල මහ වෙනෙහි සියලු දෙනා ම රහත් වූ භික්ෂූන් පන්සියක් පමණ වූ මහත් මහණමුළුවක් හා වැඩ වසන සේක. දස (දහසක්) ලෝදයෙන් ද භාග්‍යවතුන් වහන්සේත් භික්ෂුසංඝයාත් දක්නා පිණිස දෙවියෝ බෙහෙවින් මුළු දෙවුණාහු වෙත්. අපි ද භාග්‍යවතුන් වහන්සේ කරා එළැඹෙන්නමෝ නම්, එළැඹ භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ සමීපයෙහි එක් එක් ගයක් කියන්නමෝ නම් යෙහෙකැ'' යි සතර සුදවැසි බඹලෝ වැසි දෙවියනට මේ සිත විය.

ඉක්බිති ඒ දෙවියෝ, බල ඇති මිනිසක්හු වක් කළ අතක් දික් කරනු ද, දික් කළ අතක් වක් කරනු ද සෙයින් ම සුදවැසි දෙවියන් අතුරෙන් අතුරුදහන් වූවාහු, භගවත් බුදුරජුන් හමුයෙහි පහළ වූහ. එයට පසු ඒ දෙවියෝ භගවත් බුදුරජුන් වැඳ එක් පසෙකැ සිටියාහ. (ඔවුනතුරෙන්) එක් පසෙකැ සිටියා වූ ම එක් දෙවියෙක් භගවත් බුදුරජුන් හමුයෙහි මේ ගාථාව කී ය; (ගාථාවේ අර්ථය)

'' මහ වෙනෙහි මහ මුළුවෙකි.
දෙව්මුළුහු රැස් වූහ.
කෙලෙසුන්ගෙන් නොපැරැදුණු
සඟන දක්නට මේ දම් සමාම් ආමු. ''

එ විටැ අන් දෙවියෙක් භගවත් බුදුරජුන් වෙතැ, ''එ දහම් සමාමහී මහණහු තමන් සිත එකඟ කළහ. (තමන් සිත) ඍජු කළහ. රියසැරියක්හු රැහැන් ගෙන (රිය හසුරුවන්නා) මෙන් නැණැත්තෝ ඉඳුරන් රකිත්'' යැ යි ගයෙකින් පැවැසී ය.

"තත්‍ර භික්ඛවො සමාදහංසු චිත්තමත්තනො උජුකමකංසු,
සාරථීව නෙත්තානි ගහෙත්වා ඉන්‍ද්‍රියානි රක්ඛන්ති පණ්ඩිතා''ති.

අථ ඛො අපරා දෙවතා භගවතො සන්තිකෙ ඉමං ගාථං අභාසි:

"ඡෙත්වා ඛීලං ඡෙත්වා පලිඝං ඉන්‍දඛීලං ඌහච්ච[1] මනෙජා,
තෙ චරන්ති සුද්ධා විමලා චක්ඛුමතා සුදන්තා සුසු නාගා'ති.

අථ ඛො අපරා දෙවතා භගවතො සන්තිකෙ ඉමං ගාථං අභාසි:

"යෙ කෙචි බුද්ධං සරණං ගතාසෙ න තෙ ගමිස්සන්ති අපායභූමිං[2]
පහාය මානුසං දෙහං දෙවකායං පරිපූරෙස්සන්ති'ති.

3. අථ ඛො භගවා භික්ඛූ ආමන්තෙසි, "යෙභුය්‍යෙන භික්ඛවෙ දසසු ලොකධාතූසු දෙවතා සන්නිපතිතා හොන්ති, තථාගතං දස්සනාය භික්ඛුසඞ්ඝඤ්ච, යෙ පි තෙ භික්ඛවෙ අහෙසුං, අතීතමද්ධානං අරහන්තො සම්මාසම්බුද්ධා, තෙසම්පි භගවන්තානං එතංපරමා[3] යෙව දෙවතා සන්නිපතිතා අහෙසුං සෙය්‍යථාපි මය්හං එතරහි. යෙ පි තෙ භික්ඛවෙ භවිස්සන්ති අනාගතමද්ධානං අරහන්තො සම්මාසම්බුද්ධා, තෙසම්පි භගවන්තානං එතංපරමා යෙව දෙවතා සන්නිපතිතා භවිස්සන්ති සෙය්‍යථාපි මය්හං එතරහි. ආචික්ඛිස්සාමි භික්ඛවෙ දෙවකායානං නාමානි, කිත්තයිස්සාමි භික්ඛවෙ දෙවකායානං නාමානි, දෙසිස්සාමි භික්ඛවෙ දෙවකායානං නාමානි. තං සුණාථ සාධුකං මනසි කරොථ භාසිස්සාමී''ති. "එවම්භන්තෙ''ති ඛො තෙ භික්ඛූ භගවතො පච්චස්සොසුං. භගවා එතදවොච:

4. සිලොකමනුකස්සාමි යත්ථ භුම්මා තදස්සිතා,
යෙ සිතා ගිරිගබ්භරං[4] පහිතත්තා සමාහිතා.

පුථූ සීහා'ව සල්ලීනා ලොමහංසාභිසම්භුනො,
ඔදාතමනසා සුද්ධා විප්පසන්නා මනාවිලා.[5]

භිය්‍යො පඤ්චසතෙ ඤත්වා වනෙ කාපිලවත්ථවෙ,
තතො ආමන්තයී සත්ථා සාවකෙ සාසනෙ රතෙ.

දෙවකායා අභික්කන්තා තෙ විජානාථ භික්ඛවො.
තෙ ච ආතප්පමකරුං සුත්වා බුද්ධස්ස සාසනං.

1. ඌහච්ච (කම)
2. අපායං (සීමු.)
3. එතපරමා (සී.)
4. ගබ්භාරං (සීමු.)
5. විප්පසන්නමනාවිලා (මජසං PTS)

එ කලැ අන් දෙවියෙක් භගවත් බුදුරජුන් වෙතැ, ''ඒ තරුණ නාගයෝ (රහත්හු) පසැයි බුදුරජුන් විසින් මොනොවට දමුණාහු, කෙලෙස් හුල සිඳ, කෙලෙස් කණයම ද සිඳ, රාගද්වේෂ මෝහ ඉන්ද්‍රකීලය උදුරා පියා, තෘෂ්ණා නැති ව, පිරිසිදු වැ, නිර්මල වැ හැසිරෙත්'' යි ගයින් කී ය.

එ කලැ අන් දෙවියෙක් භගවත් බුදුරජුන් වෙතැ, ''යම් කෙනෙක් බුදුරජුන් සරණ ගියාහු ද, ඔහු අපායට නො යන්නාහ. මිනිස් කය හැර දෙව්මුළුව සපුරන්නාහ'' යි ගයින් කී ය.

3. ඉක්බිත්තෙන් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මහණුන් අමතා, ''මහණෙනි, බොහෝ සෙයින් දස (දහසක්) ලෝදුහි දෙවියෝ තථාගතයන් ද බික් සඟන ද දක්නට මුළුදෙවුණාහු වෙත්. මහණෙනි, ඉකුත් කලැ යම් සම්මා-සම්බුදු කෙනෙක් වූහු ද, ඒ භගවත් බුදුවරුන්ගේ ද, දැන් මගේ (මෙ සමයෙහි) මෙන්, මෙ පරම කොට (මෙ පමණ) ම වූ දෙවියෝ රැස් වූහ. මහණෙනි, අනාගත කල්හි යම් රහත් සම්මාසම්බුදු කෙනෙක් වන්නාහු ද, ඔවුන් ගේ ද දැන් මගේ (මෙ සමයෙහි) සෙයින්, මෙතෙක් ම (මෙ පමණ) ම දෙවියෝ රැස් වන්නාහ.

මහණෙනි, දේව සමූහයන් ගේ නම හෙළි කරන්නෙමි. මහණෙනි, දේව සමූහයන් ගේ නම් පෙහෙළි කරන්නෙමි. මහණෙනි, දෙවියන්ගේ නම් දෙසන්නෙමි. එය අසවු, මොනොවට මෙනෙහි කරවු, කියන්නෙමි'' යි වදාළ සේක.

''එසේ ය, වහන්සැ'' යි ම එ මහණහු භගවත් බුදුරජුනට පිළිවදන් ඇස්වූහ. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මෙය වදාළ සේක:

4. ''සිලොවක් කියන්නෙමි. යම් තැනෙක බූමාටු දෙවියෝ ඇත් ද, රහත්හු එ තැන් ඇසුරු කළාහු වෙත්. නිවන් කරා මෙහෙයූ සිත් ඇති, සමාධිගත සිත් ඇති, ලොමුදහ ගැනුම් මැඩැලූ, පිරිසිදු සිතැති, නො කිලිටි වූ, වෙසෙසින් පහන් වූ, නොකැලැඹුණු ඒ රහත්හු විවික්ත වූ බොහෝ සිංහයන් සේ ගිරි ගුහා ඇසුරු කළාහු වෙත්.''

කිඹුල්වත් පුර අසල වෙනෙහි දී ශාස්තෲහු සස්නැ ඇලුණු පන්සියකට වැඩි සවවන් දැන, ඉක්බිති ඔවුන් අමතා 'මහණෙනි, දේව සමූහයෝ පැමිණියාහ. ඔවුන් දිවැස් නුවණින් දනිවු' යි වදළාහ. ඔහු ද බුදුරජුන් ගේ හස්න අසා දිවැස උපදවනුවට වැර වැඩූහ.

තෙසං පාතුරහු ඤාණං අමනුස්සාන දස්සනං,
අප්පෙකෙ සතමද්දක්ඛුං සහස්සං අථ සත්තරිං.
සතං එකෙ සහස්සානං අමනුස්සානමද්දසුං,
අප්පෙකෙ'නන්තමද්දක්ඛුං දිසා සබ්බා ඵුටා අහු.[1]

5. තඤ්ච සබ්බං අභිඤ්ඤාය වවත්ථිත්වාන[2] චක්ඛුමා,
තතො ආමන්තයී සත්ථා සාවකෙ සාසනෙ රතෙ.

"දෙවකායා අභික්කන්තා තෙ විජානාථ භික්ඛවො,
යෙ වො'හං කිත්තයිස්සාමි ගිරාහි අනුපුබ්බසො.

සත්තසහස්සා තෙ යක්ඛා භුම්මා කාපිලවත්ථවා,
ඉද්ධිමන්තො ජුතිමන්තො වණ්ණවන්තො යසස්සිනො.
මොදමානා අභික්කාමුං භික්ඛූනං සමිතිං වනං,

ඡ සහස්සා හෙමවතා යක්ඛා නානත්තවණ්ණිනො.
ඉද්ධිමන්තො ජුතිමන්තො වණ්ණවන්තො යසස්සිනො,
මොදමානා අභික්කාමුං භික්ඛූනං සමිතිං වනං

6. සාතාගිරා තිසහස්සා යක්ඛා නානත්තවණ්ණිනො
ඉද්ධිමන්තො ජුතිමන්තො වණ්ණවන්තො යසස්සිනො,
මොදමානා අභික්කාමුං භික්ඛූනං සමිතිං වනං

ඉච්චෙතෙ සොළසසහස්සා යක්ඛා නානත්තවණ්ණිනො
ඉද්ධිමන්තො ජුතිමන්තො වණ්ණවන්තො යසස්සිනො,
මොදමානා අභික්කාමුං භික්ඛූනං සමිතිං වනං.

වෙස්සාමිත්තා පඤ්චසතා යක්ඛා නානත්තවණ්ණිනො
ඉද්ධිමන්තො ජුතිමන්තො වණ්ණවන්තො යසස්සිනො,
මොදමානා අභික්කාමුං භික්ඛූනං සමිතිං වනං

කුම්භීරො රාජගහිකො වෙපුල්ලස්ස නිවෙසනං,[a]
භිය්‍යො නං සතසහස්සං යක්ඛානං පයිරුපාසති
කුම්භීරො රාජගහිකො සොපාග සමිතිං වනං.

7. පුරිමඤ්ච දිසං රාජා ධතරට්ඨො පසාසති[b]
ගන්ධබ්බානං ආධිපති මහාරාජා යසස්සි සො.

---

a. කුම්භීර යක්ෂා රාජගෘහෙ විපුලෙ' සමිත් නෛවාසිකඃ
භූයඃ ශත සහස්‍රාණි යක්ෂාඃ පර්‍යුපාසන්තෙ (මහාමායූරී විද්‍යා)

b. පූර්වේණ ධෘතරාෂ්ට්‍ර සතු දක්ෂිණෙන විරූඪකඃ
පශ්චිමෙන විරූපාක්ෂඃ කුබෙරශ්චොත්තරාංදිශා (මහාවස්තු)

1. අහුං (මජසං)
2. අවෙක්ඛිත්වාන (ටීකා)

වහා ම ඔවුනට අමනුෂ්‍යයන් දක්නා නුවණ පහළ විය. ඇතැම් මහණ කෙනෙක් අමනුෂ්‍යයන් සියයක් දුටුහු, ඇතැම් මහණ කෙනෙක් දහසක් අමනුෂ්‍යයන් දුටුහු. ඇතැම් මහණ කෙනෙක් සැත්තෑදහසක් දුටුහු.

ඇතැම් මහණ කෙනෙක් සියදහසක් දුටුහු. ඇතැම් මහණ කෙනෙක් අනන්තදෙව් බඹුන් දුටුහු. සියලු දිශාවෝ දෙව්බඹුන් ගෙන් පැතිරගත්තෝ වූහ.

5. පසැස් ඇති ශාස්තෘන්වහන්සේ ඒ සියල්ල වෙසෙසි නුවණින් දැනැ වෙන් කොට දැක ඉක්බිති සස්නැ ඇලුණු ඒ සිය සව්වන් බණවා,

''මහණෙනි, දෙව්මුළුවෝ එළැඹියාහ. වචනවලින් පිළිවෙළින් ඒ යම් දෙවිකෙනකු හෙළි කරන්නෙම් ද ඔවුන් දැන ගනිවු'' යැ යි වදළ සේක.

''කිඹුල්වත්පුර වැසි, ඉදුමත්, බබළන,පැහැපත්,යශස් ඇති සත්දහසක් බුමැටු දෙවියෝ සතුටු වන්නාහු, රහත් මහණ මුළුව දක්නට වනය කරා එළැඹියාහ.

හිමවත් වැසි, නන්වැදැරුම් පැහැ සපු ඇති, ඉදුමත්, බබළන පැහැපත්, යශස් ඇති සදහසෙක් දෙවියෝ සතුටු වන්නාහු ඒ රහත් මහණ දක්නට වනය කරා එළැඹියාහ.

6. සාතගිරි පර්වතවාසී,නන්වැදැරුම් පැහැසපුව ඇති,ඉදුමත්,බබළන. පැහැපත්, යසස් ඇති තුන්දහසෙක් දෙවියෝ සතුටු වෙමින් භික්ෂු සමාගමය දක්නට වනය කරා එළැඹියාහ.

මෙසේ නන්වැදැරුම් පැහැසපු ඇති, ඉදුමත්, බබළන පැහැපත්, යශස් ඇති සොළොස් දහසෙක් දෙවියෝ සතුටු වෙමින් රහත් භික්ෂූන් ගේ සමාගමය දක්නට වනයට පැමිණියාහ.

විශ්වාමිත්‍රපර්වතවාසී, නන්වැදැරුම් පැහැසපු ඇති, ඉදුමත්, පැහැ-පත්, යසස් ඇති, පන්සියයෙක් දෙවියෝ සතුටු වෙමින් ඒ රහත් භික්ෂූන්ගේ සමාගමය දක්නට වනයට පැමිණියාහ.

රජගහ නුවර වැසි කුම්භීර නම් යක් සෙනෙවියෙක් වෙයි. විපුලගිරි පව්ව ඔහු වසන තැන ය. සිය දහසකටත් වැඩි යක්කු ඔහු ඇසුරු කෙරෙත්. රජගහවැසි ඒ කුම්භීර තෙමේ ද භික්ෂූ සමාගමය දක්නට වනයට පැමිණි යේ ය.

පුත්තා පි තස්ස බහවො ඉන්දනාමා මහබ්බලා
ඉද්ධිමන්තො ජුතිමන්තො වණ්ණවන්තො යසස්සිනො,
මොදමානා අභික්කාමුං භික්ඛූනං සමිතිං වනං.

දක්ඛිණඤ්ච දිසං රාජා විරූළ්හො තං පසාසති
කුම්භණ්ඩානං අධිපති මහාරාජා යසස්සි සො.

පුත්තා පි තස්ස බහවො ඉන්දනාමා මහබ්බලා
ඉද්ධිමන්තො ජුතිමන්තො වණ්ණවන්තො යසස්සිනො,
මොදමානා අභික්කාමුං භික්ඛූනං සමිතිං වනං.

පච්ඡිමඤ්ච දිසං රාජා විරූපක්ඛො පසාසති
නාගානඤ්ච අධිපති මහාරාජා යසස්සි සො.

පුත්තා පි තස්ස බහවො ඉන්දනාමා මහබ්බලා
ඉද්ධිමන්තො ජුතිමන්තො වණ්ණවන්තො යසස්සිනො,
මොදමානා අභික්කාමුං භික්ඛූනං සමිතිං වනං.

උත්තරඤ්ච දිසං රාජා කුවෙරො තං පසාසති
යක්ඛානඤ්ච අධිපති මහාරාජා යසස්සි සො.

පුත්තා පි තස්ස බහවො ඉන්දනාමා මහබ්බලා
ඉද්ධිමන්තො ජුතිමන්තො වණ්ණවන්තො යසස්සිනො,
මොදමානා අභික්කාමුං භික්ඛූනං සමිතිං වනං.

8. පුරිමං දිසං ධතරට්ඨො දක්ඛිණෙන විරූළ්හකො,
පච්ඡිමෙන විරූපක්ඛො කුවෙරො උත්තරං දිසං.

චත්තාරො තෙ මහාරාජා සමන්තා චතුරො දිසා
දද්දල්ලමානා අට්ඨංසු වනෙ කාපිලවත්ථවෙ.

තෙසං මායාවිනො දාසා ආගුං වඤ්චනිකා සඨා
මායා කුටෙණ්ඩු වෙටෙණ්ඩු විටූච්ච විටූඩො සහ

චන්දනො කාමසෙට්ඨො ච කින්නිඝණ්ඩු නිඝණ්ඩු ච,
පනාදො ඔපමඤ්ඤො ච දෙවසූතො ච මාතලි,
චිත්තසෙනො ච ගන්ධබ්බො නළො රාජා ජනෙසභො[1]

ආගුං පඤ්චසිඛො චෙව තිම්බරූ සූරියවච්චසා
එතෙ චඤ්ඤෙ ච රාජානො ගන්ධබ්බා සහ රාජුභි,
මොදමානා අභික්කාමුං භික්ඛූනං සමිතිං වනං.

1. ජනොසභො (සයා)

7. පෙර දිගට රජ වූ දහරට් (ධෘතරාෂ්ට්‍ර) තෙම එ දෙස පාලනය කරයි. ගන්ධර්වයනට අධිපති යශස් ඇති ඒ (වරම්) මහරජ ද මහ බලැති, ඉදුමත්, බබළන, පැහැපත්, යශස් ඇති ඉන්ද්‍ර යන නම ඇති බොහෝ වූ ඔහු පුත්තු ද සතුටු වන්නාහු භික්ෂූන් ගේ සමාගමය දක්නට වනය කරා එළැඹියාහ.

විරුළු (විරූඪක) වරම් රජ ඒ දකුණු දෙස පාලනය කෙරෙයි. කුම්භාණ්ඩ යනට අධිපති වූ ඒ යශස්වී මහරජ ද, මහත් බල ඇති, ඉදුමත්, බබළන, පැහැපත්, යශස් ඇති, ඔහුගේ ඉන්ද්‍ර නම් වූ බොහෝ පුත්තු ද සතුටු වන්නාහු භික්ෂූන්ගේ සමාගමය දක්නට වනයට පැමිණියාහ.

විරූඇසි (විරූපාක්ෂ) වරම් රජ ඒ පැසිම් දෙස පාලනය කෙරෙයි. නාගයනට අධිපති වූ යශස්වී වූ ඒ වරම් මහරජ ද, මහ බලැති, ඉදුමත්, බබළන, පැහැපත්, යශස් ඇති, ඔහු ගේ ඉන්ද්‍ර නම් වූ බොහෝ පුත්තු ද, සතුටු වන්නාහු භික්ෂුසමාගමය දක්නට වනයට එළැඹියාහ.

වෙසවුණු (කුවෙර) වරම් රජ ඒ උතුරු දිග පාලනය කෙරෙයි. යක්ෂයනට අධිපති වූ යශස්වී වූ ඒ මහරජු ද ඉන්ද්‍ර යන නමැති මහ බලැති, ඉදුමත්, ද්‍යුතිමත්, වර්ණවත්, යශස්වී වූ ඔහුගේ බොහෝ පුත්තු ද සතුටු වන්නාහු භික්ෂූන්ගේ සමාගමය දක්නට වනයට පැමිණියාහ.

8. ධෘතරාෂ්ට්‍ර වරම රජ පෙර දිග ද, විරූඪක වරම් රජ දකුණු දිග ද, විරූපාක්ෂ වරම රජ පැසිම් දිග ද, කුවෙර වරම් රජ උතුරු දිග දැයි ඒ සතර වරම මහරජුහු කිඹුල්වත් පුර වනයෙහි හාත්පසැ අතිසයින් බබළමින් සිටියාහ.

9. ඔවුන්ගේ මායාවී වූ වංචනික වූ ශඨ වූ කපට වූ කුටෙණ්ඩු, වෙටෙණ්ඩු, විටු, විටුඩ යන දසයෝ ද,

චන්‍දන, කාමසෙට්ඨ, කින්නිඝණ්ඩු, නිඝණ්ඩු, පනාද, ඕපමඤ්ඤ, දෙවියැදුරු මාතලී යන දෙවියෝද, චිත්‍ර, සේන, චිත්‍රසේන යන ගඳැවු තිදෙනා ද, නළ නම් දෙව්රජ ද, ජනවසභ දෙව්පුත් ද,

පන්සිළු දෙව්පුත් ද, තිම්බරු නම් ගඳැවු රජ ද, සුරියවච්චසා දෙව්දු ද යන මේ සියල්ලෝ ද, අන් ගඳැවු රජුහු ද සතුටු වන්නාහු සිය රජුන් සමග භික්ෂූන් ගේ සමාගමය දක්නට වනයට පැමිණියාහ.

අථාගුං[1] නාභසා නාගා වෙසාලා සහ තච්ඡකා
කම්බලස්සතරා ආගුං[2] පායාගා සහ ඤාතිභි.

යාමුනා ධතරට්ඨා ච ආගුං[3] නාගා යසස්සිනො
එරාවණො මහානාගො සොපාග සමිතිං වනං

10. යෙ නාගරාජෙ සහසා හරන්ති
දිබ්බා දිජා පක්ඛි විසුද්ධචක්ඛු,
වෙහාසයා[4] තෙ වනමජ්ඣපත්තා
චිත්‍රා සුපණ්ණා ඉති තෙසං නාමානි[5].

අභයං තදා නාගරාජානමාසි
සුපණ්ණතො ඛෙමමකාසි බුද්ධො,
සණ්හාහි වාචාහි උපව්හයන්තා
නාගා සුපණ්ණා සරණමගංසු[6] බුද්ධං.

11. ජිතා වජිරහත්ථෙන සමුද්දං අසුරා සිතා
භාතරො වාසවස්සෙතෙ ඉද්ධිමන්තො යසස්සිනො.

කාලකඤ්ජා මහාභිස්මා[7] අසුරා දනවෙඝසා
වෙපචිත්ති සුචිත්තී ච පහාරාදො නමුචි සහ.

සතඤ්ච බලිපුත්තානං සබ්බෙ වෙරොචනාමකා
සන්නය්හිත්වා බලිං සෙනං[8] රාහුභද්දමුපාගමුං,
‘සමයො’ දනි භද්දන්තෙ භික්ඛූනං සමිතිං වනං’.

12. ආපො ච දෙවා පඨවී ච තෙජො වායො තදාගමුං
වරුණා වාරුණා[9] දෙවා සොමො ච යසසා සහ.
මෙත්තාකරුණාකායිකා ආගුං දෙවා යසස්සිනො

දසෙතෙ දසධා කායා සබ්බෙ නානත්තවණ්ණිනො.
ඉද්ධිමන්තො ජුතිමන්තො වණ්ණවන්තො යසස්සිනො
මොදමානා අභික්කාමුං භික්ඛූනං සමිතිං වනං

13. වෙණ්හූ ච දෙවා[10] සහලී ච අසමා ච ද්වෙ යමා
චන්දස්සූපනිසා දෙවා චන්දමාගුං පුරක්ඛත්වා.

1. අථාගු. (සීමු)
2. ආගු. (සී)
3. ආගු (මජසං)
4. වෙහායසා (මජසං)
5. නාමං (මජසං)
6. සරණමකංසු (මජසං)
7. මහාභිංසා (PTS)
8. බලිසෙනං. (මජසං), බලීසෙනං (ස්‍යා)
9. වාරණා (මජසං)
10. වෙණ්හූ දෙවා ච. (මජසං)

තව ද ආකාශස්ථ නාගයෝ ද, විසාලා නාගපුර වැසි නාගයෝ තක්ෂක නම් නාගයන් කැටුව ආහ. කම්බල අස්සතර යන කුල දෙකේ නාගයෝ ද ප්‍රයාගවාසී නාගයෝ ද නෑයන් කැටුව ආහ.

යශස් ඇති, යමුනානදී වසන නාගයෝ ද, ධෘතරාෂ්ට්‍ර කුලයට අයත් නාගයෝ ද, ඓරාවන නම් ඒ මහානාගයා ද භික්ෂු සමාගමය දක්නට වනයට පැමිණියාහ.

10. පිරිසිදු ඇස් ඇති යම් දිව්‍ය ගරුඩ පක්ෂි කෙනෙක් නාරජුන් වහා ඩැහැගෙන යෙත් ද, ඔහු අහසින් වනයට පැමිණියාහ. චිත්‍ර ද සුපර්ණ ද යනු ඔවුන් ගේ නම් ය.

එ ද නාරජුනට අභය (බිය නැති බව) විය. බුදුරජුහු ගරුඩයන් කෙරෙන් නිරුපද්‍රැත බව කළහ. නාගයෝ ද ගරුඬයෝ ද මොළොක් බසින් උනුන් කැඳවන්නාහු බුදුරජුන් සරණ ගියාහ.

11. විදුරත් (සක්දෙව්) විසින් දිනන ලද, මුහුද ඇසුරු කළ, සක් දෙව් රජුගේ භ්‍රාතෘ වූ, ඉදුමත්, යශස් ඇති අසුරයෝ ද,

කාලකංජ දනවේසස යන නම් ඇති මහ බියකුරු අසුරයෝ ද, වේපචිත්ති සුචිත්ති යන අසුරයෝ ද, පහාරාද (ප්‍රහ්ලාද) නම් අසුර ද නමුචිහු කැටුව ආහ.

හැම දෙනා ම වේරොච යන නම් ඇති, බලි අසුරයා පුත් සිය දෙනා ද බල සෙන් සන්නද්ධ කොට ගෙන රාහු අසුරිඳු වෙත එළැඹියාහ. 'ඔබට සෙත් වේ වා'! දැන් භික්ෂූන් ගේ සමාගමය දක්නට වනයට යන්නට කල් පැමිණියේ යැ යි ඔහු සැළ කළාහ.

12. අබ් දේවතාවෝ ද පෘථිවි දේවතාවෝ ද තේජෝ දේවතාවෝ ද වායු දේවතාවෝ ද එයට ආහ. වරුණ, වාරුණ යන දෙව්හු ද සෝම දෙවියා ද යශස් නම් දෙවියා කැටුව ආහ. යශස් ඇති මෛත්‍රීකායික කරුණා කායික දෙවියෝ ද ආහ.

නන් වැදෑරුම් පැහැති දස පරිද්දෙන් වූ ඉදුමත් වූ ද්‍යුතිමත් වූ වර්ණවත් වූ යශස්වී වූ දශ දේව සමූහයෝ සතුටු වන්නාහු, භික්ෂූන් ගේ සමාගමය දක්නට වනය කරා දස අයුරෙකින් එළැඹුණාහ.

13. විෂ්ණු දෙවනිකායයේ දෙවියෝ ද, සහලී නිකායේ දෙවියෝ ද, අසම නම් නිකායේ දෙවියෝ ද යම නම් දේව නිකාය දෙකෙක දෙවියෝ ද ආහ. සඳමඬල නිසා වසන දෙවියෝ (සඳ මඬලට අධිපති) සඳු දෙව්පුතු පෙරටු කොට ආහ.

සූරියස්සූපනිසා[1] දෙවා සූරියමාගුං[2] පුරක්ඛත්වා
නක්ඛත්තානි පුරක්ඛත්වා ආගුං මන්දවලාහකා
වසූනං වාසවො සෙට්ඨො සක්කොපාග[3] පුරින්දදෙ.

දසෙතෙ දසධා කායා සබ්බෙ නානත්තවණ්ණිනො
ඉද්ධිමන්තො ජුතිමන්තො වණ්ණවන්තො යසස්සිනො
මොදමානා අභික්කාමුං භික්ඛූනං සමිතිං වනං.

14. අථාගුං සහභූ දෙවා ජලමග්ගි සිඛාරිව
අරිට්ඨකා ච රොජො ච උම්මාපුප්ඵනිභාසිනො.

වරුණා සහ ධම්මා ච අච්චුතා ච අනෙජකා
සූලෙය්‍ය රුචිරා ආගුං ආගුං වාසවනෙසිනො.

දසෙතෙ දසධා කායා සබ්බෙ නානත්තවණ්ණිනො
ඉද්ධිමන්තො ජුතිමන්තො වණ්ණවන්තො යසස්සිනො,
මොදමානා අභික්කාමුං භික්ඛූනං සමිතිං වන.

15. සමානා මහාසමානා[4] මානුසා මානුසුත්තමා
ඛිඩ්ඩාපදූසිකා ආගුං ආගුං මනොපදූසිකා.

අථාගුං හරයො දෙවා යෙ ච ලොහිතවාසිනො
පාරගා මහාපාරගා ආගුං දෙවා යසස්සිනො.

දසෙතෙ දසධා කායා සබ්බෙ නානත්තවණ්ණිනො
ඉද්ධිමන්තො ජුතිමන්තො වණ්ණවන්තො යසස්සිනො,
මොදමානා අභික්කාමුං භික්ඛූනං සමිතිං වනං.

16. සුක්කා කරම්භා[5] අරුණා ආගුං වෙඛනසා[6] සහ
ඔදාතගය්හා පාමොක්ඛා ආගුං දෙවා විචක්ඛණා.

සදාමත්තා හාරගජා මිස්සකා ච යසස්සිනො
ථනයං ආග පජ්ජන්නො[7] යො දිසා අභිවස්සති.

දසෙතෙ දසධා කායා සබ්බෙ නානත්තවණ්ණිනො
ඉද්ධිමන්තො ජුතිමන්තො වණ්ණවන්තො යසස්සිනො,
මොදමානා අභික්කාමුං භික්ඛූනං සමිතිං වන.

17. ඛෙමියා තුසිතා යාමා කට්ඨකා ච යසස්සිනො
ලම්බිතකා ලාමසෙට්ඨා ජොතිනාමා ච ආසවා,
නිම්මාණරතිනො ආගුං අථාගුං පරනිම්මිතා.

දසෙතෙ දසධා කායා සබ්බෙ නානත්තවණ්ණිනො
ඉද්ධිමන්තො ජුතිමන්තො වණ්ණවන්තො යසස්සිනො,
මොදමානා අභික්කාමුං භික්ඛූනං සමිතිං වනං.

1. සූරියස්සූපනිසා - මජසං
2. සූරියමාගුං - මජසං
3. සක්කොපාගා - මජසං
4. මහාසමනා - මජසං
5. කරුම්භා - සීමු, ස්‍යා PTS
6. වෙසනසා - මජසං
7. පජ්ජුන්නො - මජසං, සීමු. PTS.

හිරුමඬල නිසා වසන දෙවියෝ (හිරුමඬලට අධිපති) හිරුදෙව් පුතු පෙරටු කොට ගෙන ආහ. නකත් තරු ඇසිරි වසන දෙවියෝ නකත් තරුනට අධිපති දෙවියන් පෙරටු කොට ගෙන ද ආහ. මන්දවලාහක දෙවියෝ ද ආහ.

වසු දේවතාවනට නායක වූ පුරින්දද යන අපර නාමධෙයයක් ඇති සක් දෙවිඳු ද ආයේ ය.

නන් පැහැති ඉද්ධිමත් ද්‍යුතිමත් වර්ණවත් යශස්වී වූ දස දෙවනිකාය කෙනෙක් සතුටු වන්නාහු භික්ෂූන් ගේ ඒ සමාගමය දක්නට දස සැටියෙකින් වනයට ආහ.

14. ඉක්බිති සහභූ නම් දෙවියෝ ගිනිසිළු මෙන් දිලියෙන්නාහු වනයට ආහ. දියබෙරලිය මල් පැහැති අරිට්ඨක නම් දෙවියෝ ද රෝජ නම් දෙවියෝ ද, වරුණ, ධම්ම, අච්චුත, අනෝජක යන නම් ඇති දෙවියෝ ද ආහ. සූලෙයා රුචිර යන දෙවියෝ ද ආහ. වාසවනේසි නම් දෙවියෝ ද ආහ.

නන් පැහැති සෘද්ධිමත් ද්‍යුතිමත් වර්ණවත් යශස්වී වූ මේ දශ දේව-සමූහයෝ සතුටු වන්නාහු භික්ෂූන් ගේ සමාගමය දක්නට වනය කරා දස පරිද්දෙකින් ආහ.

15. සමාන, මහාසමාන, මානුස, මානුසුත්තම, ඛිඩ්ඩාපදෝසික නම් දෙවියෝ ද ආහ. මනෝපදෝසික නම් දෙවියෝ ද ආහ. ඉක්බිති හරි නම් දෙවියෝ ද ආහ. රතුවත් හඳනා යම් දෙව් කෙනෙක් ඇද් ද, ඔහු ද යශස් ඇති පාරග මහාපාරග නම් වූ දෙවියෝ ද යි මේ දස දෙව්මුළුහු භික්ෂූන් ගේ ඒ සමිතිය දක්නට වනය කරා දස පරිද්දෙකින් ආහ.

16. සුක්ක කරුම්භ වරුණ යන දෙවියෝ වේඛනස යන දෙවියන් හා ආහ. ඔදාතගය්හ පාමොක්ඛ විචක්ඛණ යන දෙවියෝ ද ආහ.

යශස් ඇති සදාමත්ත හාරගජ යන නමැති දෙවියෝ ද මිස්සක නම් දෙවියෝ ද ආහ. යමෙක් දිශාවන් තෙමන්නේ ද, ඒ පර්ජන්‍ය දෙව් ද අහස ගුගුරුවමින් ආය.

නානා වර්ණ ඇති සෘද්ධිමත් වූ ද්‍යුතිමත් වූ වර්ණවත් වූ යශස්වී වූ මේ සියලු දශ දේව සමූහයෝ සතුටු වන්නාහු භික්ෂූන් ගේ සමාගමය දක්නට දස පරිද්දෙන් වනයට ආහ.

17. කීර්තිමත් ඛේමිය නම් දෙවියෝ ද තුසිත යාම කට්ඨක ලම්බීත කාලාම සෙට්ඨ ජෝති ආසව නම් දෙවියෝ ද, නිම්මානරතී නම් දෙවියෝ ද ආහ. ඉක්බිති පරනිම්මිත නම් දෙවියෝ ද ආහ.

නන් පැහැති සෘද්ධිමත් ද්‍යුතිමත් වර්ණවත් යශස් ඇති මේ දශ දෙව නිකායයෝ සතුටු වෙමින් භික්ෂූන් ගේ සමාගමය දක්නට දස අයුරින් වනයට එළැඹියාහ.

18. සට්ඨෙ'තෙ දෙවනිකායා සබ්බෙ නානත්තවණ්ණිනො,
නාමන්වයෙන ආගඤ්ජුං[1] යෙ චඤ්ඤෙ සදිසා සහ.

පවුත්ථජාතිමඛිලං[2] ඔඝතිණ්ණමනාසවං,
දක්ඛෙමොඝතරං නාගං චන්දංව අසිතාතිගං

සුබ්‍රහ්මා පරමත්තො[3] ච පුත්තා ඉද්ධිමතො සහ,
සනඞ්කුමාරො තිස්සො ච සොපාග සමිතිං වනං,

සහස්සං බ්‍රහ්මලොකානං මහාබ්‍රහ්මාභිතිට්ඨති,
උපපන්නො ජුතිමන්තො භිස්මාකායො යසස්සි සො.

දසෙත්ථ ඉස්සරා ආගුං පච්චෙකවසවත්තිනො,
තෙසඤ්ච මජ්ඣතො ආග හාරිතො පරිවාරිතො.

19. තෙ ච සබ්බෙ අභික්කන්තෙ සඉන්දෙ[4] දෙවෙ සබ්‍රහ්මකෙ,
මාරසෙනා අභික්කාමුං[5] පස්ස කණ්හස්ස මන්දියං

'එථ ගණ්හථ බන්ධථ රාගෙන බද්ධමත්ථු වො,
සමන්තා පරිවාරෙථ මා වො මුඤ්චිත්ථ කොචි නං'.

ඉති තත්ථ මහාසෙනො කණ්හසෙනං අපෙසයි,
පාණිනා තලමාහච්ච සරං කත්වාන භෙරවං.

20. යථා පාවුස්සකො මෙඝො ථනයන්තො සවිජ්ජුකො.
තදා සො පච්චුදාවත්ති සඞ්කුද්ධො අසයංවසී.

තඤ්ච සබ්බං අභිඤ්ඤාය වවත්ථිත්වාන චක්ඛුමා
තතො ආමන්තයී සත්ථා සාවකෙ සාසනෙ රතෙ
මාරසෙනා අභික්කන්තා තෙ විජානාථ භික්ඛවො.

තෙච ආතප්පමකරුං සුත්වා බුද්ධස්ස සාසනං
වීතරාගෙහපක්කාමුං නෙසං ලොමම්පි ඉඤ්ජයුං

සබ්බෙ විජිතසඞ්ගාමා භයාතීතා යසස්සිනො
මොදන්ති සහ භූතෙහි සාවකා තෙ ජනෙසුතා''ති.

මහාසමයසුත්තං සමත්තං.

1. ආගඤ්ඡුං. සීමු, ස්‍යා. PTS
2. පවුට්ඨජාතිමඛිලං - මජසං
   පවුත්ථජාතිං අඛිලං - සීමු. PTS
3. පරමත්ථො – කා
4. සීදෙ - ස්‍යා
5. අභික්කාමි - මජසං

18. නන් පැහැති, මේ සියලු සැටෙක් දේව නිකායයෝ, තව ද තමනට සමාන යම් අන් දෙව් කෙනෙක් ඇද්ද, ඔවුන් ද කැටුවැ නම් පිළිවෙළින් ආහ.

'වැසැ නිමැවූ ජාති ඇති, කෙලෙස් හුල් නැති, සතර කෙලෙස් මහ වතුරු තිනූ, ආසව නැති අරි සඟන ද, ඔසයන් තිනූ, අගතියට නොයන (නොහොත් පව් නැති) අඳුරු පැහැ ඉක්මි සඳුහු වැනි බුදුරජු ද දකුම්හ' යි ආහ.

සෘද්ධිමත් බුදුරජු ගේ (ආයඹ) ශ්‍රාවක පුත්‍ර වූ සුබ්‍රහ්ම පරමාත්ම යන දෙවිහු ද සනත්කුමාර බඹහු හා ආහ. ඒ තිස්ස නම් බ්‍රහ්ම ද භික්ෂූන් ගේ සමාගමයට වනයට ආ ය.

මහබඹ තෙම බඹලෝ දහසක් අභිබවා සිටී. බඹලොවැ උපන්, ද්‍යුතිමත් බිහිසුණු මහකයක් ඇති, කීර්තිමත් හෙ තෙමේ ද ආයේ ය.

වෙන් වෙන්වැ තම පිරිස් සිය වශයෙහි පවත්වන, ඊශ්වර වූ බඹහු දස දෙනෙක් ද මෙහි ආහ. ඔවුන් මැදින් බඹ පිරිස විසින් පිරිවැරුණු හාරිත නම් බ්‍රහ්ම තෙම ආයේ ය.

19. එළැඹැ සිටි ඉන්ද්‍රයා සහිත බ්‍රහ්මයා සහිත ඒ සියලු දෙවියන් කරා මරසෙන්හු පැමිණියාහ. බලව මරහු ගේ මුළා වෙක සැටි!

''එවු, ගනිවු, බඳිවු, මොහු හැම රාගයෙන් බඳනා ලදුවෝ ම වෙත් වා. හාත්පසින් පිරිවරවු (වටා මුර කොට සිටිවු). තෙපි ඒ කිසිවකු දු නො මුදවු.'' මෙසේ බිහිසුණු හඬ කොට, අත්ලෙන් පොළොව පැහැර මහසෙන් (මරදෙව්පුත්) තෙම මරසෙන් එහි යැවී ය.

20. යම් සේ වැසි සමයෙහි වසින මේඝය ගර්ජනා කරනුයේ විදුලිය සහිත වනුයේ ද, එසේ ම එද ඒ මරදෙව් පුත් ඒ දෙව්පිරිස තමා වශයෙහි පැවැත්විය නුහුණුයේ, ඉතා කිපියේ, පෙරළා නැඟි ගියේ ය.

පසැස් ඇති ශාස්තෘන් වහන්සේ ඒ සියල්ල දැන, වෙසෙසා දැක, ඉක්බිති සස්නැ ඇලුණු ඒ සව්වන් බණවා, ''මහණෙනි, මරසෙනහු ආහ. ඔවුන් දැනැගනිවු යි වදළ සේක.

ඔහු ද බුදුරජුන් ගේ අනුශාසනය අසා වැර ව බූහ. පහ වූ රාග ඇති ඒ භික්ෂූන් කෙරෙන් මරසෙන්හු ඉවත් ව ගියහ. ඒ රහතුන්ගේ ලෝමයකුදු සොලොවනු නො හැකි වූහ.

ජනයා කෙරෙහි ප්‍රකට වූ ඒ සියලු බුදු සව්වෝ දිනූ මර යුද ඇතියාහු, බිය ඉක්මියාහු, එහෙයින් ම කීර්තිමත් වූවාහු, අරිසව්වන් හා සතුටු වෙත්.

සත්වැනි මහාසමය සූත්‍රය නිමියේ ය.

9.

සක්කපඤ්හ සුත්තං

එවං මෙ සුතං. එකං සමයං හගවා මගධෙසු විහරති, පාචීනතො රාජගහස්ස අම්බසණ්ඩා නාම බ්‍රාහ්මණගාමො, තස්සුත්තරතො වෙදියකෙ පබ්බතෙ ඉන්දසාලගුහායං. තෙන බො පන සමයෙන සක්කස්ස දෙවානමින්දස්ස උස්සුක්කං උදපාදි හගවන්තං දස්සනාය. අථ බො සක්කස්ස දෙවානමින්දස්ස එතදහොසි: කහං නු බො හගවා එතරහි විහරති අරහං සම්මාසම්බුද්ධොති. අද්දසා බො සක්කො දෙවානමින්දො හගවන්තං මගධෙසු විහරන්තං, පාචීනතො රාජගහස්ස අම්බසණ්ඩා නාම බ්‍රාහ්මණගාමො, තස්සුත්තරතො වෙදියකෙ පබ්බතෙ ඉන්දසාලගුහායං. දිස්වාන දෙවෙ තාවතිංසෙ ආමන්තෙසි: අයං මාරිසා හගවා මගධෙසු විහරති පාචීනතො රාජගහස්ස අම්බසණ්ඩා නාම බ්‍රාහ්මණගාමො තස්සුත්තරතො වෙදියකෙ පබ්බතෙ ඉන්දසාලගුහායං. යදි පන මාරිසා මයං තං හගවන්තං දස්සනාය උපසඞ්කමෙය්‍යාම අරහන්තං සම්මාසම්බුද්ධන්ති. එවං හද්දන්තවාති බො දෙවා තාවතිංසා සක්කස්ස දෙවානමින්දස්ස පච්චස්සොසුං.

2. අථ බො සක්කො දෙවානමින්දො පඤ්චසිබං ගන්ධබ්බදෙවපුත්තං[1] ආමන්තෙසි: අයං තාත පඤ්චසිබ හගවා මගධෙසු විහරති, පාචීනතො රාජගහස්ස අම්බසණ්ඩා නාම බ්‍රාහ්මණගාමො, තස්සුත්තරතො වෙදියකෙ පබ්බතෙ ඉන්දසාලගුහායං. යදි පන තාත පඤ්චසිබ මයං තං හගවන්තං දස්සනාය උපසඞ්කමෙය්‍යාම අරහන්තං සම්මාසම්බුද්ධන්ති''. ''එවං හද්දන්තවා''ති බො පඤ්චසිබො ගන්ධබ්බදෙවපුත්තො සක්කස්ස දෙවානමින්දස්ස පටිස්සුත්වා බෙලුවපණ්ඩුං වීණං ආදාය සක්කස්ස දෙවානමින්දස්ස අනුචරියං උපාගමි. අථ බො සක්කො දෙවානමින්දො දෙවෙහි තාවතිංසෙහි පරිවුතො පඤ්චසිබෙන ගන්ධබ්බදෙවපුත්තෙන පුරක්ඛතො. සෙය්‍යථාපි නාම බලවා පුරිසො සමිඤ්ජිතං වා බාහං පසාරෙය්‍ය පසාරිතං වා බාහං සමිඤ්ජෙය්‍ය, එවමෙව දෙවෙසු තාවතිංසෙසු අන්තරහිතො මගධෙසු පාචීනතො රාජගහස්ස. අම්බසණ්ඩා නාම බ්‍රාහ්මණගාමො, තස්සුත්තරතො වෙදියකෙ පබ්බතෙ පච්චුට්ඨාසි.

1. ගන්ධබ්බපුත්තං - ස්‍යා

9.

සක්කපඤ්හ සූත්‍රය

මා විසින් මෙසේ අසන ලදි:

එක් කලෙක භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මගද රටෙහි, රජගහ පුරයට පෙර දිගැ අඹ සඩ නම් යම් බමුණු ගමෙක් වී ද, එයට උතුරු දිගැ වේදියක නම් පව්වෙහි ඉඳුසලු ලෙනැ වැඩ වෙසෙති. එ සමයෙහි සක් දෙව්ඳුට භගවත් බුදුරජු දක්නට උත්සුක බවෙක් උපන. එ කල්හි ඔහුට 'අර්හත් සම්‍යක්සම්බුද්ධ වූ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ දැන් කොහි වැඩ වසන සේක් දෝ?' යි මේ සිත විය. සක් දෙව්ඳු මගද රටැ රජගහ නුවරට පෙර දිගැ අඹසඩ නම් යම් බමුණුගමෙක් වී ද, එයට උතුරු දිගැ වේදියක පව්වෙහි ඉඳුසල් ලෙනැ භගවත් බුදුරජුන් වැඩ වසන්නවුන් දුටුයේ ම ය. දැක, තවුතිසා වැසි දෙවියන් බණවා, ''නිදුකාණනි, මේ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මගද රටැ රජගහ නුවරට පෙර දිගින් අඹසඩ නම් යම් බමුණුගමෙක් ඇද්ද, එයට උතුරු දිගැ වේදියක නම් පව්වෙහි ඉඳුසල් ලෙනෙහි වැඩ වසන සේක. නිදුකාණනි, ඉදින් අපි ඒ අර්හත් සම්‍යක්සම්බුද්ධ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ දක්නට එළැඹෙන්නමෝ නම් ඒ ඉතා යෙහෙකැ'' යි මෙ බස් පැවැසී ය. 'එසේ ය පින්වතුන් වහන්සැ' යි ම තව්තිසා වැසි දෙවියෝ සක් දෙව්ඳුට පිළිවදන් දුන්හ.

2. ඉක්බිති සක් දෙව්ඳු පන්සිළු ගඳැවු පුතු බණවා, 'දරුව පන්සිළු, මේ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මගද රටැ රජගහ නුවරට පෙර දිගැ අඹසඩ නම් යම් බමුණු ගමෙක් ඇද්ද, එයට උතුරු දිගැ වේදියක පව්වෙහි ඉඳුසල් ලෙනැ වැඩ වසන සේක. දරුව පන්සිළුව, අපි ඒ අර්හත් සම්‍යක්සම්බුද්ධ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ දක්නා පිණිස ඔබ වෙත එළැඹෙන්නමෝ නම් ඉතා යෙහෙකැ' යි කී ය. 'එසේ ය, ඔබට වැඩෙක් වේවා' යි පන්සිළු ගඳෙවු දෙව්පුත් තෙමෙ සක් දෙව්ඳුට පිළිවදන් දී බේළුවපාණ්ඩු වීණාව ගෙන සක් දෙව්ඳු අනුව යන බවට වන (අනුව යන්නට නික්මිණ.) ඉක්බිති සක් දෙව්ඳු තව්තිසා වැසි දෙවියන් විසින් පිරිවැරුණේ පන්සිළු ගඳෙවු දෙව්පුතු විසින් පෙරටු කරන ලදුයේ බල ඇති මිනිසක්හු වක් කළ අතක් දික් කරන සේ ම දික් කළ අතක් හෝ වක් කරන සේ ම (කෙණෙහි) තව්තිසා දෙව් ලොවින් අතුරු දන් වැ මගද රටැ රජගහ නුවරට පෙර දිගැ පිහිටි අඹ සඩ බමුණු ගමට උතුරු දිගැ වේදියක පව්වෙහි පහළ විය.

3. තෙන ඛො පන සමයෙන වෙදියකො පබ්බතො අතිරිව ඔභාසජාතො හොති අම්බසණ්ඩා ච බ්‍රාහ්මණගාමො, යථා තං දෙවානං දෙවානුභාවෙන. අපිස්සුදං පරිතො ගාමෙසු මනුස්සා එවමාහංසු: ආදිත්තස්සු නාමජ්ජ වෙදියකො පබ්බතො ඣායතිස්සු[1] නාමජ්ජ වෙදියකො පබ්බතො, ජලතිස්සු[2] නාමජ්ජ වෙදියකො පබ්බතො, කිංසු නාමජ්ජ වෙදියකො පබ්බතො අතිරිව ඔභාසජාතො අම්බසණ්ඩා ච බ්‍රාහ්මණගාමො''ති සංවිග්ගා ලොමහට්ඨජාතා අහෙසුං. අථ ඛො සක්කො දෙවානමින්දො පඤ්චසිඛං ගන්ධබ්බදෙවපුත්තං ආමන්තෙසි: දුරුපසඞ්කමා ඛො තාත පඤ්චසිඛ තථාගතා මාදිසෙන, ඣායී ඣානරතා, තදන්තරපටිසල්ලීනා[3]. යදි පන ත්වං තාත පඤ්චසිඛ භගවන්තං පඨමං පසාදෙය්‍යාසි, තයා තාත පඨමං පසාදිතං පච්ඡා මයං තං භගවන්තං දස්සනාය උපසඞ්කමෙය්‍යාම අරහන්තං සම්මාසම්බුද්ධන්ති.'' ''එවං භද්දන්තවා''ති ඛො පඤ්චසිඛො ගන්ධබ්බදෙවපුත්තො සක්කස්ස දෙවානමින්දස්ස පටිස්සුත්වා බෙලුවපණ්ඩුවීණං[4] ආදාය යෙන ඉන්දසාලගුහා තෙනුපසඞ්කමි. උපසඞ්කමිත්වා එත්තාවතා මෙ භගවා නෙව අතිදූරෙ භවිස්සති න අච්චාසන්නෙ සද්දඤ්ච මෙ සොස්සතී'ති එකමන්තං අට්ඨාසි. එකමන්තං ඨිතො ඛො පඤ්චසිඛො ගන්ධබ්බදෙවපුත්තො බෙලුවපණ්ඩුවීණං අස්සාවෙසි. ඉමා ච ගාථා අභාසි බුද්ධූපසංහිතා ධම්මූපසංහිතා සඞ්ඝූපසංහිතා අරහන්තූපසංහිතා කාමූපසංහිතා:

4. වන්දෙ තෙ පිතරං භද්දෙ තිම්බරුං සූරියවච්චසෙ,
යෙන ජාතා'සි කල්‍යාණී ආනන්දජනනී මම.

වාතො'ව සෙදතං[5] කන්තො පානීයං'ව පිපාසතො,
අඞ්ගීරසී පියාමෙ'සි ධම්මො අරහතාමිව.

ආතුරස්සෙව භෙසජ්ජං භොජනං'ව ජිඝච්ඡතො,
පරිනිබ්බාපය මං භද්දෙ ජලන්තමිව වාරිනා.

---

1. ඣායතිස්සු (මජසං), ඣායතස්සු (සයා)
2. ජලතිස්සු (මජසං), ජලතස්සු (සයා) ජලිතස්සු (PTS)
3. තදන්තරා පටිසල්ලීනා (මජසං), තදනන්තරං (සයා, කා, PTS)
4. වෙළුවපණ්ඩුවීණා - (සයා)
5. සෙදනං, PTS

3\. එ සමයෙහි වනාහි දෙවියන් ගේ දෙව් තෙදින් සෙයින් වෙදියක පව්ව ද අඹසඬු බමුණු ගම ද ඉතා ම බැබැලුණේ විය. ඒ කොතරම් මහත් වැ බැබැලුණේ ද යත හොත්: අවට ගම්හි මිනිස්සු ''අද වේදියක පව්ව ගිනි ඇවිලගත්තේ වන, අද වේදියක පව්ව දැවෙන්නේ වන. අද වේදියක පව්ව දූල්වෙනුයේ වන, අඹසඬු නියම්ගම ද ඉතා ම එකලු වැ ඇතැ' යි සතුටු සොම්නස් වැ පිපි ගිය ලොම් ඇත්තෝ වූහ.

එක ලැ සක්දෙවිඳු ගඳෙවු දෙව්පුත් පන්සිළුහු බණවා:, ''දරුව පන්සිළු, දහන් කරන, දහන්හි ඇලුණු, මෙ දූන් චිත්තවිවේකයෙහි යෙදුණු තථාගතයන් කරා මා වැන්නක්හු විසින් දුක සෙ එළැඹිය යුතු ද! දරුව පන්සිළු, ඉදින් තෝ පළමු කොට භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ගේ සිත් ගත්තෙහි වී නම්, දරුව, පළමු කොට තා විසින් පහදවා ගන්නා ලද සිතැති ඒ භගවත් අර්හත් සම්‍යක්සම්බුද්ධයන් වහන්සේ දක්නට පසු වැ අපි එළැඹෙන්නම හ' යි කී ය. පන්සිළු ගඳෙවු දෙව්පුත් 'එසේ යැ, ඔබට වැඩෙක් වේව'' යි සක් දෙවිඳු කී බස පිළිගෙන, බෙළුවපාණ්ඩු වීණාව ගෙනැ, ඉඳු සලු ලෙන කරා එළැඹියේ ය, එළැඹ, 'මෙතෙකින් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මට ඉතා දුර ද නො වන්නේ ය, ඉතා ළං ද නො වන්නේ ය, මගේ කටහඬ ද ඔබ අසන්නාහ' යි සිතා, එක් පසෙක සිටියේ ය. එක් පසෙක සිටියේ ම බෙළුව පාණ්ඩු වීණාව හැඬැවී ය. බුදුරජුන් පිළිබඳ වූ ද දහම පිළිබඳ වූ ද රහතුන් පිළිබඳ වූ ද කාමගුණ හා පිළිබඳ වූ ද මෙ ගාථා ගැයී ය:

ගාථාවල අදහස :

4\. ''ළහිරුරැස් බඳු සිරුර කැලුම් ඇති, හැම සිරුරඟින් හොබනා, මට සතුට දනවන සොඳුරිය, තෝ යමක්හු කරණ කොට ගෙන උපන් නෙහි ද, තී ගේ පිය වූ ඒ **තිම්බරු** නම් ගඳැවු රජුහු වඳිමි.

'ළහිරු රස් සෙයින් නැඟෙන සිරුරු කැලුම් ඇත්තිය, හොබනා අඟපසඟ ඇත්තිය, මට සතුට දෙනුවිය, සොඳුර, යමක්හු කරණ කොට ගෙන තෝ උපන්නෙහි ද, තී ගේ පිය වූ **තිම්බරු** නම් ගඳෙවු රජුහු වඳිමි.

සොසුලුවනට සුළඟ සේ ද, පැවැසියනට පැන් සේ ද, රහත්නට දහම් සේ ද තෝ මට ප්‍රියයෙහි ය.

ගිලන්හට බෙහෙද සේ ද, සා ඇතියනට බොජුන් සේ ද තෝ මට ප්‍රියයෙහි ය. සොඳුර, ඇවිලෙන ගින්න දියෙන් සේ (තී නිසා උපන් කාමරාග දැවිල්ලෙන් තැවුණු) මා නිවව.

සීතොදකං[1] පොක්ඛරණිං යුත්තං[2] කිඤ්ජක්ඛරෙණුනා,
නාගො ඝම්මාභිතත්තො'ව ඔගාහෙ තෙ ථනූදරං.

අච්චඞ්කුසොව නාගො'ව ජිතම්මෙ තුත්තතොමරං,
කාරණං නප්පජානාමි සම්මත්තො ලක්ඛණූරුයා.

තයි ගෙධිතචිත්තො'ස්මි චිත්තං විපරිණාමිතං,
පටිගන්තුං න සක්කොමි වඞ්කඝස්සො'ව අම්බුජො.

වාමූරු සජ මං භද්දෙ සජ මං මන්දලොචනෙ,
පලිස්සජ මං කල්‍යාණි එතම්මෙ අභිපත්ථිතං.

අප්පකො වත මෙ සන්තො කාමො වෙල්ලිතකෙසියා,
අනෙකභාවො[3] සමපාදි[4] අරහන්තෙ'ව දක්ඛිණා.

යම්මෙ අත්ථි කතං පුඤ්ඤං අරහන්තෙසු තාදිසු,
තම්මෙ සබ්බඞ්ගකල්‍යාණි තයා සද්ධිං විපච්චතං

යම්මෙ අත්ථි කතං පුඤ්ඤං අස්මිං පඨවිමණ්ඩලෙ,
තම්මෙ සබ්බඞ්ගකල්‍යාණි තයා සද්ධිං විපච්චතං

සක්‍යපුත්තො'ව ඣානෙන එකොදි නිපකො සතො,
අමතං මුනි ජිගිංසානො තමහං සූරියවච්චසෙ.

යථාපි මුනි නන්දෙය්‍ය පත්වා සම්බොධිමුත්තමං,
එවං නන්දෙය්‍යං කල්‍යාණි මිස්සීභාවඞ්ගතො තයා.

සක්කො චෙ මෙ වරං දජ්ජා තාවතිංසානමිස්සරො,[a]
නාහං භද්දෙ වරෙය්‍යාහෙ එවං කාමො දළ්හො මම

සාලං'ව න චිරං ඵුල්ලං පිතරං තෙ සුමෙධසෙ,
වන්දමානො නමස්සා'මි යස්සාසෙතාදිසී පජා ති.

1. සීතොදකිං–සීමු, PTS,
2. යුතං–සීමු, PTS,
3. අනෙකභාගො, PTS
4. සමපාද, PTS

a ශක්‍රශ්ච මෙ වරං දද්‍යාත් ත්‍රයස්ත්‍රිංශානාමීශ්වරඃ (මහාවස්තු)

ගිම් තැවුලෙන් බෙහෙවින් තැවුණු ඇතක්හු පියුම් කෙසුරුයෙන් යුත් සිහිල් දිය ඇති පොකුණකට බස්නහු සෙයින් (කවර ද) මම් ති ගේ තනබඩ තුරට බස්නෙම් දෝ!

අකුස ඉක්මි (අකුසින් මැඩැලිය නො හෙන) ඇතක්හු 'කම්මුල විඳුනා කටුවත් පා විදුනා කටුවත් මා විසින් දිනන ලද' යි මදයෙන් මත් බැවින් කරුණු නො දන්නා සේ, ති ගේ ලක්ෂණ සම්පන්න ඌරු යුගලයෙන් මත් වූ මම් රාගය දුරු ලන්නට කිසි දු කරුණක් නො දනිමි.

ති කෙරෙහි ගිජු වූ සිතැත්තෙමි. ම සිත පෙරළී ගියේ ය. බිලිය ගිල ගත් මසක්හු සෙයින් ති කෙරෙහි බැඳුණු සිත මුද ගන්නට නො හැක්කෙමි.

මනා ඌරු යුගලයක් ඇති සොඳුර, මා වැලැඳැ ගන්න. මඳ බැල් මෙන් බලන ඇසැත්තිය මා වැලැ ඳැ ගන්න, කල්‍යාණිය, මා හාත්පසින් වැලැඳැ ගන්න. මෙය මා වෙසෙසින් පැතූ දෑ ය.

රහතක්හට දුන් මඳ වූ ද දක්ෂිණාව මහත් පල දෙන්නා සේ, අක් බඹුරු කෙහෙ ඇති ති කෙරෙහි මට ඇති වූ ස්වල්ප (එක්) කාමුක සිත දූන් නොයෙක් බව් ඇත්තේ (මහත් බවට පැමිණියේ) වෙයි.

සියලු අවයවයන්හි සොඳුරු බව ඇත්තිය, අට ලෙෝ දහමින් නො සැලෙන රහතුන් විෂයයෙහි මා කළ යම් පිනෙක් ඇද්ද, එය ති සහිතවූ මට පල දේවා.

හැම අවයවයන්හි සොඳුරු බව ඇත්තිය, මේ පොළෝ මඬලැ මා කළ යම් පිනෙක් ඇද්ද, ඒ සියල්ල ති සහිත වූ මට පල දේ වා.

සූර්‍ය්‍ය වර්චසාව, සැහැපුත් මුනිඳු දහන් වැඩීමෙන් එකඟ සිතැති වැ, ප්‍රඥායෙන් යුක්ත වැ, සිහි ඇති වැ නිවන් සොයා ගියා සේ, මම ති සොයා යෙමි.

කල්‍යාණි අඟ පසඟ ඇත්තිය, සැහැමුනිඳු උතුම් සම්බෝධිය ලැබ යම් සේ සතුටු වූහු ද, එසේ ම මම ති හා ඒක්විම ලැබුයෙම් සතුටු වන්-නෙමි.

තවතිසා වැස්සනට අධිපති සක් දෙවිඳු මට වරයක් දෙන්නේ වී නම්, සොඳුර, දෙ දෙව් ලොව රජයද හැරපියා ති ම පතන්නෙමි. ති කෙරෙහි මා ඇල්ම මේ සා දැඩි ය.

සොඳුරු නුවණැත්තිය, යමකුහට ති සේ වූ දුවක් ඇද්ද, බොහෝ කලකට පසු අළුතැ පිපුණු සළ් රුකක් බඳු (ති නිසා සිරිමත් වූ) ති ගේ ඒ පියා වඳිමින් නමදිමි.''

5. එවං වුත්තෙ භගවා පඤ්චසිඛං ගන්ධබ්බදෙවපුත්තං එතදවොච: 'සංසන්දති ඛො තෙ පඤ්චසිඛ තන්තිස්සරො ගීතස්සරෙන ගීතස්සරො ච තන්තිස්සරෙන. න ච පන තෙ පඤ්චසිඛ තන්තිස්සරො ගීතස්සරං අතිවත්තති. ගීතස්සරො ච තන්තිස්සරං. කදා සංයූළ්හා පන තෙ පඤ්චසිඛ ඉමා ගාථා බුද්ධූපසංහිතා ධම්මූපසංහිතා, සඞ්ඝූපසංහිතා අරහන්තූපසංහිතා කාමූපසංහිතා'ති.

එකමිදං භන්තෙ සමයං භගවා උරුවෙලායං විහරති නජ්ජා නෙරඤ්ජරාය තීරෙ අජපාලනිග්‍රොධමූලෙ පඨමාභිසම්බුද්ධො. තෙන ඛො පනාහං භන්තෙ සමයෙන භද්දානාම සූරියවච්චසා තිම්බරුනො ගන්ධබ්බරඤ්ඤො ධීතා තමභිකඞ්ඛාමි, සා ඛො පන භන්තෙ භගිනී පරකාමිනී හොති. සිඛණ්ඩී නාම මාතලිස්ස සඞ්ගාහකස්ස පුත්තො තමභිකඞ්ඛති. යතො ඛො අහං භන්තෙ තං භගිනිං නාලත්ථං කෙනචි පරියායෙන, අථාහං බෙලුවපණ්ඩුවීණං ආදාය යෙන තිම්බරුනො ගන්ධබ්බරඤ්ඤො නිවෙසනං තෙනුපසඞ්කමිං. උපසඞ්කමිත්වා බෙලුවපණ්ඩුවීණං අස්සාවෙසිං, ඉමා ච ගාථායො අභාසිං බුද්ධූපසංහිතා ධම්මූපසංහිතා සඞ්ඝූපසංහිතා අරහන්තූපසංහිතා කාමූපසංහිතා.

වන්දෙ තෙ පිතරං භද්දෙ තිම්බරුං සූරියවච්චසෙ,
යෙන ජාතාසි කල්‍යාණි ආනන්දජනනී මම. -පෙ-

සාලංව න චිරං ඵුල්ලං පිතරං තෙ සුමෙධසෙ,
වන්දමානො නමස්සාමි යස්සා සෙතාදිසී පජාති.

6. එවං වුත්තෙ භන්තෙ භද්දා සූරියවච්චසා මං එතදවොච: න ඛො මෙ මාරිස සො භගවා සම්මුඛා දිට්ඨො. අපි ච සුතො යෙව මෙ සො භගවා දෙවානං තාවතිංසානං සුධම්මායං සභායං උපනච්චන්තියා, යතො ඛො ත්වං මාරිස තං භගවන්තං කිත්තෙසි හොතු නො අජ්ජ සමාගමොති. 'සො යෙව නො භන්තෙ තස්සා භගිනියා සද්ධිං සමාගමො අහොසි, න ච දානි තතො පච්ඡා''ති.

අථ ඛො සක්කස්ස දෙවානමින්දස්ස එතදහොසි: පටිසම්මොදති ඛො පඤ්චසිඛො ගන්ධබ්බදෙවපුත්තො භගවතා, භගවා ච පඤ්චසිඛෙනා''ති.

5. පන්සිළුහු මෙසේ කී කල්හි භාග්‍යවතුන්වහන්සේ ඔහු අමතා, ''පන්සිළුව, තගේ වෙණෙහි තත් හඬ තගේ ගී හඬ හා ද, තගේ ගී හඬත් තත් හඬ හා ද සැසැඳේ. පන්සිළුව, තගේ තත් හඬ ගී හඬ නො ඉක්මෙයි. තගේ ගී හඬත් තත්හඬ ඉක්මැ නො යෙයි. පන්සිළුව, බුදුගුණ අසළ, දහම් ගුණ අසළ, සඟ ගුණ අසළ, රහත් ගුණ අසළ, කම් ගුණ අසළ, මේ ගාථා තා විසින් කවර දක රැඳැයිණි දැ?'' යි අසා වදළ සේක.

''වහන්ස, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ බුදු වූ අළුත එක් සමයෙක උරුවෙල් දනවුයෙහි නිල්දලා ගං තෙර අජපල් නුග මුලැ වැඩ වෙසෙති. වහන්ස, එ සමයෙහි මම තිම්බරු නම් ගඳැවු රජුහු දූ වූ හිරුරස් බඳු ශෝභා ඇති භද්‍රා නම් යම් දෙවඟනක් වේ ද, ඇය පතන්නෙම් වීමි. වහන්ස, ඒ ගඳැවු දූ අනෙකක්හු පතන්නී ය. මාතලී නම් රියැදුරා පුත් සිඛණ්ඩී නම් ගඳැවු පුතෙක් ඇත. ඕ ඔහු පතන්නී ය, වහන්ස, යම් විටෙක කිසිදු කරුණෙකින් ඒ ගඳෙවු දුව නො ලදුයෙම් ද, එ විට මම බෙළුව පණ්ඩු වීණාව ගෙන, තිම්බරු ගඳැවු රජුහු නිවෙස කරා එළැඹියෙමි, එළැඹ ඒ වෙණ හැඬැවීමි. බුදුගුණ අසළ, දහම් ගුණ අසළ, සඟ ගුණ අසළ, රහත් ගුණ අසළ, කාමගුණ අසළ, මේ ගාථා ද ගැයීමි.

''ළහිරු රස්බඳු සිරුරු කැලුමැති හැම සිරුරඟින් හොබනා, මට සතුට දනවන සොඳුරිය, තෝ යමක්හු කරණකොටගෙන උපන්නෙහි ද, තිගේ පිය වූ ඒ තිම්බරු නම් ගඳැවු රජුහු වඳිමි . . . .

සොඳුරු නුවණැත්තිය, යමකු හට තී සේ වූ දූවක් ඇද්ද, බොහෝ කලකට පසු අළුතැ පිපුණු සල් රුකක් බඳු (තී නිසා සිරිමත් වූ) තිගේ ඒ පියා වඳිමින් නමදිමි'' යි.

6. වහන්ස, මෙසේ මා ගැයූ කල්හි සූර්යවර්චසී නම් වූ ඒ භද්‍රා තොමෝ ''තිදූකාණනි, ඒ භාග්‍යවතුන්වහන්සේ මා විසින් හමුයෙහි නො දක්නා ලද සේක. එතෙකුදු වුවත් තව්තිසා වැසි දෙවියන් ගේ සුදම් සෙබෙහි නටන මා විසින් ඒ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ අසන ලදහ. (ඒ භාග්‍යවතුන් ගේ තතු අසන ලදුයේ ය). තිදූකාණනි, යම් හෙයෙකින් ඔබ ඒ භගවත් බුදු රජුන් ගේ ගුණ කියත් ද, එ හෙයින් අද අපගේ සමාගමය වේ වා' යි කිවු ය. වහන්ස, එ ද ඒ දෙව් දූ හා සමාගමය විය. එයින් පසු දැන් (මෙ දවස දක්වා) එසේ වූ සමාගමයෙක් නො වී යැ'' යි පන්සිළු කී ය.

එ විට සක්දෙව්ඳුට ''පන්සිළු ගඳැවු දෙව්පුත් භගවත් බුදුරජුන් හා කතා බස් කෙරෙයි. භගවත්හු ද පන්සිළු හා කතා කෙරෙති' යි මෙ සිත විය.

1. ඇසුරු කළ

7. අථ ඛො සක්කො දෙවානමින්දො පඤ්චසිඛං ගන්ධබ්බදෙවපුත්තං ආමන්තෙසි: අභිවාදෙහි මෙ ත්වං තාත පඤ්චසිඛ භගවන්තං: සක්කො භන්තෙ දෙවානමින්දො සාමච්චො සපරිජනො භගවතො පාදෙ සිරසා වන්දතී'ති:

'එවං භද්දන්තවා'ති ඛො පඤ්චසිඛො ගන්ධබ්බදෙවපුත්තො සක්කස්ස දෙවානමින්දස්ස පටිස්සුත්වා භගවන්තං අභිවාදෙසි: 'සක්කො භන්තෙ දෙවානමින්දො සාමච්චො සපරිජනො භගවතො පාදෙ සිරසා වන්දතී'ති.

'එවං සුඛී හොතු පඤ්චසිඛ සක්කො දෙවානමින්දො සාමච්චො සපරිජනො, සුඛකාමා හි දෙවා මනුස්සා අසුරා නාගා ගන්ධබ්බා, යෙ චඤ්ඤෙ සන්ති පුථුකායා'ති.

එවඤ්ච පන තථාගතා එවරූපෙ මහෙසක්ඛෙ යක්ඛෙ අභිවදන්ති.

8. අභිවදිතො සක්කො දෙවානමින්දො භගවතා ඉන්දසාලගුහං පවිසිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං අට්ඨාසි. දෙවා පි තාවතිංසා ඉන්දසාලගුහං පවිසිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං අට්ඨංසු. පඤ්චසිඛොපි ගන්ධබ්බදෙවපුත්තො ඉන්දසාලගුහං පවිසිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං අට්ඨාසි.

තෙන ඛො පන සමයෙන ඉන්දසාලගුහා විසමා සන්තී සමා සමපාදි, සම්බාධා සන්තී උරුන්දසමපාදි. අන්ධකාරො ගුහායං අන්තරධායි, ආලොකො උදපාදි යථා තං දෙවානං දෙවානුභාවෙන.

අථ ඛො භගවා සක්කං දෙවානමින්දං එතදවොච: 'අච්ඡරියමිදං ආයස්මතො කොසියස්ස අබ්භුතමිදං ආයස්මතො කොසියස්ස තාව බහු-කිච්චස්ස බහුකරණීයස්ස යදිදං ඉධාගමනන්ති.'

චිරපටිකාහං භන්තෙ භගවන්තං දස්සනාය උපසඞ්කමිතුකාමො. අපි ච දෙවානං තාවතිංසානං කෙහිචි කෙහිචි කිච්චකරණීයෙහි බ්‍යාවටො එවාහං නාසක්ඛිං භගවන්තං දස්සනාය උපසඞ්කමිතුං. එක මිදං භන්තෙ සමයං භගවා සාවත්ථියං විහරති සළලාගාරකෙ. අථඛ්වාහං භන්තෙ සාවත්ථිං අගමාසිං භගවන්තං දස්සනාය. තෙන ඛො පන භන්තෙ සමයෙන භගවා අඤ්ඤතරෙන සමාධිනා නිසින්නො හොති.

7. ඉක්බිති සක් දෙවිඳු පන්සිළු ගඳැවු දෙව්පුත් ඇමැති ය. "දරුව පන්සිළුව, 'වහන්ස, ඇමැත්තන් සහිත පිරිවර ජනයා සහිත සක් දෙවිඳු භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ගේ සිරිපතුල් හිස නමා වඳී" යැ යි කියා මගේ වැඳුමෙන් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වඳුව" යි කී ය.

'එසේ ය, ඔබට වැඩෙක් වේවා' යි ම පන්සිළු ගඳැවු දෙව්පුත් සක්දෙව් බස පිළිගෙන, 'වහන්ස, ඇමැත්තන් සහිත පිරිවර ජනයා සහිත සක්දෙවිඳු භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ සිරිපතුල් හිස නමා වඳී" යැ යි කියා භගවත් බුදුරජුන් සාදර වැ වැන්දේ ය.

"පන්සිළුව, මෙසේ ඇමැතියන් සහිත, පිරිවර ජනයා සහිත සක් දෙවිඳු සුව පත් වේ වා. දෙවියෝත් මිනිස්සුත් අසුරයෝත් නාගයෝත් ගන්ධර්වයෝත් මෙයින් අන්‍ය යට බොහෝ සත්ව කෙනෙක් වෙත් නම් ඔහු හැම ද යන වෙ සියල්ලෝ සුව කැමැත්තාහු ම ය.

තථාගතවරු වනාහි මහත් යශස් ඇති මෙ බඳු යක්ෂයනට ඔවුන් ගේ වැඳිම පිළිගැනුම් විසින් මෙසේ වදරත්" යැ යි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වදාළ සේක.

8. මෙසේ භගවත් බුදුරජුන් විසින් ආසිරි බසින් සෙත් පතනු ලැබූ සක් දෙවිඳු ඉඳුසලු ලෙන් වැද, භාග්‍යවත් බුදුරජුන් වැඳ, එක් පසෙක සිටියේ ය. තව්තිසා වැසි දෙවියෝ ද, ඉඳුසල් ලෙන් වැද භගවත් බුදුරජුන් වැඳ එක් පසෙක සිටියාහ. පන්සිළු ගඳැවු දෙව් පුත් ද ඉඳුසල් ලෙන් වැද භගවත් බුදුරජුන් වැඳ එක් පසෙක සිටියේ ය.

එ සමයෙහි වනාහි පියෙවියෙහි විසම වූ ඉඳුසල් ලෙන දෙවියන් ගේ දේවානුභාවයෙන් සෙයින් සම විය, එය පියෙවියෙන් ඉඩ මඳ වූ නමුදු එ සමයෙහි මහත් ඉඩ ඇතියේ විය. ලෙනෙහි අඳුර පහ විය. එළිය පහළ විය.

ඉක්බිති භගවත්හු සක්දෙවිඳුහු අමතා, "එසා බොහෝ කිස් ඇති, එසා බොහෝ කටයුතු ඇති, ආයුෂ්මත් කෞශිකයන් ගේ මෙහි මේ යම් පැමිණීමෙක් වේ ද, එය ආශ්චර්‍ය්‍ය ය, ආයුෂ්මත් කෞශිකයන් ගේ මෙ ඊම අද්භූත යැ" යි වදළාහ.

"වහන්ස, බොහෝ දවසෙක සිට මැ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ දක්නට එනු කැමැති වීමි. එහෙත් තව්තිසා වැසි දෙවියන් ගේ වැඩ කටයුතු වල ව්‍යාපෘත වූයෙම් ම භාග්‍යවතුන් වහන්සේ දක්නට එනු නො හැකි වීමි. වහන්ස, එක් සමයෙක භාග්‍යවතුන් වහන්සේ සැවැත් නුවර අසල (දෙව්රම්හි) සළලාගාර ගඳකිළියෙහි වසන සේක. වහනස, එ කලැ මම භාග්‍යවතුන් වහන්සේ දක්නට සැවැත් නුවරට ගියෙමි. එ සමයෙහි වනාහි භාග්‍යවතුන් වහනසේ එක්තරා සමාධියෙකින් හුන් සේක් වෙති.

භුඤ්ජති නාම වෙස්සවණස්ස මහාරාජස්ස පරිචාරිකා භගවන්තං පඤ්ජලිකා නමස්සමානා අට්ඨාසි. අථඛ්වාහං භන්තෙ භුඤ්ජතිං එතදවොචං: "අභිවාදෙහි මෙ ත්වං භගිනි භගවන්තං, සක්කො භන්තෙ දෙවානමින්දො සාමච්චො සපරිජනො භගවතො පාදෙ සිරසා වන්දතී"ති. එවං වුත්තෙ භන්තෙ සා භුඤ්ජති මං එතදවොච: 'අකාලො ඛො මාරිස භගවන්තං දස්සනාය, පටිසල්ලීනො භගවා'ති. "තෙන හි භගිනි යදා භගවා තම්හා සමාධිම්හා වුට්ඨිතො හොති අථ මම වචනෙන භගවන්තං අභිවාදෙහි. සක්කො භන්තෙ දෙවානමින්දො සාමච්චො සපරිජනො භගවතො පාදෙ සිරසා වන්දතී"ති.

"කච්චි මෙ සා භන්තෙ භගිනි භගවන්තං අභිවාදෙසි, සරති භගවා තස්සා භගිනියා වචනන්ති?" "අභිවාදෙසි මං සා දෙවානමින්ද භගිනී, සරාමහං තස්සා භගිනියා වචනං. අපි චාහං ආයස්මතො ච නෙමි-සද්දෙන තම්හා සමාධිම්හා වුට්ඨිතො"ති.

"යෙ තෙ භන්තෙ දෙවා අම්හෙහි පඨමතරං තාවතිංසකායං උපපන්නා, තෙසං මෙ සම්මුඛා සුතං සම්මුඛා පටිග්ගහිතං: "යදා තථාගතා ලොකෙ උප්පජ්ජන්ති අරහන්තො සම්මාසම්බුද්ධා, දිබ්බා කායා පරිපූරෙන්ති හායන්ති අසුරකායා'ති, තං මෙ ඉදං භන්තෙ සක්ඛිදිට්ඨං යතො තථාගතො ලොකෙ උප්පන්නො අරහං සම්මා සම්බුද්ධො, දිබ්බා කායා පරිපූරෙන්ති, හායන්ති අසුරකායා ති. ඉධෙව භන්තෙ කපිලවත්ථුස්මිං ගොපිකා නාම සක්‍යධීතා අහොසි බුද්ධෙ පසන්නා ධම්මෙ පසන්නා සඞ්ඝෙ පසන්නා සීලෙසු පරිපූරකාරිනී. සා ඉත්ථිත්තං විරාජෙත්වා පුරිසත්තං භාවෙත්වා කායස්ස භෙදා පරම්මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපන්නා දෙවානං තාවතිංසානං සහබ්‍යතං අම්හාකං පුත්තත්තං අජ්ඣුපගතා. තත්‍රපි නං එවං ජානන්ති 'ගොපකො දෙවපුත්තො ගොපකො දෙවපුත්තො'ති.

9. අඤ්ඤෙපි භන්තෙ තයො භික්ඛූ භගවති බ්‍රහ්මචරියං චරිත්වා හීනං ගන්ධබ්බකායං උපපන්නා. තෙ පඤ්චහි කාමගුණෙහි සමප්පිතා සමඞ්ගීභූතා පරිචාරයමානා අම්හාකං උපට්ඨානමාගච්ඡන්ති අම්හාකං පාරිචරියං. තෙ අම්හාකං උපට්ඨානමාගතෙ අම්හාකං පාරිචාරියං ගොපකො නාම දෙවපුත්තො පටිචොදෙසි: "කුතොමුඛා නාම තුම්හෙ මාරිසා තස්ස භගවතො ධම්මං අස්සුත්ථ? අහං හි නාම ඉත්ථිකා සමානා බුද්ධෙ පසන්නා ධම්මෙ පසන්නා සඞ්ඝෙ පසන්නා සීලෙසු පරිපූරකාරිනී ඉත්ථිත්තං විරාජෙත්වා පුරිසත්තං භාවෙත්වා කායස්ස භෙදා පරම්මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපන්නා දෙවානං තාවතිංසානං සහබ්‍යතං. සක්කස්ස දෙවානමින්දස්ස පුත්තත්තං අජ්ඣුපගතා.

වෙසවුණු රජු ගේ භුංජතී නම් පාදපරිචාරිකාවක් දෙහොත් මුදුන් තබා වැඳ ගෙන භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ඉදිරියෙහි සිටියා ය. වහන්ස, එ කල මම භුංජතිය බණවා, ‘බිහිනිය, තෝ ඇමැතියන් සහිත පිරිවරජනයා සහිත සක් දෙවිඳු භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ගේ සිරිපා වඳී යැ යි කියා මගේ වචන-යෙන් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වඳුව’ යි කීමි, වහන්ස, මා එසේ කී කලැ ඒ භුංජතී තොමෝ ‘නිදුකාණනි, දැන් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ දක්නට නො කල් ය. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ සමවත් සම වැද වැඩ ඉන්නා සේකැ’ යි කිවු ය. ‘බිහිනිය, එසේ වී නම්, යම් විටෙක භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ඒ සමාධියෙන් නැඟී සිටින සේක් ද, එ විටැ ‘වහන්ස, ඇමැත්තන් සහිත පිරිවර ජනයා සහිත සක් දෙවිඳු භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ගේ සිරිපා වඳී’ යැ යි මගේ වචනයෙන් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වඳුව’ යි කීමි. වහන්ස, කිමෙක් ද? මා බසින් ඒ බිහිනි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වැන්ද ද? භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ඇගේ වචනය සිහි කරන සේක් දැ?’’ යි සක්දෙවිඳු කී ය.

‘‘දෙවිඳ, ඒ බිහිනි මා වැන්ද ය. මම ඇගේ වචනය සිහි කරමි. තව ද ආයුෂ්මත්හු ගේ රියෙහි නිම්වලල්ල හඬ නඟන්නා හා ම මම සමවතින් නැඟී සිටියෙමි’’ යි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වදාළ සේක.

‘‘වහන්ස, යම් කලෙක අර්හත් සම්‍යක්සම්බුද්ධ තථාගත කෙනෙක් ලොවැ උපදනාහු ද, ඒ කලැ දෙව මුළුහු පිරෙත්, අසුර මුළුහු පිරිහෙත්’ යන මෙ කරුණ අපට පෙරටු වැ තව්තිසා දෙව්ලොවැ ඉපිද සිටි දෙවියන් හමුයෙහි දී මා විසින් අසන ලද්දේ ය, ඔවුන් හමුයෙහි දී පිළිගන්නා ලද්දේ ය. වහන්ස, ‘යම් කලෙක තථාගත අර්හත් සම්‍යක්සම්බුද්ධ කෙනෙක් ලොවැ පහළ වන්නෝ ද, එ කලැ දෙව්මුළුහු පිරෙත්, අසුර මුළුහු පිරිහෙත්’ යන මෙ කරුණ මා විසින් සියැසින් ම දක්නා ලද්දේ ය. වහන්ස, මෙ කිඹුල්වත් පුරෙහි ම බුදුරුවන්හි පහන්, දමුරුවන්හි පහන්, සඟුරුවන්හි පහන්, සිල් සපුරා රක්නා සුලු ගෝපිකා නම් සැහැ දුවක් වූ ය. ඕ ගැහැනු බවට ඇලුම් හැර පියා පිරිමි බව පතා, කාබුන් මරණින් මතු මනා ගති ඇති සග ලොවට, තව්තිසා වැසි දෙවියන් ගේ සහභාවයට පැමිණියා, අප ගේ පුත් බව ලැබූහ. එහි දූ ඔහු ‘ගෝපක දෙව් පුතැ’ යි ‘ගෝපක දෙව් පුතැ’ යි දනිත්.

9. වහන්ස, අන් මහණහු ති දෙනෙක් භාග්‍යවතුන්වහන්සේ කෙරෙහි බඹසර කොට හීන වූ ගඳැවු මුළුවෙක උපන්නාහු ය. ඔහු පස් කම් ගුණයන් ගෙන් සමර්පිත වැ සමන්විත වැ පසිඳුරන් හසුරුවන්නාහු, ගැයුම් වැයුම් ආදියෙන් අපට වත් කරනුවට අප උවටන් හලට එත්. අපට වත් කරනු-වට අප උවටන් හලට ආ ඔවුනට ගෝපක දෙව්පුත් තෙම ‘නිදුකාණනි, තෙපි කොහි යොමු කළ මුහුණු ඇති වැ ඒ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ගේ දහම් ඇසූහු ද? මම වනාහි ස්ත්‍රියක් ව සිට ද බුදුරුවන් දමුරුවන් සඟුරුවන් කෙරෙහි පහන් වැ, සිල් පුරන්නීම ඉතිරිබව්හි ඇල්ම හැර පියා, පිරිමිබව් පතා කාබුන් මරණින් මතු මනා ගති ඇති සග ලොවට, තව්තිසා වැසි දෙවියන් හා එක් වීමට පැමිණියෙමි, සක් දෙවිඳු ගේ පුත් බව ලදිමි.

ඉධාපි මං එවං ජානන්ති ගොපකො දෙවපුත්තො ගොපකො දෙව-පුත්තොති. තුම්හෙ පන මාරිසා භගවති බ්‍රහ්මචරියං චරිත්වා හීනං ගන්ධබ්බකායං උපපන්නා දුද්දිට්ඨරූපං වත භො අද්දසාම යෙ මයං අද්දසාම සහධම්මිකෙ හීනං ගන්ධබ්බකායං උපපන්නෙ'ති''. තෙසං භන්තෙ ගොපකෙන දෙවපුත්තෙන පටිචොදිතානං ද්වෙ දෙවා දිට්ඨෙව ධම්මෙ සතිං පටිලභිංසු කායං බ්‍රහ්මපුරොහිතං, එකො පන දෙවො කාමෙ අජ්ඣාවසි.

10. "උපාසිකා චක්ඛුමතො අහොසිං නාමම්පි මය්හං අහු ගොපිකා ති,
බුද්ධෙ ච ධම්මෙ ච අභිප්පසන්නා සඞ්ඝඤ්චුපට්ඨාසිං පසන්නචිත්තා.

තස්සෙව බුද්ධස්ස සුධම්මතාය සක්කස්ස පුත්තොම්හි මහානුභාවො,
මහාජුතිකො තිදිවූපපන්නො ජානන්ති මං ඉධාපි ගොපකො ති.

අථද්දසං භික්ඛවො දිට්ඨපුබ්බෙ ගන්ධබ්බකායූපගතෙ' වසීනෙ.
ඉමෙහි තෙ ගොතමසාවකා සෙ යෙ ච මයං පුබ්බෙ මනුස්සභූතා.

අන්නෙන පානෙන උපට්ඨහිම්හා පාදූපසංගය්හ සකෙ නිවෙසනෙ,
කුතොමුඛා නාම ඉමෙ භවන්තො බුද්ධස්ස ධම්මානි පටිග්ගහෙසුං.

පච්චත්තං වෙදිතබ්බො හි ධම්මො සුදෙසිතො චක්ඛුමතානුබුද්ධො,
අහං හි තුම්හෙව උපාසමානො සුත්වා අරියානං සුභාසිතානි

සක්කස්ස පුත්තො'ම්හි මහානුභාවො මහාජුතිකො තිදිවූපපන්නො,
තුම්හෙ පන සෙට්ඨමුපාසමානා අනුත්තරං බ්‍රහ්මචරියං චරිත්වා.

හීනං කායං උපපන්නා භවන්තො අනානුලොමා භවතොපපත්ති,
දුද්දිට්ඨරූපං වත අද්දසාම සහධම්මිකෙ හීනකායූපපන්නෙ.

ගන්ධබ්බකායූපගතා භවන්තො දෙවානමාගච්ඡථ පාරිචරියං,
අගාරෙ වසතො මය්හං ඉමං පස්ස විසෙසතං.

මෙහිදු මා 'ගොපක දෙව පුතැ' යි දනිත්. නිදුකාණනි, තෙපි වූ කලි භාග්‍යවතුන්වහන්සේ කෙරෙහි බඹසර කොට, හීන වූ ගඳැවු රැහැට වන්නහු ය. භවත්නි, යම්බඳු වූ ඇපි හීන වූ ගඳැවු රැහැකැ උපන් සහදැමියන් දකුමෝ ද, ඒ අපි නො දැක්ක යුතු දැයක් දුටුම්හ' යි ඔවුනට චෝදනා කළේ ය. වහන්ස, ගොපක දෙවපුතු විසින් චෝදිත (සිහි කරවන ලද) ඒ තිදෙනා අතුරෙන් දෙදෙනෙක් දෙවගු මෙ අත් බවහි ම පළමු දහන් සිහිය පිළිලැබ (ධ්‍යානය පාදක කොට විවසුන් වඩා ඇනැගැමි පෙලෙහි පිහිටා) එ කෙණෙහි ම සැවැ බඹ ලොවැ බඹපෙරෙවි (බ්‍රහ්මපුරෝහිත) අත් බව ලදුහ. එක් දෙවියෙක් වනාහි කාමයන්හි ඇලුණේ එහි මැ රැඳුණේ ය.

(එයින් කීහු සංගීතිකාරයෝ:)

10. ''පසැස් ඇතියාණන් ගේ උවැසියක් වීමි. මගේ නම 'ගොපිකා' යි විය. බුදුරුවන්හි ද දමුරුවන්හි ද වෙසෙසියා පැහැදුණු මම් පහන් සිතැති ව සඟුරුවනට උවටන් කෙළෙමි.

එ බුදුරජු ගේ ම දහමැ සොඳුරු බව් හෙයින් සක්දෙව්ඳු ගේ මහ තෙදැතිපුතෙක් වැ තිදසපුරැ උපනිමි. මෙහි ද මා ගෝපක යැ' යි දනිත්.

ඉක්බිති පෙරැ දුටුවිරු, (පෙරැ) දහන් ලැබ සිට, ගඳෙවු දෙව් රැහේ උපන් මහණුන් දිටිමි. යම බඳු අපි පෙරැ මිනිස් වූමෝ, සිය නිවෙය්හි දී පා දෙවිම් ආදි විසින් සංග්‍රහ කොට, අහරින් පැනින් යම් කෙනකුන්හට උවටන් කළමෝ ද, මෙ ඒ ගොයුම්සව්වෝ යැ. මෙ භවත්හු කවර අතක් බලා ගත්තාහු, බුදු රජුන් ගේ දහම් පිළිගත්තෝ ද?

පසැසියාණන් දැන දෙසූ දහම තමා විසින් ම දත යුතු ය. මම් ද තොප සෙයින් - තොප ම ඇසුරු කෙරෙමින් - ආයර්‍ය වූ බුදුරජුන් ගේ සුභාෂිතයන් තොප ගෙන් අසා පිළිපැද, තිදස් ලොවැ උපන්නෙමි, සක්දෙව්ඳුට මහානුභාව ඇති මහ තෙදැති පුතෙක් වීමි. තෙපි වනාහි උතුම් බුදුරජුන් ඇසුරු කරමින් ලොවුතුරු සසුන් බඹසර සරා, පහත් දෙව්මුළුවෙක උපන්හු ය. භවතුන් ගේ මෙ ඉපැත්ම (ඔබ කළ මහණදමට) නො සරි ලන සේ ය. හීන වූ දෙව් මුළුවෙක උපන් සහදැමි වූ තොප දක්නා ඇපි නො දැක්ක යුතු දැක්මක් දුටුම්හ.

භවත්හු ගඳැවු දෙව් රැහෙහි උපන්නාහු, සක් දෙව්ඳුට වත් සපයනුවට එන්නාහ. ගිහි ගෙහි වුසූ මගේත් මහණ කම් කළ තොපගේත් මේ වෙසෙස දකිවු.

ඉත්ථී හුත්වා ස්වජ්ජ පුමා'ම්හි දෙවො දිබ්බෙහි කාමෙහි සමඞ්ගිභූතො,
එතෙ චොදිතා ගොතමසාවකෙන සංවෙගමාපාදුං සමෙච්ච ගොපකං,

‘‘හන්ද බ්‍යායමාම වියායමාම මා නො මයං පරපෙස්සා අහුම්හ,’’
තෙසං දුවෙ විරියං ආරභිංසු අනුස්සරං ගොතමසාසනානි,

ඉධෙ ව චිත්තානි විරාජයිත්වා කාමෙසු ආදීනවමද්දසංසු,
තෙ කාමසංයොජනබන්ධනානි පාපිමයොගානි දුරච්චයානි

නාගොව සන්දානගුණානි ඡෙත්වා දෙවෙ තාවතිංසෙ අතික්කමිංසු,
සඉන්ද දෙවා සපජාපතිකා සබ්බෙ සුධම්මාය සභායුපවිට්ඨා-

එත සංනිසින්නානං අතික්කමිංසු වීරා විරාගා විරජං කරොන්තා,
තෙ දිස්වා සංවෙගමකාසි වාසවො දෙවාභිභූ දෙවගණස්ස මජ්ඣෙ.

ඉමෙ හි තෙ හීනකායූපපන්නා දෙවෙතාවතිංසෙ අතික්කමන්ති,
සංවෙගජාතස්ස වචො නිසම්ම සො ගොපකො වාසවමජ්ඣභාසි.

‘‘බුද්ධො ජනින්දත්ථි මනුස්සලොකෙ කාමාභිභූ සක්‍යමුනීති ඤායති,
තස්සෙතෙ පුත්තා සතියා විහීනා චොදිතා මයා තෙ සතිමජ්ඣලත්ථුං.

තිණ්ණං තෙසං වසිනෙත්ථ එකො ගන්ධබ්බකායූපගතො ‘වහීනො
වෙ චෙව සම්බොධිපථානුසාරිනො දෙවෙපි හීළෙන්ති සමාහිතත්තා.

එතාදිසී ධම්මප්පකාසනෙත්ථ න තත්ථ කිං කඞ්ඛති කොචි සාවකො,
නිත්තිණ්ණඔඝං විචිකිච්ඡාඡින්නං බුද්ධං නමස්සාම ජිනං ජනින්දං.

යන්තෙ ධම්මං ඉධඤ්ඤාය විසෙසං අජ්ඣගංසු තෙ,
කායං බ්‍රහ්මපුරොහිතං දුවෙ තෙසං විසෙසගූ.

තස්ස ධම්මස්ස පත්තියා ආගතම්හාසි මාරිස,
කතාවකාසා භගවතා පඤ්හං පුච්ඡෙමු මාරිසාති.

පෙර ස්ත්‍රී වූ ඒ මම් අද දෙව් කම්සුවෙන් යුත් පිරිමියෙක්මි'' ගෝපක දෙව්පුතු කරා පැමිණ, ගොයුම් සවු වූ ඔහු විසින් චෝදිත වූ ඒ ගඳැවු දෙව් පුත්තු සංවේගයට පැමිණියාහ.

ඔවුන් ගෙන් දෙදෙනෙක් 'දැන් ඇපි වැර වඩමු, වැයම් කරමු, ඇපි මෙරමාහට මෙහෙ කරුවෝ නො වමෝ ව' යි කියා, ගොයුම් බුදුරජුන් ගේ අනුශාසනා සිහි කොට කමටහන්හි වැර වැඩූහ.

ඔහු මෙහි දී ම පස්කටහි ඇලුණු සිත් පහ කොට, කාමයන්හි දෙස් දුටුහ. ඔහු ඉක්මෙනුවට දුෂ්කර වූ මරහු ගේ බැඳුම වූ කාම සංයොජන ද කාම බන්ධන ද, ඇතක් හු යදම්සෙයින් සිඳැ පියා, තව්තිසා වැසි දෙවියන් ඉක්මැ (බඹලෝ) ගියාහ. ඉන්ද්‍රයා සහිත වූ ද, ප්‍රජාපතිහු සහිත වූ ද දෙව් සෙබෙහි යම් දෙවි කෙනෙක් හුන්නාහු ද, එසෙ හුන් ඒ දෙවියන් අතුරෙන් ශූර වූ ඔහු රාග රජස් දුරැ ලන්නාහු (අනාගැමි මඟ වඩන්නාහු), පහවූ රාග ඇත්තාහු, සෙසු දෙවියන් ඉක්මැ ගියාහ. දෙවියන් මැද සෙසු දෙවියන් අබිබවා සිටි සක් දෙවිඳු, 'හීන දෙව් මුළුවෙක උපන් මොහු වනාහි (දහන් වඩා) තව්තිසා වැසි දෙවියන් ඉක්මැ යෙත් යැ' යි සංවේගය පහළ කෙළේ ය. හටගත් සංවෙග ඇති සක් දෙවිඳු ගේ වචනය නුවණින් සලකා, ඒ ගෝපක දෙව් පුත් තෙමේ සක් දෙවිඳුට මෙසේ කී ය.

''ජනෙන්ද්‍රයෙනි, මිනිස්ලොවැ බුද්ධ නම් කෙනෙක් ඇත. කාමයන් මැඩැලූ ඔබ ශාක්‍යමුනි නම් වෙති. ඔබ ගේ පුත්‍ර වූ මොහු සිහියෙන් තොර වූවාහු, මා විසින් චොදනා කරන ලදුවෝ සිහිය ලදුහ.

ඒ තුන් මහණුන් ගෙන් ගඳැවූ රුහැට පැමිණැ සිටි එකෙක් මෙහි මැ රැඳුණේ ය. සම්බෝධිමාර්ගය (අනාගැමි මඟ) ඔස්සේ යන දෙදෙනෙක් ම සමාධිගත සිතැත්තාහු දෙවියන් යට පත් කෙරෙති.

මෙ සස්නෙහි මෙ බඳු දහම් පවසනු ඇත. එහි ලා කිසිදු සව්වෙක් 'මෙ කෙසේ වන්නෙක් ද' යි සැක නො කරයි. තිණූ සතර මහවතුරු ඇති, සුන් සැක ඇති, ජනයනට ඉන්ද්‍ර වූ සියලු කෙලෙස් දිනූ බැවින් එක ම ජිනයාණන් වූ ඒ බුදුරජුන් නමදිමු.

''ඔවුන් තිදෙනා අතුරෙන් විශෙෂගාමී වූ දෙදෙනෙක් මෙහි දී ම ඔබේ දහම දැන ගෙන බ්‍රහ්මපුරෝහිත කය (ප්‍රථමධ්‍යානය) ලැබ එය පාදක කොට විවසුන් වඩා අනාගැමි මඟ ලැබූවාහු ද, නිදුකාණනි, ඒ දහම ලබනු පිණිස අපි මෙහි ආවම්හ. නිදුකාණනි, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් කරන ලද අවකාශ ඇත්තමෝ ප්‍රශ්න විචාරමෝ වා.''

11. අථ ඛො භගවතො එතදහොසි: දීඝරත්තං විසුද්ධො ඛො අයං සක්කො යං කිඤ්චි මං පඤ්හං පුච්ඡිස්සති, සබ්බං තං අත්ථසංහිතංයෙව පුච්ඡිස්සති, නො අනත්ථසංහිතං. යං චස්සාහං පුට්ඨො බ්‍යාකරිස්සාමි. තං ඛිප්පමෙව ආජානිස්සති''ති. අථ ඛො භගවා සක්කං දෙවානමින්දං ගාථාය අජ්ඣභාසි:

''පුච්ඡ වාසව මං පඤ්හං යං කිඤ්චි මනසිච්ඡසි,
තස්ස තස්සෙව පඤ්හස්ස අහං අන්තං කරොමි තෙ''ති.

පඨමභාණවාරං නිට්ඨිතං.

''එකල්හි මේ සක් දෙව් වනාහි බොහෝ කලක් ම පිරිසිදු වූ ආයෙක. හේ යම් පැනයක් මා විචාරන්නේ ද, අර්ථනිඃශ්‍රිත වූ ම (කරුණු සහිත වූ ම) ඒ සියල්ල විචාරන්නේ ය, අර්ථ නිඃශ්‍රිත නො වූවක් නො ම විචාරන්නේ ය. මොහු විසින් යමක් විචාරන ලද්දයෙම්, මම විසඳන්නෙම් නම්, හේ වහා ම එය දැනගන්නේ යැ'' යි භගවත් බුදුරජුනට මේ සිත විය, ඉක්බිති භාග්‍යවතුන් වහන්සේ සක් දෙවිඳු බණවා (ගාථායෙන්)

''වාසවයෙනි, සිතින් යමක් කැමැත්තහු ද, ඒ පැනය මා විචාරවු. ඔබගේ ඒ ඒ හැම පැනයක් ම (විසඳා) කෙළවර කරන්නෙමි'' යි වදාළසේක.

පළමු බණ වර නිමියේ ය.

12. කතාවකාසො සක්කො දෙවානමින්දො භගවතා ඉමං භගවන්තං පඨමං පඤ්හං අපුච්ඡි: කිංසඤ්ඤොජනා නු ඛො මාරිස දෙවා මනුස්සා අසුරා නාගා ගන්ධබ්බා යෙ චඤ්ඤෙ සන්ති පුථුකායා තෙ ‘අවෙරා අදණ්ඩා අසපත්තා අබ්‍යාපජ්ජා[1] විහරෙමු අවෙරිනො'ති ඉති ච නෙසං හොති. අථ ච පන සවෙරා සදණ්ඩා සසපත්තා සබ්‍යාපජ්ජා විහරන්ති සවෙරිනො''ති ඉත්ථං සක්කො දෙවානමින්දො භගවන්තං පඤ්හං අපුච්ඡි.

තස්ස භගවා පඤ්හං පුට්ඨො බ්‍යාකාසි:

''ඉස්සාමච්ඡරියසඤ්ඤොජනා ඛො දෙවානමින්ද දෙවා මනුස්සා අසුරා නාගා ගන්ධබ්බා, යෙ චඤ්ඤෙ සන්ති පුථුකායා, තෙ ‘අවෙරා අදණ්ඩා අසපත්තා අබ්‍යාපජ්ජා විහරෙමු අවෙරිනො'ති ඉති ච නෙසං හොති. අථ ච පන සවෙරා සදණ්ඩා සසපත්තා සබ්‍යපජ්ජා විහරන්ති සවෙරිනො ති. ඉත්ථං භගවා සක්කස්ස දෙවානමින්දස්ස පඤ්හං පුට්ඨො බ්‍යාකාසි. අත්තමනො සක්කො දෙවානමින්දො භගවතො භාසිතං අභිනන්දි අනුමොදි: එවමෙතං භගවා, එවමෙතං සුගත, තිණ්ණා මෙ'ත්ථ කඞ්ඛා විගතා කථංකථා භගවතො පඤ්හස්ස වෙය්‍යාකරණං සුත්වා''ති.

13. ඉතිහ සක්කො දෙවානමින්දො භගවතො භාසිතං අභිනන්දිත්වා අනුමොදිත්වා භගවන්තං උත්තරිං පඤ්හමපුච්ඡි:

''ඉස්සාමච්ඡරියං පන මාරිස කිංනිදානං කිංසමුදයං කිංජාතිකං කිංපභවං, කිස්මිං සති ඉස්සාමච්ඡරියං හොති, කිස්මිං අසති ඉස්සාමච්ඡරියං න හොති?''ති.

1. අව්‍යාපජ්ඣා, PTS

12. සක් දෙවිඳු පැන පුළුවුස්නා පිණිස ලත් අවකාශ ඇත්තේ,[1] භගවත් බුදුරජුන් ගෙන් මේ පළමු පැනය විචාළේ ය: ''නිදුකාණන් වහන්ස, දෙවියෝ ද මිනිස්සු ද අසුරයෝ ද නාගයෝ ද ගන්ධර්වයෝ ද මෙයින් අන්‍ය යම් බොහෝ දෙනෙක් ඇත් නම් ඔහු ද යන මේ හැම දෙනාට 'වෛර බැඳුම නැත්තෝ වැ ආයුධ දණ්ඩ මනෝදණ්ඩ නැත්තෝ වැ පසමිතුරන් නැත්තෝ වැ දෙමනස් නැත්තෝ වැ අවෛරී (කොප මාත්‍ර ද නො උපදවන්නෝ) වැ වසන්නමු' යි ප්‍රාර්ථනාවෙක් වෙයි. එතෙකුදු වුවත් ඔහු වෛර ඇත්තාහු, දණ්ඩ ඇත්තාහු, පසමිතුරන් ඇත්තාහු, දෙමනස් ඇත්තාහු, වෛරී වූවාහු වෙසෙත්. කවර සංයොජනයක් ඇත්තාහු (කවර බැම්මෙකින් බැඳුණාහු) ඔහු එසේ වෙසෙත් ද? යනු යි. මෙසේ සක් දෙවිඳු භගවත් බුදුරජුන් ගෙන් මෙ පළමු පැනය විචාළේ ය.

ඔහු විසින් පැන විචාරන ලද භගවත්හු එය මෙසේ විසඳා වදළා හ:

''දෙවිඳ, දෙවියෝ ද මිනිස්සු ද අසුරයෝ ද නාගයෝ ද ගන්ධර්වයෝ ද අන් යම් බොහෝ දෙනෙක් ඇත් නම් ඔහු ද යන මෙ හැම දෙනාට වෛර බැඳුම් නැත්තෝ වැ ආයුධ දණ්ඩ මනෝ දණ්ඩ නැත්තෝ වැ පසමිතුරන් නැත්තෝ වැ දෙමනස් නැත්තෝ වැ අවෛරී වැ වසන්නමු' යි ප්‍රාර්ථනාවෙක් වෙයි. එතෙකුදු වුවත් ඔහු වෙර බැඳුම් ඇත්තෝ වැ දණ්ඩ ඇත්තෝ වැ පසමිතුරන් ඇත්තෝ වැ දෙමනස් ඇත්තෝ වැ වෛරී වැ වෙසෙත්. ඔහු ඊර්ෂ්‍යාවත් මාත්සය්‍යීයත් සංයොජන කොටැත්තාහු (ඊර්ෂ්‍යාමාත්සය්‍යී දෙකින් බැඳුණාහු), එසේ වෙසෙත්.'' ප්‍රශ්න විචාරනු ලැබූ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ සක්දෙවිඳු ගේ පැනය මෙ පරිද්දෙන් විසැඳූහ. (එයින්) සතුටු වූ සක් දෙවිඳු ''භාග්‍යවතුන් වහන්ස, මෙය එසේ යැ, සුගතයන් වහන්ස, මෙය එසේ යැ. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ගේ විසැඳුම ඇසීමෙන් මෙහි මගේ සැකය ඉක්මිණි[2] විමතිය පහ විණැ'' යි සක් දෙවිඳු භගවත් බුදුරජුන් ගේ වචනය පිළිගත්තේ ය, අනුමෝදන් විය.

13. සක් දෙවිඳු මෙසේ භගවත් බුදුරජුන් ගේ වචනය පිළිගෙන අනුමෙවැ,

''නිදුකාණන් වහන්ස, ඊර්ෂ්‍යා මාත්සය්‍යී දෙක කුමක් නිදන් කොටැත්තේ ද, කුමක් සමුදය (කාරණ) කොටැත්තේ ද, කුමක් උත්පත්ති ස්ථාන කොටැත්තේ ද, කුමක් ප්‍රභව (උපදනා තැන) කොටැත්තේ ද, කුමක් ඇති කල්හි ඊර්ෂ්‍යා මාත්සය්‍යී දෙක වෙයි ද, කුමක් නැති කල්හි ඊර්ෂ්‍යා මාත්සය්‍යී දෙක නො වෙයි දැ?'' යි මත්තෙහි ද පැනයක් පුළුවූය.

---

1. කතාවකාසො-කරන ලද අවකාශ ඇත්තේ යනු පදගතාර්ථ යැ.
2. තිණ්ණා කංඛා-සැකය තරණය කරන ලදි යනු පදගතාර්ථ යැ.

ඉස්සාමච්ඡරියං ඛො දෙවානමින්ද පියාප්පියනිදානං පියාප්පියසමුදයං පියාප්පියජාතිකං පියාප්පියපභවං, පියාප්පියෙ සති ඉස්සාමච්ඡරියං හොති, පියාප්පියෙ අසති ඉස්සාමච්ඡරියං න හොතී''ති.

14. ''පියාප්පියං ඛො පන මාරිස කිංනිදානං කිංසමුදයං කිංජාතිකං කිංපභවං. කිස්මිං සති පියාප්පියං හොති, කිස්මිං අසති පියාප්පියං න හොතී''ති.

''පියාප්පියං ඛො දෙවානමින්ද ඡන්දනිදානං ඡන්දසමුදයං ඡන්දජාතිකං ඡන්දපපභවං ඡන්දෙ සති පියාප්පියං හොති, ඡන්දෙ' අසති පියාප්පියං න හොතී''ති.

15. ''ඡන්දො ඛො පන මාරිස කිංනිදානො කිංසමුදයො කිංජාතිකො කිංපභවො, කිස්මිං සති ඡන්දො හොති කිස්මිං අසති ඡන්දො න හොතී'ති.

ඡන්දො ඛො දෙවානමින්ද විතක්කනිදානො විතක්කසමුදයො විතක්කජාතිකො විතක්කපභවො. විතක්කෙ සති ඡන්දො හොති, විතක්කෙ අසති ඡන්දො න හොතී''ති

16. විතක්කො ඛො පන මාරිස කිංනිදානො කිංසමුදයො කිංජාතිකො කිංපභවො කිස්මිං සති විතක්කො හොති, කිස්මිං අසති විතක්කො න හොතී'ති.

විතක්කො ඛො දෙවානමින්ද පපඤ්චසඤ්ඤාසඞ්ඛානිදානො පපඤ්චසඤ්ඤාසඞ්ඛාසමුදයො පපඤ්චසඤ්ඤාසඞ්ඛාජාතිකො පපඤ්චසඤ්ඤාසඞ්ඛාපභවො, පපඤ්චසඤ්ඤාසඞ්ඛාය සති විතක්කො හොති, පපඤ්චසඤ්ඤාසඞ්ඛාය අසති විතක්කො න හොතී''ති,

"දෙවිඳ, ඊර්ෂ්‍යා මාත්සය්‍ය දෙක ප්‍රිය අප්‍රිය සත්ත්වයන් නිදන කොටැත්තේ ය, ප්‍රියාප්‍රිය සත්වයන් සමුදය (කාරණ) කොට ඇත්තේ ය, ප්‍රියාප්‍රිය සත්වයන් ජාති (උත්පත්තිස්ථාන) කොටැත්තේ ය, ප්‍රියාප්‍රිය සත්වයන් ප්‍රභව (උපදනා තැන්) කොට ඇත්තේ ය. ප්‍රියාප්‍රිය සත්වයන් ඇති කල්හි ඊර්ෂ්‍යා මාත්සය්‍ය දෙක වෙයි. ප්‍රියයක්හු හෝ අප්‍රියයක්හු නැති කල්හි ඊර්ෂ්‍යා මාත්සය්‍ය දෙක නො වේ" යැ යි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසැඳූ සේක.

14. නිදුකාණන් වහන්ස, ප්‍රියාප්‍රිය සත්ව සංස්කාරය කුමක් නිදන කොටැත්තේ ද, කුමක් සමුදය කොට ඇත්තේ ද, කුමක් උත්පත්ති ස්ථාන කොට ඇත්තේ ද, කුමක් ප්‍රභව කොටැත්තේ ද, කුමක් ඇති කල්හි ප්‍රියාප්‍රිය සත්ව සංස්කාරය වේ ද, කුමක් නැති කල්හි ප්‍රියාප්‍රිය සත්ව සංස්කාරය නො වේ ද?" යි සක් දෙවිඳු පුළුවුත.

දෙවිඳ, ප්‍රියාප්‍රිය සත්වසංස්කාරය වනාහි ඡන්දය නිදන කොටැත්තේ ය, ඡන්දය සමුදය කොටැත්තේ ය, ඡන්දය උත්පත්තිස්ථාන කොටැත්තේ ය, ඡන්දය ප්‍රභව කොටැත්තේ ය, ඡන්දය ඇති කල්හි ප්‍රියාප්‍රිය සත්ව සංස්කාරය වේ, ඡන්දය නැති කල්හි ප්‍රියාප්‍රිය සත්වසංස්කාරය නො වේ" යැ යි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසැඳූ සේක.

15. 'නිදුකාණන් වහන්ස, ඡන්දය වනාහි කුමක් නිදන කොට ඇත්තේ ද, කුමක් සමුදය කොට ඇත්තේ ද, කුමක් උත්පත්ති ස්ථාන කොට ඇත්තේ ද, කුමක් ප්‍රභව කොට ඇත්තේ ද, කුමක් ඇති කල්හි ඡන්දය වේ ද, කුමක් නැති කල්හි ඡන්දය නො වේ ද?" යි සක් දෙවිඳු පුළුවුත.

"දෙවිඳ, ඡන්දය වනාහි විනිශ්චය විතර්කය නිදන කොට ඇත්තේ ය, විනිශ්චය විතර්කය සමුදය කොට ඇත්තේ ය, විනිශ්චය විතර්කය උත්පත්තිස්ථාන කොට ඇත්තේ ය, විනිශ්චය විතර්කය ප්‍රභව කොට ඇත්තේ ය, විනිශ්චය විතර්කය ඇති කල්හි ඡන්දය වේ විනිශ්චය විතර්කය නැති ක්ල්හි ඡන්දය නො වේ" යැ යි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසැඳූ සේක.

16. "නිදුකාණන් වහන්ස, විනිශ්චය විතර්කය කුමක් නිදන් කොට ඇත්තේ ද, කුමක් සමුදය කොට ඇත්තේ ද, කුමක් උත්පත්තිස්ථාන කොට ඇත්තේ ද, කුමක් ප්‍රභව කොට ඇත්තේ ද, කුමක් ඇති කල්හි විනිශ්චය විතර්කය වේ ද, කුමක් නැති කල්හි විනිශ්චය විතර්කය නො වේ ද?" යි සක් දෙවිඳු පුළුවුත..

"දෙවිඳ, විනිශ්චය විතර්කය වූ කලි තෘෂ්ණා ප්‍රපඤ්ච සම්ප්‍රයුක්ත සංඥාකොටස් නිදන් කොටැත්තේ ය, එය ම සමුදය කොට ඇත්තේ ය. එය ම උත්පත්තිස්ථාන කොට ඇත්තේ ය, එය ප්‍රභව කොට ඇත්තේ ය, එය ඇති කල්හි විනිශ්චය විතර්කය වේ, එය නැති කල්හි විනිශ්චය විතර්කය නො වේ" යැ යි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසැඳූසේක.

17. කථං පටිපන්නො පන මාරිස භික්ඛු පපඤ්චසඤ්ඤාසඞ්ඛානිරොධසාරුප්පගාමිනීපටිපදං පටිපන්නො හොතී'ති.

සොමනස්සම්පාහං දෙවානමින්ද දුවිධෙන වදාමි සෙවිතබ්බම්පි අසෙවිතබ්බම්පි. දොමනස්සම්පාහං දෙවානමින්ද දුවිධෙන වදාමි. සෙවිතබ්බම්පි අසෙවිතබ්බම්පි, උපෙක්ඛම්පාහං දෙවානමින්ද දුවිධෙන වදාමි සෙවිතබ්බම්පි අසෙවිතබ්බම්පි.

සොමනස්සම්පාහං දෙවානමින්ද දුවිධෙන වදාමි. සෙවිතබ්බම්පි අසෙවිතබ්බම්පී'ති ඉති ඛො පනෙතං වුත්තං කිඤ්චෙතං පටිච්ච වුත්තං. තත්ථ යං ජඤ්ඤා සොමනස්සං 'ඉමං ඛො මෙ සොමනස්සං සෙවතො අකුසලා ධම්මා අභිවඩ්ඪන්ති කුසලා ධම්මා පරිහායන්තී' ති. එවරූපං සොමනස්සං න සෙවිතබ්බං. තත්ථ යං ජඤ්ඤා සොමනස්සං 'ඉමං ඛො මෙ සොමනස්සං සෙවතො අකුසලා ධම්මා පරිහායන්ති කුසලා ධම්මා අභිවඩ්ඪන්තී'ති එවරූපං සොමනස්සං සෙවිතබ්බං. තත්ථ යඤ්චෙ සවිතක්කං සවිචාරං යඤ්චෙ අවිතක්කං අවිචාරං යෙ අවිතක්කඅවිචාරෙ තෙ පණීතතරෙ. සොමනස්සම්පාහං දෙවානමින්ද දුවිධෙන වදාමි සෙවිතබ්බම්පි අසෙවිතබ්බම්පීති. ඉති යන්තං වුත්තං ඉදමෙතං පටිච්ච වුත්තං. දොමනස්සම්පාහං දෙවානමින්ද දුවිධෙන වදාමි සෙවිතබ්බම්පි අසෙවිතබ්බම්පී'ති ඉති ඛො පනෙතං වුත්තං කිඤ්චෙතං පටිච්චවුත්තං. තත්ථ යං ජඤ්ඤා දොමනස්සං 'ඉමං ඛො මෙ දොමනස්සං සෙවතො අකුසලා ධම්මා අභිවඩ්ඪන්ති කුසලා ධම්මා පරිහායන්තී'ති, එවරූපං දොමනස්සං න සෙවිතබ්බං. තත්ථ යං ජඤ්ඤා දොමනස්සං 'ඉමං ඛො මෙ දොමනස්සං සෙවතො අකුසලා ධම්මා පරිහායන්ති කුසලා ධම්මා අභිවඩ්ඪන්තී'ති. එවරූපං දොමනස්සං සෙවිතබ්බං. තත්ථ යඤ්චෙ සවිතක්කං සවිචාරං යඤ්චෙ අවිතක්කං අවිචාරං යෙ අවිතක්කඅවිචාරෙ තෙ පණීතතරෙ. දොමනස්සම්පාහං දෙවානමින්ද දුවිධෙන වදාමි සෙවිතබ්බම්පි අසෙවිතබ්බම්පී ති. ඉති යන්තං වුත්තං ඉදමෙතං පටිච්චවුත්තං.

17. ''නිදුකාණන් වහන්ස, මහණ තෙම කෙසේ පිළිපන්නේ ප්‍රපංච-සංඥා කොටසුන් ගේ සංසිඳීමට උපාය බැවින් නිසි වූ ද එය අරමුණු කිරීම් වශයෙන් එයට පැමිණෙන්නාවූ ද විවසුන් මඟ පිළිපන්නේ වේ ද?''යි සක් දෙව්ඳු පුළුවුත.

''දෙවිඳ, මම් සෙවියැ යුතු නො සෙවියැ යුතු විසින් සොමනස් වේදනාව ද දෙ පරිදි කොට කියමි. ''දෙවිඳ, සෙවියැ යුතු සොම්නස ද නො සෙවියැ යුතු සොම්නස ද යි මම් සොම්නස ද දෙ පරිද්දෙකින් කියමි, දොම්නස ද සෙවියැ යුතු දොම්නස ද නො සෙවියැ යුතු දොම්නස ද යි දෙ පරිදි කොට කියමි. උපේක්ෂාව ද සෙවියැ යුතු උපේක්ෂාව ද නො සෙවියැ යුතු උපේක්ෂාව ද යි දෙ පරිදි කොට කියමි.

සෙවියැ යුතු සොම්නස ද නොසෙවියැ යුතු සොම්නස ද යි මම් සොම්නස දෙ පරිද්දෙකින් කියමි යි මෙසේ මෙය කියන ලදි. මෙය කුමක් සඳහා කියන ලද ද යත්: එහි මේ සොම්නස සෙවුනා මගේ සතන්හි අකුසල් දහම්හු වැඩෙත්, කුසල් දහම්හු පිරිහෙත් යැ යි යම් සොම්නසක් දැන ගන්නේ ද, මෙ බඳු වූ සොම්නස නො සෙවියැ යුතු. මේ සොම්නස සෙවුනා මගේ සතන් හි අකුසල් දහම්හු පිරිහෙත් කුසල් දහම්හු වැඩෙති' යි යම් සොම්නසක් දැන ගන්නේ ද, මෙ බඳු සොම්නස සෙවියැ යුතු. එහි ද යම් සොම්නසෙක් ඉදින් විතර්ක සහිත විචාරසහිත ද (නෛෂ්-කාම්‍ය වශයෙන් විදර්ශනා වශයෙන් අනුස්මෘතිභාවනා වශයෙන් ප්‍රථම ධ්‍යාන වශයෙන් විතර්ක විචාර සහිත ද), යම් සොම්නසෙක් විතර්ක-(රහිත ද විචාර රහිත ද ද්විතීය ධ්‍යාන වශයෙන් අවිතර්ක වැ අවිචාර වැ උපන්නේ ද) ඔවුන් අතුරෙන් යමක් විතර්කරහිත ද විචාර රහිත ද, එය වඩා උතුම් ය. 'දෙවිඳ, සොම්නස ද සෙවියැ යුතු එක ද, නො සෙවියැ යුතු එක ද යි දෙ පරිද්දෙකින් කියමි' යි යමක් කියන ලද ද, මෙය ඒ ද්විවිධ සොම්නස සඳහා කියන ලදි. දෙවිඳ, දොම්නස ද සෙවියැ යුතු එක ද නො සෙවියැ යුතු එක ද යි දෙ පරිද්දෙකින් මම් කියමි. මෙසේ වනාහි මෙය කියන ලදි. මෙය කුමක් සඳහා කියන ලද ද යත්: එහි 'මේ දොම්නස සෙවුනා මගේ සතන්හි අකුසල් දහම්හු වැඩෙත්, කුසල් දහම්හු පිරිහෙත් යැ' යි යමක් දන්නේ ද, මෙ බඳු දොම්නස නො සෙවියැ යුතු යැ. එහි 'මේ දොම්නස සෙවුනා මගේ සතන්හි අකුසල් දහම්හු පිරිහෙත්, කුසල් දහම් හු වැඩෙත් යැ' යි දන්නේ ද, මෙ බඳු දොම්නස සෙවියැ යුතු. එහි විතර්ක සහිත විචාර සහිත යම් දොම්නසෙක් වේ ද, විතර්කරහිත විචාරරහිත යම් දොම්නසෙක් වේ ද, ඔවුන් අතුරෙන් යමක් විතර්කරහිත විචාරරහිත ද (නෛෂ්කාම්‍ය වශයෙන් විදර්ශනා වශයෙන් අනුස්මෘති වශයෙන් ප්‍රථම-ධ්‍යානාදි වශයෙන් උපදනා) මේ දොම්නස වඩා උතුම් යැ. දෙවිඳ, දොම්-නස ද සෙවියැ යුතු එක ද නොසෙවියැ යුතු එක ද යි දොම්නස ද මම් දෙවැ-දැරුම් කොට කියමි යි මෙසේ යමක් කියන ලද ද, මෙය එකී දොම්නස සඳහා කියන ලදි.

උපෙක්ඛම්පාහං දෙවානමින්ද දුවිධෙන වදාමි සෙවිතබ්බම්පි අසෙවිතබ්බම්පි ති ඉති ඛො පනෙතං වුත්තං. කිඤ්චෙතං පටිච්ච වුත්තං තත්ථ යං ජඤ්ඤා උපෙක්ඛං ඉමං ඛො මෙ උපෙක්ඛං සෙවතො අකුසලා ධම්මා අභිවඩ්ඪන්ති කුසලා ධම්මා පරිහායන්ති ති එවරූපා උපෙක්ඛා න සෙවිතබ්බා. තත්ථ යං ජඤ්ඤා උපෙක්ඛා ඉමං ඛො මෙ උපෙක්ඛං සෙවතො අකුසලා ධම්මා පරිහායන්ති කුසලා ධම්මා අභිවඩ්ඪන්තීති එවරූපා උපෙක්ඛා සෙවිතබ්බා. තත්ථ යඤ්චෙ සවිතක්කං සවිචාරං යඤ්චෙ අවිතක්කං අවිචාරං යෙ අවිතක්කඅවිචාරෙ තෙ පණීතතරෙ. උපෙක්ඛම්පාහං දෙවානමින්ද දුවිධෙන වදාමි. සෙවිතබ්බම්පි අසෙවි-තබ්බම්පි ති. ඉති යන්තං වුත්තං ඉදමෙතං පටිච්ච වුත්තං.

එවං පටිපන්නො ඛො දෙවානමින්ද භික්ඛු පපඤ්චසඤ්ඤාසඞ්ඛානිරොධ සාරුප්පගාමිනිපටිපදං පටිපන්නො හොතීති. ඉත්ථං භගවා සක්කස්ස දෙවානමින්දස්ස පඤ්හං පුට්ඨො බ්‍යාකාසි. අත්තමනො සක්කො දෙවා නමින්දො භගවතො භාසිතං අභිනන්දි අනුමොදි. එවමෙතං'' භගවා එවමෙතං සුගත තිණ්ණා මෙ'ත්ථ කඞ්ඛා විගතා කථංකථා භගවතො පඤ්හවෙය්‍යාකරණං සුත්වා''ති.

18. ඉතිහ සක්කො දෙවානමින්දො භගවතො භාසිතං අභිනන්දිත්වා අනුමොදිත්වා භගවන්තං උත්තරිං පඤ්හං අපුච්ඡි: ''කථං පටිපන්නො පන මාරිස භික්ඛු පාතිමොක්ඛසංවරාය පටිපන්නො හොතී?ති''.

කායසමාචාරම්පාහං දෙවානමින්ද දුවිධෙන වදාමි සෙවිතබ්බම්පි අසෙවි-තබ්බම්පීති. වචීසමාචාරම්පාහං දෙවානමින්ද දුවිධෙන වදාමි සෙවිතබ්බම්පි අසෙවිතබ්බම්පි ති. පරියෙසනම්පාහං දෙවානමින්ද දුවිධෙන වදාමි සෙවිතබ්බම්පි අසෙවිතබ්බම්පි ති. කායසමාචාරම්පාහං දෙවානමින්ද දුවිධෙන වදාමි. සෙවිතබ්බම්පි අසෙවිතබ්බම්පි ති. ඉති ඛො පනෙතං වුත්තං කිඤ්චෙතං පටිච්ච වුත්තං. තත්ථ යං ජඤ්ඤා කායසමාචාරං ඉමං ඛො මෙ කායසමාචාරං සෙවතො අකුසලා ධම්මා අභිවඩ්ඪන්ති කුසලා ධම්මා පරිහායන්ති ති, එවරූපො කායසමාචාරො න සෙවිතබ්බො. තත්ථ යං ජඤ්ඤා කායසමාචාරං ඉමං ඛො මෙ කායසමාචාරං සෙවතො අකුසලා ධම්මා පරිහායන්ති කුසලා ධම්මා අභිවඩ්ඪන්ති ති, එවරූපො කායසමා-චාරො සෙවිතබ්බො. කායසමාචාරම්පාහං දෙවානමින්ද දුවිධෙන වදාමි. සෙවිතබ්බම්පි අසෙවිතබ්බම්පි ති. ඉති යන්තං වුත්තං, ඉදමෙතං පටිච්ච වුත්තං,

දෙව්ඳ, සෙවියැ යුත එක ද නොසෙවියැ යුතු එක ද යි මම් උපේක්ෂාව ද දෙ වැදැරුම් කොට කියමි. මෙසේ ම මෙය කියන ලදි. මෙය කුමක් සඳහා කියන ලද ද යත්: එහි මේ උපේක්ෂාව වනාහි සෙවුනා මගේ සතන්හි අකුසල් දහම්හු වැඩෙත්, කුසල් දහම්හු පිරිහෙත් යැ යි යම් උපේක්ෂාවක් දන්නේ ද, මෙ බඳු වූ උපේක්ෂාව නොසෙවියැ යුතු ය. එහි මෙ උපෙක්ෂාව සෙවුනා මගේ සතන්හි අකුසල් දහම්හු පිරිහෙත් කුසල් දහම්හු වැඩෙත් යැ යි යම් උපෙක්ෂාවක් දන්නේ ද මෙ බඳු වූ උපෙක්ෂාව සෙවියැ යුතු ය. එහි යමක් සවිතර්ක සවිචාර ද, යමක් අවිතර්ක අවිචාර ද, මොවුන් අතුරෙන් යමක් අවිතර්ක අවිචාර ද එය වඩා උතුම්. දෙවිඳ, 'සෙවියැ යුතු එක ද නො සෙවියැ යුතු එක ද යි උපේක්ෂාව දෙ වැදැරුම් කොට කියමි' යි මෙසේ යමෙක් මා විසින් කියන ලද ද, මෙය ඒ (අවිතර්ක අවිචාර) උපේක්ෂාව සඳහා කියන ලදි.

දෙවිඳ, මෙසේ පිළිපන් මහණ තෙම ප්‍රපංච සම්ප්‍රයුක්ත සංඥා කොට-සුන් ගේ සංසිඳීමට උපාය බැවින් එයට නිසි වූ ද එය අරමුණු කිරීම් වශ-යෙන් එයට පැමිණෙන්නා වූ ද විවසුන් මඟට පිළිපන්නේ වේ යැ යි මෙසේ සක් දෙවිඳු විසින් විචාරන ලද පැනය විසඳා වදළ සේක. සතුටු වූ සක් දෙවිඳු 'භාග්‍යවතුන් වහන්ස, එය එසේ යැ, සුගතයන් වහන්ස, එය එසේ යැ. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ගේ පැන විසඳීම ඇසීමෙන් මෙහි මා තුළැ වූ සැකය ඉක්මිණ, විමතිය පහ වියැ' යි කියා භගවත් බුදුරජුන් ගේ වචනය පිළිගත්තේ ය, අනුමෙවී ය.

18. මෙසේ සක් දෙවිඳු භගවත් බුදුරජුන්ගේ වචනය පිළිගෙන, ''නිදුකාණන් වහන්ස, කෙසේ පිළිපන් මහණ තෙම පාතිමොක්ඛ සීල සංවරය පිණිස පිළිපන්නෙක් වේ දැ'' යි මත්තෙහි දු පැනයක් පුළුවුත.

''දෙවිඳ, සෙවියැ යුත්ත ද නො සෙවියැ යුත්ත දැ යි කායසමාචාරය ද මම් දෙවැදැරුම් කොට කියමි. සෙවියැ යුත්ත ද නොසෙවියැ යුත්ත දැ යි වාක්සමාචාරය ද මම් දෙවැදැරුම් කොට කියමි. දෙවිඳ, සෙවියැ යුත්ත ද නොසෙවියැ යුත්ත දැ යි පයෝීෂණය ද මම් දෙවැදැරුම් කොට කියමි. දෙවිඳ, සෙවියැ යුත්ත ද නො සෙවියැ යුත්ත දැ යි කායසමාචාරය ද මම් දෙවැදැරුම් කොට කියමි යි මෙසේ ම මෙය කියන ලදි. කුමක් සඳහා මෙය කියන ලද ද යත්: එහි මේ කායසමාචාරය සෙවුනා මා සතන්හි අකුසල් දහම්හු වැඩෙත්, කුසල් දහම්හු පිරිහෙත් යැ' යි යම් කාය සමාචාරයක් දන්නේ ද, මෙ බඳු වූ කායසමාචාරය සෙවියැ යුතු යැ. එහි මේ කාය සමාචාරය සෙවුනා මා සතනෙහි අකුසල් දහම්හු පිරිහෙත්, කුසල් දහම්හු වැඩෙත් යැයි යම කාය සමාචාරයක් දන්නේ ද මෙබඳු වූ කායසමාචාරය සෙවිය යුතු ය. 'දෙවිඳ, සෙවියැ යුත්ත ද නොසෙවියැ යුත්ත දැ යි කායසමාචාරය ද දෙවැදැරුම් කොට මම කියමි යි මෙසේ යමක් කියන ලද ද මෙය එකී කාය සමාචාරය සඳහා කියන ලදි.

වචීසමාචාරම්පාහං දෙවානමින්ද දුවිධෙන වදාමි සෙවිතබ්බම්පි අසෙවිතබ්බම්පීති. ඉති ඛො පනෙතං වුත්තං. කිඤ්චෙතං පටිච්ච වුත්තං. තත්ථ යං ජඤ්ඤා වචීසමාචාරං ඉමං ඛො මෙ වචීසමාචාරං සෙවතො අකුසලා ධම්මා අභිවඩ්ඪන්ති කුසලා ධම්මා පරිහායන්තී ති, එවරූපො වචීසමාචාරො න සෙවිතබ්බො. තත්ථ යං ජඤ්ඤා වචීසමාචාරං ඉමං ඛො මෙ වචීසමාචාරං සෙවතො අකුසලා ධම්මා පරිහායන්ති කුසලා ධම්මා අභිවඩ්ඪන්ති ති, එවරූපො වචීසමාචාරො සෙවිතබ්බො. වචීසමාචාරම්පාහං දෙවානමින්ද දුවිධෙන වදාමි. සෙවිතබ්බම්පි අසෙවිතබ්බම්පීති ඉති යන්තං වුත්තං, ඉදමෙතං පටිච්ච වුත්තං.

පරියෙසනම්පාහං දෙවානමින්ද දුවිධෙන වදාමි සෙවිතබ්බම්පි අසෙවිතබ්බම්පි ති. ඉති ඛො පනෙතං වුත්තං. කිඤ්චෙතං පටිච්ච වුත්තං. තත්ථ යං ජඤ්ඤා පරියෙසනං ඉමං ඛො මෙ පරියෙසනං සෙවතො අකුසලා ධම්මා අභිවඩ්ඪන්ති කුසලා ධම්මා පරිහායන්තී ති, එවරූපා පරියෙසනා න සෙවිතබ්බා. තත්ථ යං ජඤ්ඤා පරියෙසනං ඉමං ඛො මෙ පරියෙසනං සෙවතො අකුසලා ධම්මා පරිහායන්ති කුසලා ධම්මා අභිවඩ්ඪන්තී ති. එවරූපා පරියෙසනා සෙවිතබ්බා. පරියෙසනම්පාහං දෙවානමින්ද දුවිධෙන වදාමි සෙවිතබ්බම්පි අසෙවිතබ්බම්පි ති ඉති යන්තං වුත්තං ඉදමෙතං පටිච්ච වුත්තං. එවං පටිපන්නො ඛො දෙවානමින්ද භික්ඛු පාතිමොක්ඛසංවරාය පටිපන්නො හොතී ති.

ඉත්ථං භගවා සක්කස්ස දෙවානමින්දස්ස පඤ්හං පුට්ඨො බ්‍යාකාසි අත්තමනො සක්කො දෙවානමින්දො භගවතො භාසිතං අභිනන්දි අනුමොදි: "එවමෙතං භගවා එවමෙතං සුගත. තිණ්ණා මෙ'ත්ථ කඞ්ඛා විගතා කථංකථා භගවතො පඤ්හවෙය්‍යාකරණං සුත්වා''ති.

19. ඉතිහ සක්කො දෙවානමින්දො භගවතො භාසිතං අභිනන්දිත්වා අනුමොදිත්වා භගවන්තං උත්තරිං පඤ්හං අපුච්ඡි: "කථං පටිපන්නො පන මාරිස භික්ඛු ඉන්ද්‍රියසංවරාය පටිපන්නො හොති?''ති.

"චක්ඛුවිඤ්ඤෙය්‍යං රූපම්පාහං දෙවානමින්ද දුවිධෙන වදාමි සෙවිතබ්බම්පි අසෙවිතබ්බම්පීති. සොතවිඤ්ඤෙය්‍යං සද්දම්පාහං දෙවානමින්ද දුවිධෙන වදාමි සෙවිතබ්බම්පි අසෙවිතබ්බම්පීති. ඝානවිඤ්ඤෙය්‍යං ගන්ධම්පාහං දෙවානමින්ද දුවිධෙන වදාමි සෙවිතබ්බම්පි අසෙවිතබ්බම්පී ති. ජිව්හාවිඤ්ඤෙය්‍යං රසම්පාහං දෙවානමින්ද දුවිධෙන වදාමි සෙවිතබ්බම්පි අසෙවිතබ්බම්පී ති. කායවිඤ්ඤෙය්‍යං ඵොට්ඨබ්බම්පාහං දෙවානමින්ද දුවිධෙන වදාමි සෙවිතබ්බම්පි අසෙවිතබ්බම්පි ති. මනොවිඤ්ඤෙය්‍යං ධම්මම්පාහං දෙවානමින්ද දුවිධෙන වදාමි සෙවිතබ්බම්පි අසෙවිතබ්බම්පී'ති.

දෙවිඳ, සෙවියැ යුත්ත ද නොසෙවියැ යුත්ත දෑ යි වාක්සමාචාරය ද දෙවැදෑරුම් කොට මම් කියමි. මෙසේ ම මෙය කියන ලදී. මෙය කුමක් සඳහා කියන ලදද? යත්: එහි, 'මේ වාක්සමාචාරය සෙවුනා මගේ (සතන්හි) අකුසල් දහම්හු වැඩෙත්, කුසල් දහම්හු පිරිහෙත් යැ' යි යම් වාක්සමාචාරයක් දන්නේ ද, එ බඳු වූ වාක්සමාචාරය නො සෙවියැ යුතු. එහි 'මේ වාක්සමාචාරය සෙවුනා මගේ (සතන්හි) අකුසල් දහම්හු පිරිහෙත්, කුසල් දහම්හු වැඩෙත් යැ' යි යම් වාක්සමාචාරයක් දන්නේ ද, මෙබඳු වූ වාක් සමාචාරය සෙවියැ යුතු. 'දෙවිඳ, සෙවියැ යුත්ත ද නොසෙවියැ යුත්ත දෑ යි වාක්සමාචාරයද මම් දෙවැදෑරුම් කොට කියමි' යි මෙසේ යමක් කියන ලද ද, මෙය එකී වාක්සමාචාරය සඳහා කියන ලදී.

දෙවිඳ, සෙවියැ යුත්ත ද නොසෙවියැ යුත්ත දෑ යි පයෙෂණය ද දෙවැදෑරුම් කොට මම් කියමි. මෙසේ ම මෙය කියන ලදී. මෙය කුමක් සඳහා කියන ලද ද? යත්: එහි 'මෙ පයෙෂණය සෙවුනා මගේ සන්තානයෙහි අකුසල් දහම්හු වැඩෙත්, කුසල් දහම්හු පිරිහෙති' යි යම් පයෙෂණයක් දැන ගන්නේ ද, මෙබඳු වූ පයෙෂණය නො සෙවියැ යුතු. එහි 'මෙ පයෙෂණය සෙවුනා මගේ සන්තානයෙහි අකුසල් දහම්හු පිරිහෙත්, කුසල් දහමහු වැඩෙති' යි යම් පයෙෂණයක් දැන ගන්නේ ද, ඒ පයෙෂණය සෙවියැ යුතු. දෙවිඳ, පයෙෂණයත් සෙවියැ යුත්ත ද නො සෙවියැ යුත්ත දෑ යි දෙවැදෑරුම් කොට මම් කියමි යි මෙසේ යමක් කියන ලද ද, මෙය එකී පයෙෂණය සඳහා කියන ලදී. දෙවිඳ, මෙසේ පිළිපන් මහණ වනාහි පාතිමොක්ඛ සංවරය පිණිස පිළිපන්නේ වේ යැ යි.

මෙසේ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ සක්දෙවිඳු විසින් පැන පුළුවුස්නා ලද්දහු එය විසැඳූ සේක. සතුටට පත් සක් දෙවිඳු 'භාග්‍යවතුන් වහන්සැ එය එසේ යැ, සුගතයන් වහන්ස, එය එසේ යැ. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ගේ පැන විසැඳුම ඇසීමෙන් මෙහි මගේ සැකය ඉක්මිණ, විමතිය පහ වියැ' යි හගවත් බුදුරජුන් ගේ වචනය පිළිගත්තේ ය, අනුමෙවී ය.

19. මෙසේ සක් දෙවිඳු හගවත් බුදුරජුන් ගේ වචනය පිළිගෙන අනුමෙවැ ඔබ ගෙන් ''නිදුකාණන් වහන්ස, කෙසේ පිළිපන් මහණ තෙම ඉන්ද්‍රිය සංවරය පිණිස පිළිපන්නේ වේ ද?'' යි මත්තෙහි පැනයක් පුළුවුත.

''දෙවිඳ, ඇසින් දැක දත යුතු රූපය ද සෙවියැ යුත්ත ද නො සෙවියැ යුත්ත දෑ යි දෙවැදෑරුම් කොට මම් කියමි . . . දෙවිඳ කනින් අසා දත යුතු ශබ්දය ද . .. දෙවිඳ, නැහැයෙන් අසා දත යුතු ගඳ ද . . . දිවෙන් ආස්වාද කොට දත යුතු රසය ද . .. කයින් පැහැසැ දත යුතු හැපෙන දැ ද . . . මන-සින් දත යුතු දහම් අරමුණු ද සෙවියැ යුත්ත ද නොසෙවියැ යුත්ත දෑ යි දෙවැදෑරුම් කොට මම් කියමි'' යි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසඳා වදාළ සේක.

එවං වුත්තෙ සක්කො දෙවානමින්දො භගවන්තං එතදවොච: ඉමස්ස ඛො අහං භන්තෙ භගවතා සඞ්ඛිත්තෙන භාසිතස්ස එවං විත්ථාරෙන අත්ථං ආජානාමි, යථාරූපං භන්තෙ චක්ඛුවිඤ්ඤෙය්‍යං රූපං සෙවතො අකුසලා ධම්මා අභිවඩ්ඪන්ති කුසලා ධම්මා පරිහායන්ති ති, එවරූපං චක්ඛුවිඤ්ඤෙය්‍යං රූපං න සෙවිතබ්බං, යථාරූපඤ්ච ඛො භන්තෙ චක්ඛුවිඤ්ඤෙය්‍යං රූපං සෙවතො අකුසලා ධම්මා පරිහායන්ති කුසලා ධම්මා අභිවඩ්ඪන්ති ති එවරූපං චක්ඛුවිඤ්ඤෙය්‍යං රූපං සෙවිතබ්බං. යථාරූපඤ්ච ඛො භන්තෙ සොතවිඤ්ඤෙය්‍යං සද්දංසෙවතො-පෙ-ඝානවිඤ්ඤෙය්‍යං ගන්ධං සෙවතො -පෙ- ජිව්හාවිඤ්ඤෙය්‍යං රසං සෙවතො -පෙ- කායවිඤ්ඤෙය්‍යං ඵොට්ඨබ්බං සෙවතො -පෙ- මනොවිඤ්ඤෙය්‍යං ධම්මං සෙවතො අකුසලා ධම්මා අභිවඩ්ඪන්ති කුසලාධම්මා පරිහායන්ති ති එවරූපො මනොවිඤ්ඤෙය්‍යො ධම්මො න සෙවිතබ්බො. යථාරූපඤ්ච ඛො භන්තෙ මනොවිඤ්ඤෙය්‍යං ධම්මං සෙවතො අකුසලා ධම්මා පරිහායන්ති කුසලා ධම්මා අභිවඩ්ඪන්ති ති එවරූපො මනොවිඤ්ඤෙය්‍යො ධම්මො සෙවිතබ්බො. ඉමස්ස ඛො මෙ භන්තෙ භගවතා සඞ්ඛිත්තෙන භාසිතස්ස එවං විත්ථාරෙන අත්ථං ආජානතො තිණ්ණා මෙ'ත්ථ කඞ්ඛා විගතා කථංකථා භගවතො පඤ්හවෙය්‍යාකරණං සුත්වා''ති.

20. ඉතිහ සක්කො දෙවානමින්දො භගවතො භාසිතං අභිනන්දිත්වා අනුමොදිත්වා භගවන්තං උත්තරිං පඤ්හං අපුච්ඡි: ''සබ්බෙව නු ඛො මාරිස සමණබ්‍රාහමණා එකන්තවාද එකන්තසීලා එකන්තඡන්ද එකන්තඅජ්ඣොසානා''ති.

''න ඛො දෙවානමින්ද සබ්බෙ සමණබ්‍රාහමණා එකන්තවාද එකන්තසීලා එකන්තඡන්ද එකන්තඅජ්ඣොසානා''ති.

''කස්මා පන මාරිස න සබ්බෙ සමණබ්‍රාහමණා එකන්තවාද එකන්තසීලා එකන්තඡන්ද එකන්තඅජ්ඣොසානා?''ති.

මෙසේ වදාළ කල්හි ''වහන්ස, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් සංක්ෂෙපයෙන් වදාරන ලද මේ වචනයේ අරුත් මෙසේ විස්තර වශයෙන් මම දනගනිමි. වහන්ස, ඇසින් දැක දත යුතු යම් බඳු රූපයක් සෙවුනහු ගේ සන්තානයෙහි අකුසල් දහම්හු වැඩෙත් ද කුසල් දහම්හු පිරිහෙත් ද, මෙබඳු වූ චක්ෂුර්-විඥෙය රූපය නො සෙවියැ යුතු. වහන්ස, ඇසින් දැක දත යුතු යම් බඳු රූපයක් සෙවුනහු ගේ සන්තානයෙහි අකුසල් දහම්හු පිරිහෙත් ද කුසල් දහම්හු වැඩෙත් ද, එබඳු වූ චක්ෂුර් විඥෙය රූපය සෙවියැ යුතු. වහන්ස, යම් බඳු ශ්‍රොත්‍ර විඥෙය ශබ්දයක් සෙවුනහු ගේ . . . ඝ්‍රාණවිඥෙය ගන්ධයක් සෙවුනහු ගේ . . . ජිහ්වා විඥෙය රසයක් සෙවුනහු ගේ . . . කාය විඥෙය ස්ප්‍රෂ්ටව්‍යයක් සෙවුනහු ගේ . . . මනෝවිඥෙය ධර්මයක් සෙවුනහු ගේ සන්තානයෙහි අකුසල් දහම්හු වැඩෙත් ද කුසල් දහම්හු පිරිහෙත් ද, මෙ බඳු මනොවිඥෙය ධර්මය නො සෙවියැ යුතු. වැලිදු යම් බඳු මනොවිඥෙය ධර්මයක් සෙවුනහු ගේ සන්තානයෙහි අකුසල් දහම්හු පිරිහෙත් ද කුසල් දහම්හු වැඩෙත් ද එබඳු වූ මනොවිඥෙය ධර්මය සෙවියැ යුතු. වහන්ස, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් වදාරන ලද මේ වචනයේ අර්ථය මෙසේ විස්තරයෙන් දන ගන්නා මට භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ගේ පැන විසැඳුම ඇසීමෙන් මෙහි සැකය ඉක්මියේ ය, විමතිය පහ වී යැ'' යි සක්දෙවිඳු කී ය.

20. මෙසේ සක් දෙවිඳු භගවත් බුදුරජුන් ගේ වචනය පිළිගෙන අනුමෙවැ, මත්තෙහි දු පැනයක් පුළුවුස්නෝ, ''නිදුකාණන් වහන්ස, සියලු ම මහණබමුණෝ එක් (සමාන) අන්තයක් ඇති (අභින්න) වාද ඇත්තෝ ද? එක් ම (සමාන) ආචාර ඇත්තෝ ද? එක් (සමාන) ලබ්ධි ඇත්තෝ ද? එක් (සමාන) නිෂ්ඨානයක් ඇත්තෝ දැ?'' යි පුළුවුත.

''දෙවිඳ, සියලු මහණ බමුණෝ සමාන වාද ඇත්තෝ නො වෙත්, සමාන ආචාර ඇත්තෝ නො වෙත්, සමාන ලබ්ධි ඇත්තෝ නො වෙත්, සමාන නිෂ්ඨානයක් ඇත්තෝ නො වෙත්'' යැ යි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වදාළ සේක.

''නිදුකාණන් වහන්ස, කවර හෙයින් සියලු මහණ බමුණෝ සමාන වාද ඇත්තෝ සමානාචාර ඇත්තෝ සමාන ලබ්ධි ඇත්තෝ සමාන නිෂ්ඨානයක් ඇත්තෝ නො වෙත් ද?'' යි සක්දෙවිඳු පුළුවුත.

‘‘අනෙකධාතුනානාධාතු ඛො දෙවානමින්ද ලොකො. තස්මිං අනෙකධාතුනානාධාතුස්මිං ලොකෙ යං යදෙව සත්තා ධාතුං අභිනිවිසන්ති තං තදෙව ථාමසා පරාමස්ස අභිනිවිස්ස වොහරන්ති ‘ඉදමෙව සච්චං මොඝමඤ්ඤ’න්ති.’ තස්මා න සබ්බෙ සමණබ්‍රාහ්මණා එකන්තවාදා එකන්තසීලා එකන්තඡන්දා එකන්තඅජ්ඣොසානා’’ති.

‘‘සබ්බෙව නු ඛො මාරිස සමණබ්‍රාහ්මණා අච්චන්තනිට්ඨා අච්චන්තයොගක්ඛෙමී අච්චන්තබ්‍රහ්මචාරී අච්චන්තපරියොසානා?’’ති.

‘‘න ඛො දෙවානමින්ද සබ්බෙ සමණබ්‍රාහ්මණා අච්චන්තනිට්ඨා අච්චන්තයොගක්ඛෙමී අච්චන්තබ්‍රහ්මචාරී අච්චන්තපරියොසානා’’ති.

‘‘කස්මා පන මාරිස න සබ්බෙ සමණබ්‍රාහ්මණා අච්චන්තනිට්ඨා අච්චන්තයොගක්ඛෙමී අච්චන්තබ්‍රහ්මචාරී අච්චන්තපරියොසානා’’ති.

‘‘යෙ ඛො දෙවානමින්ද භික්ඛූ තණ්හාසඞ්ඛයවිමුත්තා තෙ අච්චන්තනිට්ඨා අච්චන්තයොගක්ඛෙමී අච්චන්තබ්‍රහ්මචාරී අච්චන්තපරියොසානා. තස්මා න සබ්බෙ සමණබ්‍රාහ්මණා අච්චන්තනිට්ඨා අච්චන්තයොගක්ඛෙමී අච්චන්තබ්‍රහ්මචාරී අච්චන්තපරියොසානා’’ති.

ඉත්ථං භගවා සක්කස්ස දෙවානමින්දස්ස පඤ්හං පුට්ඨො බ්‍යාකාසි. අත්තමනො සක්කො දෙවානමින්දො භගවතො භාසිතං අභිනන්දි අනුමොදි. එවමෙතං භගවා එවමෙතං සුගත තිණ්ණා මෙ’ත්ථ කඞ්ඛා විගතා කථංකථා භගවතො පඤ්හවෙය්‍යාකරණං සුත්වා’’ති.

''දෙවිඳ, ලොවැස්සෝ නොයෙක් අදහස් ඇත්තෝ, නානා අදහස් ඇත්තෝ වෙත්. ඒ නොයෙක් අදහස් ඇති, නානා අදහස් ඇති ලොවැස්-සන් අතුරෙහි සත්වයෝ යම් යම් ම අදහසකට වැද ගනිත් ද (අදහසක් ගනිත් ද), ඒ ඒ අදහස ම දැඩි කොට ගෙන මුළු ශක්තියෙන් ම පරාමර්ශනය කොට 'මෙය ම සත්‍ය යැ සෙස්ස හිස් යැ' යි කියත්. එහෙයින් සියලු මහණබමුණෝ එක් ම වාදයක් ඇත්තෝ නො වෙත්, එක් ම 'ආචාරයක්' ඇත්තෝ නො වෙත්, එක් ම ලබ්ධියක් ඇත්තෝ නො වෙත්, එක් ම නිෂ්ඨාවක් ඇත්තෝ නො වෙත්'' යැ යි විසඳා වදළ සේක.

''නිදකාණන් වහන්ස, සියලු ම මහණ බමුණෝ අත්‍යන්ත නිෂ්ඨාව ඇත්තෝ ද? අත්‍යන්ත යෝග ක්ෂේමය (නිර්වාණය) ඇත්තෝ ද? අත්‍යන්තය පිණිස (නිවන සඳහා) බඹසර සරන්නෝ ද (ආර්‍යමාර්ගාධි-ගමය කරන්නෝ ද)? අත්‍යන්ත පර්‍යවසානය ඇත්තෝ ද (නිර්වාණ ගාමීහු ද)?'' යි සක් දෙවිඳු පුළුවුත.

''දෙවිඳ, සියලු මහණ බමුණෝ අත්‍යන්තනිෂ්ඨාව ඇත්තෝ නො ම වෙත්, අත්‍යන්ත යෝගක්ෂේමය ඇත්තෝ, අත්‍යන්ත බ්‍රහ්මචාරිහු, අත්‍යන්ත පර්‍යවසානය ඇත්තෝ නො ම වෙති'' යි විසැඳූ සේක.

''නිදුකාණන් වහන්ස, කවර හෙයින් සියලු මහණ බමුණෝ අත්‍යන්ත නිෂ්ඨාව ඇත්තෝ නො ම වෙත් ද? අත්‍යන්ත යෝග ක්ෂෙමය ඇත්තෝ, අත්‍යන්ත බ්‍රහ්මචාරිහු, අත්‍යන්ත පර්‍යවසානය ඇත්තෝ නො ම වෙත් ද?''යි සක් දෙවිඳු පුළුවුත.

''දෙවිඳ, යම් මහණ බමුණු කෙනෙක් තෘෂ්ණා සංක්ෂයයෙන් (මාර්ග යෙන් හෝ නිවන අරමුණු කොට) කෙලෙසුන් කෙරෙන් මිදුණාහු ද, ඔහු අත්‍යන්ත නිෂ්ඨාව ඇත්තාහු, අත්‍යන්ත යෝග ක්ෂේමය ඇත්තාහු, අත්‍යන්ත බ්‍රහ්මචාරිහු, අත්‍යන්ත පර්‍යාවසානය ඇත්තාහු වෙත්. එ හෙයින් සියලු මහණ බමුණෝ අත්‍යන්ත නිෂ්ඨාව ඇත්තෝ නො වෙත්, අත්‍යන්ත යෝගක්ෂේමය ඇත්තෝ, අත්‍යන්ත බ්‍රහ්මචාරිහු, අත්‍යන්ත පර්‍යාවසානය ඇත්තො නො වෙත්'' යි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසැඳූ සේක.

මෙසේ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ සක් දෙවිඳු විසින් පැන පුළුවුස්නා ලද සේක් ඒ විසැඳූ සේක. සතුටු වූ සක් දෙවිඳු ''භාග්‍යවතුන් වහන්ස, එය එසේ යැ, සුගතයන් වහන්ස, එය එසේ ය, භාග්‍යවතුන්වහන්සේ ගේ. ප්‍රශ්නව්‍යාකරණය (පැන විසැඳීම) ඇසීමෙන් මෙහි මගේ සැකය ඉක්මිණ, විමතිය පහ වි යැ'' යි භගවත් බුදුරජුන් ගේ භාෂිතය පිළිගත්තේ ය, අනුමෙව් ය.

21. ඉතිහ සක්කො දෙවානමින්දො භගවතො භාසිතං අභිනන්දිත්වා අනුමොදිත්වා භගවන්තං එතදවොච: එජා භන්තෙ රොගො එජා ගණ්ඩො එජා සල්ලං එජා ඉමං පුරිසං පරිකඩ්ඪති තස්ස තස්සෙව භවස්ස අභිනිබ්බත්තියා. තස්මා අයං පුරිසො උච්චාවචමාපජ්ජති. යෙසවාහං භන්තෙ පඤ්හානං ඉතො බහිද්ධා අඤ්ඤෙසු සමණබ්‍රාහ්මණෙසු ඔකාසකම්මම්පි නාලත්থං. ත්‍ෙ මෙ භගවතා බ්‍යාකතා දීඝරත්තානුසයිතඤ්ච පන මෙ විචිකිච්ඡා-කථංකථාසල්ලං, තඤ්ච භගවතා අබ්බූළ්හන්ති.

22. අභිජානාසි. නො ත්වං දෙවානමින්ද ඉමෙ පඤ්හෙ අඤ්ඤෙ සමණබ්‍රාහ්මණෙ පුච්ඡිතා''ති.

''අභිජානාමහං භන්තෙ ඉමෙ පඤ්හෙ අඤ්ඤෙ සමණබ්‍රාහ්මණෙ පුච්ඡිතා''ති.

''යථාකථං පන තෙ දෙවානමින්ද බ්‍යාකංසු, සචෙ තෙ අගරු භාසස්සූ''ති.

''න ඛො මෙ භන්තෙ ගරු යත්ථස්ස භගවා නිසින්නො භගවන්තරූපො වා''ති.

''තෙන හි දෙවානමින්ද භාසස්සූ''ති.

''යෙ ස්වාහං භන්තෙ මඤ්ඤාමි සමණබ්‍රාහ්මණා ආරඤ්ඤකා පන්තසෙනාසනා'ති. ත්‍යාහං උපසඞ්කමිත්වා. ඉමෙ පඤ්හෙ පුච්ඡාමි. තෙ මයා පුට්ඨා න සම්පායන්ති, අසම්පායන්තා මමං යෙව පටිපුච්ඡන්ති' කො නාමො ආයස්මා?'ති. තෙසාහං පුට්ඨො බ්‍යාකරොමි: ''අහං ඛො මාරිස, සක්කො දෙවානමින්දො'ති. තෙ මමං යෙව උත්තරිං පටිපුච්ඡන්ති 'කිං පනායස්මා දෙවානමින්ද කම්මං කත්වා ඉමං ඨානං පත්තො'ති. තෙසාහං යථාසුතං යථාපරියත්තං ධම්මං දෙසෙමි. තෙ තාවතකෙනෙව අත්තමනා හොන්ති 'සක්කො ච නො දෙවානමින්දො දිට්ඨො යඤ්ච නො අපුච්ඡිම්හ තඤ්ච නො බ්‍යාකාසී'ති. තෙ අඤ්ඤදත්ථු මම යෙව සාවකා සම්පජ්ජන්ති, න චාහං තෙසං. අහං ඛො පන භන්තෙ භගවතො සාවකො සොතාපන්නො අවිනිපාතධම්මො නියතො සම්බොධිපරායණො''ති.

1. යෙස්වාහං (සීමු)

21. මෙසේ සක් දෙවිඳු භගවත් බුදුරජුන් ගේ වචනය පිළිගෙන, අනුමෙවැ ''වහන්ස, තෘෂ්ණාව රොගයෙක, තෘෂ්ණාව ගඬෙක, තෘෂ්ණාව හුලෙක, තෘෂ්ණාව මේ පුරුෂයා (කර්මානුරූප ව) ඒ ඒ භවයෙක ම ඉපැද්ම පිණිස හාත්පසින් අදී. එ හෙයින් මේ පුරුෂ තෙම උස් බවට පහත් බවට පැමිණේ. වහන්ස, යම් ප්‍රශ්නයනට මෙයින් බැහැර අන් මහණ බමුණන් කෙරෙහි අවකාශ කිරීම් පමණ දු නො ලද්දයෙම් ද, දීර්ඝ කාලයක් මා සිත් සතන්හි ලැග හොත් ඒ ප්‍රශ්නයෝ මට භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් විසඳා වදරන ලදහ. මා තුළ යම් සැක විමති නැමැති හුලෙක් වී ද, එය ද භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් උදුරා දමන ලදුයේ යැ'' යි මෙ බස් පැවැසී ය.

22. ''දෙවිඳ, මේ ප්‍රශ්න අන් මහණ බමුණන් වෙතින් විචාළා දන්නෙහි දැ?'' යි භගවත්හු වදළාහ.

''වහන්ස, අන් මහණ බමුණන් වෙතින් මේ ප්‍රශ්න විචාළා දනිමි'' යි සක් දෙවිඳු කී ය.

''දෙවිඳ, කෙසේ නම් ඔහු මේ ප්‍රශ්න විසැඳූහු ද, ඉදින් ඔබට බරෙක් නො වේ නම්, කිව මැනැවැ'' යි භගවත්හු වදළාහ.

''වහන්ස, යම් තැනෙක භාග්‍යවතුන් වහන්සේ හෝ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වැන්නෙක් වැඩහුන් සේක් වී නම්, එය කියනු මට බරෙක් නො වේ'' යැ යි සක් දෙවිඳු කී ය.

''එසේ වී නම්, දෙවිඳ, කියන්නැ'' යි භගවත්හු වදළාහ.

''වහන්ස, වනවාසීහු යැ යි, ගම්කෙළවර සෙනසුන්හි වසන්නෝ යැ යි, යම් මහණ බමුණු කෙනකු මම සිතිම් ද, මම් ඔවුන් කරා ගොස් මේ ප්‍රශ්න විචාළෙමි. ඔහු මා විසින් විචාරන ලද්දහු, ''ආයුෂ්මත් තෙමේ කිනම් වේ ද?' යි මා ම පුළුවුසිත්. මම් ඔවුන් විසින් පුළුවුස්නා ලදිම් 'නිදුකාණනි, මම් සක් දෙවිඳුමි' යි කියමි ඔහු ''ආයුෂ්මත් දේවේන්ද්‍ර තෙමේ කවර නම කර්මයක් කොට මේ තැනට පත් වී දැ?'' යි මත්තෙහි මා ම පුළුවුසිත්. මම් ඔවුනට මා අසා ඇති පරිදි මා ඉගෙන ඇති පරිදි (සප්ත ව්‍රත පද) ධර්මය දෙසමි. ඔහු එ පමණින් ම, 'අප විසින් සක් දෙවිඳු දක්නා ලද්දේ ද වේ, අපි යමක් විචාළමෝ ද එය ද අපට විසඳා කීයේ යැ' යි එ පමණින් ම සතුටු වෙත්, ඔහු ඒකාන්තයෙන් මගේ ම ශ්‍රාවකයෝ වෙත්, මම් ඔවුන් ගේ ශ්‍රාවක නො වෙමි. වහන්ස මම් වූ කලී සිවු අවාහි නොවැටෙන සැහැවි ඇති, මාර්ග ධර්ම නියාම-යෙන් නියත වූ (අවශ්‍යයෙන් ම උපරිමාර්ගාධිගමය කරන සුලු) භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ගේ සෝවාන් සව්වෙක් වෙමි'' යි සක් දෙවිඳු පැවැසිය.

23. "අභිජානාසි නො ත්වං දෙවානමින්ද ඉතො පුබ්බෙ එවරූපං වෙද පටිලාභං සොමනස්සපටිලාභන්ති?"

"අභිජානාමහං භන්තෙ ඉතො පුබ්බෙ එවරූපං වෙදපටිලාභං සොමනස්සපටිලාභන්ති."

"යථාකථං පන ත්වං දෙවානමින්ද අභිජානාසි ඉතො පුබ්බෙ එවරූපං වෙදපටිලාභං සොමනස්සපටිලාභන්ති?"

"භූතපුබ්බං භන්තෙ දෙවාසුරසඞ්ගාමො සමුපබ්‍යූළ්හො අහොසි, තස්මිං ඛො පන භන්තෙ සඞ්ගාමෙ දෙවා ජිනිංසු, අසුරා පරාජියිංසු. තස්ස මය්හං භන්තෙ තං සඞ්ගාමං අභිවිජිනිත්වා විජිතසඞ්ගාමස්ස එතදහොසි: 'යා චෙව දනි දිබ්බා ඔජා යා ච අසුරා ඔජා උභයමෙතං දෙවා පරිභුඤ්ජිස්සන්තන්ති ති. සො ඛො මෙ භන්තෙ වෙදපටිලාභො සොමනස්ස-පටිලාභො සදණ්ඩාවචරො සසත්ථාවචරො න නිබ්බිදය න විරාගාය න නිරොධාය න උපසමාය න අභිඤ්ඤාය න සම්බොධාය න නිබ්බා-නාය සංවත්තති. යො ඛො පන මෙ අයං භන්තෙ භගවතො ධම්මං සුත්වා වෙදපටිලාභො සොමනස්සපටිලාභො, සො අදණ්ඩාවචරො අසත්ථාවචරො එකන්තනිබ්බිදය විරාගාය නිරොධාය උපසමාය අභි-ඤ්ඤාය සම්බොධාය නිබ්බානාය සංවත්තන්ති"ති.

24. "කිං පන ත්වං දෙවානමින්ද අත්ථවසං සම්පස්සමානො එවරූපං වෙදපටිලාභං සොමනස්ස පටිලාභං පවෙදෙසී?"ති.

"ඡ ඛො අහං භන්තෙ අත්ථවසෙ සම්පස්සමානො එවරූපං වෙද-පටිලාභං සොමනස්සපටිලාභං පවෙදෙමී"ති.

"ඉධෙව තිට්ඨමානස්ස දෙවභූතස්ස මෙ සතො,
පුනරායු ච මෙ ලද්ධො එවං ජානාහි මාරිසා"ති.

ඉමං ඛො අහං භන්තෙ පඨමං අත්ථවසං සම්පස්සමානො එවරූපං වෙදපටිලාභං සොමනස්සපටිලාභං පවෙදෙමි.

චුතො'හං දිවියා කායා ආයුං හිත්වා අමානුසං,
අමූළ්හො ගබ්භමෙස්සාමි යත්ථ මෙ රමතී මනො.

23. ''දෙවිඳ, මෙයින් පෙර තොප මෙ බඳු සතුටක් ලැබීම, සොම්නසක් ලැබීම දනිවු ද යි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ අසා වදළ සේක.

''වහන්ස, මම මෙයින් පෙර මෙබඳු සතුටක් ලැබීම සොම්නසක් ලැබීම දනිමි'' යි සක් දෙවිඳු කී ය.

''දෙවිඳ, මෙයින් පෙර තොප කෙසේ වූ මෙබඳු සතුටක් ලැබීම සොම්නසක් ලැබීම දනිවු ද?'' යි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ අසා වදළ සේක.

''වහන්ස, පෙර වූවක් කියමි. පෙර දෙවියන් ගේ ද අසුරයන් ගේ ද, යුද්ධයෙක් එළැඹැ සිටියේ විය. වහන්ස, ඒ යුද්ධයෙහි දෙවියෝ ජය ගත්හ. අසුරයෝ පැරදුණාහ. වහන්ස, ඒ යුද්ධය දිනා, දිනූ යුද්ධය ඇති ඒ මට ''දැන් යම් දිව්‍ය ඔජසෙක් වේ ද යම් අසුර ඕජසෙකුත් වේ ද, මේ දෙකොටස ම දැන් දෙවියෝ පරිභෝග කරන්නාහ' යි මට මේ සිත විය. වහන්ස, මගේ ඒ යම් සතුට ලැබීමෙක් සොම්නස ලැබීමෙක් වී ද දඬුගෙන හැසිරීම සහිත වූ අවි ගෙන හැසිරීම සහිත වූ ඒ සතුට ලැබීම, ඒ සොම්නස ලැබීම සසර කලකිරීම පිණිස නො පවතී, විරාගය පිණිස නො පවතී, නිරොධය පිණිස නො පවතී, කෙලෙස් සන්සිඳීම පිණිස නො පවතී, විශිෂ්ට ඥානය පිණිස නො පවතී, සත්‍යාවබෝධය පිණිස නො පවතී, නිවන පිණිස නො පවතී. වහන්ස, භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ ධර්මය ඇසීමෙන් මට යම් සතුට ලැබීමෙක්, සොම්නස ලැබීමෙක් වී ද, එය දඬුගෙන හැසිරීම් නැති එකෙක, අවි ගෙන හැසිරීම් නැති එකෙක, ඒකාන්තයෙන් සසර කලකිරෙනු පිණිස, විරාගය පිණිස, නිරෝධය පිණිස, ක්ලේශ ව්‍යුපශමය පිණිස, විශිෂ්ටඥනය පිණිස සත්‍යාවබෝධය පිණිස, නිර්වාණය පිණිස පවතී'' යැ යි සක් දෙවිඳු කී ය.

24. ''දෙවිඳ, තෝ කවර නම් කරුණක් දක්නෙහි මෙබඳු සතුට ලැබීමක්, සොම්නස ලැබීමක් දන්වහි ද?'' යි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ අසා වදළ සේක.

''වහන්ස, මම කරුණු සයක් දක්නෙමි, මෙ බඳු වූ සතුට ලැබීමක් සොම්නස ලැබීමක් දන්වමි.

'නිදුකාණන් වහන්ස, මෙහි ම සිටුනා දෙව් වූ ම මා විසින් (ආයු ගෙවී) මෙහි දී ම සැව අනතුරු වැ මෙහි ම ඉපැදීමෙන් පුනරායුෂය ද ලද්දේ ය. මෙ කරුණ මෙසේ දැන වදළ මැනැවි.

වහන්ස, මේ පළමු වන කරුණ දක්නෙම්, මෙබඳු වූ සතුට ලැබීම, සොම්නස ලැබීම දන්වමි.

'මම දිව්‍ය ආයුෂ හැර දමා දෙව් අත් බැවින් සැව, යම් තැනෙක මා සිත ඇලෙයි ද, එහි සිහි නොමුළා වැ (කැත් කුල ආදියෙක) මවු කුසකට එළැඹෙන්නෙමි.'

ඉමං ඛො අහං භන්තෙ දුතියං අත්ථවසං සම්පස්සමානො එවරූපං වෙදපටිලාභං සොමනස්සපටිලාභං පවෙදෙමි.

සච්චාහං අමූළ්හපඤ්ඤස්ස විහරං සාසනෙ රතො,
ඤායෙන විහරිස්සාමි සම්පජානො පතිස්සතො.

ඉමං ඛො අහං භන්තෙ තතියං අත්ථවසං සම්පස්සමානො එවරූපං වෙදපටිලාභං සොමනස්සපටිලාභං පවෙදෙමි.

ඤායෙන මෙ චරතො ච සම්බොධි චෙ භවිස්සති,
අඤ්ඤාතා විහරිස්සාමි ස්වෙව අන්තො භවිස්සති.

ඉමං ඛො අහං භන්තෙ චතුත්ථං අත්ථවසං සම්පස්සමානො එවරූපං වෙදපටිලාභං සොමනස්සපටිලාභං පවෙදෙමි.

චුතො'හං මානුසා කායා ආයුං හිත්වාන මානුසං,
පුන දෙවො භවිස්සාමි දෙවලොකම්හි උත්තමො.

ඉමං ඛො අහං භන්තෙ පඤ්චමං අත්ථවසං සම්පස්සමානො එවරූපං වෙදපටිලාභං සොමනස්සපටිලාභං පවෙදෙමි.

තෙ පණීතතරා දෙවා අකනිට්ඨා යසස්සිනො,
අන්තිමෙ වත්තමානම්හි සො නිවාසො භවිස්සති.

ඉමං ඛො අහං භන්තෙ ඡට්ඨං අත්ථවසං සම්පස්සමානො එවරූපං වෙදපටිලාභං සොමනස්සපටිලාභං පවෙදෙමි.

ඉමෙ ඛො අහං භන්තෙ ඡ අත්ථවසෙ සම්පස්සමානො එවරූපං වෙදපටිලාභං සොමනස්සපටිලාභං පවෙදෙමි.

25. "අපරියොසිතසඞ්කප්පො විචිකිච්ඡී කථංකථී,
විචරිං[1] දීඝමද්ධානං අන්වෙසන්තො තථාගතං.

යස්සු මඤ්ඤාමි සමණෙ පවිවිත්තවිහාරිනො,
සම්බුද්ධා[2] ඉති මඤ්ඤානො ගච්ඡාමි තෙ උපාසිතුං.

කථං ආරාධනා හොති කථං හොති විරාධනා,
ඉති පුට්ඨා න සම්භොන්ති[3] මග්ගෙ පටිපදාසු ච.

1. විචරි PTS
2. සම්බුද්ධො PTS
3. සම්පායන්ති සීමු

වහන්ස, මට මේ දෙවෙනි කරුණ දක්නෙම්, මෙබඳු වූ සතුටක් ලැබීම, සොම්නසක් ලැබීම දන්වමි.

'ඒ මම සස්නෙහි ඇලුණෙම, නොමුළා වූ ප්‍රඥා ඇති වැ වසන්නෙම්, ප්‍රඥා ඇත්තෙම, එළැඹ සිටි සිහි ඇත්තෙම, න්‍යායයෙන් (අරිසවු බවට නිසි වූ කරුණින්) යුතු වැ වසන්නෙමි.'

වහන්ස, මේ තුන් වැනි කරුණ දක්නෙම්, මෙබඳු වූ සතුට ලැබීම සොම්නස ලැබීම දන්වමි.

''න්‍යායයෙන් (අරි සවු බවට ගැළපෙන කරුණින්) හැසිරෙන මට ඉදින් සම්බෝධිය වන්නේ නම් (සෙදගැටිවන්නෙට නම්) නොලත් විශෙෂාධිගමය ලබනු කැමැත්තෙම් වසන්නෙමි. එය ම මිනිස් ලොවැ මගේ කෙළවර අත්බව වන්නේ ය.''

වහන්ස, මේ සතර වන කරුණ දක්නෙම්, මෙ බඳු වූ සතුට ලැබීම සොම්නස ලැබීම දන්වමි.

'මනුෂ්‍යායුෂය හැර මිනිසත් බැවින් සැවැ දෙව් ලොවැ යළිඳු උතුම් දෙවියෙක් වන්නෙමි.'

වහන්ස, මේ පස් වන කරුණ දක්නෙම්, මෙ බඳු වූ සතුට ලැබීම මෙබඳු වූ සොම්නස ලැබීම දන්වමි.

'යශස් ඇති, සියලු දෙවියනට වඩා උතුම් වූ, අකනිට්ඨා බඹලොව වැසි ඒ යම් දෙවි කෙනෙක් ඇද්ද, මගේ අනතිම අත්බව පවත්නා කල්හි ඔවුන් අතුරෙහි මගේ නිවාසය වන්නේ ය.'

වහන්ස, මේ සවැනි කරුණ දක්නෙම්, මෙබඳු වූ සතුට ලැබීම සොම්නස ලැබීම දන්වමි.

වහන්ස, මම මේ කරුණු සය දක්නෙම්, මෙ බඳු වූ සතුට ලැබීම, සොම්නස ලැබීම දන්වමි.

25. නො නිමි මනෝරථය ඇති වැ, සැක කරන සුලු වැ, විමති ඇති වැ, තථාගත කෙනකු සොයනුයෙම් දික් කලක් යසරා හැවිද්දෙමි.

යම් මහණුන් ත්‍රිවිධ විවෙකයෙන් විවික්ත වැ වසන්නන් කොට හඟිම් ද, මම බුදුවරු යි හඟින්නෙම් ඔවුන් ඇසුරු කරන්නට යෙමි.

'ආර්‍ය්‍ය මාර්ගයට බස්නා පිළිවෙත කෙසේ වේ ද? ආර්‍ය්‍යමාර්ගයට බාධක පිළිවෙත (අනුපාය ප්‍රතිපත්තිය) කෙසේ වේ ද?' යි මා විසින් විචාරන ලද්ද වූ ආර්‍ය්‍ය මාර්ගයෙහි ද ප්‍රතිපත්තීන්හි ද විචාළ කරුණු මොනොවට විසඳා කියන්නට ඔහු නො හැකි වෙත්.

තස්සාසස්සු යද මං ජානන්ති සක්කො දෙවානමාගතො.
තස්සාසස්සු මමෙව පුච්ඡන්ති කිං කත්වා පාපුණි ඉදං.

එතසං යථා සුතං ධම්මං දෙසයාමි ජනෙසුත,
තෙන අත්තමනා හොන්ති[1] දිට්ඨො නො වාසවො'ති ච.

යද ච බුද්ධමද්දක්ඛිං විචිකිච්ඡාවිතාරණං,
සො'මහි වීතභයො අජ්ජ සම්බුද්ධං පයිරුපාසිය.[2]

තණ්හාසල්ලස්ස හන්තාරං බුද්ධමප්පටිපුග්ගලං
අහං වන්දෙ මහාවීරං බුද්ධමාදිච්චබන්ධුනං[3]

යං කරොමසි[4] බ්‍රහ්මුනො සමං දෙවෙහි මාරිස,
තදජ්ජ තුය්හං කස්සාම හන්ද සාමං කරොම තෙ.

ත්වමෙව අසි සම්බුද්ධො තුවං සත්ථා අනුත්තරො,
සදෙවකස්මිං ලොකස්මිං නත්ථි තෙ පටිපුග්ගලො''ති.

26. අථ ඛො සක්කො දෙවානමින්දො පඤ්චසිඛං ගන්ධබ්බපුත්තං ආමන්තෙසි. බහූපකාරො ඛො මෙ'සි ත්වං තාත පඤ්චසිඛ යං ත්වං භගවන්තං පඨමං පසාදෙසි තයා තාත පඨමං පසාදිතං පච්ඡා මයං තං භගවන්තං දස්සනාය උපසඞ්කමිම්හ අරහන්තං සම්මාසම්බුද්ධං. පෙත්තිකෙ ච ඨානෙ ඨපයිස්සාමි, ගන්ධබ්බරාජා භවිස්සසි, භද්දඤ්ච තෙ සුරියවච්චසං දම්මි, සා හි තෙ අභිපත්ථිතා''ති. අථ ඛො සක්කො දෙවානමින්දො පාණිනා පථවිං පරාමසිත්වා තික්ඛත්තුං උදනං උදනෙසි: ''නමො තස්ස භගවතො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස නමො තස්ස භගවතො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස, නමො තස්ස භගවතො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්සා''ති.

ඉමස්මිඤ්ච පන වෙය්‍යාකරණස්මිං භඤ්ඤමානෙ සක්කස්ස දෙවානමින්දස්ස විරජං වීතමලං ධම්මචක්ඛුං උදපාදි ''යං කිඤ්චි සමුදයධම්මං සබ්බන්තං නිරොධධම්මන්ති,'' අඤ්ඤසඤ්ච අසීතියා දෙවතාසහස්සානං. ඉති යෙ සක්කෙන දෙවානමින්දෙන අජ්ඣිට්ඨපඤ්හා පුට්ඨා, තෙ භගවතා බ්‍යාකතා. තස්මා ඉමස්ස වෙය්‍යාකරණස්ස සක්කපඤ්හා'ත්වෙව අධිවචනන්ති.

සක්කපඤ්හසුත්තං නිට්ඨිතං අට්ඨමං.

1. තෙ නසසකතමනා PTS
2. පයිරුපාසසිං මජසං
3. චන්දුමාදිච්චබන්ධුනං PTS
4. යං කරොමසෙ PTS

ඔහු යම් කලෙක 'දෙවියන් අතුරෙහි සක් දෙව් තෙමේ ආයේ යැ' යි මා දැනැ හැඳිනැ ගනිත් ද, එ කලැ 'කුමක් කොට මේ සක් දෙව් පදයට පැමිණියෙහි ද?' යි මා ම පිළිවිසිත්.

ඔවුනට මම අසා ඇති පරිදි ජනයා අතර ප්‍රකට වූ සප්ත ව්‍රත පද ධර්මය දෙසමි. එයින් ඔහු 'අප විසින් වාසව (ශක්‍ර) තෙම දක්නා ලද' යි කියාත් සතුටු වෙත්.

වැලි යම් කලෙක සැක දුරු කරන බුදුරජුන් දුටුයෙම් ද, ඒ අද ඒ සම්බුදු රජුන් ඇසුරු කොට ඒ මම පහ වූ බිය ඇත්තෙකිම වෙමි.

තෘෂ්ණා නැමැති හුල නසාලූ, සම පුහුලක්හු නැති, බුදුරජුන් මම වඳිමි. මහාවීර වූ සූර්‍ය්‍යබන්ධූන් වහන්සේ වඳිමි. පෙර දෙවියන් සමඟ බඹහට යම් නමස්කාරයක් කළමෝ ද, නිදුකාණන් වහන්ස, අද ඔබට ඒ නමස්-කාරය කරන්නමු. දැන් ඔබට පිණිපා කරම්හ.

'ඔබ ම සම්බුදුහු වෙති, ඔබ ම නිරුත්තර ශාස්තෘහු වෙති. දෙවියන් සහිත ලොවැ ඔබට සම පුහුලෙක් නැත.''

26. ඉක්බිති සක් දෙවිඳු පඤ්සිළු ගඳෙවු පුතු බණවා 'දරුව පඤ්සිළු, පළමු කොට තෝ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ පැහැදවූයෙහි (සිත් ගත්තෙහි) ය. ඒ තෝ මට බොහෝ උපකාරි වූයෙහි ය. දරුව, පළමු කොට තා විසින් පහදවන ලද අර්හත් සම්‍යක් සම්බුද්ධ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ දක්නට පසු වැ අපි එළැඹුණම්හ. තා (අද සිට) පිය තනතුරෙහි තබන්නෙමි. තෝ අද සිට ගන්ධර්වයනට රජ වන්නෙහි ය. හිරුහු සේ බබලන භද්‍රා දෙවඟන තට දෙමි. තා විසින් ඕ වෙසෙසින් පතන ලද්දී යැ'' යි කී ය.

ඉක්බිති සක් දෙවිඳු අත්ලෙන් පොළොව ස්පර්ශ කොට ''ඒ භගවත් අර්හත් සම්‍යක් සම්බුද්ධයන් වහන්සේට නමස්කාර වේ වා, ඒ භගවත් අර්හත් සම්බුද්ධයන් වහන්සේට නමස්කාර වේ වා, ඒ භගවත් අර්හත් සම්‍යක් සම්බුද්ධයන් වහන්සේට නමස්කාර වේවා'' යි තුන් වරක් උදන් ඇනී ය.

මේ නිර්ගාථක සූත්‍රය වදරනුලබන කල්හි සක් දෙවිඳු ට ද අන් අසූ දහසක් දෙවියනට ද 'යමක් උපදනා සුලු ද ඒ සියල්ල නැසෙන සුලු යැ' යි කෙලෙස් රජස් රහිත, කෙලෙස් මල රහිත දහම් ඇය (සෝවාන් මඟ නුවණ) පහළ විය.

මෙසේ සක් දෙවිඳු විසින් පතන ලද විචාරන ලද යම් ප්‍රශ්න කෙනෙක් වූහු ද, ඔහු භගවත් බුදුරජුන් විසින් විසඳන ලදුහ. එහෙයින් මේ නිර්ගා-ථක සූත්‍රයට **සක්කපඤ්හ** (ශක්‍රප්‍රශ්න) යැ යි ම නමෙක් වෙයි.

අටවන සක්කපඤ්හ සූත්‍රය නිමියේ ය.

9.

මහාසතිපට්ඨානසුත්තං

එවං මෙ සුතං: එකං සමයං භගවා කුරූසු විහරති කම්මාස-දම්මං නාම කුරූනං නිගමො. තත්‍ර ඛො භගවා භික්ඛූ ආමන්තෙසි 'භික්ඛවො'ති. 'භදන්තෙ'ති තෙ භික්ඛූ භගවතො පච්චස්සොසුං භගවා එතදවොච:

2. එකායනො අයං භික්ඛවෙ මග්ගො සත්තානං විසුද්ධියා සොකපරිද්දවානං සමතික්කමාය දුක්ඛදොමනස්සානං අත්ථඞ්ගමාය ඤායස්ස අධිගමාය නිබ්බානස්ස සච්ඡිකිරියාය, යදිදං චත්තාරො සතිපට්ඨානා. කතමෙ චත්තාරො: ඉධ භික්ඛවෙ භික්ඛු කායෙ කායානුපස්සී විහරති ආතාපී සම්පජානො සතිමා විනෙය්‍ය ලොකෙ අභිජ්ඣාදොමනස්සං.

වෙදනාසු වෙදනානුපස්සී විහරති ආතාපී සම්පජානො සතිමා විනෙය්‍ය ලොකෙ අභිජ්ඣාදොමනස්සං,

චිත්තෙ චිත්තානුපස්සී විහරති ආතාපී සම්පජානො සතිමා විනෙය්‍ය ලොකෙ අභිජ්ඣාදොමනස්සං,

ධම්මෙසු ධම්මානුපස්සී විහරති ආතාපී සම්පජානො සතිමා විනෙය්‍ය ලොකෙ අභිජ්ඣාදොමනස්සං.

උද්දෙසො නිට්ඨිතො.

9.

මහාසතිපට්ඨාන සූත්‍රය

මා විසින් මෙසේ අසන ලදී: එක් සමයෙක භාග්‍යවතුන් වහන්සේ **කුරු රටැ කල්මාෂදම්‍ය** නම් යම් නියම් ගමෙක් වී ද එහි වැඩ වෙසෙන සේක. එහි දී භාග්‍යවතුන් වහන්සේ 'මහණෙනි' යි මහණුන් ඇමැතූ සේක. 'පින්වතුන් වහන්සැ' යි ම එ මහණහු ඔබට පිළිවදන් ඇස්වූහ. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මේ (මතු දැක්වෙන) දහම වදාළ සේක:

2. ''මහණෙනි, සතර සිවටන් (සතිපට්ඨාන) නම් වූ යම් දහමෙක් ඇද්ද, මෙය සත්වයන් ගේ පිරිසිදුව පිණිස ද, සෝවලප් ඉක්මෙනු පිණිස ද, දුක්දෙම්නසුන් දුරුවනු පිණිස ද, අරි අටැඟි මඟට පැමිණෙනු පිණිස ද, නිවන් පසක් කරනු පිණිස ද එක් මැ මඟ වෙයි. ඒ කවර සිවටන් කෙනෙක් ද? යත්: මහණෙනි, මෙ සස්නැ මහණ තෙමෙ කෙලෙස් තවන වැර ඇති ව, මනා නුවණ ඇති ව, එළැඹැ සිටි සිහි ඇති වැ, ලොව (සිරුර) කෙරෙහි අභිධ්‍යාව (කාමච්ඡන්දය) ද, දෙම්නස (ව්‍යාපාදය) ද (සෙසු නීවරණ ද) (තදඞ්ග වශයෙන් ද වික්ඛම්භණ වශයෙන් ද) සන්හිඳුවා කයෙහි කායානුපස්සී වැ (කරජ කය අනිත්‍යාදි වශයෙන් නොයෙක් අයුරින් පුන පුනා බලනුයේ) වෙසෙයි.

කෙලෙස් තවන වැර ඇති ව, මනා නුවණ ඇති වැ, එළැඹැ සිටි සිහි ඇති වැ, ලොව (වේදනාවන්) කෙරෙහි අභිධ්‍යාව (කාමච්ඡන්දය) ද, දෙම්නස (ව්‍යාපාදය) ද (සෙසු නීවරණ ද) (තදඞ්ග වශයෙන් ද වික්ඛම්භණ වශයෙන් ද) සන්හිඳුවා, වේදනාවන්හි වේදනානුපස්සී වැ (වේදනාවන් අනිත්‍යාදි වශයෙන් නොයෙක් අයුරින් පුන පුනා බලනුයේ) වෙසෙයි.

කෙලෙස් තවන වැර ඇති වැ, මනා නුවණ ඇති ව, එළැඹැ සිටි සිහි ඇති ව, ලොව, (චිත්තය කෙරෙහි) අභිධ්‍යාව (කාමච්ඡන්දය) ද, දෙම්නස ද (ව්‍යාපාදය ද) (සෙසු නීවරණ ද තදඞ්ග ප්‍රහාණ වික්ඛම්භණ ප්‍රහාණ වශයෙන්) සන්හිඳුවා සිතෙහි චිත්තානු පස්සී වැ (සිත් අනිත්‍යාදි විසින් නොයෙක් අයුරින් පුන පුනා බලනුයේ) වෙසෙයි.

කෙලෙස් තවන වැර ඇති ව, මනා නුවණ ඇති ව, එළැඹැ සිටි සිහි ඇති වැ, ලොවැ (නීවරණාදි ධර්මයන් කෙරෙහි) අභිධ්‍යාව ද (කාමච්ඡන්දය ද) දෙම්නස ද (ව්‍යාපාද නීවරණය ද) (සෙසු නීවරණ ද තදඞ්ග ප්‍රහාණ වික්ඛම්භණ ප්‍රාහණවශයෙන්) සන්හිඳුවා (නීවරණාදි) ධර්මයන්හි ධම්මානුපස්සී වැ (නීවරණාදීන් අනිත්‍යාදි විසින් නොයෙක් අයුරින් පුන පුනා බලනුයේ) වෙසෙයි.

උද්දේශවාරය නිමියේ ය.

3. කථඤ්ච භික්ඛවෙ භික්ඛු කායෙ කායානුපස්සී විහරති? ඉධ භික්ඛවෙ භික්ඛු අරඤ්ඤගතො වා රුක්ඛමූලගතො වා සුඤ්ඤාගාරගතො වා නිසීදති පල්ලඞ්කං ආභුජිත්වා උජුං කායං පණිධාය පරිමුඛං සතිං උපට්ඨපෙත්වා. සො සතො'ව අස්සසති, සතො'ව පස්සසති. දීඝං වා අස්සසන්තො දීඝං අස්සසාමීති පජානාති, දීඝං වා පස්සසන්තො දීඝං පස්සසාමීති පජානාති. රස්සං වා අස්සසන්තො රස්සං අස්සසාමීති පජානාති, රස්සං වා පස්සසන්තො රස්සං පස්සසාමීති පජානාති. සබ්බකායපටිසංවෙදී අස්සසිස්සාමීති සික්ඛති, සබ්බකායපටිසංවෙදී පස්සසිස්සාමීති සික්ඛති. පස්සම්භයං කායසඞ්ඛාරං අස්සසිස්සාමීති සික්ඛති, පස්සම්භයං කායසඞ්ඛාරං පස්සසිස්සාමීති සික්ඛති.

4. සෙය්‍යථාපි භික්ඛවෙ දක්ඛො භමකාරො වා භමකාරන්තෙවාසී වා දීඝං වා අඤ්ඡන්තො දීඝං අඤ්ඡාමීති පජානාති, රස්සං වා අඤ්ඡන්තො රස්සං අඤ්ඡාමීති පජානාති, එවමෙව ඛො භික්ඛවෙ භික්ඛු දීඝං වා අස්සසන්තො දීඝං අස්සසාමීති පජානාති, දීඝං වා පස්සසන්තො දීඝං පස්සසාමීති පජානාති. රස්සං වා අස්සසන්තො රස්සං අස්සසාමීති පජානාති, රස්සං වා පස්සසන්තො රස්සං පස්සසාමීති පජානාති. සබ්බකායපටිසංවෙදී අස්සසිස්සාමීති සික්ඛති, සබ්බකායපටිසංවෙදී පස්සසිස්සාමීති සික්ඛති. පස්සම්භයං කායසඞ්ඛාරං අස්සසිස්සාමීති සික්ඛති, පස්සම්භයං කායසඞ්ඛාරං පස්සසිස්සාමීති සික්ඛති.

3. මහණෙනි, කෙසේ නම් මහණ තෙමෙ කයෙහි කායානුපස්සී වැ (කරජ කය අනිත්‍යාදි විසින් නොයෙක් අයුරින් පුන පුනා බලන සුලු වැ) වෙසෙයි ද? යත්: මහණෙනි, මහණ තෙම අරනකට ගියේ හෝ රුක්මුලකට ගියේ හෝ විවිත් සෙනස්නකට (ජනයාගෙන් වන සම්බාධ නැති හිස් ගෙයකට) ගියේ හෝ හසරමිණිය අවුළුවා (පලක් බැඳ), උඩු කය සෘජු කොට තබා ගෙන, සිහිය කමටහන් අරමුණට ම යොමු කොට පිහිටුවා ඉඳී. හේ සිහි ඇත්තේ ම (සිහිය කමටහන් අරමුණට යොමු කොට ම) ආශ්වාස කෙරෙයි, සිහි ඇත්තේ ම (සිහිය කමටහන් අරමුණට යොමු කොට ම) ප්‍රශ්වාස කෙරෙයි. දීර්ඝ කොට (කල් ගනිමින්-සෙමෙන්) ආශ්වාස කරනුයේ, 'දීර්ඝ කොට ආශ්වාස කෙරෙමි' යි දනී. දීර්ඝ කොට (කල් ගනිමින්--සෙමෙන්) ප්‍රශ්වාස කරනුයේ, 'දීර්ඝ කොට ප්‍රශ්වාස කෙරෙමි' යි දනී. හ්‍රස්ව කොට (ලුහුඬු කොට-ඉක්මනින්) ආශ්වාස කරනුයේ 'ලුහුඬු කොට ආශ්වාස කෙරෙමි' යි දනී. හ්‍රස්ව කොට (ලුහුඬු කොට-ඉක්මනින්) ප්‍රශ්වාස කරනුයේ 'හ්‍රස්ව කොට ප්‍රශ්වාස කෙරෙමි' යි දනී. 'සියලු ආශ්වාස කයේ (මුල මැද අග යන තුන් තන්හි ම) පැවැත් ම ප්‍රකට කොට දනිමින් ආශ්වාස කරන්නෙමි' යි හික්මෙයි (ආසේවන වශයෙන් පුරුදු පුහුණු කෙරෙයි). සියලු ප්‍රශ්වාස කයේ මුල මැද අග යන තුන් තන්හි ම) පැවැත් ම ප්‍රකට කොට දනිමින් ප්‍රශ්වාස කරන්නෙමි' යි පුහුණු කෙරෙයි. (ආසේවන වශයෙන් පුරුදු පුහුණු කෙරෙයි). ඖදරික වූ කාය සංස්කාරය (ආශ්වාස වායුව) සංහිඳුවමින් ආශ්වාස කරන්නෙමි යි හික්මෙයි (පුරුදු පුහුණු කෙරෙයි). ඖදරික වූ කාය සංස්කාරය (ප්‍රශ්වාස වායුව) සංහිඳුවමින් ප්‍රශ්වාස කරන්නෙමි යි හික්මෙයි (පුරුදු පුහුණු කෙරෙයි).

4. මහණෙනි, (දක්ෂ වූ ලියන වඩුවෙක් හෝ ලියන වඩුවක්හු ගේ අතැවැස්සෙක් හෝ දික් වූ හෝ මහත් වූ බඩුවක් ලියන කල්හි දීර්ඝ කොට (කල්ගනිමින් සෙමෙන්) අත් පා ආදිය අදනේ 'දීර්ඝ කොට (කල් ගනිමින් - සෙමෙන්) අදිමි' යි දනී ද, (ඉදි කටු කුඩා ආදි කුඩා බඩුවක් ලියන කල්හි) අත් පා ලුහුඬු කොට (ඉක්මනින්) අදනේ, ලුහුඬු කොට (ඉක්මනින්) අදිමි' යි දනි ද, මහණෙනි, එ සේ ම මහණ තෙම දීර්ඝ කොට ආශ්වාස කරනුයේ හෝ දීර්ඝකොට ආශ්වාස කෙරෙමි' යි දනී, දීර්ඝ කොට ප්‍රශ්වාස කරනුයේ හෝ 'දීර්ඝ කොට ප්‍රශ්වාස කෙරෙමි' යි දනී. හ්‍රස්ව කොට ආශ්වාස කරනුයේ හෝ 'හ්‍රස්ව කොට ආශ්වාස කෙරෙමි' යි දනී. හ්‍රස්ව කොට ප්‍රශ්වාස කරනුයේ හෝ 'හ්‍රස්ව කොට ප්‍රශ්වාස කෙරෙමි' යි දනී. සියලු ආශ්වාස කය (ආශ්වාසයේ මුල මැද අග යන හැම තැන ම පැවැත් ම) ප්‍රකට කොට දනිමින් ආශ්වාස කරන්නෙමි' යි හික්මෙයි (පුරුදු පුහුණු කෙරෙයි), සියලු ප්‍රශ්වාස කය (ප්‍රශ්වාසයේ මුල මැද අග යන හැම තැන ම පැවැත්ම) ප්‍රකට කොට දනිමින් ප්‍රශ්වාස කරන්නෙමි' යි හික්මෙයි (පුරුදු පුහුණු කෙරෙයි). කාය සංස්කාරය (ආශ්වාස වායුව සන්හිඳුවමින් ආශ්වාස කරන්නෙමි යි හික්මෙයි (පුරුදු පුහුණු කෙරෙයි), කාය සංස්කාරය (ප්‍රශ්වාස වායුව) සන්හිඳුවමින් ප්‍රශ්වාස කරන්නෙමි' යි හික්මෙයි (පුරුදු පුහුණු කෙරෙයි).

ඉති අජ්ඣත්තං වා කායෙ කායානුපස්සී විහරති, බහිද්ධා වා කායෙ කායානුපස්සී විහරති, අජ්ඣත්තබහිද්ධා වා කායෙ කායානුපස්සී විහරති.

සමුදයධම්මානුපස්සී වා කායස්මිං විහරති, වයධම්මානුපස්සී වා කායස්මිං විහරති. සමුදය වයධම්මානුපස්සී වා කායස්මිං විහරති.

අත්ථි කායො'ති වා පනස්ස සති පච්චුපට්ඨිතා හොති, යාවදෙව ඤාණමත්තාය පතිස්සතිමත්තාය. අනිස්සිතො ච විහරති, න ච කිඤ්චි ලොකෙ උපාදියති. එවම්පි ඛො භික්ඛවෙ භික්ඛු කායෙ කායානුපස්සී විහරති.

ආනාපානපබ්බං නිට්ඨිතං.

5. පුනචපරං භික්ඛවෙ භික්ඛු ගච්ඡන්තො වා ගච්ඡාමීති පජානාති, ඨිතො වා ඨිතොම්හීති පජානාති, නිසින්නො වා නිසින්නොම්හීති පජානාති, සයානො වා සයානොම්හීති පජානාති. යථා යථා වා පනස්ස කායො පණිහිතො හොති, තථා තථා නං පජානාති.

මෙසේ තමා ගේ (ආශ්වාස ප්‍රශ්වාස) කයෙහි හෝ කායානුපස්සී වැ (අනිත්‍යාදීන් නොයෙක් අයුරින් බලන සුලු වැ) වෙසෙයි. මෙරමා ගේ (ආශ්වාස ප්‍රශ්වාස) කයෙහි හෝ කායානුපස්සී වැ (අනිත්‍යාදීන් නොයෙක් අයුරින් පුන පුනා බලන සුලු වැ) වෙසෙයි. වරෙක තමා ගේ ද වරෙක මෙරමා ගේ ද ආශ්වාස ප්‍රශ්වාස කයෙහි (අනිත්‍යාදීන්) නොයෙක් අයුරින් බලන සුලු වැ හෝ වෙසෙයි.

(කරජකය නාසාපුට සිත යන) ආශ්වාස ප්‍රශ්වාසයන් ගේ ඉපැත්මට කාරණ වන දැ නොයෙක් අයුරින් පුන පුනා බලනුයේ හෝ කයෙහි කායානුපස්සී වැ වෙසෙයි කරජකය ආදීන් ගේ අභාවයෙහි ආශ්වාස ප්‍රශ්වාසයන්ගේ වැනැස්ම නොයෙක් අයුරින් පුන පුනා දක්නේ හෝ කයෙහි කායානුපස්සි වැ වෙසෙයි. වරෙක ආශ්වාස ප්‍රශ්වාසයන් ගේ ඉපැත්ම ද වරෙක ඔවුන් ගේ වැනැස්ම ද නොයෙක් අයුරින් පුන පුනා බලනුයේ කායානුපස්සී වැ වෙසෙයි.

(මෙසේ කමටහන් වඩන) ඒ යොගාවචරයාහට ආශ්වාස ප්‍රශ්වාස කය වූකලී ඇතැ යි (පරමාර්ථ වශයෙන් සත්වයෙක් පුද්ගලයෙක් නැතැ යි) ම හෝ සිහිය එළැඹැ සිටියේ වෙයි. ඒ සිහිය ද මතු මත්තෙහි ඥානයේ වැඩීම පිණිස ම වේ. මතුමත්තෙහි සිහියේ වැඩීම පිණිස ම වේ (අන් කිසිවක් පිණිස නො වේ.) මෙසේ වූ ඒ යෝගාවචර තෙම තෘෂ්ණා නිඃශ්‍රය දෘෂ්ටිනිඃශ්‍රය දෙදෙනා ගේ වශයට නො හසු වැ (අනිඃශ්‍රිත වැ) වෙසෙයි. ලොවැ කිසිවක් ආත්ම ආත්මීය වශයෙන් නො ගනී. මහණෙනි, මහණ තෙමෙ මෙසේත් රූ කයෙහි කායානුපස්සනාව කරන සුලු වැ වෙසෙයි.

ආනාපානපර්වය නිමියේ ය.

5. තව ද අනෙකක් කියමි. යෝගාවචර මහණ තෙම යන්නේ හෝ යෙමි යි (පරමාර්ථ වශයෙන් යන්නෙක් නැතැ යි ද 'යෙමි' යි පහළ වූ සිතින් ඉපි ද කය පුරා පැතිර ගිය වායු ධාතු වේගයෙන් වූ රූකයේ චලනය ම ඇතැ යි) දනී. සිටියේ හෝ සිටියෙමි වෙමි යි ('සිටිමි' යන සිතින් ඉපැද කය පුරා පැතිර ගිය වායු වේගයෙන් රූ කයේ චලන විශෙෂයක් වූ සිටීම් නැමැති ඉරියව්ව ම ඇතැ යි) දනී. වැදූ හෝනේ හෝ වැදූහෙන්නෙමි වෙමි යි (චිත්ත ක්‍රියා වායු ධාතුව පැතිර යෑමෙන් වූ වැද හෝනා ඉරියව්ව පැවැත්ම ම ඇතැ යි) දනී. යම් යම් අයුරින් හෝ ඔහු ගේ රූ කයැ පවත්නේ වේ ද ඒ ඒ අයුරින් එය දනී.

ඉති අජ්ඣත්තං වා කායෙ කායානුපස්සී විහරති, බහිද්ධා වා කායෙ කායානුපස්සී විහරති, අජ්ඣත්තබහිද්ධා වා කායෙ කායානුපස්සී විහරති. සමුදයධම්මානුපස්සී වා කායස්මිං විහරති, වයධම්මානුපස්සී වා කායස්මිං විහරති, සමුදයවයධම්මානුපස්සී වා කායස්මිං විහරති.

අත්ථි කායොති වා පනස්ස සති පච්චුපට්ඨිතා හොති යාවදෙව ඤාණමත්තාය පතිස්සතිමත්තාය. අනිස්සිතො ච විහරති න ච කිඤ්චි ලොකෙ උපාදියති. එවම්පි ඛො භික්ඛවෙ භික්ඛු කායෙ කායානුපස්සී විහරති.

ඉරියාපථපබ්බං නිට්ඨිතං.

6. පුන ච පරං භික්ඛවෙ භික්ඛු අභික්කන්තෙ පටික්කන්තෙ සම්පජානකාරී හොති. ආලොකිතෙ විලොකිතෙ සම්පජානකාරී හොති. සම්මිඤ්ජිතෙ පසාරිතෙ සම්පජානකාරී හොති. සඞ්ඝාටිපත්තචීවරධාරණෙ සම්පජානකාරී හොති. අසිතෙ පීතෙ ඛායිතෙ සායිතෙ සම්පජානකාරී හොති. උච්චාරපස්සාවකම්මෙ සම්පජානකාරී හොති. ගතෙ ඨිතෙ නිසින්නෙ සුත්තෙ ජාගරිතෙ භාසිතෙ තුණ්හීභාවෙ සම්පජානකාරී හොති.

මෙසේ තමා ගේ ඉරියවු කයෙහි හෝ (ගමන් ඈ ඉරියවු පිරිසිදිනුයේ) කායානුපස්සනාව වඩන සුලු වැ වෙසේ. මෙරමා ගේ ඉරියවු කයෙහි හෝ (ඉරියවු පිරිසිදිනුයේ) කායානුපස්සනාව වඩන සුලු වැ වෙසේ. වරෙක තමා ගේ ද වරෙක මෙරමා ගේ ද ඉරියවු කයෙහි කායානුපස්සනාව වඩනුයේ වෙසේ. (ගමන් ඈ) ඒ ඒ ඉරියව්වේ ඉපැත්ම බලනුයේ හෝ ඉරියවු කයෙහි කායානුපස්සී වැ වෙසෙයි. ඒ ඒ ඉරියව්වේ නැසීම බලනුයේ හෝ ඉරියවු කයෙහි කායානුපස්සී වැ වෙසේ. වරෙක ඉරියවු කයෙහි ඉපැත්ම ද වරෙක එහි වැනැස්ම ද නොයෙක් අයුරින් පුන පුනා දක්නේ හෝ වෙසේ.

ඒ ඒ ඉරියවුහි සිහිය යොමු කොට වසන ඒ යෝගාවචර මහණහට 'ඉරියවු පැවැත්ම ම ඇතැ යි (පරමාර්ථයෙන් ඉරියවු පවත්වන සතෙක් පුඟුලෙක් නැතැ යි) සිහිය එළැඹ සිටියේ වෙයි. මෙසේ එළැඹ සිටි සිහිය මතු මත්තෙහි නුවණ වැඩෙනු පිණිස ම, සිහිය වැඩෙනු පිණිස ම වේ (අන් කිසිවක් පිණිස නො වේ). මෙසේ වූ ඒ යෝගාවචර තෙම තෘෂ්ණා නිඃශ්‍රය දෘෂ්ටිනිඃශ්‍රය දෙකේ වශයට නො හසු වැ (අනිඃශ්‍රිත වැ) වෙසෙයි. ලොවැ කිසිවක් ආත්ම ආත්මීය විසින් නො ගනී. මහණෙනි, මහණ තෙමෙ මෙසේද රූ කයෙහි කායානුපස්සනාව කරන සුලු වැ වෙසෙයි.

ඊර්‍ය්‍යාපථ පර්වය නිමියේ ය.

6. තව ද අන් කමටහනක් කියමි. මහණෙනි, මහණ තෙමෙ ඉදිරියට යැමෙහි ද පෙරළා ඊමෙහි ද (සත්ව පුද්ගල නො වන හුදු ධාතු සමූහයෙක් ම ඉදිරියට යැම පෙරළා ඊම ද කෙරේ යැ යි) සම්‍යක්ප්‍රඥයෙන් සලකා දැනගනිමින් එය කරන්නේ වෙයි. ඉදිරිය බැලීමෙහි ද අනුදික් බැලීමෙහි ද (උඩ සඳහන් පරිදි) සම්‍යක්ප්‍රඥයෙන් සලකා දැනගනිමින් (එය) කරන්නේ වෙයි. අත් පා හැකිළීමෙහි ද දිගු කිරීමෙහි ද සම්‍යක් ප්‍රඥයෙන් සලකා දැන ගනිමින් (එය) කරන්නේ වෙයි. සඟළ සිවුරු හා පා සිවුරු හා දැරීමෙහි ද (ධාතු සමූහයක් ධාතු සමූහයක් වැළැඳ ගනී යන ආදීන්) සම්‍යක් ප්‍රඥයෙන් සලකා දැන ගනිමින් (එය) කරන්නේ වෙයි. බොජුන් වැළැඳීමෙහි ද පැන් පීමෙහි ද ඛාද්‍යාදිය විකා කෑමෙහි ද (මී සකුරු ආදිය) රස විඳීමෙහි ද සම්‍යක්ප්‍රඥයෙන් සලකා දැන ගනිමින් (එය) කරන්නේ වෙයි. මල මූ පහ කිරීමෙහි ද සම්‍යක්ප්‍රඥයෙන් සලකා දැනගනිමින් (එය) කරන්නේ වෙයි. යැමෙහි ද සිටීමෙහි ද හිඳීමෙහි ද නිදි ගැන්මෙහි ද පිබිදීමෙහි ද කථා කිරීමෙහි ද නිහඬ වීමෙහි ද සම්‍යක්-ප්‍රඥයෙන් සලකා දැන ගනිමින් (ඒ ඒ ක්‍රියා) කරන්නේ වෙයි.

ඉති අජ්ඣත්තං වා කායෙ කායානුපස්සී විහරති, බහිද්ධා වා කායෙ කායානුපස්සී විහරති, අජ්ඣත්තබහිද්ධා වා කායෙ කායානුපස්සී විහරති, සමුදයධම්මානුපස්සී වා කායස්මිං විහරති, වයධම්මානුපස්සී වා කායස්මිං විහරති, සමුදයවයධම්මානුපස්සී වා කායස්මිං විහරති.

'අත්ථි කායො'ති වා පනස්ස සති පච්චුපට්ඨිතා හොති යාවදෙව ඤාණමත්තාය පතිස්සතිමත්තාය. අනිස්සිතො ච විහරති න ච කිඤ්චි ලොකෙ උපාදියති.

එවම්පි ඛො භික්ඛවෙ භික්ඛු කායෙ කායානුපස්සී විහරති.

සම්පජඤ්ඤපබ්බං නිට්ඨිතං.

7. පුනචපරං භික්ඛවෙ භික්ඛු ඉමමෙව කායං උද්ධං පාදතලා අධො කෙසමත්ථකා තචපරියන්තං පූරං නානප්පකාරස්ස අසුචිනො පච්චවෙක්ඛති.

"අත්ථි ඉමස්මිං කායෙ කෙසා ලොමා නඛා දන්තා තචො මංසං නහාරූ අට්ඨී අට්ඨිමිඤ්ජා වක්කං හදයං යකනං කිලොමකං පිහකං පප්ඵාසං අන්තං අන්තගුණං උදරියං කරීසං පිත්තං සෙම්හං පුබ්බො ලොහිතං සෙදො මෙදො අස්සු වසා ඛෙළො සිඞ්ඝාණිකා ලසිකා මුත්තන්ති".

මෙසේ තමා ගේ කයෙහි හෝ කායානුපස්සනාව වඩන සුලු වැ වෙසෙයි, මෙර මා ගේ කයෙහි හෝ කායානුපස්සනාව වඩන සුලු වැ වෙසෙයි. වරෙක තමා ගේ ද වරෙක මෙරමා ගේ ද කයෙහි කායානු-පස්සනාව වඩන සුලු වැ වෙසෙයි. (ඉදිරියට යෑම් ආදි) ක්‍රියාවන් ගේ ඉපැත්මට කරුණු දක්නා සුලු වූයේ හෝ කයෙහි කායානුපස්සනායෙහි යෙදී වෙසෙයි. (ඉදිරියට යෑම් ආදි) ක්‍රියාවන් ගේ වැනැස්මට කරුණු දක්නා සුලු වූයේ හෝ කයෙහි කායානුපස්සනාව වඩන සුලු වැ වෙසෙයි. වරෙක ඒ ක්‍රියාවන් ගේ ඉපැත්මට කරුණු ද වරෙක ඒ ක්‍රියාවන්ගේ වැනැස්මට කරුණු ද දක්නා සුලු වූයේ හෝ කයෙහි කායානුපස්සනා-යෙහි යෙදී වෙසෙයි.

(මෙසේ චතුසම්පජඤ්ඤය වැඩීමෙහි යෙදුණු) ඒ යෝගාවචර මහණහට වනාහි (ඉදිරියට යෑම් ආදි ක්‍රියා පැවැත්ම වූ) කය ම ඇතැ යි (ඒ ක්‍රියා කරණ සතෙක් පුඟුලෙක් නැතැ' යි) සිහිය පළැඹ සිටියේ වෙයි. ඒ සිහිය ද වූ කලි මතු මත්තෙහි නුවණ වැඩීම පිණිස ම, සිහිය වැඩීම පිණිස ම වෙයි. මෙසේ වූ හෙතෙම තෘෂ්ණා දෘෂ්ටි නිඃශ්‍රයයනට නො හසු වැ වසන්නේ ද වේ. තෘෂ්ණා වශයෙන් දෘෂ්ටි වශයෙන් ලොවැ යෑම් ආදි කිසිදු ක්‍රියාවක් (සත්ව පුද්ගල ආත්ම ආත්මීයාදි විසින් නො ද) ගනී.

මහණෙනි, මහණ තෙම මෙසේ ද කයෙහි කායානුපස්සනාව කරන සුලු වැ වෙසෙයි.

සම්ප්‍රජන්‍ය පර්වය නිමියේ ය.

7. තව ද අනෙක් කමටහනක් කියමි. මහණෙනි, මහණ තෙම පතුලෙන් උඩ, කෙසගින් යට, (සරසින්) සම කෙළවර කොටැ ඇති නන් අයුරු අසුචියෙන් පිරි සිටි මේ කරජ කය ම මතු දැක්වෙන පරිදි නුවණින් සලකා බලයි:

මෙ සිරුරෙහි කෙස් යැ, ලොම් යැ, නිය යැ, දත් යැ, සම යැ, මස් පිඬු යැ, නහර යැ, ඇට යැ, ඇට මිදුලු යැ, වකු ගඩු යැ, හද මස යැ, අක්මා යැ, දළ බුව යැ, බඩ දිව යැ, පපු මස යැ, අතුනු වැටිය යැ, අතුනු බහනයැ, නොදිරූ අහර යැ, මල යැ, පිත යැ, සෙම යැ, සැරොව යැ, ලෙහෙ යැ, ඩහදිය යැ, මේද තෙල යැ, කඳුළු යැ, වුරුණු තෙල යැ, කෙළ යැ, සොටු යැ, සඳමිඳුලු යැ, මුත්‍ර යැ යන මේ දෙතිසක් කුණපයෝ ඇත'' යනු යි.

සෙය්‍යථාපි භික්ඛවෙ උභතො මුඛා පුටොළි[1] පූරා නානාවිහිතස්ස ධඤ්ඤස්ස, සෙය්‍යථීදං සාලීනං වීහීනං මුග්ගානං මාසානං තිලානං තණ්ඩු-ලානං. තමෙනං චක්ඛුමා පුරිසො මුඤ්චිත්වා පච්චවෙක්ඛෙය්‍ය: "ඉමෙ සාලී, ඉමෙ වීහී, ඉමෙ මුග්ගා, ඉමෙ මාසා, ඉමෙ තිලා, ඉමෙ තණ්ඩුලා'ති එවමෙව ඛො භික්ඛවෙ භික්ඛු ඉමමෙව කායං උද්ධං පාදතලා අධො කෙසමත්ථකා තචපරියන්තං පූරං නානප්පකාරස්ස අසුචිනො පච්චවෙක්ඛති: අත්ථි ඉමස්මිං කායෙ කෙසා ලොමා නඛා දන්තා තචො මංසං න්හාරු අට්ඨි අට්ඨිමිඤ්ජං වක්කං, හදයං යකනං කිලොමකං පිහකං පප්ඵාසං අන්තං අන්තගුණං උදරියං කරීසං, පිත්තං සෙම්හං පුබ්බො ලොහිතං සෙදො මෙදො, අස්සු වසා ඛෙළො සිඞ්ඝාණිකා ලසිකා මුත්තන්ති.

ඉති අජ්ඣත්තං වා කායෙ කායානුපස්සී විහරති, බහිද්ධා වා කායෙ කායානුපස්සී විහරති, අජ්ඣත්තබහිද්ධා වා කායෙ කායානුපස්සී විහරති. සමුදයධම්මානුපස්සී වා කායස්මිං විහරති, වයධම්මානුපස්සී වා කායස්මිං විහරති, සමුදයවයධම්මානුපස්සී වා කායස්මිං විහරති. අත්ථි කායො'ති වා පනස්ස සති පච්චුපට්ඨිතා හොති යාවදෙව ඤාණමත්තාය පතිස්සතිමත්තාය. අනිස්සිතො ච විහරති න ච කිඤ්චි ලොකෙ උපාදියති. එවම්පි ඛො භික්ඛවෙ භික්ඛු කායෙ කායානුපස්සී විහරති.

පටික්කුලමනසිකාරපබ්බං නිට්ඨිතං.

8. පුනචපරං භික්ඛවෙ භික්ඛු ඉමමෙව කායං යථාඨිතං යථාපණිහිතං ධාතුසො පච්චවෙක්ඛති: අත්ථි ඉමස්මිං කායෙ පඨවීධාතු ආපොධාතු තෙජොධාතු වායොධාතූ'ති.

1. පුතොළි (ම ඡ සං)

මහණෙනි, දෙ පසින් මුව දෙකක් ඇති මල්ලෙක් හැල් වී මාවී මුං මෑ තල සහල් යන නන් වැදෑරුම් ධාන්‍යයෙන් යම්සේ පිරුණේ වේ ද, ඇස් ඇති පුරුෂයෙක් ඒ මල්ල මුදා (ලිහා) ඒ හැම ධාන්‍ය බලා, මේ හැල් වී ය, මේ මා වී ය, මේ මුං ය, මේ මෑ ය, මේ තල ය, මේ සහල් යැ යි ඒ ඒ ධාන්‍ය වර්ග වෙන් වෙන් කොට සලකා බලන්නේ ද, එ පරිද්දෙන් ම, මහණෙනි, මහණ තෙමෙ මෙ කයෙහි පතුලෙන් උඩ කෙසඟින් යට (සරසින්) සම කෙළවර කොට ඇති නන් අයුරු අසූචියෙන් පිරී සිටි මෙ සිරුර ම නුවණින් සලකා බලයි. (කෙසේ ද?) මෙ කයෙහි කෙස් යැ, ලොම් යැ, නිය යැ, දත් යැ, සම යැ, මස් යැ, නහර යැ, ඇට යැ, ඇට මිදුළු යැ, වකුගඩු යැ, හදමස යැ, අක්මාව යැ, දලබුව යැ බඩදිව යැ පපුමස යැ, අතුනු-වැටිය යැ, අතුනුබහන යැ, නොදිරූ අහර යැ, මල යැ, පිත යැ, සෙම යැ, සැරොව යැ, ලෙහෙ යැ, ඩහදිය යැ, මේද තෙල යැ, කඳුළු යැ, වුරුණු තෙල යැ, කෙළ යැ, සොටු යැ, සඳමිඳුළු යැ, මුත්‍ර යැ යි මේ දෙතිසක් කුණප ඇතැ'' යි යනු යි. මෙසේ තම කයෙහි හෝ කායානුපස්සනාව වඩ-නුයේ වෙසෙයි, මෙරමා කයෙහි හෝ කායානුපස්සනාව වඩනුයේ වෙසෙයි. විටෙක තමා කයෙහි ද විටෙක මෙරමා කයෙහි ද කායානුපස්සනාව වඩනුයේ වෙසෙයි. ඒ කේශාදීන් හටගන්නා සැටි (හටගැන්මට ප්‍රත්‍යය වන දෑ) පුන පුනා නොයෙක් අයුරින් බලන සුලු වැ වෙසෙයි, (ප්‍රත්‍යයයන් ගේ අභාවයෙන්) ඔවුන් නැසෙන සැටි නොයෙක් අයුරින් පුන පුනා බලන සුලු වැ වෙසෙයි. වරෙක ඒ කේශාදීන් හටගන්නා සැටි ද වරෙක ඔවුන් නැසෙන සැටි ද නොයෙක් අයුරින් පුනපුනා බලන සුලු වැ වෙසෙයි.

මෙසේ කමටහන් වඩන ඔහුට ''කුණප කොටස් රැසෙක් ම ඇත්තේ යැ. (සතෙක් පුඟුලෙක්නොමැත්තේ යැ) යි සිහිය එළැඹ සිටියේ වෙයි. එ ද මතු මත්තෙහි නුවණ වැඩෙනු පිණිස ම සිහිය වැඩෙනු පිණිස ම වේ. මෙසේ හෙ තෙමේ තෘෂ්ණා දෘෂ්ටි නිඃශ්‍රයයනට නොහසු ව ද වෙසෙයි, ලොවැ කිසිත් තෘෂ්ණා දෘෂ්ටි විසින් නො ගනී. මහණෙනි, මෙසේත් මහණ තෙමෙ කයෙහි කායානුපස්සනාව වඩනුයේ වෙසෙයි.

ප්‍රතිකූලමනස්කාර පර්වය නිමියේ ය.

8. තව ද අන් කමටහනක් කියමි. මහණෙනි, මහණ තෙමෙ මෙ කය සිටි පරිදි, පිහිටුවූ පරිදි, 'මෙ කයැ පෘථිවි ධාතුව ඇත, අබ් ධාතුව ඇත, තෙජෝ ධාතුව ඇත, වායු ධාතුව ඇතැ' යි ධාතු වශයෙන් පස්විකයි (නුවණින් සලකා බලයි).

සෙය්‍යථාපි භික්ඛවෙ දක්ඛො ගොඝාතකො වා ගොඝාතකන්තෙවාසී වා ගාවිං වධිත්වා චාතුම්මහාපථෙ බිලසො විභජිත්වා නිසින්නො අස්ස, එවමෙව ඛො භික්ඛවෙ භික්ඛු ඉමමෙව කායං යථාඨිතං යථාපණිහිතං ධාතුසො පච්චවෙක්ඛති: අත්ථි ඉමස්මිං කායෙ පඨවීධාතු ආපොධාතු තෙජොධාතු වායොධාතු ති.

ඉති අජ්ඣත්තං වා කායෙ කායානුපස්සී විහරති, බහිද්ධා වා කායෙ කායානුපස්සී විහරති, අජ්ඣත්තබහිද්ධා වා කායෙ කායානුපස්සී විහරති. සමුදයධම්මානුපස්සී වා කායස්මිං විහරති, වයධම්මානුපස්සී වා කායස්මිං විහරති, සමුදයවයධම්මානුපස්සී වා කායස්මිං විහරති.

අත්ථි කායො ති වා පනස්ස සති පච්චුපට්ඨිතා හොති යාවදෙව ඤාණමත්තාය පතිස්සතිමත්තාය අනිස්සිතො ච විහරති න ච කිඤ්චි ලොකෙ උපාදියති.

එවම්පි ඛො භික්ඛවෙ භික්ඛු කායෙ කායානුපස්සී විහරති.

ධාතුමනසිකාරපබ්බං නිට්ඨිතං.

9. පුන ච පරං භික්ඛවෙ භික්ඛු සෙය්‍යථාපි පස්සෙය්‍ය සරීරං සිවථිකාය ඡඩ්ඩිතං එකාහමතං වා ද්වීහමතං වා තීහමතං වා උද්ධුමාතකං විනීලකං විපුබ්බකජාතං, සො ඉමමෙව කායං උපසංහරති: අයම්පි ඛො කායො එවංධම්මො එවංභාවී එතං අනතීතො'ති.

මහණෙනි, යම් සේ දක්ෂ ගෝඝාතකයෙක් හෝ ගෝඝාතකයකුගේ අතවැස්සෙක් හෝ දෙනක මරා සතරමං හන්දියෙක කොටස් වශයෙන් වෙන් වෙන් කොට බෙදු හුන්නේ වේ ද, මහණෙනි, එ පරිද්දෙන් ම මහණ තෙම මෙ සිරුර ම සිටි පරිදි, පිහිටූ වූ පරිදි, 'මෙ කයෙහි පෘථිවි ධාතුව ඇත. අබ්ධාතුව ඇත, තේජෝ ධාතුව ඇත, වායු ධාතුව ඇතැ'යි ධාතු වශයෙන් පස් විකයි (නුවණින් බෙද බෙද බලයි).

මෙසේ තමා ගේ කයෙහි හෝ මෙර මා ගේ කයෙහි හෝ කායානුපස්සනාව වඩනුයේ වෙසෙයි. ඒ සතර ධාතූන් උපදනා සැටි නොයෙක් අයුරින් පුන පුනා බලනුයේ හෝ කයෙහි කායානුපස්සී වැ වෙසෙයි. ඒ සතර ධාතූන් නැසෙන සැටි නොයෙක් අයුරින් පුන පුනා බලනුයේ හෝ කයෙහි කායානුපස්සී වැ වෙසෙයි. වරෙක සතර ධාතූන් උපදනා සැටිත් වරෙක ඔවුන් නැසෙන සැටිත් නොයෙක් අයුරින් පුනපුනා බලනුයේ හෝ කයෙහි කායානුපස්සී වැ වෙසෙයි.

ඒ යෝගාවචර මහණහට වනාහි මෙසේ ධාතුමාත්‍ර වූ ශරීරය ඇතැ යි (පරමාර්ථ වශයෙන් සත්වයෙක් පුද්ගලයෙක් නැතැ යි) සිහිය එළැඹ සිටියේ වෙයි. ඒ එළැඹ සිටි සිහිය ද මතු මත්තෙහි නුවණ වැඩෙනු පිණිස ම සිහිය වැඩෙනු පිණිස ම වෙයි. මෙසේ වූ හෝ තෘෂ්ණා දෘෂ්ටි නිඃශ්‍රයයනට නො හසු වැ ද වෙසෙයි. ලොවැ (ධාතුමාත්‍ර කයෙහි) කිසිත් තෘෂ්ණා දෘෂ්ටි වශයෙන් ආත්ම ආත්මීය විසින් නො ද ගනී.

මහණෙනි, මෙසේත් මහණ තෙම කයෙහි කායානුපස්සී වැ වෙසෙයි.

ධාතුමනස්කාර පර්වය නිමියේ ය.

9. තව ද අනෙකක් කියමි. මහණෙනි, මෙහි මහණ තෙම අමු සොහොනැ දමන ලද, මැරී දවසක් ගත වූ හෝ මැරී දෙ දවසක් ගත වූ හෝ මැරී තුන් දවසක් ගත වූ, ඉදිමුණු, නිල් වූ, පූයා වැගිරෙන, සිරුරක් යම්සේ දක්නේ ද, හෙ තෙමෙ 'මේ මගේ සිරුරත් මෙබඳු ස්වභාවය ඇත්තේ යැ' යි 'මෙසේ වන සුලු යැ' යි 'මේ ඉදිමුම් ආදි ගති නො ඉක්මැ සිටියේ යැ'යි මෙ සිරුර ම එ කයෙහි එළවා බලයි.

ඉති අජ්ඣත්තං වා කායෙ කායානුපස්සී විහරති, බහිද්ධා වා කායෙ කායානුපස්සී විහරති, අජ්ඣත්තබහිද්ධා වා කායෙ කායානුපස්සී විහරති. සමුදයධම්මානුපස්සී වා කායස්මිං විහරති, වයධම්මානුපස්සී වා කායස්මිං විහරති, සමුදයවයධම්මානුපස්සී වා කායස්මිං විහරති.

අත්ථි කායො'ති වා පනස්ස සති පච්චුපට්ඨිතා හොති යාවදෙව ඤාණමත්තාය පතිස්සතිමත්තාය. අනිස්සිතො ච විහරති න ච කිඤ්චි ලොකෙ උපාදියති.

එවම්පි ඛො භික්ඛවෙ භික්ඛු කායෙ කායානුපස්සී විහරති.

(පඨමං සීවථිකං)

10. පුන ච පරං භික්ඛවෙ භික්ඛු සෙය්‍යථාපි පස්සෙය්‍ය සරීරං සීවථිකාය ඡඩ්ඩිතං කාකෙහි වා ඛජ්ජමානං කුලලෙහි වා ඛජ්ජමානං ගිජ්ඣෙහි වා ඛජ්ජමානං සුනඛෙහි වා ඛජ්ජමානං සිගාලෙහි වා ඛජ්ජමානං විවිධෙහි වා පාණකජාතෙහි ඛජ්ජමානං, සො ඉමමෙව කායං උපසංහරති: අයම්පි ඛො කායො එවංධම්මො එවංභාවී එතං අනතීතො ති.

ඉති අජ්ඣත්තං වා කායෙ කායානුපස්සී විහරති, බහිද්ධා වා කායෙ කායානුපස්සී විහරති, අජ්ඣත්තබහිද්ධා වා කායෙ කායානුපස්සී විහරති. සමුදයධම්මානුපස්සී වා කායස්මිං විහරති, වයධම්මානුපස්සී වා කායස්මිං විහරති, සමුදයවයධම්මානුපස්සී වා කායස්මිං විහරති. අත්ථි කායො ති වා පනස්ස සති පච්චුපට්ඨිතා හොති යාවදෙව ඤාණ මත්තාය පතිස්සතිමත්තාය. අනිස්සිතො ච විහරති. න ච කිඤ්චි ලොකෙ උපාදියති.

එවම්පි ඛො භික්ඛවෙ භික්ඛු කායෙ කායානුපස්සී විහරති.

(දුතියං සීවථිකං)

මෙසේ තමා ගේ සිරුරෙහි හෝ කායානුපස්සනාව වඩන සුලු වැ වෙසෙයි, මෙරමා සිරුරෙහි හෝ කායානුපස්සනාව වඩන සුලු වැ වෙසෙයි. වරෙක තමා ගේ සිරුරෙහිත් වරෙක මෙරමා ගේ සිරුරෙහිත් කායානුපස්සනාව වඩන සුලු වැ වෙසෙයි. කය උපදනා සැටි නොයෙක් අයුරින් නැවැත නැවැත බලන සුලු වැ වෙසෙයි. සිරුර නැසෙන සැටි නොයෙක් අයුරින් නැවත නැවත බලන සුලු වැ වෙසෙයි. වරෙක සිරුර උපදනා සැටිත් වරෙක සිරුර නැසෙන සැටිත් නොයෙක් අයුරින් නැවත නැවත බලන සුලු වැ වෙසෙයි.

මෙසේ බවුන් වඩන ඔහුට ඉදිමෙන සුලු බව් ආදි නොයෙක් ආදීනවයෙන් යුත් නිසරු සිරුර ම ඇතැ යි හෙ‍ා සිහිය එළැඹ සිටියේ වෙයි, එය මතු මත්තෙහි නුවණ වැඩෙනු පිණිස ම සිහිය වැඩෙනු පිණිස ම වෙයි. එසේ වූ හෙ තෙමෙ තෘෂ්ණා දෘෂ්ටි නිඃශ්‍රයයන් ගෙන් විරහිත ව මැ වෙසෙයි. ලොවැ (සිරුරෙහි) කිසිත් තෘෂ්ණා වශයෙන් දෘෂ්ටි වශයෙන් නො ගනී.

මහණෙනි, මෙසේත් මහණ තෙම කයෙහි කායානුපස්සී වැ වෙසෙයි.

(පළමු සීවථිකයැ යි)

10. තව ද අනෙකක් කියමි. මහණෙනි, මහණ තෙමෙ අමුසොහොනෙහි දමා පියන ලද කවුඩන් විසින් කනු ලබන හෝ උකුස්සන් විසින් කනු ලබන හෝ ගිජුලිහිණියන් විසින් කනු ලබන හෝ බල්ලන් විසින් කනු ලබන හෝ සිවලුන් විසින් කනු ලබන හෝ විවිධ ප්‍රාණීන් විසින් කනු ලබන මළ සිරුරක් යම්සේ දක්නේ ද, හෙ තෙම 'මේ මා ගේ සිරුරත් මෙබඳු ස්වභාවය ඇත්තේ යැ, මෙසේ වන සුලු යැ, මේ ස්වභාවය නො ඉක්මියේ මැ' යි මෙ සිරුර ම එකී සොහොනෙහි දමන ලද සිරුර හා එළවා බලයි.

මෙසේ හෙතෙම තමාගේ සිරුරෙහි හෝ කායානුපසසනාව වඩන සුලු වැ වෙසෙයි, මෙරමා ගේ සිරුරෙහි හෝ කායානුපස්සනාව වඩන සුලු වැ වෙසෙයි. වරෙක තමාගේ සිරුරෙහිත් වරෙක මෙරමා ගේ සිරුරෙහිත් කායානුපස්සනාව වඩන සුලු වැ වෙසෙයි. මෙ සිරුර උපදනා සැටි නොයෙක් අයුරින් පුන පුනා බලන සුලු වැ වෙසෙයි, මෙ සිරුර නැසෙන සැටි නොයෙක් අයුරින් පුන පුනා බලන සුලු වැ වෙසෙයි. වරෙක සිරුර උපදනා සැටිත් වරෙක සිරුර නැසෙන සැටිත් නොයෙක් අයුරින් පුන පුනා බලන සුලු වැ වෙසෙයි.

ඔහුට 'ඉදිමීම් ආදීන් නිසරු වූ කය ම ඇත (සතෙක් පුහුලෙක්) නැතැ යි)' සිහිය එළැඹ සිටියේ වෙයි, එය මතු මත්තෙහි නුවණ වැඩෙනු පිණිස ම සිහිය වැඩෙනු පිණිස ම වෙයි. එසේ වූ හෙ තෙමෙ තෘෂ්ණා දෘෂ්ටි නිඃශ්‍රයයනට නො හසු වැ ද වෙසෙයි. ලොවැ කිසිත් තෘෂ්ණා දෘෂ්ටි වශයෙන් නො ම ගනී.

මහණෙනි, මෙසේත් මහණ තෙම කයෙහි කායානුපස්සී වැ වෙසෙයි.

(දෙවෙනි සීවථිකය යි)

11. පුන ච පරං භික්ඛවෙ භික්ඛු සෙය්‍යථාපි පස්සෙය්‍ය සරීරං සිවථිකාය ඡඩ්ඩිතං අට්ඨිකසඞ්ඛලිකං සමංසලොහිතං නහාරුසම්බද්ධං සො ඉමමෙව කායං උපසංහරති 'අයම්පි ඛො කායො එවංධම්මො එවම්භාවී එතං අනතීතො'ති.

ඉති අජ්ඣත්තං වා කායෙ කායානුපස්සී විහරති බහිද්ධා වා කායෙ කායානුපස්සී විහරති අජ්ඣත්තබහිද්ධා වා කායෙ කායානුපස්සී විහරති, සමුදයධම්මානුපස්සී වා කායස්මිං විහරති වයධම්මානුපස්සී වා කායස්මිං විහරති සමුදයවයධම්මානුපස්සී වා කායස්මිං විහරති.

'අත්ථි කායො'ති වා පනස්ස සති පච්චුපට්ඨිතා හොති යාවදෙව ඤාණමත්තාය පතිස්සතිමත්තාය අනිස්සිතො ච විහරති. න ච කිංචි ලොකෙ උපාදියති.

එවම්පි ඛො භික්ඛවෙ භික්ඛු කායෙ කායානුපස්සී විහරති.

(තතියං සිවථිකං)

12. පුන ච පරං භික්ඛවෙ භික්ඛු සෙය්‍යථාපි පස්සෙය්‍ය සරීරං සිවථිකාය ඡඩ්ඩිතං අට්ඨිසඞ්ඛලිකං නිම්මංසං ලොහිතමක්ඛිතං නහාරුසම්බද්ධං සො ඉමමෙව කායං උපසංහරති 'අයම්පි ඛො කායො එවංධම්මො එවම්භාවී එතං අනතීතො'ති.

11. තවද අනෙකක් කියමි. මහණ තෙම ලේ මස් සහිත, නහරින් බැඳුණු ඇට සැකිල්ලක් වූ, සොහොනෙහි දමා පියන ලද සිරුරක් යම්සේ දක්නේ ද, හෙතෙම මේ මගේ සිරුරත් මෙසේ වූ ස්වභාවය ඇත්තේ යැ, මෙසේ වන සුලු යැ, මේ ස්වභාවය නො ඉක්මී යැ' යි මෙ සිරුර ම ඒ සොහොනෙහි දමන ලද සිරුර හා එළවා බලයි.

මෙසේ තමාගේ කයෙහි හෝ කායානුපස්සී වැ වෙසෙයි, මෙරමා ගේ කයෙහි හෝ කායානුපස්සී වැ වෙසෙයි. කලෙක තමාගේ කාලක මෙරමාගේ කයෙහි හො කයානුපසසී වැ වෙසෙයි. මෙ කය උපදනා සැටි නොයෙක් අයුරින් පුන පුනා බලන සුලු වැ වෙසෙයි. මෙ සිරුර නැසෙන සැටි නොයෙක් අයුරින් පුන පුනා බලන සුලු වැ වෙසෙයි. වරෙකැ කය උපදනා සැටිත් වරෙක එය නැසෙන සැටිත් නොයෙක් අයුරින් පුන පුනා බලන සුලු වැ වෙසෙයි.

ඔහුට ඉදීමීම ආදීන් නිසරු වූ කය ම ඇතැ යි (සතෙක් පුඟලක් නැතැ යි) සිහිය එළැඹ සිටියේ වෙයි. එය මතු මත්තෙහි ඔහුගේ නුවණ වැඩෙනු පිණිස ම සිහිය වැඩෙනු පිණිස ම වෙයි. එසේ වූ හෙ තෙමෙ තෘෂ්ණා දෘෂ්ටි නිඃශ්‍රයයනට නො හසු වැ ද වෙසෙයි. ලොව කිසිත් තෘෂ්ණා වශයෙන් දෘෂ්ටි වශයෙන් නො ම ගනී.

මහණෙනි, මෙසේත් මහණ තෙම කයෙහි කායානුපස්සී වැ වෙසෙයි.

(තෙවෙනි සීවථිකය යි)

12. තව ද අනෙකක් කියමි. මහණෙනි, යම්සේ මහණ තෙම මස් නැති, ලෙයින් වැකුණු නහරින් බැඳුණු ඇටසැකිල්ලක් වූ සොහොනෙහි දමා පියන ලද මළ සිරුරක් දක්නෙ ද, ඒ මහණ තෙම 'මේ මගේ සිරුරත් මෙබඳු ස්වභාවය ඇත්තේ යැ යි, මෙසේ වන සුලු යැ යි, මේ ස්වභාවය නො ඉක්මියේ යැ' යි මේ තමා ගේ සිරුර ම ඒ ඇටසැකිල්ලෙහි එළවා බලයි.

ඉති අජ්ඣත්තං වා කායෙ කායානුපස්සී විහරති බහිද්ධා වා කායෙ කායානුපස්සී විහරති, අජ්ඣත්තබහිද්ධා වා කායෙ කායානුපස්සී විහරති, සමුදයධම්මානුපස්සී වා කායස්මිං විහරති, වයධම්මානුපස්සී වා කායස්මිං විහරති, සමුදයවයධම්මානුපස්සී වා කායස්මිං විහරති.

'අත්ථි කායො'ති වා පනස්ස සති පච්චුපට්ඨිතා හොති යාවදෙව ඤාණමත්තාය පතිස්සතිමත්තාය. අනිස්සිතො ච විහරති න ච කිඤ්චි ලොකෙ උපාදියති.

එවම්පි භික්ඛවෙ භික්ඛු කායෙ කායානුපස්සී විහරති.

(චතුත්ථං සීවථිකං)

13. පුන ච පරං භික්ඛවෙ භික්ඛු සෙය්‍යථාපි පස්සෙය්‍ය සරීරං සීවථිකාය ඡඩ්ඩිතං අට්ඨිසංඛලිකං අපගතමංසලොහිතං නහාරුසම්බද්ධං. සො ඉමමෙව කායං උපසංහරති 'අයම්පි ඛො කායො එවංධම්මො එවම්භාවී එතං අනතීතො'ති.

ඉති අජ්ඣත්තං වා කායෙ කායානුපස්සී විහරති, බහිද්ධා වා කායෙ කායානුපස්සී විහරති, අජ්ඣත්තබහිද්ධා වා කායෙ කායානුපස්සී විහරති. සමුදයධම්මානුපස්සී වා කායස්මිං විහරති, වයධම්මානුපස්සී වා කායස්මිං විහරති, සමුදයවයධම්මානුපස්සී වා කායස්මිං විහරති.

'අත්ථි කායො'ති වා පනස්ස සති පච්චුපට්ඨිතා හොති, යාවදෙව ඤාණමත්තාය පතිස්සතිමත්තාය. අනිස්සිතො ච විහරති, න ච කිංචි ලොකෙ උපාදියති.

එවම්පි ඛො භික්ඛවෙ භික්ඛු කායෙ කායානුපස්සී විහරති.

(පඤ්චමං සීවථිකං)

මෙසේ තමාගේ කයෙහි හෝ කායානුපස්සී වැ වෙසෙයි, මෙරමාගේ කයෙහි හෝ කායානුපස්සී වැ වෙසෙයි, වරෙක තමා ගේ කයෙහි ද වරෙක මෙරමා ගේ කයෙහි ද කායානුපස්සී වැ වෙසෙයි. කය හටගන්නා සැටි නොයෙක් අයුරින් පුන පුනා බලනුයේ හෝ වෙසෙයි. කය නැසෙන සැටි නොයෙක් අයුරින් පුන පුනා බලනුයේ හෝ වෙසෙයි. වරෙක කය හටගන්නා සැටි ද වරෙක කය නැසෙන සැටි ද නොයෙක් අයුරින් පුන පුනා බලනුයේ හෝ වෙසෙයි.

ඒ යෝගාවචර මහණහට ඉදිමීම් ආදි දෝෂයෙන් නිසරු වූ කය ඇත්තේ යැ (සතෙක් පුඟුලෙක් නැතැ) යි සිහිය එළැඹ සිටියේ වෙයි. එසේ වූ ඒ සිහිය වනාහි මතු මත්තෙහි නුවණ වැඩෙනු පිණිස ද සිහිය වැඩෙනු පිණිස ද වේ. එසේ වූ හෙ තෙම තෘෂ්ණා දෘෂ්ටි නිඃශ්‍රයයනට නො හසු වූ යේ ද වෙසෙයි. ලොවැ කිසිත් තෘෂ්ණා දෘෂ්ටි විසින් නො ගනී.

මහණෙනි, මහණ තෙම මෙසේ ද කයෙහි කායානුපස්සී වැ වෙසෙයි.

(සතරවන සීවථිකය යි)

13. තව ද අනෙකක් කියමි. මහණෙනි, මහණ තෙම පහ වූ ලේ මස් ඇති, නහරින් බැඳුණු ඇට සැකිල්ලක් වූ, සොහොනෙහි දමන ලද සිරුරක් යම්සේ දක්නේ ද, හෙ තෙමෙ 'මේ මගේ සිරුර ද මෙබඳු ස්වභාවය ඇත්තේ ය, මෙසේ වන සුලු යැ, මේ ස්වභාවය නො ඉක්මියේ යැ' යි එය හා මෙ සිරුර එළවා බලන්නේ ය.

මෙසේ තමාගේ හෝ කයෙහි කායානුපස්සී වැ වෙසෙයි, මෙරමා ගේ හෝ කයෙහි කායානුපස්සී වැ වෙසෙයි, වරෙක තමා ගේ ද වරෙක මෙරමා ගේ ද කයෙහි කායානුපස්සී වැ වෙසෙයි. කයෙහි උපදනා සැටිය නන් අයුරින් පුන පුනා බලන සුලු වැ හෝ වෙසෙයි, කයෙහි නැසෙන සැටිය නන් අයුරින් පුන පුනා බලන සුලු වැ හෝ වෙසෙයි. වරෙක කයෙහි උපදනා සැටියත් වරෙක නැසෙන සැටියත් නොයෙක් අයුරින් පුන පුනා බලනුයේ හෝ වෙසෙයි.

ඉදිමීම් ආදීන් නිසරු වූ කය ඇතැ (සතෙක් පුඟුලෙක් නැතැ) යි හෝ ඔහුට සිහිය එළඹ සිටියේ වෙයි. එය මතු මත්තෙහි ඥානයා ගේ වැඩීම පිණිස ම සිහියේ වැඩීම පිණිස ම වේ. එසේ වූ හෙ තෙමෙ තෘෂ්ණා දෘෂ්ටි නිඃශ්‍රයයන් විසින් නො හසු කැරැ ගන්නා ලදුව ද වෙසෙයි, ලොවැ කිසිවකුත් හේ තෘෂ්ණා දෘෂ්ටි නිශ්‍රඃයයන් ගෙන් නො ගනී.

මහණෙනි, මෙසේත් මහණ තෙම කයෙහි කායානුපස්සී වැ වෙසෙයි.

(පස් වන සීවථිකය යි)

14. පුන ච පරං භික්ඛවෙ භික්ඛු සෙය්‍යථාපි පස්සෙය්‍ය සරීරං සිවථිකාය ඡඩ්ඩිතං අට්ඨිකානි අපගතසම්බන්ධානි දිසාවිදිසාසු වික්ඛිත්තානි අඤ්ඤෙන හත්ථට්ඨිකං අඤ්ඤෙන පාදට්ඨිකං අඤ්ඤෙන ගොප්ඵට්ඨිකං අඤ්ඤෙන ජඞ්ඝට්ඨිකං අඤ්ඤෙන ඌරට්ඨිකං අඤ්ඤෙන පිට්ඨිට්ඨිකං අඤ්ඤෙන කටට්ඨිකං අඤ්ඤෙන ඛන්ධට්ඨිකං අඤ්ඤෙන ගීවට්ඨිකං අඤ්ඤෙන දන්තට්ඨිකං අඤ්ඤෙන සීසකටාහං. සො ඉමමෙව කායං උපසංහරති 'අයම්පි ඛො කායො එවංධම්මො එවංභාවී එතං අනතීතො'ති.

ඉති අජ්ඣත්තං වා කායෙ කායානුපස්සී විහරති බහිද්ධා වා කායෙ කායානුපස්සී විහරති. අජ්ඣත්තබහිද්ධා වා කායෙ කායානුපස්සී විහරති. සමුදයධම්මානුපස්සී වා කායස්මිං විහරති වයධම්මානුපස්සී වා කායස්මිං විහරති සමුදයවයධම්මානුපස්සී වා කායස්මිං විහරති.

අත්ථි කායො ති වා පනස්ස සති පච්චුපට්ඨිතා හොති යාවදෙව ඤාණමත්තාය පතිස්සතිමත්තාය. අනිස්සිතො ච විහරති, න ච කිඤ්චි ලොකෙ උපාදියති. එවම්පි භික්ඛවෙ භික්ඛු කායෙ කායානුපස්සී විහරති.

(ඡට්ඨං සිවථිකං)

15. පුන ච පරං භික්ඛවෙ භික්ඛු සෙය්‍යථාපි පස්සෙය්‍ය සරීරං සිවථිකාය ඡඩ්ඩිතං අට්ඨිකානි සෙතානි සඞ්ඛවණ්ණූපනිභානි, සො ඉමමෙව කායං උපසංහරති 'අයම්පි ඛො කායො එවංධම්මො එවම්භාවී එතං අනතීතො'ති.

ඉති අජ්ඣත්තං වා කායෙ කායානුපස්සී විහරති, බහිද්ධා වා කායෙ කායානුපස්සී විහරති අජ්ඣත්තබහිද්ධා වා කායෙ කායානුපස්සී විහරති, සමුදයධම්මානුපස්සී වා කායස්මිං විහරති, වයධම්මානුපස්සී වා කායස්මිං විහරති, සමුදයවයධම්මානුපස්සී වා කායස්මිං විහරති.

14. තව ද අනෙකක් කියමි. මහණෙනි, මහණ තෙමෙ පහ වූ නහර බැඳුම් ඇති, අන් දිසාවෙක අත් ඇට ද අන් දිසාවෙක පා ඇට ද අන් දෙසෙකැ ගොප් ඇට ද අන් දිසාවෙක කෙංඩා ඇට ද, අන් දිසාවෙක කලවා ඇට ද, අන් දිසාවෙක ඉඟ ඇට ද, අන් දිසාවෙක පිටකටු ඇට ද අන් දෙසෙකැ කඳැට ද, අන් දිසාවෙක ගෙලැට ද, අන් දිසාවෙක හනු ඇට ද, අන් දෙසෙකැ දත් ඇට ද අන් දිසාවෙක හිස් කබල දැ යි මෙසේ දසනු දෙස්හි විසිරී ගිය ඇට කැබැලි ම වූ සිරුරක් යම්සේ දක්නේ ද, හේ මගේ මේ සිරුර ද මෙබඳු ස්වභාවය ඇත්තේ යැ යි මෙසේ වන සුළුයැ ' යි 'මේ ස්වභාවය නො ඉක්මියේ යැ' යි මෙ සිරුර ම එ කී ඇට කැබැලි රැස හා එළවා බලයි.

මෙසේ තමා ගේ කයෙහි හෝ කායානුපස්සී වැ වෙසෙයි. මෙරමා ගේ කයෙහි හෝ කායානුපස්සී වැ වෙසෙයි. වරෙක තමා ගේ ද වරෙක මෙරමා ගේ ද කයෙහි කායානුපස්සී වැ වෙසෙයි. කයැ හටගන්නා සැටිය නන් අයුරින් පුන පුනා බලනුයේ හෝ වෙසෙයි. කයැ නැසෙන සැටිය නන් අයුරින් පුන පුනා බලනුයේ හෝ වෙසෙයි. වරෙක කයැ හටගන්නා සැටිත් වරෙක කයැ නැසෙන සැටිත් නන් අයුරින් පුන පුනා බලනුයේ හෝ වෙසෙයි.

ඔහුට 'කැබැලි කැබැලි වැ විසිරී යන ඇට ගොඩක් ම වූ මේ සිරුර ඇත, (සත්ත්වයෙක් පුහුලෙක් මෙහි නැත)' කියා සිහිය එළැඹ සිටියේ වෙයි. එය මතු මත්තෙහි නුවණ වැඩෙනු පිණිස ද සිහිය වැඩෙනු පිණිස ද වෙයි. මෙසේ වූ හෙ තෙමෙ තෘෂ්ණා නිඃශ්‍රය රහිත වැ ද වෙසෙයි, ලොවැ කිසිත් තෘෂ්ණා දෘෂ්ටීන් ගේ වශයෙන් නො ගනී. මහණෙනි, මෙසේත් මහණ තෙමෙ කයෙහි කායානුපස්සී වැ වෙසෙයි.

(සවන සීවථිකය යි)

15. තව ද අනෙකක් කියමි. මහණෙනි, මහණ තෙම හක් බඳු සුදුපැහැති ඇට ගොඩක් ම වූ, සොහොනෙහි දමන ලද සිරුරක් යම්සේ දක්නේ ද, හේ 'මේ මගේ සිරුර ද එසේ ඇට රැසක් බවට පැමිණෙන සුලු ය, මෙබඳු වන සුලු ය, මේ ස්වභාවය නො ඉක්මියේ යැ' යි එකී ඇට රැසක් ම වූ සිරුරෙහි එළවා බලයි.

මෙසේ හේ තමා ගේ සිරුරෙහි හෝ කායානුපස්සී වැ වෙසෙයි. මෙරමා ගේ සිරුරෙහි හෝ කායානුපස්සී වැ වෙසෙයි. වරෙක තමා ගේ සිරුරෙහි ද වරෙක මෙරමා ගේ සිරුරෙහි ද කායානුපස්සී වැ වෙසෙයි. කයේ හටගන්නා සැටිය නොයෙක් අයුරින් පුන පුනා බලනුයේ හෝ වෙසෙයි, කයේ නැසෙන සැටිය නොයෙක් අයුරින් පුන පුනා බලනුයේ හෝ වෙසෙයි. වරෙක කයැ හටගන්නා සැටිත් වරෙක කයැ නැසෙන සැටිත් නොයෙක් අයුරින් පුන පුනා බලනුයේ හෝ වෙසෙයි.

'අත්ථි කායො'ති වා පනස්ස සති පච්චුපට්ඨිතා හොති යාවදෙව ඤාණමත්තාය පතිස්සතිමත්තාය. අනිස්සිතො ච විහරති, න ච කිඤ්චි ලොකෙ උපාදියති. එවම්පි භික්ඛවෙ භික්ඛු කායෙ කායානුපස්සී විහරති.

(සත්තමං සීවථිකං)

16. පුන ච පරං භික්ඛවෙ භික්ඛු සෙය්‍යථාපි පස්සෙය්‍ය සරීරං සීවථිකාය ඡඩ්ඩිතං අට්ඨිකානි පූතීනි චුණ්ණකජාතානි. සො ඉමමෙව කායං උපසංහරති 'අයම්පි ඛො කායො එවංධම්මො එවම්භාවී එතං අනතීතො'ති.

ඉති අජ්ඣත්තං වා කායෙ කායානුපස්සී විහරති, බහිද්ධා වා කායෙ කායානුපස්සී විහරති අජ්ඣත්තබහිද්ධා වා කායෙ කායානුපස්සී විහරති, සමුදයධම්මානුපස්සී වා කායස්මිං විහරති වයධම්මානුපස්සී වා කායස්මිං විහරති සමුදයවයධම්මානුපස්සී වා කායස්මිං විහරති.

'අත්ථි කායො'ති වා පනස්ස සති පච්චුපට්ඨිතා හොති, යාවදෙව ඤාණමත්තාය පතිස්සතිමත්තාය. අනිස්සිතො ච විහරති න ච කිඤ්චි ලොකෙ උපාදියති. එවම්පි භික්ඛවෙ භික්ඛු කායෙ කායානුපස්සී විහරති

(අට්ඨමං සීවථිකං)

ඇට කැබැලි රැසක් ම වූ සිරුර ඇතැ යි (සතෙක් පුහුලෙක් නැතැ යි) ඔහු ගේ සිහිය එළැඹ සිටියේ වෙයි. එය මතු මත්තෙහි නුවණ වැඩීම පිණිස, සිහිය වැඩීම පිණිස වෙයි. එසේ වූ හෙ තෙමෙ තණ්හා දෘෂ්ටි නිඃශ්‍රයයනට නො හසු වැ ද වෙසෙයි. ලොවැ කිසිත් තෘෂ්ණාදෘෂ්ටීන් නොඃ ගන්නේ ද වෙයි. මහණෙනි, මෙසේත් මහණ තෙම කයෙහි කායානුපස්සී වැ වෙසෙයි.

(සත්වන සිවථිකය යි)

16. තව ද අනෙකක් කියමි. මහණෙනි, මහණ තෙම සොහොනැ දමන ලදු වැ අවුරුද්දක් ඉක්මැ ගියැ තැන තැන ගොඩ ගැසුණු, ඇට රැසක් ම වූ සිරුරක් යම් සේ දක්නේ ද, එ සේ හෙ තෙමේ ‘මේ මගේ කය ද මෙ බඳු ස්වභාවය ඇත්තේ ය, මෙසේ වන සුලු ය, මේ ස්වභාවය නො ඉක්මියේ යැ’ යි මේ කය ම යට කී ඇට ගොඩක් ම වූ සිරුරෙහි එළවා බලයි.

මෙසේ තමා ගේ ම කයෙහි හෝ කායානුපස්සී වැ වෙසෙයි, මෙරමා ගේ කයෙහි හෝ කායානුපස්සී වැ වෙසෙයි, වරෙක තමා ගේ ද වරෙක මෙරමා ගේ ද කයෙහි කායානුපස්සී වැ වෙසෙයි. කයෙහි උපදනා සැටිය නන් අයුරින් පුන පුනඃ බලනුයේ හෝ වෙසෙයි. කයෙහි නැසෙන සැටිය නන් අයුරින් පුන පුනා බලනුයේ හෝ වෙසෙයි. වරෙක කය උපදනා සැටියත් වරෙක කය නැසෙන සැටියත් නන් අයුරින් පුන පුනා බලනුයේ වෙසෙයි.

ඇට ගොඩක් ම වූ කය ඇතැ (සතෙක් පුහුලෙක් නැතැ) යි හෝ ඔහු ගේ සිහිය එළැඹ සිටියේ වෙයි. එය නුවණ වැඩෙනු පිණිස ම සිහිය වැඩෙනු පිණිස ම වේ. එසේ වූ හේ තෘෂ්ණා දෘෂ්ටි නිඃශ්‍රය රහිත ව ද වෙසෙයි, ලොවැ කිසිවකුත් තෘෂ්ණා දෘෂ්ටි විසින් නො ගනී. මහණෙනි, මෙසේත් මහණ තෙම කයෙහි කායානුපස්සී වැ වෙසෙයි.

(අටවන සිවථිකය යි)

17. පුන ච පරං භික්ඛවෙ භික්ඛු සෙය්‍යථාපි පස්සෙය්‍ය සරීරං සිවථිකාය ඡඩ්ඩිතං අට්ඨිකානි පූතීනි චුණ්ණකජාතානි, සො ඉමමෙව කායං උපසංහරති 'අයම්පි ඛො කායො එවංධම්මො එවම්භාවී එතං අනතීතො'ති.

ඉති අජ්ඣත්තං වා කායෙ කායානුපස්සී විහරති, බහිද්ධා වා කායෙ කායානුපස්සී විහරති, අජ්ඣත්තබහිද්ධා වා කායෙ කායානුපස්සී විහරති. සමුදයධම්මානුපස්සී වා කායස්මිං විහරති, වයධම්මානුපස්සී වා කායස්මිං විහරති, සමුදයවයධම්මානුපස්සී වා කායස්මිං විහරති.

'අත්ථි කායො'ති වා පනස්ස සති පච්චුපට්ඨිතා හොති යාවදෙව ඤාණමත්තාය පතිස්සතිමත්තාය. අනිස්සිතො ච විහරති, න ච කිඤ්චි ලොකෙ උපාදියති. එවම්පි භික්ඛවෙ භික්ඛු කායෙ කායානුපස්සී විහරති.

(නවමං සිවථිකං)

චුද්දස කායානුපස්සනා නිට්ඨිතා.

වෙදනානුපස්සනා

18. කථඤ්ච භික්ඛවෙ භික්ඛු වෙදනාසු වෙදනානුපස්සී විහරති? ඉධ භික්ඛවෙ භික්ඛු සුඛං වෙදනං වෙදියමානො සුඛං වෙදනං වෙදියාමී ති පජානාති, දුක්ඛං වා වෙදනං වෙදියමානො දුක්ඛං වෙදනං වෙදියාමී ති පජානාති. අදුක්ඛමසුඛං වා වෙදනං වෙදියමානො අදුක්ඛමසුඛං වෙදනං වෙදියාමී ති පජානාති.

17. තව ද අනෙකක් කියමි. මහණෙනි, මහණ තෙම සොහොනැ දමන ලදු වැ, කුණු වූ සුණු වූ ඇට සුණු රැසක් ම වූ සිරුරක් යම්සේ දක්නේ ද, එසේ හේ 'මේ සිරුර ද මෙ බඳු ස්වභාවය ඇත්තේ ය, මෙසේ වන සුලු ය, මේ ස්වභාවය නො ඉක්මියේ යැ' යි මේ සිරුර ම එකී ඇට සුණු රැස හා එළවා බලයි. මෙසේ තමා ගේ කයෙහි හෝ කායානුපස්සී වැ වෙසෙයි, මෙරමා ගේ කයෙහි හෝ කායානුපස්සී වැ වෙසෙයි. වරෙක තමාගේ ද වරෙක මෙරමා ගේ ද කයෙහි කායානුපස්සී වැ වෙසෙයි. කය හටගන්නා සැටි නන් අයුරින් පුන පුනා බලනුයේ හෝ කයෙහි කායානුපස්සී වැ වෙසෙයි. කය නැසෙන සැටි නන් අයුරින් පුන පුනා බලනුයේ හෝ කයෙහි කායානුපස්සී වැ වෙසෙයි. වරෙක කය උපදනා සැටි ද වරෙකැ නැසෙන සැටි ද නන් අයුරින් පුන පුනා බලනුයේ හෝ කයෙහි කායානුපස්සී වැ වෙසෙයි.

කය ම ඇතැ යි (මෙහි සතෙක් පුහුලෙක් නැතැ යි) හෝ ඔහු ගේ සිහිය එළැඹ සිටීයේ වෙයි. එය මතු මත්තෙහි නුවණ වැඩෙනු පිණිස ම, සිහිය වැඩෙනු පිණිස ම වෙයි. එසේ වූ හෙ තෙම තෘෂ්ණා දෘෂ්ටි නිඃශ්‍රය රහිත වැ ද වෙසෙයි, ලොවැ කිසිවකුත් තෘෂ්ණා දෘෂ්ටි වශයෙන් නො ද ගනී. මහණෙනි, මෙසේත් මහණ තෙම කයෙහි කායානුපස්සී වැ වෙසෙයි.

(නවවන සීවථිකය යි)

නවසීවථික පර්වය නිමියේ ය.

තුදුස් කායානුපස්සනාවෝ නිමවන ලදහ.

වේදනානුපස්සනාව

18. මහණෙනි, මහණ තෙම කෙසේ නම් වේදනාවන්හි වෙදනානුපස්සී වැ වෙසේ ද යත්: මහණෙනි, මෙහි මහණ තෙම කායික හෝ චෛතසික සුඛ වේදනාවක් විඳුනේ, 'සුඛවේදනාවක් විඳිමි' යි දනී, කායික හෝ චෛතසික දුක් වේදනාවක් විඳුනේ, 'දුක් වේදනාවක් විඳිමි' යි දනී, දුක් ද නොවූ සුව ද නොවූ (මැදහත් අයුරු වූ) උපේක්ෂා වේදනාවක් විඳුනේ, 'උපේක්ෂා වේදනාවක් විඳිමි ' යි දනී.

සාමිසං වා සුඛං වෙදනං වෙදියමානො සාමිසං සුඛං වෙදනං වෙදියාමීති පජානාති. නිරාමිසං වා සුඛං වෙදනං වෙදියමානො නිරාමිසං සුඛං වෙදනං වෙදියාමීති පජානාති. සාමිසං වා දුක්ඛං වෙදනං වෙදියමානො සාමිසං දුක්ඛං වෙදනං වෙදියාමීති පජානාති. නිරාමිසං වා දුක්ඛං වෙදනං වෙදියමානො නිරාමිසං දුක්ඛං වෙදනං වෙදියාමීති පජානාති. සාමිසං වා අදුක්ඛමසුඛං වෙදනං වෙදියමානො සාමිසං අදුක්ඛමසුඛං වෙදනං වෙදියාමීති පජානාති. නිරාමිසං වා අදුක්ඛමසුඛං වෙදනං වෙදියමානො නිරාමිසං අදුක්ඛමසුඛං වෙදනං වෙදියාමීති පජානාති.

ඉති අජ්ඣත්තං වා වෙදනාසු වෙදනානුපස්සී විහරති, බහිද්ධා වා වෙදනාසු වෙදනානුපස්සී විහරති, අජ්ඣත්තබහිද්ධා වා වෙදනාසු වෙදනානුපස්සී විහරති. සමුදයධම්මානුපස්සී වා වෙදනාසු විහරති, වයධම්මානුපස්සී වා වෙදනාසු විහරති, සමුදයවයධම්මානුපස්සී වා වෙදනාසු විහරති.

අත්ථි වෙදනා ති වා පනස්ස සති පච්චුපට්ඨිතා හොති යාවදෙව ඤාණමත්තාය පටිස්සතිමත්තාය. අනිස්සිතො ච විහරති න ච කිඤ්චි ලොකෙ උපාදියති. එවම්පි ඛො භික්ඛවෙ භික්ඛු වෙදනාසු වෙදනානුපස්සී විහරති.

වෙදනානුපස්සනා නිට්ඨිතා.

කාමනිඃශ්‍රිත සුඛවේදනාවක් හෝ විඳුනේ 'කාමනිඃශ්‍රිත සුඛ වේදනාවක් විඳිමි' යි දනී. නෛෂ්කාම්‍ය නිඃශ්‍රිත සුඛ වේදනාවක් විඳුනේ, 'නෛෂ්කාම්‍ය නිඃශ්‍රිත සුඛවේදනාවක් (පින් රිසියන් විසින් ලැබියැ යුතු කුශල සහගත සොම්නසක්) විඳිමි' යි දනී. කාමනිඃශ්‍රිත දුක්වේදනාවක් හෝ විඳුනේ 'දුක් වේදනාවක් විඳිමි' යි දනී. නෛෂ්කාම්‍ය නිඃශ්‍රිත (කුශලපක්ෂගත) දුක් වේදනාවක් හෝ විඳුනේ 'දුක් වේදනාවක් විඳිමි' යි දනී. කාම නිඃශ්‍රිත උපේක්ෂා වේදනාවක් හෝ විඳුනේ 'උපේක්ෂා වේදනාවක් විඳිමි' යි දනී. නෛෂ්කාම්‍ය නිඃශ්‍රිත උපේක්ෂා වේදනාවක් හෝ විඳුනේ, 'උපේක්ෂා වේදනාවක් විඳිමි' යි දනී.

මෙසේ තමා ගේ වේදනාවන්හි හෝ වේදනානුපස්සී වැ වෙසෙයි. මෙරමා ගේ වේදනාවන්හි හෝ වේදනානුපස්සී වැ වෙසෙයි. වරෙක තමා ගේ ද වරෙක මෙරමා ගේ ද වේදනාවන්හි වේදනානුපස්සී වැ වෙසෙයි. වේදනාවන් ගේ හටගැන්මට ප්‍රත්‍යය වූ දැ නොයෙක් අයුරින් පුන පුනා බලනුයේ වේදනාවන්හි වේදනානුපස්සී වැ වෙසෙයි. වේදනාවන් ගේ වැනැස්මට කරුණු වූ දැ නොයෙක් අයුරින් පුනපුනා බලනුයේ, වේදනාවන්හි වේදනානුපස්සී වැ වෙසෙයි වරෙක වේදනාවන්ගේ හටගැන්මට කරුණු වූ දැ ද වරෙක වේදනාවන් ගේ වැනැස්මට කරුණු වූ දැ ද බලනුයේ වේදනාවන්හි වේදනානුපස්සී වැ වෙසෙයි.

වේදනාව ඇතැයි (විඳුනා සතෙක් පුඟුලෙක් නැතැ යි) හෝ ඔහු ගේ සිහිය එළැඹ සිටියේ වෙයි එය මතු මත්තෙහි නුවණ වැඩීම පිණිස ම, සිහිය වැඩීම පිණිස ම වෙයි. එසේ වූ හෙතෙම තෘෂ්ණා දෘෂ්ටි නිඃශ්‍රයයනට නො හසු වැ ද වෙසෙයි. ලොවැ කිසිත් තෘෂ්ණා දෘෂ්ටීන් ගේ වශයෙන් නො ගනී. මහණෙනි, මෙසේ ම මහණ තෙම වේදනාවන්හි වේදනානුපස්සී වැ වෙසෙයි.

වේදනානුපස්සනාව නිමියේ ය.

චිත්තානුපස්සනා

19. කථඤ්ච පන භික්ඛවෙ භික්ඛු චිත්තෙ චිත්තානුපස්සී විහරති:

ඉධ භික්ඛවෙ භික්ඛු සරාගං වා චිත්තං සරාගං චිත්තන්ති පජානාති, වීතරාගං වා චිත්තං වීතරාගං චිත්තන්ති පජානාති, සදොසං වා චිත්තං සදොසං චිත්තන්ති පජානාති, වීතදොසං වා චිත්තං වීතදොසං චිත්තන්ති පජානාති, සමොහං වා චිත්තං සමොහං චිත්තන්ති පජානාති, වීතමොහං වා චිත්තං වීතමොහං චිත්තන්ති පජානාති, සඞ්ඛිත්තං චිත්තං සඞ්ඛිත්තං චිත්තන්ති පජානාති, වික්ඛිත්තං වා චිත්තං වික්ඛිත්තං චිත්තන්ති පජානාති. මහග්ගතං වා චිත්තං මහග්ගතං චිත්තන්ති පජානාති, අමහග්ගතං වා චිත්තං අමහග්ගතං චිත්තන්ති පජානාති, සඋත්තරං වා චිත්තං සඋත්තරං චිත්තන්ති පජානාති, අනුත්තරං වා චිත්තං අනුත්තරං චිත්තන්ති පජානාති, සමාහිතං වා චිත්තං සමාහිතං චිත්තන්ති පජානාති, අසමාහිතං වා චිත්තං අසමාහිතං චිත්තන්ති පජානාති, විමුත්තං වා චිත්තං විමුත්තං චිත්තන්ති පජානාති, අවිමුත්තං වා චිත්තං අවිමුත්තං චිත්තන්ති පජානාති.

ඉති අජ්ඣත්තං වා චිත්තෙ චිත්තානුපස්සී විහරති, බහිද්ධා වා චිත්තෙ චිත්තානුපස්සී විහරති, අජ්ඣත්තබහිද්ධා වා චිත්තෙ චිත්තානුපස්සී විහරති. සමුදයධම්මානුපස්සී වා චිත්තස්මිං විහරති, වයධම්මානුපස්සී වා චිත්තස්මිං විහරති සමුදයවයධම්මානුපස්සී වා චිත්තස්මිං විහරති.

චිත්තානුපස්සනාව

19. මහණෙනි, මහණ තෙමෙ සිතෙහි කෙසේ නම් චිත්තානුපස්සී වැ වෙසේ ද යත්:

මහණෙනි, මෙහි මහණ තෙම රාග සහිත සිත (අට වැදෑරුම් ලෝභ සහගත සිත) රාග සහිත සිත යැ යි දන්නේ හෝ වේ. පහ වූ රාගය ඇති සිත (ලෞකික කුසල් සිත් හා අව්‍යාකෘතසිත්) පහ වූ රාගය ඇති සිතැ යි දන්නෙ හෝ වේ. ද්වේෂ සහිත සිත (දොම්නස් සහගත දෙ සිත) ද්වේෂ සහිත සිතැ යි දන්නෙ හෝ වේ. පහ වූ ද්වේෂය ඇති සිත (ලෞකික කුශලාව්‍යාකෘත සිත්) පහ වූ ද්වේෂය ඇති සිතැ යි දන්නෙ හෝ වේ. මෝහ සහිත සිත (මෝමූහ දෙ සිත) මෝහ සහිත සිතැ යි දන්නෙ හෝ වේ. සංක්ෂිප්ත (හැකුලුණු) සිත (ථිනමිද්ධ සහගත සිත) සංක්ෂිප්ත සිත යැ යි දන්නෙ හෝ වේ. වික්ෂිප්ත වූ සිත (උද්ධච්ච සහගත සිත) වික්ෂිප්ත සිත යැ යි දන්නෙ හෝ වේ. මහද්ගත සිත (රූපාවචර අරූපාවචර සිත්) මහද්ගත සිත යැ යි දන්නෙ හෝ වේ, අමහද්ගත සිත (කාමාවචර සිත) අමහද්ගත සිත යැ යි දන්නෙ හෝ වේ. සොත්තර සිත (තමාහට උත්තරයක්හු ඇති සිත හෙවත් කාමාවචර සිත) සොත්තර සිත යැ යි දන්නෙ හෝ වේ. අනුත්තර සිත (ලොව් සිත් අතුරෙහි තමාහට උත්තරයක්හු නැති සිත) අනුත්තර සිත යැ යි දන්නෙ හෝ වේ. සමාහිත සිත (අර්පණා වශයෙන් හෝ උපචාර වශයෙන් හෝ එකඟ වූ සිත) සමාහිත සිත යැ යි දන්නෙ හෝ වේ. අසමාහිත සිත (අර්පණා උපචාර යන දෙ සැටියෙන් ම සමාධිගත නො වූ සිත) අසමාහිත සිත යැ යි දන්නෙ හෝ වේ. (තදඞ්ග විමුක්ති විෂ්කම්භණ විමුක්ති දෙකින්) මිදුණු සිත මිදුණු සිතැ යි දන්නෙ හෝ වෙ, නොමිදුණු සිත නො මිදුණු සිතැ යි දන්නෙ හෝ වේ.

මෙසේ තමා ගේ සිතෙහි හෝ චිත්තානුපස්සී වැ වෙසෙයි, මෙරමා ගේ සිතෙහි හෝ චිත්තානුපස්සී වැ වෙසෙයි. වරෙක තමා ගේ ද වරෙක මෙරමා ගේ ද සිතෙහි හෝ චිත්තානුපස්සී වැ වෙසෙයි. සිත උපදනට ප්‍රත්‍යය වූ ධර්ම නොයෙක් අයුරින් පුන පුනා බලන සුලු වූයේ සිතෙහි (චිත්තානුපස්සී වැ) වෙසෙයි. සිත නැස්මට ප්‍රත්‍යය වූ ධර්ම නොයෙක් අයුරින් පුන පුනා බලන සුලු වූයේ හෝ සිතෙහි (චිත්තානුපස්සී වැ) වෙසෙයි. වරෙක සිත් හටගන්නටත් වරෙක සිත් නැසෙන්නටත් ප්‍රත්‍යය වූ කරුණු නොයෙක් අයුරින් පුන පුනා බලන සුලු වූයේ හෝ සිතෙහි (චිත්තානුපස්සී වැ) වෙසෙයි.

අත්ථි චිත්තන්ති වා පනස්ස සති පච්චුපට්ඨිතා හොති, යාවදෙව ඤාණමත්තාය පතිස්සතිමත්තාය. අනිස්සිතො ච විහරති. න ච කිඤ්චි ලොකෙ උපාදියති. එවම්පි ඛො භික්ඛවෙ භික්ඛු චිත්තෙ චිත්තානුපස්සී විහරති.

චිත්තානුපස්සනා නිට්ඨිතා.

ධම්මානුපස්සනා

20. කථඤ්ච පන භික්ඛවෙ භික්ඛු ධම්මෙසු ධම්මානුපස්සී විහරති:

ඉධ භික්ඛවෙ භික්ඛු ධම්මෙසු ධම්මානුපස්සී විහරති පඤ්චසු නීවරණෙසු. කථඤ්ච පන භික්ඛවෙ භික්ඛු ධම්මෙසු ධම්මානුපස්සී විහරති පඤ්චසු නීවරණෙසු:

ඉධ භික්ඛවෙ භික්ඛු සන්තං වා අජ්ඣත්තං කාමච්ඡන්දං 'අත්ථි මෙ අජ්ඣත්තං කාමච්ඡන්දො'ති පජානාති අසන්තං වා අජ්ඣත්තං කාමච්ඡන්දං 'නත්ථි මෙ අජ්ඣත්තං කාමච්ඡන්දො'ති පජානාති. යථා ච අනුප්පන්නස්ස කාමච්ඡන්දස්ස උප්පාදො හොති තඤ්ච පජානාති, යථා ච උප්පන්නස්ස කාමච්ඡන්දස්ස පහානං හොති තඤ්ච පජානාති. යථා ච පහීනස්ස කාමච්ඡන්දස්ස අනුප්පාදො හොති තඤ්ච පජානාති.

සන්තං වා අජ්ඣත්තං බ්‍යාපාදං 'අත්ථි මෙ අජ්ඣත්තං බ්‍යාපාදො'ති පජානාති, අසන්තං වා අජ්ඣත්තං බ්‍යාපාදං 'නත්ථි මෙ අජ්ඣත්තං බ්‍යාපාදො'ති. පජානාති. යථා ච අනුප්පන්නස්ස බ්‍යාපාදස්ස උප්පාදො හොති තඤ්ච පජානාති, යථා ච උප්පන්නස්ස බ්‍යාපාදස්ස පහානං හොති තඤ්ච පජානාති, යථා ච පහීනස්ස බ්‍යාපාදස්ස ආයතිං අනුප්පාදො හොති තඤ්ච පජානාති.

මෙහි සිත වනාහි ඇතැ යි (සතෙක් පුහුලෙක් නැතැ යි) හෝ ඔහුට සිහි එළැඹ සිටියේ වෙයි. ඒ මතු මත්තෙහි නුවණ වැඩෙනු පිණිස ම සිහිය වැඩෙනු පිණිස ම වේ. මෙසේ වූ හෙ තෙම තෘෂ්ණා නිඃශ්‍රය දෘෂ්ටි-නිඃශ්‍රය දෙකින් නො හසු කැරගන්නා ලද්දේ ද වෙසෙයි, ලොවැ කිසිත් තෘෂ්ණා දෘෂ්ටි දෙකින් නො ගන්නේ ද වෙයි. මහණෙනි, මෙසේ මහණ තෙම සිතෙහි චිත්තානුපස්සී වැ වෙසෙයි.

චිත්තානුපස්සනාව නිමියේ ය.

ධම්මානුපස්සනාව

20. මහණෙනි, මහණ තෙමෙ කෙසේ නම් නිවරණාදි ධර්මයන්හි ධම්මානුපස්සී වැ (ධර්මානුදර්ශී වැ) වෙසේ ද යත්:

මහණෙනි, මෙහි මහණ තෙමෙ පංචනිවරණ ධර්මයන්හි ධර්මානු-දර්ශී වැ (ඒ ඒ නිවරණයක් නොයෙක් අයුරින් පුන පුනා බලනුයේ) වෙසෙයි. මහණෙනි, මහණ තෙම පංචනිවරණ ධර්මයන්හි කෙසේ ධම්මානුපස්සී වැ වෙසේ ද? යත්:

මහණෙනි, මෙහි මහණ තෙම 'මගේ සිත් සතන්හි කාමච්ඡන්දය ඇතැ' යි හෝ තමා ගේ සිත් සතන් හි ඇති කාමච්ඡන්දය දනී. 'මගේ සිත් සතන්හි කාමච්ඡන්දය නැතැ' යි හෝ තමා ගේ සිත් සතන්හි නැති කාමච්ඡන්දය දනී. යම් සේ (යම් කරුණෙකින්) නූපන් කාමච්ඡන්දයා ගේ ඉපැද්ම වේ ද එයත් දනී. යම්සේ උපන් කාමච්චන්දයාගේ ප්‍රහා-ණය වේ ද එයත් දනී. යම්සේ ප්‍රහීණ වූ කාමච්ඡන්දයා ගේ මත්තෙහි (රහත් වන්නට පෙර) නො ඉපැද්මෙක් වේ ද, එය ද දනී.

ඇත්තා වූ හෝ ස්වසන්තාන ගත ව්‍යාපාදය 'මගේ සතන්හි ව්‍යාපාද-යෙක් දූන් ඇතැ' යි හෝ දනී. ස්වසන්තාන ගත වැ නැත්තා වූ හෝ ව්‍යාපාදය 'මගේ සිත් සතන්හි ව්‍යාපාදයෙක් දූන් නැතැ' යි හෝ දනී. යම් සේ ම නූපන් ව්‍යාපාදයා ගේ ඉපැද්ම වේ ද, එයත් දනී. යම්සේ උපන් ව්‍යාපාදයා ගේ ප්‍රහාණය වේ ද, එයත් දනී. යම සේ ම ප්‍රහීණ වූ ව්‍යාපාද-යාගේ මත්තෙහි නොඉපැද්ම වේ ද, එයත් දනී.

සන්තං වා අජ්ඣත්තං ථීනමිද්ධං අත්ථි මෙ අජ්ඣත්තං ථීනමිද්ධන්ති පජානාති, අසන්තං වා අජ්ඣත්තං ථීනමිද්ධං 'නත්ථි මෙ අජ්ඣත්තං ථීනමිද්ධන්ති' පජානාති, යථා ච අනුප්පන්නස්ස ථීනමිද්ධස්ස උප්පාදො හොති තඤ්ච පජානාති. යථා ච උප්පන්නස්ස ථීනමිද්ධස්ස පහානං හොති තඤ්ච පජානාති. යථා ච පහීනස්ස ථීනමිද්ධස්ස ආයතිං අනුප්පාදො හොති තඤ්ච පජානාති.

සන්තං වා අජ්ඣත්තං උද්ධච්චකුක්කුච්චං 'අත්ථි මෙ අජ්ඣත්තං උද්ධච්චකුක්කුච්චන්ති පජානාති, අසන්තං වා අජ්ඣත්තං උද්ධච්චකුක්කුච්චං 'නත්ථි මෙ අජ්ඣත්තං උද්ධකුක්කුච්චන්ති' පජානාති. යථා ච අනුප්පන්නස්ස උද්ධච්චකුක්කුච්චස්ස උප්පාදො හොති තඤ්ච පජානාති. යථා ච උප්පන්නස්ස උද්ධච්චකුක්කුච්චස්ස පහානං හොති තඤ්ච පජානාති, යථා ච පහීනස්ස උද්ධච්චකුක්කුච්චස්ස ආයතිං අනුප්පාදො හොති තඤ්ච පජානාති.

සන්තං වා අජ්ඣත්තං විචිකිච්ඡං 'අත්ථි මෙ අජ්ඣත්තං විචිකිච්ඡා'ති පජානාති, අසන්තං වා අජ්ඣත්තං විචිකිච්ඡං 'නත්ථි මෙ අජ්ඣත්තං විචිකිච්ඡා'ති පජානාති. යථා ච අනුප්පන්නාය විචිකිච්ඡාය උප්පාදො හොති තඤ්ච පජානාති, යථා ච උප්පන්නාය විචිකිච්ඡාය පහානං හොති තඤ්ච පජානාති. යථා ච පහීනාය විචිකිච්ඡාය ආයතිං අනුප්පාදො හොති, තඤ්ච පජානාති.

ඉති අජ්ඣත්තං වා ධම්මෙසු ධම්මානුපස්සී විහරති, බහිද්ධා වා ධම්මෙසු ධම්මානුපස්සී විහරති, අජ්ඣත්තබහිද්ධා වා ධම්මෙසු ධම්මානුපස්සී විහරති, සමුදයධම්මානුපස්සී වා ධම්මෙසු විහරති, වයධම්මානුපස්සී වා ධම්මෙසු විහරති, සමුදයවයධම්මානුපස්සී වා ධම්මෙසු විහරති, අත්ථි ධම්මාති වා පනස්ස සති පච්චුපට්ඨිතා හොති,

යාවදෙව ඤාණමත්තාය පතිස්සතිමත්තාය. අනිස්සිතො ච විහරති න ච කිඤ්චි ලොකෙ උපාදියති. එවම්පි ඛො භික්ඛවෙ භික්ඛු ධම්මෙසු ධම්මානුපස්සී විහරති පඤ්චසු නීවරණෙසු.

(නීවරණපබ්බං නිට්ඨිතා)

ඇත්තා වූ හෝ ස්වසන්තානගත ථීනමිද්ධය 'මගේ සන්තානයෙහි ථීනමිද්ධය ඇතැ' යි දනී. තම සතන්හි නැත්තාවූ හෝ ථීනමිද්ධය 'මගේ සන්තානයෙහි ථීනමිද්ධය නැතැ' යි දනී. යම් සේ ම නූපන් ථීනමිද්ධයා ගේ ඉපැද්ම වේ ද එයත් දනී. යම් සේ ම උපන් ථීනමිද්ධයා ගේ ප්‍රහාණය වේ ද එයත් දනී. යම්සේ ම ප්‍රහීණ වූ ථීනමිද්ධයා ගේ මත්තෙහි නො ඉපැද්ම වේ ද එයත් දනී.

ඇත්තා වූ හෝ ස්වසන්තානගත උද්ධච්ච කුක්කුච්චය 'මගේ සන්තානයෙහි උද්ධච්ච කුක්කුච්චය ඇතැ' යි දනී. සිය සතන්හි නැත්තාවූ හෝ උද්ධච්ච කුක්කුච්චය 'මගේ සන්තානයෙහි උද්ධච්ච කුක්කුච්චය නැතැ' යි දනී. යම්සේ ම නූපන් උද්ධච්ච කුක්කුච්චයා ගේ ඉපැද්ම වේ ද එයත් දනී. යම්සේ ම උපන් උද්ධච්ච කුක්කුච්චයා ගේ ප්‍රහාණය වේ ද එයත් දනී. යම්සේ ම ප්‍රහීණ වූ උද්ධච්ච කුක්කුච්චයා ගේ මත්තෙහි නො ඉපැද්ම වේ ද එයත් දනී.

ඇත්තාවූ හෝ ස්වසන්තානගත විචිකිච්ඡාව 'මගේ සන්තානයෙහි විචිකිච්ඡාව ඇතැ'යි දනී. සිය සතන්හි නැත්තාවූ හෝ විචිකිච්ඡාව 'මගේ සන්තානයෙහි විචිකිච්ඡාව නැතැ' යි දනී. යම්සේ ම නූපන් විචිකිච්ඡාව ගේ ඉපැද්ම වේ ද, එයත් දනී. යම්සේ ම උපන් විචිකිච්ඡාව ගේ ප්‍රහාණය වේ ද එයත් දනී. යම්සේ ම ප්‍රහීණ වූ විචිකිච්ඡාව ගේ මත්තෙහි නො ඉපැද්ම වේ ද එයත් දනී.

මෙසේ හෙ තෙම තම සතන්හි හෝ නීවරණ ධර්මයන් කෙරෙහි ධම්මානුපස්සී වැ වෙසෙයි. මෙරමා ගේ සතන්හි හෝ නීවරණ ධර්මයන් කෙරෙහි ධම්මානුපස්සී වැ වෙසෙයි. විටෙක තම සතන්හි වූත් විටෙක මෙරමා සතන්හි වූත් නීවරණ ධර්මයන් කෙරෙහි ධම්මානුපස්සී වැ වෙසෙයි. නීවරණයන් ගේ ඉපැද්මට ප්‍රත්‍යය වූ දෑ නොයෙක් අයුරින් පුන පුනා බලන සුලු වූයේ හෝ නීවරණධර්මයන්හි ධම්මානුපස්සී වැ වෙසෙයි. නීවරණයන් ගේ විනාශයට කාරණ වූ දෑ නොයෙක් අයුරින් පුන පුනා බලන සුලු වූයේ හෝ නීවරණ ධර්මයන්හි ධම්මානුපස්සී වැ වෙසෙයි.

නීවරණ ධර්මයෝ ඇතැ යි (සතෙක් පුද්ගලෙක් නැතැ යි) හෝ ඔහුට සිහිය එළැඹ සිටියේ වෙයි. ඒ මත්තෙහි නුවණ වැඩීම පිණිස ම සිහිය වැඩීම පිණිස ම වේ. එසේ වූ හෝ තෘෂ්ණානිඃශ්‍රය දෘෂ්ටිනිඃශ්‍රය දෙකට නො හසු වූයේ ද වෙසෙයි, ලොවැ කිසිත් තෘෂ්ණා දෘෂ්ටි වසින් නො ගනී. මහණෙනි, මෙසේත් මහණ තෙම පංච නීවරණ ධර්මයන්හි ධම්මානු-පස්සී වැ වෙසෙයි.

නීවරණ පර්වය නිමියේ ය.

21. පුන ච පරං භික්ඛවෙ භික්ඛු ධම්මෙසු ධම්මානුපස්සී විහරති පඤ්චසු උපාදානක්ඛන්ධෙසු. කථඤ්ච පන භික්ඛවෙ භික්ඛු ධම්මෙසු ධම්මානුපස්සී විහරති පඤ්චසු උපාදානක්ඛන්ධෙසු: ඉධ භික්ඛවෙ භික්ඛු 'ඉති රූපං, ඉති රූපස්ස සමුදයො, ඉති රූපස්ස අත්ථඞ්ගමො, ඉති වෙදනා. ඉති වෙදනාය සමුදයො, ඉති වෙදනාය අත්ථඞ්ගමො, ඉති සඤ්ඤා, ඉති සඤ්ඤාය සමුදයො, ඉති සඤ්ඤාය අත්ථඞ්ගමො, ඉති සඞ්ඛාරා, ඉති සඞ්ඛාරානං සමුදයො, ඉති සඞ්ඛාරානං අත්ථඞ්ගමො, ඉති විඤ්ඤාණං, ඉති විඤ්ඤාණස්ස අත්ථඞ්ගමොති.

ඉති අජ්ඣත්තං වා ධම්මෙසු ධම්මානුපස්සී විහරති, බහිද්ධා වා ධම්මෙසු ධම්මානුපස්සී විහරති, අජ්ඣත්තබහිද්ධා වා ධම්මෙසු ධම්මානුපස්සී විහරති. සමුදය ධම්මානුපස්සී වා ධම්මෙසු විහරති, වයධම්මානුපස්සී වා ධම්මෙසු විහරති, සමුදයවයධම්මානුපස්සී වා ධම්මෙසු විහරති.

'අත්ථි ධම්මා'ති වා පනස්ස සති පච්චුපට්ඨිතා හොති. යාවදෙව ඤාණමත්තාය පතිස්සති මත්තාය. අනිස්සිතො ච විහරති, න ච කිඤ්චි ලොකෙ උපාදියති.

එවම්පි ඛො භික්ඛවෙ භික්ඛු ධම්මෙසු ධම්මානුපස්සී විහරති පඤ්චසු උපාදානක්ඛන්ධෙසු.

ඛන්ධපබ්බං නිට්ඨිතං

22. පුන ච පරං භික්ඛවෙ භික්ඛු ධම්මෙසු ධම්මානුපස්සී විහරති ඡසු අජ්ඣත්තිකබාහිරෙසු ආයතනෙසු. කථඤ්ච පන භික්ඛවෙ භික්ඛු ධම්මෙසු ධම්මානුපස්සී විහරති ඡසු අජ්ඣත්තිකබාහිරෙසු ආයතනෙසු:

21. තව ද අනෙකක් කියමි. මහණෙනි, මහණ තෙමේ උපාදාන ස්කන්ධ ධර්ම පසෙහි ධම්මානුපස්සී වැ වෙසෙයි. මහණෙනි, මහණ තෙම කෙසේ නම් උපාදානස්කන්ධ ධර්ම පසෙහි ධම්මානුපස්සී වැ වෙසේ ද යත්: මහණෙනි, මෙහි මහණ තෙම "රූපය මෙසේ යැ (මෙ තෙක් ය), රූපයේ ඉපැද්ම මෙසේ යැ, රූපයේ වැනැස්ම මෙසේ යැ, වේදනාව මෙතෙක් ය, වේදනාව ගේ ඉපැද්ම මෙසේ යැ, වේදනාව ගේ වැනැස්ම මෙසේ යැ, සංඥාව මෙතෙක් යැ, සංඥාව ගේ ඉපැද්ම මෙසේ යැ, සංඥාව ගේ වැනැස්ම මෙසේ යැ, සංස්කාරයෝ මෙතෙක්හ, සංස්කාරයන් ගේ ඉපැද්ම මෙසේ යැ, සංස්කාරයන් ගේ වැනැස්ම මෙසේ යැ, විඥානය මෙතෙක් යැ, විඥානයා ගේ ඉපැද්ම මෙසේ යැ, විඥානයා ගේ වැනැස් ම මෙසේ යැ" යි

මෙසේ අධ්‍යාත්ම සන්තානයෙහි වූ ස්කන්ධ ධර්මයන් කෙරෙහි හෝ ධම්මානුපස්සී වැ වෙසෙයි, මෙරමා ගේ සන්තානයෙහි වූ ස්කන්ධ ධර්මයන් කෙරෙහි හෝ ධම්මානුපස්සී වැ වෙසෙයි, විටෙක අධ්‍යාත්ම සන්තානයෙහි වූ ස්කන්ධ ධර්මයන් කෙරෙහි ද විටෙක මෙරමා ගේ සන්තානයෙහි වූ ස්කන්ධ ධර්මයන් කෙරෙහි ද ධම්මානුපස්සී වැ වෙසෙයි.

උපාදාන ස්කන්ධ ධර්මයෝ ම ඇතැ යි කියා හෝ ඔහුට සිහිය එළැඹ සිටියේ වෙයි, එය මතුමත්තෙහි නුවණ වැඩීම පිණිස ම, සිහිය වැඩීම පිණිස ම වෙයි. එසේ වූ හේ තෘෂ්ණා නිඃශ්‍රය දෘෂ්ටි නිඃශ්‍රය විසින් නොහසු කැරැ ගන්නා ලද්දේ ද වෙසෙයි, ලොවැ කිසිත් තෘෂ්ණා දෘෂ්ටි විසින් නො ගන්නේ ද වෙයි.

මහණෙනි, මෙසේත් මහණ තෙම පංච උපාදාන ස්කන්ධ ධර්මයන්හි ධම්මානුපස්සී වැ වෙසෙයි.

ස්කන්ධ පර්වය නිමියේ ය.

22. තව ද අනෙකක් කියමි. මහණෙනි, මහණ තෙම ආධ්‍යාත්මික බාහිර ෂඩායතන ධර්මයන්හි ධම්මානුපස්සී වැ වෙසෙයි. මහණෙනි, මහණ තෙමෙ කෙසේ නම් ආධ්‍යාත්මික බාහිර ෂඩායතන ධර්මයන්හි ධම්මානුපස්සී වැ වෙසේ ද යත්:

ඉධ භික්ඛවෙ භික්ඛු චක්ඛුඤ්ච පජානාති, රූපෙ ච පජානාති, යඤ්ච තදුභයං පටිච්ච උප්පජ්ජති සඤ්ඤොජනං තඤ්ච පජානාති. යථා ච අනුප්පන්නස්ස සඤ්ඤොජනස්ස උප්පාදො හොති තඤ්ච පජානාති. යථා ච උප්පන්නස්ස සඤ්ඤොජනස්ස පහානං හොති තඤ්ච පජානාති. යථා ච පහීනස්ස සඤ්ඤොජනස්ස ආයතිං අනුප්පාදො හොති තඤ්ච පජානාති.

සොතඤ්ච පජානාති, සද්දෙ ච පජානාති, යඤ්ච තදුභයං පටිච්ච උප්පජ්ජති සඤ්ඤොජනං තඤ්ච පජානාති. යථා ච අනුප්පන්නස්ස සඤ්ඤොජනස්ස උප්පාදො හොති තඤ්ච පජානාති. යථා ච පහීනස්ස සඤ්ඤොජනස්ස ආයතිං අනුප්පාදො හොති තඤ්ච පජානාති.

ඝානඤ්ච පජානාති, ගන්ධෙ ච පජානාති, යඤ්ච තදුභයං පටිච්ච උප්පජ්ජති සඤ්ඤොජනං තඤ්ච පජානාති. යථා ච අනුප්පන්නස්ස සඤ්ඤොජනස්ස උප්පාදො හොති තඤ්ච පජානාති. යථා ච උප්පන්නස්ස සඤ්ඤොජනස්ස පහානං හොති තඤ්ච පජානාති. යථා ච පහීනස්ස සඤ්ඤොජනස්ස ආයතිං අනුප්පාදො හොති තඤ්ච පජානාති.

ජිව්හඤ්ච පජානාති රසෙ ච පජානාති. යඤ්ච තදුභයං පටිච්ච උප්පජ්ජති සඤ්ඤොජනං තඤ්ච පජානාති. යථා ච අනුප්පන්නස්ස සඤ්ඤොජනස්ස උප්පාදො හොති තඤ්ච පජානාති. යථා ච උප්පන්නස්ස සඤ්ඤොජනස්ස පහානං හොති තඤ්ච පජානාති. යථා ච පහීනස්ස සඤ්ඤොජනස්ස ආයතිං අනුප්පාදො හොති තඤ්ච පජානාති.

කායඤ්ච පජානාති, ඵොට්ඨබ්බෙ ච පජානාති, යඤ්ච තදුභයං පටිච්ච උප්පජ්ජති සඤ්ඤොජනං තඤ්ච පජානාති. යථා ච අනුප්පන්නස්ස සඤ්ඤොජනස්ස උප්පාදො හොති තඤ්ච පජානාති, යථා ච උප්පන්නස්ස සඤ්ඤොජනස්ස පහානං හොති තඤ්ච පජානාති, යථා ච පහීනස්ස සඤ්ඤොජනස්ස ආයතිං අනුප්පාදො හොති තඤ්ච පජානාති.

මනඤ්ච පජානාති. ධම්මෙ ච පජානාති. යඤ්ච තදුභයං පටිච්ච උප්පජ්ජති සඤ්ඤොජනං තඤ්ච පජානාති. යථා ච අනුප්පන්නස්ස සඤ්ඤොජනස්ස උප්පාදො හොති තඤ්ච පජානාති, යථා ච උප්පන්නස්ස සඤ්ඤොජනස්ස පහානං හොති තඤ්ච පජානාති, යථා ච පහීනස්ස සඤ්ඤොජනස්ස ආයතිං අනුප්පාදො හොති තඤ්ච පජානාති.

මහණෙනි, මෙහි මහණ තෙම චක්ෂුඃප්‍රසාදය ද දනී, රූපයන් ද දනී, ඒ දෙක නිසා යම් සංයොජනයෙක් උපදී ද එයත් දනී. යම් සේ නොඋපන් සංයොජනයා ගේ ඉපැද්ම වේ ද එයත් දනී. යම් සේ උපන් සංයොජනයා ගේ ප්‍රහාණය වේ ද එයත් දනී. යම් සේ ම ප්‍රහීණ වූ සංයොජනයා ගේ මත්තෙහි නො ඉපැද්මෙක් වේ ද එයත් දනී.

ශ්‍රොත්‍රප්‍රසාදය ද දනී, ශබ්දයන් ද දනී, ඒ දෙක නිසා යම් සංයොජන-යෙක් උපදී ද එයත් දනී. යම් සේ ම නො උපන් සංයොජනයක්හු ගේ ඉපැද්ම වේ ද එයත් දනී. යම් සේ උපන් සංයොජනයා ගේ ප්‍රහාණය වේ ද එයත් දනී. යම්සේ ප්‍රහීණ වූ සංයොජනයා ගේ මත්තෙහි නො ඉපැද්ම වේ ද එයත් දනී.

ඝ්‍රාණප්‍රසාදය ද දනී, ගන්ධයන් ද දනී, ඒ දෙ දෙනා නිසා යම් සංයො-ජනයෙක් උපදී ද එයත් දනී. යම්සේත් නූපන් සංයොජනයා ගේ ඉපැද්ම වේ ද එයත් දනී. යම් සේ උපන් සංයොජනයා ගේ ප්‍රහාණය වේ ද එයත් දනී. යම් සේ ප්‍රහීණ සංයොජනයා ගේ මතු නො ඉපැද්මෙක් වේ ද එයත් දනී.

ජිහ්වා ප්‍රසාදය ද දනී, රසයන් ද දනී. ඒ දෙක නිසා යම් සංයොජන-යෙක් උපදී ද එයත් දනී. යම් සේ නොඋපන් සංයොජනයා ගේ ඉපැද්ම වේ ද එයත් දනී. යම් සේ උපන් සංයොජනයා ගේ ප්‍රහාණය වේ ද එයත් දනී. යම් සේ ප්‍රහීණ වූ සංයොජනයා ගේ මත්තෙහි නො ඉපැද්මෙක් වේ ද එයත් දනී.

කාය ප්‍රසාදය ද දනී, ස්ප්‍රෂ්ටව්‍යයන් (කයැ හැපෙන දෑ) ද දනී. ඒ දෙක නිසා යම් සංයොජනයෙක් උපදී ද එයත් දනී. යම් සේ නො උපන් සංයොජනයා ගේ ඉපැද්ම වේ ද එයත් දනී. යම්සේ උපන් සංයොජනයා ගේ ප්‍රහාණය වේ ද එයත් දනී. යම්සේ ප්‍රහීණ වූ සංයොජනයා ගේ මත් තෙහි නොඉපැද්මෙක් වේ ද එයත් දනී.

මනොද්වාරය ද දනී, ධර්මාලම්බනයන් ද දනී, ඒ දෙ කොටස නිසා යම් සංයෝජනයෙක් උපදී ද එයත් දනී. යම් සේ නො උපන් සංයො-ජනයා ගේ ඉපැද් ම වේ ද එයත් දනී යම් සේ උපන් සංයොජනයා ගේ ප්‍රහාණය වේ ද එයත් දනී යම් සේ ප්‍රහීණ වූ සංයොජනයා ගේ මත්තෙහි නොඉපැද්මෙක් වේ ද එයත් දනී.

ඉති අජ්ඣත්තං වා ධම්මෙසු ධම්මානුපස්සී විහරති, බහිද්ධා වා ධම්මෙසු ධම්මානුපස්සී විහරති. අජ්ඣත්තබහිද්ධා වා ධම්මෙසු ධම්මානුපස්සී විහරති. සමුදයධම්මානුපස්සී වා ධම්මෙසු විහරති, වයධම්මානුපස්සී වා ධම්මෙසු විහරති, සමුදයවයධම්මානුපස්සී වා ධම්මෙසු විහරති.

අත්ථි ධම්මාති වා පනස්ස සති පච්චුපට්ඨිතා හොති, යාවදෙව ඤාණ-මත්තාය පතිස්සතිමත්තාය. අනිස්සිතො ච විහරති, න ච කිඤ්චි ලොකෙ උපාදියති.

එවම්පි ඛො භික්ඛවෙ භික්ඛු ධම්මෙසු ධම්මානුපස්සී විහරති ඡසු අජ්ඣත්තිකබාහිරෙසු ආයතනෙසු.

ආයතනපබ්බං නිට්ඨිතං.

22. පුන ච පරං භික්ඛවෙ භික්ඛු ධම්මෙසු ධම්මානුපස්සී විහරති සත්තසු බොජ්ඣඞ්ගෙසු. කථඤ්ච පන භික්ඛවෙ භික්ඛු ධම්මෙසු ධම්මානු-පස්සී විහරති සත්තසු බොජ්ඣඞ්ගෙසු:

ඉධ භික්ඛවෙ භික්ඛු සන්තං වා අජ්ඣත්තං සති සම්බොජ්ඣඞ්ගං අත්ථි මෙ අජ්ඣත්තං සතිසම්බොජ්ඣඞ්ගො'ති පජානාති. අසන්තං වා අජ්ඣත්තං සතිසම්බොජ්ඣඞ්ගං නත්ථි මෙ අජ්ඣත්තං සතිසම්බොජ්ඣඞ්ගොති පජානාති. යථා ච අනුප්පන්නස්ස සතිසම්බොජ්ඣඞ්ගස්ස උප්පාදො හොති තඤ්ච පජා-නාති, යථා ච උප්පන්නස්ස සතිසම්බොජ්ඣඞ්ගස්ස භාවනාය පාරිපූරි හොති තඤ්ච පජානාති.

සන්තං වා අජ්ඣත්තං ධම්මවිචයසම්බොජ්ඣඞ්ගං අත්ථි මෙ අජ්ඣත්තං ධම්මවිචය සම්බොජ්ඣඞ්ගොති පජානාති. අසන්තං වා අජ්ඣත්තං ධම්මවිචයසම්බොජ්ඣඞ්ගං නත්ථි මෙ අජ්ඣත්තං ධම්ම-විචයසම්බොජ්ඣඞ්ගොති පජානාති. යථා ච අනුප්පන්නස්ස ධම්මවිචය-සම්බොජ්ඣඞ්ගස්ස උප්පාදො හොති තඤ්ච පජානාති. යථා ච උප්පන්නස්ස ධම්මවිචයසම්බොජ්ඣඞ්ගස්ස භාවනාය පාරිපූරි හොති තඤ්ච පජානාති.

මෙසේ තමා කෙරෙහි වූ ආයතන ධර්මයන්හි හෝ ධම්මානුපස්සී වැ වෙසෙයි. මෙරමා පිළිබඳ ආයතන ධර්මයන්හි හෝ ධම්මානුපස්සී වැ වෙසෙයි. විටෙක තමා පිළිබඳ වූ ආයතන ධර්මයන්හි ද විටෙක මෙරමා පිළිබඳ ආයතන ධර්මයන්හි ද ධම්මානුපස්සී වැ වෙසෙයි. ආයතන ධර්මයන් ගේ ඉපැද්මට ප්‍රත්‍යය වූ දෑ නොයෙක් අයුරින් නැවැත නැවත බලන සුලු වූයේ හෝ ආයතනධර්මයන්හි ධම්මානුපස්සී වැ වෙසෙයි.

ආයතන ධර්මයන් ගේ විනාශයට කරුණු නොයෙක් අයුරින් නැවැත නැවැත බලන සුලු වූයේ හෝ ආයතන ධර්මයන් හි ධම්මානුපස්සී වැ වෙසෙයි. විටෙක ආයතන ධර්මයන් ගේ ඉපැද්මට කරුණු ද විටෙක ආයතන ධර්මයන්ගේ වැනැස්මට කරුණුද නොයෙක් අයුරින් නැවත නැවත බලන සුලු වූයේ හෝ ආයතන ධර්මයන්හි ධම්මානුපස්සී වැ වෙසෙයි.

ඔහුට 'ආයතන ධර්මයෝ ඇතැ' යි (සතෙක් පුඟුලෙක් නැතැ යි) කියා හෝ සිහිය පළැඹ සිටියේ හෝ වෙයි. එය නුවණ වැඩීම පිණිස ම සිහිය වැඩීම පිණිස ම වේ. එසේ වූ හෙ තෙම තෘෂ්ණා නිඃශ්‍රය දෘෂ්ටිනිඃශ්‍රය දෙකට නො හසු වූයේ ද වෙසෙයි, ලොවැ කිසිත් තෘෂ්ණා වශයෙන් දෘෂ්ටි වශයෙන් නො ගනී.

මහණෙනි, මෙසේත් මහණ තෙම ආයතන ධර්මයන්හි ධම්මානුපස්සී වැ වෙසෙයි.

ආයතන පර්වය නිමියේ ය.

23. තව ද අනෙකක් කියමි. මහණ තෙමේ සප්ත බෝධ්‍යඞ්ග ධර්මයන්හි ධර්මානුදර්ශී වැ වෙසෙයි. මහණෙනි, මහණ තෙමේ කෙසේ නම් සප්ත බෝධ්‍යඞ්ග ධර්මයන් හි ධම්මානුදර්ශී වැ වෙසේ ද යත්:

මහණෙනි, මෙහි මහණ තෙමේ (සතතයෙන සන්තානයෙහි පහළ වීම් වශයෙන්) තමා කෙරෙහි ඇත්තා වූ ම ස්මෘති සම්බෝධ්‍යඞ්ගය 'මගේ සන්තානයෙහි දූන් ස්මෘති සම්බෝධ්‍යඞ්ගය ඇතැ' යි හෝ දනී. (අප්‍රතිලාභ වශයෙන්) තමා කෙරෙහි නැත්තා වූ හෝ ස්මෘති සම්බෝධ්‍යඞ්ගය 'මගේ සන්තානයෙහි ස්මෘති සම්බෝධ්‍යඞ්ගය නැතැ' යි දනී. නොඋපන් ස්මෘති-සම්බෝධ්‍යඞ්ගයා ගේ ඉපැත්ම යම්සේ වේ ද එයත් දනී. උපන්නා වූ ස්මෘති සම්බෝධ්‍යඞ්ගයා ගේ භාවනායෙන් පරිපූර්ණ වීම යම් සේ වේ ද එයත් දනී.

තමා කෙරෙහි ඇත්තා වූ ම ධර්මවිචය සම්බෝධ්‍යඞ්ගය 'මගේ සන්-තානයෙහි දූන් ධර්මවිචය සම්බෝධ්‍යඞ්ගය ඇතැ' යි දනී. තමා කෙරෙහි නැත්තා වූ ධර්මවිචය සම්බෝධ්‍යඞ්ගය 'මා කෙරෙහි ධර්මවිචය සම්බෝ-ධ්‍යඞ්ගය නැතැ' යි දනී. යම් සේ නො උපන් ධර්මවිචය සම්බෝධ්‍යඞ්ගයා ගේ ඉපැත්ම වේ ද, එයත් දනී. යම් සේ උපන් ධර්මවිචය සම්බෝධ්‍යාඞ්-ගයා ගේ භාවනායෙන් පරිපූර්ණත්වය වේ ද, එයත් දනී.

සන්තං වා අජ්ඣත්තං විරියසම්බොජ්ඣඞ්ගං අත්ථි මෙ අජ්ඣත්තං විරියසම්බොජ්ඣඞ්ගොති පජානාති. අසන්තං වා අජ්ඣත්තං විරියසම්බොජ්ඣඞ්ගං නත්ථි මෙ අජ්ඣත්තං විරියසම්බොජ්ඣඞ්ගොති පජානාති. යථා ච අනුප්පන්නස්ස විරියසම්බොජ්ඣඞ්ගස්ස උප්පාදො හොති තඤ්ච පජානාති. යථා ච උප්පන්නස්ස විරියසම්බොජ්ඣඞ්ගස්ස භාවනාය පාරිපූරි හොති තඤ්ච පජානාති.

සන්තං වා අජ්ඣත්තං පීතිසම්බොජ්ඣඞ්ගං 'අත්ථි මෙ අජ්ඣත්තං පීතිසම්බොජ්ඣඞ්ගො'ති පජානාති. අසන්තං වා අජ්ඣත්තං පීතිසම්බොජ්ඣඞ්ගං 'නත්ථි මෙ අජ්ඣත්තං පීතිසම්බොජ්ඣඞ්ගො'ති පජානාති. යථා ච අනුප්පන්නස්ස පීතිසම්බොජ්ඣඞ්ගස්ස උප්පාදො හොති තඤ්ච පජානාති. යථා ච උප්පන්නස්ස පීතිසම්බොජ්ඣාඞ්ගස්ස භාවනාය පාරිපූරි හොති තඤ්ච පජානාති.

සන්තං වා අජ්ඣත්තං පස්සද්ධිසම්බොජ්ඣඞ්ගං 'අත්ථි මෙ අජ්ඣත්තං පස්සද්ධිසම්බොජ්ඣඞ්ගො'ති පජානාති. අසන්තං වා අජ්ඣත්තං පස්සද්ධිසම්බොජ්ඣඞ්ගං 'නත්ථි මෙ අජ්ඣත්තං පස්සද්ධිසම්බොජ්ඣඞ්ගො'ති පජානාති. යථා ච අනුප්පන්නස්ස පස්සද්ධිසම්බොජ්ඣඞ්ගස්ස උප්පාදො හොති තඤ්ච පජානාති. යථා ච උප්පන්නස්ස පස්සද්ධිසම්බොජ්ඣඞ්ගස්ස භාවනාය පාරිපූරි හොති තඤ්ච පජානාති.

සන්තං වා අජ්ඣත්තං සමාධිසම්බොජ්ඣඞ්ගං 'අත්ථි මෙ අජ්ඣත්තං සමාධිසම්බොජ්ඣඞ්ගො'ති පජානාති. අසන්තං වා අජ්ඣත්තං සමාධිසම්බොජ්ඣඞ්ගං 'නත්ථි මෙ අජ්ඣත්තං සමාධිසම්බොජ්ඣඞ්ගො'ති පජානාති. යථා ච අනුප්පන්නස්ස සමාධිසම්බොජ්ඣඞ්ගස්ස උප්පාදො හොති තඤ්ච පජානාති. යථා ච උප්පන්නස්ස යමාධිසම්බොජ්ඣඞ්ගස්ස භාවනාය පාරිපූරී හොති තඤ්ච පජානාති:

සන්තං වා අජ්ඣත්තං උපෙක්ඛාසම්බොජ්ඣඞ්ගං අත්ථි මෙ අජ්ඣත්තං උපෙක්ඛාසම්බොජ්ඣඞ්ගොති පජානාති. අසන්තං වා අජ්ඣත්තං උපෙක්ඛාසම්බොජ්ඣඞ්ගං 'නත්ථි මෙ අජ්ඣත්තං උපෙක්ඛා සම්බොජ්ඣඞ්ගො'ති පජානාති. යථා ච අනුප්පන්නස්ස උපෙක්ඛා සම්බොජ්ඣඞ්ගස්ස උප්පාදො හොති තඤ්ච පජානාති. යථා ච උප්පන්නස්ස උපෙක්ඛාසම්බොජ්ඣඞ්ගස්ස භාවනාය පාරිපූරී හොති තඤ්ච පජානාති.

ඉති අජ්ඣත්තං වා ධම්මෙසු ධම්මානුපස්සී විහරති, බහිද්ධා වා ධම්මෙසු ධම්මානුපස්සී විහරති, අජ්ඣත්තබහිද්ධා වා ධම්මෙසු ධම්මානුපස්සී විහරති.

තමා කෙරෙහි ඇත්තා වූ ම වීර්‍ය්‍ය සම්බෝධ්‍යඞ්ගය 'මගේ සන්තානයෙහි වීර්‍ය්‍ය සම්බෝධ්‍යඞ්ගය දැන් ඇතැ' යි දනී. තමා කෙරෙහි නැත්තා වූ වීර්‍ය්‍ය සම්බෝධ්‍යඞ්ගය 'මා කෙරෙහි වීර්‍ය්‍ය සම්බෝධ්‍යඞ්ගය නැතැ' යි දනී. යම්සේ නො උපන් වීර්‍ය්‍ය සම්බෝධ්‍යාඞ්ගයාගේ ඉපැද්ම වේ ද එයත් දනී. යම් සේ උපන් වීර්‍ය්‍ය සම්බෝධ්‍යඞ්ගයා ගේ භාවනායෙන් පරිපූර්ණත්වය වේ ද එයත් දනී.

තමා කෙරෙහි ඇත්තා වූ ම ප්‍රීතිසම්බෝධ්‍යඞ්ගය 'මගේ සන්තානයෙහි ප්‍රීති සම්බෝධ්‍යාඞ්ගය දැන් ඇතැ' යි දනී. තමා කෙරෙහි නැත්තා වූ ප්‍රීති සම්බෝධ්‍යඞ්ගය 'මා කෙරෙහි ප්‍රීති සම්බෝධ්‍යාඞ්ගය දැන් ඇතැ' යි දනී. තමා කෙරෙහි නැත්තා වූ ප්‍රීති සම්බෝධ්‍යඞ්ගය 'මා කෙරෙහි ප්‍රීති සම්බෝධ්‍යඞ්ගය නැතැ' යි දනී. යම සේ නො උපන් ප්‍රීති සම්බෝධ්‍යඞ්ගයා ගේ ඉපැත් ම වේ ද එයත් දනී, යමසේ උපන් ප්‍රීති සම්බෝධ්‍යඞ්ගයා ගේ භාවනායෙන් පරිපූර්ණත්වය වේ ද එයත් දනී.

තමා කෙරෙහි ඇත්තා වූ හෝ ප්‍රශ්‍රබ්ධි සම්බෝධ්‍යඞ්ගය 'දැන් මගේ සන්තානයෙහි ප්‍රශ්‍රබ්ධි සම්බෝධ්‍යාඞ්ගය ඇතැ' යි දනී. තමා කෙරෙහි නැත්තා වූ හෝ ප්‍රශ්‍රබ්ධි සම්බෝධ්‍යඞ්ගය 'දැන් මගේ සන්තානයෙහි ප්‍රශ්‍රබ්ධි සම්බෝධ්‍යඞ්ගය නැතැ' යි දනී. නො උපන්න ප්‍රශ්‍රබ්ධි සම්බෝධ්‍යඞ්ගයා ගේ ඉපැද්ම යම් සේ වේ ද එයත් දනී. උපන් ප්‍රශ්‍රබ්ධි සම්බෝධ්‍යඞ්ගයා ගේ භාවනායෙන් පරිපූර්ණත්වය යම්සේ වේ ද එයත් දනී.

තමා කෙරෙහි ඇත්තා වූ හෝ සමාධි සම්බෝධ්‍යඞ්ගය 'දැන් මගේ සන්තානයෙහි සමාධි සම්බෝධ්‍යඞ්ගය ඇතැ' යි හෝ දනී. තමා කෙරෙහි නැත්තා වූ හෝ සමාධි සම්බෝධ්‍යඞ්ගය 'දැන් මගේ සන්තානයෙහි සමාධි සම්බෝධ්‍යඞ්ගය නැතැ' යි දනී. නො උපන්නා වූ සමාධි සම්බෝධ්‍යඞ්ගයා ගේ ඉපැද්ම යම් සේ වේ ද එයත් දනී. උපන් සමාධි සම්බෝධ්‍යඞ්ගයා ගේ භාවනායෙන් පරිපූර්ණත්වය යම් සේ වේ ද එයත් දනී.

තමා කෙරෙහි ඇත්තා වූ හෝ උපේක්ෂා සම්බෝධ්‍යාඞ්ගය 'දැන් මගේ සන්තානයෙහි උපේක්ෂා සම්බෝධ්‍යඞ්ගය ඇතැ' යි හේ දනී. තමා කෙරෙහි නැත්තා වූ හෝ උපේක්ෂා සම්බෝධ්‍යඞ්ගය 'දැන් මගේ සන්තානයෙහි උපේක්ෂා සම්බෝධ්‍යඞ්ගය නැතැ' යි දනී. නො උපන්නා වූ උපේක්ෂා සම්බෝධ්‍යඞ්ගයා ගේ යම් සේ ඉපැද්ම වේ ද, එය ද දනී. උපන්නා වූ උපේක්ෂා සම්බෝධ්‍යඞ්ගයාගේ භාවනායෙන් පරිපූර්ණත්වය යම් සේ වේ ද එයත් දනී.

මෙසේ තමා කෙරෙහි වූ හෝ බෝධ්‍යඞ්ග ධර්මයන්හි ධම්මානුපස්සනාව වඩන සුලු වැ වෙසෙයි, මෙරමා කෙරෙහි වූ හෝ බෝධ්‍යඞ්ග ධර්මයන්හි ධම්මානුපස්සනාව වඩන සුලු වැ වෙසෙයි, විටෙක තමා කෙරෙහි වූ ද විටෙක මෙරමා කෙරෙහි වූ ද බෝධ්‍යඞ්ග ධර්මයන්හි ධම්මානුපස්සනාව වඩන සුලු වැ වෙසෙයි.

සමුදයධම්මානුපස්සී වා ධම්මෙසු විහරති, වයධම්මානුපස්සී වා ධම්මෙසු විහරති, සමුදයවයධම්මානුපස්සී වා ධම්මෙසු විහරති.

'අත්ථි ධම්මා'ති වා පනස්ස සති පච්චුපට්ඨිතා හොති, යාවදෙව ඤාණ-මත්තාය පතිස්සතිමත්තාය. අනිස්සිතො ච විහරති, න ච කිඤ්චි ලොකෙ උපාදියති.

එවම්පි ඛො භික්ඛවෙ භික්ඛු ධම්මෙසු ධම්මානුපස්සී විහරති සත්තසු සම්බොජ්ඣඞ්ගෙසු.

(බොජ්ඣඞ්ගපබ්බං නිට්ඨිතං)

පඨමකභාණවාරං නිට්ඨිතං

24. පුනචපරං භික්ඛවෙ භික්ඛු ධම්මෙසු ධම්මානුපස්සී විහරති චතූසු අරියසච්චෙසු. කථඤ්ච පන භික්ඛවෙ භික්ඛු ධම්මෙසු ධම්මානුපස්සී විහරති චතූසු අරියසච්චෙසු:

ඉධ භික්ඛවෙ භික්ඛු ඉදං දුක්ඛන්ති යථාභූතං පජානාති, අයං දුක්ඛසමුදයො ති යථාභූතං පජානාති, අයං දුක්ඛනිරොධො ති යථාභූතං පජානාති, අයං දුක්ඛනිරොධගාමිනී පටිපදා ති යථාභූතං පජානාති.

25. කතමඤ්ච භික්ඛවෙ දුක්ඛං අරියසච්චං: ජාති පි දුක්ඛා, ජරාපි දුක්ඛා, මරණම්පි දුක්ඛං, සොකපරිදෙවදුක්ඛදොමනස්සුපායාසාපි දුක්ඛා, අප්පියෙහි සම්පයොගො දුක්ඛො, පියෙහි විප්පයොගො දුක්ඛො, යම්පිච්ඡං න ලභති තම්පි දුක්ඛං, සඞ්ඛිත්තෙන පඤ්චුපාදානක්ඛන්ධා පි දුක්ඛා.

බෝධ්‍යඞ්ග ධර්මයන් ගේ ඉපැද්මට කාරණ වූ දැ නොයෙක් අයුරින් පුන පුනා බලන සුලු වූයේ ධර්මයන්හි ධම්මානුපස්සනාව වඩනුයේ වෙසෙයි. බෝධ්‍යඞ්ගධර්මයන් ගේ විනාශයට කාරණ වූ අවිද්‍යාදි අකුශල ධර්මයන් නොයෙක් අයුරින් පුන පුනා බලන සුලු වූයේ හෝ ධර්මයන්හි ධම්මානුපස්සනාව වඩනුයේ වෙසෙයි. විවෙක බෝධ්‍යඞ්ග-යන්ගේ ඉපැද්මට කරුණු වූ දෑ ද විවෙක බෝධ්‍යඞ්ගයන් ගේ වැනැස්මට කරුණු වූ දෑ ද නොයෙක් අයුරින් පුන පුනා බලනුයේ ධර්මයන්හි ධම්මානු-පස්සනාව වඩනුයේ වෙසෙයි.

'බෝධ්‍යඞ්ග ධර්මයෝ ම ඇතැ' යි (ඔවුන් වඩන සතෙක් පුහුලෙක් නැතැ යි) ඔහු ගේ සිහිය එළැඹ සිටියේ වෙයි. එය මතු මත්තෙහි නුවණ වැඩෙනු පිණිස ම, සිහිය වැඩෙනු පිණිස ම වෙයි. එසේ වූ හේ තෘෂ්ණා දෘෂ්ටි නිඃශ්‍රය විරහිත ව ද වෙසෙයි, ලොවැ කිසිවකුත් තෘෂ්ණා දෘෂ්ටි වශයෙන් නො ගනී.

මහණෙනි, මහණ තෙම මෙසේත් සප්ත බෝධ්‍යඞ්ග ධර්මයන්හි ධම්මානුපස්සී වැ වෙසෙයි.

(බෝධ්‍යඞ්ග පර්වය නිමියේ ය)

පළමු බණවර නිමි.

24. තව ද අනෙකක් කියමි. මහණෙනි, මහණ තෙම සතර ආර්‍ය්‍ය සත්‍ය ධර්මයන්හි ධම්මානුපස්සී වැ වෙසෙයි. මහණෙනි, මහණ තෙම කෙසේ නම් සතර ආර්‍ය්‍ය සත්‍ය ධර්මයන්හි ධම්මානුපස්සී වැ වෙසේ ද යත්:

මහණෙනි, මෙහි මහණතෙම 'මේ දුකැ' යි තතු වූ පරිදි දනී. 'මේ දුඃඛසමුදය යැ' යි තතු වූ පරිදි දනී. 'මෙ දුඃඛනිරොධයැ' යි තතු වූ පරිදි දනී. මෙ දුඃඛනිරොධගාමිනි ප්‍රතිපත්තිය යැ' යි තතු වූ පරිදි දනී.

25. මහණෙනි, දුඃඛාර්‍ය්‍යසත්‍යය කවරේ ද යත්: ඉපැද්ම ද දුක් යැ, ජරාව ද දුක් යැ, මරණය ද දුක් යැ, ශෝකය ද වැලැප්ම ද කායික පීඩා ද මානසික පීඩා ද දැඩි ආයාස ද දුක් යැ. යමක් කැමැති වන්නේ එය නො ලබන්නේ ද, ඒ ද දුක් යැ. සැකෙවින් උපාදන ස්කන්ධ පස ම දුක් යැ.

කතමා ච භික්ඛවෙ ජාති: යා තෙසං තෙසං සත්තානං තම්හි තම්හි සත්තනිකායෙ ජාති සඤ්ජාති ඔක්කන්ති අභිනිබ්බත්ති ඛන්ධානං පාතුභාවො ආයතනානං පටිලාභො, අයං වුච්චති භික්ඛවෙ ජාති.

කතමා ච භික්ඛවෙ ජරා: යා තෙසං තෙසං සත්තානං තම්හි තම්හි සත්තනිකායෙ ජරා ජීරණතා ඛණ්ඩිච්චං පාලිච්චං වලිත්තචතා ආයුනො සංහානි ඉන්ද්‍රියානං පරිපාකො, අයං වුච්චති භික්ඛවෙ ජරා.

කතමඤ්ච භික්ඛවෙ මරණං: යං තෙසං තෙසං සත්තානං තම්හා තම්හා සත්තනිකායා චුති චවනතා භෙදො අන්තරධානං මච්චුමරණං කාලකිරියා ඛන්ධානං භෙදො කළෙබරස්ස නික්ඛෙපො ජීවිතින්ද්‍රියස්සුපච්ඡෙදො, ඉදං වුච්චති භික්ඛවෙ මරණං.

කතමො ච භික්ඛවෙ සොකො: යො ඛො භික්ඛවෙ අඤ්ඤතරඤ්ඤතරෙන බ්‍යසනෙන සමන්නාගතස්ස අඤ්ඤතරඤ්ඤතරෙන දුක්ඛධම්මෙන ඵුට්ඨස්ස සොකො සොචනා සොචිතත්තං අන්තොසොකො අන්තොපරිසොකො, අයං වුච්චති භික්ඛවෙ සොකො.

කතමො ච භික්ඛවෙ පරිදෙවො: යො ඛො භික්ඛවෙ අඤ්ඤතරඤ්ඤතරෙන බ්‍යසනෙන සමන්නාගතස්ස අඤ්ඤතරඤ්ඤතරෙන දුක්ඛධම්මෙන ඵුට්ඨස්ස ආදෙවො පරිදෙවො ආදෙවනා පරිදෙවනා ආදෙවිතත්තං පරිදෙවිතත්තං, අයං වුච්චති භික්ඛවෙ පරිදෙවො.

කතමඤ්ච භික්ඛවෙ දුක්ඛං: යං ඛො භික්ඛවෙ කායිකං දුක්ඛං කායිකං අසාතං කායසම්ඵස්සජං දුක්ඛං අසාතං වෙදයිතං, ඉදං වුච්චති භික්ඛවෙ දුක්ඛං.

මහණෙනි, ඉපදීම නම් කවරේ ද: ඒ ඒ සතුන් ගේ ඒ ඒ සත්ව නිකාය-යෙහි (නො පිරිපුන් ආයතන ඇතියන් ගේ වශයෙන්) යම් ඉපැද්මෙක් වේ ද, (පිරිපුන් ආයතන ඇතියන් ගේ වශයෙන්) යම් ඉපැද්මෙක් වේ ද, (අණ්ඩජ ජලාබුජයන් ගේ වශයෙන්) උත්පත්ති ස්ථානයට බැස ගැන්මෙක් වේ ද, (සංසේදජ ඕපපාතික වශයෙන්) ප්‍රකට වැ ඉපැත්මෙක් වේ ද, (පරමාර්ථ වශයෙන්) ස්කන්ධයන් ගේ ප්‍රාදුර්භාවයෙක් වේ ද, ෂඩායතන-යන් ගේ ලැබීමෙක් වේ ද, මහණෙනි, මෙය ජාති (ඉපැද්ම) යැ යි කියනු ලැබේ.

මහණෙනි, ජරා නම කවරේ ද යත්: ඒ ඒ සතුන් ගේ ඒ ඒ සත්ව නිකායයෙහි යම් දිරීමෙක්, දිරන බවෙක්, දත් ආදීන් ගේ කැඩීම් වශයෙන් විකාරයට පැමිණි බවෙක්, ආයු ගෙවීමෙක්, චක්ෂුරාදි ඉන්ද්‍රියයන් ගේ මුහුකුරා යැමෙක් වේ ද, මේ ජරා නැමැ යි කියනු ලැබේ.

මහණෙනි, මරණය නම් කවරේ ද යත්: ඒ ඒ සතුන් ගේ ඒ ඒ සත්ව නිකාය කෙරෙන් චුතියෙක්, සැවෙන බවෙක්, බිඳීමෙක්, අතුරුදහන් වීමෙක්, මෘත්‍යු සංඛ්‍යාත මරණයෙක්, කලුරිය කිරීමෙක්, ස්කන්ධයන් ගේ බිඳීමෙක්, සිරුර බහා තැබීමෙක්, ජීවිතේන්ද්‍රියයා ගේ සිඳීමෙක් වේ ද, මෙය මරණ යැ යි කියනු ලැබේ.

මහණෙනි, ශෝකය නම් කවරේ ද යත්: මහණෙනි, ඥාතිව්‍යසනාදීන් ගෙන් එක්තරා ව්‍යසනයෙකින් යුක්තයා ගේ හෝ (සිර ගෙහි බැඳීම් ආදි) එක්තරා දුඃඛ කාරණයෙකින් ස්පර්ශ කරනු ලැබුවහු ගේ හෝ යම් ශෝක-යෙක්, ශෝක කරන බවෙක් (සිරුර තුළැ වියැළීම ඇති කරන සේ වූ) ඇතුළත ශෝකයෙක්, ඇතුළත හාත්පස්හි ම ශෝකයෙක් වේ ද, මහණෙනි, මෙය ශෝක යැ යි කියනු ලැබේ.

මහණෙනි, පරිදේවය යනු කවරේ ද යත්: මහණෙනි, (ඥාති ව්‍යසනාදි) යම් එක්තරා දුඃඛකාරණයෙකින් ස්පර්ශ කරනු ලැබුවහු ගේ ද, (මගේ පුත්‍රයා ය යන ආදි විසින්) වස්තුවෙහි නම කියා හැඬීමෙක්, වස්තුවෙහි ගුණ වණමින් හැඬීමෙක්, නම කියාහඬන අයුරෙක්, ගුණ වණ-මින් හඬන අයුරෙක්, නම කියා හඬන බවෙක්, ගුණ වණමින් හඬන බවෙක් වේ ද, මෙය පරිදේව යැ යි කියනු ලැබේ.

මහණෙනි, දුඃඛ නම කවරේ ද යත්: මහණෙනි, යම් කායික දුකෙක් (කාය ප්‍රසාදයෙහි රළු ලෙස යමක් ගැටීමෙන් වූ දුකෙක්), කායික නො මිහිරි බවෙක්, කාය ස්පර්ශයෙන් උපදනා නො ඉවැසියැ හැකි වේදනාවෙක්, අතිකර්කශ විඳීමෙක් වේ ද, මෙය දුඃඛ යැ යි කියනු ලැබේ.

කතමඤ්ච භික්ඛවෙ දොමනස්සං: යං ඛො භික්ඛවෙ චෙතසිකං දුක්ඛං චෙතසිකං අසාතං මනොසම්ඵස්සජං දුක්ඛං අසාතං වෙදයිතං, ඉදං වුච්චති භික්ඛවෙ දොමනස්සං.

කතමො ච භික්ඛවෙ උපායාසො: යො ඛො භික්ඛවෙ අඤ්ඤතරඤ්ඤතරෙන බ්‍යසනෙන සමන්නාගතස්ස අඤ්ඤතරඤ්ඤතරෙන දුක්ඛධම්මෙන ඵුට්ඨස්ස ආයාසො උපායාසො ආයාසිතත්තං උපායාසිතත්තං, අයං වුච්චති භික්ඛවෙ උපායාසො.

කතමො ච භික්ඛවෙ අප්පියෙහි සම්පයොගො දුක්ඛො: ඉධ යස්ස තෙ හොන්ති අනිට්ඨා අකන්තා අමනාපා රූපා සද්දා ගන්ධා රසා ඵොට්ඨබ්බා ධම්මා, යෙ වා පනස්ස තෙ හොන්ති අනත්ථකාමා අහිතකාමා අඵාසුකකාමා අයොගක්ඛෙමකාමා, යා තෙහි සද්ධිං සඞ්ගති සමාගමො සමොධානං මිස්සීභාවො, අයං වුච්චති භික්ඛවෙ අප්පියෙහි සම්පයොගො දුක්ඛො.

කතමො ච භික්ඛවෙ පියෙහි විප්පයොගො දුක්ඛො: ඉධ යස්ස තෙ හොන්ති ඉට්ඨා කන්තා මනාපා රූපා සද්දා ගන්ධා රසා ඵොට්ඨබ්බා ධම්මා, යෙ වා පනස්ස තෙ හොන්ති අත්ථකාමා හිතකාමා ඵාසුකකාමා යොගක්ඛෙමකාමා මාතා වා පිතා වා භාතා වා භගිනී වා ජෙට්ඨා වා කනිට්ඨා වා මිත්තා වා අමච්චා වා ඤාති සාලොහිතා වා, යා තෙහි සද්ධිං අසඞ්ගති අසමාගමො අසමොධානං අමිස්සීභාවො, අයං වුච්චති භික්ඛවෙ පියෙහි විප්පයොගො දුක්ඛො.

කතමඤ්ච භික්ඛවෙ යම්පිච්ඡං න ලභති තම්පි දුක්ඛං: ජාතිධම්මානං භික්ඛවෙ සත්තානං එවං ඉච්ඡා උප්පජ්ජති: අහො වත මයං න ජාති ධම්මා අස්සාම, න ච වත නො ජාති ආගච්ඡෙය්‍යා ති. න ඛො පනෙතං ඉච්ඡාය පත්තබ්බං. ඉදම්පි යම්පිච්ඡං න ලභති තම්පි දුක්ඛං.

ජරා ධම්මානං භික්ඛවෙ සත්තානං එවං ඉච්ඡා උප්පජ්ජති: අහො වත මයං න ජරාධම්මා අස්සාම, න ච වත නො ජරා ආගච්ඡෙය්‍යා ති, න ඛො පනෙතං ඉච්ඡාය පත්තබ්බං. ඉදම්පි යම්පිච්ඡං න ලභති තම්පි දුක්ඛං.

මහණෙනි, දෞර්මනස්‍යය (දෙම්නස) නම් කවරේ ද යත්: සිතැ උපන් යම් දුකෙක්, සිතැ උපන් නොමිහිරි බවෙක්, සිතැ නොමනා අරමුණු ගැටීමෙන් උපදනා දුකෙක්, නො සැප වූ විඳුමෙක් වේ ද, මෙය දෞර්මනස්‍ය යැ යි කියනු ලැබේ.

මහණෙනි, උපායාස නම් කවරේ ද? යත්: මහණෙනි, ඥාති ව්‍යසනාදී ව්‍යසන අතුරෙන් යම් එක්තරා ව්‍යසනයෙකින් සමන්විතයක් හු ගේ හෝ (සිර ගෙහි බැඳුම් ආදි) යම් එක්තරා දුඃඛ ස්වභාවයෙකින් ස්පර්ශ කරනු ලැබූවහු ගේ (දුකෙහි ගිලුණු අයුරින් පැවැති චිත්තක්ලමථාකාර) ආයාසයෙක්, දැඩි ආයාසයෙක් සිතැ ක්ලාන්ත ස්වභාවයෙක් සිතැ දැඩි ක්ලාන්ත බවෙක් වේ ද, මෙය උපායාස යැ යි කියනු ලැබේ.

මහණෙනි, 'අප්‍රියයන් හා එක් වීම දුක් යැ' යනු කවරේ ද? යත්: මහණෙනි, මෙහි යමකුහට අනිටු වූ, නො සිත්කලු වූ, මන නොවඩන්නා වූ යම් රූප ශබ්ද ගන්ධ රස ස්ප්‍රෂ්ටව්‍ය ධර්ම යන ආලම්බන කෙනෙක් වෙත් ද, ඔහුට අවැඩ කැමැති, අහිත කැමැති, නොපහසුව කැමැති, උවදුරු නැති, බව නොකැමැති යම් කෙනෙක් හෝ වෙත් ද, ඔවුන් හා යම් සංගමයෙක්, යම් එක්වීමෙක්, යම් එකතුබවෙක්, යම් මුසු බවෙක් වේ ද, මහණෙනි, මෙය 'අප්‍රියයන් හා එක් වීම දුක් යැ' යන්න යැ.

මහණෙනි, 'ප්‍රියයන්ගෙන් වියෝ වීම දුක් යැ' යන්න කවරේ ද? යත්. මහණෙනි, මෙහි යමකුහට ඉටු වූ සිත්කලු වූ මන වඩන්නා වූ යම් රූප ශබ්ද ගන්ධ රස ස්ප්‍රෂ්ටව්‍ය ධර්ම යන ආලම්බන කෙනෙක් වෙත් ද, ඔහුට වැඩ කැමැති, හිත කැමැති, පහසුව කැමැති, උවදුරු නැති බව කැමැති මව හෝ පියා හෝ බෑයා හෝ බිහිනිය හෝ දෙටු හෝ කනිටු නෑ කෙනෙක් හෝ මිතුරෝ හෝ ඇමැත්තෝ හෝ සහලේ නෑ කෙනෙක් හෝ යම් යම් කෙනෙක් ඇද්ද, ඔවුන් හා යම් අසඞ්ගමයෙක් යම් නොඑක් වීමෙක්, නො එකතු බවෙක් ඇද්ද, මහණෙනි, මෙය 'ප්‍රියයන් ගෙන් වියෝ වීම දුක් යැ' යන්න යැ.

මහණෙනි, 'යමක් කැමැත්තේ නො ලබන්නේ නම් එය ද දුක් යැ' යනු කවරේ ද? යත්: මහණෙනි, භවයෙහි උපදින සුලු සත්ත්වයනට 'අපි භවයෙහි උපදින ස්වභාවය නැත්තමෝ නම්, අපට ඒකාන්තයෙන් භවයෙහි ඉපැද්ම නො පැමිණෙන්නේ නම් ඉතා යෙහෙකැ' යි මෙසේ ආශාවෙක් උපදී. මෙය ආශායෙන් 'ලද හැක්කෙක් නො වේ. මේ ද 'යමක් කැමැත්තේ නො ලබන්නේ නම් එය ද දුක් යැ' යන්න යැ.

මහණෙනි, දිරන සුලු සත්වයනට 'අපි දිරන සුලු බව නොමැත්තමෝ නම්, අපට දිරීම ඒකාන්තයෙන් නො ම පැමිණෙන්නේ නම්, ඒ ඉතා යෙහෙකැ යි මෙසේ ආශාවෙක් උපදී. මෙය ආශායෙන් ලැබියැ හැක්කෙක් නො වේ. මේ ද 'යමක් කැමැත්තේ එය නොලබන්නේ නම් ඒ ද දුක් යැ' යන්න ය.

බ්‍යාධිධම්මානං භික්ඛවෙ සත්තානං එවං ඉච්ඡා උප්පජ්ජති: අහො වත මයං න බ්‍යාධිධම්මා අස්සාම, න ච වත නො බ්‍යාධි ආගච්ඡෙය්‍යාති, න ඛො පනෙතං ඉච්ඡාය පත්තබ්බං. ඉදම්පි යම්පිච්ඡං න ලභති තම්පි දුක්ඛං.

මරණධම්මානං භික්ඛවෙ සත්තානං එවං ඉච්ඡා උප්පජ්ජති: අහො වත මයං න මරණධම්මා අස්සාම, න ච වත නො මරණං ආගච්ඡෙය්‍යාති, න ඛො පනෙතං ඉච්ඡාය පත්තබ්බං. ඉදම්පි යම්පිච්ඡං න ලභති තම්පි දුක්ඛං.

සොකධම්මානං භික්ඛවෙ සත්තානං එවං ඉච්ඡා උප්පජ්ජති: අහො වත මයං න සොකධම්මා අස්සාම, න ච වත නො සොකො ආගච්ඡෙය්‍යාති, න ඛො පනෙතං ඉච්ඡාය පත්තබ්බං. ඉදම්පි යම්පිච්ඡං න ලභති තම්පි දුක්ඛං.

පරිදෙවධම්මානං භික්ඛවෙ සත්තානං එවං ඉච්ඡා උප්පජ්ජති: අහො වත මයං න පරිදෙවධම්මා අස්සාම, න ච වත නො පරිදෙවො ආගච්ඡෙය්‍යාති, න ඛො පනෙතං ඉච්ඡාය පත්තබ්බං. ඉදම්පි යම්පිච්ඡං න ලභති තම්පි දුක්ඛං.

දුක්ඛධම්මානං භික්ඛවෙ සත්තානං එවං ඉච්ඡා උප්පජ්ජති: අහො වත මයං න දුක්ඛ ධම්මා අස්සාම, න ච වත නො දුක්ඛං ආගච්ඡෙය්‍යාති. න ඛො පනෙතං ඉච්ඡාය පත්තබ්බං. ඉදම්පි යම්පිච්ඡං න ලභති තම්පි දුක්ඛං.

දොමනස්සධම්මානං භික්ඛවෙ සත්තානං එවං ඉච්ඡා උප්පජ්ජති: අහො වත මයං න දොමනස්සධම්මා අස්සාම, න ච වත නො දොමනස්සං ආගච්ඡෙය්‍යාති. න ඛො පනෙතං ඉච්ඡාය පත්තබ්බං. ඉදම්පි යම්පිච්ඡං න ලභති තම්පි දුක්ඛං.

උපායාසධම්මානං භික්ඛවෙ සත්තානං එවං ඉච්ඡා උප්පජ්ජති: අහො වත මයං න උපායාසධම්මා අස්සාම, න ච වත නො උපායාසො ආගච්ඡෙය්‍යාති. න ඛො පනෙතං ඉච්ඡාය පත්තබ්බං. ඉදම්පි යම්පිච්ඡං න ලභති තම්පි දුක්ඛං.

මහණෙනි, ව්‍යාධීන් ගෙන් පෙළෙන සුලු සත්වයනට 'අපි ව්‍යාධි ස්වභාවය (ලෙඩ වන සුලු බව) ඇත්තෝ නොවන්නමෝ නම්, ඒකාන්තයෙන් ව්‍යාධියෙක් අප කරා නො එන්නේ නම් ඉතා යෙහෙකැ' යි මෙසේ ආශාවෙක් උපදී. වැලි දු මෙය ආශායෙන් ලද හැක්කෙක් නො වේ. මේ ද 'යමක් කැමැත්තේ නො ලබන්නේ නම් ඒ ද දුකැ යි යන්න යැ.

මහණෙනි, මැරෙන සුලු සත්වයනට 'අපි මැරෙන සුල්ලෝ නො වන්නමෝ නම්, අප කරා මරණය නො එන්නේ නම් ඉතා යෙහෙකැ' යි මෙසේ ආශාවෙක් උපදී. එතෙකුදු වුවත් මෙය ආශායෙන් ලැබියැ හැක්කෙක් නො වේ. මෙය ද 'යමක් කැමැත්තේ නො ලබන්නේ නම් එය ද දුකැ' යි යන්න යැ.

මහණෙනි, ශෝකය පියෙවි කොට ඇති සත්වයනට 'අපි සොවින සුලු නො වන්නමෝ නම්, අප කරා ශෝකය නො එන්නේ නම් ඉතා යෙහෙකැ' යි මෙසේ ආශාවෙක් උපදී. එතෙකුදු වුවත් මෙය ආශායෙන් ලැබියැ හැක්කෙක් නො වේ. මෙය ද 'යමක් කැමැත්තේ නො ලබන්නේ නම් ඒ ද දුක් යැ' යන්න යැ.

මහණෙනි, හඬන සුලු සත්නට 'අපි හඬන සුලු නො වන්නමෝ නම්, අප කරා හැඬීම නො එන්නේ නම් ඉතා යෙහෙකැ'' යි මෙසේ ආශාවෙක් උපදී. එහෙත් මෙය ආශායෙන් ලැබියැ හැක්කෙක් නො වේ. මෙය ද 'යමක් කැමැත්තේ එය නො ලබන්නේ නම් ඒ ද දුක් යැ' යන්න යැ.

මහණෙනි, කායික දුකින් පෙළෙන සුලු සත්වයනට 'අපි කායික දුකින් පෙළෙන පියෙවි ඇත්තෝ නො වන්නමෝ නම්, අප කරා කායික දුක නො එන්නේ නම් ඉතා යෙහෙකැ' යි මෙසේ ආශාවෙක් උපදී. එහෙත් මෙය ආශායෙන් ලැබියැ හැක්කෙක් නො වේ. මේ ද 'යමක් කැමැත්තේ එය නො ලබන්නේ නම් ඒ ද දුක් යැ' යන්න යැ.

මහණෙනි, දෙම්නසින් (මානසික දුකින්) පෙළෙන සුලු සත්වයනට 'අපි දෙම්නසින් පෙළෙන සුලු නො වන්නමෝ නම්, අප කරා දෙම්නස නො එන්නේ නම්, ඒ ඉතා යෙහෙකැ' යි මෙසේ ආශාවෙක් උපදී. එහෙත් මෙය ආශායෙන් ලැබියැ හැක්කෙක් නො වේ. මෙය ද 'යමක් කැමැත්තේ එය නො ලබන්නේ නම් ඒ ද දුක් යැ' යන්න යැ.

මහණෙනි, දැඩි ආයාස ඇති සත්වයනට 'අපි දැඩි ආයාසයෙන් පෙළන සුලු නොවන්නමෝ නම්, දැඩි ආයාසයෙක් අප කරා නො එන්නේ නම්, ඒ ඉතා යෙහෙකැ' යි මෙසේ ආශාවෙක් උපදී. එහෙත් මෙය ආශායෙන් ලැබියැ හැක්කෙක් නො වේ. මෙය ද 'යමක් කැමැත්තේ එය නො ලබන්නේ නම් ඒ ද දුක් යැ' යන්න යැ.

කතමෙ ච භික්ඛවෙ සඞ්ඛිත්තෙන පඤ්චුපාදනක්ඛන්ධා දුක්ඛා: සෙය්‍යථීදං රූපූපාදනක්ඛන්ධො වෙදනූපාදනක්ඛන්ධො සඤ්ඤූපාදනක්ඛන්ධො සඞ්ඛාරූපාදනක්ඛන්ධො විඤ්ඤාණූපාදනක්ඛන්ධො. ඉමෙ වුච්චන්ති භික්ඛවෙ සඞ්ඛිත්තෙන පඤ්චුපාදනක්ඛන්ධාපි දුක්ඛා, ඉදං වුච්චති භික්ඛවෙ දුක්ඛං අරියසච්චං.

26. කතමඤ්ච භික්ඛවෙ දුක්ඛසමුදයො අරියසච්චං: යායං තණ්හා පොනොභවිකා නන්දිරාගසහගතා තත්‍ර තත්‍රාභිනන්දිනී, සෙය්‍යථීදං: කාමතණ්හා භවතණ්හා විභවතණ්හා.

සා ඛො පනෙසා භික්ඛවෙ තණ්හා කත්ථ උප්පජ්ජමානා උප්පජ්ජති: කත්ථ නිවිසමානා නිවිසති: යං ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං එත්ථෙසා තණ්හා උප්පජ්ජමානා උප්පජ්ජති, එත්ථ නිවිසමානා නිවිසති. කිඤ්ච ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං: චක්ඛුං ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං, එත්ථෙසා තණ්හා උප්පජ්ජමානා උප්පජ්ජති, එත්ථ නිවිසමානා නිවිසති. සොතං ලොකෙ –පෙ– ඝානං ලොකෙ –පෙ– ජිව්හා ලොකෙ –පෙ– කායො ලොකෙ -පෙ- මනො ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං, එත්ථෙසා තණ්හා උප්පජ්ජමානා උප්පජ්ජති, එත්ථ නිවිසමානා නිවිසති.

රූපා ලොකෙ –පෙ– සද්දා ලොකෙ –පෙ– ගන්ධා ලොකෙ –පෙ– රසා ලොකෙ –පෙ– ඵොට්ඨබ්බා ලොකෙ –පෙ– ධම්මා ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං, එත්ථෙසා තණ්හා උප්පජ්ජමානා උප්පජ්ජති, එත්ථ නිවිසමානා නිවිසති.

චක්ඛුවිඤ්ඤාණං ලොකෙ –පෙ– සොතවිඤ්ඤාණං –පෙ– ඝානවිඤ්ඤාණං –පෙ– ජිව්හාවිඤ්ඤාණං –පෙ– කායවිඤ්ඤාණං –පෙ– මනොවිඤ්ඤාණං ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං. එත්ථෙසා තණ්හා උප්පජ්ජමානා උප්පජ්ජති, එත්ථ නිවිසමානා නිවිසති.

චක්ඛුසම්ඵස්සො –පෙ– සොතසම්ඵස්සො –පෙ– ඝානසම්ඵස්සො –පෙ– ජිව්හාසම්ඵස්සො –පෙ– කායසම්ඵස්සො –පෙ– මනොසම්ඵස්සො ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං, එත්ථෙසා තණ්හා උප්පජ්ජමානා උප්පජ්ජති, එත්ථ නිවිසමානා නිවිසති.

මහණෙනි, සැකෙවින් දුක් වූ පංච උපාදාන ස්කන්ධයෝ නම් කවුරු ද යත්: ඒ රූප උපාදාන ස්කන්ධය, වේදනෝපාදාන ස්කන්ධය, සංඥෝපාදාන ස්කන්ධය, සංස්කාරෝපාදාන ස්කන්ධය, විඥානෝපාදාන ස්කන්ධය යන මොහු ය. මහණෙනි, මොහු පංච උපාදාන ස්කන්ධයෝ දුක්ඛ යි කියනු ලැබෙත්. මහණෙනි, මෙය දුඃඛාර්‍ය්‍යසත්‍ය යැ යි කියනු ලැබේ.

26. මහණෙනි, දුඃඛසමුදායාර්‍ය්‍ය සත්‍යය කවරේ ද යත්: පුනර්භවය ඇති කරන සුලු වූ, නන්දිරාගය හා එක් වැ ගිය, ඒ ඒ උපනුපන් අත්බව්හි සතුටු වන, කාමතෘෂ්ණා භවතෘෂ්ණා විභවතෘෂ්ණා යන යම් තෘෂ්ණාවෙක් වේ ද එය යැ.

මහණෙනි, ඒ තෘෂ්ණාව උපදනෝ කොහි උපදි ද? නැවැත නැවැත පවත්නෝ (පිහිටනුයේ) කොහි පවතී ද? (පිහිටා ද?) යත්: යමෙක් ලොවැ ප්‍රිය ස්වභාවයෙක් මධුර ස්වභාවයෙක් වේ ද, ඒ තෘෂ්ණාව පහළ වනුයේ මෙහි පහළ වෙයි, පිහිටනුයේ මෙහි පිහිටයි. කිමෙක් නම් ලොවැ ප්‍රිය ස්වභාවයෙක් මධුර ස්වභාවයෙක් වේ ද යත්: චක්ෂුස (ඇස) ලොවැ ප්‍රිය ස්වභාවයෙක, මධුර ස්වභාවයෙක. ඒ තෘෂ්ණාව උපදිනුයේ මෙහි උපදී, පිහිටනුයේ මෙහි පිහිටයි. ශ්‍රෝත්‍රය (කන) . . . ඝ්‍රාණය (නාසය) . . . ජිහ්වාව (දිව) . . . කය . . . මනස ලොවැ ප්‍රිය ස්වභාවයෙක, මධුර ස්වභාවයෙක. ඒ තෘෂ්ණාව උපදිනුයේ මෙහි උපදී, පිහිටනුයේ මෙහි පිහිටයි.

රූපයෝ . . . ශබ්දයෝ . . . ගන්ධයෝ . . . රසයෝ . . . ස්ප්‍රෂ්ටව්‍යයෝ . . . ධර්මාලම්බනයෝ ලොවැ ප්‍රිය ස්වභාව ය යැ, මධුර ස්වභාවය යැ. ඒ තෘෂ්ණාව උපදිනුයේ මෙහි උපදී, පිහිටනුයේ මෙහි පිහිටයි.

චක්ෂුර්විඥානය . . . ශ්‍රෝත්‍රවිඥානය . . . ඝ්‍රාණවිඥානය . . . ජිහ්වාවිඥානය . . . කාය විඥානය . . . මනෝ විඥානය ලොවැ ප්‍රිය ස්වභාවයෙක, මධුර ස්වභාවයෙක. ඒ තෘෂ්ණාව උපදිනුයේ මෙහි උපදී, පිහිටනුයේ මෙහි පිහිටයි.

චක්ෂුඃසංස්පර්ශය . . . ශ්‍රෝත්‍රසංස්පර්ශය . . . ඝ්‍රාණසංස්පර්ශය . . . ජිහ්වාසංස්පර්ශය . . . කායසංස්පර්ශය . . . මනඃසංස්පර්ශය ප්‍රිය ස්වභාවයෙක, මධුර ස්වභාවයෙක. ඒ තෘෂ්ණාව උපදිනුයේ මෙහි උපදී, පිහිටනුයේ මෙහි පිහිටයි.

චක්ඛුසම්ඵස්සජා වෙදනා -පෙ- සොතසම්ඵස්සජා වෙදනා -පෙ- ඝානසම්ඵස්සජා වෙදනා -පෙ- ජිව්හාසම්ඵස්සජා වෙදනා -පෙ- කායසම්ඵස්සජා වෙදනා -පෙ- මනොසම්ඵස්සජා වෙදනා ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං, එත්ථෙසා තණ්හා උප්පජ්ජමානා උප්පජ්ජති, එත්ථ නිවිසමානා නිවිසති.

රූපසඤ්ඤා -පෙ- සද්දසඤ්ඤා -පෙ- ගන්ධසඤ්ඤා -පෙ- රස සඤ්ඤා -පෙ- ඵොට්ඨබ්බසඤ්ඤා -පෙ- ධම්මසඤ්ඤා ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං, එත්ථෙසා තණ්හා උප්පජ්ජමානා උප්පජ්ජති, එත්ථ නිවිසමානා නිවිසති.

රූපසඤ්චෙතනා -පෙ- සද්දසඤ්චෙතනා -පෙ- ගන්ධසඤ්චෙතනා -පෙ- රසසඤ්චෙතනා -පෙ- ඵොට්ඨබ්බසඤ්චෙතනා -පෙ- ධම්මසඤ්චෙතනා ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං, එත්ථෙසා තණ්හා උප්පජ්ජමානා උප්පජ්ජති, එත්ථ නිවිසමානා නිවිසති.

රූපතණ්හා -පෙ- සද්දතණ්හා -පෙ- ගන්ධතණ්හා -පෙ- රසතණ්හා ලොකෙ -පෙ- ඵොට්ඨබ්බතණ්හා -පෙ- ධම්මතණ්හා ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං, එත්ථෙසා තණ්හා උප්පජ්ජමානා උප්පජ්ජති, එත්ථ නිවිසමානා නිවිසති.

රූපවිතක්කො -පෙ- සද්දවිතක්කො -පෙ- ගන්ධවිතක්කො -පෙ- රසවිතක්කො -පෙ- ඵොට්ඨබ්බවිතක්කො -පෙ- ධම්මවිතක්කො ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං එත්ථෙසා තණ්හා උප්පජ්ජමානා උප්පජ්ජති, එත්ථ නිවිසමානා නිවිසති.

රූපවිචාරො -පෙ- සද්දවිචාරො -පෙ- ගන්ධවිචාරො -පෙ- රස-විචාරො -පෙ- ඵොට්ඨබ්බවිචාරො -පෙ- ධම්මවිචාරො ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං එත්ථෙසා තණ්හා උප්පජ්ජමානා උප්පජ්ජති, එත්ථ නිවිසමානා නිවිසති.

ඉදං වුච්චති භික්ඛවෙ දුක්ඛසමුදයො අරියසච්චං.

චක්ෂුඃසංස්පර්ශයෙන් උපදනා වේදනාව . . . ශ්‍රොත්‍රසංස්පර්ශයෙන් උපදනා වේදනාව . . . ඝ්‍රාණසංස්පර්ශයෙන් උපදනා වේදනාව . . . ජිහ්වාසංස්පර්ශයෙන් උපදනා වේදනාව . . . කායසංස්පර්ශයෙන් උපදනා වේදනාව . . . මනඃසංස්පර්ශයෙන් උපදනා වේදනාව ලොවැ ප්‍රිය ස්‍වභාවයෙක, මධුර ස්‍වභාවයෙක. ඒ තෘෂ්ණාව උපදිනුයේ මෙහි උපදී, පිහිටනුයේ මෙහි පිහිටයි.

රූපසංඥාව . . . ශබ්දසංඥාව . . . ගන්ධසංඥාව . . . රසසංඥාව . . . ස්ප්‍රෂ්ටව්‍ය සංඥාව . . . ධර්මසංඥාව ලොවැ ප්‍රිය ස්‍වභාවයෙක, මධුර ස්‍වභාවයෙක. ඒ තෘෂ්ණාව උපදිනුයේ මෙහි උපදී, පිහිටනුයේ මෙහි පිහිටයි.

රූප සංඥ්චෙතනාව . . . ශබ්ද සංචේතනාව . . . ගන්ධසංචේතනාව . . . රස සංචේතනාව . . . ස්ප්‍රෂ්ටව්‍ය සංචේතනාව . . . ධර්ම සංචේතනාව ලොවැ ප්‍රිය ස්‍වභාවයෙක, මධුර ස්‍වභාවයෙක. ඒ තෘෂ්ණාව උපදිනුයේ මෙහි උපදී, පිහිටනුයේ මෙහි පිහිටයි.

රූපතෘෂ්ණාව . . . ශබ්ද තෘෂ්ණාව . . . ගන්ධතෘෂ්ණාව . . . රස-තෘෂ්ණාව . . . ස්ප්‍රෂ්ටව්‍ය තෘෂ්ණාව . . . ධර්මතෘෂ්ණාව ලොවැ ප්‍රිය ස්වභාවයෙක, මධුර ස්වභාවයෙක. ඒ තෘෂ්ණාව උපදිනුයේ මෙහි උපදී. පිහිටනුයේ මෙහි පිහිටයි.

රූපවිතර්කය . . . ශබ්දවිතර්කය . . . ගන්ධවිතර්කය . . . රස-විතර්කය . . . ස්ප්‍රෂ්ටව්‍යවිතර්කය . . . ධර්මවිතර්කය ලොවැ ප්‍රිය ස්වභාවයෙක, මධුර ස්වභාවයෙක. ඒ තෘෂ්ණාව උපදිනුයේ මෙහි උපදී, පිහිටනුයේ මෙහි පිහිටයි.

රූප විචාරය . . . ශබ්ද විචාරය . . . ගන්ධ විචාරය . . . රස විචාරය . . . ස්ප්‍රෂ්ටව්‍ය විචාරය . . . ධර්ම විචාරය ලොවැ ප්‍රිය ස්වභාවයෙක, මධුර ස්වභාවයෙක. ඒ තෘෂ්ණාව උපදිනුයේ මෙහි උපදී, පිහිටනුයේ මෙහි පිහිටයි.

මහණෙනි, මෙය දුඃඛ සමුදයාය්‍යී සත්‍යයැ යි කියනු ලැබේ.

27. කතමඤ්ච භික්ඛවෙ දුක්ඛනිරොධො අරියසච්චං? යො තස්සායෙව තණ්හාය අසෙසවිරාගනිරොධො චාගො පටිනිස්සග්ගො මුත්ති අනාලයො, සා ඛො පනෙසා භික්ඛවෙ තණ්හා කත්ථ පහීයමානා පහීයති. කත්ථ නිරුජ්ඣමානා නිරුජ්ඣති: යං ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං එත්ථෙසා තණ්හා පහීයමානා පහීයති, එත්ථ නිරුජ්ඣමානා නිරුජ්ඣති.

කිඤ්ච ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං? චක්ඛු ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං, එත්ථෙසා තණ්හා පහීයමානා පහීයති, එත්ථ නිරුජ්ඣමානා නිරුජ්ඣති. සොතං -පෙ- ඝානං -පෙ- ජිව්හා -පෙ- කායො -පෙ- මනො ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං. එත්ථෙසා තණ්හා පහීයමානා පහීයති, එත්ථ නිරුජ්ඣමානා නිරුජ්ඣති.

රූපා -පෙ- සද්දා -පෙ- ගන්ධා -පෙ- රසා -පෙ- ඵොට්ඨබ්බා -පෙ- ධම්මා ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං, එත්ථෙසා තණ්හා පහීයමානා පහීයති, එත්ථ නිරුජ්ඣමානා නිරුජ්ඣති.

චක්ඛුවිඤ්ඤාණං -පෙ- සොතවිඤ්ඤාණං -පෙ- ඝානවිඤ්ඤාණං -පෙ- ජිව්හාවිඤ්ඤාණං -පෙ- කායවිඤ්ඤාණං -පෙ- මනොවිඤ්ඤාණං ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං, එත්ථෙසා තණ්හා පහීයමානා පහීයති, එත්ථ නිරුජ්ඣමානා නිරුජ්ඣති.

චක්ඛුසම්ඵස්සො -පෙ- සොතසම්ඵස්සො -පෙ- ඝානසම්ඵස්සො -පෙ- ජිව්හාසම්ඵස්සො -පෙ- කායසම්ඵස්සො -පෙ- මනොසම්ඵස්සො ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං, එත්ථෙසා තණ්හා පහීයමානා පහීයති, එත්ථ නිරුජ්ඣමානා නිරුජ්ඣති.

චක්ඛුසම්ඵස්සජා වෙදනා -පෙ- සොතසම්ඵස්සජා වෙදනා -පෙ- ඝානසම්ඵස්සජා වෙදනා -පෙ- ජිව්හාසම්ඵස්සජා වෙදනා -පෙ- කායසම්ඵස්සජා වෙදනා -පෙ- මනොසම්ඵස්සජා වෙදනා ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං, එත්ථෙසා තණ්හා පහීයමානා පහීයති. එත්ථ නිරුජ්ඣමානා නිරුජ්ඣති.

27. මහණෙනි, දුඃඛ නිරොධාර්‍ය්‍ය සත්‍යය කවරේ ද යත්: ඒ තෘෂ්ණාව ගේ ම නිරවශේෂයෙන් ක්ෂයයට පැමිණීමෙක්, නො පැවැත්මට යෑමෙක්, නිරුද්ධ වීමෙක්, ත්‍යජනයෙක්, නැවැත නො පවත්නා සේ දුරු වීමෙක්, බැඳුම් මිදීමෙක්, නො ඇලීමෙක් වේ ද එය යැ. ඒ තෘෂ්ණාව ප්‍රහීණ වන්නේ කොහි ප්‍රහීණ වේ ද? නිරුද්ධ වනුයේ කොහි නිරුද්ධ වේ ද යත්: ලොවැ යම් ප්‍රිය ස්වභාවයෙක් මධුර ස්වභාවයෙක් වේ ද, ඒ තෘෂ්ණාව ප්‍රහීණ වනුයේ මෙහි ප්‍රහීණ වෙයි, නිරුද්ධ වනුයේ මෙහි නිරුද්ධ වෙයි.

කිමෙක් නම් ලොවැ ප්‍රිය ස්වභාව මධුර ස්වභාව වේ ද යත්: චක්ෂුස (ඇස) ලොවැ ප්‍රිය ස්වභාවයෙක, මධුර ස්වභාවයෙක. ඒ තෘෂ්ණාව ප්‍රහීණ වනුයේ මෙහි ප්‍රහීණ වේ, නිරුද්ධ වනුයේ මෙහි නිරුද්ධ වෙයි. ශ්‍රොත්‍රය ... ඝ්‍රාණය ... ජිහ්වාව ... කය ... මනස ලොවැ ප්‍රිය ස්වභාව-යෙක, මධුර ස්වභාවයෙක. ඒ තෘෂ්ණාව ප්‍රහීණ වනුයේ මෙහි ප්‍රහීණ වෙයි, නිරුද්ධ වනුයේ මෙහි නිරුද්ධ වෙයි.

රූපයෝ ... ශබ්දයෝ ... ගන්ධයෝ ... රසයෝ ... ස්ප්‍රෂ්-ටව්‍යයෝ ... ධර්මාලම්බනයෝ ලොවැ ප්‍රිය ස්වභාව යැ, මධුර ස්වභාව යැ. ඒ තෘෂ්ණාව ප්‍රහීණ වනුයේ මෙහි ප්‍රහීණ වේ. නිරුද්ධ වනුයේ මෙහි නිරුද්ධ වේ.

චක්ෂුර්විඥානය ... ශ්‍රොත්‍ර විඥානය ... ඝ්‍රාණ විඥානය ... ජිහ්වා විඥානය ... කාය විඥානය ... මනො විඥානය ලොවැ ප්‍රිය ස්වභාව යැ, මධුර ස්වභාව යැ. ඒ තෘෂ්ණාව ප්‍රහීණ වනුයේ මෙහි ප්‍රහීණ වේ, නිරුද්ධ වනුයේ මෙහි නිරුද්ධ වේ.

චක්ෂුඃ සංස්පර්ශය ... ශ්‍රොත්‍ර සංස්පර්ශය ... ඝ්‍රාණ සංස්පර්ශය ... ජිහ්වා සංස්පර්ශය ... කාය සංස්පර්ශය ... මනඃ සංස්පර්ශය ලොවැ ප්‍රිය ස්වභාවය යැ, මධුර ස්වභාවයැ ඒ තෘෂ්ණාව ප්‍රහීණ වනුයේ මෙහි ප්‍රහීණ වේ, නිරුද්ධ වනුයේ මෙහි නිරුද්ධ වේ.

ලොවැ චක්ෂුඃසංස්පර්ශජ වේදනාව ... ශ්‍රොත්‍රසංස්පර්ශජ වේදනාව ... ඝ්‍රාණසංස්පර්ශජ වේදනාව ... ජිහ්වාසංස්පර්ශජ වේදනාව, .. කාය සංස්පර්ශජ වේදනාව ... මනඃසංස්පර්ශජ වේදනාව ලොවැ ප්‍රිය ස්වරූප යැ, මධුර ස්වරූප යැ. ඒ තෘෂ්ණාව ප්‍රහීණ වනුයේ මෙහි ප්‍රහීණ වේ, නිරුද්ධ වනුයේ මෙහි නිරුද්ධ වේ.

රූපසඤ්ඤා -පෙ- සද්දසඤ්ඤා -පෙ- ගන්ධසඤ්ඤා -පෙ- රසසඤ්ඤා -පෙ- ඵොට්ඨබ්බසඤ්ඤා -පෙ- ධම්මසඤ්ඤා ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං එත්ථෙසා තණ්හා පහීයමානා පහීයති, එත්ථ නිරුජ්ඣමානා නිරුජ්ඣති.

රූපසඤ්චෙතනා -පෙ- සද්දසංචෙතනා -පෙ- ගන්ධසංචෙතනා -පෙ- රසසංචෙතනා -පෙ- ධම්මසඤ්චෙතනා ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං, එත්ථෙසා තණ්හා පහීයමානා පහීයති, එත්ථ නිරුජ්ඣමානා නිරුජ්ඣති.

රූපතණ්හා -පෙ- සද්දතණ්හා -පෙ- ගන්ධතණ්හා -පෙ- රසතණ්හා -පෙ- ඵොට්ඨබ්බතණ්හා -පෙ- ධම්මතණ්හා ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං, එත්ථෙසා තණ්හා පහීයමානා පහීයති, එත්ථ නිරුජ්ඣමානා නිරුජ්ඣති.

රූපවිතක්කො -පෙ- සද්දවිතක්කො -පෙ- ගන්ධවිතක්කො -පෙ- රසවිතක්කො -පෙ- ඵොට්ඨබ්බවිතක්කො -පෙ- ධම්මවිතක්කො ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං, එත්ථෙසා තණ්හා පහීයමානා පහීයති, එත්ථ නිරුජ්ඣමානා නිරුජ්ඣති.

රූපවිචාරො -පෙ- සද්දවිචාරො -පෙ- ගන්ධවිචාරො -පෙ- රසවිචාරො -පෙ- ඵොට්ඨබ්බවිචාරො -පෙ- ධම්මවිචාරො ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං, එත්ථෙසා තණ්හා පහීයමානා පහීයති, එත්ථ නිරුජ්ඣමානා නිරුජ්ඣති.

ඉදං වුච්චති භික්ඛවෙ දුක්ඛනිරොධො අරියසච්චං.

28. කතමඤ්ච භික්ඛවෙ දුක්ඛනිරොධගාමිනී පටිපදා අරියසච්චං: අයමෙව අරියො අට්ඨඞ්ගිකො මග්ගො, සෙය්‍යථීදං: සම්මාදිට්ඨි සම්මාසඞ්කප්පො සම්මාවාචා සම්මාකම්මන්තො සම්මාආජීවො සම්මාවායාමො සම්මාසති සම්මාසමාධි.

කතමා ච භික්ඛවෙ සම්මාදිට්ඨි? යං ඛො භික්ඛවෙ දුක්ඛෙ ඤාණං දුක්ඛසමුදයෙ ඤාණං දුක්ඛනිරොධෙ ඤාණං දුක්ඛනිරොධගාමිනියා පටිපදාය ඤාණං, අයං වුච්චති භික්ඛවෙ සම්මාදිට්ඨි.

කතමො ච භික්ඛවෙ සම්මාසඞ්කප්පො? නෙක්ඛම්මසඞ්කප්පො අබ්‍යාපාදසඞ්කප්පො අවිහිංසාසඞ්කප්පො. අයං වුච්චති භික්ඛවෙ සම්මාසඞ්කප්පො.

රූප සංඥාව . . . ශබ්ද සංඥාව . . . ගන්ධ සංඥාව . . . රස සංඥාව . . . ස්ප්‍රෂ්ටව්‍ය සංඥාව . . . ලොවැ ධර්ම සංඥාව ප්‍රිය ස්වභාවයෙක, මධුර ස්වභාවයෙක. ඒ තෘෂ්ණාව ප්‍රහීණ වනුයේ මෙහි ප්‍රහීණ වෙයි, නිරුද්ධ වනුයේ මෙහි නිරුද්ධ වෙයි.

රූප සංචේතනාව . . . ශබ්ද සංචේතනාව . . . ගන්ධ සංචේතනාව . . . රස සංචේතනාව . . . ස්ප්‍රෂ්ටව්‍ය සංචේතනාව . . . ධර්මසංචේතනාව ලොවැ ප්‍රිය ස්වභාවයෙක. මධුර ස්වභාවයෙක. ඒ තෘෂ්ණාව ප්‍රහීණ වනුයේ මෙහි ප්‍රහීණ වේ, නිරුද්ධ වනුයේ මෙහි නිරුද්ධ වෙයි.

රූප තෘෂ්ණාව . . . ශබ්දතෘෂ්ණාව . . . ගන්ධ තෘෂ්ණාව . . . රස තෘෂ්ණාව . . . ස්ප්‍රෂ්ටව්‍ය තෘෂ්ණාව . . . ධර්මතෘෂ්ණාව ලොවැ ප්‍රියස්වභාවයෙක, මධුර ස්වභාවයෙක. ඒ තෘෂ්ණාව ප්‍රහීණ වනුයේ මෙහි ප්‍රහීණ වේ, නිරුද්ධ වනුයේ මෙහි නිරුද්ධ වෙයි.

රූප විතර්කය . . . ශබ්ද විතර්කය . . . ගන්ධ විතර්කය . . . රස විතර්කය . . . ස්ප්‍රෂ්ටව්‍ය විතර්කය . . . ධර්ම විතර්කය ලොවැ ප්‍රිය ස්වභාවයෙක, මධුර ස්වභාවයෙක. තෙල තෘෂ්ණාව ප්‍රහීණ වනුයේ මෙහි ප්‍රහීණ වෙයි, නිරුද්ධ වනුයේ මෙහි නිරුද්ධ වෙයි.

රූප විචාරය . . . ශබ්ද විචාරය . . . ගන්ධ විචාරය . . . රස විචාරය . . . ස්ප්‍රෂ්ටව්‍ය විචාරය . . . ධර්ම විචාරය ලොවැ ප්‍රිය ස්වභාවයෙක, මධුර ස්වභාවයෙක. තෙල තෘෂ්ණාව ප්‍රහීණ වනුයේ මෙහි ප්‍රහීණ වෙයි, නිරුද්ධ වනුයේ මෙහි නිරුද්ධ වෙයි.

මහණෙනි, මෙය දුඃඛනිරොධාර්‍ය්‍ය සත්‍ය යැ යි කියනු ලැබේ.

28. මහණෙනි, දුඃඛනිරොධගාමිනී ප්‍රතිපදාර්‍ය්‍ය සත්‍යය කවරේ ද යත්: ඒ සම්‍යග්දෘෂ්ටිය සම්‍යක්සංකල්පය සම්‍යග්වචනය, සම්‍යක්කර්මාන්තය, සම්‍යගාජීවය, සම්‍යග්ව්‍යායාමය, සම්‍යක් ස්මෘතිය, සම්‍යක්සමාධිය යන මේ ආර්‍ය්‍ය අෂ්ටාඞ්ගික මාර්ගය මැ යැ.

මහණෙනි, සම්‍යග්දෘෂ්ටිය කවර යැ? මහණෙනි, දුඃඛසත්‍යයෙහි යම් දැනීමෙක්, දුඃඛ සමුදය සත්‍යයෙහි යම් දැනීමෙක්, දුඃඛ නිරොධ සත්‍යයෙහි යම් දැනීමෙක්, දුඃඛනිරොධගාමිනී ප්‍රතිපදාර්‍ය්‍ය සත්‍යයෙහි යම් දැනීමෙක් වේ ද, මහණෙනි, මෙය සම්‍යග්දෘෂ්ටි යැ යි කියනු ලැබේ.

මහණෙනි, සම්‍යක් සංකල්පය කවර යැ? නෛෂ්කාම්‍ය සංකල්පය, අව්‍යාපාද සංකල්පය, අවිහිංසාසංකල්පය යන මේ සම්‍යක් සංකල්පයැ යි කියනු ලැබේ.

කතමා ච භික්ඛවෙ සම්මාවාචා? මුසාවාදා වෙරමණී, පිසුණාය වාචාය වෙරමණී, ඵරුසාය වාචාය වෙරමණී, සම්ඵප්ඵලාපා වෙරමණී. අයං වුච්චති භික්ඛවෙ සම්මාවාචා.

කතමො ච භික්ඛවෙ සම්මාකම්මන්තො? පාණාතිපාතා වෙරමණී, අදින්නාදානා වෙරමණී, කාමෙසුමිච්ඡාචාරා වෙරමණී. අයං වුච්චති භික්ඛවෙ සම්මාකම්මන්තො.

කතමො ච භික්ඛවෙ සම්මාආජීවො? ඉධ භික්ඛවෙ අරියසාවකො මිච්ඡාආජීවං පහාය සම්මාආජීවෙන ජීවිකං කප්පෙති. අයං වුච්චති භික්ඛවෙ සම්මාආජීවො.

කතමො ච භික්ඛවෙ සම්මාවායාමො? ඉධ භික්ඛවෙ භික්ඛු අනුප්පන්නානං පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං අනුප්පාදාය ඡන්දං ජනෙති වායමති විරියං ආරභති චිත්තං පග්ගණ්හාති පදහති. උප්පන්නානං පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං පහානාය ඡන්දං ජනෙති වායමති විරියං ආරභති, චිත්තං පග්ගණ්හාති, පදහති. අනුප්පන්නානං කුසලානං ධම්මානං උප්පාදාය ඡන්දං ජනෙති වායමති විරියං ආරභති චිත්තං පග්ගණ්හාති පදහති. උප්පන්නානං කුසලානං ධම්මානං ඨිතියා අස-ම්මොසාය භියොභාවාය වෙපුල්ලාය භාවනාය පාරිපූරියා ඡන්දං ජනෙති, වායමති විරියං ආරභති චිත්තං පග්ගණ්හාති පදහති. අයං වුච්චති භික්ඛවෙ සම්මාවායාමො.

කතමා ච භික්ඛවෙ සම්මාසති? ඉධ භික්ඛවෙ භික්ඛු කායෙ කායානුපස්සී විහරති ආතාපී සම්පජානො සතිමා විනෙය්‍ය ලොකෙ අභිජ්ඣාදොමනස්සං, වෙදනාසු වෙදනානුපස්සී විහරති ආතාපී සම්ප-ජානො සතිමා විනෙය්‍ය ලොකෙ අභිජ්ඣාදොමනස්සං, චිත්තෙ චිත්තානු-පස්සී විහරති ආතාපී සම්පජානො සතිමා විනෙය්‍ය ලොකෙ අභිජ්ඣා-දොමනස්සං, ධම්මෙසු ධම්මානුපස්සී විහරති ආතාපී සම්පජානො සතිමා විනෙය්‍ය ලොකෙ අභිජ්ඣාදොමනස්සං. අයං වුච්චති භික්ඛවෙ සම්මාසති.

මහණෙනි, සම්‍යග්වචනය කවර යැ? මුසවායෙන් වැළැක්ම, පෙහෙසුන් බසින් වැළැක්ම, පරොස් බසින් වැළැක්ම, හිස් තෙප්ලෙන් වැළැක්ම යන මොහු යැ. මහණෙනි, මේ සම්‍යග්වචනයැ යි කියනු ලැබේ.

මහණෙනි, සම්‍යක් කර්මාන්තය කවර යැ? පණිවායෙන් වැළැක්ම, අයිනාදනින් වැළැක්ම, කාමයන්හි වරදවා හැසිරීමෙන් වැළැක්ම යන මොහු යැ. මහණෙනි, මේ සම්‍යක් කර්මාන්ත යැ යි කියනු ලැබේ.

මහණෙනි, සම්‍යක්ආජීවය කවර යැ? මහණෙනි, මෙහි අරි සවු තෙම මිථ්‍යා ආජීවය හැර, සම්‍යක් ආජීවයෙන් දිවි පවත්වයි. මහණෙනි, මෙය සම්‍යගාජීව නමැ යි කියනු ලැබේ.

මහණෙනි, සම්‍යග්ව්‍යායාමය කවර යැ? මහණෙනි, මෙහි මහණ තෙම නො උපන් ලාමක අකුසල් දහමුන් ගේ නොඉපැද්ම පිණිස රිසිය උපදවයි, වැයම් කෙරෙයි, වැර වඩයි, සිත ඔසොවයි, ප්‍රධන්වීයර්‍ය කෙරෙයි. උපන් ලාමක අකුසල් දහමුන් දුරලීම පිණිස රිසිය උපදවයි, වැයම් කෙරෙයි, වැර වඩයි, සිත ඔසොවයි, ප්‍රධන් (වියර්‍ය) කෙරෙයි. නො උපන් කුසල් දහමුන් ගේ ඉපැද්ම පිණිස රිසිය උපදවයි, වැයම් කෙරෙයි, වැර වඩයි, සිත ඔසොවයි, ප්‍රධන් කෙරෙයි. උපන් කුසල් දහමුන් සිටිනු පිණිස, නො නැස්ම පිණිස, බොහෝ වනු පිණිස, මහත් බව පිණිස, භාවනායෙන් පිරිපුන් වනු පිණිස රිසිය දනවයි, වැයම් කෙරෙයි, වැර වඩයි, සිත ඔසොවයි, ප්‍රධන් කෙරෙයි. මහණෙනි, මෙය සම්‍යග් ව්‍යායාමයැ යි කියනු ලැබේ.

මහණෙනි, සම්‍යක් ස්මෘතිය කවර යැ? මහණෙනි, මෙහි මහණ තෙම කෙලෙස් තවන වැර ඇති වැ, මනා දැනුම් ඇත්තේ, සිහි ඇත්තේ, කාය සංඛ්‍යාත ලොව කෙරෙහි අභිධ්‍යාව ද (කාමච්ඡන්දය ද), දොම්නස ද (ව්‍යාපාදය ද සෙසු නිවරණ ද) සන්හිඳුවා කරජ කයෙහි කායානුපස්සනාව වඩන සුලු වැ වෙසෙයි. කෙලෙස් තවන වැර ඇති වැ, මනා නුවණ ඇත්තේ, සිහි ඇත්තේ, වේදනා ලෝකය කෙරෙහි අභිධ්‍යාව ද දොම්නසද, සන්හිඳුවා, වේදනාවන්හි වෙදනානුපස්සනාව වඩන සුලු වැ වෙසෙයි. කෙලෙස් තවන වැර ඇති වැ, මනා දැනුම් ඇත්තේ, සිහි ඇත්තේ චිත්ත සංඛ්‍යාත ලෝකය කෙරෙහි අභිධ්‍යාව ද දොම්නස ද සන්හිඳුවා සිතෙහි චිත්තානුපස්සනාව වඩන සුලු වැ වෙසෙයි. කෙලෙස් තවන වැර ඇති වැ, මනා නුවණ ඇත්තේ, සිහි ඇත්තේ (නීවරණාදි) ධර්ම නමැති ලොකය කෙරෙහි අභිධ්‍යාව ද දොම්නසද සන්හිඳුවා (නීවරණාදි) ධර්මයන්හි ධම්මානුපස්සනාව වඩන සුලු වැ වෙසෙයි. මහණෙනි, මෙය සම්‍යක් ස්මෘතියැ යි කියනු ලැබේ.

කතමො ච භික්ඛවෙ සම්මාසමාධි? ඉධ භික්ඛවෙ භික්ඛු විවිච්චෙව කාමෙහි විවිච්ච අකුසලෙහි ධම්මෙහි සවිතක්කං සවිචාරං විවෙකජං පීතිසුඛං පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති, විතක්කවිචාරානං වූපසමා අජ්ඣත්තං සම්පසාදනං චෙතසො එකොදිභාවං අවිතක්කං අවිචාරං සමාධිජං පීතිසුඛං දුතියං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති. පීතියා ච විරාගා උපෙක්ඛකො ච විහරති. සතො ච සම්පජානො සුඛඤ්ච කායෙන පටිසංවෙදෙති, යන්තං අරියා ආචික්ඛන්ති උපෙක්ඛකො සතිමා සුඛවිහාරීති, තං තතියං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති, සුඛස්ස ච පහානා දුක්ඛස්ස ච පහානා පුබ්බෙව සොමනස්සදොමනස්සානං අත්ථඞ්ගමා අදුක්ඛමසුඛං උපෙක්ඛාසතිපාරිසුද්ධිං චතුත්ථං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති. අයං වුච්චති භික්ඛවෙ සම්මාසමාධි. ඉදං වුච්චති භික්ඛවෙ දුක්ඛනිරොධගාමිනීපටිපදා අරියසච්චං.

29. ඉති අජ්ඣත්තං වා ධම්මෙසු ධම්මානුපස්සී විහරති, බහිද්ධා වා ධම්මෙසු ධම්මානුපස්සී විහරති, අජ්ඣත්තබහිද්ධා වා ධම්මෙසු ධම්මානුපස්සී විහරති. සමුදයධම්මානුපස්සී වා ධම්මෙසු විහරති, වයධම්මානුපස්සී වා ධම්මෙසු විහරති, සමුදයවයධම්මානුපස්සී වා ධම්මෙසු විහරති.

අත්ථි ධම්මා'ති වා පනස්ස සති පච්චුපට්ඨිතා හොති යාවදෙව ඤාණමත්තාය පතිස්සතිමත්තාය, අනිස්සිතො ච විහරති, න ච කිඤ්චි ලොකෙ උපාදියති,

එවම්පි ඛො භික්ඛවෙ භික්ඛු ධම්මෙසු ධම්මානුපස්සී විහරති චතූසු අරියසච්චෙසු.

මහණෙනි, සම්‍යක් සමාධිය කවර යැ? මහණෙනි, මෙහි මහණ තෙම කාමයන් ගෙන් වෙන් වැ මැ, අකුසල් දහමුන් ගෙන් වෙන් වැ මැ, විතර්ක සහිත වූ, විචාර සහිත වූ විවේකයෙන් උපන්, ප්‍රීතිය හා සුවය ඇති පළමු දහන ලැබ වෙසෙයි, විතර්ක විචාර දෙදෙනා ගේ සන්සිඳීමෙන් සිය සතන්හි මනා පැහැදීම ඇති කරන, සිතැ එකඟ බව ඇති, විතර්ක රහිත වූ, විචාර රහිත වූ, චිත්ත සමාධියෙන් උපන්, ප්‍රීතිය හා සුවය හා ඇති දෙවෙනි දහන ලැබ වෙසෙයි, ප්‍රීතිය ද පහවීමෙන උපේක්ෂාව ඇත්තේ ද වෙසෙයි, සිහි ද ඇත්තේ මනා නුවණ ඇත්තේ සුවය ද නාම කයින් විඳී. 'උපේක්ෂා ඇත්තේ යැ, සිහි ඇත්තේ යැ, සුව වුසුම් ඇත්තේ යැ' යි ආර්‍ය්‍යයෝ යමක් අරබැ කියත් ද ඒ තෙවෙනි දහන ලැබ වෙසෙයි. සුඛ වේදනාව ගේ ද ප්‍රහාණයෙන් දුඃඛ වේදනාව ගේ ද ප්‍රහාණයෙන් පළමු කොට ම සොම්නස් දොම්නස් දෙදෙනා ගේ සන්හිඳීමෙන් දුඃඛ වේදනා ද නැති සුඛ වේදනා ද නැති, උපේක්ෂා ස්මෘති දෙදෙනා ගේ පිරිසිදු බව ඇති සතර වැනි ධ්‍යානය ලැබ වෙසෙයි. මහණෙනි, මෙය සම්‍යක් සමාධියැ යි කියනු ලැබේ.

මහණෙනි, මේ අරි අටැඟි මඟ දුඃඛනිරොධගාමිනිප්‍රතිපදආර්‍ය්‍යසත්‍යයැ යි කියනු ලැබේ.

29. මෙසේ සිය සතන්හි වූ ධර්මයන්හි හෝ ධම්මානුපස්සනා වඩන සුලු වූයේ වෙසෙයි, මෙරමා සතන්හි වූ ධර්මයන්හි හෝ ධම්මානුපස්සනා වඩන සුලු වූයේ වෙසෙයි. විටෙක සිය සතන්හි වූ ධර්මයන්හි ද විටෙක මෙරමා සතන්හිවූ ධර්මයන්හි ද ධම්මානුපස්සනා වඩන සුලු වූයේ වෙසෙයි. ඒ ධර්මයන් ගේ ඉපැද්මට කාරණ දක්නා සුලු වූයේ හෝ ධර්මයන්හි ධම්මානුපස්සී වැ වෙසෙයි, ඒ ධර්මයන්හි වැනැස්මට කරුණු දක්නා සුලු වූයේ හෝ ධර්මයන්හි ධම්මානුපස්සී වැ වෙසෙයි, විටෙක ඒ ධර්මයන් ගේ ඉපැද්මට කරුණු ද විටෙක ඔවුන් ගේ වැනැස්මට කරුණු ද දක්නා සුලු වූයේ ධර්මයන්හි ධම්මානුපස්සී වැ වෙසෙයි.

දුඃඛාදි ධර්මයෝ ම ඇතැ යි (සතෙක් පුහුලෙක නැතැ යි) හෝ ඔහුට සිහි එළැඹ සිටියේ වෙයි. ඒ මතු මත්තෙහි නුවණ වැඩෙනු පිණිස ම් සිහිය වැඩෙනු පිණිස ම වෙයි. මෙසේ වූ හේ තෘෂ්ණා නිඃශ්‍රය දෘෂ්ටි-නිඃශ්‍රය දෙකින් තොර වැ ද වෙසෙයි, ලොවැ කිසිවකුත් තෘෂ්ණා දෘෂ්ටි විසින් නො ගනී.

මහණෙනි, මෙසේ ම මහණ තෙම සතර ආර්‍ය්‍ය සත්‍ය ධර්මයන්හි ධම්මානුපස්සී වැ වෙසෙයි.

30. යො හි කොචි භික්ඛවෙ ඉමෙ චත්තාරො සතිපට්ඨානෙ එවං භාවෙය්‍ය සත්තවස්සානි, තස්ස ද්වින්නං ඵලානං අඤ්ඤතරං ඵලං පාටිකඞ්ඛං දිට්ඨෙව ධම්මෙ අඤ්ඤා, සති වා උපාදිසෙසෙ අනාගාමිතා.

තිට්ඨන්තු භික්ඛවෙ සත්ත වස්සානි, යො හි කොචි භික්ඛවෙ ඉමෙ චත්තාරො සතිපට්ඨානෙ එවං භාවෙය්‍ය ඡ වස්සානි, තස්ස ද්වින්නං ඵලානං අඤ්ඤතරං ඵලං පාටිකඞ්ඛං, දිට්ඨෙව ධම්මෙ අඤ්ඤා, සති වා උපාදිසෙසෙ අනාගාමිතා.

තිට්ඨන්තු භික්ඛවෙ ඡ වස්සානි, යො හි කොචි භික්ඛවෙ ඉමෙ චත්තාරො සතිපට්ඨානෙ එවං භාවෙය්‍ය පඤ්ච වස්සානි, තස්ස ද්වින්නං ඵලානං අඤ්ඤතරං ඵලං පාටිකඞ්ඛං, දිට්ඨෙව ධම්මෙ අඤ්ඤා, සති වා උපාදිසෙසෙ අනාගාමිතා.

තිට්ඨන්තු භික්ඛවෙ පඤ්ච වස්සානි, යො හි කොචි භික්ඛවෙ ඉමෙ චත්තාරො සතිපට්ඨානෙ එවං භාවෙය්‍ය චත්තාරි වස්සානි, තස්ස ද්වින්නං ඵලානං අඤ්ඤතරං ඵලං පාටිකඞ්ඛං, දිට්ඨෙව ධම්මෙ අඤ්ඤා, සති වා උපාදිසෙසෙ අනාගාමිතා.

තිට්ඨන්තු භික්ඛවෙ චත්තාරි වස්සානි, යො හි කොචි භික්ඛවෙ ඉමෙ චත්තාරො සතිපට්ඨානෙ එවං භාවෙය්‍ය තීණි වස්සානි, තස්ස ද්වින්නං ඵලානං අඤ්ඤතරං ඵලං පාටිකඞ්ඛං, දිට්ඨෙව ධම්මෙ අඤ්ඤා, සති වා උපාදිසෙසෙ අනාගාමිතා.

තිට්ඨන්තු භික්ඛවෙ තීණි වස්සානි, යො හි කොචි භික්ඛවෙ ඉමෙ චත්තාරො සතිපට්ඨානෙ එවං භාවෙය්‍ය ද්වෙ වස්සානි, තස්ස ද්වින්නං ඵලානං අඤ්ඤතරං ඵලං පාටිකඞ්ඛං, දිට්ඨෙව ධම්මෙ අඤ්ඤා, සති වා උපාදිසෙසෙ අනාගාමිතා.

තිට්ඨන්තු භික්ඛවෙ ද්වෙ වස්සානි, යො හි කොචි භික්ඛවෙ ඉමෙ චත්තාරො සතිපට්ඨානෙ එවං භාවෙය්‍ය එකං වස්සං, තස්ස ද්වින්නං ඵලානං අඤ්ඤතරං ඵලං පාටිකඞ්ඛං, දිට්ඨෙව ධම්මෙ අඤ්ඤා, සති වා උපාදිසෙසෙ අනාගාමිතා.

30. මහණෙනි, යම් කිසිවෙක් මෙ පරිද්දෙන් මේ සතර සතිපට්ඨාන යන් සත් වසක් වඩන්නේ වී නම්, ඔහු විසින් මෙ අත්බව්හි ම රහත් බව හෝ, කෙලෙසුන් හෝ ඉතිරි වැ ඇති කල්හි අනගැමි බව හෝ, මෙසේ මේ ඵල දෙක අතුරෙන් එක්තරා ඵලයක් කැමැති වියැ යුතු (අපේක්ෂා කළ යුතු).

මහණෙනි, හවුරුදු සතෙක් සිටී වා. මහණෙනි, යම් කිසිවෙක් මෙ පරිද්දෙන් මෙ සතර සතිපට්ඨානයන් සාවුරුද්දක් වඩන්නේ නම්, ඔහු විසින් මෙ අත්බව්හි ම රහත් බව හෝ, කෙලෙසුන් ඉතිරි වැ ඇති කල්හි අනගැමි බව හෝ, මෙසේ මෙ පල දෙක අතුරෙන් එක්තරා ඵලයෙක් කැමැති වියැ යුතු.

මහණෙනි, හවුරුදු සයෙක් සිටී වා. මහණෙනි, යම් කිසිවෙක් මෙ සතර සතිපට්ඨානයන් පස් හවුරුද්දක් මෙසේ වඩන්නේ නම්, ඔහු විසින් මෙ අත්බව්හි ම රහත් බව හෝ, කෙලෙසුන් ඉතිරි වැ ඇති කල්හි අනැගැමි බව හෝ, මෙසේ මේ ඵල දෙක අතුරෙන් එක්තරා ඵලයෙක් කැමැති විය යුතු.

මහණෙනි, පස් වසෙක් සිටීවා. මහණෙනි, යම් කිසිවෙක් මෙ සතර සතිපට්ඨානයන් මෙ පරිද්දෙන් සිවු වසක් වඩන්නේ වී නම්, ඔහු විසින් මෙ අත් බව්හි ම රහත් බව හෝ, කෙලෙසුන් ඉතිරි වැ ඇති කල්හි අනැගැමි බව හෝ, මෙසේ මේ දෙක අතුරෙන් එක්තරා ඵලයෙක් කැමැති වියැ යුතු.

මහණෙනි, සිවු වසෙක් සිටී වා. මහණෙනි, යම් කිසිවෙක් මේ සතර සතිපට්ඨානයන් මෙ පරිද්දෙන් තුන් වසක් වඩන්නේ වී නම්, ඔහු විසින් මේ අත්බව්හි ම රහත් බව හෝ, කෙලෙසුන් ඉතිරි වැ ඇති කල්හි අනැගැමි බව හෝ, මෙසේ මේ ඵල දෙක අතුරෙන් එක්තරා ඵලයෙක් කැමැති විය යුතු.

මහණෙනි, තුන් වසෙක් සිටී වා. මහණෙනි, යම් කිසිවෙක් මේ සතර සතිපට්ඨානයන් මෙ පරිද්දෙන් දෙ වසක් වඩන්නේ වී නම්, ඔහු විසින් මෙ අත්බව්හි ම රහත් බව හෝ, කෙලෙසුන් ඉතිරි වැ ඇති කල්හි අනැගැමි බව හෝ, මෙසේ මේ ඵල දෙක අතුරෙන් එක්තරා ඵලයෙක් කැමැති වියැ යුතු.

මහණෙනි, දෙ වසෙක් සිටී වා. මහණෙනි, යම් කිසිවෙක් මේ සතර සතිපට්ඨානයන් මෙ පරිද්දෙන් එක් වසක් වඩන්නේ වී නම්, ඔහු විසින් මෙ අත්බව්හි ම රහත් බව හෝ කෙලෙසුන් ඉතිරි වැ ඇති කල්හි අනැගැමි බව හෝ, මෙසේ මෙ ඵල දෙක අතුරෙන් එක්තරා ඵලයෙක් කැමැති වියැ යුතු.

31. තිට්ඨතු භික්ඛවෙ එකං වස්සං. යො හි කොචි භික්ඛවෙ ඉමෙ චත්තාරො සතිපට්ඨානෙ එවං භාවෙය්‍ය සත්ත මාසානි, තස්ස ද්වින්නං ඵලානං අඤ්ඤතරං ඵලං පාටිකඞ්ඛං, දිට්ඨෙව ධම්මෙ අඤ්ඤා, සති වා උපාදිසෙසෙ අනාගාමිතා.

තිට්ඨන්තු භික්ඛවෙ සත්ත මාසානි, යො හි කොචි භික්ඛවෙ ඉමෙ චත්තාරො සතිපට්ඨානෙ එවං භාවෙය්‍ය ඡ මාසානි. තස්ස ද්වින්නං ඵලානං අඤ්ඤතරං ඵලං පාටිකඞ්ඛං, දිට්ඨෙව ධම්මෙ අඤ්ඤා, සති වා උපාදි-සෙසෙ අනාගාමිතා.

තිට්ඨන්තු භික්ඛවෙ ඡ මාසානි, යො හි කොචි භික්ඛවෙ ඉමෙ චත්තාරො සතිපට්ඨානෙ එවං භාවෙය්‍ය පඤ්ච මාසානි, තස්ස ද්වින්නං ඵලානං අඤ්ඤතරං ඵලං පාටිකඞ්ඛං, දිට්ඨෙව ධම්මෙ අඤ්ඤා, සති වා උපාදිසෙසෙ අනාගාමිතා.

තිට්ඨන්තු භික්ඛවෙ පඤ්ච මාසානි, යො හි කොචි භික්ඛවෙ ඉමෙ චත්තාරො සතිපට්ඨානෙ එවං භාවෙය්‍ය චත්තාරි මාසානි තස්ස ද්වින්නං ඵලානං අඤ්ඤතරං ඵලං පාටිකඞ්ඛං, දිට්ඨෙව ධම්මෙ අඤ්ඤා, සති වා උපාදිසෙසෙ අනාගාමිතා.

තිට්ඨන්තු භික්ඛවෙ චත්තාරි මාසානි, යො හි කොචි භික්ඛවෙ ඉමෙ චත්තාරො සතිපට්ඨානෙ එවං භාවෙය්‍ය තීණි මාසානි, තස්ස ද්වින්නං ඵලානං අඤ්ඤතරං ඵලං පාටිකඞ්ඛං, දිට්ඨෙව ධම්මෙ අඤ්ඤා, සති වා උපාදිසෙසෙ අනාගාමිතා.

තිට්ඨන්තු භික්ඛවෙ තීණි මාසානි, යො හි කොචි භික්ඛවෙ ඉමෙ චත්තාරො සතිපට්ඨානෙ එවං භාවෙය්‍ය ද්වෙ මාසානි, තස්ස ද්වින්නං ඵලානං අඤ්ඤතරං ඵලං පාටිකඞ්ඛං, දිට්ඨෙව ධම්මෙ අඤ්ඤා, සති වා උපාදිසෙසෙ අනාගාමිතා.

තිට්ඨන්තු භික්ඛවෙ ද්වෙ මාසානි, යො හි කොචි භික්ඛවෙ ඉමෙ චත්තාරො සතිපට්ඨානෙ එවං භාවෙය්‍ය එකං මාසං, තස්ස ද්වින්නං ඵලානං අඤ්ඤතරං ඵලං පාටිකඞ්ඛං, දිට්ඨෙව ධම්මෙ අඤ්ඤා, සති වා උපාදිසෙසෙ අනාගාමිතා.

31. මහණෙනි, එක් වසෙක් සිටී වා. මහණෙනි, යම් කිසිවෙක් මේ සතර සතිපට්ඨානයන් මෙ පරිද්දෙන් සත් මසක් වඩන්නේ වී නම්, ඔහු විසින් මෙ අත්බව්හි ම රහත් බව හෝ, කෙලෙසුන් ඉතිරි වැ ඇති කල්හි අනැගැමි බව හෝ, මෙසේ මේ ඵල දෙක අතුරෙන් එක්තරා ඵලයෙක් කැමැති විය යුතු.

මහණෙනි, සත් මසෙක් සිටී වා. මහණෙනි, යම් කිසිවෙක් මේ සතර සතිපට්ඨානයන් මෙ පරිද්දෙන් ස මසක් වඩන්නේ වී නම්, ඔහු විසින් මෙ අත්බව්හි ම රහත් බව හෝ, කෙලෙසුන් ඉතිරි වැ ඇති කල්හි අනැගැමි බව හෝ, මෙසේ මේ ඵල දෙකින් එක්තරා ඵලයෙක් කැමැති වියැ යුතු.

මහණෙනි, ස මසෙක් සිටී වා. මහණෙනි, යම් කිසිවෙක් මේ සතර සතිපට්ඨානයන් මෙ පරිද්දෙන් පස් මසක් වඩින්නේ වී නම්, ඔහු විසින් මෙ අත්බව්හි ම රහත් බව හෝ, කෙලෙසුන් ඉතිරි වැ ඇති කල්හි අනැගැමි බව හෝ, මෙසේ මේ පල දෙක අතුරෙන් එකෙක් කැමැති වියැ යුතු.

මහණෙනි, පස් මසෙක් සිටී වා. යම් කිසිවෙක් මේ සතර සතිපට්ඨානයන් සිවු මසක් මෙ පරිද්දෙන් වඩන්නේ වී නම්, ඔහු විසින් මෙ අත්බව්හි ම රහත් බව හෝ කෙලෙසුන් ඉතිරි වැ ඇති කල්හි අනැගැමි බව හෝ, මෙසේ මේ පල දෙක අතුරෙන් එකෙක් කැමැති වියැ යුතු.

මහණෙනි, සිවු මසෙක් සිටී වා. යම් කිසිවෙක් මේ සතර සතිපට්ඨානයන් තුන් මසක් මෙ පරිද්දෙන් වඩන්නේ වී නම්, ඔහු විසින් මෙ අත්බව්හි ම රහත් බව හෝ, කෙලෙසුන් ඉතිරි වැ ඇති කල්හි අනැගැමි බව හෝ, මෙසේ මේ ඵල දෙක අතුරෙන් එකෙක් කැමැති වියැ යුතු.

මහණෙනි, තුන් මසෙක් සිටී වා. යම් කිසිවෙක් මේ සතර සතිපට්ඨානයන් දෙ මසක් මෙ පරිද්දෙන් වඩන්නේ වී නම්, ඔහු විසින් මෙ අත්බව්හි ම රහත් බව හෝ කෙලෙසුන් ඉතිරි වැ ඇති කල්හි අනැගැමි බව හෝ, මෙසේ මේ ඵල දෙක අතුරෙන් එකෙක් කැමැති වියැ යුතු.

මහණෙනි, දෙ මසෙක් සිටී වා. යම් කිසිවෙක් මේ සතර සතිපට්ඨානයන් මසක් මෙ පරිද්දෙන් වඩන්නේ වී නම්, ඔහු විසින් මෙ අත් බව්හි ම රහත් බව හෝ, කෙලෙසුන් ඉතිරි වැ ඇති කල්හි අනැගැමි බව හෝ, මෙසේ මේ ඵල දෙක අතුරෙන් එකෙක් කැමැති වියැ යුතු.

තිට්ඨන්තු භික්ඛවෙ මාසො, යො හි කොචි භික්ඛවෙ ඉමෙ චත්තාරො සතිපට්ඨානෙ එවං භාවෙය්‍ය අඩ්ඪමාසං, තස්ස ද්වින්නං ඵලානං අඤ්ඤතරං ඵලං පාටිකඞ්ඛං, දිට්ඨෙව ධම්මෙ අඤ්ඤා, සති වා උපාදිසෙසෙ අනාගාමිතා.

තිට්ඨතු භික්ඛවෙ අඩ්ඪමාසො, යො හි කොචි භික්ඛවෙ ඉමෙ චත්තාරො සතිපට්ඨානෙ එවං භාවෙය්‍ය සත්තාහං, තස්ස ද්වින්නං ඵලානං අඤ්ඤතරං ඵලං පාටිකඞ්ඛං, දිට්ඨෙව ධම්මෙ අඤ්ඤා, සති වා උපාදිසෙසෙ අනාගාමිතා'ති.

32. එකායනො අයං භික්ඛවෙ මග්ගො සත්තානං විසුද්ධියා සොක-පරිද්දවානං සමතික්කමාය දුක්ඛදෙමනස්සානං අත්ථඞ්ගමාය ඤායස්ස අධිගමාය නිබ්බානස්ස සච්ඡිකිරියාය යදිදං චත්තාරො සතිපට්ඨානා'ති ඉති යන්තං වුත්තං ඉදමෙතං පටිච්ච වුත්තන්ති.

ඉදමවොච භගවා. අත්තමනා තෙ භික්ඛූ භගවතො භාසිතං අභිනන්දුන්ති.

මහාසතිපට්ඨානසුත්තං නිට්ඨිතං නවමං.

මහණෙනි, මසෙක් සිටී වා. යම් කිසිවෙක් මේ සතර සතිපට්ඨානයන් අඩමසක් මෙ පරිද්දෙන් වඩන්නේ වී නම්, ඔහු විසින් මෙ අත්බව්හි ම රහත් බව හෝ, කෙලෙසුන් ඉතිරි වැ ඇති කල්හි අනැගැමි බව හෝ, මෙසේ මේ ඵල දෙක අතුරෙන් එකෙක් කැමැති වියැ යුතු.

මහණෙනි, අඩමසෙක් සිටී වා. යම් කිසිවෙක් මේ සතර සතිපට්ඨානයන් සතියක් මෙ පරිද්දෙන් වඩන්නේ වී නම්, ඔහු විසින් මෙ අත්බව්හි ම රහත් බව හෝ කෙලෙසුන් ඉතිරි වැ ඇති කල්හි අනැගැමි බව හෝ මෙසේ මේ ඵල දෙක අතුරෙන් එකෙක් කැමැති වියැ යුතු.

32. මහණෙනි, සතර සතිපට්ඨාන නම් වූ යම් දහමෙක් ඇද්ද, මෙය සත්වයන් ගේ පිරිසිදුව පිණිස ද, සෝ වලප් ඉක්මෙනු පිණිස ද, දුක්දොම්නසුන් දුරු වනු පිණිස ද, අරි අටැඟි මඟට පැමිණෙනු පිණිස ද, නිවන් පසක් කරනු පිණිස ද එක් මැ මඟ වේ යැ යි මෙසේ යම් වචනයෙක් කියන ලද ද, මෙය මේ යට කී දහම සඳහා කියන ලද්දේ ය.''

භගවත් බුදුරජුහු මෙය වදාළාහ. සතුටු සිතැති ඒ භික්ෂූහු භගවත් බුදුරජුන් ගේ වචනය පිළිගත්හ.

නව වන මහා සතිපට්ඨාන සූත්‍රය නිමියේ යැ.

10.

පායාසිසුත්තං

එවං මෙ සුතං: එකං සමයං ආයස්මා කුමාරකස්සපො කොසලෙසු චාරිකං චරමානො මහතා භික්ඛුසඞ්ඝෙන සද්ධිං පඤ්චමත්තෙහි භික්ඛුසතෙහි යෙන සෙතබ්‍යා නාම කොසලානං නගරං තදවසරි. තත්‍ර සුදං ආයස්මා කුමාරකස්සපො සෙතබ්‍යායං විහරති උත්තරෙන සෙතබ්‍යං සිංසපාවනෙ.

තෙන ඛො පන සමයෙන පායාසිරාජඤ්ඤො සෙතබ්‍යං අජ්ඣාවසති සත්තුස්සදං සතිණකට්ඨොදකං සධඤ්ඤං රාජභොග්ගං රඤ්ඤා පසෙනදිනා කොසලෙන දින්නං රාජදයං බ්‍රහ්මදෙය්‍යං.

තෙන ඛො පන සමයෙන පායාසිස්ස රාජඤ්ඤස්ස එවරූපං පාපකං දිට්ඨිගතං උප්පන්නං හොති ''ඉති පි නත්ථි පරො ලොකො, නත්ථි සත්තා ඕපපාතිකා, නත්ථි සුකටදුක්කටානං කම්මානං ඵලං වීපාකො''ති.

2. අස්සොසුං ඛො සෙතබ්‍යකා බ්‍රාහ්මණගහපතිකා: ''සමණො ඛලු භො කුමාරකස්සපො සමණස්ස ගොතමස්ස සාවකො කොසලෙසු චාරිකං චරමානො මහතා භික්ඛුසඞ්ඝෙන සද්ධිං පඤ්චමත්තෙහි භික්ඛුසතෙහි සෙතබ්‍යං අනුප්පත්තො සෙතබ්‍යායං විහරති උත්තරෙන සෙතබ්‍යං සිංසපාවනෙ. තං ඛො පන භවන්තං කුමාරකස්සපං එවං කල්‍යාණො කිත්තිසද්දො අබ්භුග්ගතො: පණ්ඩිතො බ්‍යත්තො මෙධාවී බහුස්සුතො චිත්තකථී කල්‍යාණපටිභානො වුද්ධො චෙව අරහා ච. සාධු ඛො පන තථාරූපානං අරහතං දස්සනං හොතී''ති.

10.

පායාසි රාජන්‍ය සූත්‍රය

මා විසින් මෙසේ අසන ලදි: එක් සමයෙක්හි **කුමර කසුප්** මහ තෙරණුවෝ මහණුන් පන්සියක් පමණ වූ මහත් මහණ මුළුවක් කැටු වැ කොසොල් රටැ සැරි සරනුවෝ, කොසොල් රටියන් ගේ **සේතව්‍යා** නම් නුවරට වැඩියාහ. කුමරකසුප් මහ තෙරණුවෝ එහි සේතව්‍යා නුවරට් නොදුරැ උතුරු දිගැ **සිංසපා වනයෙහි** (ඇට්ටේරිය කැලැයෙහි) වැඩ වෙසෙති.

එ සමයෙහි වනාහි **පායාසි** නම් රාජන්‍ය (අබිසෙස් නොලත් රජ) තෙම බහුජනාකීර්ණ වූ, තණ දඬු දිය යන මෙයින් යුක්ත වූ, බොහෝ ධාන්‍ය ඇති, රජු ගෙන් ලත් තමා ගේ පරිභෝග වස්තුව වූ, රජුහු ගේ දයාද්‍යය වූ, පසේනදි කොසොල් රජුහු දුන් ශ්‍රෙෂ්ඨ ත්‍යාගය වූ සේතව්‍යා නගරයෙහි වෙසෙයි.

එකලැ පායාසි රාජන්‍යයාහට ''මේ කරුණින් පරලොවෙක් නැත, මෙසේත් මෙයින් සැවැ පරලොවැ උපදනා සත් කෙනෙක් නැත. මෙසේත් මොනොවට කළ හෝ නපුරු සේ කළ කර්මයනට ඵල විපාක නැතැ'' යි මෙබඳු වූ ලාමක දෘෂ්ටියෙක් උපන්නේ වෙයි.

2. සේතව්‍යා නුවරැ වැසි බමුණෝ ද ගැහැවියෝ ද (රටෙහි පැතිරැ පැවැති) මේ දක්වෙන කථාව ඇසූහ: ''භවත්නි, ශ්‍රමණ ගෞතමයන් වහන්සේ ගේ ශ්‍රාවක වූ කුමරකසුප් (කුමාරකාශ්‍යප) මහණ වහන්දෑ මහණුන් පන්සියයක් පමණ වූ මහත් මහණ මුළුවක් කැටුවැ කොසොල් රටැ සැරි සරනුවෝ, කොසොල් රටියන් ගේ සේතව්‍යා නුවරට වැඩියාහු, එ නුවර උතුරු දිගැ නුවරට නොදුරෙහි වූ සිංසපා වනයෙහි වැඩ වෙසෙති, ඒ භවත් කුමර කසුප් වහන් දෑ පිළිබඳ වැ 'මොහු පණ්ඩිත හ, ව්‍යක්ත හ, ප්‍රඥාවත් හ, බහුශ්‍රැත හ, චිත්‍රකථි හ (විසිතුරු කථා ඇත්තාහ), මනා වැටැ-හෙන නුවණ ඇත්තාහ, නුවණින් වැඩි සිටියාහු ද රහත්හු ද වෙති. එබඳු රහතුන් දක්ම වූ කලී වැඩ සිදු කරන්නෙකැ' යි මෙසේ වූ උතුම් කීර්ති ඝෝෂයෙක් උස් වැ නැංගේ ය'' යනු යැ.

3. අථ ඛො සෙතබ්‍යකා බ්‍රාහ්මණගහපතිකා සෙතබ්‍යාය නික්ඛමිත්වා සඞ්ඝසඞ්ඝී ගණීභූතා උත්තරෙන මුඛා ගච්ඡන්ති යෙන සිංසපාවනං. තෙන ඛො පන සමයෙන පායාසි රාජඤ්ඤො උපරිපාසාදෙ දිවාසෙය්‍යං උපගතො හොති. අද්දසා ඛො පායාසි රාජඤ්ඤො සෙතබ්‍යකෙ බ්‍රාහ්මණගහපතිකෙ සෙතබ්‍යාය නික්ඛමිත්වා සඞ්ඝසඞ්ඝී ගණීභූතෙ උත්තරෙන මුඛෙ ගච්ඡන්තෙ යෙන සිංසපාවනං. දිස්වා ඛත්තං ආමන්තෙසි: කින්නු ඛො භො ඛත්තෙ සෙතබ්‍යකා බ්‍රාහ්මණගහපතිකා සෙතබ්‍යාය නික්ඛමිත්වා සඞ්ඝසඞ්ඝී ගණීභූතා උත්තරෙන මුඛා ගච්ඡන්ති යෙන සිංසපාවනන්ති?

‘‘අත්ථි ඛො භො සමණො කුමාරකස්සපො සමණස්ස ගොතමස්ස සාවකො කොසලෙසු චාරිකං චරමානො මහතා භික්ඛුසඞ්ඝෙන සද්ධිං පඤ්චමත්තෙහි භික්ඛුසතෙහි සෙතබ්‍යං අනුප්පත්තො, සෙතබ්‍යායං විහරති උත්තරෙන සෙතබ්‍යං සිංසපාවනෙ. තං ඛො පන භවන්තං කුමාරකස්සපං එවං කල්‍යාණො කිත්තිසද්දො අබ්භුග්ගතො: පණ්ඩිතො බ්‍යත්තො මෙධාවී බහුස්සුතො චිත්තකථී කල්‍යාණපටිභානො වුද්ධො චෙව අරහා චාති. තමෙනං තෙ භවන්තං කුමාරකස්සපං දස්සනාය උපසඞ්කමන්තී’’ති.

‘‘තෙන හි භො ඛත්තෙ යෙන සෙතබ්‍යකා බ්‍රාහ්මණගහපතිකා තෙනුපසඞ්කම. උපසඞ්කමිත්වා සෙතබ්‍යකෙ බ්‍රාහ්මණගහපතිකෙ එවං වදෙහි: පායාසි භො රාජඤ්ඤො එවමාහ’ ආගමෙන්තු කිර භවන්තො, පායාසි පි රාජඤ්ඤො සමණං කුමාරකස්සපං දස්සනාය උපසඞ්කමිස්සති පුරා සමණො කුමාරකස්සපො සෙතබ්‍යකෙ බ්‍රාහ්මණගහපතිකෙ බාලෙ අබ්‍යත්තෙ සඤ්ඤාපෙති: ඉතිපි අත්ථි පරො ලොකො, අත්ථි සත්තා ඔපපාතිකා, අත්ථිසුකතදුක්කටානං කම්මානං ඵලං විපාකො’ති. නත්ථි හි භො ඛත්තෙ පරො ලොකො, නත්ථි සත්තා ඔපපාතිකා, නත්ථි සුකතදුක්කටානං කම්මානං ඵලං විපාකො’’ති. ‘එවං භො’ති ඛො සො ඛත්තා පායාසිස්ස රාජඤ්ඤස්ස පටිස්සුත්වා යෙන සෙතබ්‍යකා බ්‍රාහ්මණගහපතිකා තෙනුපසඞ්කමි, උපසඞ්කමිත්වා සෙතබ්‍යකෙ බ්‍රාහ්මණගහපතිකෙ එතදවොච: පායාසි භො රාජඤ්ඤො එවමාහ: ආගමෙන්තු කිර භවන්තො, පායාසි පි රාජඤ්ඤො සමණං කුමාරකස්සපං දස්සනාය උපසඞ්කමිස්සතී’’ති.

3. එ කල්හි වනාහි සේතව්‍යා නුවර වැසි බමුණෝ ද ගැහැවියෝ ද සේතව්‍යායෙන් නික්මැ බොහෝ බොහෝ වැ රැස් වූවාහු, එකි එකී පැත්තෙහි මුළු මුළු වැ නුවරින් පිටත්හි දී මහ මුළුවෙක් වැ එකතු වූවාහු, උතුරු දිගට මුහුණ ලා සිංසපාවනය දෙසට යන්නාහු වෙත්. එ සමයෙහි වූකලී පායාසි රාජන්‍ය තෙමෙ සිය පහයෙහි උඩු මහල් තලයෙහි දවල යහනට පැමිණියේ වෙයි. හේ (කවුළියෙන් බලනුයේ) සේතව්‍යායෙන් නික් මැ බොහෝ බොහෝ වී රැස් වැ, එකි එකී පස්හි මුළු මුළු වැ නුවරින් පිටතැ දී මහ මුළුවෙක් වැ එකතු වැ, උතුරු දෙසට මුහුණු ලා සිංසපාවනය දෙසට යන සේතව්‍යාවාසී බමුණන් ද ගැහැවියන් ද දුටුයේ ම ය. දැක ක්ෂත්තෘහු බණවා, 'භවත් ක්ෂත්තෘව, සේතව්‍යාවාසී බමුණෝත් ගැහැවියෝත් සේතව්‍යායෙන් නික් මැ, බොහෝ බොහෝ වැ රැස් වැ එකි එකී පසැ මුළු මුළු වැ නුවරින් පිටත්හි දී මහ මුළුවෙක වැ එකතු වැ, උතුරු දිගට මුහුණු ලා සිංසපාවනය දෙසට කවර හෙයින් යෙත් ද?'' යි විචාළේ ය.

''භවත, කාරණයෙක් ඇත. මහණ ගොයුමන් වහන්සේ ගේ සවු වූ කුමර කසුප් වහන්දෑ මහණුන් පන්සියක් පමණ වූ මහත් මහණ මුළුවක් කැටුවු වැ කොසොල් රටැ සැරි සරනුවෝ කොසොල් රටියන් ගේ සේතව්‍යා නම් නුවරට වැඩියාහු, සේතව්‍යාවට උතුරු දිගැ නුවරට නොදුරු තැනැ සිංසපා වනයෙහි වැඩ වෙසෙති. 'ඔහු පණ්ඩිත හ, ව්‍යක්ත හ, ප්‍රඥාවත් හ බහුශ්‍රැත හ, චිත්‍රකථී හ, කල්‍යාණප්‍රතිභාන ඇතියාහු, නුවණින් වැඩී සිටියෝ ද රහත් කෙනෙක් ද වෙති' යි ඒ භවත් කුමර කසුප් වහන්දෑ පිළිබඳ වැ උතුම් වූ කීර්ති ඝෝෂයෙක් ඉතා උස් වැ නැංගේ වෙයි. ඔහු ඒ භවත් කුමරකසුප් වහන්දෑ දක්නට එහි යෙත්'' යැ යි ක්ෂත්තෘ කී ය.

''එසේ වී නම් භවත් ක්ෂත්තෘව, සේතව්‍යාවාසී ඒ බමුණන් ද ගැහැවියන් ද කරා එළැඹෙව. එළැඹැ ඔවුනට, ''භවත්හු ඉවසත් වා (මා එන තුරු බලත් වා), කුමර කසුප් මහණ සේතව්‍යාවාසී වූ අඥාන අව්‍යක්ත බමුණනට ද ගැහැවියනට ද ''මෙසේ මෙසේ පර ලොවෙක් ඇත, සැව පර ලොවැ උපදනා සත්තු ඇත, සුකෘත දුෂ්කෘත කර්මයනට ඵල විපාක ඇතැ' යි ගිවිස්නට පෙරාතුව ම පායාසි රාජන්‍ය ද කුමරකසුප් මහණහු දක්නට එළැඹෙන්නේ යැ' යි මෙසේ කියව, භවත් ක්ෂත්තෘව, පර ලොවෙක් නැත, උපපාදුක (මෙයින් සැව පර ලොවැ උපදනා) සත්හු නැත. සුකෘත දුෂ්කෘත කර්මයනට ඵල විපාක නැතැ'' යි පායාසි රාජන්‍ය කී ය. 'එසේ යැ පින්වතැ' යි ම ඒ ක්ෂත්තෘ තෙමෙ පායාසි රාජන්‍යයාට පිළිවදන් දී, සේතව්‍යාවාසී ඒ බමුණන් ද ගැහැවියන් ද කරා එළැඹියේ ය. එළැඹැ ඔවුන් බණවා, ''භවත්හු මඳක් ඉවසත්වා, පායාසි රාජන්‍ය ද කුමර කසුප් මහණහු දකින්නට එළැඹෙන්නේ යැ'' යි සැළ කෙළේ ය.

4. අථ ඛො පායාසි රාජඤ්ඤො සෙතබ්‍යකෙහි බ්‍රාහ්මණගහපතිකෙහි පරිවුතො යෙන සිංසපාවනං යෙන ආයස්මා කුමාරකස්සපො තෙනුපසඞ්කමි, උපසඞ්කමිත්වා ආයස්මතා කුමාරකස්සපෙන සද්ධිං සම්මොදි, සම්මොදනීයං කථං සාරාණීයං වීතිසාරෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. සෙතබ්‍යකාපි ඛො බ්‍රාහ්මණගහපතිකා අප්පෙකච්චෙ ආයස්මන්තං කුමාරකස්සපං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදිංසු, අප්පෙකච්චෙ ආයස්මතා කුමාරකස්සපෙන සද්ධිං සම්මොදිංසු, සම්මොදනීයං කථං සාරාණීයං වීතිසාරෙත්වා එකමන්තං නිසීදිංසු, අප්පෙකච්චෙ යෙනායස්මා කුමාරකස්සපො තෙනඤ්ජලිං පනාමෙත්වා එකමන්තං නිසීදිංසු, අප්පෙකච්චෙ නාමගොත්තං සාවෙත්වා එකමන්තං නිසීදිංසු, අප්පෙකච්චෙ තුණ්හීභූතා එකමන්තං නිසීදිංසු.

5. එකමන්තං නිසින්නො ඛො පායාසි රාජඤ්ඤො ආයස්මන්තං කුමාරකස්සපං එතදවොච: ''අහං හි භො කස්සප එවංවාදී එවංදිට්ඨී 'ඉති පි නත්ථි පරො ලොකො, නත්ථි සත්තා ඔපපාතිකා, නත්ථි සුකට–දුක්කටානං කම්මානං ඵලං විපාකො''ති.

''නාහං රාජඤ්ඤ එවංවාදිං එවංදිට්ඨිං අද්දසං වා අස්සොසිං වා. කථං හි නාම එවං වදෙය්‍ය: 'ඉතිපි නත්ථි පරො ලොකො, නත්ථි සත්තා ඔපපාතිකා, නත්ථි සුකටදුක්කටානං කම්මානං ඵලං විපාකො'ති. තෙන හි රාජඤ්ඤ තඤ්ඤෙවෙත්ථ පටිපුච්ඡිස්සාමි, යථා තෙ ඛමෙය්‍ය තථා නං බ්‍යාකරෙය්‍යාසි. තං කිම්මඤ්ඤසි රාජඤ්ඤ ඉමෙ චන්දිමසූරියා ඉමස්මිං වා ලොකෙ පරස්මිං වා, දෙවා වා තෙ මනුස්සා වා ති?'

''ඉමෙ භො කස්සප චන්දිමසුරියා පරස්මිං ලොකෙ න ඉමස්මිං, දෙවා තෙ න මනුස්සා''ති.

''ඉමිනා පි ඛො තෙ රාජඤ්ඤ පරියායෙන එවං හොතු: ඉතිපි අත්ථි පරො ලොකො, අත්ථි සත්තා ඔපපාතිකා, අත්ථි සුකටදුක්කටානං කම්මානං ඵලං විපාකො'ති.

''කිඤ්චාපි භවං කස්සපො එවමාහ, අථ ඛො එවං මෙ එත්ථ හොති: ඉතිපි නත්ථි පරො ලොකො, නත්ථි සත්තා ඔපපාතිකා, නත්ථි සුකට–දුක්කටානං කම්මානං ඵලං විපාකො''ති.

4. ඉක්බිති පායාසි රාජන්‍ය තෙම සේතව්‍යාවාසී බමුණන් ද ගැහැවියන් ද විසින් පිරිවැරුණේ, සිංසපාවනයට, කුමරකසුප් මහතෙරුන් වැඩ ඉන්න තැනට පැමිණියේ ය. පැමිණ, කුමරකසුප් මහ තෙරුන් හා සතුටු විය, සතුටට කරුණු වූ සිතැ රඳැවියැ යුතු වූ කථා නිමවා එක් පසෙක හිඳගත්තේ ය. සේතව්‍යාවාසී බමුණෝත් ගැහැවියෝත් කෙනෙක් කුමරකසුප් තෙරුන් ආදරයෙන් වැඳ එක් පසෙක හිඳ ගත්හ, ඇතැම් කෙනෙක් කුමරකසුප් මහ තෙරුන් හා සතුටු වූහ. සතුටට කරුණු වූ සිතැ රඳැවිය යුතු වූ කථා කොට නිමවා එක් පසෙක හිඳ ගත්හ. එක්තරා කෙනෙක් කුමරකසුප් මහ තෙරුන් දසාවට දෙහොත් නමා වැඳ එක් පසෙක හිඳ ගත්හ, තව ද කෙනෙක් තමන් නම් ගොත් අස්වා එක් පසෙක හිඳ ගත්හ, සමහර දෙනෙක් නිහඬ වැ එක් පසෙක හිඳගත්හ.

5. එක් පසෙක හුන් පායාසි රාජන්‍ය තෙම කුමරකසුප් මහතෙරුන් බණවා, ''භවත් කාශ්‍යපයන් වහන්ස, මම වනාහි 'මෙසේත් මෙසේත් පර ලොවෙක් නැත, උපපාදුක (මෙයින් සැව පර ලොවැ උපදනා) සත්හු නැත, කුශලාකුශල කර්මයන් ගේ ඵල විපාක නැතැ' යි මෙසේ වූ වාද ඇතියෙම් මෙසේ වූ දෘෂ්ටි ඇතියෙම් වෙමි'' යි කී ය.

කුමරකසුප් — ''රාජන්‍යයෙනි, මෙබඳු වාද ඇති, මෙබඳු දෘෂ්ටි ඇති එකකු නො ම දිටිමි, නො ද ඇසීමි. 'මෙසේත් මෙසේත් පර ලොවෙක් නැතැ යි උපපාදුක සත්තු නැතැ යි කුශලාකුශල කර්මයන් ගේ ඵල විපාක නැතැ' යි කවර කරුණෙකින් මෙසේ කියවු ද? එසේ නම් රාජන්‍යයෙනි, මෙහි ඔබ ම පිළිවිසිමි. යම් සේ ඔබට රිසියෙනේ ද, එසේ එය විසඳන්න. රාජන්‍යයෙනි, ඒ කිමැ යි සිතවු ද? මේ සඳ දෙව් පුත් ද හිරු දෙව් පුත් ද යන දෙදෙනා මෙ ලොව්හි වෙත් ද? නැත හොත් පරලොව්හි වෙත් ද? ඔහු දෙවියෝ ද? නැත හොත් මිනිස්සු ද?''

පායාසි — ''කාශ්‍යපයන් වහන්ස, මේ සඳ දෙව්පුත් හිරු දෙව්පුත්[1] දෙදෙන පරලොව්හි වෙත්. මෙ මිනිස් ලොව්හි නො වෙත්. ඔහු දෙවියෝ ය. මිනිස්සු නො වෙත්.''

කුමාරකසුප් — ''රාජන්‍යයෙනි, මෙ කරුණිනුත් 'මෙසේත් මෙසේත් පර ලොවෙක් ඇත, උපපාදුක සත්වයෝ ඇත, කුශලාකුශල කර්මයන් ගේ ඵල විපාක ඇතැ' යි ඔබට මෙබඳු සිතෙක් වේ වා.''

පායාසි — ''භවත් කාශ්‍යපයන් වහන්සේ මෙසේ වදරතත් මට මෙහි, මෙසේ මෙසේත් පර ලොවෙක් නැත, උපපාදුක සත්වයෝ නැත, කුශලා කුශල කර්මයන් ගේ ඵල විපාක නැතැ' යි මෙබඳු සිතෙක් වෙයි.''

1. සඳමඬලට අධිගෘහිත දෙව්පුත් සඳ දෙව්පුත් නමි. හිරුමඬලට අධිගෘහිත දෙව්පුත් හිරු දෙව්පුත් නමි. ඔහු මෙ මිනිස් ලොවෙහි නොවෙති. දෙව් ලොවට අයත් වෙති.

6. අත්ථි පන රාජඤ්ඤ පරියායො යෙන තෙ පරියායෙන එවං හොති: 'ඉතිපි නත්ථි පරො ලොකො, නත්ථි සත්තා ඔපපාතිකා නත්ථි සුකටදුක්කටානං කම්මානං ඵලං විපාකො'ති?

"අත්ථි භො කස්සප පරියායො යෙන මෙ පරියායෙන එවං හොති: 'ඉතිපි නත්ථි පරො ලොකො, නත්ථි සත්තා ඔපපාතිකා, නත්ථි සුකටදුක්කටානං කම්මානං ඵලං විපාකො'ති.

"යථා කථං විය රාජඤ්ඤ?"ති.

"ඉධ මෙ භො කස්සප මිත්තාමච්චා ඤාතිසාලොහිතා පාණාතිපාතී අදින්නාදායී කාමෙසු මිච්ඡාචාරී මුසාවාදී පිසුනවාචා ඵරුසවාචා සම්ඵප්පලාපී අභිජ්ඣාලූ බ්‍යාපන්නචිත්තා මිච්ඡාදිට්ඨී. තෙ අපරෙන සමයෙන ආබාධිකා හොන්ති දුක්ඛිතා බාළ්හගිලානා. යදාහං ජානාමි න දානි මෙ ඉමම්හා ආබාධා වුට්ඨහිස්සන්තීති ත්‍යාහං උපසඞ්කමිත්වා එවං වදාමි: සන්ති ඛො භො එකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා එවංවාදිනො එවංදිට්ඨිනො යෙ තෙ පාණාතිපාතී අදින්නාදායී කාමෙසු මිච්ඡාචාරී මුසාවාදී පිසුනවාචා ඵරුසවාචා සම්ඵප්පලාපී අභිජ්ඣාලූ බ්‍යාපන්නචිත්තා මිච්ඡාදිට්ඨී. තෙ කායස්ස භෙදා පරම්මරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපජ්ජිස්සන්තීති. භවන්තො ඛො පන පාණාතිපාතී අදින්නාදායී කාමෙසු මිච්ඡාචාරී මුසාවාදී පිසුණවාචා ඵරුසවාචා සම්ඵප්පලාපී අභිජ්ඣාලූ බ්‍යාපන්නචිත්තා මිච්ඡාදිට්ඨී. සචෙ තෙසං භවතං සමණබ්‍රාහ්මණානං සච්චං වචනං, භවන්තො කායස්ස භෙදා පරම්මරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපජ්ජිස්සන්ති. සචෙ භො කායස්ස භෙදා පරම්මරණා අපායං දුග්ගතිං නිරයං උපපජ්ජෙය්‍යාථ, යෙන මෙ ආගන්ත්වා ආරොචෙය්‍යාථ: 'ඉති පි අත්ථි පරො ලොකො, අත්ථි සත්තා ඔපපාතිකා, අත්ථි සුකටදුක්කටානං කම්මානං ඵලං විපාකො'ති. භවන්තො ඛො පන මෙ සද්ධායිකා පච්චයිකා යං භවන්තෙහි දිට්ඨං, යථා සාමං දිට්ඨං එවමෙතං භවිස්සතී' ති. තෙ මෙ 'සාධූ'ති පටිස්සුත්වා නෙව ආගන්ත්වා ආරොචෙන්ති, න පන දූතං පහිණන්ති. අයම්පි ඛො භො කස්සප පරියායො යෙන මෙ පරියායෙන එවං හොති: 'ඉතිපි නත්ථි පරො ලොකො, නත්ථි සත්තා ඔපපාතිකා, නත්ථි සුකටදුක්කටානං කම්මානං ඵලං විපාකො'ති."

6. කුමරකසුප් – ''රාජන්‍යයෙනි, 'මෙසේත් මෙසේත් පර ලොවෙක් නැත, උපපාදුක සත්වයෝ නැත, කුශලාකුශල කර්මයන් ගේ ඵල විපාක නැතැ' යි යම් කරුණෙකින් ඔබට මෙසේ සිතෙක් වේ නම්, එසේ වූ කරුණෙක් ඇත් ද?''

පායාසි – ''භවත් කාශ්‍යපයන් වහන්ස, මෙසේත් මෙසේත් පර ලොවෙක් නැත, උපපාදුක සත්වයෝ නැත, කුශලාකුශල කර්මයන් ගේ ඵල විපාක නැතැ'' යි යම් කරුණෙකින් මට මෙසේ සිතෙක් වේ නම්, ඒ කරුණෙක් ඇත.

කුමරකසුප් – ''ඒ කෙබඳු ද, රාජන්‍යයෙනි.?''

පායාසි – ''භවත් කාශ්‍යපයන් වහන්ස, මෙහි මගේ මිත්‍රාමාත්‍යයෝ ද සහලේ නෑයෝ ද පණිවා කරන්නෝ, අයිනාදන් කරන්නෝ, කාමයන්හි වැරැදැ හැසිරෙන්නෝ, මුසවා කියන්නෝ, පෙහෙසුන් තෙපලන්නෝ, පරොස් බස් බණන්නෝ, ප්‍රලාප දෙඩන්නෝ, මෙරමා සතු දෑයට ලෝභ බහුල කොටැත්තෝ, ක්‍රෝධයෙන් නපුරු වූ සිතැත්තෝ, මිසදිටු ගත්තෝ වූහ. ඔහු මැත කලැ ආබාධ ඇත්තාහු, දුකට පැමිණියාහු, දැඩි ගිලන් වූවාහු වෙත්. 'මොහු මේ ආබාධයෙන් නො මැ නැඟී සිටුනාහ' යි යම් විටෙක දුන ගනම් ද, එ විටැ ඔවුන් කරා එළැඹ, 'භවත්නි, යම් කෙනෙක් පණිවා කරන සුලු ද, අයිනාදන් කරන සුලු ද, කාමයන්හි වැරැදැ හැසිරෙන සුලු ද, මුසවා කියන සුලු ද, පෙහෙසුන් තෙපලන සුලු ද, පරොස් බස් බණන සුලු ද, ප්‍රලාප දෙඩන සුලු ද, මෙරමා සතු දෑයට ලෝභ කරන සුලු ද, ක්‍රෝධයෙන් නපුරු වූ සිතැත්තෝ ද, මිසදිටු ගත්තෝ ද, ඔහු කාබුන් මරණින් මතු සැපයෙන් පහ වූ දුකට ස්ථාන වූ, විවස ව පතිත වන තැන වූ නිරයට (එහි ඉපැදීම් විසින්) පැමිණෙන්නාහ' යි මෙබඳු වාද ඇති, මෙබඳු දෘෂ්ටි ඇති ඇතැම් මහණ බමුණු කෙනෙක් ඇත. භවත්හු වනාහි පණිවා කරන සුලු ද, අයිනාදන් කරන සුලු ද, කාමයන්හි වැරැදූ හැසිරෙන සුලු ද, බොරු කියන සුලු ද, පෙහෙසුන් බස් තෙපලන සුලු ද, පරොස් බස් බණන සුලු ද, හිස් බස් දෙඩන සුලු ද, මෙරමා සතු දෑය කෙරෙහි දැඩි ලෝභ උපදවන සුලු ද, ක්‍රෝධයෙන් නපුරු වූ සිත් ඇත්තෝ ද මිසදිටු ගත්තෝ ද වෙත්. ඉදින් ඒ භවත් මහණ බමුණන් ගේ වචනය සත්‍ය වී නම්, භවත්හු කාබුන් මරණින් මතු සැපයෙන් පහ වූ, දුකට තැන් වූ, විවස වැ වැටෙන තැන වූ නිරයට පැමිණියාහු නම්, යම් හෙයකින් තෙපි අවුත් 'මෙසේ මෙසේත් පරලොව ඇත, උපපාදුක සත්වයෝ ඇත, කුශලා කුශල කර්මයන් ගේ ඵල විපාක ඇතැ' යි කියන්නාහු නම් මැනැවි. භවත්හු වූ කලී මට ඇදැහියැ යුතු වචන ඇත්තෝ විශ්වාස කටයුතු වචන ඇත්තෝ වෙති. භවතුන් විසින් යමක් දක්නා ලද ද, එය මා විසින් ම දක්නා ලද්දෙක් යම් බඳු ද එබඳු ම වන්නේ යැ'' යි මෙසේ කියමි. ඔහු මට 'මැනැවැ' යි පිළිවදන් දී කලුරිය කළාහු, පෙරළා අවුත් නො මැ දන්වත්, දූතයකු ද නො එවත්. භවත් කාශ්‍යපයන් වහන්ස, යම් කරුණෙකින් මට 'මෙසේ මෙසේත් පර ලොවෙක් නැත, උපපාදුක සත්හු නැත, කුශලාකුශල කර්මයන් ගේ ඵල විපාක නැතැ'' යි මෙබඳු සිතෙක් වේ ද, එයට මෙ ද එක් කරුණෙකි.''

"තෙන හි රාජඤ්ඤ තඤ්ඤෙවෙත්ථ පටිපුච්ඡිස්සාමි, යථා තෙ ඛමෙය්‍ය, තථා නං බ්‍යාකරෙය්‍යාසි. තං කිම්මඤ්ඤසි රාජඤ්ඤ? ඉධ තෙ පුරිසා චොරං ආගුචාරිං ගහෙත්වා දස්සෙය්‍යුං 'අයං තෙ භන්තෙ චොරො ආගුචාරී, ඉමස්ස යං ඉච්ඡසි, තං දණ්ඩං පණෙහී'ති, තෙ ත්වං එවං වදෙය්‍යාසි 'තෙන හි භො ඉමං පුරිසං දළ්හාය රජ්ජුයා පච්ඡාබාහං ගාළ්හබන්ධනං බන්ධිත්වා ඛුරමුණ්ඩං කාරෙත්වා[1] ඛරස්සරෙන පණවෙන රථියාය රථියං සිඞ්ඝාටකෙන සිඞ්ඝාටකං පරිනෙත්වා දක්ඛිණෙන ද්වාරෙන නික්ඛාමෙත්වා දක්ඛිණතො නගරස්ස ආඝාතනෙ[2] සීසං ඡින්දථා'ති. තෙ 'සාධූ'ති පටිස්සුත්වා තං පුරිසං දළ්හාය රජ්ජුයා පච්ඡාබාහං ගාළ්හබන්ධනං බන්ධිත්වා ඛුරමුණ්ඩං කාරෙත්වා ඛරස්සරෙන පණවෙන රථියාය රථියං සිඞ්ඝාටකෙන සිඞ්ඝාටකං පරිනෙත්වා දක්ඛිණෙන ද්වාරෙන නික්ඛාමෙත්වා දක්ඛිණතො නගරස්ස ආඝාතනෙ[3] නිසීදාපෙය්‍යුං. ලභෙය්‍ය නු ඛො සො චොරො චොරඝාතෙසු 'ආගමෙන්තු තාව භවන්තො චොරඝාතා අමුකස්මිං මෙ ගාමෙ වා නිගමෙ වා මිත්තාමච්චා ඤාතිසාලොහිතා, යාවාහං තෙසං උද්දෙසෙත්වා ආගච්ඡාමී'ති? උදාහු විප්පලපන්තස්සෙව චොරඝාතා සීසං ඡින්දෙය්‍යුන්ති?"

"න හි සො භො කස්සප චොරො ලභෙය්‍ය චොරඝාතෙසු: ආගමෙන්තු තාව භවන්තො චොරඝාතා අමුකස්මිං ගාමෙ වා නිගමෙ වා මිත්තාමච්චා ඤාතිසාලොහිතා, යාවාහං තෙසං උද්දෙසෙත්වා ආගච්ඡාමී'ති. අථ ඛො නං විප්පලපන්තස්සෙව චොරඝාතා සීසං ඡින්දෙය්‍යුන්ති.

"සො හි නාම රාජඤ්ඤ චොරො මනුස්සො මනුස්සභූතෙසු චොරඝාතෙසු න ලභිස්සති: ආගමෙන්තු තාව භොන්තො චොරඝාතා අමුකස්මිං මෙ ගාමෙ වා නිගමෙ වා මිත්තාමච්චා ඤාතිසාලොහිතා, යාවාහං තෙසං උද්දෙසෙත්වා ආගච්ඡාමී'ති. කිං පන තෙ මිත්තාමච්චා ඤාතිසාලොහිතා පාණාතිපාතී අදින්නාදායී කාමෙසු මිච්ඡාචාරී මුසාවාදී පිසුනාවාචා ඵරුසවාචා සම්ඵප්පලාපී අභිජ්ඣාලූ බ්‍යාපන්නචිත්තා මිච්ඡාදිට්ඨී, තෙ කායස්ස භෙදා පරම්මරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපන්නා ලභිස්සන්ති නිරයපාලෙසු: "ආගමෙන්තු තාව භවන්තො නිරයපාලා යාව මයං පායාසිස්ස රාජඤ්ඤස්ස ගන්ත්වා ආරොචෙම ඉතිපි අත්ථි පරො ලොකො, අත්ථි සත්තා ඔපපාතිකා, අත්ථි සුකටදුක්කටානං කම්මානං ඵලං විපාකො?"ති ඉමිනා පි ඛො තෙ රාජඤ්ඤ පරියායෙන එවං හොතු: ඉතිපි අත්ථි පරො ලොකො, අත්ථි සත්තා ඔපපාතිකා, අත්ථි සුකටදුක්කටානං කම්මානං ඵලං විපාකො ති.

1. කරිත්වා PTS
2. අඝාටනෙ මජ්ඣං
3. උද්දස්සත්වා PTS උද්දිසිත්වා (සී.මු.)

කුමරකසුප් — රාජන්‍යයෙනි, එසේ වී නම්, මෙහි ඔබ ම පිළිවිසින්නෙමි. යම් සේ ඔබට රිසියෙන්නේ ද, එසේ එය විසඳන්න. රාජන්‍යයෙනි, එය කිමැ යි සිත වූ ද? මෙහි ඔබේ පුරුෂයෝ වරද කරන සුලු සොරකු අල්ලා ගෙන, 'ස්වාමීනි, මේ ඔබ අණ නො තකා වරද කරන සුලු සොරෙකැ. මොහුට යමක් කරනු රිස්සහු ද ඒ දඬුවම පමුණුවනු මැනැවැ' යි කියා ඔබට දක්වන්නාහු නම්, ඔබ ඔවුනට 'භවත්නි, එසේ වී නම්, මේ පුරුෂයා දළ රැහැණින් පිටිතල හයා දැඩි බැම්මෙන් බැඳ කරයෙන් හිස මුඩු කරවා, රළු හඬ ඇති වද බෙර වැයුමෙන් යුක්ත කොට වීදියෙන් වීදියට ද, සිවුමං හන්දියෙන් සිවුමං හන්දියට ද ගෙන ගොස් දකුණු දෙරින් නික්මවා නුවරට දකුණු දිගැ වධ්‍යභූමියෙහි දී හිස සිඳිවූ' යැ යි මෙසේ කියන්නාහු ය. ඔහු 'මැනැවැ' යි ගිවිසැ ඒ පුරුෂයා දැඩි රැහැණින් පිටිතල හයා දැඩි බැම්මෙන් බැඳ කරයෙන් හිස මුඩු කරවා රළු හඬ ඇති වද බෙර වැයුමෙන් යුක්ත කොට වීදියෙන් වීදියට ද, සිවුමං හන්දියෙන් සිවුමං හන්දියට ද ගෙන ගොස්, දකුණු දෙරින් නික්මවා නුවරට දකුණු දිගැ වධ්‍යස්ථානයෙහි හිඳුවන්නාහ. ඒ සොර තෙම 'භවත් චෝරඝාතකයිනි, අසෝ ගමෙහි හෝ නියම් ගමෙහි හෝ මගේ මිත්‍රාමාත්‍යයෝ සහලේ නෑයෝ වෙත්. ඔවුනට මාත් මා සූරකි කොට තුබූ බඩුත් දක්වා පිළිගන්වා යම්තාක් කලෙකින් එන්නෙම් ද ඒ තාක් මොහොතක් බලත් වා' යි කියන්නේ වී නම්, ඒ සොර තෙම චෝරඝාතකයන් කෙරෙහි (චෝරඝාතකයන් ගෙන්) අවසරයක් ලැබිය හැකි වන්නේ ද? නො හොත් චෝරඝාතකයෝ ඔහු හඬද්දී ම හිස සිඳින්නාහු ද?

පායාසි — "භවත් කාශ්‍යපයන් වහන්ස. 'භවත් චෝරඝාතකයිනි, අසෝ ගමැ හෝ නියම්ගමැ හෝ මගේ මිත්‍රාමාත්‍යයෝ සහලේ නෑයෝ වෙත්. ඔවුනට මාත් මා සූරකි කොට තුබූ බඩුත් දක්වා පිළිගන්වා එනතුරු මොහොතක් බලත්වා' යි කියනනේ නුමුදු, ඒ සොර තෙම චෝරඝාතකයන් කෙරෙහි අවසරයක් නො ම ලබන්නේ ය. වැලි චෝරඝාතකයෝ ඔහු වැලැපෙද්දී ම ඔහු හිස සිඳුනාහු ය."

කුමරකසප් — "රාජන්‍යයෙනි, මිනිස් ම වූ ඒ සොර තෙම මිනිස් වූ චෝරඝාතකයන් වෙතැ 'භවත් චෝරඝාතකයිනි, . . . මා එනතුරු බලත්ව යි කියන්නේ ද අවසරයක් නො මැ ලබන්නේ ය. එසේ කලැ ඔබේ පණිවා කරන සුලු අයිනාදන් කරන සුලු, කාමයන්හි වැරැදැ හැසිරෙන සුලු, බොරු කියන සුලු, පෙහෙසුන් බස් තෙපලන සුලු, පරොස් බණන සුලු, හිස් බස් දොඩන සුලු මෙරමා සතු දැයට දැඩි ලෝභ කරන සුලු, ක්‍රෝධයෙන් නපුර වූ සිතැති, මිසදිටු වත් ඒ මිත්‍රාමාත්‍යයෝ ද සහලේ නෑයෝ ද, කාබුන් මරණින් මතු සැපයෙන් පහ වූ දුකට ස්ථාන වූ විවසවැ වැටෙන තැන වූ නිරයට පැමිණියාහු, 'භවත් නිරාපල්ලනි, අප පායාසි රාජන්‍යයන් කරා ගොස් 'මේ මේ කරුණිනුත් පර ලොව ඇත, මේ මේ කරුණිනුත් උපපාදුක සත්වයෝ ඇත, මේ මේ කරුණිනුත් කුශලාකුශල කර්මයන් ගේ ඵල විපාක ඇතැ'යි කියා එන තෙක් බලත්වා'' යි කියා නිරාපල්ලන් වෙත්හි (මෙහි එනනට) අවසරයක් ලැබියැ හැකි වන්නාහු ද? රාජන්‍යයෙනි. මේ කාරණයෙනුත් 'මෙසේ මෙසේත් පරලොව ඇත. උපපාදුක සත්වයෝ ඇත. කුශලාකුශල කර්මයන් ගේ ඵල විපාක ඇතැ' යි සිතෙක් ඔබට වේ වා."

"කිඤ්චාපි භවං කස්සපො එවමාහ, අථ ඛො එවං මෙ එත්ථ හොති: ඉතිපි නත්ථි පරො ලොකො නත්ථි සත්තා ඔපපාතිකා නත්ථි සුකටදුක්කටානං කම්මානං ඵලං විපාකො'ති".

7. "අත්ථි පන රාජඤ්ඤ පරියායො යෙන තෙ පරියායෙන එවං හොති: ඉතිපි නත්ථි පරො ලොකො, නත්ථි සත්තා ඔපපාතිකා, නත්ථි සුකටදුක්කටානං කම්මානං ඵලං විපාකොති?"

"අත්ථි භො කස්සප පරියායො යෙන මෙ පරියායෙන එවං හොති: ඉතිපි නත්ථි පරො ලොකො, නත්ථි සත්තා ඔපපාතිකා, නත්ථි සුකටදුක්කටානං කම්මානං ඵලං විපාකොති".

"යථා කථං විය රාජඤ්ඤ?"ති.

"ඉධ මෙ භො කස්සප මිත්තාමච්චා ඤාතිසාලොහිතා පාණාතිපාතා පටිවිරතා අදින්නාදානා පටිවිරතා කාමෙසු මිච්ඡාචාරා පටිවිරතා මුසාවාදා පටිවිරතා පිසුනාය වාචාය පටිවිරතා ඵරුසාය වාචාය පටිවිරතා සම්ඵප්පලාපා පටිවිරතා අනභිජ්ඣාලූ අබ්‍යාපන්නචිත්තා සම්මාදිට්ඨී. තෙ අපරෙන සමයෙන ආබාධිකා හොන්ති දුක්ඛිතා බාළ්හගිලානා යදාහ ජානාමි "න[1] දානි මෙ ඉමම්හා ආබාධා වුට්ඨහිස්සන්තී'ති. ත්‍යාහං උපසඞ්කමිත්වා එවං වදාමි: සන්ති ඛො භො එකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා එවංවාදිනො එවංදිට්ඨිනො "යෙ තෙ පාණාතිපාතා පටිවිරතා අදින්නාදානා පටිවිරතා කාමෙසු මිච්ඡාචාරා පටිවිරතා මුසාවාදා පටිවිරතා පිසුනාය වාචාය පටිවිරතා ඵරුසාය වාචාය පටිවිරතා සම්ඵප්පලාපා පටිවිරතා අනභිජ්ඣාලූ අබ්‍යාපන්නචිත්තා සම්මාදිට්ඨී, තෙ කායස්ස භෙදා පරම්මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජන්තී'ති. භවන්තො ඛො පාණාතිපාතා පටිවිරතා අදින්නාදානා පටිවිරතා කාමෙසු මිච්ඡාචාරා පටිවිරතා මුසාවාදා පටිවිරතා පිසුනාය වාචාය පටිවිරතා ඵරුසාය වාචාය පටිවිරතා සම්ඵප්පලාපා පටිවිරතා අනභිජ්ඣාලූ අබ්‍යාපන්නචිත්තා සම්මාදිට්ඨී. සචෙ තෙසං භවතං සමණබ්‍රාහ්මණානං සච්චං වචනං, භවන්තො කායස්ස භෙදා පරම්මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජිස්සන්ති. සචෙ භො කායස්ස භෙදා පරම්මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජෙය්‍යාථ, යෙන මෙ ආගන්ත්වා ආරොචෙය්‍යාථ: 'ඉතිපි අත්ථි පරො ලොකො, අත්ථි සත්තා ඔපපාතිකා, අත්ථි සුකටදුක්කටානං කම්මානං ඵලං විපාකො'ති. භවන්තො ඛො පන මෙ සද්ධායිකා පච්චයිකා, යං භවන්තෙහි දිට්ඨං, යථා සාමං දිට්ඨං එවමෙතං භවිස්සතී'ති. තෙ මෙ 'සාධූ'ති පටිස්සුත්වා නෙව ආගන්ත්වා ආරොචෙන්ති න පන දූතං පහිණන්ති. අයම්පි ඛො භො කස්සප පරියායො යෙන මෙ පරියායෙන එවං හොති: ඉතිපි නත්ථි පරො ලොකො, නත්ථි සත්තා ඔපපාතිකා නත්ථි සුකටදුක්කටානං කම්මානං ඵලං විපාකො'ති".

---

1. සසිකො, PTS
2. කායෙ (කෙසුචි)

පායාසි — ''භවත් කාශ්‍යපයන් වහන්සේ මෙසේ වදරතත්, මෙහි මට 'මෙසේ මෙසේත් පර ලොවෙක් නැත, උපපාදුක සත්වයෝ නැත. කුශලාකුශල කර්මයන්ගේ ඵල විපාක නැතැ' යි ම මෙසේ සිතෙක් වෙයි.''

7. කුමරකසුප් — ''රාජන්‍යයෙනි, මෙසේ මෙසේත පර ලොවෙක් නැතැ යි, උපපාදුක සත්වයෝ නැතැ යි, කුශලාකුශල කර්මයන් ගේ ඵල විපාක නැතැ යි යම් කරුණෙකින් ඔබට මෙසේ සිතෙක් වේ නම්, එසේ වූ (තව ද) කරුණෙක් ඇද්ද?''

පායාසි — ''භවත් කාශ්‍යපයන් වහන්ස, යම් කරුණෙකින් මට 'මෙ කරුණිනුත් පර ලොවෙක් නැතැ' යි උපපාදුක සත්වයෝ නැතැ' යි, කුශලාකුශල කර්මයන් ගේ ඵල විපාක නැතැ' යි මෙසේ සිතෙක් වේ නම්, ඒ කරුණු ඇත.''

කුමාර කසුප් — ''ඒ කෙසේ ද රාජන්‍යයෙනි?''

පායාසි — ''භවත් කාශ්‍යපයෙනි, මෙහි මගේ මිත්‍රාමාත්‍ය කෙනෙක් සහලේ නෑ කෙනෙක් පණිවැයෙන වැළැක්කෝ, අයිනාදනින් වැළැක්කෝ කාමයන්හි වැරැදැ හැසිරීමෙන් වැළැක්කෝ, මුසවායෙන් වැළැක්කෝ පෙහෙසුන් තෙප්ලෙන් වැළැක්කෝ, පරොස් බසින් වැළැක්කෝ, හිස් තෙප්ලෙන් වැළැක්කෝ, මෙරමා අයත් දෑයට ගිජු නොවූවෝ, මෙරමා කෙරෙහි නපුරු සිත් නැත්තෝ, සම්දිටි ගත්තෝ වූහ. ඔහු මැත භාගයෙහි හටගත් ආබාධ ඇත්තාහු, දුකට පත්තාහු, දැඩි ගිලන් වූවාහු වෙත්. මොහු මේ ආබාධයෙන් නො නැගිටුනාහ යි යම් විටෙක දැන ගනිම් ද, එ කල්හි මම ඔවුන් කරා එළැඹ, 'භවත්නි, යම් කෙනෙක් පණිවායෙන් වැළැක්කාහු ද, අයිනාදනින් වැළැක්කාහු ද, කාමයන්හි වැරැදැ හැසිරීමෙන් වැළැකකාහු ද, මුසවායෙන් වැළැක්කාහු ද, පෙහෙසුන් බසින් වැළැක්කාහු ද, පරොස් බිණුමෙන් වැළැක්කාහු ද, හිස් බස් දෙඩුමෙන් වැළැක්කාහු ද, අභිධ්‍යාබහුල නො වෙත් ද, ව්‍යාපාදයෙන් නපුරු වූ සිත් නැත්තාහු වෙත් ද, සම්දිටි ගතුවාහු වෙත් ද, ඔහු කාබුන් මරණින් මතු මනා ගති ඇති සග ලොවට පැමිණෙත් යැ යිමෙසේ වූ වාද ඇති මෙසේ වූ දෘෂ්ටි ඇති, ඇතැම් මහණ බමුණු කෙනෙක් ඇත. භවත්හු වනාහි පණිවායෙන් වැළැක්කාහ, අයි නාදනින් වැළැක්කාහ, කාමයන්හි වැරැදැ හැසිරීමෙන් වැළැක්කාහ, මුසවායෙන් වැළැක්කාහ, පෙහෙසුන් බසින් වැළැක්කාහ, පරොස් බැණුමෙන් වැළැක්කාහ, හිස් බස් දෙඩුමෙන් වැළැක්කාහ, මෙරමා සතු දෑයට ගිජු නො වන්නාහ, ව්‍යාපාදයෙන් නපුරුවූ සිත් නැත්තාහ සම්දිටු හ. ඉදින් ඒ භවත් මහණ බමුණන් ගේ බස් සැබෑ වී නම්, භවත් කාබුන් මරණින් මතු මනා ගති ඇති සග ලොවට පැමිණෙන්නාහ භවත්නි, ඉදින් තෙපි කාබුන් මරණින් මතු මනා ගති ඇති සග ලොවට, පැමිණෙන්නහු නම්, එකරුණින් ආවුත් මට 'මෙසේත් පරලොව ඇත. උපපාදුක සත්හු ඇත, කුශලාකුශල කර්මයන් ගේ ඵල විපාක ඇතැ' යි දනවවු. භවත්හු වනාහි මා විසින් හැදෑහියැ යුතු වචන ඇත්තෝ විශ්වාස කටයුත්තෝ වහු. භවතුන් විසින් යමෙක් දක්නා ලද නම්, එය මා විසින් සියැසින් මැක්නා ලද්දක් සේ ම වන්නේ යැ යි කීමි. ඔහු මට 'මැනැවැ' යි ගිවිසැ (කලුරිය කළාහු) පෙරළා අවුත් නො ම දන්වත්, දූතයකුදු නො ම එවත්. භවත් කාශ්‍යපයන් වහනස, යම් කරුණෙකින් මට 'මෙසේත් පරලොවෙක් නැත, මෙසේත් උපපාදුක සත්හු නැත, මෙසේත් කුශලාකුශල කර්මයනට ඵල විපාක නැතැ යි මෙබඳු සිතෙක් වේ නම් මෙ ද ඒ එක් කරුණෙක.''

"තෙන හි රාජඤ්ඤ උපමං තෙ කරිස්සාමි. උපමායපි ඉධෙකච්චෙ විඤ්ඤූ පුරිසා භාසිතස්ස අත්ථං ආජානන්ති. සෙය්‍යථාපි රාජඤ්ඤ පුරිසො ගූථකූපෙ සසීසකං නිමුග්ගො අස්ස, අථ ත්වං පුරිසෙ ආණාපෙය්‍යාසි: 'තෙන හි භො තං පුරිසං තම්හා ගූථකූපා උද්ධරථා'ති තෙ 'සාධූ'ති පටිස්සුත්වා තං පුරිසං තම්හා ගූථකූපා උද්ධරෙය්‍යුං, තෙ ත්වං එවං වදෙය්‍යාසි: 'තෙන හි භො තස්ස පුරිසස්ස කායා වෙළුපෙසිකාහි ගූථං සුනිම්මජ්ජිතං නිම්මජ්ජථා''ති, තෙ 'සාධූ'ති පටිස්සුත්වා තස්ස පුරිසස්ස කායා වෙළුපෙසිකාහි ගූථං සුනිම්මජ්ජිතං නිම්මජ්ජෙය්‍යුං, තෙ ත්වං එවං වදෙය්‍යාසි: 'තෙන හි භො තස්ස පුරිසස්ස කායං පණ්ඩුමත්තිකාය තික්ඛත්තුං සුබ්බට්ටිතං උබ්බට්ටෙථා'ති. තෙ තස්ස පුරිසස්ස කායං පණ්ඩුමත්තිකාය තික්ඛත්තුං සුබ්බට්ටිතං උබ්බට්ටෙය්‍යුං, තෙ ත්වං එවං වදෙය්‍යාසි: 'තෙන හි භො තං පුරිසං තෙලෙන අබ්භඤ්ජිත්වා සුඛුමෙන චුණ්ණෙන තික්ඛත්තුං සුප්පධොතං කරොථා'ති, තෙ තං පුරිසං තෙලෙන අබ්භඤ්ජිත්වා සුඛුමෙන චුණ්ණෙන තික්ඛත්තුං සුප්පධොතං කරෙය්‍යුං, තෙ ත්වං එවං වදෙය්‍යාසි: 'තෙන හි භො තස්ස පුරිසස්ස කෙසමස්සුං කප්පෙථා'ති, තෙ තස්ස පුරිසස්ස කෙසමස්සුං කප්පෙය්‍යුං, තෙ ත්වං එවං වදෙය්‍යාසි: 'තෙන හි භො තස්ස පුරිසස්ස මහග්ඝඤ්ච මාලං මහග්ඝඤ්ච විලෙපනං මහග්ඝානි ච වත්ථානි උපහරථා'ති, තෙ තස්ස පුරිසස්ස මහග්ඝඤ්ච මාලං මහග්ඝඤ්ච විලෙපනං මහග්ඝානි ච වත්ථානි උපහරෙය්‍යුං, තෙ ත්වං එවං වදෙය්‍යාසි: 'තෙන හි භො තං පුරිසං පාසාදං ආරොපෙත්වා පඤ්ච කාමගුණානි උපට්ඨපෙථා'ති, තෙ තං පුරිසං පාසාදං ආරොපෙත්වා පඤ්චකාමගුණානි උපට්ඨපෙය්‍යුං, තං කිම්මඤ්ඤසි රාජඤ්ඤ? අපි නු තස්ස පුරිසස්ස සුන්හාතස්ස සුවිලිත්තස්ස සුකප්පිතකෙසමස්සුස්ස ආමුත්තමාලාභරණස්ස ඔදාතවත්ථවසනස්ස උපරිපාසාදවරගතස්ස පඤ්චහි කාමගුණෙහි සමප්පිතස්ස සමඞ්ගීභූතස්ස පරිචාරයමානස්ස පුනදෙව තස්මිං ගූථකූපෙ නිම්මුජ්ජිතු-කම්‍යතා[1] අස්සා'ති''?

"නො හිදං භො කස්සප".

"තං කිස්ස හෙතු?"

"අසුචි භො කස්සප ගූථකූපො, අසුචි චෙව අසුචි සඞ්ඛාතො ච දුග්ගන්ධො ච දුග්ගන්ධසඞ්ඛාතො ච ජෙගුච්ඡො ච ජෙගුච්ඡසඞ්ඛාතො ච පටික්කූලො ච පටික්කූලසඞ්ඛාතො චාති.

1. කාමතා (සෙමිසු)

කුමරකසුප් — ''රාජන්‍යයිනි, ඔබට උපමාවක් කරන්නෙමි. මෙහි ඇතැම් නුවණැති පුරුෂයෝ උපමායෙනුදු කී වචනයේ අරුත් දැනගන්නාහ. රාජන්‍යයෙනි, යම් සේ පුරුෂයෙක් අසූචි වළෙක හිස සහිත වැ ගිලුණේ වන්නේ නම්, එ කල තෙපි (සිය මෙහෙකරු) පුරුෂයනට 'භවත්නි, එසේ වී නම්, ඒ පුරුෂයා ඒ අසූචි වළෙන් ගොඩ ගනිවු' යැ යි අණ කරන්නාහු ද, ඔහු 'මැනැවැ' යි පිළිවදන් දී ඒ පුරුෂයා ඒ අසූචි වළෙන් ගොඩ නඟන්නාහු ද, (එ කලැ) ඔබ 'භවත්නි, එසේ වී නම් උන පතුරුවලින් ඒ පුරුෂයා ගේ සිරුරෙන් අශුචි මොනොවට පිස පියවු' යැ යි ඔවුනට මෙසේ කියන්නාහු ද, ඔහු 'මැනැවැ' යි පිළිවදන් දී, උන පතුරුවලින් ඒ පුරුෂයා ගේ සිරුර කෙරෙන් අසූචි මොනොවට පිස පියන්නාහු ද, (එවිට) ඔබ ඔවුනට භවත්නි එසේ වී නම්, ඒ පුරුෂයාගේ ශරීරය පඬුවන් මැටියෙන් තුන් වරක් මොනොවට උලවු' යැ යි මෙසේ කියන්නාහු ද ද, (එ විට) ඔහු ඒ පුරුෂයා ගේ සිරුර පඬුවන් මැටියෙන් තුන් වරක් උලන්නාහු ද (එ කලැ) ඔබ ඔවුනට 'එසේ වී නම් භවත්නි, තෙපි ඒ පුරුෂයා තෙලින් ගහවා (තෙල් ගල්වා) සියුම් සුණුයෙන් තුන් වරක් මොනොවට ශුද්ධ කරවු' යැ යි මෙසේ කියන්නාහු ද, ඔහු ඒ පුරුෂයා තෙල් ගල්වා සියුම් සුණුයෙන් තුන් වරක් මොනොවට ශුද්ධ කරන්නාහු ද (ඉක්බිති) ඔබ ඔවුනට 'භවත්නි, එසේ වී නම් තෙපි ඒ පුරුෂයා ගේ දැලි රවුළු කපවු සරහවු 'යැ යි කියන්නාහු ද එ විට ඔහු ඒ පුරුෂයා ගේ දැළි රවුළු සරහන්නාහු ද, ඉක්බිති ඔබ ඔවුන්ට 'භවත්නි, එසේ වී නම්, ඒ පුරුෂයාට මහඟු මල්දම් ද මහඟු විලෙවුන් ද මහඟු වස්ත්‍ර ද එළවවු' යැ යි මෙසේ කියන්නාහු ද, ඔහු ඔහුට මහඟු මල්දම් ද මහඟු විලෙවුන් ද මහඟු වස්ත්‍ර ද එළවන්නාහු ද, ඔබ ඔවුනට ' භවත්නි, එසේ වී නම් ඒ පුරුෂයා පහයකට නංවා පස් කම් කොටසුන් එළවා තබවු යැ යි කියන්නාහු ද, ඔහු ඒ පුරුෂයා පහයකට නංවා කම් කොටස් පස එළවන්න හු ද, රාජන්‍යයිනි, (එසේ කලා) එය කි මැ යි සිත වූ ද? මොනොවට නා මොනොවට විලෙවුන් ගත් සිරුර ඇති, මොනොවට සරහන ලද කෙස් හා දැලි රවුළු ඇති. පලන් මල්දම් හා ආභරණ ඇති, සුදු වත් හඳනා, මහඟු පහයෙක මතු මහළට පැමිණ හුන්, පස් කම් කොටසුන් ගෙන් පිහිටියකු වැ සමන්විත වැ ඉඳුරන් හසුරුවන ඔහුට නැවැත ද ඒ අසූචි වළෙහි ගිලෙනු රිසි බවෙක් වනනේ ද?

පායාසි — ''භවත් කාශ්‍යපයන් වහන්ස, මෙය නො වේ මැ යැ''.

කුමර — ''ඒ කවර හෙයින?''

පායාසි — ''භවත් කාශ්‍යපයන් වහන්ස, අසූචි වළ අපිරිසිදු ය, (මන නොවඩන්නෝ ය,) අසූචි කොටස් ම වූයේ ය, දුගඳ ය, දුගඳ කොටස් ම වූයේ ය. පිළිකුල් කටයුතු ය, පිළිකුල් කටයුතු කොටස් ම වූයේ ය. එහෙයිනි,''

'එවමෙව ඛො රාජඤ්ඤ මනුස්සා දෙවානං අසුචි චෙව අසුචිසඞ්ඛාතා ච දුග්ගන්ධා ච දුග්ගන්ධසඞ්ඛාතා ච ජෙගුච්ඡා ච ජෙගුච්ඡසඞ්ඛාතා ච පටිකූලා ච පටිකූලසඞ්ඛාතා ච. යොජනසතං ඛො රාජඤ්ඤ මනුස්සගන්ධො දෙවෙ උබ්බාධති. කිම්පන තෙ මිත්තාමච්චා ඤාතිසාලොහිතා පාණාතිපාතා පටිවිරතා අදින්නාදානා පටිවිරතා කාමෙසු මිච්ඡාචාරා පටිවිරතා මුසාවාදා පටිවිරතා පිසුණාය වාචාය පටිවිරතා ඵරුසාය වාචාය පටිවිරතා සම්ඵප්පලාපා පටිවිරතා අනභිජ්ඣාලූ අබ්‍යාපන්නචිත්තා සම්මාදිට්ඨී කායස්ස භෙදා පරම්මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපන්නා තෙ ආගන්ත්වා ආරොචෙස්සන්ති: ඉතිපි අත්ථි පරො ලොකො, අත්ථි සත්තා ඕපපාතිකා, අත්ථි සුකතදුක්කටානං කම්මානං ඵලං විපාකො'ති? ඉමිනාපි ඛො තෙ රාජඤ්ඤ පරියායෙන එවං හොතු: ඉතිපි අත්ථි පරො ලොකො, අත්ථි සත්තා ඕපපාතිකා, අත්ථි සුකතදුක්කටානං කම්මානං ඵලං විපාකො''ති.

කිඤ්චාපි භවං කස්සපො එවමාහ, අථ ඛො එවං මෙ එත්ථ හොති: ඉතිපි නත්ථි පරො ලොකො, නත්ථි සත්තා ඕපපාතිකා, නත්ථි සුකතදුක්කටානං කම්මානං ඵලං විපාකො'ති.

8. ''අත්ථි පන භො රාජඤ්ඤ පරියායො -පෙ-''

''අත්ථි භො කස්සප පරියායො -පෙ-''

''යථාකථං විය රාජඤ්ඤ?''ති

''ඉධ මෙ භො කස්සප මිත්තාමච්චා ඤාතිසාලොහිතා පාණාතිපාතා පටිවිරතා අදින්නාදානා පටිවිරතා කාමෙසු මිච්ඡාචාරා පටිවිරතා මුසාවාදා පටිවිරතා සුරාමෙරයමජ්ජපමාදට්ඨානා පටිවිරතා. තෙ අපරෙන සමයෙන ආබාධිකා හොන්ති දුක්ඛිතා බාළ්හගිලානා. යදහං ජානාමි න දානි මෙ ඉමම්හා ආබාධා වුට්ඨහිස්සන්තීති ත්‍යාහං උපසඞ්කමිත්වා එවං වදාමි: සන්ති ඛො භො එකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා එවංවාදිනො එවංදිට්ඨිනො 'යෙ තෙ පාණාතිපාතා පටිවිරතා අදින්නාදානා පටිවිරතා කාමෙසු මිච්ඡාචාරා පටිවිරතා මුසාවාදා පටිවිරතා සුරාමෙරයමජ්ජපමාදට්ඨානා පටිවිරතා, තෙ කායස්ස භෙදා පරම්මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජන්ති දෙවානං තාවතිංසානං සහබ්‍යතන්ති, භවන්තො ඛො පාණාතිපාතා පටිවිරතා අදින්නාදානා පටිවිරතා කාමෙසු මිච්ඡාචාරා පටිවිරතා මුසාවාදා පටිවිරතා සුරාමෙරයමජ්ජපමාදට්ඨානා පටිවිරතා.

කුමර — රාජන්‍යයෙනි, එසේ ම මිනිස්සු දෙවියනට අපිරිසිදු හ, අසූචි කොටස් ම වෙති, දුගඳ හ, දුගඳ කොටස් ම වෙති, පිළිකුල් කටයුතු හා පිළිකුල් කටයුතු කොටස් ම වෙති. රාජන්‍යයෙනි, මිනිස් ගඳ යොදුන් සියයක් ම දෙවියනට බාධන කෙරෙයි, කිමෙක් ද? ඔවුන්ගේ මිත්‍රාමාත්‍යයෝත් සහලේ නෑයෝත් පණිවායෙන් වැළකුණාහු, අදිනාදනින් වැළැකුණාහු, කාමයන්හි වරදවා හැසිරීමෙන් වැළැක්කාහු මුසවායෙන් වැළැක්කාහු, පෙහෙවුන් බසින් වැළැක්කාහු, පරොස් බසින් වැළැක්කාහු හිස් බසින් වැළැක්කාහු, මෙරමා සතු දයට ඇලුම් නැත්තාහු, නපුරු, සිත් නැත්තාහු, සම්දිටු වූවාහු කාබුන් මරණින් මතු මනා ගති ඇති සග ලොවට පැමිණියාහු ද, ඕහු අවුත් 'මෙසේත් පර ලොව ඇත, සැව උපදනා සත්තු ඇත, කුශලා කුශල කර්මයන් ගේ එල විපාක ඇතැ' යි මෙහි අවුත් කියන්නාහු ද? රාජන්‍යයෙනි, මෙ කරුණින් ද ඔබට 'මෙසේත් පර ලොව ඇත, මෙසේත් සැව උපදනා සත්තු ඇත, කුශලාකුශල කර්මයන් ගේ එල විපාක ඇතැ'' යි මෙසේ සිතෙක් වේ වා.''

පායාසි — ''භවත් කාශ්‍යපයන් වහන්සේ මෙසේ වදරතත්, මෙහි මට 'මෙසේ මෙසේත් පරලොවෙක් නැත, උපපාදුක සත්වයෝ නැත, කුශලාකුශල කර්මයන් ගේ එල විපාක නැතැ' යි මෙසේ සිතෙක් වෙයි.''

8. කුමරකසුප් — රාජන්‍යයෙනි, . . . යම් කරුණෙකින් ඔබට මෙසේ සිතෙක් වේ නම්, එසේ වූ තවත් කරුණෙක් ඇද්ද?''

පායාසි — ''භවත් කාශ්‍යපයන් වහන්ස, . . . කරුණෙක් ඇත.''

කුමරකසුප් — ''රාජන්‍යයෙනි, ඒ කෙසේ ද?''

පායාසි—''භවත් කාශ්‍යපයන් වහන්ස, පණිවායෙන් වැළැකි, අදිනාදනින් වැළැකි, කාමයන්හි වරදවා හැසිරීමෙන් වැළැකි, මුසවායෙන් වැළැකි, මත් බව කරන පමාවට කරුණු වන රහමෙරින් වැළැකි, මගේ මිත්‍රාමාත්‍ය කෙනෙක් සහලේ නෑ කෙනෙක් මෙහි වූහ. මැත කාලයෙහි ඔහු ඇබාධ ඇත්තාහු, දුකට පැමිණියාහු, දැඩි ගිලන් වූවාහු ය. දැන් මොහු මේ ආබාධයෙන් නො ම නැගි සිටින්නාහ' යි යම් කලෙක දන ගනිම් ද, එ කලැ ඔවුන් කරා එළැඹ, 'භවත්නි, යම් කෙනෙක් පණිවායෙන් වැළැක්කාහු ද, අයිනාදනින් වැළැක්කාහු ද, කාමයන්හි වරදවා හැසිරීමෙන් වැළැක්කාහු ද, මුසවායෙන් වැළැක්කාහු ද, මදය කරන පමාවට කරුණු වූ රහමෙරින් වැළැක්කාහු ද, ඕහු කාබුන් මරණින් මත මනා ගති ඇති සග ලොවට පැමිණෙත්, තව්තිසා වැසි දෙවියන් හා එක් වීමට පැමිණෙත්' යැ යි මෙබඳු වාද ඇති, මෙබඳු දෘෂ්ටි ඇති ඇතැම් මහණ බමුණු කෙනෙක් ඇත භවත්හු වූ කලි පණිවායෙන් වැළැක්කාහු ය, අයිනාදනින් වැළැක්කාහු ය. කාමමිථ්‍යාචාරයෙන් වැළැක්කාහු ය, මුසවායෙන් වැළැක්කාහු ය, මද්‍ය වූ ද ප්‍රමාදස්ථාන වූ ද රහමෙරින් වැළැක්කාහු ය.

සචෙ තෙසං භවන්තං සමණබ්‍රාහ්මණානං සච්චං වචනං, භවන්තො කායස්ස භෙදා පරම්මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජිස්සන්ති දෙවානං තාවතිංසානං සහබ්‍යතං. සචෙ භො කායස්ස භෙදා පරම්මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජෙය්‍යාථ දෙවානං තාවතිංසානං සහබ්‍යතං, යෙන මෙ ආගන්ත්වා ආරොචෙය්‍යාථ ඉතිපි අත්ථි පරො ලොකො, අත්ථි සත්තා ඔපපාතිකා, අත්ථි සුකටදුක්කටානං කම්මානං ඵලං විපාකො'ති. භවන්තො ඛො පන මෙ සද්ධායිකා පච්චයිකා, යං භවන්තෙහි දිට්ඨං, යථා සාමං දිට්ඨං, එවමෙතං භවිස්සතීති තෙ මෙ 'සාධූති' පටිස්සුත්වා නෙව ආගන්ත්වා ආරොචෙන්ති න පන දූතං පහිණන්ති. අයම්පි ඛො භො කස්සප පරියායො යෙන මෙ පරියායෙන එවං හොති: ඉතිප නත්ථි පරො ලොකො නත්ථි සත්තා ඔපපාතිකා නත්ථි සුකටදුක්කටානං කම්මානං ඵලං විපාකො''ති.

''තෙන හි රාජඤ්ඤ තඤ්ඤෙවෙත්ථ පටිපුච්ඡිස්සාමි, යථා තෙ ඛමෙය්‍ය තථා නං බ්‍යාකරෙය්‍යාසි. යං ඛො පන රාජඤ්ඤ මානුසකං වස්සසතං, දෙවානං තාවතිංසානං එසො එකො රත්තින්දිවො. තාය රත්තියා තිංස රත්තියො මාසො, තෙන මාසෙන ද්වාදස මාසියො සංවච්ඡරො, තෙන සංවච්ඡරෙන දිබ්බං වස්සසහස්සං දෙවානං තාවතිංසානං ආයුප්පමාණං. යෙ තෙ මිත්තාමච්චා ඤාතිසාලොහිතා පාණාතිපාතා පටිවිරතා අදින්නාදානා පටිවිරතා කාමෙසු මිච්ඡාචාරා පටිවිරතා මුසාවාදා පටිවිරතා සුරාමෙරයමජ්ජප්පමාදට්ඨානා පටිවිරතා, තෙ කායස්ස භෙදා පරම්මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපන්නා දෙවානං තාවතිංසානං සහබ්‍යතං, සචෙ පන තෙසං එවං භවිස්සති: 'යාව මයං ද්වෙ වා තීණි වා රත්තින්දිවානි දිබ්බෙහි පඤ්චහි කාමගුණෙහි සමප්පිතා සමඞ්ගිභූතා පරිචාරෙම, අථ මයං පායාසිස්ස රාජඤ්ඤස්ස ගන්ත්වා ආරොචෙය්‍යාම: ඉතිපි අත්ථි පරො ලොකො, අත්ථි සත්තා ඔපපාතිකා, අත්ථි සුකටදුක්කටානං කම්මානං ඵලං විපාකො'ති, අපි නු තෙ ආගන්ත්වා ආරොචෙය්‍යුං: ඉතිපි අත්ථි පරො ලොකො, අත්ථි සත්තා ඔපපාතිකා, අත්ථි සුකටදුක්කටානං කම්මානං ඵලං විපාකො'ති''?

ඉදින් ඒ භවත් මහණ- බමුණන් බස සැබෑ වී නම්, භවත් හු කාබුන් මරණින් මතු මනාගති ඇති සග ලොවට පැමිණෙන්නාහ, තව්තිසා වැසි දෙවියන් හා එක් වීමට පැමිණෙන්නාහ. භවත්නි, ඉදින් තෙපි කාබුන් මරණින් මතු මනා ගති ඇති සග ලොවට පැමිණෙන්නාහු නම්, තව්තිසා වැසි දෙවියන් හා එක් වීමට පැමිණෙන්නාහු නම්, එ කලැ අවුත් 'මෙසේත් පර ලොවක් ඇත. උපපාදුක සත්වයෝ ඇත, කුශලාකුශල කර්මයන් ගේ ඵල විපාක ඇතැ' යි මට දන්වවු. භවත්හු වනාහි මා විසින් ඇදැහියැ යුතු වචන ඇත්තාහු ය, විශ්වාස කටයුතු වචන ඇත්තාහු ය, යමක් භවතුන් විසින් දක්නා ලද ද, යම් සේ මා තමා විසින් ම දක්නා ලද දෑයක් සේ ම වන්නේ ය''. ඔහු 'මැනැවැ' යි මට පිළිවදන් දී අවුත් නො ම දන්වත්, දූතයකු නො ම එවත්. භවත් කාශ්‍යපයන් වහන්ස, ''මෙසේත් පර ලොව නැත, මෙසේ උපපාදුක සත්තු නැත. මෙසේ කුශලාකුශල කර්මයනට ඵල විපාක නැතැ' යි යම් කරුණෙකින් මෙබඳු සිතෙක් වේ ද මේ ද, ඒ කරුණෙක් යැ.

කුමරකසුප් — ''රාජන්‍යයෙනි, මෙහි ඔබ ම පිළිවිසින්නෙමි. යමසේ ඔබට රිසියෙන්නේ ද එසේ එය විසඳන්නැ. රාජන්‍යයෙනි, මිනිසුන් පිළිබඳ වූ යම් හවුරුදු සියයෙක් වේ ද, මෙය තව්තිසා වැසි දෙවියනට එක් රැ දවාලෙක. ඒ රැයින් තිස් රැයෙක් (ඒ දෙවියනට) මසෙක, ඒ මසින් දොළොස් මසෙක් ඔවුනට හවුරුද්දෙක. ඒ හවුරුද්දෙන් දිව්‍ය වර්ෂ දහසෙක් තව්තිසා වැසි දෙවියන්ගේ ආයුෂ ප්‍රමාණය යැ. පණිවායෙන් වැළැකි අයිනාදනින් වැළැකි, කාමමිථ්‍යාචාරයෙන් වැළැකි, මුසවායෙන් වැළැකි, මද්‍ය වූ ප්‍රමාදස්ථාන වූ රහමෙරින් වැළැකි යම් ඔබේ මිත්‍රාමාත්‍ය කෙනෙක් සහලේ නෑ කෙනෙක් වූහු ද, ඔහු කාබුන් මරණින් මතු මනා ගති ඇති සග ලොවට පැමිණියාහු, තව්තිසා වැසි දෙවියන් හා එක් වීමට පැමිණියාහු නම්, ඉදින් ඔවුනට 'අපි රැදවල් දෙකක් හෝ තුනක් හෝ යම්තාක් කලක් දිව්‍ය පංචකාම ගුණයන් ගෙන් සමර්පිත වැ සමන්විත වැ ඉඳුරන් හසුරුවමෝ ද, එයින් පසු අපි ගොස් පායාසි රාජන්‍යයනට 'මෙසේත් පර ලොවෙක් ඇතැ' යි 'මෙසේත් උපපාදුක සත්හු ඇතැ' යි, 'මෙසේත් කුශලාකුශල කර්මයන් ගේ ඵල විපාක ඇතැ' යි දනවම්හ'යි ඔවුනට මෙසේ සිතෙක් වන්නේ නම්, ඔහු අවුත් 'මෙසේත් පර ලොව ඇතැ යි, මෙසේත් උපපාදුක සත්තු ඇතැ යි, මෙසේත් කුශලාකුශල කර්මයන් ගේ ඵල විපාක ඇතැ යි දන් වියැ හැක්කැහු ද?''

"නො හෙතං භො කස්සප, අපි හි මයං භො කස්සප චිරංකාලකතා පි භවෙය්‍යාම. කො පනෙතං භොතො කස්සපස්ස ආරොචෙති: අත්ථි දෙවා තාවතිංසා ති වා, එවං දීඝායුකා දෙවා තාවතිංසා ති වා. න මයං භොතො කස්සපස්ස සද්දහාම අත්ථි දෙවා තාවතිංසා ති වා එවං දීඝායුකො දෙවා තාවතිංසා ති වා"ති.

"සෙය්‍යථාපි රාජඤ්ඤ ජච්චන්ධො පුරිසො න පස්සෙය්‍ය කණ්හසුක්කානි රූපානි, න පස්සෙය්‍ය නීලකානි රූපානි, න පස්සෙය්‍ය පීතකානි රූපානි, න පස්සෙය්‍ය ලොහිතකානි රූපානි, න පස්සෙය්‍ය මඤ්ජට්ඨිකානි රූපානි, න පස්සෙය්‍ය සමවිසමං න පස්සෙය්‍ය තාරකරූපානි, න පස්සෙය්‍ය චන්දිමසූරියෙ, සො එවං වදෙය්‍ය 'නත්ථි කණ්හසුක්කානි රූපානි, නත්ථි කණ්හසුක්කානං රූපානං දස්සාවී, නත්ථි නීලකානි රූපානි, නත්ථි නීලකානං රූපානං දස්සාවී, නත්ථි පීතකානි රූපානි, නත්ථි පීතකානං රූපානං දස්සාවී, නත්ථි ලොහිතකානි රූපානි, නත්ථි ලොහිතකානං රූපානං දස්සාවී, නත්ථි මඤ්ජට්ඨිකානි රූපානි, නත්ථි මඤ්ජට්ඨිකානං රූපානං දස්සාවී, නත්ථි සමවිසමං, නත්ථි සමවිසමස්ස දස්සාවී, නත්ථි තාරකරූපානි, නත්ථි තාරකරූපානං දස්සාවී, නත්ථි චන්දිමසූරියා, නත්ථි චන්දිමසූරියානං දස්සාවී, අහමෙතං න ජානාමි, අහමෙතං න පස්සාමි තස්මා තං නත්ථීති. සම්මා නු ඛො භො රාජඤ්ඤ වදමානො වදෙය්‍යා?"ති.

"නො හෙතං භො කස්සප. අත්ථි කණ්හසුක්කානි රූපානි, අත්ථි කණ්හසුක්කානං රූපානං දස්සාවී, අත්ථි නීලකානි රූපානි, අත්ථි නීලකානං රූපානං දස්සාවී, අත්ථි පීතකානි රූපානි, අත්ථි පීතකානං රූපානං දස්සාවී, අත්ථි ලොහිතකානි රූපානි, අත්ථි ලොහිතකානං රූපානං දස්සාවී, අත්ථි මඤ්ජට්ඨිකානි රූපානි, අත්ථි මඤ්ජට්ඨිකානං රූපානං දස්සාවී, අත්ථි සමවිසමං අත්ථි සමවිසමස්ස දස්සාවී, අත්ථි තාරකරූපානි, අත්ථි තාරකරූපානං දස්සාවී, අත්ථි චන්දිමසූරියා, අත්ථි චන්දිමසූරියානං දස්සාවී. 'අහමෙතං න ජානාමි, අහමෙතං න පස්සාමි, තස්මා තං නත්ථී'ති න හි සො භො කස්සප සම්මා වදමානො වදෙය්‍යා"ති.

පායාසි — "භවත් කාශ්‍යපයන් වහන්ස, මෙය නො ම වන්නේ ය. වැලි දූ අපි (ඔවුන් එන විට) කලුරිය කළ බොහෝ කල් ඇත්තමෝ ද වන්නමු. තව්තිසා වැසි දෙවි කෙනෙක් ඇතැයි හෝ තව්තිසා වැසි දෙවියෝ මෙසේ දීර්ඝ වූ ආයුෂ ඇත්තෝ යැ යි හෝ කවරෙක් නම් මෙය භවත් කාශ්‍යපයන් වහන්සේට දන්වා ද? තව්තිසා වැසි දෙවියෝ ඇතා යි හෝ තව්තිසා වැසි දෙවියෝ මෙසේ දීර්ඝ වූ ආයුෂයක් ඇත්තෝ යැ යි හෝ කියන භවත් කාශ්‍යපයන් වහන්සේ ගේ වචනය අපි නො අදහමු."

කුමරකසුප් — "රාජන්‍යයෙනි, යම්සේ ජාත්‍යන්ධ පුරුෂයෙක් සුදු කලු රූපයන් නො දක්නේ ද, නිල් පැහැති රූපයන් නො දක්නේ ද, කසාවන් රූපයන් නො දක්නේ ද, රතු පැහැ රූපයන් නො දක්නේ ද, මඳැටිය පැහැ රූපයන් නො දක්නේ ද, සම විසම තැන් නො දක්නේ ද, තාරකා රූපයන් නො දක්නේ ද, හිර සඳ දෙක නො දක්නේ ද, හෙතෙම 'සුදු කලු පැහැ රූප නැතැ යි, සුදු කලු රූ දක්නා කෙනෙක් ද නැතැ යි නිල් පැහැ රූ නැතැ යි, නිල් පැහැ රූ දක්නා කෙනෙක් නැතැ යි, කහව, රූ නැතැ යි, කහවන් රූ දක්නා කෙනෙක් නැතැ යි, රත් පැහැ රූ නැතැ යි රත් පැහැ රූ දක්නා කෙනෙක් නැතැ යි, මඳටිය පැහැ රූ නැතැ යි, මඳටිය පැහැ රූ දක්නා කෙනෙක් නැතැ යි, සමවිසම තැන් නැතැ යි, සම විසම තැන් දක්නා කෙනෙක් නැතැ යි හිර සඳ නැතැ යි හිර සඳ දක්නා කෙනෙක් නැතැ යි, 'මම මෙය නො දනිමි, මම මෙය නො දකිමි, එ හෙයින් එය නැතැ'' යි මෙසේ කියන්නේ නම්, රාජන්‍යයෙනි, එසේ කියන තැනැත්-තේ මනා කොට කියන්නේ ද?"

පායාසි — "භවත් කාශ්‍යපයන් වහන්ස, එසේ කියනුයේ මනා කොට නො ම කියන්නේ ය. සුදු කලු රූ ඇත. සුදු කලු රූ දක්නේ ඇත. නිල් පැහැ රූ ඇත, නිල් පැහැ රූ දක්නේ ඇත. කහවන් රූ ඇත, කහවන් රූ දක්නේ ඇත, රත් පැහැ රූ ඇත, රත් පැහැ රූ දක්නේ ඇත, මඳටිය පැහැ රූ ඇත, මඳටිය පැහැ රූ දක්නේ ඇත, සම විසම තැන් ඇත, සම විසම තැන් දක්නේ ඇත, තාරකා රූප ඇත, තාරකා රූප දක්නේ ඇත, හිරු සඳු ඇත, හිරු සඳු දක්නේ ඇත, 'මම මෙය නො දනිමි, මම මෙය නො දකිමි, එහෙයින් එය නැතැ' යි කියන්නේ නම්, භවත් කාශ්‍යපයන් වහන්ස, හේ කියන්නේ මනා කොට නො ම කියන්නේ ය."

"එවමෙව ඛො ත්වං රාජඤ්ඤ ජච්චන්ධූපමො මඤ්ඤෙ පටිභාසි, යං මං ත්වං එවං වදෙසි: කො පනෙතං භොතො කස්සපස්ස ආරොචෙති: අත්ථි දෙවා තාවතිංසාති වා, එවං දීඝායුකා දෙවා තාවතිංසාති වා. න මයං භොතො කස්සපස්ස සද්දහාම අත්ථි දෙවා තාවතිංසාති වා එවං දීඝායුකා දෙවා තාවතිංසාති වා'ති. න ඛො රාජඤ්ඤ එවං පරො ලොකො දට්ඨබ්බො යථා ත්වං මඤ්ඤසි ඉමිනා මංසචක්ඛුනා. යෙ ඛො තෙ රාජඤ්ඤ සමණබ්‍රාහ්මණා අරඤ්ඤෙ වනපත්ථානි පන්තානි සෙනාසනානි පටිසෙවන්ති අප්පසද්දානි අප්පනිග්ඝොසානි, තෙ තත්ථ අප්පමත්තා ආතාපිනො පහිතත්තා විහරන්තා දිබ්බං චක්ඛුං විසොධෙන්ති, තෙ දිබ්බෙන චක්ඛුනා විසුද්ධෙන අතික්කන්තමානුසකෙන ඉමඤ්චෙව ලොකං පස්සන්ති පරඤ්ච, සත්තෙ ච ඔපපාතිකෙ. එවඤ්ච ඛො රාජඤ්ඤ පරො ලොකො දට්ඨබ්බො. නත්වෙව යථා ත්වං මඤ්ඤසි ඉමිනා මංසචක්ඛුනා. ඉමිනාපි ඛො තෙ රාජඤ්ඤ පරියායෙන එවං හොතු: ඉතිපි අත්ථි පරො ලොකො. අත්ථි සත්තා[1] ඔපපාතිකා. අත්ථි සුකටදුක්කටානං කම්මානං ඵලං විපාකො ති."

"කිඤ්චාපි භවං කස්සපො එවමාහ, අථ ඛො එවමෙත්ථ මෙ හොති: ඉතිපි නත්ථි පරො ලොකො, නත්ථි සත්තා ඔපපාතිකා, නත්ථි සුකටදුක්කටානං කම්මානං ඵලං විපාකො ති.

"අත්ථි පන රාජඤ්ඤ පරියායො -පෙ-"

9. "අත්ථි භො කස්සප පරියායො -පෙ-"

"යථා කථං විය රාජඤ්ඤාති"?

1. තුමෙහත් PTS

කුමරකසුප් – ''රාජන්‍යයෙනි, එ පරිද්දෙන් ම 'තව්තිසා වැසි දෙවියෝ ඇතැ යි කියා හෝ තව්තිසා වැසි දෙවියෝ මෙසේ වූ දීර්ඝ ආයුෂයක් ඇත්තාහ යි කියා හෝ මෙය භවත් කාශ්‍යපයන් වහන්සේට කවරෙක් දන්වයි ද? තව්තිසා වැසි දෙවියෝ ඇතැයි කියා හෝ තව්තිසා වැසි දෙවියෝ මෙසේ දීර්ඝායුෂ ඇත්තෝ යැ යි කියා හෝ භවත් කාශ්‍යප යන් වහන්සේ වදරන වචනය අපි නො ම හදහම්හ' යි තෙපි යම් වචන යක් මෙසේ මට කියවු ද, එසේ වූ තෙපි මට ජාත්‍යන්ධ එකකු මෙන් එළැඹ සිටිති (පෙනෙති). රාජන්‍යයෙනි, ඔබ සිතන පරිදි මේ මසැසින් මෙසේ පරලොව දක්ක හැකි නො වේ. රාජන්‍යයෙනි, යම් මහණ බමුණු කෙනෙක් නිහඬ වූ මඳ ගුම් හඬ ඇති අරණ්‍යයන් වනප්‍රස්ථයන් මිනිස් පියෙන් දුර පිහිටි සෙනසුන් සෙවිත් ද, ඔහු එහි නො පමා වැ කෙලෙස් තවන වැර ඇති වැ, ප්‍රතිපත්ති විෂයයෙහි මෙහෙයූ සිතැති වැ වසන්නාහු දිවැස පිරිසිදු කෙරෙත්. ඔහු පිරිසිදු වූ මිනිසැස ඉක්මැ පැවැති දිවැසින් මෙ ලොව ද පර ලොව ද උපපාදුක (මැරී පුනර්භවය ලබන) සත්වයන් ද දකිත්. රාජන්‍යයෙනි, මෙසේ ම පර ලොව දක්කැ යුතු. ඔබ සිතන පරිදි මේ මසැසින් නො ම දක්කැ හැක්ක. රාජන්‍යයෙනි, මෙ කරුණිනුත් ඔබට 'මෙසේත් පර ලොව ඇත, මෙසේත් උපපාදුක සත්වයෝ ඇත, මෙසේත් සුකෘත දුෂ්කෘත කර්මයන් ගේ ඵල විපාක ඇතැ' යි මෙසේ සිතෙක් වේ වා.''

පායාසි – ''භවත් කාශ්‍යපයන් වහන්සේ මෙසේ කියතුදු, වැලිත් 'මෙසේත් පර ලොව නැත, මෙසේත් උපපාදුක සත්වයෝ නැත, මෙසේත් සුකෘත දුෂ්කෘත කර්මයන් ගේ ඵල විපාක නැතැ' යි මෙහි මට මෙසේ සිතෙක් වෙයි.''

9. කුමරකසුප් – ''රාජන්‍යයෙනි, . . . යම් කරුණෙකින් මෙසේ සිතෙක් වේ නම්, එබඳු වූ තව කරුණෙක් ඇද්ද?''

9. පායාසි – ''භවත් කාශ්‍යපයන් වහන්ස, . . . කරුණෙක් ඇත.''

කුමර – ''රාජන්‍යයෙනි, ඒ කෙසේ ද?''

''ඉධාහං භො කස්සප පස්සාමි සමණබ්‍රාහ්මණෙ සීලවන්තෙ කල්‍යාණධම්මෙ ජීවිතුකාමෙ අමරිතුකාමෙ සුඛකාමෙ දුක්ඛපටික්කූලෙ. තස්ස මය්හං භො කස්සප ''එවං හොති: සචෙ ඛො ඉමෙ භොන්තො සමණබ්‍රාහ්මණා සීලවන්තො කල්‍යාණධම්මා එවං ජානෙය්‍යුං: ඉතො නො මතානං සෙය්‍යො භවිස්සතී'ති ඉදානි මෙ භොන්තො සමණබ්‍රාහ්මණා සීලවන්තො කල්‍යාණධම්මා විසං වා ඛාදෙය්‍යුං, සත්ථං වා ආහරෙය්‍යුං, උබ්බන්ධිත්වා වා කාලං කරෙය්‍යුං, පපාතෙ වා පපතෙය්‍යුං. යස්මා ච ඛො ඉමෙ භොන්තො සමණබ්‍රාහ්මණා සීලවන්තො කල්‍යාණධම්මා න එවං ජානන්ති: ඉතො නො මතානං සෙය්‍යො භවිස්සති ති, තස්මා ඉමෙ භොන්තො සමණබ්‍රාහ්මණා සීලවන්තො කල්‍යාණධම්මා ජීවිතුකාමා අමරිතුකාමා සුඛකාමා දුක්ඛපටිකූලා. අත්තානං න මාරෙන්තී'ති. අයම්පි භො කස්සප පරියායො යෙන මෙ පරියායෙන එවං හොති: ඉතිපි නත්ථි පරො ලොකො, නත්ථි සත්තා ඔපපාතිකා, නත්ථි සුකටදුක්කටානං කම්මානං ඵලං විපාකො'ති''.

''තෙන හි රාජඤ්ඤ උපමන්තෙ කරිස්සාමි, උපමායපි ඉධෙකච්චෙ විඤ්ඤූ පුරිසා භාසිතස්ස අත්ථං ආජානන්ති. භූතපුබ්බං රාජඤ්ඤ අඤ්ඤතරස්ස බ්‍රාහ්මණස්ස ද්වෙ පජාපතියො අහෙසුං. එකිස්සා පුත්තො අහොසි දසවස්සුද්දෙසිකො වා ද්වාදසවස්සුද්දෙසිකො වා, එකා ගබ්භිනී උපවිජඤ්ඤා. අථ ඛො සො බ්‍රාහ්මණො කාලමකාසි. අථ ඛො සො මාණවකො මාතුසපත්තිං එතදවොච: 'යමිදං භොති ධනං වා ධඤ්ඤං වා රජතං වා ජාතරූපං වා, සබ්බන්තං මය්හං, නත්ථි තුය්හෙත්ථ කිඤ්චි, පිතු මෙ භොති දායජ්ජං නිය්‍යාතෙහී'ති, එවං වුත්තෙ සා බ්‍රාහ්මණී තං මාණවකං එතදවොච: 'ආගමෙහි තාව තාත යාව විජායාමි. සචෙ කුමාරකො භවිස්සති, තස්සපි එකදෙසො භවිස්සති, සචෙ කුමාරිකා භවිස්සති සාපි තෙ ඔපභොග්ගා භවිස්සතීති. දුතියම්පි ඛො සො මාණවකො මාතුසපත්තිං එතදවොච: 'යමිදං භොති ධනං වා ධඤ්ඤං වා රජතං වා ජාතරූපං වා සබ්බන්තං මය්හං. නත්ථි තුය්හෙත්ථ කිඤ්චි, පිතු මෙ භොති දායජ්ජං නිය්‍යාතෙහී'ති. දුතියම්පි ඛො සා බ්‍රාහ්මණී තං මාණවකං එතදවොච: ආගමෙහි තාව තාත යාව විජායාමි. සචෙ කුමාරකො භවිස්සති. තස්සපි එකදෙසො භවිස්සති, සචෙ කුමාරිකා භවිස්සති, සාපි තෙ ඔපභොග්ගා භවිස්සතී'ති. තතියම්පි ඛො සො මාණවකො මාතුසපත්තිං එතදවොච: 'යමිදං භොති ධනං වා ධඤ්ඤං වා රජතං වා ජාතරූපං වා සබ්බන්තං මය්හං. නත්ථි තුය්හෙත්ථ කිඤ්චි, පිතු මෙ භොති දායජ්ජං නිය්‍යාතෙහී'ති. අථ ඛො සා බ්‍රාහ්මණී සත්ථං ගහෙත්වා ඔවරකං පවිසිත්වා උදරං ඔපාටෙසි: යාව ජනාමි යදි වා කුමාරකො යදි වා කුමාරිකා'ති.

1. ඔපාතෙසි (සීමු)

පායාසි — ''භවත් කාශ්‍යපයන් වහන්ස, මෙහි සිල්වත් වූ කලණ ගුණ ඇති, ජීවත් වනු කැමැති, මැරෙනු නො කැමැති, සූව කැමැති දුකට පිළිකුල් කරන මහණ බමුණන් දකිමි. භවත් කාශ්‍යපයන් වහන්ස ඒ මට ''ඉදින් මේ සිල්වත් කලණ ගුණ ඇති භවත් මහණ බමුණෝ 'මෙයින් මළා වූ අපට පර ලොවැ සුගති, සැපත වන්නේ යැ'යි දන්නාහු නම්, මේ සිල්වත් ගුණවත් මහණ බමුණෝ වස හෝ කන්නාහ, අවියෙන් හෝ දිවි තොර කැර ගන්නාහ, ගෙලැ වැල ලා ගෙන එල්බැ හෝ මැරෙන්නාහ, ප්‍රපාතයෙක හෝ පතින්නාහ. යම් හෙයෙකින් මේ සිල්වත් ගුණවත් මහණ බමුණෝ 'මෙයින් මළා වූ අපට මරණින් මතු සුගති සැපතක් වෙතැ' යි මෙසේ නො දනිත් ද, එ හෙයින් ජීවත් වනු කැමැත්තාහ, මැරෙනු නො කැමැත්තාහ, සූව කැමැත්තාහ, දුකට පිළිකුල් කරන්නාහ, තමන් නො මරන්නාහ'' යි මෙසේ සිතෙක් වෙයි. භවත් කාශ්‍යපයන් වහන්ස, 'යම් කරුණෙකින් මෙසේත් පරලොව නැත, උපපාදුක සත්වයෝ නැත, කුශලා කුශල කර්මයන් ගේ ඵල විපාක නැතැ' යි මෙසේ සිතෙක් වෙයි ද, මේත් එයට කරුණෙකි.''

කුමර — ''රාජන්‍යයෙනි, එසේ වී නම්, ඔබට උපමාවක් කරන්නෙමි. උපමායෙනුදු මෙහි ඇතැම් නුවණැති පුරුෂ කෙනෙක් කී බසේ අරුත් දැන ගනිත්. රාජන්‍යයෙනි, පෙර වූවක් කියමි. එක්තරා බමුණකුට දෙදෙනෙක් බිරියෝ වූහ. එකියකට දස හෝ දොළොස් හවුරුදු වයස් වූ එක් පුතෙක් විය. අනිත් බිරිය දරු ගබක් ඇත්තී වදන්නට ළං වූ කල් ඇත්තී වූ ය. එ කල්හි ඒ බමුණා කලුරිය කෙළේ ය. එ කල්හි ඒ මාණවක තෙම සෙවෙත් මව බණවා පින්වතිය, මේ යම් ධනයෙක් හෝ ධාන්‍යයෙක් හෝ රිදීයෙක් හෝ රනෙක් හෝ වෙයි ද ඒ සියල්ල මගේ යැ, ඔබට මෙහි කිසිත් නැත. භවතිය, පියා ගෙන් මට උරුම වූ ඒ වස්තුව මට පවරව' යි කී ය. මෙසේ කී කල්හි ඒ බැමිණි ඒ මාණවකයාට 'දරුව, මා වදන තෙක් බලා පොරොත්තු වව (මා වදන දරු) ඉදින් කුමරෙක් වී නම්, ඔහුටත් එක් කොටසෙක් අයත් වන්නේ ය, ඉදින් කුමරියක් වී නම්, ඕ ද තට පාදපරිචාරිකා වන්නී යැ' යි කිවු ය. දෙවෙනි වරද ඒ මාණවක තෙම සෙවෙත් මවට 'පින්වතිය, මේ යම් ධනයෙක් හෝ ධාන්‍යයෙක් හෝ රිදියෙක් හෝ රනෙක් හෝ ඇද්ද, ඒ සියල්ල මගේ ය, මෙහි කිසිත් ඔබට නැත, භවතිය, පියාගෙන් මට උරුම වූ ඒ වස්තුව මට පවරව' යි කී ය. දෙවෙනි වර ද ඒ බැමිණි ඒ මාණවකහට 'දරුව, මා වදන තෙක් බලව, (මා වදන දරු) ඉදින් කුමරෙක් වී නම් ඔහුටත් එක් කොටසෙක් අයත් වන්නෙය, ඉදින් කුමරියක් වී නම්, ඕ ද තට පාදපරිචාරිකා වන්නී යැ' යි කිවු ය. තෙවනු ද ඒ මාණවක සෙවෙත් මවට 'පිනවතිය, මේ යම් ධනයෙක් හෝ ධාන්‍යයෙක් හෝ රිදියෙක් හෝ රනෙක් හෝ ඇද්ද ඒ සියල්ල මා සතු යැ, මෙහි කිසිත් ඔබ සතු නො වෙයි. භවතිය, පියා ගෙන් මට උරුම වූ ඒ වස්තුව මට පවරව' යි කී ය. එ කල්හි ඒ බැමිණි ආයුධයක් ගෙන යහන් ගබ වැද, එතෙක් කුසැ දරුවෙක් ඇද්ද නැත හොත් දූරියක් ඇත් දැ යි දැනැගනිමැ' යි බඩ පැළු දැ ය.

සා අත්තානඤ්චෙව ජීවිතඤ්ච ගබ්භඤ්ච සාපතෙය්‍යඤ්ච විනාසෙසි. යථා තං බාලා අබ්‍යත්තා අනයබ්‍යසනං ආපන්නා, අයොනිසො දායජ්ජං ගවෙසන්ති එවමෙව ඛො ත්වං රාජඤ්ඤ බාලො අබ්‍යත්තො අනයබ්‍යසනං ආපජ්ජිස්සසි අයොනිසො පරලොකං ගවෙසන්තො, සෙය්‍යථාපි සා බ්‍රාහ්මණී බාලා අබ්‍යත්තා අනයබ්‍යසනං ආපන්නා අයොනිසො දායජ්ජං ගවෙසන්ති. න ඛො රාජඤ්ඤ සමණ-බ්‍රාහ්මණා සීලවන්තො කල්‍යාණධම්මා අපක්කං පරිපාචෙන්ති, අපි ච පරිපක්කං ආගමෙන්ති, පණ්ඩිතානං අත්ථො හි රාජඤ්ඤ සමණබ්‍රාහ්ම-ණානං සීලවන්තානං කල්‍යාණධම්මානං ජීවිතෙන. යථා යථා ඛො රාජඤ්ඤ සමණබ්‍රාහ්මණා සීලවන්තො කල්‍යාණධම්මා චිරං දීඝමද්ධාන-තිට්ඨන්ති, තථා තථා බහුං පුඤ්ඤං පසවන්ති. බහුජනහිතාය ච පටි-පජ්ජන්ති බහුජනසුඛාය ලොකානුකම්පාය අත්ථාය හිතාය සුඛාය දෙව-මනුස්සානං, ඉමිනාපි ඛො තෙ රාජඤ්ඤ පරියායෙන එවං හොතු "ඉතිපි අත්ථි පරො ලොකො, අත්ථි සත්තා ඔපපාතිකා, අත්ථි සුකටදුක්ක-ටානං කම්මානං ඵලං විපාකො"ති.

"කිඤ්චාපි භවං කස්සපො එවමාහ, අථ ඛො එවං මෙ එත්ථ හොති-ඉතිපි නත්ථි පරො ලොකො, නත්ථි සත්තා ඔපපාතිකා, නත්ථි සුකට දුක්කටානං කම්මානං ඵලං විපාකොති".

10. "අත්ථි පන රාජඤ්ඤ පරියායො -පෙ-"

"අත්ථි භො කස්සප පරියායො -පෙ-"

"යථා කථං විය රාජඤ්ඤා?"ති

"ඉධ මෙ භො කස්සප පුරිසා චොරං ආගුචාරිං ගහෙත්වා දස්සෙන්ති: 'අයං භන්ත චොරො ආගුචාරී, ඉමස්ස යං ඉච්ඡසි තං දණ්ඩං පණෙහී' ති. ත්‍යාහං එවං වදාමි: 'තෙන හි භො ඉමං පුරිසං ජීවන්තං යෙව කුම්භියා පක්ඛිපිත්වා මුඛං පිදහිත්වා අල්ලෙන චම්මෙන ඔනන්ධිත්වා අල්ලාය මත්තිකාය බහලාවලෙපනං කාරෙත්වා උද්ධනං ආරොපෙත්වා අග්ගිං දෙථා'ති. තෙ මෙ 'සාධූ'ති පටිස්සුත්වා තං පුරිසං ජීවන්තං යෙව කුම්භියා පක්ඛිපිත්වා මුඛං පිදහිත්වා අල්ලෙන චම්මෙන ඔනන්ධිත්වා අල්ලාය මත්තිකාය බහලාවලෙපනං කාරෙත්වා. උද්ධනං ආරොපෙත්වා අග්ගිං දෙන්ති. යදා මයං ජානාම 'කාලකතො සො පුරිසො'ති අථ තං කුම්භිං ඔරොපෙත්වා උබ්භින්දිත්වා මුඛං විවරිත්වා සණිකං නිල්ලොකෙම 'අප්පෙවනාමස්ස ජීවං නික්ඛමන්තං පස්සෙය්‍යාමා'ති. නෙවස්ස මයං ජීවං නික්ඛමන්තං පස්සාම. අයම්පි ඛො භො කස්සප පරියායො යෙන මෙ පරියායෙන එවං හොති: ඉතිපි නත්ථි පරො ලොකො, නත්ථි සත්තා ඔපපාතිකා, නත්ථි සුකටදුක්කටානං කම්මානං ඵලං විපාකො'ති."

ඕ තොමෝ, බාල වූ අව්‍යක්ත වූ ස්ත්‍රියක් යම්සේ නොමඟින් දැවැද්ද සොයන්නී අනයව්‍යසනයටපැමිණියාද, එසේ ම තොමෝද ජීවිතයද දරුගබ ද වස්තුව ද නසාලූ දැය. එසේ ම රාජන්‍යයෙනි, යම්සේ ඒ අනුවණ නොවියත් ස්ත්‍රී නොමඟින් දැවැද්ද සොයන්නී අනයව්‍යසනයට පැමිණියා ද, එසේ ම අනුවණ වූ නොවියත් වූ ඔබ නොමඟින් පර ලොව සොයන්නාහු අනයව්‍යසනයට පැමිණෙන්නාහු ය. රාජන්‍යයෙනි, සිල්වත් ගුණවත් මහණබමුණෝ නොමුහු කළ (නො ගෙවුණා වූ) ආයුෂය අතර නො ම සිඳ ලත්. එහෙත් ඒ නුවණැත්තෝ ආයුෂයා ගේ පරිපාකය බලාපොරොත්තු වෙත්. රාජන්‍යයෙනි, සිල්වත් ගුණවත් මහණ බමුණනට ජීවිතයෙන් වැඩ ඇත් ම ය. රාජන්‍යයෙනි, යම් යම් සේ ම සිල්වත් ගුණවත් මහණ බමුණෝ බොහෝ දික් කලක් සිටිත් ද, එසේ එසේ බොහෝ පින් රැස් කෙරෙත්, බොහෝ දෙනාට හිත පිණිස ද බොහෝ දෙනාට සුව පිණිස ද ලොවට අනුකම්පා පිණිස ද දෙව් මිනිස්නට වැඩ පිණිස ද හිත පිණිස ද, සුව පිණිස ද පිළිපදිත්. රාජන්‍යයෙනි, මේ කරුණිනුත් ඔබට 'මෙසේත් පරලොව ඇත, උපපාදුක සත්වයෝ ඇත, කුශලාකුශල කර්මයන් ගේ ඵල විපාක ඇතැ' යි මෙසේ සිතෙක් වේ වා.''

පායාසි — 'භවත් කාශ්‍යපයන් වහන්සේ මෙසේ කියතත්, මෙ කරුණෙහි මට වැලිදු 'මෙසේත් පරලොව නැතැ' යි 'උපපාදුක සත්වයෝ නැතැ' යි 'සුකෘත දුෂ්කෘත කර්මයනට ඵල විපාක නැතැ' යි ම මෙබඳු සිතෙක් වෙයි.

10. කුමර කසුප් — ''රාජන්‍යයෙනි . . . එයට කරුණෙක් ඇත් ද?''

පායාසි — ''භවත් කාශ්‍යපයන් වහන්ස, . . . එයට කරුණෙක් ඇත.''

කුමරකසුප් — ''ඒ කෙසේ වූයෙක් ද, රාජන්‍යයිනි?''

පායාසි — ''භවත් කාශ්‍යපයන් වහන්ස, මෙහි මගේ පුරුෂයෝ වරද කළ සොරකු අල්ලා ගෙන, 'ස්වාමීනි, මේ ඔබට වරද කළ සොරෙකි, මොහුට යමක් කරනු කැමැත්තාහු ද, ඒ දඬුවම පණවන්නැ' යි දක්වත්. ඔවුනට මම් 'භවත්නි, එසේ වී නම්, ජීවත් වන්නාවූ ම මේ පුරුෂයා සැළෙක බහා මුව වසා පියා, තෙත් සමින්, වෙළා, තෙත් මැටියෙන් ඝන ලෙස ආලේප කරවා උදුනට නභා ගිනි දෙවූ යැ යි මෙසේ කීමි. ඔහු 'මැනැවැ' යි මට පිළිවදන් දී ජීවත් වන්නාවූ ම ඒ පුරුෂයා සැළෙක බහා මුව වසාපියා, තෙත් සමින් වෙළා, තෙත් මැටියෙන් ඝන ලෙස ආලේප කරවා උදුනට නභා ගිනි දුන්හ. යම් විටෙක 'ඒ පුරුෂයා කලුරිය කෙළේ යැ යි අපි දන ගත්තමෝ ද, එ විටැ ඒ සැළ (උදුනෙන්) බා, (පිටතැ වූ) ආලේපය බිඳ, මුව වසුන් හැර 'නික්මෙන්නා වූ ඔහුගේ ජීවය දකින්නමෝ නම් ඉතා යෙහෙකැ' යි සෙමෙන් බැලූමු. අපි නික්මෙන්නා වූ ඔහුගේ ජීවය නො ම දුටුමු. භවත් කාශ්‍යපයන් වහන්ස, යම් කරුණෙකින් අපට 'මෙසේත් පර ලොව නැත, මෙසේත් උපපාදුක සත්වයෝ නැත, මෙසේත් සුකෘත දුෂ්කෘත කර්මයනට ඵල විපාක නැතැ' යි මෙබඳු සිතෙක් වේ ද, මේත් ඒ එක් කරුණෙක.''

"තෙන හි රාජඤ්ඤ තඤ්ඤෙවෙත්ථ පටිපුච්ඡිස්සාමි. යථා තෙ ඛමෙය්‍ය තථා නං ඛ්‍යාකරෙය්‍යාසි. අභිජානාසි නො ත්වං රාජඤ්ඤ දිවාසෙය්‍යං උපගතො සුපිනකං පස්සිතා ආරාමරාමණෙය්‍යකං වනරාමණෙය්‍යකං භූමිරාමණෙය්‍යකං පොක්ඛරණීරාමණෙය්‍යකන්ති?"

"අභිජානාමහං භො කස්සප දිවාසෙය්‍යං උපගතො සුපිනකං පස්සිතා ආරාමරාමණෙය්‍යකං වනරාමණෙය්‍යකං භූමිරාමණෙය්‍යකං පොක්ඛරණීරාමණෙය්‍යකන්ති."

"රක්ඛන්ති තං තම්හි සමයෙ ඛුජ්ජා පි වාමනකා පි කෙළාසිකා පි කොමාරිකාපි? ති."

"එවං භො කස්සප රක්ඛන්ති මං තස්මිං සමයෙ ඛුජ්ජාපි වාමනකාපි කෙළාසිකා පි කොමාරිකා පී"ති.

"අපි නු තා තුය්හං ජීවං පස්සන්ති පවිසන්තං වා නික්ඛමන්තං වා?ති"

"නො හෙතං භො කස්සප"

"තා හි නාම රාජඤ්ඤ තුය්හං ජීවන්තස්ස ජීවන්තියො ජීවං න පස්සිස්සන්ති පවිසන්තං වා නික්ඛමන්තං වා. කිම්පන ත්වං කාලකතස්ස ජීවං පස්සිස්සසි පවිසන්තං වා නික්ඛමන්තං වා? ඉමිනා පි ඛො තෙ රාජඤ්ඤ පරියායෙන එවං හොතු; ඉතිපි අත්ථි පරො ලොකො, අත්ථි සත්තා ඔපපාතිකා, අත්ථි සුකටදුක්කටානං කම්මානං ඵලං විපාකො'ති."

"කිඤ්චාපි භවං කස්සපො එවමාහ, අථ ඛො එවං මෙ එත්ථ හොති; ඉතිපි නත්ථි පරො ලොකො, නත්ථි සත්තා ඔපපාතිකා, නත්ථි සුකටදුක්කටානං කම්මානං ඵලං විපාකො'ති"

11. "අත්ථි පන රාජඤ්ඤ පරියායො–පෙ–"

"අත්ථි භො කස්සප පරියායො –පෙ–"

"යථා කථං විය රාජඤ්ඤ? ති"

කුමරකසුප් —''එසේ වී නම් රාජන්‍යයෙනි, මෙහි ලා ඔබ ම පිළිවිසින්-නමු. ඔබට යම් සේ රිසියෙන් නේ ද, එසේ එය විසඳන්න. රාජන්‍යයිනි, දිවා නින්දට බටුවාවූ ඔබ සිත්කලු ආරාම ද, සිත් කලු වන ද, සිත් කලු බිම් ද සිත්කලු පොකුණු ද සිහිනෙන් දුටුවා දනිත් ද (සිහි කෙරෙත් ද) ?''

පායාසි — ''භවත් කාශ්‍යපයන් වහන්ස, දහවල් නින්දට බටුවා වූ මම සිත් කලු ආරාම ද සිත්කලු වන ද සිත්කලු බිම් ද සිත්කලු පොකුණු ද සිහිනෙන් දුටුවා දනිමි (සිහි කරමි)''

කුමරකසුප් — ''ඒ වේලෙහි කුදු ගැහැනු ද මිටි ගැහැනු ද බාල දැරියෝ ද තරුණ දැරියෝ ද ඔබට රකවල් කෙරෙත් ද?''

පායාසි — ''එසේ ය භවත් කාශ්‍යපයන් වහන්ස, එ වේලෙහි කුදු ගැහැනු ද මිටි ගැහැනු ද බාල දැරියෝ ද තුරුණු දැරියෝ ද මට රකවල් කෙරෙත්.''

කුමරකසුප් — ''ඔහු (එ වේලෙහි) පිවිසෙන හෝ නික්මෙන ඔබේ ජීවය දකිද්ද?''

පායාසි — ''භවත් කාශ්‍යපයන් වහන්ස, මෙය නො වෙයි.''

කුමරකසුප් — '' රාජන්‍යයෙනි, ඒ ස්ත්‍රීහු වූකලි තුමූ ජීවත් වන්නෝ ජීවත් වන ඔබේ පිවිසෙන හෝ නික්මෙන ජීවය නො දකිත්. කිමෙක් ද ඔබ කලුරිය කළාහු ගේ පිවිසෙන හෝ නික්මෙන ජීවය දකිනු හැක්කාහු ද? රාජන්‍යයෙනි, මෙ කරුණිනුත් 'මෙසේත් පර ලෝව ඇත, උපපාදුක සත්වයෝ ඇත, සුකෘත දුෂ්කෘත කර්මයන් ගේ ඵල විපාක ඇතැ' යි ඔබට මෙසේ සිතෙක් වේ වා.''

පායාසි — ''භවත් කාශ්‍යපයන් වහන්සේ මෙසේ කියතුදු මෙසේත් පරලොව නැතැ යි උපපාදුක සත්තු නැතැ යි සුකෘත දුෂ්කෘත කර්මයනට ඵල විපාක නැතැ යි මට මෙහි මෙබඳු සිතෙක් වෙයි.

11. කුමරකසුප් — ''රාජන්‍යයෙනි, . . . එසේ කියන්නට කරු-ණෙක් ඇද්ද?''

පායාසි — ''භවත් කාශ්‍යපයන් වහන්ස, . . . මෙසේ කියන්නට (තව) කරුණෙක් ඇත.''

කුමරකසුප් — ''ඒ කෙබඳු ද, රාජන්‍යයෙනි ?''

"ඉධ මෙ භො කස්සප පුරිසා චොරං ආගුචාරිං ගහෙත්වා දස්සෙන්ති. අයං තෙ භන්තෙ චොරො ආගුචාරී, ඉමස්ස යං ඉච්ඡසි තං දණ්ඩං පණෙහී'ති. ත්යාහං එවං වදාමි: 'තෙන හි භො ඉමං පුරිසං ජීවන්තං යෙව තුලාය තුලෙත්වා ජියාය අනස්සාසකං මාරෙත්වා පුනදෙව තුලාය තුලෙථා'ති. තෙ මෙ 'සාධූ'ති පටිස්සුත්වා තං පුරිසං ජීවන්තං යෙව තුලාය තුලෙත්වා ජියාය අනස්සාසකං මාරෙත්වා පුනදෙව තුලාය තුලෙන්ති. යදා සො ජීවති, තදා ලහුතරො ච හොති මුදුතරො ච කම්මඤ්ඤතරො ච. යදා පන සො කාලකතො හොති, තදා ගරුතරො ච හොති පත්ථින්නතරො ච අකම්මඤ්ඤතරො ච. අයම්පි ඛො භො කස්සප පරියායො යෙන මෙ පරියායෙන එවං හොති: 'ඉතිපි නත්ථි පරො ලොකො, නත්ථි සත්තා ඔපපාතිකා, නත්ථි සුකටදුක්කටානං කම්මානං ඵලං විපාකො'ති."

"තෙන හි රාජඤ්ඤ උපමන්තෙ කරිස්සාමි. උපමායමිධෙකච්චෙ විඤ්ඤූ පුරිසා භාසිතස්ස අත්ථං ආජානන්ති. සෙය්‍යථාපි රාජඤ්ඤ පුරිසො දිවසං සන්තත්තං අයොගුළං ආදිත්තං සම්පජ්ජලිතං සජොතිභූතං තුලාය තුලෙය්‍ය, තමෙනං අපරෙන සමයෙන සීතං නිබ්බුතං තුලාය තුලෙය්‍ය. කදා නු ඛො සො අයොගුළො ලහුතරො වා හොති මුදුතරො වා කම්මඤ්ඤතරො වා? යදා වා ආදිත්තො සම්පජ්ජලිතො සජොතිභූතො, යදා වා සීතො නිබ්බුතො? ති"

"යදා සො භො කස්සප අයොගුළො තෙජොසහගතො ච හොති වායොසහගතො ච ආදිත්තො සම්පජ්ජලිතො සජොතිභූතො, තදා ලහුතරො ච හොති මුදුතරො ච කම්මඤ්ඤතරො ච. යදා ච පන සො අයොගුළො නෙව තෙජොසහගතො හොති න වායොසහගතො සීතො නිබ්බුතො, තදා ගරුතරො ච හොති පත්ථින්නතරො ච අකම්මඤ්ඤතරො චා ති."

"එවමෙව ඛො රාජඤ්ඤ යදා'යං කායො ආයුසහගතො ච හොති උස්මාසහගතො ච විඤ්ඤාණසහගතො ච, තදා ලහුතරො ච හොති මුදුතරො ච කම්මඤ්ඤතරො ච. යදා පනායං කායො නෙව ආයුසහගතො හොති න උස්මාසහගතො න විඤ්ඤාණසහගතො, තදා ගරුතරො ච හොති පත්ථින්නතරො ච අකම්මඤ්ඤතරො ච. ඉමිනාපි ඛො තෙ රාජඤ්ඤ පරියායෙන එවං හොතු: ඉතිපි අත්ථි පරො ලොකො, අත්ථි සත්තා ඔපපාතිකා, අත්ථි සුකටදුක්කටානං කම්මානං ඵලං විපාකො"ති.

පායාසි – ''භවත් කාශ්‍යපයන් වහන්ස, මෙහි මගේ පුරුෂයෝ වරද කරු සොරකු අල්ලා ගෙන 'ස්වාමීනි, මේ ඔබට වරද කළ සොරෙකි. යමක් කැමැත්තාහු නම්, ඒ දඬුවමක් මොහුට පමුණුවත්නැ' යි දක්වත්. මම ඔවුන් බණවා 'එසේ වී නම් භවත්නි, ජීවත්වන්නා වූ ම මේ පුරුෂයා තරාදියෙන කිරා හුස්ම ගත නොහැකි සේ කොට දුනුදියෙන් ගෙල වෙළා මරා යළිදු තරාදියෙන් කිරවු' යැ යි මෙසේ කීමි. ඔහු මට 'මැනැවැ' යි පිළිවදන් දී, ජීවත් වන්නාවූ ම ඒ පුරුෂයා තරාදියෙන් කිරා හුස්ම ගත නොහෙන සේ දුනුදියෙන් ගෙළ වෙළා මරා යළිදු තරාදියෙන් කිරැහ. යම් කලෙක හේ ජීවත් වී ද, එ කලැ (ඔහු සිරුර) වඩා හැල්ලු ද වඩා මොලොක් ද වඩා කර්මණ්‍ය ද විය. යම් විටෙක වනාහි හේ කලුරිය කෙළේ වේ ද, එ කලැ (ඔහු සිරුර) වඩා බර ද වඩා දැඩි ද වඩා අකර්මණ්‍ය ද වෙයි. භවත් කාශ්‍යපයන් වහන්ස, යම් කරුණෙකින් මට 'මෙසේත් පරලොව නැත, උපපාදක සත්වයෝ නැත, කුශලාකුශල කර්මයන් ගේ එල විපාක නැතැ යි මෙසේ සිතෙක් වෙයි ද, මේ ද ඒ එක් කාරණයෙකි.'

කුමරකසුප් – ''රාජන්‍යයිනි, එසේ වී නම් ඔබට උපමාවක් කරන්නෙමි. උපමායෙන් ද මෙහි ඇතැම් නුවණැති පුරුෂයෝ කියන ලද වචනයේ අරුත් දැනගන්නාහ. රාජන්‍යයෙනි, යම් සේ පුරුෂයෙක් මුළු දවසෙහි ම රත් කරන ලද 'ගින්නෙන් ඇවිළ ගත්' ගින්නෙන් දිලියෙන, ගිනි දල් සහිත යගුළියක් තරාදියෙන් කිරන්නේ නම්, පසු කලෙක සිසිල් වූ, නිවුණු ඒ යගුළිය තරාදියෙන් කිරන්නේ නම්, කවර ද නම් ඒ යගුළිය වඩා හැල්ලු හෝ වඩා මොළොක් හෝ වඩා කර්මණ්‍ය හෝ වෙයි ද? යම් විටෙක ගින්නෙන් ඇවිල ගත්තේ ගින්නෙන් දිලිසුණේ ගිනිදල් සහිත වූයේ වී නම් එ විට ද නැත හොත් යම් විටෙක එය සිසිල් වූයේ නිවුණේ වී නම් එ විට ද?''

පායාසි – ''භවත් කාශ්‍යපයන් වහන්ස, යම් විටෙක ඒ යගුළිය ගිනි සහිතත් වේ ද වායු සහිතත් වේ ද ගිනි ගත්තේ, ගින්නෙන් ඇවිළුණේ ගිනිදල් සහිත වේ ද, එ විටැ එය වඩා හැල්ලු ද වඩා මොළොක් ද වඩා කර්මණ්‍ය ද වෙයි. යම් විටෙක වනාහි ඒ යගුළිය නො ම ගිනි සහිත වේ ද නො ම වායු සහිත වේ ද සිසිල් වේ ද නිවියේ වේ ද එවිට වඩා බර ද වඩා තද ද වඩා අකර්මණ්‍ය ද වෙයි.''

කුමරකසුප් – ''රාජන්‍යයෙනි, එසේ ම යම් කලෙක වනාහි මේ සිරුර ආයුෂ සහිතත් වේ ද, උණුසුම් සහිතත් වේ ද, විඥාන සහිතත් වේ ද, එ කලැ වඩා හැල්ලු ද වඩා මොළොක් ද වඩා කර්මණ්‍ය ද වෙයි. යම් කලෙක වනාහි මෙ සිරුර නො ම ආයුසහිත වේ ද, නො ම උණුසුම් සහිත වේ ද, නො ම විඥාන සහිත වේ ද, එ කලැ වඩා බර ද වඩා තෙද ද වඩා අකර්මණ්‍ය ද වෙයි. රාජන්‍යයෙනි, මෙ කරුණෙනුත් ඔබට 'මෙසේත් පර ලොව ඇත, මෙසේත් උපපාදක සත්හු ඇත, මෙසේත් සුකෘත දුෂ්කෘත කර්මයන් ගේ එල විපාක ඇතැ' යි මෙබඳු සිතෙක් වේ වා.

"කිඤ්චාපි භවං කස්සපො එවමාහ, අථ ඛො එවං මෙ එත්ථ හොති: ඉතිපි නත්ථි පරො ලොකො, නත්ථි සත්තා ඔපපාතිකා, නත්ථි සුකටදුක්කටානං කම්මානං ඵලං විපාකො"ති.

12. "අත්ථි පන රාජඤ්ඤ පරියායො –පෙ–"

"අත්ථි භො කස්සප පරියායො –පෙ–"

"යථා කථං විය රාජඤ්ඤති"?

"ඉධ මෙ භො කස්සප පුරිසා චොරං ආගුචාරිං ගහෙත්වා දස්සෙන්ති; 'අයන්තෙ භන්තෙ චොරො ආගුචාරී, ඉමස්ස යං ඉච්ඡසි තං දණ්ඩං පණෙහී'ති. ත්‍යාහං එවං වදාමි; තෙන හි භො ඉමං පුරිසං අනුපහච්ච ඡවිඤ්ච චම්මඤ්ච මංසඤ්ච නහාරුඤ්ච අට්ඨිඤ්ච අට්ඨිමිඤ්ජඤ්ච ජීවිතා වොරොපෙථා'ති. තෙ මෙ සාධූති පටිස්සුත්වා තං පුරිසං අනුපහච්ච ඡවිඤ්ච චම්මඤ්ච මංසඤ්ච නහාරුඤ්ච අට්ඨිඤ්ච අට්ඨිමිඤ්ජඤ්ච ජීවිතා වොරොපෙන්ති. යදා සො ආමතො හොති, ත්‍යාහං එවං වදාමි: තෙන හි භො ඉමං පුරිසං උත්තානං නිපාතෙථ, අප්පෙවනාමස්ස ජීවං නික්ඛමන්තං පස්සෙය්‍යාමාති. තෙ තං පුරිසං උත්තානං නිපාතෙන්ති. නෙවස්ස මයං ජීවං නික්ඛමන්තං පස්සාම. ත්‍යාහං එවං වදාමි; තෙන හි භො ඉමං පුරිසං අවකුජ්ජං නිපාතෙථ,–පෙ– පස්සෙන නිපාතෙථ –පෙ– දුතියෙන පස්සෙන නිපාතෙථ, –පෙ– උද්ධං ඨපෙථ, –පෙ– ඔමුද්ධකං ඨපෙථ –පෙ– පාණිනා ආකොටෙථ –පෙ– ලෙඩ්ඩුනා ආකොටෙථ –පෙ– දණ්ඩෙන ආකොටෙථ –පෙ– සත්ථෙන ආකොටෙථ –පෙ– ඔධුනාථ –පෙ– සන්ධුනාථ –පෙ– නිද්ධුනාථ, 'අප්පෙවනාමස්ස ජීවං නික්ඛමන්තං පස්සෙය්‍යාමා'ති. තෙ තං පුරිසං අවකුජ්ජ නිපාතෙන්ති –පෙ– පස්සෙන නිපාතෙන්ති –පෙ– දුතියෙන පස්සෙන නිපාතෙන්ති –පෙ– උද්ධං ඨපෙන්ති –පෙ– ඔමුද්ධකං ඨපෙන්ති –පෙ– පාණිනා ආකොටෙන්ති –පෙ– ලෙඩ්ඩුනා ආකොටෙන්ති –පෙ– දණ්ඩෙන ආකොටෙන්ති–පෙ–සත්ථෙන ආකොටෙන්ති–පෙ–ඔධුනන්ති –පෙ– සන්ධුනන්ති–පෙ– නිද්ධුනන්ති, නෙවස්ස මයං ජීවං නික්ඛමන්තං පස්සාම. තස්ස තදෙව චක්ඛු හොති තෙ රූපා තඤ්චායතනං නප්පටිසංවෙදෙති, තදෙව සොතං හොති තෙ සද්ද තඤ්චායතනං නප්පටිසංවෙදෙති, තදෙව ඝානං හොති තෙ ගන්ධා තඤ්චායතනං නප්පටිසංවෙදෙති, සායෙව ජිව්හා හොති තෙ රසා තඤ්චායතනං නප්පටිසංවෙදෙති, සොව කායො හොති තෙ ඵොට්ඨබ්බා තඤ්චායතනං නප්පටිසංවෙදෙති. අයම්පි ඛො භො කස්සප පරියායො යෙන මෙ පරියායෙන එවං හොති: ඉතිපි නත්ථි පරො ලොකො, නත්ථි සත්තා ඔපපාතිකා, නත්ථි සුකටදුක්කටානං කම්මානං ඵලං විපාකො ති".

පායාසි – "භවත් කාශ්‍යපයන් වහන්සේ එසේ කියතත්, වැලිදු මට 'මෙසේ ත් පරලොව නැත, මෙසේත් උපපාදුක සත්ත්‍ව නැත, මෙසේත්, කුශලාකුශල කර්මයනට ඵල විපාක නැතැ' යි මෙහි මෙබඳු සිතෙක් වෙයි,

12. **කුමර කසුප්** – "රාජන්‍යයෙනි, . . . එසේ සිතන්නට කරුණෙක් ඇද්ද?"

පායාසි – "භවත් කාශ්‍යපයන් වහන්ස, . . . එසේ සිතන්නට කරුණෙක් ඇත."

කුමර කසුප් – "ඒ කෙසේ වූයෙක් ද? රාජන්‍යයෙනි ?"

පායාසි – "භවත් කාශ්‍යපයන් වහන්ස, මෙහි මගේ සේවක පුරුෂයෝ, 'ස්වාමීනි, මේ ඔබට වරද කළ සොරෙකි. මොහුට ඔබට රිසියෙන දඬුවමක් පණවන්නැ' යි කියා වරද කළ සොරකු අල්ලා ගෙනවුත් මට දක්වත්. මම ඔවුනට 'එසේ වී නම් භවත්නි, මේ මිනිසා (මොහු ගේ) සිවිය ද සම ද මස් ද නහර ද ඇට ද ඇට මිදුලු ද නො නසා දිවියෙන් තොර කරවු' යැ යි කියමි. ඔහු මට මැනැවැ යි පිළිවදන් දී, සිවිය ද සම ද මස් ද නහර ද ඇට ද ඇට මිදුලු ද නො නසා ඒ මිනිසා දිවියෙන් තොර කරති. යම් විටෙක ඔහු ගේ ප්‍රාණය නිරුද්ධ වන්නට පටන්ගත්තේ වේ ද, එ විටැ මම ඔවුන් බණිමි, 'භවත්නි, එසේ වී නම්, මොහු ගේ නික්මෙන ජීවය දකුමෝ නම් යෙහෙකි.' එහෙයින් මොහු උඩුකුරු කොට හොවවු' යි කියමි. ඔහු ඒ මිනිසා උඩු කුරු කොට හොවත්. අපි ඔහු ගේ නික්මෙන ජීවය නො දකුම්හ. ඔවුනට මම එසේ වී නම් භවත්නි, මේ මිනිසා ගේ නික්මෙන ජීවය දකුමෝ නම් යෙහෙක, එහෙයින් මේ මිනිසා යැටි කුරු කොට හොවවු. . . ඇලයෙන් හොවවු . . . දෙවෙනි ඇලයෙන් හොවවු. . . උඩු අතට තබවු . . . යැටි අතට තබවු . . . අතින් තළවු . ගලින් තළවු . . . දංඩෙන් තළවු . . අවියෙන් ගසවු මෙහාට පෙරළවු . . . එහාට පෙරළවු . . එහාටත් මෙහාටත් පෙරළවු' යැ යි මෙසේ කියමී. ඔහු ඒ මිනිසා යැටිකුරු කොට තබත් . . . ඇලයෙන් හොවත් . . . දෙවෙනි ඇලයෙන් හොවත් . . . උඩු අතට තබත් . . . යැටි අතට තබත් . . . අතින් තළත් . . . ගලින් තළත් . . . දංඩෙන් තළත් . . අවියෙන් ගසත් . . . මෙහාට පෙරළත් . . . එහාට පෙරළත් . . එහාටත් මෙහාටත් පෙරළත්. එහෙත් අපි ඔහු ගේ නික්මෙන ජීවය නො දකිමු ඔහු ගේ ඒ ඇස ම වේ. ඒ රූපයෝ ම වෙත්. එහෙත් ඇස ඒ රූපායතනය පහළ නො කෙරෙයි. ඔහු ගේ ඒ කන ම වේ. ඒ ශබ්දයෝ ම වෙත්. එහෙත් කන ඒ ශබ්දයතනය පහළ නො කෙරෙයි. ඒ නාසාව ම වේ. ඒ ගන්ධයෝ ම වෙත්. එහෙත් නාසාව ඒ ගන්ධායතනය පහළ නො කෙරෙයි. ඒ දිව ම වේවි ඒ රසයෝ ම වෙත්. එහෙත් දිව ඒ රසායතනය පහළ නො කෙරෙයි. ඒ කය ම වේ. ඒ ස්ප්‍රෂ්ටව්‍යයෝ ම වෙත්. එහෙත් එය ඒ ස්ප්‍රෂ්ටව්‍යායතනය පහළ නො කෙරෙයි. භවත් කාශ්‍යපයන් වහන්ස, යම් කරුණෙකින් 'මෙසේත් පර ලොව නැත, මෙසේත් උපපාදුක සත්වයෝ නැත, මෙසේත් කුශලාකුශල කර්මයන් ගේ ඵල විපාක නැතැ' යි මට මෙබඳු සිතෙක් වේ නම් මේ ඒ කරුණ ය."

“තෙන හි රාජඤ්ඤ උපමන්තෙ කරිස්සාමි. උපමායපිධෙකච්චෙ විඤ්ඤූ පුරිසා භාසිතස්ස අත්ථං ආජානන්ති. භූතපුබ්බං රාජඤ්ඤ අඤ්ඤතරො සඞ්ඛධමො සඞ්ඛං ආදාය පච්චන්තිමං ජනපදං අගමාසි. සො යෙනඤ්ඤතරො ගාමො තෙනුපසඞ්කමි, උපසඞ්කමිත්වා මජ්ඣෙ ගාමස්ස ඨිතො තික්ඛත්තුං සඞ්ඛං උපලාපෙත්වා සඞ්ඛං භූමියං නික්ඛිපිත්වා එකමන්තං නිසීදි. අථ ඛො රාජඤ්ඤ තෙසං පච්චන්තජානපදානං මනුස්සානං එතදහොසි: අම්භො කස්ස නු ඛො එසො සද්දො එවංරජනීයො එවංකමනීයො එවංමදනීයො එවංබන්ධනීයො එවංමුච්ඡනීයො?ති සන්නිපතිත්වා තං සඞ්ඛධමං එතදවොචුං: අම්භො කස්ස නු ඛො එසො සද්දො එවං රජනීයො එවං කමනීයො එවං මදනීයො එවං බන්ධනීයො එවං මුච්ඡනීයො?ති. “එසො ඛො භො සඞ්ඛො නාම යස්සෙසො සද්දො එවං රජනීයො එවං කමනීයො එවං මදනීයො එවං බන්ධනීයො එවං මුච්ඡනීයො’ති. තෙ තං සඞ්ඛං උත්තානං නිපාතෙසුං: ‘වදෙහි භො සඞ්ඛ, වදෙහි භො සඞ්ඛා’ති. නෙව සො සඞ්ඛො සද්දමකාසි. තෙ තං සඞ්ඛං අවකුජ්ජං නිපාතෙසුං -පෙ- පස්සෙන නිපාතෙසුං -පෙ- දුතියෙන පස්සෙන නිපාතෙසුං -පෙ- උද්ධං ඨපෙසුං -පෙ- ඔමුද්ධකං ඨපෙසුං -පෙ- පාණිනා ආකොටෙසුං -පෙ- ලෙඩ්ඩුනා ආකොටෙසුං -පෙ- දණ්ඩෙන ආකොටෙසුං -පෙ- සත්ථෙන ආකොටෙසුං -පෙ- ඔධුනිංසු -පෙ- සන්ධුනිංසු -පෙ- නිද්ධුනිංසු: ‘වදෙහි භො සඞ්ඛ, වදෙහි භො සඞ්ඛා’ති. නෙව සො සඞ්ඛො සද්දමකාසි. අථ ඛො රාජඤ්ඤ තස්ස සඞ්ඛධමස්ස එතදහොසි: යාවබාලා ඉමෙ පච්චන්තජානපද මනුස්සා. කථං හි නාම අයොනිසො සඞ්ඛසද්දං ගවෙසිස්සන්තී’ති තෙසං පෙක්ඛමානානං සඞ්ඛං ගහෙත්වා තික්ඛත්තුං සඞ්ඛං උපලාපෙත්වා සඞ්ඛං ආදාය පක්කාමි. අථ ඛො රාජඤ්ඤ තෙසං පච්චන්තජානපදානං මනුස්සානං එතදහොසි: යද කිර භො අයං සඞ්ඛො නාම පුරිසසහගතො ච හොති, වායාමසහගතො ච වායුසහගතො ච, තදායං සඞ්ඛො සද්දං කරොති. යද පනායං සඞ්ඛො නෙව පුරිසසහගතො හොති න වායාමසහගතො න වායුසහගතො, නායං සඞ්ඛො සද්දං කරොතී’ති.

කුමරකසුප් — ''එසේ වී නම් රාජන්‍යයෙනි, ඔබට උපමාවක් කරන්නෙමි. මෙහි ඇතැම් නුවණැති පුරුෂයෝ උපමායෙන් කියන ලද වචනයේ අරුත් දැනගනිත්. පෙර වූවක් කියමි. රාජන්‍යයෙනි, එක්තරා සක් පිඹින්නෙක් සකක් ගෙන පසල් දනව්වකට ගියේ ය. හේ එක්තරා ගමක් කරා එළැඹියේ ය. එළැඹ ගම මැදැ සිටියේ, සක තුන් වරක් හඬවා සක බිමැ තබා එක් පසෙක හුන්නේ ය රාජන්‍යයෙනි, එ කලැ 'පින්වත්නි, මෙසේ ඇලුම් කටයුතු මෙසේ සිත්කලු මෙසේ අසන්නන් මත් කරන, මෙසේ සිත් බඳනට කරුණු වූ, මෙසේ අසන්නන් මුසපත් කරන මේ හඬ කවරක් හු ගේ දැ?'' යි ඒ පසල් දනවුවැසි මිනිස්නට මේ සිත විය ඔහු රැස් වැ ඒ සක් පිඹින්නහු බණවා, 'හෙම්බා පුරුෂය, මෙසේ ඇලුම් කටයුතු මෙසේ සිත්කලු, මෙසේ අසන්නන් මත් කරන, මෙසේ සිත් බඳනට කරුණු වූ මෙසේ අසන්නන් මුසපත් කරන මේ හඬ කවරක්හු ගේ දැ?' යි විචාළාහ. 'භවත්නි, යමක්හුගේ මෙසේ ඇලුම් කටයුතු, මෙසේ සිත්කලු මෙසේ අසන්නන් මත් කරන, මෙසේ සිත් බඳනට කරුණු වූ, මෙසේ අසන්නන් මුසපත් කරන මේ හඬ යමක් හු ගේ ද එය මේ සක නමැ යි සක්පිඹින්නා කී ය. ඔහු 'පින්වත්, සක හඬ නඟව, පින්වත් සක හඬ නඟව' යි ඒ සක උඩුකුරු කොට හෙවූහ. සක හඬ නො ම පැවැත් විය. . . ඔහු ඒ සක යැටි කුරු කොට හෙවූහ . . . පසෙකින් හෙවූහ . . . දෙවෙනි පසෙන් හෙවූහ . . . මුදුන උඩට සිටුනා සේ තැබූහ. . . මුදුන යටට සිටුනා සේ තැබූහ. . . අත්ලෙන් තැළූහ. . . ගලින් තැළූහ . . දඬෙන් තැළූහ. . . අවියෙන් ගැසූහ. . . මෑතට පෙරළූහ. . . ඈතට පෙරළූහ. . පින්වත් සක, හඬ නඟව, පින්වත් සක හඬ නඟව' යි කියා ඈත මෑත පෙරළූහ. (එහෙත්) සක හඬ නො ම පැවැත් වී ය. රාජන්‍යයෙනි, එ විට ඒ සක් පිඹින්නහුට 'මේ පසල් දනවුවැසි මිනිස්සු කොතරම් අඥාන ද! මොහු කෙසේ නම් නො මහින් සක් හඬ යොයන්නාහු දැ?'' යි මේ සිත විය. හේ ඔවුන් බලා සිටියැ දී ම සක ගෙන තුන් වරක සක හඬවා (සක පිඹ) එය රැගෙන නික්මැ ගියේ ය. රාජන්‍යයෙනි, ඉක්බිති ඒ පසල් දනවුවැසි මිනිස්නට 'භවත්නි, යම් විටෙක මේ සක මිනිසකු හා එක් වැ පැවැත්තේ ද, මිනිසාගේ උත්සාහය හා එක් වැ පැවැත්තේ ද, වායුව හා එක් වැ පැවැත්තේ ද, එකල මේ සක හඬ කෙරෙයි. යම් විටෙක වූ කලි මේ සක මිනිසකු හා එක් වැ නො පැවැත්තේ ද, මිනිසා ගේ උත්සාහය හා එක් වැ නො පැවැත්තේ ද, වායුව හා එක් වැ නො පැවැත්තේ ද, එ විට හඬ නො කෙරේ' යැ යි මේ සිත විය.

එවමෙව ඛො රාජඤ්ඤ යදයං කායො ආයුසහගතො ච හොති උස්මාසහගතො ච විඤ්ඤාණසහගතො ච, තදා අභික්කමතිපි පටික්කමතිපි තිට්ඨතිපි නිසීදතිපි සෙය්‍යම්පි කප්පෙති, චක්ඛුනාපි රූපං පස්සති, සොතෙනපි සද්දං සුණාති, ඝානෙනපි ගන්ධං ඝායති, ජිව්හායපි රසං සායති, කායෙනපි ඵොට්ඨබ්බං ඵුසති, මනසාපි ධම්මං විජානාති. යදා පනායං කායො නෙව ආයුසහගතො හොති, න උස්මාසහගතො ච න විඤ්ඤාණසහගතො ච, තදා නෙව අභික්කමති න පටික්කමති න තිට්ඨති න නිසීදති න සෙය්‍යං කප්පෙති, චක්ඛුනාපි රූපං න පස්සති, සොතෙනපි සද්දං න සුණාති, ඝානෙනපි ගන්ධං න ඝායති, ජිව්හායපි රසං න සායති, කායෙනපි ඵොට්ඨබ්බං න ඵුසති, මනසාපි ධම්මං න විජානාති. ඉමිනාපි ඛො තෙ රාජඤ්ඤ පරියායෙන එවං හොතු: ඉතිපි අත්ථි පරො ලොකො, අත්ථි සත්තා ඔපපාතිකා, අත්ථි සුකටදුක්කටානං කම්මානං ඵලං විපාකො'ති''.

''කිඤ්චාපි භවං කස්සපො එවමාහ, අථ ඛො එවමෙත්ථ හොති: ඉතිපි නත්ථි පරො ලොකො, නත්ථි සත්තා ඔපපාතිකා, නත්ථි සුකටදුක්කටානං කම්මානං ඵලං විපාකො'ති''.

13. ''අත්ථි පන රාජඤ්ඤ පරියායො –පෙ–''

''අත්ථි භො කස්සප පරියායො –පෙ–''

''යථා කථං විය රාජඤ්ඤාති?''

''ඉධ මෙ භො කස්සප පුරිසා චොරං ආගුචාරිං ගහෙත්වා දස්සෙන්ති: අයං තෙ භන්තෙ චොරො ආගුචාරී, ඉමස්ස යං ඉච්ඡසි තං දණ්ඩං පණෙහී'ති. ත්‍යාහං එවං වදාමි: තෙන හි භො ඉමස්ස පුරිසස්ස ඡවිං ඡින්දථ, අප්පෙවනාමස්ස ජීවං පස්සෙය්‍යාමා'ති. තෙ තස්ස පුරිසස්ස ඡවිං ඡින්දන්ති නෙවස්ස මයං ජීවං පස්සාම. ත්‍යාහං එවං වදාමි: තෙන හි භො ඉමස්ස පුරිසස්ස චම්මං ඡින්දථ –පෙ– මංසං ඡින්දථ –පෙ– නහාරුං ඡින්දථ –පෙ– අට්ඨිං ඡින්දථ –පෙ– අට්ඨිමිඤ්ජං ඡින්දථ, අප්පෙවනාමස්ස ජීවං පස්සෙය්‍යාමා'ති. තෙ තස්ස පුරිසස්ස චම්මං ඡින්දන්ති –පෙ– අට්ඨිමිඤ්ජං ඡින්දන්ති නෙවස්ස මයං ජීවං පස්සාම. අයම්පි ඛො භො කස්සප පරියායො යෙන මෙ පරියායෙන එවං හොති: ඉතිපි නත්ථි පරො ලොකො, නත්ථි සත්තා ඔපපාතිකා, නත්ථි සුකටදුක්කටානං කම්මානං ඵලං විපාකො'ති.''

රාජන්‍යයෙනි, එ පරිද්දෙන් ම යම් කලෙක මේ සිරුර ආයුෂ (ජීවිතෙන්ද්‍රිය) සහිත වේ ද, උණුසුම සහිත වේ ද, විඥාන සහිත වේ ද එ කලැ ඉදිරියට ද යෙයි, පෙරළා ද යෙයි, සිටුනේ ද වෙයි, හිඳුනේ ද වෙයි, ශයනය ද කෙරෙයි, ඇසින් රූප දක්නේ ද වෙයි, කනින් හඬ අසනුයේ ද වෙයි, නැහැයෙන් ගඳ අහනුයේ ද වෙයි, දිවෙන් රස විඳිනුයේ ද වෙයි, කයින් හැපෙන දෑ පහස්නේ ද වෙයි, මනසින් දහම් දන්නේ ද වෙයි. යම් කලෙක වූ කලි මෙ සිරුර නො ම ආයුෂ සහිත වේ ද, නො ම උණුසුම් සහිත වේ ද, නො ම විඥාන සහිත වේ ද, එ කලැ නො ම ඉදිරියට යෙයි, නො ම පෙරළා යෙයි, නො ම සිටියි, නො ම හිඳියි, නො ම ශයනය කෙරෙයි, ඇසින් රූප නො ම දක්නේ ද වෙයි, කනින් හඬ නො ම අසනුයේ ද වෙයි, නැහැයෙන් ගඳ නො ම අහනුයේ ද වෙයි, දිවෙන් රස නො ම විඳිනුයේ ද වෙයි, කයින් හැපෙන දෑ නො ම පහස්නේ ද වෙයි, මනසින් දහම් නො ම දන්නේ ද වෙයි. රාජන්‍යයෙනි, මෙ කරුණිනුදු ඔබට 'මෙසේත් පරලොව් ඇත, මෙසේත් උපපාදුක සත්හු ඇත, මෙසේත් සුකෘත දුෂ්කෘත කර්මයන් ගේ ඵල විපාක ඇතැ'' යි මෙබඳු සිතෙක් වේ වා.''

පායාසි — ''භවත් කාශ්‍යපයන් වහන්සේ මෙසේ වදරතු දූ, වැලිත් 'මෙසේත් පර ලොව නැත, මෙසේත් උපපාදුක සත්හු නැත, කුශලාකුශල කර්මයන් ගේ ඵල විපාක නැතැ' යි මෙ කරුණෙහි මට මෙසේ සිතෙක් වේ.''

13. **කුමරකසුප්** — ''රාජන්‍යයෙනි, . . . එයට කරුණෙක් ඇද්ද?''

පායාසි — ''ඇත, භවත් කාශ්‍යපයන් වහන්ස.''

කුමරකසුප් — ''ඒ කෙබඳු එකෙක් ද?''

පායාසි — ''භවත් කාශ්‍යපයන් වහන්ස, මෙහි මගේ සේවක පුරුෂයෝ වරද කළ සොරක්හු අල්ලා ගෙනවුත් 'ස්වාමීනි, මේ ඔබ‍ට වරද කළ සොරෙක. ඔබට රිසියෙන දඬුවමක් මෑහුට පණවන්නැ' යි කියා දක්වත්. මම ඔවුනට 'එසේ වී නම් භවත්නි, මේ මිනිසා ගේ සිවිය සිඳලා මොහු ගේ ජීවය දක්කැ හෙන්නමෝ නම් යෙහෙකැ'යි මෙසේ කියම්. ඔහු ඒ මිනිසා ගේ සිවිය සිඳිත්. එහෙත් ඔහු ගේ ජීවය අපි නො දකුම්හ. එ විට ඔවුනට 'එසේ වී නම් භවත්නි, මේ මිනිසා ගේ සම සිඳ ලවු . . මස සිඳ ලවු . . නහර සිඳ ලවු . . ඇට සිඳ ලවු . . ඇට මිදුලු සිඳ ලවු මේ මිනිසා ගේ ජීවය දක්කැ හෙන්නමෝ නම් යෙහෙකැ'' යි මෙසේ කියමි. ඔහු ඒ මිනිසා ගේ සම සිඳැ ලත් . . . ඇට මිදුලු සිඳැ ලත් එහෙත් අපි ඔහු ගේ ජීවය නො දකුම්හ. භවත් කාශ්‍යප යන් වහන්ස, යම් කරුණෙකින් මට 'මෙසේත් පෙර ලොව නැත, මෙසේත් උපපාදුක සත්වයෝ නැත, මෙසේත් සුකෘත දුෂ්කෘත කර්මයන් ගේ ඵල විපාක නැතැ' යි මෙබඳු සිතෙක් වේ ද, මේ ද ඒ එක් කරුණෙකි.

'තෙන හි රාජඤ්ඤ උපමන්තෙ කරිස්සාමි. උපමායපි ඉධෙකච්චෙ විඤ්ඤූ පුරිසා භාසිතස්ස අත්ථං ආජානන්ති. භූතපුබ්බං රාජඤ්ඤ අඤ්ඤතරො අග්ගිකො ජටිලො අරඤ්ඤායතනෙ පණ්ණකුටියා වසති. අථ ඛො රාජඤ්ඤ අඤ්ඤතරො ජනපදෙ සත්ථො වුට්ඨාසි. අථ ඛො සො සත්ථො තස්ස අග්ගිකස්ස ජටිලස්ස අස්සමස්ස සාමන්තා එකරත්තිං වසිත්වා පක්කාමි. අථ ඛො රාජඤ්ඤ තස්ස අග්ගිකස්ස ජටිලස්ස එතදහොසි: යන්නූනාහං යෙන සො සත්ථවාහො තෙනුපසඞ්කමෙය්‍යං, අප්පෙවනාමෙත්ථ කිඤ්චි උපකරණං අධිගච්ඡෙය්‍යන්ති. අථ ඛො සො අග්ගිකො ජටිලො කාලස්සෙව වුට්ඨාය යෙන සො සත්ථවාහො තෙනුපසඞ්කමි, උපසඞ්කමිත්වා අද්දස තස්මිං සත්ථවාහෙ දහරං කුමාරං මන්දං උත්තානසෙය්‍යකං ඡඩ්ඩිතං. දිස්වානස්ස එතදහොසි: න ඛො මෙතං පතිරූපං, යං මෙ පෙක්ඛමානස්ස මනුස්සභූතො කාලඞ්කරෙය්‍ය. යන්නූනාහං ඉමං දාරකං අස්සමං නෙත්වා ආපාදෙය්‍යං පොසෙය්‍යං වඩ්ඪෙය්‍යන්ති. අථ ඛො සො අග්ගිකො ජටිලො තං දාරකං අස්සමං නෙත්වා ආපාදෙසි පොසෙසි වඩ්ඪෙසි. යදා සො දාරකො දසවස්සුද්දෙසිකො වා හොති ද්වාදසවස්සුද්දෙසිකො වා, අථ ඛො තස්ස අග්ගිකස්ස ජටිලස්ස ජනපදෙ කිඤ්චිදෙව කරණීයං උප්පජ්ජි. අථ ඛො සො අග්ගිකො ජටිලො තං දාරකං එතදවොච: 'ඉච්ඡාමහං තාත ජනපදං ගන්තුං, අග්ගිං තාත පරිචරෙය්‍යාසි. මා ච තෙ අග්ගි නිබ්බායි. සචෙ ච තෙ අග්ගි නිබ්බායෙය්‍ය, අයං වාසි, ඉමානි කට්ඨානි, ඉදං අරණීසහිතං. අග්ගිං නිබ්බත්තෙත්වා අග්ගිං පරිචරෙය්‍යාසී'ති. අථ ඛො සො අග්ගිකො ජටිලො තං දාරකං එවං අනුසාසිත්වා ජනපදං අගමාසි. තස්ස ඛිඩ්ඩාපසුතස්ස අග්ගි නිබ්බායි. අථ ඛො තස්ස දාරකස්ස එතදහොසි: පිතා ඛො මං එවං අවච: 'අග්ගිං තාත පරිචරෙය්‍යාසි, මා ච තෙ අග්ගි නිබ්බායි. සචෙ ච තෙ අග්ගි නිබ්බායෙය්‍ය අයං වාසි ඉමානි කට්ඨානි. ඉදං අරණීසහිතං, අග්ගිං නිබ්බත්තෙත්වා අග්ගිං පරිචරෙය්‍යාසී'ති. යන්නූනාහං අග්ගිං නිබ්බත්තෙත්වා අග්ගිං පරිචරෙය්‍යන්ති. අථ ඛො සො දාරකො අරණීසහිතං වාසියා තච්ඡි: අප්පෙව නාම අග්ගිං අධිගච්ඡෙය්‍යන්ති. නෙව සො අග්ගිං අධිගච්ඡි. අරණීසහිතං ද්විධා ඵාලෙසි -පෙ- තිධා ඵාලෙසි -පෙ- චතුධා ඵාලෙසි -පෙ- පඤ්චධා ඵාලෙසි -පෙ- දසධා ඵාලෙසි -පෙ- සතධා ඵාලෙසි -පෙ- සකලිකං සකලිකං අකාසි -පෙ- සකලිකං සකලිකං කරිත්වා උදුක්ඛලෙ කොට්ටෙසි -පෙ- උදුක්ඛලෙ කොට්ටෙත්වා මහාවාතෙ ඔපුණි: අප්පෙව නාම අග්ගිං අධිගච්ඡෙය්‍යන්ති. නෙව සො අග්ගිං අධිගච්ඡි.

1. සී. මු. ඉ. සචෙච
2. සී. මු. ඉ. අරණී
3. සී. මු. ඉ. අරණී

කුමරකසුප් — ''රාජන්‍යයෙනි, එසේ වී නම් ඔබට උපමාවක් කරන්නෙමි. උපමායෙනුත් මෙහි ඇතැම් නුවණැති පුරුෂ කෙනෙක් කියන ලද වචනයේ අරුත් දැනගනිත්. රාජන්‍යයෙනි, පෙර වූවක් කියමි. එක්තරා ගිනි පුදන ජටිලයෙක් වෙනෙහි කොළ සෙවිලි කළ පැලෙක වෙසෙයි. රාජන්‍යයෙනි, එ කලැ දනව්වෙක එක්තරා වෙළෙඳ මුළුවෙක් නැඟී සිටියේ ය. (ගමන් ඇරැඹියේ ය). ඉක්බිති ඒ වෙළෙඳමුළුව ඒ ගිනි පුදන ජටිලයා ගේ අසපුව සමීපයෙහි එක් රැයක් වැස නික්මැ ගියේ ය. එ කලැ ඒ ගිනිපුදන ජටිලයාට 'ඒ වෙළෙඳ මුළුව වුසූ තැනට ගියෙමි නම් යෙහෙක. එහි දී කිසි උපකරණයක් ලදුයෙම් වීම නම් යෙහෙකැ' යි මේ සිත වී ය. ඉක්බිති ඒ ගිනි පුදන ජටිලයා කලින් ම නැඟී සිට, ඒ වෙළෙඳ මුළුව රැඳි සිටි තැනට එළැඹියේ ය. එළැඹ, ඒ වෙළෙඳ මුළුව වුසූ තැන හැර දමා පියන ලද උඩු කුරු වැ හෝනා ඉතා කුඩා ළදරුවකු දිටීය. දැකීමෙන් ඔහුට ' මා දැක්ක දී මිනිස් වූයෙක් කලුරිය කරන්නේ ය යන යමෙක් ඇද්ද, එය මට නො සුදුසු ය. මේ දරුවා අසපුවට ගෙන ගොස් ඇති දැඩි කෙළෙම් නම් පෝෂිත කළෙම නම්, වඩා ගන්නෙම් නම් ඉතා යෙහෙකැ'යි මේ සිත විය. ඉක් බිති ඒ ගිනි පුදන ජටිල තෙම ඒ දරුවා අසපුවට ගෙන ගොස් ඇති දැඩි කෙළේ ය, පෝෂිත කෙළේ ය, වඩා ගත්තේ ය. යම් කලෙක ඒ දරු දස වස් හෝ දෙළොස් වස් ඇත්තේ වී ද, එ කලැ ඒ ගිනි පුදන ජටිලයාට දනව්වෙහි කිසියම් කටයුත්තක් උපන. එ කලැ හේ ගිනි පුදන ජටිල තෙම ඒ දරු බණවා, 'දරුව, දනව්වට යන්නට කැමැත්තෙමි. දරුව, ගින්න පුදව, තගේ ගින්න නො නිවේ වා, ඉදින් තගේ ගින්න නිවී ගියේ නම් — මේ වැය මය, මේ දර ය, මේ ගිනි ගානා දඬුදෙක ය. (මෙයින්) ගිනි උපදවා ගිනි පුදව' යි මෙ වචන කී ය. ඉක්බිති ඒ ගිනි පුදන ජටිල තෙම ඒ දරුවාට මෙසේ අනුශාසනා කොට දනව්විට ගියේ ය. ක්‍රීඩායෙහි යෙදුණු ඔහු ගේ ගින්න නිවී ගියේ ය එ විට ඒ දරුවාට ' මා පියා මට 'දරුව ගින්න පුදව, තගේ ගින්න නො නිවේ වා. ඉදින් තගේ ගින්න නිවී ගියේ නම්, මේ වැය ය, මේ දර ය, මේ ගිනි ගානා දඬු දෙක ය (මෙයින්) ගිනි උපදවා ගිනි පුදව' යි කීයේ ය. මම් ගිනි උපදවා, ගිනි පිදීම් නම් යෙහෙකැ' යි මේ සිත විය. ඉක්බිති ඒ දරු තෙම ගිනි ලදිම් නම් යෙහෙකැ' යි සිතා, ගිනි ගානා දඬු දෙක වැයෙන සැස්සේ ය (එහෙත්) හේ ගිනි නො ම ලැබී ය. ගිනි ගානා දඬු දෙක දෙකට පැළී ය. . . . . තුනට පැළී ය. . . . සතරට පැළී ය. . . පසට පැළී ය . . . දහයට පැළී ය. . සියයට පැළී ය . . . කැබැලි කැබැලි කෙළේ ය. . . කැබැලි කැබැලි කොට වනෙහි කෙටී ය. . . වනෙහි කොටා, 'ගිනි ලදිම නම යෙහෙකැ' යි සිතා, මහ සුළඟෙහි පිඹ හළේ ය. (එහෙත්) හේ ගිනි නො ම ලැබී ය.

අථ ඛො සො අග්ගිකො ජටිලො ජනපදෙ තං කරණීයං තීරෙත්වා, යෙන සකො අස්සමො තෙනුපසඞ්කමි, උපසඞ්කමිත්වා තං දරකං එතදවොච: 'කච්චි තෙ තාත අග්ගි න නිබ්බුතො'ති. ඉධ මෙ තාත ඛිඩ්ඩාපසුතස්ස අග්ගි නිබ්බායි. තස්ස මෙ එතදහොසි: පිතා ඛො මං එවං අවච: අග්ගිං තාත පරිචරෙය්‍යාසි, මා ච තෙ අග්ගි නිබ්බායි. සචෙ ච තෙ අග්ගි නිබ්බායෙය්‍ය අයං වාසි ඉමානි කට්ඨානි ඉදං අරණීසහිතං, අග්ගිං නිබ්බත්තෙත්වා අග්ගිං පරිචරෙය්‍යාසී ති. යන්නූනාහං අග්ගිං නිබ්බත්තෙත්වා අග්ගිං පරිචරෙය්‍යන්ති. අථ ඛ්වාහං තාත අරණීසහිතං වාසියා තච්ඡිං: අප්පෙවනාම අග්ගිං අධිගච්ඡෙය්‍යන්ති. නෙවාහං අග්ගිං අධිගච්ඡිං. අරණීසහිතං ද්විධා ඵාලෙසිං -පෙ- තිධා ඵාලෙසිං -පෙ- චතුධා ඵාලෙසිං -පෙ- පඤ්චධා ඵාලෙසිං -පෙ- දසධා ඵාලෙසිං -පෙ- සතධා ඵාලෙසිං -පෙ- සකලිකං සකලිකං අකාසිං -පෙ- සකලිකං සකලිකං කරිත්වා උදුක්ඛලෙ කොට්ටෙසිං -පෙ- උදුක්ඛලෙ කොට්ටෙත්වා මහාවාතෙ ඔපුණිං අප්පෙවනාම අග්ගිං අධිගච්ඡෙය්‍යන්ති. නෙවාහං අග්ගිං අධිගච්ඡින්ති. අථ ඛො තස්ස අග්ගිකස්ස ජටිලස්ස එතදහොසි: යාවබාලො අයං දරකො අබ්‍යත්තො. කථං හි නාම අයොනිසො අග්ගිං ගවෙසිස්සති ති තස්ස පෙක්ඛමානස්ස අරණීසහිතං ගහෙත්වා අග්ගිං නිබ්බත්තෙත්වා තං දරකං එතදවොච: එවං ඛො තාත අග්ගි නිබ්බත්තෙතබ්බො, නත්වෙව යථා ත්වං බාලො අබ්‍යත්තො අයොනිසො අග්ගිං ගවෙසිස්සසී ති,

එවමෙව ඛො ත්වං රාජඤ්ඤ බාලො අබ්‍යත්තො අයොනිසො පරලොකං ගවෙසිස්සසි. පටිනිස්සජ්ජෙතං රාජඤ්ඤ පාපකං දිට්ඨිගතං. පටිනිස්සජ්ජෙතං රාජඤ්ඤ පාපකං දිට්ඨිගතං. මා තෙ අහොසි දීඝරත්තං අහිතාය දුක්ඛායා''ති.

''කිඤ්චාපි භවං කස්සපො එවමාහ, අථ ඛො නෙවාහං සක්කොමි[1] ඉදං පාපකං දිට්ඨිගතං පටිනිස්සජ්ජිතුං. රාජා පි මං පසෙනදි කොසලො ජානාති තිරොරාජානොපි: 'පායාසිරාජඤ්ඤො එවංවාදි එවංදිට්ඨි: ඉතිපි නත්ථි පරො ලොකො, නත්ථි සත්තා ඔපපාතිකා, නත්ථි සුකටදුක්කටානං කම්මානං ඵලං විපාකො ති. සචාහං භො කස්සප ඉදං පාපකං දිට්ඨිගතං පටිනිස්සජ්ජිස්සාමි, භවිස්සන්ති මෙ වත්තාරො; යාවබාලො පායාසි-රාජඤ්ඤො යාවඅබ්‍යත්තො දුග්ගහිතගාහීති. කොපෙනපි නං හරිස්සාමි, මක්ඛෙනපි නං හරිස්සාමි, පලාසෙනාපි නං හරිස්සාමී ති.''

1. සයහාමි PTS

එ කලැ ඒ ගිනි පුදන ජටිල තෙම දනව්වෙහි ඒ කටයුත්ත නිමවා සිය අසපුවට පැමිණියේ ය. පැමිණ ඒ දරුවාට 'කිමෙක් ද දරුව, තගේ ගිනි නො නිවියේ දැ?' යි කී ය. 'පියාණෙනි, මෙහි ක්‍රීඩායෙහි යෙදුණු මා ගේ ගිනි නිවී ගියේ ය. ඒ මට 'දරුව, ගිනි පුදව, තගේ ගින්න නො නිවේ ව, ඉදින් තගේ ගින්න නිවී ගියේ වි නම්, 'මේ වෑය ය, මේ දර ය, මේ ගිනි ගානා දඬු දෙක ය (මෙයින්) ගිනි නිපදවා ගිනි පුදව' යි මා පියා මට කී ය. (එ බැවින්) මම ගිනි නිපදවා ගිනි පිදිම් නම් යෙහෙකැ' යි මට සිත විය. පියාණනි, ඇක්බිති මම ගිනි ලදිම් නම් යෙහෙකැ යි සිතා ගිනි ගානා දඬු දෙක වෑයෙන් සැස්සෙමි. (එහෙත්) මම ගිනි නො ලදිමි. ගිනි ගානා දඬු දෙක දෙකට පැළීමි. . . තුනට පැළීමි . . . සතරට පැළීමි. . . පසට පැළීමි . . . දසයට පැළීමි . . . සියයට පැළීමි . . . කැබැලි කැබැලි කෙළෙමි. . . කැබැලි කැබැලි කොට වනෙහි ලා කෙටීමි . . . වනෙහි ලා කොටා, ගිනි ලදිම නම් මැනැවැ යි සිතා මහ සුළඟෙහි පිඹ හළෙමි. එහෙත් මම ගිනි නො ලදිමි' යි මෙ පවත් කී ය. ''මෙ දරු තෙම කොතරම් අනුවණ ද! කොතරම් අවියත් ද!! කෙසේ නම් නොමඟින් ගිනි සෙවී දැ!!!' යි ඒ ගිනිපුදන ජටිලයාට මේ සිත විය. හේ ඔහු බලා සිටියැ දී ගිනිගෑනා දඬු දෙකක් ගෙන ගිනි නිපදවා 'දරුව, මෙසේ ම ගිනි ඉපැදවියැ යුතු ය. අනුවණ වූ නොවියත් තෝ යම්සේ නොමඟින් ගිනි සෙවූයෙහි ද එසේ ගිනි ඉපිදවියැ නො හැක්කැ' යි කී ය.

රාජන්‍යයෙනි, අනුවණ වූ නොවියත් වූ ඔබ නො මඟින් පර ලොව සොයන්නාහ. රාජන්‍යයෙනි, තෙල ලාමක දෘෂ්ටිය බැහැර කරන්න. එය ඔබට දිග් කලක් අවැඩ පිණිස දුක් පිණිස නො වේ වා.''

පායාසි — ''භවත් කාශ්‍යපයන් වහන්සේ මෙසේ වදරතත් වැලි මේ ලාමක දෘෂ්ටිය බැහැර කරන්නට මම නො හැක්කෙමි. පායාසි රාජන්‍ය 'මෙසේත් පර ලොව නැත, උපපාදුක සත්වයෝ නැත, සුකෘත දුෂ්කෘත කර්මයන් ගේ ඵල විපාක නැතැ' යි පායාසි රාජන්‍ය තෙම මෙබඳු වාද ඇත්තෙක, මෙබඳු දෘෂ්ටි ඇත්තෙකැ' යි පසේනදී කොසොල් රජ ද මා දනී, පිටත දනවුහි රජුහු ද දනිත්. භවත් කාශ්‍යපයන් වහන්ස, ඉදින් මම මේ ලාමක වූ දෘෂ්ටිය බැහැර කෙළෙම් වීම් නම් 'මේ පායාසි රාජන්‍ය තෙම ඉතා බාලයෙක, ඉතා නොවියත් ය. කරුණු වරදවා ගන්නා සුල්ලෙකැ' යි මට කියන්නෝ වන්නාහ. (එ බැවින්) ඔවුන් කෙරෙහි කෝපයෙනුත් මේ දෘෂටිය ගෙන හැසිරෙන්නෙමි, ඔබ කී මනා කරුණු මකන ස්වභාවයෙන් යුක්තව ද ඒ දෘෂ්ටිය ගෙන හැසිරෙන්නෙමි, යුගග්‍රාහයෙන් ද ඔවුනට (එකට එක කිරීමක් වශයෙන්ද) මේ දෘෂ්ටිය ගෙන හැසිරෙන්නෙමි.''

14. "තෙන හි රාජඤ්ඤ උපමන්තෙ කරිස්සාමි. උපමායපිධෙකච්චෙ විඤ්ඤූ පුරිසා භාසිතස්ස අත්ථං ආජානන්ති. භූතපුබ්බං රාජඤ්ඤ මහාසකටසත්ථො සකටසහස්සං පුරත්ථිමා ජනපදා පච්ඡිමං ජනපදං අගමාසි. සො යෙන යෙන ගච්ඡති ඛිප්පමෙව පරියාදියති තිණකට්ඨොදකං හරිතකපණ්ණං. තස්මිං ඛො පන සත්ථෙ ද්වෙ සත්ථවාහා අහෙසුං, එකො පඤ්චන්නං සකටසතානං එකො පඤ්චන්නං සකටසතානං. අථ ඛො තෙසං සත්ථවාහානං එතදහොසි. අයං ඛො පන මහාසකටසත්ථො සකටසහස්සං. තෙ මයං යෙන යෙන ගච්ඡාම ඛිප්පමෙව පරියාදියති තිණකට්ඨොදකං හරිතකපණ්ණං. යන්නූන මයං ඉමං සත්ථං ද්විධා විභජෙය්‍යාම එකතො පඤ්ච සකටසතානි, එකතො පඤ්ච සකටසතානීති. තෙ තං සත්ථං ද්විධා විභජිංසු එකතො පඤ්ච සකටසතානි එකතො පඤ්ච සකටසතානි. එකො තාව සත්ථවාහො බහුං තිණඤ්ච කට්ඨඤ්ච උදකඤ්ච ආරොපෙත්වා සත්ථං පයාපෙසි. ද්විහතිහං පයාතො ඛො පන සො සත්ථො අද්දස පුරිසං කාළං ලොහිතක්ඛං සන්නද්ධකලාපං කුමුදමාලිං අල්ලවත්ථං අල්ලකෙසං කද්දමමක්ඛිතෙහි චක්කෙහි භද්‍රෙන රථෙන පටිපථං ආගච්ඡන්තං. දිස්වා එතදවොච: 'කුතො භො ආගච්ඡසී'ති 'අමුකම්හා ජනපදා'ති. 'කුහිං ගමිස්සසී'ති 'අමුකං නාම ජනපදන්ති.' 'කච්චි භො පුරතො කන්තාරෙ මහාමෙඝො අභිප්පවුට්ඨො?'ති. එවං ඛො භො පුරතො කන්තාරෙ මහාමෙඝො අභිප්පවුට්ඨො. ආසිත්තොදකානි වටුමානි බහුං තිණඤ්ච කට්ඨඤ්ච උදකඤ්ච, ඡඩ්ඩෙථ භො පුරාණානි තිණානි කට්ඨානි උදකානි, ලහුභාරෙහි සකටෙහි සීඝසීඝං ගච්ඡථ. මා යොග්ගානි කිලමෙථාති. අථ ඛො සො සත්ථවාහො සත්ථිකෙ ආමන්තෙසි: අයං භො පුරිසො එවමාහ: පුරතො කන්තාරෙ මහාමෙඝො අභිප්පවුට්ඨො[1], ආසිත්තොදකානි වටුමානි, බහුං තිණඤ්ච කට්ඨඤ්ච උදකඤ්ච, ඡඩ්ඩෙථ භො පුරාණානි තිණානි කට්ඨානි උදකානි, ලහුභාරෙහි සකටෙහි සීඝසීඝං ගච්ඡථ, මා යොග්ගානි කිලමෙථාති, ඡඩ්ඩෙථ භො පුරාණානි තිණානි කට්ඨානි උදකානි, ලහුභාරෙහි සකටෙහි සත්ථං පයාපෙථා'ති. 'එවං භො'ති ඛො තෙ සත්ථිකා තස්ස සත්ථවාහස්ස පටිස්සුත්වා, ඡඩ්ඩෙත්වා පුරාණානි තිණානි කට්ඨානි උදකානි ලහුභාරෙහි සකටෙහි සත්ථං පයාපෙසුං. තෙ පඨමෙපි සත්ථවාසෙ න අද්දසංසු තිණං වා කට්ඨං වා උදකං වා, දුතියෙපි සත්ථවාසෙ -පෙ- තතියෙපි සත්ථවාසෙ -පෙ- චතුත්ථෙපි සත්ථවාසෙ -පෙ- පඤ්චමෙපි සත්ථවාසෙ -පෙ- ඡට්ඨෙපි සත්ථවාසෙ -පෙ- සත්තමෙපි සත්ථවාසෙ න අද්දසංසු තිණං වා කට්ඨං වා උදකං වා. සබ්බෙව අනයබ්‍යසනං ආපජ්ජිංසු. යෙ ච තස්මිං සත්ථෙ අහෙසුං මනුස්සා වා පසූ වා සබ්බෙ සො යක්ඛො අමනුස්සො භක්ඛෙසි, අට්ඨිකානෙව සෙසෙසි.

1. අභිප්පවට්ටො, PTS

14. කුමරකසුප් — ''එසේ වී නම් රාජන්‍යයෙනි, ඔබට උපමාවක් කරන්නෙමි. උපමායෙනුත් මෙහි ඇතැම් නුවණැති පුරුෂයෝ කියන ලද වචනයේ අරුත් දන ගන්නාහ. පෙර වූවක් කියමි. රාජන්‍යයෙනි, ගැල් දහසක් වූ මහ ගැල් මුළුවෙක් පෙර දිගු දනව්වෙන් නික්මැ පැසිම් දිගැ දනව්වකට ගියේ ය. එය යම් යම් මඟෙකින් යෙයි ද, ඒ ඒ මඟ තණ දර දිය ද යටත් පිරිසෙයින් නිල් තණ කොළ ද ඉතිරි නො වැ අවසන් වෙයි. ඒ ගැල් මුළුයෙහි එකෙක් ගැල් පන්සියයකට ද තවෙකෙක් ගැල් පන්සියයකට ද යි සාත්තු නායකයෝ දෙදෙනෙක් වූහ. එ කලැ ඒ සාත්තුනායකයනට 'ගැල් දහසක් වූ මෙය මහ ගැල් මුළුවෙකි. ඒ අප යන යන මඟැ තණ දර දිය නිල් කොළ යන මේ සියල්ල වහා ම නො ඉතිරි වැ නිමාවට යෙයි. එක් කොටසකට ගැල් පන්සියයක් ද ඉතිරි කොටසටත් ගැල් පන්සියයක් ද යි මේ ගැල්මුළුව දෙ කොටසකට බෙද ගන්නමෝ නම් ඉතා යෙහෙකි' යි මේ සිත විය. ඔහු ඒ ගැල් මුළුව එක් කොටසකට ගැල් පන්සියය පන්සියය කොට දෙකට බෙදූහ. (ඔවුන් ගෙන්) පළමු කොට එක් ගැල් නාවෙක් බොහෝ තණ ද දර ද දිය ද (ගැල්හි) නංවා ගෙන ගැල් මුළුව පැදවී ය. දෙතුන් දිනක් ගියා වූ ඒ ගැල්මුළුව ලේ පැහැ ඇස් ඇති බැඳුනත් හියවුරු ඇති ගෙලැ පලන් හෙළ ඇඹුල මල්දම් ඇති, තෙත් වස්ත්‍ර ඇති, තෙත් කෙහෙ ඇති, මඩ වැකි සකින් යුත් සොඳුරු රියෙකින් ඉදිරියට එන කළු වන් මිනිසකු දිටී යැ. දැක 'භවත, කොයින් එයි දැ?' යි විචාළේ ය. 'අසෝ දනව්වෙන් එමි' යි හේ කිව. 'කොහි යන්නෙහි දැ?' යි අනෙකා ඇසී ය. 'අසෝ නම් දනව්වට යෙමි' යි පළමු තැනැත්තේ කී ය. 'කිම භවත. ඉදිරි කතරෙහි මහ වැසි වට දැ?' යි අනෙකා ඇසී ය. 'එසේ ය. භවත, ඉදිරියේ කතරෙහි මහවැසි වට. මංහු ද කඳුරැලි ද දියෙන් පිරි ඇත. තණ ද දිය ද බොහෝ ඇත. භවත, පරණ වූ තණ දර දිය ඉවත ලව. ලුහු බර ඇති ගැලින් යුතු වැ වහ වහා යව. ගොනුන් නො වෙහෙස ව, යි පළමු තැනැත්තා කිය. එ විට ඒ ගැල් නා තෙම ගැල්පදුවන් බණවා, 'භවත්නි, ඉදිරි කතරෙහි මහවැසි වටැ යි, 'මංහු ද කඳුරැලි ද දියෙන් තෙත් වැ ඇතැ යි 'තණ දර දිය ද බොහෝ යැ' යි, භවත්නි, පරණ තණ දර දිය ඉවත ලවුයැ' යි, 'ලුහු බර ඇති ගැලින් යුතු වැ වහ වහා යන්නැ යි, ගොනුන් නො වෙහෙසන්නැ යි මේ මිනිසා කියයි. භවත්නි, පරණ තණ දර දිය ඉවත දමවු. ලුහු බර ඇති ගැලින් යුතු ව වහ වහා ගැල් මුළුව පදවවු යැ යි කී ය. 'එසේ ය, පින්වතැ යි ඒ ගැල්පදුවෝ ඒ ගැල්නාවාට පිළිවදන් දී, පරණ තණ දර දිය ඉවත ලා, ලුහු බර ගැල් වලින් යුතු වැ ගැල්මුළුව පැදවූහ. ඔහු පළමු ගැල් නවාතැනෙහි ද තණ හෝ දර හෝ දිය හෝ නො දුටුහ. දෙවෙනි ගැල් නවාතනෙහි ද . . . තෙවෙනි ගැල් නවාතනෙහි ද . . . සතර වන ගැල් නවාතනෙහි ද . . . පස් වන ගැල් නවාතනෙහි ද . . . සවන ගැල් නවාතනෙහි ද. . . සත්වන ගැල් නවාතනෙහි ද තණ හෝ දර හෝ දිය හෝ නො දුටුහ. සියල්ලෝ ම විනාශයට පැමිණියාහ. ඒ ගැල්මුළුයෙහි යම් මිනිස් කෙනෙක් හෝ සිවුපා කෙනෙක් හෝ වූවු ද ඒ සියල්ලන් ඒ නොමිනිස් යක් තෙම කෑයේ ය. ඇට පමණක් ඉතිරි කෙළේ ය.

යද අඤ්ඤාසි දුතියො සත්ථවාහො බහුනික්ඛන්තො ඛො භො දානි සො සත්ථො'ති, බහුං තිණඤ්ච කට්ඨඤ්ච උදකඤ්ච ආරොපෙත්වා සත්ථං පයාපෙසි. ද්වීහතීහං පයාතො ඛො පන සො සත්ථො අද්දස පුරිසං කාළං ලොහිතක්ඛං සන්නද්ධකලාපං කුමුදමාලිං අල්ලවත්ථං අල්ලකෙසං කද්දමමක්ඛිතෙහි චක්කෙහි භද්දෙන රථෙන පටිපථං ආගච්ඡන්තං. දිස්වා එතදවොච: කුතො භො ආගච්ඡසි'?ති 'අමුකම්හා ජනපදා'ති 'කුහිං ගමිස්සසී?'ති 'අමුකං නාම ජනපදන්ති.' 'කච්චි භො පුරතො කන්තාරෙ මහාමෙඝො අභිප්පවුට්ඨො?'ති 'එවං ඛො භො පුරතො කන්තාරෙ මහාමෙඝො අභිප්පවුට්ඨො, ආසිත්තොදකානි වටුමානි, බහුං තිණඤ්ච කට්ඨඤ්ච උදකඤ්ච, ඡඩ්ඩෙථ භො පුරාණානි තිණානි කට්ඨානි උදකානි, ලහුභාරෙහි සකටෙහි සීඝසීඝං ගච්ඡථ, මා යොග්ගානි කිලමෙථා'ති. අථ ඛො සො සත්ථවාහො සත්ථිකෙ ආමන්තෙසි: අයං භො පුරිසො එවමාහ'පුරතො කන්තාරෙ මහාමෙඝො අභිප්පවුට්ඨො, ආසිත්තොදකානි වටුමානි, බහුං තිණඤ්ච කට්ඨඤ්ච උදකඤ්ච, ඡඩ්ඩෙථ භො පුරාණානි තිණානි කට්ඨානි උදකානි, ලහුභාරෙහි සකටෙහි සීඝසීඝං ගච්ඡථ, මා යොග්ගානි කිලමෙථා'ති. අයං ඛො භො පුරිසො නෙව අම්හාකං මිත්තො න ඤාතිසාලොහිතො. කථං මයං ඉමස්ස සද්ධාය ගමිස්සාම? න ඛො ඡඩ්ඩෙතබ්බානි පුරාණානි තිණානි කට්ඨානි උදකානි යථාභතෙන භණ්ඩෙන සත්ථං පයාපෙථ. න නො පුරාණං ඡඩ්ඩෙස්සාමා'ති. 'එවං භො'ති ඛො තෙ සත්ථිකා තස්ස සත්ථවාහස්ස පටිස්සුත්වා යථාභතෙන භණ්ඩෙන සත්ථං පයාපෙසුං. තෙ පඨමෙ පි සත්ථවාසෙ න අද්දසංසු තිණං වා කට්ඨං වා උදකං වා, දුතියෙ පි සත්ථවාසෙ තතියෙ පි සත්ථවාසෙ චතුත්ථෙ පි සත්ථවාසෙ පඤ්චමෙ පි සත්ථවාසෙ ඡට්ඨෙ පි සත්ථවාසෙ සත්තමෙ පි සත්ථවාසෙ න අද්දසංසු තිණං වා කට්ඨං වා උදකං වා තඤ්ච සත්ථං අද්දසංසු අනයබ්‍යසනං ආපන්නං. යෙ ච තස්මිං සත්ථෙ පි අහෙසුං මනුස්සා වා පසූ වා, තෙසඤ්ච අට්ඨිකානෙව අද්දසංසු තෙන යක්ඛෙන අමනුස්සෙන භක්ඛිතානං. අථ ඛො සො සත්ථවාහො සත්ථිකෙ ආමන්තෙසි: අයං ඛො භො සත්ථො අනයබ්‍යසනං ආපන්නො යථා තං තෙන බාලෙන සත්ථවාහෙන පරිණායකෙන. තෙනහි භො යානම්හාකං සත්ථෙ අප්පසාරානි පණියානි, තානි ඡඩ්ඩෙත්වා, යානි ඉමස්මිං සත්ථෙ මහාසාරානි පණියානි තානි ආදියථා'ති. 'එවං භො'ති ඛො තෙ සත්ථිකා තස්ස සත්ථවාහස්ස පටිස්සුත්වා යානි සකස්මිං සත්ථෙ අප්පසාරානි පණියානි තානි ඡඩ්ඩෙත්වා යානි තස්මිං සත්ථෙ මහාසාරානි පණියානි තානි ආදියිත්වා, සොත්ථිනා තං කන්තාරං නිත්ථරිංසු යථා තං පණ්ඩිතෙන සත්ථවාහෙන පරිණායකෙන.

---

1. අභිප්පවට්ටො PTS
2. යථාගතෙන මජසං

දෙවෙනි, ගැල් නා තෙම 'භවත්නි, ඒ ගැල් මුළුව නික්ම ගොස් බොහෝ කල් ගියේ වේ යැ යි යම් විටෙක දන ගත්තේ ද, එ විටැ බොහෝ තණ ද දර ද දිය ද පටවා ගැල් මුළුව පිටත් කැරවී ය. මේ ගැල්මුළුව දෙතුන් දිනක් ගියේ ම ලේ පැහැ ඇස් ඇති, බැඳ ගත් හියවුරු ඇති (ගෙලැදුරු) හෙළැඹිල් මල්දමක් ඇති, තෙත් වස්ත්‍ර ඇති, තෙත් කෙහෙ ඇති, මඩ-වැකුණු සකින් යුත් සොඳුරු රියෙකින් ඉදිරියට එන කළු පැහැ පුරුෂයකු දිටී ය. දැක 'භවත කොයිබින් එයි ද?' යි විචාළේ ය. 'අසෝ දනව්වෙනැ' යි හේ කිව. 'කොහි යෙහි ද?' යි අනෙකා පුළුවත. 'අසෝ නම් දනව්වට යි පළමු තැනැත්තා පිළිවදන් දුන. 'භවත, කිමෙක් ද? ඉදිරියෙහි කතරෙහි මහවැසි වට ද?' යි අනෙකා පුළුවුත. 'එසේ ය, භවත, ඉදිරියේ කතරෙහි මහවැසි වට, මංහු ද කඳුරැලි ද දියෙන් පිරී ගියාහ. බොහෝ තණ ද දර ද දිය ද (එහි) ඇත. භවත, පරණ තණ දර දිය ඉවත දමා පියවු. ලුහු බර ගැලින් වහ වහා යවු. ගොනුන් නො වෙහෙසවු' යැ යි පළමු තැනැත්තා කී ය. එ විට ඒ ගැල්නා තෙම ගැල් පදුවන් බණවා, 'භවත්නි, මේ පුරුෂයා 'ඉදිරියෙහි කතරෙහි මහ වැසි වැස ඇත. මංහු ද කඳුරැලි ද දියෙන් පිරී ඇත. බොහෝ තණ ද දරද දිය ද ඇත, භවත්නි, පරණ තණ දර දිය ඉවත දමා පියවු. ලුහු බර ඇති ගැලින් වහ වහා යවු. ගොනුන් නො වෙහෙසවු' යැ යි කියයි. භවත්නි, මේ පුරුෂයා අප ගේ මිතුරෙක් නො වේ, සහලේ නෑයෙකුත් නො වේ. කෙසේ අපි මොහු ගේ බස හදහා යන්නමු ද? පරණ තණ දර දිය ද නො ම ඉවත දැමියැ යුතු. ගෙනෙන ලද හැම බඩුයෙන් ම යුතු ව ගැල් මුළුව පදවවු. අප ගේ පරණ බඩු නො ම ඉවත ලන්නමු' යි කී ය. 'භවත්නි, එසේ යැ යි කියා ම ඒ ගැල් පදුවෝ ඒ ගැල් නාවාට පිළිවදන් දී, ගෙනා බඩුයෙන් යුතු ව ගැල්මුළුවැ පැදවූහ. ඔහු පළමු ගැල් නවාතනෙහි ද තණ හෙ දර හෝ දිය හෝ නො දුටුහ. දෙවෙනි ගැල් නවාතනෙහි ද තෙවෙනි ගැල් නවාතනෙහි ද සතර වන ගැල් නවාතනෙහි ද පස්වන ගැල් නවාතනෙහි ද සවන ගැල් නවාතනෙහි ද සත්වන ගැල් නවාතනෙහි ද තණ හෝ දර හෝ දිය හෝ නො දුටුවාහ, එහෙත් විනාශයට පැමිණි ඒ පළමු ගැල්මුළුව දුටුවාහ. ඒ ගැල් මුළුවෙහිත් යම් මිනිස් කෙනෙක් හෝ සිවුපා කෙනෙක් හෝ වූහු ද ඒ නොමිනිස් යකුහු විසින් කන ලද ඔවුන් ගේ ඇට පමණක් දුටුවාහ. ඉක්බිති ඒ ගැල්නා තෙම ගැල්පදුවන් බණවා, 'භවත්නි, ඒ අනුවණ අධිපති ගැල්නාවා කරණ කොට ගෙන එය වියැ යුතු ද එසේ මේ ගැල් මුළුව විනාශයට පැමිණියේ ය. භවත්නි, එසේ වී නම්, අප ගැල් මුළුයෙහි යම් අගයෙන් අඩු වූ වෙළෙඳ බඩු ඇද්ද, ඒවා ඉවත දමා පියා, මේ වැනැසුණු ගැල්මුළුයෙහි මහත් අගය ඇති යම් වෙළෙඳ බඩු ඇත් නම් ඒවා ගනිවු' යැ යි කී ය. ' එසේ ය, පින්වතැ, යි කියා ම ඒ ගැල්පදුවෝ ඒ ගැල්නාවාට පිළිවදන් දී, සිය ගැල් මුළුවෙහි මද අගය ඇති යම් වෙළෙඳ බඩු ඇද්ද, ඒවා ඉවත දමා පියා ඒ වැනැසුණු ගැල් මුළුයෙහි යම් මහඟු බඩු ඇද්ද, ඒවා ගෙන, නුවණැති අධිපති ගැල්නාවකු කරණ කොට ගෙන එය යම් සේ වියැ යුතු ද, එසේ සුව සේ ඒ කතර තිණූහ (තරණය කළාහ).

එවමෙව ඛො ත්වං රාජඤ්ඤ බාලො අබ්‍යත්තො අනයබ්‍යසනං ආපජ්ජිස්සසි අයොනිසො පරලොකං ගවෙසන්තො, සෙය්‍යථාපි සො පුරිමො සත්ථවාහො. යෙ පි තව සොතබ්බං සද්දහාතබ්බං මඤ්ඤිස්සන්ති, තෙ පි අනයබ්‍යසනං ආපජ්ජිස්සන්ති, සෙය්‍යථාපි තෙ සත්ථිකා. පටිනිස්සජ්ජෙතං රාජඤ්ඤ පාපකං දිට්ඨිගතං, පටිනිස්සජ්ජෙතං රාජඤ්ඤ පාපකං දිට්ඨිගතං. මා තෙ අහොසි දීඝරත්තං අහිතාය දුක්ඛායා''ති.

''කිඤ්චාපි හවං කස්සපො එවමාහ, අථ ඛො නෙවාහං සක්කොමි ඉදං පාපකං දිට්ඨිගතං පටිනිස්සජ්ජිතුං. රාජාපි මං පසෙනදිකොසලො ජානාති තිරොරාජානො පි. පායාසිරාජඤ්ඤො එවංවාදී එවංදිට්ඨී: 'ඉතිපි නත්ථි පරො ලොකො, නත්ථි සත්තා ඔපපාතිකා, නත්ථි සුකතදුක්කටානං කම්මානං ඵලං විපාකො'ති. චාහං භො කස්සප ඉදං පාපකං දිට්ඨිගතං පටිනිස්සජ්ජිස්සාමි, භවිස්සන්ති මෙ වත්තාරො: යාව බාලො පායාසි-රාජඤ්ඤො යාව අබ්‍යත්තො යාව දුග්ගහිතගාහීති, කොපෙනපි නං හරිස්සාමි මක්ඛෙනපි න හරිස්සාමි, පලාසෙනපි නං හරිස්සාමී'ති.

15. ''තෙනහි රාජඤ්ඤ උපමන්තෙ කරිස්සාමි. උපමායපිධෙකච්චෙ විඤ්ඤූ පුරිසා භාසිතස්ස අත්ථං ආජානන්ති. භූතපුබ්බං රාජඤ්ඤ අඤ්ඤතරො සූකරපොසකො පුරිසො සකම්හා ගාමා අඤ්ඤං ගාමං අගමාසි. තත්ථ අද්දස පහූතං සුක්ඛං ගූථං ඡඩ්ඩිතං. දිස්වානස්ස එතදහොසි: අයං ඛො බහුකො සුක්ඛගූථො ඡඩ්ඩිතො, මමං ච සූකරභත්තං. යන්නූනාහං ඉතො සුක්ඛගූථං හරෙය්‍යන්ති, 'සො උත්තරාසඞ්ගං පත්ථරිත්වා පහූතං සුක්ඛගූථං ආකිරිත්වා භණ්ඩිකං බන්ධිත්වා සීසෙ උබ්බාහෙත්වා අගමාසි. තස්ස අන්තරාමග්ගෙ මහාඅකාලමෙඝො පාවස්සි. සො උග්ඝරන්තං පග්ඝරන්තං යාව අග්ගනඛා ගූථෙන මක්ඛිතො ගූථභාරං ආදය අගමාසි. තමෙනං මනුස්සා දිස්වා එවමාහංසු: කච්චි නො ත්වං හණෙ උම්මත්තො, කච්චි විචෙතො? කථංහි නාම උග්ඝරන්තං පග්ඝ-රන්තං යාව අග්ගනඛා ගූථෙන මක්ඛිතො ගූථභාරං හරිස්සසී?'ති. 'තුම්හෙ ඛ්වෙත්ථ හණෙ උම්මත්තා තුම්හෙ විචෙතා. තථා හි පන මෙ සූකරභත්තන්ති' එවමෙව ඛො ත්වං රාජඤ්ඤ ගූථහාරිකූපමො මඤ්ඤෙ පටිභාසි. පටිනිස්ස-ජ්ජෙතං රාජඤ්ඤ පාපකං දිට්ඨිගතං. පටිනිස්සජ්ජෙතං රාජඤ්ඤ පාපකං දිට්ඨි-ගතං. මා තෙ අහොසි දීඝරත්තං අහිතාය දුක්ඛායා''ති.

රාජන්‍යයෙනි, එසේ ම අනුවණ වූ නොවියත් වූ ඔබ, ඒ පළමු ගැල්නාවා පරිද්දෙන් නො නුවණින් (නොමඟින්) පර ලොව සොයනුවෝ විනාශයට පැමිණෙන්නාහු ය. යම් කෙනෙකුත් ඔබ බස ඇසියැ යුතු කොට, හැඳැහියැ යුතු කොට සිතන්නාහු ද ඔහුත් (යට කී අනුවණ ගැල්නාවා, අනුව ගිය) ගැල් පදුවන් මෙන් විනාශයට පැමිණෙන්නාහ. රාජන්‍යයෙනි, මේ ලාමක දෘෂ්ටිය දුරලන්න, මේ ලාමක දෘෂ්ටිය බැහැර කරන්න. මෙය ඔබට දිගු කලක් ඇවැඩ පිණිස දුක් පිණිස නො පවතී වා''.

පායාසි – ''භවත් කාශ්‍යපයන් වහන්සේ මෙසේ කියතුදු වැළිත් මේ ලාමක දෘෂ්ටිය දුරු ලන්නට නො හැක්කෙමි. 'පායාසි රාජන්‍ය මෙසේත් පරලොව නැතැ යි උපපාදුක සත්තු නැතැ' යි කුශලාකුශල කර්මයනට ඵල විපාක නැතැ' යි මෙබඳු වාද ඇත්තේ යැ යි, මෙබඳු දෘෂ්ටි ඇත්තේ යැ යි පසේනදී කොසොල් රජ ද දනී, මෙයින් පිටත රටවලැ රජහු ද දනිති. භවත් කාශ්‍යපයන් වහන්ස, ඉදින් මම මේ ලාමක දෘෂ්ටිය දුරලීම් නම්, පායාසි රාජන්‍ය තෙම කොතරම් මහත් අනුවණ-යෙක් ද! කොතරම් මහත් නොවියතෙක් ද!! කොතරම් මහත් සේ කරුණු වරදවා ගත්තෙක්ද !!! යි මට කියන්නෝ වන්නාහ. එ බැවින් ඔවුන් කෙරේ කෝපයෙනුදු මේ දෘෂ්ටිය ගෙන හැසිරෙන්නෙමි, ඔවුන් කී දැ මකන ස්වභාවයෙනුත් ඒ දෘෂ්ටිය ගෙන හැසිරෙන්නෙමි, ඔවුනට යුගග්‍රාහ වශයෙනුත් (එකට එක කරනු විසිනුත්) මේ දෘෂ්ටිය ගෙන හැසි-රෙන්නෙමි.''

15. කුමරකසුප් – ''එසේ වී නම් රාජන්‍යයෙනි, ඔබට උපමාවක් කරන්නෙමි. මෙහි ඇතැම් නුවණැති මිනිස්සු උපමායෙනුත් කියන ලද වචනයේ අරුත් දනගන්නාහ. රාජන්‍යයෙනි, පෙර දවසැ හූරන් රක්නා එක්තරා පුරුෂයෙක් සිය ගමින් අන් ගමකට ගියේ ය. හේ එහි (කිසි තැනක) දමා පියන ලද වියැළි ගිය බොහෝ අසූචි දිටී ය. දැකීමෙන් ඔහුට 'මේ වනාහි දමාපියන ලද වියැළුණු බොහෝ අසූචි ය. මගේ හූරනට අහරෙක. මම මෙයින් වියැළි අසූචි ගෙන ගියෙම් නම් ඉතා යෙහෙකැ' යි මේ සිත විය. හේ උතුරු සළුව එළා බොහෝ වියැළි අසූචි ගොඩගසා පොදියක් කොට බැඳ හිසින් උසුලා ගෙන ගියේ ය. ඔහු යන අතර මහැදී මහ නොකල් වැස්සෙක් වැටිණි. හේ පයැ නිය අග තෙක් ම අසූචියෙන් වැකුණේ, උඩින් වැගිරෙන, පහනින් පෙරෙන අසූචි බර රැගෙන ගියේ ය. මිනිස්සු ඔහු දැක, 'සගය කිමෙක් ද? තෝ උමතුයෙහි ද? කිමෙක් ද? විකල සිතැත්තෙහි ද? කෙසේ නම් තෝ අසූචියෙන් වැකු-ණෙහි නියගතෙක් ම උඩින් වැගිරෙන යැටින් පෙරෙන අසූචි බර රැගෙන යෙහි දැ?' යි මෙසේ කීහ. 'සගයෙනි, මෙ කරුණෙහි ලා තෙපි ම උමතු-වෝ ය, තෙපි ම විකල සිතැත්තෝ ය. එසේ මැ යැ මෙ මගේ හූරනට ගෙනයන අහර!' යැ යි කී ය. රාජන්‍යයෙනි, එ පරිද්දෙන් ම ඔබ අසූචි ගෙන යන්නකු මෙන් පැනෙති. රාජන්‍යයෙනි, මේ ලාමක දෘෂ්ටිය බැහැර කරන්න. එය ඔබට දිගු කලක් ඇවැඩ පිණිස දුක් පිණිස නො පවතීවා.

"කිඤ්චාපි භවං කස්සපො එවමාහ, අථ ඛො නෙවාහං සක්කොමි ඉදං පාපකං දිට්ඨිගතං පටිනිස්සජ්ජිතුං. රාජාපි මං පසෙනදිකොසලො ජානාති තිරොරාජානොපි: පායාසි රාජඤ්ඤො එවංවාදී එවංදිට්ඨී: 'ඉතිපි නත්ථි පරො ලොකො, නත්ථි සත්තා ඔපපාතිකා, නත්ථි සුකටදුක්කටානං කම්මානං ඵලං විපාකො'ති. සචාහං භො කස්සප ඉදං පාපකං දිට්ඨිගතං පටිනිස්සජ්ජිස්සාමි, භවිස්සන්ති මෙ වත්තාරො: යාව බාලො පායාසිරාජඤ්ඤො අබ්‍යත්තො දුග්ගහිතගාහීති කොපෙනපි නං හරිස්සාමි, මක්ඛෙනපි නං හරිස්සාමි, පළාසෙනපි නං හරිස්සාමී ති."

16. "තෙනහි රාජඤ්ඤ උපමන්තෙ කරිස්සාමි. උපමායපි ඉධෙකච්චෙ විඤ්ඤූ පුරිසා භාසිතස්ස අත්ථං ආජානන්ති. භූතපුබ්බං රාජඤ්ඤ වෙ අක්ඛධුත්තා අක්ඛෙහි දිබ්බිංසු. එකො අක්ඛධුත්තො ආගතාගතං කලිං ගිලති. අද්දසා ඛො දුතියො අක්ඛධුත්තො තං අක්ඛධුත්තං ආගතාගතං කලිං ගිලන්තං. දිස්වා තං අක්ඛධුත්තං එතදවොච: ත්වං ඛො සම්ම එකන්තිකෙන ජිනාසි' දෙහි මෙ සම්ම අක්ඛෙ, පජොහිස්සාමී'ති.[1] 'එවං සම්මා'ති ඛො සො අක්ඛධුත්තො තස්ස අක්ඛධුත්තස්ස අක්ඛෙ පාදාසි. අථ ඛො සො අක්ඛධුත්තො අක්ඛෙ විසෙන පරිභාවෙත්වා තං අක්ඛධුත්තං එතදවොච: එහි ඛො සම්ම අක්ඛෙහි දිබ්බිස්සාමාති. එවං සම්මා'ති ඛො සො අක්ඛධුත්තො තස්ස අක්ඛධුත්තස්ස පච්චස්සොසි. දුතියම්පි ඛො තෙ අක්ඛධුත්තා අක්ඛෙහි දිබ්බිංසු, දුතියම්පි ඛො සො අක්ඛධුත්තො ආගතාගතං කලිං ගිලති. අද්දසා ඛො දුතියො අක්ඛධුත්තො තං අක්ඛධුත්තං දුතියම්පි ආගතාගතං කලිං ගිලන්තං. දිස්වා තං අක්ඛධුත්තං එතදවොච:-

"ලිත්තං පරමෙන තෙජසා ගිලමක්ඛං පුරිසො න බුජ්ඣති,
ගිල රෙ ගිල පාපධුත්තක පච්ඡා තෙ කටුකං භවිස්සතී''ති.

එවමෙව ඛො ත්වං රාජඤ්ඤ අක්ඛධුත්තොපමො මඤ්ඤෙ පටිභාසි. පටිනිස්සජ්ජෙතං රාජඤ්ඤ පාපකං දිට්ඨිගතං, පටිනිස්සජ්ජෙතං රාජඤ්ඤ පාපකං දිට්ඨිගතං. මා තෙ අහොසි දීඝරත්තං අහිතාය දුක්ඛායා'ති.

1. පජහිස්සාමී ති – PTS

පායාසි — ''භවත් කාශ්‍යපයන් වහන්සේ එසේ වදරතත් වැලිදු මම මේ ලාමක දෘෂ්ටිය බැහැර කරන්නට නො හැක්කෙමි. 'පායාසි රාජන්‍ය තෙම' මෙසේත් පර ලොව නැතැ යි, උපපාදුක සත්වයෝ නැතැ යි කුශලාකුශල කර්මයනට ඵල විපාක නැතැ යි මෙබඳු වාද ඇත්තේ යැ යි මෙබඳු දෘෂ්ටි ඇත්තේ යැ යි පසේනදී කොසොල් රජ ද මා දනී. බැහැර ජනපද වල රජුහු ද දනිති. භවත් කාශ්‍යපයන් වහන්ස, ඉදින් මම මේ ලාමක දෘෂ්ටිය දුරලීම නම් 'පායාසි රාජන්‍ය තෙම කොතරම් මහත් අනුවණයෙක් ද! කොතරම් මහත් අව්‍යක්තයෙක් ද!! කොතරම් මහත් ලෙස වැරදි ගැනුම් ගත්තෙක් ද !!!' යි මට දෙස් කියන්නෝ වන්නාහ. එබැවින් ඔවුන් කෙරේ කෝපයෙනුත් මේ දෘෂ්ටිය ගෙන හැසිරෙන්නෙමි, ඔබ කී දැමකන ස්වභාවයෙනුත් මේ දෘෂ්ටිය ගෙන හැසිරෙන්නෙමි, ඔවුනට එකට එක කරනු විසිනුත් මේ දෘෂ්ටිය ගෙන හැසිරෙන්නෙමි.''

16. කුමරකසුප් – ''රාජන්‍යයෙනි, එසේ වී නම් ඔබට උපමාවක් කරන්නෙමි. උපමායෙනුදු මෙහි ඇතැම් නුවණැති පුරුෂයෝ කියන ලද වචනයේ අරුත් දැනගන්නාහ. රාජන්‍යයෙනි, පෙර වූවක් කියමි. දූවරුවෝ[1] දෙදෙනෙක් පසැටින් දූ කෙළියාහ. එක් දූවරුවෙක් ආ ආ (පරදින පරදින) පසැට ගිලී. දෙවැනි දූවරු තෙම ඒ දූවරුවා පැරැදුණු පැරැදුණු පසැට ගිලින්නහු දිටී ය. දැක ඒ දූවරුවාට 'යහලුව, තෝ ඒකාන්තයෙන් දිනහි ය. යහලුව, මට සියලු පස ඇට දෙව, බිලියමක් කරන්නෙමි' යි කී ය. 'යහලුව, එසේ යැ' යි කියා ඒ දූවරුහට සියලු පසැට දුන්නේ ය. එ කලැ ඒ දූවරු තෙම පසැට විසයෙන් යොද ඒ අනිත් දූවරුවා බණවා 'යහලු, එව, පසැටින් කෙළින්නාමු' යි කී ය. හේ 'එසේ ය, යහලු' යි කියා ම ඔහුට පිළිවදන් දුන. දෙවනු ද ඒ දූවරුවෝ පසැටින් කෙළියාහ. දෙවනු ද ඒ දූවරු තෙම පැරැදුණු පැරැදුණු පසැට ගිලියි. දෙවෙනි දූවරු තෙම දෙවනු ද ඒ දූවරුවා පස ඇට ගිලින්නහු දිටී යැ. දැක ඒ දූවරුවාට,

''තියුණු විසයෙන් තවරන ලද පසැට ගිලින පුරිස් එය (විස තවරා ඇති බව) නො දනී. බොල පවිටු දුහුව ගිලැ පිය පසු වැ එය තට නපුරු වනු ඇතැ' යි

මෙ බස් පැවැසී ය.

රාජන්‍යයෙනි, මෙසේ ම ඔබ පසැට දුහුවකු (අක්ෂධූර්තයකු) මෙන් පැනෙති. රාජන්‍යයෙනි, මෙ ලාමක දෘෂ්ටිය බැහැර කරන්න. එය ඔබට දිගු කලක් ඇවැඩ පිණිස දුක් පිණිස නො වේ වා.''

---

1. දූ කෙළින්නෝ
2. ධූර්තය

කිඤ්චාපි භවං කස්සපො එවමාහ, අථ ඛො නෙවාහං සක්කොමි ඉදං පාපකං දිට්ඨිගතං පටිනිස්සජ්ජිතුං. රාජා පි මං පසෙනදිකොසලො ජානාති, තිරොරාජානො පි: පායාසිරාජඤ්ඤො එවංවාදී එවංදිට්ඨී 'ඉතිපි නත්ථි පරො ලොකො, නත්ථි සත්තා ඔපපාතිකා, නත්ථි සුකටදුක්කටානං කම්මානං ඵලං විපාකො'ති. සචාහං භො කස්සප ඉදං පාපකං දිට්ඨිගතං පටිනිස්සජ්ජිස්සාමි, භවිස්සන්ති මෙ වත්තාරො: 'යාව බාලො පායාසිරාජඤ්ඤො අබ්‍යත්තො දුග්ගහිතගාහී'ති. කොපෙන පි නං හරිස්සාමි, මක්ඛෙන පි නං හරිස්සාමි, පලාසෙන පි නං හරිස්සාමීති''.

17. තෙන හි රාජඤ්ඤ උපමන්තෙ කරිස්සාමි. උපමාය පි ඉධෙකච්චෙ විඤ්ඤූ පුරිසා භාසිතස්ස අත්ථං ආජානන්ති. භූතපුබ්බං රාජඤ්ඤ අඤ්ඤතරො ජනපදො වුට්ඨාසි. අථ ඛො සහායකො සහායකං ආමන්තෙසි: 'ආයාම සම්ම, යෙන සො ජනපදො තෙනුපසඞ්කමිස්සාම, අප්පෙවනාමෙත්ථ කිඤ්චි ධනං අධිගච්ඡෙය්‍යාමා'ති. 'එවං සම්මා'ති ඛො සහායකො සහායකස්ස පච්චස්සොසි. තෙ යෙන සො ජනපදො යෙනඤ්ඤතරං ගාමපත්තං තෙනුපසඞ්කමිංසු. තත්ථ අද්දසංසු පහූතං සාණං ඡඩ්ඩිතං. දිස්වා සහායකො සහායකං ආමන්තෙසි: 'ඉදං ඛො සම්ම පහූතං සාණං ඡඩ්ඩිතං' තෙන හි සම්ම ත්වඤ්ච සාණභාරං බන්ධ, අහඤ්ච සාණභාරං බන්ධිස්සාමි. උභො සාණභාරං ආදාය ගමිස්සාමා'ති. 'එවං සම්මා'ති ඛො සහායකො සහායකස්ස පටිස්සුත්වා සාණභාරං බන්ධිත්වා තෙ උභො පි සාණභාරං ආදාය යෙනඤ්ඤතරං ගාමපත්තං තෙනුපසඞ්කමිංසු. තත්ථ අද්දසංසු පහූතං සාණසුත්තං ඡඩ්ඩිතං. දිස්වා සහායකො සහායකං ආමන්තෙසි: යස්ස ඛො සම්ම අත්ථාය ඉච්ඡෙය්‍යාම සාණං ඉදං පහූතං සාණසුත්තං ඡඩ්ඩිතං. තෙන හි සම්ම ත්වඤ්ච සාණභාරං ඡඩ්ඩෙහි, අහඤ්ච සාණභාරං ඡඩ්ඩෙස්සාමි, උභො සාණසුත්තභාරං ආදාය ගමිස්සාමා'ති. 'අයං ඛො මෙ සම්ම සාණභාරො දූරාභතො ච සුසන්නද්ධො ච, අලං මෙ, ත්වං පජානාහී'ති.

පායාසි – ''භවත් කාශ්‍යපයන් වහන්සේ මෙසේ වදරතත්, වැලිදු මේ ලාමක දෘෂ්ටිය බැහැර කරන්නට මම නො සමතිමි. 'පායාසි රාජන්‍ය තෙම 'මෙසේ පර ලොව නැත, උපපාදුක සත්නු නැත, කුශලාකුශල කර්මයනට ඵල විපාක නැතැ යි මෙසේ වාද ඇත්තෙකැ යි මෙබඳු දෘෂ්ටි ඇත්තෙකැ' යි පසේනදි කොසොල් රජ ද දනී, පිටත් දනව්හි රජදරුවෝ ද දනිත්. භවත් කාශ්‍යපයන් වහන්ස, අදින් මම මේ ලාමක දෘෂ්ටිය හැරපීම් නම්,'පායාසි රාජන්‍යයා කොතරම් මහත් අනුවණයෙක් ද! කොතරම් මහත් අව්‍යක්තයෙක් ද!! කොතරම් මහත් වැරදි ගැනුම ගත්තෙක් දූ !!!' යි මෙසේ මට ගරහා කියන්නෝ වන්නාහ. එ බැවින් මම ඔවුන් කෙරෙහි කෝපයෙන් ද මේ දෘෂ්ටිය ගෙන හැසිරෙන්නෙමි, ඔබ කී දැ මකන සැහැවියෙනුත් මේ දෘෂ්ටිය ගෙන හැසිරෙන්නෙමි, ඔවුනට එකට එක කරනු විසිනුත් මේ දෘෂ්ටිය ගෙන හැසිරෙන්නෙමි.''

17. **කුමරකසුප්** – ''එසේ වී නම් ඔබට උවමක් කරන්නෙමි. උපමායෙනුත් මෙහි ඇතැම් නුවණැති පුරුෂයෝ කී කරුණෙහි අරුත් දූන ගනිත්. රාජන්‍යයෙනි, පෙර වූවක් කියමි: එක්තරා දනව්වෙක් නැඟී ගියේ ය (දනවු වැස්සෝ දනව්ව හැර දමා ගියාහ.) එ කලැ යහලුවෙක් යහලුවකු බණවා, 'යහලුව, එමු. ඒ දනව්ව කරා යන්නම්හ. එහි දී කිසි ධනයක් ලදුමෝ නම් ඉතා යෙහෙකැ' යි කී ය. 'එසේ ය, යහලුවැ' යි කියා ම අනිත් යහලු තෙම ඔහුට පිළිවදන් දුන. ඔහු ඒ දනව්වට ගොස් එහි එක්තරා ජනශූන්‍ය වූ ගමකට පැමිණියාහු ය. එහි දමා පියන ලද බොහෝ හන වැහැරි දුටුහ. දූක එක් යහලුවෙක් අනෙකා බණවා, 'යහලුව, මේ හැර දමා පියන ලද බොහෝ හණ වැහැරි ය. එ බැවින් යහලුව, තෝත් හණ වැහැරි බරක් බඳුව, මමත් හණ වැහැරි බරක් බදින්නෙමි. අපි දෙදෙන ම හණවැහැරි බරක් ගෙන යන්නමු' යි කී ය. 'යහලුව, එසේ යැ' යි අනෙකා සිය යහලුවාට පිළිවදන් දී, හණ වැහැරි බරක් බැඳ ඔහු දෙදෙනා ම එය ගෙන ජනයා ගෙන් හිස් එක්තරා ගමකට ගියාහ. ඔහු එහි දී හැර දමා පියන ලද බොහෝ හණනූල් දුටුහ. දූක එක් යහලුවෙක් අනිත් යහලුවාට 'යහලුව, යම් ධනයක් සඳහා අපි හණවැහැරි ගෙන යනු කැමැතිවූමු ද, මේ එයට වඩා අගනා ඉවත දමන ලද බොහෝ හනනූල් ඇත. එ බැවින් යහලුව, තෝත් හණවැහැරි බර ඉවත දමව, මමත් හණ වැහැරි බර ඉවත ලන්නෙමි. අපි දෙ දෙනා ම හණනූල් බරක් ගෙන යන්නම්හ' යි කී ය. 'යහලුව මේ හණ වැහැරි බර වනාහි මා විසින් දුර සිටම ගෙනෙන ලද්දෙක මොනොවට බිඳනා ලද්දේ ය. මට හනනූලින් කම් නැත. කළ යුත්ත තෝ දනුව' යි කී ය.

අථ ඛො සො සහායකො සාණභාරං ඡඩ්ඩෙත්වා සාණසුත්තභාරං ආදියි. තෙ යෙනඤ්ඤතරං ගාමපත්තං තෙනුපසඞ්කමිංසු. තත්ථ අද්දසංසු පහූතා සාණියො ඡඩ්ඩිතා. දිස්වා සහායකො සහායකං ආමන්තෙසි: 'යස්ස ඛො සම්ම අත්ථාය ඉච්ඡෙය්‍යාම සාණං වා සාණසුත්තං වා, ඉමා පහූතා සාණියො ඡඩ්ඩිතා. තෙන හි සම්ම ත්වඤ්ච සාණභාරං ඡඩ්ඩෙහි, අහඤ්ච සාණසුත්තභාරං ඡඩ්ඩෙස්සාමි, උභො සාණිභාරං ආදාය ගමිස්සාමා'ති. 'අයං ඛො මෙ සම්ම සාණභාරො දූරාභතො ච සුසන්නද්ධො ච, අලං මෙ ත්වං පජානාහී'ති. අථ ඛො සො සහායකො සාණසුත්තභාරං ඡඩ්ඩෙත්වා සාණිභාරං ආදියි. තෙ යෙනඤ්ඤතරං ගාමපත්තං තෙනුපසඞ්කමිංසු. තත්ථ අද්දසංසු පහූතං ඛොමං ඡඩ්ඩිතං -පෙ- පහූතං ඛොමසුත්තං ඡඩ්ඩිතං -පෙ- පහූතං ඛොමදුස්සං ඡඩ්ඩිතං -පෙ- පහූතං කප්පාසං ඡඩ්ඩිතං -පෙ- පහූතං කප්පාසිකසුත්තං ඡඩ්ඩිතං -පෙ- පහූතං කප්පාසිකදුස්සං ඡඩ්ඩිතං -පෙ- පහූතං අයං ඡඩ්ඩිතං -පෙ- පහූතං ලොහං ඡඩ්ඩිතං -පෙ- පහූතං තිපුං ඡඩ්ඩිතං පහූතං සීසං ඡඩ්ඩිතං දිස්වා -පෙ- පහූතං සජ්ඣුං ඡඩ්ඩිතං -පෙ- පහූතං සුවණ්ණං ඡඩ්ඩිතං. දිස්වා සහායකො සහායකං ආමන්තෙසි: 'යස්ස ඛො සම්ම අත්ථාය ඉච්ඡෙය්‍යාම සාණං වා සාණසුත්තං වා සාණියො වා ඛොමං වා ඛොමසුත්තං වා ඛොමදුස්සං වා කප්පාසං වා කප්පාසිකසුත්තං වා කප්පාසිකදුස්සං වා අයං වා ලොහං වා තිපුං වා සීසං වා සජ්ඣුං වා, ඉදං පහූතං සුවණ්ණං ඡඩ්ඩිතං. තෙන හි සම්ම ත්වඤ්ච සාණභාරං ඡඩ්ඩෙහි, අහඤ්ච සජ්ඣුභාරං ඡඩ්ඩෙස්සාමි, උභො සුවණ්ණභාරං ආදාය ගමිස්සාමා'ති. 'අයං ඛො මෙ සම්ම සාණභාරො දූරාභතො ච සුසන්නද්ධො ච අලං මෙ, ත්වං පජානාහී'ති. අථ ඛො සො සහායකො සජ්ඣුභාරං ඡඩ්ඩෙත්වා සුවණ්ණභාරං ආදියි. තෙ යෙන සකො ගාමො තෙනුපසඞ්කමිංසු. තත්ථ යො සො සහායකො සාණභාරං ආදාය අගමාසි. තස්ස නෙව මාතාපිතරො අභිනන්දිංසු, න පුත්තදාරා අභිනන්දිංසු, න මිත්තාමච්චා අභිනන්දිංසු, න ච තතො නිදානං සුඛං සොමනස්සං අධිගච්ඡි. යො පන සො සහායකො සුවණ්ණභාරං ආදාය අගමාසි, තස්ස මාතාපිතරො පි අභිනන්දිංසු, පුත්තදාරා පි අභිනන්දිංසු, මිත්තාමච්චා පි අභිනන්දිංසු, තතො නිදානඤ්ච සුඛං සොමනස්සං අධිගච්ඡි. එවමෙව ඛො ත්වං රාජඤ්ඤ සාණභාරිකූපමො මඤ්ඤෙ පටිභාසි. පටිනිස්සජ්ජෙතං රාජඤ්ඤ පාපකං දිට්ඨිගතං, පටිනිස්සජ්ජෙතං රාජඤ්ඤ පාපකං දිට්ඨිගතං. මා තෙ අහොසි දීඝරත්තං අහිතාය දුක්ඛායා''ති.

එවිට අනිත් යහලුවා තමා ගෙනා හණ වැහැරි බර ඉවත දමා හණනූල් බරක් ගත්තේ ය. ඔහු මිනිසුන් හැර දමා ගිය එක්තරා ගමකට ගියාහ. එහි හැර දමා පියන ලද බොහෝ හණරෙදි (ගෝනි) දුටුහ. දැක පළමු සගයා දෙවැනි යහලුවා බණවා 'යහලුව, යම් ධනයක් සඳහා අපි හණ හෝ හණ නූල් හෝ කැමැත්තමෝ ද, (එයට සුදුසු වූ) මේ හැරදමා පියන ලද බොහෝ හණරෙදි ඇත. යහලුව, එ බැවින් තෝත් හණවැහැරි බර ඉවත දමා පියව, මමත් හණනූල් බර ඉවත දමා පියන්නෙමි. අපි දෙදෙනා ම හණ රෙදි බරක් ගෙන යමු' යි කී ය. 'යහලුව, මේ හණ වැහැරි බර මා විසින් දුර සිට ගෙනෙන ලද්දේ ද මොනොවට බඳනා ලද්දේ ද වෙයි. මට හණ රෙද්දෙන් වැඩෙක් නැත. කළ යුත්තක් තෝ දනුව' යි දෙවැන්නා කී ය. ඉක්බිති ඒ යහලු තෙම හණනූල් බර ඉවත දමා හණරෙදි බරක් ගත්තේ ය. ඔහු මිනිසුන් හැර දමා ගිය එක්තරා ගමකට පැමිණියාහ. එහි ඉවත දමා පියන ලද බොහෝ කොමුවැහැරි දුටුහ. . . ඉවත දමා පියන ලද බොහෝ කොමු නූල් දුටුහ . . . ඉවත දමා පියන ලද බොහෝ කොමු පිළි . . . ඉවත දමා පියන ලද බොහෝ කපු . . . ඉවත දමා පියන ලද බොහෝ කපු නූල් . . . ඉවත දමා පියන ලද බොහෝ කපු පිළි . . . . . . ඉවත දමා පියන ලද බොහෝ යකඩ . . . ඉවත දමා පියන ලද බොහෝ තඹ . . . ඉවත දමා පියන ලද බොහෝ කලු ඊයම් . . . ඉවත දමා පියන ලද බොහෝ සුදු ඊයම් . . . ඉවත දමා පියන ලද බොහෝ රිදී . . . ඉවත දමා පියන ලද බොහෝ රන් දුටුහ. දැක පළමු යහලුවා දෙවැන්නා බණවා 'යහලුව, යම් ධනයක් සඳහා හණ වැහැරි හෝ හණ නූල් හෝ හණ පිළි හෝ කොමු වැහැරි හෝ කොමු හූල් හෝ කොමු පිළි හෝ කපු හෝ කපු හු හෝ කපු පිළි හෝ යකඩ (හෝ තඹ හෝ කලු ඊයම් හෝ සුදු ඊයම් හෝ රිදී හෝ කැමැති වන්නමෝ ද, ඒ සඳහා ම (අපට ඇවැසි වූ) මේ හැර දමා පියන ලද බොහෝ රන් ලැබී ඇත. එ බැවින්, යහලුව, තෝත් හණවැහැරි බර ඉවත දමා පියව, මමත් රිදී බර ඉවත දමා පියන්නෙමි. අපි දෙදෙනා ම රන් බරක් ගෙන යම්හ' යි කී ය. 'යහලුව, මේ හණවැහැරි බර මා විසින් දුර සිට ගෙනෙන ලද්දේ ද මොනොවට බැඳ ගන්නා ලද්දේ ද වෙයි. එ බැවින් මට රනින් කම් නැත. තා කළ යුතු දය තෝ දන ගනුව' යි කී ය. එ විට ඒ පළමු යහලු තෙම රිදී බර ඉවත දමා පියා රන් බරක් ගත්තේ ය. ඔහු දෙදෙන සිය ගම කරා ගියාහ. ඔවුන් අතුරෙන් යම් යහලුවෙක් හණ වැහැරි බර ගෙන ගියේ ද, ඔහු ගේ මා පියෝ ඔහු නො ම පිළි ගත්හ. අඹු දරුවෝ ද ඔහු නො පිළිගත්හ. එ හෙයින් හේ සුවක් සොම්නසක් නො ලදුයේ ය. යම් යහලුවෙක් වනාහි රන් බරක් ගෙන ගියේ ද, ඔහු ගේ මා පියෝ ද ඔහු පිළි-ගත්හ, අඹුදරුවෝ ද ඔහු පිළිගත්හ. මිත්‍රාමාත්‍යයෝ ද පිළිගත්හ, එහෙ-යින් හේ ද සුවයත් සොම්නසත් ලැබී ය. රාජන්‍යයෙනි, එ පරිද්දෙන් ම ඔබ ද හණ වැහැරි ගෙන ගිය පුරුෂයා වැන්නකු සේ පෙනෙති. රාජන්‍ය-යෙනි, මේ ලාමක දෘෂ්ටිය බැහැර කරන්න. එය ඔබට දිගු කලක් අවැඩ පිණිස දුක් පිණිස නො වේ වා.''

18. ''පුරිමෙනෙවාහං ඔපම්මෙන භොතො කස්සපස්ස අත්තමනො අභිරද්ධො. අපිචාහං ඉමානි විචිත්‍රානි පඤ්හපටිභානානි සොතුකාමො එවාහං භවන්තං කස්සපං පච්චනීකං කාතබ්බං අමඤ්ඤිස්සං. අභික්කන්තං භො කස්සප, අභික්කන්තං භො කස්සප! සෙය්‍යථාපි භො කස්සප නික්කුජ්ජිතං වා උක්කුජ්ජෙය්‍ය, පටිච්ඡන්නං වා විවරෙය්‍ය, මූළ්හස්ස වා මග්ගං ආචික්ඛෙය්‍ය, අන්ධකාරෙ වා තෙලපජ්ජොතං ධාරෙය්‍ය: චක්ඛුමන්තො රූපානි දක්ඛින්තීති. එවමෙව භොතා කස්සපෙන අනෙකපරියායෙන ධම්මො පකාසිතො. එසාහං භො කස්සප තං භගවන්තං ගොතමං සරණං ගච්ඡාමි ධම්මඤ්ච භික්ඛුසඞ්ඝඤ්ච, උපාසකං මං භවං කස්සපො ධාරෙතු අජ්ජතග්ගෙ පාණුපෙතං සරණං ගතං. ඉච්ඡාමි චාහං භො කස්සප මහායඤ්ඤං යජිතුං. අනුසාසතු මං භවං කස්සපො යං මමස්ස දීඝරත්තං හිතාය සුඛායා''ති.

''යථාරූපෙ ඛො රාජඤ්ඤ යඤ්ඤෙ ගාවො වා හඤ්ඤන්ති, අජෙළකා වා හඤ්ඤන්ති, කුක්කුටසූකරා වා හඤ්ඤන්ති, විවිධා වා පාණා සංඝාතං ආපජ්ජන්ති, පටිග්ගාහකා ච හොන්ති මිච්ඡාදිට්ඨි මිච්ඡාසංකප්පා මිච්ඡාවාචා මිච්ඡාකම්මන්තා මිච්ඡාආජීවා මිච්ඡාවායාමා මිච්ඡාසතී මිච්ඡා-සමාධී, එවරූපො ඛො රාජඤ්ඤ යඤ්ඤො න මහප්ඵලො හොති න මහානිසංසො න මහාජුතිකො න මහාවිප්ඵාරො. සෙය්‍යථාපි රාජඤ්ඤ කස්සකො බීජනඞ්ගලමාදාය වනං පවිසෙය්‍ය. සො තත්ථ දුක්ඛෙත්තෙ දුබ්භූමෙ අවිහතඛාණුකණ්ටකෙ බීජානි පතිට්ඨාපෙය්‍ය ඛණ්ඩානි පූතීනි වාතාතපහතානි අසාරාදානි අසුඛසයිතානි, දෙවො ච න කාලෙන කාලං සම්මා ධාරං අනුප්පවෙච්ඡෙය්‍ය. අපි නු තානි බීජානි වුද්ධිං විරූළ්හිං වෙපුල්ලං ආපජ්ජෙය්‍යුං, කස්සකො වා විපුලං ඵලං අධිගච්ඡෙය්‍යා?''ති

18. **පායාසි** – "පළමු උපමායෙන් ම මම භවත් කාශ්‍යපයන් වහන්සේ ට සතුටු වීමි, වෙසෙසින් පැහැදිණිමි. එතෙකුදු වුවත් මේ විසිතුරු පැණ විසැඳුම් අසනු කැමැත්තෙම් ම භවත් කාශ්‍යපයන් වහන්සේට විරුද්ධ වැ කථා කළ යුතු කොට සිතිමි, භවත් කාශ්‍යපයන් වහන්ස, ඔබේ දෙසුම අභිකාන්ත යැ. භවත් කාශ්‍යපයන් වහන්ස ඔබ දෙසුම වෙසෙසින් කාන්ත යැ. භවත් කාශ්‍යපයන් වහන්ස යම් සේ මුණින් නමා තබන ලද බඳුනක් උඩුකුරු කොට තබන්නේ ද, වැසුණු දැයක් වැහුම් හැර දක්වන්නේ හෝ වේ ද, මං මුළා වූවකුට මඟ හෝ කියන්නේ ද, ඇස් ඇතියන් මෙයින් රූප දකිති' යි අඳුරෙහි තෙල් පහනක් දල් වන්නේ හෝ වේ ද, එ පරිද්දෙන් ම භවත් කාශ්‍යපයන් වහන්සේ විසින් නොයෙක් කරුණින් දහම් පැවැසිණ. භවත් කාශ්‍යපයන් වහන්ස, ඒ මම ඒ භගවත් ගෞතමයන් වහන්සේ ද, ධර්මය ද භික්ෂු සංඝයා ද සරණ යෙමි. භවත් කාශ්‍යපයන් වහන්සේ මා අද සිට දිවි හිම් කොට සරණ ගිය උවසුවකු කොට සලකන සේක් වා! භවත් කාශ්‍යපයන් වහන්ස, යම් ඒ යඥයක් මට දිගුකලක් වැඩ පිණිස සුව පිණිස වන්නේ ද එසේ වූ මහා යඥයක් යජනට (මහ දනක් දෙන්නට) කැමැත්තෙම් ද වෙමි. එහි ලා භවත් කාශ්‍යපයන් වහන්සේ මට අනුශාසනා කරන සේක්වා".

කුමරකසුප් – "රාජන්‍යයෙනි, යම් බඳු යඥයෙක (දනයෙක) ගවයෝ හෝ මරනු ලැබෙත් ද, එළුවෝ තිරෙළුවෝ හෝ මරනු ලැබෙත් ද, කුකුළෝ හූරෝ හෝ මරනු ලැබෙත් ද, විවිධ ප්‍රාණීහු හෝ මරණයට පැමිණෙත් ද, එය පිළිගන්නෝත් මිථ්‍යා දෘෂ්ටි ඇත්තෝ මිථ්‍යා සංකල්ප ඇත්තෝ මිථ්‍යා වචන ඇත්තෝ මිථ්‍යා කර්මාන්ත ඇත්තෝ, මිථ්‍යා ආජීවය ඇත්තෝ මිථ්‍යා ව්‍යායාමය ඇත්තෝ මිථ්‍යා ස්මෘතිය ඇත්තෝ මිථ්‍යා සමාධිය ඇත්තෝ වෙත් ද, රාජන්‍යයෙනි, මෙ බඳු වූ යඥය වූ කලී මහත් ඵල ඇත්තේ නො වෙයි, මහත් අනුසස් ඇත්තේ නො වෙයි. මහත් බැබැලීම් ඇත්තේ වෙයි, මහත් පැතිරීම් ඇත්තේ වෙයි. රාජන්‍යයෙනි, යම් බඳු වූ යඥයෙක (දනයෙක) වනාහි ගවයෝ නො ම මරනු ලැබෙද්ද, එළුවෝ තිරෙළුවෝ නො ම මරනු ලැබෙද්ද, කුකුළෝ හූරෝ නො ම මරනු ලැබෙද්ද, විවිධ ප්‍රාණීහු හෝ මරණයට නො පැමිණෙත් ද, ඒ යඥය පිළිගන්නෝත් සම්‍යක් දෘෂ්ටි ඇත්තාහු සම්‍යක්සංකල්ප ඇත්තාහු සම්‍යක් වචන ඇත්තාහු සම්‍යක්කර්මාන්ත ඇත්තාහු සම්‍යගාජීවය ඇත්තාහු සම්‍යක් ව්‍යායාමය ඇත්තාහු සම්‍යක් ස්මෘතිය ඇත්තාහු සම්‍යක්සමාධිය ඇත්තාහු වෙත් ද, රාජන්‍යයෙනි, මෙබඳු වූ යඥය මහත් ඵල ඇත්තේ වෙයි, මහත් අනුසස් ඇත්තේ වෙයි, මහත් බැබැලීම් ඇත්තේ වෙයි. මහත් පැතිරීම් ඇත්තේ වෙයි. රාජන්‍යයෙනි, යම්සේ ගොවියෙක් බිජුවට හා නඟුල හා ගෙන වනයකට පිවිස්නේ ද, හේ එහි නො නසන ලද කණු කටු ඇති, නො සම වූ බිම් ඇති නිසරු කෙතෙක කැඩී ගිය කුණු වූ අවුසුළඟින් පෙළුනු, පොළොවේ සාරය නො ඇද ගන්නා වූ තවාණෙහි සුවසේ නො ම හොවනා ලද්ද වූ බිජුවට වපුරන්නේ නම්, මේඝයත් කලින් කලැ මොනොවට වැසි දහර නො වස්වන්නේ නම්, ඒ බීජයෝ වැඩීමට නැඟීමට මහත් බවට පැමිණෙන්නාහු ද? ගොවියා හෝ මහත් ඵල ලබන්නේ ද?"

''නොහිදං භො කස්සප.''

''එවමෙව ඛො රාජඤ්ඤ යථාරූපෙ යඤ්ඤෙ ගාවො වා හඤ්ඤන්ති අජෙළකා වා හඤ්ඤන්ති කුක්කුටසූකරා වා හඤ්ඤන්ති විවිධා වා පාණා සඞ්ඝාතං ආපජ්ජන්ති. පටිග්ගාහකා ච හොන්ති. මිච්ඡාදිට්ඨි මිච්ඡාසඞ්කප්පා මිච්ඡාවාචා මිච්ඡාකම්මන්තා මිච්ඡාආජීවා මිච්ඡාවායාමා මිච්ඡාසති මිච්ඡාසමාධි. එවරූපො ඛො රාජඤ්ඤ යඤ්ඤො න මහප්ඵලො හොති න මහානිසංසො න මහාජුතිකො න මහාවිප්ඵාරො. යථාරූපෙ ච ඛො රාජඤ්ඤ යඤ්ඤෙ නෙව ගාවො හඤ්ඤන්ති න අජෙළකා හඤ්ඤන්ති න කුක්කුටසූකරා හඤ්ඤන්ති න විවිධා වා පාණා සඞ්ඝාතං ආපජ්ජන්ති, පටිග්ගාහකා ච හොන්ති සම්මාදිට්ඨි සම්මාසඞ්කප්පා සම්මාවාචා සම්මාකම්මන්තා සම්මාආජීවා සම්මාවායාමා සම්මාසති සම්මාසමාධි, එවරූපො ඛො රාජඤ්ඤ යඤ්ඤො මහප්ඵලො හොති මහානිසංසො මහාජුතිකො මහාවිප්ඵාරො. සෙය්‍යථාපි රාජඤ්ඤ, කස්සකො බීජනඞ්ගලං ආදාය වනං පවිසෙය්‍ය, සො තත්‍ථ සුඛෙත්තෙ සුභූමෙ සුවිහතඛාණුකණ්ටකෙ බීජානි පතිට්ඨාපෙය්‍ය අඛණ්ඩානි අපූතීනි අවාතාතපහතානි සාරාදානි සුඛසයිතානි, දෙවො ච කාලෙන කාලං සම්මා ධාරං අනුප්පවෙච්ඡෙය්‍ය, අපි නු තානි බීජානි වුද්ධිං විරූළ්හිං වෙපුල්ලං ආපජ්ජෙය්‍යුං, කස්සකො වා විපුලං ඵලං අධිගච්ඡෙය්‍යාති?'.

''එවං භො කස්සප.''

''එවමෙව ඛො රාජඤ්ඤ යථාරූපෙ යඤ්ඤෙ නෙව ගාවො හඤ්ඤන්ති න අජෙළකා හඤ්ඤන්ති න කුක්කුටසූකරා හඤ්ඤන්ති න විවිධා වා පාණා සඞ්ඝාතං ආපජ්ජන්ති, පටිග්ගාහකා ච හොන්ති සම්මාදිට්ඨි සම්මාසඞ්කප්පා සම්මාවාචා සම්මාකම්මන්තා සම්මාආජීවා සම්මාවායාමා සම්මාසති සම්මාසමාධි, එවරූපො ඛො රාජඤ්ඤ යඤ්ඤො මහප්ඵලො හොති මහානිසංසො මහාජුතිකො මහාවිප්ඵාරො''ති.

පායාසි – ''භවත් කාශ්‍යපයන් වහන්ස, මෙය නො ම වන්නේ ය.''

කුමරකසුප් – ''රාජන්‍යයෙනි, එ පරිද්දෙන් ම යම්බඳු යඥයෙක ගවයෝ හෝ මරනු ලැබෙත් ද, එළුවෝ තිරෙළුවෝ හෝ මරනු ලැබෙත් ද, කුකුළෝ හූරෝ හෝ මරනු ලැබෙත් ද, විවිධ ප්‍රාණීහු හෝ මරණයට පැමිණෙත් ද, ඒ යඥය පිළිගන්නෝත් මිථ්‍යාදෘෂ්ටි ඇත්තෝ, මිථ්‍යා සංකල්ප ඇත්තෝ, මිථ්‍යා වචන ඇත්තෝ, මිථ්‍යා කර්මාන්ත ඇත්තෝ, මිථ්‍යා ආජීවය ඇත්තෝ, මිථ්‍යා ව්‍යායාමය ඇත්තෝ, මිථ්‍යා ස්මෘතිය ඇත්තෝ, මිථ්‍යා සමාධිය ඇත්තෝ වෙත් ද, රාජන්‍යයෙනි, මෙබඳු වූ යඥය වනාහි මහත්ඵල ඇත්තේ නො වේ, මහත් අනුසස් ඇත්තේ නො වේ, මහත් බැබැලීම් ඇත්තේ නො වේ, මහත් පැතිරීම් ඇත්තේ නො වේ. රාජන්‍යයෙනි, යම් බඳු වූ යඥයෙක වනාහි ගවයෝ නො ම මරනු ලැබෙත් ද, එළුවෝත් තිරෙළුවෝත් නො ම මරනු ලැබෙත් ද, කුකුළෝත් ඌරෝත් නො ම මරනු ලැබෙත් ද, විවිධ ප්‍රාණීහු හෝ මරණයට නො පැමිණෙත් ද, ඒ යඥය පිළි ගන්නෝත් සම්‍යග් දෘෂ්ටිය ඇත්තෝ, සම්‍යක් සංකල්පය ඇත්තෝ, සම්‍යග් වචනය ඇත්තෝ, සම්‍යගාජීවය ඇත්තෝ, සම්‍යග් ව්‍යායාමය ඇත්තෝ, සම්‍යක් ස්මෘතිය ඇත්තෝ, සම්‍යක් සමාධිය ඇත්තෝ වෙත් ද, රාජන්‍යයෙනි, මෙබඳු වූ යඥය මහත් ඵල ඇත්තේ මහත් අනුසස් ඇත්තේ මහත් බැබැලීම් ඇත්තේ මහත් පැතිරීම් ඇත්තේ වෙයි. රාජන්‍යයෙනි, යම්සේ ගොවියෙක් බිජුවට හා නගුල හා ගෙන වනයකට පිවිස්නේ නම්, හේ එහි මොනොවට නසා පියන ලද කණු හා කටු හා ඇති, සමතලා බිම ඇති සරු කෙතෙක කැඩී නො ගිය, කුණු නො වූ අවුසුළං දෙකින් නො පහළ, පොළොවේ සාරය ඇද ගනුයෙහි සමත් තවාණෙහි සුව සේ හොවිනා ලද බීජයන් පිහිටුවන්නේ නම්, මේඝය ද කලින් කලැ මොනොවට වැසි දහර පිවිස්වන්නේ නම්, ඒ බීජයෝ වැඩීමට නැඟීමට මහත් බවට පැමිණෙන්නාහු නම්, ගොවියා මහත්ඵල ලබන්නේ ද?''

පායාසි - 'එසේ ම ය, භවත් කාශ්‍යපයන් වහන්ස.''

කුමරකසුප් – ''රාජන්‍යයෙනි, එ පරිද්දෙන් ම යම්බඳු වූ යඥයෙක ගවයෝ නො ම මරනු ලැබෙත් ද, එළුවෝත් තිරෙළුවෝත් නො ම මරනු ලැබෙත් ද, කුකුළෝත් ඌරෝත් නො ම මරනු ලැබෙත් ද, විවිධ ප්‍රාණීහු හෝ විනාශයට නො ම පැමිණෙත් ද, යඥය පිළිගන්නෝත් සම්‍යග දෘෂ්ටි ඇත්තාහු, සම්‍යක් සංකල්පය ඇත්තාහු, සම්‍යග් වචනය ඇත්තාහු, සම්‍යක්-කර්මාන්ත ඇත්තාහු, සම්‍යගාජීව ඇත්තාහු, සම්‍යග්ව්‍යායාම ඇත්තාහු සම්‍යක්ස්මෘති ඇත්තාහු, සම්‍යක්සමාධි ඇත්තාහු වෙත් ද, රාජන්‍යයෙනි, මෙබඳු වූ යඥය මහත් ඵල ඇත්තේ, මහත් අනුසස් ඇත්තේ, මහත් බැබැ-ලීම් ඇත්තේ, මහත් පැතිරීම් ඇත්තේ වෙයි.''

19. අථ ඛො පායාසි රාජඤ්ඤො දානං පට්ඨපෙසි සමණබ්‍රාහ්මණකපණද්ධිකවණිබ්බකයාචකානං. තස්මිං ඛො පන දානෙ එවරූපං භොජනං දීයති කණාජකං බිලඞ්ගදුතියං, ධොරකානි ච[1] වත්ථානි ගූළගාළකානි. තස්මිං ඛො පන දානෙ උත්තරො නාම මාණවො බ්‍යාවටො අහොසි. සො දානං දත්වා එවමනුද්දිසති 'ඉමිනාහං දානෙන පායාසිං රාජඤ්ඤමෙව ඉමස්මිං ලොකෙ සමාගච්ඡිං මා පරස්මින්ති.' අස්සොසි ඛො පායාසි රාජඤ්ඤො 'උත්තරො කිර මාණවො දානං දත්වා එවමනුද්දිසති 'ඉමිනාහං දානෙන පායාසිං රාජඤ්ඤමෙව ඉමස්මිං ලොකෙ සමාගච්ඡිං මා පරස්මින්ති' අථ ඛො පායාසි රාජඤ්ඤො උත්තරං මාණවං ආමන්තාපෙත්වා එතදවොච; සච්චං කිර ත්වං තාත උත්තර දානං දත්වා එවමනුද්දිසසි. 'ඉමිනාහං දානෙන පායාසිං රාජඤ්ඤමෙව ඉමස්මිං ලොකෙ සමාගච්ඡිං මා පරස්මින්ති'?

'එවං භො'ති. "කිස්ස පන භො ත්වං තාත උත්තර දානං දත්වා එවමනුද්දිසසි. 'ඉමිනාහං දානෙන පායාසිං රාජඤ්ඤමෙව ඉමස්මිං ලොකෙ සමාගච්ඡිං මා පරස්මින්ති නනු මයං තාත උත්තර පුඤ්ඤත්ථිකා දානස්සෙව ඵලං පාටිකඞ්ඛිනො?[2]"ති.

"භොතො ඛො පන දානෙ එවරූපං භොජනං දීයති කණාජකං බිලඞ්ගදුතියං. භවං පාදපි න ඉච්ඡෙය්‍ය ඵුසිතුං, කුතො භුඤ්ජිතුං. ධොරකානි ච වත්ථානි ගූළගාළකානි යානි භවං පාදපි න ඉච්ඡෙය්‍ය ඵුසිතුං, කුතො පරිදහිතුං. භවං ඛො පනම්හාකං පියො මනාපො. කථං මයං මනාපං අමනාපෙන සංයොජෙමා?"ති. "තෙන හි ත්වං තාත උත්තර යාදිසාහං භොජනං භුඤ්ජාමි තාදිසං භොජනං පට්ඨපෙහි, යාදිසානි චාහං වත්ථානි පරිදහාමි තාදිසානි ච වත්ථානි පට්ඨපෙහී"ති.

"එවං භො"ති ඛො උත්තරො මාණවො පායාසිරාජඤ්ඤස්ස පටිස්සුත්වා යාදිසං භොජනං පායාසි රාජඤ්ඤො භුඤ්ජති තාදිසං භොජනං පට්ඨපෙසි, යාදිසානි ච වත්ථානි පායාසි රාජඤ්ඤො පරිදහති තාදිසානි ච වත්ථානි පට්ඨපෙසි.

---

1. ථෙරකානි PTS
2. ගුළ වාලකානි PTS

19. ඉක්බිත්තෙන් පායාසි රාජන්‍ය තෙම මහණ බමුණනට දුගියනට මගියනට යදියනට දන් පිහිටු වී ය. ඒ දනයෙහි වනාහි කාඩි දෙවනු කොට ඇති නිවුඩු සහලින් පිසූ බත් ඇති බොජුනෙක් දෙවෙයි. මහත් දුවලු ඇති දළ පිලි ද දෙවෙයි. ඒ දනයෙහි වූ කලී උත්තර නම් මාණවක-යෙක් ව්‍යාපෘත විය. හේ දන් දී, මම මේ දනය කරණ කොට පායාසි රාජන්‍යයා හා ම මෙ ලොව්හි දී එක් වීමි. පර ලොව්හිදී ඔහු හා නොම එක් වෙම් වා' යි මෙසේ පුන පුනා කියයි. පායාසි රාජන්‍ය තෙම ''උත්තරමාණවක දන් දී, 'මේ දනය කරණ කොට මම් පායාසි රාජන්‍යයා හා ම මෙලොව්හි දී එක් වීමි පරලොව්හි දී නොම එක් වෙම්වා' යි මෙසේ පුන පුනා කියති'' යි මේ පවත් ඇසිය. ඉක්බිති පායාසි රාජන්‍ය තෙම උත්තර මාණවකයා කැඳවා 'දරුව උත්තර ය, තෝ දන් දී 'මේ දනය කරණ කොට මම් පායාසි රාජන්‍යයා හා ම මෙ ලොවෙහි දී එක් වීමි. පර ලොව්හි දී නො ම එක් වෙම් වා' යි මෙසේ පුන පුනා කියහි ද? ඒ සැබෑ ද?' යි විචාළේ ය.

'එසේ ය, සැබැවැ' යි උත්තර මාණවක කී ය.

'භවත් දරුව උත්තරය, තෝ දන් දී කවර හෙයින් ''මේ දනය කරණ කොට මම් පායාසි රාජන්‍යයා හා ම මෙ ලොව්හි දී එක් වීමි, පර ලොව්හි දී නො ම එක් වේම් වා' යි පුන පුනා කියහි ද? දරුව, උත්තරය, අපි පිනෙන් ප්‍රයෝජන ඇත්තමෝ, දනයේ විපාක කැමැත්තමෝ නො වමුද ?' යි පායාසි රාජන්‍ය කී ය.

'භවත්හු ගේ දනයෙහි වූකලි කාඩි දෙවනු කොටැති නිවුඩු සහලින් පිසූ බත් ඇති මෙබඳු බොජුණෙක් දෙවෙයි. භවත්හු එය පයිනුදු පහස්නට නො කැමැති වනු ඇත. වළඳන්නට කොයින් කැමැති වන්නේ ද? භවත් තෙමේ යම් වස්ත්‍රයන් හඳින්නට තබා පයිනුදු පහසනට කැමැති නො වන්නේ ද, එසේ වූ මහත් දුවිලු ඇති දළ පිලි දෙවයි. භවත් තෙමේ වූ කලී අපට ප්‍රිය ය, මනාප ය. අපි කෙසේ නම් මනාපයක්හු අමනාප-යක්හු හා එක් කොට යොදමෝ ද'' යි උත්තරමාණවක කී ය. ''එසේ වී නම් දරුව, උත්තරය, මම් යම් බඳු බොජුනක් වළඳම් ද, එ බඳු බොජුනක් දනයෙහි පිහිටුවව (පිළියෙල කොට තබව), යම් බඳු පිලි මම් හඳිම් ද, එසේ වූ පිලීත් දනයෙහි පිහිටුවව'' යි පායාසි රාජන්‍ය කී ය.

''එසේ ය, භවත' යැයි කියා ම උත්තර මාණවක තෙම පායාසි රාජන්‍ය-යාට පිළිවදත් දී, පායාසි රාජන්‍යයා යම් බඳු බොජුනක් වළඳයි ද, එබඳු බොජුනක් දන් පිණිස පිහිටුවී ය, යම් බඳු පිලි පායාසි රාජන්‍ය තෙම හඳියි ද, එබඳු වූ පිලි දන් පිණිස පිහිටුවී ය.

අථ ඛො පායාසි රාජඤ්ඤො අසක්කච්චං දානං දත්වා අසහත්ථා දානං දත්වා අචිත්තීකතං දානං දත්වා අපවිද්ධං දානං දත්වා කායස්ස භෙදා පරම්මරණා චාතුමහාරාජිකානං දෙවානං සහබ්‍යතං උපපජ්ජි සුඤ්ඤං සෙරීසකං විමානං. යො පන තස්ස දානෙ බ්‍යාවටො අහොසි උත්තරො නාම මාණවො, සො සක්කච්චං දානං දත්වා සහත්ථා දානං දත්වා චිත්තීකතං දානං දත්වා අනපවිද්ධං දානං දත්වා කායස්ස භෙදා පරම්මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජි දෙවානං තාවතිංසානං සහබ්‍යතං.

තෙන ඛො පන සමයෙන ආයස්මා ගවම්පති අභික්ඛණං සුඤ්ඤං සෙරීසකං විමානං දිවාවිහාරං ගච්ඡති. අථ ඛො පායාසි දෙවපුත්තො යෙනායස්මා ගවම්පති තෙනුපසඞ්කමි, උපසඞ්කමිත්වා ආයස්මන්තං ගවම්පතිං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං අට්ඨාසි. එකමන්තං ඨිතං ඛො පායාසිං දෙවපුත්තං ආයස්මා ගවම්පති එතදවොච; 'කො'සි ත්වං ආවුසො?'ති. 'අහං භන්තෙ පායාසි රාජඤ්ඤො'ති. ''නනු ත්වං ආවුසො එවංදිට්ඨිකො අහොසි. 'ඉතිපි නත්ථි පරො ලොකො, නත්ථි සත්තා ඔපපාතිකා, නත්ථි සුකටදුක්කටානං කම්මානං ඵලං විපාකො'ති?'' ''සච්චාහං භන්තෙ එවංදිට්ඨිකො අහොසිං; 'ඉතිපි නත්ථි පරො ලොකො, නත්ථි සත්තා ඔපපාතිකා නත්ථි සුකටදුක්කටානං කම්මානං ඵලං විපාකො'ති. අපි චාහං අය්‍යෙන කුමාරකස්සපෙන එතස්මා පාපකා දිට්ඨිගතා විවෙචිතො''ති.

''යො පන තෙ ආවුසො දානෙ බ්‍යාවටො අහොසි උත්තරො නාම මාණවො, සො කුහිං උපපන්නො?'ති. ''යො මෙ භන්තෙ දානෙ බ්‍යාවටො අහොසි උත්තරො නාම මාණවො, සො සක්කච්චං දානං දත්වා සහත්ථා දානං දත්වා චිත්තීකතං දානං දත්වා අනපවිද්ධං දානං දත්වා කායස්ස භෙදා පරම්මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපන්නො දෙවානං තාවතිංසානං සහබ්‍යතං. අහං පන භන්තෙ අසක්කච්චං දානං දත්වා අසහත්ථා දානං දත්වා අචිත්තීකතං දානං දත්වා අපවිද්ධං දානං දත්වා කායස්ස භෙදා පරම්මරණා චාතුමහාරාජිකානං දෙවානං සහබ්‍යතං උපපන්නො සුඤ්ඤං සෙරීසකං විමානං. තෙන හි භන්තෙ ගවම්පති මනුස්සලොකං ගන්ත්වා එවමාරොචෙහි: සක්කච්චං දානං දෙථ, සහත්ථා දානං දෙථ, චිත්තීකතං දානං දෙථ, අනපවිද්ධං දානං දෙථ, පායාසි රාජඤ්ඤො අසක්කච්චං දානං දත්වා

ඉක්බිත්තෙන් පායාසි රාජන්‍ය තෙම නොසකසා දන් දී, සියතින් දන් නො දී, ගෞරව නැති ව දන් දී, ඉවත දමන දෑයක් මෙන් දන් දී, කාබුන් මරණින් මතු සිවු මහරජයේ දෙවියන් හා එක් වීමට, සේරිස්සක නම් හිස් වූ විමනකට උත්පත්ති විසින් පැමිණියේ ය. යම් උත්තර නම් මාණවකයෙක් ඔහු ගේ දනයෙහි ව්‍යාපෘත වී ද, හේ සකසා දන් දී, ගෞරව ඇති වැ දන් දී, ඉවත ලන දෑයක් මෙන් නොකොට ආදරයෙන් දන් දී, කාබුන් මරණින් මතු මනා ගති ඇති සග ලොවට තව්තිසා වැසි දෙවියන් හා එක් වීමට පැමිණියේ ය.

එ සමයෙහි වනාහි ආයුෂ්මත් ගවම්පති මහතෙරණුවෝ හිස් වූ සේරිස්සක නම් විමනට දිවා විහරණය පිණිස එක වන් වඩිති. එ කලැ පායාසි දෙව්පුත් ආයුෂ්මත් ගවම්පති තෙරුන් වෙත එළැඹියේ ය. එළැඹ ඔබ වැඳ එකත්පස් වැ සිටියේ ය. එකත්පස් වැ සිටියාවූ ම පායාසි දෙව් පුතුට ආයුෂ්මත් ගවම්පති තෙරණුවෝ ''ඇවැත්නි, තෙපි කවුරුද?'' විචාළෝ ය. 'වහන්ස, මම් පායාසි රාජන්‍ය වෙමි' යි හේ උත්තර දුන. ඇවැත්නි, තෙපි 'මෙසේත් පර ලොව් නැත, උපපාදුක සත්වයෝ නැත, කුශලාකුශල කර්මයනට ඵල විපාක නැතැ' යි මෙසේ වූ දෘෂ්ටි ඇත්තෝ නො වූහු ද?' යි තෙරණුවෝ පුළුවුත්හ. 'වහන්ස, ඒ මම් 'මෙසේත් පරලොව නැත, මෙසේත් උපපාදුක සත්වයෝ නැත, කුශලාකුශල කර්මයන් ගේ ඵල විපාක නැතැ' යි මෙබඳු වූ දෘෂ්ටි ඇත්තෙකිම් වීමි. එහෙත් ආර්‍ය්‍ය වූ කුමාරකාශ්‍යපයන් වහන්සේ විසින් ඒ ලාමක දෘෂ්ටිය කෙරෙන් මම් වෙන් කරන ලදුයෙම් වෙමි.

''ඇවැත්නි, යම් උත්තර නම් වූ මාණවකයෙක් ඔබ ගේ දන ක්‍රියායෙහි ව්‍යාපෘත වූයෙ ද හේ කොහි උපන්නේ ද?'' යි තෙරණුවෝ පුළුවුත්හ. ''වහන්ස, යම් උත්තර නම් මාණවයෙක් මගේ දනයෙහි ව්‍යාපෘත වී ද, හේ සකසා දන් දී, සියතින් දන් දී, සැදැහැයෙන් දන් දී, ඉවතැ ලූ දෑයක් සේ නො කොට සාදර වැ දන් දී, කාබුන් මරණින් මතු මනාගති ඇති සග ලොවට, තව්තිසා වැසි දෙවියන් හා එක් වීමට පැමිණියේ ය. වහන්ස, මම් වූ කලි නො සකසා දන් දී, නො සියතින් (අනුන් ලවා) දන් දී ශ්‍රද්ධාගෞරව නැති වැ දන් දී, ඉවතැ ලූ දෑයක් මෙන් කොට දන් දී, කාබුන් මරණින් මතු සිවු මහ රජයෙහි වැසි දෙවියන් හා එක් වීමට හිස් වූ මේ සේරිස්සක විමානයට උත්පත්ති විසින් පැමිණියෙමි. එ බැවින් වහන්ස, ගවම්පතිනි, මිනිස් ලෝ වැඩිම කොටැ, 'සකසා දන් දෙවු, සියතින් දන් දෙවු, ශ්‍රද්ධා ගෞරව උපදවා දන් දෙවු, ඉවත දමූ දෑයක් සේ නො කොට ආදර සහිත ව දන් දෙවු. පායාසි රාජන්‍යයා නොසකසා දන් දී,

අසහත්ථා දානං දත්වා අචිත්තීකතං දානං දත්වා අපවිද්ධං දානං දත්වා කායස්ස භෙදා පරම්මරණා චාතුම්මහාරාජිකානං දෙවානං සහබ්‍යතං උපපන්නො සුඤ්ඤං සෙරීසකං විමානං. යො පන තස්ස දානෙ බ්‍යාවටො අහොසි උත්තරො නාම මාණවො, සො සක්කච්චං දානං දත්වා සහත්ථා දානං දත්වා චිත්තීකතං දානං දත්වා අනපවිද්ධං දානං දත්වා කායස්ස භෙදා පරම්මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපන්නො දෙවානං තාවතිංසානං සහබ්‍යතන්ති.''

අථ ඛො ආයස්මා ගවම්පති මනුස්සලොකං ආගන්ත්වා එවමාරොචෙසි: ''සක්කච්චං දානං දෙථ, සහත්ථා දානං දෙථ, චිත්තීකතං දානං දෙථ, අනපවිද්ධං දානං දෙථ. පායාසි රාජඤ්ඤො අසක්කච්චං දානං දත්වා අසහත්ථා දානං දත්වා අචිත්තීකතං දානං දත්වා අපවිද්ධං දානං දත්වා කායස්ස භෙදා පරම්මරණා චාතුම්මහාරාජිකානං දෙවානං සහබ්‍යතං උපපන්නො සුඤ්ඤං සෙරීසකං විමානං. යො පන තස්ස දානෙ බ්‍යාවටො අහොසි උත්තරො නාම මාණවො, සො සක්කච්චං දානං දත්වා සහත්ථා දානං දත්වා චිත්තීකතං දානං දත්වා අනපවිද්ධං දානං දත්වා කායස්ස භෙදා පරම්මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපන්නො දෙවානං තාවතිංසානං සහබ්‍යතන්ති.''

පායාසිරාජඤ්ඤසුත්තං නිට්ඨිතං දසමං.

අපදානඤ්ච නිදානඤ්ච නිබ්බානඤ්ච සුදස්සනං,
ජනවසභඤ්ච ගොවින්දං සමයං සක්කමෙව ච
සතිපට්ඨානපායාසි මහාවග්ගස්ස සඞ්ගහො,

මහාවග්ගො නිට්ඨිතො දුතියො.

මහාපදානං නිදානං නිබ්බානඤ්ච සුදස්සනං,
ජනවසභඤ්ච ගොවින්දං සමයං සක්කපඤ්හකං
මහාසතිපට්ඨානඤ්ච පායාසි දසමං භවෙ. (කත්ථචි)

නොසියතින් දන් දී, ගරුසැලැකිලි නැති වැ දන් දී ඉවත ලූ දූයක් සේ කොට දන් දී, කාබුන් මරණින් මතු සිවුමහරජයෙහි දෙවියන් හා එක් වීමට ශූන්‍ය වූ සේරිස්සක නම් වියනකට පැමිණියේ ය. ඔහු ගේ දනයෙහි ව්‍යාපෘත වූ උත්තර නම් යම් මාණවයෙක් වී ද හේ සකසා දන් දී, සියතින් දන් දී, ශ්‍රද්ධා ගෞරව ඇති වැ දන් දී ඉවත ලූ දූයක් සේ නො කොට සැලැකිලිමත් වැ දන් දී, කාබුන් මරණින් මතු මනා ගති ඇති සග ලොවට, තව්තිසා වැසි දෙවියන් හා එක් වීමට පැමිණියේ යැ' යි මෙසේ දන්වා වදරනු මැනැවැ' යි පායාසි රාජන්‍ය කී ය.

ඉක්බිති ආයුෂ්මත් ගවම්පති තෙරණුවෝ මිනිස් ලොවට අවුත්, සකසා දන් දෙවු, සියතින් දන් දෙවු, ශ්‍රද්ධා ගෞරව උපදවා දන් දෙවු, ඉවත ලූ දූයක් සෙ නො කොට සැලැකිලිමත් වැ දන් දෙවු. පායාසි රාජන්‍යයා නො සකසා දන් දී, නො සියතින් දන දී, ශ්‍රද්ධා ගෞරව නො උපදවා දන් දී, ඉවත ලූ දූයක් සේ කොට දන් දී, කාබුන් මරණින් මතු සිවු මහරජයෙහි දෙවියන් ගේ සහභාවයට (දෙවියන් හා එක් වීමට), ශූන්‍ය විමානයකට පැමිණියේ ය. යම් උත්තර නම් මාණවයෙක් ඔහු ගේ දනයෙහි ව්‍යාපෘත වී ද, හේ සකසා දන් දී, සියතින් දන් දී, ශ්‍රද්ධා ගෞරව උපදවා දන් දී ඉවත ලූ දූයක් සේ නො කොට සාදර වැ දන දී කාබුන් මරණින් මතු මනාගති ඇති සග ලොවට, තව්තිසා වැසි දෙවියන් ගේ සහභාවයට (දෙවියන් හා එක් වීමට) පැමිණියේ යැ'' යි මෙසේ දැන්වූහ.

දස වනු පායාසි රාජඤ්ඤ සූත්‍රය නිමියේ ය.

මහාවර්ගයේ උද්දන ය:

මහාපදන සූත්‍රය, නිදන සූත්‍රය, නිර්වාණ සූත්‍රය, සුදර්ශන සූත්‍රය, ජනවසභ සූත්‍රය, ගොවින්ද සූත්‍රය, සමය සූත්‍රය, සක්කපඤ්හ සූත්‍රය, මහාසතිපට්ඨාන සූත්‍රය, දස වන පායාසි සූත්‍රය ද යන මොවුන් ගෙන් මහාවර්ගයා ගේ සංග්‍රහය වෙයි.

දෙවෙනි මහාවර්ගය නිමියේ ය.

දීඝනිකාය-මහාවග්ගයෙහි

ගාථාදිපාද සූචි

දීඝනිකාය මහාවග්ගයෙහි

ස්ථාන–පුද්ගල සංඥා සූචි

ලෝ

ව

වා

වි

වෙ

වෙ

ස

සා

දීඝනිකායයේ මහවග්ගයෙහි

පදානුක්‍රමණිකාව

පදානුක්කමණිකා

බුද්ධ ජයන්ති ත්‍රිපිටක ග්‍රන්ථ මාලා

අංකය	ග්‍රන්ථ නාමය		මුද්‍රණය	පිටු	රෙදි බැම්ම	කඩදාසි බැම්ම
1.	පාරාජිකා පාළි		1959	696	17.50	14.00
2.	පාචිත්තිය පාළි		අමුද්‍රිත	—	—	—
3.	මහාවග්ග පාළි	1	1957	608	—	—
4.	,, ,,	2	1957	458	—	10.00
5.	චූලවග්ග පාළි		අමුද්‍රිත	—	—	—
6.	i පරිවාර පාළි ii පරිවාර පාළි		මුද්‍රණයෙහි	—	—	—
7.	දීඝනිකාය	1	1962	700	—	14.00
8.	,, ,,	2	1976	600	—	—
9.	,, ,,	3	මුද්‍රණයෙහි	—	—	—
10.	මජ්ඣිම නිකාය	1	1964	846	20.00	—
11.	,, ,,	2	1973	800	60 00	55.00
12.	,, ,,	3	* (1974)	—	—	—
13.	සංයුත්ත නිකාය	1	1960	540	—	—
14.	,, ,,	2	1962	512	—	10.00
15.	,, ,	3	අමුද්‍රිත	—	—	—
16.	,, ,,	4	අමුද්‍රිත	—	—	—
17.	,, ,,	5	අමුද්‍රිත	—	—	—
18.	අඞ්ගුත්තර නිකාය	1	1960	672	—	12.00
19.	,, ,,	2	1962	580	—	12.00
20.	,, ,,	3	1968	506	20.00	18.00
21.	,, ,,	4	1970	544	20.00	18.00
22.	,, ,,	5	අමුද්‍රිත	—	—	—
23.	,, ,,	6	අමුද්‍රිත	—	—	—
24.	i ඛුද්දක පාඨ ii ධම්මපද iii උදාන iv ඉතිවුත්තක		1960	628	—	12.00
25.	සුත්ත නිපාත		අමුද්‍රිත	—	—	—
26.	විමානවත්ථු ...		අමුද්‍රිත	—	—	—

අංකය	ග්‍රන්ථ නාමය	මුද්‍රණය	පිටු	රෙදි බැම්ම	කඩදාසි බැම්ම
27.	පෙතවත්ථු ...	අමුද්‍රිත	—	—	—
28.	ථෙරගාථා ...	1972	362	—	15.00
29.	ථෙරීගාථා ...	1972	150	—	—
30.	ජාතක පාළි 1	අමුද්‍රිත	—	—	—
31.	,, ,, 2	අමුද්‍රිත	—	—	—
32.	,, ,, 3	අමුද්‍රිත	—	—	—
33.	මහානිද්දෙස පාළි	1961	788	17.50	14.00
34.	චුල්ලනිද්දෙස පාළි	1976	676	—	45.00
35.	1 පටිසම්භිදමග්ගපාළි	1971	562	20.00	18.00
36.	අපදාන පාළි 1	1961	700	17.50	14.00
37.	,, ,, 2	අමුද්‍රිත	—	—	—
38.	i බුද්ධවංස පාළි ii චරියා පිටක පාළි	මුද්‍රණයෙහි	—	—	—
39.	නෙත්තිප්පකරණ	අමුද්‍රිත	—	—	—
40.	පෙටකොපදෙස	අමුද්‍රිත	—	—	—
41.	ධම්මසඞ්ගණිප්ප- කරණ ...	*(1973)	—	—	—
42.	විභඞ්ගප්පකරණ	*(1975)	—	—	—
43.	,, ,,	*(1975)	—	—	—
44.	කථාවත්ථුප්පකරණ 1	1967	622	15.00	12.00
45.	,, ,, 2	1968	588	17.50	15.00
46.	,, ,, 3	1969	554	20.00	18.00
47.	i ධාතුකථාප්පකරණ ii පුග්ගලපඤ්ඤත්ති	1976	452	—	30.00
48.	යමකප්පකරණ 1	අමුද්‍රිත	—	—	—
49.	,, ,, 2	අමුද්‍රිත	—	—	—
50.	පට්ඨානප්පකරණ 1	අමුද්‍රිත	—	—	—
51.	,, ,, 2	අමුද්‍රිත	—	—	—
52.	,, ,, 3	අමුද්‍රිත	—	—	—

*මුද්‍රණය අවසන් වී ඇතත් පොත් බැඳීම් නිම වී නැත.